

TATA DIOSPA MUSHUK RIMANAN

**Señorninchi Jesukristu
salvawananchikunapa alli rimanan
San Martin kechwapi killkadu**

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma
quechua de San Martín

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma
quechua de San Martín

Primera edición, 1992
Segunda edición, 2008

Publicado por
© La Liga Bíblica 2008

Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar
públicamente la obra bajo las condiciones siguientes:

- Reconocimiento. Debe reconocer los créditos de la Liga Bíblica (pero no de una manera que sugiera que tiene su apoyo o apoyan el uso que hace de su obra).
- No comercial. No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
- Sin obras derivadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada a partir de esta obra.

CONTENIDO

San Mateo	Mt	5
San Marcos	Mr	80
San Lucas	Lk	124
San Juan	Jn	204
Hechos	Hch	262
Romanos	Ro	330
1 Korintios	1 Kor	361
2 Korintios	2 Kor	392
Galatas	Ga	412
Efesios	Ef	424
Filipenses	Fili	435
Kolosenses	Kol	442
1 Tesalonisenses	1 Te	449
2 Tesalonisenses	2 Te	456
1 Timoteo	1 Ti	460
2 Timoteo	2 Ti	469
Tito	Tit	475
Filemon	File	479
Hebreos	Heb	481
Santiago	Sant	505
1 Pedru	1 Pe	513
2 Pedru	2 Pe	523
1 Juan	1 Jn	529
2 Juan	2 Jn	538
3 Juan	3 Jn	540
Judas	Judas	542
Apokalipsis	Apo	545
Salmos	Sal	583
Mana yachananchi rimanakunata entiendinanchikunapa killkadu	Glosario	607

JESUKRISTU KAY ALLPAPI KAWSASHKANTA

SAN MATEO

KILLKARKAN

Kaymi Jesukristupa ayllunkuna.
(Lk 3.23-38)

1 ¹Ñawpa tiempu *Jesukristu
nasirkan alli kamachikuk Davidpa
ñawpa awilunchi Abrahampa ayllunku-
namanta. ²Abrahamka karkan Isakpa
tatan. Isakka karkan Jakobopa tatan.
Jakoboka karkan Judapa wawkinku-
napa tatan. ³Judaka karkan Farespa
Sarapa tatan. Farespa Sarapa maman
karkan Tamar. Fareska karkan Esrompa
tatan. Esromka karkan Arampa tatan.
⁴Aramka karkan Aminadabpa tatan.
Payka karkan Naasonpa tatan.
Naasonka karkan Salmonpa tatan.
⁵Salmonka karkan Boospa tatan. Boospa
maman karkan Rahab. Booska karkan
Obedpa tatan. Paypa mamanka karkan
Ruti. Obedka karkan Isayipa tatan.
⁶Isayika karkan alli kamachikuk
Davidpa tatan. Davidka karkan
Salomonpa tatan. Salomonpa maman
manara Davidpa warmin kashpa
Uriyaspa warmin karkan. ⁷Salomonka
karkan Roboampa tatan. Roboamka
karkan Abiyaspa tatan. Payka karkan
Asapa tatan. ⁸Asaka karkanna Josafatpa
tatan. Josafatka karkan Jorampa tatan.
Joramka karkanna Usiyaspa tatan.
⁹Usiyaska karkan Jotampa tatan.

Jotamka karkan Akaspa tatan. Akaska
karkan Esekiyaspa tatan. ¹⁰Esekiyaska
karkan Manasespa tatan. Manaseska
karkan Amonpa tatan. Amonka karkan
Josiyaspa tatan. ¹¹Josiyaska karkan
Jekoniyaspa wawkinkunapa tatan. Chay
pachana Babilonia llaktamanta
runakuna *israel runakunata
apishpana pusharkansapa llaktanman
chaypi paykunapa munanankunata
rurashpa kawsanankunapanapa.

¹²Chaymanta Babilonia llaktamanta
kutimuptinkuna Jekoniyaska karkan
Salatielpa tatan. Salatielka karkan
Sorobabelpa tatan. ¹³Sorobabelka karkan
Abiyupa tatan. Abiyuka Eliakimpa tatan
karkan. Eliakimka Asorpa tatan karkan.
¹⁴Asorka Sadokpa tatan karkan. Sadokka
karkan Akimpa tatan. Akimka Eliyupa
tatan karkan. ¹⁵Eliyuka karkan Eleasarpa
tatan. Eleasarka Matanpa tatan karkan.
Matanka Jakobopa tatan karkan.
¹⁶Jakoboka Josepa tatan karkan. Joseka
Mariyapa kusan karkan. Mariyaka karkan
Jesuspa maman. Tata Dios Jesustaka
kachamurkan kay allpaman runakunata
uchankunamanta salvanankunapa.
Chayrayku Jesuspa suk shutin karkan
Kristu.

¹⁷Ñawpa awilunchi Abrahammantapa-
cha kamachikuk Davidkaman chunka

chusku cuti chay runakuna mirarkansapa. Chaymanta Davidmantapacha Babilonia llaktaman israel runakunata pushashkankuna pachakaman chunka chusku cuti chay runakuna mirarkansapa. Babiloniaman pushashkankunamantapacha Tata Diosmanta salvakuk runa nasishkan tiempukaman chunka chusku cuti chay runakuna mirarkansapa.

Jesukristu nasirkan.

(Lk 2.1-7)

¹⁸ Jesukristu kashna nasirkan.

Tiyarkan suk shipash Mariya. Chay shipash mañaduna karkan kasarakunanpa Josewan. Manara Josewan tantanakushpara Mariyaka okupadana karkan Tata Diospa Espiritunpa.
¹⁹ Joseka novian Mariya okupada kananta yachashpa manana munarkanchu paywan kasaraya. Alli rurak runa kashpa mana munarkanchu demandayta ama llaktamasinkunapi pinkachinanca. Yuyaykurkan upallala sakiya.

²⁰ Sakinanpa yuyaykuyaptinna suk tutu muskuyinpi Tata Diospa *angelnin willarkan: "Kanmi ñawpa Davidpa miraknin kanki. Chayrayku Tata Dios munan noviayki Mariyawan kasaranaykipa. Chay wawanka Tata Diospa Espiritunpami. Manami ullkupachu. Ama pinkakuychu noviayki Mariyawan kasaraya. ²¹ Mariyaka suk ullku wambrata wawayanka. Chay wambra llaktamasinkunata kastigumanta salvankasapa. Chayrayku chay wambrata shutiyachinki Jesus." Chayta willashpa chay angelka Josedaka sakirkan.

²²⁻²³ Ñawpa pacha Tata Dioska suk yachachikuk runata willarkan:

"Suk sensilla shipashmi ullku wambrata wawayanka.

Payta shutiyachinkichi Emanuel." Emanuel riman "Tata Dios ñukanchiku-nawan." Chay killkadun rimashkanshina Mariyaka wawayarkan.

²⁴ Joseka puñuymanta rikchashpa Tata Diospa angelnin willashkanta kasushpa Mariyawan kasararkan. ²⁵ Kasarashkan-kunawasha Mariyaka wawayanankaman manami Josewanka puñurkanrachu. Mariyapa wawan nasiptin Joseka shutiyachirkhan Jesus.

Alli yachaysapa runakuna shamurkansapa Jesusta kuyak.

2 ¹Sinchi kamachikuk *Herodes chay llaktakunapi kamachikushkan tiempu Belen llaktapi Jesuska nasirkan. Chay Belen llaktaka Judea partipi karkan. Jesus nasiptinna inti Ilukshimunan partimanta luserukunata yachakuk yachaysapa runakuna shamurkansapa.
² Jerusalen llaktapi chayashpangkuna chaypi kawsak runakunata willarkan-sapa:

—Chay karu llaktaynikunapi suk llipyak luseruta kawashkanisapa. Chay luseruta kawashpaynikuna yachanisapa suk wambra nasishkanta kankuna *judiyu runakunata kamachishunaykipicha. Chayrayku shamushkanisapa payta kuyanaynikunapa. ¿Maypiti nasishka?

³ Chayta uyarishpa kamachikuk Herodeska sukaman turbakurkan. Sukaman manchakurkan. Jerusalen llaktapi kawsak runakunapish turbakurkansapa.

⁴ Chaypina Herodeska tukuy *saserdotekunapa kamachikunkinkunata Moisespa killkadunta yachachikkunata kayachishpa tapurkansapa:

—Kankunaka Tata Diospa rimananta yachashpaykichi willawaychi ¿maypiti nasinka Tata Diosmanta shamuk salvakuk runa?

⁵Chaypina chay runakuna aynirkansapa:

—Kay Judea partipi Belen llaktapi nasinka. Ñawpa yachachikuk runa Tata Dios rimashkanta killkarkan:

⁶ “Judea partipi aypa atun llaktakuna tiyaptinipish taksha Belen llaktapi suk wambra nasinka alli kama-chikuk kananpa.

Paymi *israel wambraynikunata allita yachachinkasapa.”

⁷Chayta uyarishpa Herodeska chay alli yachak runakunata pakallalla kayachirkan. Paykunata tapurkansapa:

—¿Aykapiti rikurimushka chay alli llipyak luseruka?

⁸Paykuna willaptinkuna Herodeska willarkansapa:

—Rillaychi Belen llaktaman. Chaypi chay nasidu wambrata allita maskamuychi. Payta tarishpaykichi shamuychi willawak ñukapish rinaynipa payta kuyak.

⁹Chashna Herodes willaptinkuna Belen llaktaman chay yachaysapa runakunaka rirkansapa. Riyakashpan-kuna llaktankunapi kawashkankuna luseruta kashkan kawarkansapa. Chay luseruka ñawpakininkunata rishpa shayarirkan maypicha Jesus kananpi.

¹⁰Paykunaka chay luseruta kawashpan-kuna sukaman kushikurkansapa.

¹¹Chaymanta chay wasipi yaykushpan-kuna mamanwan wambra Jesusta kawarkansapa. Chaypina paykunaka kunkurikushpankuna chay wambrataka kuyarkansapa. Chaypina apamushkan kajonninkunamanta surkurkansapa kurita, kaspi wikin mishkiklla asnakta, ampinakuna kaspi wikinta. Chay kimsa layakunata wambra Jesusta kuyashpa kurkansapa.

¹²Chaymanta Tata Dioska paykunata muskuyninkunapi willarkansapa amana Herodesman rinankunapa. Chayrayku

Tata Diosta allita kasushpa suk chikan ñanta llaktankunaman kutirkansapa.

Jose Mariyawan Jesusta pusharkan Egipo llaktaman.

¹³Chaypina chay yachaysapa runakuna llaktankunaman rishkankuna-washa Tata Diospa *angelnin Josedaka muskuyninpi rikurishpa willarkan:

—Herodeska kay wambra Jesustaka maskachinka wañuchichinanpa. Chayrayku utkana atarishpayki wambrata mamanwan tantallata pushay Egipo llaktaman. Chaypi kipariyichi ñuka willanaynikaman kutimunaykipicha.

¹⁴Chashna chay angel willaptin Joseka atarimushpa chay tutalla wambra Jesusta mamanwan tantallata pusharkan Egipo llaktaman.

¹⁵Ñawpa yachachikuk runa Tata Diospa rimashkanta killkarkan: “Egipo llaktamanta wambraynita kayarkani.” Tata Dios killkadunpi rimashkanshina paykunaka Egipo llaktapi kawsarkansapa Herodes wañunankaman.

Herodes aypa wambrakunata wañuchichirkan.

¹⁶Chaypina kamachikuk Herodeska yacharkan yachaysapa runakuna llullachishpa chikan ñanta llaktankunaman kutishkankunata. Chayrayku sukaman piñakurkan. Jerusalenpi kashpankuna chay yachaysapa runakunaka payta willarkansapa aykapimi chay luseruka rikurimushka nishpa. Chayta willaptinkuna Herodeska yacharkan mashna watayukna Jesus kananta. Chaypina Jesusta wañuchinayshpa Belen llaktaman soldadunkunata kacharkan. Paykunaka Belenpi tukuy ladunpi tiyak llaktillukunapipish tukuy manara ishkay watayuk wambrillukunata wañuchirkansapa.

¹⁷⁻¹⁸Ñawpa yachachikuk Jeremiyas killkarkan:

“Rama llaktapi tukuy warmikuna ñawpa Rakelshina sukanman llakishpa kaparishpa wakakurkansapa wawankunata wañuchiptinkuna.

Mana munarkansapachu ni pi kushichinankunapa wawankuna wañushka kaptinkuna.”

Chay killkadunpi rimashkanshina llullukunata wañuchirkansapa.

¹⁹Chaymanta Herodes wañuptin Egipo llaktapi Jose puñuykaptin Tata Diospa angelnin willarkan: ²⁰“Atariyna. Chay wambrata mamanwan tantallata pushashpayki kutiy Israel llaktaykichiman. Chay wambra wañuchinayak runakunaka ñami wañushkasapana.”

²¹Chaypina Joseka angelta kasushpana wambrataka mamanwan pusharkan Israel llaktaman. ²²Chayashpankuna Joseka yacharkan Herodespa wambran Arkelao Judea partipi kamachikuk kananta. Chayrayku manchakurkan Judeaman riyta. Tata Dios muskuyinpi willaptin Galilea partiman rirkansapa. ²³Ñawpa yachachikuk runakuna rimarkansapa: “Nasaret llaktapi kawsaptin Tata Diosmanta shamudu runata shutiyachinkasapa Nasreno.” Chayrayku Jose Galilea partipi chayashpa Nasaret llaktapi rirkansapa kawsak.

Juan Bawtista kallarirkan yachachikuya.

(Mr 1.1-8; Lk 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

3 ¹Chaymanta aypa watakuna washan Judea partiman suk runa Juan rirkana chunlla chakidu pampapi yachachikuk. Aypa runakunata Juan bawtisaptinkuna payta shutiyachirkansapa Juan Bawtista.

²Chaypina Juanka willarkansapa:

—Tata Dios sukanman munan mandunpi yaykunaykichipa. Chayrayku tukuy mana alli rurashkaykichimanta wanaychi.

³Ñawpa alli yachachikuk Isaiyas killkarkan:

“Chunlla chakidu pampapi suk runa sinchita yachachikuykan:

‘Señorninchipa suk ñanta allichaychi.

Suk ñanta kuskachaychi chayta purinanpa.’”

Chashna killkashpa Isaiyaska Juanpami killkarkan.

⁴Juanpa llachapan *kamellu millwanmanta awadu karkan. Karapamanta ruradu chumbiwan sinturanta watak. Atun marukunata sachá amukunapa mishkinta mikuk.

⁵Chaypina aypa runakuna Jerusalen llaktamanta Judea partimanta Jordan yaku ladun llaktakunamanta llukshik-sapa Juanta uyarinankunapa. ⁶Chaypina chay runakuna Juanta uchankunata willarkansapa. Chashna uchankunata willaptinkuna Jordan yakupi Juanka bawtisarkansapa.

⁷Chaymanta *Fariseo runakunawan *Saduseo runakuna rirkansapa Juanta willak bawtisanankunapa. Chaypina Juanka paykunata willarkansapa:

—Kankuna sukanman llullachikushpaykichi machakuyschina kankichi. Tata Dios kankunata utkana sukanman kastigashunkichi. ¿Pití willashushkankichi kastiguykichimanta kishpinaykichi? ⁸Manara bawtisakushpaykichira allita rurashpa kawsaychi tukuy runakuna yachanankunapa wanashkaykitchita. ⁹Amana yuyanakuychinachu: “Ñukaykuna ñawpa awilunchi Abrahampa miraknin kaptinikuna Tata Dios mana kastigawankasapachu.” Ñuka willaykichi: Tata Dios kay rumikunamanta atipanman Abrahampa

mirakninta rurayta. ¹⁰Suk kaspi mana allita wayuchakuptinka doyñun sapinpi achawan kuchushpa rupachin. Chashnami Tata Dios kankunata mana alli rurashkaykichirayku utkana kastigashunkichi.

¹¹Chaymanta Juanka willarkansapa:
—Ñukaka yakullawan bawtisaykichi mana alli rurashkaykichimanta wanayanaykipa. Chaymanta washay-nita ñukamanta ashwan alli yachachikuk runa shamen. Payka Tata Diospa Espiritunwan ninawanshina bawtisashunkichi uchaykichimanta pichashunaykipa. Chay yachachikuk runa ñukamanta ashwan tukuy laya atipakmi. Chayrayku mana animukunichu ushutanta apayta.

^{12*}Triguta waktashpa murunkunata surkunchi. Chaypina murukunata wakaychanchi. Trigupa tullunkunata rupachinch. Chay ñukamanta ashwan yachaysapa runaka chay trigu murunkuna surkuk runashinami. Paymi tukuy kreyikukkunata allita kuydan. Mana kreyikukkunata churankasapa mana tukuyniuk ninapi.

Juan Jesusta bawtisarkan.

(Mr 1.9-11; Lk 3.21-22)

¹³Chaymanta Jesuska Galilea partimanta llukshirkan Jordan yakuman rinanpa. Jordan yakupi Juanka aypa runakunata bawtisaykarkan. Chaypina Jesuska Juantaka willarkan bawtisananpa. ¹⁴Chashna willaptinna Juan mana bawtisanayashpa Jesusta willarkan:

—Ashwan alli kanman ñukata bawtisawanaykipa. ¿Imapati ñukata shamunki willawak bawtisanaynipa?

¹⁵Chaypina Jesuska willarkan:
—Tata Dios kamachiwashkanchikunata kasunanchikuna tiyan. Chayrayku bawtisaway.

Chashna willaptin Juanka payta bawtisarkan.

¹⁶Chaymanta bawtisakushkanwasha Jesuska yakumanta llukshirkan. Chaypina sielu kicharikuptin Jesuska kawarkan Tata Diospa Espiritunta suk urpaytashina paypa sawanman urayamuptin. ¹⁷Chaypina sielumanta Tata Dioska willarkan:

—Kay Jesuska sukaman munanayni wambraynimi. Paymi sukaman kushichiwan.

Supay Jesusta llullachinayarkan.

(Mr 1.12-13; Lk 4.1-13)

4 ¹Chaymanta Jesus bawtisakushkanwasha Tata Diospa Espiritun suk chunlla chakidu pampaman pusharkan. Chaypi supay munarkan Jesusta mana allikunata rurachiyta. ²Chay chunlla pampapi kashpa Jesus chusku chunka diyata chusku chunka tutata mana nimata mikurkanchu. Chaypina sukaman yarkarkan. ³Supay llullachinayashpa rirkan Jesustaka willak:

—Tata Diospa wambran kashpaykika kay rumikunata willay pankuna tukunanpa chaykunata mikunaykipa.

⁴Chaypina Jesuska aynirkana:

—Tata Diospa killkadunpi willawanchi: “Runakuna Tata Diospa rimananta kasushpa kawsanankuna tiyan. Manami panta mikushpallachu kawsankasapa.”

⁵Chaymanta supayka Jesustaka pusharkan Tata Dios akllashkan Jerusalen llaktaman. Chaypi Tata Diospa manllayba altu wasin sawaman pusharkan. ⁶Chaypina Jesusta willarkan:

—Tata Diospa wambran kashpaykika kay altumanta allpaman wishchunakuy. Tata Dios killkadunpi willawanchi:

“Tata Dioska *angelinkunata kachanka amachashunaykipa. Paykuna makinkunawan chaskishunkisapa ama rumikunapi mitkakunaykipa.”

⁷Chaypina Jesuska aynirkana:

—Chaymantapish Tata Diospa killkadunpi willawanchi: “Ama nimata yankamanta ruraychichu yachana-yashpa Tata Dios yanapawankachu manachu nishpa.”

⁸Chashna willaptin supayka Jesustaka pusharkan manllayba altu urkuman. Chay altumanta tukuy kay allpapi llaktakunata tukuy chaykunapi alli tiyakkunata kawachirkan. ⁹Willarkan:

—Kan kunkurikushpa ñukata kuyawaptikika tukuy kay kawashkaykitami kushkayki.

¹⁰Chaypina Jesuska willarkan:

—Ñukamanta ashuy, *Satanas. Tata Diospa killkadunpi willawanchi: “Señor-niki Tata Diosllata kuyay. Payllata sirvishpa kawsay.”

¹¹Chashna Jesus sinchita willaptin supayka ashurkan. Chaypina Tata Diospa angelinkuna Jesustaka laduncharkansapa yanapak.

**Galileapi Jesus kallarirkan
yachachikuya.**

(*Mr 1.14-15; Lk 4.14-15*)

¹²Chaymanta kamachikuk *Herodeska yachachikuk Juanta karselpi churarkan. Jesuska chayta yachashpa Galilea partiman rirkana. ¹³Galileapi kashpa manana Nasaret llaktapi kawsarkannachu. Rirkana kawsak Kapernaum llaktapi. Chay llaktaka karkan Sabulon Neptali partipi Galilea kocha ladunpi. ¹⁴Ñawpa tiempi Tata Dios rimashkanta yachachikuk Isaiyas killkarkan:

¹⁵ “Sabulon partipi Neptali partipi Galilea kocha ladunpi Jordan yaku ladunpi chay mana *judiyu runakuna kawsansapa.

¹⁶ Chay partikunapi kawsak runakuna mana allita rurashpa tutapishina kawsarkansapa.

Paykunaka sukaman llipyak lusta kawarkansapa.

Chay runakuna wañunankunata manchashpa kawsarkansapa. Paykunapa allima lus llipyamur-kan.”

Chayta killkarkan Isaiyaska. Chaypina chay killkadunpi rimashkanshina Jesus allita yachachikushpa lusshina karkan.

¹⁷Chaymanta Jesus chay Kapernaum llaktapi kawsashpana kallarirkan yachachikuya:

—Tata Dios sukaman munan mandunpi kawsanaykichipa. Chayrayku tukuy mana alli ruranaykichimanta wanaychi.

**Jesus chusku challwakuk
runakunata willarkan
katinankunapa.**

(*Mr 1.16-20; Lk 5.1-11*)

¹⁸Chaymanta Galilea kocha mañanpi puriyashpa Jesuska ishkay runakunata kawarkan. Paykunaka atun redninkunawan challwakuykarkansapa. Suk karkan Andres. Suk karkan wawkin Simon. Paypa suk shutin karkan Pedru. ¹⁹Chaypina Jesuska paykunata willarkansapa:

—Kankuna allita yachankichi challwakunata apyta. Kunanmantapacha ñukata katiwaychi. Katiwaptikichi ñuka allita yachachishkaykichi runakuna yachachinaykichipa.

²⁰Chay ratulla chay challwakuk runakunaka redninkunata sakishpan-kuna Jesusta katirkansapa. ²¹Chaymanta chay kocha mañanta riyakashpan-kuna Jesuska Santiago wawkin Juanwan tantallata kawarkan. Chay ishkay runakuna Sebedeopa wambrankuna karkansapa. Suk kanowapi chay ishkay runakuna tatanwan redninkunata allichaykarkansapa. Chaypina Jesuska chay ishkay runakunata kayarkansapa paywan tantalla purinankunapa. ²²Chay ratulla paykunaka kanowanpi tatanta sakishpa Jesuswan rirkansapa.

**Jesus aypa runakunata
yachachirkansapa.**
(Lk 6.17-19)

²³Chaymanta Galilea partipi tukuy llaktakunaman rishpa Jesuska yachachikurkan. Judiyu runakunapa tantanakunankuna wasinkunapi yachachikurkan. Chay runakunata willarkansapa:

—Tata Diosmi munan mandunpi kawsanaykichipa.

Chashna willashpa Jesuska runakunata tukuy laya unkuyninkunamanta nanayninkunamanta alliyachirkansapa.

²⁴Chaymanta Siria partipi sukaman famakurkansapa Jesus unkudukunata alliyachiykantana. Chayrayku Siriapi kawsak runakuna Jesusman pusharkansapa rikchak laya unkuuniyuq runakunata, nanayuk runakunata, supayuk runakunata. Chaymanta pusharkansapa manchariyuk runakunata, kasperayadu runakunata. Chaypina Jesuska tukuy chay unkudu runakunata alliyachirkansapa.

²⁵Chaymanta Jesusman rirkansapa aypa runakuna Galilea partimanta, Dekapolis partimanta, Jerusalen llaktamanta, Judea partimanta, Jordan yaku suk ladunmanta.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa imata
rurashpami kushikunkasapa
nishpa.**
(Lk 6.20-23)

5 ¹Chaymanta Jesuska chay aypa runakunata kawashpa suk taksha urku sawanman rirkana. Chaypi tiyariptin disipulunkuna laduncharkansapa. ²Chaypina Jesus kallarirkan yachachiyasapata. ³Willarkansapa:

—Kankuna kikikichi mana kreyinakushpaykichi Tata Dios yanapashunaykichita yuyashpa kushikupuru kawsanikichi. Chashna kawsashpaykichi Tata Diospa mandunpi kawsaykankichi.

⁴Llakidu kashpaykichi pish kushikuy-puru kankichi. Kankunata Tata Dios kuyashushpaykichi kushichishunkichi.

⁵Kankuna kikikichi mana alabana-kushpaykichi runamasikichiwan mana piñanakushpaykichi kushikupuru kankichi. Tukuy allpapi maypipish kaptikichi Tata Dios yanapashunkichi kushichishunkichi.

⁶Kankuna yakuta munakshina mikuya munakshina Tata Diospa munananta ruranayashpaykichi kushikupuru kankichi. Tata Dios kankunata kushichishunkichi.

⁷Kankuna runamasikichita llakichishpa yanapashpaykichi kushikupuru kankichi. Tata Dios kankunatapish llakichishushpaykichi yanapashunkichi.

⁸Tukuy shunku Tata Diosllata kuyash-paykichi kushikupuru kankichi. Kankunaka Tata Diostami kawankichi.

⁹Kankuna runamasikichita yanapash-paykichi kuyanakushpa kawsanankunapa kushikupuru kankichi. Tata Dios kankunata willashunkichi wambrankuna kanaykichita.

¹⁰Tata Diospa munananta rurashkay-kichirayku runakuna chiknishuptikichi kushikupuru kankichi. Tata Diospa mandunpi kawsaykankichi.

¹¹Ñukata kreyiwashkaykichirayku runamasikichi piñayashuptikichi makashuptikichi llullakushpa yuyashuptikichi kushikupuru kankichi. ¹²Kankunatashina ñawpa yachachikkunatapish chiknishpankuna sufrichirkansapa. Tata Dios kankunata sielupi premyuykicha kushunkichi. Chayrayku sukaman kushikuychi. Kushikushpalla kawsaychi.

**Jesus yachachikurkan alli
kachishina alli lussrina
kananchikunata.**
(Mr 9.50; Lk 14.34-35)

¹³Kankuna runamasikichita yachachishpa yanapashpaykichi alli

kachishinami kankichi. Allpayadu kachi mananami nima layapi kachiyamunkanachu. Chashna mana alli kaptin wishchunchi tukuy pi sarunarpa.

¹⁴⁻¹⁵Chaymanta suk alkusata apichishpanchikuna churanchisapa altupi tukuy wasita lusichinanpa. Chay apichidu alkusata mana churanchichu kajon ukupi. Kunkunaka iden chay apichidu alkusashinami kankichi. Chaymanta suk llakta urku sawanpi kaptin mana atipanchu pakakuya. Tukuy pi chay llaktata allimata kawan. Iden chay llaktatashina kunkunatapish runamasikichi kawashunaykichi tiyan. ¹⁶Chayrayku allillata rurashpa kawsaychi. Tukuy runamasikichita yanapaychi paykunapish sielipi kawsak Tata Diosnikichita kuyashpa alabanankunapa.

**Jesus Tata Diospa
kamachikunankunata
yachachikurkan.**

¹⁷Ñawpa tiempu Tata Dioska awilunchikunata yachachirkansapa kamachikunankunata kasushpa kawsanankunapa. Tukuy chayta alli yachachikuk runakuna killkarkansapa. Ñukaka shamushkani tukuy chay killkadunkunapi rimashkanta rurak. Manami shamushkanichu willaknikichi amana chay killkadunkunata kasunaykicipa.

¹⁸Mash allita uyariwaychi. Tata Dios tukuy rimashkanta ruranan tiyan. Allpa sielu kullunan diyakaman mana ni pi Tata Diospa rimashkanta chinkachinkachu.

¹⁹Chaymanta ichara kankuna Tata Dios kamachikushkanta mana kasunkichimanchu chayka manami kasunapachu nishpa. Chaymanta ichara runamasikichitapish yachachinkichiman ama kasunankunapa. Chashna mana kasuptikichi Tata Dios willashunkichi mandunpi mana alli sirvikuk kanaykicha.

Chaymanta ichara kankuna Tata Dios kamachikushkanta allita kasushpa kawsankichiman. Chaymanta ichara runamasikichitapish yachachinkichiman allita kasunankunapa. Chashna kasuptikichi Tata Dios willashunkichi mandunpi ashwan alli sirvikuk kanaykicha.

²⁰Allita willaykichi. Moisespa killkadunta yachachikuk runakunawan *fariseo runakuna rimansapa Tata Dios kamachikushkunkunata kasuykanankunata. Chashna rimashpapish manami allitachu kasuykansapa. Kunkuna paykunamanta ashwan allita kasunaykichi tiyan. Mana paykunamanta ashwan allita kasushpaykichika manami Tata Diospa mandunpichu kawsankichi.

**Jesus yachachikurkan sukwan
sukwan perdonanakushpa
kawsananchikunapa.**

(Lk 12.57-59)

²¹Kunkuna yachashkankichi Moises awilunchikunata willashkankunata: "Ama runamasikichita wañuchiychichu. Wañuchiptikichika llakta kamachikuk runa kunkunatapish kastigashunaykichi tiyan."

²²Chayta yachaptikichipish ūukami willaykichi: Kunkuna runamasikichita chikniptikichika llakta kamachikuk runa kastigachishunaykichi tiyan. Chaymanta kankuna runamasikichita mana allita willashpa piñachiptikichika chay ashwan sinchi awtoridarkuna kastigachishunaykichi tiyan. Chaymanta runamasikichita maldisiptikichika Tata Dios mana tukuyníyuk ninapi kastigashunaykichi tiyan.

²³*Tata Diospa wasinman ofrendata apashpayki ichara yuyankiman suk runata sientichishkaykita. ²⁴Chayta yuyashpayki manarapish ofrenda churanapi ofrendaykita churashpara rillary chay sientichishkayki runawan perdonanakuk. Chashna perdonanakushpana kutiy ofrendaykita Tata Diospa churak.

²⁵Ichara suk runata debiptiki payka awtoridarpi mañakukushunkiman. Manarapish awtoridarpi chayashpaykichira paywan allita parlashpa allichay amana awtoridarpi yaykuchishunaykipa. Awtoridarpi chatashuptikika guardiyata willanka karselpi churashunaykipa. ²⁶Allita willayki: Tukuy debinaykita kutichinaykikaman karselmanta mana llukshinkimanchu.

Jesus yachachikurkan ama munananchipa chikan warmiwan uchallikuya.

²⁷Chaymanta kankuna yachashkankichi Moises awilunchikunata willashkanta: “Ama chikan warmiwan uchallikushpa kawsaychihu.”

²⁸Chayta yachaptikichipish ūukami willaykichi: Suk warmiwan puñuya munashpaykichika ñami yuyaynikichipi uchallikushkankichina. ²⁹Chayrayku ñawiki uchallichishuptikika surkushpa wishchuy ama kashkan uchallichishunana. Ashwan alli kanman suk ñawillawan kawsanaykipa ama chay mana tukuyniuk ninaman rinaykipa.

³⁰Chaymanta ichara makikiwan sukaman mana allita ruraya munankiman. Chay makikita tipiy amana nima mana allita ruranaykipana. Ashwan alli kanman suk makikillawan kawsanaykipa ama tukuy kuerpuykiwan mana tukuyniuk ninaman rinaykipa.

Jesus yachachikurkan kasaradu ullku ama warminta wishchunanpa.
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lk 16.18)

³¹Chaymanta ñawpa awilunchikuna rimarkansapa: Warmikichita wishchunayshpaykichika rillarychi awtoridarpi killkachinakuk: “Kay warmitaka mananami munaninchu.” ³²Chashna awilunchikuna rimaptinkunapish ūukami willaykichi: Warmikichi mana chikan ullkuwan

uchallikuptinka ama wishchuychihu. Mana uchallikuk warmikita wishchushpaykichika kachaykankichi chikan ullkuwan uchallikunana. Wishchudu warmiwan kasarak ullkupish uchallikunmi.

Jesus yachachikurkan mana jurashpa rimananchikunapa.

³³Chaymanta Jesuska willarkansapa: —Kankuna yachashkankichi Moises awilunchikunata willashkankunata: “Tata Diosta jurashpa suk imata ruranaykichipa willashpaykichika chay willashkaykichita ruranaykichi tiyan.”

³⁴Chayta yachaptikichipish ūukami willaykichi: Suk imata ruranaykichipa rimashpaykichika mana jurashpalla ruraychi. Tata Dios sielumanta kamachikuykan. Chayrayku suk imata ruranaykichipa ama sielupa shutinpi juraychihu. ³⁵Kay allpapipish Tata Dios kamachikuykan. Chayrayku suk imata ruranaykichipa rimashpaykichika ama allpapa shutinpi juraychihu. Jerusalen llakta sukaman sinchi kamachikuk Tata Diospa llaktanmi. Chayrayku ama Jerusalenpa shutinpi juraychihu. ³⁶Chaymanta mana chukchaykichita atipankichichu yanayachiya nima yurakyachiya. Chayrayku ama kikikichipa shutikichipi juraychihu.

³⁷Kankuna willashpaykichika ariya rurasha nishpa ruranaykichi tiyan. Willashpaykichika manami rurashachu nishpa ama ruraychihu. Ashwanta rimashpaykichika mana allitachu rimaykankichi.

Jesus yachachikurkan suk runa mana allita rurawaptinchikuna ama kutipananchikunapa.
(Lk 6.29-30)

³⁸Ñawpa awilunchikuna yachachikurkansapa: “Makanakushpa suk runa llaktamasinpa ñawinta surkupuptinka kirunta polvoptinka paypapish

awtoridar ñawinta surkuchipunan tiyan kirunta polvochipunan tiyan.”

³⁹Chayta yachachiptinkunapish willaykichi: Suk sakra runa imatapish kaptin rurashuptikichi ama kutipaychichu. Suk ladu uyaykichipi sakmashuptikichika suk ladutapish kuychi.

⁴⁰Chaymanta suk runa mañakukushuptikichi kamisaykichita kichushunaykichipa ama michaychichu apananpa. Sakuykichitapish kuychi.

⁴¹Chaymanta ichara suk kamachikuk runa mana pagarashushpaykichi suk kargata aparichishunkichiman sukilometruta. Chay kargata ishkay kilometruta apapuychi.

⁴²Chaymanta llaktamasikichi imatiyashuknikichita mañashuptikichi kuychilla. Suk imata mañashuptikichi suknin diya kutichishunaykichipa mana michashpa kuychilla.

Jesus yachachikurkan tukuy chikniwakninchikunata kuyananchikunapa.

(Lk 6.27-28, 32-36)

⁴³Chaymanta Jesuska willarkansapa: —Ñawpa awilunchikuna yachachikurkansapa: “Yanapanakukmasikichita kuyaychi. Chiknishuknikichita chikniychi.”

⁴⁴Chashna yachachiptinkunapish ūukami willaykichi: Kankuna chiknishuk runakuntapish kuyaychilla. Maldisishuptikichika Tata Diosta roygaychi yanapanankunapa. Chiknishuptikichika allita yanapaychi. Sufrichishuptikichika paykunapa oraychi.

⁴⁵Kankunaka allita rurashpa kawsashpaykichi sielipi kawsak Tata Diospa wambrankuna kankichi. Paymi intita llukshichimun alli rurak runakunapa mana alli rurak runakunapish. Tata Dios tamyachimun tukuy alli rurak runakunapa tukuy mana alli rurak runakunapish.

⁴⁶Chay *romano awtoridarpa kobrakuk runakuna mana alli rurak

kashpapkunapish yanapanakukmasinkunnallawan kuyanakunsapa. Kankuna kuyanakukmasikichillata kuyashpaykichika paykunamanta mana ashwan allitachu ruraykankichi. Tata Dioska mana nima premyuta kushunkichichu.

⁴⁷Kankuna ayllupuralla rimachinakushpaykichika Tata Diosta mana riksik runakunamanta mana ashwan allitachu ruraykankichi. Paykunapish kuyanakukmasinkunallata rimachinsapa. ⁴⁸Kankunaka sielipi kawsak Tata Diosnikichishina tukuy runakunata kuyashpa kawsanaykichi tiyan.

Jesus yachachikurkan tukuy runakunata yanapananchikunapa mana ni pi kawaptin.

6 ¹Chaymanta ama ni pita yanapaychichu runakuna alabashunankunallapa. Alabashunankunallapa yanapaptikichi sielipi kawsak Tata Dioska manami nima premyuta kushunkichichu. ²Chayrayku mana nimayuk runakunata yanapashpaykichi ama ni pita willaychichu. Llullachikuk runakuna kallikunapi tantanakunankuna wasikunapi tukuy pita willansapa mana nimayukkunata yanapashkunkunata. Munansapa tukuy runakuna rimankunnapa alli rurak kanankunata. Nuka willaykichi chay alabanakunankunalla premyunkuna kananta.

³Kankuna mana nimayuk runata yanapashpaykichi ama ni pita nima kuyadu amiguykichita willaychichu.

⁴Pakkallala yanapaptikichi Tata Dioska tukuy alli rurashkaykichita yachashpa premyuykichita kushunkichi.

Jesus yachachikurkan imashnami Tata Dioswan parlashunchisapa nishpa.

(Lk 11.2-4)

⁵Chaymanta Jesuska willarkansapa: —Allipi tukushpa llullachikuk runakuna tantanakunankuna wasiku-

napi plasakunapi shayarinsapa oranankunapa. Chayta ruransapa runamasinkuna kawashpa rimanankunapa alli rurak kanankunata. Chashna runamasinkuna alabashpankuna premyuntashina kunsapa. Tata Dios mana nimata kunkasapachu. Kankuna ama paykunashina ruraychichu. ⁶Kankuna orashpaykichi wasikichi ukupi yaykuychi. Punkuta wichkashpa sapallaykichilla Tata Dirosnikichiwan parlaychi. Pakalla oraptikichi payka uyarishpa premyuykichita kushunkichi.

⁷Ama oraychichu chay mana *judiyu runakunashina. Paykunaka amañansapa Tata Diosta mañayta kuti kuti chayllata rimashpa. Yuyansapa kuti kuti chayllata mañashpa Tata Dios ashwan allita uyarinankunata. ⁸Kankuna orashpaykichi ama paykunashina mañaychichu. Manara mañaptikichira Tataykichi Dios tukuy munanaykichita yachan.

⁹Chayrayku kashna oraychi:
“A Tata Dios, kanmi kanki altu sielipi kawsak Tataynikuna.
Munanisapa tukuy runakuna rimanankunapa kan sukaman alli rurak kanaykita.

¹⁰Munanisapa tukuy runakunata kamachinaykipa.
Roygaykisapa sielipi kawsakkuna munanaykita ruranankunashina kay allpapipish tukuy runakuna munanaykita ruranankunapa.

¹¹Tukuy diya mikunaynikunata kuwaysapa.

¹²Runamasinkuna mana allita rurawaptinkuna ūukykuna perdonanisapa. Chashna perdonashkaynikunashina kanpish uchaynikunamanta perdonawaysapa.

¹³Supaymanta amachawaysapa.

Yanapawaysapa ama supay llullachiwashpankuna mana allita rurachiwanankunapa.

Kanmi mana tukuuiyukta tukuy laya atipak alli kamachikuk kuyakuk kanki.
Chashna kachun.”

¹⁴Chaymanta willaykichi: Runamasinkuna mana allita rurashuptikichika perdonanaykichi tiyan. Kankuna perdonaptikichika sielipi kawsak Tata Dios kankunatapish mana alli rurashkaykichimanta perdonashunkichi.

¹⁵Mana alli rurashuknikichita mana perdonaptikichika Tata Diospish manami kankunataka perdonashunkichichu.

**Jesus yachachikurkan Tata Diosta
kuyashpa mikunata
sasinanchikunapa.**

¹⁶Allipi tukushpa llullachikuk runakuna churadu diyakunapi mikunata sasinsapa Tata Diosta kushichinankunapa. Paykuna sukaman munansapa tukuy pi yachanankunapa sasiykanankunata. Llakidu uyayuk tukunsapa tukuy pi kawashpa llakichinankunapa. Chashna runamasinkuna alabashpankuna premyuntashina kunsapa. Tata Dios manami nimata kunkasapanachu. Kankunaka mikunata sasishpaykichiama paykunashina ruraychichu. ¹⁷Tata Diosta kushichinaykichiapa mikunata sasishpaykichiama chuya chuyata uyaykichita mayllaychi. ¹⁸Allita allichanakuychi ama ni pi yachanankunapa sasiykanaykichita. Tataykichi Diosllami mikunata sasinaykichita yachashpa premyuykichita kushunkichi.

**Jesus yachachikurkan sielipi
tiyawakninchikunallata
yuyananchikunapa.**
(Lk 12.33-34)

¹⁹Ama kay allpapi rikchak layaykicha mirachishpa kawsaychichu. Tukuy laya kay allpapi kuruyan ismayan.

Chaymanta suwa runakuna yaykushpan-kuna chay tiyakkunata apansapa.

²⁰Kankuna Tata Diosta allita kasushpa kawsaptikichi sielipi tiyapushunaykichi aypayayan. Chaypi suwakuna manana yaykunkasapanachu apanankunapa. Chaypi mana nima laya kuruyanchu nima ismayanchu. ²¹Sielipi tiyapushunaykichi tukuy shunku munashpayki-chi chayllata yuyashpa kawsankichi.

Jesus yachachikurkan luspishina kawsananchikunapa.

(Lk 11.34-36)

²²Ñawinchikuna kuerpunchikunapa lusninshina. Yuyayninchikuna shunkun-chikunapa lusninshina. Kankuna allikunata yuyashpaykichi allita rurashpa kawsankichi. Allita rurashpa kawsashpaykichi luspishina kawsaykan-ichi.

²³Chaymanta ñawikichi mana allita kawakuptinkuna tutapishina kawsankichi. Kankuna mana allikunata yuyash-paykichi mana allita rurashpa tutapishina kawsankichi. Chaymanta mana allikunata yuyashpaykichi allita rurashpa kawsashkaykichimanta Tata Diosmanta ashushpaykichi sukaman ashwan tuta likidupishina kawsankichi.

Jesus yachachikurkan ama tiyawakininchikunallata yuyashpa kawsananchikunapa.

(Lk 16.13)

²⁴Suk runa mana atipanchu chay ratulla ishkay patronpi trabajayta. Sukllallata kasunan tiyan. Suk patronninta kasushpa sukta manana kasunnachu. Kankuna chay trabajador runashina kankichi. Kullkiyatay munashpalla kawsashpaykichi manana atipankichinachu Tata Diosta kasushpa kawsayta.

Jesus yachachikurkan Tata Dios tukuy wambrankunata kuydanankunata.

(Lk 12.22-31)

²⁵Chayrayku allita willaykichi: Ama turbachinakushpa yuyaychihu imatami mikusha upyasha imatami llachapaku-sha nishpa. Tata Dios nasishkanchikuna diyamanta wiwawanchisapa. ¿Manachu mikunanchikunatapish llachapanchiku-natapish kuwanchisapa?

²⁶Mash kawaychi imashnami pishkillukuna pawashpa kawsansapa nishpa. Paykunaka mana nima murukunata tarpusapachu. Paykunapa nima muru wakaychana wasinkuna tiyapun-sapachu. Mana nima murukunata tarputinkunapish sielipi kawsak Tata Diosnikichi aypa mikunankunata kunsapa. Tata Dioska pishkillukuna-manta kankunata ashwan allita kuyashunkichi. Chayrayku rikchak layata kushunkichi.

²⁷Kankunaka sukaman turbachina-kushpa ¿atipankichimanchu ashwanta kawsayta? ²⁸Mana ni chayta atipashpaykichi ka ¿imapati llachapaykichillapi yuyashpa turbakunkichi? Mash kawaychi chay allima sisakunata. Chaykunaka mana nima trabajansapa-chu nima puchkakunsapachu. Mana trabajashpankunapish sukaman allima rikurinsapa.

²⁹Ñawpa kamachikuk Salomonpa llachapankuna sukaman allima rikurirkan. Kay sisakuna paypa llachapanmanta ashwan allimata rikurinsapa. ³⁰Tata Dios kiwakunata wiñachin sisanankunapa. Chay sisakuna suk diyallapa allimata rikurinsapa. Chaymanta ñukanchikuna rupachinchisapa. ¿Imapatí mana kreyikunkichi Tata Dios chay sisakunamanta kankunata ashwan allimata mudachishunaykichita?

³¹Chayrayku ama sukaman turbachinakuychichu yuyaykushpa imatami mikusha imatami upyasha imatami mudakusha nishpa.

³²Tata Diosta mana kasushpa kawsak runakuna chaykunallata yuyaykushpalla kawsansapa. Ama paykunashina kawsaychichu. Kankunapaka tiyanmi alli kuydakuk yanapakuk Tata Diosnikichi. Paymi allita yachan imakunami illashunkichi nishpa. ³³Kankunapa kuydakuk Tata Diosnikichi tiyaptin ashwanta munaychi paypa mandunpi kawsayta. Paypa munash-kankunata rurashpa kawsaptikichi paymi tukuy layata kushunkichi. ³⁴Tukuy diya Tata Dios rikchak layata kushuptikichi ama turbakushpa rimaychichu: “Kaya ¿imatati mikuni imatati llachapakuni?” nishpa. Kayantinpish Tata Dioska kuyashushpaykichi yanapashunkichi. Chayrayku kayapa kaya washanpa ama sukaman turbachinakushpa llakiyichichu.

**Jesus yachachikurkan ama sukta
sukta yuyananchikunapa.**
(Lk 6.37-38, 41-42)

7 ¹Chaymanta Jesuska willarkansapa: —Ama ni pita washanchashpa yuyaychichu ama Tata Dios kankunatapish willashunaykichi mana alli rurak kanaykichita. ²Kankuna imashnacha runamasikichita washanchanaykichi-shina chashnallami Tata Diospish kankunata willashunkichi mana alli rurak kanaykichita. Runamasikichita rurashkaykichishinalla Tata Dioska kankunatapish rurashunkichi.

³Kankuna uchaykichita mana riksinyaptikichi ñawikichipi kaspishina tiyan. Ñawikichipi kaspi tiyaykaptin munankichi wawkikichipa ñawinmanta takshasillu susyata surkuya. ⁴Kankunapa ñawikichipi kaspishina tiyaykaptin ¿imashnatí animukunkichi wawkiki-chita willaya: “Ñuka ñawikimanta chay

susilluta surkunayani” nishpa? ⁵Chayta rimashpaykichi allipi tukushpa mana allikunata ruraykankichi. Chayrayku willaykichi: Kikichipa ñawikichimanta chay kaspitashina surkuychi. Chaypira atipankichi wawkikichipa ñawinmanta chay taksha susillutashina surkupuya.

⁶Chaymanta Tata Diospa rimananta sinchi shunkuyuk mana kasunayak runakunata ama yachachiychichu. Chay laya runakunata yachachiptikichika iden piña allkushina chiknishushpaykichi makashunkichiman. Paykunata yachachishpaykichi kuchikunapa alli *perlaskunatashina wishchuykankichi. Chay laya runakuna Tata Diospa rimananta mana nimatashina kawansapa. Chayrayku ama paykunata yachachiychichu.

**Jesus yachachikurkan tukuy
munananchikunata Tata Diosta
mañananchikunapa.**

(Lk 11.9-13; 6.31)

⁷Chaymanta munanaykichita Tata Diosta mañaychi. Chashna mañaptikichi payka kushunkichi. Munanaykichita maskaychi. Maskashpaykichi tarinkichi. Tata Dios yanapashunaykichi payka munashpaykichi payta roygaychi. Chashna roygaptikichi payka punkuta kicharikshina yanapashunkichi. ⁸Tata Diosta mañashpaykichi chaskinkichi. Tata Diosta maskashpaykichi tarinkichi. Tata Diosta roygaptikichi payka punkuta kicharikshina yanapashunkichi.

⁹Kankunapa wambraykichi panta mañashuptikichi ¿ariya rumitachu kunkichiman? ¹⁰Challwata mañashuptikichi ¿ariya machakuytachu kunkichiman? ¹¹Kankuna mana alli rurak kayashpaykichi payka wambraykichita allikunata kunkichi. Sielupi kawsak Tata Diosnikichita mañaptikichi payka ashwan allimakunata kushunkichi.

¹²Kankuna munankichi runamasikichi kuyashushpaykichi allita yanapashunaykichipa. Chashnashina kankunapish runamasikichita allita yanapaychi. Moises kamachikunankunapi ñawpa yachachikuk runakuna killkadunpi chayllata yachachikurkansapa.

Tata Diosta katishpanchikuna iden llañu ñantashina purinchisapa.

(Lk 13.24)

¹³Kankuna llañu punkutashina yaykuchi. Aypa runakuna kikinkunapa munanankunallata rurashpa kawsansapa. Paykunaka iden anchu punkutashina yaykushpa alli kicharidu ñantashina puriykansapa. Chay alli kicharidu ñantashina purishpankuna mana tukuyniyuk ninapi chayankasapa.

¹⁴Chaymanta mana aypa runakunachu Tata Diospa munananllata rurashpa kawsansapa. Paykunaka iden llañu punkutashina yaykushpa llañu ñantashina padeshipa purinsapa. Chay llañu ñantashina purishpankuna sielupi chayankasapa.

Jesus yachachikurkan llullachikuk runakunamanta kuydanakunanchikunapa.

(Lk 6.43-44)

¹⁵Llulla yachachikuk runakuna rimansapa Tata Diospa rimananta allita yachachikuykanankunata. Kankunaka paykunamanta allita kuydanakuychi ama llullachishunaykichipa. Paykunaka iden ovejashina alli modoyuk tukunsapa. Chaykamanka manchanapa pumashina llullachikushpa wakllichishunaykichi.

¹⁶Llullachikuk runakunata kawsanakunamanta riksinkichi. Mash yuyaychi. Kashayuk kaspi mana uvakunatachu wayuchakun. Nima chupukasha wayuchakunchu *igo wayuta. Chashnashinami chay llulla yachachikuk runakunapish Tata Diospa rimananta mana

kuskatachu yachachikunsapa. ¹⁷Suk alli kaspi alli wayukunata wayuchakun. Mana alli kaspi mana alli wayukunata wayuchakun. ¹⁸Suk alli kaspika manami wayuchakunchu mana alli wayukunata. Mana alli kaspika manami wayuchakunchu alli wayukunata. ¹⁹Ñukanchi mana alli wayuyuk kaspikunata kuchushpa rupachinchji. Chashnashina llulla yachachikukkunata Tata Dios churanka mana tukuyniyuk ninapi. ²⁰Kankuna chay mana alli yachachikukkunata mana alli ruranankunamanta riksinkichi llulla yachachikukkuna kanankunata.

Jesus yachachikurkan Tata Diosta kasushpa kawsak runakunalla mandunpi yaykunkunapa.

(Lk 13.25-27)

²¹Tatayni Diospa munananta rurak runakunalla paypa mandunpi yaykunkunapa. Chay llullakuk runakuna: “Señor, Señor” willawashpankunapish mana allita rurashpa kawsansapa. Chayrayku paykunaka manami Tata Diospa mandunpi yaykunkasapachu.

²²Ñuka kashkan shamuptini chay llullachikuk runakuna willawankasapa: “Señor, ñukaykuna shutikita rimashpa yachachikurkanisapa. Shutikita rimashpa runakunamanta supaykunata llukshichirkanisapa. Shutikita rimashpa aypa *milagrunkuna rurarkanisapa.” ²³Chashna willawaptinkunapish willashasapa: “Kankunataca manami riksiykichichu. Mana allita rurashpa kawsashkaykichirayku ñukamanta ashuychi.”

Jesus yachachikurkan ishkay laya ruradu wasikunapa ejemplunta.

(Mr 1.22; Lk 6.47-49)

²⁴Chayrayku willaykichi: Kankuna yachachikushkaynita uyarishpa chayta kasunaykichi tiyan. Chashna kasushpa kawsashpaykichi yachaysapa runa

kankichi. Suk yachaysapa runa wasinta rurashpa sinchi allpapi uku ukuta aspishpa ruran.²⁵ Chaymanta sukanman tamyaptin yaku llokllashpa wasita kiraptin sinchita wayrapatin chay alli ruradu wasika mana urmankachu. Kankuna allita kasuwashpa kawsashpaykichika sinchi allpapi wasinta rurak runakunashinami kankichi.

²⁶ Chaymanta kankuna yachachikunaynita uyarishpalla mana kasuwashpaykichika suk mana alli yuyaykuk runashina kankichi. Suk mana alli yuyaykuk runa wasinta rurashpa ñupu likidu allpapi ruran. Chay laya ruradu wasika mana sinchikunchu.²⁷ Sukaman tamyaptin yaku llokllaptin sinchita wayrapatin chay mana alli yuyaykuk runapa wasin kunganlla urmapun. Sukaman allita wakllin. Kankunaka yachachikunaynita mana kasushpaykichika wakllichinakunkichi.

²⁸⁻²⁹ Chaymanta Jesus yachachikuya tukuchaptin chay runakunaka almirashpankuna parlarkansa:

—Kay Jesuska kamachikuk runashina yachachiwanchisapa. Mana Moisespa killkadunta yachachikuk runakunashinachu yachachiwanchisapa.

**Jesus lasaruyak runata
alliyachirkan.**
(Mr 1.40-45; Lk 5.12-16)

8 ¹ Chaymanta Jesus chay urkumanta urayamuptin aypa runakuna katirkansa. ² Chaypina suk lasaruyak runa Jesusta ladunchashpa ñawpakaninpi kunkurikushpa willarkan:

—Señor, munashpaykika kay unkuyninimanta alliyachiway.

³ Chashna willaptin Jesuska chay runataka llankashpa willarkan:

—Ariya, munani alliyachiynikita. Ñami alliyaduna kanki.

Chayta willaptinlla chay runapa tukuy kirinkuna chinkarkan. ⁴ Chaypina Jesuska willarkan:

—Amara ni pita willayrachu alliyachish-kaynita. *Saseroteman rillay kawashunarpa alliyaduna kanaykita. Chaymanta ñawpa Moises killkashkanpi kamachikunanta allita kasushpa suk ofrendata apay. Chayta apaptiki tukuy runakuna yachanka-sapa unkuynikimanta sanuyashkaykita.

**Jesus suk kapitanpa wiwachunta
alliyachirkan.**

(Lk 7.1-10)

⁵ Chaymanta Kapernaum llaktapi chayaptin suk runa Jesusta laduncharkan. Payka *Roma llaktamanta soldadukunapa kapitannin karkan. Jesusta sukanman roygashpa willarkan:

⁶ —Señor, suk wiwachuyni wasinipi sukanman unkudulla kawsan. Manana nima kuyuya atipannachu. Mana muchunapa laya nanaywan sukanman sufriyan.

⁷ Chashna willaptin Jesuska chay kapitanta willarkan:

—Wasikiman risha payta alliyachinaynipa.

⁸ Chaypina chay kapitanka willarkan:

—Señor, ñuka mana nimachu kani wasinipi yaykunaykipa. Kayllamanta atipanki wiwachuynita alliyachiya. ⁹ Tata Diosmi kamachishunki. Chayrayku sinchi kamachikuk kanki. Ñukapapish tiyan kamachiwaknnikuna. Paykuna kamachi-waptinkuna kasunayni tiyan. Chaymanta ñuka soldadukunata kamachiptini paykunapish kasuwansapa. Suk soldaduta suk mayman rinanpa willaptini rin. Sukta shamanunpa willaptini shamun. Suk wiwachuyni imatapish rurananpa willaptini ruran. Chayrayku sinchi kamachikuk kashpayki karullamanta wiwachuynita alliyachipay.

¹⁰ Chashna chay kapitan willaptin Jesuska sukanman almirarkan. Chaypina tukuy chay katik runakunata willarkan-sapa:

—Allita willaykichi. Tukuy *judiyumasi-nikunamanta mana niman suk runa kay *romano kapitanshina ñukata kreyiwashka-chu.¹¹ Chayrayku willaykichi: Inti llukshimunanmanta inti yaykunamanta tukuy kreyiwakkuna Tata Diospa mandunpi yaykunkasapa. Chaypina tiyarinkasapa ñawpa awilunchi Abraham-wan Isakwan Jakobowan tantalla mikunankunapa.¹² Chaykamanka kankuna Tata Diospa mandunpi yaykunaykichi kaykaptin mana ñukata kreyiwashkaykichirayku mana yaykunkichichu. Tata Dioska tukuy mana kreyiwakkunata sielu washaman tutayaduman churankasapa. Chaypina paykunaka llakishpankuna kirunkunata makushpankuna sukaman wakankasapa.

¹³Chayta willashkanwashana Jesuska chay kapitanta willarkan:

—Rillaryna wasikiman. Tukuy shunku kreyiwashkaykiraykumi wiwachuykitaka alliyachishkani.

Jesus willashkan oraslla chay unkudu wiwachunka wasinllapi alliyarkan.

**Jesus Pedrupa suedranta
alliyachirkán.**
(*Mr 1.29-31; Lk 4.38-39*)

¹⁴Chaymanta Jesuska disipulunkunawan rirkansapa Pedrupa wasinman. Chaypi yaykushpa Jesuska Pedrupa suedranta tarirkan unkuduta. Chay warmika kawitunpi kalentorawan siridu karkan.¹⁵ Chaypina Jesuska chay unkudu warmipa makinta llankaptin kalentoranka chiriyapurkan. Chashna alliyashpa atarimushpa kallarirkan Jesuska disipulunkunata karaysapata.

**Jesus aypa unkudukunata
alliyachirkansapa.**
(*Mr 1.32-34; Lk 4.40-41*)

¹⁶Chaymanta amusaykaptinna Jesusman supayadu runakunata pushamur-kansapa. Jesuska rimashpalla chay

supaykunata llukshichirkansapa. Tukuy unkudukunatapish alliyachirkansapa.

¹⁷Chayta Jesus rurarkan Tata Dios willashkanta ruranarpa. Chay ñawpa yachachikuk Isaiyas killkarkan: “Payka rikchak laya unkuyinchikunamanta alliyachiwashkanchisapa. Tukuy laya nanayninchikunata kichuwarkanchisapa.” Chay killkadunpi rimashkanshina Jesus unkudukunata alliyachirkansapa.

**Aypa runakuna munarkansapa
Jesuska katiyta.**
(*Lk 9.57-62*)

¹⁸Chaymanta aypa runakuna Jesuspa ladunpi tantanakurkansapa. Jesuska chay runakunata kawashpa disipulunkunata willarkansapa:

—Akyuchi kay kochata chimbaypachi.

¹⁹Manara kanowapi yaykuptinkunara Moisespa killkadunta yachachikuk runa Jesuska ladunchashpa willarkan:

—Maestru, maytapish riptiki chaytami katishkayki.

²⁰Chaypina Jesuska willarkan:

—Atukkunapa machaykunapi wasinkuna tiyan. Pishkillukunapapish wasinkuna tiyan. Ñuka sielumanta shamudu runa kashpaynipish mana nima wasiyukchu kani chaypi samanay-nipa.

²¹Chaypina Jesuska katik runa willarkan:

—Señor, tatayni wañuptin pampash-paynira katishkayki.

²²Chashna willaptin Jesus willarkan:

—Kunanlla aku ñukawan. Tata Diosta mana kasunayak runakunaka paykunapura pampanakuchunsapa.

**Jesus sinchi wayrata
sampayachirkán.**
(*Mr 4.35-41; Lk 8.22-25*)

²³Chashna parlashkankunawasha Jesuska disipulunkunawan suk

kanowapi yaykurkansapa kochata chimbankunapa.²⁴Chimbaykaptinkuna kallarirkana sukaman wayrayta. Chay wayrawan yakuka sukaman olasyarkan yakallapa kanowata untachinankaman. Chay yaku wayrawan kuyuykaptinpish Jesuska kanowapi puñuykarkan.²⁵Chaypina disipulunkunaka rirkansapa rikchachik. Sukaman manchakushpankuna willarkansapa:

—¡Señor, salvawaysapa! Nami suminayakanchisapana.

²⁶Jesuska willarkansapa:

—¿Imapatí sukaman manchakunkichi? ¿Manachu allitara kreyiwankichira?

Chashna willashpa Jesuska atarishpa wayrata yakuta sinchita willarkan sampayanpana. Willaptinlla sampayarkan.

²⁷Chayta kawashpankuna disipulunkunaka sukaman almirashpa tapunakurkansapa:

—¿Pítí kay runaka? Rimashpalla wayrata yakuta kasillayachin.

**Jesus supayadu runakunata
allyachirkan.**
(Mr 5.1-20; Lk 8.26-39)

²⁸Chaymanta chay kochata chimbashpankuna Gadara llaktapi Jesuska disipulunkunawan chayarkansapa. Chaypi ishkay supayadu ullukunkuna tiyarkan. Paykuna sukaman supayadu karkansapa. Chay ishkay runakunaka wañudukunata pampashkankunapi kawsarkansapa. Paykuna sukaman sakra likidu kaptinkuna mana ni pi atiparksapachu chay ñanta puriya. Chaypina chay ishkay runakunaka Jesusta kawashpankuna laduncharkansapa.²⁹Sinchita rimashpa willarkansapa:

—Tata Diospa wambran Jesus ¿manara kastigawanaykipasapa tiempu chayamuptinra shamushkankichu kastigawaksapa?

³⁰Chay supayadu runakunamanta mana karupichu aypa kuchikuna mikukuykarkansapa.³¹Chaypina chay runakunapi kawsak supaykunaka Jesustaka willarkansapa:

—Kay runakunamanta llukshichi-washpaykisapa almitiwaysapa chay kuchikunapi yaykunaynikunapa.

³²Chashna willaptinkuna Jesus almitishpa willarkansapa:

—Rillarychi!

Jesus willaptinkunana chay supaykuna chay ishkay runakunamanta llukshirkansapa. Rirkansapa kuchikunapi yaykuk. Chaypina kuchikunaka kallpashpankuna urkumanta sinkushpa yakupi sipikurkansapa.

³³Chayta kawashpankuna kuchikuna kuydak runakuna manchakuywan llaktankunaman kallparkansapa. Chaypi chayashpankuna tukuy llaktamasinkunata willarkansapa Jesus chay supayadu runakunata alliyachishkanta. Kuchikuna yakupi sipikushkankunata parlachikurkansapa.³⁴Chayta uyarishpankuna tukuy chay llaktapi kawsak runakuna rirkansapa Jesusta tarik. Jesusta kawashpankuna roygarkansapa llaktankunamanta llukshinanpa.

**Jesus mana kuyuy atipak runata
allyachirkan.**

(Mr 2.1-12; Lk 5.17-26)

9 ¹Chaymanta suk atun kanowapi yaykushpa Jesuska chimbarkan chay kochata. Chimbashpa kawsanan Nasaret llaktapi chayarkan.²Chaypina runakuna suk mana kuyuy atipak runata kamillapi payman pusharkansapa. Chay unkuduta pushamuk runakuna tukuy shunku kreyirkansapa Jesus alliyachinanta. Jesus kreyikushkankunata yachashpa chay unkuduta willarkan:

—Wambrayni, ama manchakuychu. Tukuy uchaykikunamanta perdonayki.

³Chashna chay unkuduta willaptin Moisespa killkashkankunata yachachikuk runakuna piñakushpangkuna yuyayninkunapi rimarkansapa: “Kay runaka Tata Diostami sukaman piñachiyykan. Payka iden Tata Diostoshina tukushpa kay unkuduta willashka tukuy uchankunamanta perdonananta.”

⁴Jesus chay runakunapa yuyayninkunata yachashpa willarkansapa:

—¿Imapatí washanchawaykankichi?
⁵Kay unkuduta ishkay layata atipayman willayta. Munashpayni willayman: “Uchaykikunamanta perdonayki.” Munashpayni willayman: “Atarimushpa rillay.” ⁶Kunallla kay unkuduta alliyachisha. Alliyachiptini yachankichi ñuka sielumanta shamudu runa kanaynita. Yachankichi tukuy runakunapa uchankunata perdonayta atipanaynita.

Chashna willashpa Jesuska chay mana kuyuy atipak runata willarkan:

—¡Atarimuy! Kamillaykita apishpa wasikiman rillay.

⁷Chashna Jesus willaptinna chay unkudu runaka alliyaduna atarimushpa wasinman kutirkan. ⁸Chayta kawashpangkuna chay runakuna sukaman manchakurkansapa. Chaymanta Jesus runakunata alliyachishkanrayku Tata Diosta alabarkansapa.

Jesús Mateota kayarkan.

(Mr 2.13-17; Lk 5.27-32)

⁹Chaymanta Jesus pasaykashpa ñuka Mateota kawawarkan. Maypicha *romano awtoridarkunapa kullkiti chaskikunaynipi tiyariyu karkani. Chaypina Jesuska kawawashpa willawarkan:

—Shamuy ñukawan.

Chashna willawaptin atarishpa Jesusta katirkani. ¹⁰Chaymanta disipulunkunawan Jesusta pusharkani

wasinipi mikuk. Chaypina kullki chaskikukmasinikunawan mana alli rurak runakuna shamurkansapa tiyarak Jesuswan disipulunkunawan tantalla mikunaynikunapa. ¹¹Chaypina *fariseo runakuna chayta kawashpangkuna ñukaykunata willawarkansapa:

—¿Imapatí maestruykichi Jesus kullki chaskikukkunawan uchasapa runakunawan tantalla mikuykan?

¹²Chaypina Jesus yuyaykanankunata uyarishpa suk ejempluwan yachachir-kansapa:

—Unkudu runa ampik runata sukaman maskan alliyachinanpa. Sanu runa mana nima ampik runata maskanchu sanu kashpa. ¹³Rillarychi allita yachakumuychi imatami Tata Dios rimananpi yachachiwanchisapa nishpa. Paymi willawanchisapa: “Animalkunata kuyawashpa wañuchinaykichimanta ashwanta munani runamasikchita llakichishpa yanapanaykicipa.”

Chayrayku ñuka shamushkani uchaspakunata uchankunamanta salvany-nipa. Manami shamushkanichu mana uchayuk yuyanakuk runakunata salvanynipa.

Fariseokuna amañaksapa mana mikushpa Tata Diosta kuyayta.

(Mr 2.18-22; Lk 5.33-39)

¹⁴Chaymanta Juan Bawtistapa disipulunkuna ladunchashpangkuna Jesusta tapurkansapa:

—Ñukaykunawan fariseo runakuna Tata Diosta kuyashpaynikuna churadu diyakuna amañanisapa mana nimata mikuyta. ¿Imapatí disipuluykikuna mana ñukaykunashina amañansapa?

¹⁵Chayta tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Suk funsiapi invitadu runakuna noviowan tantalla kashpangkuna mana llakinsapachu. Funsia washa novio

sakiptinkuna chaypira churadu diyakuna mikunata mana mikunkasapachu.

¹⁶Chaymanta Jesus ashwanta entiendichinayashpa willarkansapa:
—Mana ni pi mawka llachapata tipi mushuk telawan remiendanmanchu. Chay llachapata takshaptin mushuk tela kintikushpa mawka llachapata ashwanta llikichin. ¹⁷Chaymanta mana ni pi llullu vinuta churanmanchu vinu churana mawka kapachupi. Chaypi churaptin llullu vinuka timbushpa mawka kapachuta pachyachinman. Kapachu llikikuptin vinuka usunman. Chay llikikudu kapachupish waklidu kiparin. Chayrayku llullu vinuta mushuk kapachupi churansapa ama vinu ichakunanza.

Jesus yawar unkuyuk warmita alliyachirkana. Chaymanta Jairopa shipashninta kawsachimurkan.
(Mr 5.21-43; Lk 8.40-56)

¹⁸Jesus chay runakunata yachachiy-kaptin suk runa laduncharkan. Payka tantanakunankuna wasipi kamachikuk runa karkan. Jesusupa ñawpakinipi kunkurikushpa willarkan:

—Chaylla shipashnini chayrak wañushka. Aku wasiniman. Llankaptiki shipashmini kashkan kawsamunka.

¹⁹Chashna willaptin disipulunkunawan tantalla Jesuska chay kamachikuk runata katirkan. ²⁰Jesus riykaptin suk warmi katishpa laduncharkan. Payka yawar unkuywan chunka ishkay watata kawsarkan. Chay warmi washanmanta Jesusupa llachapan mañianta llankarkan. ²¹Yuyarkan: “Jesusupa llachapanta llankashpaynilla alliyasha.” ²²Chashna llankaptin Jesus washanta chapashpa chay warmita kawarkan. Chaypina llakichishpa willarkan:

—Wambrayni, kushikuyna. Tukuy shunku kreyiwashkaykirayku sanuya-chiyki.

Chayta willaptin alliyarkan.

²³Chaymanta chay kamachikuk runapa wasinpi Jesuska chayarkan. Chaypi aypa runakuna sukaman kaparikushpa wakakuykarkansapa. Kena pukuk runakunapish listuna karkansapa chay wañuduta pampak pushanankunapa. ²⁴Paykunata kawashpa Jesuska willarkansapa:

—Kaymanta llukshiychi. Kay shipashka puñuykanmi. Manami wañuduchu.

Puñuykananta willaptinkuna chay runakuna Jesusta sukaman asichirkansapa. ²⁵Chaypina Jesuska tukuya washaman llukshichirkansapa. Chaymanta yaykushpa chay shipashta makinmanta apiptin kawsamushpa atarimurkan. ²⁶Chaymanta tukuy llaktakunapi sukaman famakurkansapa Jesus chay shipashta kawsachimush-kanta.

Jesus ishkay mana kawakuk runakunata alliyachirkana.

²⁷Chaymanta riykaptinna ishkay mana kawakuk runakuna sincitta kaparishpa Jesustaka katirkansapa. Willarkansapa:

—Davidpa miraknin Jesus, ñukaykunatapish llakichiwaysapa!

²⁸Jesus suk wasipi yaykuptin chay ishkay biskukunapish yaykushpa laduncharkansapa. Jesuska paykunata tapurkansapa:

—¿Ariya kreyiwankichichu atipanay-nita alliyachiynikichita?

Paykunaka aynirkansapa:

—Ariya, Señor, kreyiykisapami.

²⁹Chaypina Jesuska ñawinkunata llankashpa willarkansapa:

—Tukuy shunku kreyiwashkaykichi-rayku alliyachiykichi.

³⁰Chashna willaptinna chay ishkay runakunaka allitana kawakurkansapa.

Chaypina Jesuska paykunata sinchita willarkansapa:

—Ama ni pita willaychichu ñuka alliyachishkaynita.

³¹Chashna willaptinpish paykunaka tukuy chay llaktakunapi kawsak runakunata parlachirkansapa Jesus alliyachishkankunata.

**Jesus mana rimakuy atipak
runata alliyachirkan.**

³²Chay ishkay runakuna llukshiykartinkuna sukkuna Jesusman pushamurkansapa suk mana rimakuk runata. Chay runaka supayadu kashpa mana rimakuya atiparkanchu. ³³Jesuska chay runamanta supayta llukshichirkan. Chaypina chay runaka atiparkan rimakuya. Chayta kawashpankuna chay runakuna sukaman almirashpankuna willanakurkansapa:

—Mana niman suk kuti kay *Israel llaktapi kay laya alliyachikuk runata kawashkanchisapachu.

³⁴Chaypina fariseokuna Jesusta sukaman washanchashpankuna willanakurkansapa:

—Supaykunapa kamachikuknin kay runata yanapaptin supaykunata atipan llukshichiyyta.

**Jesus chay llaktapi kawsak
runakunata llakichirkan.**

³⁵Chaymanta Jesuska llaktan llaktan alliyachikupi purirkana. Rikchak laya unkuywan nanaywan runakunata alliyachirkansapa. Tukuy llaktakunapi chayashpa tantanakunankuna wasikunapi yaykurkan yachachikunana. Yachachikushpa willarkansapa Tata Diospa mandunpi yaykunankunapa.

³⁶Jesuska chay aypa runakunata kawashpa llakichirkansapa iden llakidu wishchudu ovejakunashina kaptinkuna ni pi kuydaptinkuna. ³⁷Chaypina Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Chay aypa runakunaka iden pallanapa wayukunashinami. Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunaka iden pallak peonkunashinami. Yachachikuk runakuna pishinsapa kay aypa runakunata yachachinankunapa. ³⁸Chayrayku Tata Diosta roygaychi aypa yachachikukkunata kachanankunapa.

**Jesus chunka ishkay
disipulunkunata akllarkan.**

(*Mr 3.13-19; Lk 6.12-16*)

10 ¹Chaymanta Jesuska ñukaykunata chunka ishkay disipulunkunata kaywashpankuna willawarkansapa:

—Kunannmantapacha ñuka yanapaptini kankuna atipankichi runakunamanta supaykunata llukshichiyyta. Chaymanta atipankichi tukuy laya unkuyinkunamanta nanayninkunamanta alliyachiyyta.

²Jesuspa chunka ishkay disipulunkunapa shutinikuna kaykunami: Primeru karkan Simon. Paypa suk shutin karkan Pedru. Chaymanta Pedrupa wawkin Andres, Sebedeopa ishkay wambrankuna Santiago-wan Juan karkansapa. ³Chaymanta Felipi, Bartolome, Tomas, Mateo karkanisapa. Ñuka Mateo *romano awtoridarkunapa kullki chaskikuk karkani. Chaymanta Alfeopa wambran Santiago-wan Tadeo karkansapa. ⁴Chaymanta suk karkan Simon. Payka romano gobiernuta mana kasunayak runa karkan. Chaymanta Judas Iskariote karkan. Payka Jesusta apichichiran wañuchichinankunapa.

**Jesus disipulunkunata
kacharkansapa rinankunapa
yachachikuk.**

(*Mr 6.7-13; Lk 9.1-6*)

⁵Jesuska ñukaykunata ishkay chunka disipulunkunata kachawashpankuna willawarkansapa:

—Rillaychi *judiyu runakunapa llaktankunallaman. Ama rillaychichu

mana judiyukunapa llaktankunaman. Ama *Samaria parti llaktakunapi yaykuychichu. ⁶Rillyaychi *israelmasiki-chillata yachachik. Paykunaka iden chinkadu ovejakunashina kawsaykan-sapa. ⁷Rishpaykichi paykunata willaychi: "Tata Diosmi munan mandunpi kawsanaykichipa." ⁸Chashna yachachikushpa lasaruyak runakunata alliyachichu. Rikchak laya unkuyuk runakunatapish alliyachichu. Wañudukunata kawsachimuychi. Supayadu runakunamanta supaykunata llukshichichu. Tata Dios yanapashupti-kichi tukuy chaykunata atipankichi rurayta. Payka mana chaninpachu sukaman yanapashunkichi. Chayrayku kankunapish mana kobrakushpalla tukuy kay willashkaynita ruraychi. ⁹Rishpaykichi ama nima kullkiti apaychichu. ¹⁰Ama nima pikshaykichita nima ushutaykichita nima bastonnikichita apaychichu. Rillyaychi mudakushkaykichi llachapallawan. Chay runakunata yachachiptikichi paykuna karashunaykichi tiyan. Chayrayku ama nimata apaychichu.

¹¹Maykan llaktapi chayashpaykichi alli chaskikuk runata maskaychi. Paypa wasinpi kipariychi suk llaktaman rinaykichi diyakaman. ¹²Chay runapa wasinpi chayashpaykichi tukuy chaypi kawsakkunata allimata rimachiychi.

¹³Paykuna allita chaskishuptikichika Tata Diosta roygaychi kushichinankunapa. Mana allita chaskishuptikichika Tata Dios mana kushichinkasapachu.

¹⁴Chay runakuna wasinkunapi mana chaskishunayaptikichika mana uyarishunayaptikichika wasinkunamanta llaktankunamanta chakikichi susyanta urmachishpa llukshiychi.

¹⁵Allita willaykichi: Tata Dios kastigakunan diya chay ñawpa Sodoma Gomorra llaktakunapi kawsak runaku-

nata kastigankasapa. Chaymanta chay mana uyarishunayak runakunata ashwan sinchita kastigankasapa.

Jesus willarkansapa runakuna disipulunkunata chikninankunata.

¹⁶Manara riptynikuna Jesuska yachachiwaysapallapi katirkan:

—Mash allita uyariwaychi. Kankunata ovejatashina kachaykichi sakra likidu pumashina runakunata yachachinaykichipa. Chayrayku machakuysina yachaysapa likidu kaychi. Yachaysapa kashpaykichi urypayshina alli modoyuk kuskata rurashpa kawsaychi.

¹⁷Sakra runakunamanta kuydankushpa kawsaychi. Chiknishuk runakuna awtoridarkunapi chatashunkichi. Chaymanta tantanakunankuna wasikunapi makashunkichi. ¹⁸Chashna rimanynita yachachikuptikichi chay chiknishuk runakuna awtoridarkunaman ashwan sinchi kamachikukkunaman pushashunkichi. Tukuy paykunata mana judiyukunatapish atipankichi yachachiyasapata. ¹⁹Awtoridarkunaman pushashuptikichi ama manchakushpa yuyaychichu imatami willankichi nishpa. Chashna oras Tata Diosmi yachachishunkichi imatami rimankichi nishpa. ²⁰Tata Diospa Espiritu yanapashuptikichi atipankichi awtoridarkunata allita ayniita. Manami kikikichipa yuyaynikichitachu rimankichi.

²¹Chaymanta chay chiknikuk runakuna wawkinkunata awtoridarkunapi chatankasapa wañuchichinankunapa. Chiknikuk tatakuna wambrankunata awtoridarkunapi chatankasapa. Chiknikuk wambrakuna tatankunata mamankunata awtoridarkunapi chatankasapa wañuchichinankunapa.

²²Tukuy runakuna ñukata kreyiwashpa kawsashkaykichirayku kankunata chiknishunkichi. Chiknishuptikichipish

wañunaykichi diyakaman ñukata mana shaykushpa kreyiwashpa kawsanaykichi tiyan. Chashna kreyiwashpa kawsaptiki-chi Tata Diosmi sielman pushashunkichi. ²³Suk llaktapi kawsak runakuna wañuchishunayaptikichika chikan llaktaman nitikuychi. Allita willaykichi: Manara kankuna tukuy Israel llaktakunapi yachachikuptikichira ñuka sielumanta shamudu runa kashkan shamusha.

²⁴Mana niman suk disipulu maestrumananta ashwanta yachanchu. Mana niman suk peon patronniñmanta ashwanta kamachikunchu. ²⁵Suk disipulu maestrushina yachachikushpa kushikun. Chaymanta suk peon patronniñshina kamachikushpa kushikun. Ñuka maestruykichi kaykaptini runakuna chikniwashpankuna rimansapa *Satanas kanaynita. Chashna ñukapa rimashpankuna kankunapapish idenllata rimankasapa.

**Jesus yachachikurkan chiknik
runakunata ama
manchanankunapa.**

(Lk 12.2-7)

²⁶Ama chiknishuk runakunata manchaychichu. Tata Diosmi paykunapa upallalla rimashkankunata pakallalla rurashkankunata yachashpa tukuy runakunapi rikurichinkasapa. ²⁷Ñuka kankunata pakallalla yachachishkaynita tukuy runakunata ama pakakushpa parlachiychi. Chaymanta upallalla willashkaynikunata tukuy runakunata sukaman yachachiychi. ²⁸Runakuna wañuchishunayaptikichi ama manchaychichu. Paykunaka wañuchishushpaykichipish mana atipansapachu mana tukuyniyuk ninaman churashuynikichita. Tata Diosllami tukuy uchasapa runakunata mana tukuyniyuk ninapi churankasapa.

Chayrayku payllata manchashpa kasushpa kawsaychi.

²⁹¿Manachu ishkay pishkillukunata rantinsapa suk kullkillawan? Chay pishkillukuna mana ashwan chaniyuk kashpankunapish Tata Dios mana munaptin mana niman suk wañunmanchu. ³⁰⁻³¹Tata Dioska tukuy kankunatapish allita kuydashunkichi. Pishkillukunamanta kankunata ashwanta kuyashunkichi. Sukaman kuyashushpaykichi allita yachan mashnami chukchaykichi tiyan nishpa. Chayrayku ama ni pita manchaychichu.

**Tukuy runakunata
parlachinanchikuna tiyan Jesus
salvawakninchikuna kananta.**

(Lk 12.8-9)

³²Jesus yachachiwaysapallapi katirkan:

—Kankuna mana pinkakushpa runamasikichita willanaykichi tiyan kreyiwak runakuna kanaykichita. Chashna rimaptikichi ñukapish sielipi kawsak Tatayni Diosta willasha kankuna kreyiwak kanaykichita.

³³Chaymanta ichara runamasikichita pinkakushpa mana munankichimanchu rimayta ñukata kreyiwanaykichita. Chashna mana kreyiwanaykichita rimaptikichi ñukapish sielipi kawsak Tataynita willasha kankunata mana riksinaynita.

**Jesusta katiptinchikuna
familyanchi chikniwashunchisapa.**

(Lk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴Jesuska ñukaykuna disipulunkunata willawarkansapa:

—Ñuka kay allpaman shamushkaynirayku aypa runakuna makanakunkasapa. Ama yuyaychichu ñuka shamushkaynirayku tukuy runakuna manana makanakushpana kawsanankunata.

³⁵Ñuka shamushkaynirayku mana kreyiwak runakuna kreyiwak runaku-nata sukanman chikninkasapa. Ñukarayku suk wambra tatanta, suk shipash mamanta, suk nuera suedranta chiknishpa kawsankasapa. ³⁶Ñukata kreyiwashpa kawsaptikichi kikin familyaykichi chiknishunkichi.

³⁷Chaymanta tataykichimanta mamaykichimanta wambraykichimanta ñukata ashwan allita kuyawanaykichi tiyan. Ñukata mana ashwan allita kuyawashpaykichika mana ñukapa disipuluynikunachu kankichi. ³⁸Runakuna chiknishushpaykichi padesci-shuptikichipish ñukallata allita kasuwashpa katiwanaykichi tiyan. Mana katiwashpaykichika mana ñukapa disipuluynikunachu kankichi. ³⁹Kankuna wañuymanta kishpinayashpa sakiwashpaykichika mana tukuyniyuk ninamanta mana kishpinkichichu. Chaymanta ñukata kreyiwashkaykichi-rayku runakuna padescishushpaykichi wañuchishuptikichika Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsankichi.

**Runakuna chaskiawptinchikuna
Tata Dios paykunata
yanapankasapa.**

(Mr 9.41)

⁴⁰Kankuna rimanaynita yachachikuk riptykichi suk runakuna chaskishushpaykichi ñukatapish chaskiwaykansapa. Ñukata chaskiwashpankuna kachamuwak Tatayni Diostapish chaskiykansapa.

⁴¹Kankuna rimanaynita yachachikuk riptykichi sukkuna chaskishunkichi. Tata Dioska paykunata kankunatashina premyunta kunkasapa. Chaymanta alli rurak runakuna kaptikichi sukkuna chaskishunkichi. Paykunatapish kankunatashina Tata Dios premyunta kunkasapa. ⁴²Ñukata katiwashkaykichi-rayku ichara suk runa suk tipi chirik

yakuta kushunkichiman. Tata Dios chay upyachishuk runata premyunta kunka.

Juanpa disipulunkuna rirkansapa

Jesuswan parlak.

(Lk 7.18-35)

11 ¹Jesuska chunka ishkay ñukaykuna disipulunkunata yachachiwashkankunawasha rirkana Galilea parti llaktakunapi yachachikuk.

²Chay tiempu Juan Bawtista karselpi karkan. Chaypi kashpa yacharkan Jesus rikchak almirana ruranakunata rurashkanta. Chaypina Juanka ishkay disipulunkunata kacharkansapa Jesusta tapuk:

³—¿Deveraschu Tata Diosmanta shamudu runa kanki? ¿Suktachu shuyashasapa?

⁴Chashna tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Rillyaychi Juanta willak uyarishkay-
kichita kawashkaykichita. ⁵Juanta willaychi ñuka alliyachiptini mana kawakukkuna kawakuykanankunata kojokuna puriyakanankunata upakuna uyariyakanankunata. Willaychi lasaruyak runakunatapish alliyachishkaynita. Willaychi wañudu runakunata kawsachimushkaynita. Chaymanta tukuy mana nimayuk runakunata yachachiykanisapa Tata Dios salvakuk kananta. ⁶Chaymanta Juanta willaychi tukuy runakuna mana pinkakushpa ñukata allita kreyiwashpa kushikuypu-rulla kanankunata.

⁷Chaymanta Juanpa disipulunkuna kutiptinkuna Jesuska chay aypa runaku-nata willarkansapa:

—¿Imatati rishkankichi kawak chunlla pampapi? ¿Rishkankichichu kawak pintuta wayra kuyuchiptin?

⁸Mana chayta kawak rishpaykichika ¿imatati kawak rishkankichi? ¿Allima llachapayuk runatachu? Kankunaka

allita yachankichi allima llachapayuk runakuna kamachikuk runakunapa wasinkunallapi kawsanankunata.⁹ Ariya ¿imatati rishkankichi kawak? ¿Alli yachachikuk runatachu? Ariya deverasmi rishkankichi alli yachachikuk runata kawak. Payka tukuy alli yachachikukkunamanta ashwan alli yachachikukmi.¹⁰ Ñawpa tiempu Tata Dioska killkadunpi Juanpa rimarkan:

“Ñukaka suk alli yachachikukta kachasha tukuy runakunata willanankunapa kachamushkayni runata allita chaskinankunata.”

¹¹Mash allita uyariwaychi. Chay yachachikuk Juanka tukuy runakunamanta ashwan alli yachachikukmi karkan. Chashna kaptinpish Tata Diospa mandunpi tukuy mana kreyinakuk runakuna Juanmanta ashwan yachaysapakunami kankasapa.

¹²Juan Bawtista shamushkanmantapacha kunankaman aya runakuna Tata Diospa mandunpi sukaman sinchikushpa yaykunsapa. Paykunaka sukaman sufrishpankunapish mana manchakushpa sukaman munashpa yaykunsapa.¹³ Manarapish Juan Bawtista shamuptinra Moiseswan ñawpa yachachikuk runakuna yachachikurkansapa Tata Dios tukuy maypi kamachikunanta.

¹⁴Chaymanta Tata Dios killkadunpi willawanchisapa: “Suk alli yachachikukta ñawpa Eliyastashina kachasha.” Chay Eliyashina alli yachachikuk runaka Juanmi. Munashpaykichika kay yachachishkaynita kasuychi.¹⁵ Tukuy kay yachachikushkaynita allita rinrillikuychi.

¹⁶¿Imashna kanaykichita willaykichi-man? ¿Ima ejempluwantí yachachiykichiman? Kankunaka plasapi tiyarishpa pukllak wambrakunashinami kankichi. Chay wambrakuna pukllak wambrama-

sinkunata kaparishpa willansapa:
¹⁷“Ñukaykuna kenata pukuptinikuna kankuna mana tushushkankichichu. Llakinapa laya kantu kunata kantaptinikuna mana wakashkankichichu.”
¹⁸Kankuna chay pukllak wambrakunashina mana nimawan agradakunkichichu. Juanka Tata Diosta kuyashpa aypa diyakunata mana nimata mikushpa nimata upyashpa kawsarkan. Chashna Juan amañaptin kankuna rimankichi supayadu kananta.¹⁹ Nuka sielumanta shamudu runa mikuptini upyaptini rimankichi illu likidu kanaynita. Chaymanta rimankichi uchasapa runakunawan *romano awtoridarkunapa kullki chaskikukkunapa purikmasinkuna kanaynita. Chashna rimaptiki-chipish willaykichi: Tukuy pi allita rurashpa kawsashpa runamasinkunata kawachinsapa yachaysapa kanankunata.

Jesus chay mana kreyikunayak runakunata llakichirkan.
(Lk 10.13-15)

²⁰Chaymanta Jesuska suk llaktakunapi kawsak runakunata kallarirkan piñayaysapata. Chay llaktakunapi aya almirana *milagrukunata rurashka kaptinpish chay runakuna mana uchankunamanta wanarkansapachu. Jesus piñakushpa sinchita willarkan-sapa:

²¹—¡Alaw! Korasipi Betsaidapi kawsak runakunata llakichini. Chay ishkay llaktakunapi kashpayni aya almirana milagrukunata rurashkani. Chaykunata kawashpankunapish uchankunamanta mana nima wananya-napsachu. Chayrayku Tata Dioska paykunata sukaman kastigankasapa. Tiro llaktapi Sidon llaktapi almirana milagrukunata rurashka kaptini chaypi kawsakkuna uchankunamanta wanamansapa karkan Tata Diosta

kreyinankunapa. Llakina llachapaku-nata churakushpanguna uchpata umankunapi churanmansapa karkan llakinankunapa. ²²Chayrayku kastigakan-nan diya Tata Dioska chay Tiropi Sidonpi kawsak runakunamanta Korasinpí Betsaidapi kawsak runaku-nata ashwanta kastigankasapa.

²³Chaymanta Kapernaumpi kawsak runakuna yuyansapa sieluman riyta Tata Dioswan kawsak. Chashna yuyashpanguna-pish Tata Dios manami sielumanka pushankasapachu. Mana ñukata kreyiwash-kankunaryku manllayba tuta likidu uchkuman kachankasapa. Chay ñawpa Sodoma llaktapi almirana milagrukunata rurashka kaptinika chay llaktapi kawsak runakuna kreyiwanmansapa karkan. Kreyiwashpanguna chay llakta kunankaman tiyanmanlla karkan. ²⁴Chayrayku willaykichi: Tata Dios kastigakunan diya ñawpa Sodoma llaktapi kawsak runakunamanta ashwan sinchita Kapernaumpi kawsak runakunata kastigankasapa.

**Jesus tukuy runakunata kayarkan
payta katishpa kushikushpa
kawsanankunapa.**
(Lk 10.21-22)

²⁵Jesus chay runakunata yachachish-kankunawasha Tatan Diosta willarkan:

—Tatayni, kay allpapi chay sielipi allima kamachikukmi kanki. Kanka tukuy mana kreyinakuk runakunallata allita yachachinki. Chaymanta kikinku-nallamanta yachak runakunata mana nimata yachachishkankichu. Chayrayku, Tatayni, sukaman alabayki. ²⁶Ariya, Tatayni, kushikushpa chashna munash-kanki rurayta.

²⁷Jesus Tatanwan parlashkanwasha chay runakunata yachachirkansapa:

—Tataynica willawarkan ñukalla tukuy layata kamachikunaynipa. Payllami ñukata allita riksiwan.

Kankunaka manami allitachu riksiwan-kichi. Tata Diospa wambran kashpayni ñukallami payta allita riksini. Nuka munashkayni runakunata riksichiptini paykunalla Tataynita riksinsapa.

²⁸Kankuna llakidu shaykudu kashpay-kichika ñukaman shamuychi. Shamupti-kichi tukuy llakinaykichimanta samachishkaykichi.

²⁹Nuka yachachikunaynika iden animal aysanan timonshinami. Yachachikunaynita kasushpaykichi timonta aysakshina kankichi. Chayrayku ñukamanta yachakuychi. Ñukaka mana piñakushpa allillapi yachachiykichi. Ñukaman shamushpay-kichi ñukata kasuwashpaykichi kushikupuru kawsankichi. ³⁰Atipanay-kichi layallata yachachiykichi ruranay-kichipa. Nuka yanapaptini atipankichi kasuwashpa kawsaya.

**Suk samana diya Jesuspa
disipulunkuna tipi triguta
pallahsha mikurkansapa.**

(Mr 2.23-28; Lk 6.1-5)

12 ¹Chaymanta suk *samana diya Jesuska ñukaykunawan suk *trigu chakra chawpinta pasarkanisapa. Chaypina yarkashpaynikuna triguta tipirkanisapa mikunaynikunapa.

²Mikuykaptinikuna *fariseo runakuna kawawarkansapa. Chashna kawawash-panguna Jesusta willarkansapa:

—Mash kaway. Disipuluykikuna samana diya kaykaptin triguta tipishpa *Moisespa kamachikunankunata mana kasuykansapachu.

³Chashna willaptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Ariya, kawaykani imatami ruraykansapa nishpa. Samana diya pallashpangunapish manami uchallikuy-kansapachu. ¿Manachu leyishkankichi ñawpa kamachikuk David rurashkanta?

Suk kuti payka purikmasinkunawan sukaman purishpankuna yarkarkansapa.
⁴Yarkaymanta kashpa *Tata Diospa wasinpi yaykurkansapa. Chaypi Davidka Tata Diospa churadu pankunata mikurkan. Purikmasinkunta- tapis kararkan. Chay laya pankunaka *saserdoteukunallapa karkan. Chayta mikushpankunapish mana uchallikur- kansasapachu.

⁵¿Manachu leyishkankichi ñawpa Moisespa killkadunpi rimashkankunata? Chaypi willawanchisapa saserdoteukuna Tata Diospa wasinpi tukuy diya trabaja- nankunata. Paykuna samana diyakuna mana samashpapish manami uchalli- kunsapachu.

⁶Mash uyariwaychi. Chay Tata Diospa wasinpi trabajak saserdoteukunamanta ñukami ashwan kamachikuk kani.

⁷Tata Dioska rimanapi willawanchi- sapa: “Kankuna wiwa animalnikichita wañuchishpa rupachinaykichi tiyan ñukata kuyawanaykichipa. Chay animalnikichita rupachishkaykichi- manta ashwanta munani runamasiki- chita llakichishpa yanapanaykichipa.” Chashna Tata Dios rimaptinpish kankunaka mana entiendishkankichi- chu. Allita entiendishpaykichika kay disipuluyunikunata mana willankichi- manchu karkan samana diya tipi triguta tipishpa uchallikuykanankunata. ⁸Ñuka sielumanta shamudu runa kashpayni ashwan alli kamachikuk kani willanay- nipa imakunatami samana diya ruranki- chi nishpa.

**Jesus kaspirayadu makiyuk
runata alliyachirkan.**
(Mr 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹Chay chakramanta llukshishpa Jesuska suk tantanakunankuna wasipi yaykurkan. ¹⁰Chaypi suk kaspirayadu makiyuk runa karkan. Chaypina fariseo

runakuna Jesusta chiknishpa chapaykar- kanskapa chatanankunapa. Pantachina- yashpankuna Jesusta tapurkansapa:

—¿Ariya Moisespa killkadun willawanchichu samana diya suk unkuduta alliyachinanchikunapa?

¹¹Chaypina Jesuska aynirkana:

—Samana diya suk ovejaykichi uchkupi urmaptin ¿manachu surkunki- chiman? ¹²Ñukanchikuna ovejanchi- manta ashwan allita runamasinchiku- nata kuyanchisapa. Chayrayku alli kanman samana diya runamasinchiku- nata yanapananchikunapa.

¹³Chashna paykunata willashpa Jesuska chay kaspirayadu makiyuk runata willarkan:

—¡Makikita chutachiy!

Chaypina chay runaka Jesusta kasushpa kaspirayadu makinta chutachiptin iden suk ladu makinshina alliyarkan.

¹⁴Samana diya Jesus chay runata alliyachiptin fariseo runakuna chay tantanakunankuna wasimanta llukshish- pankuna kallarirkansapa yuyakyuya Jesusta wañuchinankunapa.

**Ñawpa yachachikuk Isaiyas
killkarkan Jesus rurananta.**

¹⁵Jesus fariseo runakuna wañuchinaya- nankunata yachashpa chay llaktamanta llukshirkan. Llukshiptin aypa runakuna katirkansapa. Chaypina tukuy unkuduku- nata alliyachirkan. ¹⁶Chaymanta chay alliyachishkan runakunata willarkanapa:

—Amara famakunkichirachu alliyachishkaynita.

¹⁷Jesus chayta rurashpa chay ñawpa yachachikuk Isaiyas rimashkantashina ruraykarkan. Kashna Tata Dios rimash- kanta Isaiyas killkarkan:

¹⁸“Kaypimi sirviwaknini.

Ñukami paytaka kuyashpa akllarkani.

Paymi ñukata kushichiwan.
Paytami Espirituynita kusha.
Payka tukuy allpapi kawsak runaku-
nata yachachinkasapa ñuka alli
rurak kanaynita.

¹⁹ Payka manami ni pita piñayanka-
chu ni pita kaparichinkachu.
Kallikunapi mana ni piwan aynina-
kuptin uyarinkasapachu.

²⁰ Payka pataranakuk pintuta mana
pakinkachu.
Wañunayak alkusata mana
wañuchinkachu.

Tukuy llakishpa shaykushpa kawsak
runakuna mana washanchashpa
llakichishpa yanapankasapa.
Sukaman allita kamachikunka tukuy
runakuna yachanankunapa
allillata rurashpa kawsaya.

²¹ Chaypina aypa llaktakunapi kawsak
runakuna payta shuyankasapa
salvanankunapa.”

Ñawpa yachachikuk Isaiyaska chayta
killkarkan.

Fariseo runakuna rimarkansapa
Jesusta supay yanapananta.
(Mr 3.20-30; Lk 11.14-23; 12.10)

²² Chaymanta Jesusman supayadu
runata pushamurkansapa. Chay runaka
supayadu kashpa mana nima kawakuya
nima rimakuyta atiparkanchu. Jesus
payta alliyachiptin atiparkanna
kawakuya rimakuyta. ²³ Chayta
kawashpankuna tukuy runakuna
sukaman almirashpankuna tapunakur-
kansapa:

—¿Kay runachu shuyaykananchi
ñawpa kamachikuk Davidpa miraknin?

²⁴ Chashna chay runakuna tapunakup-
tinkuna fariseo runakuna Jesusta mana
kreyishpankuna rimarkansapa:

—Kay Jesuska atipan runakunamanta
supaykunata llukshichiya supaykunapa
kamachikuknin *Belsebu yanapaptin.

²⁵ Chay fariseo runakuna yuyashkan-
kunata yachashpa Jesuska willarkan-
sapa:

—Suk llaktapi kawsak runakuna
chikninakushpa makanakushpankuna
kikinkunapura kulluchinakunsapa.
Chaymanta suk wasipi kawsak
runakuna chikninakushpa makanakush-
pankuna chayta chayta anchunsapa.
²⁶ Chashnallami supaykunapish kikinku-
napura karkunakushpankuna wakllichin-
akunsapa. Kikinkunalla kulluchinakun-
mansapa.

²⁷ Kankunaka rimankichi supaykunapa
kamachikuknin Belsebu yanapawaptin
supaykunata llukshichinaynita. Chashna
rimashpaykichi mana kuskatachu
rimaykankichi. Belsebu yanapawaptinka
¿pití kankunapa disipulyukikunata
yanapan supaykunata llukshichinanku-
nana? Allita yachankichi Tata Dios
yanapanankunata. Chayrayku ñukata
yuyawashpaykichi sukaman llullachina-
kuykankichi. ²⁸ Tata Diospa Espiritu
yanapawaptin supaykunata atipani
llukshichiya. Chayrayku allita
yachanaykichi tiyan Tata Dios ñukata
kachamuwashkanta. Ñuka yachachiyki-
chi Tata Dios kankunata kamachishu-
naykichita.

²⁹ Mana ni pi suk sinchi runapa
wasinmanta atipanmanchu nimata
apayta manara payta allita watashpara.
Chay sinchi runata watashpara tukuy
laya tiyapunkunata atipanman
kichuyta.

³⁰ Kankuna mana kreyiwashpaykichi
chikniwankichi. Mana yanapawashpay-
kichi sukkunata ñukamanta ashuchi-
kankichi.

³¹ Mash allita uyariwaychi. Tata
Dioska runakunata tukuy uchankuna-
manta tukuy mana alli rimashkankuna-
mantapish perdonankasapa. Chaymanta
mana kutin perdonankachu Tata Diospa

Espiritunta washanchashpa sakra mana alli kananta rimaptinkuna. ³²Ñukaka sielumanta shamudu runami kani. Chashna kaptinpish suk runa mana alli kanaynita rimaptinpish Tata Dioska payta perdonanka. Chaymanta suk runa Tata Diospa Espiritunta washanchashpa chiknishpa sakra mana alli kananta rimaptin Tata Dioska manami paytaka perdonankachu. Nima kunan kay tiempu nima wañushkanwasha perdonankachu.

Jesus wayuchakuk kaspipa ejemplunta yachachikurkan.
(Lk 6.43-45)

³³Chaymanta Jesuska yachachikuyllapi katirkana:

—Kankuna alli wayuchakuk kaspita kuydashpaykichi alli wayukunata pallankichi. Mana allita kuydaptikichi mana allitachu wayuchakun. Kaspikunapa wayunkunata kawashpaykichira riksinkichi chay kaspi allichu manachu nishpa. Allita rurashpa kawsaptimi riksiwankichi alli wayuchakuk kaspishina kanaynita.

³⁴Kankuna fariseokuna sukaman llullachikushpaykichi machakuysina kankichi. Mana alli rurak runakuna kashpaykichi mana atipankichichu allikunata rimaya. Tukuy runa shunkunpi yuyananillata riman. ³⁵Tukuy alli yuyayuk runa allikunallata rimashpa kawsan. Tukuy mana alli yuyayuk runa mana allikunata rimashpa kawsan.

³⁶Mash allita uyariwaychi. Kastigakanan diya Tata Dioska tukuy mana alli rimashkunkunaryku runakunata kastigankasapa. ³⁷Tata Dioska willashunkichi rimashkaykichi allichu manachu nishpa. Chaypina rimashkaykichi alli kaptinka payka mana kastigashunkichu. Rimashkaykichi mana alli kaptinka sukaman kastigashunkichi.

**Mana kreyinayak runakuna
Jesusta mañarkansapa almirana
milagruta rurananpa.**
(Mr 8.12; Lk 11.29-32)

³⁸Jesus yachachikuykaptin fariseo runakuna Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna uyarirkansapa. Chaypina willarkansapa:

—Maestru, yachanayanisapa deveraschu manachu Tata Diomanta shamudu runa kanaykita. Chayrayku munanisapa kawayta almirana *milagrunkunata ruraptiki.

³⁹Chaypina Jesuska willarkansapa:
—Kankuna Tata Diosta mana

kreyishpa mana alli rurak runakuna kashpaykichi mañawankichi almirana milagruta ruranaynipa. Kankunapaka manami rurashachu chay laya milagruta. Tata Dios ñawpa yachachikuk Jonaspa suk milagruta rurarkan. Ñukapapish chay layallata ruranka.

⁴⁰Suk atun challwa Jonasta millpurkan. Chaypina chay challwa wiksanpi kimsa diyata kimsa tutata payka karkan. Chay kimsa diya paktaptinna chay challwaka Jonasta kipnamurkan. Ñuka sielumanta shamudu runa iden Jonasshina kimsa diyata kimsa tutata allpa ukupi kashkaynimanta atarimusha.

⁴¹Chay ñawpa Ninive llaktapi kawsak runakuna sukaman mana allikunata rurashpankuna kawsarkansapa. Chaymanta chay yachachikuk Jonas yachachikuptin paykunaka uchankunamanta wanarkansapa Tata Diosta allita kasushpa kawsanakunapa. Chay kastigakunan diya chay ñawpa Ninivemanta runakuna kankunata chatashunkichi mana kreyiwashkaykichirayku. Ñuka Jonasmanta ashwan alli yachachikuk kaptinipish mana kreyiwanyakichichu.

⁴²Chaymanta ñawpa tiempu suk karu llaktamanta suk kamachikuk warmi

shamurkan yachaysapa Salomonta
uyarik. Ñuka Salomonmanta ashwan alli
yachaysapa kaptinipish kankunaka
mana kreyiwanayankichichu.
Chayrayku Tata Dios kastigakunan diya
chay kamachikuk warmi kankunata
chatashunkichi mana kreyiwashkayki-
chirayku.

**Jesus supayadu runapa ejemplunta
yachachikurkan.**
(Lk 11.24-26)

⁴³Chaymanta Jesuska willarkansapa:

—Suk runamanta supay llukshishpa
chakidu chunlla allpapi purin samana-
yashpa. Mana ni maypi samananta
tarishpa yuyaykushpa riman: ⁴⁴“Shu
kutishalla chay llukshimushkayni
runallaman.” Chay runaman kutishpa tarin
iden suk chunlla wasi chuya chuya
pichadutashina. ⁴⁵Chaypina kanchis
ashwan mana alli rurak supaymasinkunata
rin kayak. Tukuy paykuna rinsapa chay
runapi kawsak. Chashna modomanta chay
runaka ashwan mana allikunata
rurashpana kawsan. Kankuna sukaman
mana alli rurak kashpaykichi iden chay
aypa supayuk runashinami kankichi.

**Jesupsa wawkinkunawan maman
rirkansapa paywan parlak.**
(Mr 3.31-35; Lk 8.19-21)

⁴⁶Jesus chay runakunata yachachiy-
kaptin paypa mamanwan wawkinkuna
chay wasiman rirkansapa. Paykunaka
Jesuswan parlanayashpangkuna wasi
washallamanta kayachirkansapa.

⁴⁷Chaypina suk runa Jesusta willarkan:
—Mamaykiwan wawkikikuna
parlachishunayankisapa. Washapi
shuyashuykansapa.

⁴⁸Chaypina Jesuska chay runataka
willarkan:

—¿Pití mamaynika? ¿Pití wawkiniku-
naka?

⁴⁹Chaymanta disipulunkunata
makinwan apuntashpa tukuy runaku-
nata willarkansapa:

—Kaykunami mamayni. Kaykunami
wawkinikuna. ⁵⁰Kankuna paykunashina
sielipi kawsak Tatayni Diospa
munananta rurashpa kawsashpaykichi
ñukapa wawkinikuna paninikuna
mamaynikuna kankichi.

**Jesus tarpukuk runapa ejemplunta
yachachikurkan.**
(Mr 4.1-9; Lk 8.4-8)

13 ¹Chay diyalla Jesuska chay
wasimanta llukshishpa rirkan
kocha mañanpi tiyarik. ²Chaypi
tiyariptin aypa runakuna laduncharkan-
sapa. Chaypina suk kanowapi Jesuska
yaykurkan tiyarik chay kanowamanta
yachachikunarpa. Yachachikuptin
tukuy chay runakuna kocha mañan-
manta uyarirkansapa. ³Chaypina
Jesuska chay aypa runakunata rikchak
laya ejemplukunata parlachishpa
yachachirkansapa. Willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Suk runa rirkan
murukunata chakranpi tarpuk.

⁴Chaypina murukunata shikwashpa
tarpuptin sukkuna ñanpi urmarkansapa.
Pishkillukuna chay ñanpi urmadu
murukunata mikurkansapa. ⁵Suk
murukuna urmarkansapa rumisapa
allpapi. Chay murukuna allpa sawallapi
kashpa utka shurayarkansapa allpa
mana rakta kaptin. ⁶Chay allpa
rumisapa kaptin chay murukuna mana
atiparkansapachu sapichakuya.
Chayrayku rupay nanaptin chakirkans-
apa.

⁷Chaymanta suk murukuna urmarkan-
sapa kashasapa allpapi. Chaypina
kashakuna ashwanta wiñashpa chay
wiñaykak murukunata makarkansapa.

⁸Suk murukuna urmarkansapa allima
allpapi. Chaypina wiñashpangkuna

sukaman allita wayuchakurkansapa. Suk murukuna mirarkansapa pachak murukunata. Sukkuna mirarkansapa sokta chunka murukunata. Sukkuna mirarkansapa kimsa chunka murukunata. ⁹Kankuna uyariwashpaykichika allita rinrillikuychi.

Jesus disipulunkunata willarkan imaraykumi ejemplukunawan yachachikurkan nishpa.
(Mr 4.10-12; Lk 8.9-10)

¹⁰Chaymanta ñukaykuna disipulunkunata Jesusta ladunchashpaynikuna tapurkanisapa:

—¿Imaraykuti chay runakunata ejemplukunata parlachishpa yachachinkisapa?

¹¹Chaypina Jesuska ayniarkansapa: —Tata Dios kankunallata yachachishuykankichi paypa mandunpi yaykunaykipacha. Manara kutin yachachishushkaykchita kunanka yachachishuykankichi. Suk runakuna mana kasunayaptinkuna Tata Dios mana kankunatashinachu yachachinsapa. ¹²Tata Dioska tukuy kreyikukunata sukaman yanapanka ashwanta entiendinankunapa. Chaypina ashwanta kreyikunkasapa. Mana kreyikukunata tipi yachashkankunatapish kunkachinkasapa. ¹³Chay runakunata yachachiptinipish mana entiendinsapachu. Tukuy alli rurashkaynukunata kawashpapist mana yachansapachu imaraykumi chaykunata rurashkani nishpa. Chayrayku ejemplukunallawan paykunata yachachini.

¹⁴Ñawpa tiempu alli yachachikuk Isaiyas kay mana uyarinayak runakunapa killkarkan:

“Kay runakuna alli yachachikunanya uyarishpapist mana nima entiendinkasapachu.

Alli rurashkaynita kawashpapkunapish mana entiendinkasapachu imaraykumi rurashkani nishpa.

¹⁵ Kay runakunapa shunkunkuna sinchi likidumi.
Rinrinkunata wichkansapa ama uyariwanankunapa.
Ñawinkunatapish wichkansapa alli rurashkaynita ama kawanankunapa.
Mana munansapachu rimashkaynita entiendiyta.
Mana munansapachu ñukaman shamuya sanuyachinaynispasa.”

¹⁶Chaymanta Jesuska ñukaykunallata willawarkansapa:

—Kankuna sukaman kushikupuru kankichi rurashkaynita kawashpaykichi. Sukaman kushikupuru kankichi yachachikuptini uyarishpaykichi.

¹⁷Allita willaykichi. Ñawpa yachachikuk runakuna alli rurak runakunapish sukaman munarkansapa kawanaykitchita kawayta. Munarkansapa uyarinaykipacha uyariyta. Chashna munashpankunapish mana kawarkansapachu nima uyarirkansapachu.

Jesus chay murukuna tarpukuk runapa ejemplunta entiendichikurkan.
(Mr 4.13-20; Lk 8.11-15)

¹⁸Mash uyariwaychi. Yachachiykichi chay muru tarpukuk runapa ejemplun imatami riman nishpa. ¹⁹Aypa runakuna sinchi shunkuyuk kashpa iden ñanpi chakidu sarudu allpashina. Chay laya runakuna Tata Diospa rimananta uyarishpankunapish mana entiendinsapachu. Chaypina chay pishkillukuna ñanpi urmadu murukunata mikukshina supay shamun Tata Diospa rimananta kunkachinanza.

²⁰Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta kushikushpa uyarinsapa. Chay laya runakuna iden rumisapa allpapi wiñak murukunashi-

name. ²¹Mana ukupi sapiyukshina kashpankuna suk tiempullata kushikushpa Tata Diosta katinsapa. Paykuna kreyikushkankunaryku sufrishpangkuna nanayta llakita mallish-pangkuna manana munansapanachu Tata Diosta katiya.

²²Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta uyarishkankunamanta munanankunallata rurashpa kawsansapa. Sukaman kullkiyatayta munashpalla kawsansapa. Chay laya runakunaka iden kashasapa allpapi wiñak murukunashinami. Mana nima wayuchakunsapchu.

²³Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta uyarishpa tukuy shunku kreyishpa entiendinsapa. Chay laya runakuna iden chay alli allpapi wayuchakuk murukunashinami. Sukkunaka pachak murukunata wayuchakukshinami. Sukkunaka sokta chunka murukunata wayuchakukshinami. Sukkunaka kimsa chunka murukunata wayuchakukshinami.

Jesus triguwan pakta mana alli kiwakuna wiñashkanta yachachikurkan.

²⁴Chaymanta Jesuska yachachikushpa chay aypa runakunata willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Tata Dios mandunpi kamachikushpa iden suk runa chakranpi alli *trigu murukunata tarpuksinami. ²⁵Chaymanta suk tuta tukuy pi puñuykaptinkuna chakrayukta chiknik runa chay trigu tarpudu chakraman rishpa mana alli kiwa murukunata tarpurkan. ²⁶Chaymanta trigu wiñaykaptin chay mana alli kiwapish sukaman wiñarkan. ²⁷Chay-pina trabajadorkuna chakrayuk runata willarkansapa: “Señor, kan alli murukunata tarpuchiptiki ¿imapati mana alli kiwakuna wiñaykansapa?”

²⁸Chay chakrayuk runa aynirkansapa: “Suk chikniwak runami mana alli kiwa murukunata tarpushka.”

Chashna willaptin trabajadorkuna tapurkansapa: “¿Munankichu rinaynikunapa chay mana alli kiwakunata tipik?”

²⁹Chaypina chakrayuk runaka willarkansapa: “Amara tipiychirachu. Mana alli kiwakunata tipishpaykichika ichara trigukunatapish tipinkichiman. ³⁰Tantalla wiñachunsapa trigu pallanchi diyakaman. Alli trigu pukuptinra pallak runakunata willasha tukuy mana alli kiwakunata tipishpa tantanachinankunapa. Chay mana alli kiwata wata wata rurashpa rupachinkasapa. Chaymanta alli triguta pallashpa wakaychankasapa murukuna churana wasinipi.”

Jesus mostasa murillupa ejemplunta yachachikurkan.
(Mr 4.30-32; Lk 13.18-19)

³¹⁻³²Chaymanta Jesuska chay runakunata suk ejempluta yachachirkansapa:

—Kunan yachachiykichi imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa. Mostasa murillun tukuy laya murukunamanta ashwan kishnisillu. Suk runa chakranpi tarpuptin chay murilluka allita wiñan. Kishnisillu kashpapish chay muruka tukuy kiwakunamanta ashwan atunta wiñan. Iden kaspishina sukaman ramachakun. Chay ramankunapi aypa pishkillukuna wasinkunata ruransapa. Kankuna chay kishnisillu murukunashinami kankichi.

Jesus levadurapa ejemplunta yachachikurkan.
(Lk 13.20-21)

³³Chaymanta Jesuska kashkan yachachikushpa chay runakunata willarkansapa:

—Yachachiykichi imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa.

Suk warmi panta rurashpa kimsa pati trigupa machkanta yakuwan chakrun. Chaymanta tipi *levaduratapish churan chay chapuduta allita punkichinanpa. Kankuna Tata Diospa mandunpi kawsashpaykichi chay alli levadurashina kankichi.

**Jesus willarkan imaraykumi
ejemplukunata parlachikushpa
yachachikurkan nishpa.**
(Mr 4.33-34)

³⁴Jesuska rikchak laya ejemplukunawan parlachikushpa chay runakunata yachachirkansapa. Mana ejempluta parlachikushpa mana yachachikukchu. ³⁵Ñawpa tiempu suk yachachikuk runa killkashpa rimarkan Jesus ejemplukunata parlachikushpa yachachikunanta. Chay killkadunpi riman:

“Ñuka rikchak laya ejemplukunata parlachishpayni runakunata yachachisha.

Tata Dios kay allpata rurashkanmantapacha mana ni pi yachashkanta yachachikusha.”

**Jesus yachachikurkan imami chay
mana alli kiwakuna nishpa.**

³⁶Chaymanta Jesus chay aypa runakunata wasinkunaman kutinankunapa willashpa suk wasipi yaykurkan. Chaypi ñukaykuna ladunchashpaynikuna willarkanisapa:

—Chay mana alli kiwakunapa ejemplunta parlachiwashpaykisapa ¿imatati yachachiwashkankisapa?

³⁷Chaypina Jesuska ayniwarkansapa: —Ñuka sielumanta shamudu runa kashpayni alli murukunata tarpukuk runashinami kani. ³⁸Kay allpapi kawsak runakuna iden chakrashinami. Tata Diosta kasushpa kawsak runakunaka iden chay alli murukunashinami. Supaypa mandunpi kawsakkunaka iden

chay mana alli kiwakunashinami. ³⁹Supayka iden chay chakrapi mana alli murukunata tarpuk runashinami. Kay allpa tukunan diya iden chay trigu pallana diyashinami. Chaymanta *angelkuna iden triguta pallak trabajadorkunashinami. ⁴⁰Kay allpa tukunan diya Tata Dioska tukuy uchasapa runakunata kastigankasapa. Payka iden chay mana alli kiwakunata shuntushpa rupachik runashinami. ⁴¹Ñuka sielumanta shamudu runa kashpayni angelninikunata kachamusha tukuy maymanta mana alli rurak runakunata tantachinankunapa. Chaymanta runamasinkunata uchallichikuk runakunatapish tantachishasapa. ⁴²Chaypina mana tukuyniyuk ninaman paykunata wishchushasapa. Chaypi chay runakuna nanayta mana muchushpankuna kirunkunata mukushpankuna sukaman wakankasapa.

⁴³Chaymanta Tata Diospa munananta rurak runakuna Tatankunapa mandunpi yaykushpa iden intishina llipyankasapa.

Kankuna rinriyuk kashpaykichi allita uyariwaychi.

**Jesus pakadu kuripa ejemplunta
aypa chaniyuk perlas ejemplunta
yachachikurkan.**

⁴⁴Chaymanta kashkan yachachikushpa Jesuska willarkansapa:
—Tata Diospa mandunka iden aypa chaniyuk kurishinami. Suk runa chikanpa chakranpi pakadu kurita tarirkan. Chayta tarishpa kashkan chayllapi pakarkan. Kushikuypuru chay kuriyuk chakrata rantinanca tukuy tiyapushkunkunata rantikurkan. Chaypina chay kuriyuk chakrata rantirkaran. Chashnashina kankuna sukaman munanaykichi tiyan Tata Diospa mandunpi kawsayta.
⁴⁵Chaymanta chikan ejempluta willaykichi. Tata Diospa mandunka iden

aypa chaniyuk *perlasshinami. Suk rantikuk runa allima yurak perlaskunata maskashpa purirkan rantinanpa.⁴⁶ Sukan man maskashpa suk aypa chaniyuk ashwan allima perlasta tarirkan. Chaypina tukuy tiyapushkankunata rantikurkan chaypa chaninwan chay ashwan allima perlasta rantinanpa. Chashnashina kankuna sukan man munanaykichi tiyan Tata Diospa mandunpi kawsayta.

Jesus atun redpa ejemplunta yachachikurkan.

⁴⁷Chaymanta Jesuska kashkan yachachikushpa willarkansapa:
—Kunan yachachiykichi imashnami Tata Diospa mandunpi yaykunkichi nishpa. Aypa runakuna atun redninwan rikchak laya challwakunata apinsapa.
⁴⁸Chaymanta aypa challwakuna redninwan wichashpa chay runakuna kocha mañanman aysansapa. Chaypi tiyarishpa challwakunata akllansapa. Alli challwakunata sestunkunapi churansapa. Mana alli challwakunata wishchunsapa.⁴⁹Chaymanta kay allpa tukunan diyapish iden chay challwakunata apik runakunashina angelkuna runakunata akllankasapa. Tata Diosta kuyashpa kawsak runakunamanta mana alli rurak runakunata suchuchinkasapa.
⁵⁰Chaymanta tukuy mana alli rurak runakunata wishchunkasapa mana tukuyniyuk ninaman. Chaypi nanayta mana muchushpankuna kirunkunata mukushpankuna sukan man wakankasapa.

Jesus tukuy laya wakaychadukunapa ejemplunta yachachikurkan.

⁵¹Chaymanta Jesuska ñukaykuna disipulkunata tapuwarkansapa:
—¿Entiendinkichichu tukuy chay yachachishkaynikunata?

Chaypina aynirkanisapa:
—Ariya entiendinispamá.
⁵²Chaypina Jesuska willawarkansapa:
—Suk wasiyuk runa wasinpi aypa mushuk aypa mawka wakaychadu tiyapunankunata surkumun suk runata kawachinanpa. Chay kawachikuk runaka Tata Diospa killkadunta yachachikuk runakunashinami. Paykunaka Tata Diospa mandunpi yaykushpa yachansapa mushuk layata ñawpa yachashkankunata yachachikuya.

Llaktamasinkuna Jesusta mana kreyinayarkansapachu.
(*Mr 6.1-6; Lk 4.16-30*)

⁵³Chaymanta tukuy chay ejempluku-nawan yachachikushkanwasha chay llaktamanta Jesuska llukshirkan.

⁵⁴Chaypina kikinpa llaktanpi chayashpa tantanakunankuna wasipi Tata Diospa rimananta yachachikurkan. Chaypina tukuy chay runakuna sukan man almirashpankuna rimarkansapa:

—¿Maypití kay runaka tukuy layata yachakushka? ¿Imashnatí atipan almirana *milagrunkunata rurayta?

⁵⁵¿Manachu kay runaka karpinterupa wambran? ¿Manachu paypa maman Mariya? ¿Manachu wawkinkuna Jakobo, Jose, Simon, Judas?⁵⁶¿Manachu paninkuna llaktamasinchikunalla? ¿Pití payta yachachishka chay layata yachananpa?

⁵⁷Chay runakuna Jesus llaktamasinkuna kaptinkunapish mana nima kasunayarkan-sapachu. Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Suk runa Tata Diospa rimananta yachachikuptin llaktamasinkuna familyankuna mana kreyinsapachu. Chikan llaktakunapi yachachikuptin chaypira sukan man allita uyarinsapa.

⁵⁸Chashna llaktamasinkuna mana kreyinayaptinkuna Jesuska llaktanpi

mana aypa almirana milagrukunata rurarkanchu.

**Kamachikuk Herodes Juan
Bawtistata wañuchichirkán.**
(Mr 6.14-29; Lk 9.7-9)

14 ¹Chay tiempu Galilea partipi sinchi kamachikuk *Herodes uyarirkan Jesus aypa almirana *milagrukunata rurashkanta. ²Chaypina Herodeska sirvikninkunata willarkan-sapa:

—Ichará chay Jesuska wañuchichish-kayni Juan. Ichará Juan Bawtista wañush-kanmanta kawsamushka. Chayrayku atipan almirana milagrukunata rurayta.

³Herodeska tukuy chayta rimarkan Juanta wañuchichishkanta yuyashpa. Ñawpana Juanta kadenakunawan watachishpa karselpi wichkachirkán. Chayta rurarkan warmin Herodiyas munaptin. Chay warmin Herodiyaska ñawpa Herodespa wawkin Felipipa warmin karkan. ⁴Kuñadanwan kawsap-tin Juanka Herodesta willarkan:

—Kuñadaykiwan uchallikushpa kawsashpayki mana allitachu ruraykanki.

⁵Chayta willashkanrayku Herodes Juantaka wañuchichinayarkan. Wañuchi-chinayaptinpish tukuy runakuna yuyarkan-sapa Juan Tata Diospa rimananta yachachi-kuk kananta. Chayrayku chay runakunata manchashpa mana animukurkanchu wañuchichiyta.

⁶Chaymanta Herodeska watan paktashkanrayku suk fiestata rurarkan. Chay fiestapi warmin Herodiyaspá shipashnin tushurkan tukuy konvidadu-kunapa ñawpakaninkunapi. Chashna tushushpa Herodestaka sukaman kushichirkán. ⁷Chayrayku Herodes chay shipashtaka jurashpa prometirkán: “Imatapish mañawaptiki kushkayki.”

⁸Chashna Herodes willaptin chay shipashka mamanta tapurkan imatami

mañanka nishpa. Chaypina mamanka yachachirkán mañananpana Juan Bawtistapa umanta suk kallanapi churashpa kunanpa.

⁹Chashna mañaptin Herodeska sukaman llakirkán. Llakishpapish konvidadukuna prometinakuskanta uyarishkankunaryku mana atiparkan-chu llullachiyta. ¹⁰Chayrayku Herodeska soldadunkunata willarkan-sapa karselman rishpankuna Juanpa umanta tipinankunapa. ¹¹Chaymanta soldadukuna Herodes willashkankunata rurarkansapa. Juanpa umanta tipishpankuna suk atun kallanapi churashpa aparkansapa chay shipashta chaskichik. Chaypina payka mamanta kurkan.

¹²Chaymanta Juanpa disipulunkuna rirkansapa kuerpunta pampak. Pampash-kankunawasha rirkansapa Jesusta willak.

**Jesus mikunata mirachirkán pichka
waranka runakunapa.**
(Mr 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³Juan Bawtistata wañuchishkankunata yachashpa Jesuska sapallan suk kanowapi chay kochata chimbarkan chunlla likidu pampaman rinanpa. Jesus rishkanta yachashpankuna chay llaktakunamanta aypa runakuna kocha mañanta purishpan-kuna katirkansapa. ¹⁴Chay kanowamanta llukshishpa Jesuska chay aypa katik runakunata kawarkan. Paykunata kawashpa sukaman llakichirkansapa. Chaypina tukuy chay pushadu unkuduk-nata alliyachirkansapa.

¹⁵Chaymanta amusayaptin ñukaykuna Jesusta ladunchashpaynikuna willarkan-sapa:

—Ñami amusayaykanna. Manami ni pi kaypika kawsanchu. Chayrayku tukuy kay runakunata willay chay llaktakunaman utka rinankunapa mikunankunata rantik.

¹⁶Chaypina Jesuska ñukaykunataka willawarkansapa:

—Mana munanichu rinankunapa.
Kankunalla karaychi.

¹⁷Chashna Jesus willawaptinkuna
willarkanisapa:

—Manami aypachu mikunaynikuna.
Pichka pan ishkay challwallami
tiyawansapa.

¹⁸Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Apamuychi chay mikunaykichita.

¹⁹Apamuptinikuna Jesuska tukuy
chay runakunata willarkansapa uksha
sawanpi tiyarinankunapa. Chaymanta
chay pichka panta chay ishkay
challwata apishpa sieluta chapashpa
Tata Diosta agradesirkan. Agradesish-
kanwasha chay pankunata paki paki
rurashpa ñukaykunata kuwarkansapa.
Chaypina ñukaykuna runakunata
charichirkanisapa. ²⁰Chay aypa
runakuna mikurkansapa saksanankuna-
kaman. Chaymanta mikushkunkunawa-
sha ñukaykuna puchukunata tantachir-
kanisapa chunka ishkay sestu untata.
²¹Chay mikuk ullukunaka pichka
waranka karkansapa. Aypa warmikuna
wambrakunapish mikurkansapa.
Paykunata mana yuparkanisapachu.

Jesus yaku sawanta purirkan.

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²²Chaymanta Jesuska ñukaykunata
willawarkansapa:

—Ñukaka tukuy kay runakunata
willasha wasinkunaman kutinankunapa.
Willanaynikaman kankuna kay
kanowapi kochata chimbaychi.

²³Chay runakuna rishkankunawasha
Jesuska sapallan suk urkuman rirkana-
chaypi Tatan Dioswan parlananpa.
Tutayanankaman chaypi sapallan
karkan.

²⁴Jesus chay urkupi kaptin ñukaykuna
kanowapi chawpi kochata riykarkani-
sapa. Chimbaykaptinikuna sinchita
wayraprin olaskuna kanowaynikunata

sukaman kuyuchirkan. ²⁵Chaymanta
pakariykaptin Jesuska yaku sawanta
purishpa ladunchawarkansapa.

²⁶Ñukaykuna Jesusta mana riksishpay-
nikuna sukaman manchakurkanisapa.
Manchakuywan sinchita rimarkanisapa:

—¡Supaychi imachami shamuykan!

²⁷Chashna kapariptinikuna Jesuska
willawarkansapa:

—¡Ama manchawaychichu! Ñukami
kani.

²⁸Chaypina Pedru aynirkan:

—Kan Señornini kashpaykika
willaway yaku sawanta purishpa
laduykiman rinaynipa.

²⁹Chaypina Jesuska willarkan:

—Ariya shamuy.

Rinanpa willaptinna Pedruka kanowa-
manta llukshishpa yaku sawanta
purirkan Jesuspa ladunman rinanpa.

³⁰Riyakashpana chay sinchi wayrata
mallishpa sukaman manchakurkan.
Kallarishpa sumiyta sinchita rimashpa
willarkan:

—¡Salvaway, Señor!

³¹Chashna Pedru willaptin Jesuska
makinmanta apishpa willarkan:

—¿Imapatí mana tukuy shunku
ñukata kreyiwanki yanapanaynipa?

³²Chaymanta Jesuswan Pedru
kanowapi yaykuptinkuna chay sinchi
wayraka kasillayarkan. ³³Chaypina
tukuy ñukaykuna kanowa ukupi
Jesuspa ñawpakanipni kunkurikushpa
willarkanisapa:

—Deverasmi Tata Diospa wambran
kanki.

Genesaret partipi Jesus aypa unkudu runakunata alliyyachirkansapa.

(Mr 6.53-56)

³⁴Chaymanta Jesuswan tantalla chay
kochata chimbashpaynikuna Genesaret
partipi chayarkanisapa. ³⁵Chaypi

kawsak runakuna Jesusta riksishpan-kuna chayta chayta rishpankuna famakurkansapa Jesus llaktankunapi kananta. Chaypina Jesusman tukuy laya unkuyuk runakunata pusharkansapa alliyachinankunapa.³⁶Chay unkudukuna alliyayta munashpankuna Jesusta roygarkansapa:

—Llachapaykipa mañanta llankanaya-nisapa allianaynikunapa.

Chaypina llachapanpa mañanta llankakkuna unkuyninkunamanta alliyarkansapa.

Jesus yachachikurkan imata rurashpanchi uchallikunchi.

(Mr 7.1-23)

15 ¹Chaymanta *fariseo runakunawan Moisespa killkadunta yachachikkuna Jerusalen llaktamanta rishpankuna Jesusta tapurkansapa:

²—¿Imapatí disipuluykikuna mana ruransapa ñawpa awilunchikunapa amañashkunkunata? ¿Imapatí paykunaka makinkunata mana allita mayllashpankuna mikunsapa?

³Chaypina Jesuska tapurkansapa: —¿Imapatí kankuna Tata Diospa munananta mana rurashpa ñawpa awiluykichiamañashkunkunallata rurankichi? ⁴Tata Diosmi rimarkan: “Tataykita mamaykita allita kuyashpa kawsaychi.” Chaymanta rimarkan: “Ichara suk runa tatanta mamanta sukaman chiknishpa maldisinman. Chay maldisikuk runataka awtoridarkuna wañuchichinankuna tiyan.”

⁵Chashna Tata Dios rimaptinpish kankunka chikan layatana yachachikuy-kankichi. Yachachikunkichi atipanaykicha mamaykichita tataykichita willaya: “Kankunata yanapanayni kullkita Tata Diostami kushkani. Chayrayku manana tiyawannachu kankunata yanapanaynipa.” ⁶Chashna

rimashpaykichika rimaykankichi tataykichita mamaykichita mana yanapaptikichipish mana nimananchu. Yachachikuykankichi Tata Dios kamachikushkan mana alli kananta. Tata Diosta mana kasushpaykichi ñawpa awiluykichi amañashkankunallata turaykankichi.

⁷Chaymanta Jesuska chay fariseoku-nata willarkansapa:

—Tukuy kankuna allipi tukushpa llulla likidu kankichi. Kankunapa ñawpa yachachikuk Isaiyas killkarkan:

⁸ “Kay runakuna mishkik shimi tukushpa kuyawansapa. Mana tukuy shunkuchu kuyawan-sapa.

⁹ Runakunapa yachachikunallata yachachikunsapa. Llullakushpa kuyawakshina tantanakushpanapish mana kushichi-wansapachu.”

¹⁰Chashna willashpa Jesuska tukuy chay runakunata ladunman kayashpan-kuna willarkansapa:

—Mash uyariwaychi allita entiendinaykichiha: ¹¹Imatapish kaptin mikush-paykichi mana uchallikunkichichu. Mana allita rimashpaykichi chaypimi esika uchallikunkichi.

¹²Chaypina ñukaykuna Jesusta ladunchashpaynikuna willarkanisapa:

—¿Yachankichu fariseo runakuna chay yachachikushkaykita uyarishpan-kuna sukaman piñakushkunkunata?

¹³Chaypina Jesuska ayniarkansapa:

—Chay fariseo runakuna Tata Diospa rimananta yachachikuykashpa aypa amañashkunkunatapish yachachikun-sapa. Sielipi kawsak Tataynika mana alli kiwata sapintinta tirakshina chay runakunapa mana alli yachachikush-kanta kulluchinan tiyan. ¹⁴Ama llakiyichichu chay fariseokuna piñakup-tinkuna. Paykunaka Tata Diospa

kamachikunankunata mana allita
entiendishpankuna mana yachak
runakunata pantachichinsapa.
Paykunaka mana kawakuk runakuna-
shina kashpankuna mana kawakukma-
sinkunata pushashpa ishkantin uchkupi
urmanmansapa.

¹⁵Chaymanta Pedruka Jesusta
willarkan:

—Chay yachachiwashkaykisapata
ashwan allita entiendichiwaysapa.

¹⁶Chaypina Jesuska willarkan:

—¿Ariya kankunapish manarachu
entiendinkichira? ¹⁷Tukuy laya mikuna
shiminchita yakyushpa wiwsanchiman
rin. Chaymanta letrinaman rin.
Imatapish kaptin mikushpa manami
uchallikunchichu. ¹⁸Tukuy runa mana
allita yuyaykushpa mana allita
rimashpa uchallikun. ¹⁹Tukuy runa
shunkunpi mana allita yuyaykushpa
chayta ruran. Chayta yuyashpa runama-
sinta wañuchin, chikan warmiwan
uchallikun. Suk wayna suk shipashwan
manara kasarashpara uchallikunsapa.
Chaymanta suwakun, llullachikun,
runamasinta chiknishpa piñachin. ²⁰Suk
runa chay mana allikunata rurashpa
uchallikun. Mana makinta mayllashpa
mikushpa manami uchallikunchu.

**Mana judiya warmi Jesusta
roygarkan shipashninta
alliyachipunarpa.**
(Mr 7.24-30)

²¹Jesuska chay llaktamanta rirkana
Tiro llaktaman Sidon llaktaman.

²²Chaypina suk warmi payta ladunchar-
kan. Chay warmika kananea kashpa
mana judiyachu karkan. Payka sinchita
rimashpa Jesusta roygarkan:

—Señor, ñawpa kamachikuk Davidpa
mirakninmi kanki. Llakichiwashpa shipash-
ninita alliyachipay. Shipashninita supay
sukaman turbachishpa unkuchin.

²³Chashna chay warmi sukaman
willaptinpish Jesuska mana nimata
aynirkanchu. Chaypina ñukaykuna
Jesusta ladunchashpaynikuna roygarka-
nisapa:

—Señor, kay warmita ashuchi. Payka
sukaman kaparikushpa katiway-
kanchisapa.

²⁴Chaypina Jesuska chay warmita
willarkan:

—Tata Dioska kachamuwashka *israel
llaktamasinikunallata yanapanaynipa-
sapa. Paykunaka iden chinkadu
ovejakunashina kawsaykansapa.

²⁵Chayta uyarishpa chay warmika
Jesuspa ñawpakinipi kunkurikushpa
willarkan:

—Señor, yanapaway.

²⁶Chashna chay warmi willaptin
Jesuska willarkan:

—Manarapish ni pita chikan llaktaku-
namanta alliyachishpaynira *judiyuma-
sinikunatara yanapanayni tiyan. Mana
allichu suk runa wambrankunata panta
kichushpa allkukunata karananpa.

²⁷Chashna Jesus willaptin chay
warmika willarkan:

—Ariya Señor, wambrakuna mesapi
mikuptinkuna mesamanta puchudukuna
urmaptin allkukunapish mikunsapa.
Ñuka allkushina kaptinipish yanapa-
way.

²⁸Chaypina Jesuska willarkan:

—Tukuy shunku kreyiwashkaykirayku
shipashnikita alliyachini.

Chay oramantapacha shipashnin
sanuna karkan.

**Jesus aypa unkudu runakunata
alliyachirkansapa.**

²⁹Chaymanta chay llaktakunamanta
llukshishpa Jesuska ñukaykunawan
rirkana Galilea kocha mañanman.
Chaypina suk urku sawanman rishpa
tiyarirkan. ³⁰Chay urkupi kaptinikuna

aypa runakuna tukuy laya unkuyuk runakunata pushashpankuna shamurkansapa. Jesuspa ñawpakaninpi churarkansapa mana puriy atipakkunata, mana kawakukkunata, mana rimakuy atipakkunata, wakllidu makiyukkunata, rikchak laya unkuyukkunata. Chaypina Jesuska tukuy chay unkudu runakunata alliyachirkansapa.

³¹ Chashna alliyachiptinkuna mana rimakuy atipakkunata allitana rimakurkansapa. Wakllidu makiyukkuna alliyarkansapa. Mana puriy atipakkunata allitana purirkansapa. Mana kawakukkuna allitana kawakurkansapa. Jesus tukuy paykunata alliyachishkanta kawashpankuna chay runakuna israel runakunata Tata Diosninta sukanman alabarkansapa.

Jesus mikunata mirachirkan chusku waranka runakunata karananpa.

(Mr 8.1-10)

³² Chaymanta Jesus ñukaykunata kayawashpankuna willawarkansapa:
—Sukanman kay runakunata llakichinisa. Ñami kimsa diyatana ñukawan kashpankuna tukuy mikunankunata tukuchashkasapa. Mana willanayanichu wasinkunaman kutinankunapa. Ichará mana mikushpa rishpankuna ñampi shaykunmansapa.

³³ Chaypina ñukaykunaka Jesusta willarkanisapa:
—Kaypika manami niman suk runa kawsanchu. Manami kay chunllapika nima mikunata tarishunchisapachu kay aypa runakunata karananchikunapa.

³⁴ Chashna willaptinkuna Jesuska tapuwarkansapa:

—¿Mashna pannikichití tiyan?
Ñukaykuna aynirkanisapa:
—Kanchis pan challwillukunapish tiyawansapa.

³⁵ Chaypina Jesuska tukuy chay runakunata willarkansapa allpapi tiyarinkunapa. ³⁶ Tiyariptinkuna chay kanchis pankunata chay challwillukunata apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chaymanta chay pankunata chay challwillukunata ñukaykunata kuwarkansapa. Ñukaykuna chay runakunata kararkanisapa. ³⁷ Karaptinkuna mikurkansapa saksanankunaman. Chaymanta puchushkankunata kanchis sestu untata tantachirkanisapa. ³⁸ Chay mikuk ullukuna chusku waranka karkansapa. Warmikunata wambrakunata mana yuparkanisapachu.

³⁹ Chaymanta mikushkankunawasha Jesuska tukuy runakunata willarkansapa wasinkunaman kutinankunapa. Riptinkuna Jesuska ñukaykunawan rirkan suk kanowapi Magadan partiman.

Fariseokunawan saduseokuna Jesusta roygarkansapa suk milagruta rurananpa.

(Mr 8.11-13; Lk 12.54-56)

16 ¹ Chaymanta *fariseo runakunawan *saduseo runakuna Jesustaka laduncharkansapa. Jesusta pantachichinayashpa willarkansapa:

—Tata Diosmanta shamudu runa kashpaykika suk almirana *milagruta ruray kanta kreyinaynikunapa.

² Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Inti puka likidu yaykuptin kankuna rimankichi allima diya pakarinanta.

³ Chaymanta chikan diya puka likidu puyu wichkanakuptin rimankichi diya wakllinanta. Kankuna sielipi puyukunata kawashpa yachankichi ima laya diyami kanka nishpa. Tukuy chayta allita yachashpaykichipish ñuka rurashkaynikunata kawashpaykichi

mana entiendinkichichu Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita. ⁴Kankuna Tata Diosta mana kasushpa mana alli rurak kayakashpaykichi willawankichi almirana milagruta ruranaynipa. Ñukaka manami nimata rurashachu kawanaykichillapa. Tata Dios ñawpa yachachikuk Jonaspa suk almirana milagruta rurarkan. Chay layallata ruranka kawanaychicha.

Jesus chashna willashpa paykunata sakishpa chikanman rirkana.

**Jesus yachachikurkan ama
fariseokunapa
yachachikunankunata
kasunankunapa.
(Mr 8.14-21)**

⁵Chaymanta chay kocha chimbapi chayashpaynikuna yuyarkanisapa panninikunata kunkashkaynikunata.

⁶Chaypina Jesuska willawarkansapa:
—Mash allita uyariwaychi. Ama munaychicha fariseokunapa nima saduseokunapa *levadurawan ruradu panninkunata.

⁷Chashna Jesus willawaptinkuna mana entiendishpaynikuna willanakurkanisapa:

—Pankunata mana apamushkanchiku-narayku chayta willawanchisapa.

⁸Willanakushkaynikunata yachashpa Jesuska willawarkansapa:

—¿Imapatí chashnaka willanakunkichi? Mana chaytaka willashkaykichichu pannikichita kunkashkaykichirayku. Kankunaka manara allitarachu kreyiwaykankichi. ⁹¿Manarachu entiendinkichira? ¿Ñachu kunkashkan-kichina pichka pankunawan pichka waranka runakunata paktachishpa karashkaynita? ¿Manachu yuyankichi mashna sestutami mikuna puchuduta tantachishkaykichita? ¹⁰Chaymanta ¿manachu yuyankichi chusku waranka

runakunata kanchis pankunawan karashkaynita? ¿Manachu yuyankichi mashna sestutami puchudu pankunata tantachishkaykichita? ¹¹¿Imapatí kankunaka mana allita entiendiwash-kankichi? Manami fariseokunapa saduseokunapa panninkunapachu willashkaykichi. Kashkan willaykichi: Ama munaychicha chay runakunapa levadurawan ruradu panninkunata.

¹²Chaypina ñukaykuna chayrak allita entiendirkanisapa Jesus rimashkanta fariseokunapa saduseokunapa mana alli yachachikunankunamanta kuydanaku-naynikunapa. Mana willawarkansapa-chu paykunapa levadurawan ruradu panninkunamanta kuydakunayniku-napa.

**Pedru rimarkan Jesus Tata
Diosmanta shamudu salvakuk
runa kananta.
(Mr 8.27-30; Lk 9.18-21)**

¹³Chaymanta Sesarea Filipo partipi chayaptinikuna Jesus ñukaykunata tapuwerkansapa:

—Runakuna parlashpankuna ¿pi kanaynitatí rimansapa?

¹⁴Ñukaykuna aynirkanisapa:

—Sukkuna rimansapa Juan Bawtista kanaykita. Sukkuna rimansapa ñawpa yachachikuk Eliyas kanaykita. Sukkuna rimansapa ñawpa yachachikuk Jeremiyas kanaykita. Sukkuna rimansapa Tata Diospa rimananta yachachikuk kanaykita.

¹⁵Chaypina Jesuska tapuwerkansapa:

—Kankunaka ¿pi kanaynitatí yuyankichi?

¹⁶Chashna tapuwaptinkuna Simon Pedruka aynirkan:

—Kanka mana tukuuniyuk kawsak Tata Diospa wambranmi kanki. Paymi kachamushushka salvakuk kanaykipa.

¹⁷Chaypina Jesuska Pedruta willarkan:

—Jonaspa wambran Simon, sielipi kawsak Tataynimi yachachishushka chayta willawanaykipa. Mana niman suk runachu chaytaka yachachishushka. Chayrayku Tata Dios kushichishunki.

¹⁸Mash allita uyariway. Kanka Pedrumi kanki. Sinchita kreyiwashkay-kirayku sinchi rumishina kanki. Aypa runakuna kanshina sinchita kreyiwankasapa. Tukuy kreyiwakkuna ñukapa wasinishinga kankasapa. Ñukaka sinchi rumi sawanpi wasinita rurasha. Tukuy kreyiwak runakuna wañushpankunapish manana wañudukuna churanankunaman rinkasapachu. Mana ni pi atipankachu kreyiwakkuna kulluchiya.

¹⁹Ñukaka Tata Diospa mandunipi yaykuna llavita kushkayki. Chay llavika yachachikunaynishinami. Kan yachachikuptiki suk runakuna kreyikuptinkuna willankisapa uchankunamanta kacharidu kanankunata. Sielipi kawsak Tata Diospish willankasapa kacharidu kanankunata. Chaymanta yachachikuptiki sukkuna mana kreyikuptinkuna willankisapa watadushinalla kiparinankunapa. Chashnalla sielipi kawsak Tata Diospish willankasapa watadutashinalla kiparinankunapa.

²⁰Chayta Pedruta willashkanwashana Jesuska tukuy ñukaykunata willawarkansapa:

—Amara ni pita willankichirachu ñuka sielumanta shamudu salvakuk runa kanaynita.

**Jesus willarkansapa chiknik
runakuna payta
wañuchinankunata.**
(*Mr 8.31—9.1; Lk 9.22-27*)

²¹Chaymanta Jesuska ñukaykunata allita entiendichiwashpankuna willawarkansapa:

—Ñukaka Jerusalenman rinayni tiyan. Chaypi *ansianukunawan, *saserdoteku-

napa kamachikukninkunawan, Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna sukaman sufrichiwashpa wañuchiwan-kasapa. Chaymanta wañushkaynimanta kimsa diya ukun kawsamusha.

²²Chashna wañuchinankunata willawaptinkuna Pedruka suk chikanman Jesusta pushashpa willarkan:

—Señor, ama chaytaka yuyaychu. Tata Dioska manami munankachu wañuchishunankunapa.

²³Chashna willaptin Jesuska Pedruta chaphashpa willarkan:

—Ñukamanta ashuy, *Satanas. Llullachiwanayanki ama Tata Diosta kasunaynipa. Manami Tata Diospa munanantachu willawaykanki. Runakunapa munananllata yuyashpa willawaykanki ama wañunaynipa.

²⁴Chaymanta Jesuska tukuy ñukaykunata willawarkansapa:

—Kankuna ñukapa disipuluyikuna kanayashpaykichika amana kikikichipa munanaykichita ruraychinachu. Chiknishuk runakuna ñukarayku wañuchishunayaptikichipish ñukallata kreyiwashpa katiwaychi. ²⁵Kankuna wañuyamanta kishpinayashpa sakiwash-paykichika mana tukuyiyuk ninamanta mana kishpinkichichu. Chaymanta kreyiwashkaykichirayku runakuna wañuchishuptikichipish sielman rinkichi Tata Diowan mana tukuyinyukta kawsak. ²⁶Suk runa rikchak laya tiyapuptinpish mana sielipi yakyush-paka yankamanta tukuy layayuk kawsashka. Aypa kullkiyuk kashpapish mana atipanchu chaninta paktachiyta sielipi kawsanana.

²⁷Ñuka sielumanta shamudu runa Tataynipa llipyayinipi *angelinkunawan tantalla kashkan shamusha. Shamushpayni tukuy runakunata pagarashasapa allita mana allita

rurashkankunapa.²⁸ Mash allita uyariwaychi. Ñuka sielumanta shamudu runa kashpayni tukuy runakunata kamachishasapa. Suk kankuna manara wañushpaykichira kawawankichi sinchita kamachikuptini.

**Jesus chikan laya tukushpa
sukaman llipyarkan.**
(Mr 9.2-13; Lk 9.28-36)

17 ¹Chaymanta sokta diya washan Jesus rirkan suk atun urkuman Pedruta, Jakobota, Jakobopa wawkin Juanta pushashpankuna. ²Chay urkupi kashpankuna chay kimsa disipulunkuna kawaptinkuna Jesuska chikan laya tukurkan. Uyan intishina llipyarkan. Llachapanish yurak lusshina llipyarkan. ³Chay kimsa disipulunkuna kawarkansapa ñawpa tiempu kawsashka Eliyasta Moisesta Jesuswan parlaykaptinkuna. ⁴Chayta kawashpa Pedruka Jesusta willarkan:

—Señor, allipaka kanwan tantalla kanisapa. Munaptikika rurashasapa kimsa ranchukunata, supta kanpa, supta Moisespa, supta Eliyaspa.

⁵Chashna Pedru rimaykaptin suk yurak likidu puyu sirishpa paykunata wichkamurkansapa. Chay puyu ukumanta uyarirkansapa Tata Dios rimakuptin:

—Kay Jesuska munanayni wambray-nimi. Paytami akllashkani. Chayrayku kankuna payta allita uyariyichi.

⁶Chay kimsa disipulunkuna chayta uyarishpa sukaman manchakushpankuna allpapi pakchanakurkansapa. ⁷Chaypina Jesus ladunchashpa paykunata llankashpankuna willarkanapa:

—Atarimuychi. Ama manchakuychichu.

⁸Paykuna atarimushpa Jesusta chapashpankuna sapallantana kawarkansapa.

⁹Chaymanta chay urkumanta urayamuy-kashpankuna Jesuska willarkanapa:

—Amara ni pita kay urkupi kawash-kaykichita parlachiy chirachu. Ñuka

sielumanta shamudu runa kashpayni wañushkaynimanta kawsamuptinira chayta parlachikuchi.

¹⁰Chaypina chay kimsa disipulunkuna Jesusta tapurkansapa:

—¿Imapatí Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna rimansapa manara Tata Diosmanta runa shamuptin ñawpa yachachikuk Eliyas shamenunanta?

¹¹Chaypina Jesuska willarkanapa:

—Deverasmi Moiseska rimarkan Eliyas shamenanta runakunata willak Tata Dios kachamushkan runata shuyanankunapa. ¹²Allita willaykichi. Eliyaska ñami shamushkana. *Fariseo runakuna mana riksirkansapachu Eliyas kananta. Mana riksishpankuna chiknishpa sufrichirkansapa. Sielumanta shamudu runa kaykaptini ñukatapish chikniwashpankuna sufrichiwankansapa.

¹³Chaypina chay disipulunkunaka allita entiendishpankuna willanakurkan-sapa:

—Deverasmi willawaykanchisapa Juan Bawtista Eliyashina kananta.

**Jesus supayadu wambrata
alliyachirkan.**
(Mr 9.14-29; Lk 9.37-43)

¹⁴Chay urkumanta kutimushpankuna Jesuska chay kimsa disipulunkunawan aypa tantanakudu runakunapi chayarkansapa. Chaypina suka runa Jesusta ladunchashpa ñawpaknini kunkuri-kushpa willarkan:

¹⁵—Señor, wambraynita llakichishpa alliyachipay. Payka gota unkuywan sukaman sufriishpa kawsan. Kuti kuti chay unkuyin apiptin ninapi yakupi urman.

¹⁶Kay disipuluykikunaman pushamuptini mana atipashkasapachu alliyachiyya.

¹⁷Chaypina Jesuska chay runakunata aynirkansapa:

—Kankuna mana kuska yuyayyuk kankichi. Tata Diosta mana kreyinayan-

kichichu. ¿Aykapikamantí kankunawan kanayni tiyan? ¿Aykapikamantí amichiwankichi? Kayman chay unkudu wambrata pushamuychi.

¹⁸Chay wambrata pushamuptinkuna Jesuska unkuchik supayta sinchita willarkan chay wambramanta llukshinanpa. Supayta llukshichiptin chay wambra sanuna kiparirkan.

¹⁹Chaymanta chikanman rishpaynikiuna ñukaykuna Jesusta tapurkanisapa:

—¿Imapati ñukaykuna chay unkuchik supayta mana atipashkanisapa chay wambramanta llukshichiyta?

²⁰Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Kankunaka mana atipashkankichichu chay wambrata alliyachiya mana Tata Diosta tukuy shunku kreyishpaykichi. Allitami willaykichi. Mostasa murushina tipisitullatapish Tata Diosta kreyishpaykichi ka kay urkuta willankichiman kaymanta suchunanza. Chashna willaptikichika kay urkuka suchunka. Tata Dios yanapashuptikichi rikchak layata atipankichi ruraya. ²¹Mana nimata mikushpaykichira tukuy shunku Tata Diosta roygashpaykichira chay laya supayta atipankichi llukshichiyta.

**Jesus kashkan willarkansapa
wañunanta.**

(Mr 9.30-32; Lk 9.43-45)

²²Chaymanta Galilea partipi ñukaykunawan puriyakashpa Jesuska willawarkansapa:

—Chikniwak runakuna ñuka sielumanta shamudu runata awtoridarkunaman pushawankasapa. ²³Paykunaka wañuchi-wankasapa. Wañushkaynimanta kimsaynin diyapi kashkan kawsamusha.

Chashna willawaptinkuna ñukaykuna sukaman llakirkanisapa.

**Jesus yachachikurkan Tata Diospa
wasinpa pagarakunankunapa.**

²⁴Chaymanta Jesuska ñukaykunawan Kapernaum llaktapi chayaptinkuna suk

runakuna ladunchawarkansapa. Paykunaka *Tata Diospa wasinpa kullkita kobrauk kashpankuna Pedrata tapurkansapa:

—¿Manachu maestruykichi Tata Diospa wasinpa pagarakun?

²⁵Chashna tapuptinkuna Pedruka aynirkansapa:

—Ariya payka pagarakunmi. Chaypina Pedru chay wasipi yaykushpa manara nimata willaptinra Jesuska tapurkan:

—Simon, willaway ¿imatati yuyanki? Kamachikuk runakuna ¿pikunatati rikchak layapa pagarachinsapa? ¿Kikinkunapa kastankunatachu? ¿Chikan llaktakunamanta runakunatachu?

²⁶Chaypina Pedruka aynirkan:

—Chay chikan llaktamanta runakunallata pagarachinsapa.

Chaymanta Jesuska willarkan:

—Chayrayku kikin kastankunaka mana nimata pagarakunkasapachu.

²⁷Ñuka Tata Diospa wambran kashpayni paypa wasinpa mana pagarakuymanchu. Chashna kaptinrish ama ni pita piñachinanchipa aku pagarakuyupa. Rillay kochapi ansuelakuk. Chay kallarinan challwa apinaykita surkushpayki shiminpi suk kullkita tarinki. Chayta apashpayki kanpa ñukapa pagarakunki.

**Jesus yachachikurkan maykanmi
ashwan sinchi kamachikuk
kanka nishpa.**

(Mr 9.33-37; Lk 9.46-48)

18 ¹Chaypina ñukaykuna Jesusta ladunchashpaynikuna tapurkanisapa:

—Señor, Tata Diospa mandunpi ¿maykan ñukaykunati ashwan alli kamachikuk kaymansapa?

²Chashna tapuptinkuna Jesuska suk taksha wambrilluta kayashpa chawpini-

kunapi shayachirkan. Payta kawachi-washpankuna yachachiwarkansapa:

³—Mash allita uyariwaychi. Tata Diospa mandunpi yaykunayashpaykichika ama munaychichu ashwan sinchi kamachikuk kayta. Mana kay wambrillushina alli kasukuk kashpaykichika manami Tata Diospa mandunpika yaykunkichichu. ⁴Tata Diospa mandunpi ashwan alli kamachikuk kashpaykichi kay wambrillushina allillapi mana kreyinakushpa kawsanaykichi tiyan. ⁵Chaymanta ūukata kuyawashpa kay laya wambrata chaskishpaykichika ūukatapish chaskiwaykankichi.

Jesus yachachikurkan uchallichikuk runa sukaman kastigadu kananta.
(Mr 9.42-48; Lk 17.1-2)

⁶Chaymanta Jesuska ūukaykunata willawarkansapa:

—Suk runa ūukata kreyiwak wambri-lutta uchallichiptin Tata Dios sukaman kastiganka. Ashwan alli kanman payta atun rumi makita kunkanpi watashpa atun yakupi wishchukunankunapa.

⁷Sukaman llakini kay allpapi rikchak laya uchallichikuk runakuna tiyaptin. Chay laya runakuna aypami tiyanka. ūuka sukaman llakini uchallichikuk runakuna tiyaptin. Tata Dios paykunata sukaman kastigankasapa.

⁸Chayrayku willaykichi: Ichara makikichiwan chakikichiwan sukaman uchallikuya munankichiman. Ama uchallikunaykichipa makikichita chakikichita tipishpa chikanman wishchukuchi. Chayta ruraychi ama ishkantin chakikichiwan ishkantin makikichiwan mana tukuyniyuk ninaman rinaykichipa. Ashwan alli kanman suk makikichillawan suk chakikichillawan sielman rinaykichipa. ⁹Chaymanta ichara ūawikichiwan ima mana allita kawashpa munashpa uchallikunkichiman. Chay uchallichishuk ūawikichita surkushpa

wishchukuchi. Chayta ruraychi ama ishkantin ūawikichiwan mana tukuyniyuk ninaman rinaykichipa. Ashwan alli kanman suk ūawikichillawan sielipi yaykunaykipicha.

Jesus yachachikurkan chinkadu ovejapa ejemplunta.
(Lk 15.3-7)

¹⁰Chaymanta Jesuska ūukaykunata willawarkansapa:

—Chayrayku ama niman suk kreyiwak runakunata mana nimatashina kawaychichu. Tatayni Dios tukuy mana kreyinakushpa ūukata kreyiwak runakunata kuyansapa. Tukuy tiempu sielipi paykunata kuydak *angelkuna paypa ūawpkuniphi kawsansapa. ¹¹ūuka Tata Diosmanta shamushkani paymanta ashudu runakunata kastigumanta salvanaynikunapa.

¹²Chayrayku ama ni pita ignoraychichu. ¿Imatati yuyankichi? Ichara suk runapa tiyanman pachak ovejankuna. Chay pachakmanta suklalla chinkapitn ¿imatati ruranku? ¿Manachu tukuy ovejankunata urkupi sakishpa rinka chay chinkaduta maskak? ¹³Chay chinkadu ovejanta tarishpa sukaman kushikunka. Allita willaykichi. Chay aypa mana chinkadu ovejakunaryaku kushikun. Chaymanta chay chinkadu ovejanta tarishkanrayku ashwanta kushikun. ¹⁴Chay ovejanta tarik runashina sielipi kawsak Tataykichika tukuy runakunata sukaman kuyan. Payka manami munanchu niman suk runa paymanta ashushpa mana tukuyniyuk ninaman rinanpa.

Jesus yachachikurkan rabaychiwakninchu runakunata perdonananchikunapa.
(Lk 17.3)

¹⁵Chaymanta Jesuska yachachiwaysa-pallapi katirkana:

—Ichara Tata Diosta kreyikmasikichi rabyachishunkichiman. Chashna rabyachishuptikichi rillarychi sapallayki-chi mana alli rurashkanta willak. Pay kasushuptikichi perdonaychi. Chashna perdonashpaykichi chay kreyikukmasikchita yanapashkankichi.¹⁶Chaymanta chay runa mana kasushuptikichi ishkay kimsa runakunata payman pushaychi. Chay ishkay kimsa runakuna uyariptinkuna chay mana alli rurak runata mana alli rurashkanta willaychi.¹⁷Chay runa chay pushashkaykichi runakunata mana kasunayaptinka tantanakuk Tata Diosta kreyikmasikchita willaychi. Chay runa paykunata mana kasunayaptinka mana Tata Diosta kreyik runatashinana kawaychi.

¹⁸Allita willaykichi: Kankuna kay allpapi chay mana kasushuk runata mana Tata Diosta kreyik runatashina kawaptikichika watadushina kiparinka. Chaypina sielipi kawsak Tata Diospish watadutashina kawanka. Chaymanta chay runa kasushuptikichi perdonaychi. Chashna perdonaptikichika kacharidushina kanka. Tata Diospish kacharidutashina kawanka.

¹⁹Allita willaykichi: Kankuna ishkaymanta idenllata yuyaykushpa sielipi kawsak Tatayni Diosta suk imata roygaptikichika payka uyarishushpaykichi yanapashunkichi.²⁰Kankuna ūukata kreyiwashpa ishkaymanta kimsamanta tantanakuptikichi chaypi kankunawan tantalla kani.

Jesus yachachikurkan mana perdonakunayak runapa ejemplunta.

²¹Chaypina Pedru ladunchashpa tapurkan:

—Señor, suk runamasini kuti kuti rabyachiwaptinka ¿mashna kutitiya perdonasha? ¿Kanchis kutitu perdonasha?

²²Jesuska aynirkana:

—Manami willaykichi kanchis kutilla perdonanaykipa. Willaykimi kuti kuti mana nima yupashpa perdonanaykipa. Kanchis kuti kanchis chunkakaman perdonanayki tiyan.

²³Chaymanta Jesuska ūukaykunata willawarkansapa:

—Mash uyariwaychi suk ejempluta parlachiptini. Tata Diospa mandunpi kawsashpaykichi perdonakunaykichi tiyan. Suk sinchi kamachikuk runa tukuy trabajadorninkunata kayachirkan willanankunapa mashnatami payta debinsapa nishpa.²⁴Kobrakuyta kallariyaktin suk runata pushamurkansapa. Payka chay alli kamachikuk runata sukaman aypa waranka kullkiti debirkan.²⁵Chay debikuk runaka mana nima kullkiyukchu karkan kutichikunampa. Chayrayku chay kamachikukka trabajadornin runakunata willarkan: “Mana kutichiwayta atipaptin kay runata warmintinta tukuy wambrankunatapish rantikuychi. Rikchak laya tiyapushkankunatapish rantikuychi. Chay rantikushkaykichi chaninta ūukata kuwaychi debiwashkanta pagarawa-nampa.”

²⁶Chashna willaptin chay debikuk runaka kamachikukninpā ūwpakninpī kunkurikushpa roygarkan: “Señor, mana piñakushpa shuyaway. Tukuy debishkaynita kutichishkayki.”

²⁷Chashna sukaman roygaptin chay sinchi kamachikuk runaka llakichishpa debishkanta perdonarkan wasinman kutinampa.

²⁸Chashna debishkanta perdonaptin chay runa llukshishpa suk trabajador-masinwan tinkunakurkan. Chay tinkushkan runaka suk tipi kullkiti payta debirkan. Chaypina chay perdonadu runaka sukaman piñakushpa chay tipisitu debiknin runata kunkanmanta

apishpa sipinayarkan. Chaypina willarkan: "Kunanlla pagaraway tukuy debiwashkaykita."

²⁹Chashna willaptin chay debikninka ñawpaknini kunkurikushpa roygarkan: "Mana piñakushpa shuyaway. Ñukaka tukuy debishkaynitami kutichishkayki."

³⁰Chashna roygaptinpish chay sipinay runaka mana nima uyariya munarkanchu. Pusharkan karselpi wichkachik tukuy debishkanta kutichinankaman.

³¹Karselpi wichkachiptin kawashpan-kuna trabajadormasinkuna llakichishpa rirkansapa chay sinchi kamachikukpi chatakuk. ³²Chaypina payka chay perdonashkan trabajadorninta kayachishpa willarkan: "Kanka sukaman sakra mana alli runami kanki. Sukaman roygawaptiki ñuka llakichishpayni chay aypa waranka kullki debiwashkayki-manta perdonashkayki. ³³Kanta perdonashkaynishina kanpish chay debishuknikita llakichinkiman karkan."

³⁴Chaypina chay kamachikuk runaka sukaman piñakushpa willarkan chay perdonashkan runata karselpi wichkankunapa tukuy debikushkanta pagarakunankaman.

³⁵Chay debikuk runapa ejemplunta Jesuska allita entiendichiwashpankuna willawarkansapa:

—Suk runamasikichi mana allikunata rurashuptikichika tukuy shunku perdonanaykichi tiyan. Mana perdonap-tikichika sielipi kawsak Tatayni Dioska kankunatapish mana perdonashpa sukaman kastigashunkichi.

Jesus yachachikurkan
kasaradukuna ama warminta
wishchunankunapa.
(Mr 10.1-12; Lk 16.18)

19 ¹Tukuy chaykunata yachachi-washkankunawasha Jesus Galilea partimanta llukshishpa rirkana

ura Judea partiman. Chaymanta rirkana Jordan yaku chimbaman. ²Jesus Judea partiman riptin aypa runakuna katirkansapa. Chaypina aypa unkudukunata alliyachirkan. ³Chaymanta *fariseo runakuna Jesusta ladunchashpankuna sukaman pantachichinayashpankuna tapurkansapa:

—¿Ariya Tata Diospa rimananpi almitiwansapachu imapapish kaptin warminkunata wishchunaynikunapa?

⁴Chashna tapuptinkuna Jesus aynirkansapa:

—Manachu Tata Diospa killkadunpi leyishkankichi kallarinan tiempu ullkuta warmita rurashkanta? ⁵Tata Dios warmita ullkuta rurashpa willarkansapa: "Tukuy ullku tatanta mamanta sakinka warminwan tantanakushpa kawsanpanpa. Chashna warminwan tantanakushpa suklallahashina kawsanka-sapa." ⁶Chayrayku suk ullku warmin-wan tantalla suklallahashina kawsashpan-kuna manana ishkaynachu. Chayrayku mana allichu niman suk runa warminta wishchunpanpa.

⁷Chashna Jesus yachachikuptin chay fariseokuna tapurkansapa:

—Chashna kaptinka ¿imapati Moises yachachikurkan suk runa warminta wishchunayashpa awtoridarpi killkaduta payta kushpa atipananta wishchuyta?

⁸Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Sinchi shunkuyuk kaptikichi Moiseska kankunata almitishurkankichi warmikichita killkaduta kushpa wishchunaykicipa. Kallarinanmantapacha Tata Dioska manami munarkanchu wishchunaykicipa. ⁹Allita willaykichi: Warmikichi chikan ullkuwan mana uchallikuptinka ama wishchuychichu. Payta wishchushpaykichi chikan warmiwan kasarashpaykichika uchallikuykankichi. Chay wishchudu

warmiwan kasarak runapish uchallikuykan.

¹⁰Chaypina ñukaykunaka Jesusta willarkanisapa:

—Tata Dios mana munaptin warminikunata wishchunaynikunapa ashwan alli kanman ama kasaranaynikunapa.

¹¹Chashna willaptinikuna Jesuska willawarkansapa:

—Aypa runakuna kay willashkaynita mana atipansapachu entiendiyta. Tata Dios yanapashuptikichira entiendinkichiman. ¹²Wakin ullkukuna nasirkansapa mana kasarayta atipanankunapa. Chikan ullkukuna mana kasaransapachu runamasinkuna kapashka kaptinkuna. Sukkuna mana kasaranayansapachu ashwan allita Tata Diosta sirvinankunapa. Kankuna kay yachachishkaynita atipashpaykichi chaskiyya chaskiyya.

Jesus wambrakunata kuyashpa llankarkansapa.

(*Mr 10.13-16; Lk 18.15-17*)

¹³Chaymanta Jesusman wambrakunata pushamurkansapa llankashpa paykunapa Tata Diosta oranana. Ñukaykuna wambrakunata pushamuk runakunata michashpa willarkanisapa:

—Ama Jesusman chay wambrillukunata pushamuychichu.

¹⁴Chashna michaptinikuna Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Ama michaychichu ñukaman chay wambrakunata pushamuptinkuna. Wambrakuna mana kreyinakushpa tatankunapa munaynippi kawsansapa. Kankunapish wambrakunashina kawsaptikichira Tata Diospa mandunpi yaykunkichi.

¹⁵Chashna willawashpankuna Jesuska tukuy chay wambrakunata kuyashpa llankarkansapa. Chaymanta rirkhan chikan llaktakunapi yachachikuk.

Tukuy layayuk runa Jesusta tapurkan imashnami mana tukuyniyukta kawsanka nishpa.

(*Mr 10.17-31; Lk 18.18-30*)

¹⁶Chaymanta suk runa Jesusta ladunchashpa tapurkan:

—Alli maestru ¿imata rurashpati mana tukuyniyukta Tata Dioswan kawsayman?

¹⁷Chashna tapuptin Jesuska aynirkan:

—¿Imapati alli kanaynita willawanki? Tata Diosllami alli rurak. Paywan kawsak rinayashpaykika tukuy kamachikushkanta allita kasushpa kawsay.

¹⁸Chaypina chay runaka tapurkan:

—Tata Dios kamachikunankunamanta ¿maykantati rurasha?

Chashna tapuptin Jesuska willarkan:

—“Ama runamasikita wañuchiychu.

Ama chikan warmiwan uchallikuychu.

Ama suwakuychu. Ama ni pita llullakushpa tumbaychu. ¹⁹Tataykita mamaykita kuyashpa kawsay.

Chaymanta kikiki kuyanakukshina tukuy runamasikunata kuyay.”

²⁰Chaypina chay runaka willarkan:

—Ñukaka tukuy chaykunata kasushpa kawsaykani. ¿Ima ashwantati rurasha?

²¹Chaypina Jesuska aynirkan:

—Tata Diospa munananta allita ruranayashpaykika rillay tukuy laya tiyapushunaykita rantikumuy. Chaypa chaninta mana nimayuk runakunata kuysapa. Chayta rurashpa sielupi tukuy layayuk kanki. Chaymanta shamuy ñukata katiwak.

²²Chayta uyarishpa chay runaka sukaman llakishpa wasinman kutirkan rikchak layayuk kashpa. ²³Chay runa llakishpa riptinna Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Allita yachachiykichi. Chay laya kullkinllapi kreyinakuk runakuna mana

atipankasapachu Tata Diospa mandunpi yaykuya. ²⁴Kashkan willaykichi: Suk *kamellu animal suk aguja uchkuña mana atipanmanchu pasaya. Chashnami kullki likidu runa kullkinta ashwanta munashpa mana atipankachu Tata Diospa mandunpi yaykuya.

²⁵Chayta uyarishpa ñukaykuna sukaman almirashpaynikuna tapunakur-kanisapa:

—Chashna kaptinka ¿pikunati Tata Diospa mandunpi yaykunka?

²⁶Chaypina Jesuska ñukaykunata chapawashpankuna willawarkansapa:

—Manami niman suk runa atipanchu kikinllamanta Tata Diospa mandunpi yaykuya. Tata Diosllami atipan runakunata mandunpi yaykuchiyya.

²⁷Chaypina Pedruka willarkan:

—Ñukaykuna tukuy tiyapakninku-nata sakimushpaynikuna kanta katimuykaykisapa. ¿Imatati ñukayku-nata kuwankisapa?

²⁸Jesuska willawarkansapa:

—Allita willaykichi. Tata Dios kay allpapi tukuy layata mushukta ruraptin ñukaka sielumanta shamudu runa tiyarisha allima llipyak tiyarinaynipi. Ñuka kamachikuk kaptini kankunapish tiyarinkichi chunka ishkay allima tiyarinaykichi. Chaypina chunka ishkay *israel ayllu yikunata kamachishpa willankichi allitachu manachu rurashkasapa nishpa.

²⁹Kankuna ñukata katiwanaykichi-rayku wasikichita, wawkikichita, mamaykichita, tataykichita, wambrayki-chita, terrenuykichita sakiptikichi Tata Diosmi sakishkaykichimanta ashwan aypata kushunkichi. Chaymanta wañushpaykichi mana tukuyníyukta Tata Dioswan sielupi kawsankichi.

³⁰Kunan kay tiempu aypa runakuna kikinkuna yuyanakunsapa ashwan alli kanankunata. Paykuna Tata Diospa

mandunpi washeru kankasapa. Chaymanta kankuna mana munadu kashpaykichi pish Tata Diospa mandunpi primeru kankichi.

**Jesus yachachikurkan alli
trabajachikuk patronpa
ejemplunta.**

20

¹Chaymanta Jesuska chay runakunata yachachirkansapa:

—Akuychi yuyaypachi imashnami Tata Dios mandunpi kamachikun nishpa. Suk patronpa atun uva chakran tiyarkan. Suk diya tuta tutalla payka llukshirkan peonkunata maskak chakrani pi trabajanankunapa. ²Trabaja-dorkunata tarishpa willarkansapa: “Diya entero chakraynipi trabajaptikichi paktadutami pagarashkaykichi.” Chayta willashpa kacharkansapa trabajananku-napa.

³Chaymanta inti altupina kaptin chay patronka kashkan llukshirkan ashwan peonkunata maskak. Plasapi aypa mana trabajuyuk runakunata tarirkana.

⁴Paykunata willarkansapa: “Kankuna-pish rillyaychi uva chakraynipi trabajak. Trabajashkaykichi pargarashkaykichi.” Chashna willaptinkuna paykunapish rirkansapa trabajak.

⁵Chawpi diyata chaymanta tarditapish chay chakrayuk runaka kashkan rirkana peonkunata maskak. Paykunatapish kacharkansapa chakrani pi trabajananku-napa. ⁶Chaymanta tardiyaykaptin chay patronka kashkan rirkana peonkunata maskak. Plasapika kashkan mana trabajuyuk runakunata tarirkansapa. Paykunata willarkansapa: “¿Imapati diya entero kaypi kankichi mana nimata rurashpa?”

⁷Chashna tapuptin willarkansapa: “Maná ni pi maskawashkasapachu trabajachiwanankunapa.” Chaypina chay patronka willarkansapa: “Kanku-

napish rillaychi uva chakraynipi trabajak."

⁸Chaymanta chishyaptinna chay patronka kapatasta willarkan: "Tukuy trabajadorkunata kayay pagaranaykipasapa. Chay washa shamudu trabajadorkunata kallariy pagaraysapata." Chay diya entero trabajashkakunata washata pagaraysapata. ⁹Chaypina suk oralla trabajashka runakunata pagararkansapa diya entero trabajaktashina. ¹⁰Chayta kawashpa tuta pachamanta trabajak-kuna rimarkansapa: "Ñukaykunata diya entero trabajashkaynikunaryku ashwan aypata pagarawankasapa." Chashna yuyashpankunapish suk diya trabajash-kankunallapa chaskirkansapa. ¹¹Chay-rayku piñakushpanguna patronta yuyarkansapa mana alli pagarakuk patron kananta. ¹²Willarkansapa: "¿Imapatí ñukaykunata kay washa trabajak shamuk runakunawan idenllata pagarawankisapa? Paykunaka suk orallata trabajashkasapa. Ñukaykuna diya entero rupayta muchushpa trabajashkaynikunaryku ashwan aypata pagarawankimansapa karkan."

¹³Chashna piñakushpa willaptinkuna chay patronka sukta willarkan: "Amigu, ñukaka manami llullachiykichu. ¿Manachu parlashkanchi suk diya entero trabajashkaykipa pagaranaynipa? Paktaduta pagaraptini ¿ima ashwantatí munanki? ¹⁴Chay chaskishkayki kullkikita apashpana rillary. Ñuka kankunawan paktallata chay washa shamushkakunata munani pagarayta. ¹⁵Ñuka kullkiniwan munashkaynita turani. ¿Imapata piñakushpa evidianki chay trabajadormasikita kantashina idenllata pagaraptini?"

¹⁶Chay ejempluta yachachikushkan-washa Jesuska willarkansapa:

—Kay allpapi mana kreyinakuk runakuna Tata Diospa mandunpi

primeru kankasapa. Chaymanta alli munadu yuyanakuk runakuna Tata Diospa mandunpi washeru kankasapa.

**Jesus kimsaynin kuti
rimarkan wañunanta.
(Mr 10.32-34; Lk 18.31-34)**

¹⁷Chaypina Jesus Jerusalen llaktaman riyashpa ñukaykunallata chikan partiman pushawashpanguna willawarkansapa:

¹⁸—Allita yachankichi Jerusalen llaktaman riyananchikunata. Chaypi suk runa *saserdotekunapa kamachikunkinkunaman Moisespa killkadunta yachachikuk runakunaman ñukata pushawanka rantikuwak. Chaypina ñuka sielumanta shamudu runa kaptinipish paykunaka yuyankasapa wañuchiwanankunapa. ¹⁹Chaypina *romano runakunapa makinpi kukuwankasapa. Chay romano runakuna sukaman asichiwashpanguna makawankasapa. Chakatawashpanguna wañuchiwankasapa. Chaymanta wañushkaynimanta kimsaynin diya kashkan kawsamusha.

**Jakobopa Juanpa maman Jesusta
roygarkan kamachikunan tiemu
wawankunata ladunpi
tiyachinankunapa.
(Mr 10.35-45)**

²⁰Chaymanta Sebedeopa warmin ishkay wawankunawan Jesusta laduncharkansapa. Sebedeopa wambrankuna Jakobowan Juan karkansapa. Paykunapa maman Jesuspa ñawpaknini p kunkurikushpa suk favorita mañarkan. ²¹Chaypina Jesuska payta tapurukan:

—¿Imatati munanki?
Payka aynirkan:

—Kan allimata kamachikuykaptiki kay ishkay wawaynikunata tiyachipay kada laduykipi paykunapish kamachikunankunapa.

²²Chaypina Jesuska willarkan:

—Kankunaka mana yachankichichu imatami mañawaykankichi nishpa. Ñukami tukuy layata sukaman sufrinayni tiyan wañunaynikaman. Chashna sufrishpa iden suk ayak likiduta upyakshina kasha. Kankunaka manami atipankichimanchu ñukashina nanaykunata muchuyta.

Chashna willaptinkuna paykunaka aynirkansapa:

—Ariya, atipashasapa muchuyta.

²³Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—Ariya kankunapish ñukashina sukaman sufrinaykichi tiyan. Ñukaka manami ni pita willashachu laduynipi tiyarishpa kamachikunaykichipa. Tatayni Diosmi akllanka pikunami laduynipi tiyarinkasapa nishpa.

²⁴Chashna chay warmi ishkay wawan-
kunapa mañaptin ñukaykunaka
uyarishpa sukaman piñakurkanisapa.

²⁵Piñakushkaynikunata uyarishpa
Jesuska tukuy ñukaykunata kayawash-
pankuna willawarkansapa:

—Kankuna allita yachankichi tukuy llaktakunapi sinchi kamachikuk runakuna sukaman sinchita kamachiku-
nankunata. Paykunaka mandunpi kawsak runakunata sukaman sufrichin-
sapa kasunankunapa. ²⁶Kankunaka ama chay sinchi kamachikuk runakunashina kanayaychichu. Alli kamachikuk kanayashpaykichika tukuy runamasiki-
chita allita yanapaychi. ²⁷Chaymanta tukuy runakunamanta ashwan sinchi kamachikuk kanayashpaykichika iden rantidu runakunashina pitapish kaptin yanapanaykichi tiyan.

²⁸Ñukapish sielumanta kay allpaman shamushkani tukuy runakunata yanapaynaynipasapa. Mana shamushkanichu sukkuna sirviwanankunapa. Shamushka-
nimi wañushpa aypa runakunata kastigumanta salvanaynipa.

Jesus ishkay mana kawakuk

runakunata alliyachirkán.

(Mr 10.46-52; Lk 18.35-43)

²⁹Chaymanta Jesus Jeriko llaktamanta llukshiykaptin aypa runakuna katirkan-
sapa. ³⁰Chaypina ishkay mana kawakuk runakuna ñan ladunpi tiyaridu karkan-
sapa. Paykuna Jesus pasaykananta uyarishpa sinchita kayashpa willarkan-
sapa:

—¡Señor, ñawpa Davidpa miraknin,
llakichiwashpa yanapawaysapa!

³¹Chashna sinchita kayaptinkuna Jesuswan rik runakuna micharkansapa ama kaparinankunapa. Chaypina paykunaka ashwan sinchita kaparikushpa willarkansapa:

—¡Señor, ñawpa Davidpa miraknin,
llakichiwashpa yanapawaysapa!

³²Chaypina Jesus ryikashkanmanta shayarishpa chay ishkay runakunata
kayashpa tapurkansapa:

—¿Imatati munankichi ruranaynipa?

³³Chaypina paykunaka willarkansapa:

—¡Señor, munanisapa kawakuya!

³⁴Chayta willaptinkuna Jesuska llakichishpankuna ishkantinpa ñawinku-
nata llankapurkansapa. Chay oralla kawakurkansapa. Paykunaka kawakush-
pankunana Jesusta katirkansapa.

Jesus Jerusalen llaktapi yaykurkan.

(Mr 11.1-11; Lk 19.28-40;

Jn 12.12-19)

21 ¹Jerusalen llaktaman ñukaykuna Jesuswan tantalla rishpaynikuna chayarkanisapa Betfage llaktapi. Chay llaktillu *Olivos urku ladunpi karkan. Chaypi chayashpaynikuna Jesus ishkay disipulunkunata willarkansapa:

²—Rillarychi chay kawananchi llaktaman. Chaypi chayashpaykichi tarinkichi suk wawayuk watadu burrata.

Chayta paskashpaykichi wawantinta ñukaman pushamuychi.³ Ichara suk runa tapushunkichiman: “¿Imapatí kay burrata paskankichi?” Chashna tapushuptikichi willaychi: “Señornini munan montananpa. Suk ratukaman kutichimushkaykisapa.”

⁴Chayta rurashpa ñawpa yachachikuk runa killkashkantashina ruraykarkan. Kashna killkarkan:

⁵“Sion llaktapi kawsak runakunata willaychi:

‘Mash kawaychi.

Kankunapa sinchi kamachikukniki-chi ñami shamuykanna.

Mana alabanakuk runa kashpa shamuykanna suk taksha burrupa sawanpi.

Suk burra wawanpa sawanpi shamuykan.’’

⁶Chashna burrata pushamunankunapa willaptinkuna chay ishkay disipulunkuna rirkansapa willashkanta rurak.⁷Chaypina Jesusman burrata wawantinta pushamup-tinkuna ñukaykuna burritupa sawanpi llachapaynikunata churarkanisapa.

Chaypina Jesuska chay burrituta montarkan Jerusalen llaktapi yaykunanca.

⁸Jesus riyaptinna aypa runakuna kuyashpanguna katirkansapa. Sukkuna sawa llachapankunata surkukushpanguna Jesuspa rinan ñanpi mantarkansapa. Sukkuna pankayuk ramakunata ñanpi mantarkansapa.⁹Chaypina Jesuspa ñawpapkinta rik runakuna washanta katik runakunapish sukaman kushikushpanguna sinchita willarkansapa:

—¡Akuychi kuyaypachi Jesusta ñawpa alli kamachikuk Davidpa miraknin kaptin! Tata Dioska payta kachamushka kamachikananchikunapa. ¡Akuychi altu sielipi kawsak Tata Diosta sukaman kuyaypachi!

¹⁰Jesus Jerusalenpi yaykuptin chaypi kawsak runakuna sukaman turbakush-panguna tapukurkansapa:

—¿Pití kay runaka?

¹¹Jesusta katik runakuna willarkan-sapa:

—Kay runaka Tata Diospa rimananta alli yachachikuk Jesusmi. Payka Galilea partipi Nasaret llaktamanta shamushka.

**Tata Diospa wasinmanta Jesus
rantikuk runakunata
karkurkansapa.**

(*Mr 11.15-19; Lk 19.45-48;
Jn 2.13-22*)

¹²Jerusalen llaktapi kashpana Jesuska

*Tata Diospa wasinpi yaykurkan. Chay wasi pampapi aypa runakuna rantikuy-karkurkansapa rantiykarkansapa. Tukuy chayta kawashpa Jesuska sukaman piñakushpa chay rantikuykak runakunata rantik runakunatapish karkurkansapa. Chaymanta kullkita kambiakuk runakunapa urpayta rantikuk runakunapa mesankunata tikrachipurkansapa.

¹³Paykunata willarkansapa:

—Tata Dios killkadunpi willawanchi-sapa: “Tukuy runakuna rimankasapa wasini oranankuna wasi kananta.” Tata Dios chayta willawaptinchikunapish kankuna paypa wasinta ruraykankichi suwakunaykichi wasita.

¹⁴Chaymanta mana kawakuk runakuna kojo runakuna Jesusta laduncharkansapa. Paykunata llakichishpanguna alliyachirkansapa.

¹⁵Chaypina kamachikuk *saserdotekunawan Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna chay *milagruta kawash-panguna sukaman piñakurkansapa. Chaymanta uyarirkansapa Tata Diospa wasinpi wambrakuna kaparikushpa rimaptinkuna:

—¡Akuychi kuyaypachi ñawpa alli kamachikuk Davidpa miraknin Jesusta!

Chayta uyarishpa saserdotekuna sukaman piñakushpa Jesusta willarkan-sapa:

¹⁶—*¿Manachu uyarinki chay wambra-kuna kuyashushpa willashuykanankunata?*

Chaypina Jesuska willarkansapa:
—Ariya uyarinimi. *¿Manachu kankuna leyishkankichi Tata Diospa killkadunta?* Kashna riman:

“Kanmi, Tata Dios, sukaman yanapankisapa taksha wambrakunata ñuñukuk wambrakunata kuyashushpa allimata kantanankunapa.”

¹⁷Chayta willashpana Jesuska chay runakunata sakirkán. Jerusalenmanta Betania llaktaman rirkán chay tuta samananpa.

Jesus mana wayuchakuk igo kaspita willarkan chakinanpa.
(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸Chaymanta tutapacha Betaniamanta Jerusalen llaktaman kutishpa Jesuska sukaman yarkarkan. ¹⁹Chay riyanan ñan ladunpi suk *igo kaspita kawarkan. Chayta laduncharkan wayunta mikunayashpa. Wayunta maskashpa mana niman sukta tarirkanchu. Pankankunallata tarirkán. Chaypina chay igo kaspita willarkan:

—Kunanmantapacha manana kutin wayuchakunkinachu.

Chashna willaptinlla chay igo kaspika chakirkán. ²⁰Ñukaykuna chayta kawash-paynikuna sukaman almirashpa Jesusta tapurkanisapa:

—*¿Imashnatí kay igo kaspi willash-kayki ratulla chakishka?*

²¹Chaypina Jesuska ayniwickansapa:

—Allitami willaykichi. Kankunapish tukuy shunku Tata Diosta kreyishpa atipankichiman ñukashina rurayta. Mana suk igo kaspillatachu atipankichiman chakichiyta. Kay urkutapish willankichiman: “Kaymanta suchush-payki rillary atun yakupi sumik.” Tukuy

shunku Tata Diosta kreyishpa willaptiki-chika kay urkuka suchunka. ²²Tukuy shunku Tata Diosta kreyishpa mañapti-kichi payka tukuy mañashkaykichita kushunkichi.

Chiknik runakuna
Jesusta tapurkansapa pimi kachamushka nishpa.
(Mr 11.27-33; Lk 20.1-8)

²³Chayta yachachikushkanwasha Jesuska Jerusalen llaktapi chayashpa Tata Diospa wasinpi yaykurkan. Chaypi yachachikuykaptin saserdotekunapa kamachikukninkunawan *judiyu awtoridarkuna Jesusta ladunchashpan-kuna tapurkansapa:

—*¿Pítí kanki chashna yachachikunaykipa? ¿Pítí kachamushushka kaykunata yachachikunaykipa?*

²⁴Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ñukapish kankunata tapuykichi. Ayniaptikichika willashkaykichi pimi kachamuwashka nishpa. ²⁵May willawaychi. *¿Pítí Juanta kachamurkan runakunata bawtisanankunapa? ¿Tata Dioschu suk runachu kachamurkan?*

Chashna Jesus tapuptinkuna chay runakuna sukwan sukwan willanakur-kansapa:

—Ayniptinchikuna Tata Dios Juanta kachamushkanta payka willawashunchisapa: “Tata Dios kachamushka kaptin *imapati mana kasushkankichi?”

²⁶Chaymanta ayniptinchikuna runakuna kachamushkanta tukuy kay runakuna sukaman piñayawashunchisapa. Paykunaka kreyinsapa Tata Dios kachamuptin yachachikushkanta.

²⁷Chashna willanakushpankuna chay runakunaka Jesusta willarkansapa:

—Mana yachanisapachu pimi Juanta kachamushka nishpa.

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Ñukapish manami willaykichichu pimi kachamuwashka tukuy chaykunata ruranaynipa.

Jesus yachachikurkan ishkay wambrakunapa ejemplunta.

²⁸Chaymanta Jesuska chay runakunata willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi kay ejempluta parlachiptini: Suk runapa tiyarkan ishkay ullku wambrankuna. Suk diya suk wambranta willarkan: “Kunan rillay uva chakraynipi trabajak.” ²⁹Chashna tatan willaptin chay wambraka aynirkana: “Mana rinayanichu.” Chaymanta suk ratukaman allita yuyaykushpa rirkan trabajak. ³⁰Chaymanta chay runaka suknin wambranta willarkan uva chakranpi trabajak rinanpa. Payna almitishpa willarkan: “Ariya, kunanlla rini.” Chashna rimashpapist mana rirkanchu. ³¹Kunanka willawaychi. ¿Chay ishkay wambrankunamanta maykanti tatanpa munananta rurarkan?

Chashna tapuptin paykunaka willarkansapa:

—Chay trabajak rik wambra tatanpa munananta rurarkan.

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Allitami ayniwashkankichi.

Kankuna yuyankichi chay *romano awtoridarkunapa kobraukninkuna waynandera warmikuna mana alli rurak kanankunata. Ñukaka willaykichi. Paykuna kankunamanta ñawpkata Tata Diospa mandunpi yayunkasapa.

³²Juan Bautista shamushka yachachishuknikichi allita rurashpa kawsanaykipcha. Kankunaka mana nima kreyishkankichichu. Chaykamanka waynandera warmikuna romanokunapa kobraukninkuna Tata Diospa rimananta allita kreyishpana kawsarkansapa.

Jesus yachachikurkan mana alli trabajadorkunapa ejemplunta.
(Mr 12.1-12; Lk 20.9-19)

³³Chaymanta Jesuska chay runakunata kashkan willarkansapa:

—Kunanka yachachiykichi chikan ejempluta. Tiyarkan suk chakrayuk runa. Chay runaka chakranpi uvakunata tarpuchishkanwasha wertata rurachirkan. Chaymanta churarkan suk manllayba batanta chaypi uva wayukanata sarushpankuna illinta kapinankunapa. Chaymanta suk manllayba altu wasita rurachirkan altuyninmanta suk runa kuydananpa. Tukuy chaykunata rurashpana suk runakunawan paktanakurkansapa uvakunata pallashpa paywan patumanakunankunapa. Chashna paktanakushpankuna chay runaka rirkan suk karu llaktaman.

³⁴Chaymanta pallana tiempu chayamuptinna chay runaka wiwachunkunata kacharkansapa patuma palladu uvata chaskik.

³⁵Chaypina chay chakrata kuydak runakuna patron kachashkan wiwachunkunata apishpankuna sukkunata makarkansapa, sukkunata wañuchirkansapa, sukkunata rumincharkansapa. ³⁶Chaypina chay chakrayuk runaka kashkan ashwan aypa wiwachunkunata kacharkansapa.

Paykunatapish chay trabajadorkuna idenllata rurarkansapa. ³⁷Chaymanta patronka kacharkan chaylla wambranta. Yuyarkan: “Kay wambraynita manchashpankuna kasunkasapa.”

³⁸Chaypina chay trabajadorkuna patronpa wambranta kawashpankuna willanakurkansapa: “Mash kawaychi. Chay shamuykak runa chakrayuk runapa wambranmi. Tatan wañuptin kay chakraka paypa kiparinan tiyan. Kunanlla akuychi wañuchiypachi

ñukanchikunapa tukuy kay uva chakra kiparinanpa.”³⁹ Chashna willanakushpankuna chay runapa wambranta apirkansapa. Uva chakra washaman pushashpankuna wañuchirkansapa.

⁴⁰ Jesus chayta yachachikushkanwasha chiknik runakunata tapurkansapa:

—¿Imatati yuyankichi? Chay chakrayuk runa kutimushpa ¿imatati ruranka chay mana alli rurak trabajadorninkunata?

⁴¹ Paykunaka aynirkansapa:

—Chay runaka mana nima llakichishpa tukuy chay mana alli rurak runakunata wañuchinkasapa. Chaymanta chikan trabajadorkunata chakranta kunkasapa kuydanankunapa. Chaypina uva pallana tiempu kaptin paykuna tukuy pallahskunkuna uvata patumata kunkasapa.

⁴² Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka ¿manachu Tata Diospa killkadunta leyishkankichi? Chay killkadunpi Tata Dioska riman:

“Suk runa wasinta rumimanta ruraptin trabajadorninkuna suk alli sinchi rumita wishchurkansapa mana alli nishpa.

Chay wasichakuk runaka chay wishchudu rumita wasi kallari-nanpi churarkan.

Chashna Tata Dios ruraptin sukaman almiranchisapa.”

⁴³ Chashna Tata Dios killkadunpi rimaptin ñukaka willaykichi: Payka mananami kankunata munashunkichinachu mandunpi kawsanaykichi. Suk chikan llaktamanta runakunatami kayanka. Paykunami Tata Diosta kushichishpa kawsankasapa.⁴⁴ Pipish kashpa mitkakushpa chay sinchi rumipi ur mashpa paki paki tukunka. Chaymanta chay wishchudu rumi ur mashpa pitapish kaptin apyachishpa wañuchinka.

⁴⁵ Chaypina kamachikuk saserdoteku-nawan *fariseo runakunaka Jesus

yachachikushkanta uyarishpa willana-kurkansapa:

—Payka willawaykanchisapa iden chay mana alli rurak trabajadorkunashina kananchikunata.

⁴⁶ Chashna willanakushpankuna sukaman piñakushpa Jesusta apinayar-kansapa wañuchinankunapa. Chashna munashpankunapish mancharkansapa apiya tukuy runakuna kreyiptinkuna Jesus Tata Dios rimashkanta yachachi-kuk runa kananta.

Jesus suk funsiapa ejempluta yachachikurkan.

(Lk 14.15-24)

22 ¹Chaymanta Jesus kashkan suk ejempluta rimashpa chay runakunata yachachirkansapa:

²—Yachachiykichi imashnami Tata Diospa mandunpi yaykunkichi nishpa. Suk alli kamachikuk runa wambranca funsiata rurarkan. ³Payka wiwachunkunata kacharkan tukuy konvidadukunata kayanankunapa. Kayaptinkunapish chay konvidadukunaka mana rinayarkansapachu. ⁴Mana rinayaptinkuna chay alli kamachikuk runaka chikan wiwachunkunata kayashpa willarkansapa: “Rillaychi tukuy konvidadukunata willak: ‘Patronnini-kunaka vakankunata raku animalninkunata ñami wañuchichishhkana. Mikunaka ñami ruraduna. Chayrayku chay funsiapi rinkichishi mikuk.’”

⁵ Chashna chay wiwachunkuna willaptinkuna chay konvidadukunaka mana rinayarkansapachu. Sukkunaka chakrankunaman rirkansapa. Sukkunaka rirkansapa negosunkunata rurak. ⁶Sukkunaka chay kayak rikkunata apishpa makarkansapa wañuchinankunakaman. ⁷Chaypina chay alli kamachikukka sukaman piñakushpa soldadunkunata kacharkan-sapa chay wañuchikuk runakunata

wañuchinankunapa. Willarkansapa llaktankunatapish rupachinankunapa.

⁸Chaymanta wiwachunkunata willarkansapa: "Funiapa mikuna ñami ruraduna. Chay konvidashkayni runakuna mana alli rurak kashpanguna manami wasinipi yaykunkasapachu.

⁹Chayrayku rillarychi kallikunapi kawanaykichi runakunata kayak funsiaman shamunankunapa."

¹⁰Chashna willaptinkuna chay wiwachunkunaka rirkansapa kallikunapi purik runakunata konvidak funsiaman rinankunapa. Alli rurak mana alli rurak runakunata konvidapinkuna chay manllayba wasinipi aypa runakuna tantanakurkansapa.

¹¹Chaypina chay alli kamachikuk runaka konvidadukunata kawak yaykurkan. Chaypi sukta kawarkan mana funsiapi yaykunapa laya llachapayukta. ¹²Payta kawashpa willarkan: "Amigu ¿imapati yaykumushkanki mana funsiapi yaykunapa laya llachapayuk?" Chashna tapuptin chay runaka mana nima ayniyya atiparkanchu. ¹³Chaypina chay alli kamachikuk runaka mesaman mikuna apak runakunata willarkan: "Kay runata chakinta makinta watashpa wishchukuychi wasi washa tutayaduman. Chaypi kastigunta mana muchushpa sukaman kirunkunata mukushpa wakanka."

¹⁴Chashna Jesus yachachikushpa willarkansapa:

—Tata Dioska aypa runakunata kayansapa mandunpi yaykunankunapa. Chashna kayaptinkunapish sukkunalla aklladu kashpa yaykunkasapa.

Chiknik runakuna Jesusta pantachichinayarkansapa.

(Mr 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵Jesus yachachikushkanwasha *fariseo runakuna chikanpi tantanakushpanguna willanakurkansapa:

—Akuychi Jesusta pantachichiypachi mana allita rimananpa. Mana kuskanpi rimaptin awtoridarkunapi chatakushunchisapa.

¹⁶Chayta ruranayashpanguna fariseokunaka kikinkunapa disipulkunkunawan *Herodespa partidunta katikkunata kacharkansapa Jesusta tapuk:

—Maestru, ñukaykuna yachanisapa mana llullakushpa allimallata yachachikunaykita. Tukuy runakunata yachachinki Tata Diospa munananta rurashpa kawsanankunapa. Kanmi tukuy laya runakunapa yuyaynirkunata allimata riksinki. Chayrayku ni pita manchashpa yachachikunki. ¹⁷Kunanka willawaysapa: Chay *romano sinchi kamachikuk kullkinkunata mañawaptinkuna ¿allichu manachu pagarakunaynkunapa?

¹⁸Chashna tapuptinkuna Jesuska yacharkan pantachichinayashpa tapushkunkunata. Chaypina willarkansapa:

—Kankunaka allipi tukushpa llullachianayaykankichi. ¿Imapatí chashna tapuwashpa pantachichiwanayankichi?

¹⁹Mash chay pagarakunaykichi kullkita kawachiwaychi.

Chayta mañaptinkuna suk kullkita kurkansapa.

²⁰Jesus chay kullkita kawashpana tapurkansapa:

—¿Pipa uyatí pipa shutintí killkadu kay kullkipika?

²¹Chaypina paykunaka aynirkansapa:

—Romano ashwan sinchi kamachikuk *Sesarpa.

Chashna ayniptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Chay kamachikuk Sesarpa kaktaka payta kuychi. Tata Diospa kaktaka payta kuychi.

²²Chayta willaptinkuna chay pantachichinayak runakunaka sukaman almirashpanguna upallalla Jesusmanta anchurkansapa.

**Jesus yachachikurkan wañudukuna
kawsamunankunata.**

(*Mr 12.18-27; Lk 20.27-40*)

²³Chaymanta chay diyalla *saduseo runakuna rirkansapa Jesuswan parlak. Saduseokunaka yachachikunsapa mana ni pi wañushkanmanta kawsamunanta. Chayrayku paykunaka Jesusta willarkansapa:

²⁴—Maestru, ñawpa yachachikuk Moises kashna yachachikurkan: “Suk kasadu ullku manara ni suk wambrayuk kashpa wañuptin wawkin chay viyudawan kasaranan tiyan. Chaypina ullku wambrata wawayaptin wañudupa wambranshina kanan tiyan.” ²⁵Kunanka willayki. Kay llaktaynikunapi kanchis wawkipura tiyarkan. Chaypina mayor wawki kasararkan. Chay ullku manara niman suk wambrayuk kashpa wañurkan. Chay mayor wañuptin wawkin viyuda kuñadanwan kasararkan. ²⁶Paypish wañurkan niman suk wambrayuk kashpa. Chaypina chay viyudaka kashkan kasararkan ishkaynin mashanwan. Paypish mana niman suk wambrayuk kashpa wañurkan. Chashna kusankuna wañuptin wañuptinlla chay warmika tukuy mashankunawan kasararkan. ²⁷Tukuy kusankuna wañuptinkuna chay warmipish wañurkanna. ²⁸Kunanka willawaysapa. Tukuy chay runakuna chay viyudawan kasararkan. Wañudu runakuna kawsamushpankuna chay kanchis wawkipuramanta ¿maykan kakpatí kanman warminka?

²⁹Chashna tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Kankunaka Tata Diospa killkadunta mana entiendishpa kikikichilla llullachinakuykankichi. Manami yachankichichu Tata Dios sukaman atipak kashpa wañudukunata kawsachimunanta.

³⁰Tata Dios wañudu runakunata kawsachimushkanwasha mana niman suk ullku niman suk warmi kasarankasapanachu. Sielipi kawsak *angelkunashina kawsankasapa.

³¹¿Manachu leyishkankichi Tata Diospa killkadunta? Chaypi riman wañudukuna kawsamunankunata. Tata Dios kashna riman: ³²“Ñuka Abrahampa Isakpa Jakobopa Tata Diosnimi kani.” Chashna Tata Dios rimaptin yachanchisapa chay ñawpa awilunchikuna wañushkankunanta kawsushkankunata. Tata Dios kawsak runakunallapa Diosnimi.

³³Chayta uyarishpankuna chay runakuna sukaman almirarkansapa Jesus allimata yachachikuptin.

**Jesus yachachikurkan Tata Diospa
kamachikunankunamanta suk
ashwan alli kananta.**

(*Mr 12.28-34*)

³⁴Chaymanta fariseo runakuna yachashpa Jesus saduseokunata upallayachishkankunata tantanakurksapa. ³⁵Suk fariseoka ñawpa Moisespa killkashkanta yachachikuk runa karkan. Payka Jesusta pantachichinayashpa tapurkan:

³⁶—Maestru, Tata Diospa tukuy kamachikunankunamanta ¿maykanti ashwan alli kasunaynikunapa?

³⁷⁻³⁸Chayta tapuptin Jesuska willarkansapa:

—Tukuy kamachikunankunamanta kaymi ashwan alli: “Kamachikuk Tata Diosnikita tukuy shunku kuyanayki tiyan. Payta sukaman munashpa allita yuyaykushpa kawsanayki tiyan.”

³⁹Chaymanta chay ishkaynin kamachikunaka chay layallami: “Kikiki kuyanakukshina tukuy runamasikunata kuyashpa kawsay.” ⁴⁰Kay ishkay kamachikunankuna tukuy *Moisespa kamachikunankuna tukuy ñawpa alli

yachachikukkunapa killkashkankuna orkonkunashina sinchichin.

Jesus yachachikurkan ashwan alli kamachikuk kananta.

(*Mr 12.35-37; Lk 20.41-44*)

⁴¹Chayllapi tantanakudu kaptinkuna Jesuska fariseokunata tapurkansapa:

⁴²—Kankunaka ¿imatati yuyankichi sielumanta shamuk salvakuk runapa? ¿Maykan runapa mirakninti?

Chashna tapuptinkuna fariseokunaka aynirkansapa:

—Payka ñawpa awilunchi Davidpa miraknинmi.

⁴³Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Davidpa miraknin kaptinka ¿imapatí Tata Diospa Espiritun yanapaptin Davidka rimarkan paypa kamachikuknин kananta? Davidka kashna killkakurkan:

⁴⁴ “Tata Dioska kamachiwak runata willarkan:

‘Kay alli laduynipi tiyariy ñukawan kamachikunaykipa
ñuka tukuy chiknishuk runakunata
saru saru ruranaynikaman kanta
kasushunankunapa.’”

⁴⁵Chay killkadu rimanantí Davidka willarkan sielumanta shamuk salvakuk runa paypa sinchi kamachikuknин kananta. Davidpa kamachikuknин kaykaptinka ¿imashnatí paypa miraknин kanman?

⁴⁶Chashna Jesus yachachikuptin chay fariseokuna mana nima ayniyta atiparkansapanachu. Chay tiempuman-tapacha niman suk runa animukurkan-nachu Jesusta nimata tapuya.

Jesus fariseo runakunata piñayarkansapa.

(*Mr 12.38-40; Lk 11.37-54; 20.45-47*)

23 ¹Chaymanta Jesus chay *fariseo runakunata yachachishkankuna-washa chay tantanakudu runakunawan ñukaykunata yachachiwarkansapa:

²—Moisespa killkadunkunata yachachikuk runakunawan fariseo runakuna tantanakunankuna wasipi tiyarinsapa chay killkadukunata yachachikunankunapa. ³Paykunapa yachachikunankunata kasuychi. Tukuy willashushkaykichita ruraychi. Chayta rurashpaykichi ama paykuna ruranankunatashina ruraychichu. Paykuna sukaman allita yachachishushpaykichi-pish kikinkuna mana yachachishunaykicha ruransapachu. ⁴Paykunaka tukuy runakunata sukaman kamachinsapa. Chay rikchak laya yachachikunankunata willashpankuna paykunaka mana

atipana laya sukaman llashak kargata aparichikshinami. Chaypina kikinkuna yachachikushkankunata mana niman suk tipisita ruranayansapachu.

⁵Paykunaka tukuy layata ruransapa runamasinkuna kawanankunallapa. Tata Diospa rimananta tipi llañu karapakunapi killkansapa. Chaykunata urkunkunapi brasunkunapi watashpan-kuna purinsapa. Chaymanta llachapan-kuna mañanpi sumachishpankuna mudakunsapa. ⁶Fiestakuna tiyaptin ashwan allima tiyarinakunapi munan-sapa tiyariyta. Tantanakunankuna wasikunapi ashwan allima bankukunapi tiyarinayansapa. ⁷Kallikunapi purishpankuna sukaman munansapa tukuy runakuna kuyashpa “maestru” nishpa rimachinankunapa.

⁸Kankuna ama paykunashina munay-chichu “maestruyikuna” nishpa willashunaykichita. Kankunaka wawkipurallami kankichi. Ñukallami maestruyikichi kani.

⁹Chaymanta kay allpapi kawsak runakunata ama niman supta Tata Diostashina “Tatayni” nishpa willaychi-chu. Tata Diosnikichika suklallami. Payka sielupimi kawsan. ¹⁰Chaymanta ama nima munaychichu runamasikichi

willashunaykichipa “kanmi kanki kamachiwakninizuna” nishpa. Ñukallami kamachikuknikichi kani.

¹¹Chaymanta kankuna ashwan alli kamachikuk kanayashpaykichi tukuy runamasikichita sukaman yanapanayki-chi tiyan. ¹²Kankuna kikikichiilla kreyinakushpa kawsaptikichi Tata Dios sukaman pinkachishunkichi. Chaymanta allillapi mana kreyinakushpa runamasikichita kuyashpa yanapaptikichi Tata Dios sukaman kushikushpa yanapashunkichi.

¹³Chaypina Jesuska willarkansapa:
—Alaw, kankuna fariseokunata Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata sukaman llakichiykichi. Kankunaka allipi tukushpa llullakuykan-kichi. Tata Diosta mana nima kasunayashpa kawsankichi. Chaymanta chay kasunayak runakunata sukaman michashpa pantachichinkichi ama Tata Diospa mandunpi yaykunankunapa.

¹⁴Alaw, kankuna fariseokunata Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata sukaman llakichiykichi. Kankunaka allipi tukushpa llullakuykan-kichi. Viyuda warmikunata mana nima llakichishpaykichi wasinkunata doyñuyapunkichi. Chayta rurashpaykipish allipi tukushpa Tata Diosta unayta orankichi. Chayrayku Tata Dios sukkunamanta ashwanta kastigashunkichi.

¹⁵Alaw, kankuna fariseokunata Moisespa killkadunta yachachikukkunata sukaman llakichiykichi. Kankuna allipi tukushpa llullakuykankichi. Ariya yakuta allpata purinkichi suk runata yachachinaykichipa kankunashina kawsanarpa. Chaymanta chay runata sukaman pantachichtikichi payka kankunamanta ashwanta uchallikun. Chayrayku Tata Dios mana tukuyniyuk ninapi kankunamanta paykunata ashwanta kastigankasapa.

¹⁶Alaw, kankunata llakichiykichi. Kankuna iden mana kawakukschina kayakashpaykicipish sukkunata ñanta riksichinayankichi. Llullakushpa yachachinkichi: “Suk runa *Tata Diospa wasinpa jurashpaka mana ruraptinpish mana nimananchu. Chaymanta Tata Diospa wasinpi tiyak kuripa jurashpa tukuy jurashkanta ruranan tiyan.”

¹⁷Chashna yachachikushpaykichi mana alli yuyaykuk mana nima entiendik runakuna kankichi. ¿Maykantí ashwan alli? ¿Tata Diospa wasinchu? ¿chay wasipi kurichu? Chay kuri Tata Diospa wasinpi churadu kashpara paypa kiparin. Chayrayku Tata Diospa wasinka chay churadu kurimanta ashwan allimami.

¹⁸Chaymanta kankuna llullakushpa yachachikunkichi: “Suk runa *altarpa jurashpa mana ruraptinpish mana nimananchu. Chaymanta altarpí ofrendapa jurashpa tukuy rimashkanta ruranan tiyan.” ¹⁹Chayta yachachikush-paykichi mana nima entiendik runakuna kankichi. ¿Maykantí ashwan alli? ¿Altarchu? ¿chay altarpí churadu ofrendachu? Chay ofrenda altarpí churadu kashpara Tata Diospa kiparin. Chayrayku ofrendakunamanta altar ashwan alli.

²⁰Suk runa altarpa jurashpa mana altarlappachu juran. Tukuy chay altar sawanpi churadukunapish juran.

²¹Chaymanta suk runa Tata Diospa wasinpa jurashpaka mana wasinllappachu juran. Tata Dios chay wasinpi kawsaptin chay runaka kikin Tata Diospa shutinpi juraykan. ²²Sielupi Tata Dioska allima tiyarinanpi tiyariidumi. Chayrayku suk runa sielupa jurashpa mana siellappachu juraykan. Kikin Tata Diospa shutinpi tiyarinanpapish juraykan.

²³Chaymanta Jesuska willarkansapa:

—Alaw, kankuna Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata fariseo runakunata sukaman llakichiyiki-chi. Kankuna allipi tukushpa llullakuy-kankichi. Mentapa kominospa anispa chunkamanta sukta suchuchinkichi Tata Diosta kunaykichipa. Chaykamanka ashwan kasunaykichipa kamachikunankunata mana kasunkichichu. Tata Dios willawanchisapa allillata rurashpa runamasinchikunata llakichishpa kawsananchikunapa. Chaymanta rimashkanchikunata rurananchikuna tiyan. Chay kamachikunankunata alli kanman ruranaykichipa. Chaymanta chunka tiyapushunaykichimantapish sukta Tata Diosta kuychi.

²⁴Kankunaka mana allita entiendish-paykichi iden mana kawakuk runakunashina kayakashpaykichi suk runakunata munankichi ñanta riksichiyta. Chaymanta suk kishnisillu moskitu yakuykichipi sipikuptin shushunkichi ama millpunaykichipa. Chaykamanka mana nimatashina yuyankichi suk manllayba *kamellu animalta millpunaykichipa.

²⁵Chaymanta Jesuska willarkansapa:

—Alaw, kankuna Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata fariseo runakunata sukaman llakichiyiki-chi. Kankuna allipi tukushpa llullakuy-kankichi. Suk vasu suk kallana washanlla mayladushina kankichi. Kankuna alli rurak runa tukushpaykichi tukuy layakunata kikikichillapa munankichi. Tukuy layakunata munankichi suwayta. ²⁶Kankuna fariseo runakuna mana nima entiendik kashpaykichi iden mana kawakuk runakunashina kankichi. Suk susya vasupa ukunta mayllaychi washantapish chuya chuya kiparinanpa. Tata Diosta roygaychi tukuy uchaykichi-manta perdonashunaykichipa. Chaypi-rami allita rurashpa kawsankichi.

²⁷Alaw, kankuna fariseo runakunata Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata sukaman llakichiyiki-chi. Kankunaka allipi tukushpa llullakuykankichi. Iden yurakyachidu bovedashinami kankichi. Chay boveda allimata rikurishpapish ukunpi millanapa laya wañudupa tullunkuna kiparinsapa.

²⁸Chay bovedashina kankuna allimata rikurinkichi. Alli rurakshina tukunkichi runakuna kreyishunankunapa. Kankunapa tukuy yuyaynikichi sukaman mana alli kashpa mana alli rurak runakuna kankichi.

²⁹Alaw, kankuna Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata fariseo runakunata sukaman llakichiyiki-chi. Kankunaka allipi tukushpa llullakuykankichi. Nawpa yachachikuk runakunapa allima bovedankunata rurankichi ama paykunata kunkanayki-chipa. Chaymanta ñawpa alli rurak runakunata yuyashpa monumentunkunata sumachinkichi. ³⁰Chayta rurashpa rimankichi: “Ñawpa awilunchikuna yachachikuk runakunata wañuchirkansa. Ñukanchikuna ñawpa tiempu kawsashpanchikunaka manami wañuchiyyta yanapanchimansapachu karkan.” ³¹Chashna rimashpaykichi yuyanakuykankichi iden chay wañuchikuk awiluykitchishina kanaykichita. ³²Paykunamanta ashwan sakra wañuchikuk runakuna kankichi.

³³Kankunaka iden machakuykunashina sakra likidumi kankichi. ¿Imash-nati chay mana tukuyniyk nina kastigumanta kishpinkichiman? ³⁴Chay-rayku ñukaka Tata Dios rimashkanta yachachikuk runakunata kachashasapa yachachishunaykichipa. Yachaysapa runakunatapish kachashasapa. Kankuna sakra mana allita rurakkuna kashpaykichi sukkunata wañuchinkichi. Sukkunata chakataspa wañuchinkichi.

Sukkunata chiknishpa tantanakunan-kuna wasikunapi makankichi.
Chaymanta llaktan llaktanpi sukkunata chiknishpa padesichiypi katinkichi.

³⁵Chay mana alli rurashkaykichirayku Tata Dioska kastigashunaykichi tiyan. Kayin chay ñawpa alli rurak wawkin Abelta wañuchirkan. Chay tiempuman-tapacha chiknikuk runakuna allita rurashpa kawsak runakunata wañuchirkansapa. Tata Diospa wasin altarpa ladunpi kankunapish Berekiyasa wambran Sakariyasta wañuchirkankichi. Tukuy chay wañuchidu runakunarayku Tata Dioska kankunata sukaman kastigashunkichi. ³⁶Allita willaykichi: Aypa runakuna runamasinkunata wañuchishkankunaryku Tata Dioska kay tiempipi kawsak runakunata kastigankasapa.

Jesus Jerusalepi kawsak
runakunata llakichirkanskapa.
(Lk 13.34-35)

³⁷Chaymanta Jesuska Jerusalen llaktapi kawsak runakunata sukaman llakichishpanguna willarkansapa:
—Sukaman kankunata llakichiykichi. Tata Dios rimashkanta yachachikulkunata wañuchinkichi. Tata Dios kachashkan yachachikuk runakunatapish ruminchashpa wañuchinkichi. Ñuka aypa kuti kankunata amachanayashkaykichi iden suk wallpa wawankunata rikran sikipi tantanachishpa amachakshina. Sukaman kankunata amachanayaptinipish mana nima layapi munankichichu. ³⁸Mash uyariwayachi. Mana munawashkaykichirayku llaktaykichi chunlla likidu kiparinka.

³⁹Chaymanta willaykichi. Suknin diya kankunaka willawanaykichi tiyan: “Kanka sukaman allima kanki Tata Diosmanta shamudu runa kashpayki.” Chashna willawanaykichi diyakaman mananami kawawankichinachu.

**Jesus rimarkan Tata Diospa wasinta
runakuna urmachinankunata.**
(Mr 13.1-2; Lk 21.5-6)

24 ¹Chayta yachachikushkanwasha Jesuska *Tata Diospa wasin-manta llukshirkan. Riyaktin ñukaykuna ladunchashpa willarkani-sapa:

—Mash kaway kay allima ruradu Tata Diospa wasinta.

²Chashna kawachiptinikuna Jesuska willawarkansapa:

—Kunan kawachiwaykankichi kay allima ruradu wasita. Mash allita uyariwaychi. Shamunkasapa chiknishuk runakuna tukuy kay kawashkaykichi allima pirkakunata urmachik.

Urmachiptinkuna mana niman suk rumi sawapura kiparinkanachu.

Jesus yachachikurkan manara kay
allpa tukuptinra imakunatami
kawankasapa nishpa.
(Mr 13.3-23; Lk 21.7-24; 17.22-24)

³Chaymanta Jesus *Olivos urkuman rirkana. Chaypi tiyariptin ñukaykunalla ladunchashpaynikuna tapurkanisapa:

—¿Ayakapiti Tata Diospa wasinta urmachinkasapa? ¿Imata kawashpati yachaymansapa kutimunayki tiempu kananta? ¿Imashnati yachaymansapa kay allpa kullunan tiempu kananta?

⁴Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Allita kuydanakuychi ama ni pi llullachishunaykichipa. ⁵Manara kutimuptinira aypa runakuna shamunkasapa ñukapi tukushpa willashukniki-chi: “Ñukami kani Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa.” Chashna rimashpanguna aypa runakunata llullachinkasapa. ⁶Kankuna uyarinkichi runakuna chikninakushpanguna kaypi chaypi makanakushpa wañuchinakunata. Chayta uyarishpaykichi ama

manchakuychichu. Chashna makana-kushpa wañuchinakushpalla kawsanankuna tiyan. Chashna kaptinpish manara tukunan tiempurachu.⁷ Suk partipi kawsak runakuna chikan llaktapi kawsakkunawan sukaman chiknina-kushpankuna makanakushpa wañuchi-nakunkasapa. Chaymanta aypa llaktakunapi sinchi yarkay tiyanka. Aypa llaktakunapi allpa sinchita kuyunka.⁸ Chashna runakuna chaykunawan sukaman sufrishpankuna ashwantara sufrinkasapa.

⁹Chaypina chiknishuk runakuna awtoridarkunapi chatashunkichi sufrichi-shunaykichipa. Ñukata kreyiwashpa kawsashkaykichirayku tukuy llaktakunapi aypa runakuna chiknishushpaykichi wañuchishunkichi.¹⁰ Chay tiempu runakuna manana munankasapanachu kreyiwashpa kawsayta. Chaymanta sukwana sukwana chikninakushpankuna awtoridarkunapi chatanakushpa kawsankasapa.¹¹ Aypa llullachikuk runakuna rimankasapa Tata Dios rimashkanta yachachikuykanankunata. Chashna yachachikushpa aypa runakunata llullachinkasapa.¹² Aypa runakuna sukaman ashwan ashwanta uchallikushpalla kawsaptinkuna aypa ñukata kreyiwakkunapish manana kuyanakushpanachu kawsankasapa.

¹³Kankuna wañunaykichi diyakaman allita ñukallata kreyiwashpa kawsaptikichi Tata Dioska salvashunkichi rinaykichipa sielupi kawsak.¹⁴ Chayrayku tukuy kay allpapi kawsak runakunata yachachinaykichi tiyan ñukata kreyiwashpa Tata Diospa mandunpi yaykunankunapa. Chaymanta tukuy llaktakunapi rimanaynita uyariptinkunara kay allpa tukunan tiyan.

¹⁵ Chaymanta Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Ñawpa yachachikuk Daniel Tata Dios rimashkanta killkarkan: “Tata Diospa wasinpi suk chiknikuk runa

sukaman sakra millanapa layata rurranka.” Chaymanta Tata Diospa wasinpi chay runa yaykuptin chay Daniel killkashkanta leyishpaykichi allita yuyaychi.¹⁶ Chashna Tata Diospa wasinpi chay millanapa layata ruraptin kawashpaykichi Judeapi kawsakkuna urkukunaman nitikuchi.¹⁷ Wasi altuyninpi kashpaykichika chayllamanta nitikuchi. Amana wasikichipi yaykuy-chinachu nima tiyapushunaykichita surkuk.¹⁸ Chakraykichipi trabajaykash-paykichika chayllamanta nitikuchi. Ama wasikichiman kutiychichu alli llachapaykichita surkuk.¹⁹ Chay sinchi llakina tiempu okupada warmikuna ñuñuchikuk warmikuna sukaman sufrinkasapa. Chayrayku paykunata sukaman llakichini.

²⁰ Kankuna Tata Diosta roygaychi ama tamya tiempu nima *samana diya nitikunaykichipa.²¹ Chay sinchi llakina tiempu tukuy runakuna sukaman sufrinkasapa. Tata Dios kay allpata rurashkanmantapacha manara chay laya llakina tiempu tiyarkanrachu. Nima chay tiempu washan chay laya llakina tiyankachu.²² Tata Dioska tukuy akllashkan runakunata kuyashkanrayku chay llakina tiempata tukuchanka. Mana utka tukuchaptinka tukuy runakuna wañunmansapa.

²³ Chaymanta Jesuska ñukaykunata yachachiwaysapallapi katirkan:

—Chay tiempu ichara suk runakuna willashunkichiman: “Mash kawaychi. Kaypinami chaypinami Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa.” Chashna willashuptinkuna ama kreyiychichu.

²⁴ Chay tiempu aypa runakuna llullachikushpa rimankasapa Tata Diosmanta shamudu salvakuk runakuna kanankunata. Sukkuna llullachikushpa rimankasapa Tata Dios kachamushkanta yachachikunarpa. Paykunaka rikchak

laya almirana *milagrunkunata rurankasapa. Chayta rurashpangkuna munankasapa Tata Dios akllashkan runakunata-pish llullachiysapata.

²⁵Ñami yachachishkaykichina ama chay llullachikuk runakunata kreyinaykichipa. ²⁶Sukkuna willashunkichiman: “Rillarychi payta kawak chunlla chakidu pampapi.” Chashna willashuptikichika ama rillarychichu. Sukkuna willashunkichiman: “Mash shamuyichi kay wasi ukupimi pakakudu.” Chashna willashuptikichika ama kreyiychichu. ²⁷Ñuka sielumanta shamudu runa kashkan shamuptini tukuy runakuna kawawankasapa. Imashnacha puyukunapi llipyak suk ladumanta chikan laduta raslla llipyen chashnami ñukapish shamusha.

²⁸Wañudukuna kananpi siyukakuna tantanakunsapa. Ñukapish tukuy mana alli rurak runakunata tantanachishasapa kastiganaynipasapa.

Jesus yachachikurkan imashnami kutimunka nishpa.

(*Mr 13.24-37; Lk 21.25-33;
17.26-30, 34-36*)

²⁹Chaymanta Jesuska ñukaykunallata yachachiwashpa willawarkansapa:

—Chay sinchi llakina tiempu tukuptinna inti tutayanka. Killa manana lusichikunkanachu. Luserukuna sielumanta urmamunkasapa. Sielipi llipyakkuna kuyunkasapa. ³⁰Chaypina ñuka sielumanta shamudu runa manarapish kutimuptinira suk señalta sielipi rikurichisha. Chayta kawashpa tukuy kay allpapi kawsak runakuna sukanman manchakushpangkuna sinchita wakankasapa. Puyukuna ukunpi llipyashpa sielumanta kutimuptini tukuy pi kawawashpangkuna yachankasapa tukuy laya atipak kanaynita. ³¹Chaypina *angelninikunata kay allpaman

kachamushasapa trompetata sinchita pukunankunapa. Pukushpangkuna kay allpapi tukuy kuchun mañankunamanta tukuy aklladuynikunata tantanachinkasapa.

³²Mash uyariwaychi. Suk *igo tronkota kawashpa yachakuychi. Igo ramankuna velachakushpa aypata pankayaptin yachankichi veranu tiempu kananta. ³³Chashnashina tukuy kay willashkaynita kawashpaykichi yachankichi ñuka utka shamunaynita.

³⁴Allita willaykichi: Kunan kay tiempupi kawsakkuna manarapish wañushpangkunara tukuy kay willashkaynita kawankasapa. ³⁵Tukuy kay allpaka sielukunapish kullunkunkuna tiyan. Chashna kulluptinpish ñuka tukuy rimashkaynita rurasha.

³⁶Tata Diosllami yachan imay diyami imay orami ñuka kutimusha nishpa. Mana ni suk runa nima sielipi kawsak angelkuna yachansapachu. Nima ñuka Tata Diosspa wambran kayakashpaynipish mana yachanichu aykapimi kutimusha nishpa.

³⁷Noepa tiempunpi runakuna Tata Diosta mana nima yuyashpa kawsarkansapa. Chashnami ñuka sielumanta shamudu runa kashkan kutimuptini runakuna Tata Diosta mana nima yuyashpa kawsankasapa. ³⁸Chay tiempu manara Tata Dios allpata yakuwan untachiptinra tukuy runakuna mikushpankunalla upyashpangkunalla kasarakushpankunalla kawsarkansapa. Noe manllayba barkupi yaykunan diyakaman chashnalla kawsarkansapa. ³⁹Chay runakuna mana nima yuyashkankuna oras Tata Dios allpata yakuwan untachiptin tukuy sipirkanskapa. Ñuka sielumanta shamudu runa kutimuptini mana nima yuyashkankuna oras runakuna kullunkasapa.

⁴⁰Chay oras ishkay runakuna chakranpi tantalla trabajaptinkuna

sukta pushasha sukta sakisha.⁴¹ Ishkay warmi suk batanllapi kutakuykaptinkuna sukta pushasha sukta sakisha.

⁴²Kankunaka mana yachankichichu ñuka kamachiknikichi imay orami kashkan shamusha niñshpa. Chayrayku shamunaynita yuyashpalla kawsaychi.

⁴³Mash allita uyariwaychi. Suk runa yachashpa imay oratami tutapi suwa shamunman nishpa mana puñushpa uyari uyari shuyanman. Chashna shuyaptin chay suwa runa mana wasinpi yaykunmanchu suwakunanpa.

⁴⁴Chayrayku kankunapish prontankushpa shuyawaychi. Mana yuyashkaykichi oras ñuka sielumanta shamudu runa kutimusha.

Jesus yachachikurkan ishkay laya wiwachukunapa ejemplunta.

(Lk 12.41-48)

⁴⁵Chaymanta Jesuska ñukaykunallata yachachiwaysapallapi katirkan:

—Suk patron chikan llaktaman rinanpa suk alli rurak yachaysapa wiwachunta willan tukuy wiwachumamsinkunata trabajachinankunapa.

Chaymanta willan oranpi karanankunapa.⁴⁶ Chay wiwachu kushikunka patronnin willashkanta allita rurashkanta tarimuptin.⁴⁷ Alli kasukuk runa kaptin patronninka tukuy laya tiyapunanta kuydapunarpa sakinka.

⁴⁸Chaymanta ichara chay wiwachun yuyanman patronnin mana utka kutimunanta.⁴⁹ Chayta yuyashpa kallarinman wiwachumasinkunata makashpa sufrichiyya. Chaymanta machadu runakunawan tantanakushpa mikunman upyanman.⁵⁰ Mana allita rurashpa kawsaykaptin mana yuyashkan oras patronninka kutimushpa sukaman kastiganka.⁵¹ Mana nima llakichishpa tukuy llullachikuk runakunawan tantallata kastiganka. Chaypina

chay mana alli rurak runa kastigunta mana muchushpa kirunta mukushpa sukaman wakanka.

Jesus yachachikurkan chunka shipashkunapa ejemplunta.

25 ¹Chaymanta Jesuska ñukayku-nata yachachiwaysapallapi katirkan:

—Kunan parlachiykichi chunka shipashkunapa ejemplunta yachanaykipicha imashnami ñukata shuyawankichi Tata Diospa mandunpi yaykunaykipicha.

Chunka shipashkuna alkusankunata apashpankuna rirkansapa noviota tinkuk paywan tantalla funsia wasiman rinankunapa.² Chay chunka shipashkunamanta pichka yachaysapakuna karkansapa. Pichka mana yachaysapakuna karkansapa.³ Chay pichka mana yachaysapakuna alkusankunata apashpa mana wirata aparkansapachu kashkan wirachanankunapa.⁴ Chay pichka yachaysapa shipashkunaka alkusankunata apashpa botellankunapi wirata aparkansapa.

⁵Chaypina novio mana utka chayaptin puñunayashpankuna chunkantin shipashkuna puñurkansapa.⁶ Yaka chawpi tutata sunipi uyarirkansapa suk runa kayakuptin: “Ñami novioka shamuykanna. Lluksimuychina tinkuk.”⁷ Chaypina chay shipashkunaka utka atarishpankuna alkusankunata kallarirkansapa allichayta.⁸ Chay pichka mana yachaysapa shipashkunaka chay pichka shuyakmasinkunata willarkansapa: “Alkusaynikunapa wiranka ñami tukushkana. Suk tipi wiraykichita kuwaysapa.”⁹ Chashna mañaptinkuna chay pichka yachaysapa shipashkunaka willarkansapa: “Wirata munashpaykipicha rillarychi rantik. Wirata kuptinikunaka ñukaykunapish pishinman.”

¹⁰Mana kunayaptinkuna chay pichka mana yachaysapa shipashkunaka rirkansapa wirata rantik. Rinankunaman novioka chayarkan. Chaypina paywan tantalla chay pichka yachaysapa shipashkunaka funsia wasipi yaykurkansapa. Tukuy yaykuptinkunana novioka wasi punkuta wicharkan.

¹¹Chaymanta chay pichka mana yachaysapa shipashkunaka chayarkansapa. Punkuta takashpankuna noviota

kayarkansapa: “¡Señor, Señor, kichariy ñukaykunapish yaykunaynikunapa!”

¹²Chaypina payka ukumanta willarkansapa: “¡Manami kankunata riksiykichuchu!”

¹³Chay ejempluta willashkanwasha Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Kankuna mana yachankichichu imay orami imay diyami ñuka kutimusha nishpa. Chayrayku allita prontanakushpa mana shaykushpa shuyawanaykichi tiyan.

**Jesus yachachikurkan suk patron
trabajadorninkunata kullkita
kushpa sakishkanta.**
(Lk 19.11-27)

¹⁴Chaymanta Jesuska ñukaykunallata yachachiwaysapallapi katirkan:

—Suk ejemplunta parlachiykichi yachanaykichipa imata rurashpami Tata Diospa mandunpi wasankichi nishpa.

Suk patron karu llaktaman rinanpa trabajadorninkunata kayashpa kullkinta kurkansapa mirachipunkunapa.

¹⁵Chay patronka suk trabajadorninta pichka waranka kullkita kurkan. Sukta ishkay waranka kullkita kurkan. Sukta suk waranka kullkita kurkan. Kimsantin trabajadorninta kullkita kurkan mirachiyya atipananta riksishpa. Ashwan alli trabajak runata ashwan aypa kullkita kurkan. Chay kullkita kushpana suk karu llaktaman rirkana.

¹⁶Chaypina chay pichka warankata chaskishka runaka chay kullkiwan negosyunta rurashpa suk pichka warankata mirachirkan. ¹⁷Chashnashina chay ishkay warankata chaskishka runapish negosyunta rurashpa suk ishkay warankata mirachirkan. ¹⁸Chaymanta chay suk warankata chaskishka runaka mana chay kullkiwan trabajayanashpa allpapi pamparkan.

¹⁹Chaymanta unay tiempumanta chay patronka kutimurkan. Chaypina kullki chaskishka runakunata tapurkansapa mashnatami mirachishkasapa nishpa.

²⁰Chaypina pichka waranka kullkita chaskishka runaka chunka warankata apamushpa patronninta willarkan:

“Señor, kutichiyki kay pichka waranka kuwashkayki kullkikita. Chaymanta kuyki kay pichka waranka mirachishkayni kullkitapish.” ²¹Chay mirachidu kullkita kuptinna patronka willarkan: “Allitami rurashkanki. Kanmi alli kasuwak alli rurak runa kashkanki. Kay tipi kushkayni kullkiwan allita trabajashkanki. Chayrayku ashwanta kushkayki chaywan ashwanta trabajanaykipa. Kunanka ñukawan tantalla wasinipi yaykumuy kushikunaykipa.”

²²Chaypina chay ishkay waranka kullkita chaskik runaka patronninta ladunchashpa willarkan: “Señor, ñukata kuwashkanki ishkay warankata trabajachinaynipa. Kunanka chaytami kutichiyki. Chaymanta kay mirachishkayni ishkay warankatapish kuyki.”

²³Chashna chusku waranka kullkita kuptinna patronka willarkan: “Allitami rurashkanki. Kanmi alli kasuwak alli rurak runa kashkanki. Kay tipi kushkayni kullkiwan allita trabajashkanki. Chayrayku ashwanta kushkayki chaywan ashwanta trabajanaykipa. Kunanka ñukawan tantalla wasinipi yaykumuy kushikunaykipa.”

²⁴Chaymanta suk waranka kullkita chaskik runaka patronninta ladunchashpa willarkan: "Señor, ñuka allita riksiyki sukaman trabajachikuk sinchi patron kanaykita. Kanka chikan runapa tarpushkankunata pallanki. Chikan runapa mirachishkanta apinki.

²⁵Sakra kanaykita yachashpayni manchakuskanki. Chayrayku kuwashkayki kullki allpapi pampashkanki. Kay waranka kullki kuwashkaykillata kutichiyki."

²⁶Chashna kuptinna patronninka willarkan: "Kanka mana kasuwak sukaman killa likidu runa kashkanki. Yachashkanki ñuka chikan runapa trabajashkankunata pallanaynita chikan runapa mirachishkanta apinaynita.

²⁷Chayta yachaykashpayki ¿imapati kullkinita mana suk banku ofisinapi churarkanki chaypi mirachipanankunapa? Ñuka kutimuptini kullki miraduta surkunkiman karkan kuwanaykipa."

²⁸Chayta willashpa patronka chaypi kak runakunata willarkansapa: "Kay runata chay waranka kushkayni kullkita kichuychi chay chunka waranka mirachik runata kunaykichi. ²⁹Tata Dios allita ruraya yachak runata ashwanta kunka puchunankaman tiyapunanpa. Mana allita rurak runapa tipi tiyapushkanta kichunka. ³⁰Chayrayku tutayadu washaman kay killa likidu mana kasuwak runata wishchuychi. Chaypina kastigunta mana muchushpa kirunta mukushpa sukaman wakanka."

Jesus kashkan shamushpa
willankasapa pitami kastiganka
pitami kushichinka nishpa.

³¹Chaymanta Jesuska ñukaykunallata yachachiwaysapallapi katirkana:

—Ñuka sielumanta shamudu runa tukuy *angelnikunawan tantalla

kutimusha. Chaypina llipyak likidu allima tiyarinaynipi tiyarisha kamachikunaynipa. ³²Chaypi tiyariptini tukuy llaktakunamanta runakuna ñawpaknipi tantanakunkasapa. Iden suk runa chivunkunamanta ovejankunata ashuchikshina ñukapish mana alli rurak runakunamanta alli rurak runakunata ashuchisha. ³³Ñukata kasuwak runakunata ovejakunatashina alli laduynipi churashasapa. Mana kasuwak runakunata chivukunatashina lluki laduynipi churashasapa.

³⁴Chaypina ñuka sinchi kamachikuk kashpayni alli laduynipi churashkayni runakunata willashasapa: "Tatayni kankunata kushichishuptikichi shamuchi ñukawan tantalla kamachikunaykichi. Tata Dios kay allpata rurashkamantapacha kankunapa llaktaykichi rurarkan chaypi kamachikunaykichi. ³⁵Nuka yarkaptini kankuna karawarkankichi. Yakunayaptini yakuchiwarkankichi. Karu llaktamanta llaktaykichi chayaptini wasikichipi chaskiwashpa samachiwarkankichi. ³⁶Llachapayni mana tiyawaptin kankunaka kuwarkankichi mudakunaynipa. Unkudu kaptini chapawak rirkankichi. Karselpi kaptini chapawak rirkankichi."

³⁷Chashna willaptini chay alli rurak runakuna tapuwankasapa: "Señor ¿aykapiti yarkaymanta kaptiki karashkaykisapa? ¿Aykapiti yakunayaptiki yakuchishkaykisapa? ³⁸¿Aykapiti karumanta llaktaynikunapi chayamuptiki wasinikunapi chaskishpa samachishkaykisapa? ¿Aykapiti llachapayki pispiptin llachapata kushkaykisapa? ³⁹¿Aykapiti unkudu kaptiki karselpi kaptiki chapashkaykisapa?" ⁴⁰Chashna tapuwaptinkuna ñuka alli kamachikuk kashpayni willashasapa: "Kankunaka sufrikmasinikunata yanapashpaykichi ñukatami yanapawashkankichi."

⁴¹Chaymanta lluki laduynipi churash-kayni runakunata willashasapa: “Ñukamanta anchuychi Tata Dios kastigashunaykichipa. Rillaychi mana tukuyniyuk ninaman. Tata Dios chay ninata rurashka tukuy supaykunata paykunapa kamachikukninta kastigan-kankunapa. ⁴²Ñuka yarkaptini mana karawarkankichichu. Yakunayaptini mana yakuchiwarkankichichu. ⁴³Llaktaykichipi chayaptini mana wasikichipi chaskiwarkankichichu samanaynipa. Llachapayni mana tiyaptin mana nimata kuwarkankichichu mudakunaynipa. Unkudu kaptini karselpi kaptini mana nima chapawarkankichichu.”

⁴⁴Chashna willaptini tapuwankasapa: “Señor ¿aykapiti yarkaymanta kaptiki mana kararkaykisapa? ¿Aykapiti yakumanta kaptiki mana yakuta kurkaykisapa? ¿Aykapiti llaktaynukunapi chayaptiki wasinikunapi mana yaykuchirkaykisapa? ¿Aykapiti llachapayki mana tiyaptin llachapata mana kurkaykisapa? ¿Aykapiti unkudu kaptiki karselpi kaptiki mana yanaparkaykisapa?” ⁴⁵Chashna tapuwaptinkuna ñuka sinchi kamachikuk kashpayni willashasapa: “Sufrikmasinikunata mana yanapashpaykichi ñukatapish mana yanapawarkankichichu. ⁴⁶Chayrayku kankuna rinaykichi tiyan mana tukuyniyuk ninaman. Tata Diosta kasushpa kawsak runakuna rinankuna tiyan mana tukuyni-yukta sielupi kawsak.”

**Chiknik runakuna parlarkansapa
Jesusta wañuchinankunapa.**
(Mr 14.1-2; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

26 ¹Chaymanta chaykunata ñukayku-nata yachachiwashkankunawasha Jesuska willawarkansapa:

²—Kankuna yachankichi *Paskua fiestapa ishkay diyallana illananta. Chay fiesta ukun chikniwak runakuna ñuka

sielumanta shamudu runata awtoridar-kunaman pushawankasapa paykuna chakatawashsha wañuchiwanankunapa.

³Jesus chayta willawashkankunka diyalla Kayfaspa wasinpi kamachikuk *saserdote kunawan *judiyukunapa *ansianunkuna tantanakurkansapa. Kayfaska saserdote kunapa ashwan sinchi kamachikuknин karkan. ⁴Paykuna yuyarkansapa Jesusta pantachichishpa apichiyta wañuchichinankunapa.

⁵Willanakurkansapa:

—Ama Paskua fiesta ukunka wañuchi-chiyachichu fiestaman shamudu runakuna ama turbakushpa piñayawa-nanchikunapa.

**Suk warmi Jesuspa umanpi
mishkiklla asnak wirata icharkan.**
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶Betania llaktapi lasaru unkuymanta alliyadu runa Simon kawsarkan. ⁷Jesus Simonpa wasinpi mikuykaptin suk warmi yaykurkan. Chay warmika apamurkan yurak rumimanta ruradu botellapi aypa chaniyuk mishkiklla asnak wirata. Chay warmika Jesusta ladunchashpa umanpi chay mishkiklla asnak wirata icharkan. ⁸Chayta kawashsha ñukaykuna piñakushpayni-kuna willanakurkanisapa:

—¿Imapatí chay warmi chay mishkiklla asnak wirata usuchiykan?

⁹Ashwan alli kanman karkan aypa kullkipi rantikushpa chaypa chaninta mana nimayuk runakunata kunanpa.

¹⁰Jesus chayta uyarishpa willawarkansapa:

—¿Imapatí piñakushpa kay warmita washanchankichi? Kay wirata umaynipi ichashpa allitami rurashka. ¹¹Mana nimayuk runakunata tukuy maytapish rishpa tarinkichi. Ñukataka manami tukuy tiempunachu kawawankichi.

¹²Kay warmika kay mishkiklla asnak

wirawanka armachiwashkana wañuptini pampawanankunapa.¹³Allita willaykichi: Kankuna tukuy maypi yachachi-kushpa ñuka salvakuk kanaynita kay warmi rurashkantapish parlachikunki-chi. Chashnamanta tukuy pi paytaka allita yuyankasapa.

**Judas Jesusta rantikurkan
wañuchinankunapa.**

(*Mr 14.10-11; Lk 22.3-6*)

¹⁴Jesuspa chunka ishkay disipulunkunamanta suk karkan Judas Iskariote. Payka Jesusta rantikunayashpa rirkankamachikuk saserdotekunawan parlak.
¹⁵Paykunata willarkansapa:

—Ñuka willaptini imashnami Jesusta apinkichiman nishpa ¿mashnatati pagarawankichiman?

Chashna Judas willaptinkuna paykuna willarkansapa kimsa chunka kullkita kunankunapa.

¹⁶Chay kullkita chaskishkan oraman-tapacha Judaska sukaman Jesusta chaparkan apichichinanpa.

**Jesus disipulunkunawan Paskua
fiesta mikunata mikurkansapa.**

(*Mr 14.12-25; Lk 22.7-23; Jn 13.21-30;
1 Kor 11.23-26*)

¹⁷Chay Paskua fiesta kallarinan diyapi tukuy judiyu runakuna amañak kani-sapa mana *levadurayuk panta mikuyta. Chay diya Jesusta ladunchash-paynikuna tapurkanisapa:

—¿Maypití munanki Paskua fiesta mikunata rinaynikunapa rurak?

¹⁸Chashna tapuptinikuna Jesuska willawarkansapa:

—Rillaychi Jerusalen llaktaman. Suk runapa wasimpi chayashpa willaychi: “Maestruynikuna willachimushunki ñashi wañunan diya chayamuykanna. Chayrayku wasikimansi disipulunkunawan shamunayan Paskua fiesta mikunata mikuk.”

¹⁹Chaypina rirkanisapa Paskua fiesta mikunata rurak. ²⁰Tutayaptinna Jesuswan ñukaykuna suk mesapi mikuykarkanisapa. ²¹Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Allita willaykichi. Chikniwak runakuna apiwankasapa wañuchiwanankunapa. Kankunamanta sukmi paykunapi apichichiwanka wañuchichikanankunapa.

²²Chashna willawaptinkuna sukaman llakishpaynikuna sukmanta sukmanta payta tapurkanisapa:

—Señor ¿ariya ñukachu kani?

²³Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Ñukawan tantalla kay kallanapi panninta ñuyuchik runami apichichi-wanka. ²⁴Tata Diospa killkadunpi riman runakuna wañuchiwanankunata.

Chayrayku ñukaka sielumanta shamudu runa kashpayni wañusha. Wañunaynipa kaptinpish chay apichichiwak runataka sukaman llakichini. Ashwan alli kanman karkan ama nasinanpa.

²⁵Chaypina chay apichichinayak Judaska Jesusta tapurkan:

—Maestru ¿ariya ñukachu kani?

Chashna tapuptin Jesuska ayinkaran:

—Ariya kanmi kanki.

²⁶Chaymanta mikuykaptinikuna Jesus suk panta apishpa Tata Diosta agradesir-kan. Chay panta pakishpa ñukaykunata kuwarkansapa. Chaskichiwashpankuna willawarkansapa:

—Kay panta mikuychi. Kay panka kuerpuynimi.

²⁷Chaymanta Jesuska suk vasu vinuta apishpa Tatan Diosta agradesirkan. Chay vasu vinuta kuwashpankuna willawarkansapa:

—Tukuy kankuna kay vinuta upyaychi. ²⁸Kay vinuka yawarninimi. Yawarniniwan mushuk paktuta rurasha. Wañuptini yawarnini ichakuptin Tata Dios aypa runakunata uchankunamanta

perdonankasapa. ²⁹Allitami willaykichi. Uvamanta vinuta mana kutin upyashanachu Tatayni Diospa mandunpi kankunawan tantalla kashpa mushuk vinuta upyanaynikaman.

Jesus Pedruta willarkan kimsa kuti mana riksinanta rimananta.
(*Mr 14.26-31; Lk 22.31-34;*
Jn 13.36-38)

³⁰Chaymanta salmo kantukunata kantashkaynikunawasha rirkanisapa *Olivos urkuman. ³¹Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Tata Dios rimanapani willawanchisapa: “Ovejakuna kuydak runata wañuchiptimi tukuy ovejankuna chayta chayta kallppankasapa.” Tata Dios rimashkanshina kunan tuta tukuy kankuna ñukarayku manchakushpa sakiwankichi. ³²Chaymanta ñuka wañushkaynimanta kashkan kawsamushpayni Galilea partiman kankunamanta ñawpakte risha.

³³Chaypina Pedruka Jesusta willarkan:
—Tukuy katishukmasinikuna turbakushpa sakishuptinkunapish ñukaka manami nima layapi sakishkaykichu.

³⁴Chashna Pedru willaptin Jesuska willarkan:

—Allitami willayki. Kay tuta manarapish gallo kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.

³⁵Chaypina Pedruka willarkan:
—Kanwan tantalla wañunayni kaptinpish manami nima layapi rimashachu kanta mana riksinaynita.

Chashna Pedru willaptin tukuy ñukaykuna idenllata willarkanisapa.

**Getsemani wertapi Jesus Tatan
Dioswan parlarkan.**
(*Mr 14.32-42; Lk 22.39-46*)

³⁶Chaymanta Getsemani wertaman Jesuswan tantalla rirkanisapa. Chaypi

chayaptinikuna Jesuska willawarkan-sapa:

—Tatayni Dioswan parlak rinaynikaman kaypi tiyarishpa shuyawaychi.

³⁷Chashna willawashpankuna suk chikan laduman Jesuska Pedruta Sebedeopa ishkay wambrankunata pusharkansapa. Chaypina Jesuska sukaman turbakushpa llakishpa paykunata willarkansapa:

³⁸—Sukaman llakishpayni wañuk-shina mallinakuni. Kankuna mana nima puñushpa kayllapi kiparishpaykichi Tata Diosta roygaychi yanapawanana.

³⁹Chashna willashpankuna Jesuska urasituman rirkan. Chaypi kumurayar-kan allpapi urkun takakunankaman. Tatan Diosta willarkan:

—A, Tatayni, munashpaykika salvaway ama sukaman sufrinaynipa. Chaymanta sufrishpaynipish munani kanpa munanaykillata rurayta. Manami munanichu ñukapa munanaynita rurayta.

⁴⁰Chayta Tata Diosta willashkanwa-sha Jesuska chay kimsa disipulunku-napa ladunman kutirkan. Puñuykaptin-kuna tarishpankuna Pedruta willarkan:

—¿Manachu niman suk orata mana puñushpa atipankichi ñukawan pakta Tata Dioswan parlayta? ⁴¹Mana nima puñushpa Tata Diosta roygaychi supay ama uchallichishunaykichi. Kankunaka sukaman munankichi Tata Dioswan parlayta. Chaykamanka kunganlla shaykunkichi.

⁴²Chashna willashpankuna Jesuska kashkan rirkan Tatan Diosta roygak. Chaypina willarkan:

—A, Tatayni, sufrinaynima mana amachawayta munashpaykika munanaykillata ruray.

⁴³Tatan Diosta roygashkanwasha Jesuska kashkan kutishpa chay kimsa disipulunkunata tarirkansapa sukaman

puñuykaptinkuna. Puñuya vensirkansa-pa.⁴⁴ Puñuykaptinkuna sakishpan-kuna Jesuska kimsaynin kuti rirkana-Tatan Diosta idenllata willak.⁴⁵ Chay-pina disipulunkunaman kutishpa-willarkansapa:

—¿Ariya puñushpallachu samaykanki-chi? Ñami orana suk runa ñukata uchaspasa runakunapi rantikuwananpa.⁴⁶ ¡Atarimuchina! Akyuchina. Ñami shamuykanna chay rantikuwak runaka.

Chiknik runakuna Jesusta apishpa

**Kayfaspa wasinman
pusharkansapa.**

(*Mr 14.43-50; Lk 22.47-53;
Jn 18.2-11*)

⁴⁷ Jesus chayta willaykaptinkuna disipulun Judaska aypa runakunata pushamushpa chayarkan. Chay runakuna kaspikunata ishkantin ladupi filuyuk machetikunata apashpankuna rirkansapa Jesusta apik. Rirkansapa kamachikuk saserdotekunawan judiyukunapa ansianunkuna kachaptinkuna.⁴⁸ Judas manara chay runakunata Jesusman pushashpa allita yachachir-kansapa: “Suk runata muchaptini yachankichi pay kananta. Paytami apishpa pushankichi.”

⁴⁹ Chaypina Jesusta ladunchashpana willarkan:

—Buenas nochis, maestru.

Chashna rimachishpa mucharkan.

⁵⁰ Muchaptinna Jesuska willarkan:

—Amigu, rurak shamushkaykita rurayna.

Chaypina chay runakuna Jesusta apirkansapa pushanankunapa.

⁵¹ Chayta kawashpa Jesuswan tantalla purik runa machetinta apirkan. Chaywan sinchi kamachikuk saserdo-tepa wiwachunpa suk ladu rinrinta tipipurkan.⁵² Chashna tipipuptin Jesuska willarkan:

—Chay machetikitaka macheti churanayki pi kashkan churay. Macheti-wan makanakuk runakuna machetilla-wan wañuchinakunkasapa.⁵³ ¿Manachu yachanki Tatayni Diosta roygaptinika kunanlla kanchis chunka waranka *angelninkunata kachamunman amachawanankunapa?⁵⁴ Tata Dioska killkadunpi riman ñuka wañunaynita. Mana wañushpaynika mana Tata Diospa rimashkanta ruraymanchu karkan. Chayrayku Tata Diosta mana roygasha-chu wañuymanta amachawanampa.

⁵⁵ Chayta willashpa Jesuska chay pushanayak runakunata willarkansapa:

—¿Imapatí kaspikunata machetiku-nata apamushkankichi apiwanayki-chipa? ¿Ariya suwa wañuchikuk runachu kani? Tukuy diya *Tata Diospa wasinpi yachachikuptini ¿imapatí mana chaypi apiwashkankichi?⁵⁶ Ñawpa yachachikukkuna Tata Dios rimash-kanta killkarkansapa kashna apiwanay-kichipa. Chay killkadunpi rimashkan-shina kunan kankuna apiwaykankichi wañuchichiwanaykichipa.

Chashna oras ñukaykuna disipulun-kuna manchakushpaynikuna Jesusta sapallanta sakishpaynikuna nitikurkani-sapa.

Jesusta pusharkansapa ashwan

sinchi kamachikuk Kayfasman.

(*Mr 14.53-65; Lk 22.54-55, 63-71;
Jn 18.12-14, 19-24*)

⁵⁷ Chay aypa runakuna Jesusta apishpa Kayfaspa wasinman pusharkansapa. Kayfaska ashwan sinchi kamachikuk saserdote karkan. Paypa wasinpi Moisespa killkadunta yachachikukkuna-wan judiyukunapa ansianunkuna tantanakudu shuyaykarkansapa.

⁵⁸ Jesusta pushaptinkuna Pedruka washallata katishpa chay wasi pampapi yaykurkan. Tata Diospa wasinta kuydak

runakunapish chay pampapi tiyaridu karkansapa. Pedruka paykunapa ladunkunapi rirkana tiyarik kawana-yashpa imatami Jesusta rurankasapa nishpa.

⁵⁹Chay wasi ukupi tukuy awtoridarkuna tantanakushpankuna chiknik runakunata maskarkansapa llullakushpa Jesusta chatanankunapa. Sukaman munarkansapa Jesusta wañuchichiyyta. ⁶⁰Chaypina aypa runakuna llullakushpa Jesusta chatashpankunapish mana nima wañuchinankuna layatachu chatarkansapa. Aypa runakuna chatakushkankunawasha ishkay chatakukkuna chayashpankuna willarkansapa:

—Kay Jesuska rimarkan: “Ñuka atipani Tata Diospa manllayba wasinta urmachiyyta. Chayta urmachishkayniwsa kimsa diya ukun tukuchasha kashkan rurayta.”

⁶²Chashna rimaptinkuna Kayfaska shayarishpa Jesusta tapurkan:

—¿Chashna chatashuptinkuna manachu aynikunki? ¿Imatati chatashuykansapa?

⁶³Chaypina Jesuska upallalla uyarirkan. Mana nimata ayniptin chay sinchi kamachikuk saserdote kashkan willarkan:

—Sielupi kawsak Tata Diospa shutinpi willayki: Mana llullakushpa willaway-sapa ¿kanchu kanki shuyanaymikuna salvakuk Tata Diospa wambran?

⁶⁴Chaypina Jesuska willarkan:

—Ariya, ñukami kani. Kunan willaykichi: Kankunaka ñuka sielumanta shamudu runata kawawankichi tukuy laya atipak Tatayni Diospa ladunpi tiyariptini. Kawawankichi puyukuna ukunpi kashkan shamuptini.

⁶⁵Chashna Jesus willaptin chay sinchi kamachikuk Kayfaska sukaman piñakushpa churakunan sawa llachapanta llikirkan. Chayta rurarkan

tukuy chay runakuna yachanankunapa sukaman piñakunanta. Chaymanta chay kamachikukmasinkunata willarkansapa:

—Kay runaka chashna rimashpa Tata Diostami sukaman piñachiyykan. Ama ashwan chatakuk runakunata maskay-pachinachu. Tukuy kankuna Tata Diosta piñachinan laya rimashkanta uyarish-kankichi. ⁶⁶¿Imatati yuyankichi?

Chashna Kayfas willaptin paykunaka aynirkansapa:

—Uchanpi kashpa wañunan tiyan.

⁶⁷Chaypina Jesusta uyanpi tukaychashpankuna kasiwiwan waktarkansapa. Sukkuna uyanpi lapyarkan-sapa. ⁶⁸Asichishpankuna willarkansapa:

—Salvakuk runa kashpaykika willaway-sapa pimi lapyashuykan nishpa.

Pedru rimarkan Jesusta mana riksinanta.

(*Mr 14.66-72; Lk 22.56-62;
Jn 18.15-18, 25-27*)

⁶⁹Chay wasi ukupi Jesusta asichiykaptinkuna Pedruka pampapi tiyaridu karkan. Chaypi kaptin chay wasipi sirvikuk warmi ladunchashpa willarkan:

—Kanipish Galileamanta runa Jesuswan tantalla purishkanki.

⁷⁰Chashna willaptin Pedruka tukuy chay runakuna uyariptinkuna ayniran:

—Manami yachanichu pipami willawaykanki.

⁷¹Chaymanta Pedruka chay wasi punkuman rirkana. Chaypina suk sirvikuk warmi payta kawashpa sukkunata willarkansapa:

—Kay runaka Nasaretmanta runa Jesuswan tantalla purishka.

⁷²Chaypina Pedruka jurashpa kashkan willarkansapa:

—Ñuka manami chay runata riksinichu.

⁷³Chaymanta chaypi kak runakuna Pedruta ladunchashpankuna willarkansapa:

—Deverasmi kanpish chay runapa purikmasin kanki. Rimanaykimanta riksiyksipa.

⁷⁴Chashna willaptinkuna Pedruka jurashpa maldisishpa willarkansapa:

—Manami chay runata riksinichu.

Pedru chayta rimaykaptinlla suk gallo kantarkan. ⁷⁵Chayta uyarishpana Pedruka yuyarkan Jesus willashkanta: “Manarapish gallo kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.” Chayta yuyashpana Pedruka washaman llukshishpa sukaman llakishpa mana upallayak layata wakakurkan.

Chiknik runakuna Jesusta pusharkansapa Pilatoman.
(*Mr 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32*)

27 ¹Chaymanta pakariyekaptin tukuy kamachikuk *saserdote-kunawan tukuy *judiyukunapa *ansianunkuna parlashpankuna yuyarkansapa Jesusta wañuchinankunapa. ²Chaypina Jesusta watashpankuna pusharkansapa kamachikuk Pilatoman. Pilatoka karkan *romano gobernador.

Judas sipinakushpa wañuchinakurkan.

³Chaypina Jesusta Pilatoman wañuchi-chinankunapa pushaptinkuna Judaska kawarkan. Jesusta apichichishkanrayku sukaman turbakushpa rirkan rantikushkan chanin kullkiti kutichikuk. Chay kamachikuk saserdotekekunapi judiyukunapa ansianunkunapi chayashpa willarkansapa:

⁴—Chay mana nima uchayuk runata wañuchinaykichipa rantikushpayni uchallikushkani.

Chaypina paykunaka willarkansapa:

—Chayka kampa uchaykimi. Ñukayku-napa mana nimachu.

⁵Chashna willaptinkuna Judaska chay kullkiti *Tata Diospa wasinpi wishchu-

kurkan. Chaymanta llukshishpa waskawan sipinakushpa wañuchinakurkan.

⁶Chaypina chay kamachikuk saserdote-kununa chay wishchudu kullkita apishpankuna willanakurkansapa:

—Kay kullkika wañuchinanchikuna runapa chaninmi. Chayrayku mana allichu churananchikunapa ofrenda churana kajapi. ⁷Ashwan alli kanman kay kullkiwan suk terrenuta rantinanchikunapa chikan llaktamanta runakuna wañuptinkuna chaypi pampanankunapa.

Chashna parlanakushpankuna puyñukuna rurak runapa terrenunta rantirkansapa. ⁸Chay kullkiwan rantish-kankunaryku kunankaman chay pampapa shutin kiparishka Yawar Pampa.

⁹Chayta rurarkansapa chay ñawpa yachachikuk Jeremiyas rimashkanshina: “*Israel runakuna kimsa chunka kullkillata chanicharkansapa chay alli rurak runapa pagarakunankunapa.

¹⁰Chay kullkiwan puyñukuna rurak runapa terrenunta rantirkansapa Tata Dios rimashkanshina.”

Chay runakuna Pilatoman Jesusta pusharkansapa.

(*Mr 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38*)

¹¹Chaymanta Jesusta pusharkansapa gobernador Pilatopi chatakuk. Chaypi Pilatoka Jesusta tapurkan:

—¿Kanchu kanki judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikunkinkuna?

Chashna tapuptin Jesuska ayinranka:

—Ariya ñukami kani.

¹²Chaypina kamachikuk saserdoteke-nawan judiyukunapa ansianunkuna Jesusta sukaman chataykaptinkuna Jesuska mana aynikushpa upallalla uyarirkan. ¹³Chayrayku Pilato Jesusta tapurkan:

—¿Manachu uyalinki tukuy kay runakuna chatashuptinkuna?

¹⁴Chashna tapuptin Jesuska mana nimata aynirkanchu. Chayrayku Pilatoka sukaman almirarkan.

**Chiknik runakuna Pilatota
willarkansapa Jesusta
wañuchichinanpa.**
(*Mr 15.6-20; Lk 23.13-25;
Jn 18.38—19.16*)

¹⁵Tukuy wata *Paskua fiesta ukun Pilato amañarkan karselmanta suk runata kacharichiyyta. Runakunata willaksapa akllanankunapa maykan runatami kacharinka nishpa. ¹⁶Chay tiempu karselpi karkan suk runa Barrabas. Tukuy pi yacharkansapa Barrabas sukaman mana alli rurak runa kananta. ¹⁷Chaypina Pilatoka chay aypa tantanakudu runakuna tapurkansapa:

—¿Maykan runatá munankichi kacharinaynipa? ¿Barrabastachu kacharisha? ¿Kay Tata Diosmanta shamudu rimanankunatachu kachari-sha?

¹⁸Pilato chayta tapurkansapa allita yachashpa Jesusta chiknishpankuna chatakushkankunata.

¹⁹Chaymanta kamachikunan tiyarinani Pilato tiyariyu kaptin warmin willachirkan: “Ama nimana-chiychu chay mana nima uchayuk runata. Kayna tutapi payrayku mancha-napa layata muskukushkani.”

²⁰Chaypina chay kamachikuk saserdotekunaka chay aypa tantanakudu runakuna sinchita willarkansapa:

—Pilatota willaychi Barrabasta kacharinanpa Jesusta wañuchichinanpa.

²¹Chaypina Pilato kashkan tapurkansapa:

—¿Pitati munankichi kacharinaynipa? Chaypina chay tantanakudu runakuna willarkansapa:

—¡Barrabasta kachariy!

²²Pilatoka tapurkansapa:

—¿Imatati rurasha kay rimanankuna Tata Diosmanta shamudu Jesusta?

Chashna tapukuptinkuna tukuy runakuna aynirkansapa:

—¡Kruspi chakatachiy!

²³Pilatoka willarkansapa:

—¿Ima mana allitatí rurashka?

Paykunaka ashwan sukaman sinchita rimashpankuna kashkan willarkansapa:

—¡Kruspi chakatachiy!

²⁴Chay runakuna sukaman piñakushpa kapariptinkuna Pilatoka mana nima layapi upallayachiyya atipashpana yakuta apachimurkan.

Chaywan makinkunata mayllarkan tukuy runakuna kawanankunapa.

Chaypina willarkansapa:

—Ñukaka makinita mayllani yachanaykichipa kay runa wañuptin mana nima uchayuk kanaynita. Wañuptinka kankunami uchayuk kankichi.

²⁵Chashna willaptinkuna tukuy chay runakuna willarkansapa:

—Chay runa wañuptinka ñukaykuna tukuy wambraynikunawan uchayuk kanisapa.

²⁶Chaypina Pilatoka Barrabasta kacharishkanwasha Jesusta suk karawaskawan asutichirkan. Chaymanta kukurkan suk kruspi chakatashpa wañuchinankunapa.

²⁷Chaypina Pilatopa soldadunkuna Jesusta pusharkansapa paypa wasinman. Chaypi chayashpankuna aypa soldadumasinkunata tantanachir-kansapa Jesusta asichinankunapa.

²⁸Jesuspa sawa llachapanta llatana-chishpa kamachikukpa puka llachapanta churachirkansapa.

²⁹Umanpi kashayuk waskamanta awadu koronata churapurkansapa. Chaymanta alli ladu makinpi suk varata churapurkansapa kamachikunan vara nishpa.

Sukaman asichishpankuna ñawpakninpí kunkurikurkansapa. Kuyak tukushpankuna willarkansapa:

—¡Kanmi judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikuknín kanki!

³⁰Chaypina tukaycharkansapa. Chay varallawan umanpi waktarkansapa.

³¹Sukaman asichishkankunawasha kashkan kikinpa llachapanta churachirkansapa. Chaymanta pusharkansapa suk kruspi chakatak.

Suk kruspi Jesusta chakatashpankuna wañuchirkansapa.

(*Mr 15.21-32; Lk 23.26-43;*

Jn 19.17-27)

³²Jesusta chakatak pushashpankuna suk runa Simonta tinkurkansapa. Chay Simon Sirene llaktamanta karkan. Soldadukunaka payta apishpankuna Jesuspa krusninta aparichirkansapa.

³³Rishpankuna suk taksha urku Golgotapi chayarkansapa. Chay Golgota shuti judiyukuna rimanaynikunapi riman Uma Poto. ³⁴Chaypina soldadukuna Jesusta upyachinayarkansapa ayakwan chakrudu vinuta. Jesuska chayta mallishpa mana upyanayarkanchu.

³⁵Chaypina soldadukuna Jesusta kruspi chakatarkansapa. Chaymanta Jesuspa llachapanta pukllashpa patumanakurkansapa yachanankunapa pimi apanka nishpa. ³⁶Chay washa chayllapi tiyarirkansapa Jesusta allita kuydanankunapa.

³⁷Jesuspa uman kuskapi churarkansapa suk killkaduta tukuy runakuna yachanankunapa imapami wañuchishkasapa nishpa. Chay killkadupi rimarkan: “Kay Jesuska judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikuknín mi.”

³⁸Jesuspa ishkantin ladunpi ishkay suwa runakunatapish chakatarkansapa.

³⁹Aypa runakuna rirkansapa Jesusta kawak. Paykunaka chikallayachishpankuna willarkansapa:

⁴⁰—Kanmi rimashkanki Tata Diospa manllayba wasinta urmachishpayki kimsa diya ukunlla kashkan ruranaykita. Kunanka kikikilla salvanakuy. Tata Diospa wambran kashpaykika chay krusmanta urayamuy.

⁴¹Chashnalla kamachikuk saserdotekunawan Moisespa killkadunta yachachikuk runakunawan judiyukunapa ansianunkuna Jesusta asichirkansapa. Paykuna Jesusta pinkachishpankuna willanakurkansapa:

⁴²—Payka aypa runakunata unkuyninkunamanta supaykunamanta salvashkansapa. Kunanka kikin mana atipanchu wañuymanta salvanakuyta. Israel llaktanchikunapa sinchi kamachikuknín kashpaka kay krusmanta urayamuchun. Chaypira kreyishunchisapa. ⁴³Payka rimarkan Tata Diospa wambran kananta. Rimarkan Tata Dios tukuy layapi yanapananta. Tata Dios deverasta kuyashpaska kunanlla chay krusmanta urayachimuchun.

⁴⁴Chashna asichtiptinkuna chay ishkay ladunpi chakatadu suwakunapish Jesusta asichirkansapa.

Jesus kruspi chakatadu wañurkan.

(*Mr 15.33-41; Lk 23.44-49;*

Jn 19.28-30)

⁴⁵Jesus kruspi chakatadu kaptin chawpi diyamantapacha las tres de la tardikaman sukaman tuta likidu tukurkan. ⁴⁶Chay oraslla Jesuska sinchita rimarkan: “Eli, Eli ¿lama sabaktani?” Chay rimakushkan judiyu rimanaynikunapi riman: “Tata Diosnini, Tata Diosnini ¿imapati sakiwashkanki?”

⁴⁷Chay rimashkanta uyarishpana chay runakunaka willanakurkansapa:

—Kay runaka ñawpa yachachikuk Eliyastami kayaykan.

⁴⁸Chaypina suk runa kallpashpa pintupa puntanta chiktarkan utkuta churananpa. Chayta ayak likidu vinupi

sumichishpa Jesuspa shiminipi
churarkan shukunarpa. ⁴⁹Chayta
kawashpa sukkuna willarkansapa:

—¡Ama upyachiychu! Akuychi kaway-
pachi Eliyas shamunkachu salvak
manachu nishpa.

⁵⁰Chaypina Jesuska kashkan sinchita
kaparikurkan. Chashna kaparikushpa
wañurkan. ⁵¹Jesus wañushkan oraslla
Tata Diospa wasinpi warkudu arkana
llachapa llikikurkan. Anakninmanta
urayninkaman llikikurkan chay alli
arkadu kuartu rikurinanpa. Chaypina
allpa sukaman kuyurkan. Atun urkuku-
napish chiktakurkansapa. ⁵²Chaymanta
panteyunpi sepulturakuna kicharinakur-
kansapa. Tata Diosta kreyik wañudu
runakuna aypa kawsamurkansapa.

⁵³Chaymanta Jesus kawsamushkanwa-
sha chay kawsamuk runakuna Jerusalen
llaktapi yaykurkansapa. Chaypi yayku-
tinkuna aypa runakuna kawarkansapa.

⁵⁴Allpa sukaman kuyuptin Jesusta
kuydak soldadukunawan kapitanninkuna
tukuy chay almirana layakunata kawash-
pankuna sukaman manchakurkansapa.
Chaypina paykunaka rimarkansapa:

—Deverasmi kay runaka Tata Diospa
wambran kashka.

⁵⁵Jesus chakatadu kaptin Galileamanta
katishpa yanapak warmikuna chikanmanta
kawarkansapa. ⁵⁶Chay kawak warmikuna
aypa karkansapa. Paykunamanta suk
karkan Mariya Magdalena. Suk karkan
Jakobopa Josepa maman. Suk karkan
Sebedeopa warmin.

**Suk machaypi Jesusta
pamparkansapa.**
(*Mr 15.42-47; Lk 23.50-56;
Jn 19.38-42*)

⁵⁷Chaymanta amusayaykaptinna Jesus
wañushkanpi Jose chayamurkan. Chay
Joseka Arimatea llaktamanta aypa
kullkiyuk runa karkan. Jesusta kreyik

karkan. ⁵⁸Joseka rirkana Pilatota mañak
Jesuspa kuerpunta pampachinanpa.
Chashna mañaptin Pilatoka soldadunku-
nata willarkansapa kunankunapa.
⁵⁹Chaypina Joseka Jesuspa kuerpunta
suk allima mushuk sabanaswan wankur-
kan.

⁶⁰Allita wankushpa pusharkansapa
atun rumipi chayrak aspidu machay
ukunpi churak. Chay rumi machayta
Joseka kikinpa terrenunpi rurachirkan.
Jesuspa kuerpunta chay ukupi churash-
kunkunawasha manllayba rumiwan
allitawichkarkan. Chaymanta sakirkan.

⁶¹Chay machay ladunpi Mariya
Magdalena suknin Mariyawan
tiyarishpa kawarkansapa.

**Pilato kacharkan soldadunkunata
Jesuspa sepulturanta
kuydanankunapa.**

⁶²Jesusta wañuchishkankuna kayantin
judiyu runakunapa samanankuna diya
karkan. Chay diyaka kamachikuk
saserdotekuna *fariseo runakunawan
tantalla rirkansapa Pilatota kawak.

⁶³Chaypina willarkansapa:

—Señor, ñukaykuna yuyanisapa chay
llullachikuk runa rimashkanta. Payka
kawsashpara rimarkan wañushkan-
manta kimsa diya ukun kashkan
kawsamunanta. ⁶⁴Chayrayku roygayki-
sapa kimsa diyata soldadukunawan
Jesuspa sepulturanta kuydachinaykipa
ama tutapi disipulunkuna kuerpunta
suwanankunapa. Chashna suwashpan-
kuna rimanmansapa Jesuska
kawsamushkanta. Chashna llullakushpa
kashkan tukuy runakunata ashwanta
llullachinmansapa.

⁶⁵Chaypina Pilatoka willarkansapa:

—Aypa soldadukunata pushaychi. Chay
machayta atipanaykichi layata kuydaychi.

⁶⁶Chaypina chay kamachikuk
runakuna rirkansapa machaya

punkunta *selluchak ama ni pi chay
wichkanan rumita suchuchinankunapa.
Chaymanta chay soldadukunata
sakirkansapa allita kuydanankunapa.

**Wañushkanmanta Jesus
kawsamurkan.**

(*Mr 16.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10*)

28 ¹Chaymanta *samana diya
kayantin pakariyaptin Mariya
Magdalena suknin Mariyawan
rirkansapa chay machayta kawak.
²Chay warmikuna chayaptinkuna allpa
sukaman kuyurkan. Tata Diospa
*angelnin sielumanta urayamussha
chay machaypa wichkanan rumita
suchuchirkan. Ashuchishpana sawanpi
tiyarirkan. ³Chay angelka sukaman
llipyak likidu karkan. Tukuy llachapan
nieveshina yurak likidu karkan. ⁴Chay
angelta kawashpankuna chay kuydakuk
soldadukuna manchakuywan chukchu-
kushpankuna wañudushina urmarkan-
sapa. ⁵Chaypina chay angelka chay
ishkantin warmikunata willarkansapa:

—Ama manchakuychichu. Ñuka
yachani chakatadu kashka Jesusta
maskaykanaykichita. ⁶Payka mananami
kaypinachu. Rimashkanshina ñami
kawsamushkana. Mash shamuychi
kawak maypicha churashkankunata.
⁷Chaymanta utkakushpaykichi rillaychi
kawsamushkanta disipulunkunata
willak. Galilea partiman manara
riptikichira payka rinka. Kankunapish
rillaychi chaypi kawanaykichipa.
Chayllatami willashkaykichi.

⁸Chaypina chay ishkay warmikunaka
manchakushpapist sukaman kushikur-
kansapa. Kushikushpa kallparkansapa
Jesuspa disipulunkunata willak.
⁹Chashna riykaptinkunana Jesuska chay
warmikunapi rikurishpa rimachirkan-
sapa. Chaypina paykunaka Jesusta
ladunchashpa kumurayashpankuna

chakinta abrasashpa sukaman kuyarkan-
sapa. ¹⁰Chaypina Jesuska willarkan-
sapa:

—;Ama manchakuychichu! Kunanlla
rillaychi wawkinikunata willak Galilea
partiman rinankunapa. Chaypimi
kawawankasapa.

**Soldadukuna llullakushpa
rimarkansapa disipulunkuna
Jesuspa kuerpunta
suwashkankunata.**

¹¹Chaymanta chay warmikuna Jerusalen
llaktaman riykaptinkuna chay kuydak
soldadukunapish chaypi chayarkansapa.
Paykunaka kamachikuk *saserdoteunata
willarkansapa tukuy kawashkankunata.

¹²Chaypina chay kamachikukkuna
rirkansapa *judiyukunapa *ansianunkuna-
wan parlanankunapa imatami rurankasapa
nishpa. Parlashkankunawasha chay
soldadukunata aypa kullkita pagararkan-
sapa. ¹³Pagarashpa willarkansapa:

—Kankuna tukuy pita willanaykichi
tiyan tutapi puñuykaptikichi Jesuspa
disipulunkuna kuerpunta suwashkanku-
nata. ¹⁴Chashna rimaptikichi ichará
Pilato rimashkaykichita yachanka.
Chaypina kastigashunayaptikichi
ñukaykuna willashasapa ama nimata
rurashunaykichipa.

¹⁵Llullakuya almitishpankuna chay
soldadukunaka aypa kullkita chaskirkans-
apa. Chaymanta chay parlashkankunata
famakurkansapa. Chayrayku kunankaman
judiyu runakuna rimansapa disipulunkuna
Jesuspa kuerpunta suwashkankunata.

**Jesus disipulunkunata willarkan
tukuy mayta rinankunapa
yachachikuk.**

(*Mr 16.14-18; Lk 24.36-49;
Jn 20.19-23*)

¹⁶Chaymanta ñukaykuna chunka suk
disipulunkuna Galilea partiman Jesus

rimashkan urkuman rirkanisapa.
¹⁷Chaypi chayashpaynikuna Jesusta kawarkanisapa. Payta kawashpa kuyarkanisapa. Sukkuna yuyayninikunapi rimarkanisapa: “Ichará mana paychu” nishpa. ¹⁸Chaypina Jesuska ladunchawashpankuna willawarkanisapa:

—Tata Dioska churawashka sielupi allpapi kamachikunaynipa. ¹⁹Chayrayku rillaychi tukuy allpapi kawsak runaku-

nata yachachik paykunapish disipuluy-nikuna kanankunapa. Chaymanta ñukata kreyiwak runakunata bawtisay-chi Tata Diospa shutinpi ñukapa shutinipi Tata Diospa Espiritunpa shutinpi. ²⁰Chay kreyiwak runakunata tukuy yachachishkaynikunata yachachiychi paykunapish allita kasuwanankunapa. Ñuka tukuy diya kankunawan kasha kay allpa kullunan diyakaman.

JESUKRISTU KAY ALLPAPI KAWSASHKANTA

SAN MARKOS

KILLKARKAN

Juan kallarirkan yachachikuya.
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-9, 15-17;
Jn 1.19-28)

1 ¹*Jesukristu Tata Diospa wambran
kay allpaman shamurkan kastigu-
manta salvawananchikunapa. Kunanka
chay allima rimanata yachachiykichi.

²Nawpa alli yachachikuk Isaiyas Tata
Dios Juanpa willash-kanta killkarkan:

“Ñuka suk alli yachachikukta
kachasha tukuy runakunata
willanankunapa kachamushkayni
runata allita chaskinankunapa.

³ Chunlla chakidu pampapi suk runa
sinchita yachachikuykan:

‘Señorinchipa suk ñanta allichay-
chi.

Suk ñanta kuskachaychi chaya
purinana.”

⁴Chay Isaiyas rimashkanshina suk
diya Juanka chunlla pampapi kallarir-
kan runakunata bawtisayta. Willarkan-
sapa tukuy uchankunata wanashpan-
kuna Tata Diosta kasushpa kawsananku-
napa. Willarkansapa bawtisakunanku-
napa tukuy mana alli rurashkankuna-
manta Tata Dios perdonanankunapa.
⁵Chashna Juan yachachikuptin Judea
partimanta Jerusalen llaktamanta aypa
runakuna rirkansapa uyarik. Chaypina

Juanta willarkansapa uchasapa
kanankunata. Chashna willaptinkuna
Jordan yakupi Juanka bawtisarkansapa.

⁶Juanpa llachapan *kamellu millwan-
manta awadu karkan. Chaymanta
sinturan watana karapamanta karkan.
Atun marukunata mikurkan.
Sachamanta amukunapa mishkinta
upyarkan. ⁷Juanka yachachikushpa
willarkansapa:

—Ñukamanta ashwan alli yachachi-
kuk runa washata shamen. Payka
ñukamanta tukuy laya ashwan alli
yachakmi. Chayrayku mana payshina
kashpayni mana animukunichu ni
ushutanta kumurayashpa paskapuya.
⁸Ñukaka yakullawanmi bawtisashkayi-
chi. Paymi Tata Diospa Espiritunwan
bawtisashunkichi.

Jesus bawtisakurkan.
(Mt 3.13-17; Lk 3.21-22)

⁹Chay tiempu Jesuska Galilea partipi
Nasaret llaktamanta llukshirkan Jordan
yakuman rinanpa. Chaypi Juanka Jesusta
bawtisarkan. ¹⁰Jesus yakumanta llukshiy-
kashpa kawarkan sieluta kicharinakuptin.
Chaypina kawarkan Tata Diospa Espiritun
iden suk urpaytashina payman urayamup-
tin. ¹¹Chashna orana sielumanta Tatan
Dios Jesusta willarkan:

—Kanmi kuyanayni wambrayni kanki.
Kanmi sukaman kushichiwanki.

Supay Jesusta llullachinayarkan.
(Mt 4.1-11; Lk 4.1-13)

¹²Bawtisakushkanwasha suk chunlla chakidu allpaman Tata Diospa Espiritun Jesusta pusharkan. ¹³Chay chunlla chakidu allpapi manchanapa laya animalkuna tiyarkan. Chaypina chusku chunka diyata Jesus chaypi kaptin supay ladunchashpa llullachinayarkan. Mana nima layapi supayta kasuptin *angelkuna Jesusta yanaparkansapa.

Jesus kallarirkana yachachikuya.
(Mt 4.12-17; Lk 4.14-15)

¹⁴Chaymanta kamachikuk *Herodes Juanta karselpi churarkan. Chay washa Jesuska Galilea partiman rirkana Tata Diospa alli rimananta yachachikuk.

¹⁵Willarkansapa:

—Chay ñawpa yachachikuk runakuna rimashkanshina ñami shamushkanina. Tata Dios sukaman munan kunanmantapacha mandunpina kawsanaykichipa. Chayrayku tukuy mana alli ruranaykichimanta wanaychi. Tata Dios tukuy willashushkaykichita tukuy shunku kreyaychi.

Jesus challwa apik
runakunata kayarkan.
(Mt 4.18-22; Lk 5.1-11)

¹⁶Chaymanta Galilea kocha mañanpi puriyashpa Jesuska Pedruta wawkin Andresta kawarkansapa. Paykunaka atun redninkunawan challwakuykarkansapa challwa apik runakuna kashpankuna. ¹⁷Chaypina Jesuska paykunata willarkansapa:

—Kankuna allita yachankichi challwakunata apiya. Kunanmantapacha ñukata katiwaychi. Katiwaptikichi ñuka allita yachachishkaykichi runaku-

nata yachachinaykichipa paykunapish ñukata kreyiwashpa kawsanankunapa.

¹⁸Chashna willaptinkuna chay ratulla chay challwakuk runakuna redninkunata sakishpankuna Jesusta katirkansapa. ¹⁹Chaymanta chay kocha mañanta puriyashpankuna Jesuska Santiagota wawkin Juanwan tantallata kawarkansapa. Chay ishkay runakuna Sebedeopa wambrankuna karkansapa. Suk kanowapi chay ishkay runakuna redninkunata allichaykarkansapa.

²⁰Chaypina Jesuska chay ishkay runakunataca kayarkansapa paywan tantalla purinankunapa. Paykunapish tatanta trabajadorninkunata kanowapi sakishpankuna Jesuswan rirkansapa.

Jesus supayadu runata
alliyachirkan.
(Lk 4.31-37)

²¹Chaymanta Kapernaum llaktapi Jesus disipulunkunawan chayarkansapa. Chayashpankuna *samana diya kaptin tantanakunankuna wasipi Jesuska yaykurkan. Chaypi yaykushpa runakunata yachachirkansapa. ²²Chay runakuna sukaman almirarkansapa allita kuskanpi sinchi kamachikukshina yachachikuptin. Mana yachachikuranchu Moisespa killkadunta yachachikuk runakunashina. ²³Chay tantanakunankuna wasipi tiyarkan suk supayadu runa. Jesus yachachikuptin uyarishpana supay sinchita rimakushpa Jesusta willarkan:

²⁴—¡Nasaret llaktamanta Jesus! ¿Imapatí ñukaykunaman shamushkanki? ¡Sakiwaysapa! ¿Mana tukuy niyuk ninamanchu kachawanayaykankisapa? Ñuka yachani Tata Diomanta shamudu runa kanaykita.

²⁵Chashna chay supay willaptin Jesuska piñayashpa willarkan:
—¡Upallay! ¡Kunanlla kay runamanta llukshiy!

²⁶Chashna Jesus willaptinna chay supayka chay supayadu runata sukaman chukchuchishpa manllaybata kaparikushpa paymanta llukshirkan.
²⁷Chayta kawashpa chay runakuna sukaman manchakushpangkuna willanakurkansapa:

—¿Ima laya mushuk yachanatati yachachiwaykanchisapa? Kay Jesuska sinchita kamachikushpa atipan supayku natapish llukshichiyta.

²⁸Chaypina chay runakuna tukuy llaktakunapi famakurkansapa Jesuska sinchita willashpa supayta runamanta llukshichishkanta.

**Jesus Pedrupa suedranta
alliyachirkan.**

(Mt 8.14-15; Lk 4.38-39)

²⁹Chaymanta tantanakunankuna wasimanta llukshishpa Jesuska Santiagowan Juanwan rirkansapa yaykuk Simonpa Andrespa wasinpi.
³⁰Chaypi Simonpa suedran kalentorawan unkudu karkan. Chay warmipa familyankuna Jesusta willarkansapa unkudu kananta. ³¹Chashna willaptinkuna Jesuska unkuduta ladunchashpa makinmanta apishpa atarichirkan. Chay ratulla kalentoranka chiriyapurkan. Chaypina chay warmi atarishpa mikunankunata rurashpa kararkansapa.

**Jesus aypa unkudu runakunata
alliyachirkan.**

(Mt 8.16-17; Lk 4.40-41)

³²Chaymanta amusayaykaptin inti yaykuptin Jesusman aypa runakuna unkudu familyankunata pusharkansapa. Paykuna rikchak laya unkuyuk karkansapa. Sukkuna supayadu karkansapa.
³³Chay wasi punkupi chay llaktapi kawsak runakuna tukuy tantanakurkansapa. ³⁴Chaypina Jesuska aypa unkudunkunata alliyachirkansapa. Supaykunata

aypa runakunamanta llukshichipurkansasapa. Chay supaykuna yacharkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta. Chayrayku Jesus mana munarkanchu nimata willanankunapa.

**Aypa llaktakunapi Jesus
yachachikurkan.**

(Lk 4.42-44)

³⁵Chaymanta pakariptinna chay llaktamanta Jesuska llukshirkan suk chunlla likidu pampapi Tata Dioswan parlak. ³⁶Chayman riptin Simonka purikmasinkunawan rirkansapa Jesusta maskak. ³⁷Tarishpa willarkansapa:

—Tukuy runakuna maskashuykan-sapa.

³⁸Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Akyuchi chikan llaktakunaman chaypipish kay alli kushichina rimanata yachachikunaynipa. Ñuka shamushkani aypa runakunata yachachiksapa.

³⁹Chashna Jesus willashpangkuna Galilea partipi tukuy llaktakunapi yachachikupi purirkan. Tukuy llaktapi tantanakunankuna wasikunapi yachachikurkan. Chaymanta aypa runakunamanta supaykunata llukshichirkan.

**Jesus lasaruyak runata
alliyachirkan.**

(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)

⁴⁰Suk diya lasaruyak runa Jesusta laduncharkan. Ñawpakninpí kumura-yashpa willarkan:

—Maestru, munashpaykika kay unkuyniminta alliyachiway.

⁴¹Chashna willaptin Jesuska chay runata llakichirkan. Llankashpa willarkan:

—Ariya, munani alliyachiynikita. Ñami sanuna kanki.

⁴²Chayta willashkan oralla chay runapa tukuy kirinkuna alliyarkan.

⁴³Chaypina Jesus despidishpa sinchita allita willarkan:

⁴⁴—Amara ni pita parlachinkirachu ñuka alliyachishkaynita. Rillay *saserdoteman pay allita kawashunarpa yachananpa alliyadunachu manachu kanki nishpa. Alliyaduta kawashuptinna Moises killkashkanpi kamachikushkanta allita kasushpa suk ofrendata apay. Chayta apaptiki tukuy runakuna yachankasapa unkuynikimanta alliyashkaykitana.

⁴⁵Jesus ama ni pita parlachinanpa willaptinpish chay runaka tukuy pita parlachirkhan Jesus alliyachishkanta. Chayrayku Jesuska mana atiparkanchu ni maykan llaktapi yaykuya. Llakta washankunallapi mana ni pi kawsanampi kiparik. Tukuy maymanta aypa runakuna riksapa Jesusta kawak.

**Jesus mana kuyuy atipak runata
allyachirkhan.**

(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

2 ¹Chaymanta suk diyakuna washan Kapernaum llaktaman Jesuska kashkan rirkhan. Suk wasipi kaptin aypa runakuna yachashpanguna rirkansapa kawak. ²Sukaman aypa runakuna niti niti tantanakuptinkuna mana ni pi punkuta yaykuya atiparkannachu. Chaypina Jesus chay runakunata yachachirkhan. ³Chashna yachachikuy-kaptin chusku runakuna suk mana kuyuy atipak runata kamillapi pushamurkansapa. ⁴Chay wasipi aypa runakuna tiyaptin paykunaka mana yaykuya atiparkansapachu. Chayrayku wasi sawaman chay unkuduta kamillanpi pusharkansapa. Chaypina tejakunata Jesuspa kuskanpi surkush-panguna chay uchkuta chay unkuduta kamillanpi urayachirkansapa. ⁵Chay yanapak runakuna allita tukuy shunku kreyirkansapa Jesus alliyachinanta.

Jesus kreyinankunata yachashpa chay unkuduta willarkan:

—Wambrayni, uchaykikunamanta perdonayki.

⁶Chaypina Moisespa killkadunkunata yachachikuk runakuna chaypi tiyariyu kashpangunkuna shunkunkunallapi rimarkansapa:

⁷—¿Imapatí kay runaka chayta riman? Kay unkuduta willashpa uchankunata perdonananpa Tata Diosta piñachiyan iden Tata Diosshina kanayashpa. Tata Diosllami atipan runakunapa uchankunata perdonayta.

⁸Jesuska chay ratulla yacharkan shunkunkunapi yuyashpa washanchay-kanankunata. Chayrayku tapurkansapa:

—¿Imapatí kankuna washanchaway-kankichi? ⁹Ñuka kay unkuduta ishkay layata atipayman willayta. Munash-payni willayman: “Uchaykikunamanta perdonayki.” Chaymanta willayman: “Atarishpa kamillaykita apashpa rillay.” ¹⁰Kunanlla kay unkuduta alliyachisha yachanaykichipa sielumanta shamudu runa kanaynita. Alliyachiptini yachankichi atipanaynita tukuy runakunapa uchankunata perdonayta.

Chashna rimashpa Jesuska chay mana kuyuy atipak runata willarkan:

¹¹—Kanta willayki, atarimuy. Kamillaykita apashpa wasikiman rillay.

¹²Chashna Jesus willaptin chay unkudu runaka atarimurkan. Chay aypa runakuna kawaykaptinkuna kamillanta apishpa wasinman rirkhan. Chayta kawashpa tukuy runakuna sukaman almirashpanguna Tata Diosta alabarkansapa. Willarkansapa:

—¡Manami niman suk kuti kay laya almirana ruranata kawashkanchisapachu!

Jesus Levita willarkan katinanpa.

(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

¹³Chaymanta manllayba kocha mañanman Jesuska kashkan rirkhan.

Chaypi aypa runakuna ladunchaptinkuna yachachirkansapa.¹⁴ Chaymanta puriyashpa Alfeopa wambran Levita kawarkan. Levika *romano awtoridarkunapa kullki kobrauk runa kashpa tiyariyu karkan maypicha kullkita kobraukksapa. Jesuska payta kawashpa willarkan:

—Ñukata katiway.

Chashna willaptin Levika atarishpa Jesusta katirkana.

¹⁵Suknин diya Levipa wasinpi Jesuska mikuykarkan. Aypa runakuna payta katishpunkuna chaypi karkansapa. Levipa kobraukmasinkunawan mana alli rurak runakuna chay mesallapi Jesuswan disipulunkunawan tantalla mikuykarkansapa.¹⁶ Chaypina *fariseo runakuna kawarkansapa Jesusta mana alli rurak runakunawan kullki kobraukkunawan tantalla mikuykaptin. Chayta kawashpankuna disipulunkunata willarkansapa:

—¿Imapatí yachachishuknikichi Jesuska kullki chaskikukkunawan uchasapa runakunawan tantalla mikuykan?

¹⁷Jesuska chayta uyariashpa willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Unkudu runa ampikninta sukanan maskan alliyachinanpa. Sanu runa mana nima ampikninta maskanchu sanu likidu kashpa. Ñukaka shamushkanimi uchasapa runakunata kayak uchankunata sakishpa katiwanankunapa. Manami shamushkanichu alli yuyanakuk runakunata kayak.

Runakuna amañaksapa mana mikushpa Tata Diosta kuyayta.

(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

¹⁸Chaymanta Juan Bawtistapa disipulunkuna fariseokunapa disipulunkunawan amañaksapa churadu diyakuna mana nimata mikuyta nimata upyayta. Suk diya mana mikuptinkuna kawashpankuna suk runakuna Jesusta tapurkansapa:

—¿Imapatí disipuluykikuna mana mikunata sasinsapa? Juanpa disipulunkunawan fariseokunapa disipulunkuna amañansapa churadu diyakuna mana nimata mikuyta.

¹⁹Chashna tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Funiapi invitadu runakuna noviowan tantalla kashpankuna mana llakinsapachu. Novio paykunawan kaptin rikchak layata mikunsapa upyansapa.²⁰ Funsia washanna novio sakiptinkunana chaypira llakishpa churadu diyakuna mana mikunkasapanachu.

²¹Chaymanta Jesus ashwanta entiendichinayashpa willarkansapa:

—Manami ni pi mawka llachapata tipi mushuk telawan remiendantmanchu. Chay llachapata takshaptin mushuk tela kintikushpa mawka llachapata ashwanta llikichin.²² Chaymanta mana ni pi mawka kapachupi llullu vinuta churanmanchu. Chaypi churaptin llullu vinu timbushpa mawka kapachuta pachyachin. Kapachu llikikuptin vinupish ichakun. Llikikudu kapachupish mana nimapa allinachu. Chayrayku llullu vinuta mushuk kapachupi churansapa.

Samana diya Jesuspa disipulunkuna triguta tipirkansapa.

(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

²³Chaymanta suk *samana diya Jesuska disipulunkunawan suk chakra chawpinta pasarkansapa. Chayta rishpankuna disipulunkunaka tipi *triguta pallarkansapa.

²⁴Chaypina fariseo runakuna Jesusta willarkansapa:

—Mash kaway. ¿Imapatí samana diya kaykaptin disipuluykikuna triguta tipiykansapa? Moisespa killkadunpi willawanchisapa samana diya mana nimata pallananchikunapa.

²⁵Chashna willaptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—¿Manachu kankuna leyishkankichi ñawpa awilunchikuna David rurashkanta? Payka purikmasinkunawan purishpankuna sukaman yarkarkansapa. ²⁶Abiatar kamachikuk *saserdote kaptin payka yaykurkan maypicha tantanakuksapa Tata Diosta kuyanankunapa. Chaypi Davidka Tata Diosllapa churadu pankunata mikurkan. Chaymanta purikmasinkunatapish chay pankunata kararkansapa. Chay laya pankuna saserdote kunallapa karkan. Chay laya panta David mikushpapist mana uchallikurkanchu.

²⁷Chaymanta Jesuska willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Tata Dioska samana diyata rurarkan runakuna samanankunapa. Mana runakunatachu rurarkan samana diya tiyashkanrayku. ²⁸Ñuka sielumanta shamudu runa willaykichi samana diya imakunami alli ruranaykichipa imakunami mana allichu ruranaykichipa.

Jesus kaspirayadu makiyuk
runata alliyachirkan.
(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

3 ¹Chaymanta *samana diya kaptin Jesuska kashkan yaykurkan tantanakunankuna wasipi. Chaypi tiyarkan suk kaspirayadu makiyuk runa. ²Chaypina Jesusta chiknik runakuna chapaykarkansapa chatanankunapa. Kawanayarkansapa samana diya kaptin chay runata alliyachinkachu manachu nishpa. Paykunaka awtoridarkunapi Jesusta sukaman chatanayarkansapa samana diya unkuduta alliyachiptin.

³Chaypina Jesuska chay kaspirayadu makiyuk runata willarkan:

—Rillay chay runakunapa chawpinku-napi shayarik. ⁴Chay runa chawpinku-napi shayariptinna Jesuska chay chatanayak runakunata willarkansapa:

—Moisespa killkadunpi ¿imatati willawanchisapa? ¿Willawanchisapachu samana diya allita mana allita rurananchikunapa? ¿Samana diya suk runata alliyachinchimanchu? ¿Suk runata kawapayanchimanchu wañunapan?

⁵Chashna tapuptinkuna chay runakuna mana nimata aynirkansapachu. Mana nimata ayniptinkuna Jesuska sukaman piñakushpa tukuya chapskansapa. Sukaman llakirkhan sinchi shunku kaptinkuna. Chaypina chay kaspirayadu makiyuk runata willarkan:

—Makikita chutachiy!

Chay runaka Jesusta kasushpa kaspirayadu makinta chutachiptin alliyarkan. ⁶Jesus chay runata alliyachishkanrayku *fariseo runakuna piñakushpa chay tantanakunankuna wasimanta llukshirkansapa. Paykunaka rirkansapa *Herodespa partidun runakunawan parlak Jesusta wañuchinankunapa.

**Kocha mañanpi Jesus aypa
runakunata alliyachirkansapa.**

⁷Chaymanta Jesuska disipulunkunawan rirkhan kocha mañanman. Galilea partimanta aypa runakuna Jesusta katirkansapa. ⁸Chaypina Jesus almirana *milagrukunata rurashkankunata yachashpankuna aypa runakuna rirkansapa kawak. Judea partimanta, Jerusalen llaktamanta, Idumea partimanta, Jordan yaku chimbamanta, Tiro llaktamanta, Sidon llaktamanta rirkansapa. ⁹Aypa runakuna katiptinkuna Jesuska disipulunkunata willarkansapa suk kanowata prontapunankunapa ama payta nitinankunapa.

¹⁰Aypa runakunata alliyachishkanrayku rikchak laya unkuyuk runakuna alliyayanayashpa Jesusta nitirkansapa llakanankunapa. ¹¹Supayadu runakuna Jesusta kawashpankuna ñawpakinpi

kunkurikushpangkuna sinchita rimashpa willaksapa:

—Kanmi kanki Tata Diospa chaylla wambran.

¹²Chaymanta Jesuska sinchita willarkansapa ama ni pita willanankunapa Tata Diospa wambran kananta.

**Jesus chunka ishkay
disipulunkunata akllarkan.**
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)

¹³Chaymanta Jesus suk urkuman rishpa suk runakunata willarkansapa paywan tantalla rinankunapa. ¹⁴Paykunamanta chunka ishkayta akllarkan paywan tantalla purinankunapa. Paykunata akllarkansapa rinankunapa yachachikuk. ¹⁵Chaypina willarkansapa Tata Dios yanapaptinkuna runakunamanta supaykunata llukshichinankunapa. ¹⁶Chay chunka ishkay aklladukunapa shutinkuna kaykunami: Sukka karkan Simon. Paytaka Jesus shutiyachirkana Pedru. ¹⁷Chaymanta Sebedeopa ishkay wambrankuna Jakobowan Juan karkansapa. Paykunata Jesus shutiyachirkansapa Boanerges. Chay shutika riman “Troyoshina Sinchi Rimakuk.” ¹⁸Suk aklladukuna karkansapa Andres, Felipi, Bartolome, Mateo, Tomas, Alfeopa wambran Santiago, Tadeo, Simon. Chay Simonka *romano gobiernuta mana kasunayak runa karkan. ¹⁹Chaymanta karkan Judas Iskariote. Payka suk tiempu washa Jesusta rantikurkan wañuchinankunapa.

**Runakuna Jesusta mana
kreyishpangkuna rimarkansapa
supay yanapananta.**
(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23; 12.10)

²⁰Chaymanta Jesuska suk wasipi yaykuptin kashkan appa runakuna katirkansapa. Sukaman tantanakuptin-

kuna mana nima Jesus nima disipulunkuna atiparkansapachu mikuyta.

²¹Chayta yachashpangkuna Jesuspa ayllunkuna rirkansapa pushamuk. Pushanayarkansapa runakuna rimaptinkuna Jesus dementuyashkanta.

²²Jerusalen llaktamanta Moisepsa killkadunta yachachikuk runakunapish Jesusman riykarkansapa. Paykunaka Jesusta yuyashpa rimarkansapa:

—Supaykunapa kamachikuknini *Belsebu kay runata yanapaptin atipan runakunamanta supaykunata llukshichiyta.

²³Chaymanta Jesus suk ejempluta rimashpa yachachirkansapa:

—Mash uyariwaychi. *Satanas mana atipanchu kikinlla llukshichinakuyta.

²⁴Suk llaktapi kawsak runakuna chikninakushpa makanakushpangkuna kikinkunapura kulluchinakunsapa.

²⁵Chaymanta suk wasillapi kawsak runakuna chikninakushpa makanakushpangkuna chayta chayta anchunsapa.

²⁶Chaymanta supaykunapish kikinkunapura karkunakushpangkuna wakllichinakunsapa. Kikinkunalla kulluchinakunmansapa.

²⁷Mash uyariwaychi. Mana ni pi suk sinchi runapa wasinmanta nimata apaya atipanmanchu manara payta allita watashpara. Chay sinchi runata watashpara tukuy laya tiyapunankunata atipanman kichuyta.

²⁸Mash allita uyariwaychi. Tata Dirosa runakunata tukuy uchankunamanta perdonankasapa. Tata Diosta piñachishpa mana alli rimashkunkatapish perdonankasapa. ²⁹Chaymanta Tata Dios mana kutin perdonankachu paypa Espiritunta washanchashpa sakra mana alli kananta rimaptinkuna. Chay laya runakunata Tata Dios mana kutin perdonankasapachu.

³⁰Jesus chayta willarkansapa chay runakuna llullakushpa rimaptinkuna supayadu kananta.

Jesupsa maman wawkinkunawan rirkansapa paywan parlak.
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹Jesus chay runakunata yachachiy-kaptin paypa mamanwan wawkinkuna chay wasiman rirkansapa. Paykunaka Jesuswan parlanayashpankuna wasi washallamanta kayachirkansapa.

³²Chaypina ladunpi tiyarik runakuna Jesusta willarkansapa:

—Mamayki wawkikikunawan washapi maskamushuykansapa.

³³Chaypina Jesuska willarkansapa:
—¿Pítí mamaynika? ¿Pikunatí wawki-nukuna?

³⁴Chaymanta ladunpi tiyarik runaku-nata kawashpa willarkansapa:

—Kaykunami mamayni. Kaykunami wawkinikuna. ³⁵Kankuna Tata Diospa munananta rurashpa kawsashpaykichi ñukapa wawkinikuna, panimikuna, mamaynikuna kankichi.

Jesus yachachikurkan tarpukuk runapa ejemplunta.
(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)

4 ¹Chaymanta suknin diya Jesuska kashkan rirkan kocha mañanpi yachachikuk. Aypa runakuna chaypi tantanakuptinkuna Jesuska suik kanowapi yaykurkan tiyarik. Tukuy chay runakuna kocha mañanmanta uyarirkansapa. ²Paykunata rikchak laya ejemplukunata parlachishpa yachachirkansapa. ³Willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Suk runa rirkan murukunata tarpuk. ⁴Chaypina muruku-nata shikwashpa tarpuptin sukkuna ñanpi urmarkansapa. Pishkillukuna chay ñanpi urmadu murukunata mikurkansapa. ⁵Suk murukuna

rumisapa allpapi urmarkansapa. Chay murukuna allpa sawallapi kashpa utka shurayarkansapa allpa mana rakta kaptin. ⁶Chay allpa rumisapa kaptin chay murukuna mana atiparkansapachu sapichakuyta. Chayrayku rupay nanaptin chakirkansapa. ⁷Chaymanta suik murukuna kashasapa allpapi urmarkansapa. Chaypina kashakuna alli murukunamanta ashwanta wiñashpa chay wiñaykak murukunata makarkan-sapa. Chayrayku mana nimata wayucha-kurkansapachu. ⁸Chaymanta suik murukuna allima allpapi urmarkansapa. Chaypina wiñashpankuna sukaman aypata wayuchakurkansapa. Suk murukuna kimsa chunkata mirarkan-sapa. Sukkuna sokta chunkata mirarkan-sapa. Sukkuna pachakta mirarkan-sapa.

⁹Chay ejempluta parlachikushkanwa-sha Jesuska willarkansapa:

—Kankuna kay yachachishkaynita uyarishpaykichika allita rinrillikuychi.

Jesus disipulunkunata willarkan imaraykumi ejemplukunawan yachachikurkan nishpa.
(Mt 13.10-17; Lk 8.9-10)

¹⁰Chaymanta aypa runakuna Jesusta sakiptinkuna ladunpi kak runakuna chay chunka ishkay disipulunkunawan tapurkansapa:

—Chay ejempluta yachachiwashpay-kisapa ¿imatáti yachachiwankisapa?

¹¹Chaypina Jesus aynirkansapa:

—Kankunallata Tata Dios yachachi-shunkichi paypa mandunpi yaykunayki-chipa. Manara yachachishushkaykichita kunan sukaman allitana yachachishuy-kankichi. Chay mana kreyiwak runaku-nata Tata Dios ejemplukunallawan yachachinsapa. ¹²Ejemplukunallata yachachishpa paykunata yachachinsapa kawashpapist mana kawakuk runaku-nashina kiparinankunapa. Uyarishpa-

pish mana entiendinsapachu. Mana uchankunata wanayaptinkuna Tata Dioska manami perdonankasapachu.

**Jesus tarpukuk runapa ejemplunta
entiendichikurkan.**

(Mt 13.18-23; Lk 8.11-15)

¹³Jesuska willarkansapa:

—Mana kay ejempluta entiendishpaykichika *¿imashnatí* entiendinkichi chikan ejemplukunata? ¹⁴Mash uyariwaychi. Tata Diospa rimananta yachachikuk runaka iden chay murukunata tarpukuk runashinami. ¹⁵Suk runakuna sinchi shunkuyuk kashpa iden ñanpi chakidu sarudu allpashinami. Chay laya runakuna Tata Diospa rimananta uyariptinkuna supay shamushpa chay uyarishkankuna rimanata kunkachin.

¹⁶Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta kushikushpa uyarinsapa. Chay laya runakunaka iden rumisapa allpashinami. ¹⁷Rumisapa allpapi urmadu murukuna mana allita sapichakuya atipansapachu rumi sawanpi kashpankuna. Chay laya runakuna nanayta llakita mallishpankuna mana unaypichu Tata Diospa rimananta sakinsapa. Runamasinkuna chiknishpa asichtiptinkuna manana kreyikunsapanachu.

¹⁸Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta uyarishpa kunganlla chaskinsapa. Chay laya runakunaka iden kashasapa allpashinami. ¹⁹Paykunaka Tata Diospa rimananta allita yachashpapist ashwanta kullkiyaya munansapa. Sukaman munashpankuna tukuy layayuk kayta manana munapanachu Tata Diospa rimananta uyariyta. Chayrayku mana nimata wayuchakunsapachu.

²⁰Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta uyarishpa tukuy

shunku kreyikunsapa. Paykunaka Tata Diosta kuyashpa kawsansapa. Chay laya runakunaka iden chay alli allpapi wayuchakuk murukunashinami.

Sukkunaka kimsa chunka murukunata wayuchakukshinami. Sukkunaka sokta chunka murukunata wayuchakukshinami. Sukkunaka pachak murukunata wayuchakukshinami.

**Jesus alkusapa ejemplunta
yachachikurkan.**

(Lk 8.16-18)

²¹Jesuska ejemplukunawan yachachikuyllapi katirkan:

—Suk alkusata apichishpa mana ni pi suk kajonwan wichashpa nima kawitu sikinpi churashpachu pakanchiman. Apichidu alkusata altupi churanchi tukuya lusichinana. ²²Chashnashina Tata Dios tukuy runakuna upallalla rimashkankunata pakallalla rurashkankunata yachan. Chayta tukuy runakunata riksichinkasapa. ²³Kay yachachishkaynita uyarishpaykichika allita rinrillikuychi.

²⁴Chaymanta Jesus willarkansapa:

—Kay yachachishkaynukunata allita kasushpa kawsaychi. Kankuna allita mana allita runamasikichita rurashkaykichishinalla Tata Dios kankunatapish rurashunkichi. Kankuna runamasikichita ima tiyapushuknikichita kuptikichi Tata Dios ashwanta kushunkichi.

²⁵Kankuna allita Tata Diospa rimananta chaskiptikichi payka yanapashunkichi ashwan allita entiendinaykichipa. Mana allita Tata Diospa rimananta chaskiptikichi payka chay tipi yachashkaykichita kichushunkichi.

**Jesus yachachikurkan wiñak
murupa ejemplunta.**

²⁶Jesuska yachachikuylapi katishpa willarkansapa:

—Kay ejempluta parlachiykichi yachanaykichipa imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa. Suk runa murukunata tarpuk rin.²⁷ Chay runaka mana yachanchu imashnami wiñan nishpa. Puñuykaptin rikchadu kaptinpish diyapi tutapi chay murukunaka wiñaykan.²⁸ Chay murukuna allpapi kashpa kikinllamanta wiñan. Kallarin shurayamushpa wiñayta. Atunyashpa masetayan. Chaymanta murukuna pukunsapa.²⁹ Allita pukuptinkuna pallana tiempu chayamuptin chay runaka pallan.

Jesus yachachikurkan mostasa murupa ejemplunta.

(Mt 13.31-32; Lk 13.18-19)

³⁰ Chaymanta Jesuska chay runakunata kashkan yachachirkansapa:

—Suk ejempluta parlachiykichi yachanaykichipa imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa.

³¹ Kankuna Tata Diospa mandunpi kawsashpaykichi takshasillu mostasa murillukunashina kankichi. Chay mostasa murillukuna rikchak laya murukunamanta ashwan kishnisillu.

³² Suk runa chakrangi tarpuptin chay murilluka allita wiñan. Kishnisillu kashpapish chay murillu tukuy kiwakunamanta ashwan atunta wiñan. Iden suk atun kaspishina sukaman ramachakun. Chay ramankunapi pishkillukuna wasinkunata ruransapa.

Jesus ejemplukunata parlachikushpa yachachikurkan.

(Mt 13.34-35)

³³ Jesus rikchak laya ejemplukunawan parlachikushpa chay runakunata yachachirkansapa. Paykuna entiendinankuna layallata yachachirkansapa.³⁴ Mana ejempluwanka mana yachachikukchu. Disipulunkunallata tukuy yachachikunanta allita entiendichirkansapa.

Jesus sinchi wayrata sampayachirkan.

(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵ Chay diyalla amusayaykaptin Jesuska disipulunkunata willarkansapa:
—Akuychi chimbaypachi kay kochata.

³⁶ Chashna willaptinkuna disipulunkunaka tukuy chay runakunata sakishpankuna chay tiyarishkan kanowallapi Jesusta pusharkansapa. Suk runakuna chikan kanowakunapi katirkansapa.³⁷ Chashna chimbaykaptinkuna kallarirkan sukaman wayrayta. Chay wayrawan yakuka sukaman olasyashpa yakallapa kanowataka untachirkan.³⁸ Chay yaku wayrawan kuyuykaptinpish Jesuska kanowa popa partipi sawananta churashpa puñuykarkan. Chaypina disipulunkunaka rirkansapa rikchachik. Sukaman manchakushpankuna willarkansapa:

—Maestru ¿imapati mana yanapawankisapa? ¡Nami sipikunchisapan!

³⁹ Chaypina Jesus atarimushpa wayrata yakuta sinchita willarkan:

—¡Sampay! ¡Amana wayraynachu!
Chayta willaptin wayra sampayarkan. Yaku kasillaryarkan.

⁴⁰ Jesuska sinchi wayrata sampayachishkanwasha disipulunkunata willarkansapa:

—¿Imapat sukaman manchakunkichi?
¿Ariya manarachu allita kreyiwankichi?

⁴¹ Chaypina disipulunkuna sukaman manchakushpankuna tapunakurkansapa:

—¿Ima laya runatiya kayka? Rimashpalla wayrata yakuta kasillaryachin.

Jesus supayadu runata alliyachirkan.

(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

5 ¹ Chaymanta chay manllayba kochata chimbashpankuna Gadara llaktapi Jesus disipulunkunawan chayarkansapa.² Jesus kanowamanta

llukshiyaptin su supayadu runa tinkurkan. Chay runaka machaykunapi maypicha wañudukunata pampashkankunapi kawsak.³ Supayadu kaptin mana ni pi atipaksapachu nima kadenawan watayta.⁴ Aypa kuti llaktamasinkuna makinta chakinta kadenawan watarkansapa. Chaykunata mana nimatashinalla tipik. Mana ni pi chay supayadu runata atipakchu sinchichiyya.⁵ Diyapi tutapi chay runaka urkukunapi wañudukuna pampanankuna machaykunapi kaparikushpa purik. Kikinlla rumikunawan ñutuchinakushpa purik.⁶ Chaypina chay runa Jesusta kawashpa kallparkan tinkuk. Ñawpaknippi kunkurikushpa sinchita rimashpa willarkan:

⁷—¡Kanka sielipi kawsak Tata Diospa wambran kashpayki ama ñukata amichiwaychu! ¡Tata Diospa shutinpi roygayki ama padesichiwanaykipa!

⁸Chay runa chayta willarkan yachashpa Jesus supaykunata llukshichinayananta. Chashna chay runa willaptin Jesuska tapurkan:

⁹—¿Ima shutití kanki?

Chaypina payka aynirkan:

—Aypa supaykuna kanisapa chayrayku shutinika Legion.

¹⁰Chaypina chay supaykunaka Jesusta sukaman roygarkansapa ama chay llaktamanta ashwan karuman kachanan-kunapa.¹¹ Mana karupichu chay urku ladunllapi aypa kuchikuna mikukuykanskapa.¹² Chaypina chay runapi kawsak supaykuna Jesusta roygarkan-sapa:

—Kachawaysapa rinaynikunapa chay kuchikunapi yaykuk.

¹³ Chaypina Jesus rinankunapa almitiptin paykunaka chay runamanta llukshishpankuna rirkansapa chay yaka ishkay waranka kuchikunapi yaykuk. Chaypina chay kuchikuna kallpashpankuna urkumanta sinkushpankuna yakupi sipikurkansapa.

¹⁴ Chay kuchikuna kuydak runakuna chayta kawashpa sukaman manchakurkansapa. Kallparkansapa llaktapi chakrakunapi kawsak runakunata tukuy kawashkankunata parlachikuk. Chayta uyarishpankuna tukuy runakuna rirkansapa chay willashkankunata kawak.¹⁵ Chayashpana tarirkansapa Jesuspa ladunpi chay aypa supayuk kashka runata tiyariiduta. Payka alli llachapakudu sanuyaduna karkan. Payta kawashpankuna sukaman manchakurkansapa.

¹⁶ Chaypina Jesus rurashkanta kawak chay chayrak shamushka runakunata tukuy kawashkankunata parlachirkan-sapa.¹⁷ Chayta uyarishpankuna Gadara partipi kawsak runakuna Jesusta roygarkansapa chayllamanta kutinanpa.

¹⁸ Chaypina Jesus kanowaman riykap-
tin chay sanuyadu runaka roygarkan
pushananpa.¹⁹ Chashna roygaptin Jesus
mana pushanayashpa willarkan:

—Kutiy wasikiman tukuy aylluyciku-
nata parlachinaykipa Tata Dios llakichi-
shushpa sanuyachishushkanta.

²⁰ Chashna Jesus willaptinna chay runaka kushikuypuru Dekapolis partipi tukuy llaktakunapi parlachikuypi purirkana. Willarkansapa Jesus sanuya-chishkanta. Chayta uyarishpankuna tukuy runakuna sukaman almirarkan-sapa.

Jesus yawar unkuyuk warmita
alliyachirkan. Chaymanta Jairo
shipashninta kawsachimurkan.

(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

²¹ Chaymanta Jesus kanowapi kochata chimbaptin aypa runakuna tantanakurkansapa.²² Jesus kocha mañanllapi kaptin suk runa Jairo laduncharkan. Jairoka tantanakunankuna wasipi kamachikuk runa karkan.²³ Payka Jesuspa ñawpaknippi kunkurikushpa sukaman roygarkan:

—Chaylla shipashnini wañunayaykan. Aku wasiniman. Kan llankaptiki shipashniniaka alliyashpa kawsanka.

²⁴Chashna willaptin Jesuska chay kamachikuk runata katirkana. Sukaman aypa runakunapish niti niti katirkansapa.

²⁵Chay aypa nitik runakunapa chawpinkunapi suk unkudu warmi karkan. Chay warmika chunka ishkay watatana yawar unkuywan kawsarkan.

²⁶Tukuy kullkintana tukucharkan doktorkunata katishpa. Mana ni pi alliyachiya atipaptin ashwanta anchayarkan. ²⁷Chay unkudu warmika uyarirkan Jesus unkudukunata alliyachiyakananta. Chayrayku washanmanta ladunchashpa llachapan mañanta llankarkan. ²⁸Payka yuyarkan: “Llachapanllatapish llankaptini alliyachiwanka.” ²⁹Chashna llankashkan ratulla yawarnin tipikuptin alliyaduna mallinakurkan. ³⁰Suk unkuduta alliyachishkananta mallishpa Jesus washanta chapashpa tapukurkan:

—¿Piti llachapaynita llankashkanchi?

³¹Chashna tapukuptin disipulunkuna willarkansapa:

—Aypa runakuna laduykipi sukmaman nitishushpa kayta chayta tankanakushpankuna llankashuykansapa. ¿Imapatí tapuwanksipa “piti llankawashka” nishpa?

³²Chashna willaptinkunapish Jesuska suktaka suktacha parkansapa yachanayashpa maykanmi allianayashpa llankashka nishpa. ³³Chaypina chay warmika yachashpana sanuyadu kananta sukmaman manchakuywan chukchukushpa rirkana Jesuspa ñawpakinpi kunkurikuk. Chaypina Jesusta willarkan alliyashkanta.

³⁴Chashna chay warmi willaptinna Jesuska willarkan:

—Wambrayni, allita ñukata kreyiwashkaykirayku alliyachishkayki.

Kunanka kushikushpa wasikiman alliyaduna kutiy.

³⁵Jesus chay warmiwan parlaykaptinllara Jairopa wasinmanta suk runakuna chayarkansapa willak:

—Wambraykika ñiami wañushkana. ¿Imapanatí wasikiman Jesusta pushanki?

³⁶Chayta uyarishpapish Jesuska Jairota willarkan:

—Ama manchakuychu. Tukuy shunku ñukata kreyiway.

³⁷Jesuska mana munarkanchu katiyak runakuna paywan rinankunapa. Pedruwan Santiago paypa wakin Juanllata pusharkan. ³⁸Chaypina Jairopa wasinpi chayashpa uyarirkan sukmaman turbakushshpankuna aypa runakuna kaparishpa wakakuykaptinkuna. ³⁹Wasipi yaykushpa paykunata willarkansapa:

—¿Imapatí sukmaman turbakushpa sinchita wakakuykankichi? Kay shipashka puñukanmi. Manami wañuduchu.

⁴⁰Chashna willaptinkuna chay wakakrunakuna Jesusta mana kreyishpanguna asichirkansapa. Jesuska tukuy paykunata llukshichishpankuna pushashkan disipulunkunallawan shipashpa tatan mamanwan yaykurkan chay kuartupi. ⁴¹Chaypina wañuduta makinmanta apishpa willarkan:

—Talita kumi.

Chay rimanapi riman: “Wambrayni, atarimuy.”

⁴²Chashna Jesus willaptinna chay chunka ishkay watayuk shipashka atarimushpa purirkana. Chay runakuna kawsamuduta kawashshpankuna sukmaman almirarkansapa. ⁴³Chaypina Jesuska paykunata sukmaman willarkansapa amani pita parlachinankunapa chay shipashta wañushkanmanta kawsachimushkanta. Chaymanta willarkansapa chay shipashta karanankunapano.

Jesus Nasaret llaktanman kutirkán.
(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

6 ¹Chaymanta Jesuska chay llaktamanta llukshishpa kikinpa llaktanpi chayarkan. Disipulunkuna paywan tantalla rirkansapa. ²Chaypina *samana diya kaptin Jesuska rirkán tantanakunankuna wasipi yachachikuk. Allita yachachikuptin tukuy runakuna sukaman almirashpangkuna tapunakurkansapa:

—¿Maypití kay runaka tukuy layata yachakushka? ¿Pití yachachishka chay layata yachananpa? ¿Imashnatí yachan almirana *milagrukunata rurayta?
³¿Manachu kay runaka karpinterupa wambran? Paypa mamanka Mariyami. Chaymanta wawkinkuna Jakobo, Jose, Judas, Simon. ¿Manachu paninkunapish llaktamasinchikunalla?

Llaktamasinkuna kaptin Jesusta mana kreyinayarkansapachu. ⁴Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Tata Diospa rimananta yachachikuk runa chikan llaktakunapi yachachikuptin sukaman allita uyarinsapa. Kikinpa llaktanpi yachachikuptin mana nima llaktamasinkuna nima ayllunkuna kreyinsapachu.

⁵Mana kreyishkankunaryku kikin llaktanpi Jesuska mana aypa almirana milagrukunata rurarkanchu. Suk runakunallata alliyachirkan llankashpangkuna. ⁶Sukaman almirarkan llaktamasinkuna mana kreyiptinkuna. Chaymanta Jesuska tukuy llaktan ladupi llaktillukunapi yachachikupi purirkán.

**Jesus disipulunkunata
kacharkansapa yachachikuk
rinankunapa.**
(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

⁷Suknin diya chunka ishkay disipulunkunata tantanachishpa ishkaymanta

ishkaymanta kacharkansapa. Atipachirkansapa tukuy laya supaykunata runakunamanta llukshichinankunapa.

⁸Paykunata willarkansapa ama nimata apashpa rinankunapa. Willarkansapa ama nima pikshata nima mirkapankunata nima kullkitá apanankunapa. Willarkansapa suk bastonnillata apanankunapa. ⁹Willarkansapa ushutallawan sawankunapi llachapallawan rinankunapa. ¹⁰Chaymanta willarkansapa:

—Maykan llaktapi chayashpaykichi suk runapa wasinpi kipariychi chikan llaktaman rinaykichi diyakaman.

¹¹Ichara chayashkaykichi llaktapi kawsak runakuna wasinkunapi mana chaskishunayankichimanchu. Paykuna mana chaskishuptikichi mana uyarishuptikichi chakikichi susyata tapsishpa chay llaktamanta llukshiyichi. Chayta rurashpa willaykankichi paykunallapi uchankuna kiparinanta.

¹²Chashna Jesus kachaptinkunana disipulunkunaka llaktan llaktan yachachikupi purirkansapa. Yachachikurkansapa uchankunata wanashpa Tata Diosta kasushpa kawsanankunapa.

¹³Chaymanta runakunamanta aypa supaykunata llukshichirkansapa. Rikchak laya unkuyuk runakunata alliyachirkansapa tipi wirawan tupashpangkuna.

**Kamachikuk Herodes Juan
Bawtistata wañuchichirkan.**
(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

¹⁴Chay tiempu aypa runakuna sukaman famakurkansapa Jesus aypa almirana milagrukunata rurashkanta. Chay kamachikuk *Herodes chayta uyarishpa rimarkan:

—Ichará chay Jesuska wañuchichishkayni Juan. Paychá wañushkanmanta kawsamushka. Chayrayku atipan almirana milagrukunata rurayta.

¹⁵Suk runakuna rimarkansapa:

—Kay runaka ñawpa alli yachachikuk Eliyasmí.

Sukkuna rimarkansapa:

—Kay runaka ñawpa yachachikuk runakunashinami.

¹⁶Chayta uyarishpa Herodeska rimarkan:

—Kay runaka Juanmi. Ñuka payta wañuchichishkani umanta tipichipushpa. Kunanka wañushkanmanta kawsamushkana.

¹⁷Herodes chayta rimarkan Juanta wañuchichishkanta yuyashpa. Ñawpaka Juanta kadenakunawan watachishpa karselpi wichkachirkan. Chayta rurarkan warmin Herodiyas munaptin. Herodiyaska ñawpaka wawkin Felipipa warmin karkan. Herodeska chay kuñadantaka warminpa apirkana.

¹⁸Chayrayku Juanka Herodeska willarkan:

—Mana allitachu ruraykanki wawkipa warminwan uchallikushpa kawsashpayki.

¹⁹Chashna willashkanrayku chay warmi Herodiyaska Juanta sukaman chiknishpa wañuchinayarkan. Mana wañuchiya atiparkanchu Herodes michaptin. ²⁰Herodeska Juanta mancharkan Tata Diosta kuyak alli rurak runa kananta yachashpa. Juan yachachikushkanta uyarishpa Herodeska mana yacharkanchu imatami ruranka nishpa. Mana allita entiendishpapish munarkanlla uyariyta.

²¹Chaymanta suk diya Herodiyaska munashkan layata rurarkan. Herodeska fiestakurkan watan paktashkanrayku. Fiestaman invitarkan soldadukunapa kapitanninkunata Galileapi ashwan sinchi awtoridarkunata. ²²Chay fiestapi warmin Herodiyaspa shipashnин tushurkan tukuy invitadukunapa ñawpakaninkunapi. Tushushkanta

kawashpa Herodeswan tukuy invitadunkuna sukaman kushikurkansapa.

Chayrayku Herodeska chay shipashtaka willarkan:

—Imatapish kaptin mañaway.

Mañawashkaykita kushkayki.

²³Sukaman jurashpa kuti kuti willarkan mañashkanta kunanpa. Chay kamachikunan llaktata patumata mañaptinpish willarkan kunanpa.

²⁴Chashna Herodes willaptin chay shipashka llukshishpa mamanta tapurkan:

—¿Imatati mañasha?

Chaypina mamanka willarkan:

—Juan Bawtistapa umanta mañay.

²⁵Chashna maman yachachiptin chay shipashka utkakushpa Herodesman rishpa willarkan:

—Kunanlla munani Juan Bawtistapa umanta suk kallanapi kuwanaykipa.

²⁶Chayta mañaptin Herodeska sukaman llakirkan. Llakishpapish mana llullachiyta atiparkanchu invitadunkuna ñawpakaninpi jurashpa willashkanrayku. ²⁷Chayrayku Herodeska suk soldadunta willarkan Juanpa umanta tipishpa apamunanpa.

²⁸Chay soldaduka Herodes willashkanta rurarkan. Karselman rishpa Juanpa umanta tipishpa suk kallanapi churashpa aparkan. Herodeska chay shipashta chaskichiptin payka mamanta kurkan.

²⁹Chaypina Juanpa katikninkuna wañuchishkanta yachashpankuna rirkansapa kuerpunta apak pampanankunapa.

**Jesus mikunata mirachirkan pichka
waranka runakunata karananpa.
(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)**

³⁰Chaymanta chunka ishkay disipulkunkuna Jesusman kutishpankuna parlachirkansapa runakunata yachachishkankunata alliyachishkankunata. ³¹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Akuychi ñukanchikunalla suk chunllapi samak.

Jesus chayta willarkansapa sukaman aypa runakuna sukfish sukfish shamuptinkuna riptinkuna. Chayrayku disipulunkuna mana atiparkansapachu mikuyta.³²Chaypina Jesuska disipulunkunawan suk kanowapi rirkansapa suk chunllapi samak.³³Chayman riykaptinkuna aypa runakuna kawarkansapa. Paykunaka Jesusta disipulunkunata riksishpanguna yacharkansapa maytami riykansapa nishpa. Tukuy chay llaktanamanta kallparkansapa Jesusta tinkuk. Paykunaka ñawpakte chay chunllapi chayarkansapa.³⁴Jesuska kanowamanta llukshishpa paykunata kawashpa sukaman llakichirkansapa. Paykuna iden mana doyñuyuk ovejakunashina karkansapa mana ni pi kuydaptin. Chaypina Jesuska rikchak layata yachachirkansapa.³⁵Chaymanta amusayaptin disipulunkuna Jesusta ladunchashpanguna willarkansapa:

—Ñami amusayaykanna. Manami ni pi kaypika kawsanchu.³⁶Chayrayku tukuy kay runakunata willay chayllapi tiyak llaktillukunaman chakrakunaman rinankunapa mikunankunata rantik.

³⁷Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kankuna karaychi.

Chashna Jesus willaptinkuna tapurkansapa:

—¿Munankichu ishkay pachak kullkiwan panta rantinaynikunapa tukuy paykunata karananchikunapa?

³⁸Chaypina Jesuska willarkansapa:

—¿Mashna pannikichití tiyan?

Rillarychi kawak.

Tapushkankunawasha willarkansapa:

—Pichka pan ishkay challwillukuna tiyawansapa.

³⁹Chaypina Jesuska tukuy chay runakunata willarkansapa uksha sawanpi tiyarinankunapa.⁴⁰Tukuy chay

aypa runakuna manada manada tiyarirkansapa. Sukkunaka pichka chunkamanta sukkunaka pachakmanta tiyarirkansapa.⁴¹Chaymanta Jesuska chay pichka panta chay ishkay challwata apishpa sieluta chapashpa Tata Diosta agradesirkan. Chaymanta chay challwakunata chay pankunata paki paki rurashpa disipulunkunata kurkansapa runakunata charichinankunapa.⁴²Tukuy runakuna mikurkansapa saksanankunakaman.⁴³Chaymanta mikushkankunawasha puchushkan panta challwata tantachirkansapa chunka ishkay sestu untata.⁴⁴Chay mikuk ullkukuna pichka waranka karkansapa.

Jesus yaku sawanta purirkan.

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵Chaymanta Jesuska disipulunkunata willarkansapa kanowapi kochata chimbanankunapa. Willarkansapa Betsaida llaktaman ñawpanankunapa pay runakunata willanankaman wasinkunaman kutinankunapa.

⁴⁶Chay runakunata despidishkunkunawasha Jesuska sapallan suk urkuman rirkana chaypi Tatan Dioswan parlananpa.⁴⁷Tutayaptinna disipulunkuna kanowapi chawpi kochata riykansapa. Jesuska chay urkupi kashpa disipulunkunata kawarkan mana atipanankunata chimbayta sinchi wayra chikanman pushanayaptinkuna.⁴⁸Chaymanta pakariyaptinna Jesuska yaku sawanta purishpa paykunaman rirkana ladunta pasaykashinalla.⁴⁹Jesus yaku sawanta puriptin disipulunkuna kawashpanguna yuyarkansapa supay kananta. Chayrayku sukaman kaparirkansapa.⁵⁰Tukuy paykuna Jesusta kawashpanguna sukaman manchakurkansapa. Manchakuywan kapariptinkuna Jesuska willarkansapa:

—¡Ama manchakuychichu! ¡Ñukami kani!

⁵¹ Jesus kanowapi yaykuptinna chay sinchi wayraka kasillayarkan. Chayta kawashpankuna sukaman almirarkansapa. ⁵² Paykuna Jesus pankunata mirachishkanta kawashpapish manara entiendirkansaparachu sinchi yachak kananta. Chayrayku mana atiparkansapachu payta kreyiyta.

**Genesaret partipi Jesus aypa
unkudu runakunata
alliyachirkansapa.**

(Mt 14.34-36)

⁵³ Chay sinchi wayrata kasillayachipintina Jesuswan tantalla chay kochata chimbashpa Genesaret partipi chayarkansapa. Chay kocha mañanpi kanowata watarkansapa. ⁵⁴ Jesus kanowamanta llukshiykaptin chaypi kawsak runakuna riksirkansapa. ⁵⁵ Kayta chayta kalppashpankuna famakurkansapa Jesus llaktankunapi kananta. Chaypina Jesusman tukuy laya unkudu runakunata kamillakunapi pusharkansapa alliyachinankunapa. ⁵⁶ Tukuy atun taksha llaktapipish chakrakunapipish Jesus chayaptin unkudukunata ñankunapi churaksapa. Sukaman Jesusta roygaksapa llachapanllatapish llankanankunapa. Chashna llankashpankuna alliyarkansapa.

**Jesus yachachikurkan imata
rurashpami uchallikunchi nishpa.**

(Mt 15.1-20)

7 ¹ Chaymanta *fariseo runakunawan Moiseska killkadunta yachachikunkuna Jerusalen llaktamanta rishpankuna Jesusta laduncharkansapa. ² Paykunaka kawarkansapa Jesuspa disipulunkunata manara amañashkankunashina makinkunata mayllandashpankunara mikuykaptinkuna. Chayrayku paykunata washancharkansapa.

³ Chay fariseokunawan tukuy *judiyu runakuna Tata Diospi chuya chuya rikurinankunapa amañaksapa sukaman allita makinkunata mayllayta. Manara makinkunata mayllandashpa mana mikuksapachu. Ñawpa awilunkunapa tiempumantapacha chayta amañak-sapa. ⁴ Merkadumanta kutishpankuna manara makinkunata mayllandashpara mana mikuksapachu. Chashnalla mayllaksapa puyñunkunata, kallanankunata, patinkunata, katanankunata.

⁵ Tukuy chayta amañashkankunaryku fariseokunawan Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna Jesusta tapurkansapa:

—¿Imapatí disipuluykikuna mana ñawpa awilunchikunapa amañashkankunata ruransapa? ¿Imapatí paykunaka makinkunata mana mayllandashpankuna mikunsapa?

⁶ Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka allipi tukushpa llulla likidu kankichi. Kankunapa ñawpa yachachikuk Isaiyas killkarkan:

“Kay runakuna mishki shimi tukushpa kuyawansapa.
Mana tukuy shunkuchu kuyawansapa.

⁷ Runakunapa yachachikunankunallata yachachikunsapa.
Kuyawakshina tantanakushpankunapish mana kushichiwansapa-chu.”

⁸ Kankunaka Tata Diospa munananta mana rurashpaykichi ñawpa awiluykichipa amañashkankunallata rurankichi.

⁹ Chaymanta Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka Tata Diospa kamachikunankunata mana nimatashina kawankichi amañashkaykichillata ruranaykipicha. ¹⁰ Moiseska killkarkan: “Tataykita mamaykita allita kuyashpa kawsay.” Chaymanta killkarkan: “Suk runa tatanta mamanta maldisiptin wañuchi-

chinaykichi tiyan.”¹¹ Chashna Moises killkaptinpish kankunaka chikan layata yachachiykankichi. Runakunata yachachinkichi: “Tataykichita mamaykichi mana yanapanayashpaykichi paykunata willankichi: ‘Kankunata yanapanayni kullkita Tata Diostanami kushkani. Chayrayku manana tiyawan-nachu kankunata yanapanaynipa.’”

¹² Chashna yachachikushpaykichi chay runakunata willaykankichi ama tatanta mamanta yanapanankunapa.¹³ Chashna yachachikushpaykichi Tata Dios kamachikushkankunata mana nimata-shina kawaykankichi. Tata Diosta mana kasunayashpaykichi ñawpa awiluykipaykichi amañashkankunallata ruraykankichi. Chaymanta chayta yachachikushpaykichi chashnalla aypa layakunallata yachachikunkichi.

¹⁴ Chashna willashpa Jesuska tukuy chay runakunata ladunman kayashpan-kuna willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi entiendi-naykichipa.¹⁵ Imatapish kaptin mikush-paykichi mana uchallikunkichichu. Mana alli yuyanaykichita rurashpaykichi chaypi esika uchallikunkichi.¹⁶ Allita uyariwashpaykichi allita rinrillikuychi.

¹⁷ Chaymanta Jesuska chay runaku-nata sakishpa wasipi yaykurkan. Chaypina disipulkunkunaka roygarkan-sapa chay yachachikushkanta entiendi-chinankunapa.¹⁸ Jesuska willarkansapa:

—¿Ariya kankunapish manarachu entiendinkichira? Mana uchallikunchichu nima laya mikunata mikushpa.¹⁹ Mikunanchi wiksanchillaman rin. Chaymanta llukshin. Mana yuyayninchipi yaykunchu.

Chayta rimashpa Jesuska yachachi-kurkan tukuy laya mikuna alli kananta. Chayrayku imatapish mikuptinchikuna manami uchallikunchisapachu.²⁰ Chaymanta willarkansapa:

—Suk runa mana allita yuyashpa mana allita rimashpa esika uchallikun.²¹ Manara uchallikushpa shunkunpi yuyan imatami ruranka nishpa. Chaykunata yuyashpara manara kasarashpara warmiwan uchallikun. Chaymanta kasaradu kashpapist chikan warmiwan uchallikun, suwakun, runamasinta wañuchin.²² Chikanpa tiyapunankunata kichunayan, sakra likidu tukun, llullachikun, mana allikunata rurashpa kawsan, sukpa tiyapunanta kawashpa munashpa llakin, tukuy pita yuyaypi purin, kikiñla kreyinakun, mana alli yuyayuk tukun.²³ Suk runa tukuy chay mana allikunata shunkunpi yuyashpa chaykunata ruran. Tukuy chaykunata rurashpa uchallikun.

**Mana judiya warmi Jesusta
roygarkan shipashninta
aliyachipunarpa.**
(Mt 15.21-28)

²⁴ Chaymanta Tiro partiman Jesuska rirkana. Jesus suk wasipi yaykurkan ama ni pi yachananpa chaypi kananta.

Chashna munashpapist mana pakakuyta atiparkanchu.²⁵ Chay wasipi chayaptinlla suk warmi kunanlla yacharkan Jesus chaypi kananta. Paypa shipashnin supayadu karkan. Chay warmika Jesuspa ñawpakninpí rirkana kunkurikuk.²⁶ Payka Sirofenisia partimanta kashpa mana judiyu kastachu karkan. Jesuspa ñawpakninpí kunkurikushpa sukaman roygarkan shipashninnmanta supayta lloukshichinpanpa.²⁷ Chaypina Jesuska willarkan:

—Manarapish ni pita chikan llaktaku-namanta alliyachishpaynira judiyumasi-nikunatara yanapanayni tiyan. Mana allichu wambrakunata pankunata kichushpa allkukunata karanaynipa.

²⁸ Chashna Jesus willaptin chay warmika willarkan:

—Ariya Señor, wambrakuna mesapi churaduta mikuptinkuna mesamanta puchudukuna urmaptin allkukunapish mikunsapa. Ñuka allkushina kaptinipish yanapaway.

²⁹Chaypina Jesuska willarkan:
—Tukuy shunku kreyiwashkaykirayku shipashnikimanta supayta ñami llukshichishkanina.
³⁰Chaymanta chay warmi wasinpi chayashpa shipashninta tarirkana kawitunpi siriduta supay llukshidutana.

**Jesus mana uyarikuk mana
rimakuy atipak runata
alliyachirkan.**

³¹Tiro partimanta Jesus llukshishpa Sidon partita Dekapolis partipi llaktakunata pasashpa Galilea kochapi chayarkan.
³²Chaypina runakuna payman pushamurkansapa suka mana uyarik mana rimakuy atipak runata. Jesusta roygarkansapa llankashpa alliyachinanpa. ³³Chaypina Jesuska chay runata suka laduman pushashpa rinrinkunapi dedunkunata satirkan. Tukayninwan kallunta tupapurkan. ³⁴Chayta rurashpa Jesuska sieluta chapashpa samayninta surkurkan. Chaymanta chay runata willarkan:

—Efata!

Chay rimana riman: “Kicharinakuy.”

³⁵Chayta Jesus willaptinlla atiparkan uyarikuya. Kallunpish alliyapitn allitana rimakurkan.

³⁶Chaymanta Jesuska tukuy runakunata suka mani willarkansapa ama ni pita parlachinankunapa chay runata alliyachishkanta. Sukaman willaptinkunapish paykunaka ashwanllata parlachikurkansapa. ³⁷Paykuna suka mani almirashpalkuna rimarkansapa:

—Jesuska tukuy layata allita ruran. Payka upa runakunatapish alliyachin uyarinankunapa. Mana rimakukkunapish alliyachin rimakunankunapa.

**Jesus mikunata mirachirkan
chusku waranka runakunata
karananpa.**
(Mt 15.32-39)

8 ¹Chaymanta suknin diya kashkan aya runakuna tantanakurkansapa Jesus yachachikuptin uyarinankunapa. Paykunapa mana nima mikunankuna tiyaptin Jesuska disipulunkunata kayashpalkuna willarkansapa:

²—Sukaman kay runakunata llakichinisapa. Ñami kimsa diyatana ñukawan kashpalkuna tukuy mikunankunata tukuchashkasapa. ³Sukkuna suka mani karu llaktakunamanta shamushkasapa. Chayrayku mana willanayanisapachu wasinkunaman kutinankunapa mana nimata karashpayni. Ichará mana mikushpa rishpalkuna ñanpi shaykunmansapa.

⁴Chayta willaptinkuna disipulunkunaka Jesusta willarkansapa:

—Kaypika manami niman suka runa kawsanchu. ¿Imashnatí kay chunllapi kay aya runakunata karanchimansapa?

⁵Chaypina Jesuska tapurkansapa:

—¿Mashna pannikichití tiyan?

Paykunaka aynirkansapa:

—Kanchislla tiyawansapa.

⁶Chaypina Jesuska tukuy chay runakunata willarkansapa allpapi tiyarinankunapa. Tiyariptinkuna chay kanchis pankunata apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chaymanta chay pankunata paki paki rurashpa disipulunkunata kurkansapa runakunata charichinankunapa.

⁷Chaymanta paykunapa tiyapurkansapa challwillunkuna. Jesus chaytapish apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chaypina disipulunkunata willarkansapa chaytapish karanankunapa. ⁸Tukuy chay runakuna mikurkansapa saksanganakaman. Chaymanta mikushkan-

kuna puchushkata kanchis sestu untata tantachirkansapa. ⁹Chay mikuk ullukuna yaka chusku waranka karkansapa. Chaymanta mikushkankunawasha Jesuska willarkansapa wasinkunaman kutinankunapa. ¹⁰Rishkankunawasha Jesuska disipulunkunawan suk kanowapi Dalmanuta partiman rirkana.

Fariseokuna Jesusta roygarkansapa suk milagruta rurananpa.
(Mt 16.1-4; Lk 12.54-56)

¹¹Chaymanta *fariseo runakuna Jesusta laduncharkansapa. Paykunaka Jesusta llullachinayashpa kallarirkansapa sukaman tapuya. Roygarkansapa suk almirana *milagruta rurananpa yachanankunapa Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

¹²Chaypina Jesuska llakishpa sinchita samaykushpa willarkansapa:

—¿Imapatí roygawankichi suk almirana milagruta ruranaynipa? Kankuna roygawaptikichipish mana nimata rurashachu.

¹³Chaymanta Jesuska paykunata sakirkansapa. Shamushkan kanowapi yaykushpa chay kochata chimbarkan.

Jesus yachachikurkan ama fariseokunapa yachachikunankunata uyarinankunapa.
(Mt 16.5-12)

¹⁴Manara chay kanowapi chimbashpankuna disipulunkuna kunkarkansapa mirkapankunata apayta. Kanowapika suk pansillulla tiyapurkansapa. ¹⁵Chashna ryikashpankuna Jesuska willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Ama munaychichu fariseokunapa nima *Herodespa *levadurawan ruradu pankunata.

¹⁶Chashna Jesus willaptinkuna mana entiendishpankuna willanakurkansapa:

—Pankunata mana apamushkanchiku-naryakumi chaytaka willawanchisapa.

¹⁷Chay rimashkankunata yachashpa Jesuska willarkansapa:

—¿Imapatí rimankichi mana nima pan tiyashunaykichita? Mana panniki-chi illashkanraykuchu chayta willash-kaykichi. ¿Ariya manarachu entiendin-kichira? ¿Manarachu allitara riksiwan-kichi? ¿Imapatí sukaman sinchi shunku kankichi? ¹⁸Nawiyuk kashpaykichi ¿manachu rurashkaynita kawashkankichi? Rinriyuk kashpaykichi ¿manachu yachachikushkaynita uyarishkankichi? ¿Manachu yuyankichi? ¹⁹Pichka pankunawan pichka waranka runakunata karaptini ¿mashna sestutati mikuna puchuduta tantachirkankichi?

Chaypina paykuna aynirkansapa:

—Chunka ishkay sestuta.

²⁰Chaypina Jesuska kashkan tapurkansapa:

—Chaymanta chusku waranka runakunata kanchis panta mirachishpa karaptini ¿mashna sestu untatati puchudu pankunata tantachirkankichi?

Chashna tapuptinkuna disipulunkunaka aynirkansapa:

—Kanchis sestuta.

²¹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—¿Manarachu allitara entiendiwankichi?

Betsaida llaktapi Jesus mana kawakuk runata alliyachirkan.

²²Chaymanta Betsaida llaktapi Jesuska disipulunkunawan chayarkansapa. Chaypina Jesusman suk mana kawakuk runata pushamurkansapa. Roygarkansapa llankashpa alliyachinanpa. ²³Jesuska chay mana kawakuk runata makinmanta apishpa pusharkan llakta washaman. Chaypina tukayninan ñawinkunata ñuyuchishpa umanpi makinta churashpa tapurkan:

—¿Atipankichu kawakuyta?

²⁴Chay mana kawakuk runaka sukipisituta kawakushpana willarkan:

—Kawani runakunata kaspikuna puriktashina.

²⁵Jesuska kashkan ñawinta llankapup-tin chay runaka alliyashpana tukuy layata sukaman allitana kawarkan.

²⁶Chaypina Jesuska willarkan:

—Kuskalla wasikiman rillary. Amana llaktaman kutiynachu.

**Pedru rimarkan Jesus Tata
Diosmanta shamudu salvakuk
runa kananta.**

(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

²⁷Chaymanta Sesarea Filipo partipi llaktakunaman Jesuska disipulunkunawan rirkansapa. Ñanta riykashpangkuna Jesuska tapurkansapa:

—Runakuna parlashpangkuna ¿pi kanaynitati rimaykansapa?

²⁸Chaypina paykunaka aynirkansapa:

—Sukkuna rimansapa Juan Bautista kanaykita. Sukkuna rimansapa ñawpa yachachikuk Eliyas kanaykita. Sukkuna rimansapa Tata Diospa rimananta yachachikuk runa kanaykita.

²⁹Chaypina Jesuska tapurkansapa:

—Kankunaka ¿pi kanaynitati yuyankichi?

Chashna tapuptinkuna Pedruka aynirkan:

—Kanka Tata Diosmanta shamudu salvakuk runami kanki.

³⁰Chaypina Jesuska willarkansapa amara ni pita willanankunapa Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta.

**Jesus rimarkan chiknik runakuna
wañuchinankunata.**

(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

³¹Chaymanta Jesus allita entiendi-chishpangkuna willarkansapa sielumanta

shamudu runa kashpa sukaman padesinanta. Willarkansapa *ansianukan-nawan *saserdotekunapa kamachikuk-ninkunawan Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna sukaman chiknishpangkuna padeschinankunata. Willarkansapa paykuna chiknishpangkuna wañuchinankunatapish.

Chaymanta willarkansapa wañuchiptinkuna kimsa diyapi kawsamunanta.

³²Tukuy chayta kuskata yachachirkansa. Chaypina Pedruka suk chikanman Jesusta pushashpa willarkan:

—Señor, ama chaytaka yuyaychu.

³³Chashna willaptin Jesuska disipulunkunata chapashpa Pedruta piñayashpa willarkan:

—Ñukamanta anchuy, *Satanas.

Runakunapa munananllata yuyashpa willawaykanki ama wañunaynipa. Manami Tata Tata Diospa munanantachu willawaykanki.

³⁴Chaymanta Jesuska tukuy disipulunkunata chaypi tiyak runakunatapish kayashpangkuna willarkansapa:

—Kankuna disipuluynikuna kanayash-paykichika amana kikikichipa munanay-kichita rurashpanachu kawsaychi.

Chiknishuk runakuna ñukarayku wañuchishunayaptikichipish ñukallata kreyiwashpa katiwaychi. ³⁵Kankuna wañuymanta kishpinayashpa sakiwash-paykichika mana tukuuniyuk ninamanta mana kishpinkichichu. Chaymanta kreyiwashkaykichirayku runakuna wañuchishuptikichipish sielman rinkichi Tata Dioswan mana tukuuniyukta kawsak.

³⁶Suk runa rikchak laya tiyapuptin mana sielipi yaykushpaka yankamanta kay allpapi tukuy layayuk kashka.

³⁷Tukuy tiyapukninkuna mana nimapi yanapankachu ninamanta kishpinanpa.

³⁸Suk runakuna mana alli rurak mana kreyiwak runakunapa ñawpkninkunapi

ñukata pinkakuwansapa. Rimanaynita pish mana munansapachu. Chashna pinkakuaptinkuna kay allpaman kashkan shamuptini ñukapish chay pinkakuwak runakunata willashasapa mana ñukapa kanankunata. Chay diyaka Tatayni Diospa llipyayinipi yanapawak *angelkunawan tantalla kashkan shamusha.

9 ¹Chaymanta Jesuska willarkansapa: —Mash allita uyariwaychi. Suk kankuna manara wañushpaykichira kawankichi Tata Diospa mandunpi ñuka sinchita kamachikuptini.

Jesus chikan laya tukushpa sukaman llipyarkan.
(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

²Chaymanta sokta diya yachachikush-kanwasha Jesuska rirkana suk atun urkuman Pedruta Jakobota Juanta pushashpankuna. Chaypi paykunalla kawaptinkuna Jesuska chikan laya tukurkan. ³Llachapan yurak likidu tukushpa sukaman llipyarkan. Mana ni pi nima sukaman takshashpa chay laya yurakta ruranmanchu. ⁴Chaypina chay kimsa disipulunkunaka chapashpankuna kawarkansapa Eliyasta Moisesta Jesuswan parlaykaptinkuna. ⁵Paykunata kawashpa Pedruka Jesusta willarkan:

—Maestru, allipaka kanwan tantalla shamushkanisapa. Munaptiki kimsa ranchitura rurashasapa, suktu kanpa, suktu Moisespa, suktu Eliyaspa.

⁶Chay kimsa disipulunkunaka sukaman manchakurkansapa. Chayrayku Pedruka chayta rimarkan mana yuyashpa imatami riman nishpa. ⁷Chaypina puyu sirishpa paykunata wichkamurkansapa. Chay puyu ukunmanta uyarirkansapa Tata Dios willaptin:

—Kay Jesuska munanayni wambray-nimi. Chayrayku payta allita uyariychi.

⁸Chayta uyarishkankunawasha disipulunkuna tukuy mayta chapashpankuna Jesusta sapallanta kawarkansapa.

⁹Chaymanta chay urkumanta uray-kashpankuna Jesuska willarkansapa amara ni pita parlachinankunapa chay urkupi kawashkankunata. Willarkan-sapa sielumanta shamudu runa wañush-kanmanta kawsamuptinra parlachiku-nankunapa. ¹⁰Chayta willashkankuna-rayku paykunaka mana ni pita parlachirkansaparachu. Mana entiendishpankuna tapunakurkansapa imapati Jesuska rimashka wañushkan-manta kawsamunanta. ¹¹Chaypina Jesusta tapurkansapa:

—¿Imapati Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna rimansapa manara Tata Diosmanta shamuk runa shamuptin Eliyas shamunanta?

¹²Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Deverasmi Moiseska rimarkan Eliyas shamunanta runakunata willak sielumanta shamuk runata shuyananku-napa. Tata Diospa killkadunpi riman runakuna ñuka sielumanta shamudu runata mana munawashpa padesichiwa-nankunata. ¹³Mash uyariwaychi. Eliyaska ñami shamushkana. Runakuna mana riksishpankuna chiknishpa padesichirkansapa wañuchinankunaka-man. Tata Diospa killkadunpi rimarkan chashna padesichishpankuna wañuchi-nankunapa.

Jesus supayadu wambrata alliyachirkan.
(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)

¹⁴Chaymanta Jesuska chay kimsa disipulunkawan urkumanta kutimushpankuna chayarkansapa maypicha suk disipulunkuna karkan-sapa. Paykuna aypa tantanakudu runakunapa chawpinkunapi Moisespa

killkadunta yachachikuk runakunawan ayninakuykarkansapa. ¹⁵ Jesusta kawashpankuna tukuy runakuna almirashpankuna kallparkansapa rimachik. ¹⁶ Chaypina Jesuska tapurkansapa:

—¿Imaraykutí ayninakuykankichi?

¹⁷ Chaypina suk runa Jesusta aynirkan:

—Maestru, kanman pushamushkani wambraynita. Payka supayadu kashpa mana nima rimakuya atipanchu.

¹⁸ Maypipish kaptin supay apishpa waktakun. Shiminmanta sukaman pusuk llukshin. Kirunta mukushpa soynachin. Chaymanta kaspirayadu tukun. Disipuluykikunata roygashkanna supayta llukshichinankunapa. Chashna roygaptini mana atipashkasa-pachu llukshichiyta.

¹⁹ Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Sakra mana kreyikuk runakuna kankichi. ¿Aykapikamantí kankunawan kanayni tiyan? ¿Aykapikamantí amichi-wankichi? Kayman pushamuychi chay unkudu wambrata.

²⁰ Chashna pushamuptinkuna supayka Jesusta kawashpa chay wambrata kashkan unkuchishpa allpapi urmachir-kan. Chaypi chay wambrapa shimin pusukyarkan. Sukaman kuchpkurkan. ²¹ Chaypina Jesuska wambrapa tatanta tapurkan:

—¿Mashna tiemputanatí chashna kawsan?

Payka aynirkan:

—Takshillunmantapacha unkudu kawsan. ²² Chay supayka wambraynita wañuchinayashpa yakupi ninapi urmachin. Chayrayku roygayki llakichiwaysapa. Atipashpaykika yanapawaysapa.

²³ Jesuska chay runata willarkan:

—¿Manarachu kreyiwanki atipanay-nita alliyachiyya? Ñukata tukuy shunku kreyiwaptiki rikchak layata rurasha.

²⁴ Chayta willaptin chay wambrapa tatanka sinchita willarkan:

—Kreyini yanapawanaykita. Yanapa-way tukuy shunku ashwanta kreyinay-nipa.

²⁵ Chaypina Jesuska kawarkan ashwan aya runakuna shamuykanankunata. Chayta kawashpa supayta sinchita willarkan:

—Kan kay wambrata unkuchishkanki mana rimakunanpa nima uyarikunana. Kunanka willayki: ¡Kay wambramanta llukshiy! ¡Amana kutin paypika yaykuy-nachu!

²⁶ Chashna Jesus willaptin chay supayka sukaman kaparishpa kashkan chay wambrata chukchuchirkhan.

Paymanta llukshishpa iden wañudutashina sakirkan. Chayta kawashpa chay runakuna rimarkansapa wañushkanta.

²⁷ Chaypina Jesuska makinmanta apishpa chay wambrata sanutana atarichirkan.

²⁸ Chaymanta suk wasiman Jesus yaykuptin disipulunkuna sapallanta tapurkansapa:

—¿Imapatí ñukaykuna chay supayta mana atipashkanisapa llukshichiyta?

²⁹ Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Chay laya supayta atipanchisapa llukshichiyta mana nimata mikushpa tukuy shunku Tata Diosta roygashpa.

Jesus kashkan

willarkansapa wañunanta.

(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45)

³⁰ Chay llaktamanta rishpankuna Galilea partipi puriykarkansapa. Jesuska mana munarkanchu ni pi yachananpa chaypi kananta. ³¹ Chashna riykashpan-kuna disipulunkunata yachachirkansapa:

—Chikniwak runakuna ñuka sielumanta shamudu runata awtoridar-kunapi kukuwankasapa. Paykuna

wañuchiwankasapa. Chaymanta kimsa diyapi kashkan kawsamusha.

³²Chaypina disipulunkuna chay yachachikunanta mana nima entiendishpankunapish manchakurkansapa tapuya.

**Jesus yachachikurkan maykanmi
ashwan sinchi kamachikuk
kanka nishpa.**

(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

³³Chaymanta Jesuska disipulunkunawan Kapernaum llaktapi chayarkansapa. Chaypina wasipi kashpankuna Jesuska disipulunkunata tapurkansapa:

—Ñanpi shamuykaptinchikuna
¿imatati ayinakuykashkankichi?

³⁴Paykunaka pinkakushpankuna mana nimata ayinkansapachu. Ñanpika sukaman ayinakushkasapa tukuy paykunamanta maykanmi ashwan alli kamachikuk kanka nishpa. ³⁵Chaypina Jesuska tiyarishta tukuy chunka ishkay disipulunkunata ladunman kayarksapa. Paykunata willarkansapa:

—Kankuna ashwan alli kamachikuk kanayashpaykichi mana kreyinakushpa sukkunata sirvinaykichi tiyan.

³⁶Chashna willashpankuna Jesuska suk taksha wambrilluta kayashpa chawpinkunapi shayachirkan. Chaymanta payta markashpa willarkansapa:

³⁷—Kankuna ñukata kuyawashpa suk wambrata chaskishpaykichi ñukatami chaskiwaykankichi. Ñukata chaskiwaypaykichi mana ñukallatachu chaskiwaykankichi. Kachamuwak Tatayni Diostapish chaskiykankichi.

**Suk runa mana
chikniwashpanchikuna
yanapawaykanchisapami.**

(Mt 10.42; Lk 9.49-50)

³⁸Chaymanta disipulun Juan Jesusta willarkan:

—Maestru, suk runata kawashkani-sapa kanpa shutikita rimashpa runaku-namanta supaykunata llukshichtiptin. Ñukaykuna payta michashkanisapa mana ñukanchikunawan tantalla puriptin.

³⁹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Ama michaychichu. Suk runa shutinita rimashpa suk almirana *milagruta rurashpa mana washanchawankachu. ⁴⁰Suk runa mana chikniwashpanchikunaka yanapaway-kanchisapami. ⁴¹Ñukata katiwashkayki-chirayku ichara suk runa suk tipi chirik yakuta kushunkichiman. Allita willayki-chi. Tata Dios chay upyachishuk runata suk premyunta kunka.

**Jesus yachachikurkan Tata Dios
uchallichikuk runakunata sukaman
kastigananta.**

(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)

⁴²Chaymanta Jesuska willarkansapa:

—Maykan runa ñukata kreyiwak mana alabanakuk runata uchallichiptin Tata Dioska sukaman kastiganka. Ashwan alli kanman payta atun rumi makita kunkanpi watashpa atun yakupi wishchukunankunapa.

⁴³⁻⁴⁴Chayrayku willaykichi: Ichara makikichiwan mana allita rurankichi-man. Chay uchallichishuk makikita tipiychi ama ishkantin makikichiwan mana tukuyniyuk ninaman rinaykichi-pa. Ashwan alli kanman suk makiki-chillawan sielman rinaykichi-pa.

⁴⁵⁻⁴⁶Ichara chakikichi pushashunkichi-man mana allita ruranaykichi-pa. Chay uchallichishuk chakikichita tipiychi ama ishkantin chakikichiwan mana tukuyniyuk ninaman rinaykichi-pa.

Ashwan alli kanman suk chakikichilla-wan sielman rinaykichi-pa. ⁴⁷Chay-manta ichara ñawikichiwan imatapish kaptin kawashpa uchallikunkichiman.

Chay uchallichishuk ñawikichita surkuychi ama ishkantin ñawikichiwan mana tukuyniyuk ninaman rinaykipa. Ashwan alli kanman suk ñawikichillawan sielipi yaykunaykipa Tata Dioswan kawsak.⁴⁸ Chay ninapi kurukuna mana wañunchu. Chay nina mana wañunchu.

⁴⁹Chaypina yachachikuyllapi Jesuska katirkana:

—Tukuy ñukata kreyiwak runakuna iden ninapishina sufrinankuna tiyan ama uchallikushpa kawsanankunapa. Tata Diosta rupachinan ofrendata kuptinchikuna alli kachichadu kanan tiyan.⁵⁰ Alli kachika tukuy layapa alli. Allpayuk kachi manami kashkan kachi tukunkanachu. Kankuna alli kachishina kashpaykichi kushikuypuru sukwani sukwani yanapanakushpa kawsaychi.

**Jesus yachachikurkan kasaradukuna
ama warminta wishchunankunapa.**

(Mt 19.1-12; Lk 16.18)

10 ¹Tukuy chaykunata yachachikushkankunawasha Kapernaum llaktamanta Judea partiman Jesus rirkan. Chaymanta Jordan yaku chimbamana rirkan. Chaypi aypa runakuna tantanakuptinkuna payka amañashkanshina yachachikurkan.² Chaypina *fariseo runakuna Jesusta sukmanta pantachichinayarkunapa. Paykunaka ladunchashpankuna tapurkunapa:

—¿Moisespa killkadunka rimanchu suku runa mana warminta munashpa wishchunana?

³Chaypina Jesuspish tapurkunapa:

—¿Imatati Moises killkadunpi willashunkichi?

⁴Paykunaka aynirkunapa:

—Moiseska willawarkanchisapa maykan runapish warminta wishchunayashpa awtoridarpip killkadu papelta chaskichishpa atipananta wishchuyta.

⁵Chaypina Jesuska willarkunapa: —Kankuna sinchi shunku kaptikichi Moiseska almitishurkankichi warmikichita wishchunaykipa.⁶ Tata Dios kay allpata rurashkanwasha warmita ullkuta rurarkan.⁷ Chayrayku willarkan: “Tukuy ullku tatanta mamanta sakinka warminwan tantanakushpa kawsanana. ⁸Chashna tantanakushpankuna suklallahshina kankasapa.” Chashna Tata Dios willaptin suk ullku warminwan tantalla kawsashpankuna suklallahshina kawsankunapa. Manana ishkaynachu.⁹ Tata Dios chayta rimashkanrayku mana allichu niman suk runa warminta wishchunana.

¹⁰Chayta Jesus yachachikushkanwasha wasipi yaykushpankuna disipulunkunaka Jesusta yachachikushkanta kashkan tapurkunapa.¹¹ Chaypina Jesuska paykunata willarkunapa:

—Suk ullku warminta wishchushpa chikan warmiwan kasarashpa uchallikushpa kawsan.¹² Warmipish kusanta sakishpa chikan ullkuwan kasarashpa uchallikushpa kawsan.

**Jesus munarkan wambrillukuna
payman shamunankunapa.**

(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

¹³Chaymanta Jesusman aypa runakuna wambrakunata pushamurkunapa llankananankunapa. Chaypina Jesuspa disipulunkuna piñayashpa micharkunapa ama pushamunankunapa.¹⁴ Chayta kawashpa Jesuska piñakushpa willarkunapa:

—Ama chay wambrakunata michaychihu ñukaman shamunankunapa. Wambrakuna mana kreyinakushpa tatanpa munaynippi kawsansapa. Kankunapish wambrakunashina kawsashpaykichira Tata Diospa mandunpi yaykunkichi.¹⁵ Mash allita uyariwaychi. Kay wambrakunashina

kankunapish Tata Diospa munananta ruranaykichi tiyan. Mana paypa munananta rurashpaykichika mana mandunpika yaykunkichichu.

¹⁶Chashna Jesus willashpankuna tukuy chay wambrakunata markarkansapa. Chaymanta umankunapi llankashpa Tata Diosta roygarkan yanapanankunapa.

**Tukuy layayuk runa
Jesuswan parlarkan.
(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)**

¹⁷Chaymanta Jesus riyaptin suk runa kallpashpa laduncharkan. Ñawpaknippi kunkuriykushpa tapurkan:

—Alli maestru ¿imata rurashpatí Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsayman?

¹⁸Chashna tapuptin Jesuska willarkan: —¿Imapatí alli kanaynita willawanki? Tata Diosllami alli. ¹⁹Tata Diospa kamachikunankunata allita yachanki. Kashna willawanchisapa: “Ama runamasikichita wañuchiychu. Ama chikan warmiwan uchallikushpa kawsaychu. Ama nimata suwaychu. Ama ni pita llullakushpa tumbaychu. Ama ni pita llullachiychu. Tataykita mamaykita kuyashpa kawsay.”

²⁰Chashna Jesus willaptinna chay runaka willarkan:

—Maestru, ñuka wayna kashkayni mantapachami chaykunata allita kasushpa kawsaykani.

²¹Chaypina Jesuska kuyashpa kawarkan. Willarkan:

—Sukllananami illashunki ruranaykipa. Rillay tukuy laya tiyapushuknikita rantikumuy. Chay rantikushkayki chaninta mana nimayuk runakunata kuysapa. Chaypira sielipi tukuy layayuk kanki. Chaymanta shamuy ñukata katiway.

²²Chayta uyarishpa chay runaka sukaman llakishpa wasinman kutirkana sukaman rikchak layayuk kashpa.

²³Chay runa llakishpa riptinna Jesuska

tukuy chay runakunata kawashpa disipulunkunata willarkansapa:

—Chay laya kullkinllapi kreyinakuk runakuna mana atipankasapachu Tata Diospa mandunpi yaykuya.

²⁴Chayta uyarishpankuna disipulunkuna sukaman almirarkansapa. Chaypina Jesuska kashkan willarkansapa:

—Wambraynikuna, suk runa kullkinllapi kreyinakushpa mana atipanchu Tata Diospa mandunpi yaykuya. ²⁵Suk *kamellu animal suk aguja uchkuanta mana atipanmanchu pasayta.

Chashnami kullki likidu runa kullkinta ashwanta munashpa mana atipankachu Tata Diospa mandunpi yaykuya.

²⁶Chayta uyarishpa disipulunkuna ashwanta almirashpankuna tapunakurkansapa:

—Chashna kaptinka ¿pikunatí atipanka Tata Diospa mandunpi yaykuya?

²⁷Chaypina Jesuska chapashpankuna willarkansapa:

—Manami ni suk runa atipanmanchu kikinllamanta yaykuya. Tata Diosllami atipan runakunata mandunpi yaykuchiyta. Paymi tukuyta atipan rurayta.

²⁸Chaypina Pedru willarkan:

—Ñukaykuna tukuy tiyawakninikunata sakimushpaynikuna kanta katiykaykisapa.

²⁹Jesuska willarkan:

—Allita willaykichi. Kankuna katiwashpa ñuka salvakuk kanaynita yachachikushpa wasikichita, wawkikichita, panikichita, mamaykichita, tataykichita, wambraykichita, terrenuykichita sakishkankichi. ³⁰Chashna sakiptikichi Tata Diosmi kushunkichi sakishkaykichimanta ashwan aypa wasikichita, wawkikichita, panikichita, mamaykichita, wambraykichita, terrenuykichita. Kay allpapi sufrishpaykichiwichipish wañushkaykichiwasha mana

tukuuniyukta Tata Dioswan sielupi kawsankichi.³¹ Kunan kay tiempu aypa runakuna yuyanakunsapa ashwan alli kanankunata. Paykuna Tata Diospa mandunpi washeru kankasapa. Chaymanta kankuna mana munadu kashpaykichipish Tata Diospa mandunpi kamachikukkuna kankichi.

**Jesus kimsaynin kuti
willarkansapa wañunanta.**
(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)

³²Chaymanta Jerusalen llaktaman riykaptinkuna Jesuska disipulkunkunamanta ñawpakte riyarkan. Paykunaka sukaman almirarkansapa Jesus Jerusalenman riptyin. Manchakuypuru Jesusta katiykarkansapa. Chaypina Jesuska chunka ishkay disipulkunkunallata chikanman pushashpankuna kashkan willarkansapa wañunanta:

³³—Allita yachankichi Jerusalen llaktaman riykananchikunata. Chaypi suk runakuna *saserdotekunapa kamachikukninkunaman Moisespa killkadunta yachachikuk runakunaman pushawankasapa rantikuwak. Chaypina ñuka sielumanta shamudu runa kaptinipish paykunaka tantanakushpa yuyankasapa wañuchiwanankunapa. Chaypina *romano runakunapa makinpi kukuwankasapa wañuchiwanankunapa.³⁴Paykunaka sukaman asichiwashpankuna tukaychawankasapa makawanka-sapa wañuchiwanankasapa. Chaymanta wañuchiwashkankunamanta kimsa diya ukun kashkan kawsamusha.

**Santiagowan Juan Jesusta
roygarkansapa kamachikunan
tiempu ladunpi tiyarinankunapa.**
(Mt 20.20-28)

³⁵Chaymanta Sebedeopa wambrankuna Santiagowan Juan Jesusta ladunchashpa willarkansapa:

—Maestru, munanisapa mañanayni-kunata rurapanaykipasapa.

³⁶Payka tapurkan:

—¿Imatati munankichi kankunapa ruranaynipa?

³⁷Paykunaka willarkansapa:

—Kan allimata tukuy layata kamachikushpayki tiyachiwaysapa supta alli laduykipi supta lluki laduykipi ñukayku-napish kamachikunaynikunapa.

³⁸Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—Kankunaka mana yachankichichu imatami mañawaykankichi nishpa. Ñukami tukuy layata sukaman padesinayni tiyan wañunaynikaman. Chashna padesishpida iden suk ayak likitudashina upyasha. Kankunaka manami atipankichimanchu ñukashina nanaykunata muchuya.

³⁹Chashna willaptinkuna paykunaka aynirkansapa:

—Ariya, atipashasapa muchuya.

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Deverasmi ñukatashina kankunata-pish sukaman padesischishunkichi. Ñukatashina chiknishushpaykichi wañuchishunkichi.⁴⁰Tatayni Diosmi akllanka pikunami laduynipi tiyarinkasapa nishpa. Ñukaka manami ni pita willashachu laduynipi tiyarishpa kamachikunana.

⁴¹Chayta willaptinkuna chay chunka disipulkunkuna uyarishpankuna Santiago Juanta sukaman piñayarkan-sapa.⁴²Chaypina piñayashkankunata kawashpa Jesuska kayashpankuna willarkansapa:

—Kankunaka allita yachankichi tukuy llaktakunapi kamachikuk runakuna sukaman sinchita kamachikunankunata. Paykunaka mandunpi kawsak runakunata sukaman padesischinsapa kasunankunapa.⁴³Kankunaka ama chay sinchi kamachikuk runakunashina kanayaychi-chu. Alli kamachikuk kanayashpayki-

chika tukuy runamasikichita sirvinayki-chi tiyan.⁴⁴ Chaymanta tukuy runakunamanta ashwan kamachikuk kanayash-paykichika iden rantidu runakunashina tukuyta yanapanaykichi tiyan.⁴⁵ Ñukapish sielumanta kay allpaman shamush-kani tukuy runakunata sirvinaynipasapa. Mana shamushkanichu sirviwa-nankunapa. Shamushkani wañushpa aypa runakunata kastigumanta salvanaynipasapa.

**Jesus mana kawakuk runata
alliyachirkán.**
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)

⁴⁶ Chaymanta Jesus disipulunkunawan Jeriko llaktapi chayarkansapa. Chaymanta chay llaktamanta disipulunkunawan llukshiptinkuna aypa runakuna Jesusta katirkansapa. Chay ñanpi suk mana kawakuk runa Timeopa wambran Bartimeo tiyarihpá kullkita mañakuykarkan.
⁴⁷ Chaypina chay runaka Nasaretmanta Jesus pasaykananta uyarishpa sinchita rimashpa Jesusta willarkan:

—Jesus, ñawpa Davidpa miraknin, ñukatapish llakichiway!

⁴⁸ Chayta uyarishpankuna chay aypa runakuna michashpankuna willarkan-sapa upallayanana. Chaypina ashwan sinchita willarkan:

—Jesus, ñawpa Davidpa miraknin, ñukatapish llakichiway!

⁴⁹ Chaypina Jesuska riyakashkanmanta shayarishpa willarkansapa:

—Chay runata kayaychi.

Chashna willaptin chay mana kawakuk runata kayashpankuna willarkansapa:

—Ama llakiychu. Atarimuy. Jesus kayashunki.

⁵⁰ Chayta uyarishpa chay mana kawakuk runaka kapanta wishchukushpa brinkashpa Jesusta laduncharkan.⁵¹ Chaypina Jesuska tapurkan:

—Imapití munanki yanapanaynipa?

Chaypina chay runaka willarkan:
—Maestru, ñawinita alliyachipay kashkan kawakunaynipa.
⁵² Chaypina Jesuska chay runata willarkan:
—Kan allita kreyiwashkaykirayku alliyachiykí. Allita kawakushpana rillary. Jesus chayta willaptinlla chay runaka kashkan kawakurkan. Chay ratumantapa-cha Jesusta katirkán chay ñanta riptin.

Jerusalen llaktapi Jesus yaykurkan.

(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40;
Jn 12.12-19)

11 ¹ Jerusalen llaktaman Jesus riyakashpa *Olivos urkupi chayarkan. Chay urku karkan Betfage Betania llaktakunapa ladunkunapi. Chaypi chayaptinkuna Jesuska ishkay disipulunkunata kacharkansapa.
² Kachashpankuna willarkansapa:
—Rillary chay kawananchi llaktaman. Chaypi chayashpaykichi suk watadu burruta tarinkichi. Chay burrutaka manara ni pi montanrachu. Chayta paskashpaykichi pushamuychi.
³ Maykan tapushuptikichi: Imapati paskankichi nishpa willaychi: “Señor-nini munan montananpa. Suk ratukaman kutichimushkaykisapa.”

⁴ Chaypina disipulunkuna rishpankuna suk kallipi suk punku ladunpi watadu burruta tarirkansapa.⁵ Chay burruta paskaykaptinkuna kawashpa suk runakuna tapurkansapa:

—¿Imatati ruraykankichi? ¿Imapatí chay burruta paskaykankichi?

⁶ Paykunaka Jesus willashkantashina aynirkansapa. Chaypina almitirkansapa pushanankunapa.⁷ Chaypina Jesusman disipulunkuna chay burruta pusharkan-sapa. Burrupa sawanpi llachapankunata churarkansapa Jesus montananpa.

⁸ Chaymanta Jesus chay burrupi Jerusalenman riyaptin aypa runakuna

chay rinan ñanpi sawa llachapankunata mantarkansapa. Sukkuna chakrankunamanta aypa pankayuk ramakunata apamushpankuna ñanpi mantarkansapa.⁹ Chaypina Jesuspa ñawpkninta rik runakuna washanta katik runakunapish sukaman kushikushpankuna sinchita willarkansapa:

—¡Akuychi kuyaypachi Tata Diospa shutinpi shamuk runata! ¹⁰Kushikupacha Jesus ñawpa alli kamachikuk Davidshina sinchi kamachikuk kaptin. ¡Akuychi altu sielipi kawsak Tata Diosta sukaman kuyaypachi!

¹¹Chaymanta Jerusalenpi yakyushpa Jesuska *Tata Diospa wasinman rirkana. Chaypi tukuy layata kawashpa disipulunkunawan rirkana Betania llaktaman tardina kaptin.

**Jesus mana wayuchakuk igo
kaspita willarkan chakinanpa.**

(Mt 21.18-19)

¹²Chaymanta kayantin Betaniamanta Jerusalen llaktaman kutishpa Jesuska sukaman yarkarkan. ¹³Chaypina karullamanta pankasapa *igo kaspi kawarkan. Chayta laduncharkan kawak wayuyukchu manachu nishpa. Chay kaspi tarirkan pankasapallata mana niman suk wayuyukta manara wayuchakunan tiempu kaptin. ¹⁴Chaypina Jesuska chay igo kaspi willarkan:

—Kunanmantapacha manana kutin ni pi wayuykita mikunkanachu.

Chayta willaptin tukuy disipulunkunaka uyarirkansapa.

**Tata Diospa wasinmanta Jesus
rantiyakak rantikuykak
runakunata karkurkansapa.**

(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48;
Jn 2.13-22)

¹⁵Jerusalenpi chayashpankuna Tata Diospa wasinpi Jesuska yaykurkan. Chaypi

kawarkan rantiyakak rantikuykak runakunata. Tukuy paykunata karkurkansapa. Chaymanta kullkita kambiakuk runakunapa mesankunata tikrachipurkansapa. Urpaykuna rantikuk runakunapa bankunkunata tikrachipurkansapa. ¹⁶Mana munarkanchu Tata Diospa wasinpi ni pi imatapish apashpa purinankunapa.

¹⁷Chaypina tukuy chay runakunata yachachishpa willarkansapa:

—Tata Dioska killkadunpi willawanchi: “Tukuy llaktakunamanta runakuna shamushpankuna rimankasapa kay wasini oranankuna wasi kananta.” Tata Dios chayta willawaptinchikunapish kankuna paypa wasinta ruraykankichi suwakunaykichi wasita.

¹⁸Chayta uyarishpankuna *saserdote-kunapa kamachikukninkunawan Moisespa killkadunta yachachikukkuna kallarirkansapa yuyaykuya imashnami Jesusta wañuchinkasapa nishpa. Chashna wañuchinayashpankunapish manchakurkansapa apiya tukuy runakuna Jesuspa yachachikunanta sukaman almiraptinkuna. ¹⁹Chaymanta tutayaptinna Jesuska disipulunkunawan Jerusalenmanta llukshirkansapa.

**Mana wayuyuk igo kaspi
chakirkan.**

(Mt 21.20-22)

²⁰Kayantin tutapacha Jesuska disipulunkunawan chay igo kaspi ladunta pasashpankuna kawarkansapa sapintinta chakidutana. ²¹Chayta kawashpa Pedru yuyarkan Jesus mana wayunta tarishpa rimashkanta. Chayrayku willarkan:

—Maestru, kayna willashkanki kay igo kaspi amana kutin wayuchakunampa. Mash kaway. Ñami chakishkana.

²²Jesuska willarkansapa:

—Tukuy shunku Tata Diosta kreyiyichi. ²³Allita willaykichi. Kankuna-

pish Tata Diosta allita kreyishpa atipankichiman iden ñukashina rurayta. Kay urkuta willankichiman: "Kaymanta suchushpayki rillary atun yakupi sumik." Tukuy shunku Tata Diosta kreyishpa chayta willaptikichi kay urku suchuman. Ama shunkuykichipi yuyachichu suchunkachu manachu nishpa.²⁴ Tukuy shunku kreyikushpa Tata Diosta mañashpaykichi allita kreyiychi chaskinaykichita. Chaypira Tata Dioska tukuy mañashkaykichita kushunkichi.²⁵ Chaymanta Tata Dioswan parlayakash-paykichi runamasikichi rabyachishush-kaykichita yuyashpa perdonaychi sielipi kawsak Tataykichi kankunata-pish uchaykichimanta perdonashunaykipa.²⁶ Kankuna mana perdonaptikichika Tata Diospish manami perdona-shunkichichu.

Jesus chiknik runakunata upallayachirkansapa.
(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷Chayta yachachikushkanwasha Jerusalen llaktaman Jesuska disipulunkunawan kutirkan. Chaypina Tata Diospa wasinpi puriykaptin saserdote kunapa kamachikukrinkunawan Moisespa killkadunta yachachikukkunawan *judiyukunapa *ansianunkuna laduncharkansapa.²⁸ Chaypina Jesusta tapurkansapa:

—¿Pití kanki chashna yachachikunaykipa? ¿Pití kachamushushka Tata Diospa wasinmanta chay rantikuk runakunata karkunaykipa?

²⁹⁻³⁰Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ñukapish kankunata tapuykichi. Ayniwaptikichika willashkaykichi pimi kachamuwashka nishpa. May willaway-chi ¿pití Juantaka kachamurkan runakunata bawtisanankunapa? ¿Tata Dioschu kachamurkan? ¿Suk runachu kachamurkan? May ayniwaychi.

³¹Chashna Jesus tapuptinkuna chay runakunaka sukwana sukwana ayninakushpa willanakurkansapa:

—Ayniptinchikuna Tata Dios Juanta kachamushkanta payka willawashunchisapa: "Tata Dios kachamushka kaptin ¿imapati mana payta kasushkankichi?"³²

Chaymanta ayniptinchikuna runakuna kachamushkanta tukuy kay runakuna sukaman piñayawashunchisapa.

Paykunaka kreyinsapa Tata Dios kachamuptin yachachikushkanta.

³³Chashna willanakushpankuna Jesusta willarkansapa:

—Mana yachanisapachu pimi Juantaka kachamushka nishpa.

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Ñukapish manami willaykichichu pimi kachamuwashka tukuy kaykunata ruranaynipa.

Jesus yachachikurkan mana alli rurak trabajadorkunapa ejemplunta.
(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)

12 ¹Chaymanta Jesuska kallarirkan ejemplukunata parlachikushpa yachachikuya. Willarkansapa:

—Suk runa chakranpi uvakunata tarpuishikanwasha wertanta rurachirkan. Chaymanta suk manllayba atun batanta churarkan chaypi uva wayukunapa illinta kapinankunapa. Chaymanta suk manllayba altu wasita rurachirkan altuyninmanta suk runa kuydanarpa. Tukuy chaykunata rurashpana suk runakunawan paktanakurkansapa uvata pallashpankuna paywan patumanankunapa. Chashna paktanakushpankuna chay runaka rirkana suk karu llaktaman.

²Chaymanta pallana tiempu chayamuptin chay runaka suk wiwachunta kacharkan patuma palladu uvata chaskik. ³Paykunaka chay

wiwachuta apishpankuna makarkansapa. Mana nimata kushpankuna kacharkansapa. ⁴Chaypina chay chakrayuk runaka suk wiwachunta kacharkan. Chaypina chay trabajador-kuna rabyakushpa umanpi waktashpa llikipurkansapa.

⁵Chaypina chay chakrayuk runa kashkan suk wiwachunta kachaptin paytaka wañuchirkansapa. Chaymanta aypa wiwachunkunata kacharkan. Sukkunata makarkansapa sukkunata wañuchirkansapa.

⁶Chay chakrayuk runapa tiyarkanlla suk runa kachananpa. Paymi karkan sukaman kuyashkan wambran. Paytana kachashpa yuyarkan: "Kay wambraynita manchashpankuna kasunkasapa."

⁷Chaypina chay chakra kuydak runakuna patronpa wambranta kawashpankuna willanakurkansapa: "Mash kawaychi. Chay shamuykak runaka chakrayuk runapa wambranmi. Tatan wañuptin kay chakra paypa kiparinan tiyan. Kunanlla akuychi wañuchiypachi kay uva chakra ñukanchikunapa kiparinanpa." ⁸Chashna willanakushpankuna chay runapa wambranta apirkansapa. Chaymanta wañuchishpankuna uva chakra washaman wishchurkansapa.

⁹Chaypina Jesuska tapurkansapa:

—¿Imatati yuyankichi? Chay chakrayuk runaka ¿imatati ruranka? Chay chakranman rishpa tukuy kuydak runakunata wañuchinka. Chaymanta chikan runakunata chakranta kunan tiyan kuydanankunapa. ¹⁰Kankuna ¿manachu Tata Diospa killkadunta leyishkankichi? Chay killkadunpi riman:

"Suk runa wasinta rumimanta ruraptin trabajadorninkuna suk alli sinchi rumita wishchurkansapa mana alli nishpa.

Chashna wishchukuptinkunapish chay wasichakuk runaka chay wishchudu rumita wasi kallarinanpi churarkan.

¹¹ Chashna Tata Dios ruraptin sukaman almiranchisapa."

¹² Chashna Jesus rimaptin chay chiknik runakuna allita entiendirkan-sapa paykunapa rimashpa chay ejempluta yachachikushkanta. Chayrayku apinayarkansapa. Apiyta munashpapish mana apirkansapachu runakunata manchashpankuna. Chayrayku Jesusta sakishpankuna kutirkansapa.

**Jesusta tapurkansapa romano
kamachikukta pagarankasapachu
manachu nishpa.**

(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³ Chaypina chay chiknik runakunaka sukaman Jesusta chatayta munashpankuna suk *fariseokunawan *Herodespa partidaryunkunata kacharkansapa pantachichik mana allita rimananpa.

¹⁴ Chaypina chay kachadu runakunaka allipi tukushpankuna Jesusta willarkansapa:

—Maestru, ñukaykuna yachanisapa mana llullakushpa allimallata yachachikunaykita. Tukuy runakunata yachachinki Tata Diospa munananta rurashpa kawsanankunapa. Kanmi tukuy runakunapa yuyayninkunata allita riksinki. Chayrayku ni pita manchashpa yachachikunki. Kunanka willawaysapa: *Roma llaktapi sinchi kamachikuk kullkinikunata mañawaptinkuna ¿allichu manachu pagarakunaynunapa? ¿Pagarakushasapachu manachu?

¹⁵ Chashna tapuptinkuna Jesuska allita yacharkan allipi tukushpankuna pantachichinayanankunata. Chaypina willarkansapa:

—¿Imapatí pantachichiwanayakankichi? Apamuychi suk kullkita kawanay-nipa.

¹⁶Chay runakuna kullkita kawachip-tinkuna Jesuska tapurkansapa:

—¿Pipa uyantatí pipa shutintatí killkaduta kawankichi?

Paykunaka aynirkansapa:

—Roma llaktapi kamachikuk *Sesarpa uyanta shutinta kawanisapa.

¹⁷Chashna ayniptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Chay kamachikuk Sesarpa kaktaka payta kuychi. Chaymanta tukuy laya Tata Diospa kaktaka Tata Diosllata kuychi.

Jesus allimata ayniptinkuna chay pantachichinayak runakunaka sukaman almirarkansapa.

Jesus yachachikurkan wañudukuna kawsamunankunata.

(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

¹⁸Chaymanta *saduseo runakuna rirkansapa Jesuswan parlak. Saduseokunaka yachachikuksapa mana ni pi wañushkanmanta kawsamunanta. Chayrayku paykunaka Jesusta willarkansapa:

¹⁹—Maestru, ñawpa yachachikuk Moiseska yachachikurkan: “Suk kasadu ullku manara ni suk wambrayuk kashpa wañuptin wawkin viyuda kuñadawan kasaranan tiyan. Chaypina chay warmi ullku wambrata wawayaptin wañudupa wambranshina kanan tiyan.” ²⁰Mash uyariway. Tiyarkan kanchis wawkipura. Chaypina mayor wawkin kasararkan. Chay ullku manara niman suk wambrayuk kashpa wañurkan. ²¹Chaymanta chay ishkaynin wawkin viyuda kuñadanwan kasararkan. Paypish wañurkan mana niman suk wambrayuk kashpa. Chaypina chay kimsaynin wawkin viyuda kuñadanwan kasarar-

kan. Paypish wañurkan. ²²Tukuy chay wawkinkuna sukmanta sukmanta chay viyuda kuñadanllawan kasararkansapa. Kanchisnintin mana niman suk wambrayuklla wañurkansapa. Chaymanta chay warmipish wañurkan. ²³Kunanka willawaysapa. Wañudu runakuna kawsamuptinkuna chay kanchis kusanmanta ¿maykan kakpati kanman warminka? Tukuy paykuna chay warmiwan kasaradu karkansapa.

²⁴Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka Tata Diospa killkadunta mana entiendishpa kikikichilla llullachi-nakunkichi. Manami yachankichichu Tata Dios sukaman atipak kashpa wañudukunata kawsachimunanta.

²⁵Tata Dios wañudu runakunata kawsachimushkanwasha mana niman suk ullku niman suk warmi kasaranka-sapanachu. Sielipi kawsak *angelkunashina kawsankasapa.

²⁶¿Manachu leyishkankichi Tata Diospa killkadunta? Chaypi riman wañudukuna kawsamunankunata. Chay ramasapa taksha kaspi rawraykak ukumanta Tata Dios Moisesta willarkan: “Ñuka Abrahampa Isakpa Jakobopa Tata Diosninmi kani.” ²⁷Chashna Tata Dios rimaptin yachanchisapa chay ñawpa awilunchikuna wañushkankunamanta kawsamushpankuna Tata Dioswan kawsaykanankunata. Tata Dioska kawsak runakunallapa Diosninmi. Chayrayku kankunaka sukaman pantakudu kankichi.

Jesus yachachikurkan Tata Diospa kamachikunankunamanta suk ashwan alli kananta.

(Mt 22.34-40)

²⁸Chaymanta Moisespa killkadunta yachachikuk runa Jesus saduseokunata allita aynishkanta uyarishpa tapurkan:

—Maestru, Tata Diospa kamachikunankunamanta ¿maykantí ashwan alli kasunaynikunapa?

²⁹Chayta tapuptin Jesuska willarkan:

—Tata Diospa kamachikunankunamanta ashwan alli kamachikunan riman: “*Israel runakuna, uyariyichi: Kamachiwakninchí Tata Dios suklallami. ³⁰Tukuy shunku kamachikuk Tata Diosníkita kuyay. Tukuy layata allita rurashpa sukaman munashpa allita yuyaykushpa payta kuyanayki tiyan.” ³¹Chaymanta chay ishkaynín kamachikunan riman: “Kikiki kuyanakuksina tukuy runamasikita kuyashpa kawsay.” Kay ishkay kamachikunankuna tukuy kamachikunankunamanta ashwan allima.

³²Chashna willaptin chay yachachikuk runaka willarkan:

—Maestru, allitami rimashkanki. Mana llullakushpa rimanki suklalla Tata Dios tiyananta. Manami paymanta chikan dios tiyanchu. ³³Tata Diosta kuyashpa animalkunata wañuchishpa *altarpi rupachishpa payta kushichinchisapa. Chaymanta ashwan allita Tata Diosta kushichinchisapa tukuy shunku payta kuyashpa sukaman munashpa tukuy layata allita rurashpa allita yuyaykushpa. Tata Diosta ashwanta kushichinchisapa kikinchi kuyanakuksina runamasinchikunata kuyashpa.

³⁴Chay yachachikuk runa allita kuskanpi aynishkanta uyarishpa Jesuska willarkan:

—Tipillami illashunki Tata Diospa mandunpi yakyunaykipa.

Chashna Jesus willaptin manana ni pi animukurkannachu nimata tapuya.

Jesus yachachikurkan ashwan sinchi kamachikuk kananta.

(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

³⁵Chaymanta Jesuska *Tata Diospa wasinpi yachachikuykashpa tapurkansapa:

—¿Imapatí Tata Diospa rimananta yachachikuk runakuna rimansapa Tata Diosmanta shamuk salvakuk runa Davidpa miraknin kananta? ³⁶Tata Diospa Espiritun yanapaptin David rimarkan:

“Tata Dioska kamachiwak runata willarkan:

‘Alli laduynipi ñukawan tantalla tiariy kamachikunaykipa tukuy chiknishuk runakunata saru saru ruranaynikaman kanta kasushunankunapa.’”

³⁷Chay killkadu rimananpi Davidka rimarkan Tata Diosmanta shamuk salvakuk runa paypa sinchi kamachikunin kananta. Kikin Davidpa kamachikunin kaptinka ¿imashnatí paypa miraknin kanman?

Chashna Jesus yachachikuptin aypa runakuna sukaman kushikushpa uyarirkansapa.

Jesus Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata piñayarkansapa.

(Mt 23.1-36; Lk 11.37-54; 20.45-47)

³⁸Jesus yachachikuykashpa willarkan sapa:

—Ama munaychichu Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata uyariyta. Paykunaka suni llachapankunata churakushpangkuna plasakunapi purinsapa. Sukaman munansapa tukuy runakuna manchashpangkuna rimachinankunapa. ³⁹Chaymanta tantanakunankuna wasikunapi ashwan alli bankukunapi tiyarinsapa. Suk fiestaman rishpangkuna ashwan alli bankukunapi tiyarishpangkuna mikunsapa. ⁴⁰Paykunaka alli rurakshina yuyanakushpanku-napish viyuda warmikunapa wasinkunata kichunsapa. Chay mana allita ruraykashpa sukaman sunita Tata Dioswan parlansapa runakuna rimanan-

kunapa alli rurak kanankunata. Llullachikuk kaptinkuna Tata Dioska paykunata ashwan sinchita kastiganan-kuna tiyan.

**Mana nimayuk warmi chaylla
tiyapushkanta Tata Diosta kurkan.**
(Lk 21.1-4)

⁴¹Chaymanta suk diya Tata Diospa wasinpi ofrendata churanankuna kajon ladunpi Jesus tiyaridu karkan. Chaypi kawarkan aypa runakuna ofrendankunata churaykaptinkuna. Aypa tukuy layayuk runakunapish aypa kullkita churaykarkansapa. ⁴²Chaypina mana nimayuk viyuda warmi chayarkan. Payka ishkay kullkisillunkunata mana yaka chaniyukta churarkan. ⁴³Chayta kawashpa Jesuska disipulunkunata kayashpa willarkansapa:

—Ñuka allita willayichi. Kay viyuda warmika mana nimayuk kayakashpa chay aypa kullkiyuk runakunamanta ashwan alli ofrendata kukushka. ⁴⁴Chay aypa kullkiyuk runakunaka puchushkan kullkinta Tata Diosta kunsapa. Chay mana nimayuk warmika tukuy tiyapushkanta Tata Diosta kuyashpa kushka. Chayrayku payka Tata Diosta ashwanta kushichin.

**Jesus rimarkan Tata Diospa
wasin urmananta.**
(Mt 24.1-2; Lk 21.5-6)

13 ¹Jesuska *Tata Diospa wasinmanta llukshiykaptin suk disipulun willarkan:

—Maestru, mash kaway kay allima rumikunawan ruradu Tata Diospa wasinta.

²Chashna kawachiptin Jesuska aynirkan:
—¿Allitachu kawaykanki kay allima ruradu manllayba wasita? Suk tiempu kaman chiknik runakuna tukuy kay

rumimanta ruradu wasita urmachinkasapa. Mana niman suk rumi sawapura kiparinkanachu.

**Jesus yachachikurkan manara kay
allpa kulluptinra imakunatami
kawankasapa nishpa.**
(Mt 24.3-28; Lk 21.7-24; 17.22-24)

³Chaymanta *Olivos urkuman rishpankuna Jesuska chaypi tiyarirkan. Chay urkuka Tata Diospa wasinmanta kuskanpi karkan. Chaypina Pedruwan Jakobowan Juanwan Andres chikanman rishpa Jesusta tapurkansapa:

⁴—¿Aykapití Tata Diospa wasinta urmachinkasapa? ¿Imakunata kawashpatí yachaymansapa chay rimashkaykita rurankunata?

⁵Chaypina Jesuska aynirkansapa:
—Kuydanakuychi ama ni pi llullachi-shunaykichipa. ⁶Manara kutimuptinira aypa runakuna shamunkasapa ñukapi tukushpa willashuknikichi: “Ñukami Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kani.” Chashna rimashpankuna aypa runakunata llullachinkasapa.

⁷Runakuna chikninakushpankuna kaypi chaypi makanakushpa wañuchi-nakunkasapa. Chayta yachashpaykichi ama manchakuychichu. Wañuchinakushpa kawsaptinkunapish manara tukunan tiempurachu. ⁸Suk partipi kawsak runakuna chikan llaktapi kawsakkunawan sukaman chikninakushpa makanakushpa wañuchinakunkasapa. Aypa llaktakunapi allpa sinchita kuyunka. Chaymanta kaypi chaypi sinchi yarkay tiyanka. Chashna runakuna chaykunawan sukaman sufrishpankuna ashwantara sufrinka-sapa.

⁹Kikikichi kuydanakuychi. Chay tiempu chiknishuk runakuna awtoridar-kunapi chatashunkichi. Tantanakunankuna wasikunapi makashunkichi.

Ñukata kreyiwashpa kawsashkaykichi-rayku awtoridarkunapi llaktakunapa ashwan sinchi kamachikukkunapi chatashuk pushashunkichi. Chaypina chay awtoridarkunata atipankichi willaya ñuka salvakuk kanaynita.
¹⁰Manara kay allpa kulluptin tukuy llaktakunapi yachachikunaykichi tiyan ñuka salvakuk kanaynita.

¹¹Chay runakuna awtoridarkunaman chatashuk pushashuptikichi ama manchakushpa yuyaychichu imatami willankichi nishpa. Chashna oras Tata Dios yanapashunkichi kuskata rimanaykicipa. Manami kikikichimantachu rimankichi. Tata Diospa Espiritun yanapashunkichi allita rimanaykicipa.

¹²Chaymanta chay tiempu chay runakuna wawkinkunata chiknishpa awtoridarkunapi chatankasapa wañuchinankunapa. Suk runakuna wambrankunata chiknishpankuna chatankasapa. Sukkuna tatanta mamanta chiknishpankuna wañuchinkasapa.
¹³Tukuy pi kankunatapish chiknishunkichi ñukata kreyiwashkaykic chirayku. Kankuna wañunaykichi diyakaman allita kreyiwashpa kawsaptikichi Tata Dioska kastigumanta salvashunkichi.

¹⁴Chaymanta Jesuska willarkansapa:
—Tata Diospa wasinpi suk runa sukaman millanapa layata ruranka. Chayta ruraptin kawashpaykichi Judeapi kawsashpaykichi urkukunaman nitikuychi. Kayta leyishpa allita entiendiychi.
¹⁵Wasikichi altuyninpi kashpaykichika chayllamanta nitikuychi. Ama wasikichipi yaykuychichu nima tiyapushuknikichita surkuk.

¹⁶Chashna oras chakraykichipi trabajay-kashpaykichika chayllamanta nitikuychi. Ama wasikichiman kutiychichu nima llachapaykichita surkuk.

¹⁷Chay sinchi llakina tiempu okupada warmikuna ñuñuchikuk warmikuna

sukaman padesinkasapa. Chayrayku paykunata sukaman llakichini.
¹⁸Kankunaka Tata Diosta roygaychi ama tamya tiempu nima *samana diya nitikunaykipa.
¹⁹Chay tiempu sinchi llakina tiyaptin tukuy runakuna sukaman padesinkasapa. Tata Dios kay allpata rurashkanmantapacha manara chay laya llakina tiempu tiyashkanrachu. Nima chay tiempu washan chay laya llakina tiyankachu.
²⁰Tata Dioska tukuy akllashkan runakunata kuyashkanrayku chay llakina tiemputa tukuchanka. Mana utka tukuchaptinka tukuy runakuna wañunmansapa.

²¹Chaymanta Jesuska yachachikuy-llapi katirkan:

—Chay tiempu ichara suk runakuna willashunkichiman: “Mash kawaychi. Kaypinami chaypinami Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa.” Chashna willashuptinkuna ama kreyiychichu.

²²Aypa runakuna llullachikushpa rimankasapa Tata Diosmanta shamudu salvakuk runakuna kanankunata. Sukkuna llullachikushpa rimankasapa Tata Dios kachamushkanta yachachikunankunapa. Paykunaka rikchak laya almirana *milagrukunata rurankasapa. Chayta rurashpankuna Tata Dios akllashkankunatapish llullachinkasapa.
²³Chay runakuna manara shamuptinkunara ñiami willashkaykichina ama paykunata kreyinaykicipa. Chayrayku kuydanakushpa kawsaychi.

**Jesus yachachikurkan
imashnami kutimunka.**
(Mt 24.29-35,42,44; Lk 21.25-36)

²⁴Jesuska yachachikuyllapi katirkan:

—Chay sinchi sufrina tiempu tukuptinna inti tutayanka. Killi manana lusichikunkanachu.
²⁵Luserukuna sielumanta urmamunkasapa. Sielupi llipyakkuna kuyunkasapa.
²⁶Chaypina

tukuy pi ñukata sielumanta shamudu runata kawawankasapa puyukuna ukunpi shamuptini. Sukaman llipyashpa shamuptini kawwashpankuna yachankasapa tukuy layata rurayta atipak kanaynita. ²⁷Chaymanta *angelninikunata kachashasapa allpapi sielipi kuchun mañankunamanta tukuy aklladuynikunata tantanachinankunapa.

²⁸Suk *igo kaspita kawashpa yachakuychi. Igo ramankuna velacha-kushpa aypata pankayaptin yachankichi veranu tiempu kananta. ²⁹Chashnashina tukuy kay willashkaynita kawashpayki-chi yachankichi ñuka utka kutimunaynita. ³⁰Allita willaykichi: Manarapish kunan kawsak runakuna wañushpanku-nara tukuy kay willashkaynita kawanka-sapa. ³¹Tukuy kay allpa sielukunapish kullunankuna tiyan. Kulluptinkunapish rimashkayni manami tukunkachu. Tukuy rimashkaynita rurasha. ³²Tata Diosllami yachan imay diyami imay orami kutimusha nishpa. Mana ni suk runa nima sielipi kawsak angelkuna yachansapachu. Ñuka Tata Diospa wambran kashpaynipish mana yachani-chu aykapimi kutimusha nishpa.

³³Kankuna mana yachankichichu imay orami shamusha nishpa.

Chayrayku allita yuyaykushpa prontanakushpa shuyawaychi.

³⁴Suk runapa ejemplunta uyariyichi. Chay runaka karu llaktaman rinanpa wiwachunkunata kayashpa willan wasinta allita kuydapunkunkunapa. Sukta supta willan imatami rurankasapa nishpa. Chaymanta supta willan punkuta allita kuydananpa. ³⁵Ñuka iden chay wasiyuk runa kashpayni kankunata sakiykichi. Chayrayku uyari uyari shuyawaychi. Mana yachankichichu imay diyami kutimusha nishpa. Ichara tutayaykaptin shamusha. Ichara chawpi tutata ichara gallo kantanan

oras ichara diyapina kutimusha. ³⁶Tukuy kayta willaykichi shamush-payni ama tarimunaynipa mana allita ruraykaptikichi. ³⁷Kankunata willanay-nita tukuy kreyiwak runakunatapish willaykani: Tukuy tiempu alli prontana-kudu shuyawaychi.

**Chiknik runakuna
paktanakurkansapa Jesusta
wañuchinankunapa.**

(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

14 ¹Chay tiempu *Paskua fiestapa ishkay diyallana illarkan. Tukuy wata Paskua fiesta ukunpi *judiyu runakuna amañaksapa mana *levadura-yuk pankunata mikuya. Chaypina *saserdotekunapa kamachikukninkunawan Moisespa killkadunta yachachikuk-kuna yuyaykuskansapa llullachishpa Jesusta apishpa wañuchinankunapa.

²Sukkuna rimarkansapa:

—Ama Paskua fiesta ukun wañuchi-chiypachichu fiestaman shamudu runakuna ama turbakushpa piñayawa-nanchikunapa.

**Suk warmi Jesuspa umanpi
mishkilla asnak wirata icharkan.**

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³Jesuska Betania llaktaman rishpa suk runa Simonpa wasinpi yaykurkan. Simonka lasaru unkuymanta alliyadu karkan. Chaypina Jesus mesapi mikuykaptin suk warmi yaykurkan. Chay warmika apamurkan yurak rumimanta ruradu botellapi aypa chaniyuk mishkilla asnak wirata. Chay wira nardo shuti kaspimanta ruradu karkan.

Chay warmika chay botellata pakishpa chay mishkilla asnak wirata Jesuspa umanpi icharkan. ⁴Chayta kawashpa chaypi kak runakunamanta sukkuna piñakushpankuna willanakurkansapa:

—¿Imapatí chay mishkilla asnak wirata usuchishka? ⁵Ashwan alli kanman karkan kimsa pachak kullkipi rantikushpa chay chaninta mana nimayuk runakunata kunanpa.

Chashna rimashpa chay warmitaka washancharkansapa. ⁶Jesus washanchash-kankunata uyarishpa Jesus willarkansapa:

—¿Imapatí piñayashpa kay warmitaka michankichi? Kay wirata umaynipi ichashpa allitami rurashka. ⁷Mana nimayuk runakunata tukuy maytapish rishpa tarinkichi munashkaykichi ora yanapanaykichi. Nukataka manami tukuy tiempunachu kawawankichi. ⁸Kay warmika atipashkanta rurashka. Kay mishkilla asnak wirawanka ñami armachi-washkana wañuptini pampawanankunapa. ⁹Allita willaykichi: Tukuy maypi runakuna ñuka salvakuk kanaynita yachachikushpan-kunka kay warmi kuyawashpa rurashkantipish parlachikunkasapa. Chashna modomanta tukuy pi paytaka yuyankasapa.

**Judas Jesusta rantikurkan
wañuchinankunapa.**
(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰Jesuspa chunka ishkay disipulunkunamanta suk karkan Judas Iskariote.

Payka Jesusta rantikunayanashpa rirkasan saserdote awtoridarkunawan parlak.

¹¹Paykunaka Judas rantikunayananta yachashpankunka sukaman kushikushpa willarkansapa kullkiti kunankunapa. Chay oramantapacha Judaska sukaman Jesusta apichichinayarkan. Maskarkan maypimi apichichinka nishpa.

**Jesus disipulunkunawan Paskua
fiesta mikunata mikurkansapa.**
(Mt 26.17-29; Lk 22.7-23; Jn 13.21-30;
1 Kor 11.23-26)

¹²Chay Paskua fiesta kallarinan diya tukuy judiyu runakuna amañanisapa

mana nima levadurayuk pankunata mikuyta. Chaymanta Tata Diosta kuyashpaynikuna amañanisapa oveja wawanta wañuchiyya. Chay diyana disipulunkuna Jesusta tapurkansapa:

—¿Maypití munanki rinaynikunapa Paskua fiesta mikunanchikunata rurak?

¹³Chashna tapuptinkuna Jesuska ishkay disipulunkunata willarkansapa:

—Rillarychi llaktaman. Chaypi tinkunakunkichi yaku puyñuta apaykak ullkuwan. Payta katyichi. ¹⁴Chay runa suk wasipi yaykuptin chay wasiyuk runata willaychi: “Maestruynikuna yachanayan maypishi kay Paskua fiesta disipulunkunawan mikunkasapa.”

¹⁵Chashna chay wasiyuk runata willaptikichi payka wasi altuyninpí allichadu kuartuta kawachishunkichi. Chaypi mikunanchikunata ruraychi.

¹⁶Chashna Jesus willaptinkuna paykunaka llaktaman rirkansapa. Chaypina Jesus willashkankunkatashina tukuyta tarishpankunka Paskua fiesta mikunata rurarkansapa. ¹⁷Chaymanta tutayaptinna Jesuska chunka ishkay disipulunkunawan chaypi chayarkan. ¹⁸Chay mesapi tantalla mikuykashpan-kunka Jesus willarkansapa:

—Allita willaykichi. Nukawan tantalla mikuykankichi. Kankunamanta sukmachikniwak runakunapi rantikuwanka.

¹⁹Chashna willaptinkuna chay disipulunkuna sukaman llakishpankunka sukmanta sukmanta Jesusta tapurkansapa:

—¿Nukachu rantikushkayki?

²⁰Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—Chunka ishkay kankunamanta ñukawan tantalla kay kallanapi panninta ñuyuchik runami rantikuwanka. ²¹Tata Diospa killkadunpi riman runakuna wañuchiwanankunata. Chayrayku ñuka sielumanta shamudu runa kashpayni wañusha. Wañunaynipa

kaptinpish chay rantikuwak runata sukaman llakichini. Ashwan alli kanman karkan ama nasinanza.

²²Chaymanta mikuyakashpankuna Jesuska suk panta apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chay panta pakishpa disipulunkunata kushpankuna willarkansapa:

—Kay panta mikuychi. Kay panka kuerpuynimi.

²³Chaymanta Jesus suk vasu vinuta apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chayta chaskichiptinkuna disipulunkuna upyarkansapa. ²⁴Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kaymi yawarnini. Kaywanmi mushuk paktuta rurani. Wañushpayni yawarnini ichakuptin Tata Dioska aypa runakunata uchankunamanta perdonankasapa. ²⁵Allita willayichi. Uvamanta ruradu vinuta mana kutin upyashana-chu Tatayni Diospa mandunpi kankunawan tantalla mushuk vinuta upyanaynikaman.

**Jesus Pedruta willarkan mana
riksinanta rimananta.**
(Mt 26.30-35; Lk 22.31-34;
Jn 13.36-38)

²⁶Chaymanta Tata Diosta kuyashpankuna salmo kantukunata kantarkansapa. Kantashkankunawasha rirkansapa *Olivo urkuman. ²⁷Chaypina Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Tata Diospa rimananpi willawan-chisapa: “Ovejakuna kuydak runata wañuchisha. Chayrayku tukuy ovejankuna chayta chayta kallpankasapa.” Chay killkadupi rimashkanshina kunan tuta tukuy kankuna mana kreyiwakshina tukushpa sakiwankichi. ²⁸Chaymanta ñuka wañushkaynimanta kashkan kawsamushpayni Galilea partiman kankunamanta ñawpkata risha.

²⁹Chaypina Pedruka Jesusta willarkan:

—Tukuy katishukmasinikuna turbakushpa sakishuptinkunapish ñuka mana nima layapi sakishkaykichu.

³⁰Chashna Pedru willaptinna Jesuska willarkan:

—Allita willayki. Kunan tutami manarapish gallo ishkay kuti kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.

³¹Chaypina Pedruka sinchita willarkan:

—Kanwan tantalla wañunaynipish kaptin manami nima layapi rimashachu mana kanta riksinaynita.

Chashna Pedru willaptin tukuy disipulunkunapish idenllata rimarkan-sapa.

**Getsemani wertapi Jesus Tatan
Diosta roygarkan yanapananpa.**
(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³²Chaymanta Getsemani wertaman rirkansapa. Chaypi chayashpankuna Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Tatayni Dioswan parlak rinaynikaman kaypi tiyarishpa shuyawaychi.

³³Chashna willashpa suk chikan laduman Pedruwan Santiagowan Juanta pusharkansapa. Chaypina sukaman turbakushpa sinchita llakirkhan. ³⁴Paykunata willarkansapa:

—Sukaman llakishpayni wañukshina mallinakumi. Kankuna kayllapi kiparishpa rikchadulla shuyawaychi.

³⁵Chaypina urasilluman Jesuska rirkhan. Chaypi kumurayarkan urkun allpapi takakunankaman. Tatan Diosta roygarkan pay munaptin ama chay sinchi nanayta mallinanza. ³⁶Tatan Diosta roygarkan:

—A, Tatayni, kan tukuy layata atipanki rurayta. Munashpaykika salvaway ama sukaman padesinaynipa.

Padesishpaynipish munani kanpa munanaykillata ruraya. Manami munanichu ñukapa munanaynita ruraya.

³⁷Chayta Tata Diosta willashkanwa-sha Jesuska chay kimsa disipulunku-napa ladunman kutirkan. Puñuykaptin-kuna tarishpankuna Pedruta willarkan:

—Simon, ¿puñuykankichi? ¿Manachu niman suk orata mana puñushpa atipashkanki Tata Dioswan parlayta?
³⁸Mana nima puñushpa Tata Diosta mañaychi supay ama uchallichishunay-kichipa. Kankunaka sukaman munankichi Tata Diosta mañayta. Chaykamanka utka shaykunkichi.

³⁹Chashna willashpankuna Jesuska kashkan rirkana Tatan Diosta roygashkan layallata roygak. ⁴⁰Chaymanta chay kimsa disipulunkunaman kutishpa kashkan tarirkansapa sukaman puñuykaptinkuna. Paykunaka puñuya mana muchurkansapachu. Chayrayku mana yacharkansapachu imatami ayninkasapa nishpa. ⁴¹Chaymanta Jesus kimsaynin kuti puñuduta tarishpankuna willarkansapa:

—¿Kunankamanchu puñuykashpa samaykankichi? Chaylla kachun. Ñami orayni chayamushkana ñukata sielumanta shamudu runata uchasapa runakunapi apichichiwanankunapa.
⁴²Atarimuychi. Akuchina. Ñami shamuykanna chay rantikuwak runaka.

Chiknik runakuna Jesusta apishpa pusharkansapa.
*(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53;
Jn 18.2-11)*

⁴³Jesus chayta rimaykaptinllara disipulun Judaska aypa runakunata pushashpankuna chayarkan. Paykuna kaspikunawan ishkantin ladupi filuyuk machetikunata apashpa rirkansapa Jesusta pushak. Rirkansapa kamachikuk saserdote-kunawan *Moisespa kamachikunankunata

yachachikuk runakunawan judiyukunapa *ansianunkuna kachaptinkuna. ⁴⁴Judaska pusharkan chay runakunata allita yachachishpankuna: “Suk runata muchap-tini yachankichi pay kananta. Paytami allita apishpa pushankichi.” ⁴⁵Chashna Judas paykunata yachachishpa Jesusta ladunchashpa willarkan:

—¡Maestro!
Chashna willashpa mucharkan.

⁴⁶Chaypina chay runakuna Jesustaka apirkansapa pushanankunapa. ⁴⁷Chayta kawashpa Jesuswan purik runa machetinta apishpa suk runapa rinrinta tipipurkan. Chay runa karkan sinchi kamachikuk saserdote wiwachun.

⁴⁸Chaypina Jesuska chay pushanayak runakunata tapurkansapa:

—¿Imapatí kaspikunata machetiku-nata apamushkankichi apiwanayki-chipa? ¿Ariya ñukachu suwa wañuchi-kuk runa kani? ⁴⁹Tukuy diya *Tata Diospa wasinpi yachachikuykaptini mana chaypi apiwashkankichichu. Ñawpa yachachikukkuna Tata Dios rimashkanta killkarkansapa kashna apiwanaykichi. Chay killkashkanku-nashina kunan apiwaykankichi wañuchiwanaykichi.

⁵⁰Tukuy disipulunkuna Jesusta apishkan-kunata kawashpankuna sapallanta sakishpankuna nitikurkansapa. ⁵¹Suk wayna sabanasllanwan wankunakushpa katiyarkan. Chay Jesusta pushak runakuna payta apirkansapa. ⁵²Chashna apiptinkuna chay sabanasninta sakishpa llatanilla nitikurkan.

Chay ashwan sinchi kamachikuk saserdoteman Jesusta pusharkansapa.
*(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71;
Jn 18.12-14, 19-24)*

⁵³Chay aypa runakuna Jesusta apishpa pusharkansapa ashwan sinchi

kamachikuk saserdotepe wasinman. Chaypi saserdotekekunapa kamachikukkunawan Moisespa killkadunta yachachikuk runakunawan judiyukunapa ansianunkuna tantanakurkansapa.

⁵⁴Jesusta pushaptinkuna Pedruka karumanta katishpakamachikuk saserdotepe wasin pampapi yaykurkan. Tata Diospa wasinta kuydak runakuna chay pampapi tiyariyu ninapi mashakuykarkansapa. Pedrupish paykunapa ladunkunapi rirkana tiyariyimashakunampa.

⁵⁵Chay wasi ukupi saserdotekekunapa kamachikukninkunawan tukuy awtoridarkuna tantanakurkansapa. Chaypina tapunakurkansapa imashnami Jesusta chatankasapa wañuchinankunapa. Chashna tapunakushpangunkunapish mana nima uchanta tarirkansapachu chatanankunapa. ⁵⁶Aypa runakuna llullakushpa Jesusta chataptinkunapish sukpih sukpih chikan layata rimarkansapa. ⁵⁷Chaypina suk runakuna shayarishpa llullakushpa Jesusta chatarkansapa:

⁵⁸—Ñukykuna uyarishkanisapa kay Jesus rimashkanta: “Ñukami runakuna rurashkankuna Tata Diospa manllayba wasinta urmachisha. Chayta urmachishkayniwasha kimsa diya ukun tukuchasha kashkan rurayta. Mana runakuna rurashkan layatachu rurasha.”

⁵⁹Chashna chatashpangunkunapish mana atiparkansapachu chay layallata chatayta. ⁶⁰Chaypina saserdotekekunapa ashwan sinchi kamachikukninkuna chawpinkunapi shayarishpa Jesusta tapurkan:

—¿Manachu nimata aynikunki?
¿Imatati chatashuykankisapa?

⁶¹Chaypina Jesuska upallalla yuarirkan. Mana nimata ayniptin chay sinchi kamachikuk saserdotekekunapa kashkan tapurkan:

—¿Ariya kanchu kanki shuyaykanay-nikuna salvakuk kuyanaynikuna Tata Diospa wambran?

⁶²Chashna tapuptin Jesuska aynirkana:
—Ariya, ñukami kani. Kankuna ñukata sielumanta shamudu runata kawawankichi tukuy laya atipak Tatayni Diospa ladunpi tiyariptini. Kawawankichi puyukuna ukunpi kashkan shamuptini.

⁶³Chashna Jesus willaptin chay sinchi kamachikuk saserdotekekunapa piñakushpa sawa llachapanta llikirkan. Chayta rurarkan tukuy chay runakuna yachanankunapa sukmami piñakunanta. Chaymanta chay kamachikukmasinkuna willarkansapa:

—¿Imapatí ashwan chatakuk runakunata maskashunchisapa? ⁶⁴Kankunami rimashkanta allita uyarishkankichi. Kay runaka chashna rimashpa Tata Diostami sukmami piñachishka. ¿Imatati yuyankichi?

Chashna tapuptinkuna paykunaka suklayallata aynirkansapa:

—¡Payka uchayukmi chayrayku wañunan tiyan!

⁶⁵Chaypina sukkuna Jesustaka tukaycharkansapa. Sukkuna ñawinta arkapushpangunkuna makashpa willarkansapa:

—May willawayasapa pimi waktashuykan.

Tata Diospa wasinta kuydak runakunapish Jesusta uyanpi lapyarkansapa.

Pedru kimsa kuti rimarkan Jesusta mana riksinanta.

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62;
Jn 18.15-18, 25-29)

⁶⁶Chay wasi altuyinipi Jesusta asichiykaptinkuna Pedruka uray pampapi karkan. Chaypina chay sinchi kamachikuk saserdotepe shipash wiwachan shamurkan. ⁶⁷Pedru ninapi

mashakuykaptin chay warmika
kawashpa willarkan:
—Nasaretmanta runa Jesuswan
kanpish tantalla purishkanki.
⁶⁸Chashna willaptin Pedruka
llullakushpa willarkan:
—Mana riksinichu. Nima yachanichu
pipami willawaykanki nishpa.
Chayta rimashpa chay wasi punku-
man llukshirkan. Chaypi kaptin suk
gallo kantarkan.
⁶⁹Chaymanta chay shipash Pedruta
kashkan kawashpa chay runakunata
willarkansapa:
—Kay runapish Jesuspa purikma-
sinmi.

⁷⁰Pedru kashkan llullakushpa
rimarkan mana riksinanta. Chay washan
chaypi runakuna Pedrutaka kashkan
willarkansapa:
—Deverasmi kanpish kanki Jesuspa
purikmasin. Galileamanta runami kanki.

⁷¹Chaypina Pedruka jurashpa
rimarkan:
—Ñukaka manami riksinichu chay
willawaykanaykichi runata.
⁷²Pedruka chayta rimaykaptinlla
kashkan gallo kantarkan. Chayta
uyarishpana Pedruka yuyarkan Jesus
willashkanta: “Manarapish gallo ishkay
kuti kantaptin kimsa kuti rimanki mana
riksiwanaykita.” Chayta yuyashpa
sukaman llakishpa wakakurkan.

Jesusta pusharkansapa Pilatoman.

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5;
Jn 18.28-38)

15 ¹Chaymanta pakariyakaptinna
kamachikuk *saserdoteunawan
*judiyu *ansianukunawan Moisespa
killkadunkunata yachachikukkuna
tantanakurkansapa. Paykunaka Jesusta
watashpas pusharkansapa gobernador
Pilatoman. ²Chaypina Pilatoka Jesusta
tapurkan:

—¿Kanchu judiyu runakunapa
ashwan sinchi kamachikuknun runa
kanki?

Chashna tapuptin Jesuska aynirkana:
—Ariya, ñukami kani.

³Chaypina kamachikuk saserdoteku-
nawan judiyu ansianukuna Jesusta
sukaman chatarkansapa. ⁴Chashna
chataptinkuna Pilatoka Jesusta kashkan
tapurkan:

—¿Imapatí chatashuk runakunata mana
ayninki? Mash uyariy. Kay runakunaka
rikchak layata chatashuykankisapa.

⁵Pilato tapuptinpish Jesuska mana
nimata aynirkanchu. Chayrayku
Pilatoka sukaman almirarkan.

Chiknik runakuna Pilatota
roygarkansapa Jesusta
wañuchichinanpa.
(Mt 27.15-31; Lk 23.13-25;
Jn 18.38—19.16)

⁶Tukuy wata *Paskua fiesta ukun Pilato
amañarkan karselmanta suk runata
kachariyta. Runakunata tapuksapa maykan
runatami kacharinka nishpa. ⁷Chay tiempu
karselpi aypawichkadu runakunawan suk
runa Barrabas karkan. Chay runakuna
*romano gobiernta mana kasunayashpan-
kuna soldadunkunawan makanakurkan-
sapa. Chay makanakyipi soldadukunata
wañuchirkansapa. Chayrayku karselpi
wichkadu karkansapa. ⁸Chaypina aypa
runakuna tantanakushpankuna Pilatota
roygarkansapa amañashkantashina suk
runata karselmanta kacharinanpa. ⁹Chayta
roygaptinkuna Pilatoka tapurkansapa:

—¿Munankichichu kay sinchi
kamachishuknikichita kacharinaynipa?

¹⁰Pilatoka allita yacharkan kamachi-
kuk saserdoteukuna Jesusta chiknishpan-
kuna chatashkunkunata. Chayrayku
chayta tapurkansapa.

¹¹Chaypina kamachikuk saserdoteku-
naka chay aypa tantanakudu runaku-

nata sukaman willarkansapa Pilatota royanankunapa Barrabasta kacharinanpa. ¹²Barrabasta kacharinanpa roygaptinkuna Pilatoka kashkan tapurkansapa:

—¿Imatati kay Jesusta rurasha? Paypa rimankichi sinchi kamachishukniki kananta.

¹³Chashna tapuptinkuna kashkan sinchita rimashpa willarkansapa:

—¡Kruspi chakatachay!

¹⁴Chaypina Pilatoka tapurkansapa:

—¿Ima mana allitati rurashka wañuchichinaynipa?

Chaypina chay runakuna ashwan sukaman sinchita rimashpankuna kashkan willarkansapa:

—¡Kruspi chakatachay!

¹⁵Chay runakuna sukaman piñakushpa kapariptinkuna Pilatoka paykunata kushichinayashpa Barrabasta kacharirkan. Chaymanta Jesusta suk karawaskawan asutichishkanwasha soldadukunata willarkan suk kruspi chakatashpa wañuchinankunapa.

¹⁶Chaypina soldadukuna Pilatopa wasin pampaman Jesusta pusharkansapa. Chaypi aypa soldadumasinkunata tantanachirkansapa Jesusta asichinankunapa. ¹⁷Kamachikukkunapa puka llachapata mudachishpankuna umanpi kashayuk waskamanta awadu koronata churapurkansapa. ¹⁸Sukaman asichishpankuna ñawpaknini pi kunkurikushpa willarkansapa:

—Kanmi judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikuknini kanki.

¹⁹Chaypina soldadukuna Jesusta tukaycharkansapa. Suk pintuan umanpi waktarkansapa. Kuyak tukushpankuna ñawpaknini pi kunkurikuskansapa. ²⁰Sukaman asichishkankunawa shcha chay puka llachapata surkupushpankuna kashkan kikinpa llachapanta mudachirkansapa.

Chaymanta pusharkansapa suk kruspi chakatak.

Kruspi chakataspa Jesusta wañuchirkansapa.

(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43;
Jn 19.17-27)

²¹Chaymanta Sirene llaktamanta runa Simon chakranmanta kutiykarkan. Jesusta kruspi chakatak pushaykaptinkuna Simonka chayta riykarkan. Paypa wambrankuna Alejandrowan Rufo karkansapa. Chay soldadukuna Simonta apishpankuna Jesuspa krusninta wantuchirkansapa.

²²Jesusta pusharkansapa suk taksha urku Golgotaman. Chay Golgota shuti judiyu rimananpi riman Uma Poto.

²³Chaypina ayakwan chakrudu vinuta Jesusta upyachinayarkansapa susuchinampa. Upyachinayaptinkunapish Jesuska mana munarkanchu upyayta.

²⁴Chaypina soldadukunaka Jesusta kruspi chakatakansapa. Paypa llachapunkunata patumanakunankunapa pukllarkansapa yachanankunapa pipami kiparinka nishpa.

²⁵Las nueve oras kaptin Jesusta chakataspa. ²⁶Jesuspa uman kuskapi churarkansapa suk killkaduta tukuy runakuna yachanankunapa imapami wañuchishkasapa nishpa. Chay killkadupi rimarkan: “Kay runaka judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikuknini.”

²⁷Jesuspa ishkantin ladunpi ishkay suwa runakunatapish chakatakansapa.

²⁸Tata Diospa rimananpi killkadu karkan: “Mana alli rurak runakunawan tantallata wañuchinkasapa.”

²⁹Aypa runakuna rirkansapa Jesusta kawak. Paykunaka umankunata kuyuchishpankuna Jesusta asichishpankuna willarkansapa:

—¡Ja, mash kaway! Kanmi rimashkanki Tata Diospa manllayba wasinta

urmachishpayki kimsa diya ukunlla kashkan ruranaykipa.³⁰ Kunanka kikikilla chay krusmanta urayamushpa salvanakuy.

³¹ Chashnalla kamachikuk saserdote-kunawan Moisespa killkadunta yachachikuk runakunaka Jesusta asichishpa willarkansapa:

—Payka aypa runakunata salvashkasa. Kunanka kikin mana atipanchu salvanakuya.³² Shuyananchikuna salvakuk runa kashpaka krusmanta urayamuchun. Urayamushkanta kawashpanchikunara kreyishunchisapa sinchi kamachiwakminchikuna kananta.

Chaypina chay ishkay ladunpi chakatadu suwakunapish Jesusta asichirkansapa.

Jesus kruspi wañurkan.
(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49;

Jn 19.28-30)

³³ Jesus kruspi chakataduna kaptin chawpi diyamantapacha las tres de la tardikaman sukaman tuta likidu tukurkan. ³⁴ Chay oraslla Jesuska sinchita rimarkan: “Eloi, Eloi ¿lama sabaktani?” Chay rimakushkan judiyu rimananpi riman: “Tata Diosnini, Tata Diosnini ¿imapati sakiwashkanki?”

³⁵ Chay rimashkanta uyarishpana chay runakuna willanakurkansapa:

—Uyariyichi, kay runaka ñawpa yachachikuk Eliyastami kayaykan.

³⁶ Chaypina suk runa kallpashpa pintupa puntanta chiktarkan utkuta churana. Chayta ayak likidu vinupi sumichishpa Jesuspa shiminpi churarkan shukunana. Chayta rurashpa sukkunata willarkansapa:

—¡Upallayaychi! Akuychi kawaypachi Eliyas shamunkachu manachu krusmanta urayachik.

³⁷ Chaypina Jesuska sinchita kaparikushpa wañurkan. ³⁸ Jesus

wañushkan oralla *Tata Diospa wasinpi warkudu arkana llachapa llikikurkan. Anakninmanta urayninkaman llikikurkan chay alli arkadu kuarto rikurinanpa.

³⁹ Soldadukunapa kapitanninkuna Jesuspa ñawpakinipi shayaridu karkan. Jesus wañuptin kawashpa rimarkan:

—¡Deverasmi kay runaka Tata Diospa wambran kashka!

⁴⁰ Aypa warmikunapish karullamanta Jesus wañushkanta kawarkansapa. Chay kawak warmikunamanta Mariya Magdalewanaw chay wayna Santiagopa Josepa mamankuna Mariyawan Salome karkansapa. ⁴¹ Jesus Galileapi yachachikuykaptin tukuy chay warmikuna payta katishpankuna sukaman sirvirkansapa. Chaymanta Jesus Jerusalenman riptin aypa warmikuna katirkansapa.

**Suk machaypi Jesusta
pamparkansapa.**
(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56;
Jn 19.38-42)

⁴² Manara *samana diya kallariptin chay fiestapa prontanakunankuna diya amusayaykarkan. ⁴³ Chaypi tiyarkan Arimatea llaktamanta Jose. Chay Jose judiyukunapa sinchi kamachikukninkuna karkan. Paypish shuyaykarkan Tata Diosmanta sinchi kamachikuk runa shamunanta. Chay Joseka Pilatoman rirkhan Jesuspa kuerpunta mañakuk.

⁴⁴ Chayta mañaptin Pilatoka Jesus utka wañushkanta yakashpa sukaman almirarkan. Chaypina allita yachanayashpa soldadunkunapa kapitanninkunata kayachirkan tapunanza deveraschu Jesus wañushkana nishpa. ⁴⁵ Chay kapitan deveras wañushkanta willaptin Pilatoka willarkan Jesuspa kuerpunta Joseta kunanpa.

⁴⁶ Chaypina Joseka suk allima yurak sabanasta rantirkan. Chaywan Jesuspa

kuerpunta krusmanta urayachimushpa wankurkan. Allita wankushpa pusharkan atun rumipi aspidu machaypi churak. Chaypi churashkanwasha punkunta manllayba rumiwan allita wichkarkan.⁴⁷ Mariya Magdalenawan Josepa maman Mariya chaypi churashkanta kawarkansapa.

Jesus wañushkanmanta

kawsamurkan.

(Mt 28.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

16 ¹Chaymanta *samana diya washan Mariya Magdalena Santiagopa maman Mariyawan Salomewan rirkansapa mishkilla asnak wirata rantik Jesuspa kuerpunta tupapunankunapa. ²Chaypina semana kallarinan diya pakariyaptin inti chayrak llukshimuy-kaptin Jesusta pampashkankunaman rirkansapa. ³Paykunaka ryikashpanguna willanakurkansapa:

—¿Pití machaypa punkunmanta chay manllayba rumita ashuchipanchimansapa?

⁴Chaypi chayashpanguna kawarkansapa chay punku wichkana manllayba rumita ña ashuchidutana. ⁵Chay machay ukuman yaykushpanguna alli ladunpi suk wayna tiyariduta kawarkansapa. Payka suni yurak llachapayuk karkan. Chay warmikuna payta kawashpankuna sukaman manchakurkansapa. ⁶Chaypina chay waynaka willarkan-sapa:

—¡Ama manchakuychichu! Ñuka yachani shamushkaykichita Nasaretmanta Jesusta kruspi chakatadu kashkata kawak. ¡Ñami payka kawsamuskhana! Mananami kaypinachu. Mash kawaychi maypicha churashkankunata. ⁷Kunanka disipulunkunata Pedrutapish rillarychi willak Jesus Galileaman kankunamanta ñawpkanta rinanta. Chaypi willashushkaykichishina payta kawankichi.

⁸Chayta willaptinkuna chay warmikunaka chay machaymanta llukshishpa kallparkansapa. Manchakuyninkunawan sukaman chukchukushpanguna manara ni pita kawashkankunata parlachirkan-saparachu.

**Jesus Mariya Magdalenapi ishkay
disipulunkunapi rikurirkan.**

(Jn 20.11-18)

⁹Chaymanta semana kallarinan diya Jesus kawsamushkanwasha tutapachalla Mariya Magdalenapi rikurirkan. Chay Mariyamanta ñawpa tiempu Jesus kanchis supaykunata llukshichipurkan. ¹⁰Chaypina Mariyaka Jesuspa purikmasinkunata rirkana willak paypi Jesus rikurishkanta. Paykuna manara kawsamushkanta yakashashpara llakishpa wakaykarkansapa. ¹¹Mariya Jesusta kawsamuduta kawashkanta willaptinkunapi mana kreyirkansapachu.

**Jesus ishkay purikmasinkunapi
rikurirkan.**

(Lk 24.13-35)

¹²Chaymanta ishkay purikmasinkunapi Jesuska rikurirkan. Paykunaka chakraman ryikarkansapa. ¹³Jesus paykunapi rikuriptin kutirkansapa purikmasinkunata willak Jesusta kawashkankunata. Chashna willaptinkunapi mana nima kreyirkansapachu.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa.**

(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49;
Jn 20.19-23)

¹⁴Chay washa chunka suk disipulunkuna mesapi mikuyaptinkuna paykunapi Jesuska rikurirkan. Paykunata piñayarkan-sapa mana kreyikuk sinchi shunku kashpa kawsamuskhana kawashka runakunata mana kreyiptinkuna. ¹⁵Chaypina willarkan-sapa:

—Rillarychi tukuy allpapi kawsak runakunata willak ñukata kreyiwak runakunata kastigumanta salvanaynita.
¹⁶Suk runakuna kreyiwashpa bawtisa-kuptinkuna uchankunamanta salvasha. Suk runakuna mana kreyiwaptinkuna kastigasha. ¹⁷Ñukata kreyiwashpa kawsashpaykichi atipankichi shutinipi supaykunata runakunamanta llukshichiyta. Mana yachashkaykichi laya rimanakunapi rimakunkichi.
¹⁸Machakuykuna mana nimanachishunkichichu. Ima venenotapish upyachi-shuptikichi mana nimanachishunkichichu. Chaymanta unkudukunapa

umankunapi makikichita churaptikichi alliyankasapa.

Jesus sielman kutirkan.
(Lk 24.50-53)

¹⁹Jesus tukuy chayta disipulunkunata willashkankunawasha Tata Dioska sielman pusharkan. Chaypi alli ladunpi tiyachirkan. ²⁰Chaymanta Jesus willashkankunashina disipulunkuna tukuy mayta rirkansapa yachachikuk. Jesus yanaparkansapa *milagrukunata ruranankunapa runakuna yachachikushkankunata kreyinankunapa.

Chayllami kashka.

JESUKRISTU KAY ALLPAPI KAWSASHKANTA

SAN LUKAS

KILLKARKAN

1 ¹⁻³Munanayni Teofilo, ñuka Lukas kayta killkaykayki allita yachanaykipa Jesus tukuy rurashkankunata yachachikushkankunatapish. Aypa runakuna Jesus kallarinanmantapacha rurashkankunata kawarkansapa. Paykunaka ñukaykunata allita yachachikuskansapa. Chaymanta paykuna Jesus rurashkankunata allita yachachikushpa killkarkansapa. Chashna yachachikuptinkuna kanpish uyarishkanki. Ñawpamantapacha ñukapish Jesus tukuy rurashkankunata allita yachanayashpa chay kawashka runakunata tapushkani. Paykuna willawaptinkuna allita killkashkani. ⁴Kunanka kay killkaduy-nita kachaykayki kanpish allita yachanaykipa chay runakuna kuskata yachachishushkankuna deveras kananta.

Suk angel saserdote Sakariyasta willarkan wambran nasinanta.

⁵Ñawpa tiempu Judea partipi sinchi kamachikuk *Herodes kamachikuykap-tin suk *saserdote tiyarkan. Paypa shutin karkan Sakariyas. Sakariyasa ayllunpa shutin karkan Abiyas. Warmin karkan Isabel. Isabelka ñawpa tiempu saserdote Aronmanta mirashkan ayllun karkan. ⁶Sakariyaska warmintin Tata

Diosta allita kasushpankuna kawsaksapa. Chayrayku mana ni pi paykunata chatayta atiparkansapachu. ⁷Paykunaka mana niman suk wambrayukchu karkansapa. Isabelka mana ni suk kuti wawayarkanchu. Paykunaka mana ni suk wambrayukna viejuyarkansapa.

⁸Tata Diospa manllayba wasinpi saserdote kuna sukmanta sukmanta akllanakushpa suk semanata trabajak-sapa. Chaypina suk diya Sakariyaska ayllunkunawan tantalla rirkansapa *Tata Diospa wasinpi trabajak. ⁹Chay saserdote kuna pura akllanakuksapa yachanankunapa ima laya trabajutami rurankasapa nishpa. Chashna akllanakushpankuna Sakariyasta akllarkansapa ashwan ukuman Tata Diospa wasinpi yaykunanpa. Akllarkansapa taksha *altarpi mishkilla asnak wikita rupachinanpa. ¹⁰Sakariyas wikita rupachiykap-tin Tata Diospa wasin pampapi aypa runakuna oraykarkansapa. ¹¹Chaypina Sakariyaspi rikurirkan Tata Diospa *angelnin. Chay angelka shayarirkan altarpa alli ladunpi. ¹²Payta kawashpana Sakariyaska almirashpa sukaman manchakurkan. ¹³Chashna manchakup-tin angelka willarkan:

—Sakariyas, ama manchakuychu. Kanka sukaman Tata Diosta mañash-

kanki suk wambraykita kushunanpa. Chashna mañaptiki Tata Dioska ñami uyarishushkana. Warmiki Isabelka ullku wambratami wawayanka. Paypa shutinka Juanmi kanka.¹⁴ Wambrayki nasiptin sukanammi kushikunki. Aypa runakunapish kawashpankuna kushikunkasapa.¹⁵ Wambraykika alli yachaysapami kanka. Manarapish nasiptin Tata Diospa Espiritu paypi kawsanka. Niman suk kuti payka nima vinuta nima traguta upyankachu.

¹⁶ Wambraykika wiñashpana aypa *israelmasinkunata yanapankasapa mana kasushkankunamanta Tata Diosta allita kasushpana kawsanankunapa.

¹⁷ Tata Dios sukanam yanapaptin wambraykika ñawpa alli yachachikuk Eliyashina sukanam yachaysapa runa kanka. Tata Diosta mana kasuk runakunata kuskata yachachinkasapa payta kasushpa kawsanankunapa. Tatakunata yachachinkasapa wambrankunawan mana kuyanakushkankunamanta allita kuyanakushpa kawsanankunapa.

Manarapish Tata Dios kachamushkan wambran yachachikuptinra wambraykika runakunata yachachinkasapa pay chayamuptin allita chaskinankunapa.

¹⁸ Chashna willaptin Sakariyaska angelta willarkan:

—Ñukaka warminiwan viejuna kanisapa. ¹⁹ Imashnati allita yachayman wambrayuk kanaynikunata?

¹⁹ Chashna Sakariyas tapuptin angelka willarkan:

—Ñukami kani Tata Diospa sirviknin Gabriel. Payka kachamuwashka kanta willanaynipa wambrayki tiyananta.

²⁰ Mana kreyiwashkaykirayku kunanmantapacha wambrayki nasiñan diyakaman mana rimakuy atipak kiparinki.

²¹ Chashna angel parlachiykaptin aypa runakuna Sakariyas llukshimunanta

shuyaykarkansapa. Paykunaka tapuna-kurkansapa:

—²² Imapati sukmanka unayan?

²² Chaypina Sakariyaska llukshimur-kan mana rimakuy atipakna. Chayrayku makinwan umanwan chay runakunta-taka entiendichirkansapa angelwan parlashkanta.

Chaymanta Sakariyaska mana rimakuy atipak karkan chay wambran nasiñan diyakaman.²³ Payka Tata Diospa wasinpi trabajunta paktachishpa wasinman kutirkan.²⁴ Wasinman kutishkanwasha warmin Isabelka okupadana kiparirkan. Chashna okupada kashpa pichka killata wasinmanta mana nima llukshirkanna-chu. Wasinpi kiparishpa yuyanakurkan:

²⁵ —Tata Diosmi yanapawashka wawayanaynipa ama runakuna pinkachiwanankunapa mana wawayuk kaptini.

Angel Gabriel suk shipash Mariyata willarkan Jesus nasinanta.

²⁶⁻²⁷ Galilea partipi Nasaret llaktapi tiyarkan suk sensilla shipash. Shutin karkan Mariya. Payka suk runa Josewan kasarananpa mañadu karkan. Joseka karkan ñawpa kamachikuk Davidmanta mirashkan runa. Chaypina Isabel sokta killa okupada kaptin Tata Dioska kacharkan angel Gabrielta chay shipash Mariyawan parlak.²⁸ Chay angelka Mariyapi rikurishpa willarkan:

—Tata Diospa shutinpi rimachiyki. Tata Diosmi sukanam kuyashushpayki yanapashunki.

²⁹ Chashna angel willaptin Mariyaka sukanam manchakurkan. Shunkunpi yuyaykushpa rimarkan: “³⁰ Imapati kay angelka chashna willawan?”

³⁰ Chaypina angelka willarkan:

—Mariya, ama manchakuychu. Tata Dios kuyashushpa akllashushka.

³¹Kunanmantapacha okupada kiparinki. Suk ullku wambrata wawayanki. Chay wawaykita shutiyachinki Jesus. ³²Payka alli yachaysapa runami kanka. Runakuna payta riksinkasapa tukuy laya atipak Tata Diospa wambran kananta. Tata Dios paytaka churanka sinchi kamachikuk kananpa. Iden ñawpa tiempu awiluyki Davidshina sukanan allita kamachikunka. ³³Payka israelmasinkunata mana tukuyniyukta kamachinka.

³⁴Chashna angel willaptin Mariyaka willarkan:

—¿Imashnatiya wawayasha manara nima ullkuwan tantanakushpaynira?

³⁵Chashna Mariya tapuptin angelka willarkan:

—Tata Diospa Espiritunmi tukuy laya atipak kashpa puyushina kuskalla kanman urayamunka. Chashnamanta okupada kiparinki. Chayrayku wawaykika Tata Diospa kachamushkan wambran kanka. Payka Tata Diospa munananllata ruranka. ³⁶Chaymanta aylluyki Isabelpish sokta killa okupadana. Payka mana nima wawayukchu kashka. Kunan viejana kayakashpapish ullku wambratami wawayanka. ³⁷Tata Dios tukuy layatami atipan ruraya.

³⁸Chashna angel willaptin Mariyaka willarkan:

—Ñuka Tata Dios willawananta tukuya almitikuni. Tukuy willawashkaykitashina ñukapi payka rurachun.

Chashna Mariya almitiptin angelka sakirkan.

Mariya ayllun Isabelta rirkana pasyak.

³⁹Chay angel sakishkanwasha Mariyaka utkakushpa rirkana chay ayllun Isabelta pasyak. Isabelka kusan Sakariyaswan kawsarkan suk llaktapi

chay Judea partipi urkukunapa chawpinpi. ⁴⁰Sakariyaspa wasinpi chayashpa Mariyaka Isabelta rimachirkan. ⁴¹Chashna Mariya rimachiptinna Isabelpa wawanka wiksan ukupi kayakashpa kushikuyninwan sukanan kuyurkan. Chashna oras Tata Diospa Espiritun Isabelta sukanan kushichirkan. ⁴²Chaypina Isabelka Mariyataca sinchita rimashpa willarkan:

—Tata Dioska tukuy warmikunamanta kantami ashwan allita kushichishushka. Wawaykitapish sukanan allita kushichishushka. ⁴³Kanka kamachiwak Señorninipa mamanmi kanki.

Chayrayku ñuka mana igualmasikichu kani shamunaykipa pasyawak. ⁴⁴Rimachiwashkaykita uyariptinilla wawaynika kushikushpa wiksayni ukupi sukanan kuyushka. ⁴⁵Kanka tukuy Tata Dios willashushkanta allita kreyishpa almitishkanki. Chayrayku Tata Dioska sukanan kushichishunki.

⁴⁶Chashna Isabel willaptin Mariyaka willarkan:

Sukanan kushikushpa rimani Tata Dios tukuy laya atipak kananta.

⁴⁷⁻⁴⁹Tata Dios sukanan alli salvawak-nini kashpa ñukataka munawashka tukuy willawashkanta almitiptini.

Chashna Tata Dios munawaptin sukanan kushikuni.

Tata Dios sukanan tukuy laya alli yachak kashpa ñukataka akllawashka paypa wambranta wawayaninipa.

Chayrayku kunanmantapacha tukuy runakuna rimankasapa Tata Dios ñukata sukanan kushichiwashkanta.

Payka sukanan allimami.

⁵⁰Tukuy tiempu Tata Dios tukuy kuyak runakunata llakichishpa yanapansapa.

- ⁵¹ Tata Dios rikchak laya yachak
kashpa sukaman almiranakunata
rurashka.
Chaymanta tukuy kikinlla yuyana-
kuk runakunata yuyayninkunata
wakllichipushka.
- ⁵² Tata Dioska sinchi kamachikuk
runakunata kamachikunankuna-
manta sampayachishkasapa.
Chaymanta alli modoyuk runaku-
nata kushichishkasapa.
- ⁵³ Tata Dioska chay yarkashpa kawsak
runakunata tukuy layapi
yanapashkasapa.
Chaymanta tukuy laya tiyapuk
runakunata mana nimayukta
karkushkasapa.
- ⁵⁴ Payta sirvik israel runakunata
sukaman yanapashkasapa.
Mana kunkashkachu llakichishpa
yanapayta.
- ⁵⁵ Nawpa tiempu Tata Dios awilunchi
Abrahamta willarkan tukuy
paypa mirakninkunata kuyashpa
yanapanankunata.
- ⁵⁶ Chashna rimashpa Mariya Tata
Diosta alabarkan. Chaypina kimsa
killata Isabelwan kawsarkan.

**Isabel ullku wambrata
wawayarkan.**

⁵⁷ Chaymanta wawayanan tiempu
paktaptin Isabelka ullku wambrata
wawayarkan. ⁵⁸ Wawayashkanta
yakashpankuna ayllunkuna llaktama-
sinkunawan rirkansapa kushikushpa
wawanta kawak. Willarkansapa Tata
Dios Isabela kuyashpa sukaman
yanapashkanta.

⁵⁹ Chaymanta chay wambra pusak
diyayuk kaptin tantanakurkansapa
pishkitunta señalapunankunata.
Chaypina tukuy ayllunkuna munarkan-
sapa tatanpa shutin kananpa. ⁶⁰ Chay-
pina maman willarkansapa:

—Manami tatanpa shutinchu kanka.
Shutinka Juan kanan tiyan.

⁶¹ Chashna Isabel willaptinkuna
ayllunkunaka willarkansapa:
—¿Imapati Juan shutita munanki?
Mana ni pi Juan shutiyuk aylluykichi
tiyanchu.

⁶² Chaypina paykuna Sakariyasta
makinkunawan tapurkansapa ima
shutitami munan nishpa.

⁶³ Chashna tapuptinkuna suk tablata
mañarkan wambranca shutinta
killkananpa. Chaypina killkakurkan:
“Kay wambraynipa shutinka Juanmi.”

Chayta killkakuptin tukuy ayllunku-
naka sukaman almirarkansapa. ⁶⁴ Sakari-
yas killkakushkanwasha mana
rimakuya atipashkanmanta kashkan
rimakurkan. Chaypina kushikuypuru
Tata Diosta alabashpa willarkan:

—Kanka, Tata Dios, tukuy laya
yachakmi kanki.

⁶⁵ Chashna Sakariyas rimakuptin
uyarishpana tukuy llaktamasinkuna
sukaman almirarkansapa. Paykuna
tukuy chay urku llaktakunapi kawsak
runakunata parlachirkansapa imashnami
chay wambra nasishka nishpa.

⁶⁶ Chayta uyarik runakuna sukwan
sukwan parlarkansapa:

—Tata Dioska chay wambrata
sukaman kuyashpa almirana layata
rurashpa yanapashka. Payka wiñash-
paka rikchak laya yachakmi kanka.

**Sakariyas kushikuyninwan Tata
Diosta alabarkan.**

⁶⁷ Tata Diospa Espiritu yachachiptin
chay wambrapa tatan Sakariyaska
llaktamasinkunata willarkansapa:

⁶⁸ Israel runakuna kaptinchikuna Tata
Diosninchika ñami shamushkana
salvawananchikunapana.
Chashna shamuptinna akuychi
alabaypachi.

- ⁶⁹ Tata Dios sirvik Davidmanta
mirashkan runata kachamushka.
Payka tukuy laya atipak salvawak-
ninchu runami.
- ⁷⁰ Ñawpa tiempu alli yachachikuk
runakuna yachachikurkansapa
Tata Dios suk alli salvakuk runata
kachamunanta.
- ⁷¹ Paykuna killkarkansapa chikniwak-
ninchu runakunamanta salvawa-
nanchikunapa.
- ⁷² Chaymanta yachachirkansapa Tata
Dios awilunchikunata kuyashpa
yanapanankunata.
Tata Dioska rurashkan paktuta
mana kunkashpa ruranan tiyan.
- ⁷³ Tata Dios jurashpa Abramwan
paktuta rurarkan.
- ⁷⁴ Chay paktuta rurashkanrayku
chikniwakninchu runakunamanta
salvawanchisapa.
Chayrayku kushikushpa mana ni
pita manchashpa Tata Diospa
munananta rurashpa kawsashun-
chisapa.
- ⁷⁵ Wañunanchi diyakaman Tata
Diospa ñawpkakinpi allillata
rurashpa payllata kasushpa
kawsashunchisapa.
- ⁷⁶ Chaymanta munanayni wambrayni,
rikchak laya yachak Tata Dioska
kanta kachashunki rimananta
yachachikunaykipa.
Manarapish Tata Dios kachamush-
kan runa shamuptin kanka allita
yachachikunki runakuna payta
chaskinankunapa.
- ⁷⁷ Israelmasinchikunata yachachinki
Tata Dios uchankunata perdonashpa
salvanankunata.
- ⁷⁸ Tata Diosninchu sukaman
kuyawashpanchikuna kanta
kachamushushka yachachikunay-
kipa sielumanta chaylla
wambranta kachamushkanta.

Payka yachachiwashpanchikuna inti
llipyakshina lusichiwashunchi-
sapa.

⁷⁹ Paymi lusichiwashpanchikuna mana
alli rurashkanchikunata riksichi-
washunchisapa.
Yachachiwashunchisapa amana
yana likidu tutapishina purinan-
chikunapa.
Yachachiwashunchisapa sukaman
allita kushikushpa kawsananchi-
kunapa.
Chayta Sakariyas kushikushpa
rimarkan.

⁸⁰ Chaymanta wambran Juan Tata
Diosta allita riksishpa wiñarkan. Payka
israelmasinkunata yachachinan
diyakaman chunlla chakidu allpapi
kawsarkan.

Mariya Jesusta wawayarkan.
(Mt 1.18-25)

2 ¹Chay tiempu *Sesar Augusto tukuy
kamachikukkunamanta ashwan
sinchi kamachikuk karkan. Payka
kamachikurkan tukuy runakuna
kikinkunapa llaktankunapi shutinkunata
killkachinakunkunapa. Sesar Augusto
yachanayarkan mashna runakunami
tiyansapa nishpa. ²Chashna Sesar
kallarinan kuti tukuy runakunata
yupachiptin Siria partipi Sirenio
kamachikuk runa karkan. ³Sesar
Augustoka kamachikurkan tukuy
runakuna kikinkunapa llaktankunaman
rinankunapa shutinkunata killkachina-
kuk. ⁴Chay pacha Joseka Galilea partipi
Nasaret llaktapi kawsaykarkan. Paymi
karkan ñawpa kamachikuk Davidmanta
mirashkan runa. Chay ñawpa kamachi-
kuk Davidka Judea partipi Belen
llaktamanta karkan. Chayrayku Nasaret
llaktamanta Joseka rirkana chay ñawpa
awilun Davidpa Belen llaktanman.
Chaypi rirkana shutinta killkachinakuk.

⁵Chay tiempu Joseka Mariyawan kasaranankunapa mañaduna karkan. Mariya okupada kashpa Josewan tantallana rirkana shutinkunata killkachi-nakunankunapa.

⁶⁻⁷Belen llaktapi chayashpankuna mana niman suk wasita tarirkansapachu chaypi chayanankunapa. Chashna mana nima wasita tarishpankuna ovejakuna wasinpi chayarkansapa. Chaypi kaptinkuna Mariyapa paktamurkan wawayanan tiempu. Wawayarkan piwi wawanta. Mariyaka wawantaka pintunankunawan wankushpa ovejakuna wasinpi sirichirkan.

Angelkuna ovejakuna kuydak runakunata Jesus nasishkanta willarkansapa.

⁸Belen llakta ladunpi Jesus nasinan tuta suk pastupi runakuna ovejankunata kuydaykarkansapa. ⁹Chay runakunapi Tata Diospa *angelnin raslla rikurimuptin sukaman allimata llipyarkan. Chayta kawashpa ovejakuna kuydak runakunaka sukaman manchakurkansapa.

¹⁰Paykunata angelka willarkansapa:

—Tata Diostamami suk alli rimanata willaykichi. Kayta uyarishpa tukuy runakuna kushikunkichi. Chayrayku ama manchakuychihu. ¹¹Kunan tuta ñawpa kamachikuk Davidpa Belen llaktanpi salvashukmikichi ñami nasishkana. Payka Tata Dios kachamushkan sinchi kamachikukmi.

¹²Rillarychi chay wambrata riksik. Paytaka tarinkichimi pintunawan wankuduta ovejakuna wasinpi siriduta.

¹³Chashna angel willaykaptin sielumanta aypa angelkuna rikurimurkansapa. Tukuy paykunata sukaman Tata Diosta kushichishpankuna willarkansapa:

¹⁴Altu sielupi kawsak Tata Diosta kuyashpa alabaypachi.

Tata Dios allpapi kawsak runaku-nata kuyansapa.
Chayrayku payka kushichishunki-chi.

¹⁵Chay angelkuna kantashkankunawa-sha sielman kutirkansapa. Chaypina chay runakuna sukwana sukwana parlana-kurkansapa:

—Akuchina Belen llaktaman chay angel willawashkanchikunata kawak.

¹⁶Chay runakuna utkakushpa rishpan-kuna tarirkansapa chay wambrata oveja wasinpi sirichiduta Mariya Jose kuyday-kaptin. ¹⁷Chay runakuna wambrata kawashpankuna tukuy pita parlachir-kansapa angel willashkankunata.

¹⁸Chayta uyarishpankuna tukuy runakuna sukaman almirarkansapa.

¹⁹⁻²⁰Chaypina chay ovejakuna kuydak runakuna Tata Diosta sukaman kuyashpa alabarkansapa. Paykunata sukaman almirarkansapa chay angel willashkankunatashina kawashpankuna. Kushikushpa chay ovejankuna kuydanankunaman kutirkansapa. Paykuna kutiptinkuna Mariya tukuy willashkankunata shunkullikushpa kuti kuti allita yuyaykurkan.

Tata Diospa wasinman Josewan Mariya Jesusta pusharkansapa.

²¹Chaymanta chay wambra pusak diyayuk kaptinna pishkitun punta karapanta tipichipurkansapa señaladu kananpa. Chaypina shutiyachirkansapa Jesus shutin kananpa. Manarapish Mariya okupada kaptin chay angel willarkan wawanpa shutin Jesus kananpa.

²²Wambran nasishkan diyamanta chusku chunka diyata wasinmanta Mariyaka mana llukshirkanchu. Chay diyakuna paktaptinna ñawpa Moisespa killkadunpi willashkanta kasushpa allita armakurkan. Armakushkanwasha

Mariyaka Josewan wambrata Jerusalenman pusharkansapa Tata Diosta kuk.
²³Tata Dios ñawpa killkadunpi rimarkan: "Tukuy piwi wambra ullku nasiptin ñukapami kanan tiyan." Chayta Tata Dios rimashkanrayku Mariyaka Josewan chay wambrata pusharkansapa Tata Diosta kukna. ²⁴Chaymanta Tata Diospa killkadunpi riman mana ishkay rimarikuykunata apashpa ishkay urpaykunata apanankunapa Tata Diosta kuyashpa kunankunapa. Chayrayku Mariya Josewan wambra Jesusta pushashpa ishkay urpayta aparkansapa.

²⁵Chay pacha Jerusalenpi kawsarkan suk runa Simeon. Tata Diospa Espiritun yanapaptin payka alli rurak runa karkan. Tata Diosta sukaman kuyashpa kawsak. Payka *israelmasinkunapa salvakukninkuna runata sukaman shuyaykarkan.
²⁶Chayrayku Tata Diospa Espiritun Simeontaka willarkan: "Manara wañushpaykira Tata Diospa kachamushkan salvakuk runata kawanki."

²⁷Mariyaka Josewan wambra Jesusta pusharkansapa *Tata Diospa wasinman. Chayman pusharkansapa Tata Diospa killkadunpi willashkankunata kasushpankuna. Chaypina Tata Diospa Espiritun Simeonta willarkan Tata Diospa wasinman rinanpa chay wambrata riksik.
²⁸Chaypi chayashpa Simeonka chay wambra markarkan. Payta markashpa Tata Diosta sukaman kuyashpa willarkan:

²⁹ A Tata Dios, kanka willawashkanki manara wañushpaynira kachamushkayki wambraykita kawanaynipa.

Kunanka kushikushpana wañusha. Ñami paytaka kawashkanina.

³⁰ Ñami kawashkanina kay salvakuk kachamushkayki wambraykitaka.

³¹ Tukuy llaktakunamanta aypa runakuna yachankasapa salvakuk runa kananta.

³² Payka alli lusshina tukuy runakunata yachachinkasapa kanta kuyashushpa kawsanankunapa.

Chaypina runakuna yachankasapa israel runakunamanta salvakuk runa shamushkanta.

³³ Chashna Simeon willaptin uyarishpana Mariya Josewan sukaman almirarkansapa. ³⁴ Chaypina Simeonka Tata Diosta roygarkan paykunata yanapanankunapa. Chaymanta Jesuspa mamatata willarkan:

—Israel llaktamanta aypa runakuna wawaykita chiknishpa rimankasapa mana alli kananta. Tukuy paykunata Tata Dioska kastigankasapa. Chaymanta wawaykita kreyik runakunata Tata Dios perdonankasapa. ³⁵ Wawaykika tukuy runakunata riksichinkasapa ima layami yuyayninkuna nishpa. Aypa runakuna wawaykita mana kreyishpa chiknispinkuna kanka sukaman llakishpa turbakunki.

Chashna Simeonka Mariyataka willarkan.

³⁶ Chaymanta Tata Diospa wasinpi tiyarkan suk alli yachachikuk warmi. Paypa shutin karkan Ana. Tatanka karkan Fanuel. Ñawpa awilun karkan Aser. Payka shipashlla kashpa kasarakan. Chaymanta kanchis wata kasarashkanwasha kusan wañurkan.

³⁷ Chay warmika pusak chunka chusku watata viyudana karkan. Payka Tata Diospa wasinmanta mana llukshishpa suk diyakuna mana mikushpa kawsarkan. Diyapi tutapi Tata Diosta orashpa sirvirkán. ³⁸ Chay yachachikuk Ana tarirkan Simeonta Mariyawan Josewan parlaykaptin. Paykunata tarishpa wambra Jesusta kawashpa Tata Diosta sukaman agradesirkan. Chaypi tiyarkan Jerusalen llaktata salvak runata shuyak runakuna. Tukuy paykunata Ana willarkansapa chay wambra Jesus shuyashkankuna salvakuk runa kananta.

**Nasaret llaktaman Mariyawan Jose
Jesusta pushashpa kutirkansapa.**

³⁹Chaymanta Tata Diospa killkadunpi willashkanta rurashpankuna Nasaret llaktanman Mariyawan Jose Jesusta pushashpa kutirkansapa. Chay Nasaret llakta Galilea partipi karkan. ⁴⁰Chaypi kawsaptinkuna Jesuska allita wiñarkan. Tata Dios payta sukaman yanapaptin sukaman yuyaylla untadu yachaysapa likidu karkan.

**Jesus wayna kashpa
Tata Diospa wasinman rirkan.**

⁴¹Kada wata Jerusalenman Mariyaka kusanwan riksapa *Paskua fiestata pasak. ⁴²Chaymanta Jesus chunka ishkay watayuk kaptinna maman tatan payta pusharkansapa Jerusalenpi fiestakuk. ⁴³Chay fiesta tukuptinna wasinkunaman tukuy runakuna kutiptinkuna wayna Jesuska Jerusalenpi kiparirkan. Chashna kipariptin Mariya kusanwan yuyarkansapa washankunata katiyananta. ⁴⁴Mariya kusanwan llaktamasinkunawan puriyakananta yuyashpa mana watukushpankuna suk diyata purirkansapa. Amusayakaptinna Jesusta chayrak watukushpana llaktamasinkunapi ayllunkunapi ñanllapi maskarkansapa. ⁴⁵Sukaman maskashpa mana tarirkansapachu. Mana tarishpa kutirkansapa Jerusalenpi maskak.

⁴⁶Chaypina kimsa diyata maskashpana Tata Diospa wasinpi Jesustaka tarirkansapa. Payka Tatan Diospa rimananta yachachikuk runakunapa chawpinkunapi tiyaridu karkan. Chaypi yachachikuptinkuna Jesuska paykunata uyariykarkansapa tapuykarkansapa. ⁴⁷Chashna Jesus paykunawan parlaptinkuna chay yachachikuk runakunaka sukaman almirarkansapa alli yachay-

sapa kaptin. Almirarkansapa Tata Diospa rimananta sukaman allita yachaptin. ⁴⁸Chashna chay runakunawan tantalla sukaman parlaykaptinkuna tarishpa mamanka kusanwan sukaman almirarkansapa. Chaypina mamanka willarkan:

—Wawituyni ¿imapati washaynikunamanta kiparishkanki? Ñukaykuna sukaman llakishpaynikuna maskamuy-kaykisapa.

⁴⁹Chashna willaptinna Jesus willarkan:

—¿Imapati maskawashkankichi? Ñuka Tatayni willawashkanta ruranayni tiyan. ¿Manachu chayta yachankichi?

⁵⁰Chashna willaptinna paykuna mana entiendirkansapachu imapami chashnaka willansapa nishpa. ⁵¹Chaypina Jesuska paykunawan Nasaret llaktaman kutirkan. Chaypina paykunata tukuy layapi kasushpa kawsarkan. Mariyaka wawan willashkanta tukuya shunkunpi wakaycharkan. ⁵²Jesuska ashwan yuyaylla untadu wiñarkan Tata Dios yanapaptin. Chashna alli yuyayuk kaptin tukuy runakuna payta munarkansapa.

Juan kallarirkan yachachikuya.
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

3 ¹Jesus atun runa kaptinna tukuy kamachikuk runakunamanta Tiberio ashwan sinchi kamachikuk karkan. Chay Tiberioka chunka pichka watatana kamachikuk karkan. Chay tiempu Judea partipi Ponsio Pilato kamachikuk karkan. Galilea partipi *Herodes kamachikuk karkan. Iturea partipi Trakonite partipi Herodespa wawkin Felipi kamachikuk karkan. Abilinia partipi Lisaniyas kamachikuk karkan. ²Chaymanta Anas Kayfaswan tukuy *saserdotekunapa ashwan sinchi kamachikukninkuna karkansapa.

Chaymanta Sakariyaspa wambran Juan chunlla chakidu allpapi kawsarkan. Chaypi kawsaptinna Tata Dioska willarkan yachachikuk rinanpa.

³Chashna Tata Dios willaptinna chay Jordan yaku mañanpi tiyak llaktakunapi yachachikuypi purirkán. Chay llaktakunapi kawsak runakunata yachachirkan-sapa tukuy mana alli rurashkankunamanta wanankunapa. Yachachirkan-sapa tukuy uchankunata Tata Dios perdonaptinkuna bawtisakunankunapa.

⁴Ñawpa tiempu yachachikuk Isaiyas Tata Diospa rimananta killkarkan:

“Chunlla chakidu allpapi suk runa sinchita rimashpa kashna yachachikunka:

‘Tata Dios kachamushkan runa yachachikuya kallarinanpa kankuna suk kuska ñanta kichariychi.

⁵Tukuy ñannikichipa rarkanta allpachaychi.

Tukuy ñannikichipa urkukunata pampayachiychi.

Tukuy wiksu wijsu ñannikichita kuskachaychi.

Kankuna uchallikushpa kawsash-paykichi mana alli ñanshina kankichi.

Amana ñawpashina uchallikushpa kawsaychinachu.

⁶Kankuna allita kawsaptikichi tukuy runakuna Tata Dios kachamushkan salvakuk runata riksinkasapa.”

⁷Chashna Juan yachachikuptin aypa runakuna laduncharkansapa munashpa bawtisanankunapa. Juanka paykunata willarkansapa:

—Kankuna llulla likidu kankichi. Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata sukaman kastiganan tiyan. Kankunaka manami bawtisakushpallachu kishpinki-chi Tata Diospa kastigunmanta. ⁸Allita

rurashpa kawsanaykichi tiyan tukuy kawashuknikichi yachanankunapa Tata Diosta kreyishpana kawsaykanaykichita. Ama kikikichilla llullachinakushpa rimaychihu: Ñukaykuna ñawpa tiempu awiluynikuna Abrahammanta miradu kaptinikuna Tata Dios kastiguynikunamanta salvawankasapa nishpa. Allita willaykichi Tata Dios kay rumikunamantapish atipanman Abrahampa mirakninta rurayta. ⁹Suk kaspi mana allita wayuchakuptinka doyñun sapinpi achawan kuchushpa rupachin.

Chashnami Tata Dioska kankunata mana alli rurashkaykichirayku utkana kastigashunkichi.

¹⁰Chashna Juan yachachikuptin chay runakuna tapurkansapa:

—¿Imatati rurashasapa Tata Dios kastigumanta salvawanankunapa?

¹¹Chaypina Juanka willarkansapa:

—Ishkay llachapayuk kashpaykichi mana llachapayuk runata suk llachapaykichi kuychi. Chaymanta mikunaykichi tiyaptin mana mikunayuk runata karaychi.

¹²Chaymanta *romano gobiernupa kullki chaskikuk runakuna Juanta laduncharkansapa bawtisakuyta munashpankuna. Paykuna Juanta willarkansapa:

—Maestro ¿imatati rurashasapa Tata Dios kastigumanta salvawanankunapa?

¹³Chaypina Juan willarkansapa:

—Romano gobiernu willashushkaykichi llillata kobrauyuchi. Ama kankunapawanka kobrauychihu.

¹⁴Chaymanta soldadukuna ladunchashpankuna Juanta tapurkansapa:

—Ñukaykunapish ¿imatati rurashasapa Tata Dios kastigumanta salvawanankunapa?

Chashna tapuptinkuna Juanka willarkansapa:

—Ama ni pita ima tiyapukninta kichuychichu. Ama ni pita llullakushpa chatashpa nimata kichuychichu. Chaymanta kamachishuknikichi pagarashushkaykichillawan kushikushpa kawsaychi.

¹⁵Aypa runakuna Tata Dios kachamushkan salvakuk runata shuyashpa kawsaykarkansapa. Paykuna tapunakurkansapa:

—Ichará kay Juanka Tata Dios kachamushkan runa.

¹⁶Chayta uyarishpa Juan willarkansapa:

—Ñukaka yakullawanmi bawtisayki-chi. Chaymanta washaynita shamun ñukamanta ashwan alli yachachikuk runa. Payka Tata Diospa Espiritunwan bawtisashunkichi. Chay Espiritunka rawraykak ninawanshina bawtisashunkichi uchaykichimanta pichashunaykipcha. Chay yachachikuk runaka ñukamanta tukuy laya ashwan alli yachachikukmi. Ñukaka mana animukinichu ushutan waskanta paskaya.

^{17*}Triguta waktashpa murukunata surkunchi. Chaypina murukunata wakaychanchi. Trigupa tullunkunata wishchushpa rupachinchii. Chay ñukamanta ashwan yachaysapa runaka trigu murukunata surkuk runashinami. Paymi tukuy kreyik runakunata allita kuydan. Mana kreyik runakunata churankasapa mana tukuyniyuk ninapi.

¹⁸Chashna aypata yachachikushpa Juan chay runakunata willarkansapa Tata Dios kachamushkan runa shamunanta.

¹⁹Chaymanta Juanka chay sinchi kamachikuk Herodesta piñayarkan wawkin Felipipa warmin Herodiyaswan uchallikushpa kawsaykaptin. Chaymanta piñayarkan aypa mana allikunata rurashpa kawsaykaptin. ²⁰Chashna piñayaptinpish Herodeska mana allita rurayllapi katirkan. Mana alli rurak kashpa karselpi Juantaka wichkachirkan.

Jesus bawtisakurkan.
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹Manarapish Herodes karselpi Juanta wichkachiptin aypa runakunata bawtisayllapi katirkan. Jesuspish rirkana Juan bawtisananpa. Jesus bawtisakushkanwsa Tatan Dioswan parlarkan. ²²Chaypina sielu kicharinakuptin Tata Diospa Espiritun iden urpayshina urayamurkan Jesuspi tiyarik. Chashna orana sielumanta Tatan Dios Jesusta willarkan:

—Kanka kuyanayni wambraynimi kanki. Sukamanmi kushichiwanki.

Jesuspa awilunkuna.
(Mt 1.1-17)

²³Jesuska kimsa chunka watayuk kashpa kallarirkan yachachikuya. Tukuy runakuna yuyarkansapa Josepa wambran kananta. Joseka karkan Elipa wambran.

²⁴Elika karkan Matatpa wambran. Matatka karkan Levipa wambran. Levika karkan Melkipa wambran. Melkika karkan Janapa wambran. Janaka karkan Josepa wambran. ²⁵Chaymanta Joseka karkan Matatiyaspa wambran. Matatiyaska karkan Amospa wambran. Amoska karkan Nahunpa wambran.

Nahunka karkan Eslipa wambran. Eslika karkan Nagaypa wambran. ²⁶Nagayka karkan Maatpa wambran. Maatka karkan Matatiyaspa wambran. Matatiyaska karkan Semeypa wambran. Semeyka karkan Josekpa wambran. Josekka karkan Judapa wambran. ²⁷Chay Judaka karkan Joanarpa wambran. Joananka karkan Resapa wambran. Resaka karkan Sorobabelpa wambran. Sorobelbelka karkan Salatielpa wambran. Salatielka karkan Neripa wambran. ²⁸Nerika karkan Melkipa wambran. Melkika karkan Adipa wambran. Adika karkan Kosampa wambran. Kosamka karkan Elmadampa wambran. Elmadamka

karkan Erpa wambran. ²⁹Erka karkan Josuepa wambran. Josueka karkan Elieserpa wambran. Elieserka karkan Jorimpa wambran. Jorimka karkan Matatpa wambran. Matatka karkan Levipa wambran. ³⁰Levika karkan Simeonpa wambran. Simeonka karkan Judapa wambran. Judaka karkan Josepa wambran. Joseka karkan Jonampa wambran. Jonamka karkan Eliakimpa wambran. ³¹Eliakimka karkan Meleapa wambran. Meleaka karkan Menapa wambran. Menaka karkan Matatapa wambran. Matataka karkan Natarpa wambran. ³²Natanka karkan Davidpa wambran. Davidka karkan Isayipa wambran. Isayika karkan Obedpa wambran. Obedka karkan Boospa wambran. Booska karkan Salapa wambran. Salaka karkan Naasonpa wambran. ³³Naasonka karkan Aminadabpa wambran. Aminadabka karkan Adminipa wambran. Adminka karkan Arnipa wambran. Arnika karkan Esrompa wambran. Esromka karkan Farespa wambran. Fareska karkan Judapa wambran. ³⁴Judaka karkan Jakobopa wambran. Jakoboka karkan Isakpa wambran. Isakka karkan Abrahampa wambran. Abrahama karkan Tarepa wambran. Tareka karkan Nakorpa wambran. ³⁵Nakorka karkan Serukpa wambran. Serukka karkan Ragawpa wambran. Ragawka karkan Pelekpa wambran. Pelekka karkan Heberpa wambran. Heberka karkan Salapa wambran. ³⁶Salaka karkan Kaynanpa wambran. Kaynanka karkan Arfakapa wambran. Arfakaka karkan Sempa wambran. Semka karkan Noepa wambran. Noeka karkan Lamekpa wambran. ³⁷Lamekka karkan Matusalenpa wambran. Matusalenka karkan Enokpa wambran. Enokka karkan Jaredpa wambran. Jaredka karkan

Mahalalelpa wambran. Mahalalelka karkan Kaynappa wambran. ³⁸Kaynanka karkan Enospa wambran. Enoska karkan Setpa wambran. Setka karkan Adanpa wambran. Adanka karkan Tata Diospa wambran.

Supay Jesusta llullachinayarkan.
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

4 ¹Jesus bawtisakushkanwasha Tata Diospa Espiritun atipachiptin Jordan yakumanta kutirkan. Chaypina chunlla chakidu allpaman Tata Diospa Espiritunka pusharkan. ²Chaypi kashpana chusku chunka diyata Jesuska mana nimata mikurkanchu. Supay tukuy chay diyakunata Jesusta mana allikunata rurachinayarkan. Chaypina Jesus sukaman yarkarkan. ³Sukaman yarkaptinna supayka willarkan:

—Kanka Tata Diospa wambran kashpaykika kay rumita willay pan tutunanza chayta mikunaykipa.

⁴Chashna supay willaptinna Jesuska mana nima kreyishpa willarkan:

—Tata Diospa killkadunpi willawan-chi: “Tukuy runakuna Tata Diospa rimananta kasushpa kawsanankuna tiyan. Manami panta mikushpallachu kawsankasapa.”

⁵Chaypina supayka Jesustaka suk urku sawanman pusharkan. Chay urkumanta tukuy allpapi llaktakunata raslla kawachirkan. ⁶Chayta kawachishpana willarkan:

—Tukuy kay allima kawanayki llaktakuna tukuy chaypi tiyakkuna ñukata kuwashka kaptin kuyki. Ñuka munashkayni runatami kusha. ⁷Kanka kunkurikushpa ñukata kuyaway. Chashna kuyawaptikika tukuy chay llaktakunata kanta kushkayki chaypi kamachikuk kanaykipa.

⁸Chashna supay willaptinna Jesuska mana kasushpa willarkan:

—Tata Diospa killkadunpi willawan-chi: “Señorniki Tata Diosllata kuyay. Payllata sirvishpa kawsay.”

⁹Chashna Jesus willaptinna Jerusalen llaktaman supayka pusharkan. Chaypina Tata Diospa manllayba altu wasin sawanman pushashpa willarkan:

—Tata Diospa wambran kashpaykika kay altumanta allpaman wishchunakuy. Urmashpaka manami nimanachinakunki-chu. ¹⁰Tata Diospa killkadunpi willawan-chi: “Tata Dioska *angelninkunata willankasapa kanta amachashushpa kuydashunankunapa. ¹¹Urmanayaptikika paykuna makinkunawan chaskishunki-sapa ama rumikunapi mitkakunaykipa.”

¹²Chaypina Jesuska supayta willarkan:

—Chaymantapish Tata Diospa killkadunpi willawanchi: “Ama nimata yankamanta ruraychichu yachana-yashpa Tata Dios yanapawankachu manachu nishpa.”

¹³Chashna Jesus mana kasunayaptin supayka manana yacharkannachu imashnami llullachinka nishpa. Chayrayku suk tiemptua Jesusmanta ashurkan.

**Galilea partipi Jesus
kallarirkan yachachikuya.
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)**

¹⁴⁻¹⁵Chaymanta chay chunlla chakidu allpamanta Jesus kutirkhan Galilea partiman. Tata Diospa Espiritun sukaman yanapaptin rikchak laya yachak karkan. Tukuy llaktakunapi tantanakunankuna wasikunapi Jesuska yachachikurkan. Chashna yachachikup-tin tukuy runakuna alabarkansapa.

**Jesus kutirkhan Nasaret llaktanman.
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)**

¹⁶Chashna llaktan llaktan yachachi-kuypi purishpa Jesuska wiñashkan Nasaret llaktanman kutirkhan. Chaypi kashpa amañananshina *samana diya

tantanakunankuna wasiman rirkan. Chay wasipi kashpa shayarirkan Tata Diospa killkadunta leyinanpa. ¹⁷Chay wasi kuydak runa Jesusta suk libruta kurkan. Chay libruka karkan ñawpa yachachikuk Isaiyaspa killashkan. Jesuska chay libruta kicharishpa kay killkaduta tarishpa leyirkan:

¹⁸“Tata Diospa Espiritunka ñukatami akllawashka.

Willawashka tukuy mana nimayuk llakishpa kawsak runakunata yachachinaynipa.

Churawashka paykunata yachachinay-nipa kushikushpa kawsanankunapa. Chaymanta kachamuwashka tukuy supayta makinpi kawsak runakunata salvanaynipasapa.

Kachamuwashka mana kawakuk runakunata kawachichinaynipa. Chaymanta kachamuwashka padesik runakunata padesichinankunamanta kichukunaynipa.

¹⁹ Tata Dios kachamuwashka runakunata willanaynipa sukaman kuyashpa yanapanankunata.”

²⁰Jesus chay killkaduta leyishkanwsa chay libruta kurkan wasi kuydak runata. Chashna kushpana tiyariirkan. Tiyariptinna tukuy pi paytaka chaparkansapa. ²¹Chaypina willarkansapa:

—Kay leyishkayni killkaduka ñukapami rimashka. Ñukaka Tata Dios kachamuwashkan runami kani.

²²Chashna Jesus yachachikuptin tukuy runakuna almirashpankuna tapunakurkansapa:

—¿Manachu kay runaka Josepa wambran?

²³Chashna tapunakuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ariya kankunaka mana kreyiwashpa willawaykankichi: “Kanka ampikuk runa kashpaykika kikikilla ampinakuy. Kanka Kapernaum llaktapi

*milagruta rurashkaykita kay llaktan-chipipish ruray yachanaynikunapa Tata Diosmanta shamudu runa kanaykita.”

²⁴Kunan allita willaykichi. Tata Diospa rimananta yachachikuk runa kikin llaktanpi yachachikuptin llaktamasinkuna mana kreyinsapachu. ²⁵⁻²⁶Ñawpa alli yachachikuk Eliyas yachachikushkan tiempu kimsa wata sokta killata mana nima tamyarkanchu. Chashna mana tamyaptin tukuy *Israel llaktapi sinchi yarkay tiempu karkan. Chay yarkay tiempupi Tata Dios Eliyasta kacharkan Sidon llakta ladunpi. Eliyasta kacharkan chay Sareta llaktapi kawsak viyuda warmiman payna Eliyasta karananpa. Deverasmi kikin Israel llaktanpi aypa viyudakuna tiyarkan. Mana paykunamanchu Tata Dios Eliyasta kacharkan.

²⁷Chaymanta ñawpa alli yachachikuk Eliseopa tiempupi Siria partipi kawsarkan suk sinchi kamachikuk runa. Paypa shutin karkan Naaman. Chay kamachikuk runa lasaru unkuyuk karkan. Chaypina yachachikuk Eliseoka paytaka alliyachirkan. Deverasmi llaktankunapi aypa runakuna chay unkuywan karkansapa. Eliseoka mana paykunataka alliyachirkansapachu mana Tata Diosta kreyiptinkuna.

²⁸Chashna Jesus yachachikuptin uyarishpana chay wasipi tantanakudu runakuna sukaman piñakurkansapa.

²⁹Paykunaka llaktankunamanta Jesusta pusharkansapa suk manllayba waykuman. Chay waykuca karkan chay llakta washaman. Chayman pushashpankuna wañuchi-nayarkansapa altumanta tankakushpa. ³⁰Chaypina Jesuska chay aypa runakunapa chawpinkunata pasashpa rirkana.

Jesus supayuk runata alliyachirkana.
(*Mr 1.21-28*)

³¹Chaymanta Jesuska Nasaret llaktamanta llukshishpa rirkana Galilea parti llakta Kapernaumman. Chaypina

samana diya kaptin tantanakunankuna wasipi yachachikuykarkan. ³²Chaypi allita yachachikuptin runakuna sukaman almirarkansapa sinchi kamachikuk runashina yachachikuptin. ³³Chaypi tiyarkan suk unkudu runa. Payka supayuk karkan. Jesus yachachikuptin uyarishpana chay supay sinchita rimakushpa Jesusta willarkan:

³⁴—¡Imapatí ñukaykunamanka shamushkanki, Nasaretmanta Jesus? ¡Sakiwaysapa! ¡Mana tukuy niyuq ninamanchu kachawanayaykankisapa? Ñukaka yachani Tata Diosmanta shamudu runa kanaykita.

³⁵Chashna chay supay willaptin Jesuska piñayashpa willarkan:
—¡Upallayaya! ¡Kunanilla kay runamanta llukshiy!

Chashna Jesus willaptinna tukuy pi kawaykaptinkuna supayka chay unkudutaka waktakurkan. Chaypina mana niemanachishpanachu paymanta llukshirkan. ³⁶Chayta kawashpa runakuna sukaman manchakurkansapa. Chaypina willanakurkansapa:

—Kay Jesuska sinchi kamachikuk kashpa atipan supaykunatapish llukshichiyta.

³⁷Chaymanta chay runakuna famakurkansapa tukuy llaktakunapi Jesus supayta sinchita willashpa runamanta llukshichishkanta.

**Jesus Pedrupa suedranta
aliyachirkana.**
(*Mt 8.14-15; Mr 1.29-31*)

³⁸Chaymanta Jesuska chay tantanakunankuna wasimanta llukshishpa rirkana yaykuk Simon Pedrupa wasinpi. Chaypi Simonpa suedran kalentorawan unkudu karkan. Pay unkudu kaptinna familyankuna Jesusta willarkansapa kalentoranta chiriyachipunarpa. ³⁹Chashna willaptinkunana Jesuska chay unkudu

warmipa ladunpi shayarishpa kumurayarkan. Kumurayashpa sinchita willarkan kalentoran chiriyanaンpa. Chaypina kalentoranka raslla chiriyarkan. Chay warmika atarishpa paykunapa mikunankunata rurashpa kararkansapa.

Jesus aypa unkudu
runakunata alliyachirkan.
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰Chaymanta inti yaykuptin Jesusman aypa runakuna unkudu familyankunata pusharkansapa. Paykuna rikchak laya unkuyuk karkansapa. Chaypina Jesuska chay unkudukunapa umankunapi makinta churashpa tukuya alliyachirkansapa. ⁴¹Chaymanta aypa runakunamanta Jesuska supaykunata llukshichirkan. Chay supaykuna llukshishpankuna kaparishpa rimarkansapa:

—¡Kanka Tata Diospa wambranmi kanki!

Chashna willaptinkuna Jesuska piñayashpa willarkansapa:

—¡Upallaychi!

Jesus mana munarkanchu supaykuna nimata willanankunapa. Paykunaka yacharkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta.

Aypa llaktakunapi Jesus
yachachikurkan.
(Mr 1.35-39)

⁴²Chaymanta pakariyakaptin Jesus chay llaktamanta llukshishpa rirkana suuk chunlla likidu pampaman. Chayman riptin aypa runakuna maskarkansapa. Sukaman maskashpana tarirkansapa. Willarkansapa ama ni mayta suchushpa llaktankunallapi kiparinanpa. ⁴³Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Chikan llaktakunapipish kay alli kushichina rimanata yachachikunayni tiyan. Tata Dioska kachamuwashkami

tukuy runakunata yachachinaynipa alli kamachikuk kananta.

⁴⁴Chashna willashpankuna Jesuska tukuy *judiyu runakunapa llaktankunapi yachachikuypi purirkan. Tantankunankuna wasikunapi yachachikurkan.

Jesus willaptinkuna disipulunkuna
aypa challwakunata apirkansapa.
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

5 ¹Suk diya Genesaret kocha mañanpi Jesuska Tata Diospa rimananta yachachikuykarkan. Chaypina aypa runakuna uyarinayashpankuna tankanakushpa Jesusta nitirkansapa. ²Chashna niti niti kaptinkuna chay kocha mañanpi Jesus kawarkan ishkay atun kanowakunata. Chay kanowakunapika mana nima tiyarkanchu. Challwa apik runakuna kanowankunata sakishpankuna atun redninkunata takshaykarkansapa. ³Suk kanowaka Simonpa karkan. Chay Simonpa kanowanpina Jesuska yaykuran. Yaykushpana Simontaka willarkan:

—Suk tipita chawpiyachipay.

Tankapuptinna Jesus chaypi tiyarirkan. Chay kanowamanta Jesuska chay runakunata yachachirkansapa.

⁴Chay aypa runakunata yachachishkanwashana Simontaka willarkan:

—Kay kanowaykita ashwanta chawpiyachiy. Chaypi chay rednikikunata sirichiychi challwata apinaykichipa.

—Chaypina Simonka willarkan:

—Maestru, tuta entero manami niman suuk challwata apishkanisapachu. Mana nimata tuta entero apishpaynikunapish willawaptikisapa kashkan sirichishasapa.

⁶Paykunaka Jesusta uyarishpa redninkunata sirichirkansapa. Chaypina aypa challwakunata apirkansapa chay redninkuna llikikunayanankaman.

⁷Simonka makinwan kayarkansapa

challwa apikmasinkunata chikan kanowankunata apashpa yanapak rinankunapa. Chay aypa challwakunawan ishkantin kanowankunata untachirkansapa yaka suminayanankaman.

⁸⁻⁹Jesusta kasushkanrayku aypa challwata apirkansapa. Tukuy chayta kawashpa Pedruka tukuy challwa apikmasinkunawan sukaman manchakurkansapa. Chaypina manchakushpa Pedruka Jesuspa ñawpakinipi kunkurikushpa willarkan:

—Maestru, ñukaka uchasapami kani. Chayrayku pinkakuni kanwan tantalla puriya.

¹⁰Sebedeopa wambrankuna Jakobowan Juan Simonpa challwa apikmasinkuna karkansapa. Chashna tukuy paykuna sukaman manchakuptinkuna Jesus Simonta willarkan:

—Ama manchakuychu. Kunanmantapacha aypa runakunata Tata Diospa rimananta yachachishpa kawsanki. Yachachinkisapa paykunapish Tata Diosta kreyishpa kawsanankunapa.

¹¹Chashna Jesus willaptinkuna chay runakunaka chawpi yakumanta kanowankunata mañayachirkansapa. Chaypina tukuya sakishpankuna chay oramantapacha Jesusta katirkansapa.

Jesus lasaruyak runata alliyachirkan.

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹²Suk diya Jesus suk llaktapi chayarkan. Chaypina suk lasaruyak runa Jesusta kawashpa ñawpakinipi kumurayashpa willarkan:

—Maestru, munashpaykika atipanki kay unkuynimanta alliyachiwayta.

¹³Chashna willaptinna Jesuska makinwan llankashpa willarkan:

—Ariya, munani alliyachiynikita.

Kunanmantapacha alliyaduna kiparinki.

Chashna willaptinna chay runapa kirinka raslla alliyapurkan. ¹⁴Chaypina Jesuska willarkan:

—Amara ni pita willayrachu alliyachishkaynita. Ñawpa yachachikuk Moises killkadunpi willashunkichi lasaru unkuynikichimanta alliyashpaykichi *saserdoteman rinaykichi tiyan ofrendaykita apashpa. Sanuna kanaykita kawashuptin chay ofrendaykita Tata Diosta kunayki tiyan uchaykita perdonananpa. Chaypina tukuy runakuna yachankasapa sanu kanaykita.

¹⁵Chashna Jesus chay alliyachishkan runata ama ni pita parlachinarpa willaykaptinpish aypa runakunata parlachirkan. Chaymanta chay aypa runakunapish famakurkansapa alliyadu kananta. Chay almirana rurashkanta yachashpankuna aypa runakuna rirkansapa Jesusta uyarinayashpankuna. Paykunapish munarkansapa unkuynikunamanta alliyachinankunapa.

¹⁶Chashna aypa runakuna payman riptinkuna chunllaman Jesuska rirkana chaypi Tata Dioswan parlak.

**Jesus mana kuyuy
atipak runata alliyachirkan.**
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷Chaymanta suk diya suk wasipi Jesus yachachikuykarkan. Chaypina *fariseo runakuna Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunapish chayarkansapa. Paykunaka shamurkansapa tukuy Galilea parti Judea parti llaktakunamanta. Jerusalen llaktaman-tapish shamurkansapa. Chaykunamanta shamushpa Jesusta laduncharkansapa. Payka aypa unkudukunata alliyachirkan Tata Dios sukaman yanapaptin.

¹⁸Chay diya Jesusman suk mana nima kuyuy atipak unkuduta kamillapi pusharkansapa. Chay pushak runakuna munarkansapa Jesuspa ñawpakinipi churayta. ¹⁹Chay wasipi aypa runakuna tiyaptin paykunaka mana yaykuya atiparkansapachu. Chayrayku wasi

sawanman chay unkudutaka kamillanpi pusharkansapa. Chaypina chay tejakunata surkushpa uchkurkansapa. Chaytana unkuduta kamillanpi urayachirkansapa Jesuspa ñawpakninpí churak.²⁰ Chay yanapak runakunaka allita tukuy shunku kreyirkansapa Jesus alliyachinanta. Jesuska kreyinankunata yachashpa chay unkudutaka willarkan:

—Wambrayni, tukuy uchaykikunamanta perdonayki.

²¹ Chashna Jesus willaptin Moisespa killkadunkunata yachachikuk runakunaka fariseo runakunawan yuyayninkunapi rimarkansapa: “Kay runaka Tata Diosta piñachiyykan. Iden Tata Diosshina kanayashpa kay unkuduta willashka tukuy uchankunamanta perdonananta. Tata Diosllami atipan uchakunata perdonayta.”

²² Chashna yuyayninkunapi rimaptinkuna Jesuska chayta yacharkan.

Chayrayku willarkansapa:

—¿Imapatí washanchawaykankichi?

²³ Ñuka kay unkuduta ishkay layata atipayman willayta. Munashpayni willayman: “Uchaykikunamanta perdonayki.” Chaymanta willayman: “Atarimushpa puriy.” Allita puriptin kawashpa yachankichi alliyachishkanya. ²⁴ Kunanlla kay unkuduta alliyachisha. Alliyachiptini yachankichi ñuka sielumanta shamudu runa kanaynita. Yachankichi kay allpapi tukuy runakunapa uchankunata perdonayta atipanaynita.

Chayta rimashkanwasha Jesuska chay mana kuyuy atipak runata willarkan:

—¡Atarimuy! Kamillaykita apashpa wasikiman rillary.

²⁵ Chashna Jesus willaptinna chay unkudu runaka utkakushpa alliyaduna atarimurkan chay aypa runakuna kawaykaptinkuna. Atarimushpa chay sirishkan kamillanta apishpa wasinman

rirkana. Sukaman kushikushpa rirkana Tata Diosta alabaypi.

²⁶ Chashna chay unkudu runa alliyapitinna tukuy kawak runakuna sukaman almirashpankuna Tata Diosta sukaman alabarkansapa. Chaypina manchakushpankuna willanakurkansapa:

—Kunanka almirana layakunata kawashkanchisapa.

Jesus Levita willarkan paywan tantalla purinanca.

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Chay unkudu runata alliyachishkanwasha suk llaktaman Jesus rirkana. Chaypi chayashpa suk kullki kobrauk runawan kawanakurkan. Chay runaka *romano gobierヌa kullkita kobrauky-karkan. Paypa shutin karkan Levi. Levika kullki chaskikunan mesa ladunpi tiyariyu karkan. Payta kawashpana Jesuska willarkan:

—Shamuy, ñukata katiway.

²⁸ Chashna Jesus willaptinna Levika tiyariyu kashkanmanta atarirkan. Payka tukuy chay kullki kobraukshkanta sakishpa Jesuswan tantalla purirkan disipulun kananpa.

²⁹ Suknin diya Jesusta sukmaman kuyashpa Levika suk fiestata rurarkan wasinpi. Chay fiestata rurashpa Levika kullki kobraukmasinkunata llaktamasinkunatapish konividarkansapa. Jesuska disipulunkunawan chay runakunawan tantalla suk mesallapi mikurkansapa.

³⁰ Chaypina fariseo runakuna Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunawan Jesusta kawarkansapa.

Paykunaka Jesuspa disipulunkunata kallarirkansapa yuyayta. Willarkansapa:

—¿Imapatí kankunaka kobrauk runakunawan uchasapa runakunawan tantalla mikuykankichi upyaykankichi?

³¹ Chashna disipulunkunata willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Sanu runa mana ampik runata maskanchu mana unkudu kashpa. Unkudu runa ampik runata maskan alliyayta munashpa. Kankuna mana alli rurak runakuna kashpaykichi unkudu runakunashina kawsankichi.³²Ñuka shamushkani tukuy uchasapakunata kayak. Manami shamushkanichu mana uchayuk yuyanakuk runakunata kayak.

**Runakuna Jesuspa disipulunkunata
repararkansapa mana
mikunata sasiptinkuna.**
(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³Chashna Jesus yachachikuptin runakuna piñakushpa willarkansapa:

—Juanpa disipulunkuna chaymanta fariseokunapa disipulunkuna churadu diyakunapi Tata Diosta kuyanankunaryku mana nimata mikunsapachu. Sukaman orashpankuna kawsansapa. Kanpa disipuluykikunaka tukuy layata mikushpa upyashpankuna kawsansapa.

³⁴Chashna willaptinkuna Jesus kay ejempluta willarkansapa:

—Suk funsiata rurashpaykichi noviowan tantalla kashpaykichi kushikushpa mikunkichi. Mana kasaranan diyachu konvidadukunaka sasinsapa.³⁵Funsia tukuptinna novio sakiptinkuna chaypira churadu diyakunata mana mikunkasapachu.

³⁶Chashna Jesus yachachikushpa chikan ejemplutapish willarkansapa:

—Mana ni pi mushuk llachapata tipishpa mawka llachapapi apichinmanchu. Chashna mushuk llachapata tipiptin wakllidu kiparin. Chaymanta mawka llachapapika mushuk retaso mana allichu rikurin.

³⁷Mana ni pi churanmanchu llullu vinuta mawka vinu churana kapachupi. Chaypi churaptin llullu vinu timbushpa mawka kapachuta pachyachinman. Kapachu llikikuptin vinuka usunman.

Chay llikikudu kapachupish wakllidu kiparin.³⁸Chayrayku llullu vinuta mushuk vinu churana kapachupi churansapa ama vinu usunanza. Ñukapa yachachikunaynika mushuk vinushinami. Kankunapa yachachikunaykichika mawka kapachushinami. Chayrayku yachachikuptini mana munankichichu kasuwayta.³⁹Chaymanta yachachikunaykichi mawka vinushina kaptin chayllata munankichi. Chayrayku mana munankichichu ñukapa yachachikunaynita mushuk vinushina kaptin.

**Samana diya Jesuspa
disipulunkuna tipi triguta
pallarkansapa.**
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

6 ¹Chaymanta suk *samana diya Jesus disipulunkunawan suk llaktaman rirkansapa. Rishpankuna *trigu chakra chawpinta purirkansapa. Chaypina Jesuspa disipulunkuna triguta tipishpankuna makinkunapi ishkushpa mikurkansapa.²Chayta kawashpankuna fariseokuna willarkansapa:

—¿Imapatí disipuluykikuna samana diya kaykaptin triguta pallaykansapa? Chayta rurashpa *Moisespa kamachikunankunata mana kasuykansapachu.

³Chashna fariseokuna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—¿Manachu leyishkankichi ñawpa kamachikuk David rurashkanta? Suk diya payka purikmasinkunawan sukaman purishpankuna yarkarkansapa.

⁴Yarkaymanta kashpa *Tata Diospa wasinpi yaykurkansapa. Chaypi Davidka mikurkan Tata Diospa churadu pankunata. Purikmasinkunatapish kararkan. Chay laya pankunaka *saserdote kunkallapa karkan. Chayta mikushpankunapish mana uchallikurkansapachu. Chashnashina disipuluynikunata ama willaychichu uchallikuyka-

nankunata.⁵Ñuka sielumanta shamudu runa kashpayni allita yachachiykichi samana diya imakunami alli ruranaykipicha imakunami mana allichu ruranaykipicha nishpa.

**Jesus suk kaspirayadu makiyuk
runata alliyachirkan.**
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶Chaymanta suknin samana diya Jesus tantanakunankuna wasipi yaykuran. Chaypina kashkan kallarirkan yachachikuya. Chay wasipika suk kaspirayadu alli ladu makiyuk runa karkan. ⁷Chaypina Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna fariseokunawan sukmanta Jesusta chapapayarkansapa. Kawanayarkansapa samana diya chay runata alliyachinkachu manachu nishpa. Paykunaka awtoridarkunapi Jesusta sukmanta chatanayarkansapa samana diya unkuduta alliyachiptin. ⁸Jesuska yacharkan chatanayaykanankunata. Chaypina paykunata mana manchashpa chay kaspirayadu makiyuk runataka willarkan:

—Rillay chay runakunapa chawpinkunapi shayarik.

Chashna Jesus willaptin payka shayarik rirkana. ⁹Chawpinkunapi shayariptinna Jesuska chay chatanayak runakunata willarkansapa:

—Ñuka kankunata tapuykichi:
Moisespa killkadunpi ¿imamatí
willawanchisapa? ¿Willawanchisapachu
samana diya allita mana allita rurananchikunapa? ¿Samana diya suk runata
allyachinchimanchu? ¿Suk runata
kawapayanchimanchu wañunanpa?

¹⁰Mana nimata ayniptinkuna Jesuska tukuy chay chatanayak runakunata suktu suktu kawarkansapa. Chaypina chay kaspirayadu makiyuk runataka willarkan:

—Makikita chutachiy.

Chay runa Jesusta kasushpa makinta chutachishkan oras alliyarkan.¹¹Jesus chay runata alliyachiptin chay chataknayak runakuna kawashpankuna sukmanta piñakurkansapa. Chaypina sukwana sukwana willanakurkansapa:

—¿Imamatí rurashunchisapa kay runataka?

**Jesus chunka ishkay
disipulunkunata akllarkan.**
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹²Chaymanta suk diya Jesus suk urkuman rirkana orak. Chay urkupi tuta entero Tata Dioswan parlarkan. ¹³Chaymanta punchawyaptin ladunman tukuy disipulunkunata kayarkansapa. Tukuy paykunamanta chunka ishkayta akllarkan paywan tantalla purinankunapa. Chay aklladu disipulunkunata willarkansapa paykunapish yachachikunankunapa. ¹⁴Suk aklladu disipulunkunata willarkansapa paykunapish yachachikunankunapa. ¹⁵Mateo, Tomas. Chaymanta suk karkan Alfeopa wambran Santiago. Chaymanta suk karkan Simon. Payka *romano gobiernuta mana munarkanchu nima kasuya. ¹⁶Chaymanta suk disipulunkunata willarkansapa Santiagopa wawkin Judas. Suk karkan Judas Iskariote. Payka suk tiempu washan Jesusta rantikurkan wañuchinankunapa.

**Jesus aypa unkudu
runakunata alliyachirkan.**
(Mt 4.23-25)

¹⁷Chay chunka ishkay disipulunkunata akllashkanwasha chay urkumanta suk pampayninman Jesuska paykunawan tantalla urayamurkan. Chay pampapi aypa runakuna Judea partimanta Jerusalen llaktamanta atun kocha

ladunpi Tiro Sidon llaktakunamantapish tantanakurkansapa. Chay aypa runakuna rirkansapa Jesusta uyarinankunapa. Aypa unkudukunapish rirkansapa Jesus alliyachinankunapa.^{18,19} Chaypina kikin atipashpa Jesuska aypa unkudu runakunata alliyachirkansapa. Supaykuna unkuchishkan runakunatapish alliyachirkansapa. Aypa runakuna Jesusta llankanayarkansapa unkuyninkunamanta alliyayta munashpangkuna.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa imashnami
kushikushpa kawsankasapa nishpa.**
(Mt 5.1-12)

²⁰ Chaymanta tukuy chay aypa runakunata alliyachishkanwasha Jesuska disipulunkunata chapashpa willarkansapa:

—Mana nimayuk kashpaykichipish kushikupuru kankichi. Kankunami Tata Diospa mandunpi kawsaykankichi.

²¹ Kunan tiempu yakashpa kawsashpaykichipish kushikupuru kankichi. Tata Dios kankunata saksachishunkichi.

Kunan tiempu wakashpa kawsashpaykichi kushikupuru kankichi. Tata Dios kushichishuptikichi asikunkichi.

²² Ñuka sielumanta shamudu runami kani. Runamasikichi kankunata sukaman ñukarayku chiknishuptinkuna Tata Dios kushichishunkichi. Paykuna washanchashushpaykichi tantanakunakunamanta karkushuptikichi Tata Dios kushichishunkichi. Ñukarayku runakuna mana alli kanaykichita rimaptinkunapish Tata Dios kushichishunkichi.

²³ Chashna chiknishuptikichipish sukamanlla kushikuychi. Yachankichi sielipi premyuykichita chaskinaykicha. Chay chiknishuknikichipa ñawpa awilunkunapish idenllata Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunata chiknirkansapa.

²⁴ Kankuna tukuy layayuk kaptikichi llakichiykichi. Kay tiempullapa tiyapushunaykichillawan kushikuykanchiki.

²⁵ Kay tiempullapa saksadu kawsaptikichi llakichiykichi. Suk tiempukaman llakishpa kawsankichi.

Kay tiempullapa asikushpa kawsaptikichi llakichiykichi. Suk tiempukaman llakishpa kawsankichi.

²⁶ Tukuy runakuna kankunata sukaman alabashuptikichi llakichiykichi. Paykunapa ñawpa awilunkuna idenllata alabarkansapa llulla yachachikuk runakunata.

**Jesuska disipulunkunata
yachachirkansapa chiknik
runakunata kuyanankunapa.**
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Jesuska yachachikupi katishpa willarkansapa:

—Kankuna kreyiwak runakuna kaptikichi allita yachachiykichi. Tukuy chiknishuknikichi runakunata kuyaychi. Paykunata yanapashpalla kawsaychi.

²⁸ Tukuy mana alli yuyashuknikichi runakunata allillata kuyashpa yanapaychi. Tukuy piñachishuknikichi runakunapa Tata Diosta roygaychi yanapananunapa.

²⁹ Suk runa chiknishushpa uyaykipi sakmashuptinka ama kutipaychu. Suk ladu uyaykitapish kuy sakmashunarpa. Suk runa sakuykita kichushuptikika ama michaychu kamisaykitapish apananarpa.³⁰ Pipish kashpa suk imata mañashuptiki ama michashpalla kuy. Chaymanta suk runa imaykita kichushuptikika ama kutin mañayachu.³¹ Kankuna munankichi runamasikichi kuyashushpaykichi allita rurashunaykichipa. Chashnashina kankunapish runamasikichita allita rurashpa kawsaychi.

³²Kankunaka kuyashuknikichi runakunallata kuyashpaykichika Tata Diosta mana kushichiykankichichu. Tukuy uchasapa runakunapish kuyak runakunallata kuyansapa.

³³Kuyanakukmasikichillawan yanapanakushpaykichika iden uchasapakunashinalla kawsankichi. Chashna kawsashpaykichi Tata Diosta mana kushichinkichichu. Kankunaka chiknishuknikichitapish kuyanaykichilla tiyan.

³⁴Chaymanta kankuna kullkikichita kutichikuk runakunallata prestadu kushpaykichika Tata Diosta mana kushichiykankichichu. Tukuy uchasapa runakuna sukwana sukwana prestanakunapasa ashwan aypata chaskiya munashpankuna.

³⁵Chayrayku kankunaka chiknishuknikichitapish kuyanaykichilla tiyan. Tukuy runakunata yanapanaykichi tiyan. Pipish kaptin suk imata mañashuptikichika kuychilla ama kutichishunanta yuyashpa. Kankuna tukuy pi kuyashpa kawsaptikichi Tata Dios sukman yanapashunkichi kushichishunkichi. Paymi sukman yachaysapa kashpa tukuy mana alli rurak runakunata tukuy mana kuyakuk runakunata kuyashpalla yanapan.

Chashna kankuna Tata Diosshina kuyashpa yanapashpa kawsashpaykichika paypa wambrankuna kankichi.

³⁶Tata Diosnikichi tukuy runakunata llakichishpa yanapan. Chashnashina kankunapish Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi payshina llakichikuk runakuna kaychi.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkana ni pita
yuyanankunapa.
(Mt 7.1-5)**

³⁷Chaypina Jesuska yachachikuyllapi katishpa willarkansapa:

—Ama ni pita washanchashpa yuyaychichu. Kankuna mana ni pita yuyaptikichi Tata Diospish kankunapa allillata yuyanka. Chaymanta ama ni pita chiknishpa kastigachinayaychichu. Mana kastigachinayaptikichi Tata Diospish kankunata mana kastigashunkichichu. Tukuy pita perdonanaykichi tiyan. Chashna perdonaptikichi Tata Dios kankunatapish perdonashunkichi.

³⁸Pitapish kaptin mana michashpa yanapaychi. Chashna mana michashpa yanapaptikichika Tata Dioska kankunatapish ashwan sukman allita yanapashunkichi. Kankuna runamasikichita rurashkaykichishina Tata Dios kankunatapish rurashunkichi.

³⁹Chashna Jesus yachachikushpa suk ejempluta parlachikurkan:

—Suk runa mana kawakuk kashpa mana kawakukmasinta mana ni mayta atipanchu pushayta. Pushanayashpaka suk rarkapi ishkantin urmanmansapa. Kankuna mana kreyiwashpaykichika iden mana kawakuk runakunashina kankichi.

⁴⁰Suk disipulu maestrunkanta mana ashwan alli yachakchu. Disipulu allita yachakushpa maestrunkhinalla yachan. Chayrayku ñuka yachachikuptini allita uyariwaychi kankunapish allita yachanaykichipa.

⁴¹Kankuna mana uchaykicha riksinyashpaykichi ñawinpi kaspi tiyapuk runashina kankichi. Ñawikichipi suk kaspi tiyaptin munankichi runamasikichipa ñawinmanta takshasillu susyata surkuya. Chaykamanka kikikichipa ñawikichipi kaspi tiyaykaptin mana nima mallinkichichu.

⁴²Kankunapa ñawikichipi kaspi tiyaykaptin ¿imashnatí animukunkichi wawkikichita willayta: “Ñuka ñawikimanta chay susilluta surkunayani” nishpa? Kankuna allipi tukushpa

mana allikunata ruraykankichi. Chayrayku uchallikuykankichi. Kikichipa ñawikichimantara kaspita surkushpara wawkikichipa ñawinmanta taksha susilluta atipankichiman surkuya. Uchaykichita sakishpa kawsashpaykichira wawkikichita atipankichi yanapashpa yachachiyta.

Jesus yachachikurkan wayuchakuk kaspipa ejemplunta.
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³Jesuska yachachikuyllapi katishpa willarkansapa:

—Tukuy allima kaspí sukmán allimata wayuchakun. Mana alli kaspíka mana valecta wayuchakun. ⁴⁴Tukuy alli wayuchakuk kaspitami wayunmanta riksinchi. Kashayuk kaspíka mana wayuchakunchu *igo wayuta. Chaymanta sarsa waska mana wayuchakunchu uva wayuta.

⁴⁵Chashnami alli yuyayuk runa allikunallata rimashpa kawsan. Mana alli yuyayuk runaka mana allikunata rimashpa kawsan. Rimanantllamanta riksinchi suk runata alli yuyayukchu manachu nishpa.

Jesus ishkay laya wasikunapa ejemplunta yachachikurkan.
(Mt 7.24-27)

⁴⁶Chaymanta Jesuska yachachikuyllapi katishpa chay runakunata willarkansapa:

—Willashkaynita mana ruranayashpaykichika ¿imapati “Maestru, Maestru” niwankichi? ⁴⁷Mash uyariwaychi. Suk ejempluta parlachiykichi yachanaykipa maykan runami ñukaman shamushpa kasuwashpa willanaynita ruran.

⁴⁸Suk runa alli yuyayuk kashpa wasinta ruran sinchi allpapi ukuta aspishpa. Payka uku aspidupi pirkata

churaptin alli ruradu wasi kiparin. Yaku untaptin sukmán kallaptinpish chay wasi mana nima tikranchu alli ruradu kashpa. Kankuna willashkaynita allita rurashpa kawsashpaykichika sinchi allpapi wasinta rurak runashina kankichi. ⁴⁹Chaymanta suk mana alli yuyayuk runa wasinta mana ukuta aspishpa ruran. Chaymanta tamyaptin yaku untaptin sukmán kallaptinpish chay wasika urman mana alli ruradu kashpa. Kankunaka willashkaynita mana rurashpaykichika iden mana alli wasinta rurak runashina kankichi. Yuyaynikichi kuanlla wakllin.

Jesus romano kapitanpa wiwachunta unkuyininmanta alliyachirkan.
(Mt 8.5-13)

7 ¹Chay aya runakunata yachachish-kanwasha Kapernaum llaktaman Jesuska rirkana. ²Chay llaktapi tiyarkan *romano gobiernupa soldadukunapa kapitannin. Paypa tiyarkan alli kuyadu wiwachun. Chay wiwachunka fatal unkudu kashpa wañunayaykarkan.

³Chay kapitanka yacharkan Jesus aya unkudukunata alliyachiykananta. Chayta yachashpa *judiyu *ansianukunata kacharkan Jesusta willanankunapa wasinman shamenanpa wiwachunta alliyachik. ⁴Chay ansianukuna Jesusta ladunchashpangkuna sukmán willarkansapa rinanpa chay kapitanpa wiwachunta alliyachik. Willarkansapa:

—Alli kanman chay kapitanta yanapanaykipa. ⁵Payka romano kayakashpapish sukmán munawashpangkuna yanapanwashkasapa. Paymi tantanakunayinikuna wasita rurachishka.

⁶Chashna willaptinkunana chay kapitanpa wasinman Jesuska paykunawan rirkana. Manarapish wasinpi chayaptin chay kapitanka amigunkunata kacharkan Jesusta willak:

—Maestru, chay kapitanka pinkakunshi wasinpi chayanaykipa. ⁷Manashi nimachu payka kanwan parlananpaka. Chayrayku judiyu ansianukunallata kachashka willashunanpa wiwachunta alliyachipunaykipa. Karullamantashi willaptiki wiwachunka alliyanka.

⁸Kashnami willachishunki: “Tata Diosmi kantaka kamachishunki. Ñukapapish tiyan kamachiwakninkuna. Paykuna kamachiwaptinkuna kasunayni tiyan. Chaymanta ñuka soldadukunata kamachiptini paykuna kasuwansapa. Suk soldaduta suk mayman rimanpa willaptini rin. Sukta shamenampa willaptini shamun. Suk wiwachuyni imatapish rurananpa willaptini ruran. Chayrayku karullamanta wiwachuynita alliyachipay.”

⁹Chay kapitan willachishkanta uyarishpa Jesuska sukanman almirarkan. Chaypina chay aypa katik runakunata chapashpa willarkansapa:

—Allita willaykichi. Tukuy judiyumasinikunamanta mana niman suk runa kay romano kapitanshina ñukata kreyiwankichichu.

¹⁰Chashna Jesus willaptinna chay kapitan kachashkan runakunaka kutirkansapana. Kapitanpa wasinpi chayashpankuna tarirkansapa wiwachuntaka alliyadutana.

**Jesus suk viyuda warmipa
wawanta wañushkanmanta
kawsachimurkan.**

¹¹Jesus chay kapitanpa wiwachunta alliyachishkanwasha Nayin llaktaman rirkan. Chay llaktaman Jesuswan tantalla disipulunkuna chaymanta aypa runakuna rirkansapa. ¹²Jesus chay llaktapi chayashpa kawarkan suk wañuduta pampak pushaykaptinkuna. Chay wañudu karkan viyuda warmipa chaylla wawan. Chay viyudata

llakichishpa aypa llaktamasinkuna tantalla riyarkanskapa wañuduta pampak. ¹³Chaypina Jesuska chay warmita kawashpa sukanman llakichishpa willarkan:

—Amana wakakuynachu.

¹⁴Chashna chay warmita willashpa Jesuska wañuduta laduncharkan. Chaypina wañuduta pushaykak runakunaka shayarirkanskapa. Jesus wañudupa kamillanta llankashpa willarkan:

—Wambrayni, atarimuyna.

¹⁵Chashna willaptin chay wañudu waynaka kawsamurkan. Tiyarimushpa kallarirkun rimakuya. Chaypina Jesuska chay kawsachimushkan waynata mamanta kurkan. ¹⁶Chayta kawashpankunana tukuy chay aypa runakuna sukanman manchakurkanskapa. Tata Diosta alabashpankuna willarkansapa:

—Kay wañuduta kawsachimushpa Jesuska sukanman alli yachachikuk runami.

Sukkunaka rimarkansapa:

—Tata Diosmi shamushka yanapawakninchikunka.

¹⁷Tukuy Judea partipi kawsak runakuna yacharkanskapa Jesus chay wañudu waynata kawsachimushkanta.

**Juan Bawtista yachanayarkan Jesus
Tata Diosmanta shamudu runachu
manachu nishpa.**

(Mt 11.2-19)

¹⁸Chaypina Juanpa disipulunkuna payta willarkansapa Jesus ruraykananta aypa almirana ruranata. Chayta yachashpa Juanka ishkay disipulunkunata kayarkan.

¹⁹Paykunata Jesusman kacharkanskapa yachanayashpa pay Tata Diosmanta shamudu runachu manachu nishpa. Mana pay kaptinka chikanta shuyanankunapa.

²⁰Juanpa disipulunkuna Jesusta tapuk rirkansapa. Ladunchashpankuna willarkansapa:

—Juan ñukaykunata kachamuwashkasapa tapukniki: ¿Kanchu deveras Tata Diosmanta shamudu runa kanki? Mana kan kaptikika chikanta shuyashasapa.

²¹Mana aynishpara chay diya Jesuska aypa runakunata unkuyinkunamanta nanayninkunamanta alliyachiykarksapa. Chaymanta supay unkuchishkan runakunata alliyachiykarkan. Chaymanta aypa mana kawakuk runakunapa ñawinkunata alliyachiptin allitana kawakurkansapa. ²²Chay rikchak laya unkuyuk runakunata alliyachishkanwasha Jesuska chay ishkay runakunata willarkansapa:

—Rillaychi Juanta willak tukuy kawashkaykichita tukuy uyarishkaykicha. Willaychi mana kawakuy atipakkunata alliyachishkaynita. Willaychi mana puriy atipakkunata lasaruyak runakunatapish alliyachishkaynita. Ñuka alliyachiptini upa runakunapish uyarikunsapana. Chaymanta willaychi wañudukunata kawsachimushkaynita. Ñuka tukuy mana nimayuk runakunata yachachiykanisapa Tata Dios salvakuk kananta. ²³Chaymanta Juantaka willaychi pipish kashpa mana pinkakushpa ñukata allita kreyiwashpa kushikuypurumi kawsanka.

²⁴Juanpa disipulkunkuna kutiptinkuna Jesuska tukuy paywan kiparik runakunata willarkansapa:

—¿Imatati chunlla pampapika rishkankichi kawak? ¿Rishkankichichu pintuta wayra kuyuchiptin kawak? ²⁵Mana chayta kawak rishpaykichika ¿imatati rishkankichi kawak? ¿Allima llachapayuk runatachu? Kankunaka yachankichi allima llachapayuk runakuna rinankunata sinchi kamachikkunapa wasinkunallaman. ²⁶¿Imatati rishkankichi kawak? ¿Alli yachachikuk runatachu? Ariya, deverasmi

rishkankichi alli yachachikuk runata kawak. Payka tukuy alli yachachikukkunamanta ashwan alli yachachikukmi.

²⁷Tata Dios killkadunpi Juanpa rimarkan: “Ñukaka suk alli yachachikukta kachasha tukuy runakunata willananpa kachamuskayni runata allita chaskinankunapa.”

²⁸Allita willaykichi. Chay yachachikuk Juanka tukuy runakunamanta ashwan alli yachakmi. Chashna Juan ashwan alli yachak kaykaptinpish Tata Diospa mandunpi mana nima yachak yuyanakuk runakuna Juanmanta ashwan yachaysapakunami.

²⁹Juan yachachikushkanta uyarishpankuna aypa runakuna yacharkansapa Tata Dios alli rurak kananta. Romano gobiernupa kullkinta kobrauk runakunapish Juanta uyarishpankuna bawtisakurkansapa. ³⁰*Fariseo runakunawan Tata Diospa kamachikunanta yachachikuk runakuna mana munashkasapachu Tata Dios nimapi yanapanankunapa. Chayrayku mana Juanman rishkasapchu bawtisakunankunapa.

³¹Chaypina Jesus yachachikuyllapi katirkan:

—¿Imashnatí yachachiykichiman? ¿Ima ejempluwantí yachachiykichiman?

³²Kankunaka plasapi tiyarishpa pukllak wambrakunashinami kankichi.

Paykunaka pukllakmasinkunata kaparikunsapa: “Ñukaykuna kenata pukuptinikuna kankuna mana tushush-kankichichu. Llakinapa laya kantuta kantaptinikuna mana nima wakashkan-kichichu.”

³³Kankuna chay pukllak wambrakunashina mana nimawan agradakunkichichu. Juan mana panta mikuptin mana vinuta upyaptin rimankichi supayuk kananta.

³⁴Ñuka sielumanta shamudu runa mikuptini upyaptini kankuna rimankichi mikundero upyandero kanaynita.

Chaymanta rimankichi uchasapa runaku-napa romano awtoridarkunapa kullki chaskikuk runakunapa purikmasinkuna kanaynita.³⁵ Chashna yuyawaptikichi-pish willaykichi: Tukuy pi allita rurashpa kawsashpangkuna runamasinkunata kawachinsapa yachaysapa kanankunata.

**Suk fariseo runa Jesusta
konvidarkan wasinpi
mikuk rinanpa.**

³⁶ Chaymanta suk fariseo runa Jesusta konvidarkan wasinpi rinanpa mikuk. Chashna konvidaptein Jesuska rirkan. Chaypina mesapi mikuykarkan.³⁷ Chay fariseopa llaktanpi suk waynandera warmi kawsarkan. Chay warmika yacharkan chay fariseopa wasinpi Jesus chayashkanta. Chaypina rirkan Jesusta tarik. Suk yurak rumimanta ruradu botellapi mishkilla asnak wirata apashpa Jesusta laduncharkan.³⁸ Chay warmika kumurayashpa Jesuspa chakin kuskapi wakakurkan. Sukaman wakakushpa ñawin illiwan Jesuspa chakinta mayllapurkan. Chukchanllawan chakichipushpa chakinta mucharkan. Chaymanta chay mishkilla asnak wirata Jesuspa chakin sawapi icharkan.

³⁹ Chayta kawashpana chay konvidak fariseoka shunkun ukullapi rimarkan: “Kay Jesuska deveras Tata Diospa rimananta yachachikuk runa kashpaka kay warmita riksinman uchasapa kananta.”

⁴⁰ Jesus yuyayninta yachashpa willarkan:

—Simon, suk imata willanayayki. Chaypina chay fariseoka ayinarkan:
—Maestru, suk imata willawanayash-paka willaway.

⁴¹ Chashna chay fariseo runa willaptinna Jesuska willarkan:
—Ishkay runakuna suk patronmanta kullkita prestadu surkurkansapa. Suk

runa surkurkan pichka pachak kullkita. Sukka surkurkan pichka chunkallata.

⁴² Chaymanta chay patronka kutichinan-kunapa willaptinna mana nima kullkiyukchu karkansapa kutichikun-anunapa. Paykuna mana kutichiyta atipaptinkuna chay patronka ishkantin-kunata perdonarkansapa ama kutichi-nankunapa. Kunanka willaway.

¿Maykan kullkita debikuk runatí chay patrontaka ashwan allita kuyan?

⁴³ Chashna Jesus willaptinna Simonka willarkan:

—Ñukaka yuyani chay ashwan aypa kullkita surkushkan runa ashwan allita patronta kuyananta.

Chashna willaptinna Jesuska willarkan:

—Allitami ayniwashkanki.

⁴⁴ Chaypina Jesuska chay warmita chapashpa Simonta willarkan:

—¿Kawashkankichu kay warmi chakinita mayllaptin? Wasikipi chayap-tini kanka mana yakuta kuwashkanki-chu chakinita mayllanaynipa. Kay warmika ñawin illiwan chakinita mayllapashka. Chaymanta chukchanllawan chakichipashka.⁴⁵ Kanka mana nima muchawashkankichu. Kay warmika wasikipi chayamushkaynimanta-pacha chakinipi muchawashka.

⁴⁶ Chaymanta kanka mishkilla wirata mana nima umaynipi ichashkankichu. Kay warmika chay mishkilla asnak wirata chakini sawanpi ichashka.

⁴⁷ Payka yachan tukuy uchankunata perdonanaynita. Chayrayku sukaman kuyawashpa chakinita mayllapashka. Kanka yuyanakunki pishillata uchayuk kanaykita. Chayrayku mana munanki-chu perdonanaynipa. Chayrayku mana yakachu kuyawanki.

⁴⁸ Chashna Simonta willashpa Jesuska chay warmitaka willarkan:

—Uchaykikunamanta perdonayki.

⁴⁹Chashna Jesus willaptinna konvidadu runakuna sukwana sukwana tapunakurkansapa:

—¿Imashnatí kay runaka atipan uchakunata perdonayta? Tata Diosllami atipan uchata perdonayta.

⁵⁰Chayta uyarishpana Jesuska chay warmitaka willarkan:

—Kanmi tukuy shunkuykimantapacha kreyiwashkanki. Chayrayku tukuy uchaykita perdonani. Kushikushpana rillay wasikiman.

Warmikuna Jesusta yanaparkansapa.

8 ¹Chaymanta Jesus aypa llaktaku-napi yachachikuypi purirkana. Payka tukuy runakunata willarkansapa Tata Dios sukaman alli kamachikuk kananta. Chay chunka ishkay disipulunkunaka paywan tantalla puriksapa. ²Jesus unkuyninmanta alliyachishkan warmikuna payta yanapaypi katirkan-sapa. Sukkunata alliyachirkansapa supaykunata llukshichishpa. Mariya Magdalena pish Jesustaka katirkan. Paymanta Jesuska kanchis supaykunata llukshichirkan. ³Chaymanta suk warmi Juana Jesusta katirkan. Juanapa kusarpa shutin karkan Kusa. Chay runa Kusa karkan sinchi awtoridar *Herodespa atun wasinpi kamachikuk. Chaymanta Susanawan aypa warmiku-napish Jesusta katirkansapa tiyapanun-kunawan tukuy layapi yanapashpan-kuna.

Jesus tarpudu murukunapa ejemplunta yachachikurkan.
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴Jesus yachachikuypi puriptin aypa runakuna llaktankunamanta llukshirkansapa kawanayashpankuna. Chay aypa runakuna tantanakuptinkuna Jesuska suk ejempluta parlachirkansapa:

⁵—Suk runa rirkana tarpukuk. Murukunata shikwashpa tarpuptin sukkuna urmarkansapa ñanpi. Chay ñanka sukaman sarudu kashpa sinchi allpa karkan. Chay sinchi allpapi murukuna urmaptin pishkillukuna mikurkansapa.

⁶Suk murukuna urmarkansapa rumisapa allpapi. Chay rumisapa allpapi murukuna urmaptin tipillata wiñarkan. Chaymanta chakirkansapa mana ñupu ñupu allpa kaptin. ⁷Suk murukuna urmarkansapa kashasapa kiwa ukunpi. Chaypi wiñaykaptinkuna chay kashasapa kiwakuna makarkansapa chakinankaman. ⁸Suk murukuna urmarkansapa allima allpapi. Chaykunaka sukaman allimata wiñashpa aypata wayuchakurkansapa. Suk murumanta pachakta wayuchakurkan.

Chaykunata yachachishpankuna Jesuska sinchita rimakushpa willarkan-sapa:

—Kankuna uyarikuk kashpaykichika kay yachachikunaynita allita rinrillikuy-chi.

Jesus disipulunkunata willarkansapa imaraykumi ejemplukunawan yachachikuykarkan nishpa.
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹Jesus yachachikuptinna disipulunkuna yachachikunanta mana entiendish-pankuna tapurkansapa:

—¿Imatati yachachiwanayankisapa chay muru tarpudupa ejempluta willawashpaykisapa?

¹⁰Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Tata Dios yachachishuykankichi paypa mandunpi yaykunaykichita. Manara yachachishushkaykichita ñami yachachi-shuykankichina. Chay mana kreyiwakunata ejemplukunata yachachinisa-pa kawashpapish mana kawakuk runakuna-

shina kiparinankunapa. Uyarishpapish mana uyarikukschina kiparikunankunapa.

**Jesus yachachikurkan runakuna
rikchak laya allpashina kanankunata.
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)**

¹¹Jesuska yachachikuyllapi katirkan:
—Kashna chay ejemplu riman: Tata

Diospa rimananka murukunashinami.

¹²Chaymanta aypa runakuna Tata Diospa rimananta uyarishpapish mana allitachu shunkullikunsapa. Chay runakunaka sarudu sinchi allpashinami. Supay chay murukunata mikuk pishkillukunashina llullachishpa pantachichin ama Tata Diosta kreyishpa salvadu kanankunapa.

¹³Tata Diospa rimananta kushikuyperu chaskik runakunaka rumisapa allpapi urmak murukunashinami. Chashna kushikuyperu kreyishpangunapish mana sapiyukshina kashpana suk tiempullata Tata Diosta katinsapa. Paykunaka nanayta llakita mallishpana manana munansapanachu Tata Diosta katiyta.

¹⁴Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta uyarishkankunamanta tipimanta tipimanta munanankunallata rurashpa kawsansapa. Kullkiyashpa vanidarkushpalla kawsansapa. Chay laya runakunaka iden kashasapa allpapi wiñak murukunashinami. Mana nima wayuchakunsapachu.

¹⁵Chaymanta suk runakuna Tata Diospa rimananta tukuy shunku uyarishpa kasushpa kawsansapa. Paykunaka alli allpapi urmadu murukunashinami. Aypata wayuchakuk murukunashina tukuy shunku Tata Diosta kreyishpa mana shaykushpa kawsansapa.

**Jesus alkusapa ejemplunta
yachachikurkan.
(Mr 4.21-25)**

¹⁶Jesuska ejemplukunawan yachachikuyllapi katirkan:

—Suk alkusata apichishpa mesapi churanchisapa tukuy wasipi yayuk runakuna kawakunankunapa. Mana ni pi alkusata apichishpa pakanchimanchu suk ollawan wichkashpa. Nima kawitu sakinpi pakanchimanchu. ¹⁷Chay apichidu alkusa mesapi churadu yachachikunaynishinami. Yachachikunayni tukuy runakunata riksichin upallalla rimashkankunata pakakudu rurashkankunata. ¹⁸Chayrayku yachachikunaynita allita uyariyi. Allita kreyiwashpa kawsaptikichi Tata Dios ashwanta yanapashunkichi ashwanta yachanaykichiha. Mana allita kreyiwashpa kawsaptikichika Tata Dioska chay tipi yachashkaykitchita kichushunkichi.

**Jesuspa maman wawkinkunawan
rirkansapa kawak.
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)**

¹⁹Jesuspa maman wawkinkunawan rirkansapa payta kawak. Chaypina paykunaka mana atiparkansapachu Jesusta ladunchayta aypa runakunapa chawpinkunapi yachachikuykaptin. ²⁰Chay runakuna Jesustaka willarkansapa:

—Mamaykiwan wawkikunami washapi shuyashuykansapa kawashunayashpa.

²¹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Tukuy Tata Diospa rimananta uyarishpa rurashpa kawsak runakunami niukapa wawkinkuna mamaynikuna.

**Jesus sinchi wayrata
sampayachirkan.
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)**

²²Chaymanta suk diya atun kanowapi Jesuska disipulunkunawan tantalla yaykurkansapa. Chaypina disipulunkunata willarkansapa:

—Akuychi kay kochata chimbaypa-chi.

Chashna Jesus willaptinkunana kallarirkansapa chimbayta. ²³Chay

kochata chimbaykaptinkunana Jesuska puñurkan. Puñuykaptinna sinchi wayra tiyarkan. Sukaman sinchi wayrawan yakuka kanowapi yaykurkan sumichina yanankaman. ²⁴Chaypina disipulunkunaka manchakushpankuna Jesustaka rikchachishpa willarkansapa:

—¡Maestru, mash kaway! ¡Ñami suminayaykanchisapana!

Chaypina Jesuska atarimushpa chay sinchi wayrataka chay olaskunataka willarkan sampayananpana. Chaypina chay wayraka sampayarkan.

²⁵Wayrata sampayachishkanwasha Jesuska chay disipulunkunataka willarkan:

—¿Ariya manarachu allitara kreyiwankichi?

Chaypina disipulunkunaka sukaman manchakushpa almirashpankuna tapunakurkansapa:

—¿Pití kay runaka? ¡Wayrata yakuta willashpalla sampayachin!

Jesus alliyachirkhan supay unkuchishkan runata.
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶Jesus disipulunkunawan chay kochata chimbashpa chayarkansapa Geresa partipi. Geresa karkan Galilea parti kocha chimbaman. ²⁷Chay kanowamanta Jesus urayaptinna llakta ladunmanta suk supayadu runa laduncharkan. Unay tiemputana chay runaka mana llachapayuk mana nima wasipichu kawsarkan. Payka wañudu-kuna pampanankuna machaykunapi kawsarkan. ²⁸⁻²⁹Aypa kuti supayka chay runataka yanaparkan mana allita rurananpana. Llaktamasinkuna aypa kuti waskawan kadenakunawan chay runapa makinta chakinta wataksapa. Chashna wataptinkuna chay runaka tipiklla. Supayka chunlla machaykunaman paytaka pushak.

Chaypina chay supayadu runa ladunchaptin Jesuska supayta willarkan chay runamanta llukshinanpa. Chashna willaptin chay runaka manllaybata kaparikushpa Jesuspa ñawpaknинpi kunkurikushpa willarkan:

—¡Kanka sielipi kawsak Tata Diospa wambran kayakashpayki ama ñukata amichiwaychu! ¡Roygayki ama ninaman kachawanaykipa!

³⁰Chashna chay runa willaptinna Jesuska tapurkan:

—¿Ima shutiti kanki?

Chaypina payka aynirkan:

—Legion shutimi kani.

Chay runaka chashna willarkan aypa supaykuna paypi kawsaptinkuna.

³¹Chaypina chay supaykuna willarkansapa ama kachanankunapa mana tukuyniyuk nina rawray ukuman.

³²Chay chunlla urkupi aypa kuchikuna tiyarkan. Chayta kawashpana supaykunaka Jesusta roygarkan-sapa chay kuchikunapi yaykuk rinankunapa. Chashna roygaptinkuna Jesuska almitirkansapa. ³³Chaypina chay runamanta tukuy supaykuna llukshishpankuna rirkansapa kuchikunapi yaykuk. Paykunapi yaykuptinkunana sukaman kallpasshpankuna urkumanta sinkushpa yakupi sipikurkansapa.

³⁴Chayta kawashpana chay kuchikuna kuydak runakuna sukaman manchakurkansapa. Kallparkansapa tukuy llaktapi chakrakunapi kawsak runakunata kawashkunkunata parlachikuk.

³⁵Chayta uyarishpankuna tukuy runakuna rirkansapa kawak sipikudu kuchikunata. Chayashpana tarirkansapa Jesuspa ladunpi tiyariduta chay aypa supayuk kashka runata. Payka alli llachapakudu alliyaduna karkan. Payta kawashpankuna sukaman manchakurkansapa. ³⁶Chaypina chay kawak runakuna parlachirkansapa Jesus chay

runamanta supaykunata llukshichish-kanta.³⁷ Chaypina tukuy Geresa partipi kawsak runakuna manchakupuru Jesusta roygarkansapa chayllamanta kutinanpa. Chashna roygaptinkunana Jesuska kanowapi yaykurkan kutinanpa.³⁸ Rinayaykaptinna chay alliyadu runaka Jesusta roygarkan paywan tantalla rinanpa. Sukaman pushananpa roygaptinna Jesuska willarkan:

³⁹—Kutiyna wasikimanna. Chaypina tukuya parlachikuy Tata Dios kuyashushpa alliyachishushkanta.

Chashna Jesus willaptinna chay runaka kushikupuru tukuy llaktama-sinkunata parlachirkan Jesus alliyachishkanta.

**Jesus yawar unkuyuk warmita
alliyachirkan. Chaymanta Jairopa
shipashninta kawsachimurkan.**

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Geresa llaktamanta Jesuska kutirkan kocha chimbaman. Chay kocha chimbanpi aypa runakuna Jesusta shuyaykarkansapa. Chaypi chayaptinna chay llaktapi kawsakkuna sukaman kushikushpa chaskirkansapa.⁴¹⁻⁴² Jesus kanowamanta llukshiykaptin suk runa Jairo laduncharkan. Jairoka tantanakunankuna wasipi kamachikuk karkan. Paypa chaylla wambran chunka ishkay watayuk shipitas karkan. Chay shipitas-nin unkudu kaptin Jairoka Jesusupa ñawpakninpí kunkurikuk rirkana. Kunkurikushpa Jesusta roygarkan wasinman rinanpa. Jesus almitishpa riykaptin aypa runakuna niti niti katirkansapa.

⁴³ Chay aypa nitik runakunapa chawpinkunapi suk unkudu warmi tiyarkan. Chay warmika chunka ishkay watatana yawar unkuywan kawsarkan. Tukuy kullkintana tukucharkan doktorkunata katishpa. Mana ni pi

alliyachiya atiparkanchu.⁴⁴ Chay unkudu warmika Jesusta washanmanta ladunchashpa llachapan mañanta llankarkan. Llankashkan ratu yawarninka tipikurkan.⁴⁵ Chaypina Jesuska katiyak runakunataka tapurkansapa:

—¿Pití llachapaynita llankashkankichi?

Chashna tapuptinkuna paykunaka willarkansapa:

—Manami ni pi llankashkaykisapachu. Chashna willaptinkuna Pedru Jesusta willarkan:

—Maestru, aypa runakuna laduykipi kashpa sukaman nitishushpa kayta chayta tankanakushpankuna llankashuykansapa.

⁴⁶ Chashna Pedru willaptinna Jesuska willarkansapa:

—Suk kankunami unkudu kashpayki-chi llachapaynita llankashkankichi alliyachinaynipa. Chay llankawaktaka ñami alliyachishkanina. Chayrayku tapuykaykichi pití llachapaynita llankashkankichi.

⁴⁷ Chashna sukaman Jesus tapuptinkuna chay unkuymanta alliyadu warmi mana pakakuya atiparkanchu. Rirkana sukaman manchakuywan chukchukushpa Jesuspa ñawpakninpí kunkurikuk. Chaypina willarkan:

—Ñuka unkudu kashpa llachapaykita llankashkani munashpayni alliyachiwanykita. Deverasna llachapaykita llankaptini alliyachiwashkanki.

⁴⁸ Chashna chay warmi willaptinna Jesuska willarkan:

—Munanayni wambrayni, kanka allita ñukata kreyiwashkaykirayku alliyachishkayki. Kunanka wasikiman kushikushpa kutiy.

⁴⁹ Chashna Jesus willaykaptin Jairopa wasinmanta suk runa chayarkan. Payka Jairotaka willarkan:

—Wambraykika ñami wañushkana. Amana wasikiman Jesustaka pushaynachu.

⁵⁰Chayta uyarishpa Jesuska Jairotaka willarkan:

—Ama manchakuychu. Tukuy shunku ñukata kreyiway. Ñukami shipashnikita kawsachimusha.

⁵¹Chaymanta Jairopa wasinpi chayashpankuna Jesuska mana munarkanchu katiyak runakuna yaykunankunapa. Pedruwan Jakobota Juanllata yaykuchirkan. Chaymanta shipashpa tatan maman yaykurkansapa Jesuswan tantalla. ⁵²Ayqa runakuna chay wañudu shipashpa sukaman wakakushpankuna velaykarkansapa. Jesuska paykunata willarkansapa:

—Ama wakaychichu. Kay shipashka manami wañuduchu. Payka puñuykanmi.

⁵³Chashna willaptinkunana chay wakakuykak runakunaka Jesusta mana kreyirkansapachu. Asikurkansapa yachashpankuna chay shipash alli wañudu kananta.

⁵⁴Chaymanta Jesus kuartupi yaykushpa wañuduta makinmanta apishpa sinchita willarkan:

—Kuyanayni wambrayni, ¡atarimuy!

⁵⁵Chashna Jesus willaptinna chay shipashka kawsamushpa atarimurkan. Chaypina Jesuska willarkansapa chay shipashta karanankunapa.

⁵⁶Chayta kawashpankunana shipashpa tatan maman sukaman almirarkansapa. Paykunata Jesuska willarkan sapa ama ni pita parlachinankunapa shipashninta wañushkanmanta kawsachimushkanta.

Jesuska disipulunkunata
kacharkansapa unkudukunata
alliyachinankunapa.
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

9 ¹Chaymanta suk diya Jesuska chunka ishkay disipulunkunata tantanachishpa atipachirkansapa

yachanankunapa runakunamanta supaykunata llukshichiyya. Allita atipachirkansapa rikchak laya unkuyuk-kunata alliyachinankunapa. ²Jesuska disipulunkunata kacharkansapa yachachikunankunapa Tata Dios alli kamachikuk kananta. Kacharkansapa rikchak laya unkuyuk runakunata alliyachinankunapa. ³Paykunata willarkansapa:

—Ama apaychichu bastonnikichita nima pikshaykichita nima mirkapaykicha nima kullkikichita nima suk llachapaykichita mudakunaykichipa.

⁴Chaymanta maykan llaktapi chayash-paykichi suk runapa wasinpi kipariyichi chikan llaktaman rinaykichi diyakaman.

⁵Ichará chayashkaykichi llaktapi kawsak runakuna wasinkunapi mana chaskishunayankichimanchu. Paykuna mana chaskishunayaptikichika chakiki-chi susyanta tapsishpa chay llaktamanta llukshiychi. Chayta rurashpaykichi paykunata willaykankichi Tata Dios uchankunaryku kastiganankunata.

⁶Chashna Jesus kachaptinkunana disipulunkunaka llaktan llaktan yachachikupi purirkansapa. Yachachikurkansapa Tata Dios uchankunamanta perdonanankunata. Chaymanta rikchak laya unkuyuk runakunata alliyachiypu purirkansapa.

**Sinchí kamachikuk Herodes
yacharkan Jesus aypa
unkudukunata alliyachiyananta.
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)**

⁷⁻⁸Chaypina sinchi kamachikuk

*Herodes uyarirkan Jesus rikchak laya ruraykananta. Runakuna Jesuspa rimarkansapa: “Juan Bawtista wañushkanmanta kawsamushpa Jesuspi tukushpa puriykan.” Sukkuna rimarkansapa: “Ichará ñawpa alli yachachikuk Eliyas kawsamushpa yachachikuykan.”

Sukkuna rimarkansapa: "Kay Jesuska ñawpa wañudu yachachikuk runa kawsamushpa puriykan." Chashna Jesuspa rimaptinkuna Herodes mana yacharkanchu imatami yuyanka nishpa.

⁹Chaypina rimarkan:

—Ñukami Juantaka wañuchirkani umanta tipichipushpa. Ichará payna kawsamushka. Tukuy runakuna paypaka sukaman parlachikuykansapa.

Chashna Herodes yuyaykushpa Jesusta sukaman riksinayarkan.

**Jesus pichka waranka
runakunata kararkansapa.**

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰Chay chunka ishkay disipulunkuna unkudukunata alliyachishkankunamanta kutishpankuna Jesusta rurashkankunata parlachirkansapa. Chaymanta parlachishkankunawasha Jesuska paykunallata pushashpa rirkhan Betsaida llaktaman.

¹¹Chayman rishkanta yachashpana aypa runakuna katirkansapa. Paykunata Jesuska kushikushpa yachachirkansapa Tata Dios tukuy layapi alli kamachikuk kananta. Chaymanta rikchak laya unkuyuk runakunata alliyachirkansapa.

¹²Chaypina chay chunka ishkay disipulunkuna tardiyaptin kawashpankuna Jesusta willarkansapa:

—Tukuy kay runakunata kachaysapa rinankunapa llaktakunapi chakrakunapi maskak mikunankunata. Richunsapa maskak maypimi samankasapa nishpa. Kay chunllapika manami nima laya mikuna tiyanchu.

¹³Jesuska mana rinankunapa munashpa disipulunkunata willarkansapa:

—Kankuna kay runakunataka karaychi.

Chaypina paykunaka willarkansapa:

—Pichka pansitukuna ishkay challwi llukunallami ñukaykunapaka tiyan. Kay

mikuna mana aypa kaptin ichará riymansapa rantik kay aypa runakunata karanaynikunapa.

¹⁴⁻¹⁵Chashna disipulunkuna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Tukuy runakunata pichka chunkamanta pichka chunkamanta tantanachishpa tiyachiychi.

Jesus willashkankunata uyarishpankuna disipulunkunaka tukuy chay pichka waranka runakunata tiyachirkansapa.

¹⁶Chaymanta Jesuska chay pichka pansitukunata chay ishkay challwata apishpa sieluta chapashpa Tata Diosta agradesirkan. Chaypina chay pankunata chay challwakunata pakishpa disipulunkunata kurkan chay aypa runakunata karanankunapa. ¹⁷Tukuy paykuna mikurkansapa saksanankunakaman. Mikushkankunawasha chunka ishkay sestukunapi disipulunkuna puchudu mikunata tantachirkansapa.

Pedru rimarkan Jesus Tata

Diosmanta shamudu

salvakuk runa kananta.

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸Chaymanta suk diya Jesuska disipulunkunallawan suk chunllaman rirkansapa. Chaypina Jesuska disipulunkunamanta suchurishpa Tata Dioswan parlaykarkan. Orashkanwasha disipulunkunata tapurkansapa:

—¿Pi kanaynitati runakuna rimaykan-sapa?

¹⁹Paykunaka willarkansapa:

—Sukkuna rimansapa kansi kanki runakunata bawtisak Juan. Sukkuna rimansapa kansi kanki ñawpa yachachikuk Eliyas. Chaymanta sukkuna rimansapa ñawpa wañudu yachachikuk runashi kawsamushka nishpa.

²⁰Chashna disipulunkuna willaptinkuna Jesuska tapurkansapa:

—*¿Pi kanaynitá kankunaka yuyaykankichi?*

Chaypina disipulun Pedruka willarkan:

—Kanka Tata Diosmanta shamudu salvakuk runami kanki.

²¹Chashna Pedru willaptinna Jesuska paykunata willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Ama ni pita willaychichu Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita.

²²Chaymanta willarkansapa:

—Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kaptinipish su diya runakuna padescichiwankasapa. *Judiyumasinchikunapa *ansianunkuna, *saserdotekunapa kamachikunkinkuna, Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna chikniwashpankuna wañuchiwankasapa. Paykuna wañuchiwaptinkuna kimsa diya ukun kawsamusha.

²³Chaymanta Jesuska tukuy katik runakunata willarkansapa:

—Kankunaka disipuluynikuna kanayashpaykichika kikikichipa munanaykichita sakishpa ñukata kasuwashpa kawsaychi. Chiknishuk runakuna wañuchishunayaptikichipish kada diya ñukallata katiwaychi.

²⁴Kankuna wañuymantा kishpinayashpa sakiwashparykichika mana kishpinkichichu mana tukuyniyuk ninamanta. Chaymanta ñukata kreyiwashkaykichirayku runakuna wañuchishuptikichipish mana tukuyniyukta Tata Dioswan kawsankichi.

²⁵Suk runa rikchak laya tiyapuptin mana sielipi yaykushpaka yankapa kay allpapi tukuy layayuk kashka. Tiyapunankuna mana nimapi yanapankachu ninamanta kishpinanpa. ²⁶Suk runakuna ñukata pinkakuwansapa. Rimanaynitipish mana munansapachu. Chashna pinkakuwaptinkuna ñuka kay allpaman llipyak likidu ukupi shamushpayni chay

pinkakuwak runakunata willashasapa mana ñukapa kanankunata. Chay diyaka Tatayni Diospa llipyayninpi yanapawak *angelkunawan tantalla kashkan shamusha.

²⁷Mash allita uyariwaychi. Suk kankuna manara wañushpaykichira kawankichi Tata Diospa mandunpi ñuka allita kamachikuptini.

**Jesus chikan laya tukushpa
sukaman llipyarkan.**

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸Chaymanta Jesuska pusak diya yachachikushkanwasha rirkan suk urkuman. Chayman rirkan Tatan Dioswan parlak. Jesuswan tantalla Pedru, Santiago, Juan rirkansapa.

²⁹Tata Dioswan parlaykaptin Jesuspa uyan chikan laya tukurkan. Llachapanipish yurak likidu tukushpa llipyarkan.

³⁰Chaypina chay kimsa disipulkunkuna kawarkansapa Jesusta parlaykaptin ishkay runakunawan. Paykuna karkansapa ñawpa yachachikuk Moiseswan Eliyas. ³¹Moiseswan Eliyas Jesuswan parlaykaptinkuna llipyak likidu ukupi rikurirkansapa. Chaypi parlaykarkansapa Jerusalen llaktapi Jesus wañunanta. ³²Chaypina Pedruka disipulumasinkunawan sukaman puñunayashpankunapish mana puñurkansapachu. Paykuna kawarkansapa Jesusta chay ishkay runakunatapish llipyak likidu ukunpi.

³³Chaymanta chay ishkay runakuna Jesusmanta anchuykaptinkunana Pedruka Jesusta willarkan:

—Maestru, allipaka kaypi kanwan tantalla kanisapa. Munaptikika kimsa ranchituta rurashasapa supta kanpa, supta Moisespa, supta Eliyasa.

Pedru chayta rimarkan sukaman manchakushpa mana allita yuyashpa imatami rimaykan nishpa. ³⁴Chashna

Pedru willaptin suk puyu paykunata wichkamurkansapa. Disipulkuna puyu ukunpi mallinakushpankuna manchakurkansapa.³⁵ Chaypina puyu ukunmanta uyarirkansapa Tata Dios rimakuptin:

—Kay Jesuska wambraynimi. Ñukami paytaka akllashkani. Chayrayku payta allita uyariyichi.

³⁶ Chay disipulkunaka chay rimanata uyarishkunkunawasha Jesusta kawarkansapa sapallanta. Chaymanta urayamushpa manara ni pita willarkan-saparachu chay urkupi kawashkankunata.

**Jesus alliyachirkan
supayadu wambrata.**

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Chaymanta kayantin chay urkumanta urayamuptinkuna aypa runakuna rirkansapa Jesusta tinkuk.

³⁸ Paykunapa chawpinkunamanta suk runa manllaybata rimakushpa Jesustaka willarkan:

—Maestru, chaylla wambrayni tiyan. ¡Llakichiwashpa unkuyninmanta alliyachipay! ³⁹ Kay wambraynita supay unkuchiptin sukaman chukchukushpa kaparikun. Shimin sukaman pusukyan. Supay unkuchiptin kikinlla waktanakun. Supay mana sakinayanchu. ⁴⁰ Kanpa disipulykikunata sukamannami roygashkani wambraynimanta supayta llukshichipunkunkunapa. Paykunaka manami atipashkasapachu llukshichi-puya.

⁴¹ Chashna chay runa willaptin Jesuska ladunpi tiyak runakunata willarkansapa:

—¿Kunankamanchu manara allita kreyiwankichi? ¡Sukaman mana kreyikuk runakunami kankichi! ¿Aykapi-kamantí kankunawan kanayni tiyan? ¿Aykapikamantí amichiwankichi?

Chashna rimashpa chay wambrapa tatantaka willarkan:

—Chay wambraykitaka pushamuy kayman.

⁴² Chaypina Jesusta ladunchaykaptin supay chay wambrata allpapi urmachishpa sukaman chukchuchirkan. Chaypina Jesuska supayta piñayashpa willarkan:

—¡Llkshiy kay wambramanta!

Chashna chay wambrata alliyachishpa tatanta kurkan.

⁴³ Jesus chay wambrata alliyachish-kanrayku tukuy kawak runakunaka sukaman almirarkansapa. Willanakurkansapa Tata Dios sukaman alli rurak kananta. Almirashpa chayta parlaptinkuna Jesuska disipulkunata willarkan:

⁴⁴ —Mash allita uyariwaychi. Ama kunkaychichu. Sielumanta shamudu runa kaykaptini chikniwak runakuna wañuchiwankasapa.

⁴⁵ Chashna Jesus willaptinkuna disipulkunaka mana entiendirkansapchu. Paykunapa yuyayninkunata Tata Dios pantachichipurkansapa Jesus yachachishkunkunata ama entiendinan-kunapa. Chaymanta paykunaka mancharkansapa Jesusta tapuya ashwan allita entiendichinankunapa.

**Jesus yachachikurkan suk
wambrilluta yanapashpa Tata
Diosta kushichinankunata.**

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Chaymanta Jesuspa disipulkunaka ayninakurkansapa maykanmi ashwan alli kanman kamachikunankunapa.

⁴⁷ Ayninakunankunata yachashpa Jesuska suk taksha wambrilluta apishpa ladunpi churarkan. ⁴⁸ Chaypina disipulkunata willarkansapa:

—Kankuna ñukata kreyiwashpa suk taksha wambrilluta kuyashpaykichi ñukatapish kuyawaykankichi. Ñukata kuyawashpaykichi kachamuwak

Tataynitapish kuyaykankichi.
Chayrayku kankuna runamasikichita
kuyashpa yanapashpaykichi
tukuymanta ashwanta Tata Diosta
kushichinkichi.

**Suk runa mana
chikniwashpanchikuna
yanapawaykanchisapa.**
(*Mr 9.38-40*)

⁴⁹Chaymanta disipulun Juan
willarkan:

—Maestru, suk runata kawashkani-
sapa shutikita rimashpa runakunamanta
supaykunata llukshichiptin. Ñukaykuna
payta michashkanisapa mana ñukanchi-
kunawan tantalla puriptin.

⁵⁰Chaypina Jesuska willarkansapa:
—Ama michaychichu. Suk runa
ñukata kreyiwashpa supaykunata
llukshichishpaka yanapawaykanchisa-
pami. Mana nima chikniwanchisapachu.

**Jesus mana munarkanchu
samaritano runakunata kastigaya.**

⁵¹Chaypina tipilla illaptin Jesus
sielman kutinanpa mana nima
manchakushpa kallarirkhan Jerusalen
llaktaman riya. ⁵²*Samaria partipi
chayashpankuna Jesuska ishkay runaku-
nata kacharkansapa suk llaktillupi
wasita maskanankunapa chaypi
puñunankunapa. ⁵³Chay ishkay
runakuna chay llaktapi chayaptinkuna
mana ni pi Jesusta wasinkunapi
samachinayarkansapachu. *Samaritano-
kuna yacharkansapa Jesus riykananta
Jerusalen llaktaman. Chayrayku mana
munarkansapachu chaypi puñunarpa.

⁵⁴Chaypina Jakobowan Juan
Jesustaka willarkansapa:
—Maestru ¿munankichu sielumanta
ninata urmachimunaynikunapa
chaywan chay llaktapi kawsakkuna
kullunankunapa?

⁵⁵Chashna willaptinkuna Jesuska
ishkantinkunata piñayarkansapa:
—Ama chay runakunata chiknishpa
munaychichu rupachiyta. ⁵⁶Ñuka
sielumanta shamushkani runakunata
kastigumanta salvanaynipasapa. Mana
shamushkanichu ni pita wañuchinay-
nipa.

Chashna Jesus michaptinkuna
rirkansapa chikan llaktapi puñuk.

**Jesus yachachikurkan imashnami
suk runa payta katinka nishpa.**
(*Mt 8.19-22*)

⁵⁷Jerusalenman riykaptinna suk runa
Jesustaka willarkan:

—Señor, maytapish riptiki chaytami
katishkayki.

⁵⁸Chaypina Jesuska willarkan:
—Atukkunapa wasinkuna tiyan
machaykunapi. Chaymanta altuta
pawak pishkillukunapa wasinkuna
tiyan. Ñuka sielumanta shamudu runa
kashpaynipish mana nima wasiyukchu
kani chaypi samanaynipa.

⁵⁹Chaymanta Jesuska suk runata
willarkan:

—Ñukata katiway.
Chashna willaptinna chay runaka
Jesustaka willarkan:

—Señor, tatayni wañuptin pampash-
paynira katishkayki.

⁶⁰Chaypina Jesuska willarkan:
—Tata Diosta mana kreyinayak
runakunaka paykunapurana pampa-
kuchunsapa. Kanka rillary tukuy runaku-
nata yachachik Tata Dios allimata
kamachikunanta.

⁶¹Chaymanta chikan runa Jesusta
willarkan:

—Señor, ñukapish sukaman kanta
katinayaki. Manarapish kanwan
rishpayni rinayani tukuy familyayniku-
nata willak kanwan rinaynita.

⁶²Chaypina Jesuska aynirkan:

—Suk runa chakranta rurashpa araduwan allpata aspin. Payka araduwan aspiyakashpa washanta chapashpa mana kuskatachu aspin. Kanpish mana kunanlla katiwanayash-paykika washanta chapashpa araduta aysak runashinami kanki. Chashna washaykita chapashpayki mana atipankichu Tata Diospa mandunpi kawsayta.

Jesus kanchis chunka runakunata kacharkan yachachikunankunapa.

10 ¹Chaymanta yachachikushkan-washa Jesuska yuyarkan aypa llaktakunaman rihta. Manarapish rishpa kanchis chunka runakunata kacharkan-sapa ñawpaykanankunapa. Ishkaymanta ishkaymanta kacharkansapa rinankunapa yachachikuk. ²Chay runakuna yachachi-kuk rinankunapa Jesuska willarkansapa:

—Suk runa chakranti tarpudu murukuna allita pukuptin aypa peonku-nawan pallachinsapa. Kankuna chay llaktakunapi yachachikuk riptikichi aypa runakuna Tata Diosta kreyinayan-sapa. Paykunaka iden chakrapi pukudu wayukunashinami. Tata Diosta kreyina-yak runakuna aypa tiyaptinpish mana tiyanchu yachachikuk runakuna. Chayrayku Tata Diosta roygaychi kachanampa ashwan aypa runakunata rinankunapa yachachikuk.

³Kankuna llaktan llaktan puriptikichi runakuna chiknishunkichi. Paykunaka pumakuna ovejata wañuchikshina wañuchishunkichiman. Chayrayku rishpaykichi allita yuyaykuychi ñuka kankunata sukaman yanapanaynita.

⁴Ama nima pikshata nima kullkita nima ushutaykichita apaychichu. Chaymanta ñanpi suk runata tinkushpaykichi ama unayaychichu parlachishpa.

⁵Suk wasipi yaykushpaykichi chay wasiyukta rimachishpa willaychi: “Kanta

tukuy wasikipi kawsakmasikunkatapish Tata Diosmi kushichishunkichi.”

⁶Chashna Tata Dios kushichinanpa willaptikichi ichara chay wasiyuk runaka munanman Tata Dios kushichinanpa. Paykuna munaptinkuna Tata Dioska kushichinkasapa. Mana munaptinkunaka mana kushichinkasapachu. ⁷Allita chaskishuptinkuna chay wasillapi kipariychi. Ama rillarychichu chikan chikan wasikunapi yaykuk. Chay kiparinaykichi wasipi tukuy karashunan-kunata mikuychi upyaychi. Paykuna chaywan yachachikushkaykicipa pagarashuykankichi. ⁸Suk llaktapi chayaptikichi chay runakuna munashushpa karashunkichi. Imatapish kaptin karashuptinkuna mikuychilla. ⁹Chay chayashkaykicipi unkudu runakuna tarishpaykichi alliyachichi. Tukuy paykunata willaychi: “Tata Diosmi sukaman munan mandunpi kawsanaykichi.”

¹⁰Chaymanta chikan llaktapi chayaptiki-chi ichará chaypi kawsak runakuna mana chaskishunayankichimanchu. Chaymanta llukshishpa willaychi: ¹¹“Kankuna mana chaskiwaptikichika ñukaykuna chakini-kuna susyanta tapsishpa llukshinisapa. Kankunapi kiparin uchaykichi. Mana chaskiwashpaykicipish allita yachaychi: Tata Diosmi sukaman munan mandunpi kawsanaykicipa.”

¹²Allita uyariwaychi. Mana chaskishup-tikichika Tata Dioska sukaman kastiganka-sapa. Ñawpa Sodoma llaktapi kawsak runakunamanta Tata Dioska paykunata ashwan sinchita kastigankasapa.

Jesus chay mana kreyikunayak runakunata llakichirkan.

(Mt 11.20-24)

¹³Jesuska yachachikuyllapi katirkan:
—¡Alaw! Chay ishkay llaktakuna Korasinpi Betsaidapi kawsakkunata

llakichini. Chay ishkay llaktakunapi aypa almirana ruranata rurashkani. Chaykunata kawashpankunapish uchankunata mana nima wanayanaysapachu. Chayrayku Tata Dioska paykunata sukaman kastigankasapa. Tiro Sidon llaktakunapi ñuka almirana ruranakunata rurashka kaptinika chaypi kawsak runakuna uchankunamanta wanamanasa karkan Tata Diosta kreyinankunapa. Llakina llachapatá churakunmansapa karkan uchpapi tiyarispa llakinankunapa. ¹⁴Chayrayku kastigakunan diya Tiropi Sidonpi kawsakkunamanta Tata Dioska ashwanta kastigankasapa Korasinpi Betsaidapi kawsak runakunata.

¹⁵Chaymanta Kapernaum llaktapi kawsak runakuna yuyansapa sieluman riya Tata Dioswan kawsak. Chashna yuyashpankunapish Tata Dios manami sielumanka pushankasapachu. Manllayba tuta likidu uchkuman kachankasapa mana ñukata kreyiwash-kankunaryku.

¹⁶Chaymanta Jesuska chay kachaykanan runakunata kashkan willarkansapa:

—Yachachikuk riptikichi kankunata uyarishushpaykichika ñukatami uyariwaykansapa. Kankunata chiknishushpaykichika ñukatami chikniwaykansapa. Ñukata chikniwashpankunaka kachamuwak Tatayni Diostapish chikninsapa.

Jesus chay kanchis chunka runakunata yachachishpa kacharkansapa.

**Chay kanchis chunka runakuna
yachachikushkankunawasha
kutirkansapa.**

¹⁷Jesus chay kanchis chunka runakunata kachaptin aypa llaktakunapi yachachikupi purirkansapa. Chaypina kushikupuru kutishpankuna Jesusta willarkansapa:

—Maestru, kanpa shutikipi willaptini-kuna supaykunapish kasuwashpankuna runakunamanta llukshishkasapa.

¹⁸Chashna chay runakuna willaptin-kuna Jesuska willarkansapa:

—Ariya shutinipi tukuy layata atipankichi rurayta. Ñuka kawashkani sielumanta supaykunapa ashwan sinchi kamachikukninta llipyakshina urmamuptin. ¹⁹Chay supaykuna machakuysina alakrashina wakllichishunayankichi. Ñuka kankunata sukaman yanapashkaykichi tukuy laya supaykunata karkunaykicipa. Karkup-tikichipish mana nimanachishunkichichu. ²⁰Kankuna sukaman kushikushkan-kihi supaykunata runakunamanta llukshichishpaykichi. Ñuka willaykichi ashwanta kushikuychi shutikichi sielipi killkaduna kaptin.

Jesus kushikurkan.
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹Chashna chay runakunata willaptin Tata Diospa Espiritun Jesusta sukaman kushichirkan. Chaypina Tatan Diosta willarkan:

—Tatayni, sielipi allpapi allima kamachikukmi kanki. Kanka tukuy mana kreyinakuk runakunallata allita yachachinki. Chaymanta kikinkunalla-manta yachak runakunata mana nimata yachachishkankichu. Chayrayku Tatayni, alabayki. Ariya, Tatayni kushikushpa chashna munashkanki rurayta.

²²Tatan Dioswan parlashkanwasha Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Tataynika willawarkan ñukalla tukuy layata kamachikunaynipa. Payllami ñukata allita riksawan.

Kankunaka manami allitachu riksawan-kihi. Tata Diospa wambran kashpayni ñukallami payta allita riksini. Ñuka munashkayni runakunata riksichiptini Tataynita riksinsapa.

²³⁻²⁴Chaymanta Jesuska disipulunku-nallata pakallalla willarkansapa:

—Allita willaykichi. Ñawpa tiempupi yachachikuk runakuna aypa kamachi-kuk runakunapish sukaman shuyawashpa ruranaynita kawanayar-kansapa yachachikunaynita uyarinayar-kansapa. Tukuy paykuna mana kawawashpara mana uyariwashpara wañurkansapa. Kankuna ruranaynita kawashpaykichi yachachikunaynita uyarishpaykichi sukaman kushikunkichi.

Alli yanapakuk samaritano runapa ejemplunta Jesuska yachachikurkan.

²⁵Chaymanta suk diya suk runa rirkana Jesusta parlachik. Chay runaka Moisespa killkashkankunata yachachi-kuk. Payka yachanayarkan Jesus allitachu manachu yachachikuykan nishpa. Chaypina Jesusta ladunchashpa tapurkan:

—Maestru ¿imatati ruranayni tiyan Tata Dioswan mana tukuyniyukta sielupi kawsak rinaynipa?

²⁶Chashna chay runa tapuptinna Jesuska willarkan:

—¿Leyishkankichu chay ñawpa killkadukunata? ¿Imata ruranaykipatí willashunki?

²⁷Chaypina chay runaka willarkan:

—Moisespa killkashkan riman: “Kamachikuk Tata Diosnikita tukuy shunku kuyanayki tiyan. Tukuy layata allita rurashpa sukaman munashpa allimata yuyashpa Tata Diosta kuyanayki tiyan. Chaymanta kikiki kuyanakuksina tukuy runamasikunata kuyanayki tiyan.”

²⁸Chaypina Jesuska willarkan:

—Allitami ayniwashkanki. Tukuy willawaykanaykita rurashpaykika rinkimi mana tukuyniyukta Tata Dioswan sielupi kawsak.

²⁹Chaypina chay runaka runamasinta mana kuyaykashpa kuyakukshina tukushpana Jesustaka tapurkan:

—¿Maykan runatati kuyasha?

³⁰Chashna chay runa tapuptinna Jesuska yachachishpa suk ejempluta willarkan:

—Jerusalen llaktamanta Jeriko llaktaman suk runa rirkana. Ñanpi riykaptin suwakuna tinkurkansapa. Paykunaka tukuy laya tiyapunanta llachapankunatapish kichurkansapa. Wañunayanankaman sukaman makashpa sakirkansapa. ³¹Ñanpi chay makadu runa wañunayanaykaptin suk *saserdote chay ñanta riykashpa tarirkana. Payka ladeyashpa mana nima yanapanayashpa sakirkan. ³²Chaymanta saserdotepe yanapaknun runa chay makadu runataka tarirkana. Paypish mana yanapanayashpa sakirkan.

³³Chaymanta *Samariamanta runa chay ñanta riykashpa chay makadu runataka tarishpa llakichirkan. ³⁴Payna sukaman llakichishpa llikipushkankunata tipi wirawan tipi vinuwan ampipurkan. Chaymanta llachapawan llikipushkankunata wankupurkan. Ampishkanwasha burrunpa sawanpi churashpa llaktakaman pusharkan. Suk wasipi churak rirkana chaypi kuydanankunapa. ³⁵Chaymanta kayantin pakaripint chay Samariamanta runa wasi doyñunta kullkita pagararkan. Paytaka willarkan: “Kay unkudu runata allita kuydanki. Kay kushkayni kullki pishiptinka kannami paktachinki. Kutimushpayninami kutichishkayki.”

³⁶Chay ejempluta yachachishpa Jesuska chay yachachikuk runataka tapurkan:

—Chay kimsa runakunamanta ¿maykantí makadu runapa kuyak runa karkan?

³⁷Chaypina chay runaka Jesustaka willarkan:

—Chay llakichishpa yanapak runa makadu runata kuyarkan.

Chaypina Jesuska willarkan:

—Kanpish iden chay yanapakuk runashina tukuy runamasikunata yanapashpa kawsay.

Jesus Mariyapa Martapa wasinpi yaykushpa yachachikurkan.

³⁸Jesuska yachachikuylapi disipulunkunawan tantalla purirkansapa. Suk diya chayarkansapa suk llaktapi. Chaypi suk warmi Marta Jesustaka kushikushpa wasinpi chaskirkan. ³⁹Martapa tiyarkan suk ñañañ Mariya. Mariyaka Jesuspa chakin kuskapi tiyarirkan yachachikunanta uyarinanpa. ⁴⁰Chaykamanka Martaka aypa mikunata yanushpa sukaman turbakuykarkan. Chaypina Jesusta willarkan:

—Maestru ¿ariya ñukataka manachu llakichiwanki? Kay ñañañika sakiwashka sapallayni yanukunaynipa. Willay yanapawak shamunanpa.

⁴¹Chashna willaptinna Jesuska Martataka willarkan:

—Alaw Marta, rikchak layata rurashpayki sukaman turbakunki. ⁴²Trabajanaykimanta ashwan alli kanman Tata Diospa rimananta yachakunaykipa. Mariyaka ñami allitana yachakuykan. Mana munanichu yachakuykananta michanaykipa.

Jesus tukuy disipulunkunata yachachirkansapa imashnami Tata Dioswan parlankasapa nishpa.

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹Chaymanta suk diya suk chunllapi Jesuska Tata Diosta oraykarkan. Orayta tukuchashkanwasha suk disipulun ladunchashpa willarkan:

—Maestru, Juan Bautista tukuy disipulunkunata yachachirkansapa orayta. Kanpish payshina yachachiwaysapa.

²Chashna disipulunkuna yachakunayaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka Tata Diosta orashpaykichi kashna willaychi:

“A Tata Dios, kanmi kanki Tataynikuna.

Munanisapa tukuy runakuna rimanankunapa sukaman alli rurak kanaykita.

Munanisapa tukuy runakuna kanta kasushushpa kawsanankunapa.

³Tukuy diya mikunaynikunata kuwaysapa.

⁴Runamasinikuna mana allita rurawaptinkuna ñukaykuna perdonanisapa.

Chashnashina kanpish uchaynikunamanta perdonawaysapa.

Yanapawaysapa ama supay munachiwanankunapa mana allita rurayta.”

⁵Jesus ashwanta entiendichinayashpankuna suk ejempluta willarkansapa:

—Ichara suk amiguykichi chawpi tutapi wasikichiman rinman.

Kayashushpaykichi willashunkichiman: “Amigu, suk tipi mikunaykita kuway.

⁶Wasinipi suk amiguyni yarkaymanta chayamushka. Manami nima laya mikuna tiyawanchu karanaynipa.”

⁷Chashna amiguykichi mañashuptiki-chi wasikichi ukumanta manami willamunkichimanchu: “Ama shamuychu rikchachiwak. Wasini punkunka ñami alli wichkaduna. Tukuy wambraynikunawan ñami samaykanisapana. Kashna ora mananami atipaninachu nimata kuynikita.”

⁸Allita willaykichi. Amiguykichi sukaman mañashuptikichika atarinaykichi tiyan mañashushkanta kuk. Mana munashpaykichiipish atarishpa kunaykichi tiyan sukaman mañashuptikichi.

⁹Mash allita uyariwaychi. Kankuna suk imata munashpaykichi Tata Diosta

mañaychi. Mañashkaykichita Tata Dioska kushunkichi. Maskashkaykichita tarinkichi. Punkuta takaptikichi kicharinka. ¹⁰Tata Diosta mañaq runaka chaskinkami. Tata Diosta maskak runaka tarinkami. Tata Dios punkunta takak runapa kicharinkami.

¹¹Kankunapa wambraykichi challwata mañashuptikichi ¿kunkichimanchu machaku? ¹²Runtuta mañashuptiki-chi ¿kunkichimanchu alakrata?

¹³Kankuna mana alli rurak kashpaykipchipish wambraykichita allikunata kunkichi. Tata Dioska kankunamanta ashwan alli rurakmi. Chayrayku roygaptikichi Espiritu kushunkichi.

**Runakuna rimarkansapa
supaykunapa mandakuknin
yanapaptin Jesus atipananta
supaykunata llukshichiyta.**

(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

¹⁴Suk diya suk runamanta Jesuska supayta llukshichirkana. Supay unkuchiptin chay runaka mudu karkan. Jesus supayta llukshichiptinna chay runaka atiparkan rimakuya. Rimakup-tin kawak runakuna sukaman almirakansapa. ¹⁵Chaypina suk runakuna Jesuspa rimarkansapa:

—Supaykunapa kamachikuknin *Belsebu kay runata yanapaptin supaykunata llukshichin.

¹⁶Suk runakuna Jesusta pantachichi-nayashpankuna willarkansapa:

—Kunanlla suk almirana ruranata ruray chayta kawashpa yachanayniku-napa Tata Dios yanapashunkichi manachu nishpa.

¹⁷Chaypina Jesuska yuyayninkunata yachashpa willarkansapa:

—Suk llaktapi kawsak runakuna chikninkushpa makanakushpankuna kikinkunapura kulluchinakunsapa. Sukaman makanakushpankuna wasinku-

natapish urmachinsapa. ¹⁸Kankunaka rimaykankichi supaykunapa kamachi-kuknin Belsebu yanapawananta. Chayta rimashpaykichi mana kuskatachu rimaykankichi. Supaykunapa kamachi-kuknin yanapawashpaka kikinpa supayninkunallawan makanakuykan-mansapa. Kikinkunapura makanakushpa kulluchinakunmansapa.

¹⁹Belsebu yanapawaptinka ¿pití disipuluykikunata yanapan supaykunata llukshichinankunapa? Allita yachanchi Tata Dios paykunata yanapananta. Chayrayku ñukata yuyawashpaykichi llullachinakuykankichi. ²⁰Tata Dios yanapawaptin supaykunata atipani llukshichiyta. Chayrayku yachanaykichi tiyan Tata Dios kachamuwashkanta kankuna paypa mandunpi kawsanayki-chipa.

²¹Chaymanta Jesus suk ejempluta willashpa entiendichirkansapa supayta kallpachik kananta;

—Suk sinchi runa wasinta kuydashpa tukuy laya tiyapunanta allita wakaychan. Alli armadu kashpa rikchak layanta amachan. ²²Allita kuydashpa wakaychap-tinpish paymanta ashwan sinchi runa shamushpa armankunata kichushpa kallpachin. Chay wasiyuk runaka yuyarkan armankunawan makanakushpa kuydanka-yta. Chashna yuyaptinpish chay ashwan sinchi runa armankunata kichushpa tiyapunkunata kichun apananpa.

²³Kankuna mana kreyiwashpaykichi-chika chikniwankichi. Mana yanapawashpaykichi sukkunata ñukamanta ashuchiykankichi.

**Jesus supayadu runapa
ejemplunta yachachikurkan.**
(Mt 12.43-45)

Jesus yachachikuyllapi katirkan:

²⁴—Chaymanta suk runamanta supay llukshishpa chakidu chunlla allpapi

purin samanayashpa. Mana ni maypi samananta tarishpa riman: "Shu, kutishalla chay llukshimushkayni runallaman." ²⁵Chay runaman kutishpa tarin iden suk wasi chuya chuya pichadutashina. ²⁶Chaypina kanchis ashwan mana alli rurak supaymasinku-nata rin kayak. Tukuy paykuna rinsapa chay runapi yaykuk. Chashna modomanta chay runaka ñawpa kawsashkanmanta ashwan mana allikunata rurashpana kawsan.

²⁷Chashna Jesus yachachikuykaptin suk warmi chay runakunapa chawpin-manta sinchita rimashpa payta willarkan:

—Mamayki kushikushpa kawsan wawayashushkanrayku wiwashushkan-rayku.

²⁸Chashna chay warmi willaptinna Jesuska willarkan:

—Mamaynimanta ashwan allita kushikunsapa Tata Diospa rimananta uyarishpa kasukuk runakuna.

**Chay runakuna Jesusta
roygarkansapa almirana
ruranata rurananpa.**
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹Jesus yachachikuykaptin ashwan aypa runakuna tantanakurkansapa uyarik. Tukuy paykunata Jesuska yachachishpankuna willarkansapa:

—Kankunaka mana alli rurak kashpaykichi sukanan roygawankichi almirana ruranakunata ruranaynipa. Roygawaptikichipish mana nimata kankunapa rurashachu. Ñuka mana niman suk almirana ruranata ruraptinipish Tata Diospa ruranka iden ñawpa alli yachachikuk Jonaspa tiempunpisina. ³⁰Jonaska kimsa diyata suk atun challwa wiksanpi kawsarkan. Chaymanta kimsa diyapina kocha mañanpi chay challwaka paytaka

kipnarkan. Chaypina Jonas Ninive llaktapi yachachikuptin chay mana alli rurak runakuna kreyirkansapa Tata Dios kachamushkanta. Kimsa diya ukun challwa wiksanmanta Jonas llukshimushkanshina ñukapish wañuymanta kimsa diya ukun kawsamusha. Chaypina yachankichi Tata Dios ñukata kachamuwashkanta. ³¹⁻³²Jonaska Ninive llaktapi kawsak runakunata willarkansapa Tata Dios kastiganankunata. Chayta uyarishpan-kuna paykuna Tata Diosta kreyishpa mana alli ruranankunamanta wanarkansapa. Tata Dios kastigakunan diya chay runakuna sukanan chatashunkichi mana ñukata kreyiwashkaykichirayku. Ñuka Jonasmanta ashwan alli yachachi-kuk kani.

Chaymanta ñawpa tiempu suk karu llaktamanta suka kamachikuk warmi shamurkan yachaysapa Salomonta uyarik. Ñuka Salomonmanta ashwan alli yachaysapa kani. Chayrayku Tata Dios kastigakunan diya chay alli kamachikuk warmika kankunata chatashunkichi mana kreyiwashkaykichirayku.

**Jesus yachachikurkan Tata Diosta
kreyishpa luspishina
kawsanankunapa.**
(Mt 5.15; 6.22-23)

³³Jesuska yachachikuylapi katirkan:

—Alkusata apichishpanchi altupi churanchi tukuy wasipi yaykuk runakuna allita kawakunankunapa. Mana ni pi alkusata apichinchu uchku ukupi pakanañpa. Nima apichinchu suka jalon ukunpi churanañpa. ³⁴Kankunapa ñawikichi kuerpuykichipa lusninmi. Yuyaynikichika shunkuykichipa lusninmi. Allikunata yuyashpaykichika allita rurashpa kawsankichi. Allita rurashpa kawsashpaykichika luspishina kawsankichi. Mana allikunata yuyash-

paykichi mana allita rurashpa tutapishina kawsankichi.³⁵ Kuydanakuychi ama tutayadupi kawsanaykichipa.³⁶ Kankunaka allita yuyashpa allita rurashpa kawsashpaykichi lusyukna kankichi. Manana nima tutayadupishi-nanachu kawsankichi.

Jesus piñayarkan fariseo runakunata.

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40;
Lk 20.45-47)

³⁷ Chaymanta Jesus yachachikushkan-washa suk *fariseo runa willarkan wasinpi mikuk rinampa. Jesus almitishpa chay runapa wasinpi yaykushpa rirkhan mesapi mikuk.³⁸ Payka mikukpacha rirkhan mana makinta mayllashpa. Chay fariseo runaka Jesusta yuyarkan mana makinta mayllashpa mikuptin.

³⁹ Chaypina Jesuska payta willarkan: —Kankuna fariseokuna Tata Diospi chuya chuya rikurinaykichipa mayllanakunkichi. Chaykamanka mana allita yuyakushpa kawsankichi. Sukkunapa tiyapunanta munashpa suwankichi. Iden suk kallana suk vasu washanlla mayladushina kankichi.⁴⁰ Sawallamanta mayllanakushpaykichi sukaman llullachinakuykankichi. ¿Manachu yachankichi Tata Dios tukuy tiyakta rurashpa yuyaynikichitapish rurashkanta?⁴¹ Kankunaka runamasiki-chita tukuy shunku kuyashpa yanapashpa kawsaychi. Chaypira iden chay kallana ukun chuya chuya mayladushina kankichi.

⁴² Ñukaka kankuna fariseokunata llakichiykichi Tata Dios kastigashunay-kichita yuyashpa. Kankunaka tukuy chakraykichipi wiñakkunata chunkamanta sukta Tata Diosta kunkichi. Chayta kushpaykichipish runamasiki-chita chiknishpaykichi mana allita

ruraykankichi. Mana Tata Diosta kuyashpa kawsankichi. Tata Dioska munan tiyapushunaykichimanta ashwan alli kakta kunaykichipa. Chay kushkay-kichimanta ashwanta munan runamasikichita yanapashpa kawsanaykichipa. Munan paytapish kuyashpa kawsanaykic-chipa.

⁴³ Ñukaka kankuna fariseokunata sukaman llakichiykichi Tata Dios kastigashunaykichita yuyashpa.

Tantanakunankuna wasipi ashwan alli tiyarinapi tiyarinayankichi. Chaymanta tuklipi purishpaykichi munankichi tukuy runakuna manchashushpa rimachishunaykichipa.

⁴⁴ Llakichiykichi Tata Dios kastigashunaykichita yuyashpa. Kankunaka mana alli rurak kashpaykichi wañudu pampanapa uchkuñam kankichi. Runakuna mana yachashpa chay uchkuñam wañudu kuna pampadu kanankunata sawanta purinsapa. Chashnashina runakuna mana rikkishushpaykichi kreyinsapa alli yachachikuk kanaykichita.

⁴⁵ Chashna Jesus fariseokunata willaptin Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna willarkansapa:

—Maestru, fariseo runakunata piñayashpaykika ñukaykunatapish sientichiwaykankisapami.

⁴⁶ Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna, kankunata llakichiykichi Tata Dios kastigashunaykichita yuyashpa. Kankunaka tukuy runakunata willankichi mana atipanankuna layata ruranankunapa. Iden llashakpuru kargata aparichikukshina kankichi. Rikchak layata ruranankunapa willashpaykichi mana niman suk tipita yanapanayankichihu nima kikikichi rurankichichu.

⁴⁷⁻⁴⁸ Kankunata llakichiykichi Tata Dios kastigashunaykichita yuyashpa. Kankunapa

ñawpa awiluykichi wañuchirkansapa Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunata. Chaymanta kankunaka chay ñawpa yachachikukkunata yuyashpa pampadukuna sawanpi suk tumbata rurankichi. Chayta rurashpaykichi entiendichikuykanchi yuyanaykichita chay ñawpa awiluykipacha rurashkan alli kashkanta.

⁴⁹⁻⁵¹Kallarinanmantapacha ñawpa awiluykichi wañuchirkansapa alli yachachikuk runakunata. Primeruka Abelta wawkin wañuchirkan. Chaymanta wañuchikuyllapi katirkansapa Sakariyasta wañuchinankuna tiempukaman. Sakariyasta wañuchirkansapa Tata Diosta kuyanan wasi punku ladunpi *altar sikipi.

Chaymanta kankuna iden ñawpa awiluykichishina Tata Diospa rimananta yachachikukkunata chikninkichi. Tata Dioska yachaysapa kashpa kankunapa rimarkan: “Ñuka kankunaman alli yachachikuk runakunata kachasha. Paykunata kachaptini sukkunata wañuchinkichi. Sukkunata chiknishpa padescinchinkichi.” Chayta rimarkan Tata Dioska. Kunan allita willaykichi: Tata Dios kankunata willashunkichi uchayuk kanaykichita tukuy chay runakuna wañuchidu kashkankunaryku.

⁵²Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna, kankunata llakichiykichi. Kankunaka yachachikuk runakuna kashpaykichiipish Tata Diospa rimananta mana allitachu yachachikunkichi nima entiendinayankichichu. Chaymanta runakuna entiendinayaptinkuna michankichi.

⁵³Chashna Jesus willaptinna fariseo runakunaka Moisespa killkadunta yachachikuk runakunapish sukaman piñakurkansapa. Paykunaka piñakushpankuna amichishpa tapuyllapi katirkansapa. ⁵⁴Jesusta rimananllawan sukaman pantachichinayarkansapa awtoridarkunapi chatanankunapa.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa ama
llullachinakushpa
kawsanankunapa.**

12 ¹Jesus yachachikuykaptin waranka waranka runakuna tantanakurkansapa uyarik. Sukaman aypa kashpankuna nitinakurkansapa. Chaypina paykuna uyariyaptinkuna Jesuska disipulunkunata yachachishpa willarkansapa:

—*Fariseo runakuna rimansapa Tata Diosta allita uyariyakanankunata. Chashna rimashpankunapish mana allita rurashpa kawsaykansapa. Kankunaka ama paykunashina kawsaychichu. ²Tukuy runakuna imatapish pakallalla ruraptinkuna Tata Dioska yachan. Chayta tukuy runakunata riksichinkasapa. ³Kankuna suk imata pakallalla rimaptikichi Tata Dioska uyarin. Chaytapish tukuy runakunata yachachinkasapa. Wasikichi ukupi suk imata pakallalla rimaptikichi chikan runakuna sinchita rimashpa tukuyta willankasapa.

⁴Ñukapa kuyanakukmasinikuna kaptikichi sukaman allita yachachishkaykichi. Runakuna wañuchishunayaptikichi ama manchakuychichu. Paykuna wañuchishushpaykichiipish mana ashwanta niimanachishunkichichu.

⁵Willaykichi pitami manchanaykichi tiyan nishpa. Tata Dioska atipan wañudukunata mana tukuyniyuk ninapi churayta. Chayrayku Tata Diosllata manchanaykichi tiyan ama chaypi kastigashunaykichiipa.

⁶Chaymanta yachachiykichi Tata Dios sukaman kuyashunaykichita. Pichka pishkillukunata rantinchi ishkay kullkillawan. Pishkillukuna mana aypa chaniyuq kaptinpish Tata Dioska mana ni sukta kunkanchu. ⁷Paymi aypa

pishkillukunamanta kankunata ashwanta kuyashunkichi. Chaymanta yachan kankunapa chukchaykichi mashnami tiyan nishpa. Tata Dios sukaman kuyashuptikichi payllatana manchaychi. Ama runakunata manchaychichu.

**Jesus disipulunkunata
willarkansapa Tata Diospa
Espiritun yanapanankunata.
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)**

⁸Jesuska yachachikuypi katirkan:
—Allita uyariwaychi. Kankuna runamasikichita willaptikichi kreyiwak kanaykichita ñukapish Tata Diospa *angelninkunata willasha ñukapa kanaykichita. ⁹Runamasikichita willaptikichi mana riksiwanaykichita ñukapish Tata Diospa angelninkunata willasha mana kankunata riksainaynita.

¹⁰Ñukaka sielumanta runami kani. Chashna kaptinipish suk runa ñukata washanchawashpa mana alli kanaynita rimaptinpish Tata Dioska payta perdonanka. Chaymanta paypa Espiritunta washanchashpa chiknishpa sakra mana alli kananta rimaptin Tata Dioska mana kutin perdonankachu.

¹¹Ichará chiknishuknikichi tantanakunnankuna wasiman pushashunkichiman awtoridarpi chatashunaykichipa. Chayman pushashuptikichi ama manchakuychichu. Ama yuyaychichu imatami awtoridarkunata willasha nishpa. ¹²Awtoridarkunapi kaptikichi Tata Diospa Espiritun yachachishunkichi imatami rimankichi nishpa.

**Jesuska yachachikurkan aypa
kullkiyuk runapa ejemplunta.**

¹³Chaymanta aypa runakunapa chawpinkunamanta suk runa Jesusta willarkan:

—Maestru, wawkinita willapay tataynipa tiyapunanta patumawanana.

¹⁴Chashna chay runa willaptinna Jesuska willarkan:

—Amigu, manami shamushkanichu tiyapushuknikichita patumaknikichi.

¹⁵Chaymanta Jesuska chay runakunata willarkansapa:

—Ama sukaman munaychichu rikchak layayuk kayta. Tata Diosllami kawsayta kushunkichi. Chayrayku mana nimananchu tukuy layayuk mana nimayuk kanaykichipa.

¹⁶Jesuska yachachikushpalla suk ejempluta parlachikurkan:

—Tiyarkan suk runa tukuy layayuk. Chay runapa chakrankunapi tukuy laya tarpudukuna aypata wayuchakurkan.

¹⁷Chaypina chay runaka yuyaynipi rimarkan: “¿Imatati rurasha? Muru wakaychana wasinikunapi tukuy pallashkaynikuna manana paktannachu.” ¹⁸Chayta yuyaykushpa kikinlla willanakurkan: “Ñami yuyashkanina imatami rurasha nishpa. Shu urmachisha murukunata wakaychanayni taksha wasinikunata. Chayllapi ashwan atun wasikunata rurachisha. Chaypi chay aypa muru pallashkaynita allita wakaychasha. ¹⁹Chayta rurashpana sukaman aypa watakunata kushikusha rikchak laya wakaychadu tiyawaptin. Manana trabajashpa sukaman kushikushpa mikusha upyasha.”

²⁰Chashna chay runa kikinlla willanakuptin Tata Dioska willarkan: “Kanka sukaman mana alli yuyayukmi kanki. Kunan tutami wañunki. Wañuptiki ¿pipatí kiparinka tukuy kay aypa tiyashuk murukunaka?”

²¹Chay ejempluta yachachikushkanwasha Jesuska willarkansapa:

—Chay runaka kikinllapa tukuya tantanachishpa Tata Diospa ñawpkannipi mana nimayukchu rikurin. Tata Dioska tukuy chay laya runakunata kastigankasapa.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa Tata Dios
wambrankunata rikchak layata
kunankunata.**
(Mt 6.25-34)

²²Jesus chay aypa runakunata yachachishkanwasha disipulunkunallata willarkan:

—Allita yuriwaychi. Ama turbachinakushpa yuyaychichu imatami mikusha imatami llachapakusha nishpa. ²³Mana llachapaykichillatachu mikunaykichillatachu yuyashpa ashwan alli kanman Tata Diosta kasushpa kawsanaykichipa.

²⁴Mash yuyaykuychi imashnami pishkillukuna kawsansapa nishpa. Paykunaka mana nima murukunata tarpunsapachu. Paykunapa mana nima muru wakaychana wasinkuna tiyapun-sapachu. Mana nima murukunata tarpuptinkunapish Tata Dioska aypa mikunankunata kunsapa. Kankunata Tata Dioska pishkillukunamanta ashwan allita kuyashunkichi. Chashna kuyashushpaykichi kawsanaykichipa rikchak layata kushunkichi.

²⁵Kankunaka wiñadu kashkaykichimanta sukaman turbachinakushpa ¿atipankichimanchu ashwanta wiñaytaka? ²⁶Mana ni chayta atipash-paykichika ¿imapati llachapaykichillapi sukaman yuyankichi?

²⁷Mash kawaychi chay allima sisakunata. Chaykunaka mana nima trabajansapachu nima puchkakunsapachu. Mana puchkakushpankunapish sukaman allima mudakudushina rikurinsapa. Ñawpa kamachikuk Salomonpa llachapan-kuna sukaman allima rikurirkan. Paypa llachapanmanta chay sisakuna ashwan allimata rikurinsapa.

²⁸Tata Dioska kiwakunata wiñachin sisananpa. Chay sisakuna suk diyallapa allima rikurishkanwasha rupachinch-

sapa. Chayta kawashpa ¿imapati mana kreyikunkichi Tata Dios chay sisakunamanta ashwan allima mudachishunaykitchita? ²⁹Ama turbachinakushpa mikunaykichita upyanaykichita maskashpalla kawsaychichu. ³⁰Tata Diosta mana kasushpa kawsak runakuna tukuy chaykunallata yuyashpa kawsansapa. Ama paykunashina kawsaychichu. Kankunapaka tiyanmi kuydakuk yanapakuk Tata Diosnikichi. Paymi allita yachan imakunami illashunkichi nishpa. ³¹Kankunapa alli kuydakuk Tata Diosnikichi tiyaptin ashwanta munaychi paypa mandunpi kawsayta. Paypa munashkankunata rurashpa kawsaptikichika paymi rikchak layata kushunkichi.

³²Kankunaka alli kuyanayni ovejaynikunami kankichi. Mana aypa kashpaykipichipish ama nimata manchaychichu. Tata Dios kuyashushpaykichi munan paywan tantalla mana tukuuniyukta kawsanaykichipa. ³³Tata Dios kuyashup-tikichi kankunapish runamasikichita kuyashpa yanapashpa kawsaychi.

Mana kullkikichi tiyaptinka tiyapushunaykichita rantikushpa mana nimayuk runakunata yanapaychi. Paykunata yanapashpa kawsashpaykichi Tata Diosta kushichiykankichi. Paymi sielipi tukuy layata kushunkichi. Sielipi kawsaptikichi tiyapushunaykichi mana mawkayankachu. Mana nimapish illashunkichinachu. Sielupika suwa runakuna mana yaykunkasapachu. Chaypika polillakuna mana tiyanchu nimata wakllichinankunapa. ³⁴Imatacha tukuy shunku munashpa wakaychankichi chayllata yuyashpa kawsankichi.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa patronintashina
shuyanankunapa.**

³⁵⁻³⁶Chaypina Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Uyariyichi kay ejempluta: Ñukaka tataykichishinami kani. Kankunaka wiwachuyinkunashinami kankichi. Chayrayku suk funsiamanta kutimukta-shina shuyawaychi. Allita prontana-kushpa iden tutapi alkusaykichita apichikshina shuyawaychi. Uyari uyari shuyawaychi punkuta takaptini utkakushpa kicharinaykicipa.³⁷ Allita prontanakushpa shuyawashpaykichi chayamuptini sukaman kushikunkichi.

Allita willaykichi. Ñukami mikunayki-chita karashkaykichi mesapi mikunayki-chipa.³⁸ Chayamunaynita yachashpaykichi uyari uyari shuyawanaykichi tiyan. Tutapish kaptin pakarinan orapish kaptin chayamusha. Chashna uyari uyari shuyawashpaykichi chayamuptini sukaman kushikunaykichi tiyan.

³⁹Chaymanta willaykichi. Suk wasiyuk runa yachashpa imay orami suwa shamunka nishpa allita shuyaman ama nimata suwapunanpa. ⁴⁰Kankunapish allita prontanakushpa shuyawaychi. Ñuka sielumanta shamudu runa kashpayni mana nima yuyashkaykichi orami chayamusha.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa alli rurak
wiwachunkunashina kanankunapa.**

(Mt 24.45-51)

⁴¹Jesus yachachikuptin Pedru tapurkan:

—Maestru ¿chaytaka ñukaykunallata-chu yachachiwaykankisapa? ¿Tukuy runakunatachu yachachiykanki?

⁴²Chashna Pedru tapuptinna Jesuska suk ejempluta willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Suk patron chikan llaktaman rinanpa wasinpi suk alli rurak yachaysapa wiwachunta willan tukuy wiwachumasinkunata trabajachinankunapa. Chaymanta willan oranpi karanankunapa. ⁴³Chay wiwachu

patronnin willashkankunata ruranan tiyan. Patronnin kutimushpa tarinka allita ruraykaptin. Chaypi chay wiwachu sukaman kushikunka.

⁴⁴Allita willaykichi. Chay wiwachu allita rurashpa shuyaptin patronninka willanka tukuy laya tiyapunanta kuydananpa. ⁴⁵Ichara chay wiwachun yuyanman patronnin mana utka kutimunanta. Chaypina kallarinman wiwachumasinkunata makashpa sufrichyta. Payllana sukaman mikushpa upyashpa machashpa kawsanman.

⁴⁶Chashna mana allita ruraykaptin mana yuyashkan oras patronka chayamunman. Chaypina chay mana alli rurak wiwachunta sukaman kastiganka. Tukuy mana alli rurak runakunawan tantallata kastiganka.

⁴⁷Ichara suk wiwachu patronnin willashkanta allita yachaykashpa mana nima prontanakunmanchu mana nima kasunmanchu. Willashkanta mana ruraptin patronninka sukaman makanka.

⁴⁸Ichara suk wiwachu mana yachamanchu imatami patronninka willashka nishpa. Chayrayku mana ruranmanchu. Paytaka patronninka mana sukamanchu makanka.

Ñukami patronnikichishina kani. Kankunata sukaman allita yachachishkaykichi. Sukkunamanta kankuna ashwan allita yachankichi. Kankunata sukaman yachachishkaynirayku sukkunata yachachinaykichi tiyan.

**Jesuska disipulunkunata
willarkansapa runakuna paykunata
chikninankunata.**

(Mt 10.34-36)

⁴⁹Jesus yachachikushpa willarkan-sapa:

—Kay allpaman shamushka kaptini mana kreyiwak runakuna kankuna

kreyiwak runakunata ninawan rupachikshina padesichishunaykichi tiyan. Sukaman munayman chay ninawanshina padesichishunaykichi pa yachakunaykichi pa ama uchallikushpa kawsyta. ⁵⁰Ñuka sukanaman padeshpa wañunayni tiyan. Tata Dios willawashkanta sukanaman munaykani rurayta.

⁵¹Ichará kankuna yuyaykankichi ñuka shamushkaynirayku runakuna mana makanakunkasapanachu nishpa. Mash allita uyariwaychi. Mana alli rurak runakuna tukuy ñukata kreyiwak runakunata chikninkasapa. ⁵²Kumanmantapacha suk familyapi ishkay laya kawsak runakuna tiyankasapa. Sukkuna ñukata kreyiwankasapa. Sukkuna mana kreyiwankasapachu.

⁵³Mana kreyiwak runakuna kreyiwakunata sukanaman chikninkasapa. Suk mana kreyiwak tata kreyiwak wambranta chikninka. Mana kreyiwak runa kreyiwak tatanta chikninka. Suk mana kreyiwak mama kreyiwak warmi wawanta chikninka. Mana kreyiwak warmi kreyiwak mamanta chikninka. Suk mana kreyiwak suedra kreyiwak nueranta chikninka. Mana kreyiwak nueranta kreyiwak suedranta chikninka.

⁵⁴Chashna disipulunkunata yachachishpana Jesuska tukuy katik runakunata willarkansapa:

—Inti yaykunapi yana puyukunata kawashpaykichi rimankichi tamyanananta. Chay rimashkaykichishina deveras tamyan. ⁵⁵Chaymanta uraymanta wayra shamuptin rimankichi rupay nanananta. Uraymanta wayraprin chay rimashkaykichishina deveras rupay sinchita nanan. ⁵⁶Kankunaka yachak runakuna kashpaykichi piush Tata Diospa munananta mana rurankichichu. Tamyananta rupay nanananta yachay-kashpaykichi ¿imapatí mana yachankichi sielumanta shamushkaynita?

⁵⁷¿Imapatí mana kikikilla yachanki imami alli rurana nishpa? ⁵⁸Ichara chiknishuk runa awtoridarkunapi chatashushpa pushachishunkiman. Amarapish awtoridarpi chayashpaykira chatashuk runawan allita parlay allichanaykipa debikushkaykita amana awtoridarpi yaykunaykipa. Mana allichaptiki awtoridarpi chayaptiki paymi guardiyakunata willanka karselpi wichkashunaykipa. ⁵⁹Allita uyariway. Tukuy debikushkaykita mana pagarakunaykikamanka manami karselmanta llukshinkichu.

Jesus yachachikurkan Tata Dios kastiganankunata tukuy mana alli rurak runakunata.

13 ¹Jesus yachachikushkanwasha suk runakuna laduncharkan-sapa. Paykunaka Jesusta willarkansapa kamachikuk Pilato Galileamanta runakunata wañuchichishkanta. Chay runakuna Tata Diosta kuyashpankuna animalkunata wañuchiykarkansapa. Animalkunata wañuchiykaptinkuna Pilatoka chay runakunata wañuchichirkansapa. Chaypina paykunapa yawarninkuna chay animalkunapa yawarninkunawan chakrunakurkan.

²Chayta willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ichará kankunaka yuyaykankichi chay Galileamanta wañuchidu runakuna tukuy runamasinkunamanta ashwan uchasapa kashkankunata. Ichará yuyaykankichi chayrayku paykunata Pilato wañuchichishkankunata. ³Mash allita uyariwaychi. Chay wañuchidu runakunaka manami ashwan uchasapa-chu karkansapa. Kankunapis mana uchaykichimanta wanashpaykichika paykunashina wañunaykichi tiyan.

⁴Chay Siloe torre urmashpa chunka pusak runakunata nitishpa wañuchir-

kansapa. Ichará kankunaka yuyankichi chay wañudu runakuna Jerusalenpi kawsakmasinkunamanta ashwan uchaspakuna kashkankunata.⁵ Mash allita uyariwaychi. Chay wañuk runakuna manami ashwan uchaspapachu karkansapa. Kankunapish mana uchaykichimanta wanashpaykichika paykunashina wañunkichi.

⁶Chaymanta Jesus suk ejempluta rimashpa yachachikurkan:

—Suk runapa uva chakranpi suk *igo kaspi tiyarkan. Chay runa rirkana chay kaspita chapak yachanayashpa wayuyuknachu manachu nishpa. Kawak rishpa mana nima wayuyuktachu tarirkana. ⁷Chaypina chakranta kuydak runata willarkan: “Ñami kimsa watatana shamuni kay igo kaspita chapak wayunkunata munashpayni. Kunankaman mana nima wayuyuktachu tarimuni. Kunanka waktakuy ama kay allpapi yankamanta kananpa.”

⁸Chashna waktakunarpa willaptin chakran kuydak runaka patronnintaka willarkan: “Amara waktakuyparachu. Aku suk watatara shuyaypa ichará wayuchakunka. Allpanta aspishtpa ñupuyachisha. Chaymanta animalkunapa ismankunata churasha. ⁹Ichará chaywan wayuchakunka. Mana ni chaywan wayuchakuptinka willawanki waktakunaynipa.”

**Jesus samana diya kumurayadu
warmita alliyachirkan.**

¹⁰*Samana diya kaykaptin Jesuska yachachikuykarkan tantanakunankuna wasipi. ¹¹Chaypi tiyarkan suk unkudu warmi. Payka chunka pusak watatana kumurayadu kawsarkan supay unkuchiptin. Mana nima kuskayayta atiparkanchu.

¹²Jesuska payta llakichishpa willarkan:

—Wambrayni, ¡kuskayamuyna! Ñami sanuna kanki!

¹³Chaypina Jesus paypi makinta churashkan oras chay warmika kuskayarkan. Chashna alliyashpana sukaman kushikushpa Tata Diosta alabarkan. ¹⁴Alliyachishkanta kawashpana chay tantanakunankuna wasipi kamachikuk runa sukaman piñakurkan. Payka piñakurkan Jesus samana diyapi chay warmita alliyachishkanrayku. Chay kamachikuk runaka chay aypa runakunata piñayashpa willarkansapa:

—¡Sokta diyatami allima trabajanan-chipaka! Unkudu kashpaykichika shamuychi chay sokta trabajana diya kay runa alliyachishunaykicipa. ¡Ama shamuychichu samana diyapi kay runa alliyachishunaykicipa!

¹⁵Chashna chay kamachikuk runa piñakuptinna Jesuska willarkan:

—Kankuna llullakushpa rimankichi alli rurak runakuna kanaykichita. ¿Manachu samana diya kaykaptinpish vakaykichita burruykichita paskankichi yakukuk pushanaykicipa? ¹⁶¿Manachu Tata Dios burruykichimanta vakaykichimanta kay warmita ashwanta llakichin? Payka ñawpa awilunchi Abrahamo mirakninmi. ¿Imapatí kay samana diya mana alliyachiyma? Chunka pusak watatanami supayka kay warmitaka watashtpa kumurayachishpa unkuchishka.

¹⁷Chashna Jesus rimaptinna chiknik runakunaka sukaman pinkachinakurkansapa. Chaymanta Jesusta kuyak runakuna sukaman kushikurkansapa kawashpankuna chay almiranakunata ruraptin.

**Jesus yachachikurkan taksha
murillupa ejempluta.
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)**

¹⁸Chaymanta Jesuska kashkan yachachirkansapa:

—Suk ejempluta parlachiykichi entiendinaykichipa imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa.

¹⁹Kankuna Tata Diospa mandunpi kawsashpaykichika takshasillu mostasa murillukunashina kankichi. Suk runa chay murilluta chakrangi tarpun. Chaypi chay murillu wiñashpa ramachakun. Ramachakuptin aypa pishkillukuna chaypi wasichakunsapa.

Jesus yachachikurkan levadurapa ejemplunta.
(Mt 13.33)

²⁰Chaypina Jesuska willarkansapa:
—Kashkan suk ejempluta yachachiykichi entiendinaykichipa imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankichi nishpa. ²¹Suk warmi panta rurashpa aypa machkawan suk tipi *levadurata churashpa chakrun. Levadurata churaptin tukuy chapuduta allita pukuchin. Kankuna Tata Diospa mandunpi kawsashpaykichi chay alli levadurashina kankichi.

Jesus yachachikurkan pimi Tata Diospa kawsanapi yaykunka nishpa.
(Mt 7.13-14, 21-23)

²²Chaymanta yachachikushkanwasha Jesuska Jerusalenman rirkan. Chayman riykashpa llaktan llaktanpi yachachikuypi rirkan. ²³Chaypina suk runa tapurkan:

—Maestru ¿manachu Tata Dioska aypa runakunata kastigunmanta salvashpa sielipi yaykuchinkasapa?

²⁴Chashna tapuptin Jesuska willarkan:

—Tata Diospa kawsanapi yaykunayashpaykichika suk llañu punkutashina yaykunaykichi tiyan. Modosta ruraychi chaypi yaykunaykichipa. Allita willaykichi. Aypa runakuna chay punkuta

yaykunayashpanapish manami tukuychu atipansapa yaykuya. ²⁵Ñuka wasi doyñunshina kashpayni punkuta wichkaptini kankuna washamanta kayawashpa willawankichi: “¡Señor, punkuta kichariy yaykunaynikunapa!” Chashna willawaptikichi ukumanta willashkaykichi: “Manami riksiykichu maymantami kankichi.” ²⁶Chaypina willawankichi: “Kanwan tantalla mikushkanisapa upyashkanisapa. Llaktaynikunapi chayashpayki yachachiwarkankisapa.” ²⁷Chashna willawaptikichi kashkan willashkaykichi: “¡Manami riksiykichichu! Kankunaka sukaman mana alli rurak runakuna kankichi. ¡Chayrayku ñukamanta ashuychi!”

²⁸Chashna willaptini kankunaka sukaman llakishpa kiruykitchita mukushpa wakanaykichi tiyan. Chaypina Tata Diospa kawsanapi ñawpa awilunchi Abrahamta Isakta Jakobota kawankichi. Chaymanta tukuy ñawpa yachachikuk runakunata kawankichi. Tukuy paykunata kawashpaykichi sukaman llakishpa wakakunkichi. ²⁹Inti llukshimunanmanta inti yaykunamanta anakmanta uraymanta aypa runakuna Tata Diospa kawsanapi yaykunkasapa. Tukuy paykuna tiyarishpa mesapi mikunkasapa. ³⁰Suk kankuna yuyankichi primeru Tata Diospa mandunpi yaykuya. Chashna yuyaptikichipish Tata Dioska washata yaykuchishunkichi. Chaymanta chay mana yaykuya yuyanakuk runakunata Tata Dioska primeru yaykuchinka.

Jesus wakakurkan Jerusalenpi kawsak runakuna mana payta munaptinkuna.
(Mt 23.37-39)

³¹Jesus Jerusalenman riykaptin *fariseo runakuna ladunchashpa willarkansapa:

—Chay kamachikuk *Herodesmi wañuchichishunayanki. Chayrayku kayllamanta kutiy.

³²Chayta willaptinkunana Jesuska willarkansapa:

—Herodeska suk manchana laya animalshina manchachiwanayan. Rillaychi willak: Ñuka Tatayni Dios willawashkanta tukuchanaynikaman ruranayni tiyan. Willaychi runakunamanta supaykunata llukshichiykanaynita unkudukunata alliyachiykanaynita. ³³Kunan kaya kayawashan Tata Diospa munananllata rurashpa katisha. Tukuy chayta rurashpa Jerusalen llaktapi wañunayni tiyan. Jerusalenpi awilunchikuna ñawpa alli yachachikuk runakunata wañuchirkansapa. Chayrayku chay llaktallapi kankunapish ñukata wañuchiwanaykichi tiyan.

³⁴Llakichiykichi, Jerusalenpi kawsak runakuna. Kankunaka tukuy alli yachachikuk runakunata wañuchinkichi. Chaymanta Tata Dios kachamushkan yachachikuk runakunatapish ruminchashpa wañuchinkichi. Ñuka aypa cuti kankunata amachanayashkaykichi iden suk wallpa wawankunata tantanachishpa rikran sikipi amachakshina. Sukaman kankunata amachanayaptinipish mana nima munankichichu. ³⁵Mash uyariwaychi. Mana munawashkaykichirayku llaktaykichi chunlla likidu kiparinka.

Chaymanta willaykichi: Suknin diya kankunaka willawanaykichi tiyan: “Kanka sukanam allimami kanki Tata Diosmanta shamudu runa kashpayki.” Chashna willawanaykichi diyakaman mananami kawawankichinchachu.

Jesus samana diya alliyachirkan punkidu runata.

14 ¹Suk diya Jesuska rirkamachikuk *fariseo runapa wasinpi mikuk. Chay diya karkan

*samana diya. Chaypi mikuykaptinna Jesusta chiknik fariseo runakuna chatanayashpankuna chapaykarkansapa.

²Chaypina Jesuspa ñawpknninman shamurkan suk punkiy unkuyuk runa.

³Jesus payta kawashpa fariseokunata Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata tapurkansapa:

—¿Imatá Moisespa killkadunpi yachachiwanchisapa? ¿Almitiwanchichu manachu samana diya unkudu runata alliyachinanchipa?

⁴Chashna Jesus tapuptinkunana chay fariseo runakunaka mana nimata aynirkansapachu. Chaypina Jesuska chay unkudu runataka makinmanta apishpa alliyachishpa willarkan wasinman kutinanpa. ⁵Chaymanta fariseokunata willarkansapa:

—May willawaychi. Samana diya ichara wambraykichi vakaykichi suk uchkupi urmanman. Samana diya kaptin ¿maykan kankunatí chay uchkupi urmaduta mana surkunkichiman?

⁶Chashna Jesus willaptinkunana fariseo runakunaka mana nimata atiparkansapachu ayniyta.

Jesus yachachikurkan ama llullachinakushpa yuyanankunapa ashwan alli kanankunata.

⁷Chay fariseopa wasinpi mikuk yaykushpankuna runakuna munarkansapa ashwan alli bankupi tiyariyta. Chayta kawashpana Jesuska willarkansapa:

⁸—Mash uyariwaychi. Suk kasarachikuk runa funsiaman konvidashuptikichika ama chay kasarakkunapa ladunpi tiyariyichichu. Chaypi tiyariptikichika ichara kanmanta ashwan munadu runa washata shamenman. ⁹Kankuna chay alli bankupi tiyariptikichika kasarachikuk runaka ladunchashushpaykichi

willashunkichiman: "Kay bankumanta atariy kay runa tiyarinanpa." Chashna willashuptinkuna pinkaynikichita muchushpaykichi rinkichi washa bankupi tiyarik.¹⁰ Chayrayku kasarachikuk runa konvidashuptikichika chayana bankullapi tiyariyichi. Chayllapi tiyariptikichi ichara chay kasarachikuk runaka yaykuchishunkichiman mesapi mikunaykichipa. Chaypirami kankunawan tiyaridu runakunaka kawankasapa ashwan munadu kanaykichita.

¹¹Kankuna kikikichilla kreyinakushpa kawsaptikichi Tata Dios pinkachishunkichi. Kankuna allillapi mana kreyinakushpa runamasikichita kuyashpa yanapaptikichi Tata Dios sukanan kushikushpa yanapashunkichi.

¹²Chaymanta Jesuska chay wasinpi karak fariseota willarkan:

—Kanka konvidakushpayki mikuk shamenankunapa ama konvidaychu parlakmasikunallata, nima wawkikikunnallata, nima ayluyukikunallata, nima tukuy layayuk llaktamasikunallata. Paykunata konvidaptikika kantapish konvidashunkasapa. Kankuna sukwani sukwani kutichinakushpaykichi kikikichilla kushichinakuykankichi.¹³ Ashwan allita ruranayashpa fiestaykiman yaykuchiy mikuk mana nimayuk runakunata, makin tipidukunata, kojokunata, mana kawakukkunata.

¹⁴Tukuy chay laya runakunata konvidaptiki paykunaka mana kutichishuya atipankasapachu. Chaypira Tata Dios tukuy alli rurak runakunata kawsachimushkan diya premuyukita kushunki.

**Jesus yachachikurkan
atun fiestapa ejempluta.**
(Mt 22.1-10)

¹⁵Jesus yachachikuptin uyarishpana chay mesapi mikuykak runakunamanta suk runa paytaka willarkan:

—Tata Dios sielipi suk fiestata ruraptin chaypi mikuk runakuna sukanan kushikunkasapa.

¹⁶Chashna chay runa willaptin Jesuska suk ejempluta rimashpa willarkan:

—Suk runa atun fiestata rurashpa aypa runakunata konvidachirkan wasinpi mikuk rinankunapa.¹⁷ Mikuna alli kaptinna suk wiwachunta kacharkan tukuy konvidadukunata kayak.

¹⁸Chashna kayak riptin paykunaka aynirkansapa mana atipanankunata riya. Suk runa willarkan: "Chayrak chakrata rantishkani. Chayta kawak rinayni tiyan. Chayrayku willay ama piñakunanpa mana riptini."¹⁹ Suk konvidadu willarkan: "Chunka vakatami rantishkani. Chaytami rinayaykani kawak allichu manachu nishpa. Chayrayku willay ama piñakunanpa mana riptini."²⁰ Chaymanta suk konvidadu willarkan: "Chayrak kasarashkani. Warminita mana sakiya atipanichu. Chayrayku mana rinichu chay fiestaman."

²¹Chashna mana niman suk runa katinayaptinkuna chay kayakuk runaka kutirkanna. Chaypina fiestakuk runata willarkan mana ni pi shamenayanankunata mikuk. Chayta uyarishpa fiestakuk runaka sukanan piñakurkan. Piñakushpa wiwachuntaka willarkan: "Kunanka utkakushpa rillary kayamuy-sapa kallipi plasapi tiyak runakunata. Pushamuysapa mana nimayukkunata, makin tipidukunata, kojokunata, mana kawakuy atipakkunata. Tukuy paykunata konvidamuysapa mikuk shamenankunapa."

²²Chashna willaptin wiwachunka tukuy willashkanta rurarkan. Chaymanta fiestayuktana willarkan: "Tata, ñami tukuy willawashkaykitana rurashkani. Aypa runakunata

pushamuptinipish pishinllami kay wasiki untanarpa.”²³ Chashna chay wiwachun willaptinna fiestakuk runaka willarkan: “Rillay ñankunamanta chaymanta wasi pampankunapi puriykak runakunata pushamuk. Apurashpa pushamuysapa kay wasini untanarpa.²⁴ Allita willaykichi. Chay ñawpakte konvidadukunaka manami kay fiestaynipika mikunkasapanachu.”

**Tukuy layamanta ashwan allita
Jesusta kuyananchikuna tiyan.**
(Mt 10.37-38)

²⁵Chaymanta mikushkankunawasha Jerusalen llaktaman Jesuska rirkana. Chayman riykaptin aypa runakuna katirkansapa. Jesuska tikrakushpa chay katik runakunata yachachirkansapa:

²⁶—Kankuna disipuluynikuna kanayashpaykichika tataykichimanta, mamaykichimanta, warmikichimanta, wambraykichimanta, wawkichimanta, panikichimanta ñukata ashwan allita kuyawanaykichi tiyan. Kuyanakunaykichimanta ashwan allita ñukata kuyawaychi. Mana chashna allita kuyawashpaykichika manami disipuluynikunachu kankichi.²⁷ Sukaman padeshipaykichipish runakuna chiknishuptikichipish ñukallata katiwanaykichi tiyan. Allita katiwashpaykichika disipuluynikunami kankichi.

²⁸Mash allita uyariwaychi. Suk runa kuydakunan altu wasita ruranayashpa allita yuyaykunan tiyan imakunatami chay wasipaka munan nishpa.²⁹ Mana allita yuyaykushpa ichara kallarinanllapi sakinman mana tukuchaya atipashpa. Chay mana tukuchadu wasita kawashpa tukuy runakuna chay wasichakuk runata asichishpa rimanmansapa:³⁰“Mash kawaychi. Chay runaka llullakushpa kallarishka wasichakuya. Manami atipanchu

tukuchayta.” Kankunapish chay wasichakunayak runashina allita yuyaykushpa ñukata katiwanaykichi tiyan.

³¹Chaymanta ichara suk sinchi kamachikuk runa makanakunayanman chikan llaktapi kamachikuk runawan. Chaypaka allita yuyaykunan tiyan: “Ñukapa chunka waranka soldaduynikunalla tiyan. Chay suk kamachikuk runaka ishkay chunka waranka soldadu-kunawan shamuykan. ¿Atipashachu manachu makaytaka?”³² Chaypina mana makayta atipananta yuyashpa chay kamachikuktaka willachinan tiyan amana shamenankunapa makanakuk.

³³Kankunapish chay makanakunayak runashina allita yuyaykuchu katiwankichichu manachu nishpa. Mana tukuy layaykichita sakishpa katiwashpaykichika manami disipuluynikunachu kankichi.

**Jesus yachachikurkan alli
kachishina kananchikunapa.**
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴Chaymanta Jesus willarkansapa:

—Sinchi kachika rikchak layapami alli. Allpayuk kachi mana nimapa allichu.³⁵ Chay allpayuk kachita allpapi churaptinchipish mana nimapa allinachu nima kiwata wiñachinanpa. Mana nimapa alli kaptin wishchunchi. Allita uyariwaychi. Kankunapish mana allita kreyiwashpa kawsashpaykichika chay mana alli kachishinami kankichi.

**Jesus yachachikurkan chinkadu
ovejapa ejemplunta.**
(Mt 18.10-14)

15 ¹Chaymanta Jesus yachachikushkanwasha aypa runakuna laduncharkansapa ashwanta uyarinayashpa. Suk runakuna karkansapa *romano gobiernupa kullki kobrakuk-

kuna. Sukkuna karkansapa mana allita runashpa kawsak runakuna. ²Chay aypa runakuna Jesusta ladunchaptinkuna *fariseokuna Moisespa killkashkanta yachachikuk runakuna kawarkansapa. Paykunaka Jesusta washanchashpan-kuna rimarkansapa:

—Kay runaka chay uchasapa runaku-nata munashpa paykunawan mikun. Paykunawan mikushpa mana allitachu ruran.

³Mana allita ruraykananta rimaptin-kuna Jesuska uyarirkan. Chaypina suk ejempluta willarkansapa:

⁴—Ichara kankunapa tiyan pachak ovejaykichi. Chay pachakmanta ichara suk oveja chinkanman. Kankunaka chay aypa ovejaykichita pastupi sakishpayki-chi ¿manachu chay chinkaduta rinkichi maskak tarinaykichikaman? ⁵Tarishpaykichi kushikupuru wantushpa wasikichiman pushankichiman.

⁶Chaypina familyaykichita aylluaykichita tantanachishpa kushikushpa willanki-chiman: “Shamuychi ñukawan kushikuychi. Ñami kay ovejayni chinkadutaka tarishkanina.”

⁷Mash allita uyariwaychi. Kankuna suk chinkadu ovejaykichita tarishpayki-chi sukaman kushikunkichi. Chashnami sielipi kawsakkunapish iskun chunka iskun alli rurak runakuna tiyashkan-manta ashwanta kushikunsapa suk runa uchanmanta wanaptein.

Jesus yachachikurkan chinkadu kullkipa ejemplunta.

⁸Chaymanta Jesuska chikan ejempluta yachachikurkan:

—Ichara suk warmi chunka kuillkin-kuna tiyapushkanmanta suktak chinkachinman. ¿Manachu chayta maskan tarinankaman? Alkusanta apichishpa wasinta kuchum mañanta pichashpa maskan. ⁹Tarishpana

kushikuyninwan warmimasinkunata tantanachishpa willanka: “Ñukawan kushikuychi. Ñami chay chinkadu kullkinitaka tarishkanina.”

¹⁰Mash allita uyariwaychi. Chay warmi kullkinta tarishpa sukanman kushikurkan. Chashnashina *angelkuna-pish sukanman kushikunsapa suk runa uchankunamanta wanaptein.

Jesus yachachikurkan tatanmanta ashudu waynapa ejemplunta.

¹¹Jesuska chikan ejempluta yachachi-kurkan:

—Suk runapa tiyarkan ishkay ullku wambrankuna. ¹²Suk diya winshu wambran tatantaka willarkan: “Tatayni, patumawayna tukuy ñukata kuwanaykitana.” Chashna mañaptinna chay runa tukuy tiyapunanta ishkantin wambrankunata patumarkansapa.

¹³Chaypina chay winshu wambranka tatan tukuy kushkanta rantikurkan. Chay kullkiwan rirkana suk karu llaktapi kawsak. Chay karu llaktapina sukanman mana allikunata rurashpa tukuy kullkinta tukucharkan. ¹⁴Chaypina chay kawsanan llaktapika sinchi yarkay tiyarkan. Chay wayna mana kullkiyuk kashpana yarkarkan. ¹⁵Chashna sukanman yarkashpa rirkana willak suk runata trabajachinanza. Chay patronka kacharkan chakrani kuchinkunata karashpa trabajananpa. ¹⁶Chaypina chay waynaka kuchikunapa mikunanta sukanman mikunayarkan. Munaptinpih mana ni pi ni chay laya mikunata kararkansapachu. ¹⁷Sukanman yarkashpana tatanta yuyashpa rimarkan:

“Tataynipa trabajadorninkunapa aypa mikunankuna puchun. Chaykamanka kaypika yarkaymanta ñuka wañunayaykani. ¹⁸Shu kunanlla tataynimanta kutisha. Kutishpayni willasha: ‘Munanayni tatayni, kanmanta ashush-

paynika uchallikushkanimi. Chaymanta mana Tata Diospa munananta rurashpa kawsashkani. ¹⁹Chayrayku amana kawawaynachu wambraykitashina. Suk trabajadornikitashina trabajachiway.”

²⁰Chashna allita yuyakushpa chay waynaka tatanman kutirkan. Tatanpa wasinpi manara chayaptinra karupi kapitinlla tatanka riksirkana. Sukaman llakichishpa kallparkan tinkuk. Chaypina wambranta abrasashpa mucharkan. ²¹Payka tatantaka willarkan: “Munanayni tatayni, kanta sakishpayni Tata Diosta rabyachirkani kantapish rabyachishkayki. Amana kawawaynachu wambraykitashina.”

²²Chashna willaykaptinna tatanka trabajadorninkunata kayashpa willarkansapa: “Utkakushpa apamuychi mushuk llachapata wambraynita mudachinaykichipa. Chaymanta suk anilluta dedunpi churapuychi. Mushuk ushutantapish churachiychi. ²³Chaymanta rillarychi pushamuk chay ashwan gordo beshekuta. Chayta wañuchishpa fiestata rurashpa mikuyupachi. ²⁴Kay wambrayni wañudu kashkanmantashina unay tiempumantanami rikurimushka. Chinkadu kashkanmanta ñami rikurimushkana.” Chashna chay runa rimaptin alli fiestata rurarkansapa.

²⁵Chay fiestata ruraykaptinkuna chay mayor wambranka chakranpi karkan. Chakranmanta kutimuyakashpa wasinpi chayakashpa bombota kenata uyarirkan fiestata ruraykaptinkuna. ²⁶Fiestakuykap-tinkuna uyarishpana tatanpa trabajadorninta kayashpa tapurkan: “¿Imatati ruraykansapa tataynipa wasinpi?”

²⁷Chaypina chay runaka willarkan: “Chay chinkadu wawkikika ñami rikurimushkana. Chayrayku tataykika kushikuyninwan alli fiestata ruraykan. Wawkiki sanu chayamushka kaptin ashwan gordo beshekuta wañuchichishka.”

²⁸Chashna willaptinna chay mayor wambranka sukanman piñakurkan. Mana nima chay fiesta wasipi yaykunayarkan-chu. Fiesta wasimanta tatanka llukshishpa rirkana willak paywan fiestakuk yaykunarpa. ²⁹Chaypina chay wayna piñakushpa tatantaka willarkan: “Kanka allita yachanki aypa watatana mana ni mayman suchushpayni kanta yanapashkaynita. Chashna allita yanapaptinipish mana niman suk kuti niman suk chivuta kuwashkankichu amiguyunikunawan fiestata rurashpa mikunaynikunarpa. ³⁰Kunan waynandera warmikunawan uchallikushpa kullkikita tukuchak wambrayki chayamushkana. Chayamuptin paypana chay ashwan gordo beshekuta wañuchishpa alli fiestata ruraykanki.”

³¹Chashna chay mayor wambran piñakushpa willaptinna tatanka willarkan: “Munanayni wambrayni, kanka tukuy diyami ñukawan kawsay-kanki. Tukuy laya tiyawakmi kanpa kanan tiyan. ³²Chaykuna kanpa kaptin ¿imapati piñayawanki? Kay wawkikika wañudu kashkanmantashina rikurimushka. Chinkadu kashkanmanta ñami rikurimushkana. Chayrayku alli kashka fiestata rurananchipa. Akuychi kushikushpa fiestakuyupachi.”

Jesus yachachikurkan empleadu runapa ejemplunta.

16 ¹Chaymanta Jesuska disipulun-kunata suk ejempluta willarkan-sapa:

—Suk kullkisapa runa tiyarkan. Chay aypa kullkiyuk runa suk empleadunta willarkan tukuy tiyapunanta kuydanarpa tukuy trabajadorninkunata-pish trabajachinankunarpa. Suk diya chay trabajadorkuna patronninkunapi rirkansapa chay trabajachikuk runata chatakuk. Willarkansapa: “Ñami

kullkitaka tukuchaykanna mana allikunata rurashpa.”² Chashna chatakuptinkunana patronka chay empleadunta kayashpa willarkan: “Yachashkani llullachiwaykanaykita. Kunanmantapacha manana munaninachu ñukapi trabajanaykipa. Chayrayku kawachiway chay killkashkaykita imakunatami rantikushkanki imakunatami rantishkanki nishpa.”

³ Chashna patronnin willaptinna chay runaka sukaman llakishpa yuyaykurkan: “Patronnini kay trabajunimanta surkuwaptinka ɿimata rurashpanatí kawsasha? Mana atipanichu chakrata rurashpa trabajayta. Pinkakuni kullkita mañakushpa kawsayta. ⁴ Mana trabajuyuk kaptini runakuna wasinkunapi chaskiwanankunapa ñami yuyashkanina imatami rurasha nishpa.”

⁵ Chashna yuyashpa chay empleaduka patronninta debik runakunata sukmanta sukmanta kayarkansapa. Sukta tapurkan: “Kanka ɿashnatati patronnitaka debinki?”⁶ Payka willarkan: “Ñuka pachak lata aseytitami debini.” Chaypina chay empleaduka willarkan: “Mash kaway. Ñukami yanapashkayki. Kaypimi killkadu chay debishkaykika. Kunan tiyarishpa mushuktana killkay. Pichka chunka lata aseytita debinaykilata killkay. Ñukapish chayllata killkasha patronnini kawananpa.”

⁷ Chashna chay debikuk runata killkachishkanwasha chay empleaduka sucta tapurkan: “Kanka ɿashnatati patronninitaka debinki?” Payka willarkan: “Suk pachak kostal *trigutami debini.” Chaypina chay empleaduka willarkan: “Mash kaway. Ñukami yanapashkayki. Kaypimi killkadu debishkaykika. Kunan pusak chunka kostal debinaykillata killkay. Ñukapish idenllata killkasha patronnini kawananpa.”

⁸ Chaymanta chay patron empleadun rurashkanta yachashpa rimarkan: “Chay empleaduynika yachaysapami kashka. Payka debiwak runakunata yanapashka paykunapish payta yanapanankunapa.”

Chay ejempluta rimashkanwasha Jesuska disipulunkunata willarkansapa: —Mana alli rurak runakuna Tata Diosta riksik runakunamanta sukaman ashwan yachaysapakunami.

⁹ Mash allita uyariwaychi. Tukuy kay allpapi tiyapushunaykichiwan sukkunata yanapaychi paykuna sukaman kuyashunankunapa. Chashna tiyapushunaykichiwan runamasikichita yanapaptikichi sielupi paykuna kushikushpa chaskishunkichi mana tukuyniukta chaypi kawsanaykichipa.

¹⁰ Kankuna kuskata rurashpa mana llullakushpa tipi tiyashunaykichiwan runamasikichita yanapashpaykichika aypa tiyashunaykichiwanpish mana llullakushpalla yanapankichi.

Chaymanta tipi tiyashunaykichiwan runamasikichita llullachishpaykichika aypa tiyashunaykichiwanpish llullachishpa mana yanapankichichu.

¹¹ Chashnami kankuna kay allpapi tiyashunaykichiwan mana runamasikichita yanapaptikichika Tata Dios sielupi mana premyuykichita kushunkichichu.

¹² Chaymanta runamasikichipa tiyapunanta mana kuydayta yachaptiki-chi Tata Dioska manami ashwantachu kushunkichi.

¹³ Suk trabajador mana atipanchu ishkay patronpi trabajayta. Sukllallata kasunan tiyan. Suk patronninta kasushpa suktaka mana kasunnachu. Kankuna chay trabajadorshina kankichi. Kankunapish kullkiyayta munashpalla kawsashpaykichika manana atipankichinachu Tata Diosta kasushpa kawsayta.

¹⁴ Chashna Jesus yachachikuptinuyarishpankuna chay kullkita sukaman

munak *fariseokuna Jesusta asichirkan-sapa.¹⁵ Chaypina Jesuska willarkan-sapa:

—Kankuna mana alli rurak runakuna kayakashpaykichiipish munankichi tukuy runakuna rimanankunapa alli rurak kanaykichita. Tata Dioska tukuy mana alli yuyaynikichita allita riksin. Chay laya yuyaynikichita Tata Dios kawan millanapa layata.

¹⁶Tukuy ñawpa alli yachachikuk runakuna Moisesmanta Juankaman Tata Dios kachamunan runa shamunanta yachachikurkansapa. Chay tiempuman-tapacha ñuka yachachiykichi Tata Diospa mandunpi yaykunaykichita. Aypa runakuna sukaman munashpa sinchikushpa padesishpaya kuyukan-sapa.

¹⁷Kay allpa chay sielu kulluptinpish Tata Dioska killkadunpi tukuy rimash-kanta ruranka.

**Jesus yachachikurkan
kasaradukuna ama warminta
wishchunankunapa.**
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸Chaymanta Jesus willarkansapa:
—Kankunaka yuyankichi warmiki-chita wishchushpaykichiha mana uchallikuykanaykichita. Chayta yuyash-paykichiha kikikichilla llullachinakuy-kankichi. Warmikichita wishchushpa chikan warmiwan kasarashpaykichiha uchallikuykankichimi. Chaymanta chay wishchudu warmiwan kasarak runapish uchallikuykan.

**Jesus yachachikurkan tukuy
layayuk wañudu runapa
ejemplunta.**

¹⁹Jesuska chikan ejempluta willarkan-sapa:

—Suk tukuy layayuk runa tiyarkan. Chay runaka sukaman allima

llachapanta mudakuk. Tukuy diya allima fiestakunata rurak.²⁰ Chaymanta tiyarkan suk mana nimayuk runa. Paypa shutin karkan Lasaro. Lasaroka kiri likidu karkan. Payka tukuy diya tiyarkan chay appa kullkiyuk runapa wasin punkupi.²¹ Chay kiri likidu runa sukaman mikunayak tukuy layayuk runapa mesanmanta urmachidukunata. Chay punkupi tiyaridu kaptin allkukuna kirinkunata llakwapuksapa.

²²Suk diyana chay Lasaroka wañurkan. Tata Diospa *angelninkuna payta pusharkansapa Abrahamwan sielipi kawsananpa. Chaymanta chay appa kullkiyuk runapish wañurkanna. Paytaka pamparkansapa.²³ Chay runaka rirkana mana tukuyniyuk nina rawrak-man. Chaypi sukaman padesiykashpa karumanta kawarkan Lasarota Abrahamwan tantallata.²⁴ Payta kawashpana sinchita rimashpa Abrahamtaka willarkan: “Tatayni Abraham, llakichiwashpa Lasarota willapay shamunanpa kalluyni puntata suk tipi yakuwan ñuyuchipak. Nukaka kay ninapi sukamanmi padesiykani.”

²⁵Chashna willaptinna Abrahamka willarkan: “Wambrayni, allita yuyay allpapi kawsashkaykita. Kan sukaman allita kawsashkanki. Kay Lasaroka allpapi kawsashpa sukaman yarkarkan sukaman padesirkan. Kunanka payka kushikuykan. Kanka sukaman padesiykanki.²⁶ Chaymanta tiyan suk manllayba rarka ama ni pi pasanarpa. Chayrayku kanman Lasaroka mana atipanchu rihta. Nima kanpish atipanki-chu kayman chayamuya.”

²⁷Chashna willaptinna chay tukuy layayuk kashka runaka willarkan: “Tatayni Abraham, roygayki Lasarota kachanaykipa tataynipa wasinman.²⁸ Payta kachaptiki pichka wawkiniku-nata yachachinmansapa ama ñukashina

kay mana tukuuniyuk ninaman shamenankunapa.”

²⁹Chashna willaptinna Abrahamka willarkan: “Paykunapa tiyan Moisespa killkadunkuna. Chay killkadunkunapi willashkankunata kasuchunsapa.”

³⁰Chaypina chay runaka aynirkan: “Ariya tata Abraham, chay wawkini-kuna mana Moisespa killkadunta kasunayansapachu. Ichara suk wañudu runa kashkan kawsamushpa yachachikuk riptin kreyikunmansapa.” ³¹Chaypina Abrahamka willarkan: “Chay wawkikikuna mana Moisespa nima alli yachachikuk runakunapa yachachikuna-nata kasunayansapachu. Chashnashina mana nima kreyinkasapachu suk wañudu runa kashkan kawsamushpa riptin yachachikuk.”

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa tukuy
runamasinkunata
perdonanankunapa.**

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

17 ¹Chaymanta Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Kay allpapi tiyan uchallichishunayak runakuna. Tukuy paykunata Tata Dioska sukaman kastigankasapa. ²Amarapish uchallichishuptinkunara alli kanman suk atun rumi makita kunkanpi watashpa atun yakupi wishchunankunapa. Sipikush-pankuna manana ni pita uchallichinkasapanachu. ³Allita kuydanakuychi ama uchallikunaykichipa. Tata Diosta kreyikmasiki rabyachishuptin rillay willak amana mana allita rurashunanca. Chaypina almitishuptin perdonay. ⁴Kuti kuti rabyachishuptinpish perdonanayki tiyan. Ichara suk diyapi kanchis kuti rabyachishunkiman. Chaymanta ichara kanchis kuti willashunkiman: “Mana kashkan rurashanachu” nishpa. Chashna willashuptikika perdonanayki tiyan.

⁵Chashna Jesus yachachikuptinna disipulunkunaka willarkansapa:

—Maestru, yanapawaysapa ashwanta kanta kreyinaynikunapa.

⁶Chashna disipulunkuna willaptin-kuna Jesuska willarkansapa:

—Ñukata tukuy shunku kreyiwash-paykichika chay wiñaykak kaspita willankichiman: “Kaymanta ashushpa rillay wiñamuy chay yaku mañanpi.” Chashna willaptikichi chay kaspika kasushunkichi. Taksha murillushina tipisitullatapish kreyiwashpaykichika tukuy willashkaynita atipankichiman rurayta.

⁷Kankunapa wiwachuykichi rinman chakraykichipi trabajak. Chaypi allpata araduwan aspin. Vakaykichitapish kuydan. Chaymanta chakraykichimanta kutimuptin kankuna mana willankichchu: “Shamuy mikuya” nishpa.

⁸Ashwan willankichi: “Mikunaynita shamuy rurak. Ñuka mikuykaptini upyaykaptini sirvimiway. Karawash-kayiwasharami kanka mikunki upyanki.” ⁹Chaymanta chay wiwachuy-kichita mana willankichimanchu: “Allita karawashkanki” nishpa. ¹⁰Chay wiwachuykichishina Tata Dios willashushkanta rurashpaykichi willanaykichi tiyan: “Kan willawashkay-kita rurashkanisapa. Chayrayku mana meresinisapachu alabawanaykipasapa.”

**Jesus chunka lasaruyak
runakunata alliyachirkan.**

¹¹Chaymanta yachachikushkanwasha Jesuska disipulunkunawan Jerusalen-man rirkansapa. Chayman rishpankuna

*Samaria partita Galilea partita puriykarkansapa. ¹²Chayta rishpankuna suk llaktapi chayarkansapa. Chaypi chunka runakunawan tinkunakurkan-sapa. Tukuy paykuna kiri likidu lasaru unkuyuk karkansapa. Paykunaka mana

animukurkansapachu Jesusta
ladunchayta.¹³ Karullamanta sinchita
rimashpa willarkansapa:

—Maestru, ñukaykunatapish llakichi-
waysapa.

¹⁴Chaypina Jesuska paykunata
kawashpa llakichishpankuna willarkan-
sapa:

—*Saserdote kunaman rillarychi
paykuna yachanankunapa allinachu
kankichi manachu nishpa.

Chashna willaptinkuna chay chunka
runakunaka rirkansapano. Manara
saserdote kunapi chayashpangunara
chunkantin alliyarkansapa Jesus
aliyachiptinkuna.¹⁵ Kirinmanta alliyadu
kawanakushpa chay chunkamanta suk
runalla Jesusman kutirkan. Kushikushpa
sinchita rimashpa Tata Diosta sukmān
alabarkan.¹⁶ Kushikupuru rirkān
Jesuspa ñawpakninpí kunkurikushpa
agradesik. Chay kutimuk runaka
Samaria partimanta karkan.¹⁷ Chay
runalla kutimuptin Jesuska almirashpa
disipulunkunata willarkansapa:

—Chunkantinta alliyachishkani.
¿Maysapanatiya chay iskun runaku-
naka?¹⁸ ¿Kay Samariamanta runallachu
kutimushka Tata Diosta alabanarpa?

¹⁹ Chaypina chay kutimushka runata
Jesuska willarkan:

—Atariyna. Wasikimanna rillary. Ñukata
kreyiwashkaykiraykumi alliyachishkayki.

**Jesus yachachikurkan imashnami
Tata Dios tukuy kreyik runakunata
kamachinkasapa nishpa.**

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Chaymanta *fariseo runakunaka
Jesuska tapurkansapa:

—¿Aykapikamanti Tata Dios
kallarinka tukuy runakunata kayayta
mandunpina kawsanankunapa?

Chashna tapuptinkuna Jesuska
willarkansapa:

—Maná kay allpapi kankunapa
kamachikuknikichishinachu Tata Dios
kamachikun. Mana atipankichichu
kawayta kamachikunanta.²¹ Mana
atipankichichu willayta kaypimi
chaypimi Tata Dios kamachikuykan
nishpa. Mana kawaptikichipish Tata
Dios kreyikuk runakunata shunkunku-
napi kamachiykansapa.

²² Fariseo runakunata yachachishkan-
washa Jesuska disipulunkunallata
willarkansapa:

—Kankunaka sukmān padesinaykichi
tiempu munankichi kawayta Tata
Diosmanta shamudu runa kashpayni
kallariptini kamachikuyta. Sukman
munashpaykichi pish mana kawawanki-
chichu kay allpapi kamachikuptini.

²³ Sukkuna llullakushpa rimankasapa:
“Kaypinami chaypinami Jesuska”
nishpa. Chashna rimaptinkunapish ama
rillarychichu kawak. Nima paykunata
katichichu.

²⁴ Mash allita uyariwaychi. Tamayana-
yaptin llipyashpa tukuy sieluta lusichin.
Chay llipyakshina ñukapish kashkan
shamushpayni tukuy sieluta lusichisha.

²⁵ Chaymanta manarapish kashkan
shamuptini aypa runakuna sukmān
chikniwashpa padescihiwankasapa.

²⁶⁻²⁷ Chay ñawpa Noe yachachikuptin-
pish tukuy runakuna chiknishpa mana
munarkansapachu kreyieta. Paykunaka
mikuykarkansapa upyaykarkansapa
kasaraykarkansapa kasarachikuykarkan-
sapa yachachikuk Noe manllayba
barkunpi yaykunan diyakaman. Noe
chay barkupi yaykuptinna Tata Dios
tamyawan allpata untachiptin tukuy
runakuna sipikushpa wañurkansapa.
Iden Noepa tiempunpishina aypa
runakuna kankunatapish mana
kreyishushpaykichi padescihihunkichi.
Chaypina ñuka Tata Diosmanta shamudu
runa kashpayni kashkan kutimusha.

²⁸Chay ñawpa Lotpa tiempunpipish Tata Dios Sodoma llaktapi kawsak runakunata kastigarkansapa. Chay runakuna Tata Diosta mana kreyishpan-kuna mikuykarkansapa upyaykarkansapa tukuy layata rantiykarkansapa rantikuy-karkansapa. Chaymanta wasinkunata runaykarkansapa chakrankunapi tarpukuykarkansapa. ²⁹Chaypina chay llaktamanta Tata Dios Lotta llukshichish-kanwasha sielumanta chay llaktapi sinchi rawraykak ninata urmachimurkan. Chaywan tukuy runakuna rupashpa wañfurkansapa. ³⁰Chashnashina ñukapish Tata Diosmanta shamudu runa kashpayni kashkan shamushpayni tukuy mana kreyiwak runakunata kastigashasapa.

³¹Chay tiempuka kankuna wasikichi sawanpi kashpaykichi ama yaykuychichu tiyapushuknikichita surkuk. Chakrayki-chipi kashpaykichi ama wasikichiman kutiychinachu nimata surkuk.

³²Allita yuyaychi Lotpa warmin wañushkanta. ³³Kankunapish munanay-kichillata rurashpaka wañunaykichi tiyan. Ñukata kreyiwashpa kawsashpay-kichika wañushpaykichiipish kashkan kawsamunaykichi tiyan.

³⁴Mash allita uyariwaychi. Chay padesinaykichi tiempu suk kawitullapi ishkaymanta puñuykaptinkuna ñukaka suklallata sielman pushasha ñukawan kawsanarpa. Sukta sakisha mana kreyiwashkanrayku. ³⁵Ishkay warmikuna kutakuykaptinkuna ñukaka suklallata sielman pushasha ñukawan kawsanarpa. Sukta sakisha mana kreyiwashkanrayku. ³⁶Ishkay runakuna chakrapi trabajaykaptinkuna ñukaka suklallata sielman pushasha ñukawan kawsanarpa. Sukta sakisha mana kreyiwashkanrayku.

³⁷Chashna Jesus yachachikuptin uyarishpana disipulunkunaka tapurkan-sapa:

—Maestru ¿maypiti runakunata kastiganki?

Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Wañudukuna kananpi siyukakuna tantanakunsapa mikunankunapa. Ñukapish tukuy mana alli rurak runakunata tantanachishasapa kastiganaynikunapa.

Jesus yachachikurkan mañakukuk viyudapa ejemplunta.

18 ¹Jesuska disipulunkunata suk ejempluta yachachirkansapa. Willarkansapa ama shaykushpa Tata Dioswan parlanankunapa. ²Kay ejempluta willarkansapa:

—Suk llaktapi tiyarkan suk awtoridar jues. Chay jueksa mana Tata Diosta manchakchu karkan. Nima runamasin-kunata kasukchu. ³Chay juespa kawsanan llaktapi tiyarkan suk viyuda warmi. Suk runa chay warmitaka tiyapunanta kichunayak. Chay warmika rirkana chay runata juespi chatak.

⁴⁻⁵Aypa kuti chay warmi mañakukuptin-pish chay jueksa mana yanapanayashpa mana kasurkanchu. Chay warmi kuti kuti amichiptinna chay jueksa yuyaynillapi rimarkan: “Ñuka Tata Diosta mana nima manchanichu. Mana nima runamasinikunata kasushpayni-pish shu yanapasha kay viyuda warmita. Payka sukaman unaytanami amichiway-kan yanapanaynipa. Yanapaptini ichará manana kutin shamunkanachu amichi-wak.”

⁶Chayta yachachikushpa Jesuska willarkansapa:

—Chay jueksa Tata Diosta mana manchak kashpapish rimarkan chay warmita yanapananpa. ⁷Kankunaka Tata Diospa aklladunkunami kankichi. Chayrayku tutapi diyapi roygaptikichi payka utkakushpa yanapashunkichi.

⁸Mash allita uyariwaychi. Allita roygaptikichi Tata Dioska kushikushpa mana unayashpa yanapashunkichi. Ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kashpayni kay allpaman kashkan shamushpayni ¿ariya ñukata kreyiwaptikichirachu tarimushkaykichi?

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa ama
yuyanankunapa
runamasinkunamanta ashwan alli
kanankunata.**

⁹Chaymanta chay runakuna alli rurak kanankunata yuyanakushpa runamasinkunata mana munaksapachu. Jesuska paykunata suk ejempluta yachachirkansapa:

¹⁰—*Tata Diospa wasinman ishkay runakuna rirkansapa Tata Dioswan parlak. Suk karkan *fariseo runa. Suk karkan *romano gobiernupa kullki kobrauk runa. ¹¹Chay fariseo runaka Tata Diosta parlachishpa willarkan: “A Tata Dios, ñuka tukuy runamasinkunamanta ashwan alli rurakmi kani. Chayrayku sukaman kushikuni. Manami suwachu kani. Manami nima uchallikuk runachu kani. Nima suk chikan warmiwan uchallikunichu. Mana nima chay romano gobiernupa kullki kobrauk runashinachu kani. ¹²Kada semana ishkay diyata kanta kushichishpa mana nimata mikunichu. Chaymanta kada chunka kullkinikunamanta sukta kuyki.”

¹³Chashna chay fariseo rimaptin chay kullki kobrauk runaka karullapi shayarirkan. Payka mana nima animukurkanchu altuta chapakuyta. Sukaman uchasapa kananta yuyashpa kaskunta makinwan waktashpa rimarkan: “A Tata Dios, ñuka uchasapa likidu runa kaptini llakichiwashpa perdonaway.”

¹⁴Chay ejempluta willashkanwasha Jesuska willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Chay kullki kobrauk runa uchasapa kananta willashkanrayku Tata Dios perdonarkan. Tata Dios perdonaptin kushikushpa wasinman kutirkan. Chaykamanka chay fariseotaka Tata Dios mana perdonarkanchu. Suk runa kikinlla alli rurak kananta yuyanakuptin Tata Dios payta sukaman pinkachinka. Chaymanta suk runa mana kreyinakushpa kawsaptin Tata Dios payta kushichinka.

**Jesus munarkan wambrillukuna
payman shamenankunapa.
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)**

¹⁵Jesus yachachikuykaptin aypa runakuna taksha wambrillunkunata pushamurkansapa paykunata Jesus llankanankunapa. Chayta kawashpankuna Jesuspas disipulunkuna piñakushpa micharkansapa ama ladunchakunankunapa. ¹⁶Michaptinkuna kawashpa Jesuska chay wambrillukunata kayarkansapa. Chaypina disipulunkunata willarkansapa:

—Wambrillukunata pushamuptinkuna ama michaychichu shamenankunapa. Wambrakuna mana kreyinakushpa tatanpa mandunpi kawsansapa. Kankunapish kay wambrakunashina kawsashpaykichira Tata Diospa mandunpi yaykunkichi.

¹⁷Allita willaykichi. Kankunapish chay wambrakunashina Tata Diospa munananta rurashpa kawsanaykichi tiyan. Mana paypa munananta rurashpaykichika mana mandunpika yaykunkichichu.

**Tukuy layayuk runa
Jesuswan parlarkan.
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)**

¹⁸Chaymanta suk kamachikuk runa Jesusta ladunchashpa tapurkan:

—Alli maestru *ξimata rurashpatí*
mana tukuuniyukta Tata Dioswan
kawsayman?

¹⁹Chashna chay runa tapuptinna
Jesuska willarkan:

—*ξImapati alli kanaynita willawanki?*
Tata Diosllami alli rurak. ²⁰Kanka
allitami yachanki imatami Tata Dios
kamachiwanchi nishpa. Chay killkadu-
kunapi kashna willawanchisapa: “Ama
chikan warmiwan uchallikushpa
kawsaychu. Ama runamasikita
wañuchiychu. Ama nimata suwaychu.
Ama ni pita llullakushpa tumbaychu.
Chaymanta tataykita mamaykita
kuyashpa kawsay.”

²¹Chashna Jesus willaptinna chay
runaka willarkan:

—Maestru, ñuka wayna kashkayni-
mantapachami tukuy chayta allita
kasushpa kawsaykani.

²²Chashna chay runa willaptin
Jesuska willarkan:

—Manami tukuytachu kasuykanki.
Rillary rantikumuy tukuy laya tiyapushu-
naykita. Chaypa chaninta mana
nimayuk runakunata kuysapa. Chayta
rurashpa sielipi tukuy layayuk kanki.
Chaymanta shamuy ñukata katiway.

²³Chashna Jesus willaptinna chay
runaka sukaman llakirkhan rikchak
layayuk kashpa. ²⁴Sukaman llakiptin
kawashpana Jesuska disipulunkunata
willarkan:

—Aypa kullkiyuk runakuna
tiyapunankunata sukaman munashpan-
kunaka mana atipankasapachu Tata
Diospa mandunpi kawsayta. ²⁵Suk
*kamellu animal mana atipanmanchu
suk aguja uchkunta pasayta. Chashnami
suk kullki likidu runa kullkinta
ashwanta munashpa mana atipankachu
Tata Diospa mandunpi yaykuya.

²⁶Chay uyarak runakuna sukaman
almirashpankuna willarkansapa:

—Chashna kaptinka *ξpikunatí Tata*
Diospa mandunpi yaykunka?

²⁷Chashna willaptinkuna Jesuska
willarkansapa:

—Niman suk runa atipanchu kikinlla-
manta Tata Diospa mandunpi yaykuyta.
Tata Diosllami atipan runakunata
mandunpi yaykuchiyta.

²⁸Chaypina Pedru willarkan:

—Maestru, ñukaykuna tukuy layayni-
kunata sakishpaynikuna kanta katiykay-
kisapa.

²⁹Chashna Pedru willaptinna Jesuska
willarkansapa:

—Kankunaka Tata Diospa mandunpi
yaykunayashpaykichi wasikichita,
warmikichita, wawkikichita, tatayki-
chita, wambraykichita sakishpa ñukata
katiwaykankichi. ³⁰Chayrayku kay
allpapi Tata Dios tukuy sakishkaykichi-
manta ashwanta kushunkichi.
Chaymanta wañushpaykichi rinkichi
sielman Tata Dioswan mana tukuyni-
yukta kawsak.

Jesus kimsaynin kuti
willarkansapa wañunanta.
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹Chaymanta Jesuska chay chunka
ishkay disipulunkunata chikanman
pusharkansapa. Chaypina willarkan-
sapa:

—Kunanka akuychina Jerusalen
llaktaman. Chaypi chay ñawpa yachachi-
kuk runakuna killkashkankunashina
padesichiwankasapa. ³²Ñuka sielumanta
shamudu runa kaptini chikniwak
runakuna apiwankasapa. Chaypina
mana *judiyu runakunapi kukuwanka-
sapa wañuchiwanankunapa. Paykunaka
asichiwankasapa. Piñayawashpa
tukaychawankasapa. ³³Makawankasapa
chaymanta wañuchiwanankunapa.
Chaymanta wañuchiwashkankunamanta
kimsa diyapi kashkan kawsamusha.

³⁴Chashna Jesus willaptinkuna disipulunkunaka mana nima entiendirkansapachu. Jesus willashkankuna paykunapa mana entiendina laya kaptin mana yacharkansapachu imatami willaykansapa nishpa.

Jesuska mana kawakuk
runata alliyachirkan.
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵Chaymanta Jesuska Jeriko llaktapi chayanayaykarkanna. Chay ñampi suk mana kawakuk runa tiyarishpa kullkita mañaukuykarkan. ³⁶Chaypina chay runaka uyarirkana aypa runakunata ladunta pasaykaptinkuna. Paykunata tapukurkan:

—¿Pití pasaykan?

³⁷Chashna tapukuptinna chay runakunaka willarkansapa:

—Nasaret llaktamanta Jesusmi shamuykan.

³⁸Chaypina chay runaka manllaybata rimakushpa Jesustaka willarkan:

—¡Maestro, ñawpa Davidpa miraknin kashpayki ñukata llakichiway!

³⁹Chayta uyarishpankunana chay ñawpakta riykak runakunaka michashpankuna willarkansapa:

—¡Upallay! Ama sukaman sinchitaka kayaychu.

Chashna willaptinkuna payka ashwan sinchita kayarkan:

—¡Maestro, ñukatapish llakichiwayna!

⁴⁰Kayashkanta uyarishpa Jesuska riykashkanmanta shayarirkana. Chaypina willarkansapa ladunman chay runata pushamunankunapa. Pushamuptinkunana Jesuska chay runataka willarkan:

⁴¹—¿Imatati munanki ruranaynipa?

Chaypina chay runaka willarkan:

—Maestro, ñawinita alliyachipay.

⁴²Jesuska chay runataka willarkan:

—Kanka allitami kreyiwashkanki ñuka alliyachinaynita. Chayrayku kunanlla alliyachiyyki.

⁴³Chashna Jesus willaptinna raslla chay runaka allita kawakurkan. Chaypina Jesusta katishpa Tata Diosta alabarkan. Chay runa allita kawakuptin kawashpana tukuy chay runakunapish Tata Diosta alabarkansapa.

Jesus Sakeopa wasinpi chayarkan.

19 ¹Chay mana kawakuk runata alliyachishkanwasha Jesus Jeriko llaktapi chayashpa chaypi puriykarkan. ²Chay llaktapi kawsarkan suk runa Sakeo. Payka *romano gobiernupa kullki kobrakuk runakunapa kamachikukninkuna karkan. ³Chay runaka Jesusta sukaman riksinayarkan. Payka taksha runa kashpa mana atiparkanchu kawayta. Jesus sukaman aypa runakunapa chawpinpi riptin mana ladunchayta atiparkanchu. ⁴Mana nima kawayta atipashpa Jesuspa rinan ñanta kallpashpa ñawparkan shuyak. Chaypina suk ramasapa kaspita llukarkan chaymanta allita Jesusta kawanapan. ⁵Chay Sakeo llukashkan kaspia kuskanta Jesuska rirkana. Ramanpi tiyariduta kawashpana Sakeotaka willarkan:

—Sakeo, utkakushpa urayamu. Kunanka wasikipimi samanayani.

⁶Chashna willaptinna Sakeoka utkakushpa urayamurkan. Chaypina kushikushpa Jesusta wasinman pusharkan. ⁷Jesus Sakeopa wasinpi samak rinanpa uyarishpankuna chay runakunaka Jesusta sukaman washanchashpa willanakurkansapa:

—¿Imatanashi Jesuska samanka chay uchasapa runapa wasinpi?

⁸Chaymanta wasinpi chayaptinna Sakeo sukaman kushikuyninwan Jesusta willarkan:

—Mash kaway, maestro. Kunanka tukuy tiyawaktami patumata mana nimayuk runakunata kunisapa.

Chaymanta runakunata tukuy suwash-kayni kullkinkunata kutichishasapa chusku kuti mirachishpa.

⁹Chashna willaptinna Jesuska paytaka willarkan:

—Kunan diya ñuka runakunapa salvakukninkuna kay wasipi chayamushkani. Kay runapish ñawpa awilunchi Abrahampa mirakninmi.
¹⁰Ñuka sielumanta shamushkani tukuy uchaspakunata maskak uchankunamanta perdonanaynipasapa.

Jesus yachachikurkan sinchi kamachikuk runapa ejemplunta.

(Mt 25.14-30)

¹¹Sakeopa wasinpi Jesus yachachikup-tin aypa runakuna uyarirkansapa. Paykuna yuyarkansapa Jesus Jerusalen-man riykananta sinchi kamachikuk kananpa. Chayrayku Jesuska suk ejempluan yachachirkansapa:

¹²—Suk runapa ayllunkuna kaypi chaypi awtoridarkuna karkansapa. Chay runapish karu llaktaman rirkan kargunta chaskikuk kutimushpa llaktanpi sinchi kamachikuk kananpa.

¹³Chay runaka manara llaktanmanta llukshishpara chunka trabajadorninkunata kayachirkan. Paykunata aypa kullkinta kurkansapa. Chay kullkinta kushpanguna willarkansapa: “Kay kullki kushkayniwan imakunatapid rantishpaykichi rantikush-paykichi mirachipaychi. Kutimuptini chay kullki miradutana kutichiwankichi.”

¹⁴Chaymanta chay karu llaktaman chay runa rirkan. Chaypina llaktamasinkuna chiknishpankuna mana munarkasapachu kutimushpa paykunapa kamachikukninkuna kananpa. Chayrayku suk komisyonta kacharkansasapa chay ashwan sinchi kamachikuk runata willanankunapa: “Ñukaykunaka manami munanisapachu llaktayniku-napi chay runa kamachiwanankunapa.”

¹⁵Chashna mana munaptinkunapish chay ashwan sinchi kamachikukka churarkan chay runataka kamachikuk-ninkuna kananpa. Kargunta chaskishpa chay runaka llaktanman kashkan kutirkan. Llaktanpi chayashpana kayachirkansapa tukuy kullki chaskikuk runakunata. Yachanayarkan mashnatami kullkinta mirachishkasapa nishpa.

¹⁶Tukuymanta ñawpakte shamuk trabajadornin ladunchashpana willarkan: “Señor, kay kullkitaka chunka kuti mirachipushkayki.”

¹⁷Chashna willaptinna kamachikuknín aynirkan: “Sukaman allita trabajashpa kay kullkitaka mirachishkanki. Sukaman alli trabajakmi kanki. Kunanka allima kasuwak runa kaptiki churayki chunka llaktakunapi kamachikuk runa kanaykipa.”

¹⁸Chaymanta ishkaynin trabajadornin ladunchashpa willarkan: “Señor, kay ullki kuwashkaykitaka pichka kuti mirachipushkayki.” ¹⁹Chashna willaptin chay kamachikukninka willarkan: “Kantapish churayki pichka llaktaku-napi kamachikuk runa kanaykipa.”

²⁰Chaymanta washata shamuk trabajadornin ladunchashpa willarkan: “Señor, kay ullki kuwashkaykitaka mana nima mirachishkanichu. Allitami suk llachapapi wankushpa wakaychashkanki. ²¹Sukaman kanta manchashpayni mana nima mirachishkanichu. Allitami riksiyki sukaman sinchi shunkuyuk runa kanaykita. Kanka chikan runapa tarpushkankunata pallanki. Chikan runapa pallashkankunata kanpa wakaychanki. Chayrayku kanta manchashpayni ullkitika pampashkanki.”

²²Chashna chay runa willaptinna chay kamachikuk runaka willarkan: “Kanka killa likidu trabajadormi kashkanki. Chay mana allita willawashkaykiray-

kumi kastigayki. Yachashkanki sinchi shunku runa kashpayni chikan runapa tarpushkanta pallashkaynita. Yachashkanki chikanpa pallashkanta wakaychashkaynita. ²³Chayta yachashpayki ¿imapatí chay kullkinita mana churarkanki banku ofisinapi mirananpa? Chaypi churaptikika kullkinita miradutana tarimuyman karkan.”

²⁴Chaypina chay kamachikuk runaka chikan trabajadorninkunata willarkansapa: “Kay runataka kichuychi tukuy chay mana mirachishkan kullkita. Chayta kuychi chunka kuti mirachik runata.”

²⁵Chaypina chay trabajadorninkunata willarkansapa: “Señor, ñami paytaka aypa kullkitana kushkanki.”

²⁶Chashna willaptinkunana chay kamachikuk runaka willarkansapa: “Mash uyariwaychi. Ñuka chay aypa tiyapuk runataka ashwantami kusha. Chaymanta mana aypa tiyapuk runataka pishilla tiyapukninta kichusha. ²⁷Chaymanta tukuy chikniwak runakunata pushamuychi. Paykuna mana munawashkasapachu kamachikuk kanaynipa. Chayrayku tukuyta laduynipi wañuchiaychi.”

Jesus Jerusalen llaktapi disipulunkunawan yaykurkan.

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸Chayta yachachikushkanwashcha Jerikomanta Jerusalenman Jesuska rirkan. ²⁹Chayman riyashpa *Olivos urku ladunpi chayarkan. Chay Olivos urku karkan Betfage llakta Betania llakta ladunpi. Chaypi chayashpana Jesuska ishkay disipulunkunata willarkansapa:

³⁰—Kankunaka rillaychi chay kawananchi llaktaman. Chayashpaykichi suk watadu burruta tarinkichi. Chay burrutaka manara ni pi montanrachu.

Chayta paskashpaykichi pushamuychi.

³¹Maykan imapatí paskankichi nishpa tapushuptikichi willaychi: “Señorninukunami kay burrutaka munan montananpa.”

³²Disipulunkuna rishpankuna Jesus willashkankunashina chay watadu burruta tarirkansapa. ³³Paskaykaptinkunana doyñunkuna michashpankuna tapurkansapa:

—¿Imapatí chay burrutaka paskaykankichi?

³⁴Chashna tapuptinkunana disipulunkunaka willarkansapa:

—Señorninukuna munan montananpa.

³⁵Chashna willashpankuna chay burrutaka Jesusman pusharkansapa. Chaypina burru sawanpi llachapankunata churaptinkunana Jesuska montarkan. ³⁶Chaymanta chay burrupi Jesus riyakaptin chay runakuna Jesusta kuyashpankuna chay rinan ñanpi llachapankunata mantarkansapa. ³⁷Jerusalenman riyashpankuna Olivos urkuta urayaykarkansapana. Chaypina tukuy katik runakuna kushikushpankuna sinchita rimashpa Tata Diosta alabarkansapa Jesus aypa almirana ruranata rurashkanrayku. ³⁸Willarkansapa:

—Tata Dioska Jesusta kachamushka sinchi kamachikunkinchikuna kananpa. Chayrayku akuychi payta kuyaypachi. ¡Akuychi anak sielipi kawsak Tata Diosta sukaman kuyaypachi!

³⁹Chaypina *fariseo runakuna chay aypa runakunapa chawpinkunapi kashpankuna Jesusta willarkansapa:

—Maestru, kay katishuknikunata upallayachiy.

⁴⁰Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Willaykichi: Ñuka chay runakunata upallayachiptini kay rumikuna kuyawashpankuna sinchita kaparikunkasapa.

⁴¹Chaymanta Jerusalenpi chayanayay-kashpana Jesuska llaktata kawashpa wakakurkan. ⁴²Wakakushpa rimarkan: —Sukaman munayman chay llaktapi kawsak runakunata yachachiya. Munayman paykunata mana tukuyini-yukta kushichiya. Chashna munaptini-pish mana entiendiwanayansapachu. Mana munawaptinkuna Tata Dios mana atipanchu yachachiysapata. ⁴³Mana riksiwaptinkuna kunanmantapacha sukaman padesinankuna tiyan. Aypa chiknik runakuna shamunkasapa tukuy kay llaktapa vueltashninta suk pirkata ruranankunapa. Chay pirkata ruraptinkuna manana ni pi yaykuya nima llukshiyta atipankasapanachu. Tukuy vueltashnintinta yaykushpa makankasa-pa. ⁴⁴Chaypina tukuy kay llaktapi kawsak runakunata wañuchinkasapa. Chaymanta tukuy wasinkunata wakllichishpa urmachinkasapa. Manana nima rumikuna sawapura kiparinkanca-chu. Tata Dioska paykunataka kastigan-kasapa salvakuk shamushkaynita mana kreyishkankunarayku.

**Jesus Tata Diospa wasinmanta
rantiyakak rantikuykak runakunata
karkurkansapa.**
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19;
Jn 2.13-22)

⁴⁵Jerusalenpi chayashpana *Tata Diospa wasinpi Jesuska yaykurkan. Chaypi kawarkan rantiyakak rantikuykak runakunata. Mana munashpa chaypi rantikunankunapa tukuya karkurkan-sapa. ⁴⁶Karkushpa willarkansapa: —Tata Dios killkadunpi willawanchi-sapa: “Wasinika ñukata kuyawashpa oranaykichillapami.” Chashna Tata Dios willawaptinchikunapish kankunaka kay wasita rurankichi suwakunaykichi wasita. ⁴⁷Chay runakunata karkushkanwasha tukuy diya Tata Diospa wasinpi Jesuska

yachachikurkan. Chaypi yachachikuptin *saserdotekunapa kamachikukninkuna, Moisespa killkadunta yachachikukkuna, llaktapa kamachikukninkunapish Jesusta wañuchinayashpa puriksapa. ⁴⁸Mana yacharkansapachu imashnami wañuchinkasapa nishpa. Jesus yachachikuptin aypa runakuna riksapa uyarik. Chayrayku chay chiknik runakuna manara atiparkansaparachu wañuchiytaka.

**Jesus chay kamachikuk runakunata
upallayachirkansapa.**

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

20 ¹Chaymanta suk diya *Tata Diospa wasinpi Jesuska aypa runakunata yachachiykarkansapa. Willarkansapa Tata Dios kastigumanta salvanankunata. Chaypina *saserdotekunapa kamachikukninkuna, Moisespa killkadunta yachachikukkuna, *judiyukunapa *ansianunkunapish Jesusta ladunchashpa willarkansapa:

²—Ariya ¿pití willashushka chashna yachachikunaykipa? ¿Pití kanki chay rantikuykak runakunata karkunaykipa?

³Chashna tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Ñukapish kankunata tapuptini ayniwaychi. ⁴¿Pití Juantaka kachamushka runakunata bawtisanankunapa? ¿Tata Dioschu? ¿runakunachu kachamushka? May ayniwaychi.

⁵Chashna Jesus tapuptinkuna chay runakunaka sukwana sukwana willanakurkansapa:

—Mana atipanchisapachu willayta Tata Dios Juanta kachamushkanta. Chayta ayniptinchikunaka payka willawashunchisapa: “Tata Dios Juanta kachamushka kaykaptin ¿imapatí mana kreyishkankichi?” ⁶Chaymanta mana atipanchisapachu willayta runakunalla Juanta kachamushkanta. Chashna

ayniptinchikunaka chay aypa runakuna ruminchawashpanchikuna wañuchiwan-chimansapa. Tukuy paykuna kreyinsapa Tata Dios kachamuptin Juan yachachi-kushkanta.

⁷Chashna mana ayniyya atipashpan-kuna Jesusta willarkansapa:

—Mana yachanisapachu pimi Juanta kachamushka nishpa.

⁸Jesuska willarkansapa:

—Ñukapish mana willaykichichu pimi kachamuwashka tukuy chaykunata ruranaynipa.

**Jesus yachachikurkan mana alli
rurak trabajadorkunapa
ejemplunta.**

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹Chaymanta Jesuska suk ejempluta chay aypa runakunata yachachishpa willarkansapa:

—Suk uva chakrayuk runa tiyarkan. Chay runaka aypa uva waskata tarpurkan. Chay uva chakranta rurashkanwasha suk runakunawan paktanakurkansapa pallashta uvakunata paywan patumanakunankunapa. Chashna paktanakushpankuna chay runaka suk karu llaktaman rirkana.

¹⁰Chaymanta uva pallana tiempu chayamuptin chay chakrayuk runaka chayman kacharkan suk wiwachunta patuma uvata mañiak chay uva chakran kuydak runakunata. Chaypina chay runakuna chay wiwachuta sukaman makarkansapa. Mana nimata kushpan-kuna kacharkansapa. ¹¹Mana nima suk tipi uvata apaptin chay chakrayuk runaka suk wiwachunta kacharkan. Chay chakrata kuydak runakunaka paytapisch sukaman makashpankuna piñayashpankuna mana nimata kushpankuna kacharkansapa.

¹²Chaymanta chay chakrayuk runaka kashkan suk wiwachunta kacharkan

partinta mañakuk. Chay trabajadorkuna paytapisch makarkansapa. Kuchushpan-kuna chakranmanta karkurkansapa.

¹³Mana nimayuk paypish kutiptin chay uva chakrayuk runaka sukaman yuyaykushpa rimarkan: “¿Imatati rurasha patuma uvata kachamuwanan-kunapaka? Shu chaylla wambraynita kachasha. Ichara payta manchashpan-kuna uvata kachamuwanmansapa.”

¹⁴Chaypina chay chakrayuk runaka wambrantana kacharkan uva patumata mañak. Karupi kaptinlla trabajadorkuna riksirkansapa chakra doyñunpa wambran kananta. Chaypina willana-kurkansapa: “Kay shamuk runapa tatan wañuptinka kay uva chakraka paypami kiparinka. Akyuchi payta wañuchiypachi ñukanchikunapa kiparinanpa kay uva chakra.”

¹⁵Chaypina chay chakrayuk runapa wambrantaka chakra washaman pushashpankuna wañuchirkansapa.

Chay ejempluta yachachikushkanwa-sha Jesuska chay runakunata tapurkan-sapa:

—¿Imatati ruranka chay chakrayuk runaka wambranta wañuchik runakunata? ¹⁶Paymi trabajadorkunata wañuchinankuna tiyan. Wañuchishpa chikan runakunata willanka chay uva chakranta kuydanankunapa.

Chashna Jesus yachachikuptinkuna chay runakunaka rimarkansapa:

—Mana munanisapachu Tata Dios chay runakunatashina rurawanankunapa.

¹⁷Chashna chay runakuna rimaptin-kuna Jesuska allita chapashpankuna willarkansapa:

—¿Ariya imatati Tata Diospa killkadunka yachachiwanchisapa? Chay killkadu kashna riman:

“Suk runa wasinta rumimanta
ruraptin

trabajadorninkuna suk rumita
 wishchurkansapa
mana alli nishpa.
Chashna wishchukuptinkunapish
 chay wasichakuk runaka
chay wishchudu rumita wasi kallari-
 nanpi churarkan.”

¹⁸Pipish kashpa mitkakushpa chay
 wishchudu rumipi urmeshpa paki paki
tukunka. Chaymanta chay wishchudu
rumi urmeshpa pitapish kaptin
apyachishpa wañuchinka.

¹⁹Chashna Jesus yachachikuptin
saserdoteenkuna kamachikukninkuna,
Moisespa killkadunta yachachikukku-
naka uyarirkansapa. Paykuna entiendir-
kansapa paykunarayku Jesus chay
ejempluta yachachikuykananta.
Chayrayku sukaman piñakushpankuna
Jesusta apinayarkansapa wañuchinan-
kunapa. Manara apirkansaparachu
Jesusta katik runakunata manchashpan-
kuna.

**Jesusta tapurkansapa romano
kamachikukta pagarankasapachu
manachu nishpa.**
(Mt 22.15-22; Mr 12.13-17)

²⁰Sukaman Jesusta wañuchiyya
munashpankuna chay chiknik runaku-
naka kacharkansapa suk runakunata
Jesusta llullachinankunapa. Rimash-
kanta pantachichinayashpa munarkan-
sapa sinchi kamachikukpi chatayta.
Chaypina chay kachadu runakunaka
allipi tukushpankuna Jesusman
rinkansapa. ²¹Jesuspi chayashpankuna
willarkansapa:

—Maestru, ñukaykunaka allita
yachanisapa mana llullakushpa
sukaman allimata yachachikunaykita.
Kanmi tukuy runakunata yuyayninku-
nata allimata riksishpa mana mancha-
kushpa yachachikunki. Tukuy runaku-
nata yachachinkisapa Tata Diospa

munananllata rurashpa kawsananku-
napa. ²²Kan allillata yachachikuykaptiki
ñukaykunaka tapunayaykisapa. Chay
sinchi *romano kamachikuk runa
kullkinchita mañawaptinchikuna
¿allichu manachu pagarakunanchiku-
napa?

²³Chashna chay runakuna tapuptin-
kuna Jesuska yacharkan pantachichina-
yashkankunata.

Chaypina kullkita mañashpa
tapurkansapa:

²⁴—¿Pipa uyantá kawankichi kay
kullkipi? ¿Pipa shutintá kawankichi?

Chashna Jesus tapuptinkuna chay
runakunaka willarkansapa:

—Sinchi romano kamachikuk
*Sesarpa uyanta shutinta kawanisapa.

²⁵Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Chay sinchi kamachikuk runapa
kaktaka payta kuychi. Chaymanta tukuy
laya Tata Diospa kaktaka payllata
kuychi.

²⁶Nima laya rimashkanpi Jesusta
atiparkansapachu pantachichiyta.
Chayrayku sukaman almirashpankuna
upallayarkansapa. Chashna oras mana
atiparkansapachu Jesusta apiyta.

**Jesus yachachikurkan runakuna
wañushpa imashnami sielupi
kawsankasapa nishpa.**
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷Chay washa *saduseo runakuna
rinkansapa Jesusta kawak. Saduseo
runakuna yuyaksapa mana ni pi
wañushkanmanta kawsamunanta.
Paykunaka Jesusta llullachinayashpan-
kuna willarkansapa:

²⁸—Maestru, ñawpa Moisespa
killkadunpi yachachiwanchisapa: “Suk
kasaradu ullku mana wambrayuk
wañuptin wawkinlla chay viyuda
kuñadanwan kasaranan tiyan. Chaypina
chay warmi suk ullku wambrata

wawayaptin wañudupa wambranshina kanan tiyan.”²⁹ Kunanka willaykisapa: Suk runapa tiyarkan sokta wawkinkuna. Chay runashi kasarashpa manara niman suk wambrayuk kashpa wañurkan.³⁰ Chaypina chay ishkaynin wawkin viyuda kuñadanllawan kasararkan. Paypish manara niman suk wambrayukra wañurkan.

³¹ Chaymanta chay kimsaynin wawkin viyuda kuñadanwan kasararkan. Paypish wañurkanlla. Tukuy chay wañudupa wawkinkuna sukmanta sukmanta chay viyuda kuñadankunallawan kasararkansapa. Kanchisnintin mana niman suk wambrayuklla wañurkansapa.³² Chaypina chay viyuda warmipish wañurkanna.

³³ Maestru, runakuna wañushkankunamanta kawsamuptinkuna chay kanchis kusanmanta ¿maykan kakpatí kanman warminka? Tukuy paykuna chay warmiwan kasaradu karkansapa.

³⁴ Chashna chay saduseo runakuna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:
—Kay allpapi ullku warmi kasarashpa kawsansapa.³⁵⁻³⁶ Chaymanta kawsamushpa Tata Diosta kreyik runakunalla rinkasapa sielipi kawsak. Chaypi mana ni pi wañunkanachu. Chayrayku ullku warmi mana kasarashpa kawsankasapa. Paykuna *angelkunashina mana kutin wañukna kawsankasapa. Wañushkankunamanta kawsamushkanrayku Tata Diospa wambrankuna kankasapa.

³⁷ Ñawpa yachachikuk Moisespish yachachiwanchi wañudu runakuna kawsamunanta. Chay ramasapa taksha kaspi rawraykak ukunmanta Tata Dioska Moisestaka willarkan: “Ñukami Abrahampa Isakpa Jakobopa Tata Diosninmi kani.”³⁸ Chashna Tata Dios rimaptin yachanchisapa chay kimsa ñawpa awilunchikuna wañushkankunamanta kawsamushpa Tata Dioswan kawsaykanankunata. Tata Dioska kawsak runakunallapa Diosninmi.

³⁹ Chashna Jesus yachachikuptin uyarishpana Moisespa killkadunta yachachikuk runakuna willarkansapa:
—Maestru, allitami yachachiwaykan-kisapa.

⁴⁰ Chaypina saduseo runakuna manana animukurkansapanachu ashwanta tapuya.

Jesus yachachikurkan sinchi kamachikuk kananta.
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Chaymanta Jesuska chay runakuna willarkansapa:

—Ñukapish kankunata tapuykichi. Kankuna rimankichi Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa ñawpa awilunchi Davidpa miraknin kananta.⁴² Mash uyariwaychi. Davidka Salmo librupi kashna killkarkan:

“Tata Dioska kamachiwak runata willarkan:

⁴³ ‘Alli laduynipi tiyari ñukawan tantalla kamachikunaykipa ñuka chiknishuk runakunata saru saru ruranaynikaman kanta kuyashunankunapa.’”

⁴⁴ Chay salmopi Davidka rimarkan Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa paypa sinchi kamachikuknin kananta. Davidpa kamachikuknin kaptinka ¿imashnatí paypa miraknin kanman?

Jesus Moisespa killkadunta yachachikuk runakunata piñayarkansapa.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40;
Lk 11.37-54)

⁴⁵ Chashna Jesus yachachikuptin tukuy chay runakuna almirashpankuna uyariyarkansapa. Chaypina Jesuska disipulkunata willarkansapa:

⁴⁶ —Ama munaychichu Moisespia killkadunta yachachikuk runakunata uyariyita. Paykunaka suni llachapunkunata churakushpankuna plasakunapi

purinsapa. Sukaman munansapa tukuy runakuna manchashpankuna rimachinankunapa. Chaymanta tantanakunankuna wasikunapi ashwan alli bankukunapi tiyarinsapa. Suk fiestaman rishpankuna ashwan alli bankukunapi tiyarishtpankuna mikunsapa.⁴⁷ Paykunaka alli rurakshina yuyanakushpankunapish viyuda warmikunapa wasinkunata kichunsapa. Chayta ruraykashpa sukaman sunita Tata Dioswan parlansapa runakuna rimanan-kunapa alli rurak kanankunata. Llullachikuk kaptinkuna Tata Dioska paykunataka ashwan sinchita kastiganankuna tiyan.

**Mana nimayuk warmi chaylla
tiyapushkanta Tata Diosta kurkan.**
(Mt 12.41-44)

21 ¹Chaymanta suk diya *Tata Diospa wasin pampapi Jesuska yachachikuykarkan. Chaypi kawarkan tukuy layayuk runakuna ofrendankunata churaykaptinkuna kullki churanankuna kajonpi. ²Chaymanta kawarkan mana nimayuk viyuda warmi chayaptin. Chay warmika churarkan ishkay tiyapushkan kullkisitunta. ³Tukuy tiyapushkan kullkinta churaptin kawashpana Jesuska disipulkunkata willarkansapa:

—Ñuka allita willaykichi. Kay viyuda warmika mana nimayuk kayakashpa chay aypa kullkiyuk runakunamanta ashwan alli ofrendata kukushka. ⁴Chay aypa kullkiyuk runakuna puchushkan kullkinta Tata Diosta kunsapa. Chay mana nimayuk warmika tukuy tiyapushkanta Tata Diosta kuyashpa kushka. Chayrayku payka Tata Diosta ashwanta kushichin.

**Jesus rimarkan Tata Diospa
wasin urmananta.**
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵Chaypina disipulkunkata Tata Diospa allima ruradu wasinta kawashpankuna willanakurkansapa:

—Kay wasika sukaman allima rumikunamanta ruradumi. Tata Diosta ofresishkankunawan allima sumachidumi.

⁶Chashna disipulkunkuna willanakuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kay wasika sukaman allima ruradu kaptinpish suknin diya urmanan tiyan. Urmartin manana ni suk rumi sawapura kiparinkanachu. Chiknishuk runakuna tukuy kay wasita wakllichishpa urmachinkasapa.

**Jesus yachachikurkan
Jerusalen llakta kullunanta.**

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷Jesus yachachikuptin disipulkunkuna tapurkansapa:

—Maestru ¿aykapiti kay Tata Diospa manllayba wasintaka urmachinkasapa? ¿Imakunata kawashpati yachashasapa Tata Dios chay rimashkaykita rurananta?

⁸Chashna disipulkunkuna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Allita kuydanakuychi ama ni pi llullachishunaykichi. Aypa llullachikuk runakuna ūukapi tukushpa shamunkasapa. Rimankasapa: “Ñuka kani Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa.” Chashna rimaptinkunapish ama paykunataka kreyiychichu.

⁹Chaymanta llaktan llaktan makankunasapa. Chaymanta llaktapura makanakushpa wañuchinakunkasapa. Chaykunata uyarishpaykichi ama manchakuychichu. Manarapish kay allpa kulluptin aypa llaktakunapi makanakunankuna tiyan.

¹⁰Jesuska yachachikuyllapi katirkan:

—Kaypi chaypi atun llaktakunapi chikninakuk runakuna suk atun llaktakunawan makanakunkasapa. ¹¹Chaymanta kaypi chaypi allpa sinchita kuyunka. Tukuy maypi tiyanka sinchi yarkay.

Rikchak laya unkuykuna tiyanka. Chaymanta tukuy runakuna manchanapa layakunata sielipi kawankasapa yachanankunapa allpa kullunanta.

¹²Manarapish nima manchanapa layakunata Kawaptikichira chiknishuk runakuna kankunata apishunkichi. Paykuna tantanakunankuna wasikuman pushashunkichi chatashunaykipicha. Chaymanta karselkunapi churachishunkichi. Ñukata kreyiwashkaykichirayku sinchi kamachikuk runakunapi chatakushunkichi. ¹³Paykunapi chatashuk pushashuptikichika kankunaka atipankichi yachachikuya ñuka salvakuk kanaynita. ¹⁴Sinchi kamachikuk runakunapi chatakushuptikichika ama yuyaychichu imatami willasha nishpa. ¹⁵Ñukami allita yachachishkaykichi imatami rimankichi nishpa. Yanapaptini allita atipankichi paykunata ayniyta. Chayrayku chay chatakushuknikichi mana nima aynishuyta atipankasapachu.

¹⁶Chaymanta tataykichi wawkikichi ayllukichi llaktamasikichi chiknishunkichi. Llullachishushpaykichi pushashunkichi kamachikuk runakunaman paykuna wañuchichishunaykipicha. ¹⁷Ñukata kreyiwashkaykichirayku Tata Diosta mana kreyinayak runakuna chiknishunkasapa. ¹⁸Paykuna chiknishuptikichipish Tata Dioska sukaman kuydashuykankichi. Payka chukchaykichitapish kuydapusunkichi. ¹⁹Imatapish rurashuptinkuna mana shaykushpa ñukallata kreyiwashpa kawsaychi sielman rinaykicipha paywan mana tukuyniyukta kawsak.

²⁰Chaymanta kay Jerusalenpi tukuy vueltashninpi aypa soldadukunata kawashpaykichi yachankichi kay llakta kullunanta. ²¹Chay aypa soldadukunata kawashpa Judea partipi kashpaykichi nitikuychi urkukuna sikinpi pakakuk. Jerusalenpi kashpaykichi llukshiychi.

Chakraykichipi kashpaykichi ama Jerusalenman kutimuychichu.

²²Chay pacha Tata Dioska tukuy kay llaktapi kawsak runakunata kastigankasapa. Ñawpa yachachikuk runakuna Tata Dioska kastigananta killkarkansapan. ²³Tata Dioska tukuy kay llaktakunapi kawsak runakunata sukaman kastigaptinkuna sukaman padesinankuna tiyan. Chay padesinan tiempu chayamuptin okupada warmikuna ñuñuchikuk warmikuna llakichinapa layata padesinkasapa. ²⁴Soldadukunaka runakunata machetinkunawan wañuchinkasapa. Sukkunata watashpankuna karu llaktakunaman pushankasapa chaypi kawsanankunapa. Mana *judiyu runakunaka kay Jerusalen llaktapi kamachikunkasapa Tata Diospa rimashkan tiempu paktamunankaman.

Jesus yachachikurkan kutimunanta.

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵Jesus yachachikuylapi katirkana:

—Manarapish kay allpaman kashkan shamuptini tukuy pi intita killata luserukunata manchanapa layakunata kawankasapa. Chaymanta atun yakukuna sukaman untashpa kuyushpa sinchita kaparikunkasapa. Chayta uyarishpa tukuy runakuna sukaman manchakunkasapa. Sukaman manchakushpankuna sukta sukta yuyaykunkasapa.

²⁶Chaymanta sielipi lusichikkuna kuyunkasapa. Chayta kawashpa runakuna yuyankasapa kay allpa kullunanta. Manchakuywan wañukshina mallinakunkasapa. ²⁷Chashna oras ñukata kawawankasapa puyu ukunpi shamuptini. Llipay likidupi shamusha tukuy runakunata sumak yachanayniwan kamachiksapa. ²⁸Ñuka shamusha kankunata sielman pushaknikichi

amana kutin padesinaykichi paná.
Chayrayku chay manchanapa layakunata
kawashpaykichi kushikushpalla mana
manchakushpa shuyawaychi.

²⁹Jesus yachachikuyllapi katirkán:
—Mash kawaychi chay *igo kaspita suk
kaspikunatapish. ³⁰Chay kaspikuna aypata
pankayaptin kawashpaykichi yachankichi
veranu katinanta. ³¹Chashnashina chay
manchanapa layakunata kawashpaykichi
yachankichi Tata Dios ñukata utka
kachamuwananta kamachikunaynipa.

³²Allita willaykichi. Manarapish kay
tiempupi kawsak runakuna wañuptinku-
nara tukuy kay willashkaynita kawanan-
kuna tiyan. ³³Tukuy sielu tukuy allpa
kullunan tiyan. Kay allpa kulluptinpish
ñuka tukuy rimashkaynita rurasha.

³⁴⁻³⁵Tukuy rimashkaynita yuyashpay-
kichi allita kuydanakuychi. Suk animal
mana yuyashkan oras trampapi urman.
Chashnashina mana yuyashkaykichi
diya shamusha tukuy allpapi kawsak
runakunata kastiganaynipa. Chayrayku
ama nima laya vanidarta rurashpa nima
machashpa kawsaychi. Ama tiyapushuk-
nikichillata yuyashpa kawsaychi.

³⁶Shamunaynita yachashpa tukuy
tiempu diyapi tutapi kuydanakushpa
Tata Diosta orashpa kawsaychi allita
rurashpa kawsanaykichi. Chashna
kuydanakuptikichi Tata Dios yanapa-
shunkichi manchana layakunata
padesishpaykichi pish ñukallata
katiwashpalla kawsanaykichi. Chaykunata
pasashpaykichi sielman
rinkichi ñukapi rikurik. Chaypina Tata
Dios kastiguykichimanta salvashunkichi.

³⁷Chaymanta Jesus chayta yachachi-
kushkanwascha *Olivos urkuman rirkán.
Tukuy diya Tata Diospa wasinpi
yachachikuk. Tukuy tuta rik Olivos
urkupi samak. ³⁸Tukuy diya tutapacha
aypa runakuna Tata Diospa wasinman
riksapa Jesus yachachikuptin uyarik.

Chiknik runakuna Jesusta apinankunapa Judaswan parlarkansapa.

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11;
Jn 11.45-53)

22 ¹Chay tiempu *Paskua fiesta
manana ashwannachu illarkan.
Tukuy wata Paskua fiesta ukunpi
amañaksapa mana *levadurayuk
pankunata mikuya.

²Chaypina *saserdote kunapa kamachi-
kukninkunawan Moisespa killkadunta
yachachikukkuna yuyaykurkansapa
imashnami Jesusta wañuchinmansapa
nishpa. Aypa runakuna Jesusta katirkansapa.
Chayrayku paykunaka manchakurkansapa
apiyta. ³Chaypina Jesuspa
disipulun Judas Iskariotepi *Satanas
yaykurkan. ⁴Judaska rirkán parlak
saserdote kunapa kamachikuknin runaku-
nawan *Tata Diospa wasin kuydak
runakunawan. Paykunata willarkansapa
maypimi Jesusta apimmansapa nishpa.

⁵Chashna Judas willaptinkunana chay
runakunaka sukaman kushikurkansapa.
Willarkansapa kullkita pagaranankunapa.
⁶Chaypina kullkirayku Judaska
almitikurkan Jesusta apichichiyya. Chay
oramantapacha Judaska sukaman
yuyarkan mana runakuna tiyananpi
Jesusta apichichiyya.

Jesus disipulunkunawan Paskua fiestapi mikurkansapa.

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25;
Jn 13.21-30; 1 Kor 11.23-26)

⁷Tukuy wata Paskua fiesta ukunpi
tukuy *judiyu runakuna amañaksapa
mana levadurayuk pankunata mikuya.
Chaymanta Tata Diosta kuyashpalkuna
amañaksapa oveja wawanta
wañuchiyya. ⁸Chay Paskua fiesta
kallarinan diya Jesuska Pedruta Juanta
kayashpalkuna willarkansapa:

—Kankunaka rillarychi Paskua fiestapa mikunanchikunata rurak amusata mikunanchikunapa.

⁹Chashna Jesus willaptinkunana Pedruwan Juanka tapurkansapa:

—¿Maypití munanki ruranaynikunapa mikunanchikunata?

¹⁰Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—Chay llaktapi chayashpaykichi tinkunakunkichi yaku puyñuta apaykak runawan. Paytaka katiyichi suk wasipi yaykunankaman. ¹¹Chaypi yaykushpaykichi chay wasiyuk runata willaychi: “Maestruynikuna yachanayan maypishi kay Paskua fiestapi payka disipulunkunawan mikunkasapa.” ¹²Chashna willaptikichi chay wasiyuk runaka kawachishunkichi suk atun kuartuta. Chay kuartuka wasi altyninpi ñami allichaduna. Chaypi mikunanchikunata ruraychi.

¹³Chashna Jesus willaptin chay disipulunkunaka rirkansapa. Chay llaktapi chayashpankuna Jesuska willashkankunashina tukuya tarirkansapa. Chaypina paykunaka Paskua fiesta mikunata rurarkansapa.

¹⁴Chaymanta mikunankuna oras chayamuptin Jesuska tukuy disipulunkunawan tiyarirkansapa mesapi churadutana mikuk. ¹⁵Tantalla mikuykashpankuna Jesuska willarkansapa:

—Manara wañushpaynira sukaman munashkani kankunawan tantalla kay Paskua fiestapi mikuyta. ¹⁶Mash allita uyariwaychi. Suknin diya Tata Dioska ñukataka willawanka tukuy layapi kamachikunaynipa. Chay diyakaman mananami kashkan Paskua fiesta mikunata mikushanachu.

¹⁷Chaypina Jesuska vasu vinuta apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chaymanta disipulunkunata willarkansapa:

—Kankunaka sukpitch sukpitch kay vinuta upyaychi. ¹⁸Upyashpaykichi allita yuyaychi. Kunanmantapacha

manana vinuta upyashanachu Tata Dios kachamuwanan diyakaman tukuy layapi kamachikunaynipa.

¹⁹Chaypina Jesuska panta apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chay panta pakishpa tukuy disipulunkunata kushpa willarkansapa:

—Kay panka ñukapa kuerpuynimi. Ñukami kankunapa uchaykichirayku wañusha. Kankuna kashna tantanakushpa panta mikushpaykichi wañushaynita yuyaychi.

²⁰Chay panta mikushkankunawasha Jesuska vasu vinuta tukuy disipulunkunata upyachirkansapa. Chaymanta willarkansapa:

—Ñuka wañuptini yawarnini kankunaryku ichakunka. Chay ichakudu yawarniniwan ñuka kankunawan suk mushuk paktuta rurasha.

²¹Chaymanta willaykichi. Chay chikniwakkunapi rantikuwakka kay mesallapi ñukawan mikuykan. ²²Ñawpa tiempu Tata Dios killkadunpi rimarkan suk runa apichichiwaptin wañunaynita. Chayrayku sielumanta shamudu runa kashpayni wañunayni tiyan. Chaymanta chay apichichiwak runaka sukaman padesinan tiyan.

²³Chashna Jesus rimaptin uyarishpankuna disipulunkunaka paykunapura tapunakurkansapa:

—¿Maykan ñukanchikunatí maestrunchikunata apichichinchisapa?

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa ama sinchi
kamachikuk runakunashina
kanankunapa.**

²⁴Jesus wañunanta willaptinkuna disipulunkunaka mana entiendirkansapachu. Paykuna sukwani sukwani willanakurkansapa:

—Maestrunchikuna tukuy layapi kamachikuptinna ¿maykan ñukanchiku-

natí ashwan alli kamachikukka kashunchisapa?

²⁵Chashna willanakuptinkunana

Jesuska willarkansapa:

—Kay allpapi tukuy mandulla untadu runakuna sukanman sinchita kamachikunsapa. Paykuna sinchi kamachikuk kashpankuna rimansapa alli yanapakuk kanankunata. ²⁶Kankunaka ama paykunashina mandulla untadu kanayachichu. Sinchi kamachikuk kanayashpaykichika tukuy runamasikchita iden suk wiwachunshina allita yanapanaykichi tiyan. ²⁷Kay allpapi tukuy mandulla untadu runakuna tiyarishpa mesapi churaduta mikunsapa. Paykunataka wiwachunkuna manchaywan sirvinsapa. Ñukaka mana chay mesapi tiyarik runakunashinachu kani. Ñukaka sirvikuk wiwachushinami kani.

²⁸Ñuka wiwachushina kaptini aypa runakuna chikniwashpa padesichiwashkasapa. Kankunapish ñukawan tantalla padeshkankichi. ²⁹Ñukawan padeshkaykichirayku willashkaykichi suknin diya *israelmasikchita kamachinaykicha. ³⁰Tatayni Dios kamachikunaynita willawashkantashina ñukapish willashkaykichi kamachikunaykicha. Ñukawan tantalla mesaynipi mikunkichi upyankichi. Willashkaykichi alli bankupi tiyarinaykicha israel runakunapa chunka ishkay jueasninkuna kanaykicha.

**Jesus Pedruta willarkan mana
riksik tukunanta.**

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31;
Jn 13.36-38)

³¹Chaymanta Jesuska Pedruta willarkan:

—Simon, mash allita uyariway. Satanás Tata Diosta mañashka kankunata llullachishushpaykichi *trigupa karapanta pawachikshina

ashuchishunaykicipa. Chashna mañaptin Tata Dioska almitishka.

³²Ñuka Tatayni Diosta roygashkani yanapashunaykipa ama sakiwanaykipa. Chaymanta kan kashkan katiwashpa kay wawkikikunata yanapay paykunapish allita mana shaykushpa katiwanan-kunapa.

³³Chashna Jesus willaptinna Simonka willarkan:

—Maestru, chiknishukkuna pushashuptinkuna ñukapish kanwan tantalla karselpi yaykusha. Chaymanta maypicha wañuchishunkisapa chaypi ñukapish kanwan tantalla wañusha.

³⁴Chashna Pedru willaptinna Jesuska willarkan:

—Pedru, mash allita uyariway. Kunan tutami manarapish gallo kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa sukanman
padesinankunata.**

³⁵Chayta willashkanwasha Jesuska disipulunkunata willarkansapa:

—Ñawpa kankunata yachachikuk kachashkaykichi. Kachashpayni willashkaykichi ama pikshaykichita nima kullkikichita nima ushutaykichita apanaykicipa. Chayta willashpa kachaptini ¿suk imaykichichu pishishushkankichi?

Chashna Jesus tapuptinkuna paykunaka ayinkansapa:

—Manami nima laya illawashkasapchu.

³⁶Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kunamantapacha pikshaykichi tiyaptin apaychi. Kullkikichi tiyaptin chaytapish apaychi. Amachanakunaykicipa machetikichi mana tiyaptin kamisaykichita rantikuychi. Chaypa chaninwan machetikichita rantiychi.

³⁷Mash allita uyariwaychi. Tata Diospa killkadu rimanan willawanchi: “Sielumanta shamudu runata iden suk mana alli rurak runatashina wañuchinkasapa.” Chashna Tata Diospa ñawpa killkadu rimashkanshina ñuka wañunayni tiyan.

³⁸Chashna Jesus rimaptin disipulunkunaka willarkansapa:

—Maestru, ñukaykunapa tiyan ishkay machetinkuna.

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Chaylla kachun.

**Jesus rirkana Olivos urkupi Tatan
Dioswan parlak.**

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹Jesuska disipulunkunawan chay mikushkankuna wasimanta llukshirkansapa. Chaymanta Jesuska amañananshina *Olivos urkuman rirkana. Chayman riptyn tukuy disipulunkuna katirkansapa. ⁴⁰Olivos urkupi chayashpana Jesuska paykunata willarkansapa:

—Kankunaka Tata Diosta roygaychi ama mana allikunata ruranaykichipa.

⁴¹Chashna willashpanguna Jesuska paykunamanta tipita suchurirkan. Chaypina allpapi kunkurikushpa Tata Dioswan parlashpa willarkan:

⁴²—A Tatayni, munashpaykika salvaway ama sukaman padesinaynipa. Padesishpaynipish munani kampa munanaykillata rurayta. Manami munanichu ñukapa munanaynita rurayta.

⁴³Chashna Tata Dioswan parlaykapitina sielumanta *angel rikurimurkan animuchinanpa. ⁴⁴Jesus sukaman padesiykashpa ashwan sinchita Tata Diosta roygarkan. Sukaman sinchita roygaptin granu granuta umpirkan iden yawartashina. ⁴⁵Chaymanta Tata Diosta roygashkanwasha rirkana disipulunkunata tarik. Paykunaka sukaman

llakishpankuna puñuykarkansapa.

⁴⁶Puñudukunata tarishpankuna Jesuska rikchachishpa tapurkansapa:

—Kankunaka ¿imapati puñunkichi? Rikchaychi. Tata Diosta roygaychi ama supay llullachishushpaykichi uchallichishunaykichipa.

Judas Jesusta apichichirkan.

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50;

Jn 18.2-11)

⁴⁷Jesus disipulunkunata willaykaptinilla aypa runakuna paypi chayarkansapa. Chay runakunapa ñawpakhinta Jesuspa disipulun Judaska rirkana. Judaska Jesusta muchakpacha rirkana. ⁴⁸Muchapatin Jesuska willarkan:

—Judas ¿ñukata sielumanta shamudu runata muchawashpachu rantikuwanki?

⁴⁹Jesusta apik shamushkankunata kawashpanguna disipulunkunaka willarkansapa:

—Maestru, ¿ariya ñukaykuna kay machetinkunawan makanakushasapachu?

⁵⁰Chaypina suk disipulunka suk runapa alli ladu rinrinta tipipurkan. Chay runa karkan sinchi kamachikuk saserdotepe wiwachun. ⁵¹Chay runapa rinrinta tipipuptinna Jesuska willarkan:

—Ama makanakuychichu.

Chashna willashpa Jesuska chay wiwachupa tipidu rinrinta llankashpa apichipurkan. ⁵²Chaymanta Jesuska saserdtekunapa kamachikunkinkunata, Tata Diospa wasin kuydak runakunata, chay apik shamuk *ansianukunatapish willarkansapa:

—¿Imapatí kankunaka machetikunawan kaspikunawan shamushkankichi apiwak? Ñuka mana suwa runachu kani chashna apiwak shamusaykichipaka.

⁵³Tukuy diya Tata Diospa wasinpi kankunawan kashkani. Tukuy diya chaypi kaptinipish mana apiwashkanki-

chichu. Kunan tutapi apiwashpayki-chika kamachishuknikichi Satanasta uyariykankichi. Tutanipashina kankunaka kawsaykankichi.

Pedru kimsa kuti rimarkan Jesusta mana riksinanta.

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴Chaypina chay chiknik runakuna Jesusta apishpankuna pusharkansapa saserdotekunapa ashwan sinchi kamachikukpa wasinman. Chayman pushaptinkuna Pedruka karu karulla katirkan.
⁵⁵Chay wasi pampapi chayashpankuna chay runakuna ninakushpankuna mashakuykarkansapa. Pedrupish paykunawan tantalla tiyarishpa mashakuykarkan.
⁵⁶Chaypina suk shipash wiwacha allita kawashpa Pedrutaka riksirkan. Chaypi mashakuykak runakunataka willarkan:
—Kay runapish Jesuswan tantallami purishka.

⁵⁷Chashna willaptin Pedruka chay shipashta willarkan:

—Manami riksinichu.

⁵⁸Chayta willashkanwasha mana unaypinachu suk runa Pedruta kawashpa willarkan:

—Kanpish Jesuspa purikmasinmi kanki.

Chashna chay runa willaptin Pedruka willarkan:

—Manami paypa purikmasinchu kani.

⁵⁹Suk ora washan chikan runa chaypi mashakuk runakunapi chatakushpa willarkan:

—Deverasmi kay runapish Jesuswan tantalla purishka. Allitami riksinchisapa Galilea partimanta runa kananta.

⁶⁰Chashna chay runa chatakuptinna Pedruka willarkansapa:

—Mana yachanichu maykan runapami willawaykankichi nishpa.

Chayta Pedru rimaykaptin suk gallo kantarkan. ⁶¹Chay gallo kantaptin

Jesuska washanta chapashpa Pedrutaka kawarkan. Jesus kawaptinna Pedruka yuyarkan payta willashkanta: “Kunan tuta manarapish gallo kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.”

⁶²Pedruka chayta yuyashpa chay wasimanta llukshishpa mana upallayak layata wakakurkan.

Chiknik runakuna Jesusta pusharkansapa konsilyo kamachikukninkunaman.

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³Chaymanta Jesusta kuydak runakuna sukaman asichishpankuna waktarkansapa.

⁶⁴Ñawinkunata llachapawan arkapushpankuna waktashpa tapurkansapa:

—May willawaysapa ¿pití waktashushka?

⁶⁵Waktashpankuna sukaman piñayashpa willarkansapa mana alli rurak runa kananta.

⁶⁶Chaymanta pakariptin chay runakunapa ansianunkuna, saserdotekunapa kamachikukninkuna, Moisespa killkadunta yachachikuk runakunapish tantanakushpankuna. Tantanakushpankuna Jesusta pusharkansapa judiyukunapa ashwan sinchi kamachikukninkunaman. Chaypi chatanayashpankuna tapurkansapa:

⁶⁷—May willawaysapa ¿kanchu sielumanta shamushkanki salvakuk kanaykipa?

Chashna tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Ñuka sielumanta salvakuk runa kanaynita willaptinipish kankuna manami kreyiwankichichu. ⁶⁸Kankunata tapuptinika mana nimata ayniwankichichu. ⁶⁹Kankuna mana kreyiwaptikichipish kunanmantapacha ñuka tiyarisha Tata Diospa alli ladunpi. Sielumanta shamudu runa kashpayni tukuy laya yachak Tatayni Dioswan tiyarisha.

⁷⁰Chashna Jesus willaptinkuna tukuy chay runakunaka piñakushpangkuna tapurkansapa:

—¿Ariya kanchu kanki Tata Diospa wambran?

Chashna tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Ñukami kani kankuna rimashkaykipchishina.

⁷¹Chashna Jesus willaptinkuna chay chatakuk runakunaka mana kreyishpankuna willanakurkansapa:

—Mash uyariyichi. Ñami payka kikinna chatanakushka. Amana chikan chatakuk runata maskaypachinachu.

Jesusta chiknik runakuna pusharkansapa Pilatoman.
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5;
Jn 18.28-38)

23 ¹Jesusta chiknik runakuna chay sinchi kamachikukpa wasinmanta llukshirkansapa. Paykunaka Jesusta pusharkansapa *romano awtoridar Pilatoman. ²Pilatopi chayachishpangkuna Jesustaka chatakurkansapa:

—Kay runataka apishkanisapami *judiyumasinikunata llullachishpa yachachikuykaptin. Yachachikushka awtoridarkunata ama kasunankunapa. Chaymanta payka tukuy runakunata yachachin romano ashwan sinchi awtoridarninchita kullkita ama pagaranan-kunapa. Chaymanta riman sielumanta salvakuk sinchi kamachikuk kananta.

³Chashna chatakuptinkunana Pilatoka Jesusta tapurkan:

—¿Deveraschu kanki tukuy judiyu runakunapa sinchi kamachikuknin runa?

Chashna Pilato tapuptin Jesuska aynirkana:

—Ariya ñukami kani.

⁴Chaypina Pilatoka *saserdote kunapa kamachikukninkunata tukuy chay tantanakudu runakunata willarkansapa:

—Ñukaka kay runapi mana nima uchata tarinichu.

⁵Chashna Pilato willaptinna chay chiknik runakunaka ashwan sinchita willarkansapa:

—Kay runaka tukuy judiyu runakunata llullachishpa yachachinsapa ama awtoridarkunata kasunaynikunapa. Galilea partipi kallarirkan llullachikuyta. Kunanka kay Judea partipipish sukmaman llullachikuykan.

Pilatoka Jesusta kacharkan sinchi awtoridar Herodesman.

⁶Sukaman Jesusta chatakuptinkuna Pilatoka tapurkansapa:

—¿Ariya payka Galileamanta runachu?

⁷Chaypina Galileamanta runa kananta rimaptinkuna Pilatoka Jesusta pushachirkana *Herodesman. Herodeska Galilea partipi ashwan sinchi awtoridarkunata karkan. Payka Jerusalenpi fiestakuykarkan. ⁸Unaytana Herodeska Jesusta riksinayarkan aypa runakuna parlachiptinkuna yachachikuykananta. Chayrayku Jesusta chayachiptinkuna Herodeska sukmaman kushikurkan. Sukaman kawanayarkan suk almirana ruranata ruraptin. ⁹Chaypina Herodeska Jesusta tukuy layata tapurkan. Tapuptinpish Jesuska mana nimata aynirkanchu.

¹⁰Saserdote kunapa kamachikukninkunata Moisespa killkadunta yachachikukkunawan Herodespi Jesusta sukmaman chatakurkansapa.

¹¹Jesus mana nimata ayniptin Herodeska tukuy soldadunkunawan sukmaman asichirkansapa. Ashwanta asichinankunata kamachikukpa alli llachapanta mudachirkansapa. Chaymanta Herodeska Jesustaka kashkan pushachirkana Pilatoman.

¹²Herodeska Pilatowan chikninkushpa kawsaksapa. Paykunaka chay diyamantapachana kuyanakurkansapa.

**Chiknik runakuna sinchita
rimashpa Pilatota willarkansapa
Jesusuta wañuchichinanpa.**
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15;
Jn 18.39—19.16)

¹³Jesusta kashkan chayachiptinkuna Pilatoka saserdotekunapa kamachikunkinakunata chay llaktapi *ansianukunata tantanachirkansapa. ¹⁴Paykunata willarkansapa:

—Kankunkuna kay runata pushamush-kankichi ñukapi chatakuk. Willawash-kankichi payka tukuy runakunata llullachishpa yachachikuykananta ama awtoridarkunata kasunankunapa. Ñuka allita yachanaynipa ñawpakanikichipi paytaka sukaman tapushkani. Manami nima mana alli rurashkanta tarinichu kankuna willawashkaykichishina.

¹⁵Chay awtoridar Herodespish ñukaman kashkan kachamushpa rimashka mana nima mana alli ruranata rurashkanta. Mash allita uyariwaychi. Kay runaka mana nimata rurashkachu ñuka wañuchichinanayipaka. ¹⁶Chayrayku soldaduynikunata willasha makanankunapa. Chay washa kacharichisha.

¹⁷Pilatoka amañak tukuy wata *Paskua fiesta ukun karselmanta suk runata kacharichiyta. Chayrayku munarkan Jesusta kachariyta. ¹⁸Jesusta kacharinanpa willaptinkuna chay runakunaka tantalla sinchita rimakushpa willarkansapa:

—¡Manami nima layapi munanisapachu Jesusta kacharinaykipa! ¡Wañuchiyy! Munanisapa Barrabasta kacharichinaykipa.

¹⁹Chay tiempu Barrabaska karselpi karkan awtoridarkunata mana nima kasunayashkanrayku. Chaymanta suk runata wañuchishkanrayku karselpi wichkadu karkan.

²⁰Chayrayku Pilatoka sukaman Jesusta kacharinayashpa kashkan willarkansapa kacharichinanpa.

²¹Chashna Pilato willaptinkuna chay chatakuk runakunaka ashwan sinchita rimakushpa willarkansapa:

—¡Kruspi chakatachiy! ¡Kruspi chakatachiy!

²²Paykuna sukaman amichiptinkuna kimsaynin kuti Pilatoka kashkan chay runakunata willarkansapa:

—¿Ariya ima mana allitati rurashka? Ñukaka paypi mana nima uchanta tarinichu wañuchichinanaynipa. Chayraykumi mana wañuchichinanaynicu. Makachishpalla kacharichisha.

²³Chashna Pilato rimaptin chay runakunaka ashwan sinchita rimakushpa willarkansapa:

—¡Kruspi chakatachiy! ¡Kruspi chakatachiy!

Chashna sinchita rimakushpa amichiptinkuna Pilatoka willashkankunata almitirkansapa. ²⁴Chaypina soldadunkunata willarkansapa Barrabasta kacharinankunapa Jesusta wañuchinankunapa. ²⁵Barrabaska mana kasukuk wañuchikuk runa kaycaptin Pilatoka karselmanta kacharichirkan. Chay chiknik runakunata willarkansapa Jesusta munashkankuna layata rurankunapa.

Jesusta kruspi chakatkansapa.

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32;

Jn 19.17-27)

²⁶Pilato chayta willaptinkunana soldadukunaka Jesusta pusharkansapa suk kruspi chakatak. Soldadukunaka Jesusta pushaykashpankuna suk runa Simonta apirkansapa Jesuspa washanta krusninta aparinanpa. Chay Simonka Sirene llaktamanta karkan. Payka chakranmanta kutiykarkan.

²⁷Jesusta kruspi chakatak pushaykap-tinkuna aypa runakuna katirkansapa. Aypa warmikunapish sukaman llakishpa kaparikushpa wakakuypi katirkansapa.

²⁸Jesuska paykunata chapashpa willarkansapa:

—Jerusalenmanta warmikuna, ama ñukaraykuka wakakuychichu. Suk tiempukaman wawaykichiwan tantalla kankuna sukaman padesinaykichi tiyan. Chay padesinaykichiita yuyashpaykichi sukaman llakishpa wakakuychi. ²⁹Chay tiempu wawayuk warmikuna rimankasapa: “Mana wawayuk mana ñuñuchikuk warmikuna kushikuychi. Allipaka kankuna mana wawayukchu kankichi.” ³⁰Chay tiempupi tukuy runakuna wañunayashpangkuna urkukunata willankasapa urmamushpa nitinankunapa. Lomakunata willankasapa pakanankunapa. ³¹Ñuka mana uchayuk runa kayakashpa sukaman padesiptini kankunaka uchayuk kashpaykichi ashwanta padesinaykichi tiyan.

³²Chaypina soldadukunaka Jesusta kruspi chakatak pushashpangkuna ishkay suwa runakunatapish pusharkansapa chakatak. ³³Suk lomapi chayashpangkuna chay soldadukunaka Jesustaka kruspi chakatarkansapa. Chay ishkay suwa runakunatapish chakatarkansapa suktaka Jesuspa alli ladunpi suktaka lluki ladunpi. Chay lomapa shutin karkan Uma Poto. ³⁴Soldadukuna kruspi chakataptinkunana Jesuska Tata Diosta willarkan:

—Tatayni, kay runakunataka perdonaysapa. Paykunaka manami yachansapachu imatami ruraykansapa nishpa.

Chaypina chay soldadukunaka Jesuspa llachapankunata pukllashpa patumanakurkansapa.

³⁵Jesus kruspi chakatadu kaptin aypa runakuna kawaykarkansapa. Awtoridar-kunapish kawashpangkuna asichishpan-kuna willarkansapa:

—Kay runaka aypa runakunata alliyachishkasapa. Deveras Tata Diospa aklladu sielumanta shamudu salvakuk

kashpaka kikin salvanakushpa krusmanta urayamuchun.

³⁶Soldadukunapish asichirkansapa. Paykunaka ladunchashpangkuna ayak likidu vinuta upyachirkansapa. ³⁷Chay-pina soldadukunaka Jesusta asichish-pangkuna willarkansapa:

—Kanka deveras judiyu runakunapa ashwan sinchi kamachikuknin runa kashpaykika kay krusmanta urayamuy.

³⁸Jesuspa uman kuskapi suk killkadu rimarkan: “Kay runaka tukuy judiyu runakunapa sinchi kamachikuknin runami.”

³⁹Chaypina chikan kruspi chakatadu suwa runaka Jesustaka piñayashpa willarkan:

—Kanka deveras sielumanta shamudu salvakuk runa kashpaykika kay krusmanta urayay. Urayashpa ñukayku-natapish urayachiwaysapa.

⁴⁰Chashna chay chakatadu suwa runa piñayaptin chikan kruspi chakataduma-sinka willarkan:

—Kanpish payshina kruspi chakatadu kayakashpa ¿imapati chashnaka willanki? ¿Manachu Tata Diostaka manchanki? ⁴¹Ñukanchika uchanchiray-kumi kay kruspika padesiykanchi. Mana allita rurashpa kawsaptinchi kastiga-waykanchisapa. Payka mana nima uchayuk kaykaptin chakatashkasapa.

⁴²Chashna chay chakatadumasinta willashpana Jesusta willarkan:

—Jesus, tukuy runakunata kamachi-kuykashpaykina ñukatapish yuyaway.

⁴³Chaypina Jesuska willarkan:

—Allita willayki. Kunanlla ñukawan tantalla sielupi kanki.

Jesus wañurkan.

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41;

Jn 19.28-30)

⁴⁴Jesus kruspi chakatadu kaptin rasllana chawpi diyamanta tuta likidu

tukumurkan las treskaman. ⁴⁵Intipish mana nima lusichikurkannachu. Chaypina *Tata Diospa wasinpi chay arkanan rakta llachapa chawpinmanta llilikurkan.

⁴⁶Sukaman tuta likidu tukuptinna Jesuska sinchita rimashpa Tata Diosta willarkan:

—¡Tatayni, chaskiwayna! ¡Ñami wañunina!

Chashna rimashpana Jesuska wañurkan.

⁴⁷Jesus wañuptinna romano soldadukunapa kapitanninkuna Tata Diosta alabashpa rimarkan:

—Deverasmi kay runaka mana uchayuk kashka.

⁴⁸Chay appa runakuna tukuy chay manchana layakunata kawashpangkuna sukaman manchakurkansapa. Paykuna sukaman llakishpa kaskunkunata waktaypi wasinkunaman kutirkansapa.

⁴⁹Chaymanta Jesusta riksikkuna Galileamanta katik warmikunapish karullamanta tukuy layata ruraptinkuna kawaykarkansapa.

Jesusta pamparkansapa.

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47;

Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Chaypi tiyarkan Arimatea llaktamanta alli rurak runa Jose. Payka judiyukunapa sinchi kamachikuk runa karkan. Suk diya sinchi kamachikukmasinkuna Jesusta wañuchinankunapa rimaptinkuna Joseka mana munarkanchu. Sukaman shuyakarkan sinchi kamachikukta Tata Dios kachamunanta.

⁵²Chay Joseka Pilatota rirkana Jesuspua kuerpunta mañak pampak rinanpa.

⁵³Kuerpunta mañak riptyn Pilatoka almitirkan pushananpa. Chaypina Joseka krusmanta Jesuspua kuerpunta urayachimurkan. Suk allima yurak likidu sabanaswan wankurkan. Allita

wankushpana pusharkan suk rumi aspidu machaypi churak. Chaypi manara niman suk wañuduta churarkansaparachu.

⁵⁴Jesus wañushkan diya tukuy runakuna prontanakuykarkansapa chay *samana diya atun fiestata ruranankunapa. Samanankuna diya ñami kallariy-karkanna. ⁵⁵Galileamanta Jesusta katik warmikunaka allita kawarkansapa maypimi Jesusta churarkansapa nishpa. ⁵⁶Chay machayta allita kawashpangkuna chay warmikunaka wasinkunaman kutirkansapa. Chaypina mishkilla asnak wirakunata rurarkansapa. Chaymanta Tata Diospa kamachikunanta kasushpangkuna chay samanankuna diya samarkansapa.

Jesuspua kuerpunta tupapuk
rishpangkuna warmikuna mana
tarirkansapachu.

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

24 ¹Chay samanankuna diya kayantin tutapachalla chay warmikuna rirkansapa Jesuspua kuerpunta tupapuk. Chay mishkilla asnak rurashkankuna wirata apashpangkuna rirkansapa. ²Pampashkankuna machaypi chayashpangkuna paykunaka kawarkansapa ashuchidutana chay machay wishkanan atun rumita. ³Chay machaypi yaykushpangkuna Jesuspua kuerpunta mana tarirkansapachu. ⁴Chaypina sukaman manchakushpangkuna mana yacharkansapachu imatami rurankasapa nishpa. Chaypina rasllana ladunkunapi ishkay shayaridu runakunata kawarkansapa. Paykunaka yurak llipyak likidu llachapayukkuna karkansapa. ⁵Paykunata kawashpangkuna chay warmikunaka ashwanta manchakushpangkuna kumurayarkansapa. Chaypina chay ishkay runakunaka paykunataka willarkansapa:

—¿Imapati wañudukuna churana machaypi kawsak runata maskaykankichi? ⁶Jesuska mananami kaypinachu. ¡Ñami kawsamushkana! Galilea partipi yachachishushkaykichita allita yuyaychi. ⁷Payka willashushkankichi sielumanta shamudu runa kashpa uchasapa runakunapi kukudu kananta. Chaymanta willashushkankichi kruspi wañuchinankunata chaymanta kimsa diya ukun kawsamunanta.

⁸Chashna chay ishkay *angelkuna willaptinkuna chay warmikunaka yuyamurkansapa Jesus willashuskankunata. ⁹Chaypina chay machaymanta kutirkansapa. Rirkansapa willak Jesuspa chunka suk disipulunkunata tukuy kawashkankunata. Tukuy purikmasinkunatapish rirkansapa willak.

¹⁰Chay warmikuna karkansapa Mariya Magdalena, Juana, Santiagopa maman Mariya. Chaymanta suk warmikunapish paykunawan tantalla karkansapa.

¹¹Chay warmikuna sukaman manchakushpankuna willak riptyinkuna Jesuspa disipulunkunata mana kreyirkansapachu. Rimarkansapa dementa kashpankuna shamunsapa llullachikuk.

¹²Pedruka mana kreyishpapish kallparkan chay machayta kawak. Chaypi chayashpa kumurayashpa machay ukuta chunllata kawarkan. Jesusta wankushkankuna sabanasllatana chaypi kawarkan. Chaypina sukaman almirashpa wasiman kutirkan.

Jesus kawsamushkanwasha ishkay
purikmasinkuna payta
kawarkansapa.
(Mr 16.12-13)

¹³Chay diyalla Emaus llaktaman Jesuspa ishkay purikmasinkuna riykarkansapa. Suk karkan Kleofas. Chay Emaus llaktaka Jerusalemanta

chunka suk kilometrulla karkan. ¹⁴Chay ishkay runakuna riyakashpankuna Jesus wañushkanta parlaykarkansapa.

¹⁵Chashna parlaykaptinkuna kikin Jesus ladunchashpa paykunawan tantalla purirkan. ¹⁶Paykunawan tantalla puriptinpish mana atiparkansapachu riksiya Jesus kananta. ¹⁷Chay ishkay runakuna llakishpa parlaypi riykaptinkuna Jesuska tapurkansapa:

—¿Imatá parlaypi riykankichi?

¹⁸Chashna Jesus tapuptinkuna Kleofaska willarkan:

—Jerusalen llaktapi sukaman manchakuna layata kawashkanisapa. Kanka Jerusalenmanta shamuykashpayki ¿manachu yachanki?

¹⁹Chashna willaptin Jesuska tapurkansapa:

—¿Ima manchakuna layatá kawashkankichi?

Chashna Jesus tapuptinkuna willarkansapa:

—Chay Nasaret llaktamanta Jesus alli yachachikuk tukuy ruray atipak runa kashka Tata Dios yanapaptin. Payka aypa almirana ruranata ruraptin tukuy runakuna kawashkasapa. ²⁰Chaypina *saserdoteinkuna kamachikukninkuna, chay llaktanchikunapi kamachikukkuna payta kukushkasapa *romano awtoridarkunapi. Paykuna suk kruspi chakataspa wañuchishkasapa.

²¹Ñukaykuna yuyarkanisapa payna romano awtoridarkunamanta salvawanakunata. Ñami kimsa diyana wañuchishkankunaka. Chayrayku sukaman llakinisapa.

²²Chaymanta Jesusta katikmasini warmikuna manchakuna layata willawashkasapa. Kunan tutapacha paykunaka Jesus pampashkankuna machayta rishkasapa kawak. ²³Chaypina Jesuspa kuerpunta mana tarishkaspachu. Paykuna wasinikunaman

kutishpankuna willawashkasapa paykunapi angelkuna rikurishkankunata. Chay angelkuna willashkasapa Jesus kawsananta. ²⁴Chayta uyarishpa suk purikmasinikunapish rishkasapa Jesusta churashkankuna machayta kawak. Paykunapish chay warmikuna willawashkankunatashina chunllata tarishkasapa. Jesusta mana ni maypi kawashkasapachu.

²⁵Chashna chay runakuna willaptinkunana Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka sukaman mana entiendik runakunami kankichi. Tukuy ñawpa yachachikukkunapa killkadunkunata manami kreyishkankichichu.
²⁶Tata Diospa killkadunpi riman salvakur runa manarapish tukuy layapi kamachikushpa sukaman padesinanta. Kankunaka ñamanachu chayta yachashkankichi?

²⁷Chashna rimashpa Jesuska paykunata yachachirkansapa. Entiendichirkansapa ñawpa Moisespa chaymanta ñawpa yachachikukkunapa killkadunkunapi paypa rimashkanta.
²⁸Chashna yachachiypi chayarkansapa chay runakunapa llaktankunapi. Chaypina Jesuska willarkansapa sakinankunata. ²⁹Mana sakinankunata munashpankuna chay runakunaka willarkansapa:

—Ñami amusayanna. Ama sakiwaysapachu. Kunan tuta kaypi ñukaykunawan kipariy.

Chashna willaptinkuna Jesuska chay runakunapa wasinkunapi yaykurkan. ³⁰Paykunaka konvidarkansapa mikuk. Mesapi churaduta mikunankunapa tiyaridu kashpankuna Jesuska suk panta apishpa Tatan Diosta agradesirkan. Chaymanta chay panta pakishpa chay ishkay runakunataka kararkansapa.
³¹Paykunaka panta chaskishpankuna chayrak riksirkansapa Jesus kananta.

Chashna ora Jesuska ladunkunamanta chinkarkan. ³²Manana Jesusta kawashpana chay runakunaka willanakurkansapa:

—Mash allita yuyaypa. Chay ñanpi Jesus Tata Diospa rimananta entiendichiwaykaptinchu sukaman kushikushpa uyarishkanchi.

³³Chashna willanakushpankuna kushikupuru utkalla Jerusalenman kutirkansapa. Chaypi tarirkansapa tantanakudu Jesuspa chunka suk disipulkunkata. Aypa purikmasinkunatapish chaypi tantanakudukunata tarirkansapa. ³⁴Manara nimata willaptinkunara Jesuspa disipulunkunaka paykunata willarkansapa:

—Deverasmi maestrunchikunaka kawsamushka. Simonka ñami kawashkana.

³⁵Chaypina chay ishkay runakunaka ñanpi tarinakushkankunata willarkansapa:

—Ñukaykunapish ñami kawashkanapan. Chay ñanpi puriykaptinikuna maestrunchikuna ladunchawashkasapa. Mana riksiptinikuna ñukaykunawan purirkana Tata Diospa rimananta allita entiendichiwashpankuna. Chaymanta wasinikunapi panta pakishpa karawaptinkunara riksishkanisapa Jesus kananta.

**Jesus kawsamushkanwasha
disipulunkunawan parlarkan.**

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18;
Jn 20.19-23)

³⁶Chashna chay ishkay runakuna willaykaptinkunallara Jesuska chawpinkunapi rikurirkan. Rimachishpa willarkansapa:

—Amana llakiychinachu.

³⁷Chashna rimachiptinkuna disipulunkunaka sukaman manchakurkansapa aya nishpa. ³⁸Chaypina Jesuska willarkansapa:

—¿Imapatí manchawankichi?
 ¿Imapatí mana riksiwankichi? ³⁹¡Mash makinita chakinita kawaychi! ¡Ñukami kani! Llankawaychi allita riksiwanaykipacha. Aya kaptinika manami llankawankichimanchu.

⁴⁰Chashna Jesus disipulunkunata willashpa kawachirkansapa makinta chakinta. ⁴¹Paykunaka manchakushpankuna kushikuyinkunawan manara allitarachu riksirkansapa Jesus kananta. Chaypina Jesuska tapurkansapa:

—¿Tiyanchu mikunaykichika?

⁴²Chashna tapuptinkuna kurkansapa challwa kusaduta. ⁴³Jesus chayta chaskishpa disipulunkuna kawaptinkuna mikurkan. ⁴⁴Chay challwata mikushkanwasha willarkansapa:

—Manarapish wañushpaynira aypa cuti yachachishkaykichi Tata Diospa rimananpi rimashkanshina wañunaynita. Ñawpa Moisespa killkadunka chaymanta ñawpa alli yachachikuk runakunapa killkadunkunaka Salmo librupish yachachishunkichi ñuka wañunaynita. Chaymanta yachachishunkichi wañushkaynimanta kashkan kawsamunaynita. Chay killkadukunapi rimashkanshina wañushkaynimanta kawsamushkanina.

⁴⁵Chashna Jesus willashpankuna disipulunkunataka ashwanta yachachirkansapa Tata Diospa killkadu rimananta. ⁴⁶Willarkansapa:

—Ñawpa yachachikuk runakunaka yachachikurkansapa ñuka sielumanta shamudu salvakuk runa wañunaynita. Chaymanta yachachikurkansapa wañushpayni kimsa diya ukun kawsamunaynita.

⁴⁷Kunanmantapacha ñukata kasuwashpaykichi kay Jerusalen llaktamanta tukuy llaktakunaman ñukapa shutinipi rinaykichi tiyan yachachikuk. Rillaychi tukuy runakunata yachachik uchankunata wanashpa ñukata kreyiwashpa kawsanankunapa. Chashna kreyiwaptinkuna Tata Dioska tukuy uchankunamanta perdonanka-sapa. ⁴⁸Kankunaka tukuy rurashkaynita kawashkankichi tukuy yachachikuskaynita uyarishkankichi. Chayrayku rillaychi tukuy runakunata parlachik. ⁴⁹Tata Dioska ñawpa killkadunpi rimashka Espiritunta kachamunanta. Ñuka Tata Diospa Espiritunta kankunaman kachamusha allita atipanaykichi-pa yachachikuya. Chayrayku Jerusalen-llapi kipariychi sielumanta ñuka Tata Diospa Espiritunta kachamunaynikaman.

**Disipulunkunata
yachachishkankunawasha
Jesus rirkan Tatan Dioswan
sielupi kawsak.**

(Mr 16.19-20)

⁵⁰Chaymanta Jesuska disipulunkunata Jerusalen llaktamanta pusharkan-sapa Betania llaktaman. Chaypina Jesuska makinta alsashpa Tata Diosta roygarkan tukuy disipulunkunata yanapanankunapa. ⁵¹Chashna roygay-kaptin Tata Dioska Jesusta pusharkan sieluman. ⁵²Paykunamanta ashuykaptin disipulunkunaka sukaman Jesusta kuyarkansapa. Chaymanta sukaman kushikushpankuna Jerusalen llaktaman kutirkansapa. ⁵³Chaypina tukuy diya *Tata Diospa wasinpi payta sukaman alabarkansapa.

JESUKRISTU YACHACHIKUSHKANTA

SAN JUAN

KILLKARKAN

**Juan kay libruta killkarkan
yachachikunanpa pimi
Jesukristu nishpa.**

1 ¹Kallarinanpi manara nima laya tiyaptinra *Jesukristu Tata Dioswan tantalla kawsarkan. Payka Tata Dioswan suklalla karkan. Payka rimashpa Tata Diospa yuyayninta yachachikurkan.
2 Manara nima laya tiyaptinra Jesukristuka Tata Dioswan tantalla kawsaykarkan. ³Tata Dios kamachiptin payka tukuy laya tiyakta rurarkan. Jesukristu mana rurashka kaptinka mana nima laya tiyanmanchu.

⁴Payllami tukuy runakunata kawsachiwashkanchisapa. Iden suk kawachiwakinchi lusshina kay allpaman shamurkan Tata Diospa yuyayninta tukuy runakunata yachachiwananchikunapa.

⁵Jesukristu lusshina kashpa Tata Diospa yuyayninta yachachiwanchisapa. Mana nima laya tuta atipanchu lusta wañuchiyya. Manami ni pi nima layapi atipansapachu paypa yachachikunanta chinkachiyya.

⁶⁻⁷Tata Dioska suk runa Juanta kachamurkan runakunata yachachinankunapa Jesukristu chay lus kananta. Juanka runakunata yachachirkansapa kreyinankunapa Jesukristu lus kananta.

⁸ Juanka manami luschu karkan. Paytaka Tata Dios kachamurkan yachachikunanpa Jesukristu lus kananta.

⁹Jesukristu deveras lus kashpa kay allpaman shamurkan tukuy runakunata yachachinankunapa Tata Dios sukmaman allima sukmaman kuyakuk kananta.

¹⁰Jesukristu Tata Diospa yuyayninta yachachikuk kaykashpa kay allpaman shamurkan. Tata Dios paywan tukuy layata rurarkan. Chashna rurashka kashpapish kay allpaman shamuptin runakuna mana riksirkansapachu.

¹¹Jesukristu tukuy runakunata rurawashkanchikunaryku payllapami kanchisapa. Chashna rurawashkanchikuna kaptinpish aypa runakuna payta mana chaskirkansapachu. ¹²Chaymanta ñukanchikuna Jesukristuta tukuy shunku kreyishpa payta chaskiptinchikuna Tata Dios atipachiwanchisapa wambrankuna kananchikunapa. ¹³Mana tatanchi mamanchikunamanta nasishkanchikunarykuchu nima paykunapa munashkankunarykuchu Tata Diospa wambrankuna kanchisapa. Kikin Tata Dios munashkanrayku paypa wambrankuna kanchisapa.

¹⁴Tata Diospa yuyayninta yachachikuk Jesukristuka kay allpaman shamur-

kan runa kananpa. Payka ñukaykunawan tantalla kawsashpa allillata rurashpa tukuy pita kuyashpa kawsarkan. Ñukaykuna payta kawarkanisapa Tata Diospa chaylla wambran kashpa Tatan Diosshina sukaman allima kaptin.

¹⁵Juanka aypa runakunata Jesuspa rimashpa willarkansapa: “Ñuka yachachishkaykichi suk runa shamenanta yachachishuknikichi. Manara ñuka tiyaptinira payka tiyarkanlla. Chayrayku payka ñukamanta ashwan alli yachakmi.”

¹⁶Jesukristu sukaman alli yachak kashpa tukuy runakunata sukaman allita kuti kuti yanapawanchisapa.

¹⁷Tata Dioska Moisesta willarkan kamachikunankunata killkananpa. Chaymanta Jesukristuta kachamurkan kuyawashpanchikuna paypa rimananta yachachiwananchikunapa. ¹⁸Mana ni pi niman suk kuti Tata Diosta kawarkanchu. Jesukristu Tata Diospa chaylla wambran kashpa paywan suklalla kashpa paywan sukaman kuyanakushpa kawsan. Chayrayku paylla Tata Diosta allita riksichiwanchisapa.

**Juan Bawtista yachachikurkan Tata
Dios kachamushkan runa
shamunanta.**

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lk 3.15-17)

¹⁹Jordan yakupi Juan aypa runakunata bawtisaykarkansapa. Chaypina Jerusalen llaktapi *judiyu awtoridarkuna yachanayarkansapa pimi chay Juanka nishpa. Chayrayku *saserdote-kunata yanapakninkunata kacharkansapa tapunkunkunata pimi payka nishpa.

²⁰Paykuna tapuptinkuna Juanka allita willarkansapa:

—Ñukaka manami chay shuyaykanaykichi Tata Diosmanta shamudu runachu kani.

²¹Chashna willaptinkunana chay saserdote-kunata tapurkansapa:

—¿Pití kanki? Ariya ¿ñawpa yachachikuk Eliyaschu kanki?
Chaypina Juanka aynirkansapa:
—Manami Eliyaschu kani.
Kashkan tapurkansapa:
—Ñawpa yachachikuk Moises rimarkan payshina alli yachachikuk runa shamunanta. ¿Ariya kanpachu rimarkan? ¿Kanchu kanki?

Chashna tapuptinkuna Juanka aynirkansapa:

—Manami paychu kani.

²²Chaypina tapurkansapa:

—¿Pití kanki? Ñukaykuna kutishpay-nikuna kachamuwak awtoridarkunata willanaynikuna tiyan pimi kanki nishpa. Willawaysapa pití kanki.

²³Chashna tapuptinkuna Juanka willarkansapa:

—Ñawpa yachachikuk Isaiyas killkar-kan: “Suk runa chunlla chakidu pampapi sinchita rimashpa yachachi-kunka: ‘Sinchi kamachiwakninchipa ñanta kicharishpa kuskachaychi chayta purinarpa.’” Chay ñawpa yachachikuk Isaiyaska ñukapami rimarkan.

Chayrayku ñukaka yachachikuykani Tata Diosmanta shamudu runata uyarinaykichipa.

²⁴Chashna Juan willaptinkuna chay *fariseokuna kachashkan runakunaka tapurkansapa:

²⁵—Mana Tata Diosmanta shamudu runa kashpaykika, nima Eliyas kashpaykika, nima chay alli yachachikuk shamuk runa kashpaykika ¿imapati runakunata bawtisaykankisapa?

²⁶Chashna tapuptinkuna Juanka aynirkansapa:

—Ñukaka yakullapi bawtisaykani-sapa. Chay runa kankunawan tantalla kaykaptinpish manara riksinkichirachu Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

²⁷Washaynita chay ñukamanta ashwan rikchak laya atipak runa shamun. Mana

animukunichu ushutan waskanta paskapuya.

²⁸Chashna Juan willaptinkuna llaktankunaman chay tapuk runakunaka kutirkansapa. Jordan yaku mañanpi inti llukshimunan ladu Betania llaktapi tukuy chayta parlarkansapa. Chaypi Juanka aypa runakunata bawtisaykarsapsa.

**Juan yachachikurkan Jesus Tata
Diosmanta shamudu runa kananta.**

²⁹Tukuy chayta parlashkankuna kayantin Juanka kawarkan Jesus payta ladunchaptin. Payta kawashpa Juanka chay runakunata willarkansapa:

—Mash kawaychi. Chay shamuykak runaka Tata Diosmanta shamudu runami. Payka tukuy runakunapa uchankunaryku oveja wawanshina wañunka Tata Dios perdonanankunapa. ³⁰Kay runapami willashkaykichi washaynita chay ñukamanta ashwan rikchak laya atipak runa shamusnanta. Manara ñuka tiyaptinira payka tiyarkanlla. Chayrayku payka ñukamanta ashwan yachaysapa runami. ³¹Chashna rimashpaynipish manara yachashkanirachu pimi karkan nishpa. Ñukaka shamushkani kankuna *israelmasinikunata yakupi bawtisakniki chaychanaykicipa pimi Tata Diosmanta shamudu runa nishpa.

³²Chaymanta Juanka willarkansapa: —Jesusta bawtisaykashpayni kawashkani Tata Diospa Espiritunta iden urpaytashina sielumanta urayamuptin paypi tiyarik. ³³Ñukaka manara yachashkanirachu pimi Tata Diosmanta shamudu runa nishpa. Chayrayku Tata Dios kachamuwarkan yakupi runakunata bawtisanaynipasapa. Chashna kachamuwashpa Tata Dios willawashka: “Espirituynita suk runapi tiyarik urayamuptin kawashpayki yachanki

ñukamanta shamudu runa kananta. Payka Espirituyniwan aypa runakunata bawtisanka.” ³⁴Chaymanta ñuka tukuy Tata Dios willawashkanta allita kawashkani. Chayrayku yachachiykaykichi Jesus Tata Diospa wambran kananta.

**Andres wawkinta maskarkan
Jesusta riksinanpa.**

³⁵Chaymanta kayantin tardita Jordan yaku mañanpi Juanka ishkay disipulunkunawan puriykarkansapa. Ñukawan Andres Juanpa disipulkunkuna karkansapa. ³⁶Jesus riptin kawashpa Juanka ñukaykunata willawarkansapa:

—Mash kawaychi. Chay riykak runaka Tata Diosmanta shamudu runami. Paymi uchanchikunaryku oveja wawanshina wañunka.

³⁷Chashna Juan willaptinkuna ñukaykunaka Jesusta katirkanisapa.

³⁸Chaypina Jesuska kawawashpankuna tapuwartkansapa:

—¿Imatati munankichi?

Willarkanisapa:

—Maestru, willawaysapa ¿maypiti kawsanki?

³⁹Chashna tapuptinikuna Jesuska willawarkansapa:

—Mash shamuychi kawak.

Chashna willaptinkuna rirkanisapa kawsaykananta kawak. Tardina kaptin amusayanankaman chaypi paywan kiparirkanisapa. ⁴⁰Ñukawan Andres Juanta uyariishkaynikunamatapacha Jesusta katirkanisapa. Andreska Simon Pedrupa wawkinmi karkan. ⁴¹Chaypina Jesuswan parlashkanwasha Andreska kuskalla rirkana wawkin Simonta maskak. Tarishpana willarkan:

—Ñami tarishkanisapano shuyaykananchi Tata Diosmanta shamudu runata.

⁴²Chashna Andres willashpa Jesusman wawkin Simontaka pusharkan.

Ladunchaptinkuna Jesuska Simonta willarkan:

—Kanka Jonaspa wambran Simonmi kanki. Kunanmantapacha Sefas shutinami kanki.

Chay Sefas shuti riman Pedru.

**Jesus Felipita Natanaelta
kayarkansapa.**

⁴³⁻⁴⁴Chayta parlashkankunawasha kayantin diya Galilea partiman Jesuska yuyarkan riyta. Chaypina ñukaykunawan Jesus riyakashpa suk runawan tinkunakurkan. Chay runa Felipi Betsaida llaktamanta karkan. Chay llaktallamanta Andreswan Pedrupish karkansapa. Chaypina Jesuska Felipita willarkan:

—Shamuy ñukawan.

Chashna willaptin Felipika Jesusta katirkan. ⁴⁵Chaypina Felipika rirkana Natanaelta maskak. Tarishpana willarkan:

—Ñami tarishkanisapano Moisespa killkadunpi rimashkan runata. Tarishkanisapano ñawpa tiempu yachachikuk runakuna rimashkankuna runata. Payka Josepa wambran Nasaret llaktamanta Jesusmi.

⁴⁶Chashna Felipi willaptin Natanaelka mana kreyishpa willarkan:

—Nasaret llaktamanta ¿ima alli rurak runati shamunman?

Chaypina Felipika willarkan:

—Mash shamuy riksik. Kikiki riksishpa yachanki Moises rimashkan runa kananta.

⁴⁷Chashna willaptin Jesusman rirkansapa. Chayaykaptinkuna Jesuska Natanaelta kawashpa rimarkan:

—Chay runaka alli rurak israel runami. Payka mana nima llullakuyta yachanchu.

⁴⁸Chaypina Natanaelka Jesusta tapurkan:

—¿Imashnatí allita riksiwashkanki? Jesuska aynirkana:

—Manarapish Felipi parlachishuptikira *igo kaspi sikipi kaptiki riksishkayki.

⁴⁹Chashna Jesus willaptinna

Natanaelka willarkan:

—Maestru, deverasmi Tata Diospa wambran kanki. Israel runakunapa sinchi kamachiwakinikunami kanki.

⁵⁰Chaypina Jesuska willarkan:

—Igo kaspi sikipi kanta riksishkanya willaptini kreyiwashkanki. Mash uyariway. Ashwan alli almirana layakunata kawanayki tiyan.

⁵¹Chaymanta Jesuska tukuya willawarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Kankuna sieluta kawankichi kicharinakuptin. Ñuka sielumanta shamudu runa kaptini Tata Diospa *angelninkunata kawankichi ñukamanta llukaptinkuna ñukaman urayamuptinkuna.

Jesus suk funsiaman rirkana.

2 ¹Chaymanta kimsa diya washan Galilea partipi Kana llaktapi suk funsia tiyarkan. Chay funsiapi Jesuspa maman karkan. ²Ñukaykuna Jesuspa disipulkunka paywan tantalla invitadu kashpaynikuna rirkanisapa. ³Chay funsiapi aypa runakuna kaptin vinu pishirkan. Chayrayku mamanka Jesustaka willarkan:

—Vinuka ñami tukushkana.

⁴Chaypina Jesuska willarkan:

—Mamayni ¿imapati ñukata willawanki? Tatayni Dioska manarami willawashkarachu riksichinakunaynipa.

⁵Chashna Jesus willaptinpish mamanka mikuna sirvikuk runakunata willarkansapa:

—Tukuy Jesus willashunaykichita ruraychi.

⁶Chaypi tiyarkan sokta atun rumimanta ruradu puyñukuna yakuta

churanankunapa. Chay yakuwan *judiyu runakuna amañaksapa mayllakuya chuya chuya Tata Diospi rikurinankunapa. Chay atun puyñukunapi chunka ashwan taksha puyñu yaku yaykuk.⁷ Chaypina Jesuska mikuna sirvikuk runakunata willarkansapa:

—Kay atun puyñukunata yakuwan untachiychi.

Chashna willaptinkuna shimi shimita untachirkansapa.⁸ Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Kunanka chay puyñukunamanta suk tipita wishishpa funsiapi kamachikukta mallichiychi.

Paykunaka Jesus willashkanshina aparkansapa.⁹ Chayta kuptinkuna chay kamachikukka mallirkunamishkik likidu vinuta. Chay karkan yakumanta ruradu vinu. Payka manara yacharkanrachu maymantami chay vinuta surkushkansapa nishhpaa. Funsiapi mikuna sirvikuk runakunalla yacharkansapa. Chaypina funsiapi kamachikuk runaka noviota kayarkan.¹⁰ Ladunchaptinna noviota willarkan:

—Kay vinuka sukaman mishkik likidumi. Chay tukudu vinumanta ashwan mishkikmi. Tukuy funsiata rurak runakuna kallarinsapa upyachikuyta ashwan mishkik likidu vinuta. Chaymanta invitadukuna saksaptinkunana mana mishkik vinuta upyachikusapa. Kanka mana chashnachu upyachikuskanki. Kay mishkik likidu vinutaka washanpina surkumushkanki.

¹¹ Galilea partipi Kana llaktapi Jesuska chay *milagruta rurarkan. Chayta rurashpa kawachikurkan alli yachak kananta. Chay milagruta ruraptin ūukaykunaka kreyirkanisapa Tata Diospa wambran kananta.

¹² Chay funsia washan Kapernaum llaktaman Jesuska mamanwan wawkin- kunawan disipulunkunawan tantalla

rirkana. Chaypi mana aypa diyatachu unayarkanisapa.

**Tata Diospa wasin pampamanta
Jesus rantikuykak runakunata
karkurkansapa.**

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18;
Lk 19.45-46)

¹³ Tukuy wata ūukaykuna judiyukuna *Paskua fiestata ruranisapa yuyashpa Tata Dios ūawpa awiluynikunata Egipтоманта surkumushkankunata.

Jesuska ūukaykunawan Jerusalenman rirkana chay fiestata pasananpa.

¹⁴ Chaypi chayashpa *Tata Diospa wasinman rirkana. Chay wasi pampapi tarirkana aypa runakunata torokunata ovejakunata urpaykunata rantikuykap- tinka. Sukkuna tiyari shpankuna kullkitakambiaykarkansapa.

¹⁵ Tata Diospa wasinta merkadutashina kawashpa Jesuska piñakushpa suk waskata apishpa asoteta rurarkan.

Chaywan tukuy chay rantikuykak runakunata karkurkansapa. Toronkunata ovejankunata karkupurkansapa.

Kullki kambiaykak runakunata kullkin- kunata allpapi wishchupurkansapa. Mesankunatapish tikrachipurkansapa.

¹⁶ Urpaykunata rantikuk runakunata willarkansapa:

—Tukuyta surkuychi. Ama Tataynipa wasinta merkadutashina ruraychichu.

¹⁷ Ūukaykuna Jesus karkushkankunata kawashpa ūawpa tiempu Tata Diospa killkadu rimananta yuyarkanisapa. Chay killkadu riman: “A, Tata Dios, wasikita sukaman munashpayni sukaman llakishpa rabyashpa turbakuni mana kuydaptinkuna.”

¹⁸ Chashna Jesus karkuptinkuna chay kamachikuk judiyukuna willarkansapa:

—¿Pití willashushka chay rantikuk runakunata karkunaykipa? Suk milagruta ruraptikira kreyishkaykisapa

Tata Diosmanta shamudu runa
kanaykita.

¹⁹Chaypina Jesuska willarkansapa:
—Almiranata ruranaynipa munash-
paykichika kay Tata Diospa wasinta
waktakuychi. Waktakuptikichi ñukami
kimsa diya ukun kashkan rurasha.

²⁰Chashna Jesus rimaptinna
paykunaka willarkansapa:
—Kay wasita chusku chunka sokta
watata trabajashpa rurarkansapa.
¿Imashnatí kanka kimsa diya ukun
atarichinkiman?

²¹Jesuska Tata Diospa wasinta
kashkan atarichinanpa rimashpa
wañushkanmanta kimsa diya ukun
kashkan kawsamunanta rimarkan.

²²Chaymanta Jesus wañushkanmanta
kawsamushkanwasha ñukaykunaka
yuyarkanisapa rimashkanta. Chayrak
allita yacharkanisapa Jesus yachachi-
kushkan alli kashkanta. Chaymanta
yacharkanisapa ñawpa killkadu Tata
Diospa rimanan alli kananta.

Jesus tukuy runakunapa yuyayninkunata allita riksirkana.

²³Jesus Jerusalenpi kashpa chay fiesta
ukun aypa almirana milagrukunata
rurarkan. Tukuy chayta ruraptin aypa
runakuna kreyirkansapa Jesus Tata
Diosmanta shamudu runa kananta.

²⁴Chashna payta kreyiptinkunapish
paykunapa yuyayninkunata allita
riksishpa yacharkan mana allita kreyinankunata.
²⁵Mana ni pi willaptin payka
tukuy runakunapa yuyayninkunata
yacharkan. Chayrayku yacharkan chay
runakuna mana allita kreyinankunata.

Jesus suk runa Nikodemota yachachirkan.

3 ¹Jerusalen llaktapi tiyarkan suk
runa Nikodemo. Payka *judiyu
awtoridar *fariseo runa karkan. ²Suk

tuta Nikodemoka Jesusta rirkana tarik.
Chaypina willarkan:

—Maestru, yachanisapa Tata Dios kanta
kachamushushkanta ñukaykunata
yachachiwanaykipasapa. Mana Tata Dios
kachamushushka kaptinka mana atipanki-
manchu nima *milagrukunata ruraya.

³Chashna Nikodemó willaptinna
Jesuska willarkan:

—Mash allita uyariway. Suk runa
mana kashkan nasishpaka manami
atipanchu Tata Diospa mandunpi
kawsayta.

⁴Chaypina Nikodemoka sukanan
almirashpa Jesustaka willarkan:

—¿Imashnatí atun runa atipanman
kashkan nasiyta? Manami ni pi
atipanmanchu mamañpa wiksanpi
yaykuya kashkan nasinanza.

⁵Chashna willaptinna Jesuska
willarkan:

—Allita willayki: Suk runa yakumanta
Tata Diospa Espiritunmanta mana
nasishpaka manami Tata Diospa
mandunpi kawsankachu. ⁶Tukuy
runakuna tatanmanta mamañmanta
nasishpa paykuna layallami kawsan-
sapa. Tata Diospa Espiritunmanta
nasishpankunara atipansapa mushuk
layata kawsayta Tata Diospa munananta
rurashpa.

⁷Ama almiraychu kashkan nasiyaki-
chipa willaptini. ⁸Wayra maymantapish
kaptin shamun. Ruyduwan shamuptin
uyarishpanchi mana yachanchichu
maymantami shamun nishpa. Mana
yachanchichu maypimi rinka sinchikuk
nishpa. Chashnallami Tata Diospa
Espiritunmanta nasishpayki mana payta
kawashpaykipish yachanki yanapashu-
naykita.

⁹Chashna Jesus willaptinna Nikode-
moka kashkan tapurkan:

—¿Imashnatí Tata Diospa Espiritun-
manta nasiyman?

¹⁰Chaypina Jesuska willarkan:

—*Israel runakunapa alli yachachi-kukninkunka kayakashpayki *¿*manachu yachanki? ¹¹Mash allita uyariway. Ñukaykuna yachanaynikunata kawash-kaynikunata yachachiykichi. Chashna yachachiptinikunapish mana kreyiwan-kichichu. ¹²Kay allpallapi wayrata yakuta nasinata mana kreyiwashpayki-chika *¿*imashnatí kreyiwankichiman sielipi kawsanaykichita yachachiptini? ¹³Mana ni pi sieluman rishpa kashkan shamurkanchu yachachikuk ima layami sieluka nishpa. Ñukallami sielumanta shamushkani yachachiknikichi.

¹⁴Ñawpa tiempu chunlla chakidu pampapi Moises fierrumanta ruradu machakuya suk kaspi timbishpa atarichirkan. Ñuka sielumanta shamudu runa kaptini chay machakuytashina ñukatapish suk kaspi chakatawashpa atarichiwankasapa. ¹⁵Chashna atarichi-waptinkuna tukuy ñukata kreyiwak runakuna sieluman rinkasapa Tata Dioswan mana tukuñiyukta kawsak.

Chashna Jesuska Nikodemowan parlarkan.

**Tata Dios tukuy runakunata
sukaman kuyawanchisapa.**

¹⁶Tata Dioska tukuy runakunata sukaman kuyawashpanchikuna kay allpaman chaylla wambranta kachamur-kan uchanchikunaryku wañunampa. Chashna wañushpa tukuy payta kreyik runakunata wañunanchikunamanta salvawanchisapa Tata Dioswan mana tukuñiyukta kawsananchikunapa.

¹⁷Uchaspaka kaptinchikuna Tata Dios kastigawananchikuna tiyan. Payka chaylla wambranta kay allpaman kachamurkan chay kastigunchikunamanta salvawananchikunapa. Mana paytaka kachamurkanchu kastigawa-nanchikunapa.

¹⁸Tata Diospa chaylla wambranta kreyishpa kawsaptinchikuna manana kastigawashunchisapanachu. Mana payta kreyishpa kawsak runakunata Tata Dios kastigankasapa. ¹⁹Tata Dios tukuy paykunata kastiganankuna tiyan mana allikunata rurashpalla kawsaptinkuna. *Jesukristu kay allpaman shamurkan Tata Diospa yuyayninta yachachi-wananchikunapa. Chashna yachachikuk shamushpa lusshina karkan. Mana Jesukristuta kreyik runakuna uchankunata mana sakinayashpangkuna mana munarkansapachu luspishina kawsayta. Munarkansapa tutapishina kawsayllata.

²⁰Mana alli rurak runakuna mana munansapachu uchankunata riksiya. Mana uchankunata sakinayashpangkuna mana munansapachu luspishina kawsayta ama Jesukristu uchankunata kawachinankunapa. ²¹Ñukanchikuna Tata Diospa rimananta kasushpa kawsashpanchikuna luspishina kawsan-chisapa tukuy runakuna yachanankunapa Tata Diospa munananta rurananchikunata.

**Juan Bawtista
yachachikuyllapi katirkana.**

²²Chaymanta yachachikushkanwasha Jesuska Judea partiman ñukaykunawan tantalla rirkana. Chaypi suk tiempullata kiparishpaynikuna aypa runakunata bawtisarkanisapa. ²³Chay yaku anakninpi Enon llaktapi Juan Bawtistapish aypa runakunata bawtisarkan. Chay llaktapi aypa yaku tiyarkan. Enon llaktaka Salim llakta ladunpi karkan. Juan chay llaktapi kaptin aypa runakuna rirkansapa bawtisakuk. ²⁴Manara karselpi churadu kashpa Juanka runakunata bawtisaykarkan-sapa.

²⁵Chaypina Juanpa disipulunkuna suk judiyumasinkunawan ayninakurkansapa

imashnami Tata Diospi chuya chuya rikurinkasapa nishpa.²⁶Ayninakushkan-kunawashana disipulunkunaka rirkansapa Juanta willak:

—Maestru, Jordan yaku chimbapi suk runata bawtisashkanki. Chay runapa yachachiwashkankisapa Tata Diosmanta shamudu runa kananta. Kunanka chay runaka aypa runakunata bawtisaykan-sapa. Tukuy runakuna paytana katiykansapa.

²⁷Chashna disipulunkuna willaptin-kuna Juanka willarkansapa:

—Tata Dios mana chay runata yanapaptinka manami nimata atipanmanchu ruraya. ²⁸Allitana willashkaykichi mana ñuka Tata Diosmanta shamudu salvashuknikichi runa kanaynita. Tata Dios kachamuwaptin ñuka paymanta ñawpamushkani runakunata yachachik pay shamusnanta.

²⁹Mash uyariwaychi kay ejempluta parlachikuptini. Suk funsiapi kasarakuk runa novianta kawashpa sukaman kushikun. Chaypina kasarakuk runa kushikushpa rimakuptin kuyanakukmasinpish sukaman kushikun. Ñukaka iden chay noviopa kuyanakukmasinshinami kani. Chayrayku aypa runakuna Jesusta katiptinkuna sukaman kushikuni.

³⁰Aypa runakuna ñukata sakiwashpa ashwan ashwanta payta katinankuna tiyan.

³¹Chay runaka sielumanta shamudu kashpa tukuy runakunamanta ashwan allimami. Ñukaka kay allpamanta kashpayni runakunashinalla yachachikuni. Payka sielumanta kashpa tukuy pimanta ashwan alli yachakmi. ³²Sielumanta shamushkanrayku chaypi kawashkanta uyarishkanta yachachikun. Tukuy chayta yachachikuptinpish aypa runakuna mana kreyinsapachu. ³³Chaykamanka paypa yachachikunanta kreyik runakuna allita rimansapa Tata Dios

mana llullakunanta. ³⁴Tata Dioska kachamushkan runata mana michashpa Espiritunta kun. Chayrayku payka Tata Diospa yachachishkanta riman.

³⁵Tata Dioska chaylla wambranta sukaman kuyan. Chayrayku paypa makinpi churarkan tukuy runakunata tukuy laya tiyakta allita kamachinanpa.

³⁶Chayrayku ñukanchikuna Tata Diospa wambranta kreyishpa kawsashpanchikuna mana tukuuniyukta kawsashunchisapa. Mana payta kreyinayak runakuna mana sielupi kawsankasapachu. Tata Dioska paykunata sukaman kastiganka-sapa.

Chashna Juanka yachachikurkan.

**Jesus samaritana
warmiwan parlarkan.**

4 ¹Aypa runakuna rimarkansapa Jesus Juanmanta ashwan aypa runakunata bawtisaykananta. Rimarkansapa ashwan aypa runakuna Jesusta katinankunata. Chay rimananta *fariseokuna uyarirkansapa. ²Chashna chay runakuna rimaptinkunapish Jesuska mana ni pita bawtisarkanchu. Ñukaykuna Jesuspa disipulunkuna kashpaynikuna payta kreyik runakunata bawtisarkanisapa.

³Chaypina Jesus yacharkan fariseokuna chay rimanata uyarishkankunata. Chayrayku Judea partimanta Galilea partiman ñukaykunawan rirkana.

⁴Galileaman riykashpaynikuna *Samaria partita pasashpa rinaynikuna karkan. ⁵Samaria partipi puriyakashpaynikuna Sikar llakta ladunpi chayarkanisapa. Chaypi tiyarkan suk pukyu. Ñawpa tiempu awiluynikuna Jakobo chay pukyuta aspishpa tukuy chay terrenuta wambran Josefa kurkan.

⁶Jesus shaykudu kashpa chay Jakobopa pukyun ladunpi tiyarkan. Chawpi diya karkan. ⁷⁻⁸Ñukaykuna Jesusta sakishpa

rirkanisapa mikunaynikunata rantik. Chaypi Jesus samaykaptin suk samaritana warmi rirkan yakuta wishik. Chaypina Jesuska payta willarkan:
—Yakuykita upyachiway.

⁹Chay tiempu ñukaykuna *judiyu runakuna *samaritano runakunawan chikninakushpa mana parlashpa kawsarkanisapa. Chayrayku Jesus yakuta mañaptin chay warmika sukaman almirashpa willarkan:

—¿Imapatí judiyu runa kashpayki yakutaka mañawanki samaritana warmi kaptini?

¹⁰Chaypina Jesuska chay warmita willarkan:

—Kanka manami yachankichu Tata Dios ashwan alli yakuta kushunayananta. Manami nima ñukata riksiwankichu. Riksiwashpaykika ashwan alli yakuta mañawankiman. Mañawaptikika ñukaka kawsachikuk yakuta upyachiwakiman.

¹¹Chashna Jesus willaptinna chay warmika willarkan:

—Señor, manami kanpa tiyanchu imawan yakuta wishinaykipa. Kay yakuka sukaman ukupimi. ¿Maymantati kawsachikuk yakuta upyachiwakiman? ¹²Ñawpa tiempu awilunchi Jakobo kay pukyuta aspishpa ñukaykunapa sakirkan. Kayllamanta paypish upyak. Kayllamanta tukuy wambrankunata tukuy animalninkunata upyachiwakipa. ¿Ariya chay ñawpa awilunchi Jakobomanta ashwan alli yachakchu kanki?

¹³Chashna tapuptinna Jesuska chay warmita willarkan:

—Tukuy pi kay pukyumanta yakuta upyashpankuna kashkan yakunayankasapa. ¹⁴Ñuka kawsachikuk yakuta kankunata upyachiptinika mananami kashkan yakunayankichinachu. Chay yakuta upyachiptinika kankunapimi pachyamuk yakushina kallpashpa mana tukuyniyukta kawsachishunkichi.

¹⁵Chashna Jesus willaptinna chay warmika mana entiendishpa willarkan:

—Señor, chay alli yakuta upyachiway ama kutin yakunayanaynipa. Chayta upyachiwaptikika mana kutin shamuy-mannachu kay pukyumanta yakuta wishik.

¹⁶Chaypina Jesuska willarkan:

—Rillay kusaykita pushamuk.

¹⁷Chashna willaptinna chay warmika willarkan:

—Manami kasaraduchu kani. Jesuska willarkan:

—Allita willawanki mana kasaradu kanaykita. ¹⁸Pichka kusaykikuna tiyashka. Kunan soktaynin kusaykiwan-pish mana kasaraduchu kanki. Chayray-kumi mana llullakushpa willawanki mana kasaradu kanaykita.

¹⁹Chaypina chay warmika willarkan:

—Señor, chashna willawaptiki ñuka riksiyki Tata Diosa rimananta yachachikuk runa kanaykita. ²⁰Chay-rayku tapunayayki. Samaritano awiluy-nikuna kay urkullapi Tata Diosta kuyaksapa. Kankuna judiyu runakuna rimankichi Jerusalen llaktallapi tukuy runakuna Tata Diosta kuyananchikunapa. ¿Imatati rimanki? ¿Maypití Tata Diosta kuyananchikuna tiyan?

²¹Chaypina Jesuska willarkan:

—Mash uyariway. Kunanmantapacha manana ni kay urkuman shamunkichi-nachu nima Jerusalenman rinkichinachu Tata Diosta kuyak. Payta kuyanya-shpaykichika maypipish kaptin tukuy shunku kuyanaykichi tiyan. ²²Kankuna Tata Diosta mana allitachu riksinkichi kuyanaykicipa. Ñukaykuna judiyu runakuna payta allita rikshishpa kuyanisa. Salvashuknikichi runaka judiyu ayllunmantami. ²³Ñami oraka chayamushkana Tata Diosa Espiritu yanapashunaykicipa tukuy shunku Tata Diosta kuyanaykicipa. Tata

Dioska munan chashna tukuy shunku deverasta kuyanaykichipa. ²⁴Tata Dios mana runakunashina aychayuk kaptin mana paytaka kawanchichu. Payka tukuy laya atipakmi. Chayrayku paypa Espiritun yanapawaptinchikunara yachanchisapa payta allita deverasta kuyayta.

²⁵Chaypina chay warmika willarkan:

—Yachani Tata Diosmanta salvakuk runa shamunanta. Paypa suk runakuna rimansapa Kristu. Paymi shamushpa tukuy chaykunata allita yachachiwa-shunchisapa.

²⁶Chashna willaptinna Jesuska willarkan:

—Ñukami kani chay shuyanaykichi runa.

²⁷Jesus chay warmiwan parlaykaptinna ñukaykunaka tarirkanisapa. Sukaman almirarkanisapa samaritana warmiwan parlaykaptin. Mana ni maykan animukurkanisapachu tapuya imatami munan imatami paywan parlaykan nishpa. ²⁸Chaypina chay warmika puyñunta sakishpa llaktaman kallparkan. Chaypi chayashpa tukuy llaktamasinkunata willarkansapa:

²⁹—Akuychi kawak suk runata pukuy ladunpi. Paymi tukuy laya rurashkaynita willawashka. ¿Manachu payka shuyakananchi Tata Diosmanta shamuk runa?

³⁰Chashna chay warmi willaptinkunana tukuy llaktamasinkuna shamurkansapa Jesusta kawak. ³¹Manarapish Jesuspi chayaptinkunara ñukaykunaka willarkanisapa:

—Maestru, kay mikunata mikuy.

³²Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Ñukapa ashwan alli mikunayni tiyan. Kankunaka manami yachankichichu imami chay mikunayni nishpa.

³³Chayta willawaptinkunana ñukaykunaka sukwana sukwana willanakurkanisapa:

—Ichará suk runa karashka.

³⁴Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Sielumanta Tatayni Dios kachamuwashka kaptin tukuy willawashkanta ruranayni tiyan. Paypa munananta rurashpayni suk alli mikunawan saksadushina kawsani.

³⁵Chaymanta willawarkansapa:

—Suk chakrakunapi wiñaykak murukunata kawashpa rimankichi chusku killara illananta pallanapa. Kunan willaykichi: Chay shamuykak samaritano runakunata kawaychi. Paykunaka munansapa Tata Diospa rimananta uyariyta. Chashna uyarinayashpankuna iden pukudu wayukunashinami pallananchikunapano. ³⁶Chashna pallakushpanchikuna trabajunchikunapa chaninta chaskinchisapa. Tata Diospa rimananta yachachikuptinchikuna chay shamuykak runakunaka kreyinkasapa ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita. Chayta kreyishpankuna mana tukuyniyukta kawsankasapa. Ñawpa yachachikuk runakuna murukunata tarpukshina kay samaritano runakunata Tata Diospa rimananta yachachirkansapa. Ñukanchikuna pallakuk runakunashina kanchisapa. Chay tarpukukshina runakunawan ñukanchikuna muruta pallakshina runakunapish tantalla kushikushunchisapa.

³⁷Kay rimana allita riman: “Suk runakuna tarpunsapa. Suk runakuna pallansapa.” ³⁸Ñukaka kankunata kachaykichi murukunata pallakshina chay runakunata yachachinaykichipa. Suk runakuna tarpukukshina sukaman trabajashpa kay samaritano runakunata yachachishkasapa. Paykuna trabajashkankunapi yachachiptikichi kreyinkasapa ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita.

³⁹Chashna Jesus ñukaykunawan parlaykaptin chay warmika riduna

karkan. Chayashpa llaktamasinkunata willarkansapa: "Chay pukyu ladunpi su runa tukuy rurashkaynita willawashka." Chashna chay warmi willaptinkuna aypa llaktamasinkuna kreyirkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta. ⁴⁰Chaymanta shamurkansapa payta kawak. Jesuspi chayashpankuna roygarkansapa paykunawan kiparinanpa. Chayrayku ishkay diyata paykunawan tantalla kiparirkan. ⁴¹Kikin Jesus yachachiptinkuna ashwan aypa runakuna kreyirkansapa Tata Diosmanta shamudu runa kananta. ⁴²Paykunaka chay warmita willarkansapa:

—Kanna ñukaykunata parlachiwapti-kisapa kreyishkanisapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta. Kunan kikinna yachachiwaptinkuna ashwan allitana yachanisapa deveras tukuy runakunapa salvawakninchikuna kananta.

Jesus suk awtoridarpa wambranta kalentoramanta alliyachirkan.

⁴³Jesus Samariapi ishkay diyata yachachikushkanwasha rirkanisapa Galilea partiman. ⁴⁴Jesuska yacharkan chay partipi kawsak runakuna mana payta kreyinankunata. Chayrayku rimarkan: "Suk alli yachachikuk runa kikinpa llaktanpi yachachikuptin llaktamasinkuna mana kreyinsapachu alli yachachikuk kananta."

⁴⁵Manarapish Galilea partita rishpay-nikuna Jerusalenpi kaykaptinikunara Jesuska aypa almirana *milagrunkunata rurarkan. Galileamanta Jerusalenpi *Paskua fiestakuk runakuna tukuy milagruta ruraptin kawarkansapa. Chayrayku llaktankunapi chayaptin Jesusta kushikushpa chaskirkansapa.

⁴⁶Chaymanta Galilea partita pasashpa Jesus Kana llaktapi chayarkan. Chay

llaktapi suk tiempu yakumanta vinuta rurarkan. Chay partillapi Kapernaum llaktapi chay ashwan sinchi kamachikukpa yanapknin kawsarkan. Chay runapa wambran kalentorawan fatal unkudu karkan. ⁴⁷Payka Galileapi Jesus chayashkanta yachashpa rirkana sukaman roygak rinanpa wambranta alliyachipuk amarapish wañuptin. ⁴⁸Sukaman pushanayaptinna Jesuska willarkan:

—Milagruta ruraptini kawashpayki-chira kreyiwankichi. Mana milagruta ruraptinika manami kreyiwankichichu.

⁴⁹Chaypina chay runaka Jesusta sukaman apurashpa willarkan:

—Señor, amarapish wambrayni wañuptin utkakushpa rillay alliyachipak.

⁵⁰Chaypina Jesuska chay runata willarkan:

—Wasikiman kutiy. Wambraykika ñami alliyashkana.

Chashna willaptinna chay runaka tukuy shunku kreyirkan Jesus wambranta alliyachishkanta. Chashna kreyishpa wasinman kutirkan. ⁵¹Wasinman kutiykaptin wiwachunkuna riykarkansapa tinkuk. Tinkushpana kushikushpa willarkansapa:

—Wambraykika ñami alliyashkana.

⁵²Chay kamachikuk runaka tapurkan-sapa:

—¿Ima oratati kallarishka alliyayta? Paykunaka aynirkansapa:

—Kayna chawpi diyata kalentoranka chiriyapushka.

⁵³Chashna willaptinkuna chay runaka yuyarkan Jesus alliyachinanpa willashkan ora wambran alliyashkanta. Chay tiempumantapacha chay runaka tukuy familyanwan tantalla kreyirkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

⁵⁴Jesus chay wambrata alliyachishpa ishkaynin kutina Galilea partipi almirana milagruta rurarkan.

**Jesus suka mana kuyuy atipak
runata alliyachirkana.**

5 ¹Chaymanta Jesuska chay *milagruta rurashkanwasha Jerusalenman rirkana fiestata pasak. Tukuy wata ñukaykuna ²judiyu runakuna Tata Diosta kuyashpa chay fiestata rurak kanisapa. ²Jerusalen llaktaman ovejakuna yakyuna punku ladunpi suk sumak tantanakudu kocha tiyan. Chay kochapa shutin Betsata. Chayllapi pichka tambukuna tiyarkan. ³Chaypi aypa unkudu runakuna samaksapa. Sukkuna mana kawakuya atipak karkansapa. Sukkuna mana puriya atipak karkansapa. Sukkuna mana nima kuyuy atipak karkansapa.

⁴Mana ni pi yachashkan ora Tata Diospa ⁵angelnin chay yakuta kuyuchik. Chay angel yakuta kuyuchiptin maykan runa ñawpakte chay yakupi yaykuk unkuyninmanta alliyak. Chayrayku aypa unkudu runakuna alliyanayashpa shuyaksapa angel chay yakuta kuyuchinpana. ⁵Chay unkudukunawan tantalla suk runa kimsa chunka pusak watata unkudu karkan. ⁶Jesus chaypi chayashpana payta kawarkan. Aypa watakunata unkudu kawsashkanta yachashpa tapurkan:

—¿Munankichu alliyayta?

⁷Chashna Jesus tapuptinna chay runaka willarkan:

—Señor, yaku kuyuptin mana ni pi churawak runa tiyanchu. Ñuka sukaman yakyunayaptini sukmì mishawashpa yaykun.

⁸Chaypina Jesuska willarkan:

—¡Atarimunya! ¡Kamillaykita apishpana rillary!

⁹Chashna Jesus willaptin chay unkudu runaka alliyarkan. Chaypina kamillanta apishpa kushikushpana kallarirkan puriya. Chay diya karkan

*samana diya. ¹⁰Chayrayku judiyu awtoridarkuna chay alliyadu runataka willarkansapa:

—Kunanka samana diyami. Ñukanchikunapa killkadunchikunapi willawan-chisapa samana diya ama nimata apananchikunapa. Chayrayku chay kamillaykita ama apaychu.

¹¹Chashna michaptinkunana chay runaka aynirkansapa:

—Chay alliyachiwak runami willawashka: “Kamillaykita apishpa rillary.”

¹²Chaypina chay awtoridarkunaka tapurkansapa:

—¿Pítí chay “kamillaykita apishpa rillary” willashuk runaka?

¹³Chashna tapuptinkuna chay runaka mana riksirkanchu pimi alliyachishka nishpa. Jesus alliyachishkanwasha chay aypa runakunapa chawpinkunapi yaykushpa pakakurkan.

¹⁴Chaymanta ¹⁵Tata Diospa wasinpi Jesuska chay alliyachishkan runataka tarirkan. Chaypi willarkan:

—Mash uyariway. Ñami alliyaduna kanki. Amana kutin uchallikuynachu ama ashwanta sufrishpa kawsanaykipa.

¹⁵Chashna willaptinna chay runaka awtoridarkunata rirkana willak Jesus alliyachishkanta.

¹⁶Samana diya chay unkuduta alliyachishkanrayku chay awtoridarkunaka Jesusta chiknirkansapa. ¹⁷Chikninkunkunata yachashpa Jesuska willarkansapa:

—Tatayni Dioska tukuy diya tukuy runakunata yanapansapa. Ñukapish iden Tataynishina tukuy diya tukuy pita yanapaykani.

¹⁸Chashna willaptinkuna chay awtoridarkunaka Jesusta sukaman munarkansapa wañuchiyya samana diya rikchak layata ruraptin. Paykunaka ashwanta chiknirkansapa runalla kashpa Tata

Dioswan igualanakunayashpa rimaptin Tata Dios kikinpa tatan kananta.

Jesus willarkansapa Tatan Diospa munananllata ruraykananta.

¹⁹Chashna chay awtoridarkuna wañuchinayaptinkuna Jesuska willarkansapa:
—Mash allita uyariwaychi. Tata Diospa chaylla wambran kashpayni kikinimanta mana atipanichu nimata rurayta. Tatayni Dios rurananta kawashpara chayllata rurani. Tatayni ruraykananllata ñukapish rurani. ²⁰Tataynika sukaman ñukata kuyawan. Rikchak laya rurananta yachachiwan payshina ñukapish ruranaynipa. Kunanmantapacha yanapawanka ashwan almirana milagrukunata ruranaynipa. Chayta kawashpaykichi sukaman almirankichi. ²¹Tatayni Dioska wañudu runakunata atipan kawsachimuya paywan kuyanakushpa kawsanankunapa. Payshina ñukapish tukuy munashkayni runakunata kawsachimuni.

²²Chaymanta Tatayni Dioska mana ni pita chatakunchu. Payka willawashka ñuka willanaynipa pitami kastiganka pitami perdonanka nishpa. ²³Chashna Tata Dios willawaptin tukuy runakuna ñukata iden Tataynitashina kuyawanankuna tiyan. Mana kuyawashpankunaka kachamuwak Tataynitapish mana kuyansapachu.

²⁴Allita willaykichi. Kankuna yachachikunaynita kreyinaykichi tiyan. Kachamuwak Tata Diostapish kreyinaykichi tiyan. Chashna yachachikushkaynita kreyiptikichika mana tukuyniyukta kawsankichi. Mana ninamanchu rinkichi. Wañudu kanaykichimanta kawsamunkichi.

²⁵Allita willaykichi. Suk tiempu chayamunka chay tiempuka ñami chayamushkana ñuka Tata Diospa

wambran yachachikuptini aypa uchaspakuna uyariwanankunapa. Chay uchasapakunaka iden wañudukunashinami. Yachachikuptini tukuy uyariwakunkuna mana tukuyniyukta Tata Dioswan tantalla kawsankasapa.

²⁶Tata Dioska kikinillamantami mana tukuyniyukta kawsan. Chaymanta pay munaptin ñukapish chaylla wambran kashpayni kikinillamanta mana tukuyniyukta kawsani. ²⁷Tatayni kay allpaman kachamuwashka runa kanaynipa. Chayrayku ñukata willawashka tukuy runakunata willanaynipa pikunami allita rurashka pikunanami mana allitachu rurashka nishpa.

²⁸Chashna ñuka yachachikuptini ama almiraychichu. Suk tiempu chayamunka ñuka kayaptini tukuy wañudu runakuna uyariwanankunapa. ²⁹Chaypina pampadu kashkankunamanta llukshimunkasapa willanaynipa maymanmi rinkasapa nishpa. Tukuy allita rurashpa kawsak runakunata yaykuchishasapa sielipi Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsanankunapa. Tukuy mana allita rurashpa kawsak runakunata mana tukuyniyuk ninaman kachashasapa.

Jesus willarkansapa Tata Dios payta kachamushkanta.

³⁰Jesuska yachachikuyllapi katirkan: —Kikinillamanta mana nimata atipanichu rurayta. Tatayni Dios munashkantashina willani pimi allita rurashka pimi mana allitachu rurashka nishpa. Ñuka mana kikinipa munanaynitachu rurani. Chayrayku kuskanpi willani pimi allita rurashka pimi mana allitachu rurashka nishpa.

³¹Ñuka rimani Tata Diospa wambran kanaynita. Ñuka sapallayni chayta rimaptinika kankuna rimankichiman llullakunaynita. ³²Mana ñukallachu

chashna rimani. Tata Diospish rimashka ñuka wambran kanaynita. Chashna Tata Dios rimashpa mana llullakunchu.

³³Kankunaka runakunata kachashkankichi Juanman ñukapa tapukuk. Payka allita willashushkankichi ariya ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita. Chayta willashushpaykichi kuskanpi willashushkankichi.

³⁴Chashna Juan ñukapa allita willashuptikichipish mana payllachu chayta willashushkankichi. Tatayni Diospish willashushkankichi paypa wambran kanaynita. Chayta willaykichi uchaykichimanta Tata Dios perdonashunaykichipa. ³⁵Juanka Tata Diospa rimananta yachachishushpaykichi suk alkusashina lusichishurkankichi. Chashna yachachishuptikichi suk tiempullapa payta uyarishpa kushikushpa kawsarkankichi.

³⁶Juanka willashurkankichi Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita. Ñuka almirana milagrunkunata rurashpayni Juanmanta ashwan allita yachachiykichi Tata Diosmanta shamushkaynita. Chay milagrunkunata ruraptini atipankichi yachayta Tata Dios kachamuwashkanta.

³⁷Kachamuwak Tatayni Diospish willashurkankichi ñuka wambran kanaynita. Chashna willashuptikichipish kankunaka mana payta uyarinayashkankichichu nima kasunayashkankichichu.

³⁸Tata Dios kachamuwashkanta mana kreyishpaykichi paypa rimanantapish mana shunkullikunkichichu.

³⁹Tata Diospa killkadunta kuti kuti leyishpa yachakunkichi. Sukaman yuyankichi chashna sukmaman leyishpa Tata Dioswan mana tukuuniyukta kawsanaykichita. Chay leyishkaykichi Tata Diospa killkadunka riman ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita. ⁴⁰Chayta leyishpaykichipish

mana ñukata kreyiwanayankichichu Tata Dioswan mana tukuuniyukta kawsanaykichipa.

⁴¹Kankuna munawaptikichi mana munawaptikichipish mana nimananchu.

⁴²Ñuka kankunata allita riksishpayni yachani Tata Diosta mana kuyanaykicha. ⁴³Tata Dios kachamuwaptin shamushka kaptinipish mana nima kasuwanayankichichu. Chaykamanka suk runa kikinpa yuyayninmanta yachachikuk shamuptinka paytaka kunanlla uyarinkichiman.

⁴⁴Mana Tata Diosta kuyashpaykichi kankunapura sukwana sukwana sukmaman alabanakunkichi. Mana sapallan Tata Dios alabashunaykichitachu munankichi. Chayrayku mana atipankichichu ñukata kreyiwayta. ⁴⁵Ama yuyaychichu ñuka Tatayni Diospi kankunata chatanaynita. Suk chatashuknikichi runami tiyan. Payka Moisesmi. Paypa killkadunta leyishpaykichi yuyankichi allita Tata Dioswan kawsanaykichita.

⁴⁶Chashna yuyashpaykichipish manami paypa killkadunta kreyinkichichu. Moiseska killkarkan ñuka shamunaynita. Chayrayku paypa killkashkanta kreyishpaykichika ñukatapish kreyiwanaykichiman. ⁴⁷Mana Moisespa killkashkanta kreyishpaykichika mana ñuka willashkaynitapish kreyinkichichu.

Chashna Jesuska chay chiknik runakunata willarkansapa.

Jesuska pichka waranka
runakunata kararkan.

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lk 9.10-17)

6 ¹⁻²Jerusalen llaktapi kayakashpara Jesuska aypa *milagrunkunata rurarkan. Aypa unkudukunata alliyachirkan. Chaymanta Galilea kocha chimbaman ñukaykunawan tantalla rirkana. Chay Galilea kochapa suknin shutinka karkan Tiberias. Chay kocha

chimbaman ñukaykuna riptinikuna aypa runakuna katiwarkansapa aypa milagrukunata Jesus ruraptin kawash-kankunaryku.³⁻⁴Chay tiempu mana ashwannachu illarkan ñukaykuna *judiyu runakuna *Paskua fiestata pasanaynikunapa. Chay kochata chimbashpaynikuna suk urkuman Jesuska pushawarkansapa. Chaypi tiyarirkanisapa.⁵Chaymanta Jesuska kawarkan aypa runakuna payman shamuptinkuna. Paykunata kawashpa Felipita willarkan:

—Chay aypa runakunata karananchi-kunapa ¿maypití mikunata rantishun-chisapa?

⁶Jesuska chayta tapurkan yachana-yashpa imatami Felipi willanka nishpa. Manara tapushpara payka yacharkan imatami ruranka nishpa.

⁷Chaypina Felipika Jesusta willarkan:

—Ishkay pachak kullki tiyawaptinchipish nima chaywan panta rantishpa chay aypa runakunata paktachinchimansapachu tipisitutu mikunankunapa.

⁸Chashna Felipi willaptinna Jesuspa disipulun Pedrupa wawkin Andreska Jesusta willarkan:

⁹—Kay wambrapa tiyapun *sebadamanta ruradu pichka pan ishkay challwa. Chayllawan mana nima layapi kay aypa runakunata paktachinchiman-sapachu.

¹⁰Chaypi aypa ukshakuna tiyarkan chay pichka waranka runakuna tiyarinankunapa. Chaypina Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Tukuy runakunata willaychi tiyarinankunapa.

¹¹Tiyariptinkunana Jesuska chay pichka pankunata apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chaymanta ñukaykunata kuwarkansapa tukuy chay tiyaridu runakunata karanaynikunapa. Idenllata rurarkan challwakunawanpish tukuy

chay runakuna saksanankunakaman.

¹²Allita mikushkankunawasha Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Tukuy puchushkankunata tantachiyichi ama niman suk tipi usunarpa.

¹³Chashna Jesus willawaptinkuna chay pichka panmanta puchushkanta tantachirkanisapa chunka ishkay sestuta.

¹⁴Chashna Jesus chay milagruta ruraptin kawashpangkuna chay runakuna sukaman almirashpangkuna willanakur-kansapa:

—Payka deveras shuyaykananchikuna alli yachachikuk runami.

¹⁵Chaypina Jesusta mana munakta pushanayarkansapa sinchi kamachikuk-ninkuna kananpa. Pushanayanankunata yachashpa Jesuska paykunata sakishpa rirkhan chay urku sawanman chaypi sapallan kananpa.

Jesus purirkan yaku sawanpi.

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶Chaymanta amusayaptinna chay urkupi Jesusta sakishpa ñukaykunaka kochaman urayamurkanisapa.¹⁷Chay kocha mañanpi chayashpaynikuna manarapish Jesus chayamuptin atun kanowapi yaykurkanisapa Kapernaum llaktaman rinaynikunapa. Chayman riykaptinikunana tutayarkan.

¹⁸Chay atun kochata chimbaykaptinikunana sukaman sinchita wayrarkan. Chay wayrawan yakuka sukaman atunta olasyarkan.¹⁹Yaka sokta kilometru chawpi kochapi kashpaynikuna kawarkanisapa Jesusta ladunchawaptinkuna. Yaku sawanpi puriykaptin kawashpaynikuna sukaman manchakur-kanisapa.²⁰Chaypina Jesuska willawar-kansapa:

—¡Ama manchakuychichu! Ñukami kani.

²¹Chaypina kushikushpa kanowapi Jesusta yaykuchirkansapa. Chaypira Kapernaumpi utka chayarkanisapa.

²²Chay aypa runakuna chay urkupi kiparirkansapa puñunankunapa. Kayantin diya yacharkansapa chay suklalla tiyak kanowapi ñukaykuna Jesuspa disipulunkuna chimbashkaynikunata. Yacharkansapa Jesus mana ñukaykunawan rishkanta.

²³Chay runakuna Jesusta maskashpa mana tarirkansapachu. Chaypina Tiberias llaktamanta suk runakuna kanowankunapi chayarkansapa maypicha Jesus pankunata karashkankunapi. ²⁴Mana ni Jesusta nima disipulunkunata chaypi tarishpankuna chay kanowakunapi tukuy chay runakuna chimbarkansapa Kapernaum llaktapi Jesusta maskak.

Jesus yachachikurkan suk mikunashina kananta.

²⁵Chashna chay maskak runakuna chimbashpankuna Jesusta tarirkansapa.

Tarishpankuna tapurkansapa:

—Maestru ¿aykapiti kaypika chaymushkanki?

²⁶Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Ñuka panta karaptini kankuna mikushkankichi saksanaykichikaman. Kashkan mikunayshpaykichilla ñukata maskawaykankichi. Mana nima entiendishkankichichu imapami chay almirana milagruta rurashkani nishpa. ²⁷Ama tukuk mikunallata maskashpa sukmaman turbakuchichu. Ñukapa yachachikunaynika iden allima mikunashinami. Chayllata ashwanta munaychi Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsanaykichipa. Tatayni Dioska kachamuwashka milagrunkunata ruranaynipa tukuy runakuna yachanankunapa paypa wambran kanaynita.

²⁸Chaypina chay runakunaka Jesusta tapurkansapa:

—Ñukaykuna Tata Dios munashkan layata rurashpa kawsanaynikunapa ¿imatati rurashasapa?

²⁹Chashna tapuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Tatayni Dios ñukata kachamuwashka kankunata yachachinaynipsapa. Chayraykumi munan ñukata kreyiwashpa kawsanaykichipa.

³⁰Chaypina chay runakunaka Jesustaka willarkansapa:

—¿Kan ima milagratiti yachanki rurayta? Kawachiwaysapa almirana laya milagruta. Chayta kawashpaynikunara yachashasapa Tata Dios kachamushushkanta. ³¹Chay ñawpa chunlla chakidu pampapi tukuy diya awilunchikuna aypa pankunata mikurkansapa. Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa payka sielumanta panta kachamurkan mikunankunapa.

³²Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Mash uyariwaychi. Manami Moiseschu sielumanta pantaka karashushkankichi. Tatayni Diosmi sielumanta alli mikunata kachamushunkichi. ³³Tata Dios ñukata kachamuwaptin sielumanta urayamushkani runakunata kawsachinaynipasapa.

³⁴Chashna Jesus willaptinkuna paykunaka mañarkansapa:

—Señor, tukuy tiempu chay laya mikunata kuwaysapa.

³⁵Chashna chay runakuna mikunata mañaptinkunana Jesuska willarkansapa:

—Ñukaka kawsachikuk mikunaykichishinami kani. Kankuna tukuy shunku kreyiwaptikichika iden alli mikunaykichishinami kani. Ñukaman shamushpaykichi manana kutin yarkankichinachu. Ñukata kreyiwashpaykichi manana kutin yakunaykichinachu.

³⁶Kashkan willaykichi. Kankunaka kawashpaykichiipish mana kreyiwanyañkichichu. ³⁷Tukuy Tata Dios kuwashkan runakuna munawashpan-kuna ñukaman shamunkasapa. Paykunataka chaskishasapa. Mana niman suk shamukkunata karkushasapchu.

³⁸Sielumanta shamushkani kachamuwak Tatayni Diospa munananllata ruranaynipa. Manami shamushkanichu kikinipa munanaynita rurak. ³⁹Sielumanta kachamuwak Tatayni munan tukuy ñukata kuwashkan runakunata allita kuydanaynipasapa ama niman suk ñukamanta ashunankunapa. Payka munan kay allpa tukunan diya tukuy paykunata kawsachimunaynipasapa. ⁴⁰Tatayni Dios munan tukuy runakuna ñuka wambranta tukuy shunku kuyawashpa kreyiwanankunapa. Chaypina kay allpa kullunan diya tukuy kreyiwak runakunata kawsachimushasapa Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsankunapa.

⁴¹Chashna Jesus yachachikuptinna chay judiyu runakuna sukaman piñakurkansapa. Mana munarkansapachu Jesus willanankunapa sielumanta mikunankunashina kananta. ⁴²Paykunapura parlanakurkansapa:

—¿Manachu kay runaka Josepa wambran? Ñukanchikunaka tatanta mamanta allita riksinchisapa. ¿Imapatí riman sielumanta shamushkanta?

⁴³Chashna parlanakuptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ama piñakushpa yuyawaychichu.

⁴⁴Mana ni pi atipanmanchu kreyiwayta kachamuwak Tatayni mana yanapaptin. Chaymanta kay allpa tukunan diya tukuy kreyiwak runakunata kawsachimushasapa. ⁴⁵Ñawpa alli yachachikunaka runakuna killkarkansapa: “Tata Dios tukuy runakunata yachachinkasapa.”

Chayrayku tukuy Tata Diosta kreyik runakuna tukuy paypa yachachikuskanta yachakuk runakuna ñukatapish kreyiwankasapa. ⁴⁶Mana niman suk runa Tatayni Diosta kawashkachu. Ñukallami paymanta shamushka kashpayni paytaka allita kawashkani.

⁴⁷Mash allita uyariwaychi. Kankuna ñukata allita kreyiwashpaykichi Tatayni Dioswanmi mana tukuyniyukta kawsankichi. ⁴⁸Ñukaka kawsachishuknikichi mikunaykichishinami kani. ⁴⁹Chay chunlla chakidu pampapi ñawpa awiluykichiwa Tata Dios kachamushkan pankunata mikushpankunapish wañurkansapa. ⁵⁰Ñuka yachachiykichi chikan laya sielumanta urayamushkan mikunaykichita. Chay mikunata mikuk runakuna mana tukuyniyukta kawsankasapa. ⁵¹Ñukaka sielumanta urayamushka kawsachikuk mikunashinami kani. Wañusha runakunata kawsachimunaynipasapa. Chashna wañushpayni kuerpuynita kuykichi alli mikunaykichishina kanaynipa. Ñukata kreyiwashpaykichi mikuwakshina kankichi. Chashna kreyiwashpa kawsashpaykichiwa mana tukuyniyukta kawsankichi.

⁵²Chashna Jesus yachachikuptin chay awtoridar runakuna mana entiendishpa sukwani ayninakurkansapa:

—¿Imashnatí kuerpuña kuwanchisapa mikunanchikunapa?

⁵³Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Ñuka Tata Diostamanta shamudu runa kaptini kankuna kreyiwashpa kawsanaykichi tiyan. Kreyiwashpa kawsashpaykichi kuerpuynita mikukshina yawarninita upyakshina kankichi. Mana kuerpuynita mikushpaykichiwa mana yawarninita upyashpaykichiwa manami Tata Dioswanchu kawsankichi. ⁵⁴Kuerpuynita mikushpaykichiwa yawarninita

upyashpaykichika mana tukuyniyukta kawsankichi. Kay allpa kullunan diya ñukami kawsachimushkaykichi.⁵⁵ Kuerpuynika deveras kawsachikuk mikunashinami. Yawarninika deveras kawsachikuk upyanashinami.

⁵⁶ Kankuna kuerpuynita mikushpaykichi yawarninita upyashpaykichi shunkuykipichi chaskiwankichi. Chashna chaskwashpaykichi ñukawan paktanakushpa kawsankichi. Ñukapish kankunawan paktanakushpa kawsani.

⁵⁷ Kachamuwak Tatayni Dios kawsachikuk kashpa ñukata kawsachawan. Tata Dios kawsachiwaptin ñukapish kreyiwak mikuwak runakunata kawsachini.⁵⁸ Yachachiykichi ñuka sielumanta urayamushkaynita mikunaykichishina kanaynipa. Ñawpa awiluykichi Tata Dios karashkan pankunata mikushpankunapish wañurkansapa. Ñuka sielumanta shamudu mikunaykichi kaptini tukuy kreyiwak runakuna mana tukuyniyukta kawsankasapa.

⁵⁹ Jesuska tukuy chayta yachachikurkan Kapernaum llaktapi tantanakunkuna wasipi.

**Tukuy runakuna Tata Dioswan
kawsanayashpa Jesusta
kreyinankuna tiyan.**

⁶⁰ Chashna Jesus yachachikuptinna chay katik runakunaka willanakurkansapa:

—Kay runapa yachachikunaka mana munanapa layami. ¿Pití atipanman kasuya?

⁶¹ Jesus willanakushkankunata yachashpa tapurkansapa:

—Ariya ¿kay yachachikunaynika rabyachishunkichichu?⁶² ¿Imatati rimankichiman kawawashpaykichi sielman kutiptini?⁶³ Tata Diospa Espiritun kawsachishunkichi Tata Dioswan kawsanaykichipa. Kikikichilla mana atipankichichu Tata Dioswan

kawsayta. Chayrayku rimanaynita kreyishpaykichi Tata Dioswan kawsankichi.⁶⁴⁻⁶⁵ Allita yachachikuptinipish kankunamanta sukmi mana kreyiwanchu. Chayrayku willashkaykichina mana Tata Dios yanapashuptikichika mana niman suk kankuna atipankichimanchu ñukata kreyiwashpa kawsayta.

Jesus chayta willarkansapa kallarinamantapacha allita yachashpa pikunami payta mana kreyinkasapa nishpa.

Chaymanta yacharkan pimi rantikunka chiknik runakuna wañuchinankunapa.

⁶⁶ Chay diyamantapacha aypa katik runakuna manana katirkansapanachu.

⁶⁷ Chayrayku Jesuska ñukaykuna chunka ishkay disipulunkunata tapuwarkansapa:

—¿Kankunapish sakiwanayankichichu?

⁶⁸ Chashna tapuwaptinkuna Simon Pedruka willarkan:

—Maestru ¿pitáti katiymansapa?

Kanllami yachachiwakisapa imashnami Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsashasapa nishpa.⁶⁹ Ñukaykunaka rimanaykita kreyishpaynikuna yachanisapa Tata Dios akllashuptiki allpaman shamushkaykita.

⁷⁰ Chaypina Jesuska ayniwickansapa:

—Ñukaka kankunata akllashkaykichi chimi chunka ishkay disipuluynikuna kanaykichipa. Kankunata akllashka kaptinipish kankunamanta sukmi supayta kasushpa kawsan.

⁷¹ Chashna rimashpa Jesuska rimaykarcan Simon Iskariotepa wambran Judaspa. Judas Jesuspa disipulun kayakashpapish payta rantikurkan chiknik runakuna wañuchinankunapa.

**Jesuspa wawkinkuna mana payta
kreyirkansapachu.**

7 ¹ Chaymanta Galilea partipi ñukaykunawan Jesuska llaktan llaktanpi yachachikupi purirkan. Mana

munarkanchu Judea partipi puriya yachashpa kamachikuk *judiyukuna wañuchinayanankunata.

²Tukuy wata ñukaykuna judiyukuna suk fiestata ruranisapa ñawpa awiluyni kuna ranchunkunapi kawsashkankunata yuyashpa. ³Chay fiesta mana sukan illaptin Jesuspa wawkinkuna willarkansapa:

—Ama kaypika kipariychu. Rillary Judea partiman fiestakuk chay katishuk runakuna almirana ruranaykita kawanankunapa. ⁴Suk runa tukuy runakunapi riksichinakunayashpa mana pakallachu almirana layakunata ruran. Kan almirana layakunata ruranayashpaykika rillary chay atun llaktapi rurak tukuy runakuna kawanankunapa.

⁵Jesuspa wawkinkuna mana payta kreyishpankuna chayta willarkansapa.

⁶Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Tatayni Dioska manara willawashkarachu rinaynipa. Kankunapa ima orapish kaptin allimi rinaykichipa. ⁷Ñukaka mana alli rurak runakunata willani mana allita rurashpa kawsaykanankunata. Chayrayku chikniwansapa. Munayninkunapi kawsak runakuna mana kankunata chiknishunkichichu. ⁸Chayrayku ima orapish kaptin kankunaka chay fiestaman rillarychi. Tatayni Dios manara willawaptin manara risharachu.

⁹Chashna Jesus wawkinkunata willashpa Galilea partipi kiparirkana.

Jesus fiesta ukun yachachikurkan.

¹⁰Chashna Jesus willaptinna chay fiestaman wawkinkunaka rirkansapa. Paykuna rishkankunawasha Jesuspish rirkana. Jerusalenpi chayashpaynikuna pakallalla karkanisapa ama ni pi yachananpa Jesus chaypi kananta.

¹¹Chay fiesta ukun judiyu awtoridar-

kuna Jesusta maskashpa tapunakurkan-sapa:

—¿Maypirá chay runaka?

¹²Tukuy runakuna Jesus yachachikunanta sukan parlachinakurkansapa. Sukkuna rimarkansapa alli yachachikuk runa kananta. Sukkuna rimarkansapa mana alli rurak kashpa llullachikuykunanta. ¹³Paykunaka awtoridarninkunata manchashpankuna upallalla parlachinakurkansapa.

¹⁴Chay fiesta chuskuynin diya Jesuska rirkana Tatan Diospa wasinpi yachachikuk. ¹⁵Chaypi yachachikuykaptin judiyu awtoridarninkunaka almirashpankuna tapunakurkansapa:

—¿Imashnatí kay runaka Tata Diospa rimananta yachan mana ñukanchikuna yachachiptinchikuna?

¹⁶Chayta uyarishpana Jesuska willarkansapa:

—Ñukaka manami kikinipa yuyaynimantachu yachachikuykani. Kachamuwak Tatayni Dios yachachiwashkanta yachachikuykani. ¹⁷Kankunaka Tata Diospa munananta ruranayashpaykichika yachankichiman paypa yuyaynintachu kikinipa yuyaynimantachu yachachikuni nishpa. ¹⁸Suk runa kikinpa yuyayninta yachachikushpa munan runakuna payllata kuyashpa alabanankunapa. Ñukaka munani tukuy runakuna kachamuwak Tatayni Diosta kuyashpa kawsanankunapa. Chayrayku mana llullatachu yachachikumi. Mana nima llullakunichu.

¹⁹Ñawpa alli yachachikuk Moiseska killkadunpi yachachishushkankichi imashnamí allita rurashpa kawsankichi nishpa. Kankuna chayta mana nima kasunkichichu. Moisespá yachachikunanta kasushpaykichika ¿imapati ñukata wañuchiwanayankichi?

²⁰Chashna Jesus sincita willaptinkuna chay runakuna willarkansapa:

—Kanka supayadumi kanki. ¿Pítí wañuchishunayanki?

²¹Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ñuka suk unkudu runata *samana diya alliyachishkani. Chayrayku kankuna rabyashkankichi rimashpa mana allita rurashkaynita. ²²Mash uyariwaychi. Kankunaka Moisespa killkadunta kasushpa ullku wambraykichi pusak diyayuk kaptin samana diya kaykaptinpish pishkitunta sefialapunkichi. Awilunchi Abrahampa tiempunmantapacha chashna tukuy judiyu runakuna ruranchisapa. ²³¿Manachu kankuna Moisespa killkadunta kasushpa samana diya kaykaptinpish ullku wambrata señalachinkichi? Chayrayku ¿imapati piñakunkichi samana diya unkudu runata alliyachiptini? ²⁴Ama rimaychichu suk runa mana alli rurak kananta manara allita yachashpara mana allita rurashkanta. Allita yachashpara chatakuychi.

Jesus rimarkan Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

²⁵Chaymanta Jerusalenpi kawsak runakuna tapunakurkansapa:

—¿Manachu awtoridarninchikuna kay runatata maskaykansapa wañuchinankunapa? ²⁶Kunanka tukuy pi kawaptin kay runaka yachachikuykan. Mana ni pi paytaka michanchu yachachikuptin. Ichará awtoridarninchikuna ña kreyinsapana pay shuyaykananchikuna Tata Diosmanta shamudu runa kananta. ²⁷Paykuna kreyiptinkunapish ūukanchikuna allita yachanchisapa maymantami shamushka kay runaka. Shuyaykananchikuna salvakuk shamuptin mana yachashunchisapachu maymantami shamun nishpa.

²⁸Chayta uyarishpana Jesus *Tata Diospa wasinpi yachachikuykashpa sinchita willarkansapa:

—Kankunaka rimaykankichi ūukata allita riksiwanaykichita. Rimaykankichi yachanaykichita maymantami shamushkani nishpa. Chashna rimashpaykichi-pish mana riksiwankichichu. Nima kachamuwaktapish riksinkichichu. Payka mana ni pita llullachinchu. Ñukaka manami kikinimantachu shamushkani. ²⁹Tatayni Diosmanta shamushkani. Tata Dios kachamuwashka kaptin paytaka allita riksini.

³⁰Chayta willaptinkuna chay awtoridar runakuna Jesusta apinayarkansapa wañuchinankunapa. Manara apirkansa-parachu mana wañunan ora kaptinra.

³¹Jesus willashkankunata uyarishpa aypa runakuna kreyirkansapa Tata Diosmanta shamudu runa kananta. Rimarkansapa:

—¿Manachu kay runaka chay shuyaykananchikuna Tata Diosmanta shamudu runa? Mana ni suk runa paymanta ashwan almirana *milagrukunata ruranmanchu.

Awtoridarkunawan fariseo runakuna Jesusta apinayarkansapa wañuchinankunapa.

³²Runakuna chayta rimaptinkuna *fariseokunawan *saserdotekunapa awtoridarninkuna uyarirkansapa. Chaypina Tata Diospa wasinta kuydak runakunata kacharkansapa Jesusta apinankunapa. ³³Chay kuydakuk runakuna apinayaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Mananami ashwannachu illan kankunamanta ashunaynipa. Kachamu-wak Tatayniman kutisha. ³⁴Chashna riptyni kankunaka maskawashpa mananami tariwankichinachu. Chay rinayniman manami atipankichichu chayayta.

³⁵Chashna Jesus rimaptinna judiyu awtoridarkuna sukwana sukwana tapuna-kurkansapa:

—¿Maymantí rinka kay runaka ñukanchikuna maskashpa mana tarinanchikunapa? Ichará kay llaktamanta rinayan chikan karu llaktaman chaypi judiyumasinchikunawan kawsak. Ichará chay chikan kasta runakunata yachachik rinayan.³⁶ Chayrayku payka rimashka: “Maskawashpa mana tariwankichichu. Ñuka rinaynimana mana atipankichichu chayaya.” Chayta rimashpa ¿imatatí rimaykan?

Jesus yachachikurkan Tata Diospa Espiritun iden ñukñuk yakushina pachyamunanta.

³⁷Tukuy wata chay fiesta tukunan diya tukuy runakuna sukaman ashwanta kushikuksapa. Chay tukunan diya Jesuska aypa runakunapa chawpinkunu-napi shayarishpa sinchita rimakushpa willarkansapa:

—¡Mash uyariwaychi! Kankuna yakunayashpaykichi ñukaman shamuychi upyanaykichipa.³⁸ Tata Diospa rimanani willawananchishina tukuy ñukata kreyiwak runakuna sukaman kushikunkasapa. Shunkunkunapi kawsachikuk yaku pachyamukshina kanka.

³⁹Chayta rimashpa Jesuska yachachikuykarkan payta kreyik runakuna Tata Diospa Espiritunta chaskinankunata. Jesus manara wañushkanmanta kawsamuptiira Tata Diospa Espiritun manara shamurkanrachu payta kreyik runakunapi kawsak.

Jesusrayku chay runakuna ayninakurkansapa.

⁴⁰Jesus yachachikushkanta uyarishpankuna suk runakuna rimarkansapa:
—Kay runaka Moises alli yachachikuk shamunanta rimashkan runami.

⁴¹Sukkuna rimarkansapa:
—Kay runaka shuyaykananchi Tata Diosmanta shamudu runami.

Sukkuna chikan layata rimarkansapa:
—Kay runaka manami shuyaykananchikuna runachu. Tata Diosmanta shamudu runaka manami Galilea partimantachu shamunka.⁴² Tata Diospa killkadunpi riman Tata Diosmanta shamudu runa ñawpa kamachikuk Davidpa miraknin kananta. Chaymanta riman Davidpa Belen llaktanpi nasinanpa.

⁴³Chashna Jesuspa rikchak layata yuyashpangkuna chay runakunaka piñanakurkansapa.⁴⁴ Sukkuna Jesusta apinayarkansapa. Apinayashpapish mana ni pi animukurkansapachu apiyta.

Judiyu awtoridarkuna mana Jesusta kreyinayarkansapachu.

⁴⁵Chay kuydakuk runakuna fariseo runakunaman saserdotekunapa kamachikukninkunaman kutirkansapa. Mana Jesusta pushashpa kutiptinkuna awtoridarkunaka tapurkansapa:

—¿Imapatí chay runataka mana pushamushkankichi?

⁴⁶Chashna tapuptinkuna kuydak runakunaka willarkansapa:

—Payka sukaman allima rimanyakmi. Mana ni pi payshina allita yachachikunchu.

⁴⁷Chaypina fariseo runakunaka willarkansapa:

—Ariya ¿ñachu chay runaka kankunatapish llullachishushkankichina?

⁴⁸Ñukaykunaka manami ni maykan paytaka kreyinisapachu. Niman suk awtoridar niman suk fariseo runa chay runataka kreyinisapachu.⁴⁹Aypa runakuna Tata Diospa killkadunta mana yachashpangkuna paytaka kreyiykansapa. Chayrayku paykunata Tata Dios kastigankasapa.

⁵⁰Chay fariseo runakunawan tantalla Nikodemokarkan. Chay Nikodemoka suk kuti tutapi Jesusta rirkana parlachik.

Payka fariseo runa kayakashpa
fariseomasinkunata willarkansapa:

⁵¹—Tata Diospa killkadun willawan-chisapa ama ni pita kastigananchiku-napa manara allita yachashpara imatami rurashka nishpa. Uchayuk kananta allita yachashpanchikunara chaypira kastigashunchisapa.

⁵²Chashna Nikodemo willaptinkuna fariseomasinkunaka willarkansapa:

—¿Kanpish Galileamantachu kanki?
Mash Tata Diospa killkadunta yachakuy yachanaykipa mana niman suk alli yachachikuk runa Galileamanta shamushkanta.

⁵³Chay fariseokuna ayninakushkanku-nawasha wasinkunaman kutirkansapa.

Jesusman suk uchasapa
warmita pusharkansapa.

8 ^{1*}Fariseo runakuna wasinkunaman kutiptinkuna Jesuska ^{2*}Olivos urkuman rirkana. ²Kayantin diya pakariy-kaptin ³Tata Diospa wasinman ūukayku-nawan kutirkana. Chaypi kaptin aypa runakuna laduncharkansapa. Jesuska tiyarishpa kallarirkan paykunata yachachiysapata. ³Chaypi yachachikuy-kaptin Moisespa killkadunta yachachi-kuk runakunawan fariseo runakuna suk warmita pusharkansapa. Payta chay runakunapa chawpinkunapi churarkan-sapa. Chay warmitaka tarirkansapa chikan ullkuwan uchallikuykaptin. ⁴Chaypina Jesustaka willarkansapa:

—Maestru, kay warmita tarishkani-sapa chikan ullkuwan uchallikuykaptin. ⁵Moisespa killkadunpi yachachiwanchi kay laya warmikunata ruminchashpa wañuchinanchipa. ¿Ima ninkití kanka? Ariya ¿wañuchishunchisapachu?

⁶Chayta tapushpa chay runakunaka munarkansapa pantachishpa Jesusta chatakuya. Chashna tapuptinkuna Jesuska mana nimata aynishpa kumura-

yashpa allpapi dedunwan killkakurkan.

⁷Chashna killkakuykaptin chay runaku-naka kuti kuti tapuykarkansapa. Chaypina Jesuska kuskayashpa paykunata willarkansapa:

—Maykan mana uchayuk kashpayki-chika kallariyichi kay warmita ruminchayta.

⁸Chashna rimashpa Jesuska kashkan kumurayashpa allpapi killkakurkan.

⁹Chaypina tukuy paykuna uchankunata yuyamushpankuna sukmanta sukmanta llukshirkansapa. Ashwan vieju runakuna kallarirkansapa llukshiyta. Chaymanta viejukunata katishpa tukuyna llukshirkansapa. Tukuy chay runakuna llukshiptinkunana Jesuska chay warmiwan kiparirkan. ¹⁰Chaypina Jesuska kuskayamushpa tapurkan:

—¿Maytanatí chay chatashuk runaku-naka rishkasapa? ¿Manachu niman suk animukushka ruminchashuyta?

¹¹Chashna tapuptin chay warmika aynirkan:

—Mana ni maykan, Señor.

Chaypina Jesuska willarkan:

—Ñukapish mana kastigaykichi.

Kunan wasikiman rillay. Amana kashkan uchallikuynachu.

Jesus yachachikurkan tukuy
runakunapa lusnin kananta.

¹²Jesus kashkan chay runakunata yachachishpa willarkansapa:

—Ñukaka tukuy runakunapa lusninshinami kani. Ñukata katiwash-paykichi manana tutapishinanachu purinkichi. Katiwaptikichi yachachiyki-chi allita rurashpa Tata Dioswan luspishina kawsanaykichihipa.

¹³Chashna Jesus willaptinkuna fariseo runakunaka willarkansapa:

—Kikikilla rimaykanki lus kanaykita. Kanlla chayta rimaptiki mana kreyiyki-sapachu.

¹⁴Chaypina Jesuska willarkansapa:
—Kankunaka mana yachankichichu
maymantami shamushkani nima
maymanmi rini nishpa. Ñukaka allita
yachani maymantami shamushkani
maymanmi rini nishpa. Chayrayku
kikinipa rimanaynika allimi. ¹⁵Kankuna
kikikichipa yuyaynikichillamanta
chatawayllapi purinkichi. Ñukaka manami
kankunashinachu ni pita chataykami.
¹⁶Ñukaka chatakushpayni kauskapi
chatakuni. Mana sapallaynillachu
chatakuni. Kachamuwak Tatayni Dioswan
pakta chatakuni. ¹⁷Kankunapa killkaduy-
kichipi yachachishunkichi: Suk runa suk
mana alli rurak runata kankunapi
chataptin suklalla chatakuk runata ama
kreyiyichchu. Ishkay runakuna idenllata
chatakuptinkuna chaypira kreyiyichi.
¹⁸Ñuka rimani alli yachachikuk kanaynita.
Chaymanta kachamuwak Tataynipish
idenllata riman. Chashna Tatayniwan
ñuka idenllata yachachikuptinkuna
kankuna kreyiwanaykichi tiyan.

¹⁹Chashna Jesus willaptinkuna chay
runakunaka tapurkansapa:

—¿Maypití tataykika?
Chaypina Jesuska aynirkansapa:
—Kankunaka ñukata manami
riksiwankichichu. Nima Tataynitapish
riksinkichichu. Ñukata riksiwashpayki-
chika Tataynitapish riksinkichiman.

²⁰Jesus chaykunata yachachikurkan
Tata Diospa wasinpi ofrendakuna
churanankuna kajonkunapa ladunpi.
Chashna yachachikuptinpish manara ni
pi animukurkanrachu apipta manara
oran kaptin.

**Jesus rimarkan mana payta kreyik
runakuna sieluman mana
chayanankunata.**

²¹Chashna manara apipta animukup-
tinkunara Jesuska kashkan yachachi-
kushpa willarkansapa:

—Ñukaka kankunamanta anchusha.
Chashna anchuptini maskawankichi.
Kankunaka mana kreyiwashpaykichika
uchaykichipi wañunkichi. Chayrayku
mana atipankichichu chay rinaynimana
chayayta.

²²Chashna Jesus rimaptin chay
runakunaka willanakurkansapa:

—Ichará kikin wañuchinakunayan.
Chayrayku willawanchisapa mana
atipananchikunata chay rinanman
chayayta.

²³Chashna willanakuptinkuna Jesuska
willarkansapa:

—Kankuna kay allpallapi wañuk
runakuna kankichi. Ñuka sielumanta
shamushkani. Kankuna uchalla
runakuna kankichi. Ñukaka manami
kankunashina ucha rurak runachu kani.

²⁴Chayrayku willashkaykichina uchayki-
chirayku wañunaykichi. Ñuka Tata
Diosmanta shamudu runa kanaynita
mana kreyiptikichi uchaykichipi
wañunaykichi tiyan.

²⁵Chashna Jesus yachachikuptin chay
chiknik runakuna tapurkansapa:

—¿Pití kanki?
Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—¿Imapatí kashkan tapuwankichi?
Kallarinanmantapacha willashkayki-
china. ²⁶Tiyanra aypa layata willanay-
nipe aypa mana alli rurashkaykichi
chatanaynipe. Kankuna mana kreyiwap-
tikichipish kachamuwak Tatayni
yachachiwashkanta kankunata
yachachiykaykichi. Payka sukaman
allima kashpa mana nima llullakunchu.

²⁷Chashna Jesus allita yachachiptin-
kunapish chay chiknik runakunaka
mana entiendirkansapachu Tatan
Diosmanta shamushkanta. ²⁸Chayrayku
Jesuska willarkansapa:

—Kankuna suk kruspi chakatawash-
paykichira yachankichi sielumanta
shamudu runa kanaynita. Ñuka mana

kikinipa yuyayninitachu rurashpa kawsani. Tata Dios yachachiwashkanllatami yachachiykaykichi.²⁹ Kachamuwak Tatayni ñukawan tantalla kawsan. Payka manami sakiwanchu paypa munananllata ruraptini.

³⁰Chashna Jesus yachachikuptinna aypa runakuna kreyirkansapa Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

Jesus chay mana kreyik runakunata willarkansapa mana Tata Diosta kasushpa kawsaykanankunata.

³¹Chaypina Jesuska chay kreyik runakunata yachachirkansapa:

—Kankuna yachachikushkaynita allita kreyishpa kawsashpaykichika deverasmi disipuluynikuna kankichi.³² Chaypira yachankichi kuskanpi yachachikushkaynita. Chaymanta yachachikushkaynita kreyishpaykichi mananami ñawpashina uchallikushpaykichinachu kawsankichi. Mananami patronpa mandunpishinachu kawsankichi.

³³Chaypina chay mana kreyinayak runakunaka willarkansapa:

—¿Imapatí willawakisapa ñukaykuna iden patronpa mandunpishina kanaynikunata? Ñukaykunaka ñawpa awiluynikuna Abrahamka mirakninmi kanisapa. Chayrayku mana ni pipa mandunpichu kanisapa.

³⁴Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Allita uyariwaychi. Kankuna uchasapa runakuna kashpaykichi mana atipankichichu allita rurashpa kawsayta. Chayrayku patronpa mandunpi runakunashina kankichi.³⁵ Patronpa mandunpi kawsak runakuna mana tukuy tiempuchu chaypi kawsansapa. Patronpa wambrankunallami wasinpi kawsansapa. Kankuna munanaykichillata rurashpa manami Tata Diospa wambrankunachu kankichi.³⁶ Ñuka Tata Diospa wambran kashpayni atipani

yanapaynikichita amana uchallikushpa kawsanaykicipa. Chashna yanapaptinira atipankichi allita rurashpa kawsayta. Chaypirami manana patronnikichipishinanachu kawsankichi.³⁷ Abrahampa miraknin kashpaykicipish mana willashkaynita chaskinkichichu. Chayrayku wañuchiwanayayankichi-chi.³⁸ Ñukami Tatayni yachachiwashkanta yachachikuni. Kankunapish tataykichi willashushkankunata ruraykankichi.

³⁹Chashna Jesus willaptinkuna chay runakunaka willarkansapa:

—Ñukaykunapa tataynikunaka Abrahammi.

Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Abrahamka allillata rurashpa kawsarkan. Kankuna deveras paypa miraknin kashpaykichika payshina allillata rurashpa kawsankichiman.

⁴⁰Mana kankunashinachu Abrahamka rurarkan. Ñuka Tata Dios yachachiwashkanta yachachiykaptinipish kankunaka wañuchiwanayankichi.

⁴¹Kankuna chikan tatayuk kankichi.

Chay tataykicipa mana alli rurananta kankunapish rurashpa kawsaykankichi.

Chashna Jesus willaptinkuna chay runakunaka piñakushpa willarkansapa:

—Manami chikan tatayukchu kanisapa. Ñukaykunapa tataynikunaka Tata Diosslami.

⁴²Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankuna deveras Tata Diospa wambrankuna kashpaykichika ñukata kuyawankichiman. Tata Dios kachamuwashka kaptin kay allpaman shamushkani. Manami kikinipa yuyaynillamantachu shamushkani.⁴³ Ñuka yachachikuptini kankunaka mana kreyiwanayankichichu. Chayrayku mana atipankichichu rimanaynita entiendiya.

⁴⁴Supayta uyarishpa munananllata rurashpa kawsankichi. Chayraykumi supayka tataykichi. Paypa mandunpi kawsaykankichi. Supayka kallarinamantapacha wañuchikukmi. Sukaman llulla likidu kashpa sukaman llullachikupi purin. Manami niman suk kuti kuskatachu riman. Kikinllamanta llullakushpa riman. Payka llullallata yachachikun. ⁴⁵Ñuka kuskata yachachikuptinipish kankunaka manami kreyiwankichichu. ⁴⁶Ñukami allillata rurashpa kawsaykani. ¿Maykan kankunatí willawankichi uchayuk kanaynita? Ñuka mana llullakushpa kuskata yachachikuptini ¿imapati mana kreyiwankichi? ⁴⁷Kankuna Tata Diospa wambrankuna kashpaykichika paypa rimananta uyarkinichiman. Mana Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi rimananta mana kasunayankichichu.

**Jesus chiknik runakunawan
sukaman ayninakurkan.**

⁴⁸Chashna Jesus willaptinkuna chay runakunaka sukaman piñakushpa willarkansapa:

—Kuskata rimashkanisapa *samari-tano runa kanaykita. Supayadumi kanki.

⁴⁹Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Manami supayaduchu kani. Tatayni Diosta kushichishpalla kuyani. Payta allita kuyaptinipish kankuna mana kreyiwashpa mana nimatashina kawawankichi. ⁵⁰Mana allita yuyawaptikichipish ñukapa mana nimananchu. Tatayni Dios sukaman munan kankuna kuyawanaykicipa. Mana kuyawashkaykichirayku payka kastigashunkichi. ⁵¹Mash allita uyariwaychi. Tukuy ñukapa yachachikunaynita kasushpa kawsak runakuna manami wañunkasapachu.

⁵²Chashna Jesus rimaptinna chay chiknik runakunaka willarkansapa:

—Kunanka ñami allitana yachanisapa supayadu kanaykita. Ñawpa kawsak awilunchikuna Abrahamka tukuy ñawpa alli yachachikuk runakunapish wañurkansapa. ¿Imapatí rimanki tukuy yachachikunaykita kasushpa kawsak runakuna mana wañunankunata?

⁵³Ariya ¿ñawpa tiempu kawsak awilunchikuna Abrahammanta ashwan alli yachakchu kanki? Payka wañurkan. Chaymanta tukuy ñawpa alli yachachikuk runakunapish wañurkansapa. ¿Ima laya runa kanaykitatí yuyanki?

⁵⁴Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankunaka mana entiendiwaykankichichu. Manami kikinillachu alabana-kuni. Kikinilla alabanakushpaynika mana allitachu rimayman karkan. Tataynimi ñukata alabawan. Kankuna rimankichi ñukapa Tatayni kankunapish Diosnikichi kananta. ⁵⁵Chashna rimashpaykichipish manami paytaka riksinkichichu. Ñukami esika allita riksini. Tata Diosta mana riksinaynita rimashpaynika ñukapish kankunashina llullakuk runa kayman. Tata Diosta allita riksishpayni rimananta allita kasuni. ⁵⁶Kankunapa ñawpa awiluykichi Abrahamka kushikurkan yachashpa ñuka sielumanta shamunaynita. Chaymanta shamunaynita kawashpana sukaman kushikurkan.

⁵⁷Chashna Jesus willaptinkuna chay chiknik runakunaka willarkansapa:

—Llullakuykankimi. Ñami aypa watakunana awilunchi Abraham wañushkan. Kanka manara nima pichka chunka watayuk kashpaykira ¿imapati rimanki Abrahamta riksishkaykita?

⁵⁸Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Manapish Abraham tiyaptinra ñukami ashwan ñawpamantapacha kawsaykani.

⁵⁹Chashna Jesus willaptinkuna chay runakunaka sukaman piñakushpanguna rumikunata apirkansapa ruminchanan-kunapa. Ruminchanayaptinkuna Jesuska chay aypa runakuna ukunpi pakakushpa Tata Diospa wasinmanta llukshirkan.

**Jesus suk mana kawakuk
runata alliyachirkan.**

9 ^{1*}Tata Diospa wasinmanta llukshishpa Jerusalen llaktapi Jesuska ñukaykunawan puriykarkan. Chaypina suk mana kawakuk runata kawarkanisapa. Chay runaka nasishkamantapacha mana kawakurkanchu.

²Payta kawashpaynikuna Jesusta tapurkanisapa:

—Maestru ¿imapatí chay runaka mana kawakuk nasishka? ¿Kikinpa uchanray-kuchu? ¿Tatanpa mamanpa uchankuna-raykuchu mana kawakuk nasishka?

³Jesuska willawarkansapa:

—Kay runaka manami kikinpa uchanraykuchu nima tatanpa nima mamanpa uchanraykuchu mana kawakuk nasirkan. Payka chay laya nasirkan Tata Dios kankunata kawachishunaykichipa atipananta alliyachiyya. ⁴Wañunanchikuna diyakaman kachamuwak Tatayni willawashkanchikunata rurananchikuna tiyan. Wañushpanchikuna manami atipanchisapachu trabajayta. ⁵Manarapish wañushpaynira runakunata yachachiy-kani. Chashna yachachikushpayni ñukaka tukuy runakunapa lusninshinami kani.

⁶Chayta rimashkanwasha Jesuska allpapina tukakurkan. Chay tukayninan suk tipi turuta rurarkan. Chaypina turuwan chay mana kawakuk runapa ishkantin ñawinkunata tuparkan.

⁷Tupashpana willarkan:

—Rillary Siloe tantanachidu yakupi ñawikita mayllamuy.

Siloe shutin riman Kallpachimudu Yaku. Chashna Jesus willaptin payka

rirkan ñawinta mayllakna. Mayllashkan-washa atiparkan kawakuya. Chaypina allita kawakushpa wasinman kutirkan.

⁸Chaypina chay alliyadu runapa ladunpi kawsakkuna chay kullkita mañakuptin kawak runakuna payta kawashpa tapunakurkansapa:

—¿Manachu kayka tiyarispa kullkita mañakuk runa?

⁹Sukkuna rimarkansapa:

—Ariya paymi mana kawakuk runa karkan.

Sukkuna rimarkansapa:

—Payshina rikurishpapish manami paychu.

Chashna chay runakuna sukaman ayninakuptinkuna chay alliyadu runaka willarkansapa:

—Ñukami kani kullki mañakuk runaka.

¹⁰Chashna rimaptinna chay riksik runakunaka tapurkansapa:

—¿Imashnatí atipanki kawakuya?

¹¹Chashna tapuptinkuna willarkan-sapa:

—Chay runa Jesusmi suk tipi turuta rurashpa ñawinkunata tupashpa willawashka: “Rillary Siloe yakupi ñawikita mayllamuy.” Chashna willawap-tinna rirkani mayllak. Mayllashkaynimantapacha atipani allita kawakuya.

¹²Chaypina chay runakuna paytaka tapurkansapa:

—¿Maypití kunanka chay alliyachi-shushka runaka?

Chashna tapuptinkunana willarkan-sapa:

—Manami yachanichu.

**Samana diya Jesus chay runata
alliyachishkanrayku fariseo
runakuna sukaman
piñakurkansapa.**

¹³⁻¹⁴Jesus chay mana kawakukpa ñawinta turuwan tupashpa alliyachish-

kan diyaka *samana diya karkan. Chayrayku ladunpi kawsak runakuna chay runataka *fariseo awtoridarkunaman pusharkansapa chatanankunapa. ¹⁵Chaypina fariseokunaka payta tapurkansapa:

—¿Imashnatí kanka mana kawakuk kashkaykimanta atipanki kawakuytana? Chashna tapuptinkuna willarkansapa: —Suk runa turuwan ñawinita tupaptin rishkani yakuwan mayllak. Mayllashkayni ratumanta atipani kawakuya.

¹⁶Chashna willaptinkuna suk fariseokunaka rimarkansapa:

—Samana diya alliyachishushpa chay runaka manami Tata Diosmanta shamudu runachu.

Sukkuna rimarkansapa:

—Uchaspala runa kashpaka manami atipanmanchu kay almirana layata runayta.

Chashna ayninakushpanguna chay fariseokunaka mana atiparkansapachu suk yuyayllapi kipariyta. ¹⁷Chaypina kashkan chay alliyadu runataka tapurkansapa:

—Chay alliyachishuk runapaka ¿imatati kanka rimanki?

Chaypina chay runaka willarkansapa:

—Ñuka yuyani alli yachachikuk runa kananta.

¹⁸Chaypina chay awtoridarkunaka mana kreyinayarkansapachu chay runa mana kawakuk kashkanta nima alliyadu kashkanta. Chayrayku payta llukshichishpanguna tatanta mamanta kayachirkansapa. ¹⁹Tatan maman shamuptinkuna paykunata tapurkansapa:

—Kankuna willawaysapa. ¿Deveraschu chay runaka wambraykichi? ¿Deveraschu mana kawakuk nasishka? Mana kawakuk nasishpaka ¿imashnatí kunanka allitana atipan kawakuya?

²⁰Chaypina tatan mamanka willarkan-sapa:

—Ariya chay runaka wambraynikunami. Ariya mana kawakukmi nasirkan.

²¹Manami yachanisapachu imashnami alliyashka nishpa. Nima yachanisapachu pimi alliyachishka nishpa. Kikinta tapuychi. Payka ñami atun runana. Paymi allita willashunkichi imashnami atipashka kawakuya.

²²Tatan mamanka manchakuywan chashna aynirkansapa. Manarapish Jesus chay runata alliyachiptin fariseo awtoridarkuna paktanakushpa tukuy runakunata willarkansapa: “Maykan runa rimaptin Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta paytaka tantanakunanchikuna wasimanta karkushunchisapa ama kutin yaykunarpa.”

²³Fariseokunata manchashpanguna chay alliyadu runapa tatan mamanka willarkansapa: “Payka ñami atun runana. Kikinta tapuychi.”

²⁴Chaypina awtoridarkunaka chay alliyadu runata kashkan yaykuchishpan-kuna willarkansapa:

—Tata Dioska tukuy rimanyakita uyariykan. Chayrayku kuskata rimay. Ñukakuna yachanisapa chay alliyachishushka runaka sukaman uchasapa kananta.

²⁵Chashna willaptinkuna payka willarkansapa:

—Ñukaka manami yachanichu chay runa uchasapachu manachu nishpa. Allita yachani mana kawakuk kashkay-nimanta allitana kawakunaynita.

²⁶Chaypina kashkan tapurkansapa:

—¿Imata rurashpatí chay runaka alliyachishushka?

²⁷Chaypina payka aynirkansapa: —Ñami tukuytana willashkaykichi. Willaptinipish manami kreyiwankichichu. ¿Imapatí kuti kuti tapuwankichi? Ichará kankunapish Jesustaka katinayankichi.

²⁸Chaypina chay awtoridarkunaka sukaman piñayashpa willarkansapa:

—Kanmi chay runataka katinki.

Ñukaykunaka ñawpa alli yachachikuk Moisesllata katinisapa. ²⁹Allita yachanisapa Tata Dioska Moiseswan parlashkanta. Mana nima yachanisapachu pimi chay Jesusta kachamushka nishpa.

³⁰Chaypina chay runaka willarkansapa:

—Ñukaka sukaman almirani kankuna mana yachaptikichi pimi Jesusta kachamushka nishpa. Chay runa alliyachiwashkanrayku yachankichiman Tata Dios kachamushkanta. ³¹Tukuy runakuna allita yachanchisapa Tata Dios payta kuyak payta kasuk runakunnallata uyarinankunata. Manami uchasapa runakunata uyarinsapachu. ³²Ñawpamantapacha kunankaman mana uyarishkanchisapachu ni pi mana kawakuk nasishkata alliyachishkanta. ³³Kay runa mana Tata Diosmanta shamushka kashpaka manami kay almirana *milagruta atipanmanchu rurayta.

³⁴Chashna chay runa willaptinkuna fariseo awtoridarkunaka sukaman piñakushpa willarkansapa:

—Kanka nasishkaykimantapacha sukaman uchasapami kanki. Chashna uchasapa kayakashpaykika ¿imashnatí ñukaykunata yachachiwanayankisapa?

Chayta willashpankuna chay runata chay tantanakunankuna wasimanta karkurkansapa.

**Jesus yachachikurkan mana
kreyikuk runakuna iden mana
kawakuk runakunashina
kanankunata.**

³⁵Chaymanta Jesuska yacharkan chay alliyachishkan runata karkushkankunata. Chayta yachashpa payta tarishpa tapurkan:

—¿Kanka kreyinkichu Tata Diospa wambran sielumanta shamushkanta?

³⁶Chashna Jesus tapuptin chay runaka willarkan:

—Maestru, willaway ¿pití chay sielumanta shamudu runaka payta kreyinaynipa?

³⁷Chashna chay runa willaptin Jesuska willarkan:

—Ñukami kani. Mana riksiwashpaykipish parlachiwaykanki.

³⁸Chaypina chay runa Jesusta kuyashpa ñawpakinipi kunkurikushpa willarkan:

—Señor, kreyikuni Tata Diosmanta shamushkaykita.

³⁹Chaymanta Jesuska willarkan:

—Ñukaka sielumanta kay allpaman shamushkani tukuy kreyiwak runakunata salvanaynipa mana kreyiwak runakunata kastiganaynipa. Uchasapa runakuna iden mana kawakuk runakunashina. Paykuna munaptinkuna yachachishasapa allita Tata Diosta riksinankunapa. Chaymanta suk runakuna kikinlla llullachinakushpa rimansapa Tata Diosta allita riksinankunata. Paykunaka yuyanakunasa alli kawakuk runakunashina kanankunata. Ñukaka sielumanta shamushkani paykunata yachachinaynipa mana kawakukshina kanankunata.

⁴⁰Chayta uyarishpa suk fariseokuna willarkansapa:

—¿Ñukaykunatachu willawaykankisapa iden mana kawakuk runakunashina kanaynikunata?

⁴¹Chaypina Jesuska aynirkansapa:

—Kankuna llullakushpa rimankichi alli kawakuk runakunashina Tata Diosta allita riksinaykichita. Chayrayku Tata Dios kastigashunkichi. Kankuna mana kawakuk runakunashina mana Tata Diosta riksiyta yachaptikichika payka mana kastigashunkichimanchu.

Jesus yachachikurkan ovejakuna kuydak runapa ejemplunta.

10 ¹⁻²Chaymanta Jesuska chay runakunata yachachishpa willarkansapa:

—Allita uyariwaychi. Tiyan ovejakunapa alli kuydak runa. Amusayaptin payka ovejankunata wertapi yaykuchin tutapi allita kuydanankunapa. Chay wertapa sukkalla punkunta chay alli kuydak runaka yaykun. Wakin runakuna suwakunayashpa maytapish kaptin chay wertata yaykunsapa.

³Chaymanta tukuy tuta suk runa chay werta punkunpi kiparin kuydananpa. Pakariptin punkuta kicharin ovejakuna kuydak runa yaykunapa. Chaypina chay diyapi kuydak runa tukuy kikinpa ovejankunata sukta sukta shutinkunamanta kayashpa llukshichinsapa. Ovejakunaka kuydakpa ikunta allita riksishpa katinsapa. ⁴Chashna ovejakunata llukshichishpa ñawpakaninkunata rin. Chay ovejakuna kikin kuydakninpai kunka riksishpa katinsapa. ⁵Chikan runapa ikunta mana riksishpa mana katinsapachu. Chay chikan runa kayaptinpish mana riksishpa manchakushpa nitikunsapalla.

⁶Chashna Jesus yachachiptinkuna chay chiknik runakunaka mana entiendirkansapachu imapami chashna yachachirkansapa nishpa.

Jesus yachachikurkan iden ovejakunapa alli kuydak runashina kananta.

⁷Chashna chay runakuna mana entiendiptinkuna Jesuska kashkan yachachirkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Ñukaka ovejakunapa yaykunan punkunshinami kani. ⁸Ñukamanta ñawpakte aypa llullakuk runakuna shamurkansapa.

Paykunaka sukaman pantachichishush-paykichi ovejakunata suwakuk runakunashinami. Ovejaynikuna ñukata allita riksiwashpa mana paykunata kasushka-sapachu. ⁹Ñukaka ovejaynikunapa punkunshinami kani. Ñukata katiwaptikichi amachaykichi ama ni pi wakllichishunaykichipa. Tata Diospa kawsananpi yaykuchiykichi. Yachachikunaynikunata kreyishpaykichika ovejakuna alli pastuta tarikshinami kankichi.

¹⁰Tukuy mana alli yachachikuk runakuna ovejakuna suwak runakunashinami. Suwa runa shamus ovejakunata suwaklla wañuchiklla kulluchiklla. Ñukaka shamuskani allita yanapakniki sukaman allita kushikushpa Tata Dioswan kawsanaykichipa.

¹¹Ñukaka ovejakunata alli kuydak runashinami kani. Alli kuydak runa kashpayni wañusha ovejaynikunata yanapanaynikunapa.

¹²Wakin runakuna kullkita chaskinayashpalla ovejakunata kuydansapa. Chay ovejakuna mana kikinkunapa kaptin mana allitachu kuydansapa. Puma shamuptin ovejakunata sakishpa kallpansapa mana doyñunkuna kashpankuna. Chaypina puma tukuy ovejakunata chayta chayta kallpachinsapa. ¹³Chay kullkita munashpalla kuydakuk runakuna mana nima llakichishpa ovejakunata sakinsapa.

¹⁴⁻¹⁵Ñukaka mana paykunashinachu kani. Ñukaka ovejakunata alli kuydakshinami kani. Tatayni Dios sukaman allita riksiwan. Ñukapish sukaman allita payta riksini. Chashnashina ñuka ovejaynikunata riksini. Ovejaynikunapish ñukata riksiwansapa. Kankuna riksiwashpaykichi ovejaynikunashinami kankichi. Ovejaynikunashina kaptikichi wañusha kankunata salvanaynikunapa.

¹⁶Chaymanta chikan kasta runakuna tiyan. Paykunapish ovejaynikunashi-

name. Paykunapish riksiwashpa kasuwashpa kawsankasapa. Chaypina kankuna paykunawan ovejaynikunashina kankichi. Ñukallami tukuy kankunata kuydashkaykichi.

¹⁷Kankunata kuydashpa wañusha. Wañushkaynimanta kashkan kawsamusa. Chayrayku Tatayni sukaman kuyawan. ¹⁸Tatayni Dioska kachamuwashka wañushpa kashkan kawsamunaynipa. Chayrayku ñuka kikini munashpa wañusha. Kikini munashpa kashkan kawsamusha. Mana munaptinika ni pi wañuchiwanmanchu.

¹⁹Chashna Jesus willaptinkuna chaychiknik runakunaka suk layata suk layata ayninakurkansapa. ²⁰Sukkuna rimarkansapa:

—Kay runaka supayadu kashpa dementu likidumi. Chayrayku ama paytaka kreyiyachichu.

²¹Sukkuna Jesusta kreyishpa willanakurkansapa:

—Payka mana supayaduchu. Supayadu runa mana chashnachu willawanchimansapa. Supayadu runa mana alliyachinmanchu mana kawakuk runata.

Chiknik runakuna Jesusta wañuchinayarkansapa.

²²Jerusalen llaktapi tamya tiempu tukuy wata su fiestata ruranisapa. Ñawpa tiempu awiluynikuna *Tata Diospa wasin wakllidu kashkanmanta allicharkansapa. Chay allichashkunkunata yuyashpa chay fiestata ruranisapa.

²³Chaypina Tata Diospa wasin atun ramadonpi Jesuska puriykarkan. Chay ramadonpa shutin karkan Salomon Yakyunan. ²⁴Chay ramadonpi puriykapit chiknik runakuna payta laduncharkansapa. Piñayashpa tapurkansapa:

—¿Imapatí mana allita willawankansapa? Shuyaykanaynikuna Tata

Diosmanta shamudu runa kashpaykika kuanlla willawaysapa.

²⁵Chashna willaptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Ñami kuskatana willashkaykichi.

Kankunaka manami kreyiwanayankichichu. Tatayni allita willawaptin aypa almirana *milagruta rurashkani. Chaykunata kawashpaykichi yachankichiman ñuka shuyaykanaykichi Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita.

²⁶Kankunaka mana ñukapa ovejaynikunachu kankichi. Chayrayku mana kreyiwanayankichichu. ²⁷Ovejaynikunami ikuynta uyarishpa katiwansapa. Ñukapish paykunata allita riksinisapa.

²⁸Ñuka ovejaynikunata kuydaptinikuna makiniñimanta mana ni pi niman suktakichuwankachu. Ñuka paykunata kawsachiptini Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsankasapa. Mana kutin wañunkasapachu. ²⁹Tatayni Dioska tukuy kreyiwak runakunata ñukapa makiniñipi kuwashka kuydanaynispasa. Paypish paykunata kuydansapa. Tatayni Dioslla tukuy pimanta ashwan rikchak layata atipan rurayta. Chayrayku mana ni pi paypa makinmanta chay kreyiwak runakunata atipanchu kichuyta. ³⁰Ñuka Tatayni Dioswan suklalla kanisapa.

³¹Chashna Jesus rimaptinna chaychiknik runakunaka kashkan rumikunata apirkansapa Jesusta ruminchanankunapa. ³²Ruminchanayaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Tatayni Dios yanapawaptin ñuka rikchak laya alli ruranakunata rurashkani. ¿Ima alli rurashkayniraykutí wañuchiwanayankichi?

³³Chashna Jesus tapuptinkuna chaychiknik runakunaka willarkansapa:

—Manami alli rurashkaykiraykuchu wañuchinayaykisapa. Runalla kaykashpayki rimaykanki Tata Dioswan

sukllalla kanaykita. Chashna rimashpayki sukaman uchallikuykanki. Chayrayku wañuchinayaykisapa.

³⁴Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Kankunapa killkaduykichipi Tata Dios riman: “Ñuka willashkaykichi dioskunashina kanaykichita.” ³⁵Chashna Tata Dios rimaptin mana ni pi atipanchisapachu rimayta mana alli kananta. Tata Dios suk kamachikuk runakunata willarkansapa paykuna dioskunashina kanankunata.

³⁶Ñuka Tata Diospa wambran kaptini payka akllawashpa kachamuwashka kay allpaman shamunaynipa. Chayta rimaptini ¿imapati willawaykankichi Tata Diosta piñachinaynita? ³⁷Tatayni ruranan milagrukunata mana ruraptinika alli kanman mana kreyiwanaykichipa. ³⁸Chay almirana milagrukunata ruraptini kreyiwanaykichi tiyan. Mana ñukata kreyiwashpaykichipish kreyiyichi Tata Dios yanapawaptin chay milagrukunata rurashkaynita. Chashnamanta yachankichi Tatayni Dios ñukawan kawsananta. Ñukapish paywan kawsani.

³⁹Chashna Jesus rimaptin chay chiknik runakunaka kashkan munarkan-sapa apiyta. Apinayaptinkunapish Jesus paykunamanta kishpishpa ashurkan.

⁴⁰Ashushpana Jordan yakuta chiimbashpa Jesuska ñukaykunawan kutirkan maypicha Juan bawtisashkan llaktaman. Chay llaktapi kiparirkana.

⁴¹Chayman riptinikuna aypa runakuna rirkansapa Jesusta kawak. Paykunaka rimarkansapa:

—Juanka manami niman suk almirana milagruta rurashkachu. Mana ruraptinpish tukuy Jesuspa willawashkanchikunata kawaykanchisapa.

⁴²Chashna rimashpa aypa chay llaktapi kawsak runakuna kreyirkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

**Jesuspa parlakmasin
Lasaro wañurkan.**

11 ¹Jesuspa tiyarkan suk parlakmasin Lasaro. Payka fatalta unkukan. Lasaroka kawsarkan Betania llaktapi ishkay paninkunawan tantalla. Suk panin karkan Marta. Suk karkan Mariya. ²Chay tiempu Mariyaka manara mishkilla asnak wirata Jesuspa chakinpi ichapurkanrachu nima chukchanwan chakichirkanrachu.

³Chaypina Lasaro fatal unkudu kaptinna chay ishkay paninkunaka Jesusta kayachishpa willachirkansapa:

—Señor, kuyanakukmasikika fataltami unkun.

⁴Chashna Lasaropa paninkuna willachiptinkuna Jesuska yacharkan Lasarota wañushkanmanta kawsachimunanta. Chayrayku ñukaykuna disipulunkunata willawarkansapa:

—Lasaro wañushpapish mana wañuduchu kiparinka. Payka unkushka tukuy runakuna yachanankunapa Tata Dios rikchak laya atipak kananta. Unkushka tukuy runakuna yachanankunapa ñuka Tata Diospa wambran kashpa rikchak laya atipak kanaynita.

⁵Jesuska sukaman Lasarota paninkunata kuyashpankunapish manara rinayarkanrachu paykunata kawak.

⁶Lasaro unkudu kananta yachashpapish ishkay diyatara chay llaktapi kiparirkana.

⁷Chaypina ñukaykunata willawarkan-sapa:

—Akyuchi kashkan Judea partiman.

⁸Chashna Jesus willawaptinkuna willarkanisapa:

—Maestru, kanimpalla Judea partipi kaptiki chiknishuk runakuna rumincha-shunayarkansapa wañuchishunayashpa. ¿Imapati chayman kashkan rinayanki?

⁹Chashna ñukaykuna willaptinikuna Jesuska willawarkansapa:

—¿Manachu intika chunka ishkay orata lusichikun? Chashna lusichikuptin atipanchi mana mitkakushpa puriya.
¹⁰Tutapi mitkakuypi purinchisapa mana lus tiyaptin.

¹¹Tukuy chayta rimashkanwasha Jesuska willawarkansapa:

—Chay alli parlakmasinchikuna Lasaroka ñami puñuykanna. Risha rikchachik.

¹²⁻¹³Chashna willawashpankuna Jesuska rimaykarkan Lasaro wañuskanta. Ñukaykuna yuyarkanisapa puñuykananllata rimashkanta.

Chayrayku willarkanisapa:

—Maestru, puñushpaka alliyankami.

¹⁴Chaypina Jesuska kuskata willawarkansapa:

—Lasaroka ñami wañushkana.

¹⁵Kushikuni kawsaykaptinra mana rinayashkaynita. Suk alli almirana *milagruta rurasha ashwan allita kreyiwanaykichipa. Kunanka akuychina kawak.

¹⁶Chashna Jesus willawaptinkuna disipulumasinkuna Tomas Gemelo willawarkansapa:

—Akuychi ñukanchikunapish Jesuswan tantalla wañuk.

Jesus Martata yachachirkán.

¹⁷Chaymanta rishpaynikuna Betania llakta mañanpi chayarkanisapa. Chaypina Jesuska uyarirkan chusku diyana Lasaro pampadu kananta.

¹⁸Betania llaktamanta Jerusalen llaktaka kimsa kilometrullapi karkan.

¹⁹Jerusalenpi kawsak runakuna Lasaro wañushkanta yachashpankuna aypa rirkansapa Mariyata Martata kushichik ama sukaman llakinankunapa.

²⁰Marta Jesus chayaykananta yachashpa llukshirkan tinkuk. Mariyaka wasillapi kiparirkán. ²¹Chaypi Jesusta tinkushpa willarkan:

—Maestru, turinika ñami wañushkana. Kaypi kaptikika manami wañunmanchu karkan. ²²Chashna wañudu kaptinpish yachani kunan Tata Dios rikchak laya willanaykita rurananta.

²³Chaypina Jesuska willarkan:

—Turikika kawsamunan tiyan.

²⁴Martaka willarkan:

—Ariya allita yachani kay allpa tukunan diya tukuy wañudu runakuna kawsamunankunata. Chay diya turinipish kawsamunka.

²⁵Chashna willaptin Jesuska willarkan:

—Ñukami kawsachikuk runa kani.

Ñukata kreyiwashpa kawsak runakuna wañushpapist kashkan kawsamunankuna tiyan mana kutin wañunankunapa.

²⁶Tukuy ñukata kreyiwashpa kawsak runakuna wañushpapist kawsamunkasapa. ¿Kay willashkaynita kreyinkichu?

²⁷Chashna willaptin Martaka willarkan:

—Ariya maestru, ñukaka tukuy shunku kreyini kanna shuyaykanaynikiuna Tata Diosmanta shamudu runa kanaykita. Tata Diospa wambran kashpayki kay allpaman shamushkanki.

Lasarota pampashkankuna machay ladunpi Jesus wakakurkan.

²⁸Chayta willashkanwasha Martaka Jesusta sakishpa ñañan Mariyata rirkana kayak. Wasinpi chayashpa upallalla willarkan:

—Maestrunchika chayrak chayamushka. Munan rinaykipa kawak.

²⁹Chashna willaptin Mariyaka utkakushpa rirkana Jesusta tarik.

³⁰Jesuska manara Betania llaktapika yaykurkanrachu. Maypicha Martawan parlashkanpi kiparirkana Mariyata shuyashpa.

³¹Chaypina Mariya turbakushpa wasinmanta llukshiptin chay kushichik

runakuna kawarkansapa. Paykunaka katirkansapa yuyashpa Mariya riyananta turinta pampashkankunapi wakakuk. ³²Mariya Jesuspi chayashpana ñawpakninpí kunkurikushpa willarkan:

—Maestru, kaypi kaptikika turinika manami wañunmanchu karkan.

³³Chashna willashpana Mariyaka sukaman wakakurkan. Chay katik runakunapish wakakurkansapa. Tukuy paykunata kawashpa Jesuspish sukaman turbakushpa llakirkan. ³⁴Chaypina tapurkansapa:

—¿Maypiti Lasarota pampashkankichi?

Paykunaka willarkansapa:

—Mash akuychi kawak.

³⁵Chaypina Jesuspish wakakurkan. ³⁶Chashna wakakuptin kawashpa chay runakuna almirashpa willanakurkansapa:

—Mash kawaychi. Sukaman Lasarota kuyashka.

³⁷Sukkuna rimarkansapa:

—Kay runaka mana kawakuk runata alliyachirkan. Lasaro manarapish wañuptinra ¿imapatí mana alliyachishka?

Lasaro wañushkanmanta kawsamurkan.

³⁸Chaypina Jesus kashkan sukaman llakishpa Lasarota pampashkankunapi chayarkan. Suk machay ukupi pampadu karkan. Chay machaypa punkun atun rumiwan wichkadu karkan. ³⁹Jesus chaypi chayashpa katik runakunata willarkansapa:

—Chay rumita ashuchiychi.

Chashna Jesus willaptinkuna wañudupa panin Martaka payta willarkan:

—Maestru, ñami chusku diyana turini wañushkan. Ñami sukamanna asnan.

⁴⁰Chashna willaptinna Jesuska willarkan:

—¡Manachu willashkaykina tukuy shunku kreyiwashpaykika Tata Dios rikchak laya atipak kananta kawanaykita?

⁴¹Chaypina chay rumita ashuchiptionkuna Jesuska altuta chapashpa Tatanta willarkan:

—Tatayni, kanta roygaptini uyariwashkanki. Chayrayku sukaman agradesiyki. ⁴²Ñukaka allita yachani parlachiptini tukuy tiempu uyariwanaykita. Chayrayku kunanka roygayki yanapawanaykipa kay runakuna kreyiwanankunapa kachamuwashkaykita.

⁴³Chaypina Tatanwan parlashkanwsa Jesuska sinchita kayarkan:

—¡Lasaro, chay machay ukumanta llukshimuy!

⁴⁴Chashna Jesus willaptinna Lasaroka kawsamushpa chay machay ukumanta llukshimurkan. Kunkanmanta chakinkaman llachapawan alli wankudu karkan. Uyanpish llachapawan arkadu karkan. Chashna llukshimuptin Jesuska chay runakunata willarkansapa:

—Chay wankushkankuna llachapata surkupuychi wasinman rinanpa.

Chashna Jesus willaptinkuna wankushkan llachapata surkupurkansapa.

Awtoridarkuna parlanakurkansapa Jesusta wañuchinankunapa. (Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lk 22.1-2)

⁴⁵Chaypina aypa Mariyawan rik runakuna Jesus Lasarota kawsachimushkanta kawashpana kreyirkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

⁴⁶Chaypina suk kawak runakuna rirkansapa *fariseo awtoridarkunata willak Jesus Lasarota wañushkanmanta kawsachimushkanta.

⁴⁷Chaypina fariseokunawan *saserdotekunapa ashwan sinchi awtoridarninkunka tantanakushpa willanakurkansapa:

—¿Imatati rurashunchisapa? Chay runaka aypa almirana milagrunkunata ruraykan.

⁴⁸Sukkunaka rimarkansapa:

—Ichará ashwan almirana milagrunkunata ruraptin tukuy runakuna paytana kreyishpa katinkasapa. Chashna tukuy runakuna payta katiptinkuna *romano kamachiwakninchikuna piñakushpa shamunmansapa *Tata Diospa wasinta urmachik. Chaymanta ñukanchikunawan makanakushpa kulluchiwanchimansapa.

⁴⁹Chay tantanakudu awtoridarkunapi tiyarkan saserdotekunapa ashwan sinchi kamachikuk runa. Chay wata chay ashwan sinchi kamachikuk saserdote karkan Kayfas. Payna tukuy chay tantanakudu awtoridarkunata willarkansapa:

—Kankunaka manami nimata yachankichichu. ⁵⁰¿Manachu yachankichi? Ashwan alli kanman suk runalla wañunarpa ama tukuy *israel runakuna wañunanchikunapa.

⁵¹Chay wata Kayfas tukuy saserdotekunapa sinchi kamachikunkinkuna kaptin Tata Dioska payta yachachiyarkan. Chayrayku mana kikinpa yuyaynimantachu chayta rimarkan. Tata Dios yachachiptin rimarkan Jesus wañunanta ama *judiyu runakuna wañunankunapa. ⁵²Tata Dios payta yachachirkhan manami judiyu runakunallapachu Jesus wañunanta. Jesuska wañurkan tukuy llaktakunamanta Tata Diospa wambrankunatapish tantanachinankunapa.

⁵³Chay judiyu awtoridarkuna parlashankunka diyamantapacha allita yuyaykurkansapa Jesusta wañuchinankunapa.

⁵⁴Jesuska chayta yachashpa manana yachachikupinachu purirkhan. Judea partimanta ñukaykunawan tantalla llukshirkan. Chaypina Efrayin llaktapi chayarkanisapa. Chay llakta ladunpi tiyarkan manllayba chunlla chakidu allpa. Chay llaktapi Jesuska ñukaykunawan kiparirkan.

⁵⁵Chay tiempu tipillana illarkan judiyu runakuna *Paskua fiestata rurashpa Tata Diosta kuyanaynikunapa. Manarapish chay fiesta kallariptin Jerusalen llaktapi aypa runakuna chayamuykarkansapa. Paykunaka Tata Diospi chuya chuya mana uchayuk rikurinankunapa armakurkansapa.

⁵⁶Chashna Jerusalen llaktapi paykuna chayashpankuna Jesusta maskarkan-sapa. Tata Diospa wasinman rishpa sukwani tapunakurkansapa:

—¿Imatati yuyankichi? ¿Kay Paskua fiestaman shamunkachu?

⁵⁷Fariseo runakunawan saserdotekunapa awtoridarninkuna Jesusta apinayarkansapa wañuchinankunapa. Chayrayku Paskua fiesta pasak runakunata willarkansapa:

—Yachashpaykichi maypimi Jesus kananta willawaychi.

**Mariya Jesuspa chakinpi mishkilli
asnak wirata icharkan.**

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

12

¹Chaymanta sokta diya *Paskua fiesta illaptin Betania llaktaman Jesuska ñukaykunawan kashkan rirkan. Chay llaktapi Jesus kawsachimushkan Lasaroka kawsarkan. ²Chaypina Lasaro paninkunawan kushikushpa suk almorsuta rurarkan aypa invitadukuna Jesuswan tantalla mikunankunapa. Chaypina Lasaropish mesapi Jesuswan tantalla mikuykarkan. Panin Marta sirvikuykarkan. ³Chaypina mikuykaptinikunana Mariyaka aypa chaniyuk

mishkilla asnak wirata apamurkan. Chayta Jesuspa chakinpi icharkan. Chaymanta chukchanwan chakichipurkan. Chashna chay mishkilla asnak wirata ichaptin tukuy chay wasi uku mishkilla asnarkan. ⁴Chayta kawashpa chay Jesusta rantikuk disipulun Judas Iskariote piñakushpa mikukmasinkunata willarkansapa:

⁵—¿Imapati chay mishkilla wirata usuchiyan? Chayta aypa kullkipi rantikunman karkan mana nimayuk runakunata yanapananpa.

⁶Judaska chayta rimarkan chay kullkita kikinllapa munashpa. Mana yanapanayarkanchu mana nimayuk runakunata. Payka disipulumasinkunapa kullkinkuna wakaychak kashpa suwapuksapa.

⁷Chaypina Jesuska Judasta willarkan: —Ama Mariyata michaychu. Payka pampawanankunata yuyashpa chay mishkilla asnak wirata wakaychashka. ⁸Mana ni maypi mana nimayuk runakuna illanchu yanapanaykichipa. Ñuka mana unaytanachu kankunawan kawsasha.

Awtoridarkuna Lasarota chiknishpa wañuchinayarkansapa.

⁹Jesus Betaniapi kananta yachashpankuna aypa runakuna rirkansapa payta kawak. Chay kawsachimushkan Lasarotapish rirkansapa kawak. ¹⁰⁻¹¹Wañushkanmanta kawsamuðu Lasarota kawashpankuna aypa runakuna kreyirkansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu runa kananta. Manana *saserdotekunapa awtoridarninkunataka katinayarkansapanachu. Chayrayku paykunaka Lasarotapish yuyarkansapa wañuchiyya.

Jerusalenpi Jesus yaykurkan.

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lk 19.28-40)

¹²Chaymanta aypa runakuna rirkansapa Jerusalen llaktaman Paskua

fiestata pasanankunapa. Chayamush-kankuna kayantin paykunaka yacharkansapa Jesuspish shamuykannya. ¹³Sukaman kushikushpa polponta pankakunata tipishpankuna rirkansapa Jesusta tinkuk. Kushikuyninkunawan sinchita willarkansapa:

—¡Akuychi alabaypachi Tata Diosmanta shamudu runataka! Payka shamuykanna *israel runakunata kamachiwananchikunapa.

¹⁴⁻¹⁵Chay runakuna manara sukaman kushikushpa tinkuptinkunara Jesuska suk burruta tarishpa montarkan. Chashna montashpa Jerusalenpi yaykurkan.

Ñawpa killkadunpi Tata Dios rimarkan: “Ama manchakuychichu, Sionpi kawsak runakuna. Mash kawaychi.”

Suk burru sawanpi kankunapa sinchi kamachishuknikichi runa ñami shamuykanna.”

Ñawpa tiempu Tata Dios rimashkan-shina Jesuska Jerusalenpi yaykurkan.

¹⁶Chay tiempu ñukaykunaka manara entiendikanisaparachu imapami chashna Jesuska Jerusalenpi yaykurkan nishpa. Jesus wañushkanmanta kawsamuptinra yuyarkanisapa Tata Diospa ñawpa killkadun rimananshina Jesus rurashkanta.

¹⁷Aypa runakuna kawarkansapa Jesus Lasarota wañushkanmanta kawsachi-mushkanta. Paykunaka tukuy pita chayta parlachirkansapa. ¹⁸Chay *milagruta rurashkanta yachashpa aypa runakuna rirkansapa Jesusta tinkuk.

¹⁹Tinkuk riptynkunana *fariseo awtoridarkuna sukaman piñakushpa willanakurkansapa:

—Amana kawapayaypachinachu. ¡Mash kawaychi! Chay runakuna mananami ñukanchikunata kasuwanchi-sapanachu. Tukuyna chay Jesusta katinsapa.

**Gresia partimanta runakuna
Jesusta riksinayarkansapa.**

²⁰Chay fiesta ukun Jerusalenman *judiyu runakunawan tantalla Gresia partimanta runakunapish shamurkan-sapa Tata Diosta kuyanankunapa.

²¹Chay runakunaka Jesuspa disipulun Felipita laduncharkansapa. Felipika Galilea partipi Betsaida llaktamanta karkan. Chay Gresiamanta runakunaka Felipitaka willarkansapa:

—Señor, pushawaysapa Jesusman. Ñukaykunapish paywan parlanayani-sapa.

²²Chashna chay runakuna willaptin-kuna Felipika rirkana Andresta willak. Chaypina paykuna rirkansapa Jesusta willak.

²³Chashna willaptinkuna Jesuska tukuy chay runakunata willarkansapa: —Ñami wañunayni diyaka chayamunna. Wañuptini Tata Dios kawsachimuwanka tukuy runakuna yachanankunapa ñuka paypa wambran kanaynita.

²⁴Mash allita uyariwaychi. Suk *trigu murunta tarpuptinchu allpapi pampadu kiparin. Chaypina wiñaptin aychan allpa ukupi usun. Chay muru mana allpapi pampadu kashpaka suk murulla kiparin. Manami wiñanchu. Mana wiñashpa mana wayuchakunchu.

²⁵Kankunapish kikikichipa munanay-kichillata rurashpa chay mana tarpudu murushinami kankichi. Chashna kawsashpaykichika wañunaykichi tiyan. Chaymanta mana munanaykichita rurashpa tarpudu murukunashinami kankichi. Chashna kawsashpaykichika mana tukuyiyukta kawsankichi.

²⁶Kankuna ñukapa munanaynita ruranayashpaykichika katiwaychi. Chashna katiwashpa kawsashpaykichi maypipish kaptini kankunapish

chaypimi kankichi. Munanaynita rurashpa kawsaptikichi Tatayni Dioska rimanka alli rurak kanaykichita.

Jesus parlachikurkan wañunanta.

²⁷Chashna rimashpa Jesuska yachachikuyllapi katirkan:

—Kunanka sukaman llakishpa turbakuni. ¿Imatati Tataynita willasha? ¿Willashachu: “Tatayni, kishpicichic-way ama sukaman sufrinaynipa?” Manami chashnachu willasha. Kay allpaman shamushkani wañunaynipa.

²⁸A, Tatayni, wañuptini tukuy runakunata yachachiysapa tukuy laya yachak kanaykita.

Chashna Jesus Tatanta willaptin ñukaykuna uyariptinkuna sielumanta kikin Tata Dios wambran Jesusta willamurkan:

—Runakunata ñami yachachishkani-sapana allima kanaynita. Kashkan yachachishasapa allima kanaynita.

²⁹Chashna sielumanta Tata Dios wambran Jesusta willamuptin aypa runakuna uyarishpa rimarkansapa troynashkanta.

Sukkuna rimarkansapa:

—Tata Diospa *angelninmi paytaka parlachimushka.

³⁰Chashna rimaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Sielumanta Tata Dioska ñukata parlachimuwashka kankuna yachanaykichi-paya paypa wambran kanaynita. Mana ñukaraykuchu parlachimuwashka.

³¹Ñami diyaka chayamushkana Tata Dios tukuy chiknik runakunata willanan-kunapa kastiganankunata. Chaymanta Tata Dioska kay allpapi supaykunapa kamachikukninta karkunka amana kamachikunarpa. ³²Ñukata kruspi alsawaptinkuna tukuy kay allpapi kawsak runakunata yachachishasapa ñukata kreyiwashpa kawsanankunapa.

³³Chashna rimashpa Jesuska yachachirkansapa suk kruspi chakatap-tinkuna wañunanta. ³⁴Chaypina chay runakunaka willarkansapa:

—Tata Diospa rimananta leyishpa yachanisapa Tata Diosmanta shamudu runa mana kutin wañunanta mana tukuyuniyukta kawsananta. Chayrayku ¿imapati willawankisapa sielumanta shamudu runa kashpayki kruspi chakatadu wañushpaykika manami Tata Diosmanta shamudu runachu kanki.

³⁵Chaypina Jesuska willarkansapa:

—Ñuka lus likidu kashpayni rikchak layata yachachiykaykichi. Kay diyaku-nallatana yachachiykaykichi. Chayrayku amarapish sakiptinira ñukata allita katiwaychi ama tutapishina purinayki-chipa. Tutapishina purishpaykichi mana yachankichichu maytami rinkichi nishpa. Uchaykichillapi kawsaykankichi. ³⁶Ñukaka lus likidumi kani. Kankuna-wan kaykaptinira ñukata kreyiwaychi ñukashina allita rurashpa kawsanayki-chipa.

Chayta rimashkanwasha Jesuska chay runakunamanta llukshishpa pakakurkan.

Runakuna Jesusta mana kreyinayarkansapachu.

³⁷Jesus aypa almirana milagrukunata ruraptin kawashpapist chay runakunaka mana kreyinayarkansapachu Tata Diosmanta shamudu runa kananta.

³⁸Ñawpa yachachikuk Isaiyas killkarkan chay runakuna Tata Diospa rimananta mana kreyinankunata. Isaiyaska rimarkan:

“A, Tata Dios, rimanaykita sukmaman yachachikuptinikunapish kay runakuna mana kreyinayansapachu.

Sukman almirana milagrukunata ruraptiki kawashpapkunapish mana kreyinayansapachu.”

³⁹Chay chiknik runakuna kikinkuna llullachinakushpankuna mana atiparkansapachu Jesusta kreyiyta. Kayta Isaiyaska killkarkan:

⁴⁰“Tata Diosmi mana kreyik runaku-napa yuyayninkunata sinchiya-chipurkansapa ama entiendinan-kunapa.

Paykunata rurashka mana kawakuk-tashina ama payta riksinanku-napa.

Mana kreyinayaptinkuna Tata Dios mana munanchu payman kutimu-nankunapa.

Nima munanchu paykunata alliyachiysapata.”

⁴¹Aypa watakuna illaptinra Jesus shamunarpa Isaiyaska tukuy chayta rimarkan. Payka yacharkan kay allpaman Jesus shamushpa wañushkan-manta kawsamunanta. Chayta yachashpa Isaiyaska killkarkan.

⁴²Aypa runakuna Jesusta mana kreyiptinkunapish sukkuna kreyirkan-sapa. Suk awtoridarkunapish kreyirkan-sapa. Paykunaka Jesusta kreyishkanku-nata mana ni pita parlachirkansapachu fariseokunata manchashpankuna. Mana munarkansapachu tantanakunankuna wasimanta karkunankunapa. ⁴³Chashna fariseokunata manchashpankuna Tata Dios alabanankunamanta ashwanta munarkansapa runamasinkunalla alabanankunata.

Jesus mana shamushkachu runakunata kastiganankunapa.

⁴⁴Chaymanta sinchita rimakushspa Jesuska willarkansapa:

—Kankuna ñukata kreyiwashpa kawsaptikichika kachamuwashkan Tataynitapish kreyishpa kawsaykankichi. ⁴⁵Ñukata kawashpaykichi kachamuwashkan Tataynitapish kawaykankichi. ⁴⁶Ñuka lus likidu

kashpayni kay allpaman shamushkani ñukata kreyiwashpa kawsashpaykichi ama tutapishina uchaykichillapi kawsanaykichipa.⁴⁷ Rimashkaynita uyarishpaykichi mana kasukuptikichi mana ñukachu kastigashkaykichi. Kay allpaman shamushkani runakunata perdonashpa salvanaynipasapa. Mana shamushkanichu kastigaknikichi.

⁴⁸Ñukata mana munawaptikichika nima yachachikunaynita kasuptikichika kay allpa kullunan diya Tata Dios rimashkaynita yuyachishushpaykichi kastigashunkichi.⁴⁹ Kachamuwak Tatayni Dioska willawashka imatami yachachikusha nishpa. Mana kikinipa yuyaynimantachu yachachikuykani.⁵⁰ Allita yachani kankuna Tata Dios willashushkaykichita kasushpaykichika rinaykichita paywan tantalla mana tukuuniyukta kawsak. Chayrayku Tatayni willawashkanta allita yachachiykaykichi.

**Jesus disipulunkunapa
chakinkunata mayllapurkansapa.**

13 ¹Chaymanta *Paskua fiesta suk diyallana illaptin Jesuska yacharkan wañunan diyana chayamuskanta. Yacharkan kay allpamanta sielman kutinanta Tatanwan tantallana kawsak. Jesuska tukuy allpapi katikninkunata sukaman kuyarkansapa. Wañunan diyakaman kuyarkansapa.

²Chay diya amusayaptin Jesuska ñukaykunawan mikuykarkan. *Satanas ñami Jesuspa disipulun Judas Iskarioteta yuyachirkanna Jesusta rantikunampa.³ Jesuska allita yacharkan kay allpaman Tatan Dios kachamuskanta tukuy layapi kamachikunampa. Yacharkan Tata Diosmanta shamushkanta kashkan payman kutinanta.⁴ Chaypina Jesus ñukaykunawan tantalla mikuykashpa atarirkan. Kapanta

surkukushpa sinturanpi suk atun towallata watarkan.⁵ Chaymanta atun kallanapi yakuta churashpa kallarirkan ñukaykunapa chakinikunata mayllayta. Sinturanpi watadu towallawan chakinikunata chakichiparkansapa.⁶ Chaypina Simon Pedru mana munashpa chakinta mayllapunarpa willarkan:

—Maestru ¿ñukapa chakinitachu mayllanayanki?

⁷Chashna willaptinna Jesuska aynirkan:

—Kunanka manara yachankirachu imapami chakikita mayllaykani nishpa. Suk ratukaman allita yachanki.

⁸Chaypina Pedruka willarkan:

—Manami nima layapi munanichu chakinita mayllanaykipa.

Chashna Pedru willaptinna Jesuska aynirkan:

—Mana chakikita mayllanaynipa munashpaykika mana ñukapa disipuluy-nichu kanki.

⁹Chaypina Simon Pedru willarkan:

—Chashna kaptinka ama chakinillata mayllaychu. Makinitapish umaynitapish mayllapay.

¹⁰Chaypina Jesuska aynirkan:

—Chayrak armakudu runa chuya chuya kaptin chakinllatana mayllanan tiyan. Yaka tukuy kankuna chuya chuya armakudushina kankichi. Kankunamanta suklalla manara armakudushinarrachu.

¹¹Chashna Jesus willawashpankuna allita yacharkan maykan disipulunmi rantikunka nishpa.

¹²Chaymanta ñukaykunapa chakinikunata mayllashkanwasha Jesuska kapanta kashkan churakurkan. Chaymanta tiyarishpa willawarkansapa:

—¿Yachankichichu imapami chakikicha mayllashkani?¹³ Kankunaka “Maestru” niwankichi. Kankunata kamachiaptini “Señor” niwankichi.

Ñukaka deverasmi Maestruykichi Señornikichi kani.¹⁴Ñuka Maestruykichi Señornikichi kashpayni chakikichita mayllashkani. Ñukashina kankunapish sukpa sukpa chakikichita mayllaychi. ¹⁵Ñukaka kankunata yanapashkaynishina kankunapish sukwan sukwan yanapanakuychi maylladushina kanaykichipa.

¹⁶Allita willaykichi. Suk wiwachu wiwaknin runata kasunan tiyan. Suk kachadu runa kamachikukninta kasunan tiyan. ¹⁷Kay yachachikushkaynita entiendishpaykichi chayta allita rurashpa kawsashpaykichika sukaman kushikuypuru kawsankichi.

¹⁸Mana tukuy kankunapachu rimaykani. Ñukaka kankunata akllash-payni allita yachani kankunamanta tiyananta suk rantikuwak runa. Tata Diospa killkadu rimananpi willawanchi: “Ñukawan tantalla mikuk runa chikniwak runa tukushka.” Tata Dios rimashkanshina chay chikniwak runa rantikuwanka. ¹⁹Chayta ñami willashkaykichina chay runa rantikuwaptin yachanaykichipa ñuka Tata Diosmanta shamudu runa kanaynita.

²⁰Allita willaykichi. Ñuka kankunata kachaykichi rimanaynita yachachikunaykichipa. Chashna kachaptini tukuy kankunata chaskishuknikichi runakuna ñukatapish chaskiwaykansapa. Ñukata chaskiwak runakuna kachamuwashkan Tatayni Diostapish chaskiykansapa.

Jesus willarkansapa Judas rantikunanta.
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21;
Lk 22.21-23)

²¹Chayta rimashkanwasha Jesuska tukuy shunku sukaman llakishpa ñukaykunata willawarkansapa:

—Kunan allita willaykichi. Kankunamanta suk disipuluynika chikniwak runakunapi rantikuwanka.

²²Chashna Jesus willawaptinkuna ñukaykuna manchakushpa sukwani sukwani chapanakurkanisapa. Mana yacharkanisapachu maykan ñukaykunapami rimaykan nishpa.

²³Chaypina ñuka Juan Jesus kuyashkan disipulun kashpayni ladunpi mikuykarkani. ²⁴Simon Pedruka señaspi willawarkan Jesusta tapunaynipa pipami rimashka nishpa.

²⁵Chaypina Jesusta ashwanta serkashpa tapurkani:

—Maestru ¿ñukaykunamanta maykantí rantikushunka?

²⁶Chashna tapuptini Jesuska willawarkan:

—Ñuka panta ñuyuchishpa paytaka chaskichisha.

Chashna rimashpa chay mikukuna kallanapi Jesuska suk panta ñuyuchishpa Simonpa wambran Judas Iskarioteta kurkan. ²⁷Judas chay panta chaskishkan ratu Satanás paypi yaykuran. Chaypina Jesuska willarkan:

—Chay yuyashkaykita utkakushpana ruray.

²⁸Chashna willaptin mana ni maykan ñukaykuna yacharkanisapachu imapami chashnaka Judasta willaykan nishpa.

²⁹Judaska tukuy ñukaykunapa kullkinikunata wakaychak karkan. Chayrayku yuyarkanisapa ichará Jesus willashka fiestapa mikunaynikunata rantinanpa. Sukkuna yuyarkanisapa ichará Jesus willashka mana nimayuk runakunata suk imata kunankunapa.

³⁰Judas chay panta mikushkanwasha llukshirkan. Tutana karkan.

Jesus suk mushuk kamachikunanta yachachikurkan.

³¹Judas llukshishkanwasha Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Wañunayni ora ñami chayamushkana. Ñuka Tata Diospa wambran

kaykashpayni wañusha. Wañuptini tukuy runakuna yachankasapa Tata Dios sukaman allima kananta.³²Wañuptini Tata Dioska utkana suk allima almirana *milagruta ruranka. Chay milagruta ruraptin tukuy runakuna yachankasapa ñuka iden payshina sukaman allima kanaynita.

³³Munanayni wambraynikuna, ñukaka mananami unaytanachu kankunawan kawsasha. Kankunata sakiptini sukaman maskawankichi. Chay chikniwak runakunata willashkaynitashina kankunatapish willaykichi: Manami chay rinayniman atipankichichu riyta.

³⁴Kunanka willaykichi kay mushuk kamachinaynita: Sukwan sukwan kuyanakushpa kawsanaykichi tiyan. Ñuka kankunata kuyanaynishina kankunapish sukwan sukwan kuyanakushpa kawsachi. ³⁵Tukuy runakuna kuyanakushpa kawsanaykichita kawashpa yachankasapa ñukapa disipuluynikuna kanaykichita.

Jesus willarkan Pedru rimananta mana payta riksinanta.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31;
Lk 22.31-34)

³⁶Chashna Jesus rimaptin Simon Pedruka tapurkan:
—Maestru ¿maymanti rinki?
Jesuska aynirkan:
—Kunan mana atipankichu katiwayta. Suknin diya katiwanki.

³⁷Chaypina Pedruka Jesusta willarkan:
—¿Imapati kunanlla mana katykiman? Kan wañuptiki ñukapish munani wañuyta.

³⁸Chashna willaptinna Jesuska willarkan:
—¿Deveraschu ñukawan tantalla wañunkiman? Mash allita uyariway. Manarapish gallo kantaptin kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita.

Jesus yachachikurkan imashnami Tata Diospa kawsanamanman chayashunchisapa nishpa.

14 ¹Chaymanta Jesus rinanta rimaptin tukuy ñukaykuna sukaman llakirkanisapa. Llakiptinikuna payka willawarkansapa:

—Ama llakiyichichu. Tata Diosta kreyishpaykichi ñukatapish kreyiwaychi. ²Tatayni Diospa kawsanan sielupi aypa allima kawsanakuna tiyan. Allita willashkaykichi chayman rinaynita wasikichita rurak. Mana Tata Diospa aypa kawsanakuna tiyaptin mana willaykichimanchu karkan rinaynita wasikichita rurak.

³Wasikichita rurashpana kashkan shamusha pushakníkichi chaypi ñukawan tantalla kawsanaykichipa. ⁴Kunanka ñami allitana yachankichi maymanmi rini nishpa. Ñami yachankichina imashnami chay kawsanaynipi chayankichi nishpa.

⁵Chashna willawaptinkuna Tomas tapurkan:

—Maestru, ñukaykunaka mana yachanisapachu maymanmi rinki nishpa. ¿Imashnati kawsanaykiman chayaymansapa?

⁶Chashna Tomas tapuptin Jesuska aynirkan:

—Ñukalla suk ñanshina Tata Diosman pushaykichi. Mana llullakushpa allita yachachiykichi. Ñukami kawsachiykichi mana tukuyníyukta Tata Dioswan kawsanaykichipa. Ñukata mana kreyiwashpa kawsaptikichika mana Tata Diospa kawsananpika chayankichichu. ⁷Kankuna ñukata allita riksiwashpaykichika Tatayni Diostapish riksinki-chi. Kunanmantapacha payta ñami riksinkichina kawashkaykichirayku.

⁸Chaypina Felipika Jesusta willarkan:

—Maestru, Tataykita kawachiwaysapa. Payta kawashpaynikuna kushikushasapa.

⁹Chaypina Jesuska willarkan:
—Felipi ¿manarachu entiendiwan-kira? Unaytana kankunawan tantalla kawsaykani. ¿Manarachu allita riksiwashkankichi? Ñukata kawawash-paykichi Tatayni Diostapish kawaykan-kichina. ¿Imapatí willawanki Tataynita kawachinaynipa? ¹⁰¿Manachu kreyinki ñuka Tatayniwan tantalla kawsanay-nita? ¿Manachu kreyinki paypish ñukawan kawsananta? Chashna Tatayni Dios ñukawan tantalla kawsaptin manami kikinipa yuyaynimantachu yachachiykaykichi. Tatayni Dios ñukawan tantalla kawsashpa yanapan-an munananta ruranaynipa. ¹¹Allita kreyiwaychi. Ñukami Tatayni Dioswan kawsani. Paypish ñukawan tantalla kawsan. Yachachishkaynita mana kreyinayashpaykichika kreyiwaychi almirana *milagrukunata ruraptini.

¹²Allita willaykichi. Kankuna kreyiwashpa kawsashpaykichi iden ñuka rurashkaynikunatashina atipanki-chi ruraya. Ñuka Tatayniman rishkay-nirayku ñukamanta ashwan almirana laya ruranakunata atipankichi ruraya. ¹³Ñukapa munanaynita rurashpa kawsashpaykichi imatapish kaptin mañawaptikichi ñukami rurasha. Tukuy layapi kankunata yanapaptini tukuy runakuna Tatayni Diosta sukaman kuyashpa alabankasapa. ¹⁴Kankuna ñukata kasuwashpa kawsashpaykichi imatapish kaptin mañawaptikichi yanapashkaykichi.

**Jesus disipulunkunata willarkan
Tata Diospa Espiritunta
kachamunanta.**

¹⁵Jesuska ñukaykunata yachachiway-sapallapi katirkan:

—Kankuna tukuy shunku kuyawash-paykichika tukuy willashkaynikunata allita rurashpa kawsaychi. ¹⁶Chashna

allita rurashpa kawsaptikichi Tataynita roygasha Espiritunta kachamunanza ñukashina yanapashunaykichipa. Paymi tukuy tiempu kankunawan tantalla kawsanka. ¹⁷Tata Diospa Espiritunta mana llullakunchu. Chayrayku mana kreyiwak runakuna llulla kashpankuna mana atipansapachu Tata Diospa Espiritunta chaskiyya. Mana payta kawansapachu nima riksinsapachu. Kankunaka ñami riksinkichina kankunapi kawsaptin. Payka tukuy tiempu kankunawan kawsanka.

¹⁸Mash allita uyariwaychi. Tatayni kawsananman rishpayni manami wakchakunatashinachu sakishkaykichi. Kashkan kutimusha kankunawan tantalla kawsanaynipa. ¹⁹Mana unayna-chu illan wañunaynipa. Wañuptini mana kreyiwak runakuna manana kawawankasapanachu. Kankunaka kawawankichi kankunawan tantalla kawsaptini. Wañushkaynimanta kawsamushkaynirayku kankunapish kawsamunkichi. ²⁰Ñuka wañushkayni-manta kawsamuptini kankunaka allitana yachankichi Tatayni Dios ñukawan tantalla kawsananta. Ñukapish kankunawan tantalla kawsani. Kankunapish ñukawan tantalla kawsankichi.

²¹Kankuna kamachishkaynita chaskishpa allita kasushpa kawsashpaykichi runakunata kawachinkichi ñukata kuyawanaykichita. Chashna kuyawaptikichi Tataynipish kankunata kuyashunkichi. Ñukapish kuyashkaykichi. Kankunata kuyashpayni yanapashkaykichi ashwan allita riksiwanaykichipa.

²²Chaypina disipulun Judas mana Iskariotechu Jesusta tapurkan:
—Maestru ¿imapati ñukaykunallata yanapawankisapa ashwan allita riksinsaynikunapa? ¿Imapatí mana tukuy runakunapi riksichinakunki?

²³Chashna Judas tapuptin Jesuska willarkan:

—Ñukata kuyawashpa yachachishkay-nita allita kasuptikichi Tataynika kuyashunkichi. Ñukapish Tatayniwan pakta shamusha kankunawan tantalla kawsanaynikunapa. ²⁴Tatayni Dioska kachamuwashka yachachikunaynipa. Manami kikinipa yuyaynimantachu yachachiykaykichi. Chayrayku mana kuyawak runakuna mana kasuwansapachu. Mana kasuwaptinkuna paykunata mana yanapanisapachu riksiwanankunapa.

²⁵Kankunawan kashpaynira tukuy layata ñami yachachishkaykichina.

²⁶Manana kankunawan kaptini Tatayni Dioska Espiritunta kachamunka ñukashina yanapashunaykichi. Paynami tukuy yachachikushkaynita allita entiendichishunkichi. Tukuy willashkaynita yuyachishunkichi.

²⁷Mana kreyiwak runakuna mana atipansapachu yanapashuynikichita ama turbakushpa kawsanaykichi. Ñukami yanapashkaykichi kushikupuru mana turbakushpa kawsanaykichi. Chayrayku ama llakichichu nima manchakuychichu.

²⁸Ñami allitana willashkaykichi Tatayniman rinaynita. Willashkayki-china rishkayniwasha kashkan shamunaynita kankunawan tantalla kawsanaynipa. Tataynika kamachiwak-ninimi. Chayrayku deverasta kuyawash-paykichi Tatayniman rinaynita yakashpa kushikunkichiman. ²⁹Manara rishpaynira willashkaykichi kashkan kutimunaynita chashna riptini kreyinay-kichi. Kay allpapi kamachikuk supaymi shamunka. Payka ladunchawashpapish mana nimapi kamachiwanchu. ³¹Ñuka Tataynita kasushpa wañunayni tiyan.

³⁰Mananami unaytanachu parlachiy-kichi. Kay allpapi kamachikuk supaymi shamunka. Payka ladunchawashpapish mana nimapi kamachiwanchu. ³¹Ñuka Tataynita kasushpa wañunayni tiyan.

Chashna wañuptini tukuy runakuna yachankasapa Tataynita allita kuyashpa tukuy layapi kasushkaynita.

Tukuy chayta rimashkanwasha Jesuska ñukaykunata willawarkansapa: —¡Atariychina! Kaymanta akuychina.

Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa imashnami
sukwan sukwani kuyanakushpa
kawsankasapa nishpa.

15 ¹Manara chay wasimanta llukshiptinikunara Jesuska yachachiwaysapallapi katirkan:

—Ñukami kani uva tronkonshina. Tataynika chay uva kuydakshinami. ²Tukuy ñukata kreyiwak runakuna iden chay uva tronkonpa ramankunashina kankichi. Suk ramayni mana wayuchakuptin Tataynika tipin. Suk rama allita wayuchakuptin raman puntankunallata tipin mushukta pankayashpa ashwanta wayuchakunankunapa. ³Chay uva ramankunapa puntan tipidukunashina kankuna rimanaynita kreyishkaykichi-rayku uchaykichimanta pichadu kankichi. ⁴Tukuy shunku kreyiwashpa ñukawan tantalla kawsaychi. Ñukapish tukuy tiempu kankunawan tantalla kawsasha. Suk uva raman kikinmanta mana atipanchu wayuchakuya mana tronkonpi apikudu kashpa. Tipidu kashpa chakin. Chashnami kankunapish mana ñukawan tantalla kawsashpaykichi manami atipankichichu allita rurashpa kawsayta.

⁵Ñukami uva tronkonshina kani. Kankunaka uva ramankunashinami kankichi. Ramakuna tronkonpi apikudu kashpa allita wayuchakunsapa. Kankuna ñukawan allita tantanakushpa kawsashpaykichi atipankichi allita rurashpa kawsayta. Ñukapish kankunawan tantanakushpa kawsasha. Mana ñukawan tantanakushpa kawsashpaykichi

chika mana atipankichichu allita rurashpa kawsayta. ⁶Suk uva tronkonta kuydak runa mana wayuchakuk ramakunata tipishpa tantachishpa rupachin. Chashnallami kankuna ñukamanta ashuptikichi Tata Dios chay ramata rupachikshina kastigashunkichi.

⁷Chayrayku ñukawan tantanakushpalla kawsaychi. Tukuy yachachishkaynatiash allita kasushpa kawsaychi. Yachachishkaynita kasuptikichi ñukami tukuy mañawanaykichita kushkaykichi. ⁸Kankuna allita rurashpa kawsashpaykichika deverasmi disipuluynikuna kankichi. Allita rurashpa kawsaptikichika runakuna Tataynita kuyashpa alabankasapa.

⁹Imashnacha Tatayni ñukata kuyawan chashnami ñukapish kuyaykichi. Kankunata sukanman kuyashkaynirayku tukuy tiempu allita kasuwashpa kawsaychi. ¹⁰Tukuy Tatayni kamachiwashkanta allita kasushpa kawsaptini payka sukanman kuyawan. Ñukapa kamachikunaynita allita kasuptikichi kankunatapish sukanman kuyaykichi.

¹¹Tukuy kayta willashkaykichi ñukashina kushikunaykichi. Kankuna kasuwashpa kawsashpaykichika kushikupurullami kawsankichi. ¹²Kashna kamachiykichi: Ñuka kankunata kuyanaynishina kankunapish sukwani sukwani kuyanakushpa kawsaychi.

¹³Suk kuyakuk runa kuyanakukmasinta sukanman kuyashpa wañuymanta salvanman kikin wañushpa. Ñukaka tukuy kuyanakukmasinikunapa wañusha. ¹⁴Kankuna tukuy kamachikushkaynita kasushpa kawsashpaykichika ñukapa kuyanakukmasinikunami kankichi.

¹⁵Suk sirvikuk runa patronpa yuyayninta mana yachanchu. Chayrayku kunanmantapacha manana

willaykichinachu sirwiwaknini kanaykicha. Tukuy Tatayni willawashkanta yachachishkaykichi. Chayrayku kunanmantapacha willaykichi kuyanakukmasinikuna kanaykichita. ¹⁶Kankunaka mana akllawashkankichichu. Ñukami kankunataka akllashkaykichi kuyanakukmasinikuna kanaykichipa. Akllashkaykichi tukuy runakunata rimanaynita yachachinaykichipa paykunapish mana tukuyuniyukta kawsanankunapa. Chashna allita kuyawashpa kasuwashpa kawsaptikichika imatapish kaptin shutinipi Tataynita mañaptikichi paymi kushunkichi. ¹⁷Allita willaykichi: Sukwan sukwani allita kuyanakushpa kawsaychi.

Jesus yachachikurkan mana kreyik runakuna tukuy kreyik runakunata chiknnankunata.

¹⁸Chaymanta Jesuska ñukaykunata willawarkansapa:

—Ñukata chikniwak runakuna kankunatapish chiknishunkichi. Chiknishuptikichi yachankichi ñukata ñawpkta chikniwashkankunata.

¹⁹Ñukaka akllashkaykichi amana chay mana alli rurak runakunashina kawsanaykichi. Chayrayku allita ruraptikichi chiknishunkichi. Kankuna paykunashina mana allita ruraptikichika kuyashunkichiman paykunapura-lla kuyanakukshina.

²⁰Chay willashkaynita yuyaychi. Suk wiwachu wiwaknин runata allita kasunantian. Kankuna wiwachuynikunashina kasuwaptikichi sufrichiwak runakuna kankunatapish sufrichishunkichi. Yachachikunaynita mana kasushunkasapchu. Chayrayku kankunatapish mana kasushunkichichu. ²¹Chay chikniwak runakuna kachamuwak Tataynita mana riksishpankuna ñukarayku kankunatapish chiknishunkichi.

²²Chay chikniwak runakunata mana yachachik shamushka kaptinika mana uchayukchu kanmansapa karkan. Allita paykunata yachachiptinipish mana kreyiwanayarkansapachu. Chayrayku Tata Dioska kastigankasapa. ²³Ñukata chikniwashpankuna Tataynitapish chikniyakansapa. ²⁴Paykunaka kawarkansapa almirana laya *milagrunkunata ruraptini. Tukuy chayta kawashpankunapish chikniwansapalla. Tatayni Diostapish chikninsapa. Mana almirana milagrunkunata ruraptini kawashpankunaka mana uchayukchu kanmansapa karkan. ²⁵Tata Diospa ñawpa killkadunpi riman: “Mana uchayuk kaykaptinipish ñukata chikniwashkasa-pa.” Chay killkadupi rimashkanshina deverasta chikniwaykansapa.

²⁶Tatayniman rishpayni mana llullakuk Tata Diospa Espiritunta kachamusha kankunata yanapashunay-kichipa. Tata Diomanta Espiritun shamushpa runakunata yachachinkasapa ñuka Tata Diomanta shamudu runa kanaynita. ²⁷Ñuka yachachikuya kallarishkaynimantapacha kankuna katiwaykankichi. Chayrayku kankunapish tukuy runakunata allita yachachinkichi ñukata kreyiwanankunapa.

16 ¹Ñami willashkaykichina suk runakuna chiknishunaykichita ama manchakushpa sakiwanaykichipa.

²Chay runakuna chiknishushpaykichi tantanakunankuna wasimanta karkushunkichi. Suk kankunata wañuchishunkichi. Paykunaka wañuchishushpaykichi yuyankasapa Tata Diosta kushichiykanankunata. ³Wañuchishunkichi nima Tataynita nima ñukata riksiwashpankuna.

⁴Tukuy kayta willaykaykichi chiknishuptikichi tukuy kay willashkay-nita yuyanaykichipa. Tukuy kayta manara willashkaykichirachu kankunawan kashpaynira.

Jesus yachachikurkan Tata Diospa Espiritun yanapakunanta.

⁵Jesuska yachachikupi katirkan: —Kunanka ñami rinina kachamu-washka Tatayniman. Chashna rinaynita willaptinipish kankuna mana animukunkichichu tapuwayta maymanmi rini nishpa. ⁶Kankuna mana munashpa rinaynita sukaman llakiyankichi. ⁷Llakiptikichipish kuskata willaykichi. Kankunapaka ashwan allimi Tatayniman rinaynipa. Mana riptinika chay yanapashuknikichi Tata Diospa Espiritunka manami shamunkachu kankunawan kawsanarpa. Rinayni tiyan payta kachamunaynipa. ⁸Payna shamushpa kay allpapi kawsak runakunata allita riksichinkasapa uchayuk kanankunata. Chaymanta willankasapa imashnami Tata Diospa munashkan layata rurashpa kawsankasapa nishpa. Chaymanta yachachinkasapa Tata Dios tukuy mana allita rurashpa kawsak runakunata kastiganankunata. ⁹Chay mana alli rurak runakunata willankasapa mana ñukata kreyiwashkankunaryku Tata Dios kastiganankunata.

¹⁰Tatayniman riptini mananami kawawankichinachu. Tata Diospa Espiritunka runakunata yachachinkasapa ñuka mana uchayuk kashkaynirayku Tatayniman rishkaynita. ¹¹Chaymanta tukuy runakunata yachachinkasapa Tata Dios kay allpapi kamachikuk ^{*Satanasta kastigashpa tukuy mana kreyiwak runakunatapish kastiganankunata.}

¹²Rikchak layata munani yachachiynikicha. Yachachiynikicha munaptinipish manara atipankichirachu entiendiya. ¹³Chayrayku manara tukuytarachu yachachishkaykichi. Mana llullakuk Tata Diospa Espiritun shamushpana tukuy layata kuskanpi

yachachishunkichi. Manami kikinpa yuyaynimantachu yachachishunkichi. Tata Dios willashkanllata willashunkichi. Chaymanta yachachishunkichi imakunami kay allpapi tiyanka nishpa. ¹⁴Chaymanta tukuy yachachikunaynita kankunata entiendichishunkichi. Chashna entiendichishuptikichi yachankichi sukaman alli rurak alli yachak kanaynita. ¹⁵Tatayni Diospa yachananta ñukapish yachani. Chayrayku willashkaykichi Tata Diospa Espiritun ñukapa yachachikunaynita entiendichishunaykicha.

**Jesus disipulunkunata
yachachirkansapa ama llakishpa
kawsanankunapa.**

¹⁶Jesuska yachachiwaysapallapi katirkan:

—Kunan tipillana illan Tatayniman rinaynipa. Payman riptyni manana kawawankichinachu. Chaymanta suk tiempukaman kashkan kawawankichi.

¹⁷Chashna Jesus ñukaykunata willawaptinkuna sukwani sukwani tapunakurkanisapa:

—¿Imapatí chashna willawanchisapa? Payka willawanchisapa tipillana illan Tatanman riptyni manana kawananchikunata chaymanta suk tiempukaman kashkan kawananchikunata. ¹⁸¿Imapatí willawanchisapa suk tiempukaman kawananchikunata? Kay rimashkanta mana entiendinchisapachu.

¹⁹Chaypina Jesuska yacharkan ñukaykuna tapunayanaynikunata. Chayta yachashpa willawarkansapa:

—Ñami willashkaykichina tipillana illan mana kawanayanaykicha chaymanta suk tiempukaman kashkan kawanayanaykicha. ¿Chaytachu kankuna tapunakuykankichi?

²⁰Mash allita uyariwaychi. Ñuka wañuptini kankuna sukaman llakishpa

wakankichi. Mana kreyiwak runakuna sukaman kushikunkasapa. Chaymanta kankuna sukaman llakishkaykichimanta kashkan sukaman kushikunkichi.

²¹Mash allita uyariwaychi. Suk warmi wawayananpa nanay apiptin sukaman manchakun sukaman llakin. Chaymanta wambran nasishkanwasha chay nanayta kunkan. Sukaman kushikun wambran nasiptin. ²²Kunanka kankunapish chay warmishina sukaman llakiykankichi. Ñuka wañushkaynimanta kawsamushpayni kashkan shamusha kawaknikichi. Kankuna kawawashpa sukaman kushikunkichi. Chashna kushikuptikichi manana ni pi turbachishunkichinachu kashkan llakinaykichi.

²³Kawsamushkayniwasha tukuy layata entiendishpaykichi manana nimata tapuwankichinachu. Allita willaykichi. Chay diyamantapacha kankuna imatapish shutinipi mañaptikichi Tataynika kushunkichi. ²⁴Kunankaman manara yachashkankichirachu Tata Diosta shutinipi mañayta. Kunanmantapacha ñukata kreyiwashpa Tataynita mañaptikichi payka yanapashunkichi kushikuypuru kawsanaykichi.

**Jesus disipulunkunata
willarkansapa kushikuypuru
kawsanankunapa.**

²⁵Jesuska yachachiwaysapallapi katirkan:

—Kunankaman ejemplukunata rimashpa yachachishkaykichi. Chaymanta kawsamushkayniwasha manana ejemplukunata rimashpanachu yachachishkaykichi. Allitana willashkaykichi Tatayni tukuy laya yachak kananta. ²⁶Kawsamushkayniwasha kankuna ñukata kreyiwashpa imatapish kaptin shutinipi Tatayni Diosta mañaptikichi paymi kushunkichi. Manami willaykichichu Tataynita

kankunapa mañanaynita kikin Tatayni kuyashuptikichi.²⁷ Paymi kuyashunkichi ñukata kuyawashkaykichirayku. Kuyashunkichi paymanta shamushkanya kreyishkaykichirayku.²⁸ Tataynipa kawsanan sielumanta llukshimushkani shamunaynipa kay allpapi kawsak. Kunan kay allpamanta llukshishpa kashkan Tataynimana kutini.

²⁹ Chashna Jesus ūukaykunata willawaptinkuna willarkanisapa:

—Kunanka ashwan allitanami yachachiwaykankisapa manana ejemplukunata rimashpanachu.³⁰ Manara tapuptinikunara kammi yuyaynikunata allita yachanki. Chayrayku yachanisapa deveras Tata Diosmanta shamudu kanaykita.

³¹ Chashna willaptinikuna Jesuska ayniwarkansapa:

—¿Ñachu kunanka kreyinkichina Tata Diosmanta shamushkaynita?³² Chashna rimashpaykichipish kuanlla wañunayni diya chayamuptin chayta chayta kallpashpa sapallaynita sakiwankichi. Chashna sakiwaptikichipish Tataynika manami sakiwankachu.³³ Tukuy kayta willaykaykichi ñukawan tantalla kawsashpaykichi kushikushhpalla kawsanaykicipa. Kay allpapi kawsashpaykichira sufrinaykichi tiyan. Chashna sufrishpaykichipish ama manchakuychi-chu. Tukuy chikniwakkuna ñukapa manduynipimi.

**Jesus Tatanta roygarkan tukuy
disipulunkunata
yanapanankunapa.**

17 ¹ Chashna yachachiwashkankunawaشا Jesuska sieluta chapashpa Tatanta willarkan:

—A, Tatayni, wañunayni diyaka chayamushkana. Wañuptini kashkan kawsachimuway tukuy runakuna yachanankunapa kuyadu wambrayki

kanaynita. Ñuka wañushpa kashkan kawsamuptini tukuy runakuna yachankasapa sukanman alli yachak kanaykita.

² Tatayni, kanmi kachamuwashkanki sinchi kamachikuk kanaynipa tukuy runakuna manduynipi kanankunapa. Chashna kamachikuk kashpayni tukuy kuwashkayki runakunata mana tukuyni-yukta kawsachishasapa.³ Chashna paykunata kawsachiptinikuna kanta riksishunkisapa mana llullakuk sapallan Tata Dios kanaykita. Ñukatapish riksiwankasapa kachamuwashkayki wambrayki kanaynita.

⁴ Kay allpapi kashpayni tukuy willawashkaykita ñami allitana rurashkani. Runakunata yachachishkanisapa sukanman allima kanaykita.

⁵ Manara kay allpa tiyaptinra ñukaka kanwan tantalla kawsarkani. Kunanka, Tatayni, kanman kutiptini kashkan laduykipi churaway kanwan tantalla sinchi kamachikuk kanaynipa.

⁶ Kay allpapi kawsak runakunamanta kay runakunata akllashkanki disipuluny-nikuna kanankunapa. Paykunata yachachishkanisapa tukuy laya yachak kanaykita. Kanpa kaptinkuna ñukata kuwashkankisapa. Rimanyakita yachachiptini paykuna allita kasushkasa-pa.⁷ Kunanka ñami yachansapano kan yachachiaptiki paykunata yachachishkaynita.⁸ Disipuluny-nikunata rimanyakita ñami yachachishkanisapano.

Kunanka rimanyakita chaskishkasapa. Ñami allitana yachansapa deveras kanmanta kay allpaman shamushkanya-nita. Allitana kreyinsapa kachamuwashkaykita.

⁹ Tatayni, sukanman roygayki paykunata yanapanaykipasapa. Mana roygaykiku mana kreyiwak runakunata yanapanaykipasapa. Roygayki kay kreyiwak runakunata yanapanaykipa kanpa kaptinkuna.¹⁰ Tukuy ñukata

kreyiwakkunaka kanpa wambraykikunami. Kanta kreyishuk runakuna ñukatapish kreyiwansapa. Tukuy runakuna disipuluynikunata yanapashkaynita kawashpankuna yachankasapa alli yachak kanaynita.

¹¹Manana kay allpapika unaytanachu kawsasha. Kanwan kashkan kawsak riptyini paykunaka kay allpapi kiparinkasapa. Tatayni, kanmi sukaman allima kashpayki sukaman alli yachak kashpayki kuwashkayki disipuluynikunata kuydaysapa ama uchallikunankunapa. Tatayni, ñukanchi tantalla suk yuyaylla kawsanchi. Kunanka disipuluynikunata yanapaysapa paykunapish ñukanchishina tantalla suk yuyaylla kawsanankunapa. ¹²Kanna sukaman yanapawaptiki kay allpapi paykunawan tantalla kashpaynira kuydashkanisapa ama sakiwanankunapa. Chay kuwashkayki disipuluynikunamanta suklalla sukaman mana allita ruraya munashpa sakiwashka. Sakiwashkanrayku kanmi kastiganayki tiyan. Ñawpa killkadu rimanaykipi riman sakiwananta. Chashna rimanayki rimaptin deverasmi payka sakiwashkana.

¹³Kunanka kawsanayki sielman rishana. Kay allpapi kashpaynira kay disipuluynikunata rikchak layata yachachishkanisapa sukaman allimata kushikunaynishina paykunapish kushikunankunapa.

¹⁴Rimanaykita allita yachachikuptini paykunaka ñukashina allita rurashpa kawsansapa. Manana chay mana alli rurak runakunashina kawsaptinkuna paykuna chikninsapa. ¹⁵Paykuna chiknuptinkunapish mana roygaykichu kay allpamanta pushanaykipasapa. Roygayki kuydanaykipasapa ama supay uchallichinankunapa.

¹⁶Kay allpapi kawsashpaynipish mana kay allpapi kawsak runakunashinachu

kawsani. Allita rurashpa kawsaptini kay disipuluynikunapish ñukata kreyiwashpa manana ñawpashinanachu uchallikushpa kawsansapa.

¹⁷Tatayni, kanpa rimanaykika allimata kuskatami riman. Chayrayku rimanaykita disipuluynikunata yachachiysapa allita munanaykita rurashpa kawsanankunapa. ¹⁸Kanmi kay allpaman kachamuwashkanki uchasapa runakunata rimanaykita yachachinaynipasapa. Kunanka ñukapish disipuluynikunata kachaykanisapa kay allpapi kawsak runakunata rimanaykita yachachinankunapa. ¹⁹Kay allpaman shamushkani kanpa munanaykita rurashpa kawsanaynipa. Rimanaykita disipuluynikunata yachachishkani paykunapish kanpa munanaykita rurashpa kawsanankunapa.

²⁰Chaymanta kay disipuluynikuna rimanaykita yachachikuptinkuna aypa runakuna ñukata kreyiwashpa kawsankasapa. Mana roygaykichu kay disipuluynikunallata kuydanaykipasapa. Tukuy kreyiwak runakunatapish kuydaysapa. ²¹Roygayki tukuy chay kreyiwak runakunata yanapanaykipasapa sukwani sukwani tantalla kuyanakushpa kawsanankunapa. Yanapaysapa ñukanchiwan tantalla kuyanakushpa kawsanankunapa. A Tatayni, ñuka kanwan suk yuyaylla kashpa allita tantalla kuyanakushpa kawsanchi.

Tukuy kreyiwak runakunata yanapaysapa paykunapish ñukanchishina suk yuyaylla kawsanankunapa. Chay layata kawsaptinkuna tukuy runakuna yachankasapa ñukata kachamuwashkaykita.

²²Kanka kuyawashpa yanapawashkanki munanaykillata rurashpa kawsanaynipa. Ñukapish disipuluynikunata kuyashpa yanapashkanisapa munanaykita rurashpa kawsanankunapa. Paykunata yanapanisapa kan

ñukawan idenllata yuyaykushpa kawsananchishina paykunapish sukwani sukwani idenllata yuyaykushpa kawsanankunapa.

²³Kanmi ñukawan tantalla kawsanki. Ñukapish disipuluynikunawan tantalla kawsani allita sukwani sukwani kuyanakushpa tantalla kawsanankunapa. Chashna kuyanakushpa kawsaptinkuna tukuy runakuna yachankasapa kay allpaman kachamuwashkaykita. Chaymanta yachankasapa iden ñukata kuyawanaykishina paykunatapish kuyanaykita.

²⁴Tatayni, manara kay allpata rurash-paykira sukmaman kuyawashkanki. Ñukataka willawashkanki tukuy layapi sinchi kamachikuk kanaynipa. Munani tukuy kreyiwak runakuna kawsanayki sielman rinankunapa ñukawan tantalla kawsak. Munani kawanankunapa sinchi kamachikuk kanaynita.

²⁵A Tatayni, sukmaman alli rurakmi kanki. Mana kreyiwashpa kawsak runakuna mana riksishunkisapachu. Mana riksishuptinkunapish ñuka allita riksiyki. Chaymanta disipuluynikunapish yachansapana kachamuwashkaykita. ²⁶Ñukami yachachishkanisapa sukmaman alli yachak alli kuyakuk kanaykita. Chayta yachachikuyllapi katisha ñukata kuyawanaykishina paykunapish sukwani sukwani kuyanankunapa. Allita kuyanakuptinkuna ñukami paykunawan tantalla kawsasha.

Chayllatami Jesuska Tatanta rogar-kan.

Chiknik runakuna Jesusta apirkansapa wañuchinankunapa.
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50;
Lk 22.47-53)

18 ¹Tukuy chaykunata rimashkan-washa Jesuska chay wasimanta ñukaykunawan llukshirkan. Rirkanisapa

Sedron yaku chimbaman. Chay chimbapi tiyarkan suk aypa *olivoyuk werta. Chay wertapi Jesuska ñukaykunawan tantalla yaykurkan.

Jesuska chay wertapi amañañk ñukaykunawan tantanakuyta. Chayrayku chay rantikuk disipulun Judaska riksirkan maypimi Jesuska tantanakun nishpa. ³Chay wertapi kaptinikuna Judaska chayarkan aypa soldadukunata *Tata Diospa wasinta kuydakkunata pushashpa. *Fariseokunawan awtoridar *saserdotekuna paykunata kacharkansapa. Judas pushaptinkuna machetinkunata uchinankunata alkusankunata apashpa rirkansapa. ⁴Jesuska allita yachashpa imapami shamunsapa nishpa rirkan paykunata tinkuk. Chaypina tapurkansapa:

—¿Pitati maskaykankichi?

5Chay runakunaka aynirkansapa:

—Nasaret llaktamanta Jesustami maskaykanisapa.

Chashna willaptinkuna Jesuska willarkansapa:

—Ñukami kani.

Jesusta rantikuk Judaspish chay runakunawan tantalla karkan. ⁶Jesus willaptinkuna: “Ñukami kani” nishpa paykunaka ankallimanta allpapi urmarkansapa. ⁷Chaypina Jesuska kashkan tapurkansapa:

—¿Pitati maskaykankichi?

Paykunaka kashkan willarkansapa:

—Nasaret llaktamanta Jesustami maskaykanisapa.

⁸Chaypina Jesuska kashkan willarkansapa:

—Ñami willashkaykichina ñuka Jesus kanaynita. Ñukata maskawashpaykichika ama michaychichu kay disipuluy-nikunata rinankunamanta.

⁹Chashna Jesus rimashpa ñukaykunata kuydawaykarkansapa. Paymi

ñawpalla Tatanta willarkan: "Tatayni, kuwashkayki runakunata kuydashkansapa ama sakiwanankunapa." Chashna Jesus Tatanta roygashka kashpa kuydawarkansapa.

¹⁰Chaypina Jesusta apinayaptinkuna disipulun Simon Pedru machetinta apishpa suk runa Malkopa alli ladu rinrinta tipipurkan. Chay runa Malko sinchi kamachikuk saserdotepa wiwachun karkan. ¹¹Chashna rinrinta tipipuptin Jesuska Pedruta willarkan:

—Chay machetikita kashkan macheti churanaykipi churay. Tatayni wañunay-nipa munaptin wañusha. ¿Yuyankichu manchakushpayni Tataynita mana kasunaynita?

**Soldadukuna awtoridar saserdote
Anasman Jesusta pusharkansapa.
(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lk 22.54)**

¹²Chaypina soldadukuna kamachikuk-ninkunawan Tata Diospa wasinta kuydak runakuna Jesusta apishpa watarkansapa. ¹³Jesusta watashpana pusharkansapa awtoridar saserdote Anaspa wasinman. Anaska Kayfaspa suedrun karkan. Chay tiempu Kayfaska tukuy saserdotekunapa ashwan sinchi awtoridarninkuna karkan. Chayrayku Kayfaspa suedrun Anasman Jesusta pusharkansapa. ¹⁴Ñawpana Kayfaska tukuy ñukaykuna *judiyu runakunapa awtoridarninkunata willarkansapa: "Ashwan alli kanman suk runalla wañunarpa ama tukuy ñukanchikuna *israel runakuna wañunanchikunapa."

**Simon Pedru rimarkan Jesusta
mana riksinanta.
(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68;
Lk 22.55-57)**

¹⁵Chashna chay awtoridar Anaspa wasinman Jesusta pushaptinkunana Simon Pedruwan ñuka Juan washanta

katirkanisapa. Chay saserdotekunapa awtoridarninka ñukata riksiwarkan. Chayrayku chay manllayba wasi pampapi ñukapish Jesusta katishpa yaykurkani. ¹⁶Ñuka yaykuptini washallapi Pedruka kiparirkan. Chaypina rirkani punku kuydak warmita willak Pedrutapish yaykuchinanpa. ¹⁷Pedruta yaykuchishpana chay warmika tapurkan:

—¿Kanpish Jesuspa disipulunchu kanki?

Chashna tapuptinna Pedruka willarkan:

—Manami disipulunchu kani.

¹⁸Chaypina sukaman chirishpankuna Anaspa wiwachunkunawan Tata Diospa wasinta kuydakkuna ninakushpankuna mashakuykarkansapa. Pedrupish paykunawan tantalla mashakuykarkan.

**Saserdotekunapa awtoridarninkuna
Anas Jesusta tapurkan imatami
rurashka nishpa.
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64;
Lk 22.66-71)**

¹⁹Chaypina wasin ukupi saserdotekunapa awtoridarninkuna Anaska Jesustaka kallarirkan tapuya:

—Pikunati disipuluykikunaka?

¿Imatati paykunata yachachinkisapa?

²⁰Chashna tapuptin Jesuska willarkan:

—Ñuka tukuy runakuna uyariwaptin yachachikushkani. Tantanakunankuna wasikunapi Tata Diospa wasinpipish allita yachachikushkani. Mana nimata pakallallachu yachachikushkani.

²¹¿Imapati ñukata tapuwanki?

Yachachikuptini aypa runakuna uyariwarkansapa. Paykunata tapuy imatami yachachishkanisapa nishpa. Paykunami allita yachansapa.

²²Chashna Jesus chay saserdotekunapa awtoridarninkunata ayniptin Tata

Diospa wasin kuydak runa uyanpi lapyashpa willarkan:

—Ariya ¿chashnachu ayninki sinchi awtoridar saserdotetaka?

²³Chaypina Jesuska willarkan:

—Ariya mana allita willaptinika willaway ima mana allitatí willashkani. Kuskata willaykaptinika ¿imapati lapyawashkanki?

²⁴Chaypina Anaska makin wataduta Jesustaka pushachirkan yernon Kayfasman. Paymi saserdote kunapa ashwan sinchi awtoridarninkuna karkan.

Pedru kashkan rimarkan Jesusta mana riksinanta.

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72;
Lk 22.58-62)

²⁵Chashna Jesusta tapunkunaka-man Pedruka washapi mashakuykarkan. Chaypina paywan mashakuykak runakuna tapurkansapa:

—¿Manachu kanpish chay runapa disipulun kanki?

Chashna tapuptinkunana Pedruka willarkansapa:

—Manami disipulunchu kani.

²⁶Chaymanta chaypi karkan awtoridar saserdote suk wiwachun. Payka chay rinrin tipido Malkopa familyan karkan. Payna Pedrutaka tapurkan:

—¿Manachu kantaka kawashkayki Jesuswan tantalla chay wertapi?

²⁷Chashna tapuptin Pedruka paytapis willarkan mana Jesusta riksinanta. Chayta rimaykaptinlla suk gallo kantarkan.

Pilatoman Jesusta pusharkansapa.

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5;
Lk 23.1-5)

²⁸Chaymanta Kayfaspa wasinmanta Jesusta pusharkansapa *romano awtoridar Pilatopa kamachikunan

wasiman. Manara allita pakariptinra chay wasipi Jesusta chatakuk runakunaka chayarkansapa. Mana niman suk yaykunayarkansapachu. Paykunaka yuyarkansapa romanokunapa wasinpi yaykushpa Tata Diospa ñawpknnip chuya chuya kanankunamanta chapunkunkunata. Chashna chapunkushpa *Paskua fiestata rurashpa manana atipanmansapanachu mikuya. ²⁹Chayrayku Pilatoka llukshimurkan paykunata tapuk:

—¿Ima mana allitatí kay runaka rurashka?

³⁰Chaypina chay chatakuk runakunaka Pilatoka willarkansapa:

—Kay runaka alli rurak runa kaptinka manami pushamuymansapachu karkan kanpi chatakuk.

³¹Chashna ayniptinkunana Pilatoka willarkansapa:

—Kankunapa ñawpa killkaduykichipi riman imashnami kastigankichi nishpa. Chayta kasushpa kikikichilla kay runataka kastigaychi.

Chaypina chay runakunaka Pilatota willarkansapa:

—Kan mana willawaptikisapa ñukaykuna judiyu runakuna kashpaynikuna mana ni pita atipanisapachu wañuchiyta.

³²Ñawpata Jesus yachachiwashpan-kuna ñukaykunata willawarkansapa suk kruspi wañunanta. Jesus rimashkan-shina chay chiknik runakuna munarkan-sapa Pilato suk kruspi chakataspa Jesusta wañuchinanpa.

³³Chaypina Pilato kamachikunan wasipi kashkan yaykushpa Jesustaka ladunman kayashpa tapurkan:

—¿Kanchu kanki judiyukunapa ashwan sinchi kamachikukninkuna?

³⁴Chaypina Jesuska willarkan:

—¿Imapati judiyukunapa kamachikukninkuna kanaynita tapuwanki?

¿Chaytaka kikikipa yuyaynikimantachu tapuwanki? Ichará maykan willashushka chashna tapuwanaykipa.

³⁵Chashna willaptinna Pilatoka Jesusta willarkan:

—Ñuka manami judiyuchu kani chaykunata yachanaynipa. Kanpa judiyumasikikunapa awtordarninku-nami pushamushushkasapa ñukapi chatashuk. ¿Ima mana allitatí rurashkanki?

³⁶Chaypina Jesuska Pilatota willarkan:

—Ñuka manami kay allpapi kamachikuk runachu kani. Kay allpapi kamachikuk kaptinika tukuy kasuwak runakuna amachawanmansapa karkan. Paykunaka judiyu awtordarkunawan makanakun-mansapa karkan ama apiwanankunapa. Ñukaka mana allpapi kamachikuk runachu kani.

³⁷Chaypina Pilatoka tapurkan:

—¿Deveraschu tukuy layapi alli kamachikuk kanki?

Jesuska aynirkan:

—Ariya rimashkaykishina sinchi kamachikuk runami kani. Shamushkani kay allpapi nasik mana llullakushpa kuskata yachachikunaynipa. Tukuy alli yachachikunata kasuk runakuna ñukapa yachachikunaynita kasunsapa.

³⁸Chashna Jesus willaptinna Pilatoka tapurkan:

—¿Imatí alli yachachikunaka?

Pilato willarkansapa Jesusta wañuchinankunapa.

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20;
Lk 23.13-25)

Chaymanta Pilatoka chayta tapushpa-lla Jesusta sakirkan. Chaypina wasimanta kashkan llukshishpa Jesusta chatak runakunata willarkansapa:

—Manami kay runapika tarinichu nima laya mana alli rurashkanta

kastiganaynipa. ³⁹Kunan uyariyichi. Kada Paskua fiesta ukun kankuna mañawankichi suk karselpiwichkadu runata kacharinaynipa. Kay wata ¿munankichichu kay sinchi kamachi-shuknikichita kacharinaynipa?

⁴⁰Chashna Pilato tapuptinkunana chay runakunaka kashkan sinchita rimashpa willarkansapa:

—¡Ama Jesustaka kachariychu! ¡Barrabasta kachariy!

Chay wata Barrabas karselpi karkan wañuchikuk suwa runa kashpa.

19 ¹Chashna chay chiknik runakuna willaptinkuna Pilatoka soldadunkunata willarkansapa Jesusta makanankunapa. ²Paykunaka Jesusta makashkan-kunawasha kasha likidu waskamanta suk koronata rurashpankuna umanpi churapurkansapa asichinankunapa. Kamachikukpa sani llachapata mudachirkansapa. ³Chaymanta ladunchashpan-kuna uyanpi sukaman sakmashpa asichishpa willarkansapa:

—¡*Jidiyu runakunapa kamachikuk-nin kaptiki sukaman munaykisapa!

⁴Chaymanta Pilato kashkan washaman llukshishpa chay runakunata willarkansapa:

—Mash allita uyariwaychi. Kunanka kay runataka pushamuni yachanayki-chipa mana nima uchallikushkanta tarishkaynita.

⁵Chaypina Jesuska kashamanta ruradu koronayuk kamachikuk runapa sani llachapa churakudu llukshimurkan. Chashna llukshiptin Pilatoka chay runakunata willarkansapa:

—Kawaychina kay runataka!

⁶Chaypina *saserdote kunapa awtordarninkunawan *Tata Diospa wasin kuydakkuna sinchita rimashpa willarkansapa:

—¡Suk kruspi chakatachiy! ¡Suk kruspi chakatachiy!

Chaypina Pilatoka willarkansapa:
—Kankunaka pushaychi suk kruspi chakatashpwa wañuchinaykichipa.
Ñukaka mana nima uchanta paypika tarinichu.

⁷Chaypina chay runakunaka Pilatota aynirkansapa:

—Tata Dios killkadunpi willawansapa kay laya runata wañuchinaynikunapa. Payka llullakushpa rimashka Tata Diospa chaylla wambran kananta. Chayrayku wañunan tiyan.

⁸Pilatoka chay runakuna rimashkankunata uyarishpa ashwanta manchakurkan. ⁹Chaymanta kamachikunan wasiman Jesusta kashkan yaykuchishpa tapurkan:

—¿Maymantati shamushkanki?
Chashna Pilato tapuptinna Jesuska mana nimata aynirkanchu. ¹⁰Upallalla kaptin Pilatoka willarkan:

—¿Manachu nimata ayniwanki? Ñuka munashpayni suk kruspi wañuchichiykim. Munashpayni kachariykim. ¹¹Chashna willaptinna Jesuska Pilatota willarkan:

—Tata Dios mana munaptinka mana nimata atipankimanchu rurawayta. Kayfas sinchi kamachikuk saserdote kaykashpwa kanman pushachimuwashka wañuchichiwanaykipa. Chayrayku payka kanmantu ashwan uchayuk.

¹²Chay ratumantapacha Pilatoka sukaman munarkan Jesusta kachariyta. Chaypina Jesusta chiknik runakuna ashwanta kaparikushpa Pilatota willarkansapa:

—Kay runaka rimashka sinchi kamachikuk kananta. Chayta rimashpa rimaykan manana ashwan sinchi kamachikuk *Sesarta kasunanta. Kay runata kacharishpaykika kanpish mananami chay kamachikuk Sesarta kasunkinachu.

¹³Chayta uyarishpa Pilatoka Jesusta kashkan pushachirkan chay runakunapa ñawpakenkunaman. Chaypina kamachikunan sillanpi tiyarirkan chay runakunata kamachinanpa. Chay silla Gabata pampapi karkan. Chay Gabata shuti *hebreo rimanapi riman Rumimanta Ruradu.

¹⁴*Paskua fiesta suk diyallana illarkan. Chay diya yakallapa chawpi diyata Pilatoka chay runakunataka willarkansapa:

—Mash kawaychi kamachishukniki-chita.

¹⁵Chashna Pilato willaptinkunana tukuy paykunaka sinchita rimarkan-sapa:

—¡Wañuchun wañuchun! ¡Suk kruspi chakatachi!

Chaypina Pilatoka tapurkansapa:

—¿Sinchi kamachishukniki runatachu wañuchichisha?

Chaypina saserdote kunapa kamachikukninkunaka Pilatota willarkansapa:

—Alli kamachikuk Sesarllami ñukaykunata kamachiwansapa.

¹⁶Chashna willaptinkuna Pilatoka willarkansapa Jesusta suk kruspi wañuchinankunapa. Chaypina soldadukuna pusharkansapa.

Suk kruspi Jesusta chakatashpwa wañuchirkansapa.

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32;
Lk 23.26-43)

¹⁷Chaymanta soldadukuna Jesusta krusninta aparichishpa suk lomaman pusharkansapa. Chay lomaka iden uma poto rikurikan. Chayrayku shutinka karkan Uma Poto. Judiyukunapa rimaynaynikunapi chay lomapa shutin karkan Golgota. ¹⁸Chay lomapi Jesustaka chakatarkansapa. Chaymanta Jesuspa ishkantin ladunpi ishkay runakunatapish chakatarkansapa.

¹⁹Chaypina suk tablapi Pilatoka killkakurkan: "Kay Nasaret llaktamanta Jesusmi judiyu runakunapa sinchi kamachikunkinkuna." Chay killkaduta Jesuspa uman kuskapi timbichichirkan.

²⁰Chay lomaka Jerusalen llaktamanta mana karupichu karkan. Chayrayku aypa judiyu runakuna Jesusta kawak rishpankuna chay killkaduta leyirkansapa. Chayka kimsa laya rimanapi killkadu karkan. Suk killkadu karkan judiyukunapa rimanaynikunapi. Suk karkan *griego runakunapa rimananpi. Kimsaynin karkan *romanokunapa rimananpi. ²¹Chay killkaduta leyishpankuna saserdotekekunapa awtoridarninkuna piñakushpa Pilatotaka rirkansapa willak:

—¿Imapatí chay tablapi killkakushkanki "kay runami judiyukunapa kamachikunkinkuna?" Kunanka chikan tablapi killkakushpa churay: "Kay runa rimashka: 'Ñukami kani judiyukunapa sinchi kamachikunkinkuna.'"

²²Chaypina Pilatoka willarkansapa: —Ñuka killkashkaynika chashnami kiparinan tiyan.

²³Soldadukuna Jesusta chakatashkankunawasha sawa llachapankuna chuskuntinkuna patumanakurkansapa. Chaymanta suni uku llachapantapish apirkansapa. Chay suni uku llachapaka tukuy suniynintin awadu mana siraduchu karkan. ²⁴Chayta kawashpa soldadukunaka willanakurkansapa:

—Ama llikiyachichu kay allima awadu llachapata. Akuychi pukllashpa kawaypachi pipami kiparinka nishpa.

Chashna rimashpankuna patumanakurkansapa.

Tata Diospa ñawpa killkadunpi riman: "Llachapaynita patumanakushkasapami. Pukllashpankuna kawashkasapa pimi llachapaynita apanka nishpa." Chay diya Tata Diospa ñawpa killkadu

rimashkanshina chay soldadukuna Jesuspa llachapankunata patumanakurkansapa.

²⁵Chaypina Jesuspa mamanka ñañanwan kruspa ladunllapi karkansapa. Chaymanta chaypi Kleofaspa warmin Mariyawan, Mariya Magdalena karkansapa. ²⁶Jesuska mamanta kawashpa ñukatapish kawawarkan. Chaypina mamantaka willarkan:

—Mama, Juanka wawaykishinami kiparin.

²⁷Chaymanta Jesuska ñukatapish willawarkan:

—Kunanmantapacha payna mamaykisha kiparin.

Chashna Jesus ñukata willawaptin chay tiempumantapacha Jesuspa maman wasinipi kawsarkan.

Jesus wañurkan.

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41;
Lk 23.44-49)

²⁸Jesus kruspi kashpa yacharkan Tata Diospa killkadu rimashkanshina rurashkanta. Tata Diospa killkadunpi rimarkan yakuta mañakunanta. Chashna killkadu kaptin Jesuska rimarkan:

—Yakuta munani.

²⁹Chaypi suk puyñupi tiyarkan ayak likidu vinu. Jesus yakuta munananta uyarishpa suk soldadu utku layata watarkan suk suni kaspipi. Chaypi sumichishpa Jesuspa shiminpi churapurkan. ³⁰Jesus chay ayak likidu vinuta shukushkanwasha rimarkan:

—Tatayni, kan willawashkaykita ñami tukuytana rurashkani.

Chashna rimashpana Jesuska umanta kumurayachishpa wañurkan.

Suk soldadu lansawan Jesusta kostillanpi tuksirkan.

³¹Chay Paskua fiesta suk diyallana illarkan. Fiesta kallarinan diya ashwan

sinchi *samana diya karkan. Chayrayku judiyu awtoridarkuna mana munarkan-sapachu kruspi chakatadu runakuna chayllapi pakarinankunapa. Chayrayku Pilatota rirkansapa willak kruspi chakatadukunapa chankunkunata pakichipunkunapa utkana wañunankunapa. Willarkansapa krusmanta urayachimunkunapa.

³²Chaypina soldadukuna rirkansapa Jesuswan tantalla ishkay chakatadu runakunapa chankunkunata pakipuk.

³³Chaymanta Jesuspá ladunman rishpan-kuna kawarkansapa wañudutana. Chayrayku chankunkunata mana pakipurkansapachu. ³⁴Chaypina allita yachanayashpa wañudunachu manara-chu nishpa suk soldadu lansawan Jesusta tuksirkan kostillanpi. Chashna tuksiptin yawarwan yaku ichakumurkan.

³⁵Jesus wañuptin ñuka Juan kikini kawarkani. Chayrayku mana llullakushpa tukuy chayta willaykaykichi kankunapish yachanaykichipa Jesus wañushkanta.

³⁶Tata Dios killkadunpi riman: "Manami niman suk tullunta pakipunka-sapachu." Chay soldadukuna Jesuspá tullunta mana pakipuptinkuna Tata Diospa killkadunpi rimashkantashina rurarkansapa.

³⁷Chaymanta Tata Diospa killkadunpi riman: "Runakuna chay tuksishkankuna runata kawankasapa."

Jesusta pamparkansapa.

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47;
Lk 23.50-56)

³⁸Chaypi karkan Arimatea llaktamanta runa Jose. Joseka Jesusta kreyik runa karkan. Payka mana munarkanchu ni pi yachanarpa Jesusta kreyik kananta judiyu awtoridarkunata manchashpa. Joseka rirkana Pilatota mañak Jesuspa kuerpunta apanarpa pampak. Chaymanta Pilato almitiptinna kuerpunta aparkan pampak.

³⁹Chaymanta *fariseo runa Nikodem-pish rirkana Joseta yanapak. Chay Nikodemoka suk kuti tutapi rirkana Jesuswan parlak. Payka kimsa chunka kilu ishkay laya mishkilla asnak kaspi wikinta aparkan. ⁴⁰Chaypina Josewan Nikodemoka suk manllayba suni llachapakunata chay mishkilla asnak kaspi wikinwan ñuyuchishpa Jesuspa kuerpunta wankurkansapa. Chashna ñukaykuna judiyu runakuna tukuy wañuduta amañanisapa pampayta.

⁴¹Chaymanta Jesusta wañuchishkan-kuna lomapa ladunllapi suk werta tiyarkan. Chay wertapi tiyarkan machay ukupi ruradu uchku. Chaypika manara niman suk wañuduta churarkansaparachu. ⁴²Chay oras tipillana illarkan judiyukuna kallarinaynikunapa samayta. Chayrayku chay machaypi ruradu uchku Josewan Nikodemoka utkakushpa Jesuspa kuerpunta churarkansapa.

Jesus wañushkanmanta kawsamurkan.

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lk 24.1-12)

20

^{1*}Samana diya kayantin manara allita pakariptinra Mariya Magdalena rirkana Jesusta churashkankuna machayta kawak. Chaypi chayashpana kawarkan wichkashkankuna rumita punkunmanta ashuchiduta. ²Chayta kawashpana kallparkan Pedruta ñukata willawak-sapa. Ñuka Juan Jesuspa sukaman munawashkan disipulun kani. Ñukayku-napi chayashpa Mariya Magdalena ka willawarkansapa:

—;Ñami Jesuspa kuerpuntaka surkushkasapana! Manami yachanisapa-chu maypimi churashkasapa nishpa.

³Chashna willawaptinkunana Pedruwan ñuka kallpaspa rirkansapa Jesuspa kuerpun churashkankunata

kawak.⁴Ishkantinikuna kallpashpa ñuka Pedrumanta ashwan utka kallpashpa ñawpakte chayarkani.⁵Chaypina kumurayashpa chay machay ukunta chaparkani. Mana yaykuyta animukushpayni punkullamanta Jesuspa wankushkankuna llachapankunallata kawarkani.

⁶Chaymanta washaynita Pedruka chayashpa yaykukpacha rirkana. Yaykushpa paypish chay wankushkankuna llachapankunallata kawarkan.⁷Chaymanta kawarkan Jesuspa uman wankushkankuna llachapata chikanpi churaduta. Chay uman wankuna llachapaka mana kuerpun wankuna llachapawan tantallachu karkan.⁸Pedru yaykuptinna ñukapish yaykurkani. Chaypina allita chay llachapakunataka kawarkani. Chayta kawashpayni kreyirkani Jesus kawsamushkanta.⁹Manara Jesus kawsamuptin ñukaykuna mana allitarachu entiendirkanisapa Tata Diospa killkadunpi rimashkanta. Chaypi rimarkan Jesus wañushkanmanta kawsamunanta.

¹⁰Chayta kawashpaynikuna wasinikunaman kutirkanisapa.

Mariya Magdalena
Jesusta kawarkan.
(Mr 16.9-11)

¹¹Ñukaykuna wasinikunaman kutiptinikuna Mariya Magdalenaka machay washallapi sapallan kiparirkan. Chaypina sukaman wakakuypi kumurayashpa punkunllamanta chay uchku ukunta chaparkan.¹²Uchku ukunpi allita chapashpa kawarkan ishkay yurak likidu llachapayuk *angelkunata. Maypicha Jesuspa kuerpun kashka chaypi paykuna tiyariyu karkansapa. Sukka uman kashkapi karkan. Sukka chakin kashkapi tiyariyu karkan.¹³Paykunaka tapurkansapa:

—Mariya ¿imapati sukaman wakakuykanki?
Mariyaka aynirkana:

—Maestruynipa kuerpuntami apashkasapa. Manami yachanichu maypimi churashkasapa nishpa.

¹⁴Chashna rimashpana Mariyaka washanta chapashpa Jesusta kawarkan. Payta kawashpapist mana riksirkanchu Jesus kananta.

¹⁵Chaypina Jesuska tapurkan:
—¿Imapatí sukaman wakakuykanki?
¿Pitati maskaykanki?

Chaypina Mariyaka werta kuydak runa kananta yuyashpa willarkan:

—Kan Jesuspa kuerpunta apashka kashpaykika willaway maypimi churashkanki nishpa. Willawaptiki ñuka risha pushamuk.

¹⁶Chaypina Jesuska willarkan:
—¡Mariya!
Shutinta rimaptin Mariyaka Jesustaka riksirkan. Chaypina *hebreo rimanapi willarkan:
—¡Raboni!

Chay Raboni rimanan riman

“Maestru”.¹⁷Mariya ladunchaptinna

Jesuska willarkan:

—Ama apiwaychu. Manara Tatayniman rishkanirachu. Rillay disipuluyunikunata willamysapa Tatayniman rinaynita. Ñukapa Tataynika kankunapapist Tataykichimi. Ñukapa Diosnini kankunapapist Diosnikichimi.

¹⁸Chashna willaptinna Mariya Magdalena rirkana ñukaykunata willawaksapa Jesusta kawashkanta. Chaymanta parlachiwarkansapa tukuy Jesus willashkanta.

Jesus wañushkanmanta
kawsamushpa disipulunkunapi
rikurirkana.

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18;
Lk 24.36-49)

¹⁹Chaymanta samana diya kayantin tutayaptinna suk wasipi ñukaykunaka tantanakurkanisapa. Chay wasipi allita wichkanakurkanisapa *judiyu

awtoridarninikunata manchashpayni-kuna. Chay wichkadu wasipi tantana-kudu kaptinikuna Jesuska yaykushpa ñukaykunapa chawpinikunapi shayarishpa rimachiwarkansapa:

—Amana turbachinakushpa llakiyichi-nachu.

²⁰Chashna rimachiwashpankuna klavu uchkushkan makinkunata lansa uchkushkan kostillanta kawachiwarkan-sapa. Jesusta kawashpaynikuna sukaman kushikurkanisapa.

²¹Chaypina payka kashkan willawar-kansapa:

—Amana turbachinakushpa llakiyichi-nachu. Imashnacha Tatayni kay allpaman kachamuwashka ñukapish kankunata kachaykichi rimanaynita yachachikuk.

²²Chayta willawashkankunawasha Jesuska ñukaykunata pukuwarkansapa. Chaymanta willawarkansapa:

—Tata Diospa Espiritunta chaskiychi.

²³Paymi yachachishunkichi pimi ñukata kreyiwan pimi mana kreyiwanchu nishpa. Chashna yachachishuptikichi Tata Dios perdonashkan runakunata atipankichi willaya: “Tata Dios ñami uchaykichiha perdonashkana.” Chashna kankuna willaptikichi Tata Dios chay runakunata perdonankasapa. Chaymanta Tata Diospa Espiritunka yachachishunkichi mana ñukata kreyiwanayak runaku-nata willaya: “Tata Dioska kankunata manami perdonashunkichichu.” Chashna willaptikichi Tata Dios paykunata mana perdonankasapachu.

Chashna rimashpana Jesuska sakiwar-kansapa.

Tomas disipulumasinkunawan tantalla kaptin Jesus kashkan rikurikan.

²⁴Jesus ñukaykunapi rikurishkan ora chay disipulun Tomas Gemelo mana

ñukaykunawanchu karkan. ²⁵Ñukayku-napi chayamuptinna payta willarkani-sapa:

—Señorninchitaka ñami kawashkani-sapana.

Chaypina Tomaska ayniwerkansapa:

—Mana kreyiykichichu. Makinpi klavu uchkushkanpi deduynta churash-paynira tuksidu kostillanpi makinita satishpaynira kreyisha kawsamush-kanta.

²⁶Chaymanta pusak diya washan chay wasillapi ñukaykuna kashkan tantana-kurkanisapa. Chay diya Tomaska ñukaykunawan karkan. Alli wichkadu wasi ukupi kaptinikuna Jesuska yaykur-kan. Yaykushpana chawpinikunapi shayarishpa rimachiwarkansapa:

—Ama turbachinakushpa llakiyichi-chu.

²⁷Chaypina Tomastaka willarkan:

—Tomas, shamuy. Kay makini klavu uchkushkanpi deduykita churay. Makinikunata kaway. Chaymanta tuksidu kostillaynpi makikita satiy. Ama sinchi shunku mana kreyikuk runa kaychu. Kreyiway wañushkaynimanta kawsamushkaynita.

²⁸Chaypina Tomaska willarkan:

—¡Kanmi kanki Señornini Diosnini!

²⁹Chaypina Jesuska willarkan:

—Kawawashpaykira kreyinki kawsamushkaynita. Suk runakuna mana kawawashpapist kreyinkasapa wañush-kaynimanta kawsamushkaynita. Paykunaka ashwanta kushikunkasapa.

Juan kay libruta killkarkan Jesusta kreyishpa kawsanaykichipa.

³⁰Jesuska aypa kuti rikchak laya almirana *milagrunkunata ruraptin ñukaykunaka kawarkanisapa. Chay aypa almirana milagrunkunata kawash-payni mana tukuytachu killkashkani.

³¹Kaykunallata killkashkani kankuna

yachanaykichipa Jesus Tata Diosmanta shamudu wambran kananta. Killkash-kani kankuna Jesusta kreyishpa kawsanaykichipa. Payta kreyishpaykichi paywan tantalla mana tukuyuniyukta kawsankichi.

**Jesus kanchis disipulunkunapi
rikurirkana.**

21 ¹Chaymanta suk diya Tiberias kocha mañanman kanchis ñukaykuna rirkanisapa. Chaypi kaptinikuna kashkan ñukaykunapi Jesuska rikurirkana. Kunanka parlachiykichi imashnami rikurishka nishpa.

²Chay Tiberias kocha mañanpi karkanisapa Simon Pedru, Tomas Gemelo, Natanael. Payka Galilea partimanta Kana llaktamanta karkan. Chaymanta ñukapish wawkinian karkani. Ñukaykunapa tataynikuna Sebedeo karkan. Chaymanta ishkay disipulumasinkunapish chaypi karkansapa. ³Chaypina Simon Pedruka willawarkansapa:

—Risha challwakuk.

Ñukaykuna willarkanisapa:

—Ñukaykunapish kanwan tantalla rishasapa.

Chaypina atun kanowapi yaykushpay-nikunana rirkanisapa challwakuk. Tuta entero apinayashpaynikunapish mana niman suk challwata apirkanicapachu. ⁴Chaypina pakariykapitn kocha mañan playapi Jesusta kawarkanisapa. Mana nima riksiranisapachu Jesus kananta.

⁵Chaypina payka willawarkansapa:

—Amiguyinkuna ¿manachu niman suk challwata apishkankichi?

Ñukaykuna aynirkanisapa:

—Mana niman supta.

⁶Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Chay suni rednikichita kanowa alli ladunpi sirichimuychi. Chaypirami apinkichi.

Chashna Jesus willawaptinkuna redninikunata sirichirkanisapa. Chaypina redninikuna challwawan sukmaman untarkan. Mana nima aysayta atiparkanisapanachu. ⁷Chaypina ñukaka Jesusta allita riksishpa Pedruta willarkani:

—Chay runaka maestrunchikunami.

Chashna ñuka willaptini Pedru llachapakushpa yakuman wishchunakushpa waytashpa rirkan Jesusta tinkuk.

⁸Chaymanta kanowaynikuna mañamanta yaka pachak metro kaptin ñukaykuna redninikunapi challwata aysashpa mañapika chayachirkanisapa. ⁹Chaypina yakullapi redninikunata sakishpaynikuna kanowamanta llukshir-kanisapa. Playapika tarirkanisapa ninata rawraykaptin. Chay ninapika tiyarkan suk challwa. Chaymanta panpish tiyarkan. ¹⁰Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Chay apishkaykichimanta suk challwakunata apamuychi.

¹¹Chayta uyarishpa Pedruka chay kanowaman kallparkan redninta challwantinta playaman aysananpa. Chay redpi tiyarkan pachak pichka chunka kimsa atun challwakuna. Aypa challwawan kayakashpapish chay redka mana llikikurkanchu. ¹²Chaypina Jesuska willawarkansapa:

—Shamuychina mikupachina.

Ñukaykuna allita yachashpa Jesus kananta mana animukurkanisapachu tapuya paychu manachu nishpa. ¹³Chaypina Jesus panta apishpa ladunchawash-pankuna karawarkansapa. Chaymanta challwakunatapish chaskichiwarkansapa.

¹⁴Jesus wañushkanmanta kawsamush-kanwasha ñukaykunapi rikuriwashkan-kuna kimsaynin kutina karkan.

Jesus Pedruwan parlarkan.

¹⁵Chaymanta mikushkaynikunawashana Jesuska Simon Pedruta tapurkan:

—Juanpa wambran Simon, tukuy disipuluynikunamanta ñanchu ashwan allita kuyawanki?

Chaypina Pedruka aynirkan:

—Maestru, allita yachanki sukmaman kuyanaynita.

Chaypina Jesuska willarkan:

—Wawa ovejaynikunatashina chayrak kreyiwak runakunata kuydaysapa.

¹⁶Chaymanta Jesuska kashkan tapurkan:

—Simon ñariya kuyawankichu?

Chashna tapuptin Pedruka aynirkan:

—Maestru, allita yachanki sukmaman kuyanaynita.

Chaypina Jesuska willarkan:

—Ovejaynikunatashina kreyiwak runakunata kuydaysapa.

¹⁷Chaymanta kimsaynin kuti tapurkan:

—Simon ñkuyawankichu?

Chashna kimsaynin kuti tapuptinna Pedruka sukmaman llakishpana willarkan:

—Maestru, kan tukuyta yachanki.

Allita yachanki kuyanaynita.

Chaypina Jesuska willarkan:

—Ovejaynikunatashina kreyiwak runakunata kuydaysapa. ¹⁸Mash allita uyariway. Kanka wayna kashpayki kikikilla mudakushpa munashkaykiman maytapish kaptin rishkanki. Chaymanta viejuyaptiki makikita chutachiptiki suk runakuna mudachishunka. Chaypina mana rinayashkayki partita pushashunkisapa.

¹⁹Chashna willashpa Jesuska Pedruta yachachiykarkan sukmaman sufrishpa Tata Diosta kushichishpa wañunanta.

Chaymanta Jesuska Pedruta willarkan:

—Kreyiwashpa katiway.

**Pedru yachanayarkan imashnami
Juan wañunka nishpa.**

²⁰Manara Jesus wañuptinra ñuka paypa munadu disipulun kashpayni ladunpi mikuykarkani. Chashna ladunpi kashpayni tapurkan: “Maestru ñmaykan disipuluykiti rantikushunka?”

Chay diya playapi kashpaynikuna Jesus willaptin sufrishpa wañunanta Pedruka washanta chapashpa ñukata kawawarkan.

²¹Ñukta kawawashpa Jesusta tapurkan:

—Maestru, kay disipuluyki ñimashnatí wañunka?

²²Jesuska Pedrutaka willarkan:

—Kutimunaynikaman kawsananta munaptinga kanpa mana nimachu. Kanka kreyiwashpalla katiway.

²³Chashna willaptin tukuy disipulumasinikuna willanakurkansapa: “Manashi Juanka wañunkachu.” Jesuska mana rimarkanchu mana wañunaynita. Payka rimarkan: “Kutimunayni diyakaman kawsananta munaptinga kanpa mana nimachu.”

²⁴Ñuka Juan Jesuspa disipulun kashpayni kikini kawashkaynikunata killkashkani kankuna yachanaykichipa. Ñukaykuna yachanisapa tukuy kayta allita kuskanpi killkashkaynita.

²⁵Jesus aypa alli ruranakunata rurarkan. Kay librupika mana tukuyta-chu killkashkani. Tukuyta sukmanta sukmanta willashpa sukmaman aypa librukunapi killkayman karkan. Chaykunaka ni maypi paktanmanchu.

Chaylla kashka.

HECHOS

LUKAS KILLKARKAN JESUKRISTUPA AKLLASHKAN RUNAKUNA RURASHKANKUNATA

Lukas kuyanakukmasin Teofilota
yachachiypi katirkana.

1 ¹Munanayni Teofilo, chay primer libruynipi willashkaykina Jesus nasishkanmantapacha sielman rinan diyakaman rurashkanta yachachikushkanta. Kunan kashkan killkayki.

²Manarapish sielman rishpa Jesuska disipulunkunata akllarkan tukuy mayta rishpa yachachikunankunapa. Tata Diospa Espiritun yanapaptin paykunata yachachirkansapa imakunatami rurashpa kawsankasapa. ³Wañushkanwasha Jesuska tukuy kuerpuntin paykunapi rikurirkan allita yachananunkuna kawsamushkanta. Chusku chunka diyata Jesuska paykunata yachachirkansapa imashnami Tata Diospa mandunpi kawsankasapa nishpa. ⁴Paykunawan tantalla kashpa willarkansapa:

—Amara Jerusalen llaktamanta llukshiychirachu. Ñuka willashkaynisha Tatayni Dios Espiritunta kachamunka. Chayrayku kayllapira kipariyichi Espiritun shamenankaman. ⁵Juan Bawtistaka yakullawan runakunata bawtisarkansapa. Kunanka mana ashwannachu illan Tata Dios kankunata Espiritunwan bawtisashunaykichipa.

Jesus chay runakunapa
ñawpakninkunamanta
sielman kutirkana.

⁶Chaymanta Jesuswan tantanakudu runakunaka tapurkansapa:

—Señor ¿kunanmantachu tukuy *judiyu runakunata allita kamachiwan-kisapa?

⁷Chashna tapuptinkuna Jesuska aynirkansapa:

—Tata Diosllami yachan imay diyami imay orami kachamuwanka kamachinaynipasapa. Kankunaka ¿imapatí chayta yachanayankichi? ⁸Tata Diospa Espiritun kankunaman shamuptinra atipankichi parlachikuya ñuka salvakuk kanaynita. Chaypina Jerusalenpi, tukuy Judea partipi, tukuy *Samaria partipi, tukuy kay allpapi tiyak llaktakunapi rinkichi yachachikuk.

⁹Chayta yachachikushkanwasha tukuy chay tantanakudu runakuna kawaykaptinkuna Jesuska altuta rirkana. Chashna riykashpa puyu ukunpi yaykushpa chinkarkan. Chaypina chay runakunaka manana atiparkansapanachu kawayta.

¹⁰Chashna Jesus sielman riptin kawaykaptinkuna ladunkunapi ishkay yurak likidu llachapayuk *angelkuna

rikurirkansapa.¹¹ Paykuna willarkan-sapa:

—Galileamanta runakuna ñimapati llakishpa sieluta chapaykankichi? Kankunamanta sielman Jesus rishka. Payllami kashkan kay allpaman shamunka. Imashnacha sielman rishkanta kawashkaykichishina chashnallami kashkan shamunka.

Matiyasta akllarkansapa Judaspa paktaynin kananpa.

¹²Chaypina Jesus akllashkan runakuna *Olivos urkumanta Jerusalen-man kutirkansapa. Chay Olivos urku *samana diya purinallapi karkan.

¹³Jerusalen llaktapi chayashpanguna alkilakushkankuna wasi altuyninman rirkansapa. Paykunaka karkansapa Pedru, Juan, Santiago, Andres, Felipi, Tomas, Bartolome, Mateo, Alfeopa wambran Santiago, *romano gobiernuta mana uyarinayak Simon, Santiagopa wawkin Judas. ¹⁴Chay wasi altuynipi paykunaka Jesuspa wawkinkunawan mamanwan suk warmikunawan amañaksapa tantanakuya oranankunapa. ¹⁵Chashna tantanakushpanguna suk diya pachak ishkay chunka Jesusta kreyik runakuna chaypi kaptinkuna Pedruka shayarishpa willarkansapa:

^{16,17}—Wawkinikuna, paninikuna, Tata Diospa Espiritu yanapaptin ñawpa kamachikuk Davidka killkarkan imatami Judas ruranka nishpa. Judas Jesuspa disipulunmasinikuna kashpa ñukaykunawan tantalla yachachikupi purirkan. Chaymanta David rimashkan-shina soldadukunata pusharkan Jesusta apinankunapa. ¹⁸Chaymanta Judaska sukanan llakishpa Jesusta rantikushkan chaninta kutichikurkan. Chaymanta uraysinka ur mashpa wañuchinakurkan. Chashna ur mashpa wiksan pachyarkan chunchullin llukshinankaman.

Chaymanta kutichikushkan kullkita chaskik runakunaka suk terrenuta paypa shutinpi rantirkansapa.¹⁹ Jerusa-lenpi kawsak runakuna yacharkansapa Judas chaypi wañushkanta. Chayrayku chay terrenuta shutiyachirkansapa Aseldama. Judiyukunapa rimanankunapi chay shuti riman “Yawar Pampa.”

²⁰Salmo librupi riman:

“Chay mana alli rurakpa wasinka chunlla likidu kiparinka. Manana ni pi chaypi kawsankana-chu.”

Chaymanta riman:

“Chikan runa chay wañudu runapa trabajunta ruranan tiyan.”

^{21,22}Chayrayku akuychi akllaypachi Judaspa paktaynin runata. Kaypi tiyan aypa purikmasinchikuna. Paykunaka Señorninchi Jesuswan purirkansapa Juan payta bawtisakushkan tiempumanta sielman rinankaman. Chayrayku paykunamanta sukta akllaypachi ñukaykunawan tantalla *Jesukristu kawsamushkanta yachachikunana.

²³Chashna Pedru willaptinkuna chay tantanakudu runakunaka ishkay runakunata kayarkansapa paykunamanta sukta akllanankunapa. Suk karkan Jose Barsabas. Paypa suknin shutin karkan Justo. Chaymanta chay ishkaynин kayadu runa karkan Matiyas.

^{24,25}Chaypina chay runakunaka Tata Diosta roygashpa willarkansapa: “A, Tata Dios, kanka tukuy runakunapa shunkunkunata riksinki. Chayrayku yachachiwaysapa kay ishkay runakunamanta maykantami akllashkanki Judaspa paktaynin yachachikukmasinikuna kananpa. Judaska uchanrayku manana ñukaykunawannachu. Kunanka churashkaykiman rishkana.”

²⁶Chaymanta orashkunkunawasha sorteyuta rurarkansapa yachananku-

napa maykantami Tata Dios akllashka nishpa. Chay sorteyupi Matiyas aklladu kiparirkana. Chay diyamanta Matiyaska chay chunka suk yachachikuk runakunawan tantalla yachachikushpa puriksapa.

**Tata Diospa Espiritun shamurkan
chay runakunapi kawsak.**

2 ¹Chaymanta *Pentekostes fiesta ukun Jesusta kreyik runakunaka tantanakurkansapa amañanankuna wasillapi. ²Chay wasipi kashpankuna rasllana sielumanta sinchi wayratashina uyarirkansapa soynashpa shamuptin. Chay tantanakunankuna wasi ukupi soynarkan. ³Chaypina chay tantanakudu runakunaka umankuna kuskapi taksha ninakunatashina kawarkansapa. ⁴Chaypina Tata Diospa Espiritun shamurkan paykunapi kawsak. Chay oras paykunata yanaparkansapa mana yachashkankuna rimanakunata rimayta.

⁵Chay fiesta diyakunapi aypa llaktakunamanta *judiyu runakuna Jerusalenpi chayarkansapa Tata Diosta kuyanankunapa. ⁶Chay aypa runakuna chay sinchi wayratashina uyarishpankuna chay wasita rirkansapa kawak. Chaypina Jesusta kreyik runakunata uyarirkansapa tukuy paykunapa rimanakunata rimakuptinkuna. Chayta uyarishpankuna sukaman almirashpankuna mana yacharkansapachu imashnami paykunapa rimanakunata yachansapa rimayta nishpa. ⁷Chashna sukaman almirashpankuna willanakurkansapa:

—Kay rimananchikunata rimak runakunaka ¿manachu Galileamanta runakuna? ⁸Paykunaka manami yachansapachu ñukanchikunapa rimananchikunata. ¿Imashnatí kunan atipansapa rimananchikunata rimayta? ⁹Ñukanchikuna chikan chikan llaktakunamanta

shamushpanchikuna rikchakmanta laya rimanayukkuna kanchisapa. Partia llaktamanta, Medya llaktamanta, Elam llaktamanta, Mesopotamia llaktamanta, Judea partimanta, Kapadosia llaktamanta, Ponto llaktamanta, ¹⁰*Asia partimanta shamushkanchisapa. ¹⁰Chaymanta Frigia llaktamanta, Panfilia llaktamanta, Egipto llaktamanta, Libia partimanta, Sirene llaktamanta ashwan karu llaktakunamanta shamushkanchisapa. ¹¹*Roma llaktamantapish shamushkanchisapa. ¹¹Sukkuna judiyu kasta kanchisapa. Sukkuna mana judiyu kasta kashpa judiyuyashkanchisapa.

Chaymanta Kreta llaktamanta, Arabia llaktamanta kanchisapa. Chashna chikan chikan llaktakunamantapish kashpanchikuna uyarinchisapa chay Galileamanta runakuna rimananchikunapi Tata Diosta alabaykaptinkuna.

¹²Chashna chay runakuna willanakushpankuna sukaman almirashpankuna tapunakurkansapa:

—¿Imanansapatí kay runakuna chashna rimakushpankuna?

¹³Chaypina sukkuna asichishpankuna willarkansapa:

—Chay runakunaka machadusapami.

Pedru shayarisha rimakurkan.

¹⁴Chaymanta Pedruka chay chunka suk yachachikukmasinkunawan tantalla shayarirkansapa. Chaypina Pedruka chay aypa runakunata sinchita willarkansapa:

—Judiymasinkuna, Jerusalenpi kawsakkuna, allita tukuy willanaynita uyariyichi yachanaykichipa imata ruraykanaynita. ¹⁵Kankuna machadu kanaynikunata rimaptikichipish manami machaduchu kanisapa. Tutapachara kaptin manara ni pi machanmanrachu. ¹⁶Ñawpa yachachikuk Joel rimashkanta kawaykankichi. Payka killkarkan:

- ¹⁷“Tata Dioska riman:
 Chay tukunan diyakunapi tukuy
 kreyiwak runakunaman Espiritu
 tuynita kachasha.
- Chaypina ullku wambraykichi
 warmi wambraykichi ñuka
 willanaynita yachachikunkasapa.
- Waynakuna rikchadu kashpa
 muskuyninkunapishina almirana
 layakunata kawankasapa.
- Tatakuna muskuyninkunapi
 almirana layakunata kawanka-
 sapa.
- ¹⁸ Chay diyakunapi kreyiwak ullkuku-
 naman warmikunaman Espirituy-
 nita kachasha.
- Chaypina paykunaka willashkaynita
 yachachikunkasapa.
- ¹⁹ Chaymanta sielupi manchana
 layakunata rurasha kawanayki-
 chipa.
- Allpapi yawarta ninata kusnita
 kawankichi.
- ²⁰ Manara manchanapa laya
 llipyashpa shamuptinira inti tutu
 likidu tukunka.
- Killapish puka likidu yawarshina
 tukunka.
- ²¹ Manara shamuptinira tukuy
 runakuna perdonanaynipa maña-
 waptinkuna perdonashasapa.”
- ²² Chaymanta Pedruka chay tantana-
 kudu runakunataka yachachiyllapi
 katirkan:
 —Judiyumasinikuna, willaptini
 uyariwaychi. Allita yachankichi Tata
 Dios yanapaptin Nasaret llaktamanta
 Jesus aypa manchana layakunata
 *milagrunkunata rurashkanta. Chaykuna-
 wan Tata Dios allita kawachishurkanki-
 chi paymanta shamudu runa kananta.
- ²³ Jesus tukuy chay milagrunkunata
 ruraptinpish kankunaka payta pushar-
 kankichi mana alli rurak runakuna
 kruspi chakatashpa wañuchinankunapa.
- Ñawpamantapacha Tata Dios yuyarkan
 payta chashna wañuchichinaykichipa.
- ²⁴ Kankuna wañuchichiptikichipish Tata
 Dioska paytaka kashkan kawsachimur-
 kan. Tata Dioska mana nima munarkanchu
 wañudu kiparinanpa. Chayrayku
 kawsachimurkan.
- ²⁵ Chaymanta chay ñawpa kamachi-
 kuk David kashna killkarkan:
 “A, Tata Dios, yachani tukuy tiempu
 ñukawan kanaykita.
 Kan laduynipi kaptiki mana nimata
 manchashachu.
- ²⁶ Chashna ñukawan kaptiki sukaman
 kushikushpa kawsaykani.
 Kushikuypuru kantani.
 Yachani wañushpaynipish kaws-
 munaynita.
- ²⁷ Wañuptini mana munankichu
 pampadu kiparinaynipa.
 Nima munankichu kuerpuyni
 usunarpa kanpa wambrayki
 kaptini.
- ²⁸ Kawachiwashkanki kashkan
 kawsachimuwanaykita.
 Kanwan tantalla kawsashpayni
 sukaman kushikusha.”
- ²⁹ Chashna willashpa Pedruka chay
 tantanakudu runakunataka willaysapa-
 llapi katirkan:
 —Wawkinikuna, paninikuna, kunanka
 allita uyariwaychi mana arkachishpa
 willaptini. Chay ñawpa awilunchi
 Davidka chay salmota killashpa mana
 kikinmantachu rimarkan. Payka
 wañushkanami. Chashna wañuptin
 pamparkansapa. Chay pampashkanku-
 naka kunankamanlla tiyan. ³⁰ Davidka
 alli yachachikuk kashpa yacharkan Tata
 Dios jurashpa sukaman allita willash-
 kanta: “Kanpa miraknikimanta sukta
 churasha kamachikuk runa kananpa.”
- ³¹ Chashna Tata Dios willaptin
 Davidka iden kawaykakshinami
 yachachikurkan Tata Diosmanta

shamudu runa wañushkanwasha kawsamunanta. Yachachikurkan mana pampadu kiparinanta nima kuerpun usunanta.³² David rimashkanshina Tata Dioska Jesustaka kawsachimurkan. Kawsamushkanwasha ñukaykuna payta kawashkanisapa. Kunan chayta yachachiykaykichi.³³ Kawsamushkanwasha Jesuska Tatan Diospa alli ladunman rirkana chaypi paywan tantalla tukuy layapi kamachikunanza. Chaypina Tatan Dioska payta kunanpa willashkan Espiritunta kurkan. Chashna kuptin *Jesukristuka ñukaykunatapish Espiritunta kuwashkasapa. Chayrayku kunan chikan rimanakunata atipaykansapa rimayta. Chayta kankunaka kawashkankichi uyarishkankichi.

^{34,35} Chay ñawpa awilunchi Davidka chay salmota killkashpa mana kikinpacchu rimarkan. Payka mana kawsamurkanchu tukuy kuerpuntin sielman rinanpa. Chayrayku suk salmopi Tata Diosmanta shamudu runapa rimashpa killkarkan: “Tata Dioska Señorninita willarkan: ‘Alli laduynipi shamuy tiyarik chay chiknishuk runakunata saru saru ruranaynikaman.’”

³⁶ Kunanka tukuy kankuna judiyu runakuna sukmanta allita yachaychi: Kruspi chakataspa wañuchichishkaykichi Jesustaka Tata Dios churashkana ashwan sinchi kamachikuk kanampa. Payka Tata Diosmanta shamudu salvakuk runami.

³⁷ Chashna Pedru yachachikuptinkuna chay tantanakudu runakunaka llakishpankuna sukmanta turbakurkansapa. Chaypina Pedruta yachachikukmasinkunata tapurkansapa:

—Wawkinikuna ¿imatati rurashasapa?

³⁸ Pedruka aynirkansapa:

—Tukuy mana alli rurashkaykichi-manta wanaychi Tata Dios perdonashu-

naykicipa. Chaymanta Jesukristupa shutinpi bawtisakuychi. Tata Dios perdonashushpaykichi Espiritunta kushunkichi yanapashunaykicipa.³⁹ Kamachiwakninchu Tata Dioska kayanan runakunata willarkansapa Espiritunta kunankunapa. Chaymanta kankunata, kankunapa wambraykichita, karu llaktapi kawsak runakunata willashushkankichi Espiritunta kushunaykichita.

⁴⁰ Chayta rimashpa Pedru yachachikuylapi katirkan. Sukman rimakushpa animuchikushpa willarkansapa:

—Chay mana kuskata yachachishuk-nikichi runakunamanta karuyaychi.

⁴¹ Chashna Pedru yachachikuptin kimsa waranka runakuna yachachikunanta kreyirkansapa. Chashna kreyish-pankuna bawtisakurkansapa tukuy Jesukristuta kreyik runakunawan tantanakunankunapa.

⁴² Tukuy chay runakunaka chay yachachikuk runakunapa yachachikush-kanta allita kreyishpa kawsarkansapa. Sukwan sukwana yanapanakushpa kawsaksapa. Aypa kuti Tata Dioswan parlaksapa. Jesukristu wañushkanta yuyashpankuna tantalla mikusapa.

Jesukristuta kreyik runakuna yanapanakushpa kawsarkansapa.

⁴³ Chaymanta Jesuspa rimananta yachachikukkuna aypa almirana milagrukunata rurarkansapa. Chayta kawashpankuna tukuy runakuna sukmanta almirarkansapa.⁴⁴ Chaymanta tukuy kreyikukkuna sukmanta kuyana-kushpa kawsarkansapa. Rikchak laya tiyapunankunawan yanapanakushpa kawsaksapa.⁴⁵ Chaymanta ima tiyapushkankunata rantikuksapa chay chaninkunawan mana nimayukkunata yanapanankunapa.⁴⁶ Kada diya *Tata Diospa wasinpi tantanakuksapa.

Chaymanta kikinkunapa wasinkunapi sukaman kuyanakushpankuna kushikuy-ninkunawan Jesuspa wañushkanta yuyashpa tantalla mikuksapa.⁴⁷ Paykunaka Tata Diosta sukaman alabaksapa. Chashna kuyanakushpa kawsaptinkuna tukuy runakuna rimaksapa alli kawsak runakuna kanankunata. Chaymanta aypa runakuna Jesukristuta kreyishpan-kuna payta kreyik runakunawan tantanakushpa tukuy diya sukaman aypayarkansapa.

Tata Dios yanapaptin Pedru mana puriy atipak runata sanuyachirkan.

3 ¹Suk diya chawpi diya washan Tata Dioswan parlanankuna oras kaptin Pedruka Juanwan *Tata Diospa wasinman rirkansapa. ²Chaypi suk mana puriy atipak runa karkan. Chay runaka wakllidu chakiyuk nasirkan. Tukuy diya familyankuna paytaka pushaksapa chay wasi punkunipi tiyachik tukuy yaykuk runakunata kullkita mañananapa. Chay punkupa shutin karkan Allima Punku.

³Chay runaka Pedruwan Juanta kawashpa chay punkuta yaykukaptinkuna kullkita mañarkansapa. ⁴Chashna mañaptinkuna paykunaka kawarkan-sapa. Chaypina Pedruka willarkan:

—Kawawaysapa.

⁵Chashna willaptin chay runaka kushikushpa chaparkan kullkita kunkasapa nishpa. ⁶Chashna chapaptin Pedruka willarkan:

—Manami nima kullki nima kuri tiyawanchu. Tata Dios yanapawaptin yanapayki. Nasaret llaktamanta *Jesukristupa shutinpi willayki:
¡Atarimushpa puriy!

⁷Chashna willashpa Pedruka alli ladu makinmanta apishpa atarichirkan. Chashna atarichiption chay runapa chakinkuna rasllana sinchiyarkan.

⁸Chaypina payka shayarimushpa kallarirkan kuskata puriya. Chashna sanuyashpana Pedruwan Juanwan tantalla Tata Diospa wasinpi yaykurkan-sapa. Kushikuyninwan brinkaypi brinkaypi purishpa Tata Diosta kuyashpa alabarkan. ⁹Chashna brinkaypi purishpa Tata Diosta alabaptin tukuy runakuna kawarkan-sapa. ¹⁰Kawashpankuna manchakushpankuna almirarkansapa. Allita riksirkansapa chay Allima Punkupi kullki mañakuk runa kananta.

Pedru chay almirak runakunata yachachirkansapa.

¹¹Chaypina chay sanuyadu runaka Pedrumanta Juanmanta mana kachari-kunayarkannachu. Tata Diospa wasinpi suk alarpi karkansapa. Chay alarpa shutin karkan Salomonpa Alarnin. Chaypi kaptinkuna tukuy Tata Diospa wasinpi tiyak runakuna sukaman almirashpankuna kallparkansapa chay sanuyadu runata kawak. ¹²Chaypina Pedruka paykunata willarkansapa:

—*Judiymasinikuna ¿imapati almirashpa yuyankichi kikinikunallamanta kay runata sanuyachishkaynikunata? Manami kikinikunallamantachu kay runataka sanuyachishkanisapa. Mana ni Tata Diosta kuyashkaynikunarykuchu sanuyachishkanisapa. ¹³Chay ñawpa Abrahampa Isakpa Jakobopa awilunchikunapa Tata Diosinkuna wambran Jesusta sukaman kuyashpa willarkan tukuy layapi kamachikuk kananpa. Chashna kamachikuk kashpa ñukaykunata yanapawashkasapa kay runata sanuyachiya.

Kankuna chay Jesustaka *romano awtoridarkunaman pusharkankichi. Chaypina chay awtoridar Pilato kachari-nayaptinpish mana munarkankichichu kacharinanpa. ¹⁴Willarkankichi suk

suwa runata kacharinanpa. Willarkankichi chay mana uchayuk alli rurak Jesustaka wañuchichinanpa.¹⁵ Chashnamenta kankunaka chay mana tukuyinyuk kawsayta kuwakninchti Jesustaka wañuchirkankichi.

Chashna wañuchiptikichipish Tata Dioska paytami wañushkanmanta kawsachimushka. Ñukaykunaka kawsamushkanwasha Jesustaka kawashkanisapa. Chay kawashkaynikunata willaykaykichi.¹⁶ Jesusta kreyishkaynikunaryku kay riksinyakichi mana puriy atipak runataka sanuyachishkanisapa. Tukuy kankuna kawashkankichi Jesusta kreyishpaynikuna sanuyachishkaynikunata.

¹⁷ Wawkinikuna, yachani kankuna kamachikuknichiwan Jesusta wañuchichishpaykichi mana yacharkanichichu imatami rurankichi nishpa. ¹⁸ Nawpa tiempu Tata Dioska alli yachachikuk runakunata willarkan sielumanta shamudu salvakuk runata wañuchinaykichita. Chayrayku kankuna Jesusta wañuchichishpaykichi Tata Dios ñawpa rimashkantashina rurarkankichi. ¹⁹ Chayrayku uchaykichita wanashpa kunanmantapacha Jesukristuta kreyiychi Tata Dios uchaykichimanta perdonashunaykicipa. Chaypira payka yanapashunkichi kushikuypuru kawsanaykicipa. ²⁰ Tata Dioska ñawpamantapacha rimarkan Jesus salvashuknichi kananta. Paytaka kashkan kay allpaman kachamunka.

²¹ Jesukristuka sielupi kiparinan tiyan chay ñawpa alli yachachikuk runakuna rimashkankunashina Tata Dios rikchak layata kuskanpi allichanankaman. ²² Moisespish ñawpa awilunchikunata chay layallata willarkansapa: "Tata Diosninchika miraknikichimanta suk alli yachachikuk runata akllanka. Paymi ñukashina alli yachachikuk kanka.

Paytaka allita kasunaykichi tiyan.

²³ Mana payta kasuptikichi Tata Dios karkushunkichi."

²⁴ Chaymanta ñawpa yachachikuk Samuelmantapacha tukuy alli yachachikkunkuna chay layallata yachachikurkansa. Willarkansapa imatami kay tiempipi Jesukristu ruranka nishpa.

²⁵ Tata Dios ñawpa yachachikuk runakunata willarkansapa kankunata yanapashunaykitchita. Chaymanta chay ñawpa awilunchikunawan paktuta rurashpa willarkan kankunatapish yanapashunaykicipa. Awilunchi Abrahamtapis willarkan: "Kanpa miraknikikunata yanapashpayni tukuy allpapi kawsak runakunatapish yanapashasapa."

²⁶ Tata Dios chaylla wambran Jesusta wañushkanmanta kawsachimushpa kankunaman primeru kachamurkan yanapashunaykicipa. Chashna yanapashushpaykichi munan uchaykichimanta wanashpa payllata kasushpa kawsanaykicipa.

Chay llaktapi kamachikuk
runakuna Juanwan Pedruta
willarkansapa amana
yachachikunankunapana.

4 ¹ Chashna Juanwan Pedru chay runakunata yachachiykaptinkunalla *saserdote kunawan *saduseokunawan *Tata Diospa wasin kuydakkunapa kamachikukninkuna chayarkansapa.

² Pedruwan Juan yachachikuykarsapa Tata Dios Jesusta kawsachimushkanrayku tukuy wañudu runakunatapish kawsachimunankunata. Chayrayku chay runakuna piñakurkansa.

³ Chaypina Juanwan Pedruta apirkansapa. Amusayaykaptinna karselpi churarkansapa pakarinankaman.

⁴ Manara karselpi churaptinkunara Pedrupa yachachikushkankunata uyarishpankuna sukaman aypa

runakuna kreyikurkansapa. Ullukunkunallata yupaptinkuna yaka pichka waranka karkansapa.

⁵Chaymanta kayantin Jerusalenpi chay runakunapa kamachikukninkunawan *ansianunkunawan Moisespakillkashkanta yachachikukkuna tantanakurkansapa. ⁶Chay saserdotekunapa kamachikuknina runa Anaspish chaypi karkan. Chaymanta Kayfas, Juan, Alejandro, tukuy saserdotekunapa kamachikuknina ayllunkuna paykunawan tantanakurkansapa. ⁷Chaypina karselmana Pedruwan Juanta pushachimurkansapa. Chawpinkunapi churash-pankuna tapurkansapa:

—¿Pití willashushkankichi chay unkuduta sanuyachinaykichipa? ¿Pipa shutinpí rurashkankichi chay almirana layataka?

⁸Chaypina Tata Diospa Espiritun yanapaptin Pedruka aynirkan:

⁹—Llaktapa kamachikuk runakuna, ansianukuna, kankuna tapuwankichi imashnami kay runata sanuyachishkansapa nishpa. ¹⁰Chashna tapuwaptikichi willaykichi tukuy kankuna *judiyumasi-nikuna allita yachanaykichipa.

Ñukaykuna Nasaret llaktamanta Jesuspa shutinpi kay ñawpaknikichipi runata sanuyachishkansapa. Kankunami chay Jesustaka wañuchichirkankichi.

Wañudu kashkanmanta Tata Dioska paytaka kawsachimushka. ¹¹Jesuska suk alli rumishinami. Kankunaka wasichakuk runakunashina kashpaykichi chay alli rumita millashpa mana munarkankichchu wasikichipi churayta. Chay alli rumita mana munaptikichipish Tata Dioska churashka tukuy rumikunapa sikinpi. ¹²Tata Dioska Jesusllata kay allpaman kachamurkan salvawananchikunapa. Manami chikan runatachu kuwashkanchisapa salvawananchikunapa.

¹³Chashna Pedruwan Juan mana manchakushpa nima pinkakushpa ayniptinkuna chay kamachikuk runakunaka sukanman almirarkansapa. Yacharkansapa mana paykunashina yachaysapa runakuna kanankunata. Riksirkansapa Jesuspa disipulunkuna kanankunata. ¹⁴Chaymanta chay sanuyadu runa chayllapi paykunawan kaptin mana atiparkansapachu Juanta Pedrata nimata willaya. ¹⁵Chaypina washaman paykunata llukshichishpankuna kikinkunapura tapunakurkansapa:

¹⁶—¿Imatatí rurashunchisapa kay runakunata? Tukuy kay Jerusalenpi kawsak runakuna yachansapanay kay almirana *milagruta rurashkankunata. Chayrayku mana atipanchisapachu rimayta mana sanuyachishkasanpachu nishpa. ¹⁷Akuychi manchachishpa willaypachi kunanmantapacha amana ni pita Jesuspa shutinpi yachachikunankunapana. Chashna michaptinchikuna manana chay milagru rurashkankunata suktu suktu willankasapanachu.

¹⁸Chashna chay kamachikuk runakuna willanakushpankuna Pedruwan Juanta kashkan yaykuchirkansapa. Chaypina willarkansapa amana ni pita parlachinankunapa nima Jesuspa shutinpi yachachikunankunapana. ¹⁹Chashna willaptinkuna Juanwan Pedruka aynirkansapa:

—Allita yuyaychi. ¿Allihu kanman Tata Diosta mana kasushpaynikuna kankunallata kasunaynikunapa?

²⁰Ñukaykunaka Tata Diosllata kasushasapa. Chayrayku kawashkaynikunata uyarishkaynikunata yachachikunaynikuna tiyan.

²¹Chashna Pedru willaptinkuna chay runakunaka ashwanta jorachishpankuna kacharirkansapa. Tukuy chay llaktapi kawsak runakuna Tata Diosta alabarkansapa chay unkudu runata

sanuyachiptinkuna. Chayrayku chay awtoridarkuna mana yacharkansapachu imashnami kastigankasapa nishpa.
²²Chay sanuyachishkankuna runaka chusku chunka ashwan watayuk karkan.

Jesusta kreyik runakuna Tata

**Diosta mañarkansapa
 yanapanankunapa ama
 manchakunankunapa.**

²³Chashna chay kamachikuk runakuna Pedruwan Juanta kachariptinkuna rirkansapa Jesusta kreyikmasinkunawan tantanakunankunapa. Chaypina tukuy chay saserdoteckunapa kamachikukninkunawan chay ansianunkuna willashkankunata willarkansapa.
²⁴Chayta willashkankunawasha tukuy chay tantanakudu runakuna Tata Diosta kuyashpanguna willarkansapa:

—A, Tata Dios, kanmi tukuy sieluta allpata yakuta tukuy chaykunapi tiyakta rurashkanki. ²⁵Karpa Espirituyki yanapaptin sirvishukniki Davidka rimarkan:

“¿Imapatí Tata Diosta mana kasunayak runakuna piñakunsapa?
 ¿Imapatí mana valekkunata yuyansapa?”

²⁶Llaktakunapi kamachikuk runakuna tantanakunsapa Tata Diosta mana kasunayashpanguna.

Chaymanta rimansapa Tata Diosmanta shamudu salvakuk runata mana kasunayanankunata.”

²⁷A Tata Dios, chayta rurashpa chay ishkay kamachikukkuna *Herodeswan Pilato chay ñawpa David rimashkantashina rurarkansapa. Kay llaktapi paykunaka judiyukunawan mana judiyukunawan tantanakurkansapa chay alli rurak akllashkayki salvakuk Jesusta wañuchinankunapa. ²⁸Chashna Jesusta wañuchishpanguna kan

munashkaykishina tukuy chay ñawpa rimashkaykita rurarkansapa.

²⁹A Tata Dios, kunanka chay chiknishuk runakuna manchachiwana-yanankunata yuyay. Yanapawaysapa mana manchakushpa rimanaykita yachachikunaynikunapa. ³⁰Allita yanapawaysapa chay alli rurak wambrayki Jesuspa shutinpi unkudukunata sanuyachinaynikunapa almirana milagrukunata ruranaynikunapa.

³¹Chashna Tata Diosta willashkankunawasha chay tantanakushkankuna wasi sukaman kuyurkan. Chaypina Tata Diospa Espiritunka sukaman yanaparksapa mana ni pita manchashpa Tata Diospa rimananta yachachikunankunapa.

**Jesusta kreyik runakuna
 tiyapunankunawan
 yanapanakuksapa.**

³²Chaymanta tukuy chay aypa kreyikuk runakunaka suk yuyaylla kashpa sukaman yanapanakushpa kawsaksapa. Rimarkansapa tukuy tiyapunankuna paktallapa kananpa. Mana ni pi rimaksapachu kayka ñukallapami nishpa. ³³Jesuspa aklladu yachachikuk runakunaka sukaman allita yachachikuykarkansapa Señor

*Jesukristu wañushkanmanta kawsamushkanta. Chashna allita yachachikuptinkuna Tata Dioska paykunata sukaman yanaparksapa.

³⁴Chayrayku niman sukpa nima laya illapuksapachu. Terrenuyuk wasiyuk runakuna rantikuksapa. ³⁵Chaypina chay rantikushkankuna chaninkunata chay alli yachachikuk runakunata kurkansapa mana nimayukkunata patumanankunapa.

³⁶Chaypi suk runa Jose *Levipa ayllunmanta Chipre ishlamanta karkan. Paypish Jesukristuta kreyirkan. Payka

sukaman animuchikuk kushichikuk runa karkan. Chayrayku chay yachachikuk runakunaka paytaka shutiyachirkansapa Bernabepi. Chay shutin riman “kushichikuk runa.”³⁷ Chay Bernabepa suk terrenum tiyarkan. Payka chay terrenunta rantikurkan. Chay rantikushkan chaninta chay alli yachachikuk runakunata kurkan paykuna patumakunankunapa.

**Ananiyas warmin Safirawan chay
alli yachachikuk runakunata
llullachinayarkansapa.**

5 ¹Chaymanta suk runa Ananiyas warmin Safirawan suk terrenunta rantikurkansapa. ²Chayta rantikushpankuna chay ullku warminwan yuyaykushpa patuma kullkita apirkansapa paykunallapa kiparinanpa. Chaymanta patumallata chay alli yachachikuk runakunata kurkansapa. Llullakushpa Ananiyas willarkan terrenun chaminta paktaduta kuykananta. ³Chashna llullakuptinna Pedruka Ananiyasta willarkan:

—Ananiyas, terrenuykita rantikushpa patuma kullkita apishkanki. Chaypina shamushkanki willawak tukuy paktadu chaninta apamushkaykita. ⁴Imapatí *Satanasta uyarishpa Tata Diospa Espiritunta llullachinayaykanki? ⁴Chay terrenuykika kanpami karkan. Chaymanta rantikushkayki chaninka kanllapami karkan. ⁵Imapatí llullachawaykanki tukuy chaninta apamushkanki nishpa? Chashna rurashpaykika mana ñukaykunallatachu llullachiwashkankisapa. Tata Diostami llullachinayashkanki.

⁵Chashna Pedru willaptin Ananiyaska allpapi urmeshpa wañurkan. Chashna wañuptin tukuy runakuna yachashpa sukaman manchakurkansapa. ⁶Chaypina suk waynakuna Ananiyaspa kuerpunta

suk llachapawan wankushpa pusharkan-sapa pampak.

⁷Chaymanta kimsa ora washan chay wañudu Ananiyaspa warmin yaykurkan mana yachashpa kusan wañushkanta.

⁸Chaypina Pedruka tapurkan:

—May willaway. ¿Ariya terrenuykitchaka willawashkaykichi chaninpichu rantikushkankichi?

Chay warmika aynirkana:

—Ariya chay chaninpi.

⁹Chaypina Pedruka willarkan:

—¿Imapatí kusaykiwan mana allita yuyaykushpa Tata Diospa Espiritunta llullachinayashkankichi? Chay waynakuna kusaykita pampaymanta kutimuykansapa. Paykunallami kantapish pushashunkisapa pampashuk.

¹⁰Chay oralla Safirapish Pedrupa ñawpkainipi urmeshpa wañurkan. Chay waynakuna chayamushpankuna paytapis tarimurkansapa wañudutana. Chaypina Safirapa kuerpunta pusharkansapa kusarpa ladunpi pampak.

¹¹Chaypina chay wañushkankunata yachashpankuna tukuy runakuna

*Jesukristuta kreyik runakunapish sukaman manchakurkansapa.

**Chay alli yachachikuk runakuna
aypa almirana layakunata
rurarkansapa.**

¹²Chaymanta Jesuspa aklladu yachachikukkuna runakunapa ñawpkainkunapi aypa almirana *milagrunkunata rurarkansapa. *Tata Diospa wasinpi Salomon Alarpi amañaksapa tantanakuya. ¹³Aypa runakuna paykunata kuyashpankuna willarkansapa alli rurak runakuna kanankunata. Chaymanta wakin runakuna manchakurkansapa paykunawan tantanakuya. ¹⁴Chaymanta aypa ullkukuna warmikuna Jesukristuta kreyirkansapa.

¹⁵Chaypina chay runakuna unkudukunata kamillankunapi pusharkansapa

kallikunapi churak Pedru pasashpa sombran apiptin alliyachinankunapa. ¹⁶Chaymanta tukuy Jerusalenpa ladun llaktakunamanta aypa runakuna shamurkansapa unkudukunata pushamushpankuna. Supay unkuchishkan runakunatapish pusharkansapa chay alli yachachikukkuna alliyachinankunapa. Chashna pushaptinkuna paykunaka tukuyta alliyachirkansapa.

**Awtoridarkuna chay alli
yachachikuk runakunata
micharkansapa ama
yachachikunkunapa.**

¹⁷Chaypina *saserdoteckunapa kamachikuknin *saduseokunawan sukaman piñakurkansapa chay alli yachachikuk runakuna aypa unkudukunata sanuyachiptinkuna. ¹⁸Chayrayku chay alli yachachikuk runakunata apichishpankuna pusharkansapa llaktapa karselninpi churak. ¹⁹Chay tuta Tata Diospa *angelnin karselpa punkunta kicharishpa llukshichirkansapa. ²⁰Willarkansapa:

—Rillaychi Tata Diospa wasinman. Chaypi tukuy runakunata yachachimuychi Jesukristuta kreyishpa mana tukuyniyukta kawsanankunata.

²¹Chay angel willashkanshina paykunaka tutapacha rirkansapa Tata Diospa wasinpi yachachikuk.

Chaypi yachachikuykaptinkuna saserdoteckunapa kamachikuknin saserdotemasinkunawan *judiyu *ansianunkunata kayachirkansapa parlanankunapa. Tantanakushpankuna guardiyakunata kacharkansapa karselpiwichkadu yachachikuk runakunata pushamuk. ²²Chay guardiyakuna karselpi chayshpankuna mana niman suk runata tarirkansapachu. Chashna chunllata tarishpankuna kutirkansapa ansianunkunata willak:

²³—Chay karselta tarishkanisapa alliwichkaduta. Soldadukuna punkunta allita kuydayakashkasapa. Chaypina punkuta kicharishpaynikuna karsel ukupi mana ni pita tarishkanisapachu.

²⁴Chashna guardiyakuna willaptinkuna saserdoteckunapa sinchi kamachikuknинwan, Tata Diospa wasinta kuydakkunapa kamachikuknинwan sinchi saserdoteckuna sukwansukwan tapunakurkansapa:

—¿Imashnatí chay runakunaka llukshishkasapa? ¿Kunanka imachami tiyan?

²⁵Chashna tapunakuykaptinkuna sukruna paykunapi chayashpa willarkan-sapa:

—Karselpi wichkachishkaykichi runakunaka Tata Diospa wasinpi tukuy runakunata yachachiykansapa.

²⁶Chaypina Tata Diospa wasinta kuydak guardiyakunapa kamachikuknin chay guardiyakunawan rirkansapa maskak. Chaypi tarishpankuna mana nimanachirkansapachu manchakushpa chay runakuna ruminchanankunata. Chaypina allillapi ansianunkunaman pusharkansapa. ²⁷Chaypi chayaptinkuna chay sinchi kamachikuk saserdotecka willarkansapa:

²⁸—Ñukaykunaka sinchita willashkaykichi ama Jesuspa yachachikushkanta nima rurashkanta ni pita yachachinaykipipa. ¿Imapatí yachachikuyllapi katinkichi? Kay Jerusalenpi kawsak runakunata suksamanna yachachiykankichi. Chaymanta ñukaykunata chatawaykankichi Jesusta wañuchishkaynikunata.

²⁹Chashna willaptinkuna Pedruka chay yachachikukmasinkunawan aynirkansapa:

—Ñukaykunaka Tata Dios willawashkankunallata ruranisapa. Chayrayku kankunata mana kasushkaykichichu.

³⁰Kankunaka Jesusta suk kruspi chakataschpa wañuchichirkankichi. Chaymanta awilunchikunapa Tata Diosninmi chay wañuchichishkaykichi Jesusta kawsachimushka. ³¹Chashna Tata Dios Jesusta kawsachimushpa willarkan alli ladunpi tiyarinanpa. Willarkan paylla *israel runakunata kamachiwananchikunapa salvawananchikunapa. Chashna Jesus salvakuk kaptin uchanchikunata wanaptingchikuna payka perdonawanchisapa.

³²Nukaykuna allita willaykaykichi Jesukristu salvawakninchikuna kananta. Tata Diospa Espiritunpish chashnallami willashunkichi. Tata Diosta kasuptinchingchikuna Espiritunta kachamun yanapawananchikunapa.

³³Chashna Pedru willaptinkuna chay kamachikuk runakunaka piñakushpankunkuna sukaman munarkansapa wañuchiya. ³⁴Paykunawan karkan suk *fariseo runa Gamayel. Chay Gamayelka Moisespa killkashkankunata yachachikuk runa karkan. Chay llaktapi kawsak runakuna payta riksishpa rimarkansapa alli yachachikuk runa kananta. Chay Gamayelka shayarishpa willarkansapa suk ratupa Pedruta Juanta llukshichinnankunapa. ³⁵Chaypina chay kamachikukmasinkunata willarkansapa:

—Judiyumasinikuna, amarapish kay runakunata wañuchishipaykichira allita yuyakyuchi. ³⁶¿Manachu yuyankichi chay runa Teyudasta? Payka rimarkan sinchi kamachikuk kananta. Chusku pachak runakuna paytaka katirkansapa. Chaypina chay *romano awtoridarkuna Teyudasta wañuchiptinkuna katiknin runakuna chayta chayta nitikurkansapa. Chaypina tukuy ruranayashkankunka tukurkan.

³⁷Chaymanta yuyaychi chay Galileamanta runa Judasta. Gobiernu tukuy runakunata yupanankuna diyakunapi

payka aypa runakunata willarkansapa payllata katinankunapa. Aypa runakuna payta katiptinkuna awtoridarkuna wañuchichirkansapa. Chaypina katikninkuna chayta chayta nitikurkansapa. ³⁸Chayrayku willaykichi ama nimata chay yachachikuk runakunataka ruraychichu. Paykuna kikinkunamanta yachachikushpankunkuna suk tiempukamanmi chunllayankasapa. ³⁹Chaymanta Tata Diosmanta kaptin kankunaka manami atipankichichu chunllaya-chiyta. Kuydanakuychi ama Tata Diosta rabyachinaykichipa.

Chashna Gamayel willaptinkuna chay kamachikuk runakunaka kasurkansapa.

⁴⁰Chaypina chay yachachikuk runakunata kayachishpankunkuna asutichirkan-sapa. Sinchita willarkansapa amana kutin Jesuspa shutinpi nimata yachachikunankunapanana. Chashna willashpankunkuna kacharirkansapa.

⁴¹Chaypina chay yachachikuk runakuna chay kamachikuk runakunamanta kushikupuru llukshirkansapa. Sukaman kushikurkansapa Jesukristuta kasushkanrayku sufrihpunkuna.

⁴²Chaymanta tukuy diya Tata Diospa wasinpi wasinkunapipish yachachikuk-sapa Jesus Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta.

**Jesusta kreyik runakuna kanchis
runakunata akllarkansapa
yanapanankunapa.**

6 ¹Chay tiempu Jesusta kreyik runakuna ashwanta aypayarkansapa. Suk kreyikkunka *griego rimak karkansapa. Sukkuna *hebreo rimak karkansapa. Chay griego rimak runakuna sientishpa rimarkansapa paykunamanta ashwan aypa kullkita chay hebreo rimak viyudakunata kushkankunata. ²Chashna rimaptinkuna chay chunka ishkay yachachikuk runakunaka tukuy kreyikuk

runakunata tantanachirkansapa.

Paykunata willarkansapa:

—Ñukaykunaka Tata Diospa rimananta yachachikunisapa. Manami allichu kanman yachachikunaynikunata sakishpa kullkita patumakunaynikunapa.

³Chayrayku, wawkinikuna, paninikuna, kankunamanta kanchis runakunata akllaychi mana nimayuk runakunata kullkita patumakunankunapa. Tata Diospa Espiritunta alli kasuk mana llullakuk alli yachak runakunata akllaychi. ⁴Chashna chay kanchis runakunata akllaptikichi ñukaykuna katishasapa orashpalla Tata Diospa rimananta yachachikuyllapi.

⁵Chashna chay yachachikuk runakuna willaptinkuna Jesusta kreyik runakunaka almitirkansapa. Chaypina akllarkansapa Estebanta. Payka *Jesukristuta alli kreyik runa karkan. Tata Diospa Espiritunta allita kasushpa kawsak. Chaymanta akllarkansapa Felipita, Prokorota, Nikanorta, Timonta, Parmenasta, Nikolasta. Chay Nikolaska Antiokiya llaktamanta karkan. Payka mana *judiyu kayakashpa judiyukunapa yachachikunanta aypa watatana katirkan.

⁶Chay kanchis runakunata akllashpalkuna chay chunka ishkay yachachikuk runakunaman pusharkansapa.

Paykunaka makinkunata chay aklladu runakunapa umankunapi churashpa Tata Diosta roygarkansapa sukaman yanapanankunapa.

⁷Chaymanta Tata Diospa rimananta sukaman yachachikuptinkuna Jerusalenpi Jesukristuta kreyik runakuna sukaman aypayarkansapa. Aypa *saserdotekunapish Jesusta kreyirkansapa.

**Chiknik runakuna Estebanta
pusharkansapa
kamachikukninkunapi chatakuk.**

⁸Chaymanta Tata Diospa Espiritun sukaman yanapaptin chay runakunapa

ñawpakininkunapi Estebanka atiparkan aypa almirana *milagrukunata ruraya.

⁹Chashna almirana milagrukunata ruraptin suk runakuna kallarirkansapa Estebanwan ayninakuya. Chay runakunaka suk tantanakunankuna wasipi tantanakuksapa. Chay wasipa shutin karkan Kacharidukunapa Wasin. Suk ayninakuk runakuna Sirene llaktamanta, Alejandriya llaktamanta, Silisia partimanta, *Asia partimanta karkansapa. ¹⁰Chay runakuna Estebanwan sukaman ayninakushpankunapish mana atiparkansapachu upallayachiya. Tata Diospa Espiritun sukaman yanapaptin Estebanka atiparkan sukaman allita yachachiysapata. ¹¹Chashna mana upallayachiya atipashpankuna suk runakunata kullkita pagararkansapa chatanankunapa Esteban Tata Diosta Moisesta washanchaykananta.

¹²Chay llullakuk runakuna chayta rimashpa *ansianukunata, Moisespa killkadunta yachachikukkunata, chay llaktapi kawsak runakunata sukaman turbachirkansapa. Paykunaka Estebanta apishpankuna pusharkansapa kamachikukninkunapi chatakuk. ¹³Chaypina chay llullakuk runakunaka chatashpankuna willarkansapa:

—Kay runaka sukaman washanchashpa riman kay *Tata Diospa wasin Moisespa killkadun mana alli kanankunata. ¹⁴Chaymanta uyarishkanisapa rimaptin chay Nasaretmanta Jesus Tata Diospa wasinta urmachinanta. Chaymanta uyarishkanisapa rimaptin Jesus Moises yachachiwashkanchikunata chikan layatana yachachiwananchikunata.

¹⁵Chashna chatakuykaptinkuna chay kamachikuk runakunawan tukuy chay tantanakudu runakunaka Estebanta chaparkansapa. Uyanta kawarkansapa iden suk *angelpa uyanshina llipyaptin.

**Esteban chay kamachikuk
runakunata sukaman
yachachirkansapa.**

7 ¹Chaypina chay sinchi kamachikuk *saserdotea Estebanta tapurkan:
—Chay runakunaka ¿kuskatachu chatashushkasapa?

²Chashna tapuptin Estebanka willarkansapa:

—Wawkinikuna, tataynikuna, mash uyariwaychi. Chay runakunaka llullakuykansapa. Mana tukuyuykta kawsak Tata Diosninichikuna ñawpa awilunchi Abrahampi rikurirkan Mesopotamia llaktanpi kaptin manara Haran llaktaman riptinra. ³Chashna rikurishpa willarkan: “Aylluykikunata sakishpa kay llaktaykimanta llukshiy. Kawachinayni llaktaman rillary.”

⁴Chashna Tata Dios willaptinna Abrahamka Kaldea llaktanmanta llukshirkan Haran llaktapi kawsak. Chay Haranpi tatanka wañurkan. Chaymanta tatan wañuptin Tata Dioska kay kawsaykananchikuna llaktaman pushamurkan. ⁵Kay llaktapi kawsaykaptinipish mana paypachu karkan. Chay tiempu manara nima wambrayukra kaykaptinipish Tata Dioska willarkan wañushkanwasha kay llakta mirakninkunapa kananta.

⁶Chaymanta Tata Dioska Abrahama-taka willarkan: “Miraknikikuna suk chikan llaktaman rinkasapa mana llaktayuk runakunashina kawsanankunapa. Chusku pachak watata chay chikan llaktapi kawsak runakuna paykunata sukaman trabajachishpan-kuna sufrihinkasapa.”

⁷Chaymanta Tata Dioska Abrahama-taka willarkan: “Ñukami chay mirakni-kikunata sufrihik runakunataka kastigashasapa. Chashna kastigaptini-kuna chay miraknikikunaka chay

llaktamanta llukshinkasapa. Chaypina kay llaktaman shamushpankuna ñukata sirviwashpankuna kawsankasapa.”

⁸Chashna Tata Dios Abrahamwan paktuta rurashpa willarkan tukuy ullku wambrakunata pusak diyayuk kaptinkuna señalachinankunapa. Chayrayku wambran Isak nasiptin pusak diyayuk kaptin Abrahamka señalarkan. Chaymanta Isapkish wambran Jakobota señalarkan. Chaymanta Jakobopish wambrankunata señalarkansapa. Jakobopa wambrankunamanta chunka ishkay ayllunkuna mirashkanchisapa.

⁹Jakobopa wambrankuna ñukanchikunapa ñawpa awilunchikunami. Paykunaka wawkin Joseta chiknishpa rantikurkansapa Egipto llaktaman pushanankunapa. Chashna rantikuptin-kunapish Tata Dioska Josetaka sukaman yanaparkan. ¹⁰Tata Diosmi tukuy sufrishkankunamanta surkurkan. Tata Dios sukaman yanapartin Joseka alli yachak karkan. Chashna yachaysapa kashpa Egiptopi kamachikuk *Faraonta kushichirkan. Chayrayku Faraonka Joseta kuyashpa churarkan kikinpa wasinpi Egipto llaktapipish kamachiku-narpa.

¹¹Chashna Jose kallariptin kamachi-kuya Egiptopi tukuy Kanaan llaktapi sinchi yarkay tiyarkan. Chaypina chay awilunchikuna Kanaan llaktapi kawsay-kashpankuna mana nima mikunankunata tarirkansapanachu. ¹²Chashna sinchi yarkay tiyaptin Jakoboka yacharkan Egiptopi *trigu tiyananta. Chayrayku wambrankunata kacharkan-sapa triguta rantinankunapa. Chay awilunchikuna chayrak rishpankuna manara wawkin Josetaka riksirkansapa-rachu.

¹³Chaymanta ishkaynин кuti riptykuna Joseka chayrak willarkan-

sapa wawkinkuna kananta. Chaypira chay kamachikuk Faraonka yacharkan maykan kastami Joseka nishpa.

¹⁴Chaymanta Joseka wawkinkunata willarkan tatan Jakobota tukuy familyankunata pushamunankunapa Egíptopi kawsanankunapa. Jakobopa familyankunaka kanchis chunka pichka runakuna karkansapa. ¹⁵Chashna Jose willakuptin Jakoboka tukuy familyankunawan rirkansapa Egíptopi kawsak. Chaymanta chay llaktallapi wañurkan. Chayllapi chay chunka ishkay wambrankunapish wañurkansapa. ¹⁶Jakobo wañuptin Joseka tukuy wawkinkunawan kuerpunta pusharkansapa Jakobopa llaktan Sikempi pampak. Nawpa tiempu chay Sikem llaktapi Abrahamka aypa kullkiwan Hamorpa wambrankunamanta suk terrenuta rantirkan. Chay terrenupi Jakobopa kuerpunta pamparkansapa.

¹⁷Chaymanta Jakobopa ñetunkuna Egíptopi kawsashpankuna sukaman aypata mirarkansapa. Aypa watakunata chay llaktapi kawsashkankunawasha pishillana illarkan Tata Dios Abrahamta willashkantashina rurananpa. ¹⁸Chaypina Egíptopi chikan kamachikuk runa yaykurkan. Payka Josetaka mana riksirkanchu unay tiempu wañudu kaptinna. ¹⁹Chay kamachikuk awilunchikunataka sukaman llullachishpa sufriquirkansapa. Mana munarkanchu miranankunapa. Chayrayku willarkansapa tukuy chayrak nasidu ullku wambrakunata wishchunankunapa wañunankunapa.

²⁰Chay tiempupi Moiseska nasirkan. Tata Dioska chay wambrataka sukaman kuyarkan. Chaypina kimsa killata tatan maman wasinpi pakashpa wiwarkansapa. ²¹Chaypina manana pakayta atipashpankuna suk sestupi churashpa yakupi kacharirkansapa. Chay yaku

mañanpi chay kamachikuk Faraonpa shipashmin tarishpa kikinpa wawantashina wiwarkan. ²²Chay shipash wiwaptin Moiseska tukuy chay egípto runakunapa yachanankunata allita yachakurkan. Wiñashpa alli rimakuk alli yachaysapa runa karkan.

²³Chaymanta Moiseska chusku chunka watayuk kashpa rirkana *israelmasinkunata kawak. ²⁴Paykunapi chayashpa kawarkan suk egípto runa suk israel runata sukaman makaykaptin. Chayta kawashpa Moiseska israelmasinta amachak rishpa chay egípto runata wañuchirkan. ²⁵Payta wañuchishpa yuyarkan: “Israelmasinguna yachankasapa Tata Dios ñukata kachamuwashkanta chiknik runakunamanta llukshichinaynipasapa.” Chashna Moises yuyaptinpish chay israelmasinkunaka mana yacharkansapachu Tata Dios kachashkanta.

²⁶Chaymanta kayantin Moiseska tarirkansapa ishkay israel wawkipura makanakuykaptinkuna. Rakinachiysapata munashpa willarkansapa: “Kankuna wawkipura kayakashpa ¿imapatí makanakuykankichi?”

²⁷Chashna Moises michaptinkuna chay israelmasinta makaykak runa Moisesta tankakushpa willarkan: “Ariya ¿pití willashushka shamunaykipa jueasninkuna kamachiwakninkuna kanaykipa? ²⁸¿Kayna chay egípto runata wañuchishkaykitashinachu wañuchiwanayanki?”

²⁹Chayta uyarishpa Moiseska manchakurkan. Chayrayku nitikushpa Madian partiman rirkana. Chay partipi mana llaktayuk runashina kawsarkan. Chaypi kawsaptin ishkay wambrankuna nasirkansapa.

³⁰Chaymanta chusku chunka wata washan suk chunlla pampapi Sinai urku ladunpi Moiseska karkan. Chaypi suk

taksha kaspi kawarkan rawraykaptin. Chay rawraykak ukumanta Tata Diospa *angelnin rikurirkana. ³¹Chaypina Moiseska sukaman almirashpa manchakuyashpa laduncharkan ashwan allita kawanapan. Chashna ladunchaykaptin uyarirkana Tata Dios willaptin: ³²“Ñukami kani chay ñawpa awiluykunkuna Abrahampa Isakpa Jakobopa Tata Diosnin.”

Chashna Tata Dios willaptin Moiseska manchakuywan chukchukushpa chay taksha kaspi rawraykakta manana kawanayarkannachu. ³³Chaypina Tata Dioska willarkan: “Ushutaykikunata surkuy kay urku ñukapa kaptin. ³⁴Ñukaka israel wambraynikunatami allita kawani. Paykuna Egipotipi sukaman llakishpa kawsaykansapa. Uyarishkani sukaman llakishpa wakaptinkuna. Chayrayku Egipotiman kachayki chay wambraynikunata llukshichinaykipasapa.”

³⁵Ñawpata chay israelmasinkunaka Moisesta mana munashpankuna willarkansapa: “¿Pití willashushka juesnikuna kamachiwakninkuna kanaykipa?” Tata Diospa angelnin chay taksha kaspi rawraykak ukumanta willashpa Moisesllata kacharkan Egipto llaktaman rinanpa. Willarkan israelmasinkunata chay llaktamanta llukshichinankunapa.

³⁶Moisesllata chay ñawpa awilunchikunata Egipotanta llukshichirkansapa. Chusku chunka watata chay llaktapi, chay Puka Kochata chimbaypi, chay chunlla chakidu pampapi Moiseska aypa almirana *milagrunkunata rurarkan.

³⁷Moisesllami chay israelmasinkunata willarkansapa: “Tata Diosmi miraknikichimanta suk runata akllanka ñukashina alli yachachikuk kananpa.” ³⁸Chay israel runakuna chay chunlla pampapi kawsaptinkuna chay Sinai urkupi suk

angel Moisesllata yachachirkan imashnami runakuna Tata Diosta kasushpa kawsankasapa nishpa. Chaymanta Moisesllata chay ñawpa awilunchikunata tukuy chaykunata yachachirkansapa. Chaymanta paylla tukuy chaykunata killkarkan ñukanchikunapish yachananchikunapa.

³⁹Chashna Moises Tata Diospa rimananta yachachikuptinpish chay ñawpa awilunchikunaka manami munarkansapachu kasuya. Egipotiman munarkansapa kutiyllata. ⁴⁰Chashna Egipotiman kutinayashpankuna Aronta willarkansapa: “Manami yachanisapachu maymanmi rishka chay Egipotanta llukshichimuwaninchikunkuna Moiseska. Chayrayku diosninkunata rurapaysapa pushawanankunapa.”

⁴¹Chashna chay runakuna willaptinkuna Aronka kurimanta beshekuta rurarkan. Chayta ruraptin chay runanaka kaymi diosninchikunkuna nishpa kuyarkansapa. Chaymanta wiwa animalninkunata wañuchishpankuna chay kurimanta ruradu beshekuta kuyashpankuna fiestata rurarkansapa. ⁴²Chayta kawashpana Tata Dioska paykunamanta suchurkan. Sakirkansapa luserukunata diosninkunata shina kuyanankunapa. Chashnallami ñawpa alli yachachikuk runakunapa librungi riman:

“Israel wambraynikuna, chay chunlla allpapi chunka chusku watata purirkankichi.

Chaypi wiwa animalnikunata wañuchishpaykichi manami ñukatachu kuyawashkankichi.

⁴³Ñukata kuyawanaykichimanta chikankunata kuyarkankichi. Molok diosta taksha wasinpi churashpa purichirkankichi. Chay luseru Refanta kuyarkankichi. Kikiki rurashkaykichi dioskunata kuyarkankichi.

Chayrayku Babilonia llaktamanta
ashwan karu llaktakunaman
pushashkaykichi chaypi kawsanaykichipa.”

⁴⁴Chay chunlla chakidu allpapi chay ñawpa awilunchikunapa tiyarkan animalkunapa karapankunamanta ruradu wasin Tata Diosta kuyanankunapa. Tata Dioska Moisestaka willarkan kawachishkantashina chay wasita ruranankunapa. ⁴⁵Chay ñawpa awilunchikuna chay wasitaka aypa watakunata purichiksapa.

Chaymanta Moises wañuptin Josue kamachikuk kiparirkan. Josue kamachikuptin Tata Dios awilunchikunata yanaparkansapa Tata Diosta mana kreyik runakunata makashpa kallpachinankunapa. Chay allpapi kawsashpankuna chay kamachikuk Davidpa tiempunkaman chay karapamanta ruradu *Tata Diospa wasinta kuydaranskansapa. ⁴⁶Chay ñawpa kamachikuk Davidka Tata Diosta sukaman kushichirkan. Suk alli wasita sukaman ruranayarkan ñawpa Jakobomanta mirakninkuna chaypi Tata Diosta kuyanankunapa. ⁴⁷Chashna David ruranayaptinpish wambran Salomon Tata Diospa wasinta rurarkan. ⁴⁸Chashna Salomon wasita ruraptinpish sielipi kawsak Tata Dioska mana runakuna rurashkan wasipichu kawsan.

^{49,50}Suk ñawpa alli yachachikuk runa killkarkan:

“Tata Dioska riman:
‘Ñukaka altu sielipi tiyarishpa
tukuy runakunapa sinchi kamachikuknini kani.
Ñukallami tukuy allpapi tiyakta
rurashkani.
Chayrayku ¿imashnatí runakuna
rurashkan wasipika kawsayman?
Kankuna mana atipankichichu
rurayta samanayni wasita.’”

⁵¹Chashna rimashpa Esteban yachachikuyllapi katirkana:

—Kankunaka chay ñawpa awiluykichisha Tata Diosta mana kreyinayankichichu nima kasunayankichichu. Tata Diospa Espirituntapish mana kasunayan-kichichu. ⁵²Chay ñawpa awiluykichika tukuy alli yachachikukkunata sufrichirkansapa. Chay alli yachachikuk runakuna yachachikurkansapa chay alli rurak Jesus shamunanta. Chaypina Jesus shamuptin rantikushpa kankunaka wañuchirkankichi. ⁵³Kankunaka angelkunamanta Tata Diospa rimananta chaskishpaykicchipish mana kasunkichichu.

**Chay chiknik runakuna Estebanta
ruminchashpa wañuchirkansapa.**

⁵⁴Chashna Esteban chay kamachikuk runakunata willaptinkuna kirunkunata mukushpankuna sukaman rabyakurkansapa. ⁵⁵Chashna orana Esteban sieluta chapashpa Tata Diospa Espiritun yanapaptin Tata Diosta llipyakpuruta kawarkan. Jesustapish kawarkan Tata Diospa alli ladunpi shayariduta. ⁵⁶Chaypina chay runakunata willarkansapa:

—Mash kawaychi. Ñukaka kawaykani sieluta kicharinakuduta. Chaypi Tata Diospa wambranta Tatanka alli ladunpi kawaykani.

⁵⁷Chashna Esteban willaptinkuna chay runakunaka rinrinkunata wichkashpankuna sinchita kaparikurkansapa. Rabyakushpankuna Estebanta apirkansapa. ⁵⁸Payta aysashpankuna chay llaktamanta llukshichishpankuna rumincharkansapa. Paykuna sawa llachapankunata surkukushpankuna sukruna Saulota kurkansapa kuydapunankunapa. ⁵⁹Chay chiknik runakuna ruminchaykaptinkuna Estebanka orashpa willarkan:

—A Señor Jesus, ñukaka wañuykani-nami. Chaskiwayna.

⁶⁰Chayta rimashkanwasha kunkuri-kushpa sinchita rimashpa Tata Diosta willarkan:

—¡A, Tata Dios, kay wañuchiwak runakunataka perdonaysapa!

Chashna willashpa Estebanka wañurkan.

**Saulo Jesukristuta kreyik
runakunata sufrichirkansapa.**

8 ^{1,2}Chashna chay chiknik runakuna Estebanta wañuchiyyaptinkuna Saulopish rimarkan allimi wañuchinan-kunaka. Esteban wañuptinna *Jesukristuta kreyik runakuna sukaman wakakushpa pamparkansapa.

Chay diyamanta Jerusalenpi kawsak runakuna Jesukristuta kreyik runaku-nata chiknishpa kallarirkansapa sufrichiyta. Chayrayku paykuna manchakuywan Judea partiman *Samaria partiman nitikurkansapa. Paykuna nitikushpankunapish chay alli yachachikuk runakuna mana nitikur-kansapachu. ³Chaykamanka Sauloka Jesukristuta kreyik runakunata chiknishpa sukaman sufrichirkansapa. Wasin wasinpi yaykushpa ullukukunata warmikunata apirkansapa pushananku-napa karselpi wichkachik.

**Felipi Tata Diospa rimananta
yachachikurkan Samaria llaktapi.**

⁴Chashna Jesukristuta kreyik runakuna Jerusalenmanta nitikushpan-kuna maypicha chayashpankuna yachachikuksapa Jesukristu salvakuk kananta.

⁵Felipi nitikushpa Samaria partipi ashwan atun llaktapi chayarkan. Chaypi chayashpa Jesukristu yachakushkanta kallarirkana yachachikuya. ⁶Chay llaktapi kawsak runakuna sukaman kushikushpankuna aypa *milagrunkunata ruraptin kawashpankuna Felipita allita

uyarirkansapa. ⁷Felipika aypa supayadu runakunatapish alliyachirkansapa. Chay supaykuna unkuchishkan runakuna-manta kaparikushpa llukshirkansapa. Chaymanta aypa mana kuyuy atipak aypa mana puriy atipak runakunata alliyachirkansapa. ⁸Chashna aypa unkudukunata sanuyachiptinkuna chay llaktapi kawsakkuna sukaman kushikur-kansapa.

⁹Chay llaktapi kawsarkan suk runa Simon. Ñawpa chay Simonka ñakakushpa kawsak. Ñakakushpa aypa runakunata llullachishpa kreyichirkan sumak yachayuk kananta. ¹⁰Tukuy chay llaktapi kawsakkuna taksha atun paytaka sukaman allita uyarishpa willaksapa: “Tata Dios yanapaptin kay runaka sukaman yachaysapami.”

¹¹Aypa watakunata chay Simonka ñakakushpa chay runakunata llullachir-kansapa. Chayrayku willashkankunata sukaman manchashpankuna kasuksapa.

¹²Chay llaktapi Felipika yachachikur-kan Tata Dios kamachikuk kananta Jesukristu salvakuk kananta. Chaypina aypa ullukukuna warmikuna yachachiku-nanta kreyishpankuna bawtisakurkan-sapa.

¹³Chay Simonpish Jesukristuta kreyishpa bawtisakurkan. Chashna bawtisakushpa Felipiwan tantalla purirkan. Sukaman almirarkan Felipi almirana milagrunkunata ruraptin.

¹⁴Chaypina Jerusalenpi chay yachachikuk runakunaka yacharkan-sapa Samariapi aypa runakuna Tata Diospa rimananta kreyinankunata. Chayta yachashpankuna Pedruwan Juanta kacharkansapa ashwan allita yachachikunankunapa. ¹⁵Pedruwan Juanka Samariapi chayashpankuna Tata Diosta roygarkansapa chay mushuk kreyikukkunapish Espiritunta chaskinankunapa. ¹⁶Chay runakuna

Jesuspa shutinllapira bawtisakurkan-sapa. Tata Diospa Espiritunka manara paykunaman shamurkanrachu.

¹⁷Chaypina Pedruwan Juan chay runakunapa umankunapi makinkunata churaptinkuna Tata Diospa Espiritunta chaskirkansapa.

¹⁸Chayta kawashpa chay Simonka Pedruta Juanta kullkita pagaranayarkan. ¹⁹Willarkansapa:

—Ñukatapish yachachiwaychi atipanaynipa runakunapi makinikunata churaptini Tata Diospa Espiritunta chaskinankunapa.

²⁰Chashna willaptinna Pedruka willarkan:

—Kanka yuyanki ñukata kullkita pagarawaptiki Tata Dios yanapashunaykita. Chashna yuyaykuptiki Tata Dios sukaman kastigashunka. ²¹Tata Diospa ñawpakninpí mana alli yuyayuk runa kanki. Chashna yuyaykuptiki payka mana yanapashunkichu. ²²Chay mana alli yuyanaykimanta wanashpa Tata Diosta roygay perdonashunaykipa.

²³Ñukaka kawayki uchaykillapira kaptiki. Kunankaman ñakakushkaykita mana wanankichu.

²⁴Chashna Pedru willaptin Simonka aynirkan:

—Kankunaka Tata Diosta roygapaychi ama rimashkaykitchitashina kastigawanana.

²⁵Chay llaktapi Juanwan Pedruka Tata Diospa rimananta allita yachachikurkansapa. Chaymanta Samaria partipi aypa llaktillukunapi Jesus yachachish-kankunata yachachikuyllapi rirkansapa Jerusalenpi chayanankunakaman.

Felipi Etiopiya llaktamanta kamachikuk runata yachachirkán.

²⁶Chaymanta Pedruwan Juan kutishkankunawasha Tata Diospa *angelnin Felipita willarkan:

—Rillary Jerusalenmanta Gasa rina ñianta. Chay ñanka chunlla chakidu partita rin.

²⁷Chashna chay angel willaptinna Felipika rirkana. Chay ñanpi suk Etiopiyamanta runawan tinkunakurkan. Chay runaka Etiopiya llaktapi kamachikuk warmipa kullkinta kuydak karkan. Payka Tata Diosta kuyak rishkanwasha Jerusalenmanta llaktanman kutiyarkan. ²⁸Kaballu aysaptin karrunpi tiyaridu riykarkan. Chashna karrunpi riykashpa ñawpa yachachikuk Isaiyaspa killkadunta leyiykarkan.

²⁹Chaypina Tata Diospa Espiritunka Felipitaka willarkan:

—Mash chay karruta ladunchay.

³⁰Chaypina Felipi ladunchashpa uyairikan chay ñawpa Isaiyaspa killkadunta leyiykaptin. Chaypina chay runataka tapurkan:

—¿Ariya entiendinkichu kay killkadu leyiykanaykita?

³¹Chashna tapuptinna chay runaka aynirkan:

—Maná ni pi yachachiwaptinka ¿imashnatí atipasha entiendiyta?

Chaypina Felipita roygarkan karrunpi yakyushpa ladunpi tiyarinanpa. ³²Chay runa Tata Diospa rimanan leyishkanka kashna riman:

“Tata Diosmanta shamudu runata suk ovejatashina pusharkansapa wañuchik.

Suk oveja mana nima kaparinchu millwanta tipipuptinkuna.

Chashnashina Tata Diosmanta shamudu runata sufriichtinkuna mana nima kaparirkanchu.

³³Paytaka asichishpankuna pinkachirkansapa.

Mana nima uchayuk kaptinpish kastigarkansapa.

Wañuchishkankunaryku payta kreyikkuna mana yupapya layata aypayankasapa.”

³⁴Chayta leyishkanwasha chay Etiopiyamanta runaka Felipita tapurkan:

—May willaway. Chay ñawpa yachachikuk runaka ɿkikinpachu killkarkan chikan runapachu?

³⁵Chaypina Felipika chay runa leyishkan Isaiyaspa killkadunmanta yachachirkan Jesus salvakuk kananta.

³⁶Chaypina riyakashpanguna suk yakuta kawashpa chay runaka Felipita willarkan:

—Mash kaway chay yakuta. ɿManachu kay yakupika ñukata bawtisawankiman?

³⁷Chaypina Felipika aynirkan:

—Tukuy shunku Jesukristuta kreyiptikika bawtisashkayki.

Chashna willaptin chay runaka aynirkan:

—Ñukaka kreyini Jesus Tata Diospa wambran kananta.

³⁸Chashna willaptin Felipika almitirkan bawtisayta. Chaypina chay runaka karrunta shayachiptin ishkantinkuna chay yakuman rirkansapa. Chaypi Felipika chay runata bawtisarkan.

³⁹Chaymanta bawtisashkanwasha yakumanta llukshiptinkuna Tata Diospa Espiritunka Felipitaka suk partiman pusharkan. Chay runa manana Felipita kawashpapish kushikuyperu llaktanman kutirkan.

⁴⁰Tata Diospa Espiritun Asoto llaktapi Felipita churarkan. Chay Asotomanta rishpa llaktan llaktanpi Jesus yachachikushkanta rirkana yachachikuypi Sesareapi chayanankaman.

**Jesukristu Saulota kayarkan
payta katinanpa.**

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹Chaykamanka Saulo sinchita piñakushpa sukaman jorachirkan-sapa *Jesukristuta kreyik runakunata

wañuchinankunapa. Paykunata wañuchinayashpa *saserdotekunapa kamachikukninman rirkana. ²Payta mañarkan kartata kunanpa Damasko llaktaman rishpa tantanakunankuna wasikunamanta Jesukristuta katik ullukunata warmikunata apinanpa. Yuyarkan Jerusalenman pushashpa karselpi wichkachinankunapa.

³Chay kamachikuk kartata kuptinna Sauloka Damaskoman riyarkan. Chay llaktapi chayanayaykaptin raslla sielumanta paypi sukaman Iliyamurkan. ⁴Chayta kawashpa Sauloka allpakaman urmarkan. Chaypina uyarirkan willaptin:

—Saulo, Saulo ɿimapatí chikniwashpa sufrichiwaykanki?

⁵Chashna willaptin Sauloka tapurkan:

—ɿPití kanki, Señor?

Chaypina chay willak runaka aynirkan:

—Ñukaka Jesusmi kani. Kanka ñukata chikniwashpayki sufrichiwaykanki.

⁶Atarimushpa Damaskoman rillary. Chaypi suk runa yachachishunki imatami ruranki nishpa.

⁷Saulopa purikmasinkuna paywan parlaykak runata uyarishpapish mana ni pita kawarkansapachu. Chayrayku sukaman manchakurkansapa.

⁸Saulo allpamanta atarimushpa manana atiparkannachu kawakuyta. Chayrayku chay purikmasinkunaka makinmanta apishpa Damaskoman pusharkansapa. ⁹Chaypi chayashpa Sauloka kimsa diyata karkan mana kawakushpa mana nimata mikushpa nimata upyashpa.

¹⁰Chay Damaskopi Ananiyas kawsarkan. Payka Jesukristuta kreyik runa karkan. Jesuska payta rikchadunpi muskuyninpishina rikurishpa kayarkan:

—ɿAnaniyas!

Chashna kayaptin aynirkan:

—Señor ¿imatatí willawanki?

¹¹Chashna ayniptin Jesuska willarkan:
—Rillary Kuska shutiyuk kallita.

Chaypi suk runa Judas kawsan. Paypa wasinpi tapukuy Tarso llaktamanta Saulota. Chaypimi payka Tata Diosta oraykan. ¹²Muskuyinpishina kanta kawashushka ladunchashpa makikita paypi churaptiki kashkan allita kawakunampa.

¹³Chashna Jesus willaptin Ananiyaska willarkan:

—Señor, aypa runakunami willawashkasapa Jerusalenpi chay runa tukuy kanta kreyishuk runakunata sufrichiykanunkunata. ¹⁴Kunanka kayman shamushka saserdote kunapa kamachikukninkunapa kartata apamushpa. Payka tukuy kanta kreyishuk runakunata pushanayan karselpi wichkachiwanunkunapa.

¹⁵Chaypina Jesuska willarkan:

—Rillary tukuy willashkaynita rurak. Ñukami chay runataka akllashkani mana *judiyu runakunata yachachikunampa ñuka salvakuk kanaynita. Paymi chay runakunapa kamachikukninkuntapish judiyu runakunatapish yachachinkasapa. ¹⁶Chaymanta paytaka willasha ñukata kreyiwashpa sukaman sufrinanta.

¹⁷Chashna Jesus willaptin Ananiyaska uyarishpa Saulota rirkana kawak. Chay wasipi chayashpa Saulopa umanpi makinta churashpa willarkan:

—Wawkini Saulo, chay shamushkayki ñanpi rikurishuk Jesusmi kachamuwashka shamunaynipa kawakniki atipanaykipa kashkan allita kawakuyta. Tata Diospa Espiritunka kanpi yakyunka yanapashunaykipa.

¹⁸Chashna oras Saulopa ñawinmanta challwa karapan laya urmaptin kawakurkan. Chaypina atariptin Ananiyas bawtisarkan.

¹⁹Bawtisakushkanwasha mikushpana sinchiyarkan. Chaypina Jesusta kreyik runakunawan suk diyakunata Damaskopi kiparirkan.

Damaskopi Saulo kallarirkan yachachikuyta.

²⁰Chaymanta Damaskopi tantanaku-nankuna wasikunapi Sauloka kallarirkan yachachikuyta Jesukristu Tata Diospa wambran kananta. ²¹Chashna yachachikuptin tukuy runakuna sukaman almirashpankuna willanakurkansapa:

—¿Manachu kay runaka Jesusta kreyik runakunata Jerusalenpi sukaman sufrichishka? ¿Manachu payka kayman-pish shamushka Jesusta kreyikkunata apinayashpa pushanankunapa saserdotekunapi chatakuk?

²²Chashna rimaptinkunapish Sauloka mana manchakushpa ashwan allita yachachikurkan. Damaskopi kawsak judiyu runakunata allita entiendichir-kansapa Jesus Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta. Chashna allita yachachikuptin paykuna sukaman turbakurkansapa.

Damaskomanta Saulo nitikurkan.

²³Chashna aypa diyakunata Saulo yachachikuptinna judiyukuna yuyaykur-kansapa wañuchinankunapa. ²⁴Chaypina Sauloka yacharkan tukuy diya tukuy tuta chay llaktamanta pirkapa llukshinan punkunkunapi shuyayakanan-kunata wañuchinankunapa. ²⁵Chay-rayku suk tuta Jesusta kreyikmasinkuna suk atun sestupi churashpa chay llaktapa pirkana manta urayachirkansapa. Chashnamanta Sauloka chay chiknik runakunamanta kishpirkan.

Jerusalenpi Saulo yachachikurkan.

²⁶Chaymanta Sauloka Damaskomanta nitikushpa rirkana Jerusalenpi yachachi-

kuk. Chaypina Jesusta kreyikmasinku-nawan tantanakunayarkan. Paykuna Saulota mancharkansapa mana kreyish-pankuna Jesusta kreyik kananta.

²⁷Chashna manchaptinkuna Bernabe paytaka pusharkan chay alli yachachi-kuk runakunapi riksichik. Willarkan-sapa:

—Kay runapish Jesukristuta kreyikmasinchikunami. Señorninchi Jesukristumi ñanpi paypi rikurishpa parlachirkan. Chaypina Damaskopi payka mana manchakushpa yachachi-kushka Jesus salvakuk kananta.

²⁸Chashna Bernabe willaptinkuna almitirkansapa paykunawan tantalla yachachikuypi purinankunapa. Chaypina Sauloka Jerusalenpi sukaman allita mana manchakushpa yachachikur-kan Jesus salvakuk kananta. ²⁹Chashna yachachikuypi purishpa *griego rimanyauk judiyukunawan parlaypi aynina-kuypu yachachiksapa. Paykunaka mana kreyishpankuna wañuchinayarkansapa. ³⁰Chayta yakashpa Jesusta kreyikmasinkuna Sesareaman pusharkansapa. Chaymanta Sesareamanta Tarso llaktan-man kacharkansapa.

³¹Chay tiempu Judea partipi, Galilea partipi, *Samaria partipi manana ni pi Jesukristuta kreyikkunata sufrichirkan-sapanachu. Chayrayku sukaman kushikushpalla Jesukristupa yachachi-kunankunata ashwan allita yachakur-kansapa. Tata Diosta kuyashpa kawsar-kansapa. Chaymanta Tata Diospa Espiritun yanapaptinkuna ashwan aypa runakuna Jesukristuta kreyirkansapa.

Pedru Eneasta sanuyachirkan.

³²Chaymanta Pedruka llaktan llaktan rirkana Jesukristuta kreyikmasinkunata kawak. Chashna rishpa Lida llaktapi chayarkan. ³³Chaypi tarirkana suk runa Eneasta. Payka pusak watatana mana

kuyuya atipashpa kamanpi siridu kawsarkan. ³⁴Pedruka payta willarkan:

—Eneas, Jesukristumi alliyachishunki. Atarimushpa kamaykita allichay.

Chashna Pedru willashkan oralla Eneaska atarimurkan. ³⁵Tukuy Lida llaktapi Saron llaktapi kawsak runakuna kawarkansapa Eneas atarimushkanta. Chayrayku Jesukristuta kreyirkansapa.

Pedru Dorkasta kawsachimurkan.

³⁶Chay tiempu Jope llaktapi suk warmi Tabita kawsarkan. Chay Tabitapa shutin griego rimaypi Dorkas. Paypish Jesukristuta kreyik karkan. Chay warmika allita rurashpa mana nimayuk runakunata yanapashpa kawsak. ³⁷Chay warmika unkushpa wañurkan. Chaypina kuerpunta armachishpankuna wasi altuynin kuartupi churarkansapa. ³⁸Chay Jope llaktaka Lida llaktamanta mana karupichu karkan. Pedru chay Lida llaktapi kawsaykarkan. Chaypina Jesukristuta kreyik runakuna yakashpankuna Pedru chaypi kananta ishkay runakunata kacharkansapa willak:

—Utkashi Jope llaktaman rinki.

³⁹Chashna willaptinkuna Pedruka paykunawan rirkana. Chaymanta Jopepi chayashpankuna maypicha Dorkaspa kuerpun churadu kuartuman pusharkan-sapa. Chaypina aypa viyudakuna wakashpankuna Pedruta ladunchashpa Dorkas sirashkan llachapakunata kamisakunata kawachirkansapa.

⁴⁰Chaypina Pedruka tukuy chay wakakuykakkunata llukshichishpa kunkurikurkan Tata Diosta mañanana. Chaymanta wañuduta chapashpa willarkan:

—¡Tabita, atarimuy!

Chashna willaptin Dorkaska ñawinku-nata kicharishpa Pedrutaka kawarkan. Payta kawashpa tiyarirkan. ⁴¹Chashna

tiyariptin Pedruka makinmanta apishpa atarichirkan. Chaymanta Jesukristuta kreyikkunata tukuy viyudakunata kayashpankuna Dorkasta kawsadutana kawachirkansapa.

⁴²Tukuy chay Jope llaktapi kawsak-kuna yacharkansapa Dorkas kawsamushkanta. Chayrayku aypa runakuna Jesukristuta kreyirkansapa.

⁴³Chaymanta aypa diyakunata chay llaktapi karapakunata allichak runa Simonpa wasinpi Pedruka kiparirkan.

Pedru rirkana Korneliota yachachik.

10 ¹Sesarea llaktapi kawsarkan su runa Kornelio. Payka Italia llaktamanta aypa soldadukunapa kapitannin karkan. ²Chay Kornelioka tukuy familyanwan Tata Diosta allita kuyashpa kawsaksapa. Payka tukuy diya Tata Diosta kuyashpa orarkan. Aypa kullkiwan *judiyu runakunata yanapaksapa.

³Suk diya chawpi diya washan muskuyninpishina Tata Diospa *angelninta kawarkan payman shamuptin. Chay angelka willarkan:

—;Kornelio!

⁴Chashna willaptin Kornelio angelta chapashpa sukaman manchakushpa tapurkan:

—Señor ¿imatati willawanayanki?

Chashna tapuptin angelka aynirkan:

—Tata Diosmi orashkaykikunata uyarishka. Chaymanta mana nimayukunata yanapaptiki sukaman kushikun. ⁵Chayrayku willashunki Jope llaktaman suk runata kachay su runa Simonta pushamunarpa. Paypa suk shutinka Pedru. ⁶Payka tokayun Simonpa wasinpimi. Chay tokayunka trabajan karapakunata allichashpa. Wasinka manllayba kochapa mañanpimi. Pedru shamushpana willashunki imatami ruranki nishpa.

⁷Chay angel rishkanwasha Kornelioka suk sirvknin soldaduta ishkay wiwachunkunata kayarkansapa. Chay soldaduka Tata Diosta kasushpa kawsak.

⁸Paykunata chay kawashkanta parlachishpa Jopeman kacharkan.

⁹Kayantin Jope llaktaman chay runakunaka rirkansapa. Chayanayay-kaptinkuna chawpi diyata wasi sawanman Tata Dioswan parlak Pedruka rirkana. ¹⁰Chawpi diyana kaptin sukaman yarkashpa mikunayarkan. Chaypina mikunanta yanunankunaman muskuyninpishina kawarkan sieluta kicharikuptin. ¹¹Kawarkan sielumanta allpaman suk atun katanata-shina chuskuntin puntankunamanta watadu urayamuptin. ¹²Chay katana ukunpi rikchak laya animalkuna tiyarkan. Sukkuna chusku chakiyukkuna karkansapa. Sukkuna aysanakushpa purikkuna karkansapa. Sukkuna pawak animalkuna karkansapa. ¹³Pedru chaykunata kawayakashpa suk vosta uyarikan willaptin:

—;Pedru, atarimuy! Chay animalkunata wañuchishpa mikuy.

¹⁴Chaypina Pedruka willarkan:

—A, Señor, manami chaykunataka mikushachu. Manami niman suk kuti chay laya millaypa animalkunata mikushkanichu.

¹⁵Chashna Pedru willaptin kashkan sielumanta willamurkan:

—Tata Dios rimaptin chay animal-kuna allimi mikunaykipa ama rimaychu mana alli mikuna kananta.

¹⁶Kimsa kuti Pedruka chayta kawarkan uyarikan. Chaymanta chay kawashkan katanaka kashkan sielman kutirkan. ¹⁷Chaymanta Pedruka sukaman yuyakushpa yachanayarkan imatami Tata Dios entiendichinayan nishpa. Chashna yuyakuykaptinllara Kornelio kachashkan runakunaka chay

Simonpa wasin punkupi chayamurkanapa. Paykunaka tapukuykarkansapa maypimi Simonpa wasinka nishpa.

¹⁸Chay wasi punkunpi sinchita rimakushpa tapukurkansapa:

—¿Kay wasipichu Simon Pedruka?

¹⁹Chaypina Pedru chay kawashkanta yuyaykuykaptinllara Tata Diospa Espiritunka willarkan:

—Mash uyariway. Kimsa runakunami sukaman maskashuykansapa.

²⁰Atarishpa urayay. Mana manchakushpayki paykunawan tantalla llaktankunaman rillay. Ñukami paykunataka kachamushkani kanta pushashunankanapa.

²¹Chayta uyarishpa Pedruka wasi sawanmanta urayashpa Kornelio kachashkan runakunataka willarkanapa:

—Ñukami kani maskaykanaykichi runaka. ¿Imapatí munawankichi?

²²Chaypina paykunaka willarkansapa:

—Shamushkanisapa kapitan Kornelio kachamuwaptinkuna. Payka Tata Diosta allita kuyashpa allita rurashpa kawsan. Chayrayku tukuy judiyukuna paytaka munansapa. Tata Diospa angelni paytaka willashka kayachishunarpa wasinman rishpa yachachikunaykipa.

²³Chashna willaptinkuna Pedruka chay wasipi yaykuchirkansapa. Chay tuta paywan kiparirkansapa. Chaymanta kayantin Pedru Jopepi kawsak

*Jesukristuta kreyikmasinkunawan chay runakunawan rirkansapa. ²⁴Jopemanta llukshispankuna kayantinra Sesarea llaktapi chayarkansapa. Chaypi Kornelioka ayllunkunata amigunkunata tantanachishpa Pedruta shuyaykarkan.

²⁵Chay wasipi Pedru chayanaykapitina Kornelioka llukshirkhan chaskik. Paypa ñawpakinipi kunkurikurkan kuyanarpa. ²⁶Chaypina Pedruka willarkan:

—¡Shayariy! ¡Ama chashna kuyawaychu! Ñukapish kanshina runallami kani.

²⁷Chaypina Pedruka paywan parlaypi wasinpi yaykushpa aypa tantanakudu runakunata tarirkan. ²⁸Paykunataka willarkansapa:

—Kankunaka yachankichi ñukaykuna judiyu runakuna kankuna mana judiyu runakunawan tantanakushpaynikuna uchallikunaynikunata. Chashna kaptinpish Tata Diosmi yachachiwashka ama ni maykan runakunata washanchashpa rimanaynipa mana alli kanankunata. ²⁹Chayrayku kayachiwapitikichi utkakushpa shamushkani.

Kunanka yachanayani imapami kayachiwashkankichi nishpa.

³⁰Chashna tapuptin Kornelioka aynirkan:

—Ñami chusku diyana kashna ora ñukaka kay wasinipi mana nimata mikushpayni Tata Diosta oraykarkani. Chashna oraykashpayni chawpi diya washan suk llipyak llachapayuk angelta kawashkani. ³¹Payka willawashka: “Kornelio, Tata Dioska tukuy roygashkaykitami uyarishka. Chaymanta chay mana nimayukkunata yanapaptiki kawashushka. ³²Chayrayku Jope llaktaman suk runata kachay Simonta pushamunanpa. Paypa suk shutinka Pedrumi. Chay manllayba kocha mañanpi tokayun Simonpa wasinpi kawsan. Chay tokayunka trabajan karapakunata allichashpa.”

³³Chay angel chayta willawaptinna utkakushpa runakunata kacharkani maskashunankunapa. Allita rurashkanki shamushpayki. Kunanka tantanakudu kanisapa Tata Diospa ñawpakinipi. Tukuy Tata Dios willashushkanta munanisapa uyariya.

**Pedru chay tantanakudu
runakunata yachachirkansapa.**

³⁴Chashna willaptin Pedruka paykunataka willarkansapa:

—Kunanka sukaman allitana yachani Tata Dios deverasta mana ñukaykuna judiyukunallatachu kuyawanankunata. Tukuy runakunata idenllata kuyawan-chisapa.³⁵ Judiyukunata mana judiyukunatapish chaskiwanchisapa payta kuyaptinchikuna allita rurashpa kawsaptinchikuna.

³⁶Tata Dios ñukaykuna judiyu runakunata willawarkansapa Jesukristuta kreyik runakunata perdonanankunata paywan tantalla kushikushpa kawsanankunapa. Jesukristuka tukuy runakunata kamachikuknini. ³⁷Kankunaka yachankichi Juan aypa runakunata yachachishkanta bawtisashkankunata. Chaymanta Jesus Galilea partimanta tukuy judiyukunata llaktankunapi yachachikurkan. ³⁸Kankunaka yachankichi Tata Dios Espiritunta Nasaremanta Jesusta kushkanta. Chashna Espiritunta kuptin Jesuska tukuy laya yachak tukuy laya atipak karkan. Tata Dios paywan kaptin rikchak laya allikunata rurashpa purirkan. Supay unkuchishkan runakunatapish alliyachirkansapa.

³⁹Kankunata willaykaykichi Jerusalenpi Judea partipi Jesus rurashkanta kawashkaynikunata. Chay alli ruranakunata ruraptinpish payta chiknik runakuna suk kruspi chakatashtpa wañuchirkansapa.

⁴⁰Chashna wañuchiaptinkunapish Tata Dioska kimsa diyamanta kawsachimurkan. Chaymanta ñukaykunapi payta rikurichirkan kawanaynikunata.

⁴¹Manami tukuy runakunachu paytaka kawarkansapa. Kawsamushkanwasha ñukaykunalla paywan tantalla mikurkanisapa upyarkanisapa. Tata Dioska ñawpamantapacha akllawarkansapa kawsamushkanta tukuy pita yachachinaynikunata.

⁴²Chashna Jesus kawsamushkanta kawaptinikuna Tata Dioska kachamu-

washkasapa tukuy runakunata yachachinaynikunapa: “Tata Dioska Jesusta churashka tukuy wañudu runakunapa tukuy kawsak runakunapa jueasninkuna kananpa.” ⁴³Tukuy ñawpa yachachikuk runakunapish yachachikurkansapa Jesus shamunanta. Rimarkansapa tukuy runakuna Jesusta kreyiptinkuna Tata Dios uchankunamanta perdonanankunata.

Tata Dios Espiritunta mana judiyu runakunata kurkansapa.

⁴⁴Chashna Pedru yachachikuykaptinra tukuy chay uyarik runakunaman Tata Diospa Espiritunka shamurkan.

^{45,46}Chaypina chay runakunaka mana yachashkankunka laya rimanakunata rimashpankunka Tata Diosta alabarkan-sapa. Chayta uyarishpankunka Pedruwan shamuk judiyu runakuna sukaman almirarkansapa Tata Dios mana judiyukunatapish Espiritunta kushkan-rayku.

⁴⁷Chaypina Pedruka chay purikmasinkunata willarkansapa:

—Ñukanchikunka kay runakunata mana atipanchisapachu michayta bawtisakunankunapa. Paykunapish ñukanchikunashina Tata Diospa Espiritunta chaskishkasapa.

⁴⁸Chaypina willarkansapa Jesukristupa shutinpi bawtisakunankunapa. Bawtisakushkankunkunawasha paykunaka Pedruta sukaman roygarkan-sapa suk diyakunata paykunawan kiparinanpa.

Jerusalenpi Pedru Jesukristuta kreyik runakunata parlachirkansapa.

11 ¹Chaymanta Judeapi Pedrupa yachachikukmasinkunka tukuy Jesusta kreyik runakunawan yacharkansapa mana *judiyukunapish Tata Diospa

rimananta kreyishkankunata.

²Chayrayku Jerusalenman Pedru kutiptin judiyumasinkunaka payta piñayarkansapa. ³Chaypina tapurkan-sapa:

—¿Imapatí rishkanki chay mana judiyu runakunapa wasinpi yayuk? ¿Imapatí paykunawan mikushkanki?

⁴Chashna tapuptinkuna Pedruka kallarinanmantapacha tukuy rurashkanta willarkansapa:

⁵—Ñukaka Jope llaktapi kashkani. Chaypina suk diya Tata Dioswan parlaykaptini muskuyinipishiha suk atun katanatashina kawashkani. Chuskuntin puntankunamanta watadu karkan. Sielumanta ñukakaman urayamurkan. ⁶Ukunpi allita kawash-payni chusku chakiyuk animalkunata, puma laya animalkunata, aysanakushpa purik animalkunata, pawak animalkunata kawashkani. ⁷Chaypina uyarish-kani suk runatashina willawaptin: “Pedru, ¡ataray! ¡Kay animalkunata wañuchishpa mikuy!”

⁸Chaypina aynirkani: “Manami mikushachu, Señor. Ñukaka niman suk kuti kay millanapa laya animalkunata mikushkanichu.”

⁹Chaypina sielumanta kashkan willawarkan: “Tata Dios rimaptin tukuy animalkuna alli mikunaykipa ama rimaychu millanapa laya kananta.”

¹⁰Kimsa kuti chay layallata kawash-kani. Chaypina chay katanaka tukuy animalnintin sielman alsanakurkan.

¹¹Chay oralla kimsa runakuna chayarkansapa chay kawsashkayni wasipi. Paykunaka Sesarea llaktamanta shamushkasapa maskawak.

¹²Chaypina Tata Diospa Espiritun willawashka paykunawan rinaynipa ama nimata manchashpa. Kay sokta wawkinchikunawan tantalla rishkanki-sapa. Tukuy tantalla suk runapa wasinpi

yaykurkanisapa. ¹³Chay runaka parlachiwashkasapa imashnami wasinpi Tata Diospa *angelninta kawashka nishpa. Chay angelshi ñawpaknippi shayarishpa willarkan: “Suk runata kachay chay Jope llaktaman rinanpa Simonta pushamuk. Chay Simonpa suk shutinka Pedru. ¹⁴Paymi willashunka imashnami *Jesukristu kanta tukuy aylluviwan tantallata salvashunkichi nishpa.”

¹⁵Chashna Kornelio willawaptin kallarirkani paykunata yachachiyta. Chashna oras Tata Diospa Espiritunka paykunamanpish shamurkan iden ñukanchikunaman ñawpa shamushkan-shina. ¹⁶Chayta kawashpayni yuyash-kani Señorninchi Jesus rimashkanta: “Allita willaykichi chay Juanka aypa runakunata yakullawan bawtisarkan-sapa. Chaymanta Tata Dios Espiritun-wan bawtisashunkichi.”

¹⁷Ñukanchikuna Señorninchi Jesukristuta kreyiptinchikuna Tata Dioska Espirituntaka kuwashkanchisapa. Chay mana judiyukunatapish Espiritun-taka kushkasapa. Chashna Tata Dios Espiritunta paykunatapish kuptin ñukaka mana nimachu kani michanay-nipa.

¹⁸Chashna Pedru willaptin chay Jerusalenpi kawsak wawkinkuna upallayarkansapa. Chaypina Tata Diosta alabashpankuna willarkansapa:

—Tata Dios mana judiyukunatapish yanapashkasapa uchankunamanta wanashpa payta kreyinankunapa mana tukuyiyukta kawsanankunapa.

**Antiokiya llaktapi aypa runakuna
Jesukristuta kreyirkansapa.**

¹⁹Chay tiempu Estebanta wañuchish-kankunawasha judiyu runakuna Jesukristuta kreyikkunata sukaman sufrichirkansapa. Chayrayku

Jesukristuta kreyik runakunaka nitikushpankuna Fenisia llaktaman Chipre ishlaman Antiokiya llaktaman rirkansapa kawsak. Chay llaktakunapi kawsashpankuna judiyumasinkunallata yachachirkansapa Jesukristu salvakuk kananta. Chikankunata mana yachachirkansapachu.²⁰ Paykuna judiyumasinkunallata yachachikuptinkuna sukkuna Chipre llaktamanta Sirene llaktamanta Antiokiyaman rirkansapa. Chaypi mana judiyu runakunatapish yachachirkansapa Señor Jesukristuta kreyiptinkuna Tata Dios perdonanankunata.²¹ Señorninchi Jesukristu yachachikuyta yanapaptin aypa runakuna mana alli rurashkankunata sakishpa payta kreyirkansapa.

²² Chaypina Jerusalenpi Jesukristuta kreyikkuna chayta yachashpankuna Bernabeta Antiokiyaman kacharkansapa.²³ Bernabeka chaypi chayashpa kawarkan Tata Dios sukaman paykunata yanapaykanankunata. Chayta kawashpa sukaman kushikurkan. Chaypina willarkansapa tukuy shunku mana shaykushpa Señorninchita katinankunapa.

²⁴ Bernabeka sukaman alli rurak runa karkan. Tata Diospa Espiritun yanapaptin Jesukristuta sukaman allita kreyishpa kawsarkan. Sukaman allita yachachikuptin ashwan aypa runakuna Jesukristuta kreyirkansapa.

²⁵ Chaymanta Tarso llaktaman Bernabeka rirkana Saulota maskak.

²⁶ Payta tarishpa Antiokiyaman pusharkan. Ishkantinkuna suk watata chaypi Jesukristuta kreyik runakunawan kawsarkansapa. Aypa runakunata allita yachachirkansapa. Chay Antiokiya llaktapi kawsakkuna Jesukristuta kreyikkunata kallarirkansapa shutiyachiyta Jesukristuta Katikkuna.

²⁷ Chay tiempu Jerusalenmanta Antiokiyaman Tata Diospa rimananta

yachachikuk runakuna rirkansapa.²⁸ Suk yachachikuk karkan Agabo. Tata Diospa Espiritun yachachiptin payka shayarishpa rimarkan tukuy llaktakunapi sinchi yarkay tiyananta. Chaymanta rimashkanshina chay ashwan sinchi kamachikuk Klaudiopa tiempunpi sinchi yarkay tiyarkan.²⁹ Chay yarkay tiyananta yachashpankuna Antiokiyapi Jesukristuta kreyikkuna yuyarkansapa Judeapi kawsak kreyikukmasinkunata kullkita kachanankunapa. Atipashkankunawan yanaparkansapa.³⁰ Chay tantachishkkunkuna kullkita Bernabewan Saulota kurkansapa Judea partipi *ansianukuman apanankunapa.

Chiknik runakuna Santiagota wañuchishpankuna Pedruta karselpi churarkansapa.

12 ¹ Chay tiempu chay kamachikuk *Herodes *Jesukristuta kreyikkunata kallarirkana sufrichiysapata.

² Chay Herodeska Juanpa wawkin Santiagota ishkay filuyuk machetiwaniwañuchichirkan. ³ Santiago wañushkanta yachashpankuna *judiyu runakuna sukaman kushikurkansapa. Chayta kawashpa Herodeska soldadukunata kacharkansapa Pedrutapish apinan-kunapa. *Paskua fiesta ukun Pedrutaka apichichirkan. Chay fiestapi judiyu runakuna mana *levadurayuk panta mikusapa. ⁴ Chaypina karselpi Herodeska wichkachichishpa chunka sokta soldadukunata willarkansapa chuskumanta chuskumanta diyapi tutapi kuydanankunapa. Herodeska yuyarkan chay fiesta washan tukuy runakunapa ñawpakninkunapi Pedruta wañuchichiyta. ⁵ Chashna Pedru wichkaduta kuydaykaptinkuna Jesukristuta kreyikkunaka Tata Diosta sukaman roygarkansapa ama wañuchinankunapa.

**Karselmanta Tata Dios Pedruta
llukshichirkán.**

⁶Suk tutallana illarkan Herodes Pedruta chay runakunapa ñawpakinin-kunapi wañuchik pushanarpa. Chay tuta Pedruka karselpi puñuykarkan ishkay soldadukunapa chawpinpi. Chay soldadukunapi ishkay kadenawan makinmanta watadu karkan. Chaymanta ishkay soldadukunaka karselpa punkunta kuydaykarkansapa.

⁷Chashna Pedru puñuykaptin Tata Diospa *angelnin chay karsel ukupi rikurirkán. Chaypina diyashina tukurkan. Chay angelka Pedrutaka kostillanpi takashpa rikchachishpa willarkan:

—;Utkana atarimuy!

Chashna orana kadenakuna Pedrupa makinkunamanta paskakurkan.

⁸Chaypina angelka willarkan:

—Llachapakuyna. Ushutaykitapish churakuy.

Pedru llachapakuptinna angelka willarkan:

—Kapaykita churakushpa katiway.

⁹Chaypina Pedruka angelpa washanta katishpa mana yacharkanchu deverastachu manachu chay karselmanta llukshiykan nishpa. Yuyarkan muskuy-ninpishina kawakuykananta. ¹⁰Chaypina Pedruka chay angelta katishpa soldadukunapa chawpinta pasarkan. Chaymanta ishkaynín punkuta kuydak soldadukunatapish pasarkansapa. Chaymanta chay karselpa fierrumanta ruradu punkunpi chayarkansapa. Chay punkuka kikinllamanta kicharinakurkan. Chashna kicharinakuptin llukshirkansapa. Chaypina suk kallita purishkunkunawasha angelka Pedrutaka sapallanta sakirkan. ¹¹Chaypira Pedruka allita entiendishpa mana puñushpa muskukuykananta rimarkan:

—Kunanka allita yachani Tata Dios angelninta kachamushka kishpichichi-wananpa. Payka shamushka Herodes-manta tukuy chay chikniwak judiyu runakunamanta kishpichichiwak.

¹²Chayta entiendishpa Juan Markospa maman Mariyapa wasinman rirkán. Chay wasipi aypa runakuna tantanakushkasapa Tata Diosta sukanman royanankunapa ama Pedruta wañuchi-nankunapa. ¹³Pedru chay wasipi chayashpa punkumanta kayakurkan. Suk shipash Roda rirkán kawak pimi punkumanta kayakuykan nishpa.

¹⁴Chaypina rimananllamanta Pedruta riksishpa sukanman kushikuyminwan mana nima punkuta kicharishpa ukuman kallparkan. Rirkán avisakuk Pedru punkupi kananta. ¹⁵Chay wasi ukupi kak runakuna mana kreyishpan-kuna willarkansapa:

—Dementami kanki!

Chaypina payka willarkansapa deveras chaypi Pedru kananta. Chay runakunaka mana nima kreyishpa willarkansapa:

—Manami paychu. Paypa almanmi.

¹⁶Chaykamanka Pedruka punkumanta sukanman kayakuykarkan. Sukaman kayakuptin paykunaka punkuta kicharishpa Pedruta kawashpa sukanman almirarkansapa. ¹⁷Pedru makinwan señasta rurashpa upallayachirkansapa. Chaypina parlachirkansapa imashnami Tata Dios karselmanta surkushka nishpa. Chaymanta willarkansapa:

—Tukuy willashkaynita Santiago Jesukristuta kreyikmasinchikunatapish parlachiyychi.

Chashna willashpankuna chikan wasiman rirkán.

¹⁸Chaymanta pakariptin chay Pedruta kuydak soldadukuna manchakuywan turbachinakurkansapa. Mana yacharkansapachu imashnami Pedru llukshishka nishpa.

¹⁹Chaypina Herodeska willarkansapa maskanankunapa. Manana tariyta atipaptinkuna Herodeska wañuchichirkansapa chay kuydakuk soldadukunata Pedruta mana allita kuydashkankunaryku. Chayta rurashkanwasha Judea partimanta llukshishpa rirkan Sesarea llaktapi kawsak.

Herodes wañurkan.

²⁰Chay tiempu chay kamachikuk Herodes Tiro llaktapi Sidon llaktapi kawsak runakunawan piñakurkan. Chay ishkay llaktakunapi kawsak runakuna Herodespa llaktanpi mikunankunata rantiksapa. Paykunawan piñakushpa Herodeska manana munarkannachu ni pi paykunata mikunakunata rantichinankunapa. Chayrayku paykunaka munarkansapa Herodesta perdonta mañayta. Chay ishkay llaktakunapi kawsakkuna Herodespa yanapknin Blastota roygarkansapa Herodeswan perdonachinankunapa. Chashna roygaptinkuna Blastoka almitirkansapa Herodeswan perdonachiysapata.
²¹Chaypina Herodeska almitirkan churashkan diyapi chay runakuna rinankunapa paywan parlak. Chay churashkan diyaka Herodeska sukaman allimata mudakushpa chay allima tiyarinanpi tiyarirkan. Chaypina chay runakunata sukaman allimata rimakushpa uyarichirkansapa. ²²Chay runakunaka Herodesta kushichinayashpankuna sukaman sinchita rimashpa willarkansapa:

—Kay parlachiwakninchikuna runaka manami runamasinchikunachu. Payka suk diosmi.

²³Chashna chay runakuna willaptinkuna Herodeska sukaman kushikurkan. Mana nima Tata Diosta yuyashpa munarkan chay runakuna iden diostashina payta kuyanankunapa.

Chayrayku chay orasilla Tata Diospa angelin Herodestaka unkuchirkan. Kurukuna mikuptin payka wañurkan.

²⁴Chay tiempu Jesukristuta kreyik runakuna Tata Diospa rimananta tukuy maypi yachachikurkansapa. Chayrayku ashwan appa runakuna Jesusta kreyirkansapa.

²⁵Chaymanta Bernabeka Saulowan Jerusalenpi *ansianukunata chay apanankuna kullkita kushkankunawasha Juan Markosta pushashpa Antiokiyanam kutirkansapa.

Bernabe Pablwan llaktan llaktan yachachikuypu purirkansapa.

13 ¹Antiokiyapi *Jesukristuta kreyikkunapi tiyarkan Tata Diospa rimananta yachachikukkuna. Paykunaka karkansapa Bernabewan Simon. Chay Simonpa suk shutin karkan Yana. Chaymanta suk yachachikuk karkan Sirene llaktamanta Lusio. Suk karkan Manaen. Payka Galileapa kamachikuknin *Herodeswan tantalla wiwadu karkan. Chaymanta suk yachachikukka karkan Saulo.

²Suk diyana paykunaka mana nimata mikushpa Señorninchi Jesukristuta kuyaykarkansapa. Chaypina Tata Diospa Espiritun willarkansapa:

—Ñukaka Bernabeta Saulota akllashkani chikan llaktakunaman rinankunapa yachachikuk. Chayrayku paykunata kachaychi munanaynita ruranankunapa.

³Chaypina paykunaka mana mikushpa sukaman orashpankuna Saulopa Bernabepa umankunapi makinkunata churarkansapa Tata Dios yanapanankunapa. Chaymanta kacharkansapa.

Bernabewan Saulo Chipre ishlapi yachachikurkansapa.

⁴Chaymanta Tata Diospa Espiritun kachaptin Bernabewan Sauloka

irkansapa Seleusia llaktaman. Chay llaktamanta suk barkupi urayarkansapa Chipre ishlaman.⁵ Juan Markosta pusharkansapa puriyninkunapi yanapannakunapa. Chaymanta Chiprepi chayashpankuna chay kocha mañanpi Salamina llaktapi yaykurkansapa. Chaypina *judiyukunapa tantanakunkuna wasipi kallarirkansapa Tata Diospa rimananta yachachikuya.

⁶Chaymanta llaktan llaktan yachachikupi tukuy chay ishlata purishpankuna chayarkansapa Pafos llaktapi. Chaypi suk judiyu ñakakuk runa Bar Jesusta tarirkansapa. *Griego rimaypi chay shutika Elimas. Payka sukaman llullakushpa rimak Tata Dios willashkanta yachachikuykananta. ⁷Chay llulla likidu runaka chay ishlapi kamachikuk runa Sergio Paulopa yanapaknin karkan. Sergio Pauloka sukaman yachaysapa runa karkan. Chayrayku Tata Diospa rimananta uyarinayashpa Bernabeta Saulota kayachirkansapa. Saulopa chikan shutin Pabllo karkan.

⁸Chashna chay kamachikuk runa Bernabeta Saulota kayachiptinkuna chay ñakakuk Elimaska micharkansapa ama yachachikunankunapa. Payka manami munarkanchu chay kamachikuk runaka Jesukristuta kreyinanpa.

⁹Chaypina Tata Diospa Espiritun yanapaptin Pabluka chay ñakakuk runatakta allita chapashpa willarkan:

¹⁰—Sukaman llulla likidu uchalllikuk runami kanki. Supaya munananllata rurashpa kawsanki. Mana munankichu ni pi allita rurashpa kawsananta. ¿Imapatí Tata Diosta katikkunata pantachichinki?
¹¹ Kunanka Tata Dios kastigashunki. Kunanmantapacha suk tiempukaman mana kawakuy atipak kiparinki. Nima intita atipankichu kawayta.

Chashna Pabllo willaptin chay ratu Elimaska mana kawakuy atipak

kiparirkan. Chaypina maskarkan suk runata makinmanta apishpa purichinpanpa.

¹²Chay kamachikuk runaka chayta kawashpa Jesukristuta kreyirkan. Sukaman almirarkan Pabllo Jesukristu yachachikushkanta yachachikuptin.

Bernabewan Pabllo Pisidia partiman rirkansapa.

¹³Chaymanta Pafos llaktamanta llukshishpa Pabluka chay purikmasinkunawan barkupi rirkansapa Perge llaktaman. Chay Perge Panfilia partipi karkan. Chaypina Juan Markoska mana paykunawan rinayashpa Jerusalenman tutirkiran.

¹⁴Bernabewan Pabluka Pergemanta llukshishpa Pisidia partipi tiyak Antiokiya llaktaman rirkansapa. Chaypina *samana diya judiyukunapa tantanakunkuna wasipi yaykushpa tiyarirkansapa.

¹⁵Chay wasipi kamachikuk runakuna Moisespa killkadunta ñawpa yachachikunkunapa killkadunta leyirkansapa. Chayta leyishkankunawasha Bernabewan Pabluta willarkansapa:

—Wawkinikuna, kay runakunata yachachinayashpaykichika imatapish kaptin willaychi.

¹⁶Chashna willaptinkuna Pabluka atarissha makinwan señata rurashpa upallayanankunapa willarkansapa:

—Judiyumasinikuna, chaymanta tukuy mana judiyu Tata Diosta kuyakkuna, allita uyariwaychi yachachiptinkuna. ¹⁷Tata Diosninchika ñawpa awilunchikunata akllarkansapa. Egipto llaktapi mana llaktayukshina kawsaykaptinkunallara Tata Dios yanaparkansapa aypata miranankunapa. Chaymanta Tata Dios sukaman sinchita yanaparkansapa Egipтоманта llukshinankunapa.

¹⁸Egiptomanta llukshishpankuna chusku chunka watata chunlla chakidu pampapi purishpa kawsarkansapa. Mana allita rurashpa kawsaptinkunapish Tata Dioska kuydarkansapalla.

¹⁹Chaymanta Kanaanpi chayaptinkuna Tata Dioska yanaparkansapa kanchis llaktakunata kulluchinankunapa. Chaymanta chay terrenunkunata chay ñawpa awilunchikunata kurkansapa.

²⁰Chaymanta chusku pachak pichka chunka watakunata Samuelpa tiempunkaman Tata Diospa churashkan jueeskunapa mandunpi kawsarkansapa.

²¹Chaymanta ñawpa awilunchikuna Tata Diosta roygarkansapa suk runata churananpa sinchi kamachikunkinkuna kananpa. Tata Dioska almitishpa Saulta churarkan chusku chunka watata sinchi kamachikunkinkuna kananpa. Saulpa tatan karkan Sis Benjaminpa ayllunmanta.

²²Chaymanta Tata Dioska Saulta wishchurkan amana kamachikuk kananpa. Davidtana churarkan kamachikuk kananpa. Tata Dioska Davidpa rimarkan: “Isayipa wambran David kuyanakukmasini. Paymi tukuy munanaynita ruranka.”

²³Chaymanta Jesuska chay kikin Davidpa mirakninmanta karkan. Unay tiempumantapacha Tata Dioska rimarkan suk salvakuk runata kachamunanta. Pay rimashkanshina Jesusta kachamurkan judiyu runakunata salvawananchikunapa.

²⁴Manarapish Jesus yachachikuya kallariptin Juan judiyumasinkunata yachachirkansapa uchankunamanta wanashpa bawtisakunankunapa.

²⁵Wañunan diyakaman Juanka tukuy runakunata willarkansapa: “Ñukaka manami chay shuyanaykichi runachu kani. Payka ñukamanta washatami shamunka. Ñukamanta ashwan tukuy

laya yachak kaptin ñukaka manami animukunichu ushutan waskanta paskayta.”

²⁶Pablu yachachikuyllapi katirkan: —Wawkinikuna, Abrahammanta mirakmasinikuna, chikan llaktamanta Tata Diosta kuyak runakuna, allita uyariwaychi. Tukuy kankunata yachachiykichi Tata Diospa wambran Jesukristu salvakuk kananta. ²⁷Jerusalenpi kawsak runakunawan tukuy paykunapa kamachikukninkuna Jesusta kawashpankunapish mana yacharkansapachu pimi nishpa. Tukuy samana diyakuna tantanakunankuna wasikunapi ñawpa yachachikukkunapa killkadunkunata leyishpankunapish mana entiendirkansapachu. Chayrayku chay killkadunpi rimananshina Jesusta wañuchichirkansapa. ²⁸Jesuspa mana nima uchanta tarishpapish Pilatota willarkansapa wañuchichinanpa.

²⁹Chaymanta Tata Diospa killkadunpi rimashkantashina rurashkankunawasha sul runakuna Jesuspa kuerpunta krusmanta urayachimushpa pamparkansapa. ³⁰Chaymanta Tata Dios Jesustaka kawsachimurkan. ³¹Chaypina aypa diyakunata Jesuska purikmasinkunapi rikurirkan. Jesus manara wañuptin paykunaka Galileamanta Jerusalenman katirkansapa. Kunanka paykunami Jesus kawsakta kawashkankunata yachachikuykansapa.

³²Ñukaykunapish kay allima rimanata willaykaykisapa. Tata Dios ñawpa awilunchikunata willashkankunata ñami rurashkana. ³³Tata Dios Jesusta kawsachimushpa chay awilunchikunata willashkanta ñami rurashkana. Kunanka ñukanchikuna chay ñawpa awilunchikunapa mirakninkuna kashpanchikuna chay Tata Dios rurashkantaka kawashkanchisapana. Chay ishkaynin salmopi Tata Dios Jesusta willarkan: “Kanka

wambraynimi kanki. Kantami akllash-kayki kamachikuk kanaykipa.”

³⁴Ñawpa tiempu Tata Dioska rimarkan Jesusta kawsachimunanta ama kuerpun usunarpa. Killkadunpi rimarkan: “Ñuka mana llullachishpa Davidta alli willashkaynita rurasha.”

³⁵Chaymanta chikan salmopipish Davidka killkarkan: “A, Tata Dios, mana munankichu akllashkayki sirvishukpa kuerpun usunarpa.”

³⁶Wawkinikuna, yachankichi Davidka mana kikinpachu chayta rimarkan. Tata Dios willaptin Davidka tukuy chay tiempun kawsak runakunata yanaparkansapa. Chaymanta wañuptin maypicha tatanta awilunkunata pampashkankunapi pamparkansapa. Chashna pampaptinkuna paypa kuerpunka usurkan. ³⁷Chaymanta Tata Dios Jesusta kawsachimuptin kuerpun mana usushkachu.

³⁸Wawkinikuna, kunan yachanaykichi tiyan Jesus wañushkanmanta kawsamushkanrayku Tata Dios uchayk-chimanta perdonashunkichi. Chayllatami ñukaykunaka yachachiykaykichi. ³⁹Moisespa kamachikushkankunata kasushpaykhipish mana atipankichchu uchaykichimanta salvanakuya. Jesusllata kreyiptikichi Tata Dioska perdonashunkichi.

⁴⁰Chayrayku yachachishkaynikunata allita kasuychi ama Tata Dios kastigashunaykhipa chay ñawpa yachachikuk killkadunpi rimashkankunashina. Kashna Tata Dios rimashkanta killkarkansapa:

⁴¹ “Allita uyariwaychi, kankuna mana munawashpa asichiwak runakuna.

Manchakushpa nitikuychi. Kawsaykanaykichi tiempu sukaman almirana layata kastigashkaykichi.

Suk runa chay kastiganaynita willashuptikichipish mana kreyinkichichu.”

⁴²Chashna Pablu yachachikushkanwsa chay judiyukunapa tantanakunankuna wasimanta chay purikmasinkunawan llukshirkansapa. Chashna llukship-tinkuna chay mana judiyu runakunaka roygarkansapa suk semanakaman samana diyapi paykunallata yachachinankunapa. ⁴³Chay roygak mana judiyukuna *Moisespa kamachikunankuna kasushpa iden judiyushina kawsaksapa. Chaypina chay tantanakunankuna wasimanta llukshishpankuna paykunaka aypa judiyukunawan Pabluta Bernabeta katirkansapa. Chaypina Pablu Bernabewan paykunta ka yachachirkansapa Tata Diosta kuyashpa mana shaykushpa katinankunapa.

⁴⁴Suk semana washan samana diya yaka tukuy chay llaktapi kawsakkuna tantanakurkansapa Tata Diospa rimananta uyarinankunapa. ⁴⁵Chay aypa mana judiyu runakuna tantanakuptinkuna chay judiyukunaka sukaman piñakurkansapa. Pabluta washanchashpa rimarkansapa yachachikunana mana alli kananta. ⁴⁶Chaypina Pabluka Bernabewan mana nima manchakushpankuna aynirkansapa:

—Tata Dios kachamuwashkasapa mana chikan runakunata yachachish-paynikunara judiyu runakunallata paypa rimananta yachachinaynipasapa. Chaymanta kankuna yachachinaynikunata mana munashpaykichi kikikichilla mana munankichichu Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsayta. Chayrayku kunanka rinisapa mana judiyu runakunata yachachik. ⁴⁷Tata Dioska chaytapish willawashkasapa: “Ñukaka kanta lustashina churashkayki tukuy karu llaktakunapi yachachikunay-

kipa. Chashna yachachikuptiki tukuy kay allpapi kawsakkuna yachankasapa ñuka salvakuk kanaynita.”

⁴⁸Chayta uyarishpankuna chay mana judiyu runakunaka sukaman kushikushpankuna rímarkansapa:

—Pablwan Bernabe yachachiwaykananchikunaka sukaman allimami.

Chaypina Jesukristuta chaskinayak runakuna payta kreyirkansapa mana tukuyuyukta paywan kawsanankunapa.

⁴⁹Chashna modomanta tukuy chay partipi Pablwan Bernabeka yachachikunkansapa Jesukristu salvakuk kananta. ⁵⁰Chayrayku suk judiyukuna paykunata sukaman piñayarkansapa. Tata Diosta kuyak warmikunata chay llaktapa kamachikukninkunata willarkansapa Pabluta Bernabeta sufrichishpa chay llaktamanta karkunankunapa. ⁵¹Chashna karkuptinkuna paykunaka chakinkunamanta susyakunata urmachishpankuna chay llaktamanta llukshirkansapa. Chayta rurashpa chay runakunata yachachiy-karkansapa uchasapakuna kanankunata. Chay llaktamanta llukshishpankuna rímarkansapa Ikonio llaktaman.

⁵²Chaykamanka chay kreyikuk runakunaka kushikuypuru karkansapa Tata Diospa Espiritu yanapaptinkuna.

Pablwan Bernabe Ikonio llaktapi unaya kiparirkansapa.

14 ¹Chaymanta Pablwan Bernabeka Ikonio llaktapi chayashpankuna *judiyukunata tantanakunankuna wasipi yaykurkansapa. Chaypi Tata Diospa rímananta allimata yachachikuptinkuna aypa judiyukuna aypa mana judiyukunapish kreyikurkansapa. ²Chaymanta suk judiyukuna mana kreyikushpankuna chay mana judiyukunata llullachishpa willarkansapa Pablwan Bernabe mana

allita yachachikunankunata.

³Chayrayku Bernabewan Pabluka unay tiempata chay llaktapi kiparirkansapa ama ashwanta llullachinankunapa.

*Jesukristupi sinchikushpankuna yachachikunkansapa Tata Dios kuyanan-kunata. Chashna mana manchakushpa yachachikuptinkuna Tata Dioska yanaparkansapa almirana *milagru-nata ruranankunapa.

⁴Ikonioipi kawsak runakunamanta sukkuna rímarkansapa Bernabewan Pablupa yachachikunata alli kananta. Sukkuna chay judiyukunata katirkan-sapa. ⁵Chaypina chay mana kreyikuk judiyukunapish chay mana judiyukuna-wan awtoridarkunaman rírkansapa paktanakunankunapa. Rimarkansapa Bernabewan Pabluta makashpa ruminchanankunapa. ⁶Chayta yachashpa Bernabewan Pabluka nitikur-kansapa Likonia partipi Listra llaktaman Derbe llaktaman. ⁷Tukuy chay llaktaku-napi allita yachachikunkansapa Jesukristu salvakuk kananta.

Listra llaktapi Pabluta ruminchashpa wañuchinayarkansapa.

⁸Listra llaktapi Bernabewan Pablucha yashashpankuna suk runata tarirkansapa. Payka nasishkanmantapacha wakllidu chakiyuk kashpa mana puriyta atipakchu. ⁹Chay runa tiyariyu uyarijan Pablucha yachachikuptin.

Chaypina Pabluka chay runata chapashpa yacharkan Jesukristuta tukuy shunku kreyinanta. Chayrayku yacharkan Tata Dios alliyachinanta.

¹⁰Chashna yachashpa Pabluka chay runataka sinchita willarkan:

—¡Atarishpa kuskata shayari!

Chashna Pablucha willaptin chay runaka tiyarijunmanta brinkashpa shayarikan. Chaypina kallarirkan kuskata puriyta.

¹¹Chay runata alliyachishkanta kawash-pankuna chay runakuna kikin Likonia rimanankunapi sinchita willarkansapa:

—;Sielumanta dioskuna urayamush-kasapa runashina tukushpangkuna!

¹²Chaypina Bernabetaka diosninkuna Seyuspa shutinpi shutiyachirkansapa. Chaymanta Pablutaka diosninkuna Hermespa shutinpi shutiyachirkansapa ashwan alli yachachikuk kashkanrayku.

¹³Chay llaktapa yaykunanpi chay diosninkuna Seyus kuyanankuna wasi tiyarkan. Chaypina Seyuspa *saserdoten torokunata pusharkan. Sartadu sisakunata apamurkan. Chay runakunawan chay torokunata munarkansapa wañuchiya Pablupan Bernabeta diostashina kuyanankunapa. ¹⁴Chashna kuyanayaptinkuna Bernabewan Pabluka sukaman turbakushpangkuna llachapan-kunata llikirkansapa ama diostashina kuyanankunapa. Chaypina chay runakunapa chawpinkunapi yaykushpa sinchita willarkansapa:

¹⁵—Kankuna *¿imapatí diostashina kuyawanayankichi?* Ñukaykunapish kankunashina runakunallami kanisapa. Shamushkanisapa yachachiknikichi chay mana kawsak diosnikichita sakishpa kawsak Tata Diosta kreyinaykichipa. Payllami tukuy allpata sieluta manllayba kochata tukuy laya chaykunapi tiyakta rurashka. ¹⁶Unay tiempata Tata Dioska almitirkansapa tukuy runakuna kikinkunapa munananllata rurashpa kawsanankunapa. ¹⁷Chashna almitishpapish paylla tamayachishpa tukuy laya tarpudukunata pukuchin kushikushpa mikunaykichipa. Tata Dios rikchak laya allikunata kushushpaykichi entiendichishunkichi pay alli yachak kananta.

¹⁸Chashna Pablu willaptinkunapish chay runakunaka munarkansapalla torokunata wañuchishpa paykunata kuyaysapata.

¹⁹Chashna ora Antiokiyamanta Ikoniamanta Pabluta chiknik judiyukuna chayarkansapa. Paykunaka chay runakunapa yuyayninkunata wakllichirkansapa kuyanayashkankunamanta chikninankunapa. Chashna chiknishpa Pabluta rumincharkansapa. Chaypina wañudu nishpana chay llakta washanman aysarkansapa.

²⁰Chaymanta Jesukristuta kreyikmasinkuna Pablupa ladunpi tantanakur-kansapa. Chaypina payka atarishpa kashkan chay llaktapi yaykurkan. Kayantiina Bernabewan tantalla Derbe llaktaman rirkansapa.

²¹Chaymanta Derbepi allita yachachi-kuptinkuna aypa runakuna Jesukristuta kreyirkansapa. Chay llaktapi yachachikushkanwasha kashkan Listraman Ikoniaman Antiokiyaman kutirkansapa kreyikukmasinkunata chapak. ²²Tukuy paykunata kashkan allita animuchirkansapa. Yachachirkansapa mana shaykushpa Jesukristullata kreyinankunapa. Willarkansapa:

—Rikchak layata sufrishpanchikuna Tata Diospa mandunpi yaykunchisapa.

²³Chaymanta tukuy chay llaktakunapi Bernabewan Pabluka chay kreyikkunamanta akllarkansapa alli rurak runakunata yachachikuk *ansianunkuna kanankunapa. Suk diyakuna mana nimata mikushpa Tata Diosta orashpa chay kreyikuk ansianunkunata Jesukristupa makinpi churarkansapa.

**Pabluwan Bernabe Siria partipi
Antiokiya llaktaman kutirkansapa.**

²⁴Chaymanta Pisidia partita pasashpa Panfilia partipi chayarkansapa. ²⁵Perge llaktapi Tata Diospa rimananta allita yachachikurkansapa. Chaymanta Atalia llaktaman rirkansapa. ²⁶Chay llaktaku-napi yachachikushkunkunawasha suk barkupi Antiokiyaman kutirkansapa.

Chay llaktamanta ñawpa tiempu Jesukristuta kreyik runakuna paykunata kacharkansapa Tata Dios yanapaptinkuna allita yachachikunankunapa.

²⁷Chay llaktapi chayashpankuna Bernabewan Pabluka Jesukristuta kreyikkunata tantanachirkansapa. Chaypina parlachirkansapa Tata Dios tukuy layapi yanapashkankunata. Parlachirkansapa Tata Dios yanapaptinkuna mana judiyukunatapish yachachishkankunata. Willarkansapa paykunapish Jesukristuta kreyishkankunata.

²⁸Chaymanta unay tiempata Pabluwan Bernabeka chaypi Jesukristuta kreyikmasinkunawan kiparirkansapa.

Jerusalen llaktapi aypa
yachachikukkuna
tantanakurkansapa.

15 ¹Chay tiempu Judea partimanta suk runakuna Antiokiya llakta man rishpankuna *Jesukristuta kreyikmasinkunata yachachirkansapa:

—Kankuna mana señaladu runakuna kashpaykichi Moisespa yachachikunanta kasushpa señalachinakunaykichi tiyan. Chaypira Tata Dios uchaykichimanta perdonashunkichi.

²Chayta yachachikuptinkuna Pabluwan Bernabeka paykunawan sincita ayninakurkansapa mana munashpa chay layata yachachikunankunapa. Chashna ayninakuptinkuna Jesukristuta kreyikkunaka Pabluta Bernabeta suk wawkinkunata kacharkansapa Jerusalenman. Paykunaka rirkansapa Jesukristu akllashkan yachachikuk runakunata *ansianukunata kawak. Rirkansapa tapuk allichu manachu mana *judiyu runakuna señalachinakunankunapa.

³Chashna chay Jesukristuta kreyik runakuna kachaptinkuna Pabluwan

Bernabeka Jerusalenman rirkansapa Fenisia partita *Samaria partita pasashpankuna. Chay partikunapi kreyikmasinkunata parlachirkansapa aypa mana judiyu runakuna ñawpa amañanakunata sakishpankuna Jesukristuta kreyinankunata. Chashna parlachiptinkuna chay runakuna sukaman kushikurkansapa.

⁴Chaymanta Jerusalenpi chayaptinkuna Jesukristuta kreyikmasinkuna, chay yachachikukkuna, chay ansianukuna kushikushpa chaskirkansapa. Chashna chaskiptinkuna Pabluwan Bernabeka parlachirkansapa Tata Dios sukaman yanapashkankunata.

⁵Chaypina Jesukristuta kreyik *fariseokuna shayarishpa willarkansapa:

—Tukuy mana judiyu Jesukristuta kreyikmasinchikuna señalachinakunankuna tiyan. Chaymanta *Moisespa kamachikunankunata kasunankuna tiyan.

⁶Chaypina Jesukristu akllashkan yachachikuk runakuna tukuy ansianukunawan tantanakurkansapa chay fariseokuna rimashkanta parlanankunapa allichu manachu nishpa.

⁷Sukaman parlanakushkankunawasha Pedruka shayarishpa willarkansapa:

—Wawkinikuna, kankunaka allita yachankichi ñawpa kankunamanta Tata Dios ñukata akllawashkanta mana judiyu runakunata yachachinaynipesapa. Jesukristu salvakuk kananta yachachikuptini paykunapish kreyikurkansapa. ⁸Chashna yachachiptini Tata Dios Espiritunta ñukanchikunatashina paykunatapish kushkasapa. Chayta rurashpa tukuy yuyayninchikunata yachak Tata Dios kawachiwashkanchisapa chay mana judiyu runakunatapish chaskinankunata. ⁹Tata Dios ñukanchikunatashinalla paykunatapish munan-sapa. Paykuna Jesukristuta kreyishkan-

kunarayku Tata Dioska perdonashkasa. ¹⁰Chashna Tata Dios paykunata perdonaptinkuna *čimapati willaykankichi* Moisespa kamachikunankunata kasunankunapa? Chashna willashpaykichi Tata Diostami piñachiykankichi.

Nima ūukanchikuna nima awilunchikuna atipashkanchisapachu chay kamachikunankunata kasuya. ¹¹Mana kasuya atipaptinchikunapish allita yachanchisapa Señor Jesus kuyawashpanchikuna uchanchikunamanta perdonawananchikunata. Mana judiyu runakunatapish chashnalla perdonansapa.

¹²Chashna Pedru willaptinkuna tukuy chay tantanakudu runakunaka upallalla kiparirkansapa. Chaypina Pabluwan Bernabeka parlachirkansapa Tata Dios yanapaptinkuna mana judiyukunawan kashpankuna aypa almirana *milagrunkunata rurashkankunata.

¹³Chashna Pabluwan Bernabe willaptinkuna Santiago willarkansapa:

—Wawkinikuna, allita uyariwaychi.

¹⁴Wawkinchi Simonka willawashkanchisapana imashnami Tata Dios kallarirkana mana judiyu runakunata yachachiyta. Tata Dioska paykunamantapish sukkunata akllaykan wambrankuna kanankunapa.

¹⁵Ñawpa tiempu alli yachachikuk runakuna tukuy chaykunata killkarkansapa. Tata Dioska chay killkadunpi rimarkan:

¹⁶ “Davidpa mirakninkuna manana kamachikunsapanachu.

Paypa mandunka iden urmadu wasishinami.

Unay tiempu washan ūuka Tata Dios chay urmadu wasita kashkan atarichisha.

Atarichishpa Davidpa miraknigmanta suk runata churasha kamachikunapa.

¹⁷ Chashna alli sinchi kamachikuk runata churaptini karu llaktankunapi mana judiyu runakunapish maskawashpa ūukata kreyiwankasapa wambraynikuna kanankunapa.

¹⁸ Ūukaka tukuy ñawpamantapacha rimashkaynita rurasha.”

¹⁹ Chashna Tata Dios rimanapani yachachiwaptinchikuna ūukaka willaykichi: Ama chay mana judiyu runakunata willaypachichu Moisespa kamachikunankunata kasunankunapa. Paykunata willaypachi chay ñawpa amañanankunata sakishpankuna Tata Diosllata kasushpa kawsanankunapa.

²⁰ Chayrayku akuychi mana judiyu runakunata killkaypachi. Willaypachi ruradu dioskunata kuyashpa churashkankuna mikunata ama mikunankunapa. Yachachiypachi ama chikan warmiwan uchallikushpa kawsanankunapa. Yachachiypachi sipikudu animalkunata ama mikunankunapa.

Yachachiypachi animalkunapa yawarninta ama mikunankunapa.

²¹ Ñawpamantapacha paykunata llaktankunapi judiyu runakunata tantanakunankuna wasinkuna tiyan. Chay wasikunapi tukuy *samana diya alli yachachikuk runakuna Moisespa killkadunkunata leyishpa yachachikunsapa. Chayrayku chay mana judiyu runakunata ama ashwantachu yachachiypachi.

Jerusalenpi yachachikuk runakuna chay mana judiyu runakunata suk kartata killkarkansapa.

²² Chashna Santiago willaptinkuna Jerusalenpi yachachikuk runakunaka ansianukunawan suk kartata killkarkansapa. Chaymanta paykunamanta ishkay wawkinkunata akllarkansapa Pabluwan Bernabewan tantalla Antiokiyaman

chay kartata apanankunapa. Akllarkanapa Judasta. Paypa suk shutin karkan Barsabas. Chaymanta akllarkansapa Silasta. Chay runakuna alli yachachikuk karkansapa. ²³Chay apanankuna karta kashna riman:

“Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñukaykuna Jesukristu akllashkan yachachikkuna ansianukuna tukuy wawkinchikunawan kay kartata killkaykichi. Kankuna Antiokiya llaktapi Siria partipi Silisia partipi mana judiyu runakunata rimachiykichi. ²⁴Yachashkanisapa suk runakuna kay llaktamanta kankunaman rishkankunata yachachishuknikichi. Ñukaykunaka manami paykunata kachashkanisapachu. Paykunaka turbachishushpaykichi yachachishunkichi señalachinakunaykipacha. Yachachishunkichi Moisespa kamachinankunata kasunaykipacha.

²⁵Chayrayku allita parlashpaynikuna akllashkanisapa ishkay wawkinchikunata kankunaman kachanaynikunapa. Paykunaka rinkasapa kuyananchi wawkinchikuna Bernabewan Pablwan tantalla. ²⁶Paykunaka mana wañuya manchashpa Señor Jesukristupa rimananta yachachikunsapa. ²⁷Chay akllashkaynikuna Judasta Silasta kachaykanisapa kankunata tukuyta entiendichishunaykipacha.

²⁸Tata Diospa Espiritu yachachiwaptinkuna yuyashkanisapa kaykunallata yachachiynikichita: ²⁹Ruradu dioskunata kuyashpa churashkankuna mikunata ama mikuychichu. Chaymanta ama sipidu animalkunata nima yawarninta mikuychichu. Chaymanta ama chikan warmiwan uchallikuychichu. Kay yachachinaynikunata kasushpaykichi allita rurankichi. Tata Diosmi yanapashunkichi.”

³⁰Chaypina chay chusku runakunaka chay kartata apashpa Antiokiyaman

irkansapa. Chay llaktapi chayashpankuna Jesukristuta kreyikmasinkunata tantanachishpankuna kartata kurkansapa.

³¹Paykunaka chay kartata leyishpankuna sukaman kushikurkansapa chay karta animuchiptinkuna. ³²Chaymanta Judaswan Silas Tata Diospa rimananta yachachikuk kashpankuna chay Jesukristuta kreyikkunata ashwanta animuchishpankuna sukaman kushichirkansapa.

³³Chaymanta suk tiempu washan Judas Silaswan llaktanman rinankunapa chay kreyikukmasinkuna willarkansapa: Tata Dios yanapashuchunnikichi nishpa. Willarkansapa chay kachamushkankuna wawkinckunaman kutinankunapa.

³⁴Chashna willaptinkunapish Silaska yuyaykurkan chayllapi kipariyta.

³⁵Pablwan Bernabepish Antiokiyallapi kiparirkansapa. Chaypi kiparishpankuna Tata Diospa rimananta aypa yachachikukmasinkunawan sukaman yachachikurkansapa.

**Chay yachachikushkan
llaktakunallaman Pabluka kashkan
kutirkan yachachikuk.**

³⁶Suk tiempu washan Pabluka chay purikmasin Bernabeta willarkan:

—Aku kashkan chay yachachishkanchi llaktakunapi wawkinchikunata kawak yachananchipa imashnami kawsaykansapa nishpa.

³⁷Chashna willaptin Bernabeka Juan Markosta sukaman pushanayarkan.

³⁸Pabluka mana nima layapi munarkanchu payta pushayta. Payka yuyarkan Panfilia llaktapi sakishkankunata mana paykunawan yachachikuya munashpa.

³⁹Chayrayku Pabluka Bernabewan sukaman ayninakushpankuna ladeyanakurkansapa. Bernabeka Juan Markoswan suk barkupi Chipre ishlaman rirkansapa.

⁴⁰Chashna Bernabe sakiptinna Pabluka Silasta akllarkan paywan purinanpa. Chaypina Antiokiyapi wawkinkuna Tata Diosta roygarkansapa kuyashpa yanapanankunapa. Chaymanta Pabluka Silaswan rirkansapa yachachikuk. ⁴¹Siria partipi Silisia partipi llaktan llaktanpi purishpankuna tukuy kreyikukmasinkunata animuchirkansapa.

Pablum Timoteota pusharkan yanapanankunapa.

16 ¹Chaymanta Pablwan Silas Derbe llaktaman rirkansapa. Chaymanta Listra llaktapi chayashpankuna *Jesukristuta kreyik Timoteota tarirkansapa. Paypa mamanka *judiyu warmi Jesukristuta kreyik karkan. Tatan *griego runa karkan. ²Listrapi Ikonioipi wawkinkuna rimarkansapa Timoteo alli rurak runa kananta. ³Chayrayku Pabluka munarkan paykunawan tantalla purinanpa. Timoteopa tatan griego runa kashpa mana señalachirkanchu. Chayrayku manarapish pushashpara Pabluka señalachirkan. Chayta rurarkan ama chay partikunapi kawsak judiyumasinkuna piñakunankunapa mana señaladu runawan puriptin. Tukuy pi yacharkansapa Timoteopa tatan griego runa kananta.

⁴Chaymanta Timoteota pushashpankuna chay Jerusalempi yachachikuk runakuna willashkankunata llaktan llaktan yachachikurkansapa. ⁵Chashna yachachikuptinkuna Jesukristuta kreyikkuna ashwan allita kreyishpa kawsarkansapa. Chaymanta tukuy diya ashwan aypa runakuna Jesukristuta kreyirkansapa.

Pablum muskuyninpishina kawarkan Masedonia runata kayaptin.

⁶Chaymanta Pablum Silaswan Timoteowan *Asia partiman rinayarkansapa.

Tata Diospa Espiritun mana munarkanchu chayman rinankunapa. Chayrayku Frigia partipi Galasia partipi yachachikuypi purirkansapa. ⁷Chaypina Misia partiman riyta. Chashna yuyaptinkuna Tata Diospa Espiritun mana munarkanchu chayman rinankunapa. ⁸Chayrayku Misia partipi purishpankuna Troas llaktapi chayarkansapa. Chay llakta manllayba kocha mañanpi karkan. ⁹Chay llaktapi kashpankuna suk tuta Pabluka muskuyninpishina Masedonia partimanta runata kawarkan. Chay runaka shayarishpa roygarkan: "Kay Masedonia partiman shamuy yanapawaksapa." ¹⁰Pablum chay runata kawashpa purikmasinkunawan prontanakurkansapa Masedoniaman rinankunapa. Ñuka Lukaspish paykunawan tantalla rirkani. Yacharkanisapa Tata Dios kayawaykanankunata chaypi paypa rimananta yachachikunaynikunapa.

Pablum Filipos llaktapi Bernabewan Lukaswan Tata Diosta kuyak warmikunata yachachirkansapa.

¹¹Ñuka Lukas Pablwan Silaswan tantalla suk atun barkupi rishpaynikuna Samotrasia ishlapi chayarkanisapa. Kayantin Neapolis llaktapi chayarkanisapa. ¹²Chaymanta rishpa Filipos llaktapi chayarkanisapa. Chay Filiposka tukuy chay Masedonia partipi tiyak llaktakunamanta ashwan atun llaktami. Chay Filipospi *Roma llaktamanta aypa runakuna shamurkansapa kawsak. Chay llaktapi suk diyakunata kiparirkanisapa.

¹³Suk *samana diya llakta washaman yaku mañanman rirkanisapa. Yuyarkanisapa chaypi judiyukuna oranankunapa tantanakunankuna wasi tiyananta. Chaypi tiyarirkanisapa chay tantanakudu warmikunata Jesus salvakuk

kananta yachachinaynikunapa.¹⁴Chay tantanakudu warmikunamanta suk karkan Lidia. Payka Tiatira llaktamanta karkan. Aypa chaniyuk sani llachapaku-nata rantikuk. Chaypina Tata Diosta kuyak warmi kashpa sukaman uyarirkan Pablo yachachikuptin. Tata Dios yanaparkan Pablo yachachikuyka-nanta allita uyarinanpa.¹⁵Chaymanta Lidia tukuy shunku Jesukristuta kreyishpa tukuy familyanwan tantalla bawtisakurkansapa. Bawtisakushkanwa-sha ñukaykunata roygawarkansapa:

—Kankuna yuyaptikichi Jesukristuta alli kreyikuk kanaynita rinaykichi diyakaman shamuychi wasinipi kawsak.

Chashna sukaman roygawaptinkuna almitirkanisapa paypa wasinipi kipariya.

**Suk shipashmanta supayta
llukshichishkanrayku Pabluta
Silasta karselpi wickkachirkansapa.**

¹⁶Chashna Filipos llaktapi kashpayni-kuna suk diya rirkanisapa maypicha tantanakuksapa Tata Diosta oranankunapa. Chayman riykashpaynikuna supayadu shipashwan tinkunakurkansapa. Supay yanapaptin chay shipashka tukuy layata riksik. Chashna riksishpa patronninkunallata sukaman kullkiyachik.

¹⁷Ñukaykuna Pabluwan riykaptini-kuna chay shipashka kallarirkan katiwaysapata. Kallipi purik runakunata sinchita willarkansapa:

—Kay runakunaka altu sielipi kawsak Tata Diospa munananta rurakkunami. Kankunata yachachishuykankichi Tata Dios kastiguykichimanta salvashunaykchita.

¹⁸Aypa diyakunata chashnalla rimashpa chay shipashka katiwarkan-sapa. Chashna amichiawaptinkuna Pabluka washanta chapashpa chay supayta willarkan:

—Jesukristupa shutinpi willayki jkay shipashmanta llukshiy!

Chashna willashkan ratu chay supayka llukshirkan.

¹⁹Chaypina chay shipash manana nima riksikuk kaptinna patronninkuna sukaman piñakurkansapa. Manana yacharkansapanachu imashnami kullkita apinkasapa nishpa. Chayrayku Pabluta Silasta apishpankuna chay llaktapa plasanman pusharkansapa awtoridarninkunapi chatakuk.²⁰Chay awtoridarkunata willarkansapa:

—Kay judiyu runakuna llaktamasinchikunata pantachichishpa turbachiy-kansapa.²¹Yachachikuykansapa mana allikunata ruranankunapa. Ñukanchikuna *romano runakuna kashpanchikuna chay laya yachachikunankunata mana atipanchisapachu katiya.

²²Chashna chatakuptinkuna tukuy chay romano runakuna piñakurkansapa. Chaypina awtoridarkuna kamachirkansapa kamisankunata surkuchishpankuna kasiwan makanankunapa.²³Chashna sukaman makachishkankunawasha karselpi wickkachirkansapa. Chaypina karselta kuydak runata willarkansapa sukaman allita kuydanankunapa ama llukshinankunapa.

²⁴Chashna willaptinkuna chay runaka pusharkansapa karselpa ashwan ukuman churak. Chay ukupi chakinkunata *sepopi allita watashpa sakirkansapa.

²⁵Chaypina chawpi tutapi Pabluwan Silaska Tata Diosta orashpa kantaykar-kansapa. Chashna kantaptinkuna tukuy karselpi wickkadumasinkuna uyarirkansapa.²⁶Chashna oras rasllana allpa sinchita kuyurkan. Chaywan tukuy karselpa pirkankuna chukchukushpa chiktakurkansapa. Tukuy karselpa punkunkuna kicharinakurkansapa. Chay wickkadu runakunata watashkankuna kadenankuna paskanakurkansapa.

²⁷Chaypina chay karsel kuydak runaka puñuymanta rikchashpa kawarkan tukuy punkukunata kicharidutana. Yuyarkan chay wichkadu runakuna nitikushkankunata. Chayrayku ishkay filuyuk machetinta apishpa kikinna wañuchinakunayarkan ama awtoridarkuna payta wañuchinankunapa. ²⁸Chayta kawashpa Pabluka sinchita willarkan:

—¡Ama wañuchinakuychu! ¡Tukuyumi kaypi kanisapa!

²⁹Chashna Pablu willaptin chay karselta kuydak runaka suk alkusata mañakurkan. Chaypina kallpashpa chay karselpa ukunman Pablupa Silaspa ladunkaman rirkan. Manchakuywan chukchukushpa paykunapa ñawpakinpi kunkurirkurkan. ³⁰Chaymanta chay karsel ukumanta paykunata surkushpankuna tapurkansapa:

—Señorkuna ¿imamatí rurasha Tata Dios salvawanana?

³¹Chashna tapuptinkuna Pabluka willarkan:

—Señor Jesukristuta kreyiy. Payta kreyiptiki Tata Dioska kanta tukuy familyaykita salvashunkichi.

³²Chaymanta Pabluka Silaswan chay runataka tukuy paypa wasinpi kawsakkunatapish yachachirkansapa Jesukristu yachachishkankunata. ³³Chay tutalla karselta kuydak runa Pablupa Silaspa makashpa kiriyachishkankunata mayllapurkansapa. Chaymanta Pabluka Silaska payta tukuy familyankunata bawtisarkansapa.

³⁴Bawtisakushkankunawasha chay runaka pusharkansapa wasinpi mikuk. Chaypina payka tukuy familyanwan sukaman kushikurkansapa Tata Diosta kreyishkankunaryku.

³⁵Kayantin tutapacha chay llakta awtoridarkunaka chay karselta kuydak runata soldadukunata kacharkansapa

willak Pabluwan Silasta kacharinankunapa.

³⁶Chaypina chay runaka Pablutaka willarkan:

—Awtoridarkuna willachimuwashka-sapa kankunata kacharinaynipasapa. Chayrayku mana manchakushpana rillarychi.

³⁷Chashna willaptin Pabluka chay awtoridarkuna kachashkan soldadukunata willarkansapa:

—Kankunashina ñukaykunapish romano runakuna kanisapa. Chashna romano runakuna kaptinikunapish chay awtoridarkuna tukuy pi kawawaptinkuna makachiwashkasapa. Mana nimata tapuwashpankuna chay llullakushpa chatawak runakunallata uyarishpa kay karselpi wichachiwashkasapa. Kunanka pakallalla kacharichiwananaysapa. Manami chashnachu rishasapa. Kikinkuna shamuchunsapa surkuwaksapa.

³⁸Chashna Pablu willaptin soldadukunaka rirkansapa awtoridarkunata willak. Paykunaka manchakurkansapa uyarishpa romano runakuna kanankunata. ³⁹Chaypina kikinkuna rirkansapa Pabluta Silasta perdonta mañak. Chaypina karselmanta surkushpankuna sukaman roygarkansapa chay llaktamanta llukshinankunapa.

⁴⁰Chaypina Pabluka Silaswan karselmanta llukshishpankuna Lidiapa wasinman rirkansapa. Chaypi tukuy wawkinkunata paninkunata kushichishpa animuchishkankunawasha chay llaktamanta llukshirkansapa.

**Pabluta chiknik runakuna
Tesalonika llaktapi runakunata
turbachirkansapa.**

17 ¹Chay Filipos llaktamanta llukshishpankuna Pabluwan Silaska Amfipolis llaktata Apolonia

llaktata pasashpankuna Tesalonikapi chayarkansapa. Chay Tesalonika llaktapi *judiyu runakunapa tantanakunankuna wasi tiyarkan.

²Tesalonikapi chayashpa amañanan-shina Pabluka chay tantanakunankuna wasiman rirkana. Kimsa *samana diyakuna chay tantanakudu runakunawan sukaman parlashpankuna Tata Diospa rimananta yachachirkansapa. ³Paykunata entiendichirkansapa Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa sufrishpa wañunanta chaymanta wañushkanmanta kashkan kawsamunanta. Chashna yachachikushpa willarkansapa:

—Chay yachachikunayni Jesuska Tata Diosmanta shamudu salvakuk runami.

⁴Chashna Pablo yachachikuptin sujudiyu runakuna Jesusta kreyishpankuna Pablukan Silaswan tantanakurkansapa. Chaymanta aypa *griego Tata Diosta kuyak runakuna aypa alli yuyayuk yachaysapa warmikunapish Jesusta kreyirkansapa. ⁵Chashna aypa runakuna Jesusta kreyishkunkunaryku mana kreyikuk judiyukuna sukaman piñakurkansapa. Chaypina mana alli rurak killa likidu runakunata tantanachirkansapa chay llaktapi runakunata pantachichishpa turbachinankunapa.

Chaymanta Pablukan Silasta apinayashpankuna Jasonpa wasinpi yaykurkansapa. Paykunata surkunayarkansapa chay chiknik runakuna munashkunkuna layata ruranankunapa. ⁶Chaypina mana Pabluta nima Silasta tarishpankuna Jasonta suk kreyikukmasinkunata apirkansapa. Paykunata aysashpa chay llaktapa awtoridarninkunaman pusharkansapa. Sinchita willarkansapa:

—Chay runakunaka tukuy llaktaku-napi runakunata turbachishpankuna pantachichishkasapa. Kay llaktanchipi-

pish ñami chayamushkasapana pantachichiwananchikunapa. ⁷Kay Jasonmi chay runakunata wasinpi chaskishkasapa. Tukuy paykuna chay ashwan sinchi *romano kamachiwakininchikunapa kamachikunankunata manana kasunayansapanachu. Rimansapa chikan sinchi kamachikuk Jesus tiyananta.

⁸Chayta uyarishpankuna chay llaktapi kawsak runakunaka awtoridarninkunawan sukaman turbakurkansapa.

⁹Chaymanta Jason pushadumasinkunawan kullkitá pagaraptinkuna awtoridarkuna kacharirkansapa.

Pablu Silaswan Timoteowan rirkansapa Berea llaktaman.

¹⁰Chashna turbakushkunkunawasha chay tuta *Jesukristuta kreyikkuna Pabluta Silasta Berea llaktaman kacharkansapa. Paykunaka chay llaktapi chayashpankuna judiyukunapa tantanakunankuna wasiman rirkansapa yachachikuk. ¹¹Chay Berea llaktapi judiyu runakuna Tesalonikapi runakunamanta ashwan alli yuyayuk runakuna karkansapa. Pablo yachachikuptin kushikushpa uyarirkansapa. Diyan diyan Tata Diospa rimananta leyiksapa yachanankunapa Pablo yachachikunun allichu manachu nishpa. ¹²Chashna allita Tata Diospa rimananta yachakushpankuna aypa runakuna Jesukristuta kreyirkansapa. Aypa griego rimak ullukunkuna alli yuyayuk yachaysapa warmikuna kreyirkansapa.

¹³Chaymanta Tesalonika llaktapi judiyu runakuna yacharkansapa Pablo Berea llaktapi yachachikuykananta. Chayta yachashpankuna rirkansapa chaypi kawsak runakunata turbachik.

¹⁴Chaypina Jesukristuta kreyikmasinkunaka Pabluta willarkansapa utkakushpa chay manllayba kocha mañanman

rinanpa. Pablu riptyinna Timoteowan Silaska Berea llaktallapi kiparirkansapa.

¹⁵Chaypina Atenas llaktaman suk kreyikukmasinkuna Pablwan tantalla rirkansapa. Chaypi Pabluta sakishpankuna llaktankunaman kutirkansapa. Paykunawan Pabluka Timoteota Silasta willachirkansapa utkakushpangkuna rinankunapa payta tarik.

**Atenas llaktapi kashpa Pablu Tata
Diosta mana riksik runakunata
yachachirkansapa.**

¹⁶Chaypina Pabluka Silaswan Timoteota shuyakshina kawarkan tukuy chay llaktapi kawsak runakuna rikchak laya ruradu dioskunata kuyaptinkuna. Chayrayku sukaman llakishpa turbakurkan. ¹⁷Chashna sukaman llakishpa tantanakunankuna wasipi judiyukunawan Tata Diosta kuyak mana judiyu runakunawan parlarkansapa. Chaymanta tukuy diya chay llaktapa plasanpi tantanakuk runakunatapish parlachirkansapa. ¹⁸Chashna parlaptinkuna *epikuriokunapa *estoykokunapa yachachinankunata katik runakuna kallarirkansapa Pablwan ayninakuya. Sukkunaka Pabluta asichishpa sukwana sukwana willanakurkansapa:

—¿Imatá rimaykan kay llulla likidu runaka?

Sukkunaka rimarkansapa:

—Ichará kay runaka chikan llaktaku-napi tiyak dioskunapa yachachiwana-yaykanchisapa.

Tukuy chayta willanakurkansapa Pablu yachachikuptin Jesus salvakuk kananta wañushkanmanta kawsamush-kanta. ¹⁹Paykuna ashwanta yachanayashpangkuna Pabluta pusharkansapa maypicha amañaksapa tantanakuya. Chay tantanakunankunapa shutin karkan Areopago. Chaypina Pabluta willarkansapa:

—Ñukaykunapish chay mushuk laya yachachikunaykita yachanayanisapa.

²⁰Kanka mana niman suk kuti uyarish-kaynikunata yachachiwaykankisapa. Yachanayanisapa imatami yachachikuy-kanki nishpa.

²¹Atenas llaktamanta runakuna chikan llaktakunamanta chaypi kawsak-kunawan amañaksapa rikchak laya mushuk yachanakunata uyariyta parlachikuyta.

²²Chashna yachakunayaptinkuna Pabluka Areopagopi tantanakudu runakunapa chawpinkunapi shayarishpa willarkansapa:

—Atenasi kawsak runakuna, kaway-
kichi aypa dioskunata kuyanaykichita.

²³Llaktaykichipi purishpayni maypicha diosnikichita kuyankichi chaypi suk *altarta kawashkani. Chay altarpí suk killkadu riman: “Kapika mana riksidu diostami kuyanchi.” Kunanka chay mana rikshishpa kuyanaykichi Diospami yachachiykichi. ²⁴Chay mana riksinay-
kichi Tata Dioska tukuy allpata tukuy allpapi tiyakkunata rurarkan. Tukuy sielu tukuy allpa paypa makinpi. Payka manami runakuna rurashkan wasikunapichu kawsan. ²⁵Ñukanchikunata kawsayta samayta tukuy layakunata kuwanchisapa. Paypa mana nima illapuptin runakunata mana nimata mañanchu kawsananpa.

²⁶Payka suk runallamanta tukuy llaktakunapi kawsak runakunata mirachiwashkanchisapa tukuy allpapi kawsananchikunapa. Payka akllashka imay tiempupimi maykan llaktapimi tukuy runakuna kawsashunchisapa nishpa. ²⁷Tata Dioska rurawashkanchisapa payta maskashpa tarinanchikunapa mana karupi kaptin. ²⁸Tata Dios rurawashkanchikunaryku kawsanchi purinchi imatapish kaptin ruranchi. Chashnalla kankunamanta suk kantu

rurak runakuna killkashkasapa: "Tata Diosmi rurawashkanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa."

²⁹Tata Dios rurawaptinchikuna ama yuyaypachichu kurimanta kullkimanta rumimanta ruradu dios kananta. Runakunalla yuyanankunatashina chay dioskunata ruransapa.

³⁰Ñawpa tiempu runakuna Tata Diosta mana riksirkansapachu. Mana riksiptinkunapish Tata Dioska mana nimatashina kawarkan. Kunanka tukuy maypi kawsak runakunata yachachiyawkyanchisapanana mana alli rurananchikunamanta wanashpa payllata kreyishpa kawsananchikunapa. ³¹Tata Dios churashkan diya chay akllashkan runaka tukuy runakunata willawashunchisapa allitachu rurashkanchisapa manachu nishpa. Tata Dios chay akllashkan runata wañushkanmanta kawsachimushka yachachiwananchikunapa akllashkan salvakuk runa kananta.

³²Chashna Pabluka wañudukuna kawsamunanta rimaptin suk runakuna asichirkansapa. Sukkuna willarkansapa:

—Suknin diyakaman kashkan uyarishasapa yachachikuptiki.

³³Chashna willaptinkuna Pabluka sakirkansapa. ³⁴Sukkuna Jesusta kreyishpankuna Pabluta katirkansapa. Paykunamanta suk karkan Dionisio. Chay Dionisioka chay Areopagopi suk awtoridar karkan. Chaymanta suk warmi Damaris chaymanta sukkunapish Jesusta kreyishpa Pabluta katirkansapa.

**Pablukorinto llaktapi
yachachikurkan.**

18 ¹Chaymanta Atenas llaktamanta llukshishpa Pablukorinto llaktaman rirkan. ²Chaypi suk *judiyu runa Akilaswan tinkunakurkan. Akilas Ponto partimanta karkan. Warmin Prisilawan Italia llaktamanta

llukshishpa Korintopina kawsaykarkan-sapana. Sinchi kamachikuk Klaudio kamachikurkan tukuy judiyu runakuna *Roma llaktanmanta llukshinankunapa. Chashna karkuptinkuna Akilas warmin Prisilawan rirkansapa Korintopi kawsak. Chaypina Pabluka paykunawan tinkunkushpankuna wasipi rirkan pasyak.

³Paykunashina Pabluka millwata awashpa raku llachapamanta wasikunata ruray yachak karkan. Chayrayku paykunawan kiparirkan tantalla trabajankunapa. ⁴Chaypina Pabluka tukuy *samana diya rirkan judiyukunapa tantanakunankuna wasipi yachachikuk. Munarkan tukuy judiyu runakunata tukuy mana judiyu runakunatapish entiendichiysapata *Jesukristu salvakuk kananta.

⁵Chaymanta Silas Timoteowan Masedoniamanta chayaptinkuna Pabluka manana karpakunata rurarkan-nachu. Tukuy diyana Tata Diospa rimananta yachachikuk. Judiyu runakunata allita yachachiksapa Jesus Tata Diosmanta shamudu salvakuk runa kananta. ⁶Chashna yachachikuptin chay judiyu runakuna mana kreyishpankuna kallarirkansapa Pabluta washanchayta. Chaypina Pabluka llachapanta tapsirkan yuyachinankunapa mana alli rurak runakuna kanankunata. Willarkansapa:

—Kankunapi kiparin uchaykichi. Kikikichi munankichi Tata Dios kastigashunaykichi. Ñukaka mana uchayuk-chu kani. Kunanmantapacha rini mana judiyu runakunata yachachik.

⁷Chashna rimashpa chay tantanakunankuna wasimanta llukshishpa rirkan ladunllapi tiyak wasiman. Chay wasika karkan Tisio Justo runapa wasin. Payka Tata Diosta kuyak runa karkan.

⁸Chaymanta chay tantanakunankuna wasipi kamachikuk Krispo tukuy familyanwan Jesukristuta kreyirkan-

sapa. Chaymanta Pablu allita yachachikuptin Korintopi kawsak runakuna kreyikushpankuna aypa bawtisakurkansapa.

⁹Suk tuta muskuyninpishina Señor Jesukristu Pabluta willarkan:

—Ama ni pita manchaychu. Mana shaykushpa willashkaynita yachachikupi katyi. ¹⁰Ñukami kuydayki ama ni pi nimanachishunaykipa. Kay llaktapika aypa akllashkayni runakuna tiyan ñukata kreyiwanankunapa.

¹¹Chashna Jesukristu willaptin Pabluka Korintopi kiparirkan suk wata sokta killata Tata Diospa rimananta yachachikushpa.

¹²Chaymanta Akaya partipi suk mushuk kamachikuk runa Galion yaykurkan. Chay tiempu chay llaktapi kawsak judiyu runakuna tantanakurkansapa Pabluta pushanankunapa Galionpi chatakuk. ¹³Chay kamachikuk Galionpi chatashpa willarkansapa:

—Kay runaka yachachikupi purin Tata Diosta kuyashpa amana *Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsanaynikunapano.

¹⁴Chashna chatakuptinkuna Pablu ayninayaykaptin Galion chay chatakuk judiyukunata willarkansapa:

—Jidiyu runakuna, kay runa sukaman mana allita rurashka kaptinka ñuka uyariykichiman. ¹⁵Kankunaka kay runata chataykankichi kamachikunaykichimanta chikan layata chikan shutita yachachikuptin. Chay layata chataptiki-chi mana munanichu uyariynikichita. Kikikichi judiyupura munanaykichillata ruraychi.

¹⁶Chashna willashpankuna Galionka chay kamachikunan wasimanta karkurkansapa. ¹⁷Chaypina Galionpa ñawpakinipi chay piñakuk runakunaka chay tantanakunankuna wasipi kamachikuk Sostenesta apishpankuna

sukaman makarkansapa. Chashna makashkankunata kawashpapist Galionka mana nimatashina kawarkan.

**Pablu kimsaynin kuti
chay yachachikushkan
llaktakunaman rirkana.**

¹⁸Chaymanta Korinto llaktapi aypa diyakunata Pabluka kiparirkan. Chaymanta chaypi kawsak wawkinkunata paninkunata sakishpa Siria partiman rirkana. Prisilawan Akilaswan tantalla suk atun barkupi rirkansapa. Manara chay barkupi yaykushpara Senkrea llaktapi Pabluka chukchanta tipichirkan. Chayta rurarkan Tata Diosta willashkanta rurananpa.

¹⁹Chaymanta Efeso llaktapi chayashpankuna Pablu Prisilata Akilasta chaypi sakirkan. Judiyukunapa tantanakunankuna wasiman rirkana tantanakudu runakunata yachachinanpa. ²⁰Chay runakunaka Pabluta roygarkansapa amara rinanpara. Chashna roygaptinkunapish mana munarkanchu kipariyta. ²¹Paykunata sakishpankuna willarkansapa:

—Jerusalenman rinayni tiyan chaypi fiestata pasak. Tata Dios munaptinka kashkan kutimusha kankunawan kanaynipa.

Chashna willashpankuna Pabluka chay atun barkupi Efesomanta Sesareaman rirkana.

²²Chaymanta Sesareamanta rirkana Jerusalenman Jesusta kreyikmasinkunata chapak. Chaymanta Jerusalenmanta Antiokiyaman rirkana.

²³Suk tiempu washan llukshirkan kashkan Galasia partipi Frigia partipi purik. Llaktan llaktan purishpa Jesusta kreyikkunata animuchirkansapa.

**Apolos Efeso llaktapi tukuy Akaya
partipi allita yachachikurkan.**

²⁴Chay tiempu Efeso llaktapi Alejandriya llaktamanta judiyu runa Apolos

chayarkan. Payka Tata Diospa
rimananta allita yachashpa allita
rimakushpa yachachikurkan.²⁵Payka
allita yacharkan imashnami Jesukristuta
katishpa kawsashunchisapa nishpa.
Sukaman kushikushpa allita yachachi-
kuykarkan Jesus Tata Diosmanta
shamudu salvakuk runa kananta.
Chashna yachachikushpapish Juan
Bawtista yachachikushkanllata
yacharkan.²⁶Chay tantanakunankuna
wasipi Apolos mana manchakushpa
yachachikuptin Prisila Akilaswan
uyarirkansapa. Chay washa wasinman
pusharkansapa ashwan allita Jesus
yachachikushkanta yachachinankunapa.

²⁷Chaymanta Apolos Akaya partiman
rinayaptin Jesukristuta kreyikmasin-
kuna sukaman yanaparkansapa rinanpa.
Chaymanta kartata killkarkansapa
Akaya partipi kawsak kreyikukmasin-
kuna allita chaskinankunapa. Chaypina
Apolos Akaya partipi chayashpa
Jesukristuta kreyikmasinkunata
kushikushpa sukaman yanaparkansapa.
²⁸Chay Akaya partipi kawsak judiyu
runakunata tukuy pipa ñawpakiñipi
sinchita willarkansapa pantakudu
kanankunata. Tata Diospa rimananta
allita yachachikushpa entiendichikurkan
Jesus Tata Diosmanta shamudu
salvakuk runa kananta.

Ishkay wata kimsa killata Efeso
llaktapi Pabluk yachachikurkan.

19 ¹Chaypina Apolos Korinto
llaktapi kipariptin Pabluka
Frigia partita rishpa urkukunata
pasashpa Efeso llaktapi chayarkan.
Chay llaktapi *Jesukristuta kreyik
runakunata tarirkan.²Paykunata
tapurkansapa:

—Kankuna Jesukristuta kreyishpayki-
chi ¿Tata Diospa Espirituntachu
chaskishkankichi?

Chaypina paykunaka aynirkansapa:
—Manami yachashkanisapachu Tata
Diospa Espiritun shamenanta.

³Chaypina Pabluka tapurkansapa:
—¿Imata yachashpatiya bawtisakush-
kankichi?

Chaypina paykunaka willarkansapa:
—Juanpa yachachikushkanta kreyish-
paynikuna bawtisakurkanisapa.

⁴Chaypina Pabluka willarkansapa:
—Ariya, Tata Diosta kasuk runaku-
nata tukuy mana alli rurashkankuna-
manta wanaptinkuna Juanka bawtisar-
kansapa. Paykunata yachachirkansapa
paypa washanta suk ashwan alli
yachachikuk runa shamenanta.

Willarkansapa paypa washan shamuk
runa Jesusta kreyinankunapa.

⁵Chashna Pabluk yachachikuptin chay
runakunaka Jesukristuta kreyishpan-
kuna kashkan bawtisakurkansapa.

⁶Chaymanta Pabluk umankunapi
makinta churaptinkuna Tata Diospa
Espiritun paykunaman shamurkan.
Chaypina chay runakuna mana
yachaypa laya rimanakunata rimarkan-
sapa. Chaymanta imatacha Tata Dios
yachachishkasapa chayta willarkansapa.
⁷Tata Diospa Espiritunta chaskik
runakunaka chunka ishkay karkansapa.

⁸Chaymanta kimsa killata chay
*judiyu runakunata tantanakunankuna
wasipi Pabluka yachachikurkan. Mana
ni pita manchashpa entiendichirkansapa
imashnami Tata Diospa mandunpi
yaykunkasapa nishpa.⁹Chashna
yachachikuptin suk runakuna sinchi
shunkuyuk kashpankuna mana
munarkansapachu kreyiyta. Paykunaka
tukuy runakunata willarkansapa Pabluk
yachachikunana mana alli kananta.
Chashna rimaptinkuna Pabluka
Jesukristuta kreyik runakunata
pusharkansapa Tirano yachachikunana
wasipi tantanakuk. Chaypi Pabluka

tukuy diya paykunata yachachirkansapa.

¹⁰Chay Efeso llaktapi ishkay watata yachachikushpa kawsarkan. Chayrayku *Asia partipi kawsak judiyu runakuna mana judiyu runakunapish Señor Jesuspa yachachikunanta uyarinkansapa. ¹¹Chaymanta Tata Dios Pabluta yanapaptin almirana *milagrunkuna rurarkan. ¹²Sukkuna Pablu llankashkan llachapata pañuelunta aparkansapa unkudukunapi churak. Paykunapi churaptinkuna sanuyarkansapa. Supaykunapish unkudu runakunamanta llukshirkansapa.

¹³Chaymanta kanchis judiyu runakuna llaktan llaktan purishpankuna runakunamanta supaykunata llukshichiksapa. Suk diya supaykunata karkunayashpankuna munarkansapa Jesuspa shutinta rimashpa llukshichiyta. Chay supaykunata willarkansapa:

—Chay Pablu yachachikunan Jesuspa shutinpi willaykichi llukshinaykichipa.

¹⁴Chay supaykunata llukshichinayak runakuna suk kamachikuk *saserdote Eskebapa kanchis wambrankuna karkansapa. ¹⁵Chashna chay runakuna supaykunata willaptinkuna chay supayka willarkansapa:

—Jesusstaka riksini. Chaymanta yachani pimi Pabluka nishpa. ¿Kankunaka pití kankichi?

¹⁶Chaypina chay supayadu runaka chay kanchis runakunata sukmán sinchita makarkansapa. Sukman makaptinkuna chay wasimanta chay kanchis runakunaka llatanlla lili kuerpuyuk kallparkansapa.

¹⁷Efeso llaktapi kawsak judiyu runakuna mana judiyu runakunapish chayta yachashpankuna manchakurkansapa. Chashna modomanta tukuy runakuna Jesukristuta sukmán alabarkansapa.

¹⁸Chaypina Jesusta kreyikkuna tukuy kreyikukmasinkunapa ñawpkninkunapi ñawpa mana alli rurashkankunata willarkansapa. ¹⁹Chaymanta aypa ñakakuk runakuna Jesusta kreyishpankuna chay ñakakuy yachachik librunkuna apamurkansapa tukuy pipa ñawpkninkunapi rupachinankunapa. Tukuy chay rupachishkan librunkunapa chaninta tantiyarkansapa pichka chunka waranka kullki kananta.

²⁰Chay modomanta Tata Dios allita yanapaptinkuna aypa runakuna Jesukristupa yachachikushkanta sukmán allimata yachachikurkansapa.

²¹Chaymanta Pabluka yuyarkan Masedonia partiman Akaya partiman kashkan riyta. Chaymanta Jerusalen llaktamanpish rinayarkan. Yuyarkan Jerusalenmanta *Roma llaktaman riyta. ²²Chayrayku suk tiempullata Asia partipi kiparirkan. Chaypi kiparishpa Masedonia partiman chay ishkay yanapakninkuna Timoteota Erastota kacharkan.

**Ruradu diosa Artemisarayku Efeso
llaktapi aypa runakuna
turbakurkansapa.**

²³Chaymanta chay tiempupi Efeso llaktapi aypa runakuna Pablu yachachikushkanrayku piñakurkansapa. ²⁴Suk runa Demetrio trabajakmasinkunata kallarirkan turbachiyya. Chay Demetrioka ruradu diosa *Artemisapa wasintashina kullkimanta rurak runa karkan. Aypa runakuna chay wasisillukunata rurashpa rantikushpa aypa kullkita apiksapa. ²⁵Aypa runakuna chay laya trabajuyuk karkansapa. Chaypina Demetrioka tukuy chay runakunata tantanachishpa willarkansapa:

—Trabajakmasinikuna, kankunaka yachankichi kay dioskunata wasinku-

nata rurashpanchikuna aypa kullkita apinanchikunata kawsananchikunapa.²⁶ Chaymanta kawashkankichi uyarish-kankichi chay runa Pablú yachachiku-nanta. Payka riman runakuna rurashkan dioskuna mana dioskuna kananta. Chashna yachachikushpa kay Efeso llaktanchikunapi yaka tukuy Asia partipi aypa runakunata ñámi kreyichishkasapana.²⁷ Chay yachachiku-nan ñukanchikunapa mana allichu. Chay runakuna diosninchita manana kuyanayashpangunkuna manana kay rurashkanchikunata rantinkasapanachu. Chaymanta kuyananchikuna diosa Artemisapa wasintapish washanchanka-sapa. Kay Asia partipi kawsakkuna tukuy allpapi kawsakkuna kuyananchikuna Artemisata kuyashkankunamanta manana kuyanayankasapanachu.

²⁸ Chashna Demetrio willaptinkuna chay runakunaka piñakushpangunkuna sinchita rimarkansapa:

—¡Artemisaka ñukaykuna Efeso runakunapa diosanchikunami!

²⁹ Chashna sinchita rimaptinkuna tukuy chay llaktapi kawsak runakuna sukaman turbakurkansapa. Chaypina Gayota Aristarkota apirkansapa. Paykunaka Masedonia partimanta Pablupa purikmasinkuna karkansapa. Chay ishkay runakunata aysashpa suk manllayba tantanakunankuna wasiman pusharkansapa.³⁰ Chay wasipi Pablupish yaykunayarkan chay aypa runakunata willak ama chay ishkay purikmasinkuna nimanachinankunapa. Chashna yaykunayaptin Jesusta kreyikmasinkuna micharkansapa ama yaykunanca.³¹ Chay Asia partipi suk awtoridarkuna Pablupa amigunkuna karkansapa. Paykunapish willachirkan-sapa ama yaykunanca.³² Chay tantanaku-du runakunamanta sukkuna sinchita suk layata rimarkansapa. Sukkunaka

chikan layata rimarkansapa. Ashwan aypa runakuna sukaman turbakushpa mana yacharkansapachu imaraykumi tantanakudusapa nishpa.

³³ Chaypina suk judiyu runakuna Alejandrota chay aypa runakunapa ñawpkninkunaman tankakurkansapa. Munarkansapa payna willanankunapa judiyu runakuna mana uchayuk kanankunata. Alejandro rimakuna-yashpa makinwan señasta rurashpa upallayachinayarkansapa.³⁴ Chay runakuna Alejandrota kawashpangunkuna yacharkansapa judiyu runa kananta. Chayrayku mana kasunayashpangunkuna ishkay orata kaparikushpa rimarkan-sapa:

—¡Artemisaka ñukaykuna Efeso runakunapa diosaynikunami!

³⁵ Chay ishkay orata kaparikushkanku-nawasha chay llakta awtoridarpa killkakuknin runa atiparkan upallaya-chiysapata. Chaypina willarkansapa:

—Efeso llaktapi kawsakmasinkuna, tukuy allpapi kawsak runakuna yachan-sapa kuyananchikuna diosa Artemisapa wasinta kuydananchikunata.

Chaymanta sielumanta urmamushkan figurantapish allita kuydaykanchisapa.

³⁶ Tukuy runakuna chayta yachaptinkuna amana kapariychinachu. Mana allita yuyashpaykichi amara nimata ruraychirachu.³⁷ Kay pushamushkayki-chi runakunaka chay diosninchikunapa wasinmanta mana nimata suwashkasa-pachu. Nima payta washanchashkasapachu.³⁸ Demetrio trabajakmasinkunawan chay runakunata chatanayashpa richunsapa awtoridarninchikunapi chataksapa. Chaypi atipansa chatana-kuyta.³⁹ Chaymanta kankuna chikan layata chatakunayashpaykichika chay killkadu kamachinanchikunashina awtoridarkuna tantanakushpa willashunkichi pimi mana allita

rurashka nishpa.⁴⁰Kunanka turbakushpa tantanakushkanchikunaryku ichará awtoridarninchikuna chatakuwashunchisapa. Chashna chatawaptinchikuna mana nimata atipashunchisapachu ayniyta.

⁴¹Chashna chay killkakuk runa willashpankuna tukuy chay runakunata llukshichirkansapa.

**Pablu Masedonia partiman
Gresia partiman rirkan.**

20 ¹Chay runakuna turbachinakushkankunawasha Pabluka Jesusta kreyikmasinkunata kayarkan-sapa allita yachachinankunapa. Chaymanta paykunata sakishpankuna Masedonia partiman rirkan.²Masedoniaman rishpa llaktan llaktanpi *Jesukristuta kreyikmasinkunata animuchiypi rirkan. Chaymanta Gresia partipi chayarkan.³Chaypi kimsa killata kiparirkan. Chaymanta suk barkupi yaykunayarkan Siria partiman rinanpa. Chashna oras yacharkan chay barkupi chiknik *judiyu runakuna wañuchinayakanankunata. Chayta yachashpa Masedonia partita purishpa kutirkan.

⁴Chashna riptyn paywan tantalla kanchis kreyikukmasinkuna rirkansapa. Suk karkan Berea llaktamanta Pirropa wambran Sopater. Chaymanta Tesalonika llaktamanta Aristarkowan Segundu rirkansapa. Chaymanta Derbe llaktamanta Gayo rirkan. Chaymanta *Asia partimanta Timoteowan Tikikowan Trofimo rirkansapa.⁵Ñuka Lukaspish Pablwan tantalla rirkani. Chay kanchis purikmasinkuna ñawpashtankuna rirkansapa Troas llaktapi shuyawaksapa.⁶Ñukaka Pablwan Filipos llaktapi kiparirkansapa chay mana *levadurayuk panta mikushpa fiestata pasanaynikunapa. Chay fiesta washan suk barkupi rishpa

pichka diyapi Troas llaktapi chayarkanisapa. Chaypi chay purikmasinkunata tarishpaynikuna paykunawan kanchis diyata kiparirkanisapa.

**Troas llaktapi Pablu
pakarinayanankaman
yachachikurkan.**

⁷Troaspi kashpaynikuna domingo diya kreyikukmasinkunawan tantanakurkanisapa Jesus wañushkanta yuyashpa panta mikunaynikunapa. Pabluka sukaman sunita chawpi tutakaman yachachirkan pakariptin sakinankunapa.

⁸Suk atun wasipi kimsaynin pisupi tantanakudu karkanisapa. Chaypi aypa apichidu alkusakuna tiyarkan.⁹Chay wasipa ventananpi suk wayna Eutiko tiyaridi karkan. Chashna Pablu sukaman sunita yachachikuptin chay waynaka puñunayarkan. Chaypina allita puñushpana chay kimsaynin pisumanta urmamurkan. Chashna urmamuptin chay runakunaka wañudutana atarichirkansapa.¹⁰Pabluka turbakushpa urayarkan abrasakpacha. Chaypina chay wawkinkunata willarkansapa:

—¡Ama manchakuychichu! Kay waynaka manami wañuduchu.

^{11,12}Chashna kawsaduta kawashpankuna chay runakuna sukaman kushikurkansapa. Chaypina Pabluka chay kimsaynin pisuman kashkan rirkan. Chaypina Jesus wañushkanta yuyashpa panta pakichinakushpa mikurkanisapa. Chayta mikushkaynikunawasha pakarinankaman Pabluka yachachikurkan. Chaymanta punchawyaptin llukshirkansapa. Chay waynatapish kawsamudutana wasinmanna pusharkansapa.

**Pabluka purikmasinkunawan Troas
llaktamanta Miletoman rirkansapa.**

¹³Troas llaktamanta llukshirkansapa Pablwan parlanakurkanisapa

Ason llaktapi tinkunakunaynikunapa. Ñukaykuna barkupi rishpa ñawparkanisapa. Pabluka ñanta purishpalla rirkana. ¹⁴Chaymanta Ason llaktapi tinkunkushpaynikuna Pabluka ñukaykunawan tantalla barkupi Mitilene llaktaman rirkanisapa. ¹⁵Chay llaktamanta llukshishpaynikuna kayantin Kiyo llaktata pasarkanisapa. Kiyo llaktata pasashpa kayantin yaku mañanpi Samos llaktapi chayarkanisapa. Chaymanta kashkan suk diyata rishpa Mileto llaktapi chayarkanisapa. ¹⁶Pabluka munarkan Jerusalenpi *Pentekostes fiestata pasayta. Chayrayku mana munarkanchu Efeso llaktaman riyya ama chay Asia partipi unayanana. Chayrayku Efeso llaktata pasashpalla Mileto llaktaman kuskalla rirkanisapa.

Pablu Efesopi kawsak ansianukunata kayachishpa yachachirkansapa.

¹⁷Mileto llaktapi kashpa Pabluka Efesopi kawsak Jesusta kreyik *ansianukunata kayachirkansapa. ¹⁸Paykuna chayaptinkuna Pabluka willarkansapa: —Kankunaka allita yachankichi imashnami kay Asia partipi shamush-kayni diyamantapacha kawsashkani nishpa. ¹⁹Kankunawan kashpayni Señorninchi Jesukristuta allita sirvishpa kawsashkani. Chay chikniwak judiyumasinkuna sufrichiwaptinkunapish mana kikini kreyinakushpa llakishpa wakash-payni kawsashkani. ²⁰Tantanakunankuna wasikunapi wasikichipish tukuy layata allinikichipa yachachishkaykichi. ²¹Jidiyu mana judiyu runakuna kaptikichipish allita yachachishkaykichi. Willashkaykichi mana alli ruranaykichi-manta wanashpa Tata Diosta kasushpa Señor Jesusta kreyishpa kawsanaykipcha.

²²Kunanka Tata Diospa Espiritu munaptin Jerusalenman riykani mana

yachashpa imatami chaypi rurawanka-sapa nishpa. ²³Tukuy llaktakunapi puriptini Tata Diospa Espiritu willawashka Jerusalenpi chikniwak runakuna sufrichiwanankunata karselpi churawanankunata. ²⁴Ñukapa mana nimananchu wañuptinipish kawsaptinipish. Señorninchi Jesukristu akllawashka paypa allima rimananta yachachikunaynida. Chayrayku kushkushpa wañunayni diyakaman tukuy runakunata yachachishasapa Tata Dios tukuya kuyanankunata.

²⁵Allita kankunata yachachishkaykichi Tata Diospa mandunpi kawsanaykicipha. Kunanka yachani kuanmantapacha manana ni suk kankuna kawanaykitchitana. ^{26,27}Mana nimata pakashpa Tata Diospa munananta allita yachachishkaykichi. Chayrayku kankuna mana Jesukristuta kreyishpa wañuptikichika ñukaka manami uchayukchu kani. ²⁸Tata Diospa Espiritu kankunata churashushkankichi Jesusta kreyikmasikichita kuydanaykicipha. Jesuska paykunapa uchankunayrayku yawarninta ichashpa wañurkan Tata Dios perdonanankunata. Chayrayku paykunata allita kuydanaykichi tiyan.

²⁹Ñuka yachani kankunata sakiptini sakra mana alli yachachikuk runakuna rikurimunankunata. Paykunaka ovejata mikuk pumashina Jesusta kreyikkunata llullachishpa wakllichinkasapa.

³⁰Kankunamanta sukkuna llullakushpa mana allikunata yachachikunkasapa Jesusta kreyikkuna paykunallata katinankunata. ³¹Chayrayku allita kuydanakuychi. Allita yuyaychi kimsa watata diyapi tutapi wakakushpayni mana shaykushpa tukuy kankunata allita yachachishkaynukunata.

³²Kunanka, wawkinikuna, Tata Diospa makinpi sakiykichi kuydashu-

naykicipa. Payka rimananpi willawan-chisapa sukaman kuyawananchikunata. Chay rimanata ama kunkaychichu. Chay rimanata kreyishpaykichi atipankichi mana shaykushpa ashwan ashwanta Jesukristuta kreyiyta. Chaymanta Tata Dios kankunata tukuy kreyikukmasiki-chiwan tantallata yanapashunkichi paywan kushikushpa kawsanaykicipa.

³³Ñukaka mana ni pita kullkinta nima llachapanta mañashkanichu. ³⁴Kankunaka allita yachankichi sukaman trabajashkaynita mikunaynita llachapaynita rantinaynipa. Chaymanta trabajashkani purikmasinikunatapish yanapanaynipa. ³⁵Kuti kuti yachachishkaykichi ñukashina trabajashpa kawsanaykicipa mana nimayuk runakunata yanapanaykicipa. Yuyaychi Señorninchi Jesus rimashkanta: “Runamasikichimanta suk imata chaskishpaykichi kushikunkichi. Kankuna sukkunata kushpaykichi ashwanta kushikunkichi.”

³⁶Tukuy chayta yachachikushkanwasha Pabluka Efesomanta shamudu ansianukunawan kunkurikushpankuna Tata Diosta roygarkansapa yanapanankunapa. ³⁷Chaypina wakakushpankuna Pabluta muchashpa abrasarkansapa.

³⁸Sukaman llakirkansapa Pablu willaptinkuna mana kutin payta kawanankunata. Chaymanta chay barkukaman pusharkansapa.

Pablu Lukaswan Jerusalen llaktaman rirkana.

21 ¹Ñuka Lukas Pabluwan Efesomanta shamudu wawkinikunata sakishpaynikuna barkupi kuskalla rirkanisapa Kos ishlaman. Chaymanta kayantin Rodas ishlaman rirkanisapa. Chay ishlamanta Patara llaktapi chayarkanisapa. ²Chay Patara llaktapi Fenisia partiman rik barkuta tarishpaynikuna yaykurkanisapa.

³Chay barkupi riykashpaynikuna Chipre ishlata lluki laduman kawarkanisapa. Chay ishlata pasarkanisapa Siria partiman rinaynikunapa. Tiro llaktapi chayaptinikuna chay barkuta purichik runakuna kargata surkurkansapa. Chay kargata surkunankunakaman ñukayknaka llaktaman rirkanisapa. ⁴Chay llaktapi tarirkanisapa Jesusta kreyikmasinikunata. Paykunawan tantalla kanchis diyata kiparirkanisapa. Chaypina Tata Diospa Espiritun yachachiptinkuna paykunaka Pabluta willarkansapa ama Jerusaleman rinanpa.

⁵Chaymanta chay kanchis diya washan chay llaktamanta llukshirkansapa. Jesusta kreyikmasinikunaka tukuy warminkunawan wambrankunawan ñukaykunawan yaku mañanman rirkansapa. Chay yaku mañanpi kunkurikushpaynikuna Tata Diosta roygarkanisapa yanapawanankunapa.

⁶Chashna orashkaynikunawasha despidinakurkanisapa. Ñukaykuna chay barkupi yaykuptinkuna paykuna wasinkunaman kutirkansapa.

⁷Chay barkupi Tiro llaktamanta Tolemayda llaktaman rirkanisapa. Chay llaktapi yaykushpaynikuna Jesusta kreyikmasinikunawan rimachinakurkanisapa. Paykunawan suk diyata kiparirkanisapa. ⁸Kayantin Tolemayda llaktamanta llukshishpaynikuna Sesarea llaktaman rirkanisapa. Chay llaktapi chayashpaynikuna rirkanisapa Felipipa wasinman. Payka Tata Diospa rimananta yachachikuk runa karkan. Payka chay kanchis aklladu ^{*diyakonokunamanta} suk karkan. Paypa wasinpi kiparirkanisapa. ⁹Paypa chusku sensilla shipashninkuna tiyarkan. Tata Diospa Espiritun yanapaptinkuna chay chusku shipashninkuna atiparkansapa Tata Dios ruranayananta runakunata willaysapata.

¹⁰Felipipa wasinpi aypa diyata kaptinkuna Judea partimanta chayarkan suk runa Agabo. Paypish Tata Dios ruranayananta willakuk runa karkan. ¹¹Ñukaykunapi Agabo chayashpa Pablupa chumbinta apishpa kikinpa chakinkunata makinkunata watashpa willarkan:

—Tata Diospa Espiritu kashna riman: Jerusalenpi *judiyukunapa kamachikunkinkuna kay chumbipa doyñunta watankasapa. Chaymanta chikan llaktamanta runakunapi kunkunkasapa.

¹²Chashna willaptinna ñukaykunaka chay Sesareapi kawsak wawkinikunawan Pabluta roygarkanisapa ama Jerusalenman rinanpa.

¹³Chaypina Pabluka ayniwarkansapa: —Kankunaka *¿imapatí* wakakushpa llakita kuwankichi? Ñukaka mana watawanankunallapachu risha. Jesusta kreyishkaynirayku wañuchiwanayaptin-kunapish Jerusalenman risha chaypi wañuk.

¹⁴Chashna willawaptinkuna mana atiparkanisapachu michayta. Chaypina willanakurkanisapa:

—Tata Diospa munananta rurachun.

¹⁵Chayta willashkaynikunawasha Jerusalenman rinaynikunapa prontanakurkanisapa. ¹⁶Jesusta kreyikmasinkuna Sesarea llaktamanta Jerusalenka-man katiwarkansapa. Paykunaka Naasonpa wasinman pushawarkansapa. Naasonka Chipre llaktamanta karkan. Aypa watatana payka Jesusta kreyirkana. Chayrayku wasinpi kushikushpa chaskiwarkansapa.

Pabl u rirkana Santiagota chapak.

¹⁷Chaymanta Jerusalenpi chayaptinkuna chaypi kawsak Jesusta kreyikmasinkuna sukanman kushikushpankuna chaskiwarkansapa.

¹⁸Chaymanta kayantin ñukaykunawan tantalla Pabluka rirkana Santiagota chapak. Paywan tantalla tukuy *ansianukuna karkansapa. ¹⁹Chaypina Pabluka paykunata rimachishpankuna parlachirkansapa Tata Dios yanapaptin mana judiyukunata yachachishkankunata.

²⁰Chashna Pabl u parlachiptinkuna paykunaka Tata Diosta alabarkansapa. Chaymanta Pablutaka willarkansapa:

—Allitami, wawkini, rurashkanki. Kunanka kawaykanki aypa waranka judiyumasinchikuna Jesusta kreyiykanankunata. Tukuy paykunaka sukanman munansapa *Moisespa kamachikunkunata kasunanchikunallata. ²¹Chaymanta paykunaka uyarishkasapa kanshi chay chikan llaktakunapi kawsak judiyumasinchikunata chikan layata yachachishkakisapa. Rimansapa kanshi yachachinkisapa amana Moisespa kamachikunkunata kasunankunapan. Uyarishkasapa kanshi yachachikunki amana wambrankunata señalachinankunapa nima amañananchikunata ruranankunapan.

²²Judiyumasinchikuna chay llullatana kreyinsapa. Kunanka *¿imatati* rurashun-chisapa? Paykunaka yachansapana shamushkaykita. ²³Chayrayku ama nimanachishunankunapa kayta ruray: Kay llaktapi chusku runakuna tiyan. Paykunaka shamushkasapa Tata Diosta prometishkankunata ruranankunapa.

²⁴Kanpish paykunashina ruray. Chay chusku runakunata *saserdoteman pushaysapa animalkunata wañuchishpa Tata Diosta kuyanaykichipa. Tukuy gastunkunata pagarakuy. Chaymanta paykunawan tantalla chukchaykita tipichi. Tukuy chayta ruraptikika judiyumasinchikuna yachankasapa chay rimashushkankuna llulla kananta. Yachankasapa kanpish Moisespa

kamachikunankunata kasushpa
kawsanaykita.

²⁵Chaymanta Jesusta kreyik mana
judiyu runakunata tukuy yuyaykush-
kanchikunata ñami killkashkanisapana.
Willashkanisapa ama mikunankunapa
ruradu dioskunata kuyashpa churash-
kankuna mikunata. Chaymanta willash-
kanisapa ama mikunankunapa yawarta
nima sipidu animalkunata. Chaymanta
willashkanisapa ama chikan warmiwan
uchallikunankunapa.

**Tata Diospa wasinpi chiknik
runakuna Pabluta apirkansapa
wañuchinankunapa.**

²⁶Chashna Santiago willaptin Pabluka
almitishpa *Tata Diospa wasinman chay
chusku runakunata pusharkansapa.
Chaymanta kayantin paykunawan
tantalla Moisespa killkadunpi kamachi-
kushkankunatashina allita mayllanakur-
kansapa Tata Diospa ñawpaknini chuya
chuya rikurinankunapa. Chaymanta
Pabluka Tata Diospa wasinpi yaykurkan
saserdoteta willak kanchis diyakaman
prometishkankunata tukuchanankunapa
ruraya. Willarkan chay diyapa
animalkunata pushanankunata
wañuchik Tata Diosta kuyanankunapa.

²⁷Chaymanta chay kanchisnin diya
*Asia partimanta shamudu judiyukuna
Tata Diospa wasinpi Pabluta kawarkan-
sapa. Paykunaka tukuy judiyumasinku-
nata turbachishpankuna Pabluta
apirkansapa. ²⁸Sinchita willarkan-
sapa:

—;Judiymasinikuna, yanapawaychi!
Kay runaka llaktan llaktanpi purishpa
ñukanchikunata washanchawashpanchi-
kuna yachachikun Moisespa killkadunpi
kamachikunankunata ama kasunanchi-
kunapa. Yachachikun kay Tata Diospa
wasin mana alli kananta. Kunanka kay
Tata Diospa wasinta susyachishpa mana
judiyu runakunata yaykuchishkasapa.

²⁹Chay chatakuk runakunaka suk
diyashi Pabluta kawarkansapa Trofimo-
wan Jerusalenpi puriptin. Payka
Efesomanta mana judiyu runa karkan.
Paywan kawashkankunaryku
yuyarkansapa Tata Diospa wasinpi
yaykuchishkanta. Chayrayku sukaman
sinchita rimakushpa chatakurkansapa.

³⁰Chayta sinchita rimakuptinkuna
uyarishpa Jerusalenpi runakuna
sukaman turbakushpankuna kallparkan-
sapa kawak. Chaypina chay chatakuk-
kuna Pabluta apishpankuna washaman
aysarkansapa. Tata Diospa wasinta
kuydak runakuna utkakushpa punkuku-
nata wicharkansapa. ³¹Chay chiknik
runakuna Pabluta wañuchinayaptin-
kuna *romano soldadukunata kamachi-
kukninkuna uyarirkan tukuy judiyu
runakuna turbakuykanankunata.
³²Chayta uyarishpa tukuy soldaduku-
nata tukuy kapitankunata pushashpan-
kuna chay turbakuykak runakunaman
kallparkansapa. Paykunata kawashpan-
kuna Pabluta makaykak runakunaka
manana makarkansapanachu.

³³Chaypina chay soldadukunata
kamachikuknun runaka ladunchashpa
Pabluta apichichirkan. Soldadunkunata
willarkan-
sapa ishkay kadenawan
watanankunata. Chashna watachish-
kanwasha chay runakunata tapurkan-
sapa:

—Ariya ¿pití kay runaka? ¿Imatati
rurashka?

³⁴Chashna tapuptinkuna sinchita
rimakushpa sukkuna suk layata sukkuna
chikan layata willarkan-
sapa. Chashna
sukta supta willaptinkuna chay soldadu-
kunata kamachikukninkuna mana
atiparkanchu entiendiya imatami
willanskapa nishpa. Chayrayku soldadu-
kunata willarkan-
sapa kuartelman
Pabluta pushanankunapa. ^{35,36}Yaykuna
llukanapi chayaykaptinkuna chay

chiknik runakuna Pabluta kichukuna-yashpangkuna sinchita rimakushpa willarkansapa:

—Wañuchun! ¡Wañuchun!

Chashna kaparikuptinkuna chay soldadukunaka Pabluta wanturkansapa chay kuartelpa llukananpi churak.

³⁷Chaypina kuartelman yaykuchina-yaykaptinkuna Pabluka soldadukunapa kamachikunkinta *griegopi rimashpa tapurkan:

—¿Atipaymanchu kanwan parlayta?

Chashna tapuptin chay runaka willarkan:

³⁸—Ariya ¿yachankichu griegopi rimakuya? ¿Manachu kanki Egipotmanta runa? ¿Manachu suk tiempu romano gobiernuta mana kasunayashpa tantanachishkanki chusku waranka wañuchikuk runakunata chunlla pampaman rinaykichipa?

³⁹Chaypina Pabluka willarkan:

—Manami paychu kani. Ñukaka judiyu runa Silisia partipi Tarso llaktamanta kani. Chay llaktaynika alli riksidumi. Kunanka roygayki almitiwanaykipa kay runakunata parlachinaynipa.

⁴⁰Parlachinankunapa almitiptinna kuartelpa llukananpi Pabluka shayarishpa tukuy chay runakunata makinwan señasta rurashpa upallaya-chirkansapa. Chashna upallayaptinkuna kikin *hebreo rimanankunapi willarkansapa:

22 ¹—Wawkinikuna, tataynikuna, uyariwaychi amachananakushpa willaptini.

²Chay runakuna uyarishpankuna kikinkunapa rimanankunapi Pabluka rimakuptin ashwanta chunllayarkan-sapa. Chashna chunllayaptinkuna Pabluka willarkan:

³—Ñukaka *judiyumasikichimi kani. Silisia partipi Tarso llaktapi nasirkani.

Kay Jerusalenpi wiñarkani. Alli yachachikuk Gamayel ñawpa awilunchikunapa yachachikushkankunata yachachiwarkan. Kunanka kankuna sukaman Tata Diosta kuyanaykichishina ñukapish tukuy shunku Tata Diosta kuyani. ⁴Ñawpa tiempu Jesuspa mushuk laya yachachikunanta kreyik runakunata wañuchichinayashpayni sukaman sufrichirkansapa. Ullukunata warmikunatapish apichishpa pusharkanisapa karselpi churak. ⁵*Saserdotekunapa kamachikunkin tukuy *ansianukanawan yachansapa chashna sufrichish-kaynikunata. Paykunaka kartakunata kuwarkansapa Damaskopi judiyumasinchikunaman apanaynipa. Chay kartakunapi willarkansapa almitiwanankunapa Jesusta kreyik runakunata kay Jerusalenman pushamunaynipa kastigannakunapa.

Pabl willarkansapa imashnami kallarirkan Jesusta kreyiyya nishpa.

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶Pabluka parlachikuylapi katirkan: —Chashna kartakunata chaskishpayni Damasko llaktaman rirkani. Chay llaktapi chayanayaykaptini chawpi diyata sielumanta ñukapi suk sinchi lus llipyarkan. ⁷Chay sinchi lusta kawashpa allpakanan urmarkani. Chaypina uyarirkani willawaptin: “Saulo, Saulo ¿imapati chikniwashpa sufrichiway-kanki?”

⁸Chashna willawaptin tapurkan: “¿Píti kanki, Señor?” Payka willawarkan: “Ñukaka Nasaret llaktamanta Jesusmi kani. Ñukatami chikniwashpa sufrichiwaykanki.”

⁹Chashna willawaptin ñukawan purik runakuna mana entiendirkansapachu parlachiwashkan rimanata. Paykunaka chay sinchi lusta kawashpankuna sukaman manchakurkansapa.

¹⁰Chashna Jesus willawaptin tapurkani: “Señor ¿imatati munanki ruranaynipa?” Payka willawarkan: “Atarishpa Damaskoman rillay. Chaypi suk runa yachachishunki imatami ruranki nishpa.”

¹¹Chaypina chay sinchi lus biskuya-chiwashkanrayku manana nima kawakuya atiparkaninachu. Chayrayku chay purikmasinikuna makinimanta apiwashpa Damaskoman pushawarkansapa.

¹²Chay llaktapi suk runa Ananiyas kawsarkan. Paymi Tata Diosta kuyak runa karkan. *Moisespa kamachikunankuna allita kasushpa kawsak. Chayrayku tukuy chay llaktapi kawsak runakuna rimarkansapa alli rurak runa kananta.

¹³Ananiyaska shamurkan ñukata kawawak. Chayashpa willawarkan: “Wawkini Saulo, kunanlla atipanki kawakuya.” Chayta willawashkan orana allita kawakushpa payta kawarkani. ¹⁴Chaypina payka willawarkan: “Awilunchikunapa Tata Diosninmi kanta akllashushka paypa munananta yachanaykipa. Akllashushka chay alli rurak Jesusta kawanaykipa. Chaymanta akllashushka Jesus rimaptin uyarinaykipa. ¹⁵Chashna Jesus yachachishuptiki tukuy kawashkaykita uyarishkaykita tukuy partipi kawsak runakunata parlachinayki tiyan. ¹⁶Kunanka utkakushpa atariy. Rillay bawtisakumuy. Chashna bawtisakushpayki Señorninchi Jesusta roygay tukuy uchaykimanta mayllashunarpa.”

¹⁷Chayta Ananiyas willawashkanwsa Damaskomanta Jerusalenman kutimushpayni rirkani *Tata Diospa wasinpi orak. Chaypi muskuyninipishina Señor *Jesukristuta kawarkani. ¹⁸Chaypina payka willawarkan: “Utkakushpa Jerusalenmanta llukshiy.

Ñukata riksiwanaykita parlachikuptiki kaypi kawsak runakuna mana kreyishunkisapachu.”

¹⁹Chashna willawaptin ñukaka willarkani: “Señor, paykunaka yachansapa ñuka tantanakunankuna wasikunapi yaykushpayni kanta kreyishuk runakunata apichichishpa makachishpa karselman pushachishkaynikunata. ²⁰Chaymanta rimanaykita yachachikuk Estebanta wañuchiykaptinkuna ñukapish yuyarkani allimi wañuchinankunapa. Chay wañuchishkankuna oras chay wañuchikuk runakunapa sawa llachapankunata kuydarkani. Kay llaktapi kawsak runakuna tukuy chayta yachashpankuna kreyinka-sapa chikan layatana kawsaykanaynita.”

²¹Chashna willaptini Señor Jesukristu willawarkan: “Utkakushpa rillay. Ñukaka kachayki karu llaktakunapi mana judiyu runakunata yachachikuk rinaykipa.”

Chay runakuna Pabluta yaka makarkansapa.

²²Chay runakunaka Pablupa rimash-kanta upallalla uyarirkansapa. Chaypina mana judiyu runakunaman rinanpa willaptin kallarirkansapa sinchita rimakuya:

—Mana munanisapachu kay runa kawsanarpa. ¡Wañuchiichi!

²³Chay runakuna kaparikuyllapi katishpankuna sukaman piñakushpa llachapankunata wishchukurkansapa. Allpata apishpa altuta wishchukurkansapa. ²⁴Chashna chay runakuna ashwanta piñakuptinkuna chay kuartelpi kamachikukka soldadunkunata willarkansapa Pabluta yaykuchinankunapa. Chaymanta willarkansapa Pabluta makanankunapa rimananpa imaraykumi chataykansapa nishpa.

²⁵Chashna makanankunapa wataptinkuna Pabluka chaypi shayaridu kapitanta tapurkan:

—¿Pití willashushka ñukata makawanaykichipa *romano runa kaykaptini? Mana allichu makawanaykichipa manara allita yachaykashpaykichira uchayukchu kani manachu nishpa.

²⁶Chashna Pabluk willaptin chay kapitanca kamachikninta rirkana willak:

—¿Imapatí kay runata makachichina-yaykanki? Payka romano runami.

²⁷Chashna chay kapitan willaptin chay kamachikukka Pablukta ladunchashpa tapurkan:

—Ariya ¿romano runachu kanki? Pabluka aynirkan:

—Ariya, romano runami kani.

²⁸Chaypina chay kamachikukka willarkan:

—Ñukaka aypa kullkita pagarakush-kani romano runa kanaynipa.

Pabluka aynirkan:

—Ñukaka nasishkaynimantapacha romano runa kani.

²⁹Chashna willaptin tukuy chay makanayaykak soldadukunaka ladunmanta anchurkansapa. Chay kamachikunkinipish romano runa kananta yachashpa watachishkanrayku manchakurkan.

Judiyukunapa kamachikukninkuna Pabluta chatarkansapa.

³⁰Chay romano kamachikukka allita yachanayarkan imapami judiyu runakuna Pabluta sukanaman chatashkasapa nishpa. Chayta yachanayashpa kayantin Pabluta kadenankunawan watadu kashkanmanta kacharichirkan. Chaymanta tukuy judiyukunapa kamachikukninkunata tukuy saserdoteckunapa kamachikukninkunawan tantanachirkansapa. Chaypina Pabluta pushashpa paykunapa ñawpak-ninkunapi churarkan.

23 ¹Chaypina Pabluka chay *judiyu kamachikukkunata chapashpa willarkansapa:

—Wawkinikuna, Tata Diospa ñawpakinpi ñukaka yuyanakuni kunankaman allita rurashpalla kawsaykanaynita.

²Chashna Pabluk willaptin *saserdoteckunapa ashwan sinchi kamachikuknin Ananiyas sukanaman piñakurkan. Pablupa ladunpi runakunata willarkan shiminipi lapyawanankunapa.

³Chayta uyarishpa Pabluka willarkan:

—Tata Diosmi kanta kastigashunki llullakuk runa kaptiki. Kanka allipi tukushpa chaypi tiyariyu kanki

*Moisespa kamachikunankunatashina willawanaykipa uchaynipichu kani manachu nishpa. Kunanka chaykunata mana kasushpayki willaykankisapa shiminipi lapyawanankunapa.

⁴Chashna Pabluk willaptin ladunpi runakuna willarkansapa:

—¿Imapatí Tata Dios churashkan saserdoteckunapa kamachikukninta rabyachinki?

⁵Chashna willaptinkuna Pabluka aynirkan:

—Wawkinikuna, perdonawaychi. Mana yachashkanichu saserdoteckunapa kamachikuknin kananta. Tata Diospa killkadunpi willawanchi: “Ama llaktay-kichipa kamachikuknikichita maldisiy-chichu.”

⁶Pabluka chay awtoridarkunata chapashpa riksirkansapa sukkuna *saduseo kanankunata sukkuna *fariseo kanankunata. Chaypina sinchita willarkansapa:

—Wawkinikuna, ñukaka fariseo runami kani. Tatayni awiluynikunapish fariseo runakunami karkansapa. Ñukaka tukuy shunku kreyini Tata Dios wañudukunata kawsachimunanta. Chayrayku kunanka kay awtoridarkunapi chatawaykankichi.

⁷Chashna Pabluk willaptin fariseo runakunaka saduseo runakunawan kallarirkansapa ayninakuyta. Chaypina ishkay manadapina churanakurkansapa.

⁸Saduseo runakuna rimansapa wañudukuna mana kawsamunankunata. Rimansapa mana nima *angelkuna nima almanchipish tiyananta. Fariseo runakuna rimansapa almayuk kashpanchikuna wañushpanchikuna kashkan kawsamunanchikunata. Rimansapa angelkunapish tiyananta.

⁹Chashna sukaman ayninakuptinkuna Moisespa killkadunkunata yachachikuk fariseokuna shayarishpankuna willarkansapa:

—;Kay runaka manami nima mana allita rurashkachu! Ichará muskuyninpi suk wañuduta suk angelta uyarirkan willaptin.

¹⁰Chaywan ashwanta rabyachinakuptinkuna chay *romano kamachikukka sukaman manchakurkan. Yuyarkan Pabluta tipi tipita ruranankunata. Chayrayku chay soldadunkunata willarkansapa Pabluta kichukushpankuna kuartel ukupi churanankunata.

¹¹Chay tuta muskuyninpi *Jesukristu Pabluta rikurirkana willanapana: “Ama manchakuychu, Pablo. Kan Jerusalenpi allimata rimashkanki ñuka salvakuk kanaynita. *Roma llaktapipish chayllata rimanayki tiyan.”

Chiknik runakuna sukaman munarkansapa Pabluta wañuchiya.

¹²Chaymanta kayantin Pabluta chiknik runakuna parlanakurkansapa wañuchinankunata. Chashna parlanakushpankuna jurashpa willanakurkansapa Pabluta wañuchinankunaman mana nimata mikunankunata nimata upyanankunata. ¹³Chay wañuchinayak runakuna chusku chunka ashwan karkansapa.

¹⁴Chaypina paykunaka sacerdotekunapa kamachikukninkunaman judiyukunapa *ansianunkunaman rishpankuna willarkansapa:

—Ñukaykunaka jurashkanisapa Pabluta wañuchinaynikunakan mana nimata mikuyta. ¹⁵Kunanka shamushkanisapa roygaknikichi yanapawanaykichiwa. Kankuna tukuy kamachikukmasikichiwan chay romano kamachikukta rogaychi kaya Pabluta kankunaman pushamunankunata. Willaychi shamuptin ashwanta yachananchikunata imakunatami yachachikun nishpa. Ñukaykuna shuyashasapa manara kankunapi chayamuptin wañuchinayni-kunata.

¹⁶Chashna chay wañuchinayak runakuna willaptinkuna Pablupa paninpa wayna wawan uyarirkan. Chaypina chay kuartelman rirkana Pabluta willak. ¹⁷Chaypina tukuya willaptinna Pabluka suk kapitanta kayashpa willarkan:

—Kay waynituta pushay kamachishuknikichiman. Paymi suk uyarishkanta willanka.

¹⁸Chashna willaptin chay kapitanka Pablupa sobrinunta pushashpa kamachikukninta willarkan:

—Chay wichkadu runa Pabluka kayawashpa willawashka kay waynituta kanman pushamunaynipa. Payka suk uyarishkanta munan willashuynikita.

¹⁹Chashna willaptin chay kamachikuk runaka Pablupa sobrinunta makimanta apishpa suk laduman pusharkan. Chaypina tapurkan:

—¿Imatati munanki willawayta?

²⁰Chashna taputinna willarkan:

—Pabluta chiknik runakuna parlanakushkasapa shamunankunata willashuk kaya judiyukunata sinchi kamachikukninkunaman Pabluta pushachinaykipa. Willashunkisapa ashwan allita yachanayanankunata imatami Pablo yachachikun nishpa. ²¹Chashna paykuna willashuptinkuna ama kreyinkichu. Chusku chunka ashwan runakuna ñanpi

pakakushpa shuyankasapa wañuchinan-kunapa. Paykuna jurashkasapa mana nimata mikuya nimata upyayta Pabluta wañuchinankunakaman. Kunanka almitikunaykillatana shuyaykansapa.

²²Chayta willaptinna chay kamachikukka kacharkan wasinman kutinanpa. Willarkan ama ni pita chay willashkanta parlachikunana.

**Romano gobernador Felixman
Pabluta pushachirkan.**

²³Chaymanta chay romano kamachikukka ishkay kapitankunata kayashpa willarkansapa:

—Prontanachiychi ishkay pachak purishpa rik soldadukunata, kanchis chunka kaballukunapi rikkunata, ishkay pachak lanskunata apik soldadukunata-pish. Prontanachiychi allita tutayaptin Sesarea llaktaman rinankunapa.

²⁴Chaymanta willarkan kaballuta aparejananpa Pabluta montashpa rinanpa. Willarkansapa Pabluta allita kuydashpa chay romano gobernador Felixman pushanankunapa.

²⁵Chaymanta suk kartata paykunawan kacharkan. Chay kartapi kashna rimarkan:

²⁶“Munanayni awtoridar Felix, ñuka Klaudio Lisias sukaman rimachiyki.

²⁷Kaypi kawsak judiyu runakuna kay pushachiyanayni runata apishpa wañuchinayarkansapa. Chashna wañuchinayaptinkuna yachashkani romano runa kananta. Chayrayku soldaduynikunawan rishkani kichukuk ama wañuchinankunapa. ²⁸Chaypina imaraykumi sukaman chatansapa nishpa yachanayashpayni judiyukunapa kamachikunkinkunaman pusharkani. ²⁹Chaypina yacharkani paykunapa kamachikunankunata mana kasushkan-rayku chatanankunata. Chashna sukaman chataptinkunapish ñukaka

yuyarkani kay runaka mana nima uchayuk kananta wañuchinaynikunapa nima karselpi churanaynikunapa.

³⁰Chaymanta yacharkani chay chiknik runakuna parlanakushkankunata wañuchinankunapa. Chayrayku kanman kachaykani. Chay wañuchinayak runakunata willashkanisapa kanman rinankunapa chatakuk. Chayllata killkashkayki.”

³¹Chay tuta chay soldadukuna chay kartata apashpa Pabluta pusharkansapa Antipatris llaktapi puñuk. ³²Kayantin chay purishpa rik soldadukuna kuartelman kutirkansapa. Chaymanta kaballupi rik soldadukunalla Pabluta rirkansapa.

³³Sesarea llaktapi chayashpankuna chay kartata gobernadorta kurkansapa. Pablutapish paypi kukurkansapa.

³⁴Chaypina chay awtoridarka chay kartata leyishpa tapurkansapa maymantamí Pabluka nishpa. Willaptinkuna Silisia partimanta kananta Pabluta willarkan:

³⁵—Chay chatashuk runakuna shamuptinkunara kantapish tapushkayki yachanaynipa uchayukchu kanki manachu nishpa.

Chayta willashpa soldadunkunata willarkansapa allita kuydashpa kamachikuk *Herodespa manllayba wasinpi wickkanankunapa.

**Pabluta gobernadorta willarkan
mana uchayuk kananta.**

24 ¹Pabluta chayashkanmanta pichkaynin diya *saserdotekunapa kamachikuknin Ananiyaska Sesarea llaktapi chayarkan. Suk *ansianukunawan tantalla suk abogado runa Tertulowan tantalla rirkansapa. Tukuy paykunaka gobernadorpi chayarkansapa Pabluta chatanankunapa. ²Chaypina soldadukuna Pabluta

gobernadorpi chayachiptinkuna chay abogado Tertulo kallarirkan Pabluta chatayta. Chay gobernador Felixtaka willarkan:

—Sukaman agradesiykisapa kay llaktaynikunapi kushikushpa allillata kawsaykashpaynikuna. Kanka yachaysapa runa kashpayki llaktaynikunapa alli yanapakuk awtoridarnin kanki.
³Chashna yanapawaptikisapa, munanayni gobernador Felix, tukuy tiempu tukuy llaktaynikunapi sukmaman agradesiykisapa.

⁴Kunanka ama sukmaman unayachinaynipa rogyayki suk ratitura uyariwanaykipasapa. ⁵Ñukaykuna allita yachanisapa kay runa iden pestishina tukuy mayta purishpa *judiyukunata turbachiykananta. Payka chay nasareno runakunapa yachachikninkunami. ⁶Chaymanta ñukaykunapa kamachikunaynikuna willawansapa ama *Tata Diospa wasinpi mana judiyu runakuna yaykunankunapa. Chashna kaptinpish kay runaka suk mana judiyu runata yakyuchinayarkan. Chayta ruraptin paytaka apishkanisapa kastiganaynikunapa. ⁷Chaypina chay kamachikuk Lisisias aypa soldadunkunawan chayshpa makinikunamanta kichuwashkasapa. ⁸Chashna kichuwashpankuna willawarkansapa shamunaynikunapa kanpi chatakuk. Kikiki payta tapushpa yachanki mana llullakushpa chatashkaynikunata.

⁹Chashna Tertulo willaptin chay tukuy chatakuk runakuna willarkansapa chashna kananta.

¹⁰Chaypina chay gobernadorka Pabluta makinwan señasta rurashpa willarkan rimakunampa. Chashna willaptin Pabluka willarkan:

—Señor awtoridar, yachani aypa watakunata alli awtoridarninikuna kanaykita. Chayrayku kushikushpa mana manchakushpa willayki mana

uchaynipi kanaynita. ¹¹Kikiki tapukushpa yachankiman chayrak chunka ishkay diyallara Jerusalenpi chayashkaynita Tata Diosta kuyak.

¹²Ñuka mana Tata Diospa wasinpi nima tantanakunankuna wasikunapi ni piwan ayninakushkanichu. Mana ni maypi runakunata tantanachishkanichu turbachinaynikunapa. ¹³Kay chatawak runakuna mana ni maypi kawawashkasapachu nima uyariwashkasapachu ni piwan ayninakuptini.

¹⁴Chaymanta willayki Moisespa kamachinankunata ñawpa yachachikukunapa killkadunkunata kreyini. Chaymanta awiluynikunapa Tata Diosninllata kuyashpa kawsaykani. Chashna Tata Diosta kuyashpayni *Jesukristupa yachachikunantapish kreyini. Chay chatawak runakunaka rimansapa Jesukristupa yachachikunan llulla kananta. ¹⁵Chaymanta paykunashina ñukapish kreyini Tata Dios tukuy alli rurak mana alli rurak runakunata wañushkankunamanta kawsachimuwanachikunata. ¹⁶Chayrayku Tata Diospa ñawpakinpi runamasinikuna ñawpakinupish sukmaman munani shunkynipi mana nima mana allikuna tiyananpa.

¹⁷Aypa watakunata karu llaktakunapi purishkayniwasha Jerusalenman kutishkani animalkunata wañuchishpa Tata Diosta kuyak. Rishkani mana nimayukkunata ofrendata kushpa yanapaksapa. ¹⁸Tata Diospi chuya chuyata rikurinaynipa *Moisespa kamachikunankunata kasushpa allita mayllanakushkani. Mana aypa runaku-nawanchu karkani. Mana ni pita turbachiykashkanichu. Tata Diospa wasinpi kaptini *Asia partimanta judiyumasinikuna tariwarkansapa.

¹⁹Alli kanman chay runakuna shamunankunapa chatawak ima mana allitami rurashkani nishpa. ²⁰Paykuna mana

shamuptinkunaka kay runakuna willashuchunsapa chay kamachikuknini-kuna ima uchatami ñukapi tarishkasapa nishpa.²¹ Chay kamachikukninkunapi kashpayni sinchita rímarkani: "Kankuna chatawaykankichi ñuka kreyiptini Tata Dios tukuy wañudu runakunata kawsachimunanta." Ichará chayta rimashkaynirayku chatawaykansapa.

²² Chashna Pablú willaptin chay awtoridar Felixka mana munarkanchu ashwanta uyariyta. Jesukristupa yachachikunkunata allitana yacharkan. Chayrayku chay chatakuk runakunata willarkansapa:

—Chay kamachikuk Lisias shamushpa allita willawanka imatami Pabluka rurashka nishpa. Chaypira atipasha willayta uchayukchu manachu nishpa.

²³ Chashna chay runakunata willashpa suk kapitanta willarkan Pabluta mana watashpá kashkan karselpi churananpa. Chaymanta willarkan Pablupa amigunkuna shamuptinkuna yaykuchinanpa yanapanankunapa.

²⁴ Chaymanta chay gobernador Felix chay llaktamanta llukshishpa aypa diyakuna washan warmin Drusilata pushamushpa kutimurkan. Payka judiya warmi karkan. Chaypina Pabluta kayachirkankunana paykunawan parlak. Pablú shamushpa allita yachachirkansapa Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa. ²⁵ Chaypina yachachirkankunana allita rurashpa mana munanan-kunallata rurashpa kawsanankunapa. Yachachirkankunana Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata kastiganankunata. Chayta uyarishpa Felixka sukmán manchakushpa willarkan:

—Mananami uyarinayaykinachu. Suknín diya atipashpayni kashkan kayachishkayki yachachiwanaykipa.

²⁶ Chayta willashpa Felixka munarkan Pablú kullkita pagaraptin kacharichi-

nanpa. Chayrayku kuti kuti kayachik paywan parlananpa.

²⁷ Ishkay watata chay karselpi Pabluka kiparirkan. Chaypina Felixka manana gobernadornachu karkan. Porsio Festo chayarkan gobernador kananpa. Chashna Felix llukshishpa Pabluta karselpi sakirkán judiyu runakunata kushichinayashpa.

Gobernador Festopi Pabluta chatarkansapa.

25 ¹*Roma llaktanmanta Sesareapi Festo chayamushpa yaykurkan mushuk awtoridar kananpa. Chaypina kimsaynin diya washan Jerusalenman rirkán.

²Jerusalenpi chayaptin *saserdote-kunapa kamachikukninkuna, *judiyu runakunapa *ansianunkuna rirkansapa Festopi Pabluta chatak. ³Paykunaka payta sukmán roygarkansapa Jerusalenman Pabluta pushachinanpa. Yuyarkan-sapa pushachiptin ñampi shuyashpa wañuchinankunapa. ⁴Chashna roygaptinkuna Festoka willarkansapa:

—Pablú Sesareapi preso kashpa chayllapi kiparinan tiyan. Ñukaka yuyaykani mana unayashpa chayman kutiyta. ⁵Chayrayku kankunapa kamachikukniki ñukawan tantalla rinkasapa. Chay runa suk mana alli ruranata rurashka kaptinka chaypi chatankichi.

⁶Chaymanta Festo Jerusalenpi pusak diya ashwanta kiparirkan. Chaymanta Sesareaman kutirkan. Kayantin rirkán kamachikunán tiyarinanpi tiyari. Chaypi tiyari shpa Pabluta pushachimurkan. ⁷Chaypina Pablú yaykuptin chay Jerusalenmanta shamudu judiyu runakuna payta ladunchashpa sukmán chatarkansapa mana alli rurak runa kananta. Chashna chatakushpunkunapish mana atiparkansapachu nimán sukmán alli rurashkanta tariyta.

⁸Chaypina Pabluka Festota willarkan:
—Ñukaka mana nima mana alli
ruranata rurashkanichu. Mana ni pita
yachachishkanichu *Moisespa kamachikuk
nankunata ama kasunankunapa. Mana ni
pita yachachishkanichu *Tata Diospa
wasinpi mana allikunata ruranankunapa.
Mana nimapi chay ashwan sinchi *romano
kamachikukta rabyachishkanichu.

⁹Chashna willaptin Festoka judiyu
runakunata munashpa kushichiysapata
Pablutaka tapurkan:

—¿Munankichu Jerusalenman ryta
chaypi ashwan allita tapunaynipa
uchaykipichu kanki manachu nishpa?

¹⁰Chashna tapuptin Pabluka willarkan:

—Chay ashwan sinchi romano kamachikuk
kanta churashushkanki awtoridar
kanaykipa. Chayrayku kanlla willawanayki
tiyan uchayukchu kani manachu nishpa.
Allita yachanki judiyumasinikunata mana
nimanachishkaynikunata. ¹¹Wañunapa
laya uchata rurashka kaptinika wañuchi-
wachunsapa. Mana uchaynipi kaykaptinika
mana allichu judiyumasinikunapi kukuwa-
naykipa. Chayrayku roygayki chay ashwan
sinchi kamachikuk *Sesarman kachawa-
naykipa. Paymi tapuwashpa willawanka
uchayukchu kani manachu nishpa.

¹²Chashna Pablo willaptin Festoka
yanapakninkunawan parlashkanwasha
willarkan:

—Rogwashkanki Roma llaktapa
ashwan sinchi kamachikuk Sesarman
kachanaynipa. Chayrayku payman
kachayki.

Festo ashwan sinchi kamachikuk runa Agripawan parlarkan.

¹³Chaymanta aya diyakuna washan
Sesareapi sinchi kamachikuk Agripa
chayarkan. Payka panin Bernisewan
irkansapa Festota pasyak. ¹⁴Chaypina suk
diya Festoka Agripata parlachirkan chay
llaktapi Pablo preso kananta. Willarkan:

—Kaypi tiyan gobernador Felix
sakishkan preso runa. ¹⁵Jerusalenman
riptini saserdotekunapa kamachikunkinku-
nawan judiyukunapa ansianunkuna
ñukapi chay runata chatarkansapa.
Roygawarkansapa uchayuk kaptin
wañuchichinaynipa. ¹⁶Chashna roygawaptinkuna
willarkanisapa: “Ñukaykuna
romano awtordarkuna mana amañanisa-
pachu ni pita wañuchichiya mana allita
yachashpa uchayukchu manachu nishpa.
Chayrayku ñukaykunapi tukuy chatadu
runakuna chatak runakunawan uya uya
ayniakunankuna tiyan. Chaypira chay
chatadu runa atipan amachanakuyta
rimashpa mana uchayuk kananta.”

¹⁷Chashna chay runakunata willaptinkuna
kayman shamurkansapa. Kayantin
ñukaka rishkani kamachikunayni
tiyarinaynipi tiyari. Chaypi tiyarish-
payni chay chatadu runataka pushachi-
murkani. ¹⁸Ñukaka yuyashkani sakra
mana allikunata rurashkanta. Chayka-
manka chay chatakuk runakuna mana
yuyashkayni layatachu chatarkansapa.
¹⁹Paykunaka willawashkasapa Tata
Diosta kuyashpa amañashkankunata
mana rurashkanta. Chaymanta chatash-
kasapa Pablo yachachikunanta chay
wañudu Jesus kawsamushkanta.

²⁰Chashna chataptinkuna ñukaka
mana yachashkanichu imatami rurasha
nishpa. Chayrayku Pabluta tapushkani:
“¿Munankichu Jerusalenman ryta
chaypi willanaynipa uchayukchu kanki
manachu nishpa?” ²¹Chashna tapuptini
payka roygawashka Romapi ashwan
sinchi kamachikunkinchikunaman
kachanaynipa. Chashna roygawaptin
ñukaka karselpi wichkachishkani
Romaman kachanayni diyakaman.

²²Chaypina kamachikukmasin
Agripaka Festota willarkan:

—Ñukapish uyarinayani chay runa
rimakuptin.

Chashna willaptin Festoka aynirkan:
—Kayami uyarinki.

²³Kayantin chay kamachikuk

Agripaka panin Bernisewan tantalla chayarkansapa. Chay kamachikunan wasipi soldadukunapa kamachikukninkuna tukuy chay llaktapa awtoridarninkunapish musikawan marchaypi yaykurkansapa. Chaypi yaykuptinkunana Festoka Pablutaka pushachimurkan. ²⁴Chaypina Festoka willarkan:

—Kamachikukmasini Agripa, tukuy kaypi ñukaykunawan tantalla runakuna, kaypinami kay chatadu runaka. Jerusalen llaktapi kay Sesarea llaktapipish tukuy judiyu runakuna ñukapi sukaman payta chatakunsapa. Kuti kuti sinchita kaparikushpa roygawashkasapa wañuchichinaynipa. ²⁵Ñukaka mana paypi tarinichu wañuchichinaynipa laya uchanta.

Chaymanta kikin roygawashka ashwan sinchi kamachikukninchii Sesarman kachanaynipa. Payman rinayan willanarpa uchayukchu manachu nishpa. Chashna roygawaptin yuyani kachayta. ²⁶Sesarman kachasha suk kartawan. Kunanka mana yachanchu imatami killkasha nishpa. Chayrayku kankuna, kamachikukmasinikuna, kan kamachiwaknini Agripa, yanapawaychi. Ichará kankuna tapushpa atipankichiman suk imata tariyta ñuka killkanaynipa. ²⁷Mana atipaymanchu suk preso runata kachayta mana willashpa imaraykumi chatakudu nishpa.

Pablu chay kamachikuk
Agripata willarkan ima layatami
kawsashka nishpa.
(Hch 9.1-19; 22.6-16)

26 ¹Chashna Festo willaptin Agripaka Pablutaka willarkan:
—Kunan willawaysapa imapami sukaman chatashunkisapa nishpa.

Chashna willaptin Pabluka makinta alsashpa willarkan:

²—Kamachiwaknini Agripa, kan munaptiki rimakunaynipa sukaman kushikuni. *Judiyumasinikuna rikchak layata chatawashkasapa. Kunan willayki llullakushpa chatawashkankunata.

³Kanka judiyukuna amañanaynikunata allita yachanki. Chaymanta yachanki imakunapami ayninakunisapa nishpa. Chayrayku roygayki allillapi uyariwanykipa.

⁴Tukuy judiyumasinikuna yachansapa wayna kashkaynimantapacha llaktay-nipi Jerusalenpipish allita kawsashkaynita. ⁵Chaymanta allita yachansapa *fariseo runa kanaynita. Paykuna munashpa atipanmansapa chayta willashuya. Tukuy pi yachan fariseokuna tukuy judiyu runakunamanta *Moisespa kamachikunankunata ashwan allita kasunaynikunata.

⁶Ñawpa tiempu Tata Dios awiluynikunata willarkan tukuy wañudukunata kawsachimunankunata. Ñukapish chayta kreyini. Chayta kreyishkaynirayku judiyumasinikuna chatawaykansapa. ⁷Chay chunka ishkay ñawpa awiluynikunamanta mirashkan judiyu runakuna shuyakanisapa Tata Dios chay willawashkankunata ruranarpa. Chashna shuyashpaynikuna diyapi tutapi Tata Diosta kuyashpa kawsanisapa. Ñuka Tata Dios willawashkanta kreyiptini, kamachiwaknini Agripa, kunanka kay judiyumasinikuna chatawaykansapa. ⁸¿Imapatí yuyankichi Tata Dios mana atipananta wañudu runakunata kawsachimunanta?

⁹Ñawpa ñukapish yuyarkani alli kananta Nasaretmanta Jesusta kreyik runakunata sufrichinaynikunapa.

¹⁰Chashna yuyashpayni Jerusalenpi *Jesukristuta kreyik runakunata sufrichirkani. Chaymanta *saserdoteku-

napa kamachikukninkuna almitiwaptin-kuna Jesukristuta kreyik runakunata aypata karselpi wkichachirkani.

Chaymanta kreyikuk runakunata wañuchinayaptinkuna ñukapish rimarkani allimi wañuchinankunaka.

¹¹Aypa cuti tantanakunankuna wasiku-napi chay kreyikuk runakunata makachirkanisapa rimanankunapa Jesus mana alli rurak kananta. Chaymanta sukaman piñakushpayni rirkani chikan llaktakunapipish chay runakunata sufrichiksapa.

¹²Chaymanta saserdote kunapa kamachikukninkuna kachawaptinkuna Damaskoman riykarkani chay Jesukristuta kreyik runakunata sufrichi-naynipasapa. ¹³Chaypina, kamachiwak-nini, chay ñanpi riyakashpayni chawpi diyata sielumanta sinchi llipyak lusta kawarkani. Chay luska intimanta ashwan sinchita llipyashpa ñukapi ñukawan riyakmasinikunapipish llipyarkan. ¹⁴Chayta kawashpaynikuna tukuy ñukaykuna allpakaman urmarka-nisapa. Chaypina uyarirkani *hebreo rimanaynikunapi willawaptin: “Saulo, Saulo ¿imapati ñukata sukaman sufrichiwaykanki? Chashna sufrichi-washpayki suk toro puntayuk kaspita aytaykakshina kikikilla wakllichinakuy-kanki.”

¹⁵Chayta uyarishpa tapurkani: “¿Pítí kanki, Señor?” Chaypina ayni warkan: “Ñukami kani sufrichiwanayki Jesus.

¹⁶¡Kunanlla atarimuy! Ñukaka kanpi rikurishkani sirviwanaykipa. Tukuy runakunata kaypi kawashkaykita willanayki tiyan. Chaymanta tukuy kawachinaynita tukuy pita parlachi-nayki tiyan. ¹⁷Kunanmantapacha tukuy judiyumasikunamanta mana judiyukunamantapish kuydashkayki ama wañuchishunankunapa. ¹⁸Mana judiyu runakunaman kachashkayki

luspitchina purinankunapa amana tutapishina kawsanankunapanapa.

Paykunaman kachashkayki yachachiku-naykipa Tata Diosllata kasushpa kawsanankunapa amana chay sinchi supayta kasushpana kawsanankunapa. Chaymanta yachachikunayki tiyan ñukata kreyiwanankunapa. Chashna ñukata kreyiwaptinkuna Tata Dios uchankunamanta perdonankasapa mana tukuy niyukta paywan tantalla kawsanankunapa.”

¹⁹Chashna sielumanta Jesukristu willawaptin, kamachiwaknini Agripa, ñukaka chay willawashkanta kasushkani. ²⁰Primeruka Damasko llaktapi kawsak runakunata yachachir-kanisapa Jesus salvakuk runa kananta. Chaymanta Jerusalenpipish, tukuy Judea partipipish judiyu runakunata, mana judiyu runakunata yachachirkani-sapa. Willarkanisapa uchankunamanta wanashpa Tata Diosta kasushpa kawsanankunapa. Yachachirkanisapa allita rurashpa kawsanankunapa tukuy runakuna yachanankunapa Tata Diosta kreyinankunata.

²¹Chashna yachachikuptini chay chikniwak judiyumasinikuna *Tata Diospa wasinpi apiwashpa wañuchiwa-nayarkansapa. ²²Chashna wañuchiwa-nayaptinkunapish Tata Dios yanapa-waptin kunankaman mana shaykushpa katinilla. Tukuy runakunata, kamachi-kukkunata, mana kamachikukkunatapish yachachiypi katini. Moiseska ñawpa yachachikuk runakunapish killkarkansapa imatami Tata Dios ruranka nishpa. ²³Killkarkansapa Tata Diosmanta shamudu runa sukaman sufrishpa wañunanta chaymanta wañushkanmanta kawsamunanta. Manara ni pi wañushkanmanta kawsamuptinra paymi kawsamurkan amana kutin wañunanpa. Paymi

kawsamurkan judiyu runakunata mana judiyu runakunatapish willanankunapa mana alli rurashkankunamanta perdonanankunata. Tukuy chayllata ñukaka yachachikuni.

**Pabluka munarkan chay
kamachikuk Agripa
Jesukristuta kreyinanpa.**

²⁴Pablucha chayta willaptin chay kamachikuk Festoka sinchita willarkan:
—;Dementumi kanki, Pablucha! Sukaman yachakushpayki dementuyashkanki.

²⁵Chashna Festo willaptin Pablucha willarkan:

—Alli kamachiwaknini Festo, manami dementuchu kani. Allita yuyaykushpayni kuskata willayki. ²⁶Kaypimi judiyukunapa kamachikukninkuna Agripa. Paymi allita yachan tukuy willashkanayni chashna kashkanta. Mana kuchupi pakakushpachu Jesusta wañuchirkansapa. Chayrayku paypa ñawpakninpri mana nima manchakushpura rimani. ²⁷Kamachiwaknini Agripa ¿chay ñawpa yachachikukkuna yachachikuskanta kreyinkichu? Ñuka allita yachani kreyikunaykita.

²⁸Chashna Pablucha tapuptin Agripaka aynirkan:

—Kan tipillata yachachiwashpayki ñuyankichu Jesukristuta kreyinaynita?

²⁹Chashna Agripa willaptin Pablucha aynirkan:

—Tipitapish aypatapish yachachishpayni munayman ñukashina kreyikunaykipa. Munayman tukuy kay uyariwaykak runakunapish Jesukristuta kreyinankunapa. Chashna ñukashina kreyikuptikichi mana munaymanchu ñukashina kadenadu kanaykichipa.

³⁰Chashna Pablucha willaptin Agripaka shayarirkan. Shayariptin Bernisewan gobernador Festoka tukuy chaypi runakunaka shayarirkansapa. ³¹Chay-

pina suk laduman rirkansapa Pablucha rimashkanta kikinkunapura parlak. Parlashpa willanakurkansapa:

—Kay runaka mana nimata rurashkanchu wañuchichinanchikunapa nima karselpi churananchikunapa.

³²Chaypina Agripaka Festota willarkan:

—Atipanchiman kay runataka kachariya mana kikin roygashushka kaptinka chay ashwan sinchi kamachikuk *Sesarman kachanaykipa.

**Roma llaktaman Festo
Pabluta kacharkan.**

27 ¹Chashna Agripaka Festota willashpa yuyarkansapa barkupi Italia partiman Pabluta kachaya. Chaypina paytaka suk presomasinkunawan tantallata kapitan Juliopa makinpi churarkansapa. Chay Julioka chay ashwan sinchi kamachikuk Augustopa tropapa kapitannin karkan. Ñuka Lukaspish paykunawan tantalla rirkana Pabluta yanapanaynipa. ²Ñukaykunawan tantalla rirkana Aristarko. Payka Masedonia partimanta Tesalonika llaktamanta karkan. Chaypina Adramitio llaktapi suk barkupi yaykurkanisapa *Romaman rinaynikunapa. Chay barkupa doyñun *Asia partipi aypa llaktakunapi ratakuyapi ratakuyapi rinayarkan.

³Chay barkupi rishpaynikuna kapitan Julioka alli modopi Pabluta pusharkan. Kayantin Sidon llaktapa barku ratakunapi chayarkanisapa. Chaypi Pablutaka almitirkan amigunkunata rinanpa pasyak paykuna yanapanankunapa.

⁴Sidonmanta llukshiykaptinikuna sinchi wayra tinkuwarwankansapa. Chayrayku Chipre ishla mañan mañanllata rirkansapa. ⁵Chipremanta chimbashpa Silisia partipa Panfilia partipa mañan

mañanllata rirkanisapa. Chashna rishpa Lisia partipi Mira llaktapi chayarkanisapa.

⁶Chay Mira llaktapi kapitan Julio Alejandriyamanta Italiaman rik barkuta tarirkan. Chay barkupi yaykuchiwarkansapa Romaman rinaynikunapa. ⁷Aypa diyakunata wayra tinkuwaptinkuna barkuka allimanta rirkan. Chayrayku sukaman tankaypi tankaypi Kinido llakta ladunpi chayarkanisapa. Chaypina chay wayra idenllata tinkuwaptinkuna Salmon llakta ladunta pasashpa Kreta ishlata vueltashpa rirkanisapa. ⁸Chay ishla mañanta sukaman tankaypi tankaypi rishpaynikuna Buenos Puertos llaktapi chayarkanisapa. Chay llaktaka Lasea llakta ladunllapi karkan.

⁹Chashna wayra tinkuwaptinkuna chay barku mana sinchita puriptin sukaman unayarkanisapa. Manana allinachu karkan chay manllayba yakuta rinaynikunapa. Manana unaynachu illarkan tamya tiempu kananpa. Chayrayku Pabluka chay barku purichik runakunata willarkansapa:

¹⁰—Señorkuna, tamya tiempu kaptin mananami allinachu rinanchikunapa. Chashnalla rishpanchikuna kay barkuka tukuy kargakunawan suminman. Ñukanchikunapish sipikunchimansapa.

¹¹Chaypina soldadukunapa kapitanninka Pabluta mana kreyishpa barkupa doyñunta kapitannintapish kasurkan rinankunallapa. ¹²Buenos Puertospa barkukuna ratakunan mana allichu karkan tamya tiempu barkuka chaypi kiparinanpa. Chayrayku yaka tukuy chay runakuna munarkansapa Fenise llaktaman riyta. Chay llaktaka Kreta ishlapa alli ladunpi karkan. Yuyarkansapa alli kananta chaypi tamya tiempu kiparinaynikunapa.

Chay barkupi riptinkuna sinchi wayrawan tinkunakurkansapa.

¹³Chashna rinaynikunapa yuyaptinkuna kallarirkan chay llaktapa alli

ladunmanta allimata wayrayta. Chayta kawashpankuna barkuta purichikkuna yuyarkansapa atipanankunata riyta. Chayrayku chay llaktamanta llukshish-paynikuna barkuta pusharkansapa Kreta ishla mañanllata. ¹⁴Chashna riptinkuna suk ratullapi sinchi wayra barkuynikunata ishlamanta chay manllayba kocha chawpiman tankarkan. ¹⁵Chay sinchi wayra pushawaptinkuna manana atiparkanisapachu barkuta sinchichiyyta. Chayrayku wayrallana pushawarkansapa.

¹⁶Chashna chay wayra pushawaptinkuna rirkanisapa Kawda ishla mañanta. Chay taksha ishla mañanta riykaptinkuna manana sinchitanachu wayrarkan. Chaypina sukaman trabajashpa chay taksha aysadu kanowata barkupa sawanpi alsashpa churarkanisapa.

¹⁷Chaymanta barku purichik runakuna waskankunawan barkupa armasonninta allita watarkansapa ama wayra wakllichinanpa. Chay yaku ukupi suk playa mowntonanakudu tiyarkan. Chaypa shutin Sirite karkan. Chaypi barku arkakunanta manchashpankuna barkupa wayra pushanan taksha llachapanuk-nata altu kaspimanta templarkansapa. Chayta rurashpankuna tukuy chay tuta sakirkansapa chay wayra maytapis kaptin barkuta pushananpa.

¹⁸Kayantinpish sinchita wayrayllapi katirkan. Chayrayku barku purichik runakuna kallarirkansapa tukuy kargankunata yakupi wishchukuyta.

¹⁹Kimsaynin diya idenlla kaptin paykunalla tukuy ima llashakkunata wishchukurkansapa ama barku suminanpa.

²⁰Aypa diyakunata mana nima intita nima luserukunata kawarkanisapachu. Chay sinchi wayra katiptinlla manana yuyarkanisapanachu kawsayta.

²¹Chaymanta appa diyakunata mana mikushpaynikuna Pabluka tukuy

ñukaykunapa chawpinkunapi
shayarishpa willawarkansapa:

—Kay barkupi purikmasinikuna, alli kanman karkan willashkaynita kasushpa Kreta ishlapi kiparinanchikunapa. Chaypi kiparishpanchikuna mana sufrinchimansapachu karkan. Nima kargakunata wishchunchimansapachu karkan.²² Kunanka allita uyariwayichi. Ama manchakuychichu. Kay barku sumiptinpish manami ni suknikichi wañunkichichu.²³ Ñukaka Tata Diospa wambran kashpayni payta kuyashpa kawsani. Tutapi paypa *angelnin ñukapi rikurishka.²⁴ Willawashka: “Ama manchakuychu, Pabl. Roma llaktapa ashwan sinchi kamachikukpi chayanayki tiyan. Kanraykumi Tata Dioska kay barkupi rikmasikikunatapish wañuymanta salvankasapa.”

²⁵ Chashna chay angel willawashka kaptin amana llakiychinachu. Ñukaka tukuy shunku Tata Diosta kreyishpa allita yachani pay salvawananchikunata chay angel willawashkantashina.²⁶ Tata Dios salvawaptinchikuna kay wayra suk ishlaman churawashunchisapa.

²⁷ Pabl chayta willawaptinkuna ishkay semanana Kreta ishlamanta llukshishkaynikuna karkan. Chaypina chay wayra suk laduman suk laduman pushawaptinkuna chay manllayba Adrea kochapi chayarkanisapa. Chaypi kaptinikuna chawpi tutapi barkuta purichik runakunaka yacharkansapa allpaman chayaykanaynikunata.²⁸ Chayrayku yaku ukuta yachanankunapa mashna metropimi allpaka nishpa metriyarkansapa. Chashna metriyashpankuna yacharkansapa kimsa chunka sokta metropi allpa kananta. Suk ratu washan kashkan metriyashpankuna yacharkansapa ishkay chunka kanchis metrollapina allpa kananta.

²⁹ Chaypina manchakurkansapa yaku ukupi manllayba rumikunapi takakunanku-

nata. Shayachinayashpankuna chusku atun llashak fierrukunata watashpa chay barku washanpi kacharirkansapa. Chaypina Tata Diosta roygarkansapa utkana pakarinanpa.

³⁰ Chaypina chay barkuta purichik runakunaka paykunalla allpaman rishpa nitikunayarkansapa. Chashna nitikuya munashpankuna chay barku sawanpi tiyak kanowata yakuman urayachirksapa. Chay barku puntan partimanta llashak fierrukunata kacharik tukushpa yakuman urayamunayarkansapa.

³¹ Chayta kawashpa Pabluka capitanta tukuy soldadunkunata willarkansapa:

—Kay barkuta purichik runakuna nitikunayaykansapami. Mana paykuna barkupi kipariptinkuna kankunaka mana atipankichichu sipikuymanta kishpiyta.

³² Chashna Pabl willaptin chay soldadukunaka kanowapa waskankunata tipirkansapa yakupi urmananpa.

³³ Chaymanta kayantin pakarinayaykaptin Pabluka tukuy chay runakunata willarkansapa allita mikunankunapa. Willarkansapa:

—Ñami ishkay semanatana sukaman sufrishpaykichi mana allitachu mikushkankichi.³⁴ Chayrayku roygaykichi allita mikunaykichipa. Mikunaykichi tiyan sinchikunaykichipa. Tukuy kankuna kishpinkichi. Niman suk chukchaykichi chinkankachu.

³⁵ Chashna willashpa tukuy chay runakuna Kawaptinkuna Pabluka panta apishpa Tata Diosta agradesirkan. Chashna agradesishpa chay panta pakishpa kallarirkan mikuyta.³⁶ Pabl mikuptin Kawashpankuna tukuy chay runakunapish mana llakishpana mikurkansapa.³⁷ Chay barkupi ishkay pachak kanchis chunka sokta runakuna karkanisapa.

³⁸ Chashna saksanankunakaman mikushpankuna tukuy chay barkupi tiyak *triguta wishchukurkansapa chay barku sawayamunanpa.

**Chay barku playa
montonanakudupi takakuk
rishpa pakikurkan.**

³⁹Chaymanta pakariptin chay barkuta purichik runakuna karumanta allpata kawashpa mana riksirkansapachu maykan llaktami nishpa. Chaypi kawarkansapa suk muyuna playayukta. Yuyarkansapa chayman chay barkuta chayachiyya. ⁴⁰Playaman chayanayashpa chay watadu llashak fierrukunapa waskankunata tipirkansapa yakupi sakinankunapa. Timonpa waskankunata paskarkansapa barkuta tankanankunapa. Chaymanta barkupa uman partipi atum llachapanta templarkansapa wayra pushanarpa. Chaywanna barkuka kallarirkan playaman riyya. ⁴¹Chashna riykashpa yaku ukupi mowntonanakudu playapi chay barku rirkan baranakuk. Chaypina puntan allita baranakuptin olaskuna sukaman takakushpa popanta pakichirkan.

⁴²Chaypina soldadukunaka tukuy preso runakunata wañuchinayarkansapa ama waytashpa nitikunankunapa. ⁴³Chashna wañuchinayaptinkuna chay kapitanka Pabluta salvanayashpa soldadunkunata micharkansapa ama ni pita wañuchinankunapa. Willarkansapa tukuy waytay yachakkuna yakuman wishchunakunankunapa waytashpa allpaman chayanankunapa. ⁴⁴Chaymanta tukuy mana waytay yachakkunata willarkansapa barkupa pakikudu kaspinkunapi apikushpa allpaman chayanankunapa. Chashna chay kapitan willawaptinkuna tukuy ñukaykuna sipikuymanta salvanakushpaynikuna allpaman chayarkanisapa.

**Malta ishlapi kimsa killata chay
runakuna kiparirkansapa.**

28 ¹Chashna tukuy ñukaykuna allpapi chayashpaynikuna yacharkanisapa chay ishlapa shutin

Malta kananta. ²Chay ishlapi kawsak runakuna tukuy ñukaykunata kushikushpa yanapawarkansapa. Sukaman tamyaykaptin sukaman chiri kaptin chay runakuna ninakurkansapa. Aypata yantachashpankuna nina rawraptin kayawarkansapa mashakuk. ³Chaypina Pablu suk tipi chakidu yantata ninapi churaykaptin suk machakuy ninamanta kishpishpa makinpi apikurkan. ⁴Chay machakuy Pablupa makinpi warkunakuptin kawashpa chay ishlapi kawsak runakuna willanakurkansapa:

—Ichará kay runaka suk runata wañuchishka. Chayrayku yakumanta kishpiptinpish diosninchí munaptin wañunan tiyan.

⁵Chaypina Pabluka makinta tapishpa chay machakuya ninapi wishchukurkan. Chay machakuy mukuptinpish Pabluta mana nimanachirkanchu. ⁶Chay runakunaka shuyarkansapa Pablupa makin punkiptin raslla wañunanta. Chaymanta sukaman shuyashpankuna kawarkansapa mana nimanachinanta. Chaypina chikan layatana yuyaykushpa kallarirkansapa rimayta Pablu suk dios kananta.

⁷Chay ishlapi kamachikuk runapa mana sunipichu terrenunkuna tiyarkan. Chay kamachikukpa shutin karkan Publio. Payka allita chaskiwashpankuna kimsa diyata sukaman yanapawarkansapa.

⁸Chaypina yacharkanisapa Publiopa tatan kalentorashpa kicha unkuywan kananta. Chayta yachashpa Pabluka kawak rishpa Tata Diosta roygarkan sanuyachinanpa. Chaymanta ishkantin makinkunawan llankaptin chay runaka sanuyarkan. ⁹Publiopa tatanta sanuya-chishkanta yachashpa aypa unkudukuna Pabluman rirkansapa paykunatapish sanuyachinankunapa. Tukuyta sanuya-

chirkansapa.¹⁰Chaypina chay runakuna aypa tiyapushkankunata kuwarkansapa. Chaymanta chay ishlamanta llukshiptinikuna tiyapunankunata kuwarkansapa puriynikunapi mana nima illawanankunapa.

**Pablukurkana
Ishkay watata Roma llaktapi Pablukurkana
yachachikurkan.**

¹¹Malta ishlapi kimsa killata kiparishkaynikunawasha suk barkupi yakyurkanisapa. Chay barkuka Alejandriya llaktamanta karkan. Chay ishlallapi chay barkupish tukuy chay tamya tiempu karkan. Puntanpi tiyarkan ishkay ruradu diosninkuna. Sukpa shutin karkan Kastor sukpa Poluk.

¹²Chashna rishpaynikuna Sirakusa llakta barku ratakunapi chayashpa kimsa diyata kiparirkanisapa.

¹³Chaymanta chay barkupi yaku mañan mañanllata rirkanisapa Regio llaktapi chayanaynikunakaman. Kayantin uraymanta wayra tiyarkan. Chay alli wayra pushawaptinkuna suk diya washan Puteoli llaktapi chayarkanisapa. ¹⁴Chay llaktapi *Jesukristuta kreyikmasinikunata tarirkanisapa. Paykunaka invitawarksapa suk semanata chaypi kiparinaynikunapa. Chaymanta allpata purishpa kallarirkanisapa *Romaman ryta.

¹⁵Chaypina Romapi Jesukristuta kreyikmasinikuna yacharkansapa riyanaynikunata. Chaypina tinkuwaksapa shamushpankuna sukkuna shuyawarksapa Foro de Apio plasapi. Sukkuna rirkansapa Tres Tabernaskaman tinkuwaksapa. Paykunata kawashpa Pabluka Tata Diosta agradesishpa kushikurkan.

¹⁶Chaymanta Romapi chayaptinikuna chay kapitanca presonkunata suk kapitanpa makinpi churarkansapa. Payka Pabluta almitirkan suk wasipi kawsananpa chaypi suk soldadulla kuydananpa.

**Ishkay watata Roma llaktapi Pablukurkana
yachachikurkan.**

¹⁷Chaymanta kimsa diya washan Roma llaktapi kashpaynikuna Pabluka *judiyukunapa kamachikuk runakunata kayachirkan. Paykuna chayaptinkuna Pabluka willarkansapa:

—Wawkinikuna, ñukaka mana nimata rurashkanichu Jerusalenpi judiyumasinchikuna chikniwanankunapa. Tukuy chay ñawpa awilunchikuna amañashkankunata allita rurashkani. Chashna allita ruraptinipish judiyumasinchikuna chikniwashpa *romano kamachikukkunapa makinkunapi kukuwashkasapa.

¹⁸Chay romano awtoridarkuna sukaman allita tapuarkansapa yachanayashpa mana alli rurashkaynita. Paykunaka mana nima wañuchichiwanankuna laya uchaynita tarirkansapachu. Chayrayku munarkansapa kachariwayta. ¹⁹Chashna kachariwanayaptinkunapish chay chikniwak runakuna mana nima layapi munarkansapachu kachariwanankunapa.

Chayrayku ñukaka romano kamachikkunata roygarkanisapa kachamuwanankunapa chay ashwan sinchi kamachikukpi rikurinaynipa. Munarkani kikin willawanarpa uchayukchu manachu kani nishpa. Chashna judiyumasinchikuna chatawaptinkunapish ñuka paykunataka mana nimata chatanayani-chu. ²⁰Chayrayku kankunata kayachishkaykichi tukuy chayta willanaynipa. Ñukanchi judiyu runakuna sukaman shuyashkanchisapa Tata Diosmanta salvakuk runa shamunanta. Pay shamushkanta yachachikushkaynirayku kadenawan watadu kani.

²¹Chashna Pablukurkana willaptinkuna chay tantanakudu runakunaka willarkansapa:

—Judeapi kawsak judiyumasinchikuna mana nima kartata killkamuwash-

kasapachu kanta chatashushpankuna. Suk runakuna Judeamanta chayamush-pankuna mana willawashkasapachu mana alli rurashkaykikunata.²²Kunan parlachiwaysapa yachanaynikunapa imatami yuyaykanki nishpa. Tukuy partimanta runakuna willawansapa yachachikunayki mana alli kananta.

²³Chashna chay runakuna willashpan-kuna suk diyata churarkansapa shamunankunapa kashkan Pablukan parlak. Chaymanta chay churashkan diya Pablukawsanan wasinman aypa runakuna shamurkansapa. Chay diya tutamantapacha tardikaman Pabluka yachachirkansapa imashnami Tata Diospa mandunpi yaykunchisapa nishpa. *Moisespa kamachikunkunata ñawpa yachachikkunapa killkadunkunata yachachikushpa entiendichirkan-sapa Jesus Tata Diosmanta shamudivsalvakuk runa kananta.

²⁴Chashna Pabluka yachachiptinkuna sukkuna kreyirkansapa sukkuna mana.

²⁵Chashna sukkuna mana kreyikunayshpankuna llukshiykarkansapano. Chaypina Pabluka willarkansapa:

—Tata Diospa Espiritun chay ñawpa yachachikuk Isaiyasta willarkan chay ñawpa awilunchikunata willanankunapa:²⁶“Rillay chay mana kasuwak runakunata willak:

‘Kankuna alli yachachikunaynita uyarishpapish mana entiendinki-chichu.

Chay alli rurashkaynita kawashpay-
kichipish mana entiendinkichichu
imaraykumi rurashkani nishpa.

²⁷Kay runakunapa shunkunkuna
sinchi likidumi.

Rinrinkunata wichkansapa ama
uyariwanankunapa.

Ñawinkunatapish wichkansapa alli
rurashkaynita ama kawananku-napa.

Chayrayku mana atipansapachu
rimashkaynita entiendiyta.

Mana atipansapachu ñukaman
shamuya sanuyachinayniku-napa.’’

²⁸Chashna chay ñawpa yachachikuk Isaiyas rimaptin kunanka ñuka willaykichi: Kunan diyamanta mana judiyu runakunata yachachishasapa Tata Dios paykunatapish uchankunamanta perdonashpa salvanankunata. Chashna yachachikuptini paykuna kreyikunka-sapa.

²⁹Chashna Pabluka willaptinkuna chay judiyu runakuna kikinkunapura sukaman ayninakuyipi kutirkansapa.

³⁰Chaymanta Pabluka chay alkiladu wasipi ishkay watata kiparirkan. Chay wasipi pasyak rik runakunata chaskik-sapa. ³¹Mana ni pi micharkanchu yachachikuptin. Allita yachachirkansapa Jesusta kreyishpa Tata Diospa mandunpi kawsanankunapa.

Chayllata ñuka Lukas killkashkani.

ROMANOS

PABLУ ROMA LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

Pablu kay kartata Roma llaktapi
kawsak wawkinkunata
paninkunata killkarkan.

1 ¹Ñuka Pablu *Jesukristuta sirvik
kashpayni kay kartata killkaykayki-
chi. Tata Dios akllawashpa kachawar-
kan tukuy mayta rishpa salvawananchi-
kuna rimananta yachachikunaynipa.

²Ñawpa tiempu Tata Dios alli
yachachikuk runakunata willarkansapa
chay salvawananchikuna rimananta
killkanankunapa. ³Chay rimananka
willawanchisapa Señorninchi Jesukristu
Tata Diospa wambran shamenanta.
Chay killkadu rimananshina payka
shamurkan ñawpa kamachikuk Davidpa
mirakninmanta nasik runa kananpa.
⁴Chaymanta Jesukristu wañushkan-
manta kawsamuptin Tata Diospa alli
rurak Espiritu tukuy runakunata
riksichirkansapa tukuy layata atipak
Tata Diospa wambran kananta.

⁵Jesukristu ñukata yanapawashpa
kachamuwashka tukuy maypi yachachi-
kushpa payta kushichinaynipa. Chashna
yachachikuptini aypa runakuna payta
kreyishpa kasunankunapa. ^{6,7}Tata Dios
kankuna *Roma llaktapi kawsakkunata-
pish sukmanta kuyashushpaykichi
akllashushkankichi Jesukristuta

kreyishpa wambrankuna kanaykichipa.
Chayrayku munani Tatanchi Dios
Señorninchi Jesukristu yanapashunayki-
chipa kushichishunaykichipa.

**Pablu Roma llaktaman
munarkan riyta.**

⁸Manara nimata willashpayni kayta
willaykichi: Tukuy llaktakunapi
rimansapa kankuna allita Jesukristuta
kreyinaykichita. Chayrayku Jesukristu
yanapawaptin Tata Diosta sukmanta
agradesini.

⁹Ñuka tukuy shunku Tata Diosta
sirvishpa kawsani yachachikushpa
paypa wambran Jesukristu salvawananchikunata.
Tata Dioska allita yachan
tukuy oras mana shaykushpa royanaynita
Tata Dios yanapashunaykichipa.

¹⁰Roygani Tata Dios munashpa
yanapawanana rinaynipa kawaknikichi.
¹¹Sukman muñani kawaynikichita
yachachinaynipa Jesukristuta ashwan
allita kreyishpa kawsanaykichipa.

¹²Kankunapi chayashpayni muñani
animuchinakunanchikunapa
Jesukristuta ashwan allita kreyinanchikunapa.

¹³Wawkinikuna, paninikuna, muñani
yachanaykichipa aypa kuti munashkani
riyta kawaknikichi. Chashna munash-

paynipish kunankaman manara atipash-kanirachu riyta. Aypa llaktakunapi yachachikuptini aypa mana *judiyu runakuna Jesukristuta kreyishkasapa. Kunanka llaktaykichiman rinayani chaypipish aypa runakuna Jesukristuta kreyinankunapa.¹⁴Tata Dios kachamuwashka tukuy runakunata yachachinay-nipa. Chayrayku *griego runakunata mana griego runakunatapish, tukuy laya alli yachak runakunata, mana nima yachak runakunatapish yachachinayni tiyan.¹⁵Chayrayku sukaman munani kankuna Romapi kawsakkunatapish yachachiynikichita Jesukristu salvak kananta.

**Tata Dios tukuy Jesukristuta kreyik
runakunata uchankunamanta
salvankasapa.**

¹⁶Mana nima pinkakunichu yachachikuya Jesukristu uchanchikunamanta salvawananchikunata. Chashna yachachikuptini aypa runakuna Jesukristuta kreyishpa kawsansapa. Paykuna judiyu runakuna mana judiyu runakunapish Jesukristuta kreyiptinkuna Tata Dios uchankunamanta perdonansapa.¹⁷Tata Diospa killkadunpi riman: “Tata Diosta kreyishpa kawsak runakuna paywan tantalla kawsankasapa.” Chayrimananpi Tata Dios yachachiwanchisapa payta kreyishpalla kawsaptinchikuna uchanchikunamanta perdonawananchikunata.

**Tata Dios tukuy mana allita
rurashpa kawsak runakunata
kastigankasapa.**

¹⁸Mana alli rurak runakuna mana munansapachu Tata Diospa rimananta kreyiyta. Chaymanta sukkunata pantachichinsapa ama kreyinankunapa. Chayrayku sielupi kawsak Tata Diosnin-

chi paykunata sukaman kastigankasapa.¹⁹Kikin Tata Dios paykunata tukuy rurashkanta allita kawachiptinkuna atipanmansapa payta riksiyta.²⁰Tata Dios kay allpata rurashkanmantapacha tukuy runakuna atipanchisapa yachayta pay mana tukuyniyuk atipak Dios kananta. Mana payta kawashpanchikunapish tukuy rurashkanta kawashpanchikuna atipanchisapa yachayta Tata Dios tiyananta. Chayrayku chay mana alli rurak runakuna mana atipansapachu rimayta Tata Dios mana tiyananta.

²¹Chay runakuna Tata Dios tiyananta yachaykashpankunapish mana munashkasapachu kuyashpa kushichiyta. Nima munashkasapachu agradesiyta. Ashwan ashwanta mana allikunata yuyaykushpa kawsansapa. Chayrayku yuyayninkuna tuta likidushina kiparin.²²Alli yachak kanankunata rimashpankunapish mana nima yachak tukushkasapa.²³Mana tukuyniyukta kawsak alli yachak Tata Diosta mana munarkansapachu kuyayta. Chayrayku wañuya yachak runakunashina, pishkillukunashina, chusku chakiyuk animalkunashina, allpapi aysanakushpa purik animalkunashina ruradukunata kuyarkansapa.

²⁴Chayrayku Tata Dios chay runakunata Kawapayashpa manana michansapanachu kikinkuna mana alli munanan-kunallata rurashpa kawsanankunapa. Sukwan sukwan pinkakuna layata uchallikushpa kawsansapa.²⁵Tata Diospa alli rimananta mana kasuya munashpankuna llulla rimanata munashkasapa kasuya. Tata Dios rurashkanllata kuyashpa kawsashkasapa. Tukuy laya rurak Tata Diosta mana kuyashkasapachu. Paykuna chashna kawsaptinkunapish ñukanchikuna Tata Diossalata kuyananchikuna tiyan.

²⁶Paykuna mana Tata Diosta kuyanyaaptinkuna payka Kawapayashpa

manana michashkasapanachu kikinkuna pinkakuna layata ruranankunapa. Warminkunapish mana allikunata rurayta munashpankuna paykunapura-lla uchallikushpa kawsansapa.

²⁷Chashnashina chay mana alli rurak runakunapish warminkunawan mana allita kawsayta munashpankuna ullkupuralla warmiwanshina kuyanakushpa uchallikushpa kawsansapa. Ullumasinkunawan pinkakuna layata ruransapa. Chay runakuna uchankunaryku sukaman unkuywan llakishpa kawsansapa.

²⁸Mana Tata Diosta riksiya munaptinkuna Tata Dioska Kawapayashpa manana michashkasapanachu mana alli yuyanankunata rurashpa kawsanankunapa.

²⁹Paykuna tukuy laya mana allikunata rurashpa kawsansapa. Sukaman uchallikushpa tiyapuykaptin ashwanta munashpa runamasinkunata chiknishpa kawsansapa. Sukaman runakunapa imankunata munashpa makanakushpa wañuchikushpa llullachikushpa piñanakushpa washanchanakushpa kawsansapa. ³⁰Sukpa sukpa mana allita rimashpa Tata Diosta chiknishpa awtoridarkunata rabyachishpa sukaman kreyinakushpa kikinkunalla alli kanankunata yuyashpa kawsansapa. Sukaman mana alli ruranata yuyashpa ruransapa. Tatankunata mana kasunayashpa kawsansapa.

³¹Tata Diospa rimananta mana entiendinayansapachu. Kikinkuna rimashkunkunata mana ruransapachu. Mana ni pita kuyansapachu. Mana ni pita perdonanayansapachu. Mana ni pita llakichinsapachu. ³²Chay laya runakuna allita yachansapa Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata kastigaptin wañunankunata. Chayta yachaykashpankunapish mana allita

rurashpalla kawsansapa. Kushikunsapa runamasinkuna mana allita ruraptinkuna.

**Suknin diya Tata Dios
willawashunchisapa pimi allita
rurashka pimi mana allitachu
rurashka nishpa.**

2 ¹Chayrayku kankuna pipish kashpaykichi ama runamasikichita piñakushpa chataychichu mana alli rurak kanankunata kankunapish chay layalla kashpaykichi. Chashna runamasikichita chatashpaykichi kikikichilla chatanakuykankichi.

²Allita yachanchisapa Tata Dios alli rurak kashpa tukuy mana alli rurak runakunata kuskanpi kastiganankunata.

³Kankuna mana allita ruraykashpaykichi runamasikichita piñakushpa chatashpaykichi ama yuyaychichu Tata Diospa kastigunmanta kishpiyta. ⁴Tata Dios mana shaykushpa mana piñakushpa sukaman kuyashuptikichipish payta sukaman washanchaykankichi. Mana entiendinkichichu Tata Dios sukaman kuyashushpaykichi yanapashunaykichita uchaykichita wanashpa payllata kreyishpa kawsanaykichipa.

⁵Suknin diya Tata Dios tukuy runakunata kuskata willankasapa pimi allita rurashka pimi mana allitachu rurashka nishpa. Chay diya sinchi shunku kaptikichi mana uchaykichimanta wananaaptikichi Tata Dioska sukaman kastigashunaykichi tiyan. ⁶Chaypina Tata Dios suktapish suktapish alli rurashkanchikunaryku mana alli rurashkanchikunaryku pagarawashun-chisapa.

⁷Tata Dios tukuy mana sampayashpa alli rurak runakunata, tukuy payta kushichik kuyak runakunata sielman pushankasapa mana tukuyniyukta paywan kawsanankunapa. ⁸Chaymanta

Tata Dios tukuy kikinkuna munashkan-kunata rurak runakunata, tukuy mana alli rurak runakunata, tukuy paypa rimananta mana kasunayak runakunata sukaman piñakushpa kastigankasapa.
⁹Tukuy mana alli rurak runakuna *judiyu mana judiyu kashpankunapish sukaman llakishpa sufrishpa kawsanka-sapa.

¹⁰Chaymanta alli rurak runakunata judiyu mana judiyu kaptinkunapish Tata Dios kushichishpanguna willanka-sapa alli rurak kanankunata. ¹¹Pipish kaptinchikuna Tata Dios tukuy runaku-nata idenllata kuyawanchisapa.

¹²Mana *Moisespa kamachikunanku-nata yachashpa uchallikuk runakunata mana Moisespa kamachikunanta yachaktashina Tata Dios kastigankasapa. Chaymanta Moisespa kamachiku-nankunata allita yachashpa uchallikuk runakunata Tata Dios Moisespa kamachikunankunapi rimashkanshina kastigankasapa. ¹³Tata Dios runakunata mana perdonankasapachu Moisespa kamachikunankunata uyariptinkunalla. Tukuy shunku kasushpa kawsak runaku-nallata perdonankasapa.

¹⁴Chaymanta mana judiyu runakunanta sukkuna Moisespa kamachiku-nankunata mana yachashpapish allita rurashpa kawsansapa. Paykunaka kikinkunallamanta yachansapa allikunata rurayta. ¹⁵Chashna allita rurashpa kawsashpanguna tukuy pita kawachinsapa yuyayninkunapi Tata Diospa kamachikunankunata yachanan-kunata. Yuyayninkunapi yachansapa allita mana allita rurashkankunata.

¹⁶Ñuka Tata Diospa rimananta yachachikushkaynishina suknin diya payka *Jesukristuta willanka tukuy runakunata pakadu rurashkankunata rikurichinanpa. Chaypina mana allita rurashka kaptinkuna kastigankasapa.

Judiyu runakuna Moisespa kamachikunankunata mana kasunayarkansapachu.

¹⁷Kankuna judiyumasinikuna, rimankichi Moisespa kamachikunanku-nata kasushpa kawsanaykichita. Alabanakunkichi Tata Diosta kuyanay-kichita. ¹⁸Tata Diospa munananta allita yachankichi. Moisespa kamachikunanku-nata yachakushpaykichi yachankichi akllayta imakunami alli ruranaykichipa nishpa. ¹⁹Yuyankichi atipanaykichita mana yachak runakunata yachachiya allita ruranankunapa. Yuyankichi tutapishina purik runakunata atipanay-kichita yanapayta. ²⁰Kankuna yachankichi Moisespa kamachikunankuna tukuy alli yachanata yachachiwananchikunata. Chayrayku yuyankichi mana alli yachak runakunata wambrakunatashina atipanaykichita yachachiya.

²¹Sukaman allita yachachikushpayki-chi ¿imapati kankuna chay yachachikunaykichita mana kasunkichi? Yachachikunkichi ama suwakunankunapa. Chayta yachachikuykashpa ¿imapati kankuna suwakunkichi? ²²Yachachikunkichi ama chikan warmiwan uchallikun-nankunapa. Chashna yachachikushpaykichi ¿imapati chikan warmiwan uchallikunkichi? Ruradu dioskunata chiknishpaykichika ¿imapati wasinku-namanta suwakunkichi? ²³Kankuna Moisespa kamachikunankunata yachashpaykichi alabanakunkichi. Chashna alabanakushpaykichi mana chaykunata kasunkichichu. Chashna mana kasushpaykichi Tata Diosta mana nimatashina kawankichi. ²⁴Chayrayku Tata Diospa killkadunpi riman: “Kankuna mana allita rurashpa kawsap-tikichi mana kreyikuk runakuna rimansapa Tata Dios mana alli kananta.”

²⁵Kankuna Moisespa kamachikunana kunata kasushpa kawsaptikichi alli kashka señaladu kanaykichipa. Mana Moisespa kamachikunanta kasushpa kawsashpaykichika yankamanta señaladu kankichi. ²⁶Chaymanta mana señaladu runakuna Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsaptinkuna Tata Dios paykunatapish willankasapa wambrankuna kanankunata.

²⁷Kankuna señaladu judiyu runakuna kaykashpaykichipish mana Moisespa kamachikunankunata kasushpaykichika mana alli rurak runakuna kankichi. Chaymanta mana judiyu runakuna Tata Diosta kasushpa kawsashpankunaka tukuy runakunata kawachinsapa kankunamanta ashwan alli rurak kanankunata. ²⁸Mana señaladu kashkanchikunaraykuchu nima judiyu runakuna nasishkanchikunaraykuchu Tata Diospa wambrankuna kanchisapa. ²⁹Tata Diospa wambrankuna kanchisapa tukuy shunku Tata Diosta kreyishpa kawsashpanchikuna. Mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchiku-naraykuchu Tata Diospa wambrankuna kanchisapa. Judiyu runakuna mana kreyiwaptinkunapish Tata Dios willawanchisapa alli rurak kananchiku-nata.

**Tata Dios allillata
rurashpa kawsan.**

3 ¹Chaymanta *¿ima allitatí surkunchisapa *judiyu runakuna kashpanchikuna? ¿Ima allitatí surkunchisapa señaladu kashpanchikuna?* ²Aypa allikunata surkunchisapa judiyu runakuna kashpanchikuna. Suk allita surkunchisapa Tata Dios judiyu runakunallata rimananta kuwashkanchikunarayku.

³Chaymanta judiyu runakunamanta sukkuna Tata Diosta mana kasushpa

kawsaptinkunapish payka mana shaykushpa tukuy rimashkankunata ruranan tiyan. ⁴Tukuy runakuna llullakuptinkunapish Tata Dioska mana nima llullakushpa allillata rurashpa kawsan. Paypa killkadunpi riman: “A Tata Dios, kanka allillata rimanki. Suk runakuna mana alli kanaykita rimaptinkunapish allillata rurashpa kawsanki.”

⁵Chaymanta ichara suk runakuna rimanmansapa: “Sukaman uchallikushpanchikuna kawachinchisapa Tata Dios sukaman alli rurak kananta.” Chashna kaptinka Tata Dios kastigawaptinchikuna *¿rimanchimansapachu mana allita ruraykananta?* ⁶Mana nima layapi rimanchimansapachu Tata Dios mana alli rurak kananta. Tata Dios mana allita rurashpaka uchallikuk runakunata mana atipanmanchu kastigayta.

⁷Ichara suk runa rimanman: “Ñuka llullakuptinipish Tata Dios kuyawashpa perdonawanka. Perdonawaptin tukuy runakuna rimankasapa Tata Dios alli kananta. Chayrayku llullakuptini Tata Dios mana atipanchu kastigawayta”.

⁸Chashna rimashpa kikinlla llullachinakuykan. Llullakushpa rimansapa: “Tukuy laya mana allikunata ruraypachi runakuna Tata Diosta alabanankunapa”.

Suk runakuna llullachikushpa rimansapa ñuka chashna yachachikunaynita. Tata Dios chay llullakuk runakunata sukaman kastigankasapa.

**Tukuy runakuna
uchasapakuna kanchisapa.**

⁹ *¿Ñukanchikuna judiyu runakuna kashpanchikuna chay mana judiyu runakunamanta ashwan alli rurakchu kanchisapa?* Manami ashwan allichu kanchisapa. Ñukaka ñami yachachishkaykichina tukuy judiyu runakuna tukuy mana judiyu runakunapish uchasapakuna kananchikunata.

¹⁰Tata Diospa killkadunpi willawan-chisapa:

“Mana tiyanchu niman suk alli rurak runa.

Mana niman suk tiyanchu.

¹¹ Mana tiyanchu niman suk alli yachak runa.

Mana niman suk runa Tata Diosta maskanchu.

¹² Tukuy runakuna uchallikushpa Tata Diomanta ashushkasapa.

Mana alli rurak tukushkasapa.

Mana tiyanchu niman suk alli rurak runa.

Mana niman suk tiyanchu.

¹³ Chay mana alli rurak runakunapa rimanankuna iden sepultura kicharidu millanapa laya asnashinami.

Sukaman llullachikushpa kawsan-sapa.

Rimananka machakuypa venenon-shinami.

¹⁴ Sukaman piñayashpa chiknishpa maldishshpa rimansapa.

¹⁵ Utkakushpa kalppansapa runama-sinta wañuchik.

¹⁶ Maytapish rishpa tukuy layakunata wakllichishpa aypa runakunata sukaman llakita kunsapa.

¹⁷ Mana yachansapachu allita rurashpa kushikushpa kawsayta.

¹⁸ Mana yachansapachu Tata Diosta manchayta.”

¹⁹Tata Diospa rimanan chayta rimaptin yachanchisapa payka judiyu runakunata kastiganankunata kamachikunankunata mana allita kasushkankunaryku. Chayrayku mana ni pi Tata Diosta ayniyya atipankasapachu. Tata Dios tukuy kay allpapi kawsak mana alli rurak runakunata kastigankasapa.

²⁰Payka mana ni pita willankasapachu perdonadu kananta *Moisespa kamachikunankunata kasushkanrayku. Tata

Dioska kamachikunankunata kuwash-kanchisapa yachachiwananchikunapa uchasapakuna kananchikunata.

**Jesukristullata kreyishpa
kawsaptinchikuna Tata Dios
perdonawanchisapa.**

²¹⁻²²Kunanka Tata Dios yachachiwan-chisapa pipish kashpanchikuna

*Jesukristullata kreyiptinchikuna perdonawananchikunata. Mana Moisespa kamachikunankunata uyarish-kanchikunarykuchu perdonawanchisapa. Moiseswan ñawpa alli yachachi-kukkuna chayllata yachachikurkansapa.

²³Tukuy runakuna uchayuk kanchi-sapa. Chayrayku mana atipanchisapachu Tata Diospa munananta rurashpa kushichiyya. ²⁴Chaymanta Jesukristu uchanchikunaryku wañurkan Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna mana nimata pagaraptinchikuna perdonawananchikunapa. ²⁵Tata Dios munaptin Jesukristu yawarninta ichashpa wañurkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Jesukristu ñukanchikunaryku wañushkanta kreyiptinchikuna Tata Dios perdonawanchisapa.

Tata Dios ñawpa tiempu kreyik runakunatapish kuyashpankuna mana piñakushpa perdonarkansapa Jesukristu shamunanta yuyashpa. Chashna paykunata perdonashpa Tata Dios kawachiwanchisapa alli rurak kananta.

²⁶Kunanpish Tata Dios kawachiwanchisapa alli rurak kashpa perdonawananchikunata. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios ñami atipanna tukuy Jesukristuta kreyik runakunata perdonawayninchikunata.

²⁷Tata Diospa kamachikunankunata mana kikinchikunallachu atipanchisapa kasuya. Jesukristullata kreyiptinchikuna Tata Dios perdonawanchisapa. Chashna Tata Dios perdonawaptinchis-

kuna mana atipanchisapachu alabana-kuya. ²⁸Chayrayku yachanchisapa Jesukristullata kreyishpa kawsaptinchikuna Tata Dios perdonawananchiku-nata. Mana Moisespa kamachikunanku-nata kasushkanchikunaryakuchu perdonawanchisapa.

²⁹¿Tata Dios judiyu runakunallatachu perdonawashunchisapa? Manami. Judiyu runakuna mana judiyu runaku-napish Jesukristuta kreyiptinchikuna Tata Dioska perdonawanchisapa. ³⁰Tata Dioska suklallami. Chayrayku tukuy Jesukristuta kreyik runakunata perdonawanchisapa judiyu mana judiyu runakuna kaptinchikunapish.

³¹Chaymanta Jesukristullata kreyish-panchikuna ichara yuyanchimansapa Tata Diospa kamachikunankuna mana nima kananta. Mana allichu chayta yuyananchikunapa. Jesukristuta kreyishpanchikuna yachanchisapa Tata Diospa kamachikunankuna alli kananta.

Tata Dios Abrahamta perdonarkan allita kreyishkanrayku.

4 ¹Ichara tapunakunchimansapa: ¿Imatatá rurarkan ñawpa awilun-chikuna Abraham Tata Dios perdonan-narpa? ²Abraham allita rurashkan-ray-kulla Tata Dios perdonashka kaptinka sukaman kikinlla alabanakunman karkan. Chashna kaptinka Tata Dios mana willanmanchu karkan perdonan-narpa.

³Tata Diospa rimanan willawanchi-sapa: “Abrahamka Tata Diosta kreyirkán alli rurak alli perdonakuk kananta. Chayrayku Tata Dios willarkan uchankunamanta perdonadu kananta.”

⁴Mash uyariwaychi. Suk runa patronpi trabajashpa trabajunpa chaninta chaskin. Chay trabajunpa chaninka mana regaluchu. Patronnin trabajashkanrayku pagaranan tiyan.

⁵Chaymanta ñukanchikuna mana atipashpanchikuna allita rurashpa kawsayta tukuy shunku kreyinanchikuna tiyan Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunata.

Chashna kreyiptinchikuna Tata Dios kikin munashpa perdonawanchisapa.

⁶Ñawpa kamachikuk Davidpish rimarkan suk runa mana allita rurashpa-pish sukaman kushikun Tata Dios perdonadu kananta rimaptin. ⁷Davidka rimarkan:

“Tata Dios uchanchikunata perdonawaptinchikuna sukaman kushikunchisapa.”

⁸ Tata Dios manana uchanchikunata yuyaptin sukaman kushikunchi-sapa.”

⁹¿Tata Dios pikunatati uchankunamanta perdonanka? ¿Señaladu ¹⁰judiyu runakunallatachu perdonanka?

¿Manachu Tata Dios mana judiyukunatapish perdonanka? Ñami willashkayki-china: Tata Dios Abrahamta willarkan kreyishkanrayku perdonadu kananta.

¹⁰¿Aykapití Abrahamta chayta willarkan? Manarapish señałachinakup-tinra Tata Dioska Abrahamtaka willarkan perdonadu kananta. Mana señałachinakushkanwashachu chayta willarkan.

¹¹Abrahamta perdonashkanwasha Tata Dios willarkan señałachinaku-narpa. Chayrayku Abrahamka yacharkan Tata Diosta kreyiptin perdonashkanta. Chashna modomanta aypa mana señaładu runakuna Tata Diosta kreyiptinkuna paykunatapish perdonankasapa. Chay mana señaładu runakunapish Abrahamma mirakninku-nashinami. ¹²Abraham manara señałachinakushpara Tata Diosta kreyishkanrayku paypa wambran karkan. Ñukanchikuna señaładu judiyu runakunapish Tata Diosta kreyishkan-

chikunarayku Abrahampa mirakninku-nashina kanchisapa.

Abraham kreyirkan Tata Dios tukuy willashkanta rurananta.

¹³ Abrahamka kreyirkan Tata Dios tukuy laya atipak kananta. Chayrayku Tata Dios Abrahamta willarkan paypa mirakninkuna tukuy allpapi kawsak runakunata kamachinankunapa. Mana *Moisespa kamachikunankunata kasushkamraykuchu Tata Dios Abrahamta willarkan mirakninkuna tukuy runakunata kamachinankunapa. Abraham kreyikushkanrayku Tata Dios perdonashpa willarkan alli rurak kananta.

¹⁴ Tata Dios ñukanchikunatapish mana Moisespa kamachikunanta kasushkan-chikunaraykuchu yanapawanchisapa. Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaraykulla Tata Dios yanapawaptinchikunaka yankamanta payta kreyinchimansapa karkan. Llullakushpa Tata Dios willawanchi-mansapa karkan kreyiptinchikuna yanapawananchikunata.

¹⁵ Moisespa kamachikunankunata mana kasuya atipaptinchikuna Tata Dioska kastigawananchikuna tiyan. Tata Dios kamachikunankunata mana Moisesta kushka kaptinka mana yachanchimansapachu uchasapa kananchikunata. ¹⁶ Chayrayku Tata Dioska kikin munashpa suk regulata kuwananchikunashina perdonawanchisapa. Tata Dios perdonawanchikunata kreyiptinchikuna payka iden Abrahamtashina perdonawanchisapa. Mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaraykuchu Tata Dioska perdonawan-chisapa. Tata Dios Abrahamtashina perdonawaptinchikuna Abrahampa mirakninkunashina kanchisapa.

¹⁷ Abrahamka allita kreyirkan Tata Dios wañudukunata kawsachimunanta. Kreyirkan Tata Dios rimashpalla mana

tiyashkanmanta tukuy layata rurashkanta. Chayrayku Tata Dios Abrahamta willarkan: "Aypa llaktaku-napi kawsak runakunapa tatankuna-shina kanayki tiyan."

¹⁸ Tata Dios Abrahamta willarkan warmin wawayananta. Willarkan chay nasik wambranmanta aypata mirananpa. Chashna Tata Dios willaptin Abraham viejuna kaykashpapist mana shaykushpa kreyirkan Tata Dios willashkanta rurananta. Chaymanta Tata Dios willashkanshina Abrahampa mirakninkuna aypa tiyarkan.

¹⁹ Abraham yaka pachak watayuk kaykashpapist allillata kreyirkan Tata Dios willashkanta rurananta. Payka warminwan pakta vieju kashpankuna mallinakurkansapa manana atipanankunata wambrayuk kayta. Chashna mallinakushpanapish Abraham kreyirkanlla warmin Sara suk wambrata wawayananta. ²⁰ Abraham allita kreyirkan Tata Dios willashkanta rurananta. Chashna ashwan ashwanta kreyishpa payllata alabarkan. ²¹ Tata Diosta kushichishpalla allita kreyirkan atipananta willashkanta ruraya. ²² Chayrayku Tata Dioska perdonashpa willarkan alli rurak kananta.

²³ Tata Dios killkadunpi mana Abrahamllapachu rimarkan alli rurak kananta. ²⁴ Señorninchi *Jesukristuta kawsachimuk Tata Diosta kreyiptinchikuna ñukanchikunatapish willawanchisapa perdonadu kananchikunata.

²⁵ Señorninchi Jesukristu wañurkan uchanchikunaryku. Wañushkanmanta kawsamurkan Tata Dios uchanchikunanta perdonawananchikunata.

Tata Dios perdonawaptinchikuna kushikunchisapa.

5 ¹Kunanka Señorninchi *Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios perdonawashkanchikunata kreyishpan-

chikuna paywan tantalla kushikushpa kawsanchisapa. ²Chashna Jesukristurayku Tata Dios perdonawananchikunata allita kreyiptinchikuna payka sukaman yanapawanchisapa. Sukaman yanapawananchikunata yachashpa kushikunchisapa. Chaymanta sukaman kushikunchisapa yachashpa paywan tantalla allimata kawsananchikunata.

³Chayta yachashpanchikuna sukaman padesishpanchikunapish kushikushun-chisapalla. Padesishpanchikuna ashwan ashwanta yachakunchisapa mana shaykushpa Jesukristuta kreyishpa kawsayta. ⁴Chashna Jesukristuta ashwan allita kreyishpa kawsashpanchikuna ashwan alli rurak runakuna tukunchisapa. Ashwan ashwanta yachanchisapa Tata Dioswan mana tukuuyiyukta kawsananchikunata. ⁵Tata Dios Espiritunta kuwaptinghikuna yachanchisapa kuyawananchikunata. Tukuy chayta yachashpanchikuna padesishpanchikunapish mana pinkakunchisapachu.

⁶Ñawpa tiempu mana atiparkanchisapachu mana alli rurananchikunamanta kishpiyta. Chayrayku Tata Dios munashkan tiempu Jesukristu uchanchikunarayku wañurkan.

⁷Mana aypa runakuna animukunmansapachu wañuya runamasinpa lugarninpi chay runamasin alli rurak kaykaptinpish. Ichara suk runa animukunman wañuya suk kuyanan runa ama wañunarpa. ⁸Chaymanta ñukanchikuna sukaman mana alli rurak kaykaptinchikunapish Jesukristu ñukanchikunaryku wañurkan. Chashna ñukanchikunaryku wañuptin yachanchisapa Tata Dios sukaman kuyawananchikunata.

⁹Jesukristu yawarninta ichashpa wañushkanrayku Tata Dios uchanchikunamanta perdonawashpanchikuna

kastigawananchikunamantapish salvawashunchisapa. ¹⁰Tata Diosta chiknik runakuna kaykaptinchikunapish wambran Jesukristuka wañurkan Tata Dioswan kuyanakushpa kawsananchikunapa. Paywan kuyanakushpa kawsaptinchikuna Jesukristu ñukanchikunawan tantalla kawsashpa uchanchikunamanta salvawanchisapa. ¹¹Manami salvawanchisapallachu. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dioswan kuyanakushpa kawsanchisapa. Chayrayku sukaman kushikushpa kawsanchisapa.

Ñawpa awilunchi Adanshina mana alli rurak kanchisapa.

¹²Ñawpa awilunchikuna Adan kallarirkan uchalllikuyta. Uchalllikushkanrayku kallarirkan viejuyayta wañunankaman. Chashnamanta tukuy mirakninkunapish uchalllikushkanchikunaryku wañunchisapa.

¹³Manara *Moisespa kamachikunkuna tiyaptinpish tukuy runakuna uchalllikurkansapa. Manara Moisespa kamachikunkunkuna killkadu tiyaptinra mana yacharkansapachu uchankunaryku ima kastigutami chaskinkasapa nishpa. ¹⁴Chay runakuna kastigunta mana yachashpangunapish Adanpa tiempunmantapacha Moisespa tiempunkaman uchankunaryku wañuksapa. Mana Adanshina uchalllikushpangunkunapish mana allita rurashkankunaryku wañuksapa. Adan yuyachiwanchisapa Jesukristu shamananta uchanchikunamanta salvawananchikunapa.

¹⁵Adan uchalllikushkanrayku mana atipanchisapachu wañuymanta kishpiyta. Tata Dioslla sukaman kuyawashpanchikuna atipan wañunanchikunamanta salvawayninchikunata. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios kikin munashpa uchanchikunamanta perdonawanchisapa paywan tantalla kawsananchikunapa.

¹⁶Ñawpa awilunchi Adan uchallikushkanmantapacha tukuy runakuna uchallikushpa kawsanchisapa. Chayrayku Tata Dios kastigawananchikuna tiyan. Chaymanta Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios atipan tukuy laya mana alli rurananchikunamanta perdonawayninchikunata. ¹⁷Awilunchi Adan uchallikushkanrayku tukuy runakuna wañunanchikuna tiyan. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios kikin munashpa sukaman kuyawashpanchikuna perdonawanchisapa. Tata Dios perdonawaptinchikuna atipanchisapanana allita rurashpa kushikushpa kawsayta.

¹⁸Ñawpa awilunchi Adan uchallikushkanrayku Tata Dioska tukuy runakunata kastigawananchikuna tiyan. Chaymanta Jesukristu wañushkanrayku Tata Dioska tukuy runakunata atipan perdonayta. ¹⁹Ñawpa awilunchi Adan Tata Diosta mana kasushkanrayku aypa runakuna uchallikushpa kawsansapa. Chaymanta Jesukristu Tata Diosta allita kasushkanrayku Tata Dioska aypa runakunata perdonawanchisapa.

²⁰Tata Dios kamachikunkunata Moisesta kurkan tukuy runakuna yachananchikunapa uchasapa kananchikunata. Uchasapa kaptinchikunapish Tata Dios perdonawashpanchikuna ashwanta kawachiwanchisapa kuyawananchikunata. ²¹Sukaman uchallikushpa kawsashkanchikunaryku wañunanchikuna tiyan. Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna Jesukristurayku uchanchikunamanta perdonawanchisapa paywan sielipi mana tukuuniyukta kawsananchikunapa.

Jesukristullata kreyishpanchikuna allita rurashpa kawsashunchisapa.

6 ¹Kunanka ¿imatáti rimashunchisapa? ¿Ashwanta uchallikushpalla-chu kawsashunchisapa Tata Dios

ashwanta kuyawashpanchikuna perdonawananchikunapa? ²Amana uchallikupachinachu. Suk runa wañudu kashpa manana uchallikunachu. Ñukanchikunapish wañudu runashina amana uchallikupachinachu. ³¿Manachu yachankichi ñukanchikuna bawtisakushpa *Jesukristuwantantakanuskanchikunata? Chayrayku suk wañudu runashina manana uchallikushpanachu kawsananchikuna tiyan. ⁴Bawtisakushpanchikuna Jesukristuwantalla wañudu pampadushina kashkanchisapa. Pampadushina kaptinchikuna Tata Dios tukuy laya atipak kashpa Jesukristuta kawsachimushkanshina ñukanchikunatapish yanapawanchisapa mushuk kawsayta kawsananchikunapa.

⁵Jesukristuwantalla wañudushina kanchisapa amana uchallikushpa kawsananchikunapanana. Paywan tantalla kawsachimudushina kanchisapa mushuk kawsayta kawsananchikunapanana. ⁶Yachanchisapa Jesukristuwantalla kruspi timbidushina kashkanchikunata. Paywan tantalla wañudushina kashpanchikuna manana uchallikushpanachu kawsashunchisapa. Kunanka ñami atipanchisapanana allita rurashpa kawsayta. ⁷Wañudushina kashpanchikuna manana uchallikushpanachu kawsanchisapa.

⁸Jesukristuwantalla wañudushina kashpanchikuna yachanchisapa paywan tantalla kawsananchikunata. ⁹Yachanchisapa Jesukristu wañushkanmanta kawsamushka kashpa mana kutin wañunanta. Manana kutin wañunkanca-chu. ¹⁰Jesukristu uchanchikunaryku wañushpa suk kutilla wañurkan. Chaymanta wañushkanmanta kawsamushpa Tata Dioswan tantalla paktanakushpa kawsan.

¹¹Chashnashina kankunapish yuyaychi wañudushina kanaykichita

amana uchallikushpa kawsanaykichipana. Yuyaychi Jesukristuwana kawsamudushina kanaykichita Tata Diosllata sirvishpa kawsanaykichipa.

¹²Chayta yuyashpa amana munaychichachu uchallikushpa kawsayta. Amana munanaykichillata rurashpanachu kawsaychi. ¹³Ama nima layapi uchallikuychinachu. Munaychi allikunallata rurayta. Wañuymanta kawsamudushina kashpaykichi Tata Diospa munananllata rurashpa kawsaychi.

^{14*}Moisespa kamachikunankunata mana atipashpanchikuna kasuya yachanchisapa uchasapakuna kananchikunata. Kunanka Tata Dios kuyawashpanchikuna perdonawashkanchisapa. Chayrayku manana uchallikushpanachu kawsanchisapa.

Tata Diosllata kasushpa kawsananchikuna tiyan.

¹⁵Mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaryakuchu Tata Dios perdonawanchisapa. Payka kuyawashpanchikuna perdonawananchisapa. Tata Dios perdonawananchikunata yakashpa ¿uchallikushpallachu kawsashunchisapa? Ama nima layapi uchallikuyupachinachu. ¹⁶Kankuna yachankichi patronpi trabajashpaykichi chay patronta allita kasunaykichita. Kikikichipa munanaykichillata rurashpa kawsashpaykichika uchallikushpalla kawsaykankichi. Uchallikushpa kawsashpaykichi wañuynikichillata maskaykankichi. Chaymanta Tata Diosta kasushpa kawsashpaykichika paywan tantalla kushikushpa kawsankichi.

¹⁷Kankuna manana uchallikushpanachu kawsaykankichi. Kunanka tukuy shunkuna Tata Diospa rimananta allita kasuykankichina. Chayrayku Tata Diosta agradesini. ¹⁸Tata Dios perdona-

shuptikichi manana uchallikushpanachu kawsaykankichi. Kunanka Tata Diosllata kasushpa allita rurashpa kawsaykankichi.

¹⁹Tukuy kaykunata parlachiykichi allita entiendinaykicipa. Mana chashna yachachiptini mana atipankichimanchu entiendiyta. Ñawpaka sukanaman uchallikushpalla kawsak kankichi. Kunanka Tata Diosllata kasushpa allita rurashpa kawsanaykichi tiyan.

²⁰Ñawpaka uchallikushpalla kawsashpaykichi mana munashkankichichu allita rurashpa kawsayta. ²¹Uchallikushpa kawsashpaykichi ¿ima allikunatati surkushkankichi? Wañuynikichillata maskaykashkankichi.

Kunanka chay ñawpa uchallikushkaykichi yuyashpa pinkakunkichi.

²²Kunanka manana ñawpashinanachu uchallikushpa Tata Diosllata kasushpana kawsaykankichina. Manana yankamantanachu kawsaykankichi. Kunanka Tata Diosllata sirvishpa kawsashpaykichi sielman rinkichi paywan mana tukuyinyukta kawsak.

²³Uchallikushkanchikunaryaku wañunanchikuna tiyan. Chashna kaptinpish Tata Dios sukanaman kuyawashpanchikuna Señorninchu Jesukristu wañushkanrayku sielman pushawashunchisapa mana tukuyinyukta paywan kawsananchikunapa.

Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna wañuymanta kawsamudushina kanchisapa.

7 ¹Wawkinikuna, paninikuna,

*Moisespa kamachikunankunata riksinchisapa. Allita yachanchisapa wañunanchikuna diyakamanlla chay kamachikunankuna kasunanchikunata.

²Suk ejempluta parlachiykichi. Moisespa kamachikunankuna willawan-chisapa kusayuk warmi kusanwan

kawsanarpa kusan wañunan diyakaman. Kusan wañuptin chay warmika manana kusayuknachu kiparin.³ Chay warmipa kusan kawsay-kaptinra chikan ullkuwan tantanakush-paka uchallikun. Kusan wañuptin manana kusayukna kashpa kashkan kasarayta munashpa atipanman kasarayta. Kashkan kusayuk kashpa mana uchallikunchu.

⁴Munanayni wawkinikuna, panini-kuna, chay warmipa kusan wañushkan-shina *Jesukristu wañurkan. Wañush-kanrayku ñukanchikunapish paywan tantalla wañudushina kashkanchisapa. Manana Moisespa kamachikunankunatachu kasunanchikuna tiyan. Kunanka Jesukristu kawsamushkanrayku ñukanchikunapish payllatana sirvik kanchisapa Tata Diosta kushichinanchikunapa.

⁵Nawpa uchallikushpa kawsaptinchikuna Moisespa kamachikunankuna munachiwashkanchisapa ashwan mana allita rurashpa kawsananchikunapa. Chaypina ashwan ashwanta uchallikushpa kawsashpanchikuna wañuyninchikunata maskarkanchisapa.

⁶Kunanka Jesukristuwani wañudu-shina kashpanchikuna manana uchallikushpanachu kawsanchisapa. Jesukristullata kreyishpa kawsashpanchikuna manana chay ñawpa killkadu kamachikunankunata kasushpanachu kawsanchisapa. Kunanka Tata Diospa Espiritu yanapawaptinchikuna atipanchisapa Tata Diosllata sirvishpa mushuk layata kawsayta.

**Kikinchikunalla mana
atipanchisapachu allita rurayta.**

⁷Chashna alli mushuk layatana kawsashpanchikuna ichara rimanchimansapa Moisespa kamachikunankuna uchallichawananchikunata. Ama

chaytaka yuyaypachichu. Chay kamachikunankuna mana tiyaptinka mana yachanchimansapachu imakunami uchaka nishpa. Moisespa kamachikunana willawanchisapa ama sukkunapa ima tiyapunankunata munananchikunapa. Mana chayta willawaptinchikuna mana yachanchimansapachu sukkunapa tiyapunankunata munashpanchikuna uchallikuykananchikunata.⁸ Moisespa killkadunpi willawaptinchikuna suk ima mana allita ama rurananchikunapa chaypira chay mana allikunata munanchisapa rurayta. Kamachikunankuna mana tiyaptinka mana yachanchimansapachu uchallikuykananchikunata.

⁹Nawpa manara chay kamachikunankuna yachashpanchikunara uchallikushpanchikunapish mana nimatashinachu kawarkanchisapa. Chaymanta kamachikunankunata yachashpanchikuna yachashkanchisapanu uchallikushkanchikunaryku wañunanchikunata.

¹⁰Tata Dios kamachikunankunata kuwarkanchisapa paywan kawsananchikunapa. Chashna Tata Dios munaptin-pish mana atiparkanchisapachu kasushpa kawsayta. Chayrayku wañunanchikuna tiyan.

¹¹Ichara yuyanchimansapa tukuy kamachikunankunata allita kasuya atipanchikunata. Chashna yuyashpanchikuna kikinchikunalla llullachinanchisapa. Chay kamachikunankunata mana kasuya atipashpanchikuna wañunanchikuna tiyan.

¹²Tata Dios kamachikunankunata kuwashkanchisapa yachachiwananchikunapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Chayrayku yachanchisapa sukaman allima kananta.¹³ Chashna allima kashpa ¿wañuymanchu kachawanchisapa? Manami chashnachu. Tata Diospa kamachikunankuna allima

kashpa mana alli rurananchikunata kawachiwanchisapa sukaman mana alli ucha kananta. Chashna kawachiwaptinchikuna yachanchisapa sukaman sakra mana alli rurak runakuna kananchikunata. Chaypina uchallikushkanchikunaryku wañunanchikuna tiyan.

¹⁴Yachanchisapa Tata Dios sukaman allima kashpa allima kamachikunankunata kuwashkanchikunata. Chay kamachikunankuna allima kaptinpish uchallikushpalla kawsanchisapa.

¹⁵Mana entiendinchisapachu imapami uchallikushpalla kawsanchisapa nishpa. Allita rurayta yachashpanchikunapish mana allitachu ruranchisapa. Mana munananchi ruranakunallata ruranchisapa. ¹⁶Chashna mana munananchikunata rurashpanchikuna yachanchisapa Tata Diospa kamachikunankuna sukaman allima kananta. ¹⁷Chay mana munananchikunata rurashpanchikuna yachanchisapa uchasapa kananchikunata.

¹⁸Yachanchisapa kikinchikunalla mana alli rurak kananchikunata. Yuyayninchikunapi allita rurayta munashpanchikunapish mana atipanchisapachu allita rurayta. ¹⁹Allita rurayta munashpanchikunapish mana allillata ruranchisapa. Alli ruranata mana ruranchisapachu. ²⁰Chashna modomanta mana alli munananchikunata rurashpanchikuna yachanchisapa uchasapa kananchikunata.

²¹Allita rurayta munashpanchikunapish yachanchisapa mana atipanchikunata allita rurayta. ²²Tukuy shunku munanchisapa Tata Diospa kamachikunankunata rurayta. ²³Chayta munashpanchikunapish uchasapa kashpanchikuna ishkay yuyayuk kanchisapa. Chayrayku mana atipanchisapachu allita rurashpa kawsayta. ²⁴Chashna mana atipashpanchikuna allita rurayta

sukaman llakinchisapa. ¿Pití yanapawanchimansapa mana uchallikushpa kawsananchikunapa? ²⁵¡Tata Diosllami atipan! Señorninchi Jesukristu wañushkanrayku payka atipan yanapawayninchikunata allita rurashpa kawsananchikunapa. Chayrayku payta agradesiyapachi. Kashkan willaykichi: Munanchisapa Tata Diospa kamachikunankunata kasuya. Chayta munashpanchikunapish uchasapa kashpanchikuna mana atipanchisapachu allita rurashpa kawsayta.

**Tata Diospa Espiritunta kasushpa
kawsashpanchikuna mushuk
layatana kawsanchisapa.**

8 ¹Kunanka *Jesukristuwantantalla kawsaptinchikuna Tata Dioska uchanchikunamanta perdonawanchisapa. Tata Diospa Espiritunta kasushpa mana kikinchikunapa munananchikunallata rurashpa kawsaptinchikuna Tata Dioska mana kastigawashunchisapachu.

²Jesukristuwantantalla kawsaptinchikuna Tata Diospa Espiritunka atipachiwanchisapa amana uchallikushpa kawsananchikunapa. Yanapawanchisapa amana wañyininchikunatana maskananchikunapa.

³Mana alli rurak kashpanchikuna mana atipanchisapachu *Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsayta. Tata Dios kastigawananchikunamanta mana kikinchikunalla atipanchisapachu kishpiyta. Chayrayku Tata Dios kikin wambran Jesukristuta kachamurkan iden fiukanchikunashina kay allpapi nasinanpa. Chashna Jesukristu runa kashpa uchanchikunaryku kruspi wañurkan ama Tata Dios kastigawananchikunapa. ⁴Jesukristu wañurkan atipananchikunapa Tata Diospa alli kamachikunankunata kasushpa kawsayta. Tata Diospa

Espiritunka yanapawanchisapa paypa munananta mana kikinchikunapa munananchikunata rurashpa kawsananchikunapa.

⁵Suk runakuna mana allikunata rurashpa kawsashpankuna kikinkunapa munanankunallata rurashpa kawsan-sapa. Ñukanchikuna Tata Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpanchikuna Tata Diospa munananta rurashpa kawsanchisapa. ⁶Chay kikinkunapa munanankunallata rurak runakuna wañuyninkunata maskaykansapa. Ñukanchikuna Tata Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpanchikuna Tata Dioswan tantalla allita kushikushpa kawsanchisapa.

⁷Chay kikinkunapa munanankunata rurak runakuna Tata Diosta chikninsapa. Mana munansapachu nima atipansapachu Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa kawsayta.

⁸Chayrayku kikinkunapa munanankunallata rurak runakuna mana atipansapachu Tata Diosta kushichiyyta.

⁹Ñukanchikuna manana kikinchikunapa munananchikunallata rurashpanchu kawsanchisapa. Tata Diospa Espiritun ñukanchikunapi kawsaptin payta kasushpa kawsanchisapa. Sukkuna mana Jesukristuta kasushpa kawsansapachu mana Espiritun paykunapi kawsaptin. ¹⁰Uchanchikunarayku wañuy yachak runakuna kaptinchikunapish Tata Dios uchanchikunamanta perdonawashkanchikunarayku Jesukristu ñukanchikunapi kawsan. Chashna ñukanchikunapi kawsashpa yanapawanchisapa mushuk layata allita rurashpa kawsananchikunapa.

¹¹Tata Diospa Espiritun Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimurkan. Payllami wañushkanchikunamanta ñukanchikunatapish kawsachimu-shunchisapa.

¹²Chayrayku wawkinikuna, paninkuna, tukuy chayta yachashpanchikuna manana kikinchikunapa munananchikunata rurashpanchu kawsananchikuna tiyan. ¹³Kikinchikunapa munananchikunata rurashpa kawsashpanchikunaka wañuyninchikunata maskaykanchisapa. Chaymanta Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna manana munananchikunata rurashpana kawsanchisapa. Tata Dioswan tantalla kawsashunchisapa.

¹⁴Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna Tata Diospa wambrankuna kanchisapa. ¹⁵Manana Tata Diosta manchanchisapanachu mana alli patrontashina. Tata Diospa Espiritunta chaskishkanchisapa Tata Diospa wambrankuna kananchikunapa. Chayrayku atipanchisapa Tata Diosta willayta “Tataynimi kanki” nishpa.

¹⁶Tata Diospa Espiritun ñukanchikunapi kawsashpa willawanchisapa Tata Diospa wambrankuna kananchikunata.

¹⁷Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna paypa wambran Jesukristuwantalla kawsashunchisapa. Jesukristuwantalla kawsashpanchikuna kaypi sufrishpanchikunapish paywan tantalla sielipi sukaman kushikushunchisapa.

**Shuyaykanchisapa sielman riya
Tata Dioswan kushikushpa kawsak.**

¹⁸Kay allpapi sufrishpanchikunapish yachanchisapa sielipi Tata Dioswan tantalla kushikunanchikunata. Chayta yachashpa sufrinanchikunata kawanchisapa mana nimatashina. ¹⁹Tukuy Tata Dios rurashkankuna sukaman shuyakansapa Tata Diospa wambrankuna sielipi kushikushpa kawsananchikunata. ^{20,21}Awilunchi Adan uchallikushkan-rayku Tata Dios kikin munarkan tukuy rurashkankuna sukaman mawkayashpa usunankunapa. Chaymanta rimarkan

suknin diya ñukanchikuna paywan sielipi kawsaptinchikuna tukuy rurashkankunatapish mushukta rurananta. Chaypina manana usunkasapanachu.

²²Yachanchisapa kunankaman tukuy Tata Dios rurashkankunaka iden wawayanayayak warmishina sukaman sufrishpa llakishpa nanaya malliykanankunata.

²³Kunanka tukuy Tata Dios rurashkankunawan tantalla llakishpa padesinchisapa. Tata Dioska Espiritunta kuwashkanchisapa sukaman sufrishpanchikunapish kushikushpalla kawsananchikunapa. Allita yachanchisapa suknin diya sielipi kawsashpa sukaman ashwan allita kushikushpa kawsananchikunata. Shuyaykanchisapa Tata Dios wañuskanchikunamanta kawsachimuwananchikunata paywan tantalla sielipi kawsananchikunapa. ²⁴Yachanchisapa suknin diya sielipi Tata Dioswan tantalla kawsananchikunata. Kunanka manara chaypi kawsanchisaparachu. Tata Dios wañuskanchikunamanta kawsachimuaptinchikuna manana kawsachimuwananchikunata shuyashunchisapanachu. ²⁵Manara sielipi kawsashpanchikunara chayman riya mana shaykushpalla shuyaykchisapa.

²⁶Chaymanta imatapish sufriptinchikuna Tata Diospa Espiritunka yanapawanchisapa. Chashna yanapawashpanchikuna mana yachaptinchikuna imashnami roygashunchisapa nishpa payna llakichiwashpanchikuna ñukanchikunapa royan. Mana entiendina laya rimanata rimashpa Tata Diosta royan yanapawananchikunapa.

²⁷Tata Diospa munanamllata royan. Chayrayku Tata Dios yuyayninchikunata allita riksishpa yachan imatami Espiritu ñukanchikunapa roygaykan nishpa.

**Tata Dios yanapawaptinchikuna
paymanta mana ni pi
ashuchiwashunchisapachu.**

²⁸Tata Dios akllawashkanchisapa paypa munananta rurananchikunapa. Yachanchisapa payta kuyaptinchikuna paypa munananta ruraptinchikuna tukuy layata allininchikunapa rurananta.

²⁹Ñawpamantapacha Tata Dios riksiwashpanchikuna akllawashkanchisapa wambran Jesukristu allita rurashpa kawsashkanshina kawsananchikunapa. Chashna Jesukristu kawsashkanshina kawsashpanchikuna paypa wawkinkunashina paninkunashina kashpanchikuna tukuy pimanta payta ashwanta kuyanchisapa. ³⁰Ñawpamantapacha Tata Dios akllawashpanchikuna kayawarkanchisapa paypa wambran kuna kananchikunapa. Chashna kayawashpanchikuna perdonawarkanchisapa. Perdonawashpanchikuna sukaman yanapawanchisapa Jesukristu kawsashkanshina allita rurashpa sukaman kushikushpa kawsananchikunapa.

³¹Tukuy chayta yachaykashpa ¿ima ashwantati rimashunchisapa? Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna yanapawaptinchikuna mana ni pi atipankasapachu paymanta ashuchiwayninchikunata. ³²Tata Dios kuyawashpanchikuna wambran Jesukristuta kachamurkan ñukanchikunaryku wañunanpa.

Wambran Jesukristuta kachamushka kashpa paywan tantallata tukuy layapi yanapawashunchisapa.

³³Tata Dios akllawashpanchikuna kikin perdonawaptinchikuna mana ni pi atipankasapachu paypi chatawayninchikunata mana alli rurak kananchikunata.

³⁴¿Piti mana tukuuiyuk ninaman kachawanchimansapa? Mana ni pi.

Jesukristu ñukanchikunaryku wañurkan. Wañushkanmanta kawsamurkan. Kunanka Tata Diospa alli ladunpi tiyaridumi, ñukanchikunapa roygaykan yanapawananchikunapa.

³⁵ ¿Pítí michawanchimansapa Jesukristu kuyawananchikunamanta? Mana ni pi. Ichara runakuna chickniwashpanchikuna padescichiwanchimansapa. Ichara yarkanchimansapa. Llachapanchikuna illanman. Mana alli rurak runakuna raslla wañuchiwanayanchimansapa. Tukuy chayta padesciptionchikunapish Jesukristuka kuyawanchisapillami. ³⁶Tata Diospa killkadunpi riman:

“A, Tata Dios, kanta kasushpa kawsaptinikuna imay orapish kaptin runakuna wañuchiwanayaykansapa.

Iden ovejakunashina kanisapa pushawanankunapa wañuchiwaksapa.”

³⁷ Chashna wañuchiwanayaptinchikunapish Jesukristu sukaman kuyawashpanchikuna yanapawaptinchikuna ashwan allita atipanchisapa payllata kasushpa kawsayta. ³⁸Allita yachanchisapa wañuptinchikuna manara wañuptinchikunapish Tata Dios sukaman kuyawananchikunallata. Mana nima laya *angelkuna nima laya supaykuna nima kamachikuk supaykuna nima kamachikuk runakuna michawanachisapachu Tata Dios kuyawananchikunamanta. Mana ni kunan nima shamuk tiempu Tata Dioska kunkankachu kuyawayninchikunata. ³⁹Mana nima kay allpapi kamachikkunkuna, nima sielipi kamachikkunkuna nima Tata Dios rurashkankuna michawashunchisapachu Tata Dios kuyawananchikunamanta. Tata Dios Señorninchi Jesukristuta kachamurkan ñukanchikunapa wañunarpa yachananchikunapa sukaman kuyawananchikunata.

Pablu sukaman llakirkhan judiyumasinkuna mana Jesukristuta kreyinayaptinkuna.

9

¹*Judiymasinkuna, ñuka

*Jesukristuta kreyik kashpayni kuskata mana llullakushpa suk imata willaykichi. Shunkuynipi Tata Diospa Espiritun willawan mana llullakushpa rimanaynita. ²Sukaman llakiptini shunkuyni nanan kankuna Jesukristuta mana kreyinayaptikichi. ³Munayman Tata Dios ñukata Jesukristumanta ashuchiwashpa kastigawanampa ama kankunata kastigashunaykicipa.

⁴Judiymasinkuna, ñukanchikuna awilunchikuna *Israelpa mirakninkunami kanchisapa. Tata Dioska akllawarkanchisapa wambrankuna kananchikunapa. Tata Dios llipyak puyupi awilunchikunata yachachiksapa. Paykunawan paktuta rurarkan. *Moisespa kamachikunankunata kurkansapa. Yachachirkansapa payta kuyashpa kawsanankunapa. Willarkansapa salvakukninkunata kachamunanta. ⁵Ñukanchikuna Abrahampa Isakpa Jakobopa mirakninkunaka kanchisapa. Paykunapa mirakninkunamanta Tata Diospa kachamushka wambran Jesukristu nasirkan. Payka Dios kashpa tukuy layapi kamachikun. Chayrayku mana tukuuniyukta akuychi alabaypachi.

Tata Dios tukuy
rimashkanta ruranka.

⁶Judiymasinchikuna awilunchikuna Israelpa mirakninkuna kashpankunapish mana tukuychu Tata Diospa wambrankuna. Chayrayku Tata Dios mana yanapansapachu. Tata Dioska rimashkanta tukuy kreyik runakunapa ruran.

⁷Mana tukuy awilunchikuna Abrahampa mirakninkunachu Tata Diospa wambrankuna. Ñawpa tiempu

Tata Dioska Abrahamtaka willarkan: “Wambrayki Isakpa mirakninkunallata yanapashasapa.”

⁸Chayta rimashpa Tata Dios yachachiwanchisapa judiyumasinchikuna Abrahampa mirakninkuna kashpankunapish mana tukuychu Tata Diospa wambrankuna. Tata Dios tukuy rimashkanta rurananta kreyik runakunallata akllarkansapa wambrankuna kanankunapa. ⁹Tata Dios Abrahamta willarkan: “Suk tiempukaman shamuptini warmiki Sara wawayanka.” Abrahamka kreyirkana Tata Dios chay willashkanta rurananta.

¹⁰Chaymanta ñawpa awilunchikuna Isakpa warmin Rebeka mellisu wambrakunata wawayarkan. ¹¹⁻¹³Chay melliskuna manara nasishpankunara manara nima allita nima mana allita ruraptinkunara Tata Dios Rebekata willarkan: “Primeru nasik wawaykimi washa nasik wawaykita sirvinka.” Chashnalla Tata Dios killkadunpi riman: “Jakobota kuyashpa yanaparkani. Wawkin Esawta mana yanaparkanichu.” Chashna Tata Dios rimashpa yachachiwanchisapa runakuna manarapish allita mana allita ruraptinkuna kikin munashpa paykunata akllansapa paypa munananta ruranankunapa.

¹⁴Tata Dios munashkan runakunallata yanapaptin ¿rimanchimansapachu Tata Dios mana alli rurak kananta? Ama chashnaka rimaypachichu. ¹⁵Ñawpa tiemu Tata Dioska Moisesta willarkan: “Pitapish kaptin munashpayni yanapasha. Pitapish kaptin munashpayni llakichisha.” ¹⁶Chayta rimaptin yachanchisapa mana munashkanchikunaryaku-chu nima rurashkanchikunaryaku-chu Tata Dioska llakichiwashpanchikuna yanapawananchikunata.

¹⁷Chaymanta ñawpa killkadunpi Tata Dios Egipto llaktapa kamachikuk

*Faraonta willarkan: “Ñukami churashkayki kamachikuk kanaykipa yachanaykipa ñuka tukuy laya atipak kanaynita. Munani tukuy allpapi kawsakkuna riksiwanankunapa.” ¹⁸Chashna Tata Dios rimaptin yachanchisapa kikin munashpa suk runakunata llakichishpa yanapanankunata. Kikin munashpa sinchi shunkuyuk runakunata sakinsapa ashwan sinchi shunkuyuk tukunankunapa.

¹⁹Ichara rimankichiman: “Mana ni pi atipanmanchu Tata Diosta michayta kikinpa munananta rurananpa. Chashna kaptin ¿imapati Tata Dios runakunata kastigankasapa?” ²⁰Chashna rimashpaykichika mana allitachu rimaykankichi. Ama Tata Diosta washanchashpa yuyaychichu mana alli rurak kananta. Metomanta ruradu olla rurak runata mana willanmanchu: “¿Imapati mana allita rurawashkanki?” ²¹Chay ollata rurak runaka munashkan layallata ruran. Metomanta suik ollakunata ruran fiestakunallapa. Chay metollamanta ollakunata ruran tukuy diya trabajachinankunapa.

²²Tata Diospish munashkan layata ruran. Uchasapa runakunata kastiganan tiyan kawachikunarpa tukuy laya atipak kananta. Chashna kaptinpish mana piñakushpara manara chay kulluchinanpa runakunata kastigashkasaparachu. Chaymanta ashwan mana allita rurashpa kawsaptinkuna kastigankunata tiyan. ²³Chaymanta Tata Dios ñukanchikunata kuyawashpanchikuna perdonawashkanchisapa sielman rinanchikunapa paywan tantalla kawsak. Ñawpamantapacha willawashkanchisapa paywan tantalla kushikunanchikunapa. ²⁴Judiyu runakuna mana judiyu runakuna kaptinchikunapish Tata Dios akllawashkanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa.

²⁵Chay ñawpa yachachikuk Oseaspa killkadunpi Tata Dioska rimarkan:

“Mana ñukapa kashkakunata willashasapa wambraynikuna kanankunapa.

Mana kuyadu runakunata willasha-sapa kuyaduynikuna kananku-napa.”

²⁶Chay killkadunllapi riman:

“Kankuna mana Tata Diospachu kashkankichi.

Kunanka kawsak Tata Diospa wambrankunana kankichi.”

²⁷Chay ñawpa yachachikuk Isaiyaspish yachachikushpa judiyumasinkunapa rimarkan: “Awilunchikuna Isrelpa mirakninkuna playashina mana yupapya laya kashpapish paykunamanta sukkunalla Tata Diospa kastigunmanta kishpinkasapa. ²⁸Utkana Tata Dioska rimashkanta rurashpa tukuy uchallikuk runakunata sukaman kastigankasapa.”

²⁹Chay yachachikuk Isaiyaslla rimarkan:

“Tukuy layata atipak Tata Dios mana llakichiwashpanchikunaka Sodomawan Gomorra llaktatashina ñukanchikunatapish kulluchiwanchimansapa.”

Judiyu runakuna mana Tata Diosta kreyinayarkansapachu.

³⁰Tata Dios tukuy chayta rimaptin ¿imatati rimanchimansapa? Mana judiyu runakuna mana nima yuyashkasapachu Tata Dios paykunata perdonanankunata. Mana yuyashpankunapish Tata Diosta kreyiptinkuna payka perdonashkasapa. ³¹Chaymanta judiyu runakuna Moisespa kamachikunankunata sukaman kasuya munashpankunapish mana atiparkansapachu.

Chayrayku Tata Dioska mana perdonarkansapachu. ³²¿Imapatí Tata Dios paykunata mana perdonarkansapa? Judiyu runakunaka yuyarkansapa

kikinkunapa alli ruranankunarykulla Tata Dios perdonanankunata. Mana munarkansapachu payta kreyishpa kawsayta Tata Dios perdonanankunapa. Paykunaka sinchi rumipi mitkakukshinami karkansapa. ³³Tata Diospa killkadunpi riman:

“Sion llaktaynipi suk sinchi rumita-shina churasha.

Chaypi aypa runakuna mitkakunka-sapa.

Chaymanta chay sinchi rumipi kimikukkunata mana llullachishpa yanapashasapa.”

Pablu sukaman munan judiyumasinkuna Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa.

10 ¹Wawkinikuna, paninikuna, tukuy shunku munashpa Tata Diosta sukaman roygani *judiyumasinkunata salvanankunapa. ²Allita yachani paykuna sukaman munanankunata Tata Diosta sirviyta. Payta sirviyta munash-pankunapish mana munansapachu kreyiyta *Jesukristu salvakukninkuna kananta. ³Mana yachanayansapachu Tata Diossal uchankunamanta salvanankunata. Munansapa kikinkuna rurashkankunarykulla Tata Dios salvanankunata. Mana munansapachu Jesukristuta kreyiptinkuna Tata Dios salvanankunapa. ⁴Jesukristulla tukuy Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa kawsarkan. Chayrayku paylla tukuy payta kreyik runakunata atipan salvayta.

⁵Runakuna kikinkunalla Tata Diospa kastigunmanta kishpiyta munashpa tukuy kamachikunankunata allita rurashpa kawsanankuna tiyan. Moiseska killkarkan: “Suk runa allita tukuy kamachikunankunata kasushpa kawsap-tinra Tata Dioska kastiganamanta salvanka.” ⁶Chaymanta tukuy kamachi-

kunankunata mana kasuya atipaptinchikuna Tata Dios rimarkan Jesukristullata kreyiptinchikuna salvawananchikunata. Moisespa killkadunpi riman: “⁷Pití atipanman sielman riya salvawakninchikunata pushamuk?” Mana ni pi atipanchimansapachu. Chayrayku Tata Dios kikin munashpa Jesukristuta kachamurkan salvawananchikunapa. ⁸Moisespa killkadunpi riman: “⁹Pití tuta likidu uchkuman atipanman urayayta wañuduta surkumuk kashkan kawsamunarpa?” Mana ni pi. Tata Dioslla Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimurkan.

⁸¿Imatátá yachachiwanchisapa chay Moisespa rimanant? Paypa killkadunpi riman: “Tata Dioska rimananta allita entiendichishushkankichi tukuy shunku kreyishpa allita rimashpa kawsanaykipicha.” Chay rimananllata ñukaykuna yachachiykaykichi Jesukristullata kreyinaykipicha.

⁹Rimananchikuna tiyan Jesukristu tukuy layapi kamachiwakninchikuna kananta. Tukuy shunku kreyinanchikuna tiyan Tata Dios wañushkanmanta kawsachimushkanta. Chayta kreyiptinchikuna Tata Dios salvawananchisapa.

¹⁰Tukuy shunku chayta kreyiptinchikuna Tata Dioska uchanchikunamanta perdonawanchisapa. Jesukristu kamachiwakninchikuna kananta rimaptinchikuna Tata Dioska salvawananchisapa.

¹¹Tata Diospa killkadun riman: “Tata Dios mana llullakuk kaptin tukuy payta kreyik runakuna mana llullachiduchu kankasapa.” ¹²Jesukristuka tukuy judiyu runakunapa tukuy mana judiyu runakunapish kamachikukninkunami. Suk imata mañaptinchikuna sukaman allita yanapawanchisapa. ¹³Pipish kaptin Señorninchi Jesukristuta salvanankunapa roygaptinkuna payka salvankasapa.

¹⁴Chaymanta ¿imashnatí Jesukristuta mana kreyik runakuna roygankasapa yanapanankunapa? ¿Imashnatí payta kreyinkasapa manara yachashpara Jesukristu salvakuk kananta? ¿Imashnatí yachankasapa salvakuk kananta mana ni pi yachachiptinkuna? ¹⁵Mana ni pi yachachikukkunata kachaptinkuna ¿imashnatí rinkasapa yachachikuk? Tata Diospa killkadunpi riman: “Aypa runakuna Tata Dios uchanchikunamanta salvawananchikunata yachachikupi purinsapa. Tata Dios paykunata sukaman kushichinsapa.”

¹⁶Chay yachachikuk runakuna Tata Diospa rimananta yachachikuptinkunapish aya runakuna mana kreyinayarkansapachu. Chay ñawpa yachachikuk Isaiyas killkadunpi riman: “A Tata Dios, rimanaykita yachachikuptinipish aya runakuna mana kreyinayansapachu.” ¹⁷Chashna Isaiyas rimaptinpish ñukanchikuna Jesukristu salvawananchikunata yachachikuptinchikuna aya runakuna chayta uyarishpa tukuy shunku kreyinsapa. ¹⁸Kunanka tapuykichi: ¿Manachu tukuy maypi judiyu runakuna Tata Diospa rimananta uyarishkasapa? Ariya tukuy maypimi uyarishkasapa. Tata Diospa killkadun riman:

“Tukuy maypimi alli yachachikukkuna chayashkasapa.

Tukuy allpapi kuchun mañanpi yachachikupi purishkasapa.”

¹⁹Kashkan tapuykichi. ¿Manachu judiyumasinikuna yachashkasapa Tata Dios tukuy allpapi kawsak runakunata munananta salvaysapata? Ariya paykunaka yachashkasapa. Moisespa killkadunpi Tata Dioska riman:

“Ñuka *Israel runakunata piñachishasapa mana judiyu runakunata salvashpayni.

Mana entiendik runakunata kuyaptini kawashpankuna piñakunkasapa.”

²⁰Chaymanta Isaiyas mana manchakushpa Tata Dios rimashkanta killkarkan:

“Mana maskawak runakuna ñukata tariwashkasapa.
Mana munawak runakunata yachachishkanisapa riksiwanan-kunapa.”

²¹Chaymanta Isaiyaspa killkadunpi Tata Dioska riman: “Makinita kicharishpa Israel runakunata kayaptinipish paykunaka mana nima munawanapachu nima kasuwanayansapachu.”

**Judiyu runakunamanta sukkunalla
Tata Diosta kasushpa kawsansapa.**

11 ¹Kunan tapuykichi: ¿Tata Dios tukuy *judiyu runakunatachu sakiwashkanchisapa? Manami tukuytachu sakiwashkanchisapa. Ñukapish judiyu runami kani. Ñawpa awilunchi Abrahampa miraknini kani. Benjaminda ayllunmi kani. ²Abrahampa tiempumantapacha Tata Dios judiyukunata akllawashkanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa. Manami tukuytachu sakiwashkanchisapa. ¿Manachu yuyankichi chay alli yachachikuk Eliyas Tata Diosta willashkanta? Payka judiyumasinkunata chatashpa Tata Diosta willarkan: ³“A Tata Dios, judiyumasinkuna alli yachachikuk runakunata wañuchishkasa-pa. Kanpa *altarnikikunata urmachishkasapa. Ñukallata mana wañuchiwashkasapachu. Ñukatapish wañuchiwanayakansapa.”

⁴Eliyas chayta willaptin Tata Dioska aynirkan: “Manami kanllachu kishpish-kanki. Ñuka kanchis waranka kasuwak judiyumasikikunata yanapaptini mana kunkurikushkasapachu ruradu dios *Baalta kuyanankunapa.”

⁵Chashnashina kunanpish Tata Dios judiyumasinchikunamanta sukkunallata

kuyawashpanchikuna yanapawaykan-chisapa payta kreyishpa kawsananchi-kunapa. ⁶Tata Dios kikin munashpa kuyawashpanchikuna yanapawaykan-chisapa. Mana ñukanchikuna allita rurananchikunaraykuchu Tata Dios yanapawanchisapa. Ñukanchikunapa rurananchikunaraykulla Tata Dios yanapawashpanchikunaka mana kikinlla kuyawashpanchikunachu yanapawanchimansapa.

“Tukuy chaykunata yachashpa ¿imatati entiendinchisapa? Aypa judiyumasinchikuna Tata Dios yanapanankunata munaptinkunapish payka mana yanapashkasapachu. Chaymanta ñukanchikuna *Jesukristuta kreyiptin-chikuna Tata Dioska akllawashpanchikuna yanapawashkanchisapa. Judiyumasinchikuna Jesukristuta mana kreyishpangkuna sinchi shunku tukushkasapa.

⁸Tata Diospa killkadunpi *israel runakunapa rimarkan: “Mana Tata Diosta kreyiptinkuna payka sakirkansa mana entiendik kanankunapa. Kunankaman mana nimata entiendinsapachu. Ñawinkuna tiyaptinpish mana kawakukschina tukunsapa. Rinrinkuna tiyaptinpish mana uyarikukschina tukunsapa.”

⁹Chaymanta ñawpa awilunchi Davidpa killkadunpi riman:

“A Tata Dios, chay chikniwak runakuna kushikushpa allita mikuptinkuna kanka suk trampapi nitichikshina kastigan-kisapa.

¹⁰ Kanta mana kreyishuptinkuna yuyayninkunata pantachichipunkisapa rimanaykita ama entiendinankunapa.

Mana entiendishpangkuna llashak karga aparidushina sukaman llakishpa kawsankasapa.”

Tata Dios mana judiyu runakunata yanapankasapa.

¹¹Kashkan tapuykichi: ¿Tata Dios chay mana kasunayak judiyu runakunata sakishkasapachu ama kutin payta kasunankunapa? Manami. Tata Dios munan kashkan kasunankunapa. Judiyu runakuna mana Tata Diosta kasunayaptinkuna payka munarkan mana judiyu runakunata salvaysapata. Munarkan judiyu runakunapish chayta kawashpankuna kashkan animukushpa payta kuyashpa kasushpa kawsanankunapa. ¹²Judiyu runakuna mana Tata Diosta kasuptinkuna payka tukuy allpapi kawsak mana judiyu runakunata sukaman tukuy layapi yanapashkasapa. Chaymanta judiyu runakuna kashkan Tata Diosta kasuptinkunaka payka tukuy runakunata sukaman ashwanta yanapankasapa.

¹³Kunanka kankuna mana judiyu runakunata parlachinayaykichi. Tata Dioska kachamuwashka kankunata yachachinayipasapa. Chayrayku sukaman kushikushpa yachachiykichi. ¹⁴Chashna kankunata yachachishpayni munani judiyumasinikunatapish animuchiyta kankunashina Jesukristuta kreyinankunapa. ¹⁵Tata Dios judiyumasinikunata sakiptin mana judiyukuna atiparkansapa paywan tantalla kushikushpa kawsayta. Chaymanta judiyumasinikuna kashkan Tata Diosta kasuptinkuna payka ashwan aypa runakunata kushichinkasapa. Paykunaka wañuymanta kawsamudushina kankasapa.

¹⁶Kunan suk ejempluta parlachiykichi: Ñawpa tiempu ñukaykunapa awiluynikuna Tata Diosta kasushpankuna paypa wambrankuna karkansapa. Ñukanchikunapish Jesukristuta kreyishpanchikuna Tata Diospa wambrankuna kanchisapa.

Chay ñawpa Tata Diosta kasuk awiluynikuna kaspipa sapinshina karkansapa. Ñukanchikuna Jesukristuta kreyishpanchikuna chay kaspipa ramankunashinami kanchisapa. Paykunapish ñukanchikunapish Tata Diospami kanchisapa.

¹⁷Suk judiyumasinikuna Tata Diostamanta ashurkansapa. Paykunaka alli *olivo kaspipa tipidu ramankunashinami. Kankunaka mana judiyu runakuna sachapi wiñadu olivo kaspipa ramankunashinami kankichi. Tata Dioska kankunataka chay alli tarpudu olivo kaspipi apichishushkankichi. Chay alli olivo kaspipi apichidushina kaptiki-chi chay kaspipa sapin kawsachishunkichi. Awiluynikuna Tata Diosta kasushkankunaryku kankunapish allita yachankichi Tata Diosta kasushpa kawsayta.

¹⁸Tata Diosta kasuk judiyu runakuna chay olivo kaspipa ramankunashinami. Kankuna chay alli olivo kaspipi apichidu ramankunashina kashpaykichi ama yuyaychichu judiyukunamanta ashwan alli kanaykichita. Allita yuyaychi chay kaspipa sapinrayku kawsanaykichita. Allita yuyaychi Tata Dios awiluynikunata yanapashkankunaryku kankunatapish yanapashuykanaykichita.

¹⁹Ichará yuyaykankichi alli kashkaykichirayku Tata Dios mana alli ramankunata tipishkanta kankunata olivo kaspipi apichishunaykichipa. ²⁰Ama chashnaka yuyaychichu. Tata Dioska chay ramankunata tipirkana mana payta kreyishkankunaryku. Chay kaspipi Tata Dioska kankunata apichishushkankichi payta allita kreyishkaykichirayku. Ama yuyaychichu kankunalla alli rurak kanaykichita. Kushikushpa Tata Diosta kasushpa kastigashunaykichita manchashpa kawsaychi. ²¹Judiyu

runakuna chay kikin olivo kaspipa ramankunashina karkansapa. Tata Dioska paykunata mana perdonarkansa-pachu mana payta kreyiptinkuna. Kankunatapish mana perdonashunkichi-chu mana payta kreyiptikichi.

²²Mash allita yuyaychi. Tata Dios sukaman kuyawashpanchikunapish mana allita ruraptinchikuna kastigawanchisapa. Mana kreyinayak judiyumasinikuna mana allita ruraptinkuna Tata Dios kastigarkansapa. Kankuna payta kreyiptikichi kuyashush-paykichi yanapashushkankichi. Chayrayku Tata Diosta allita kreyishpalla kawsanaykichi tiyan. Mana allita rurashpa kawsaptichika kankunata-pish kastigashunkichi. ²³Chaymanta mana kasunayak judiyumasinikuna kashkan Tata Diosta kreyiptinkunaka payka kashkan yanapanksapa. Paykuna olivo kaspipa tipidu ramanshina kaptinkuna Tata Dioska paykunata atipan kashkan apichiyta. ²⁴Kankuna mana judiyu runakuna kashpaykichi sachapi wiñadu olivo kaspipa ramanshina kashkankichi. Tata Diosta kreyiptikichi payka chaskishush-paykichi yanapashushkankichi. Alli olivo kaspipi apichishushkankichi. Chaymanta judiyumasinikuna kashkan Tata Diosman kutimuptinkuna payka kushikushpa chaskinkasapa. Paykuna kikin olivo kaspipa ramankunashina kashpankuna Tata Dioska alli olivo kaspipi kashkan apichinkasapa.

**Tata Dios judiyu runakunata
kuyashpa munan yanapaysapata.**

²⁵Wawkinikuna, paninikuna, munani Tata Diospa ñawpa pakadu yuyayninta yachanaykicipa. Chayta yachashpaykichi ama yuyanakuchichu judiyumasini-kunamanta ashwan alli yachak kanaykicha. Ariya suk judiyumasinikuna

shunkunkunata sinchiyachishkasapa aypa mana judiyu runakuna Jesukristuta kreyinankunakaman. ²⁶Chaypina Tata Dioska tukuy payta kreyik judiyu runakunatapish uchankunamanta salvankasapa. Tata Dios killkadunpi riman:

“Sion llaktamanta suk salvakuk runa shamunka judiyu runaku-nata yanapak amana uchalliku-nankunapa.

²⁷ Paykunawan suk paktuta rurasha tukuy mana alli rurashkankuna-manta perdonanaynipa.”

²⁸Judiyumasinikuna Jesukristu salvawananchikunata mana kreyina-yashpankuna Tata Diosta chikninsapa kankuna atipanaykicipa kreyikushpa kawsayta. Judiyumasinikuna Tata Diosta chikniptinkunapish ñawpa awiluynikunata akllashkankunaryku payka kuyansapalla. ²⁹Tata Dios ñawpa awiluynikunata willarkansapa miraknin-kunata kuyashpa yanapanankunapa. Chayta willashkankunaryku yanapan-kasapa. Tukuy rimashkanta ruranan tiyan.

³⁰Ñawpa tiempu kankunaka Tata Diosta mana kasushkankichichu. Kunanka judiyumasinikuna mana Tata Diosta kasunayaptinkuna payka kankunata llakichishunkichi. ³¹Chaymanta judiyumasinikuna Tata Diosta mana kasunayaptinkunapish suknin diya kasuptinkuna paykunatapish kankunatashina kuyashpa yanapanka-sapa. ³²Judiyu mana judiyu runakuna Tata Diosta kasushkanchikunaryku payka yachachiwanchisapa tukuy runakuna karselpishina kananchikunata. Chayta yachachiwashpanchikuna munan tukuya llakichiwashpanchikuna yanapawayninchikunata.

³³Tata Dioska sukaman allimami. Sukaman tukuy laya alli yachakmi.

Sukaman tukuy layata entiendikmi. Mana ni pi atipanchisapachu paypa yuyayninkunata yachayta. Mana atipanchisapachu ruranankunata entiendiyta. ³⁴Mana ni pi Tata Diospa yuyayninkunata entiendinchisapachu. Mana ni pi Tata Diosta nimata yachachinchimansapachu. ³⁵Mana ni pi Tata Diosta suk imata kushkanchisapachu mañananchikunapa kutichiway nishpa. ³⁶Tata Dioska tukuy laya tiyakta rurarka. Chashna rurashka kashpa paylla tukuy layapi kamachikun. Tukuy laya tiyakmi payllapa. Chayrayku jaquychi payllata alabaypachi! Chashna kachun.

**Pablu yachachikun imashnami Tata
Diosta allita kasushpa
kawsashunchisapa nishpa.**

12 ¹Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios sukaman kuyawaptinchikuna tukuy shunku payta kuyashpa payllapa munananta rurashpa kawsananchikuna tiyan. Chayrayku roygaykichi sufrishpaykichi payta kashchinkichi. ²Ama Tata Diosta mana kasunayak runakunapa amañanankunata rurashpa kawsaychi-chu. Mana alli ruranaykichita sakishpa allita rurayllata yuyaychi allita rurashpa kawsanaykichi. Chaypirami atipankichi entiendiyta Tata Diospa munananta. Payka munan ashwan ashwanta payta kasushpa payta kushchishpa allita rurashpa kawsanaykichi.

³Tata Dios yachachikuk kachamuwaptin tukuy kankunata willaykichi: Allita yuyaykuychi kreyiptikichi ima laya ruranakunatami Tata Dios atipachishuskankichi rurayta nishpa. Ama yuyaychihu kikikichilla tukuy laya yachak kanaykichi.

⁴Ñukanchikunapa kuerpunchikunapi tiyawanchisapa rikchak layanchikuna. Tukuy chaykunaka chikan chikan layata yanapawanchisapa. ⁵Chashnashina *Jesukristuta kreyishpanchikuna aypa kashpanchikunapish suk kuerpushinalla kanchisapa sukwan sukwan yanapanakushpa kawsananchikunapa.

⁶Tata Dios kikin munashpa tukuy ñukanchikunata atipachiwanchisapa chikan chikan layakunata rurayta. Suk ñukanchikunata atipachiwanchisapa pay ruranayananta yachachikunanchikunapa. Chashna atipachiwaptinchikuna payta kreyishpa ruranayananta yachachikunanchikuna tiyan.

⁷Suk ñukanchikunata atipachiwanchisapa supta supta yanapananchikunapa. Chashna atipachiwaptinchikuna allita yanapakunanchikuna tiyan. Suk ñukanchikunata atipachiwanchisapa paypa rimananta yachachinanchikunapa. Chashna atipachiwaptinchikuna allita yachachikunanchikuna tiyan. ⁸Suk ñukanchikunata atipachiwanchisapa supta supta animuchikuya Jesukristuta ashwan allita kreyishpa kawsanankunapa. Chashna atipachiwaptinchikuna allita animuchikunanchikuna tiyan. Suk imanchikunawan maykanta yanapashpa kushikushpalla kunanchikuna tiyan. Kamachikuk kashpanchikuna kushikushpalla allita kamachikunanchikuna tiyan. Maykan mana nimayukta yanapashpanchikuna kushikushpalla yanapananchikuna tiyan.

**Tata Diospa wambrankuna
kashpanchikuna allita rurashpa
kawsananchikuna tiyan.**

⁹Kankuna Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi sukwan sukwan kuyanakuychi. Allita rurashpa kawsaychi. Amana munaychinachu mana allita rurashpa kawsayta. ¹⁰Jesukristuta

kreyik runakuna kashpaykichi suwan suwan kuyanakuchi. Suwan suwan yanapanakushpa kasunakushpa kawsaychi.

¹¹Mana killakushpa kushikushpalla tukuy shunku Señorninchi Jesukristuta sirvishpa kawsaychi.

¹²Kushikushpa shuyaychi sielmanu rinaykichita. Padesishpaykichiipish Jesukristuta kreyishpalla kawsaychi. Ama kunkaychichu Tata Dioswan parlayta.

¹³Jesukristuta kreyikmasikichipa suk iman mana tiyaptin yanapanaykichi tiyan. Chikan llaktamanta Jesukristuta kreyikmasinchikuna shamuptin kushikushpalla wasikichipi chaskinaykichi tiyan.

¹⁴Runakuna sufrichishuptikichi Tata Diosta roygaychi yanapanankunapa. Ama chiknishpa maldisiychichu.

¹⁵Suk runakuna kushikuptinkuna paykunawan tantalla kushikuchi. Sukkuna llakishpa wakaptinkuna paykunawan tantalla wakaychi.

¹⁶Sukwan suwan allillapi kawsaychi. Ama kreyinakuchichu alli rurak kanaykichita. Tukuy alli modoyuk alli yuyayuk runakunawan kuyanakushpa kawsaychi. Ama kikikichilla yuyaychichu alli yachak kanaykichita.

¹⁷Maykan runa padescishishuptikichika ama kutipaychichu. Allillata rurayta munaychi tukuy runakuna yachanankunapa Tata Diospa wambrankuna kanaykichita.

¹⁸Runakuna chiknishuptikichipish munaychi kushikushpalla mana aynishpa paykunawan allita kawsayta.

¹⁹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, maykan runa padescishishuptikichi ama munaychichu chiknishpa kutipayta. Kawapayaychilla Tata Dioslla kastiganankunapa. Tata Dios killkadunpi riman: “Ñukalla yachani tukuy mana

alli rurak runakunata kastigayta. Ñukalla kastigashasapa.”

²⁰Chaymanta Tata Dios killkadunpi willawanchisapa: “Chiknishuknikichi runakuna yarkaptinkuna karaychi. Yakunayaptinkuna yakuta upyachiichi. Chashna kuyashpa karaptikichi upyachiptikichi kikinkunalla pinkachinakunkasapa.” ²¹Sukkuna mana allita rurashuptikichi kutipashpaykichika kunkunapish mana allita ruraykankichi. Chayrayku kuyashpalla yanapaychi.

**Pablu yachachiwanchisapa
tukuy awtoridarkunata
kasunanchikunapa.**

13 ¹Tukuy llaktanchikunapi tiyak awtoridarkunata kasunanchikuna tiyan. Mana tiyanchu niman suk awtoridar Tata Dios mana churaptin. Tata Dios munaptin awtoridarkuna tiyan. ²Awtoridarkunata mana kasushpanchikunaka Tata Diospa munananta mana ruraykanchisapachu. Chashna awtoridarkunata mana kasuptinchikuna kastigawananchikuna tiyan.

³Awtoridarkuna tukuy mana alli rurak runakunata kastigashpa manchachinsapa. Allita ruraptinchikuna mana kastigawananchisapachu. Awtoridarkuna mana kastigawananchikunata munashpanchikunaka allita rurashpalla kawsananchikuna tiyan. Chaypina awtoridarkunata rimankasapa alli rurak kananchikunata.

⁴Awtoridarkuna kuydawashpanchikuna Tata Diosta sirvinsapa. Mana allita rurashpanchikunaka kastigawananchikunata manchananchikuna tiyan. Tata Diosta sirvishpa awtoridarkuna mana alli rurak runakunata kastigansapa.

⁵Tata Dios awtoridarkunata churashka kaptin kasunanchikuna tiyan ama kastigawananchikunapa.

Paykunata kasunanchikuna tiyan Tata Dios munaptin. ⁶Tata Dios awtoridarkunata churashka kaptin kullkita kobrawaptinchikunaka pagarakunanchikuna tiyan. Awtoridarkunaka Tata Diosta sirviptinkuna kasunanchikuna tiyan.

⁷Tukuy debikunaykichita pagarakunaykichi tiyan. Awtoridarkuna suk imapa kobrashuptikichi pagarakunaykichi tiyan. Kullkita kobrashuptikichi pagarakunaykichi tiyan. Maykan kuyanaykichi kaptin kuyaychi. Maykan kasunaykichi kaptin kasuychi. ⁸Ama ni pita debiychichu. Sukwan sukwan kuyanakunaykichi tiyan. Runamasinchikunata kuyashpanchikuna tukuy Tata Diospa kamachikunankunata kasuykanchisapa.

⁹Tata Dioska killkadunpi riman: “Ama chikan warmiwan uchallikuychichu. Ama ni pita wañuchiychichu. Ama suwakuychichu. Ama ni pipa tiyapunkinta munaychichu.” Chaymanta suk killkadunpi Tata Dioska riman: “Kankuna kikikichi kuyanakunaykichishina runamasikichita kuyanaykichi tiyan.” Chay kamachikunanta kasushpanchikuna tukuy kamachikunankunata kasuykanchisapa. ¹⁰Runamasinchikunata kuyashpanchikuna mana llakitachu kunchisapa. Sukwan sukwan kuyanakushpanchikuna tukuy Tata Diospa kamachikunankunata allita kasuykanchisapa.

¹¹Yachanchisapa sufrinanchikuna tiempipi kawsaykananchikunata. *Jesukristuta kreyishkanchikunamantapacha manana ashwannachu illan Tata Dios kawsananman pushawananchikunata. Chayrayku akuychi puñudushina kananchikunamanta rikchaypachi. Akuychi Jesukristuta ashwan allita kreyishpa mana sampayashpa kawsaypachi. ¹²Tata Diospa kawsananman

rinanchikunapa paktamuykanna. Ñami chay rinanchikuna diya pakariykanna. Chayrayku amana tutapishina mana allikunata rurashpa kawsaypachinachu. Akuychi Tata Diospa munananllata rurashpa kawsaypachi. Suk soldadu amachanakunana churakunanshina kuydanakupachi.

¹³Akuychi luspishina allita rurashpa kawsaypachi. Ama machashpa ama fiestakunapi sukaman mikushpa wakllichinakupachichu. Ama chikan warmiwan uchallikushpa ama sukwani sukwan piñanakushpa kawsaypachichu. Nima sukpa tiyapunanta munashpa kawsaypachichu. ¹⁴Ama munaychichu kikikichipa munanaykichikunallata rurashpa kawsayta. Jesukristu kawsashkanshina kawsaychi paypa munananta rurashpa.

Ama sukwan sukwan yuyanakushpa kawsaypachichu.

14 ¹Sukkuna *Jesukristuta manara allita kreyiptinkuna paykunata kushikushpalla chaskinaykichi tiyan kankunawan tantanakunankunata. Ama paykunawan ayninakuychichu.

²Ichará sukkuna yuyansapa rikchak laya aycha alli kananta mikunankunata. Chaymanta ichará sukkuna manara allita Jesukristuta kreyishpara chakramanta tiyakllata mikunsapa. Mana munansapachu nima laya aychata mikuyta. ³Tukuy laya aycha mikuk kashpanchikuna ama washanchaypachichu mana tukuy laya aycha mikuk runakunata. Chaymanta mana aychata mikuk kashpanchikuna ama yuyaypachichu tukuy laya aycha mikuk runakunata. Tata Dios tukuy ñukanchikunata munawanchisapalla. ⁴Ama Jesukristuta kreyikmasikichikunata washanchaypachichu. Paykunaka payllata kreyishpa kawsansapa. Tata Dioslla wambranku-

nata kawanan tiyan allitachu manachu ruraykansapa nishpa. Payka atipan yanapayta allita ruranankunapa. Chayrayku mana nimachu kankichi paykunata washanchanaykichipa.

⁵Sukkuna yuyanchisapa suk diyakunalla ashwan alli kananta Tata Diosta kuyananchikunapa. Sukkuna yuyanchisapa tukuy diya alli kananta Tata Diosta kuyananchikunapa. Tukuy ūukanchikuna mana sukwan sukwan yuyankushpa munashkanchikuna diya Tata Diosta kuyashunchisapa. ⁶Ūukanchikuna suk diyakunalla ashwan allita Tata Diosta kuyashpanchikuna payta kushichinchisapa. Chaymanta suk ūukanchikuna tukuy layata mikushpanchikuna Tata Diosta kushichinanchikunapa mikunchisapa. Chashna mikushpa payta agradesinchisapa. Suk ūukanchikuna aychata mana mikushpa Tata Diosta kushichinanchikunapa mana mikunchisapachu. Chashna mana mikushpa payta agradesinchisapa.

⁷Kawsashpanchikunapish wañushpanchikunapish mana ūukanchikunallapa munananchikunatachu ruranchisapa.

⁸Kawsashpanchikunara Señorninchi Jesukristupa munananta rurashpa kawsanchisapa. Wañushpanchikunapish sielman rishpanchikuna payllapa munananta rurashunchisapa. Kawsashpanchikuna wañushpanchikunapish Jesukristullapa kanchisapa. ⁹Jesukristu wañurkan chaymanta kawsamurkan kawsaptinchikunapish wañuptinchikunapish kamachiwakninchikuna kananpa.

¹⁰Suknin diya Tata Diospa ñawpkinnipi tukuy runakuna rikurinanchikuna tiyan willawananchikunapa allitachu manachu rurashkanchisapa nishpa. Chayrayku ¿imapati Jesukristuta kreyikmasinchikunata mana alli rurak kananta yuyankichi? ¿Imapatí

paykunata mana nimatashina kawankichi? ¹¹Tata Dioska killkadunpi riman: “Ñukalla kawsak Tata Dios kashpayni rimani: Tukuy runakuna ñawpkinnipi kunkurikushpa kuyawankasapa. Ñukallata alabawankasapa.”

¹²Chashna Tata Dios rimartin allita yachanchisapa suknin diya tukuy rurashkanchikunata Tata Diosta willananchikunata.

**Ama Jesukristuta
kreyikmasinchikunata
uchallichiyachichu.**

¹³Chayta yachaykashpanchikuna ama sukta sukta washanchashpa yuyaypachichu. Allita yuyaykuypachi allita rurashpa kawsayta ama Jesukristuta kreyikmasinchikunata uchallichinanchikunapa.

¹⁴Ūuka Jesukristuta kreyik kashpayni allita yachani tukuy laya mikuna allimi mikunanchikunapa. Chaymanta suk kreyikukmasinchikuna yuyansapa suk mikuna mana alli kananta mikunankunapa. Paykunapa chay mikunaka mana allichu.

¹⁵Tukuy laya mikunata mikuptinchikuna ichara Jesukristuta kreyikmasinchikuna yuyanmansapa mana allita ruraykananchikunata. Chayta yuyaptinkuna amana chay laya mikunata mikupachinachu ama paykunata sientichinanchikunapa. Paykunata sientichishpanchikuna manana kuyaykanchisapanachu. Akuychi yuyaypachi paykunarayku Jesukristu wañushkanta. Chayrayku ama munaypachinachu mikunanchikunarayku Jesukristumanta ashunankunapa.

¹⁶Jesukristuta kreyikmasinchikuna mikunanchikunaryku washanchawaptinchikunaka alli mikuna kaptinpish amana chayta mikupachinachu. ¹⁷Tata Diospa mandunpi kawsashpanchikuna

mana mikunanchikunallatachu mana upyananchikunallatachu yuyashpa kawsananchikuna tiyan. Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna allita rurashpalla kushikushpalla sukwana sukwana kuyanakushpalla kawsanchisapa.

¹⁸Chashna Jesukristullata sirvishpa kawsashpanchikuna Tata Diosta kushichinchisapa. Chaypina runamasinchikunapish rimankasapa allita ruraykanchikunata. ¹⁹Chayrayku akuychi munaypachi sukwana sukwana kuyanakushpalla kawsayta animuchinakunanchikunapa Jesukristuta ashwanta kreyishpa kawsayta.

²⁰Allita yachanchisapa tukuy mikuna alli kananta mikunanchikunapa. Alli kaptinpish ima mikunata mikushpanchikuna ichara Jesukristuta kreyikmasinchikunata uchallichinchimansapa. Chashna kaptinka ama chay mikunata mikuypachichu. ²¹Aychata mikushpa vinuta upyashpa suk imakunata rurashpalla ichara Jesukristuta kreyikmasinchikunata uchallichinchimansapa. Ama ni pita uchallichinanchikunata alli kanman ama chayta rurananchikunata.

²²Yuyanakunanchikuna tiyan Tata Diospa ñawpkninpi allitachu manachu ruraykanchisapa nishpa. Rurashkanchikuna alli kananta yakashpanchikuna kushikunchisapa.

²³Ichara manara yachanchimansaparachu suk imata mikushpanchikuna uchallikunchichu manachu nishpa. Chashna mana allita yakashpanchikuna ama mikuypachichu. Mana yakashpanchikuna alli mana alli kananta mikushpanchikunaka uchallikuykanchisapa.

Laktamasinchikunata yanapananchikuna tiyan.

15 ^{1*}Jesukristuta allita kreyishpa kawsashpanchikuna manara allita kreyikkunata kuyashpa yanapa-

nanchikuna tiyan. Ama kikinchikunallapa munananchikunata ruraypachichu.

²Tukuy ñukanchikuna runamasinchikunata kushichishpa allininkunkuna yanapananchikuna tiyan ashwan allita Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa.

³Jesukristupish mana kikinllapa munanantachu rurarkan. Tata Diosllata kushichiptin aypa runakuna payta washancharkansapa. Tata Diospa killkadunpi Jesukristupa riman: "A Tata Dios, kanta washanchashushpangkuna ñukatapish sufrichiwarkansapa."

⁴Tata Dios ñawpa alli yachachikukkunata willarkan rimananta killkanankunapa ñukanchikunata yachachiwananchikunapa. Tata Diospa rimananka kushichiwanchisapa animuchiwanchisapa yachananchikunata sielman rinanchikunata paywan kawsak.

⁵Tata Dios animuchiwashpanchikuna sukaman yanapawanchisapa kushikushpalla kawsananchikunata. Chayrayku munani Tata Dios yanapashunaykichipa sukwana sukwana kuyanakushpalla Jesukristu kuyakushkanshina kawsanaykichipa. ⁶Chashna sukwana sukwana kuyanakushpalla kawsashpaykichi tantalla Jesukristupa Tatan Diosta alabashpa kushichinkichi.

Tata Dios Pabluta willarkan mana judiyu runakunata yachachinankunapa.

⁷Jesukristu ñukanchikunata chaskiwashkanchikunashina tukuy payta kreyikmasinchikunata kuyashpa chaskinanchikuna tiyan. Paykunata chaskiptinchikuna runakuna yachankasapa Tata Dios kuyakuk kananta.

⁸Mash uyariwaychi. Jesukristu shamurkan *judiyukunata yanapananchikunapa. Paykunata yanapashpa Tata Dios ñawpa awilunchikunata willash-

kanshina rurarkan. Chayta kawashpanchikuna yachanchisapa Tata Dios mana llullakushpa tukuy rimashkanta rurananta.

⁹Tata Dios mana judiyu runakunatapish kuyashkunkunaryku Jesukristu shamurkan Tata Diosta alabanankunapa. Ñawpa killkadunpi David Tata Diosta willarkan:

“Ñuka mana judiyu runakunata willasha sukaman allima kanaykita.

Kantashpayni shutikita alabasha.”

¹⁰Chaymanta Tata Diospa rimananpi Moises rimarkan:

“Kankuna mana judiyu runakuna, Tata Diospa wambrankunawan tantalla kushikuychi.”

¹¹Chaymanta Tata Diospa killkadunriman:

“Tukuy llaktakunapi kawsak runakuna,
Tata Diosta alabaychi.”

¹²Chaymanta chay ñawpa yachachikuk Isaiyaspish killkarkan:

“Isayipa miraknimbanta nasinka sinchi kamachikuk runa tukuy llaktakunapi kawsak runakunata kamachinankunapa.

Chay runakuna paypi konfiya-kushpa shuyankasapa salvanankunapa.”

¹³Chayrayku animuchiwakninch Tata Diosta roygani kushichishunaykichipa Jesukristuta kreyiptikichi. Roygani Tata Diospa Espiritun yanapashunaykichipa tukuy willashushkaykichita allita kreyinaykichipa.

¹⁴Wawinkinikuna, paninikuna, allita yachani kankuna kuyanakushpa kawsanaykichita. Tata Diospa rimananta allita yachankichi. Allita yachankichi sukwan sukwan animuchinakuya Jesukristuta ashwan allita kreyinaykichipa. ¹⁵Chayta allita yachap-

tikichipish kay kartata animukuni killkayta ama yachachishkaynita kunkanaykichipa. Tata Dios kuyawashpa willawashka killkanaynipasapa. ¹⁶Ñukaka Jesukristu salvawananchikunata yachachikuykani mana judiyu runakunapish payta kreyinankunapa. Paykuna Jesukristuta kreyiptinkuna Tata Diospa Espiritun yanapansapa allita rurashpa kawsanankunapa. Chashna allita rurashpa kawsaptinkuna ñuka *saserdoteshina kashpa paykunata suk allima ofrendatashina Tata Diosta kunisapa.

¹⁷Jesukristuta kreyishpa kawsash-payni Tata Diosta sirvishpa sukaman kushikuni. ¹⁸Mana animukunichu kikinimanta rurashkaynita parlachikuya. Jesukristu yanapawaptin mana judiyu runakunata yachachishkaynillata parlachikuni. Allita yachachikuptini allita rurashpa kawsaptini aypa mana judiyu runakuna Tata Diosta kasushpa kawsashkasapa. ¹⁹Tata Diospa Espiritun yanapawaptin aypa almirana *milagrukunata rurashkani. Chashnalla Jerusalen llaktamanta Iliria partikaman tukuy maypi Jesukristu salvawananchikunata yachachikuypi purishkani. ²⁰Manara ni pi Jesukristu salvakuk kananta yachachikushkankuna llaktakunapi munani yachachikuya ama chikan yachachikushkanpi yachachikunaynipa.

²¹Tata Diospa killkadun rimananshina: “Mana ni suk kuti Tata Diospa rimananta uyarishka runakuna uyarinkasapa.

Tata Dios salvanankunata yachankasapa.”

**Pablu yuyarkan Roma
llaktaman riyta.**

²²Aypa llaktakunapi yachachikushkaynirayku sukaman rinayashpaynipish manara atipashkanirachu riyta kawakni-

kichi. ²³Kunanka ñami tukuchashkanina kay llaktakunapi yachachikuya. Aypa watakunata yuyashkani riyta kawakniki. ²⁴Chayrayku España partiman rishpayni munani kankunawan kushikushpa suk tiemputa kipariyta. Chaymanta munani yanapawanaykipacha España partiman rinaynipa.

²⁵Manara kankunaman rishpaynira Jerusalen llaktaman risha Jesukristuta kreyikmasinchikunapa suk ofrendata apashpa.

²⁶Kay Masedonia partipi Akaya partipi wawkinchikuna munansapa Jerusalen llaktapi mana nimayuk Jesukristuta kreyikmasinkunata yanapayta. Chayrayku kikinkuna munashpa yuyaykushkasapa suk ofrendata kachayta. ²⁷Jesukristuta kreyik judiyukuna mana judiyu runakunata Tata Diospa rimananta yachachirkansapa. Chayrayku chay mana judiyu runakuna Jesukristuta kreyik judiyukunata yanapanankuna tiyan. Chayrayku paykuna sukaman munashpa ofrendata kachashpankuna allita rurashkasapa. ²⁸Ñuka chay ofrendakunata apashkayinawsha atipasha España partiman riyta. Chayman rishpayni kankunawan suk tiemputa kiparisha. ²⁹Allita yachani kankunaman riptini Jesukristu sukaman tukuy layapi yanapawananta.

³⁰Wawkinikuna, paninikuna, Kankuna Señorninchi Jesukristuta sukaman kuyankichi. Tata Diospa Espiritun yanapawanchisapa kuyananchikunapa. Chayrayku roygaykichi yanapawanaykipacha Tata Diosta sukaman ñukapa roygashpa. ³¹Tata Diosta roygaychi Judea partipi mana Jesukristuta kreyik runakunamanta kuydawanana. Roygaychi Jerusalenpi kreyikukmasinchikuna apanayni ofrendata kushikushpa chaskinankunapa. ³²Roygaychi Tata Dios munaptin

kushikushpa kankunapi chayanaynipa chaypi samanaynipa. ³³Munani kushichikuk Tata Diosninchi tukuy kankunawan kananpa. Chashna kachun.

**Pablu Jesukristuta
kreyikmasinkunata rimachinsapa.**

16 ¹Chaymanta willaykichi paninchi Febe *Jesukristuta allita kreyishkanta. Payka Senkrea llaktapi Jesukristuta kreyikukkunapa diyakonisami. Utka rinka kawashuknikichi. ²Jesukristuta kreyikmasinchikunata chaskinanchikunashina chay paninchitapish kushikushpa chaskiyichi. Payka kreyikukmasinchikunata sukaman yanapashka. Ñukatapish sukaman yanapawashka. Chayrayku ima munananpi yanapaychi.

³Rimachipaychi Jesukristupa rimananta yachachikuya yanapawak paninchi Prisilata kusan Akilasta.

⁴Paykunami ñukarayku yaka wañurkansapa. Chayrayku sukaman paykunata agradesini. Mana ñukallachu agradesini. Mana *judiyu wawkinchikunapish sukaman agradesinsapa. ⁵Prisilapa Akilaspa wasinpi tukuy tantanakuk wawkinchikunata paninchikunata rimachipaychi. Munanayni wawkini Epenetotapish rimachipaychi. *Asia partipi manara ni pi Jesukristuta kreyik tiyaptinra payka kreyirkan.

⁶Rimachipaychi paninchi Mariyata. Paymi sukaman trabajashpa kankunata yanapashushkankichi. ⁷Rimachipaychi llaktamasinikuna Andronikota Juniasta. Paykunaka karseladumasinikuna karkansapa. Jesukristupa disipulunkuna paykunata sukaman kuyansapa. Paykunaka ñukamanta ñawpkata Jesukristuta kreyirkansapa.

⁸Chaymantapish rimachipaychi Jesukristuta kreyik kuyanayni wawkini Ampliatota. ⁹Rimachipaychi

Jesukristupa rimananta yachachikukmasini Urbanota. Rimachipaychi munanayni wawkinchi Estakista.

¹⁰Rimachipaychi wawkinchi Apelestá. Payka sukaman sufrishpapish

Jesukristuta kreyishpa kawsan.

Rimachipaychi wawkinchi Aristobullospa familyankunata.

¹¹Rimachipaychi llaktamasini Herodionta. Rimachipaychi Señorninchí Jesukristuta kreyik Narsisopa familyankunata. ¹²Rimachipaychi paninchi Trifenata paninchi Trifosata. Paykunaka Señorninchita sirvishpa trabajayan-sapa. Rimachipaychi kuyanayni paninchi Persidata. Paypish Señorninchita sukaman sirvishpa trabajashka.

¹³Rimachipaychi sukaman alli yachak alli rurak wawkinchi Rufota. Paypa mamantapish rimachipaychi. Payka mamaynishinami kuyawashka.

¹⁴Rimachipaychi wawkinchi Asinkritota, wawkinchi Flegontesta, wawkinchi Hermesta, wawkinchi Patrobasta, wawkinchi Hermasta, tukuy paykunawan kakkunata. ¹⁵Rimachipaychi wawkinchi Filogota, paninchi Juliata, wawkinchi Nereota, paypa panintapish. Rimachipaychi chay wawkinchi Olimpasta. Rimachipaychi tukuy paykunawan tantanakuk wawkinchiku-nata.

¹⁶Sukwan sukwan kushikushpa rimachinakuychi. Tukuy kaypi Jesukristuta kreyik kankunatapish rimachishunkichi.

¹⁷Wawkinikuna, paninikuna, mash allita uyariwaychi. Suk runakuna alli yachachishkaynikunamanta chikan layata yachachikunasa. Kankuna allita Jesukristuta kreyishpa kawsashkaykichi-manta anchuchishunayashpaykichi uchallichishunayankichi. Chay laya runakunamanta ashuychi. ¹⁸Paykunaka mana Señorninchí Jesukristutachu

sirvinsapa. Kikinkunapa mana alli munanankunallata ruransapa. Allipi tukushpa alli yachachikukshina mana kuskanpi aynikuy yachak runakunata llullachinsapa.

¹⁹Tukuy runakuna yachansapa kankuna allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichita. Chayrayku sukaman kushikuni. Munani yachanaykichipa allillata ruraya. Munani ama yachanaykichipa mana allikunata ruraya.

²⁰Kushichiwakninchí Tata Dios utkana yanapashunkichi kamachikuk supay *Satanasta saru saru ruranaykichipa. Munani Señorninchí Jesukristu llakichi-shushpaykichi yanapashunaykichipa.

²¹Wawkinchi Timoteo Tata Diospa rimananta yachachikukmasini rimachi-shunkichi. Llaktamasinikuna Lusianowan Jason Sosipaterpish rimachishunkichi.

²²Ñuka Tersio wawkinchi Pablupa killkakuknín kashpayni kay kartata killkashpayni Señorninchita kreyikmasi-nikunata rimachiykichi.

²³Wawkinchi Kayo rimachishunkichi. Paypa wasinpi kawsaykani. Payka tukuy Jesukristuta kreyikkunata wasinpi kushikushpa chaskinsapa. Rimachishunkichi kay llaktapa kullki wakaychak Erasto. Rimachishunkichi wawkinchi Kuartu.

²⁴Munani Señorninchí Jesukristu tukuy kankunata yanapashunaykichipa. Chashna kachun.

Pablu yachachikushkanta tukuchan.

²⁵Akuyuchi Tata Diosta alabaypachi. Paymi atipan yanapawayninchikunata mana shaykushpa Jesukristuta allita kreyishpa kawsananchikunapa. Ñawpamantapacha Tata Dios yuyarkan salvawayninchikunata. Chashna yuyashpapish manara ni pita entiendo-

chirkansaparachu imashnami salvawa-shunchisapa nishpa. Kunanka ñami entiendichiwashkanchisapanas Jesukristu wañushkanrayku salvawananchikunata. Chayta yachachikuni.
²⁶Mana tukuyniyuk Tata Diosninchika ñawpa alli yachachikukkunata willarkansapa killkanankunapa salvawananchikuna runa shamunanta. Kunanka Tata Dios ñami tukuy partipi

kawsak runakunata yuyayninta entiendichishkasapanas tukuy runakuna Jesukristuta kreyishpa kasushpa kawsanankunapa.

²⁷Tata Diosninchika alli yachakmi. Paylla tukuy layata yachan. Chayrayku Jesukristuta kreyishpanchikuna akuychi Tata Diosta alabaypachi. Chashna kachun.

Chayllata killkashkaykichi.

1 KORINTIOS

PABLУ KORINTO LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

Pablу Korinto llaktapi Jesukristuta kreyikmasinkunata rimachin.

1 ¹Tata Dios munaptin *Jesukristu ñuka Pabluta akllawashka rimananta yachachikunaynipa. Kaypi ñukawan tantalla yanapawak wawkinchi Sostenes. ²Kankuna chay Korinto llaktapi Tata Diosta kuyakmasinkuna kaptikichi ñuka Pablу wawkinchi Sosteneswan kay kartata killkaykaykichi. Kankuna Jesukristuta kreyishpa kawsaptikichi Tata Dios akllashushankichi paypa wambrankuna kanaykipa allita rurashpa kawsanaykichipa. Chaymanta maypipish kaptin Jesukristuta kuyak runakunata killkaykani. Jesukristu ñukanchikunata paykunata kamachiwanchisapa. ³Munani Tata Diosminchi Señorninchi Jesukristuwан kankunata sukaman tukuy layapi yanapashunaykichipa kushichishunaykichipa.

Pablу Tata Diosta agradesin Korinto llaktapi kreyikuk runakunata yanapaptin.

⁴Kankuna Jesukristuwан tantalla kawsaptikichi Tata Dios sukaman yanapashuykankichi. Chayrayku payta agradesini.

⁵Kankuna Jesukristuta kreyishpa kawsaptikichi Tata Dios sukaman yanapashushkankichi rimananta entiendishpa allita rimashpa yachachikunaykichipa. ⁶Chashnamanta ñukaykuna Jesukristu salvawananchikunata yachachiptinikuna kankuna allita kreyishkankichi. ⁷Chashna kreyikushpaykichi Señorninchi Jesukristu shamunanta shuyaptikichi Tata Dios atipachishunkichi alli ruranakunata rurashpa kawsanaykichipa. ⁸Allpa tukunan diyakaman Tata Dios yanapashunkichi sinchikushpa allita rurashpa kawsanaykichipa. Chaymanta Jesukristu shamuptin mana ni pi chatashunkichichu. ⁹Tata Dios willawashkanchikunata ruranka. Chayrayku kayawashkanchisapa wambran Señorninchi Jesukristuwан kuyanakushpa kawsananchikunapa.

Pablу yachachikun ama chikninakushpa ashuchinakunankunapa.

^{10,11}Wawkinikuna, paninikuna, Kloepa wasinmanta suk runa willawashkasapa kankuna chikninakushpa kawsaykanaykichita. Chayrayku Señorninchi Jesukristupa shutiniproygaykichi tukuy Jesukristuta

kreyikmasikichiwan kuyanakushpa yanapanakushpa kawsanaykichipa. Amana chikninakushpa ayninakushpa kawsaychinachu.¹² Kankuna manashi allitachu parlankichi. Sukkuna rimankichi: “Ñuka Pablupa yachachikunanta kreyini.” Sukkuna rimankichi: “Ñuka Apolospa yachachikunanta kreyini.” Sukkuna rimankichi: “Ñuka Pedrupa yachachikunanta kreyini.” Sukkuna rimankichi: “Ñuka Jesukristupa yachachikunanta kreyini.”

¹³ Chashna rimashpaykichi mana kuskatachu rimaykankichi. Jesukristuka manami patumaduchu kashka. Manami ñukachu suk kruspi chakatadu kashkani kankunata salvanaynikunapa. Manami ñukapa shutinipichu bawtisakushkankichi.¹⁴ Ñukaka wawkinchi Krispollata Kayollata bawtisashkani. Tata Diosta agradesini paykunamanta mana ni suk kankunata bawtisashkaynirayu.¹⁵ Chayrayku mana atipankichichu rimaya ñukapa shutinipi bawtisadu kanaykichita.¹⁶ Ariya Estefanaspa familyankunatapish bawtisashkani. Paykunallata yuyani bawtisashkaynita.¹⁷ Jesukristuka kachamuwashka salvakuk kananta yachachikunaynillapa. Mana bawtisanaynipachu kachamuwashka. Mana runakunapa yachanankunatachu yachachishkaykichi. Runakunallapa yachanankunata yachachikuptnika Jesukristu kruspi wañushkanta mana kreyinmansapachu.

**Tukuy runakunapa yachananmanta
Tata Diospa yachanan ashwan
allimami.**

¹⁸ Ñukanchikuna Jesukristu salvawananchikunapa kruspi wañushkanta yachachikuptinchikuna tukuy kastiguman rik runakuna rimansapa llullakananchikunata. Chaykamanka ñukanchikuna uchanchikunamanta salvadu

kashpanchikuna yachanchisapa Jesukristu kruspi wañushkanrayku Tata Dios atipananta salvawayninchikunata.

¹⁹ Tata Dios killkadunpi willawanchisapa: “Ñukaka yachaysapa runakunapa yachanankunata kulluchisha. Yuyayninkunata wakllichisha.”

²⁰ Tukuy chay yachaysapakunapa, tukuy chay yachachikuk runakunapa, tukuy chay rimay shimikunapa yachanankunaka mana nimachu. Tata Dios yachachiwashkanchisapa tukuy paykunapa yuyayninkuna yachanankuna mana nima kananta.²¹ Tata Dios alli yachak kashpa yacharkan mana ni suk runa yachaysapa kashpapish kikinllamanta payta riksinanta. Runakuna yachachikunaynikuna llulla kananta rimaptinkunapish Tata Dios munarkan rimananta kreyik runakunallata salvaysapata.

²²* Judiyu runakuna munansapa ñukanchikuna almirana ruranakunata rurananchikunapa chayta kawashpara kreyinankunapa. Mana judiyu runakuna yachanankunallata kreyishpa yuyansapa Jesukristupa rimanan llulla kananta.

²³ Ñukanchikuna yachachikunchisapa Jesukristu Tata Diosmanta shamudu runa kashpa kruspi wañushkanta salvawananchikunapa. Chashna yachachikuptinchikuna judiyu runakuna yuyansapa yachachikunanchikuna millanapa laya kananta. Mana judiyu runakuna rimansapa llulla kananta.

²⁴ Tata Dios tukuy laya atipak kashpa Jesukristu wañushkanrayku atipan tukuy payta kreyik runakunata salvawayninchikunata judiyu mana judiyu kaptinchikunapish. Jesukristu ñukanchikunapi kawsashpa allimata yachachiwashcisapa allita rurashpa kawsananchikunapa.

²⁵ Runakuna alli yachak yuyanakushpa rimansapa Jesukristu salvawananchikunapa wañushkan llulla kananta. Chashna

rimaptinkunapish Tata Dioska paykunamanta sukaman ashwan alli yachakmi. Paykuna rimansapa Jesukristu wañushka kaptin mana nima atipak kananta. Chashna rimaptinkunapish Tata Dioska tukuy paykunamanta ashwan sinchi atipakmi.

²⁶Wawkinikuna, panikuna, yuyaychi mana aya yachaysapa runakuna kanaykichita. Mana aya kamachikuy yachak runakuna kankichi. Mana aya kullkiyukchu kankichi. Mana chay laya kaykaptikichi Tata Dios akllashushkankichi. ²⁷Kankuna mana yachaysapa runakuna kaykaptikichi Tata Dios akllashushkankichi chay kikinkuna yachaysapa yuyanakuk runakunata pinkachinaykicipa. Mana kamachikuy yachak runakuna kaykaptikichi Tata Dios akllashushkankichi chay kamachikuk runakunata pinkachinaykicipa.

²⁸Tukuy mana Tata Diosta kreyik runakuna washanchawaptinchikunapish mana munawaptinchikunapish Tata Dios akllawashkanchisapa. Ñukanchikuna mana nimapa paykunapa kaptinchikunapish Tata Dios akllawashkanchisapa kikinlla kreyinakuk runakunata kawachinanchikunapa mana yachak kanankunata. ²⁹Tata Dios akllawashkanchikunaryku mana ni pi atipankasapachu alabanakushpa payta willaya yachaysapa kanankunata.

³⁰Kikin Tata Dios salvawashkanchisapa Jesukristuwantantalla kawsananchikunapa. Chashna Jesukristuwantantalla kawsaptinchikuna payka yachachiwanchisapa Tata Diospa rimananta entiendinanchikunapa. Tukuy uchanchikunamanta perdona-washpanchikuna yanapawanchisapa paypa munananta rurashpa kawsananchikunapa. Ñawpa mana alli rurashkan-chikunamanta salvawanchisapa amana uchallikushpa kawsananchikunapa.

³¹Chashnashina Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa: “Kankuna alabanakunayashpaykichi Señorninchita riksishkaykichirayku alabanakuychi.”

Pablu Jesukristu salawananchikunata yachachikun.

2 ¹Wawkinikuna, paminikuna, ñuka Tata Diospa rimananta kankunata yachachishpayni manami yuyaysapa yachaysapa runashinachu yachachishkaykichi. ²Kankunawan kawsashpayni sukaman allita yuyarkani yachachiynikichita *Jesukristu suk kruspi wañuskanta uchanchikunamanta salvawananchikunapa. Chayllata yachachishkaykichi. Mana chikan layatachu yachachishkaykichi. ³Manchakushpa chukchukushpa yachachishkaykichi. Mallinakurkani mana atipanaynita allita yachachikuya.

⁴Tata Diospa Espiritun yanapawaptin yachachishkaykichi. Mana sukaman yachaysapa runashinachu yachachishkaykichi. ⁵Munarkani yachanaykicipa Tata Dios sukaman alli atipak kananta payllata kreyinaykicipa. Mana munarkanichu chay sukaman yachaysapa runakunapa rimanankunata kreyinaykicipa.

Tata Diospa Espiritun yachachiwanchisapa.

⁶Chashna munashpaynipish kankuna Tata Diosta allita kreyiyta yachaptikichi ashwan ashwanta Tata Diospa yachananta yachachiykaykichi. Manami runakunallapa nima kamachikuk runakunallapa yachachikunankunallatachu yachachiykichi. Paykunaka utkami chinkansapa.

⁷Tata Dios manara kay allpata rurashpara yuyarkan salvawayninchikunata sielipi kushikushpa paywan tantalla kawsananchikunapa. Kunankaman Tata

Diospa yuyashkanta manara ni pi yachashkarachu. Ñukaka paypa yuyayninta yachachiykaykichi.⁸ Kay allpapi kamachikuk runakuna mana Tata Diospa yuyashkanta entiendirkansapachu. Entiendishka kashpankunka sukaman alli kamachiwakninchikuna Jesukristutaka mana kruspi chakatachinmansapachu karkan.

⁹Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa:

“Tata Dios sukaman allimakunata rurashka payta kuyak runakunapa.

Mana ni suk runa chay allima rurashkanta kawashkachu nima uyarishkachu nima yuyashkachu.”

¹⁰Ñukanchikuna chaykunata entiendichisapa Tata Diospa Espiritun tukuy Tata Diospa yuyayninta entiendichiwapinchikuna.

¹¹Ñukanchikunalla yuyayninchikunata yachanchisapa. Mana ni pi yuyayninchikunata yachanchu. Chashnashina Tata Diospa Espiritunllami yuyayninta yachan. Mana ni pi paypa yuyayninta yachanchu. ¹²Tata Dioska mana runakunapa yuyayninkunatachu yachachiwanchisapa.

Kuyawashpanchikuna Espiritunta kachamurkan paypa allima yuyayninta yachachiwananchikunapa. ¹³Tata Diospa Espiritun yachachiaptinchikuna suk runakunata yachachinchisapa. Mana kikinchikunapa yachashkanchikunatachu yachachikunchisapa. Tata Diosta kreyik runakunallata paypa yuyayninta yachachinchisapa.

¹⁴Chay mana Tata Diosta kreyik runakuna paypa Espiritunpa yachachikunanta mana atipansapachu entiendiyta. Rimansapa llulla kananta. Tata Diosta kreyik runakunalla atipansapa entiendiyta. ¹⁵Chaymanta

Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna atipanchisapa paypa yuyayninta entiendiyta. Chashna Tata Diospa yuyayninta entiendiptinchikuna chay mana Tata Diosta kreyik runakuna mana atipansapachu entiendiwayninchikunata. ¹⁶Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa: “Mana ni pi Tata Diospa yuyayninta entiendinchu. Mana ni pi Tata Diosta yachachinchu.” Chashna Tata Dios killkadunpi rimaptin paypa Espiritun Jesukristupa yuyayninta entiendichiwanchisapa.

**Pablu yachachiwanchisapa
Jesukristullata kasunanchikunapa.**

3 ¹Wawkinikuna, paninikuna, kankuna *Jesukristuta kreyik runakuna kashpaykichipish manara allitarachu paypa yachachikunanta entiendinkichi. Taksha wambrakunashinallara kankichi. Manara Tata Diospa Espiritunta allitarachu kasuykankichi. Chayrayku manara atipashkanirachu allita yachachiynikichita. ²Tata Diospa rimananka iden alli mikunashinami. Kankuna manara chay alli mikunata atipashkankichirachu mikuya. Iden ñuñukuyak wambrillukunashinara kashkankichi. Tata Diospa rimanan manara allitarachu entiendishkankichi. Chayrayku entiendinaykichi layallata yachachishkaykichi. Kunankaman chay layalla kankichi.

³Kankuna kikikichillapa munanaykicha rurashpa ayninakushpa yuyanakushpa chikninakushpa kawsaykankichi. Chashna kawsaykashpaykichi Jesukristuta mana kreyik runakunashinalla kawsankichi. ⁴Sukkuna rimankichi ñukallata kreyiwanaykichita. Suk kankuna rimankichi Apolosllata kreyinaykichita. Chashna rimashpaykichi kikikichillapa munanaykichita ruraykankichi. ⁵Ñuka Apoloswan

kikinikunamanta mana nimachu kanisapa. Tata Dios ñukaykunata kachamuwashkasapa paypa rimananta yachachikunaynikunapa. Chashna yachachikuptinikuna kankuna Jesukristuta kreyishkankichi.

⁶Ñuka Pablu murukunata tarpukshina kankunata yachachishkaykichi. Chaymanta wawkinchi Apoloska tarpudu murukunata yakuchakshina yachachishushkankichi. Chaymanta Tata Diosllami murukunata wiñachikshina rimananta entiendichishunkichi. ⁷Ñuka tarpukuk runashina kashpayni mana nimachu kani. Apolospish murukunata yakuchak runashina kashpa mana nimachu. Tata Diosllami murukunata wiñachin. Chayrayku payllata kasunaykichi tiyan.

⁸Ñuka tarpukuk runashina kashpayni Apolos murukunata yakuchak runashina kashpa paktalla trabajanisapa. Chashna ishkantinikuna Tata Diospa trabajaptinikuna paytapish ñukatapish pagarawan-kasapa. ⁹Ñuka Apoloswan paktalla Tata Diospa chakranpi trabajaykanisapa. Kankunaka Tata Diospa tarpuchishkan chakranshina kankichi.

Chaymanta *Tata Diospa wasinshina kankichi. ¹⁰Tata Dios yachachiwaptin ñukaka kankunata allita yachachish-payni wasi kallarinan churakshinami kani. Suk runakuna kallarishkayni wasinta armansapa. Ñukaka kallarishkani yachachiynikichita. Sukkuna yachachikuypi katinsapa. Tukuy yachachikuk runa yuyanan tiyan imashnami allita yachachikunka nishpa. ¹¹Chay Tata Diospa wasinpa kallarinanka Jesukristumi. Mana ni pi suk chikan kallarinanta atipanchu churayta.

¹²Suk alli yachachikuk runakuna chay wasi kallarinanpi kurimanta kullkimanta allima rumikunamanta

chay Tata Diospa wasinta ruransapa. Suk mana alli yachachikuk runakuna kaspimanta ukshamanta pintumanta Tata Diospa wasinta ruransapa.

¹³Jesukristu kashkan shamuptin tukuy kaspimanta, ukshamanta, pintumanta ruradu wasikuna rupankasapa. Tukuy kurimanta kullkimanta allima rumikunamanta ruradu wasikuna mana rupankasapachu. Jesukristu kashkan shamushpa willawashunchisapa pikunami mana allita rurashkanchisapa pikunami allita rurashkanchisapa nishpa. ¹⁴Chay rurashkanchikuna wasi mana rupaptin Tata Dios premyunchikunata kuwanchisapa. ¹⁵Chaymanta rurashkanchikuna wasi rupaptin chay ninamanta kishpihpa mana nimayuk kiparishunchisapa.

¹⁶¿Manachu yachankichi kankuna Tata Diospa wasinshina kanaykichita? ¿Manachu yachankichi Tata Diospa Espiritun kankunapi kawsananta?

¹⁷Chaymanta suk runakuna Tata Diospa wasinta kulluchinayansapa. Kankuna Tata Diospa wasin kaptikichi chay runakuna mana allita yachachishush-paykichi urmachishunayaykankichi. Kankuna Tata Diosllapa wasin kankichi. Chayrayku chay mana alli yachachikuk runakuna urmachishuptikichika Tata Dios paykunata kulluchinankuna tiyan.

¹⁸Ama kikikichilla llullachinakuychi-chu. Kankuna runakunallapa yachanan-kunata yachashpaykichi mana nima yachakshina yuyanakuychi Tata Diospa yachanananta allita yachanaykichipa.

¹⁹Tata Dioska riman runakunapa yachanankuna mana nima kananta. Paypa killkadunpi willawanchisapa: “Tata Dios yachaysapa runakunata chay yachanankunallawan pantachichin wakllichinakunankunapa.” ²⁰Tata Diospa killkadun kashkan willawanchisapa: “Tata Dios yachan tukuy yachay-

sapa runakunapa yuyayninkuna llulla kananta.”

²¹Chayrayku ama alabanakuychichu alli kanaykichita suk yachachikuk runallata katishpaykichi. Tukuy Tata Diospa alli yachachikkunkuna kankunapami. ²²Ñukapish Apolospish Pedrupish yanapaknikichimi kanisapa. Tata Dios kay allpapi tukuy laya tiyakta kuwashkanchisapa. Kawsaptinchikunapish wañuptinchikunapish kunanmantapacha tukuy tiempukaman Tata Dioska yanapawashunchisapa. ²³Tukuy ñukanchikunami Jesukristupa kanchisapa. Jesukristupish Tata Diospami. Chayrayku tukuy laya tiyak allininchikunapa.

Pablu wawkinkunata
yachachinsapa tukuy Tata Diospa
yachachikuk runakunata
kuyanankunapa.

4 ¹*Jesukristu ñukata Apostola Pedruta kachamuwashkasapa manara ni pi yachashkan Tata Diospa yuyayninkunata entiendichinaynikunapa. Chayrayku yuyaychi ñukaykuna Jesukristupa yanapakninkunalla kanaynikunata. ²Ñukaykuna tukuy Tata Dios willawashkankunata kuskata yachachikunaynikuna tiyan tukuy runakuna yachanankunapa yachachikunaynikuna alli kananta.

³Kankuna allita mana allita yachachikuptini yuyawaptikichipish ñukapa mana nimananchu. Suk kamachikuk runakuna imapi pis yuyawaptinkuna mana nimananchu. Nima kikini yuyanakunichu allitachu manachu rurashkani nishpa. ⁴Ariya yuyanakuni allillata rurashkaynita. Chashna yuyanakushpaynipish mana rimashachu mana uchayuk kanaynita. Ichará Tata Dios yachan suk mana alli rurashkaynita. Paylla riman alli mana alli rurashkaynita.

⁵Señorninchi Jesukristu shamushpa tukuy tutayadupi yuyashkanchikunata rurashkanchikunata surkumunka luspi rikurinanpa. Tukuy yuyashkanchikunata tukuy rurashkanchikunata yachashpa willawashunchisapa allitachu rurashkanchisapa manachu nishpa. Chaymanta rurashkanchikuna alli kaptin alabawashunchisapa. Chayrayku manara Jesukristu shamuptinra amana ni pita chatashpa yuyashpa kawsaychichachu.

⁶Wawkinikuna, panikuna, ñuka allinikichipa yachachiykaykichi ama rimanaykichipa ñukallata Apolosllata kreyiwanaykichita. Chayta yachachishkaykichi yachakunaykichipa Tata Diospa rimananllata kasushpa kawsanaykichipa ama suk runakunallata kasushpa kawsanaykichipa. Ama kreyinakushpa rimaychichu suk yachachikuk runata munanaykichita sukninta mana munanaykichita. ⁷Kankuna mana sukkunamanta ashwan alli yachakchu kankichi. Tata Diosllami tukuy yachanaykichita kushushkankichi. Tata Dios mana yanapashuptikichika mana atipankichimanchu nimata ruraya nimata yachayta. Chayrayku ¿imapatí kreyinakunkichi alli yachak kanaykichita?

⁸Kankuna kikikichilla yuyanakunkichi tukuy layata yachanaykichita. Yuyanakunkichi tukuy layayuk kanaykichita. Yuyanakunkichi ñukaykunamanta ashwan alli kamachikuk alli yachak runakuna kanaykichita. Ñuka munayman kamachikkunkuna kanaykichipa ñukaykuna kankunawan tantalla kamachikunanchikunapa. ⁹Ñukaykuna Tata Diospa rimananta yachachikuk kaykashpaynikuna mana chashnachu yuyanakunisapa. Yuyanakunisapa Tata Dios churawashkankunata tukuy pimanta mana munadu washerushina

kanaynikunapa maypipish kaptin wañunaynikunapa. Tukuy runakuna *angelkunapish ñukaykunata suk pukllanakunapishina kawawansapa yachanankunapa allitachu manachu Tata Diosta kasushpa kawsaykanaynikunata.

¹⁰Ñukaykuna Jesukristuta kreyishpa kuyashpa kawsaptinikuna suk runakuna rimansapa mana nima yachak kanaynikunata. Chaykamanka kankuna Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichi rimankichi sukaman alli yachak kanaykichita. Ñukaykuna mana nimata atipanisapachu rurayta. Chaykamanka kankuna tukuy laya atipak kankichi. Runakuna ñukaykunata mana munawansapachu. Kankunata allita munashunkichi.

¹¹Kunankaman ñukaykuna yarkymanta yakumanta mana alli llachapayuk kashpaynikuna purinisapa. Suk runakuna sufrichiwansapa. Mana nima wasinikuna tiyawansapachu. ¹²Makini-kunawan sukaman trabajashpaynikuna shaykunisapa. Suk runakuna yuyawashpa rabyachiwaptinkunapish allita kuyashpalla ayninisapa. Runakuna chikniwashpa padesichiwaptinkunapish mana nimata rimanisapachu. ¹³Mana alli kanaynikunata rimaptinkunapish paykunata allita kuyashpalla parlachinisa. Kunankaman kawawansapa susya wishchudutashina usuykak runakunataschina.

¹⁴Kankuna munanayni wambraynikunashina kaptikichi allita yachachiykaykichi. Mana pinkachinayashpachu killkaykaykichi. ¹⁵Yachachishkaykichi Jesukristu mana alli rurashkanchikunamanta perdonawananchikunata. Chashna yachachiptinikuna Jesukristuta kreyiykankichi. Chayrayku ñukaka iden tataykichishina kani. Kankunapa chunka waranka alli yachachishukniki-

chi tiyapushuptikichipish ñukallami tataykichishina kani. ¹⁶Chayrayku sukaman roygaykichi ñuka allita rurashpa kawsashkaynishina kankunapish allita rurashpa kawsaychi.

¹⁷Chayrayku alli yachachikuk munanayni wambrayni Timoteota kankunaman kachashkani. Paymi willashunkichi imashnami ñuka allita rurashpa Jesukristuta kreyishpa kawsaykani nishpa. Yachachishunkichi tukuy purishkayni llaktakunapi tukuy Tata Diosta kreyikkunata yachachishkaynikunata.

¹⁸Kankunamanta sukkuna alabankushpaykichi yuyankichi mana rinaynitana pasyaknikichi. ¹⁹Chashna yuyaptikichipish Tata Dios munaptinka utka risha pasyaknikichi. Chaypina kawasha chay kikinkunallapa yuyayninkunapi alabanakuk wawkinchikunata yachanaynipa allitachu manachu ruraykansapa nishpa. ²⁰Tata Dios sinchita yanapashuptikichi paypa mandunpi kawsankichi. Mana rimashpallachu paypa mandunpi kawsankichi. ²¹Kankunata pasyak riptini ¿imata ruranaynitapí munankichi? ¿Piñakushpa kastiganaynitachu munankichi? ¿Kushikushpalla allillapi yachachinaynitachu munankichi?

Pablu yachachikun suk mana alli rurak runata karkunankunapa.

5 ¹Yachashkani suk wawkikichi madraschanta apishkanta warmin kananpa. Ñuka sukaman llakinaychayta yachashpa. Tata Diosta mana kreyik runakuna chay laya mana allita mana nima ruransapachu. ²Chay wawkikichi chayta rurashkanrayku sukaman llakinaykichi karkan. Llakinaykichi kaptin alli kawsakshina alabanakunkichi. Chay mana alli rurak wawkikichita willanaykichi tiyan *Tata Diospa

wasinman amana rinanpa kankunawan tantanakuk.

³Ñuka kankunaman manara rishpay-nipish sukaman kuyashpalla yuyaykay-kichi. Señorninchi *Jesukristu kachamuwashka kaptin ñiami willashkaykichina chay sakra mana alli rurak wawkiki-chita kastiganaykichipa. ⁴Munani tantanakunaykichipa chay wawkiki-chipa mana alli rurashkanta parlanaykichipa. Chashna tantanakuptikichi ñuka sukaman yuyashkaykichi. Señorninchi Jesukristupish kankunawan kashpa yanapashunkichi.

⁵Chaypi tantanakushpaykichi chay mana alli rurak wawkikichita karkuychi supaypa munananta rurashpa kawsananpa. Ichara chashnamanta wanaman amana chay laya mana alli ruranata rurananpa. Chashna wanashpa allita ruraya yachakuptin Señorninchi Jesukristu kashkan shamushpa uchankunamanta salvanka. ⁶Kankuna chay wawkikichita manara karkushpay-kichira ama rimaychichu alli rurak runakuna kanaykichita.

Suk rimanata rimanchisapa: "Suk tipi *levaduralla aypa machkata punkichin."

⁷Chayrayku chay mana alli rurak wawkikichi levadurashina kaptin karkuychi suk wawkikichi ama yuyanankunapa payshina mana allita ruraya. Chay runata karkushpaykichi suk mana levadurayuk pashina kankichi.

Chayraykuna Tata Dioska Señorninchi Jesukristuta kachamurkan *Paskua fiestapi suk ovejapa wawanshina wañunanpa tukuy mana alli rurashkanchikunamanta perdonawananchikunapa. ⁸Punkichidu pan yuyachiwanchisapa mana alli rurashkanchikunata. Chayrayku Paskua fiestapi mikunchisapa mana punkichidu pankunallata. Chayrayku willaykichi chay mana alli rurak runata karkunaykichipa mana

punkichidu pankunashina kanaykichipa. Chaypi atipankichi kushikushpa Jesukristuta allita kreyishpa allillata rurashpa kawsayta.

⁹Ñuka suk kartaynipi willashkaykichina ama suk chikan warmiwan uchalllikuk runakunawan paktanakunaykichipa.

¹⁰Chayta willashpayni mana munashkanichu willaynikichita tukuy mana alli rurak runakunamanta mana nima parlashpa ashunaykichipa. Chashna tukuy chikan warmiwan uchalllikuk runakunamanta, tukuy kullkillata munak runakunamanta, tukuy suwakunamanta, tukuy ruradu dioskunata kreyik runakunamanta ashushpaykichika kay allpamanta llukshinkichiman karkan.

¹¹Suk runakuna Jesukristuta kreyik runakuna kanankunata rimashpankunapish chikan warmiwan uchallikunsapa. Tukuy laya tiyakta munashpalla kawsan. Ruradu dioskunata kuyashpa kawsan. Llullachikushpalla machashpalla suwakushpalla kawsan. Ñuka willashkaykichi chay laya mana alli rurak runakunawan ama paktanakunaykichipa. Ama nima munaychichu paykunawan mikuyta.

^{12,13}Chay mana Jesukristuta kreyik runakuna uchallikuptinkuna ñuka mana nimata willashachu. Tata Diosmi paykunataka kastigankasapa. Chashna kaptinpish kankuna Jesukristuta kreyikmasikichikunata mana allita ruraptinkuna willanaykichi tiyan amana chay mana alli ruranata ruranankunapa. Chayrayku chay madraschanwan uchalllikuk runata karkunaykichi tiyan.

Pablu yachachikun ama awtoridarkunapi rinanchikunapa wawkinchikunata mañakukuk.

6 ¹Kankuna *Jesukristuta kreyikmasikichiwani piñanakushpaykichi suk Jesukristuta kreyikmasikichillata

rillaychi willak yanapashunaykichipa allichayta. Ama llakta awtoridarkunapi rillaychichu mañakuk. ²¿Manachu yachankichi? Ñukanchikuna Jesukristuta kreyik kashpanchikuna tukuy mana Jesukristuta kreyik runakunata willashunchisapa allita rurashka mana allitachu rurashka nishpa.

Chashna tukuy runakunata atipashpaykichi willayta ¿imapatí mana atipankichi kankunapuralla chay mana alli rurashkankunata allichayta? ³¿Manachu yachankichi Tata Diospa *angelninkunatapish willananchikunata pimi alli rurak pimi mana alli rurak nishpa? Chayrayku kay allpapi kawsashpaykichi rurak runakunata yanapayta allita rurashpa kawsanankunapa.

⁴Chayrayku kankuna Jesukristuta kreyikmasikichiwan piñanakushpa ¿imapatí chay mana Jesukristuta kreyik awtoridarpi rinkichi chatakuk? ⁵Chayta willaykichi pinkachinaynipasapa. Ariya ¿manachu ni suk alli yachak wawkikichi tiyan willashunaykichipa imashnami allichankichiman nishpa? ⁶¿Imapatí kankunapura sukwana sukwana piñanakushpa mana Jesukristuta kreyik awtoridarpi chatanakuk rinkichi?

⁷Jesukristuta kreyikmasikichiwan piñanakushpa kawsashpaykichi manami Tata Diostachu kushichiykankichi. Jesukristuta kreyikmasikichi mana allita rurashuptikichipish kushikushpalla kawsaychi. Imaykichita suwapushuptikichipish mana nima piñakushpalla kawsaychi. ⁸Chaykunata yachaykashpaykichipish wawkikichita mana allita rurashpaykichi suwankichi.

⁹¿Manachu yachankichi chay mana alli rurak runakuna Tata Diospa mandunpi mana yaykunkunata? Ama llullachinakuchichu. Manara kasarashpa warmiwan tantanakuk

runakuna, ruradu dioskunata kuyak runakuna, chikan warmiwan uchallikushpa kawsak runakuna, ullkumasinwan warmiwanshina kawsak runakuna Tata Diospa mandunpi mana yaykunkasapachu. ¹⁰Nima suwakuna, nima tukuy laya kikinllapa munak runakuna, nima machashpa kawsak runakuna, nima wasin wasinpi yuyaypi purik runakuna, nima llullachikushpa suwakuk runakuna Tata Diospa mandunpi yaykunkasapachu. ¹¹Ñawpa tiempu kankunamanta sukkuna chay laya mana alli rurak runakuna karkankichi. Kunanka Señorninchi Jesukristu tukuy uchaykichimanta perdonashushpaykichi mayllashushkankichi. Kunanka Tata Diospa Espiritu yanapashuykankichi Tata Diosllata casushpa kawsanankichipa.

**Mana allichu kanman mana
allikunata rurashpa
kawsananchikunapa.**

¹²Runakuna rimansapa: “Imatapish kaptin ruranchimansapa.” Ariya, imatapish kaptin munashpa ruranchimansapa. Chaykamanka mana allichu tukuy layata rurananchikunapa. Ariya, atipanchimansapa tukuy layata rurayta. Chaymanta munananchikunata rurashpanchikuna tipimanta tipimanta ashwan ashwanta munanchisapa chayllata rurayta. Chayrayku mana allichu tukuy munananchikunata rurananchikunapa.

¹³Chaymanta runakuna rimansapa: “Tata Dios tukuy laya mikunata kuwashkanchisapa mikunanchikunapa. Wiksanchikunata rurashka mikunanchita chaskinapa.” Ariya, Tata Dios tukuy laya mikunanchikunata rurashka mikunanchikunapa. Chaymanta suknin diya tukuy chay mikunanchikunata chay wiksanchikunatapish kulluchinan tiyan. Tata Dioska manami rurawash-

kanchisapachu chikan warmiwan uchallikushpa kawsananchikunapa. Tata Dioska rurawashkanchisapa payllata kasushpa kawsananchikunapa. Yanapawanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa.¹⁴ Tata Dioska rikchak layata rurayta atipak kashpa Señorninchi Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimurkan. Chaymanta suknin diya ñukanchikunatapish wañushkan-chikunamanta kawsachiwashunchisapa. Chayrayku amana uchallikushpa kawsaychinachu.

¹⁵ ¿Manachu yachankichi Jesukristu ñukanchikunapi kawsaptin paywan suklalla kananchikunata? Chashna paywan suklalla kashpanchikuna ¿imashnatí Jesukristuta sakinchimansapa suk waynandera warmiwan tantanakushpa paywan suklalla kananchikunapa? Mana nima layapi allihu chayta rurananchikunapa.

¹⁶ Tata Diospa killkadunpi willawan-chisapa: “Tukuy ullku warminwan tantanakushpa suklallami kanka.” Chayrayku suk ullku suk waynandera warmiwan tantanakushpa paywanpish suklallami.¹⁷ Chaymanta ñukanchikuna Señorninchi Jesukristuwantantanakushpanchikuna paywan suklallana kanchisapa.¹⁸ Chayrayku ama munaychichu warmiwan uchallikushpa kawsayta. Suk ullku chikan warmiwan uchallikushpa kikinpa kuerpunta wakllichin. Chikan laya uchata rurashpa mana kikinpa kuerpuntachu wakllichin.

¹⁹ ¿Manachu yachankichi Tata Dioska Espiritunta kuwashkanchikunata ñukanchikunapi wasipishina kawsanana. Ñukanchikunapi kawsashpa ñukanchikunapa doyñunchikuna. Mananami kikinchikunapa munayninchikunapinachu kawsanchisapa.²⁰ Señorninchi Jesukristu sukmanta sufrishpa wañurkan rant iwananchiku-

napa. Chayrayku paypa kashpanchikuna payllata allita kushichishpa kawsananchikuna tiyan.

Pablu yachachikun kasaradukunata imashnamí kawsankasapa nishpa.

7 ¹Kankuna suk kartapi tapuwash-kankichi allichu manachu kanman suk ullku kasarananpa. Ñuka willayki-chi alli kanman ama kasarananpa nima warmiwan uchallikushpa kawsanana.

²Chaymanta ama uchallikushpa kawsanankunapa alli kanman tukuy *Jesukristuta kreyik ullkukuna kasarashpa warminwan kawsanankunapa. Chaymanta alli kanman tukuy paninchikunapish kasarashpa kusanwan kawsanankunapa.³Tukuy ullku warminwan tukuy warmi kusanwan allita wiwanakushpa kuyanakushpa kushichinakushpa kawsanankuna tiyan.

⁴Tukuy kusayuk warmipa kuerpun kusanpana. Mananami kikinpanachu. Chaymanta tukuy warmiyuk ullkupa kuerpun warminpana. Manana kikinpanachu.

⁵Chaymanta ama sukpish sukpish kuerpuvichita michanakuychichu. Ichara ishkantinkuna allita paktanakumansapa suk tiempullapa mana tantanakushpa puñunankunapa Tata Diosllawan parlanankunapa. Chaymanta chay churadu tiempu paktaptin kashkan tantanakunkasapa ama supay uchallinchankunapa.

⁶Tukuy chayta willaykichi kankunata yanapanayashpa. Manami willaykichi-chu kamachikukshina. ⁷Ñuka munayman tukuy kankuna ñukashina mana warmiyuk kawsanaykichipa. Chashna munaptinipish mana tukuychu atipanmansapa mana warmiyuk kawsayta. Chayrayku Tata Dioska allita riksiwashpanchikuna sukkunata yanapansapa kushikushpa kasarashpa

kawsanankunapa. Sukkunata yanapan-sapa kushikushpa mana kasarashpa kawsanankunapa.

⁸Tukuy waynakunata shipashkunata viyudakunata willaykichi: Alli kanman ñukashina mana kasarashpa kawsanay-kichipa. ⁹Chaymanta mana warmiyuk mana kusayuk mana atipashpaykichi kawsayta alli kanman kasaranaykichipa ama suktu suktu munashpa kawsanaykichipa.

¹⁰Tata Dios willawashka kaptin tukuy kasadukunata willaykichi: Kusayuk warmi kashpaykichi ama kusaykichita sakichichu. Manami yuyaynimantchu chayta willaykichi.

¹¹Ichara suk warmi kusanta sakinman. Alli kanman chay warmi kusanwan kashkan tantanakushpa kawsananpa. Mana kusanwan kashkan tantanakuyta munaptin mana allichu suk chikan ullkuwan kasarananpa. Chaymantapish mana allichu suk ullku warminta wishchunanpa.

¹²Ichara suk wawkinchipa warmin mana Jesukristuta kreyishpa kawsan-man. Señorninchi Jesukristu mana yachachiwaptinchikunapish ñuka willaykichi: Chay warmin mana kreyikuk kashpapish paywan kawsayta munaptin mana allichu chay wawkinchi wishchunanpa.

¹³Chaymantapish ichara suk paninchipa kusan mana Jesukristuta kreyishpa kawsanman. Chay kusan paywan kawsayta munaykaptin mana allichu chay paninchi kusanta wishchunanpa. ¹⁴Chay kusan mana Jesukristuta kreyiptinpish Tata Dios paninchita yanapan kusanwan allita kuyanakushpa kawsanankunapa. Chaymantapish suk wawkinchipa warmin mana Jesukristuta kreyiptinpish Tata Dios wawkinchita yanapan warminwan allita kuyana-kushpa kawsanankunapa. Chashna allita

kuyanakushpa kawsaptinkuna wambrankunapish Tata Diospa kankasapa. Mana allita kuyanakushpa kawsaptinkunaka nima wambrankuna Tata Diospachu kankasapa.

¹⁵Tata Dios munan allita kushikushpa mana piñanakushpa kawsananchiku-napa. Chayrayku kusaykichi warmikichi mana Jesukristuta kreyik kashpankuna sakishunayaptikichi ama michaychichu. Chashna sakishuptikichi manana kasadushinanachu kiparinkichi.

¹⁶Kankuna paninikuna, chay mana Jesukristuta kreyik kusaykichi mana sakishuptikichika ichara kankuna paykunata yanapankichiman kreyishpa kawsanankunapa. Kankuna wawkin-kuna, chay mana Jesukristuta kreyik warmikichi mana sakishuptikichi ichara kankuna paykunataka yanapankichiman kreyishpa kawsanankunapa.

¹⁷Wawkinikuna, paninikuna, tukuy llaktakunapi ñuka tukuy Jesukristuta kreyishpa kawsak runakunata kayta yachachiykichi: Tata Dios munaptin kasaraychi. Mana munaptin ama kasaraychichu. Imashnacha Tata Dios yachachishunkichi ruranaykichipa chayllata rurashpa kawsaychi.

¹⁸Kankunamanta sukkuna *judiyu runakuna kashpaykichi señaladu kankichi. Chashna señaladu kashpayki-chi Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichi señaladu kipariyichi. Chaymanta sukkuna mana judiyu runakuna kashpaykichi mana señaladuchu kankichi. Kankuna ama señalachinakuychichu.

¹⁹Nukanchikuna señaladu mana señaladupish kashpanchikuna mana nimananchu. Tata Diospa kamachikunankunata kasushpalla kawsananchikuna tiyan. ²⁰Ichará señaladu ichará mana señaladu kashpaykichi Jesukristuta kreyishkankichi. Imashnami kankichi chay layalla kipariyichi.

²¹Rantidu runa kashpa Jesukristuta kreyishpaykichi chay rantishuk runapa mandunllapi trabajashpa kawsaychi. Rantidu runa kashpaykichipish ama llakiychichu. Chaymanta patronnikichi mandunmanta llukshichishunayaptiki-chi llukshiychi. ²²Rantidu runakuna kashpaykichipish kunanka Señorninchi Jesukristuta kreyishpa kawsaptikichi payka rantiushuskankichi payllata kasushpa kawsanaykichipa.

Chashnashina mana rantidu runa kashpaykichipish Jesukristupa mandunpi kankichi payllata kasushpa kawsanaykichipa. ²³Señorninchi Jesukristu sukaman sufrihspa kruspi wañushpa rantiwarkanchisapa amana uchallikushpana kawsananchikunapa. Chayrayku ama munaychichu ni suk llullachikuk runapa munananta rurayta. ²⁴Rantidu runa mana rantidu runa kashpaykichi Jesukristuta kreyishpa kunanmantapacha allita payllata kasushpa kawsaychi.

²⁵Kunanka mana kasaradukunata yachachiykichi. Señorninchi Jesukristu kay yachachikunaynita mana yachachiwarkanchu. Chashna kaptinpish payka sukaman kuyawashpa yanapawaptin yachachiykichi. Chayrayku kay yachachikunaynita allita kasuychi. ²⁶Kunan kay tiempu aypa sufrihiwannchi runakuna tiyaptin ñuka rimani alli kanman tukuy mana warmiyuk runakuna chashnalla kawsanaykichipa. ²⁷Kankuna warmiyuk kashpaykichi ama warmikichita wishchuychichu. Mana warmiyuk kashpaykichi ama munaychichu warmiyuk kayta. ²⁸Chaymanta kasaranayashpaykichika kasaraychi. Kasarashpa mana uchallikunkichichu.

Chaymanta suk shipash kasarashpaka paypish mana uchallikunchu. Kankuna kasaradu kashpaykichi sukaman trabajanaykichi tiyan warmikichita

wambraykichita wiwanaykichipa. Chayrayku willashkaykichi ama warmiyuk kanaykichipa ama llakishpa kawsanaykichipa.

²⁹Wawkinikuna, paninikuna, sukanman willaykichi. Mana unaytachu kawsashunchisapa. Chayrayku kunanmantapacha kankuna warmiyuk kashpaykichi amana payllata yuyashpanachu kawsaychi. ³⁰Kankuna llakidu kashpaykichi amana llakidushinanachu kawsaychi. Suk fiestapi kashpaykichi amana chay fiestapishinanachu kawsaychi. Suk imata rantiushpaykichi mana nimayukshina kawsaychi. ³¹Tukuy kay kawananchikuna alpa tukanan tiyan. Chayrayku rikchak layayuk kashpaykichi mana nimayukshinalla kawsaychi.

³²Ñuka munayman ama kay allpapi rikchak layapi yuyaykushpalla kawsanaykichipa. Mana warmiyuk ullku ashwanta yuyan imashnami Tata Diosta sirvishpa kushichinka nishpa. ³³Warmiyuk ullku yuyanan tiyan imashnami warminta kushichishpa wiwanka nishpa. ³⁴Chayrayku ishkay layata yuyanan tiyan. Chashnashina mana kusayuk warmi ashwanta yuyan imashnami Tata Diosta sirvinka nishpa. Tata Diospa munananllata rurashpa payllata kuyashpa kushichishpa kawsan. Chaykamanka kusayuk warmi yuyanan tiyan imashnami kusanta kushichishpa wiwanka nishpa.

³⁵Tukuy kayta willaykichi Tata Diosllata tukuy shunku kuyashpa kasushpa sirvinaykichipa. Manami kasaranaykichimanta michashpachu kaytaka willaykichi.

³⁶Kunanka shipashyuk runakunata yachachiykichi: Machuyaduna shipashnikichi parladunwan sukaman kasarayta munaptin kankuna kasaranankunapa munashpaykichi kasarachiychi. Chashna chay shipashnikichita kasarachishpa

mana uchallikunkichichu.³⁷ Chaymanta sukaman yuyashpaykichi mana allihu kasarananpa nishpa shipashnikichi mana kasarayta munaptinka alli kanman ama kasarachinaykichipa.

³⁸ Chashnashina kankuna shipashnikicha kasarachishpaykichi allita rurankichi. Shipashnikichita mana kasarachishpaykichi ashwan allita rurankichi.

³⁹ Kusayuk warmika kusan wañunankaman kusanpa munaynpi kawsanan tiyan. Chaymanta kusan wañuptin suk ullkuwan kashkan kasaranayashpa chay ullku Tata Diosta kreyik kaptin alli kanman kasarananpa.⁴⁰ Ñuka yuyani chay viyuda mana kashkan kasarashpa ashwan kushikushpa kawsanman. Chayta rimani Tata Diospa Espiritun yanapawaptin.

**Pablu yachachikun ruradu
dioskunapa churadu mikunata
mikushunchichu manachu nishpa.**

8 ¹Kunanka yachachiykichi ruradu dioskunapa churadu mikunakunata mikushunchichu manachu nishpa. Ñukanchikuna yachanchisapa chay ruradu dioskuna mana nimata rurayta atipanankunata. Chay ruradu dioskunata kuyak runakuna mana chayta yachansapachu. Ñukanchikuna chayta yachashpanchikunapish ama alabanakupachichu paykunamanta ashwan alli yachak kananchikunata. Chay runakunata kuyashpalla yanapashpalla kawsaypachi ashwan ashwanta kuyanakushpa kawsananchikunapa. ²Ichará kankunamanta sukkuna rimankichi yachaysapa kanaykichita. Chashna alabanakushpaykichi manara allita yachankichirachu Tata Diosta kuyashpa kawsayta. ³Allita Tata Diosta kuyashpa kawsaptikichi paymi kankunatapish riksishunkichi.

⁴ Ñukanchikuna yachanchisapa suklalla Tata Dios tiyananta. Yachan-

chisapa chay ruradu dioskuna mana nimata rurayta atipanankunata.

Chayrayku yachanchisapa chay ruradu dioskunapa churadu mikunata mikuptinchikuna mana nimananchu.

⁵ Kay allpapi aypa ruradu dioskuna aypa supaykuna tiyan. Aypa runakuna chay ruradu dioskunata chay supaykunata kasushpa kawsansapa. ⁶ Chashna chay runakuna kawsaptinkunapish ñukanchikuna rikchak layata rurak suklalla Tata Diosninchita kasushpa kawsanchisapa. Pay Tatanchikuna kaptin payllata kuyashpa sirvishpa kawsananchikuna tiyan. Chaymanta suklalla kamachiwakninchikuna Señorninchi *Jesukristu tiyan. Payka rikchak layata rurashka. Ñukanchikunatapish rurawashkanchisapa.

⁷ Chaymanta Jesukristuta kreyikmasinchikunamanta sukunkuna manara chayta yachansaparachu. Ñawpa tiempu chay wawkinchikuna chay ruradu dioskunata kuyashpa chay mikunata mikukspa. Kunankaman chay mikunata mikushpankuna yuyansapa chay ruradu dioskunata kuyaykanankunata.

Chayrayku yuyansapa chay mikunanta mikushpa uchallikuykanankunata.

⁸ Ñukanchikuna yachanchisapa chay mikunata mikushpanchikunapish mana mikushpanchikunapish mana uchallikunanchikunata. Mikuptinchikuna mana mikuptinchikunapish Tata Dios kuyawanchisapalla.

⁹ Chaymanta suk wawkinchi yuyanman mikushpa uchallikunanta. Chashna yuyashpa kawawanchimansapa mikuykaptinchi. Chaymanta paypish mikushpa yuyanman uchallikunanta.

¹⁰ Tukuy chayta yachashpanchikuna ichara rinchimansapa suk fiestasti tiyarishpa chay ruradu dioskunapa churadu mikunata mikuk. Chaypina ichara Jesukristuta kreyikmasinchikuna

manara allita yachashpara kawawash-panchikuna paypish munanman mikuya.

¹¹Chashna mikushpa chay mana yachak wawkinchi yuyanman uchalliku-nanta. Chaymanta ichara manana Jesukristuta kreyishpanachu kawsan-man. Chay modomanta ñukanchikuna chay wawkinchita uchallichinchiman-sapa. Señorninchi Jesukristu wañurkan chay wawkinchitapish salvananpa. Chayrayku ama chay mana yachak wawkinchikunata uchallichiyachichu. ¹²Chay wawkinchita uchallichishpanchi-kuna Jesukristuta manana kasuykanchi-sapanachu.

¹³Chayrayku ama munaypachichu niman suk wawkinchita uchallichiyta. Ñukanchikuna ruradu dioskunapa churadu mikunata mikushpanchikuna wawkinchita uchallichishpanchikuna amana kutin chay mikunata mikuyapa-chinachu.

**Pablu riman
Jesukristu kachamushkanta
yachachikuk kananpa.**

9 ¹Ñukaka Señorninchi ^{*}Jesukristuta kawashkani. Ñukata kachamu-washka paypa rimananta yachachiku-naynipa. Mana ni suk runapa mandun-pichu kani. Kankunata yachachiptini-kuna Jesukristuta kreyishpa kawsaykan-kichi.

²Yuyawak runakuna mana yachansa-pachu Jesukristu kachamuwashkanta yachachikunaynipa. Chay runakuna mana chayta yachaptinkunapish kankunata yachachiptini Jesukristuta kreyishpa kawsaykankichi. Chayrayku yachankichi Jesukristu kachamuwash-kanta.

³Chay yuyawak runakunata willani: ⁴Jesukristu kachamuwashka kaptin kankuna mikunaynita upyanaynita

kuwanaykichi tiyan. ⁵Jesukristupa yachachikukmasinikunawan Pedruwan Jesuspa wawkinkunapish warminkuna-wan tantalla purinsapa Tata Diospa rimananta yachachikunankunapa. Ñukapish Jesukristuta kreyik warmiwan kasarayta munashpaynika chay warminiwan tantalla yachachikupi puriyan.

⁶Kankuna chay yachachikuk runaku-nata kullkitu kunkichi yachachishunay-kichipa. ⁷Manachu wawki Bernabewan ñukapish atipaymansapa kullkitu mañaynikichita?

⁷Suk soldadu servisiupi kashpa manana kikinnachu mikunantaka rantin. Suk runa chakranmanta uva wayunkunata pallashpaka mikun. Ovejakuna kuydak runa chay ovejanku-napa lechinta surkushpa upyan. ⁸Mana runakunapa yuyayninkunallatachu yachachiykichi. Nawpa yachachikuk Moisespish chayta yachachikurkan.

⁹Payka killkadunpi yachachiwanchi-sapa: “Toroykita murukunata pelachi-nanpa muyushpa saruykaptin ama shiminta watapuychu murukunata atipananpa mikuya.” Tata Dios chayta yachachiwashpanchikuna mana chay torokunallatachu yuyaykarkan.

¹⁰Chayta yachachiwanchisapa ñukanchikuna yachananchikunapa tukuy Tata Diospa rimananta yachachi-kukkunata allita wiwananchikunapa.

Suk runa chakranpi allpata aspishtpa atarichin murukunata tarpunanpa. Chay tarpushkan pukuptin chikan runa pallan. Chay aspik runa chay pallak runa ishkantinkuna kushikushpa trabajansapa yuyashpa murukunata chaskinankunata.

¹¹Ñukaykuna Tata Diospa rimananta yachachikukkunaka chay chakrapi tarpuuk runakunashinami kanisapa. Kankunata yachachiptinikuna kankuna

mikunawan kullkiwan wiwawanaykichi tiyan kawsanaynikunapa.¹²Suk yachachikuk runakuna kankunata mañashunkichi yanapanaykichipa. Bernabewan ñukapish munashpayni-kuna mañaykichiman. Mañayta atipash-paynikunapish mana munanisapachu nimata mañaynikichita. Ñukaykuna sukaman sufrishpa trabajashpa kawsanisa sapa ama ni pi rimanankunapa Jesukristupa rimananta kullkita munashpalla yachachikunaynikunata.

¹³Kankuna yachankichi *Tata Diospa wasinpi trabajak runakuna Tata Diosta kuyashpa mikunata churashkankunata. Chaymanta Tata Diosta kuyashpa *altarpí wañuchishkankuna animalkunapa aychanta mikunsapa.¹⁴Chashna-shina Tata Dios munan kankuna Jesukristu salvakuk kananta yachachikunkichita wiwanaykichipa.

¹⁵Ñukaka kankunamanta manami nimata chaskiya munashkanichu. Ni kay kartata killkaykichichu kullkita kuwanaykichita munashpa. Chashna mana nimata mañashpayni sukaman kushikuni. Yarkaymanta wañunayash-paynipish manami nimata mañashkaykichichu. Ñuka suk imata mañashpayni mana kushikuymanchu.

¹⁶Jesukristu salvawananchikunata yachachikushpaynipish manami alabanakunichu. Tata Dios kachamuwashkanrayku yachachikunaytiyan. Mana yachachikuptini Tata Dios kastigawanman.¹⁷Mana yachachikuyta munashpaynipish yachachikunaytiyan Tata Dios kachamuwashka kaptin. Kushikushpa yachachikuptini payka premyuynita kuwanka.¹⁸Kankunamanta mana nimata mañashpayni Jesukristu salvawananchikunata yachachikushpa sukaman kushikuni. Kankunata yachachishkaynirayku atipayman kullkita mañaynikichita.

Mana nimata mañashpayni sukaman kushikuni.

¹⁹Ñuka mana rantidu runa kashpaynipish rantidu runashina tukuy runakunata yanapananisapa. Chashna yanapashpasapa munani ashwan aypa runakuna Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa.^{20*}Judiyu runakuna *Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsanisa. Ñuka judiyu runa kashpaynipish yachani chay kamachikunankunata kasushpa mana salvadu kanaynita. Chayta yachashpaynipish judiyu runakunawan tantalla kawsashpayni paykunashina Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsani. Chashnamanta ashwan aypa judiyu runakunata yachachinisapa Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa.

²¹Mana judiyu runakuna Moisespa kamachikunankunata mana kasushpa-chu kawsansapa. Ñuka paykunawan tantalla kawsashpayni paykunashinalla kawsani yachachikuptini Jesukristuta kreyinankunapa. Paykunashinalla kawsashpaynipish Jesukristupa kamachikushkankunata kasushpayni Tata Diostapish kasushpa kawsaykani.

²²Jesukristuta kreyikmasinchikuna manara payta allita kasushpa kawsayta yachaptinkuna paykunawan kawsashpayni paykunashina kawsani. Tukuy piwanipish kawsashpayni paykunashinalla kawsani. Kuyashpalla paykunata yachachinisapa Jesukristuta kreyikuptinkuna salvadu kanankunapa.²³Ñuka Jesukristu salvawananchikunata yachachikuni payta kreyikmasinikunawan kushikunaynipa.

²⁴Kankuna yachankichi aypa runakuna gananayashpa sinchita kallpashpankuna suklalla premyuta chaskin. Kankunapish chay sinchita kallpak runashina allillata rurashpa Tata Diosllata kasushpa kawsaychi

paymanta suk alli premyuta chaskinay-kichipa.²⁵ Pukllashpa premyuta chaskinayak runakuna wakllichikuk mikunata upyanata sasinsapa pukllashkan diya ama shaykunankunapa. Chay pukllak runakuna sasinsapa wakllik pankamanta ruradu koronata chaskinankunapa. Ñukanchikuna chay pukllak runakunashina allillata rurashpa kawsananchikuna tiyan Tata Dios mana wakllik alli premyuta kuwananchikunapa.

²⁶ Ñuka chay pukllak runakunashina allillata rurashpa kawsaykani. Mana kallpanichu suk mana yuyaykushpa kallpak runashina. Mana makanakuni-chu wayrallata sakmashpa. Kuskata yuyashpalla kawsani. ²⁷ Chay premyuta chaskinayak mana allikunata sasik runakunashina ñukapish mana kikinipa munanaynitachu rurani. Tata Diosta allita kasushpa kawsani sukkunata yachachishkayniwasha ama premyuy-nita pierdinaynipa.

Ama ñawpa awilunchikunashina ruradu dioskunata kuyaypachichu.

10 ¹ Wawkinikuna, paninikuna, mana munanichu kunkanayki-chipa tukuy chay ñawpa awilunchikuna chakidu pampapi puriptinkuna Tata Dios puyuan amachashkankunata.

Chaymanta Tata Dios chay manllayba Puka Kochata rakinachiptin tukuy runakuna chayta purishpa pasarkansapa.² Chashna Tata Dios chay puyuan amachaptinkuna chay kochata pasashpa bawtisadukunashina karkansapa. Moisesta kasushpa katinankunapa.

³ Tukuy diya Tata Dios chay ñawpa awilunchikunata sielumanta mikunankunata kurkansapa. ⁴ Chaymanta mana yaku tiyaptin suk manllayba rumimanta Tata Dios yakuta llukshichimurkan tukuy runakuna upyanankunapa. Chay

manllayba rumi *Jesukristuta yuyachi-wanchi. Payka chay runakunawan tantalla purishpa amachashpa salvarkansapa ama yarkaymanta yakumanta wañunankunapa. ⁵ Chashna Jesukristu sukaman yanapaptinkunapish chay runakuna mana nima Tata Diosta kasunayarkansapachu. Chayrayku chay chunlla chakidu allpapi wañurkansapa.

⁶ Tata Dios chay ñawpa awilunchikunata kastigarkansapa ñukanchikuna ama munananchikunapa paykunashina mana allita rurashpa kawsayta. ⁷ Tata Diospa rimanan willawanchi: “*Israel runakuna beshekuta kurimanta rurarkansapa. Chay beshekuta kuyash-pankuna sukaman mikurkansapa upyarkansapa pukllarkansapa.” Kankuna ama chay runakunashina suk ruradu diosta kuyaychichu.

⁸ Ama paykunashina chikan warmi-wan uchallikuyupachichu. Paykuna uchallikushkankunaryaku suk diyalla unkuywan ishkay chunka kimsa waranka runakuna wañurkansapa.

⁹ Chaymanta ama chay ñawpa awilunchikunashina Tata Diosta rabyachiypachichu. Paykuna rabyachishkankunaryaku Tata Dioska machakuykunata kacharkan mukuptinkuna wañunankunapa.

¹⁰ Chaymanta ama chay ñawpa awilunchikunashina rimaypachichu Tata Dios mana alli kananta. Chashna rimaptinkuna Tata Diospa *angelnin chay mana alli rimak runakunata wañuchirkansapa.

¹¹ Tata Dioska chay ñawpa awilunchikunata kastigarkansapa ñukanchikuna yachananchikunapa amana paykunashina mana allita rimashpa kawsayta. Tata Dios tukuy chayta killkachirkan kay kulluna tiempu kawsashpanchikuna yachananchikunapa payta allita kasushpa kawsayta.

¹²Kankuna allita rurashpa kawsaykaynaykichita yuyanakushpaykichika kuydanakuychi ama uchallikunaykipcha. ¹³Kay allpapi kawsashpanchikuna tukuy runakuna mana alli ruranakunata munanchisapa rurayta. Tata Dios sukaman allima kashpa sukaman kuyawashpanchikuna yanapawanchisapa chay mana alli ruranayananchikunata ama rurananchikunapa. Chashna Tata Dios yanapawaptinchikuna atipashunchisapa allita rurashpa kawsayta.

¹⁴Chayrayku munanayni wawkinkuna, paninikuna, amana ruradu dioskunata kuyachinchachu. ¹⁵Kankuna alli yachak runakuna kashpaykichi yuyaychi allitachu manachu yachachishkaykichi nishpa. ¹⁶Ñukanchikuna Tata Diosta kuyashpa tantanakushpa vinuta upyashpanchikuna Tata Diosta agradesinchisapa. Chashna chay vinuta upyashpanchikuna Jesukristu yawarninta ichashkanrayku paywan sukllalla kanchisapa. Chaymanta suk panta pakishpa mikushpanchikuna Jesukristu wañushkanrayku paywan sukllalla kanchisapa. ¹⁷Aypa kashpanchikunapish chay panllata tantalla mikunchisapa. Chashna chay panta mikushpanchikuna sukwani sukwan sukllalla kanchisapa.

¹⁸Chay israel runakunapish animalninkunata *altarpi wañuchiksapa Tata Diosta kuyanankunapa. Chaymanta chay aychata tantalla mikushpankuna Tata Diosta tantalla kuyaksapa.

¹⁹Chaymanta kashkan willaykichi chay ruradu dioskuna mana nimachu. Chay ruradu dioskunata kuyashpa wañuchinankuna animalpa aychanpish manami chikan laya aychachu. ²⁰Chay Tata Diosta mana kreyik runakuna suk ruradu diosta kuyashpa animalninkunata wañuchishpa supaykunata kunsapa.

Ñuka mana munanichu kankuna chay supaykunata kushkankuna aychata mikushpa chay supaykunata kuyanaykipcha. ²¹Kankuna supaykunata kushkankuna mikunata mikushpaykichika manana atipankichinachu tantanakushpa Jesukristuta kuyashpa vinuta upyayta panta mikuyta. ²²Ñukanchikuna supaykunata kuyashpanchikuna Señorninchita rabyachinchisapa. Chashna Tata Diosta rabyachishpaka manami kastigawananchikunamanta kishpishunchisapachu.

**Jesukristuta kreyishpa
kawsashpanchikuna kuyanakushpa
kawsananchikuna tiyan.**

²³Ariya imatapish kaptin ruraptinchikuna mana nimananchu. Chashna mana nima kaptinpish mana allichu rurananchikunapa. Chaykunata rurashpanchikuna manana atipanchisapanachu Jesukristuta ashwan allita kasushpa kawsayta. ²⁴Tata Dios munan sukkunata yanapashpa kawsananchikunapa. Mana munanchu kikinchikunallapa munananchikunata rurananchikunapa.

²⁵Kankuna merkadupi suk aychata rantishpa ama tapukuychichu: ¿Kay aychaka ruradu dioskunata kuyashpa wañuchishkankunachu? Mana tapukushpalla rantishpa mikuychi.

²⁶Tata Diroska tukuy kay allpata tukuy kay allpapi tiyakta rurarkan. Chayrayku Tata Diroslla kaptin rikchak layata mikushpanchikuna mana uchallikunchisapachu.

²⁷Ichara Jesukristuta mana kreyik runa wasinman pushashunkichiman mikuk. Chashna mikuk pushashuptiki-chi munashpaykichika rillaychilla paywan mikuk. Ama tapukuychichu ruradu dioskunata kushkankunata.

²⁸Chaymanta ichara chay karashunayak runa willashunkichiman: “Kay

mikunaka diosninkunata kuyashpa wañuchishkankunami." Chashna willashuptikichika ama chay aychata mikuychihu chay runa ama yuyanarpa kankunapish chay ruradu diosta kuyanaykichita.

²⁹Chay aychata mikushpaykichika kankunapa mana ucha kaptinpish chay runa yuyanman uchallikunaykichita. Chaymanta ichara tapuwankichiman: "¿Imapatí sukpa yuyayninrayku chay aychata mana mikuyman? ³⁰Ñuka suk imata mikushpa Tata Diosta agradesishpa chay aychata mikuptini ¿imapatí suk runakuna mikushkaynirayku yuyawansapa mana allita ruraykanymita?"

³¹Chashna tapuwaptikichi willaykichi: Mikushpaykichi upyashpaykichi rikchak layata rurashpaykichi tukuy layata ruraychi Tata Diosllata kushichinaykipcha. ³²Ama *judiyu runakunata nima mana judiyu runakunata nima Tata Diosta kasukmasikichita uchallichiyochi-chu. ³³Ñukaka tukuy laya allita rurani tukuy runakunata yanapanaynikunapa. Manami kikinipa munanaynitachu rurashpa kawsaykani. Tukuy runakunata yanapani paykunapish Jesukristuta kreyiptinkuna Tata Dios perdonanankunapa.

Pablu yachachikun imashnami Tata Diospa wasinpi kashunchisapa.

11 ¹Ñukaka *Jesukristu rurashkanshina allita rurashpa kawsaykani. Kankunapish ruranaynishina allita rurashpa kawsaychi. ²Kankuna kuyawashpa tukuy yachachishkaynikunata mana kunkashpa allita kasuykankichi. Chayrayku alabaykichi.

³Munani entiendinaykipcha. Jesukristuka Tata Diospa mandunpi kawsan. Tukuy kreyikuk runakuna Jesukristupa mandunpi kawsan. Tukuy

kusayuk warmi kusanpa mandunpi kawsan.

⁴Kankuna ullkukuna *Tata Diospa wasinpi kashpaykichi orashpa Tata Diospa rimananta yachachikushpa umaykichita pampachishpaykichi Jesukristuta washanchaykankichi.

⁵Kankuna kusayuk warmikuna Tata Diospa wasinpi kashpaykichi orashpa Tata Diospa rimananta yachachikushpa umaykichita mana pampachishpaykichi kusaykichita washanchaykankichi.

⁶Mana umaykichita pampachinayaptikichika alli kanman chukchaykichita rutuchinaykipcha. Ichara suk paninchu yuyanman chukchanta rutuchishpa pinkakuna laya kananta. Chashna yuyaptin alli kanman umanta pampachinanza.

⁷Tata Diospa wasinpi kashpaykichi mana allichu ullkukuna umaykichita pampachinaykipcha. Tata Dioska suk ullkuta rurarkan payshina alli rurak kananpa sukkunata riksichinanpa Tata Dios alli rurak kananta. Chaymanta warmita rurarkan riksichinanpa Tata Dios ullkuta allita rurashkanta. ⁸Tata Dios ullkumanta warmitaka rurarkan. Manami warmimantachu ullkutaka rurarkan. ⁹Ullku sapallan kaptin Tata Dios warmitaka rurarkan kusanta allita yanapashpa kawsanana. Mana ullkutaka rurarkanchu warmin sapallan kaptin. ¹⁰Chayrayku tukuy kusayuk paninchikuna umankunata pampachinakasapa kusanpa mandunpi kananta kawachikunana. *Angelkunapish chayta kawashpa yachankasapa kusanta allita kasushpa kawsayanankunata.

¹¹Chaymanta Jesukristuta kreyishpanchikuna warmikunapish ullkukunapish sukwani sukwani yanapanakushpa animuchinakushpa kawsashunchisapa. Mana paninchikuna nima wawkinchikuna atipansapachu sapallankuna Tata

Diosta kuyashpa sirviyta.¹²Yachanchisapa Tata Dios tukuy layata rurashkanta. Kallarinanpi suk ullkuta rurarkan. Chaymanta chay ullkumanta suk warmita rurarkan. Ullkumanta warmita ruraptinpish tukuy ullkukuna warmimanta nasinchisapa. Tata Dios warmikunata ullkukunata rurashka kaptin payllapa kanchisapa.

¹³Kankuna yuyaychi allichu manachu kusayuk warmi mana umanta pampachishpa Tata Dioswan parlananpa.¹⁴Chaymanta kankuna ullkukuna, amañankichi chukchaykichi tipidu kawsayta. Pinkakunkichiman suk warmishina suni chukchayuk kawsayta.¹⁵Kankuna warmikuna, amañankichi suni chukchayuk kawsayta. Chashna suni chukchayuk kashpaykichi sukaman kushikunkichi. Tata Dios warmikunata suni chukchankunata kurkan chaywan umankunata pampachinankunapa.

¹⁶Ichara suk runakuna kankunata willashunkichiman: “Mana allichu chayta amañanaykichi.” Ñukaka chay runakunata willani: Ñukaykunaka tukuy Jesukristuta kreyikmasinikunawan tukuy maypi chashna amañanisapa.

Pablu yachachikun Jesukristu wañuskanta yuyashpa tantalla mikunanchikunapa upyananchikunapa.

¹⁷Wawkinikuna, paninikuna, mash uyariwaychi. Tata Diosta kuyanaykichi pa tantanakushpaykichi manana yanapanaku kuykankichinachu. Chayrayku mana atipanichu alabaynikichita.¹⁸Suk runakuna willawashkasapa kankunashi Tata Diosta kuyanaykichi pa tantanakushpa sukwan sukwan sukaman ayninakunkichi. Ichará chashna ayninakushpa kawsankichi.¹⁹Kankuna yuyankichi ayninakushpalla yachankichiman maykanmi ashwan allita Jesukristuta kreyinkichi nishpa.

²⁰Chashna ayninakushpaykichi panta mikushpa vinuta upyashpa mana Jesukristu wañushkantachu yuyaykankichi.²¹Mana shuyanakushpaykichi sukfish sukfish kikikichipa mikunaykichillata mikunkichi. Sukkuna aypata upyashpa machankichi. Sukkuna mana nimata mikushpa nimata upyashpa yarkaymanta kiparinkichi.²²¿Imapatí kikikichipa mikunaykichillata apashpa mikunkichi? ¿Manachu wasikichi tiyan chaypi mikunaykichi upyanaykichi? ¿Imapatí chay mana nimayuk wawkikichita mana karashpa pinkachinkichi? Chaykunaryku ¿imatati ñuka willashkaykichi? Chashna ruraptikichi manami alabashkaykichichu.

Jesukristu wañushkanta yuyashpa mikunchisapa upyanachisapa.

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25;

Lk 22.14-20)

²³Señorninchi Jesukristu yachachi-washkanta yachachiykichi. Judas rantikunan tuta Señorninchi Jesukristu tukuy disipulunkunawan tantalla mikushpa suk panta apishpa Tata Diosta agradesirkan.²⁴Agradesishkanwasha chay panta pakishpa disipulunkunata willarkansapa: “Kay panta mikuychi. Kay panka kuerpuynimi. Ñuka wañusha kankunata salvanaynipa. Kunamantapacha kankuna tantanakushpa suk panta mikushpa wañunaynita yuyaychi.”

²⁵Chaymanta chay panta mikushkan-kunawasha Jesuska suk vasu vinuta apishpa willarkansapa: “Kay vinuka yawarninita yuyachishunkichi. Ñuka yawarninita ichashpa mushuk paktuta kankunawan rurasha. Kunamantapacha kankuna tantanakushpa vinuta upyashpaykichi wañunaynita yuyaychi.”

²⁶Chashna Jesus yachachikuptin kashkan shamenankaman ñukanchi-

kuna chay panta mikushpanchikuna
chay vinuta upyashpanchikuna
yuyanchisapa Jesukristu wañushkanta.

**Yuyanakunanchikuna tiyan allita
rurashpachu kawsaykanchisapa
manachu nishpa.**

²⁷Kankuna mana kuyanakushpa chay vinuta upyashpaykichi chay panta mikushpaykichi yuyaykankichi Jesukristu yawarninta ichashpa wañushkan mana nima kananta. Chashna yuyashpa mikushpaykichi Tata Diosta piñachinkichi. ²⁸Chayrayku manara chay panta mikushpara chay vinuta upyashpara shunkunchikunapi yuyananchikuna tiyan allitachu manachu rurashpa kawsaykanchisapa nishpa. ²⁹Chay panta mikushpa chay vinuta upyashpa Jesukristu wañushkanta allita yuyananchikuna tiyan. Mana allita yuyashpa mikuptinchikuna Tata Dios kastigawashunchisapa. ³⁰Chashna Tata Dios kankunata kastigashuptikichika sukkuna unkudu sukkuna shaykudu kankichi. Sukkuna wañushkasapana.

³¹Chayrayku ñukanchikuna allita yuyananchikuna tiyan allita rurashpachu kawsaykanchisapa manachu nishpa. Chashna allita yuyanakushpa mikuptinchikuna upyaptinchikuna Tata Dios mana kastigawashunchisapachu.

³²Mana allita rurashpa kawsaptinchikuna Tata Dios kuyawashpanchikuna kastigawanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Kastigawanchisapa ama chay mana Jesukristuta kreyik runakunashina mana tukuuniyukinamanan rinanchikunapa.

³³Chayrayku wawkinikuna, paninikuna, tantanakushpaykichi chay panta mikunaykichiha chay vinuta upyanaykichiha sukwana sukwana shuyanakuychiha tantalla mikunaykichiha upyanaykichiha. ³⁴Ichara Jesukristuta kreyikmasi-

kichi yarkaymanta kankunawan tantanakushpa aypata mikunman aypata upyanman. Alli kanman chay yarkak runa manara kankunawan tantanakushpara wasinpi allita mikunarpa ama Tata Dios kastigananpa.

Kankunaman rishpayni ashwanta yachachishkaykichi.

**Tata Diospa Espiritun sukta sukta
atipachiwanchisapa suk layata suk
layata rurananchikunapa.**

12 ¹Wawkinikuna, paninikuna, kunan yachachiykichi Tata Diospa Espiritun tukuy *Jesukristuta kreyik runakunata atipachiwananchikunata sukta suk layata sukta suk layata rurananchikunapa. ²Kankuna allita yuyankichi manara Jesukristuta kreyishpa kawsaptikichira supay pantachishuptikichi mana rimakuk dioskunata kuyashpa kawsashkaykicha. ³Kunanka munani yachanaykichiha imashnami yachanchisapa pimi allita yachachikun pimi mana allitachu yachachikun nishpa. Tata Diospa Espiritun suk runata atipachiptinka mana atipanmanchu rimayta Jesus malditu kananta. Chaymanta Tata Diospa Espiritun mana atipachiwaptinchikuna mana atipanchisapachu rimayta Jesus kamachiwakninchu kananta.

⁴Tata Diospa Espiritun atipachiwaptinchikuna sukpish sukpish atipanchisapa suk layata suk layata ruraya. Chashna suk layata suk layata ruraptinchikunapish Tata Diospa Espiritunlla atipachiwaykanchisapa. ⁵Rikchak laya ruranata rurashpanchikunapish Señorninchu Jesukristullata sirviyankanchisapa. ⁶Rikchak laya rurana tiyan Tata Diosta sirvinanchikunapa. Chashna rikchak layata ruraptinchikuna Tata Dios tukuy laya ruray atipak kashpa

atipachiwanchisapa tukuy chaykunata rurananchikunapa.

⁷Tata Diospa Espiritun sukta sukta atipachiwanchisapa tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikunawan yanapana-kushpa kawsananchikunapa. ⁸Tata Diospa Espiritun sukkunata atipachi-wanchisapa suk runakunata yachachiyta allita rurashpa kawsanankunapa. Sukkunata atipachiwanchisapa Tata Diospa rimananta allita entiendishpa yachachikunanchikunapa.

⁹Tata Diospa Espiritun sukkunata atipachiwanchisapa tukuy shunku Tata Diosllata kreyishpa alli ruranakunata rurananchikunapa. Sukkunata atipachi-wanchisapa unkudukunata alliyachiyta. ¹⁰Sukkunata atipachiwanchisapa *milagrukunata rurayta. Sukkunata atipachiwanchisapa yachachikuyta imatami Tata Dios ruranayan nishpa. Sukkunata atipachiwanchisapa riksiyta pimi allita Tata Diosta kasushpa yachachikuykan pimi supaykunata kasushpa llullachikushpa yachachikuykan nishpa. Sukkunata atipachiwanchisapa mana yachaypa laya rimanakunata rimayta. Sukkunata atipachiwanchisapa chay mana yachaypa laya rimashkankunata entiendichikuyta. ¹¹Tata Diospa Espiritunlla munashpa tukuy kay alli ruranakunata sukta sukta atipachiwan-chisapa rurayta.

Jesukristuta kreyishpa
kawsashpanchikuna suk
kuerpuchina kanchisapa.

¹²Kuerpunchikunapi aypa laya tiyaptinpish suk kuerpulla kanchisapa. Chashnashina suk laya suk laya alli ruranakunata rurashpanchikunapish Jesukristuta kreyishpanchikuna suk kuerpulla kanchisapa. ^{13*}Judiyu mana judiyu runakuna kashpanchikunapish, rantidu mana rantidu runakuna

kashpanchikunapish Jesukristuta kreyishpa suklalla kanchisapa. Tata Diospa Espiritun bawtisawashpanchi-kuna tantanachiwanchisapa suklalla kananchikunapa. Tata Dios tukuy ñukanchikunata Espiritunta kuwashkan-chisapa.

¹⁴Kuerpunchikunapi aypa laya imanchikuna tiyawaptinchikunapish suk kuerpulla kanchisapa. ¹⁵Ichara chakinchi willawanchiman: Ñuka mana makiki kashpaynika mana kanpachu kani nishpa. Chashna willawaptinchiku-napish chakinchika ñukanchillapami. ¹⁶Ichara rinrinchi willawanchiman: Ñuka mana ñawiki kashpaynika mana kanpachu kani nishpa. Chashna willawaptinchipish rinrinchika ñukanchillapami.

¹⁷Tukuy kuerpunchi ñawilla kaptin mana rinriyuk kashpanchikunaka mana nima atipanchimansapachu uyarikuya. Tukuy kuerpunchi rinri kaptin mana sinkayuk kashpanchikunaka mana atipanchimansapachu nimata mutkiyta. ¹⁸Tata Dioska tukuy imanchikunata maypicha munarkan churayta chaypi churashka. ¹⁹Rinrinchilla ñawinchilla sinkanchilla kashpanchikuna mana kuerpuyukchu kanchimansapa. ²⁰Tukuy laya kuerpunchikunapi tiyaptinpish suklalla kanchisapa. Chaymantapish Jesukristuta kreyishpanchikuna suklalla kanchisapa.

²¹Ñawinchikuna mana makinchiku-nata willanmanchu: Mana kawakuyta atipaptikichi mana munaykichichu. Umanchipish mana chakinchikunata willanmanchu: Kankunata mana munay-kichichu. ²²Tukuy imanchikuna allima. Suk imanchikunata mana nimatashina yuyashpanchikunapish sukaman yanapawanchisapa.

²³Suk imanchikunata mana kawachi-kunayashpa kuydashpa llachapawan

arkanchisapa. Suk imanchikunata mana munanchisapachu ni pi kawananpa. Chay imanchikunata ashwan allita arkanchisapa.²⁴ Suk imanchikunata kawachikunayashpa mana chashnachu arkanchisapa. Tata Dioska yachachiwashkanchisapa chay mana kawachikunayananchikunata arkananchikunapa.²⁵ Tata Dios mana munanchu ni suk imanchikunata mana nimatashina kawananchikunapa. Kuerpunchikunata rurarkan tukuy imanchikuna sukwan sukwantantalla allita yanapanakunkunapa.²⁶ Suk imanchikuna nanaptin chaywan tukuy kuerpunchi sufrin. Suk imanchikunata kuydaptinchikuna tukuy kuerpunchi kushikun.

²⁷ Kuerpunchikunapi aypa imanchikuna tiyan. Chashnashina Jesukristuta kreyishpa aypa kashpanchikunapish paypa kuerpunshina kanchisapa.²⁸ Tata Dios atipachiwanchisapa suk laya suk laya ruranakunata rurananchikunapa. Sukkunata kachawashkanchisapa tukuy mayta rishpa rimananta yachachikunanchikunapa. Sukkunata atipachiwanchisapa yachachikuya imatami payka ruranayan nishpa. Sukkunata atipachiwanchisapa paypa rimananta yachachikuya. Sukkunata atipachiwanchisapa milagrunkunata rurayta. Sukkunata atipachiwanchisapa unkudukunata alliyachiya. Sukkunata atipachiwanchisapa runakunata yanapayta. Sukkunata atipachiwanchisapa Jesukristuta kreyikmasinchikunata yachachiyta allita tantalla trabajanankunapa. Sukkunata atipachiwanchisapa mana yachaypa laya rimanakunata rimakuya.

²⁹ Tata Dioska manami tukuytachu kachawanchisapa tukuy mayta rishpa paypa rimananta yachachikunanchikunapa. Manami tukuytachu atipachiwanchisapa yachachikuya imatami payka ruranayan nishpa. Manami tukuytachu

atipachiwanchisapa paypa rimananta yachachikuya. Manami tukuytachu atipachiwanchisapa milagrunkunata rurayta.³⁰ Manami tukuytachu atipachiwanchisapa unkudukunata alliyachiya. Manami tukuytachu atipachiwanchisapa mana yachaypa laya rimanakunata rimayta. Manami tukuytachu atipachiwanchisapa chay mana yachaypa laya rimanakunata entiendichikuya.

³¹ Chayrayku akuychi Tata Diosta mañaypachi atipachiwananchikunapa chay ashwan alli ruranakunata rurayta. Kunanka yachachiykichi imashnami tukuy chay alli ruranakunamanta ashwan allita kuyanakushpa kawsanki-chi nishpa.

Pablu yachachiwanchisapa
imashnami kuyanakushpa
kawsashunchisapa nishpa.

13 ¹ Runakunapa *angelkunapa mana yachaypa laya rimanankunata rimashpanchikunapish mana kuyanakushpanchikunaka yankamanta chay mana yachaypa laya rimanakunata rimanchisapa. Chashna rimashpanchikunaka suk kampanata waktaykakshina suk bullata rurakshina kanchisapa.

² Tata Dios ruranayananta yachachikushpanchikunapish mana kuyanakushpanchikunaka yankamanta chaykunata yachachikunchisapa. Tata Dios munananta manara yachachikushkanta yachashpanchikunapish mana kuyanakushpanchikunaka yankamanta chaykunata yachanchisapa. Tata Diospa rimananta allita entiendishpanchikunapish mana kuyanakushpanchikunaka yankamanta entiendinchisapa. Sukaman Tata Diosta tukuy shunku kreyishpa sukaman almirana laya ruranakunata rurashpanchikunapish mana kuyanakushpanchikunaka yankamanta chaykunata ruranchisapa.

³Tukuy tiyananchikunata mana nimayuk runakunata kushpanchikunapish mana chay runakunata kuyashpanchikunaka yankamanta chaykunata kunchimansapa. Suk chikniwakninchu runakuna rupachiwashpa wañuchiwap-tinchikunapish chay wañuchiwaninchu runakunata mana kuyashpanchikunaka Tata Dios mana nimata kuwashunchisapachu.

⁴Runamasinchikunata kuyashpanchikunata mana piñayashpa kushikushpalla yanapashpa kawsanchisapa. Mana sukpa ima tiyapukninta munanchisapachu. Mana kikinchikunallapa munananchikunata rurashpa mana alabankushpa kawsanchisapa.

⁵Runamasinchikunata kuyashpanchikunata mana millanapa layata rimanchisapachu nima ruranchisapachu. Mana kikinchikunallapa munanchisapachu. Mana kunanllachu piñakunchisapa. Mana ni pita chikninchisapachu.

⁶Kuyashpanchikunata runamasinchikunata sufriptinkuna mana kushikunchisapachu. Runamasinchikunata allita rurashpa kawsaptinkuna kushikunchisapa.

⁷Kuyashpanchikunata runamasinchikunata chikniwaptinchikunapish mana nimata rimashpalla kawsanchisapa. Runamasinchikunata kuyashpanchikunata suk runapa mana allita willawaptinchikunata manara allita yachashpa mana kreyinchisapachu. Runamasinchikunata mana allita ruraptin shuyanchisapa allita rurashpa kawsanankunata. Ima layata sufriptinchikunapish mana shaykushpalla kawsanchisapa.

⁸Señorninchi *Jesukristu shamuptin manana Tata Diospa ruranayanankunata yachachikushunchisapanachu. Manana chay mana yachaypa laya rimanakunata rimashunchisapanachu. Tukuy yachashkanchikunata manana nimanachu kanan tiyan. Chashna tukuy

yachananchikunata tukuptinpish kuyana-kushunchisapalla. ⁹Kunan kay tiempu sukaman yachashpanchikunapish mana tukuytachu yachanchisapa. Tata Dios ruranayananta mana tukuytachu yachachikunchisapa. ¹⁰Señorninchi Jesukristu shamuptin allita entiendishunchisapa. Chay ñawpa yachashkan-chikunata mana nimatashina kawashunchisapa.

¹¹Wambra kashpanchikunata mana atipashkanchisaparachu allita rimakuya yuyayta yachayta. Kunan runakuna kashpanchikunata manana wambrakunashinanachu yuyakunchisapa. ¹²Iden puyuyadu espejupi uyanchita chinka chinkallata kawananchikunashina Tata Diospa yuyayninta manara allitarachu yachanchisapa. Señorninchi Jesukristu shamuptinra uya uya kawanakushpanchikunata tukuy mana yachashkanchikunata allitana yachashunchisapa. Kunan manara allitarachu Tata Diosta riksinchisapa. Jesukristu shamuptin Tata Dios riksiwananchikunashina paytapish allitana riksishunchisapa.

¹³Jesukristu shamunkaman payta tukuy shunku kreyinanchikunata tiyan. Kushikushpalla shuyananchikunata tiyan sielman rinanchikunapa. Sukwan sukwan kuyanakushpalla kawsananchikunata tiyan. Chashna kuyanakushpalla kawsashpanchikunata Tata Diosta ashwan allita kushichinchisapa.

Akuychi munaypachi Tata Diospa
Espiritun tukuy layapi
atipachiwananchikunata.

14 ¹Chayrayku sukwan sukwan allita kuyanakushpalla kawsaychi. Chashna kuyanakushpalla munaychi Tata Diospa Espiritun suktapish suktapish atipachishunaykichipa tukuy alli laya ruranakunata ruranaykichipa.

Tukuy chay alli ruranakunamanta ashwanta munaychi Tata Diospa ruranayananta yachachikunaykichipa.² Mana yachaypa laya rimanata rimashpaykichi Tata Diosllata mana runakuntachu parlachinkichi. Tata Diospa Espiritun manara yachashkaykichita atipachishunkichi rimayta. Chay mana yachaypa laya rimanata rimaptikichipish runakuna mana entiendishunkichchu.

³ Chaymanta Tata Diospa ruranayananta yachachikushpaykichi tukuy uyarishuknikichita entiendichinkichi paykunapish *Jesukristuta ashwanta kreyishpa kawsanankunapa. Paykunata animuchishpa yanapankichi ashwan allita rurashpa kawsanankunapa.⁴ Chay mana yachaypa laya rimanata rimashpaykichi kikikichilla animuchinakunkichi ashwan allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa. Chaymanta Tata Diospa ruranayananta yachachikushpaykichi Jesukristuta kreyikmasikichita yanapankichi ashwan allita kreyikushpa kawsanankunapa.

⁵ Ñuka munayman tukuy kankuna mana yachaypa laya rimanata rimanaykichipa. Chashna munashpaynipish ashwanta munayman Tata Diospa ruranayananta sukkunata yachachinaykichipa. Tata Diospa ruranayananta yachachikushpaykichi kreyikukmasikichita ashwan allita yanapankichi. Chay mana yachaypa laya rimanata rimaptikichi tiyanan tiyan suk runa chay rimanata entiendichikunarpa. Chaypina tukuy Jesukristuta kreyikmasikichita animuchinkichi ashwan allita katinankunapa.

⁶ Chayrayku wawkinikuna, paninikuna, kankunata pasyk rishpayni mana yachaypa laya rimanata rimashpayni mana nimapi yanapaykichimanchu. Ashwan alli kanman Tata Dios

yachachiwashkanta yachachinaynipa. Ashwan alli kanman Tata Diospa ruranayananta paypa rimananta yachachinaynipa. Chaypirami allita yanapaykichiman.

⁷ Suk runa kenata pukuptin guitarrata takaptin mana kuska tononpi soynachiptin mana yachanchimansapchu ima tonotami soyachiyan nishpa.

⁸ Servisiupi trompetata mana kuska tononta pukuptinka soldadukuna mana tantanakumansapachu makanakuk rinankunapa. ⁹ Ñukanechikunapish tantanakushpa suk mana yachaypa laya rimanata rimaptinchikuna mana ni pi yachanmansapachu imatami willaykanchisapa nishpa. Chashna mana entiendiwaptinchikuna mana ni piwan parlaykakshina kanchisapa.

¹⁰ Tukuy runakunapa chikan laya chikan laya rimanankuna tiyan. Sukpish sukfish rimanankunata kikinkunalla entiendinsapa. ¹¹ Suk runakuna mana yachananchikuna rimanankunapi parlachiwaptinchikuna manami entiendinchimansapachu. Chay runakunawan mana entiendinakushpanchikuna mana parlayta mana riksinakuyta atipanchimansapachu. ¹² Imashnacha aypa laya rimanakuna tiyan Tata Diospa Espiritun suk layata suk layata atipachichanisapa rurayta. Kankuna sukaman munaykankichi Tata Dios rikchak layata atipachishunaykichipa. Chayrayku ashwanta munaychi Tata Diospa Espiritun atipachishunaykichipa kreyikukmasikichita ashwan allita yanapanaykichipa.

¹³ Chayrayku mana yachaypa laya rimanata rimashpanchikuna akuychi Tata Diosta mañaypachi chay rimashkanchikunata entiendichiwananchikunapa. ¹⁴ Tata Dioswan parlashpa suk mana yachaypa laya rimanata rimashpa payta kuyaykanchisapa. Chashna Tata

Diosta kuyashpanchikunapish chay rimashkanchikunata mana entiendinchi-sapachu.

¹⁵Chayrayku akuychi Tata Dioswan parlaypachi entiendinanchikuna layata orashpa mana entiendinanchikuna layatapish orashpa. Akuychi Tata Diosta kuyashpa kantaypachi entiendina layata kantashpa mana entiendina layatapish kantashpa. ¹⁶Tata Diosta kuyashpa mana entiendinanchikuna layata alabaptinchikunaka Tata Diosta mana riksik runakuna mana entiendiwanchisapachu. Chayrayku mana atipansapachu ñukanchikunawan tantalla Tata Diosta alabayta. ¹⁷Allimata Tata Diosta agradesishpanchikunapish chay mana entiendik runakunata mana yanapanchisapachu Jesukristuta ashwan allita kreyishpa kawsanankunapa.

¹⁸Ñukaka kankunamanta ashwan aypa kuti mana yachaypa laya rimanakunata rimani. Chayrayku Tata Diosta agradesini. ¹⁹Chashna kaptinpish Jesukristuta kreyikmasinkunawan tantanakushpayni entiendina layallata munayman yachachikuya pichka rimanallata rimashpapish. Mana munaymanchu mana yachaypa layata yachachikuya chunka waranka rimanakunata rimashpapish.

²⁰Wawkinikuna, paninikuna, kay yachachishkaynita allita entiendiyichi. Ama suk mana yuyaykuk wambrakunashina yuyaychichu. Chaymanta wambrakuna mana yuyansapachu mana allita ruraya. Paykunashina ama yuyaychichu mana allikunata ruraya.

²¹Tata Dios rimananpi willawanchisapa: “Ñukami llaktayniman chikan laya rimanayuk runakunata kachasha yachachikunankunapa allita kasuwanankunapa. Chashna chay runakuna yachachikuptinkunapish llaktaynipi kawsak runakuna mana kasuwanayan-

kasapachu.” ²²Kunanpish Tata Dios atipachiwanchisapa mana yachaypa laya rimanakunata rimayta. Chashna rimaptinchikuna mana Jesukristuta kreyik runakuna yachansapa Tata Diosmanta rimaykananchikunata. Chaymanta Tata Dios atipachiwanchisapa paypa ruranayananta Jesukristuta kreyikmasinchikunata yachachiyta ashwan allita payta kreyinankunapa.

²³Tantanakushpanchikuna mana yachaypa laya rimanakunata tukuy ñukanchikuna rimaptinchikuna mana Jesukristuta kreyik runakuna yaykushpa rimanmansapa dementu kananchikunata.

²⁴Chaymanta tukuy ñukanchikuna *Tata Dios ruranayananta yachachikup-tinchikuna mana Jesukristuta kreyik runakuna yaykushpa uyariwashpanchikuna kikinkuna yuyanakunkasapa uchasapa kanankunata. ²⁵Chashna yuyanakuptinkuna Tata Dioska riksichinkasapa shunkunkunamantapa-cha uchasapa kanankunata. Chaypina chay runakuna kunkurikushpa Tata Diosta kuyashpa rimankasapa payna deveras ñukanchikunawan tantalla kananta.

**Pablu yachachikun Tata Diospa
wasinpi tantanakushpanchikuna
imashnami supkish supkish
rurashunchisapa nishpa.**

²⁶Wawkinikuna, paninikuna, Tata Diosta kuyanaykichipa tantanakushpay-kichi sukkuna salmokunata kantankichi. Sukkuna Tata Diospa rimananta yachachikunkichi. Sukkuna Tata Dios ruranayananta yachachikunkichi. Sukkuna mana yachaypa laya rimanakunata rimankichi. Sukkuna chay mana yachaypa laya rimanata entiendichikunkichi. Tukuy chaykunata ruraychi tukuy Jesukristuta kreyikmasikichi ashwan

ashwanta payta kasushpa kawsanankunapa.

²⁷Mana yachaypa laya rimanata rimashpaykichi ishkaylla kimsalla sukmanta sukmanta rimanaykichi tiyan. Chaypina Tata Diospa Espiritun yanapaptinkuna sukkuna chay mana yachaypa laya rimanankunata entiendichishunaykichi tiyan. ²⁸Mana entiendichikuk runa tiyaptinka chay mana yachaypa laya rimanata sapallaykichilla Tata Diosllawan parlashpa rimaychi. Ama chaykunata rimaychihu runakuna uyarinankunapa.

²⁹Chaymanta ishkaylla kimsalla sukmanta sukmanta Tata Dios ruranayanta yachachikuychi. Chaypina tukuy Jesukristuta kreyikmasikichi chay yachachikushkaykichita allita uyarissha yuyanankuna tiyan allitachu manachu yachachikuykankichi nishpa.

³⁰Chaypina suk yachachikuk runa yachachikuykaptin ichara Tata Dios suk tiyaridu uyariykak runata willanman yachachikunapa. Chaypina chay yachachikuykak runa upallayanan tiyan chay suknin yachachikuk runa yachachikunapa. ³¹Chashna Tata Dios munananta suktapish suktapish willashuptikichi sukmanta sukmanta yachachikuychi. Chashnamanta tukuy Jesukristuta kreyikmasikichi allita yachakunkasapa ashwan allita kushikushpa payta kasushpa kawsanankunapa. ³²Tata Dios munananta willashuptikichi yachachikunaykicipa allita yuyakushpa shuyanaykichi tiyan chay yachachikuykak runa tuluchanan-kaman. ³³Tata Dios munan tukuy llaktakunapi Jesukristuta kreyik runakuna allita sukmanta sukmanta yachachikunankunapa. Chayrayku kankunapish kushikushpalla sukmanta sukmanta allita yachachikuychi.

³⁴Chaymanta tantanakushpaykichi suk yachachikuk yachachikuykaptin

mana allichu paninchikuna sukwana sukwana parlanakunankunapa. Kusankunapa mandunpi kashpa chay yachachikuykakta upallalla uyarinankuna tiyan. Tata Diospa rimananka chayta yachachiwanchisapa. ³⁵Paninchikuna mana entiendishpankuna wasinpi chayashpankuna kusankunata tapunkuna tiyan. Mana allichu Tata Diospa wasinpi warmikuna ima yuyanankunata parlachikunankunapa.

³⁶Aypa llaktakunapi Tata Diospa rimananta kasushpa kawsak runakuna tiyan. Manara kankuna Jesukristuta kreyiptikichira chay llaktakunapi kawsakkuna payta allita kreyishpa kawsashkasapa. Tata Dios mana kankunallatachu rimananta entiendichishushkankichi. ³⁷Tata Dios suk kankunata atipachishushkankichi ruranayananta yachachikuya. Paypa Espiritun kankunata suk layata suk layata atipachishunkichi rurayta. Chashna kaptinka yachankichi tukuy kay yachachishkayni Señorninchipa kamachikunan kananta. ³⁸Suk runa yachachikunaynita mana kasunayaptinka ama paytapish kasuychihu.

³⁹Wawkinikuna, paninikuna, kankuna Tata Diosta kuyashpa tantanakushpaykichi munaychi Tata Dios ruranayananta yachachikuya. Ama ni pita michaychichu mana yachaypa laya rimanata rimaptin. ⁴⁰Chashna allita yachachikushpaykichi allita yuyakushpa kuskata yachachikuychi.

Pablu yachachikun Jesukristu
wañushkanmanta
kawsamushkanta.

15 ¹Wawkinikuna, paninikuna, kunanka munani chay yachachishkaynikunata kashkan allita yuyanaykicipa. Ñuka yachachishkayki-chi *Jesukristu wañushpa salvawash-

kanchikunata. Chashna yachachikuptini kankuna chayta allita kreyishpa kawsaykankichi. ²Tukuy kay yachachikuskaynita allita mana shaykushpa kreyiptikichi Tata Dios mana alli rurashkaykichimanta perdonashushkankichi. Mana allita Jesukristuta kreyishpaykichika llullakushpa kreyikuykankichi.

³Tata Dios yachachiwashkanta kankunata yachachishkaykichi: Jesukristu uchanchikunaryku wañurkan Tata Dios killkadu rimananpi willawashkanchishina. ⁴Jesukristu wañuptin pampashkankunawasha kimsa diya ukun Tata Dioska kawsachimurkan. Tata Dios chaytapisch killkadu rimananpi willawanchisapa. ⁵Jesukristu wañuymanta kawsamushpa disipulun Pedrupi rikurirkan. Chaymanta chay chunka ishkay disipulkunkunapipish rikurirkan. ⁶Chaymanta pichka pachak Jesukristuta kreyikmasinchikunapi rikurirkan. Kunankaman yaka tukuy chay kawak runakuna kawsansapara. Sukkunaka wañushkasapana. ⁷Chaymanta chay disipulun Jakobopipish rikurirkan. Chaymanta tukuy disipulkunkunapi kashkan rikurirkan.

⁸Chaymanta chay disipulkunkunapi rikurishkanwasha Jesukristuka ñukapipish rikurirkan. Chayrayku yuyanakuni iden mana killan paktadupi nasidushina kanaynita. ⁹Manara Jesukristuta kreyishpayni payta kreyik runakunata chiknishpa wañuchichikuk karkani. Chayrayku yuyanakuni tukuy Jesukristu kachashkan runakunamanta mana nima kanaynita. Yuyanakuni mana alli rurak kanaynita Jesukristu yachachikuk kachamuwananpa.

¹⁰Chay laya kaptinipish Tata Dios sukaman kuyawashpa mana yankaman-tachu kachamuwashka paypa rimananta yachachikunaynipa. Tata Dios mana

yanapawaptinka mana atipaymanchu karkan yachachikuya. Chashna yanapawaptin tukuy chay yachachikukmasini-kunamanta ashwanta yachachikushkani.

¹¹Mana nimananchu pimi kankunata yachachishushkankichi. Ñukapish paykunapish yachachikuptinikuna ñami kreyishkankichina.

**Pablu yachachikun
wañushkanchikunamanta
kawsamunanchikunata.**

¹²Ñukaykuna yachachikushkanisapa Jesukristu kawsamushkanta. Kankuna chay yachachishkaynukunata kreyishpaykichi ¿imapatí sukkuna rimankichi wañushkanchikunamanta mana kawsamunanchikunata? ¹³Ñukanchikuna wañushkanchikunamanta mana kawsamuptinchikunaka Jesukristupish wañushkanmanta mana kawsamurkan-chu.

¹⁴Jesukristu mana kawsamushka kaptin ñukaykuna yankapa yachachikuymansapa. Kankunapish yachachikunaynukunata yankapa kreyiykankichiman. ¹⁵Ñukaykuna allita yachachikunisapa Tata Dios Jesukristuta kawsachimushkanta. Mana kawsachimushka kaykaptinka ñukaykuna llullachikuk runakuna kaymansapa karkan. Ñukanchikuna mana kawsamunanchikuna kaptinka Tata Dios Jesukristuta mana kawsachimunmanchu karkan. ¹⁶Ñukanchikuna wañushkanchikunamanta mana kawsamunanchikunapanapa kaptinka Jesukristupish mana kawsamunmanchu karkan.

¹⁷Jesukristu mana kawsamushka kaptinka kankuna yankapa yachachikuskaynita kreyiykankichiman. Kunankaman Tata Dios uchaykichimanta manara perdonashunkichimanra-chu karkan. ¹⁸Chashna kaptinka chay Jesukristuta kreyik wañudukuna mana

sielupi Tata Dioswan kawsaykanmansapachu. ¹⁹Kay allpallapi kawsaptinchikuna Jesukristu yanapawananchikunata yuyashpanchikunaka tukuy runakunamanta ashwan sukaman llakinchimansapa.

²⁰Señorninchi Jesukristuka deverasmi wañushkanmanta kawsamushka. Manara ni pi wañushkanmanta kawsamuptinra Jesukristuka ñami kawsamushkana. Chayrayku ñukanchikunapish payshina wañushkanchikunamanta kawsamushunchisapa.

²¹Chay ñawpa awilunchikuna Adan Tata Diosta mana kasushkanrayku wañurkan. Ñukanchikunapish payshinami wañushunchisapa. Chaymanta Jesukristu wañushkanmanta kawsamushkanrayku ñukanchikunapish payta kreyishpa wañushpa kawsamushunchisapa. ²²Tukuy Adanmanta mirakkuna wañunanchikuna tiyan. Tukuy Jesukristuta kreyik runakuna wañushkanchikunamanta kawsamushunchisapa. ²³Tata Dios munashkan tiempu tukuy ñukanchikuna kawsamushunchisapa. Tukuy runakunamanta Jesukristu primeruka kawsamurkan amana kashkan wañunarpa. Chaymanta kashkan shamuptin ñukanchikunapish wañushkanchikunamanta kawsamushunchisapa.

²⁴Jesukristu kashkan shamushpa tukuy kamachikuk runakunata, awtoridar runakunata, tukuy supaykunata kamachikuk kanankunamanta wishchunkasapa. Chashna tukuy paykunata wishchushpa Tatan Diosta willanka payllana kamachikunana.

²⁵Jesukristuka allita kamachikunan tiyan Tata Dios tukuy payta chiknik runakunata saru saru ruranankaman payllata kasunankunapa. ²⁶Chay washa Jesukristullana kamachikuk kashpa tukuy wañudu runakunata kawsachimunkasapa.

²⁷Tata Dios tukuy Jesukristuta chiknik runakunata saru saru rurarkansapa. Tata Dios Jesukristuta willaptin tukuy layata kamachinanpa yachanchisapa Jesukristuka mana Tata Diosta kamachinantsa.

²⁸Chashna Tata Dios Jesukristuta kamachikunana willashka kaptin payka tukuy layata kamachinka. Tata Diospa wambran kashpa tukuy kamachikunana willashkanta Tatapana mandunpi churanka. Chaypina Tata Dioolla tukuytana kamachikunka.

²⁹Chayrayku yachanchisapa tukuy wañudukuna kawsamunankunata. Chaymanta sukkuna Jesukristuta kreyishpankunapish manara bawtiskushpankunara wañurkansapa. Chaypina suk kuyanakukmasinkuna vesesnippi bawtisakurkansapa. Chay bawtisakuk runakuna mana kreyishpa wañudukuna kawsamunankunata mana chay wañudukunapa vesesninkunapi bawtisakummansapachu karkan.

³⁰Ñukaykuna Tata Diospa rimananta yachachikuskaynikunaryku suk runakuna kuti kuti munansapa wañuchiwaysapata. Mana kawsamunanchikunata kreyishpaynikuna mana muchuymansapachu kuti kuti wañuchiwanayanankunata.

³¹Wawkinikuna, paninikuna, tukuy diya chay chikniwak runakuna wañuchiwanayaykansapa. Chashna wañuchiwanayaykaptinkunapish sukaman kushikuni yakashpa kankuna allita Jesukristuta kreyishpa kawsaykanaykichita. ³²Kay Efeso llaktapi iden sakra animalkunashina chikniwak runakuna wañuchiwanayashpangkuna sukaman sufrichiwarkansapa. Ñuka mana kreyishpa kashkan kawsamunaynita mana muchuymanchu karkan chashna sufrichiwanankunata. Suk runakunashina rimayman: "Kayakaman

wañushpa mana kawsamushunchisapanachu. Chayrayku akuychi tukuy layata mikupachi upyaypachi ruraypachi.”

³³Ama llullachinakushpa chaytaka rimaychichu. Chay llullachikuk runakunata kasushpaykichi paykunashina mana allita rurashpa kawsankichiman.

³⁴Allita yuyaykushpa kawsaychi ama chay runakunashina mana allita rurashpa kawsanaykichipa. Sukkuna mana Tata Diosta kreyishpa kawsaykanichi. Chaykunata willaykichi pinkakunaykichipa.

**Pablu yachachikun imashnami
wañushkanchikunamanta
kawsamushunchisapa.**

³⁵Ichara kankuna tapuwankichiman: ¿Imashnatí wañushkanchikunamanta kawsamushunchisapa? ¿Ima layatí kawsamushpanchikuna kashunchisapa?

³⁶¿Manachu yachankichi? Suk chakranchipi murukunata tarpuptinchimuru usun wiñaynin wiñananpa.

³⁷Chay murukunata tarpuptinchimallkina tukun. Manana murukunallanachu kiparin. *Trigu muruta tarpuptinchitrigu mallkina wiñan. ³⁸Murukunata tarpuptinchitata Dios wiñachin munanan layallata. Imatapish kaptintarpuptinchitata Dios wiñachin chay layallata.

³⁹Imashnami murukuna chikan laya chikan laya tiyan chashnami runakunapa animalkunapa aychanpish chikan laya chikan layami. Pishkillukunapa challwakunapa aychankunapish chikan laya chikan layami.

⁴⁰Tiyan sielupi kawsakkuna. Tiyan allpapi kawsakkuna. Chay sielupi kawsakkuna chikan laya kuerpuyuk sielupi Tata Diosta allita kushichishpa kawsanankunapa. Ñukanchikuna kay allpapi kawsashpanchikuna chikan laya kuerpuyuk kanchisapa kay allpapi Tata

Diosta kushichishpa allimata kawsanan-chikunapa.

⁴¹Chaymanta intiwan killa chikan layata chikan laya lusichikunsapa. Aypa laya luserukuna tiyashpa chikan layata chikan laya lusichikunsapa.

⁴²Ñukanchikunapish wañushkanchikunamanta chikan layata kawsamushunchisapa. Wañuptinchikuna kuerpunchikuna allpana tukunka. Chikan laya kuerpuyukna kawsamushunchisapa manana kutin wañunanchikunapanapa.

⁴³Wañuptinchikuna unkuk usuk kuerpunchikunata pampansapa. Chaymanta Tata Dios kawsachimuwap-tinchikuna kushikushunchisapa mushuk kuerpuyuk kashpanchikuna. Wañuk kuerpunchikunata pampaptinkuna kashkan kawsamushpanchikuna manana wañushunchisapanachu.

⁴⁴Wañuptinchikuna wañuk usuk kuerpunchikunata pampansapa. Chaymanta chikan laya kuerpuyukna kawsamushunchisapa sielupi kawsanan-chikunapa. Kay allpapi kawsashpanchikuna wañuk kuerpuyuk kanchisapa. Chay sielupi kawsashpanchikuna mana wañuk kuerpuyukna kashunchisapa.

⁴⁵Tata Diospa killkadun riman: “Tata Dios suk ullkuta rurarkan wañuk kuerpuyuk kananpa.” Ñukanchikunapish Adanmanta mirashpa payshina wañuk kuerpuyuk kanchisapa.

Chaymanta Jesukristu wañushkanmanta kawsamushkanrayku wañushkanchikunamanta kawsachimuwashunchisapa.

⁴⁶Kay allpapi kawsashkanchikunawasha rishunchisapa sielupi Tata Dioswan kawsak.

⁴⁷Tata Dios awilunchikuna Adanta allpamanta rurarkan kay allpapi kawsanarpa. Chaymanta Señorninchi Jesukristu sielumanta shamurkan nasik runa kananpa. ⁴⁸Ñukanchikunapish Adanmanta mirashpa Adanshina kay

allpapi kawsaykanchisapa. Chaymanta Jesukristu kawsamushkanshina ñukanchikunapish kawsamushunchisapa paywan tantalla sielipi kawsananchikunapa.⁴⁹ Kay allpapi kawsashpa allpamanta ruradu Adanshina wañuk kuerpuyuk kanchisapa. Chaymanta sielipi kawsashpa Jesukristushina mana tukuyniyuktana kawsashunchisapa.

⁵⁰ Wawkinikuna, paninikuna, mash uyariwaychi. Allpamanta ruradu kuerpunchikunawan mana atipanchisapachu Tata Diospa kawsanansi yaykuya. Allpamanta ruradu wañuy yachak kashpanchikuna mana atipanchisapachu mana tukuyniyukta kawsayta.

⁵¹ Chaymanta kunanka suk allima manara yachashkaykichita yachachiwaychi. Manami tukuychu wañushunchisapa. Jesukristu tukuy payta kreyikukunata chikan laya kuerpunchikunata kuwashunchisapa.⁵² Raslla suk ratu ñawsayaypi suk *angel trompetata pukuptin Jesukristuka tukuy payta kreyik wañudu runakunata kawsachimunkasapa amana kashkan wañunankunapana. Kay allpapi kawsaptinchikunaka ñukanchikunatapish chikan laya kuerpunchikunata kuwashunchisapa.

⁵³ Kay allpapi kawsashpanchikuna wañuy yachak runakuna kanchisapa. Kay kuerpunchikunawan mana atipanchisapachu riya sielipi Tata Dioswan kawsak. Chayrayku Jesukristuka chikan laya mana usuk mana wañuk kuerpunchikunata kuwashunchisapa sielipi mana tukuyniyukta kawsananchikunapa.

⁵⁴ Chashna kay usuk wañuk kuerpunchikunata mana tukuyniyuk layatana ruraptin manana kashkan wañushunchisanach. Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa: "Sielipi Tata Dioswan kawsashpanchikuna manana wañushun-

chisapanachu."⁵⁵ Chaypina manana nima unkushunchisapanachu. Manana nima llakishunchisapanachu. Nima wañuya manchashunchisapanachu. Manana nima wañushunchisapanachu.

⁵⁶ Kay allpapi kashpanchikuna Tata Diospa kamachikunankunata mana kasushpa kawsashpanchikuna uchallikunchisapa. Uchanchikunaryku wañunanchikuna tiyan.

⁵⁷ Chashna uchallikunanchikunaryku wañunanchikuna kaptin Señorninchi Jesukristu wañurkan Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Payka wañurkan wañushkan-chikunamanta kawsachimuwananchikunapa. Chaya yachashpa sukmankushikushpa Tata Diosta agradesinchisapa.

⁵⁸ Chayrayku munanayni wawkinikuna, paninikuna, tukuy chaykunata yuyashpa allita Jesukristuta kreyishpa paypa ashwan allita trabajaychi. Yachankichi Jesukristupa allita trabajashpaykichi mana yankapa trabajanaykichita.

Pablu roygakun ofrendata
kukunankunapa Jesukristuta
kreyikmasinkunapa.

16 ¹Ñuka Galasia partipi yachachishkanisapa *Jesukristuta kreyikmasinkunata ofrendata kukushpa yanapanankunapa. Kankunapish paykunata yachachishkaynishina Jesukristuta kreyikmasikichita ofrendata kukushpa yanapaychi.² Tukuy ganashkaykichimanta tipi kullkikichita ashuchiaychi domingo diya tantanakush-paykichi Tata Diosta kunaykichipa. Ñuka rinaynikaman tantachiykaychi chayaptini amana tantanachinaykipicha.

³Suk wawkinchikunata akllaychi chay tantachishkaykichi ofrendata Jerusalen

llaktaman apanankunapa. Chaymanta ñuka chayashpayni kartakunata killkashpa chay akllashkaykichi wawkinchikunata kachasha.⁴ Ichará ñukapish Jerusalen llaktaman paykunawan tantalla riyman.

Pablu yuyan Korintoman riyta.

⁵Kankunaman rishpayni chay Masedonia partimanpish rinayani. Chaymanta chay partimanta Korinto llaktaykichiman risha.

⁶Llaktaykichipi kankunawan suk tiempita kiparinayani. Ichará tukuy tamya tiempu kankunawan kipariyman. Chaymanta chikan llaktaman riptini kankuna atipankichiman yanapawayta rinaynipa.⁷Tata Dios munaptinka suk tiempita kankunawan kiparisha. Mana munanichu pasakshinalla kawaynikichita.

⁸Kay Efeso llaktapi kiparisha *judiyu runakunapa *Pentekostes fiestaynikuna diyakaman. ⁹Kay llaktapi Tata Diospa rimananta sukaman allita yachachikuykani. Aypa chikniwak runakuna sufrichwaptinkunapish sukkuna yachachikunaynita uyariykansapa. Chayrayku kankunaman manara risharachu.

¹⁰Wawkinchi Timoteo kankunapi chayaptin yanapaychi kankunawan kushikunarpa. Paypish ñukashinami sukaman allita Tata Diospa rimananta yachachikun. ¹¹Alli yachachikuk kaptin ama washanchaychichu. Kushikushpa yanapaychi ñukaman shamenampa. Ñukami paytaka shuyaykani suk wawkinchikunawan tantalla shamenankunapa.

¹²Wawkinchi Apolosta sukaman roygashkani suk wawkinchikunawan kankunaman rinankunapa. Kunanka mana munanchu riyta. Ichará suk tiempukaman rinka.

Pablu wawkinkunata despidinsapa.

¹³Jesukristuta allita yuyashpa allita kreyishpa mana manchakushpa kawsay-

chi. Sinchikushpa mana shaykushpa Jesukristuta kreyiyichi.¹⁴Tukuy ruranaykicha allita kuyanakushpa ruraychi.

¹⁵Wawkinikuna, paninikuna, kankuna yachankichi kay Akaya partipi manara ni pi Jesukristuta kreyiptinkunara wawkinchi Estefanas tukuy familyankunawan kreyikurkansapa. Paykunaka kreyikukmasinchikunata sukaman yanapashpa kawsansapa.¹⁶Estefanas sukaman trabajashpa yanapakushkankunashina aypa wawkinchikuna paninchikuna tiyan. Munani kankunapish paykunata kasushpa yanapanakushpa kawsanaykichipa.

¹⁷Sukaman kushikushkani wawkinchi Estefanas wawkinchi Fortunatowan wawkinchi Akaykowan yanapawak shamuptin. Kankuna mana atipaptikichi shamuya chay wawkinchikuna allita yanapawaykansapa.¹⁸Kay kimsa wawkinchikuna kankunatashina ñukatapish yanapawashpa kushichiwashkasapa. Chay laya wawkinchikunata kuyaypachi.

¹⁹Kay *Asia partipi Jesukristuta kreyikmasinchikuna rimachishunkichi. Wawkinchi Akilas warmin Prisilawan rimachishunkichi. Tukuy paykunapa wasinpi tantanakuk Jesukristuta kreyikkuna rimachishunkichi.²⁰Tukuy kay wawkinchikuna rimachishunkichi. Kankunapish tantanakushpa kuyanakushpa sukwana sukwana rimachinakuychi.

²¹Ñuka Pablu kay kartata killkachishkayniwasha kikini makinwan killkashpayni rimachiykichi.²²Señorninchi Jesukristu ñami shamunkana. Chashna shamushpa tukuy mana payta kuyak runakunata mana tukuyniuk ninapi kastigankasapa.

²³Sukaman munani Señorninchi Jesukristu kankunata allita yanapashunaykichipa.

²⁴Kankuna Jesukristuta kreyikmasinikuna kaptikichi sukaman kuyaykichi.

Ñuka Pablu chayyllata killkashkaykichi.

2 KORINTIOS

PABLУ ISHKAYNIN KUTI KORINTO LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablу rimachirkansapa Korinto
llaktapi Jesukristuta kreyik
runakunata.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñuka Pablу wawkinchi Timoteowan tantalla kay kartata killkaykaykichi. Korinto llaktapi Akaya partipi *Jesukristuta kreyishpa kawsakmasinikunata killkaykaykichi. Tata Dios munaptin Jesukristu ñukata kachamuwashka paypa rimananta yachachikunaynipa. ²Sukaman munani Tata Diosninch Señorninchi Jesukristiwan rikchak layapi yanapashunaykichipa kushichishunaykichipa.

**Pablу sukaman
sufrishkanta parlachikun.**

³Akuychi Señorninchi Jesukristupa Tatan Diosta kuyashpa alabaypachi. Tata Diosninchikuna kashpa allimata kuyawashpanchikuna kushichiwanchisapa.

⁴Rikchak layapi sufriptinchikuna Tata Diosmi kushichiwanchisapa. Tata Dios kushichiwananchikunashina ñukanchikunapish sufrik runakunata atipanchisapa yanapashpa kushichiyyta.

⁵Jesukristu sukaman sufrishka kaptin ñukanchikunapish payta katishpa

sukaman sufrishunchisapa. Chashna sufriptinchikuna payka sukaman yanapawashpanchikuna kushichiwan-chisapa.

⁶Chayrayku ñukaykuna sufrishpaynikuna atipanisapa kankunata kushichiyynikichita yachanaykichipa Jesukristu salvashuknikichi kananta. Tata Dios ñukaykunata kushichiwaptinkuna atipanisapa kankunata kushichiynikichita. Chashna kushichiptynikuna kankunapish ñukaykunashina rikchak layata sufrishpaykichi atipankichi mana shaykushpa Jesukristuta katiyta. ⁷Allita yachanisapa kankuna ñukaykunashina sufristikichi Tata Dios ñukaykunata-shina sukaman kushichiunaykichita.

⁸Wawkinikuna, paninikuna, kunanka yuyachiyykichi ⁹Asia partipi kashpaynikuna sufrishkaynikunata. Rikchak layata sukaman sufrishpaynikuna manana atiparkanisapanachu ashwanta muchuya. Yuyarkanisapa wañuymanta mana kishpinaynikunata. ⁹Yuyarkanisapa wañunaynikuna ora chayamuskantana. Sukaman sufriptinikuna wañudukunata kawsachimuk Tata Dioska yachachiwarkansapa payllata kreyishpa kawsanaynikunapa. Yachachiwarkansapa mana kikinikuna kreyinakushpa kawsanaynikunapa. ¹⁰Wañunay-

nikunata yuyaptinikunapish Tata Dios wañuymanta kishpichichiwashkasapa. Chaymanta yachanisapa kankuna Tata Diosta roygaptikichi kuti kuti kishpichi-chiwanankunata.¹¹ Kankuna ñukaykunapa roygaptikichi Tata Dios yanapawankasapa. Chashna yanapawaptinkuna ñukaykunawan tantalla sukaman Tata Diosta agradesinkichi.

**Pablu Korintopi wawkunkunata
willansapa imapami manara
pasyak rin nishpa.**

¹²Shunkuynikunamantapacha sukaman kushikushpa atipanisapa rimaya mana llullakushpa tukuy maypi allita rurashpa kawsashkaynikunata. Kankunawan kawsashkaynikuna pacha kawawashkankichi allita rurashpa allita rimashpa kawsaptinkuna. Tata Dios kuyawashpankuna sukaman yanapawashkasapa allita rurashpa kawsanaynikunapa. Mana kikinikunamantaka yachaymansapachu karkan allita rurashpa kawsayta.

¹³Tukuy kartaynikunapi kuskallata entiendinapa layata killkashkaykichi. Mana munanisapachu llullachiynikichita ishkay laya yuyayta killkashpa. Munanisapa allita entiendinaykichipa. ¹⁴Killkashkaynita leyishpaykichi tipitana entiendiykankichi. Munanisapa ashwan ashwanta entiendinaykichipa Señorninchí Jesukristu shamuptin yachachikushkaynikunata yuyashpa kushikunaykichipa. Ñukaykunapish sukaman kushikushasapa kankuna ashwan ashwanta entiendishkaykichirayku.

¹⁵Yachashkani kawanakushpa kushichinakunanchikunata. Chayrayku munarkani kankunaman riyta pasyakniki-chi ishkaynin kuti kushikunanchikunapa. ¹⁶Yuyarkani Masedonia partiman rishpayni pasyaynikichita chaymanta

kutimushpayni kashkan pasyaynikichita. Chaymanta yuyarkani yanapawanayki-chipa Judea partiman riptini.¹⁷ Chashna pasyaynikichi riyta yuyashpayni ¿yuyashkankichichu mana deverasta yuyashkaynita riyta? ¿Yuyankichichu ishkay yuyayuk kashpa mana rinaynita?

¹⁸Tata Dios mana llullakuyta yachak kashpa yachan ñukaykuna mana ishkay yuyayuk kanaynikunata.¹⁹ Tata Diospa wambran Jesukristu mana ishkay yuyayuk kashpa tukuy rimashkanta ruran. Ñukaka Timoteowan Silvanowan yachachishkaykichi Jesukristu tukuy rimashkanta deverasta rurananta.²⁰ Tata Dios aypa kuti willawashkanchisa-pa tukuy layapi yanapawananchikunapa. Jesukristuka tukuy Tata Dios willawashkanchikunashina yanapawan-chisapa. Chashna yanapawaptinchikuna Tata Diosta sukaman alabanchisapa.

²¹Tata Diосmi ñukaykunata kankunatapish yanapawashkanchisapa Jesukristuta allita kreyishpa mana shaykushpa kawsananchikunapa. Akllawashkanchisapa payta sirvinanchikunapa.²² Tata Dios Espiritunta kuwashpanchikuna *selluchawashkanchisapa payllapa kananchikunapa. Ñukanchikunapi Espiritun kawsaptin yachanchisapa Tata Dios deveras tukuy willawashkan-chikunata rurananta.

²³Manara Korinto llaktaykichiman rishkanirachu ama kankunawan sukaman rabyakunaynipa. Tata Dios yachan mana llullakushpa rimaykanaynita.²⁴ Mana munanichu kamachikuknichishina riyta. Kankunaka ñami allitana Jesukristuta kreyiykankichi. Ñuka pasyaynikichi rishpayni sukaman yanapanayaykichi ashwan kushikuy-puru kawsanaykichipa.

2 ¹Chayrayku yuyarkani manara kankunaman riyta ama kankunata piñayashpayni llakita kunaynipa.² Mana

allichu kanman kankunata llakita kunaynipa. Llakidu kaptikichika ¿pití ñukataka kushichiwanman? Kankunalla kushichiwanaykichi tiyan. ³Chayrayku suk kartata piñakushpayni killkarkaykichi allita rurashpa kushichiwanaykipa. Chayrayku manara kankunaman rinayashkanirachu ama llakita kuwanaykipa. Allita yacharkani kushikupuru kaptini kankunapish kushikupuru kanaykicha. ⁴Chay kartaynita killkashpayni sukaman llakishpa wakashpa killkashkaykichi yachanaykipa tukuy kankunata sukaman kuyanaynita. Mana munarkanichu llakita kuynikicha.

Pablu riman chay uchalllikuk runata perdonashkantana.

⁵Chay uchalllikuk runa sukaman llakita kushurkankichi. Ñukatapish llakita kuwarkan. Mana mirachishpachu rimaykani. Manami kankunatashinachu ñukata llakita kuwashka. ⁶Ñami yaka tukuyna chay uchalllikuk runata willashkankichina ama kankunawan tantanakunarpa. Chashna willashpaykichika ñami aypatana kastigashkankichi. ⁷Kunanka perdonanaykichi tiyan. Chaymanta kushichiychi ama sukaman llakishpa kawsanarpa. ⁸Chayrayku roygaykichi chay wawzikichita yanapaykicipa kuyanaykicha yachananpa.

⁹Chay kartaynita killkarkaykichi yachanaynipa kasuwankichichu manachu nishpa. Chay kartaynita ñami kasushkankichina. Kunanka kay killkanaynitapish kasushpa chay runata perdonaychi. ¹⁰Kankuna pitapish kaptin perdonaptikichika ñukapish perdonasha. Ima laya uchapish tiyapuptin kankuna perdonaptikichika ñukapish

*Jesukristupa ñawpakinipi kankunata kuyashpa perdonasha. ¹¹Chashna ñukanchikuna chay runata perdonaptin-

chikuna *Satanas mana atipanchu llullachiwayninchikunata. Yachanchisapa mana kuyanakushpa kawsaptinchikuna supay kuanlla llullachiwananchikunata.

Pablu willansapa Troas llaktapi kashpa llakidu kashkanta.

¹²Kunanka parlachiykichi purishkaynita. Troas llaktaman rirkani yachachikunaynipa Jesukristu salvawakinchikuna kananta. Chay llaktapi kashpayni Tata Dios sukaman yanapawarkan aypa runakunata yachachikunaynipa.

¹³Chashna aypa runakunata yachachishpaynipish mana gustuchu karkani mana chay llaktapi wawkinchikuna Titota tarishpayni. Chayrayku chay runakunata sakishpa Masedonia partiman kutirkani payta maskak.

Jesukristu yanapawanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa.

¹⁴Akyuchi Tata Diosta sukaman agradesiyipachi yanapawaptinchikuna Jesukristullata allita kreyishpa kawsananchikunapa. Suk alli desfilepishina Jesukristu ñawpachiwanchisapa payta katinanchikunapa. Tukuy runakuna kawawanchisapa supayta mana kasunanchikunata. Chaymanta tukuy llaktakunapi yachachikuptinchikuna chay yachachikunanchikunaka suk allima mishkilla asnakshinami.

¹⁵Jesukristu ñukanchikunapi kawsashpa yanapawanchisapa Tata Diosta kushichishpa paypa allima mishkilla asnakshina kananchikunapa. Allima mishkilla asnakshina kanchisapa uchankunamanta perdonadu runakunapa uchankunamanta mana perdonadu runakunapapish.

¹⁶Millanapa laya asnakshina kanchisapa Jesukristuta mana kreyinayak runakunapa wañuyman riptyinkuna.

Chaymanta allima mishkilla asnakshina kanchisapa Jesukristuta kreyik runakunapa sielupi kawsak riykaptinkuna. Mana Tata Dios yanapawaptinchikuna mana atipanchisapachu allima mishkik asnakshina kayta.¹⁷ Ñukaykuna allima mishkik asnakshina kashpaynikuna mana chikan runakunashina kullkillata munashpa yachachikunisapachu. Tata Dios kachamuwaptinkuna Jesukristuwantantalla kawsashpaynikuna mana llullachikushpa Tata Diospa rimananta yachachikunisapa.

**Tata Diospa Espiritun
shunkunchikunapi suk
kartata killkakshina.**

3 ¹Tukuy kaykunata killkaptinikuna mana kikinikunallachu alabanakuykanisapa. Kankuna allita riksiwaptikichi kankunaman rishpaynikuna mana nima kartata apanisapachu mana riksidurunakunashina. Nima kankunamanta kartata mañaykichichu chikan llaktaman rinaynikunapa. ²Ñukaykuna kankunawan kashpaynikuna allita yachachishpaynikuna shunkuykichipi iden kartatashina killkashkanisapa. Chaymanta kankuna *Jesukristuta kreyishpa allita rurashpa kawsaptikichi tukuy runakuna yachankasapa allita yachachikushkaynikunata. ³Jesukristu yanapawashkasapa shunkuykichipi paypa kartantashina killkanaynikunapa. Tukuy runakuna kawashushpaykichi yachansapa Jesukristupa kartanshina kanaykichita. Payka mana tintawanchu killkarkan. Mana tukuyniyuk kawsak Tata Diospa Espiritun shunkuykichipi killkakukshina allita yachachishunkichi. Mana Moisesshinachu rumipi killkakun.

⁴Jesukristu yanapawaptinkuna allita yachachikuykanisapa. Allita yachanisapa Tata Dios willawanankunata allita yachachikunaynikunata. ⁵Ñukaykunaka

kikinikunallamanta mana atipanisapachu allita yachachiynikichita. Tata Diosllami atipachiwansapa allita yachachikunaynikunapa. ⁶Tata Dios atipachiwansapa paypa mushuk paktunta yachachinaynipasapa. Tata Diospa Espiritun shunkunchikunapi kawsashpa mushuk paktuta ruran. Mana chay ñawpa killkadu kamachikushkantashinachu ruran. Tata Diospa Espiritun kawsachiwanchisapa. Chay ñawpa killkadu kamachikunankunaka yachachiwanchisapa wañunanchikunata.

**Tata Diospa mushuk
yachachikunan sukaman allimami.**

⁷Moises Tata Diosmanta rumikunapi killkadu kamachikunankunata chaskiptin uyan sukaman llipyarkan. Chashna uyan llipyak likidu kaptin *israel runakuna mana atiparkansapachu payta kawayta. Chaymanta tipimanta tipimanta Moisespua uyanka manana llipyarkannachu. Chay *Moisespua kamachikunankuna wañunanchikunapa willawaptinchikunapish sukaman allima karkan. ⁸Chay Moisespua kamachikunankuna allima kaptinpish Tata Diospa Espiritunpa mushuk yachachiwananchikunaka sukaman ashwan allimami.

⁹Chay ñawpa kamachikunankuna allima kashpapish willawanachisapa Tata Dios kastigawananchikunata. Chaykamanka Tata Dios willawanachisapa Jesukristu wañushkanrayku uchanchikunamanta perdonawananchikunata. Chay willawananchikunaka ashwan allimami. ¹⁰Chay ñawpa kamachikunankuna allima kaptinpish Tata Diospa mushuk yachachikunanka sukaman ashwan allimami. ¹¹Chay ñawpa kamachikunankuna suk tiempullapa kashpapish allima karkan. Chaymanta Tata Diospa mushuk yachachikunanka

mana tukuuniyuk kashpa sukaman
ashwan allimami.

¹²Tukuy kayta yachashpaynikuna
mana nimata pakashpaynikuna allita
yachachikunisapa. ¹³Mana Moisesshina-
chu yachachikunisapa. Moiseska uyanta
llachapawan arkarkan ama israel
runamasinkuna kawanankunapa uyan
llipyaynin chinkaptin. ¹⁴Chay ñawpa
tiempu Moises yachachikuptinkunapish
israel runakuna mana entiendirkansapa-
chu yuyayninkuna arkadushina
kaptinkuna. Kunankamanllara *judiyu-
masinikuna chay ñawpa killkadu
yachachikushkanta leyishpankuna
manara entiendinsaparachu yuyayn-
kuna arkadushinara kaptinkuna.
Jesukristu entiendichiptinkunara
atipankasapa entiendiyta.

¹⁵Kunankaman chay ñawpa Moisespa
killkadu yachachikushkanta leyishpan-
kuna mana nima entiendinsapachu
yuyayninkuna iden llachapawan
arkadushina kaptin.

¹⁶Chaymanta Señorninchi Jesukristuta
kreyishpa kawsaptinchikuna yuyayn-
chikuna manana arkadushinanachu.
Chaypina atipanchisapa Tata Diospa
yachachikunanta allita entiendiyta.
¹⁷Jesukristuka Tata Diospa Espiritun-
wan idenllata atipan yanapawayninchik-
unata allita rurashpa kawsayta.
Chashna Espiritun yanapawaptinchik-
kuna atipanchisapa mana uchallikushpa
Tata Diosta kasushpa kawsayta.

¹⁸Tata Diospa Espiritun yanapawap-
tinchikuna atipanchisapa paypa
munananta allita entiendiyta. Yuyayn-
chikuna manana arkadushinanachu.
Chashna entiendishpanchikuna
espejushina tukuy runakunata
kawachinchisapa Tata Dios sukaman
allima kananta. Tukuy diya Jesukristu
Espiritunwan yanapawaptinchikuna
Tata Diospa munananta ashwan

ashwanta atipanchisapa rurayta.
Ashwan ashwanta Jesukristu kawsash-
kanshina ñukanchikunapish kawsashun-
chisapa.

**Pablu riman yachachikunan
lusshina kananta.**

4 ¹Tata Dios ñukaykunata kuyawash-
pankuna akllawarkansapa paypa
rimananta yachachikunaynikunapa.
Chayrayku mana shaykushpa yachachi-
kunisapa. ²Mana munanisapachu nima
pinkunkunapa layakunata pakalla
rurayta. Kuskallata mana llullachi-
kushpa yachachikunisapa. Tata Diospa
rimanallata allita yachachikunisapa.
Chashna allita yachachikuptinikuna
tukuy riksiwak runakuna yachansapa
Tata Diospa ñawpkapnippi yachachiku-
naynikuna sukaman allima kananta.

³Suk runakuna mana kreyinayansapa-
chu *Jesukristu uchanchikunamanta
salvawananchikunata. Wañuyman
riyakashpankuna yachachikunaynikunata
mana entiendinsapachu. ⁴Paykuna
mana kreyinayaptinkuna kamachikuk-
nin supay yuyayninkunapi llullachin-
sapa mana kawakukschina kanankunapa.
Chayrayku mana atipansapachu
entiendiyta Jesukristu kawachiwanan-
chikunata ima layami Tata Dios
nishpa. ⁵Allita yachachikunisapa
Jesukristu tukuy layapi sukaman sinchi
kamachikuk kananta. Mana yachachiku-
nisapachu tukuy runakuna yuyananku-
nupa ñukaykuna tukuy laya yachak
kanaynikunata. Willaykichi Jesukristuta
kuyashpaynikuna kankunapa yanapak-
nikichilla kanaynikunata.

⁶Kallarinan tiempu Tata Dioska
rimashpalla tuta likidumanta lusta
rikurichimurkan. Kunan tiempupish
Tata Dios shunkunchikunapi lusninta
rikurichimun payta riksinanchikunapa.
Tata Dios wambran Jesukristuta

kachamurkan lusninta kawachiwash-panchikuna entiendichiwananchikunapa pay sukaman allima kananta.

**Jesukristullata kreyishpa
kawsaypachi.**

⁷ Jesukristu entiendichiwashpanchikuna Tata Dios allima kananta lusninta kuwanchisapa. Ñukanchikuna metomanta ruradu pakikuk kallanakunashinalla kashpanchikuna chay lusta kawachikunchisapa. Jesukristu ñukanchikunapi kawsaptin tukuy runakuna yachankasapa Tata Dios sukaman allimata yanapawaptinchikunara atipananchikunata allikunata rurayta. Yachankasapa mana kikinchikunallamanta nima allikunata atipananchikunata rurayta.

⁸Tata Dios tukuy layapi ñukaykunata yanapawansapa. Chayrayku runakuna sukaman amichiwashpankunapish mana atipansapachu Tata Diospa munananta ruranaynikunamanta michawaysapata. Sukaman sufrishpaynikunapish mana sukamanchu turbakunisapa. ⁹Runakuna sukaman sufrichiwaptinkunapish Tata Dios mana sakiwansapachu. Runakuna waktakuwaptinkunapish mana atipansapachu wañuchiwaysapata. ¹⁰Kuti kuti Jesukristushina yakallapa wañunisapa tukuy runakuna yachanankunapa Jesukristu ñukaykunapi kawsashpa sukaman yanapawanankunata.

¹¹ Jesukristuta kreyishpa kawsaptinikuna imay orapish kaptin wañuymansapa tukuy runakuna yachanankunapa Jesukristu tukuy layapi yanapawanankunata. ¹²Ñukaykuna yachachikuptinikuna sukaman wañuchiwanayansapa. Chaykamanka kankuna yachachikunaynikunata kreyishpaykichi rinkichi sielman Tata Dioswan kawsak.

¹³Tata Diospa killkadu rimananpi willawanchisapa: “Ñuka Tata Diosta

kreyishpa kawsashpayni tukuy pita parlachini payta kreyishpa kawsaykananya-nita.” Ñukanchikunapish Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna tukuy pita parlachinchisapa payta kreyishpa kawsaykananchikunata. ¹⁴Tata Dios Jesukristuta wañu shkanmanta kawsachimushkanrayku yachanchisapa ñukanchikunatapish kawsachimuwananchikunata. Chaymanta kankunawan paktata pushawashunchisapa paywan tantalla kawsananchikunapa. ¹⁵Ñukaykunaka rikchak layata sufrishkanisapa kankuna Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa. Chaypina Tata Dios sukaman yanapashuptikichi ashwan aypa runakuna payta kreyishpa kawsankasapa. Chaypina ashwan aypa runakuna Tata Diosta kushichishpa agradesinkasapa.

¹⁶Tata Diosta sukaman agradesishpanchikuna mana shaykushpa payllata kreyishpa kawsashunchisapa. Kuerpun-chikuna viejuyaptinkunapish diyan diyan tukuy shunku ashwan ashwanta Jesukristuta kreyishpa kawsanchisapa. ¹⁷Suk tiempullapa kay allpapi kawsashpanchikunara sufriptinchikunapish mana nimananchu. Sufrishkanchikunawasha Jesukristu sielman pushawashunchisapa chaypi kushikupuru mana tukuyniyukta kawsananchikunapa.

¹⁸Chayrayku sufrishpanchikunapish amana sukaman llakiypachinachu. Sieluta manara kawayta atipashpanchikunapish chayta yuyashpalla kawsaypachi. Tukuy kay allpapi tiyak tukunan tiyan. Chay mana kawayta atipananchikuna mana kutin tukunkachu.

**Pablu yachachiwanchi ima
layami chay sielipi
kawsananchikuna nishpa.**

5 ¹Yachanchisapa runakunapa ruradu wasinkuna wakllishpa urmananta. Ñukanchikunapish wañuptinchikuna

kay kuerpunchikuna wasishina allpana tukunan tiyan. Yachanchisapa wañush-kanchikunawasha Tata Dios kashkan kawsachimuwananchikunata. Chikan laya mushuk kuerpuyukna kashunchi-sapa sielipi mana tukuyniyukta kawsananchikunapa. Chay mushuk kuerpunchikuna manami kay allpapi runakuna rurashkan wasikunashinana-chu kanka.² Kay allpapi wañunanchi-kuna diyakaman sufrishpa kawsanchi-sapa. Sufrishpa aminakushpanchikuna sukaman rinayanchisapa chikan laya mushuk kuerpunchiwan sielipi kawsak.

³Sielipi kawsashpanchikuna llachawan arkanakukshina chikan laya mushuk kuerpuyukna kashunchisapa ama llatanllashina kananchikunapa. ⁴Kay allpapi kawsashpanchikunara sukaman padesishpaya kay unkundero kuerpunchikunawan aminakunchisapa. Manami kay kuerpunchikunataka sakinayanchisapachu. Chashna mana kuerpunchikunata sakinayashpanchiku-napish munanchisapa sielipi mushuk kuerpunchikunawan kawsayta amana kutin wañunanchikunapa. ⁵Kikin Tata Dios rurawashkanchisapa mushuk kuerpunchikunawan sielipi kawsananchikunapa. Chaymanta ñukanchikunaman Espiritunta kachamurkan allita yachananchikunapa mushuk kuerpuyuk kananchikunata.

⁶Tata Diospa Espiritun ñukanchiku-napi kawsaptin yachanchisapa suk mushuk kuerpunchikunata chaskinan-chikunata. Kay allpapi kawsashpanchikunara manara atipanchisaparachu sielipi *Jesukristuwan tantalla kawsayta. ⁷Jesukristuwan manara uyapura kawanakushpanchikunapish allita yachanchisapa sielman rishpanchikuna paywan kawanakunanchiku-nata. ⁸Chayta allita yachashpanchikuna sukaman munanchisapa wañushpa

sielman riya Jesukristuwan tantalla kawsakna.

⁹Chayrayku kay allpapi kawsashpanchikunara Jesukristupa munananllata allita rurashpalla kawsaypachi. Chaymanta wañushkanchikunawasha sielupipish paypa munananllata rurashpalla kawsashunchisapa.

¹⁰Suk diya Jesukristu tukuy runaku-nata ñawpakninman kayawashunchi-sapa. Chaypina willawashunchisapa ima layatami kay allpapi kawsashkanchisapa nishpa. Allita rurashpa kawsaptinchiku-naka sielipi kawsachiwashunchisapa. Mana allita rurashpa kawsaptinchiku-naka kastigawashunchisapa.

**Pablu yachachikun Tata Dioswan
kuyanakushpa
kawsananchikunapa.**

¹¹Ñukaykunaka allita yachanisapa Tata Dios tukuy mana alli rurak runaku-nata kastiganankunata. Chayta allita yachashpaynikuna tukuy runakunata sukaman willanisapa Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa. Tata Dios tukuy yuyaynikunata riksishpa yachan ñukaykuna allita yachachikunaynikunata. Sukaman munanisapa kankunapish chayta yachanaykichi. ¹²Manami kashkanchu alabanakuykanisapa. Kayta parlachishkaykichi kushikuypuru kanaykichiha yachashpa ñukaykuna allita yachachikunaynikunata.

Chayta yachashpaykichi chay chatawak runakunata atipankichi kuskampi ayniyta. Chay chatawak runakunaka yuyansapa kikinkunalla allita yachachikunankunata. Mana yuyansapachu ñukaykuna allita tukuy shunku Jesukristuta kreyishpa yachachi-kunaynikunata. ¹³Chay runakuna demento kanaynikunata rimaptinkunapish allita yachachikunisapa Tata Diosllata kushichinaynikunapa.

Chaymanta yachankichi kankunapa allinikichipa trabajanaynikunata.

¹⁴Ñukanchikuna allita yachanchisapa Jesukristu sukaman kuyawananchikunata. Chayta yachashpanchikuna tukuy tiempu payllata kasushpa kawsashunchisapa. Yachanchisapa Jesukristu kuyawashpanchikuna ñukanchikunaryku wañushkanta. Chayrayku manana uchallikushpanachu kawsaykanchisapa.

¹⁵ Jesukristuka ñukanchikunaryku wañurkan payllatana kasushpa kawsananchikunata. Wañushkanmanta kawsamurkan payllapa munananta rurashpa kawsananchikunata amana kikinchikunallapa munananchikunata rurashpa kawsananchikunata.

¹⁶ Ñukanchikuna manana runakunata yuyaykunankunashinanachu rimanchisapa Jesukristuta kreyik runakuna mana alli rurak kanankunata. Manara Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikunara yuyarkanchisapa paypish mana alli kananta. Kunanka mananami chashnanachu yuyaykunchisapa.

¹⁷ Kunanka Jesukristuwantantalla kawsashpanchikuna mushuk layata yuyaykushpana kawsanchisapa. Tata Dios mushuk runakunatana rurawashkanchisapa. Chay ñawpa mana alli rurashkanchikunata sakishpanchikuna mushuk alli ruranakunata rurashpana kawsanchisapa.

¹⁸ Tata Dios atipachiwanchisapa chay mushuk ruranakunata rurashpa kawsananchikunata. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios perdonawashkanchisapa payta chiknishkanchikunamanta kuyashpa kawsananchikunata. Kunanka Tata Dios kamachiwanchisapa tukuy runakunata yachachinanchikunata imashnami paykunapish paywan kuyanakushpa kawsankasapa nishpa. ¹⁹ Tata Dios allita entiendichiwanchisapa Jesukristu wañushkanrayku

perdonawananchikunata paywan tantalla kuyanakushpa kawsananchikunata. Chashna Tata Dios perdonawashpanchikuna uchanchikunata manana yuyannachu. Chaymanta kamachiwanchisapa tukuy runakunata yachachinanchikunata imashnami paykunapish Tata Dioswan kuyanakushpa kawsankasapa nishpa.

²⁰ Jesukristu ñukaykunata kachamuwaptinkuna Tata Dios kikin yachachishunaykitchitashina yachachiykichi. Chayrayku Jesukristu willawashkunkunata ñukapish willaykichi: Amana Tata Diosta chiknishpaykichi paywan kuyanakushpa kawsaychi. ²¹ Jesukristu mana nimapi uchallikuptinpish uchanchikunaryku Tata Dios ucha rurak runatashina payta kastigarkan. Tata Dios Jesukristuta kastigashkan-rayku ñukanchikunata manana kastigawashunchisapanachu.

**Jesukristupa
parlachikushpanchikuna
sufrishpanchikunapish
kushikushpalla kawsashunchisapa.**

6 ¹ Kunanka ñukaykuna Tata Dioswan tantalla trabajashpaynikuna sukaman roygaykichi: Tata Dios kuyashunaykitchita ama washanchaychichu. ² Tata Dios killkadunpi rimarkan:

“Yanapanayni tiempu uyarishkayki.

Salvanayni diya yanapashkayki.” Chashna Tata Dios rimaptin willaykichi: Kunanka Tata Dios yanapawananchikunata tiempumi. Kunanka salvawananchikuna diyami.

³ Ñukaykuna allita yachachikushpaynikuna allita rurashpa kawsanisapa ama ni pi yachachikunaynikunata washanchankunata. ⁴ Allita rurashpa kawsanisapa tukuy runakuna yachanan-kunata Tata Diospa trabajanaynikunata. Chashna Tata Diospa trabajashpayni-

kuna kushikushpalla sufrinisapa. Rikchak layakuna illawaptinkunapish llakishpaynikunapish mana nimata amishpaynikunalla Tata Diosllapa trabajaykanisapa. ⁵Aypa kuti runakuna makawarkansapa karselpi churawarkan-sapa piñyawashpankuna kaparichiwar-kansapa. Rikchak layapi sukaman trabajarkanisapa. Aypa kuti mana allitachu puñuk kanisapa. Aypa kuti mana nimata mikukchu kanisapa.

⁶Chashna sufrishpaynikunapish allita rurashpa kawsaykanisapa. Tata Diospa rimananta allita yachachikunisapa. Mana piñakushpa tukuy runakunata yanapashpa kawsaykanisapa. Tata Diospa Espiritu yanapawaptinkuna mana llullachikushpa aypa runakunata kuyashpa kawsaykanisapa.

⁷Tata Diospa rimananta mana llullachikushpa yachachikunisapa. Tukuy trabajuynikunapi Tata Dios sukaman yanapawansapa. Tata Dios sukaman yanapawaptinkuna atipanisapa chikniwak runakunata yachachiy-sapata. Allita rurashpa kawsaptinikuna runakuna llullachiwanayashpankuna manami atipansapachu pantachichiway-sapata.

⁸Suk runakuna kuyawansapa. Sukkuna yuyawansapa. Suk runakuna rimansapa alli rurak kanaynikunata. Sukkuna rimansapa mana alli rurak kanaynikunata. Ñukaykuna sukaman allimata yachachikuptinikunapish sukkuna rimansapa llullakushpa yachachikunaynikunata. ⁹Sukkuna allita riksiwashpankunapish mana riksiwak-shina tukunsapa. Wañuk runakuna kashpaynikunapish kawsaykanisapalla. Sukman makawashpankunapish mana wañuchiwashkasapachu.

¹⁰Llakidu kashpaynikunapish kushikupurullami kawsaykanisapa. Mana nimayuk kashpaynikunapish

sukkunata yanapashkanisapa *Jesukristuta kreyishpa rikchak layayukshina kanankunapa. Mana nimayuk kashpaynikunapish Jesukristupa tukuy tiyapunan ñukayku-napa.

¹¹Korinto llaktapi kawsak wawkini-kuna paninikuna, tukuy shunku kuyaykisapa. Chayrayku mana nimata pakashpa kay kartata killkashpa allimata yachachishkaykichi. ¹²Mana nimata pakashpaynikuna kuyaykayki-chi. Ichará kankuna yuyawashpaykichi mana kuyawankichinachu. ¹³Chayrayku ñuka tataykichishina roygaykichi kuyawanaykicipa. Imashnacha ñuka mana nimata pakashpa yachachishkay-ki-chi chashnashina kankunapish tukuy yuyanaykichita willawaychi.

**Ama paktuta ruraypachichu mana
Jesukristuta kreyik runakunawan.**

¹⁴Ama nimapi Jesukristuta mana kreyik runakunawan paktuta ruraychi-chu. Alli rurak runa mana alli rurak runamanta chikan laya yuyayuk. Lus tiyaptin manana tuta tiyannachu. Lus tutawan mana atipanchu chakruna-kuya. ¹⁵Jesukristu mana atipanchu supaywan allillapi chay yuyaylla kawsayta. Chashnashina Jesukristuta kreyik runakuna mana atipansapachu mana Jesukristuta kreyik runakunawan allillapi chay yuyaylla kawsayta.

¹⁶Ñukanchikunaka kawsak *Tata Diospa wasinshinami kanchisapa. Paypa wasinshina kashpanchikuna mana nima layapi atipanchisapachu ruradu dioskunata kuyayta. Kikin Tata Dios killkadunpi rimarkan:

“Ñuka paykunapi kawsashpa payku-nawan tantalla purisha.
Ñukaka Tata Diosninkuna kasha. Paykunaka ñukapa wambraynikuna kankasapa.”

¹⁷Chaymanta Tata Dios killkadunpi rimarkan:

“Chay uchallikuk runakunamanta llukshiychi.
Chay mana alli ruranankunata ama ruraychichu.
Chaypina ñukaka chaskishkaykichi.
¹⁸Ñukami tataykichi kasha.
Kankuna wambraynikuna kankichi.
Tukuy laya atipak Tata Dios chayta willawanchisapa.”

**Pablu kushikun Korintopi
wawkinkuna payta
kasushkankunarayku.**

7 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios sukaman allimata willawashkanchisapa yanapanwananchikunata. Chayrayku tukuy laya mana alli ruranakunata amana ruraypachinachu nima yuyapachinachu. Tata Diosllata allita kuyashpa kastigawananchikunata manchashpa paypa munananllata rurashpa kawsaypachi.

²Chaymanta royyaykichi ñukaykunata tukuy shunku kuyawanaykichi. Mana ni pita rabyachishkaykichichu. Mana ni pita uchallichishkaykichichu. Mana nima tiyapushuknikichita llullachishpa kichushkaykichichu. ³Mana kankunata pinkachinaynikunapachu tukuy kaykunata killkaykaykichi. Ñawpa willashkaynishina tukuy shunku sukaman kuyaykichi. Kawsashpaynipish wañushpaynipish kuyaykichilla.

⁴Chashna kuyashpayni mana nima yuyanaynita pakashpa willaykichi. Sukaman kushikuni kankuna allita rurashpa kawsaykaptikichi. Rikchak layata sufrishpaynipish kankunata yuyashpa sukaman animukushpa kushikuni.

⁵Masedonia partipi chayashkaynikunamantapacha aypa runakuna sukaman sufrichiwaptinkuna mana atiparkanisa-

pachu gustu kawsayta. Kaypi chaypi chay runakuna chikniwashpankuna manchachiwaksapa. ⁶Llakidu kaykaptinikuna kushichiwakninch Tata Dios sukaman kushichiwarkansapa wawkinchi Tito ñukaykunapi chayamuptin. ⁷Tito ñukaykunapi chayamushpa kankuna sukaman kushichishkaykichita parlachiwashpa kushichiwarkansapa. Willawashkasapa sukaman kawawanayanaykichita. Willawashkasapa sukaman llakichiwashpa kuyawashpa sukaman yuyawashkaykichita. Wawkinchi Tito tukuy chayta parlachiwaptinkuna ashwan sukaman kushikushkansapa.

⁸Chay kachashkayni kartata leyishpaykichi suk tiempullapa sukaman llakirkankichi. Ñukapish llakirkani yachashpa kankunata sukaman llakita kushkaynita. Kunanka manana llakininachu. ⁹Chay llakishkaynimanta sukaman kushikuni. Mana llakita kushkaynikunarykuchu kushikuni. Kunanka kushikunimi mana alli rurashkaykichita sakishpaykichi Tata Diosman kutiptikichi payllata kasushpa kawsanaykichi. Tata Dios munashkanshina llakirkankichi. Chayrayku chay kartayni allinikichi karkan.

¹⁰Tata Dios munananshina llakishpanchikuna atipanchisapa mana alli rurananchikunata sakiya. Chayta sakiptinchikuna payka perdonawanchisapa. Chay laya llakinanchikunaka allininchikunapami. Chaymanta wakinkuna llakishpankunapish mana *Jesukristutachu kreyinayansapa. Chayrayku wañunankuna tiyan.

¹¹Mash yuyaypachi imapami Tata Dioska munarkan llakinaykichi. Kankunaka mana yankamantachu llakirkankichi. Chay kartaynita chaskishpaykichi kasukushkankichi. Chay uchallikushka wawkinchikunata

piñayashpaykichi munarkankichi kastigayta. Manchakurkankichi yuyashpa payrayku Tata Dios kankunatapish kastigashunaykichita. Munarkankichi ñuka rinaynipa tukuya allichak. Chay wawkikichita kastigashkankichi tukuy runakunata kawachinaykichipa mana uchayuk kanaykichita.¹² Chay kartaynita killkashpayni mana chay uchallikushka runallatachu nima chay rabyachidu runallatachu yuyarkani. Chay kartaynita killkashkani entiendinaykichipa imashnami Tata Diospa ñawpaknippi kankuna kuyawankichi nishpa.¹³ Chashna kuyawaptikichi sukaman kushikurkanisapa.

Chaymanta ashwan sukaman kushikurkanisapa kawashpa wawkinchi Tito kushikupuru kananta kankuna kushichishkaykichirayku.¹⁴ Wawkinchi Tito manara kankunaman riptin willashkani kankuna alli rurak runakuna kanaykichita. Chaymanta kankunamanta kutimuptin imashnacha ñuka rimashkaynishina willawashkasapa allita rurashpa kawsanaykichita. Chayrayku kushikushkani Titopa shiminmanta chayta uyarishpa.¹⁵ Kunanka Titoka ashwanta kuyashunkichi yuyashpa tukuy kankuna kasushkaykichita. Paytaka kuyashpa yanapashpa allita chaskirkankichi.¹⁶ Chashna Titota kasushka kaptikichi yuyashpayni sukaman kushikuni.

**Pablu yachachiwanchisapa
ofrendanchikunata
Tata Diosta kuya.**

8 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, kunanka parlachinaykichi imashnami Masedonia partipi Tata Dios *Jesukristuta kreyik runakunata sukaman kuyashpa yanaparkansapa.² Paykunaka rikchak layata sufrishpankunapish kushikupurulla

kawsaykansapa. Mana aypa kullkiyuk Kashpankunapish iden aypa kullkiyuk runakunashina rikchak laya tiyapushkankunata Tata Diosta kurkansapa.

³Ñukaka kikini kawashkani kushikupuru ofrendankunata Tata Diosta kuptinkuna. Tiyapunankunamanta atipashkankunata kurkansapa. Imankuna illapuptinkunapish kushikushpalla Tata Diosta kurkansapa.⁴ Sukaman roygawashkasapa ofrendankunata apanaynikunapa mana nimayuk Jesukristuta kreyikmasinkunata yanapanankunapa.⁵ Mana yuyashkanisapachu aypata kunankunapa. Manara Tata Diosta nimata kushpankunara payta willarkansapa munananllata rurashpa kawsanankunapa. Chaymanta ñukaykunatapish sukaman yanapawarkansapa.

⁶Kankunapish paykunashina ofrendaykichita tantachishkankichi. Titoka kallarishka chay allima ofrendaykichita tantachiyyta. Kunanka kashkan payta kachaykani chay tantachidu ofrendaykichita chaskikuk.⁷ Kankunaka allita Jesukristuta kreyishpa kawsaykankichi. Tata Diospa rimananta allita yachashpa sukaman allita yachachikunkichi. Kushikushpalla llaktamasikichita yanapankichi. Ñukaykunatapish kuyawankichi. Kunanka tukuy kreyikukmasikichimanta ashwan alli ofrendaku-nata Tata Diosta kuychi.

⁸Chayta willashpayni mana kamachikukshinachu willaykichi chay ofrendaykichita kukunaykichipa. Masedonia partipi runakuna ofrendankunata kukushkankunata willashkaykichi kankunapish paykunashina aypata kukunaykichipa. Aypa ofrendata kukushpaykichi tukuy pi yachankasapa mana nimayuk wawkikichita kuyanaykichi.

⁹Kankuna allita yachankichi Señorninchí Jesukristu sukaman kuyawashpan-

chikuna kay allpaman shamushkanta. Payka tukuy layayuk kayakashpa shamurkan mana nimayuk runa kananpa tukuy layayuk kananchiku-napa.

¹⁰⁻¹¹Kankuna suk wata washka kushikupurulla munashpaykichi kallarirkankichi chay ofrendaykichita tantachiyyta. Kunanka yuyachiykichi chay kallarishkaykichi ofrendaykichita tukuchanaykicipa tantachiyyta. Kushikushpalla kallarishkaykichishina tukuy atipanaykichita tukuchaychi tantachiyyta. ¹²Tukuy shunku munashpa atipanaykichita kukuptikichi Tata Dios sukaman kushikushpa chaskinka. Mana tiyapushuptikichika Tata Dios mana mañashunkichichu.

¹³Ñuka mana munanichu sukkunata yanapanaykichirayku mana nimayuk kiparinaykicipa. ¹⁴Kunanka kankunapa rikchak laya tiyapushunkichi. Chay mana nimayuk wawkinchikunapa mana tiyapunsapachu. Chayrayku paykunata yanapaykankichi. Suk tiempu kankunapa pishiptin ichara paykunapa aypa tiyapunmansapa. Chaypina kankunata yanapashunkichiman. Chashna yanapanakushpa kawsashpan-chikuna sukpapish sukpapish mana illapanchisapachu. ¹⁵Tata Dios killkadunpi willawanchisapa:

“Aypa mikunata tantachik runaku-napa mana puchurkanchu.
Tipillata tantachik runakunapapish mana pishirkanchu.”

**Pablu Titota ishkay
wawkinkunawan kacharkansapa
chay ofrendata apanankunapa.**

¹⁶Tata Dios Titota yuyachirkan ñuka kankunata kuyanaynishina paypish kuyashunaykicipa. Chayrayku Tata Diosta agradesini. ¹⁷Tito munashpa yanapashuynikichita yuyarkan riyta

pasyashuknikichi. Chayrayku willaptini rinanpa sukaman kushikushpa almitiwashka riyta.

¹⁸Chaymanta Titowan tantalla suk wawkinchita kachaykani. Ñukaykuna Jesukristu salvakuk kananta yachachi-kuptinikuna payka yanapawarkansapa. Chayrayku maypipish kaptin tukuy wawkinchikuna rimansapa alli yanapakuk kananta. ¹⁹Chashna alli yanapakuk kaptin tukuy Jesukristuta kreyikkuna payta akllashkasapa purikmasinikuna kananpa. Payka yanapawankasapa tukuy tantachishkaykichi ofrendaykichi apayta. Tukuy partimanta ofrendankunata apaykanisapa Señornin-chi Jesukristuta sukaman kuyashpa kushichinaynikunapa. Chayta apaykani-sapa tukuy runakuna yachanankunapa tukuy shunku yanapakuk kanaynikunata. ²⁰Mana munanisapachu ni pi mana allita yuyawanankunapa kay aypa ofrendata apaptinikuna. Chayrayku chay wawkinchikuna ñukaykunawan tantalla rinkasapa. ²¹Munanisapa allita rurayta Tata Dios kawananpa runakunapish kawanankunapa alli rurak kanaynikunata.

²²Chaymanta suk wawkinchikunata chay wawkinchikunawan tantallata kachaykanisapa. Kay wawkinchita aypa kuti kawashkanisapa Jesukristuta kreyik runakunata kuyashpa yanapanankunata. Payka yachan kankuna alli kuyakuk runakuna kanaykichita. Chayrayku sukaman kushikun kawashuknikichi rinanta yachashpa.

²³Ichara maykan llaktamasikichi tapushunkichiman pimi Titoka nishpa. Chashna tapushuptikichika willaychi Tito ñukapa yachachikukmasini kananta yanapashunaykicipa. Chaymanta ichara tapushunkichiman pikunami Titopa purikmasinkuna nishpa. Chashna tapushuptikichika willaychi paykuna

Jesukristuta kushichik runakuna
kaptinkuna tukuy partikunapi
Jesukristuta kreyikmasinkuna kachash-
kankunata.

²⁴Ñukaka chay wawkinchikunata
willashkanisapa kankuna allita
kuyashpa chaskinaykichipa. Chayrayku
paykuna kankunapi chayaptinkuna
kuyashpa yanapaychi. Chashna allita
yanapaptikichi yachankasapa paykunata
willashkaynikuna mana llulla kananta.
Chaymanta tukuy maypi Jesukristuta
kreyikmasinchikuna yachankasapa chay
wawkinchikunata kuyanaykichita.

**Pablu yachachikun ofrendakunata
Tata Diosta kushikushpa
kukunanchikunapa.**

9 ¹Kankuna ñami yachankichina
ofrendata kukuya wawkinchiku-
nata yanapanaykichipa. Chashna
yachaptikichi manana kashkanka
killkanayashkaykichinachu ofrendata
kukunaykichipa. ²Allita yachani
kankuna tukuy shunku munanaykichita
ofrendata kukuya. Chayrayku Masedo-
nia partipi tukuy pita parlachini
kankuna Akaya partipi kawsakkuna suk
watatana ofrendata tantachishkayki-
chita.

Chashna parlachiptini kay Masedonia
partipi kawsak runakunapish sukaman
munansapa ofrendankunata kukuya.

³Chayta parlachikushpaynipish
yuyaykani ichará kankuna mana
parlachikushkaynishinachu ofrendata
kukuykanchi. Chayrayku kay kimsa
wawkinchikunata kachaykanisapa
yanapashunaykichipa chay ofrendata
kukunaykichipa.

⁴Kay Masedoniamanta wawkinchi-
kuna ñukawan tantalla pasyaknikichi
riptinkuna ichará ofrendaykichita
manara tantachishkankichirachu.
Chashna manara tantachiptikichira

sukaman pinkakuymansapa. Kankuna-
pish pinkakunkichiman. ⁵Ama pinkaku-
nanchikunapa manara rishpaynikunara
kay kimsa wawkinchikunata kachayka-
nisapa yanapashunaykichipa chay
rimashkaykichi ofrendata tantachiyta.
Paykuna yanapashuptikichi ñukaykuna
chayashpaynikuna tukuy tantachidu-
tana tarishasapa. Chaypina tukuy pi
yachankasapa tukuy shunku munashpa
mana michakushpa ofrendata kukush-
kaykichita.

⁶Mash yuyaychi. Suk runa tipi
murukunallata tarpushpa mana
aypatachu pallan. Aypa murukunata
tarpushpa sukaman aypata pallan. ⁷Kay
rimana yachachiwanchisapa ofrendan-
chikunata kushikupuru kukunanchiku-
nata. Manara kukushpanchikunara
yuyananchikuna tiyan mashnatami
kukushunchisapa nishpa. Ama
llakishpachu kukuypachi. Mana ni pi
apurawaptinchikunachu kushikushpalla
kuyupachi. Tata Dios sukaman kushikun
kushikushpalla kukuptinchikuna. ⁸Tata
Dios atipan tukuy layapi yanapawaynин-
chikunata tukuy laya aypa puchunanka-
man tiyawananchikunata. Chashna
Tata Dios sukaman yanapawaptinchik-
una atipanchisapa kushikushpa tukuy
layapi sukkunata yanapayta. ⁹Tata Dios
killkadunpi riman:

“Chay yanapakuk runa mana
nimayuk runakunata kushikuy-
puru sukaman yanapaptin Tata
Dios payta mana kutin kunkanka-
chu.”

¹⁰Tata Dios tarpukuk runakunata
murukunata kunsapa. Mikunantapish
kunsapa. Tata Dios tarpukuk runaku-
nata murukunata kunankunashina
kankunatapish sukaman yanapashunki-
chi mana nimayuk runakunata yanapa-
naykichipa. Paykunata yanapaptikichi
paykunapish Tata Diosta kreyishpa

kawsankasapa.¹¹Tata Dios yanapashuputikichi rikchak laya tiyapushunkichi kankunapish sukkunata kushikushpa yanapanaykichipa. Mana nimayuk wawkinchikuna tantachishkaykichi ofrendata makinikunamanta chaskish-pankuna Tata Diosta sukaman agradesinkasapa.

¹²Chashna ofrendaykichita mana nimayuk wawkinchikunapa kachash-paykichi ima illapunankunapi yanapan-kichi. Chaymantapish chay chaskik runakuna Tata Diosta agradesinkasapa.

¹³Paykuna ofrendaykichita chaskishpa yachankasapa *Jesukristupa yachachikunanta allita kasushpa kawsanaykicha. Chaypina Tata Diosta kuyashpa alabankasapa paykunata aypa runakunatapish sukaman allita kushikushpa yanapaptikichi.

¹⁴Chaymantapish Tata Dios sukaman yanapashushkaykichirayku chay chaskik runakuna kuyashushpaykichi Tata Diosta roygankasapa ashwanta yanapashunaykichipa. ¹⁵Rimananchikuna pishin Tata Diosta alabananchikunapa wambran Jesukristuta kachamush-kanrayku.

Pablu washanchak runakunata upallayachinsapa.

10 ¹Wawkinikuna, paninikuna, *Jesukristu kuyashunaykichisha ñukapish kankunata kuyashpayni roygaykichi ama washanchawanaykichipa. Kankunamanta sukkuna rimansapa ñuka kankunawan kashpayni alli modoyuk kanaynita. Rimansapa mana kankunawan kashpayni kartaynipi sinchita yachachikunaynita.

²Chay yuyawak wawkinchikunaka rimansapa iden mana Jesukristuta kreyik runashina munanaynillata ruranaynita. Manara kankunaman riptyni paykunata willani ama washan-

chawanankunapa. Mana munanichu chay wawkinchikunata sinchita willaysapata. Ñuka rishpayni paykuna washanchawaykaptinkunallara sinchita willashasapa.

³Ñukaykuna runakunalla kashpayni-kunapish mana kawsanisapachu chay mana Jesukristuta kreyik runakunashina kaparichinakushpa nima chikninkushpa. ⁴Mana kikinikunapa yuyayninkunallatachu yachachikunisa. Chay chikniwak runakuna sukaman chataku-wansapa. Chashna chatakuwaptinkunapish Tata Dios sukaman yanapawaptinkuna atipanisapa paykunata upallaya-chiyta. ⁵Chaymanta suk runakuna tukuy pita michansapa ama Tata Diosta riksinkunapa. Chay michak runakunata atipanisapa upallayachiyta. Tukuy pita atipanisapa yachachiyta mana alli yuyanankunata sakishpa Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa. ⁶Kankunapi chayashpaynikuna yachachishkaykichi Jesukristuta allita kasunaykichikaman. Chaypina tukuy mana kasukuk runakunata kastigashasapa.

⁷Kankunaka yuyankichi mana yachak kanaynikunata. Yuyanakunkichi Jesukristuta alli sirvik kanaykichita. Chashna yuyanakushpaykichi allita yuyaychi. Ñukaykunapish Jesukristuta ashwan alli sirvik kanisapa. ⁸Jesukristu kachamuwashkasapa kankunata yachachinaynikunapa ashwan allita payta kreyishpa kawsanaykichipa. Mana kachamuwashkasapachu wakllichinay-nipasapa. Ichará sukaman rimakuni Jesukristu kachamuwashka kananta. Chashna rimashpaynipish mana pinkakunichu. ⁹Mana munanichu kartaynikunata killakashpa manchachiy-nikichita.

¹⁰Sukkuna rimansapa ñuka kartaynikunallapi sinchita yachachikunaynita. Rimansapa laduykichipi kashpayni

mana atipanaynita yachachiynikichita. Rimansapa rimakuptini mana ni pi kasuwanananta.¹¹ Chashna chay yuyawak runakuna rimaptinkunapish willaykichi yachanaykicipa. Karu llaktapi kashpayni imashnacha kartaynipi sinchita rimashkaynishina kankunapi chayashpaynikuna chashnalla sinchita rimanaynikuna tiyan.

¹² Ñukaykuna mana alabanakunisapchu chay alabanakuk runakunashina. Paykunaka llullachinakushpa kikinkunalla yuyanakunsapa sukaman alli rurak kanankunata. Paykunapuralla sukwan sukwan parlachinakunsapa alli yachak kanankunata. Chashna parlachinakushpankuna mana alli yuyayuksapachu. ¹³ Ñukaykunaka mana chashnachu yuyanakunisapa. Tata Dios ñukaykuntaka kamachiwansapa maypimi riymansapa yachachikuk nishpa. Payka willawashkasapa kankunaman yachachikuk rinaynikunapa. Chashna Tata Dios kamachiwaptinkuna mana alabanakunisapachu. ¹⁴ Mana ni pi kankunata yachachishuptikichira Jesukristu kachamuwarkansapa yachachinaynikunapa. Chayrayku mana kikinikunallapa munanaynikunata rurashpachu rishkanisapa yachachikniki.

¹⁵ Mana chikan yachachikuk runakunapa trabajunpi yaykushpachu alabananisapa. Tata Dios kachamuwaptinkuna payllapa munananta rurashpa munanisapa kankunata yachachiyta ashwanta Jesukristuta kreyishpa kawsanaykicipa. ¹⁶ Chaymanta Korinto llaktaykichimanta ashwan karu llaktakunapipish yachachikunayanisapa Jesukristu salvakuk kananta. Mana rinayanisapachu maypicha sukkuna yachachikushkankunaman. Mana chikan yachachikukpa trabajunpi yaykushpachu alabanakunayanisapa.

¹⁷ Tata Diospa rimananpi willawanchisapa: “Kankuna alabanakunayashpaykichi Tata Diosta riksishkaykichirayku alabanakuychi.” ¹⁸ Tata Dioska akllashkan runakunata alaban. Kikinlla alabanakuk runata mana alabanchu.

Ama kreyipachichu llulla
yachachikuk runakunata.

11 ¹ Kunanka munani ashwanta yachachiynikichita. Dementoshina kanaynita yuyashpaykicipish uyariwaychilla. ² Tata Dios mana munanchu llulla yachachikuk runakunata uyarinaykicipa. Ñukapish tataykichishina kuydaykichi ama chay llulla yachachikuk runakunata uyarinaykicipa. Kankuna iden mañadu shipashninishina ñukaka novioykichi
^{*} Jesukristuta almitishkani paypa kanaykicipa. Imashnacha suk shipashpa tatan kasaranankuna diyakaman kuydakshina tukuy kankunata kuydaykaykichi Jesukristullata shuyashpa kawsanaykicipa.

³ Yuyani ichara yachaysapa supay chay ñawpa warmi Evata llullachishkanshina kankunatapish llullachishunkichiman. Ichara supay chikan layatana yuyachishunkichiman amana Jesukristullata kuyashpa kawsanaykicipa. ⁴ Jesukristu salvawananchikunata yachachishkaynikunata manana uyarinayashpaykichi maykan runakunapish chikan layata yachachishuptikichi ¿imapati kushikushpalla kreyinkichi? Kankuna Tata Diospa Espiritunta chaskishkaykichiwascha ¿imapati chikan laya espiritura kushikushpalla chaskinayankichi? ¿Imapatí alli yachachikunata manana kreyishpaykichi chikan laya yachachikunata kreyinkichi?

⁵ Chay katinaykichi runakuna rimaptinkunapish alli yachachikukkuna kanankunata ñukaka yachani paykuna-

manta ashwan alli yachachikuk kanaynita.⁶ Mana alli rimakuk kashpay-nipish allita entiendini Jesukristupa yachachikunankunata. Allita rurashpa kawsashpayni allita kawachishkaykichi alli yachak kanaynita.

⁷Ñuka kankunawan kawsashpayni sukaman trabajarkani ama nimata kankunata mañanaynipa. Chashna trabajashpa munarkani kankuna Jesukristuta allita kreyishpa kawsanay-kichipa. Ichará mana allitachu rurashkani mana nimata kobrashpa kankunata yachachishpayni.⁸ Chikan llaktakunapi kawsak wawkinchikunata mañarkani kullkita kachamuwanankunapa kankunata mana nimata kobrashpa yanapanaynikunapa.

⁹Chay llaktaykichipi yachachikush-payni suk ima pishiaptin mana nimata mañarkaykichichu. Wawkinchikuna Masedonia partimanta chayamushpan-kuna ima munanaynita kuwarkansapa. Kankunata mana nimata mañarkaykichichu. Chashnalla katisha mana nimata kankunata mañashpayni.¹⁰ Jesukristupa yachachikunanta allita yachashpa sukaman kushikushpalla yachachikuni. Chay kawsanaykichi Akaya partipi mana ni maykan runa upallayachiwan-kachu yachachikuptini.

¹¹¿Imapatí kashna willaykichi? Ama yuyaychichu chayta willashpayni mana kankunata kuyanaynita. Tata Dios yachan kankunata sukaman kuyanaynita.

¹²Mana kobrauskhp yachachiynikichillapi katisha. Kankunamanta mana nimata chaskiptini chay llullachishukniki-chi runakuna mana atipansapachu alabanakuya ñukashina yachachikuk runakuna kanankunata.¹³ Chay runakuna llullakushpa rimansapa Jesukristu yachachikuk kachamushkan-kunata. Alli yachachikukshina tukushpankuna yachachikunsapa.

¹⁴Ama almiraychichu chashna alli yachachikukshina rikuriptinkuna. Kikin *Satanaspish llullachiwanayashpanchi-kuna iden llipyakpuru *angelshina tukun.¹⁵ Chashna angelshina tukuptin chay llulla yachachikukkunapish iden alli yachachikukkunashina tukunsapa. Chashna llullachikushkankunaruayku Tata Dios paykunata kastigankasapa.

Pablu parlachinsapa sukaman sufrishkanta.

¹⁶Kashkan willaykichi. Ama yuyaychichu demento kanaynita. Demento kanaynita yuyaptikichipish uyariwaychi dementoshina alabanakushpa rimanaynita.¹⁷ Ñuka alabanakushpayni dementoshina rimaykani. Mana Señorninchí Jesukristu rimashkantashinachu rimaykani.¹⁸ Aypa llulla yachachishukniki-chi runakuna kikinkunalla alabanakunsapa alli yachak kanankunata. Ñukapish alabanakusha.¹⁹ Kankuna yachaysapa likidu kashpaykichi ¿imapatí chay alabanakuk runakunata kushikushpalla uyarinkichi?

²⁰Chay llulla yachachikuk runakuna patronnikichishina sukaman sinchita trabajachishunkichi. Sukaman llullachishushpaykichi tiyapushuknikichita kichushunkichi. Yuyanakunsapa kankunamanta ashwan alli kanankunata. Sukkuna uyaykichi lapyashunkichi. Chashna rurashuptikichi ¿imapatí upallalla kiparinkichi?²¹ ¿Ariya pinkakunichu willaynikichita ñukaykuna mana patronnikichishina kanaynikunata? Chay llulla yachachikukkuna mana ni pita manchashpa kikinkunalla alabanakunsapa. Ñukapish mana ni pita manchashpa dementoshina rimani paykunamanta ashwan allita atipanaynita alabanakuya.

²²Paykunaka rimansapa *hebreo kasta kanankunata. Ñukapish hebreo kastami

kani. Rimansapa Tata Diospa aklladu *israel runakuna kanankunata. Ñukapish israel runami kani. Sukaman rimansapa ñawpa awilunchi Abrahampa mirakninkuna kanankunata. Ñukapish Abrahampa miraknini kani.²³ Paykunaka yuyansapa Jesukristuta uyarishpa trabajanankunata. Ñukaka paykunamanta ashwan allita Jesukristuta sirvishpa trabajani. Dementoshina kaykunata parlachiykichi. Ñuka paykunamanta ashwan allita trabajashkani. Paykunamanta ashwan aypa kuti karselpi churawashkasa. Paykunamanta ashwan aypa kuti asutiwashkasa. Aypa kuti yakallapa wañurkani.

²⁴Chaymanta *judiyukunapa awtoridarninkuna pichka kuti karawaskawan asutiwarkansapa. Chay pichka kuti asutiwashpa kimsa chunka iskun asutita asutiwarkansapa. ²⁵Chaymanta *romano awtoridarkuna kimsa kuti makawarkan-sapa. Suk kuti judiyumasinikuna ruminchawashpankuna yakallapa wañuchiwarkansapa. Kimsa kuti yakupi barku sumiptin yakallapa sipikurkani. Suk kuti manllayba atun kochapi suk tutata suk diyata chishyarkani.

²⁶Tukuy mayta purishpayni yakukunapi aypa kuti yakallapa sipikurkani. Suwakunapish yakallapa wañuchiwarkansapa. Llaktamasinikuna chikan llaktakunamanta runakunapish aypa kuti wañuchiwanayarkansapa. Chaymanta chawpi llaktakunapi, chunlla partikunapi, manllayba kochakunata rishpayni yakallapa wañurkani. Chaymanta llullakushpa wawkinchikuna kanankunata rimashpankuna sufrichiwarkansapa.

²⁷Sukaman trabajashpa sukaman shaykurkani. Aypa kuti mana puñushpa pakarirkani. Aypa kuti yakumanta yarkaymanta karkani. Aypa kuti mana mikukchu kani. Chaymanta mana

llachapayuk kashpayni chirishpa sufrirkani.

²⁸Chaymanta tukuy sufrinaynikunamanta ashwanta llakini tukuy diya yuyashpa imashnami Jesukristuta kreyikmasinikunata yanapayman nishpa. ²⁹Maykan wawkinchikuna paninchikuna Jesukristuta manana allita kreyishpa kawsaptinkuna paykunapa llakini. Suk runakuna wawkinchikunata paninchikunata uchapi urmachiptinkuna sukaman llakishpa piñakuni. ³⁰Tukuy chay sufrishkaynikunallapa alabanakuni. Mana chay llullachikuk runakunashinachu alabanakuni. ³¹Señorninchi Jesukristupa Tatan Dioska yachan tukuy rimashkaynita mana llulla kananta. Payllatami tukuy tiempu kuyananchikuna tiyan.

³²Chaymanta Damasko llaktapi kashkayni tiempu chay llaktapa gobernadorin chay kamachikuk Aretaspa yanapaknin karkan. Chay llakta vueltashnintin pirkakunawan alli wichkadu karkan. Chay gobernador tukuy chay llaktapa punkunkunapi guardiyakunata churarkan apiwanankunapa. ³³Chaypina chay llakta pirkarpa ventananmanta wawkinikuna suk atun sestupi churawashpa urayachiwarkansapa. Chashna urayachiwaptinkuna chay sinchi gobernadormanta kishpirkani.

**Jesukristu Pabluta
muskuyninpishina
sielman pusharkan.**

12 ¹Mana allichu kanman ashwanta alabanakunaynipa. Mana alli kaptinpish *Jesukristu muskuyninpishina kawachiwashkanta willaykichi. ²Ñami chunka chusku watana muskuyninpishina Tata Dios sielman pushawarkan paypa

kawsananta riksichiwak. Mana yachani-chu kuerpuntinchu manachu sielman rishkaynita. Tata Diosllami yachan.

³Kashkan willaykichi. Tata Diosllami yachan kuerpuntinchu manachu sielman rishkaynita. Ñuka mana yachanichu. ⁴Tata Dios sielman pushawaptin pakallalla mana ni pi uyarishkan rimanakunata uyarirkani. Tata Dios chay uyarishkayni rimanakunata mana munanchu parlachikunay-nipa.

⁵Ñuka sukaman kushikuni Tata Dios kawsanan sieluta kawachiwashkan-rayku. Chashna kushikushpaynipish mana chaykunata kawashkaynirayku-chu alabanakuni. Sukaman sufriشكayniraykulla alabanakusha tukuy runakuna yachanankunapa Tata Dios yanapawashkanta. ⁶Chashna alabanakunayash-paynipish mana llullatachu rimayman. Chay rimanayni mana llulla kaptinpish manami kikinimantachu alabanakuni. Mana munanichu kankuna sukaman alabawanaykichipa sielupi Tata Diospa kawsananta kawashkaynirayku. Munani allita rurashpa kawsashpayni allita yachachikuptini rimanaykichipa alli runa kanaynita.

⁷Muskuyinipishina sielupi kaptini Tata Dios chay almiranakunata kawachiwashkan-rayku alabanakuymen karkan. Chayrayku Tata Dios munarkan kuerpuynipi *Satanas sukaman nanaykunata kuwananpa ama alabanakunaynipa. ⁸Kimsa kutina Señorninchi Jesukristuta roygarkani kay nanayninita kichuwananpa. ⁹Chashna roygaptini payka willawashka: “Ñuka kanta kuyashpa yanapaptini atipanki kushikupurulla kawsayta. Chashna sukaman sufrishpayki mana nima laya atipak kaptiki ñuka sukaman yanapayki.”

Chashna Jesukristu willawaptin ñuka sufrishpaynipish kushikuni tukuy

runakuna yachanankunapa Jesukristu sukaman yanapawananta. ¹⁰Chaymanta rikchak layapi Jesukristurayku sufrishpaynipish kushikunilla pay yanapawaptin. Ñuka unkudu kashpaynipish suk runakuna sufriشكaywaptinkunapish chikniwashpa kaparichiwapinkunapish rikchak laya illawaptinpish kushikushpalla kawsani. Mana nimata rurayta atipak mallinakushpayni allita yachani Jesukristu yanapawaptin tukuy layata atipanaynita rurayta.

**Pablu llakirkan Korinto llaktapi
Jesukristuta kreyik runakuna mana
allita ruraptinkuna.**

¹¹Ichará yuyankichi ñuka mana atipanaynita allita yachachikuya. Allita yachankichiman karkan ñuka chay llullachishuknikichi runakunamanta ashwan alli yachachikuk kanaynita. Chayta yachaykashpaykicipish mana alabawashkankichichu. Chayrayku dementoshina tukushpa alabanakushkani. ¹²Tata Dios yanapawaptin kankunawan kashpayni mana killakushpa nima shaykushpa rikchak laya almiranakunata rurarkani. Chaykunata ruraptini yacharkankichi Jesukristu kachamuwashkanta paypa rimananta yachachikunaynipa. ¹³Chayrayku tapuykichi: ¿Imapatí kunanka yuyaway-kankichi? Kankunawan kashpayni mana nimata mañarkaykichichu sukkunata mañashkaynishina. ¿Kankunata mana nimata mañashkayniraykuchu rimaway-kankichi? Chashna kaptinka kay mana alli rurashkaynimanta perdonawaychi.

¹⁴Ñami rinayakanina kimsaynin kutina kankunata pasyaknikichi. Kawaknikichi rishpayni yachachinayaykichi. Manami munanichu nimata mañaynikichita. Mana nima tiyapushuknikichita munanichu. Ñukaka iden tataykichishinami kani. ¿Manachu suk

tata sukmán trabajanañ tiyan wambrankunata allita wiwananpa? Chayrayku wambraynikunashina kaptikichi mana munanichu sirviwanay-kichipa.¹⁵ Chashna tatyakichishina kashpayni sukmán kushikushpa tukuy tiyapananta kankunata yanapashpayni tukuchasha. Sukman trabajasha kankunata kuyashpa yanapanaynipa. Kankunata ashwanta kuyaptini ¿imapati kankuna manana ñawpashinana kuyawankichi?

¹⁶ Kankunawan kashpayni mana nimata mañashkaykichichu. Chayta yachaptikichipish sukkuna yuyawansapa llullachishpayni allinikichipa nishpa tiyapushunaykichita mañashkaynita.¹⁷ ¿Yuyankichichu kankunaman chay wawkinchikunata kachashpayni willashkaynita kullkikichita ñukapa apamunkunapa? Manami chayrayku-chu kachashkanisapa.

¹⁸ Wawkini Titota sukmán roygarkani pasyashuknikichi rinampa. Paywan tantallata kacharkani suk wawkinchikunata. ¿Ariya Titochu llullachishushkan-kichi? Manami. Titowan ñuka allita yachachirkaykichi. Tata Dios ishkantini-kunata yanapawaptinkuna allita rurashpa kawsashkanisapa. Chashna kaykaptin ¿imapati mana alli kanaynita yuyawaykankichi?¹⁹ Ichará yuyankichi allipi tukushpa kay kartata killkanayn-kunata. Mana chashnachu. Tata Diospa munananllata rurashpa kay kartata killkashkani.

Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Jesukristuwan tantalla kawsashpayni killkashkaykichi kankunata yanapanay-nipasapa ashwan ashwanta payta kreyishpa kawsanaykichipa.

²⁰ Manchakuni pasyaknikichi rishpayni tariynikichita mana munashkayni layata rurashpa kawsaykaptikichi. Ichara kankunapi chayaptini kawawan-

kichiman mana munawanaykichi layata. Manchakuni sukwán sukwán yuyanakushpa kawsaykanaykichita. Ichara chikanpa tiyapunanta munashpa piñanakushpa sukpish sukpish kikikichillapa munashpa kawsaykankichiman. Ichara chikninakushpa ayninakushpa alabanakushpa mana entiendinakushpa kawsaykankichiman.

²¹ Manchakuni kankunapi chayaptini mana alli ruranaykichimanta mana wanaptikichi. Ichara uchallikushpaykipi-chira chikan warmiwan kawsaykankichiman. Ichara mana allita yuyashpaykipi-chira mana allita rurashpaykipi-chira kawsaykankichiman. Chashna mana allita ruraptikichika sukmán llakshpa wakasha. Chaymanta Tata Diospa ñawpkninpi kankunarayku pinkakusha.

Kartanta tukuchashpa Pablu wawkinkunata konsejansapa.

13 ¹Ñami willashkaykichina kashkan rinaynita pasyaknikichi. Kaywan kimsaynin kutina llaktaykichiman risha. Tata Dios rimananpi willawanchisapa: “Ishkay kimsa runakuna suk runata chatakuptinkunara chayrak chay uchayuk runata kastigaynaykichi tiyan.” ² Chashna Tata Dios rimaptin ñuka kankunamanta karupi kashpaynipish tukuy chay uchayuk runakunata tukuy kankunatapish willaykichi: Chay ishkaynin kuti rishkayni tiempu chay mana alli rurashkaykichirayku piñayarkaykichi wanaykichipa. Kunanka kankunaman kashkan rishpayni sinchita piñakushpayni sinchita kastigashkaykichi.

³ Kankuna mana kreyiwashpa yachanayankichi *Jesukristu yachachikunaynipa kachamuwashkachu manachu nishpa. Jesukristu sukmán tukuy layata atipak kashpa chay

uchankunamanta mana wanak runakunata sukaman kastigankasapa. Chaypira yachankichi Jesukristu kachamuwashkanta. ⁴Ariya Jesukristu kruspi wañurkan iden mana nimata atipak runashina. Chaymanta Tata Dios tukuy laya atipak kashpa payta kawsachimurkan. Ñukaykunapish kikinikunalla mana nima atipak runakuna kanisapa. Chayrayku Jesukristuwan tantalla kawsaptinikuna Tata Dios sukaman yanapawansapa atipanaynikunapa kankunata allita yanapayta.

⁵Tukuy kankuna kikikichi allita yuyanakuychi allitachu manachu Jesukristuta kreyishpa kawsaykankichi nishpa. Allita kreyishpa kawsashpaykichika yachankichina pay kankunapi kawsananta. Mana Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichika manami paywanchu kawsaykankichi. ⁶Allita yachani kankuna riksiwanaykichita mana llullakushpa Jesukristupa rimananta yachachikuykanaynikunata.

⁷Tata Diosta sukaman roygani mana kankunata kastigaptinikunapish allillata rurashpa kawsanaykichipa. Mana munanichu kankunata kastigaynikichita kawachinaynipasapa Jesukristu kachamuwashkanta. Ñukapa mana nimananchu kankuna yuyawaptikichi mana alli yachachikuk kanaynita. Yuyawaptikichipish munani allillata rurashpa kawsanaykichipa. ⁸Chashna suk runakuna yuyawaptinkunapish Tata

Diospa rimananllata kuskata yachachikunaynikuna tiyan. Manami llullatachu yachachikunisapa. ⁹Sukaman kushikunisapa Jesukristuta allita kreyishpa kawsaptikichi. Kankuna allita Jesukristuta kreyiptikichi mana kastigashkaykichinachu. Chayrayku Tata Diosta sukaman roygani sapla allillata rurashpa kawsanaykichipa.

¹⁰Manara pasyaknikichi rishpaynira karullamanta kay kartata killkaykayki-chi ama kankunapi chayashpayni piñayanaynipasapa. Señorninchi Jesukristu kachamuwashka kankunata yachachinaynipasapa. Mana munanichu kankunapi chayashpa sukta sukta sukaman kastigaynikichita.

¹¹Wawkinikuna, paninikuna, kay kartaynita tukuchaykani. Kushikushpalla kawsaychi. Allillata rurashpa kawsaychi. Sukwan suwan animuchi-nakushpa kuyanakushpa allita kawsaychi. Kuyawakninchi kushichiwakninchii Tata Dioska kankunawanmi kawsanka. ¹²Sukwan suwan kuyanakushpa rimachinakuychi. ¹³Tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikuna tukuy kankunata rimachishunkichi.

¹⁴Señorninchi Jesukristu yanapashuchunnikichi. Tata Dios kuyashuchunnikichi. Tata Diospa Espiritu kankunawan kawsachun.

Nuka Pablu chayllata killkashkayki-chi.

GALATAS

PABLУ GALASIA PARTIPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablu Galasia partipi
wawkinkunata paninkunata
rimachin.**

1 ^{1,2}Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñuka Pablu Galasia partipi *Jesukristuta kreyikmasiniku-nata rimachiykichi. Tukuy kaypi wawkinikunawan tantalla kay kartata killkaykisapa. Jesukristu kawsachimuk Tatan Dioswan ñukata kachamuwashka rimananta yachachikunaynipa. Manami runakunachu kachamuwashka.

³Munani Tatanchi Dios Jesukristuwан tantalla kankunata kuyashushpaykichi kushichishunaykicipa. ⁴Jesukristuka kikin munashpa Tatanchi Diospa munananta rurashpa wañurkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Payka yanapawanchisapa amana ñawpashina sukaman mana allita rurashpalla kawsananchikunapa. ⁵Tata Dios sukaman allima kaptin akuychi mana tukuuniyukta kushichiy-pachi.

**Tata Dios salvawananchikuna
rimanan suklalla tiyan.**

⁶Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios sukaman kuyashushpaykichi kayashushkankichi paypa wambran-

kuna kanaykicipa. Chashna kayashup-tikichipish paymanta utka ashushpayki-chi chikan laya yachachikunata kreyiykankichi. Mana yachanichu imapami ashushkankichi nishpa.

⁷Jesukristulla salvawanchisapa. Chayllata yachachikunisapa. Manami chikan salvawakninchu tiyanchu. Mana alli yachachikuk runakuna mana kuskata yachachikushpa pantachichi-shuykankichi. Paykunaka manami Jesukristu salvawananchikunatachu yachachikunsapa.

⁸Chashna ñukaykunapa yachachish-kaynikunamanta chikan layata yachachikuptinkuna Tata Dios kastigan-kasapa. Mana allita yachachikuptiniku-naka Tata Dios ñukaykunatapish kastigawanmansapa. Suk *angel sielumanta shamushpa chikan layata yachachishuptikichika Tata Dios paytapish kastiganman.

⁹Allita willashkaynikunashina kashkan chayllata willaykichi. Jesukristullata kreyishpa kawsaptikichi Tata Dios perdonashunkichi. Chay alli yachachi-kushkaynita kreyishkankichi. Maykan runa chikan layata yachachishuptiki-chika Tata Dioska payta kastiganka.

¹⁰Ñukaka sukaman munani Tata Dios willawanarpa alli yachachikuk

kanaynita. Mana maskanichu runakuna alabawanankunapa. Runakuna alabawanankunapa maskashpaynika manami Jesukristupa munanantachu rurayman.

**Tata Dios Pabluta akllarkan
yachachikuk kananpa.**

¹¹Wawkinikuna, paninikuna, allita willaykichi. Ñukaka Jesukristu salvawananchikunata allita yachachikuni. Manami runakunapa yuyayninkunatachu yachachikuni. ¹²Jesukristu kikin yachachiwarkan salvawananchikunata. Manami ni pi Jesukristupa rimananta yachachiwashkachu.

¹³Kankuna yachankichi ñawpa tiempu *judiyumasinikunapa yachachikunanta katishkaynita. Chayta katishpayni tukuy maypi Jesukristuta kreyik runakunata sukaman padesichishpa wañuchinayar-kanisapa. ¹⁴Tukuy wiñakmasinikunamanta ashwan allita judiyukunapa yachachikunankunata katirkani. Ñukaka ñawpa awiluynikunapa yachachikunankunata paykunamanta ashwan allita kasushpa kawsarkani.

¹⁵Chaymanta manarapish nasiptinira Tata Dios sukaman kuyawashpa kikin munashpa akllawarkan paypa wambran kanaynipa. ¹⁶Tata Dios wambran Jesukristuta riksichiwashpa willawarkan mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa Jesukristu salvanankunata. Chayta willawaptin mana ni pita roygashkanichu yachachiwananpa. ¹⁷Nima Jerusalen llaktaman ñukamanta ñawpakte Jesukristupa yachachikukunaman rirkanichu roygak yachachiwanankunapa. Utkakushpa Arabia partiman rirkani. Chaymanta Damasko llaktaman kutirkani.

¹⁸Chaymanta kimsa wata washra Jerusalenman rirkani Pedruwan parlak. Paywan karkani chunka pichka diyllata. ¹⁹Chaypi kashpayni Señorninchi Jesukristupa wawkin Santiagowan-

pish parlarkani. Mana sukkunawan parlarkanichu.

²⁰Tata Dios yachan tukuy kay killkashkayni mana llulla kananta. ²¹Chaymanta Jerusalenmanta llukshishpayni Siria partiman Silisia partiman rirkani.

²²Chayrayku Judea partipi Jesukristuta kreyikkuna manara riksiwarkansaparachu. ²³Mana riksiwashpankunapish sukkuna ñukapa rimaptinkuna uyarirkan- sapa: "Chay padesichiwicknichi runa Jesukristupa yachachikunanta manana kulluchinayashpa yachachikuykan." ²⁴Chayta uyarishpankuna Tata Diosta sukaman kuyashpa alabarkansapa.

**Pablú Jerusalenman riptin
yachachikukmasinkuna
chaskirkansapa.**

2 ¹Chaymanta chunka chusku wata washra wawkinchikuna Bernabewan kashkan Jerusalenman rirkani. Wawkinchi Titotapish pusharkani. ²Chayman rirkani Tata Dios willawaptin rinaynipa. Chaypi chayashpayni *Jesukristuta kreyikkuna kamachikunkinkunallawan tantanakurkani. Paykunataka entiendichirkanisapa mana *judiyu runakunata yachachinaynita Jesukristu salvawananchikunata.

Munarkani chay kamachikuk wawkinikuna almitiwanankunapa mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa ama trabajashkayni yankamanta kananpa. Chashna entiendichiptinikuna chay kamachikukmasinkunaka almitiwar- kansapa mana judiyukunata yachachi- naynikunapa.

³Chashna almitiwashpankuna purikma- sini Titota mana judiyu kaptinpish mana apurarkansapachu señalachinakunampa.

⁴Mana kuskata yachachikuk runakuna munarkansapa tukuy Jesukristuta kreyik runakuna señalachinakunankunapa. Chay runakuna llullakushpa wawkinchikunapi

tukushpankuna yachachirkansapa tukuy *Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsananchikunapa.⁵ Chayta yachachikuptinkuna mana nima layapi paykunataka kasunayarkanisapachu. Munarkanisapa kankuna allita Jesukristu llata kreyishpa kawsanaykichipa.

⁶Chay kamachikuk wawkinikunaka yachashkaynimanta manami ashwantachu yachachiwarkansapa. Paykuna kamachikuk kaptinkunapish ñukapa mana nimananchu. Tata Dios yachan allita yachachikunaynita. ⁷Chay kamachikuk runakunaka allita yacharkansapa Tata Dios ñukata kachamuwashkanta mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa Jesukristu salvawananchikunata.

Tata Dios Pedruta kacharkan judiyu runakunata yachachinankunapa. ⁸Kikin Tata Dios Pedruta judiyu runakunaman kachashpa ñukatapish kachamuwashka mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa. ⁹Chayrayku chay alli munadu kamachikuk wawkinikuna Santagiowan Pedru Juanpish yacharkansapa Tata Dios kachamuwashkanta. Chayta yachashpankuna ñukata Bernabeta makinkunata kuwashpankuna almitiwarkansapa yachachikumasinckuna kanaynikunapa. Willawarkansapa mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa paykuna judiyu runakunata yachachinankunapa.

¹⁰Chaykunata parlanakushpaynikuna willawarkansapa mana nimayuk runakunata yanapanaynikunapa. Ñukapish chashnalla yuyashkani paykunata yanapaysapallata.

Pablu Pedruta willarkan mana allita ruraykananta.

¹¹Chaymanta wawkini Pedru Antiokiya llaktaman riptyn ñuka uyanpi willarkani mana alli ruraykananta.

¹²Chay Antiokiya llaktapi kashpa

Pedruka Jesukristuta kreyikmasinkunawan mana judiyukuna kaptinkunapish tantalla mikurkan. Chaypina Jerusalenmanta Santiago kachamushkan runakuna chayamushpankuna yacharkansapa Pedru mana judiyu runakunawan mikushkanta.

Chay Santiago kachashkan runakuna munarkansapa tukuy Jesukristuta kreyik runakuna Moisespa kamachikunankunata kasunankunapa. Chayrayku Pedruka mana judiyu wawkinkunawan manana mikunayarkannachu chay runakuna chatanankunata manchashpa.

¹³Chaypina Pedru mana paykunawan mikuptin kawashpana judiyumasinkunapish manana munarkansapanachu mana judiyu wawkinkunawan mikuyta. Bernabepish manana paykunawan mikunayarkannachu. ¹⁴Chashna Pedru paykunawan manana mikunayashpana Jesukristu yachachikushkanta manana kasurkannachu.

Chayrayku ñukaka tukuy wawkinchikunapa ñawpkninkunapi Pedrutaka piñayashpa willarkani: “Kanka judiyu runa kayakashpayki mana judiyu wawkinchikunawan mikushpayki entiendichishkankisapa Tata Dios tukuy runakunata chaskinankunata. Chaymanta chay mana judiyu wawkinchikunamanta anchushpayki ñami entiendichiykankisapano Moisespa kamachikunankunata kasunankunapa. ¿Imapatí mana allita entiendichiykankisapa?”

Jesukristuta kreyiptinchikuna Tata Dios salvawanchisapa judiyu runakunata mana judiyu runakunatapish.

¹⁵Wawkinikuna, paninikuna, ñukanchikunamanta sukkuna judiyu kastamanta nasidu kanisapa. Mana judiyu runakuna uchasapa kashpankuna

Moisespa kamachikunankunata mana kasunsapachu. Ñukaykuna mana paykunashinachu kanisapa.¹⁶ Judiyu runa kashpaynikunapish yachanisapa Jesukristullata kreyiptinchikuna Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunata. Mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaryaku-chu perdonawanchisapa. Chayrayku judiyu mana judiyu runakunapish Jesukristullata kreyinchisapa Tata Dios perdonawananchikunapa. Mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaryaku-chu Tata Dios perdonawanchisapa. Tata Dioska manami ni pita perdonankachu Moisespa kamachikunankunallata kasushkankunaryaku.

¹⁷Ñukanchikuna Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna yachan-chisapa Tata Dios perdonawananchikunata. Mana Moisespa kamachikunankunata kasuptinchikunachu Tata Dioska salvawanchisapa. Chashna manana Moisespa kamachikunankunata kasuptinchikuna chay llullakuk runakuna willawanchisapa uchallikuy-kananchikunata. Chashna kaptinka ¿Jesukristuchu uchallichiwanchisapa? Manami payka uchallichiwanchisapa-chu.¹⁸ Ñawpa yachachikurkani Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsananchikunapa. Chayta sakishpa kunanka yachachikuni Jesukristullata kreyiptinchikuna Tata Dios salvawananchikunata. Chaymanta kashkan Moisespa kamachikunankunata kasunanchikunata yachachikushpayni kauchallikuykayman.

¹⁹Moisespa kamachikunankunata mana allita kasuya atipashpanchikuna yachanchisapa uchasapa kananchiku-nata. Jesukristuta kreyishpara atipanchisapa Tata Diosta kushichishpa kawsayta.

²⁰Jesukristu kruspi chakatadu kaptin ñukanchikunapish payta kreyishpanchi-kuna paywan tantalla chakatadushina kanchisapa. Chayrayku payka ñukanchi-kunapi kawsashpa yanapawanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Chayrayku kay allpapira kawsashpan-chikunara Tata Diospa wambranta kreyishpa kawsanchisapa. Payka sukaman kuyawashpanchikuna wañurkan Tata Dios uchanchikuna-manta perdonawananchikunapa.

²¹Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaryaku Tata Dios perdonawaptinchikunaka Jesukristu yankamanta wañunman karkan. Tata Dios kuyawananchikunata ama kawaypachichu mana nimatashina.

Jesukristuta kreyiptinchikuna Tata Dios Espiritunta kuwanchisapa.

3 ¹Chay Galasiapi wawkinikuna, paninikuna, ñukaykuna allita yachachishkaykichi *Jesukristu kruspi wañushkanta perdonawananchikunapa. ¿Ariya mana alli yuyayukchu kankichi? ¿Pití llullachishushkankichi Jesukristuta kreyishkaykichimanta chikan layata yuyanaykichi?

²May willawaychi. ¿Ariya *Moisespa kamachikunankunata kasushpallachu Tata Diospa Espiritunta chaskishkankichi? ¿Manachu Tata Diospa Espiritunta chaskishkankichi ñukaykuna yachachishkaynita kreyishpaykichi?

³Chashna yachachishkaynita kreyishpa Tata Diospa Espiritunta chaskishpayki-chi kunanka ¿imapati yuyankichi kikikichilla Moisespa kamachikunankunata kasushpa Tata Diowan kawsanay-kichita? ⁴Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsaptikichi yankamanta Jesukristuta kreyishpa padeshkankichi. Mana munanichu sufrishkaykichi yankapa kananta.

⁵Jesukristupa yachachikunanta kreyishpa kawsaptikichi Tata Dioska Espiritunta kushushkankichi. Chaypina Espiritunka kankunapi almirana layata ruran. Manami Moisespa kamachikunankunata kasushkaykichiraykuchu Espirituntaka kushushkankichi.

⁶Ñawpa tiempupish Abraham kreyirkan Tata Dios salvananta. Chashna Abraham kreyiptin Tata Dioska willarkan uchanmanta perdonananta. ⁷Ñukanchikunapish kreyinanchikuna tiyan Tata Dios salvawananchikunata. Chashna kreyiptinchikuna iden Abrahamshina Tata Diospa wambrankuna kanchisapa.

⁸Ñawpamantapacha Tata Dios yacharkan mana *judiyu runakunatapish perdonanankunata paykuna salvanankunata kreyiptinkuna. Tata Dios chayta yachashpa Abrahamta kay alli rimananta willarkan: "Salvanaynita kreyishkaykirayku ñuka kantashina tukuy llaktakunapi kreyikukmasikikunata papis yanapashasapa."

⁹Abraham Tata Dios salvananta kreyiptin payka yanaparkan. Chashnashina tukuy Tata Dios salvakunankunata kreyikuk runakunatapish yanapansapa.

¹⁰Tata Diospa killkadun riman: "Maykan runa tukuy Moisespa kamachikunankunata mana allita kasuptin Tata Dios kastiganka." Chayrayku yachanchisapa tukuy kamachikunankunata mana allita kasuptinchikunaka Tata Dios kastigawananchikunata. ¹¹Allita yachanchisapa mana Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaryaku-chu Tata Dios perdonawananchikunata. Tata Diospa killkadunpi riman: "Kankuna Tata Diosta allita kreyishpaykichika paywan tantalla mana tukuyinyukta kawsankichi." ¹²Moisespa kamachikunankunata allita kasushpa mana atipanchisapachu uchanchikuna-

manta salvanakuyta. Tata Diospa killkadunpi riman: "Kankuna tukuy Moisespa kamachikunankunata kasushpaykichira Tata Dioswan tantalla kawsankichi."

¹³Moisespa kamachikunankunata mana tukuyta allita kasushpa kawsayta atipashpanchikuna wañunanchikuna tiyan. Chayrayku Jesukristuta iden uchasapa runashina ñukanchikunaryku kruspi chakatadu wañurkan. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dioska manana ñukanchikunata kastigawashunchisapanachu. Tata Diospa killkadunpi riman: "Suk runa sukaman mana allita ruraptinka payta wañuchishpa kasipi chakatanaykichi tiyan." ¹⁴Jesukristu tukuy mana judiyu runakunapipish kruspi wañurkan. Chayrayku Tata Dios Abrahamtashina tukuy paykunatapish yanapansapa. Tata Dios willawashkan-chishina Jesukristu wañushkanrayku tukuy payta kreyik runakunata Espiritunta kuwashunchisapa.

Tata Dios kamachikunankunata

Moisesta kushpa mana
willarkanchu chaykunata
kasuptinchikuna
uchanchikunamanta
salvawananchikunata.

¹⁵Wawkinikuna, paninikuna, suk ejempluta willaykichi. Paktuta rurashpanchikuna ishkantin paktu rurak runakuna firmanchi. Chashna firmashpanchi chay paktuta allita rurananchikuna tiyan. Mana ni pi michawanchimansapachu ama chay paktuta rurananchikunapa. Mana ni pi willawanchimansapachu chay paktuta mirachinanchikunapa nima chikan layata rurananchikunapa.

¹⁶Mash uyariwaychi. Suk paktuta rurananchikunashina ñawpa tiemu Tata Diospish awilunchikuna

Abrahamta willarkan yanapananta. Willarkan miraknirayku tukuy runakunata yanapanankunapa. Mana willarkanchu aypa mirakninkunaryku tukuy runakunata yanapanankunapa. Tata Dios Abrahamta entiendichiykar-kan paypa miraknin Jesukristurayku tukuy runakunata yanapanankunapa.

¹⁷Kaytami willaykichi. Tata Dios Abrahamwan suk paktuta rurarkan. Chay killkadu paktuta rurashkanmanta chusku pachak kimsa chunka wata washan Moisesta kamachikunankunata kurkan. Chashna kamachikunankunata kushpa manami chay paktuta chikan layatachu rurarkan. Manami ni pita willarkanchu Abrahamwan rurashkan paktu mana alli kananta. ¹⁸Tata Dioska kikin munashpa Abrahamta willarkan yanapananta. Manami willarkanchu kamachikunankunata kasushpa kawsashkanrayku yanapananta. Tata Dioska kikin munashpa iden Abraham-tashina ūukanchikunatapish yanapawanchisapa. Moisesta kamachikunankunata kasushkanchikunaryku Tata Dios yanapawashpanchikunaka manana kikin munashpanachu yanapawanchimansapa.

¹⁹Chashna Tata Dios willashkanrayku-lla Abrahamta yanapashpa ¿imapatí Moisesta kamachikunankunata kurkan? Kamachikunankunata kurkan tukuy runakunata yachachinankunapa mana Tata Diosta kasuk runakuna kanankunata. Abrahampa willashkan miraknin Jesukristu shamunkaman chay kamachikunankunata kurkan. Tata Dioska *angelninkunata willarkansapa kamachikunankunata Moisesta kunankunapa. Chaymanta Moiseska angelkunamanta chaskishpa runakunata kurkansapa. ²⁰Chaykamanka Tata Dios Abrahamta yanapananta willashpa mana angelkunata nima suk runata

willarkanchu Abrahamta willananpa. Tata Dioska uya uya Abrahamta willarkan yanapananta.

**Moisesta kamachikunankuna
entiendichiwanchisapa
Jesukristullata kreyinanchikunapa.**

²¹Ichará kankuna yuyaykankichi Tata Dios kamachikunankunata kushpa yachachiwaykananchikunata Abrahamta willashkan manana alli kanantana. Manami chaytachu Tata Dioska yachachiwaykanchisapa. ūukanchikuna tukuy kamachikunankunata mana kasuya atipanchisapachu. Tukuy chaykunata kasushpa atipashpan-chikunaka kikinchikunalla uchanchikunamanta salvanakuya atipanchimansapa. ²²Tata Dios rimanapi willawa-nanchikunashina mana atipanchisapachu kikinchikunalla salvanakuya. Chayrayku Jesukristu salvawananchikunata kreyiptinchikuna Tata Dios salvawanchisapa. ²³Manara Jesukristu shamuptinra Tata Diospa kamachikunankuna tukuy runakunata yachachirkansapa mana alli rurak kanankunata. Chaymanta Jesukristu shamuptinna Tata Dios yachachiwanchisapa payllata kreyishpa kawsananchikunapa.

²⁴Moisesta kamachikunankuna wambrakunata yachachikshina Jesukristuman pushawanchisapa. Chaymanta Jesukristu shamuptinna payta kreyiptinchikuna Tata Dios uchanchikunamanta perdonawanchisapa. ²⁵Kunanka Jesukristullata kreyiptinchikuna Moisesta kamachikunankuna manana yachachiwanchisapanachu. ²⁶Kunanka Jesukristullata kreyishpanchikuna Tata Diospa wambrankunana kanchisapa.

²⁷Bawtisakushpanchikuna Jesukristu-wan tantalla kawsanchisapa. Mushuk llachapa churakudushina kanchisapa

Jesukristu kawsashkanshina kawsanan-chikunapa.²⁸ Paywan kuyanakushpa tantalla kawsaptinchikuna Tata Dioska judiyukunata mana judiyukunata rantidu mana rantidu runakunata ullkukunata warmikunata tukuyllata kuyawanchisapa.²⁹ Jesukristuta kreyish-kanchikunarayku Abrahampa miraknин-shina kanchisapa. Tata Dios Abrahamta yanapashkanshina ñukanchikunatapish yanapawashunchisapa.

**Pabluka suk ejempluta
yachachikun.**

4 ¹Kunan suk ejempluta parlachiykichi. Suk runa wañuptin tukuy tiyapunan wambranca kiparin. Wambran taksha kashpaka manara wasinpi atipanrachu kamachikuya. Wiñanankaman iden wiwachushina kawsan.² Chay wambra taksha kashpa tatan willashkan tiempukaman tatan sakishkankunata kuydak runata yachachik runata kasunan tiyan.

³Ñawpa tiempu ñukanchikunapish manara ^{*}Jesukristuta kreyishpara chay taksha wiwachu wambrashina karkanchisapa. Chay wiwachu yachachikninkunata kasushpa kawsashkanshina ñukanchikunapish runakunapa amanankunkunallata rurashpa kawsarkanchisapa.⁴ Chaymanta Tata Dios munashkan tiempu chayamuptin chaylla wambran Jesukristuta kachamuptin suk warmimanta nasirkan. Jesukristu ^{*}judiyu runa kashpa ^{*}Moisespa kamachikunankunata allita kasushpa kawsarkan.⁵ Jesukristu salvawashkanchisapa Tata Diospa wambrankuna kananchikunapa amana Moisespa kamachikunankunatana kasunanchikunapa.⁶ Chaymanta Tata Diospa wambrankuna kaptinchikuna paypa wambranca Espiritunta kachamurkan ñukanchikunapi

kawsananpa. Payka yachachiwanchisapa Tata Diosta willayta: "Kanmi tatayni kanki."⁷ Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna manana rantidu wiwachushinanachu kanchisapa. Paypa wambrankuna kashpanchikuna tukuy paypa tiyapunan ñukanchikunapa.

**Pabluka llakin Galasiapi
wawkinkuna manana paypa
yachachikunanta kreyishpana
kawsaptinkuna.**

⁸Ñawpa tiempu kankuna manara Tata Diosta riksishpaykichira ruradu dioskunata kasushpa kawsarkankichi.

⁹Kunanka Tata Diosta rikspintinchay paypish riksishunkichi. Chashna Tata Dios rikshuptikichi [¿]imapatí munankichi runakunapa amanankunkunallata rurashpa kawsayta?¹⁰ Watan watan killan killan aypa fiestakunata rurashpaykichi yuyankichi Tata Diosta kushichiykanaykichita.¹¹ Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsaptikichi llakishpa yuyani yankamanta sukaman yachachishkaynita.

¹²Wawkinikuna, paninikuna, kankuna ñawpa sukaman kuyawashpaykichi yanapawarkankichi. Chayrayku rogyaykichi ñukashina amana Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsanaykichipa.¹³ Allita yachankichi unkudu kashkaynirayku kallarishkaynita Jesukristu salvawananchikunata yachachiymikichita.

¹⁴Unkudu kaykaptinipish munawarkankichilla. Suk ^{*}angeltashina kikin Jesukristutashina uyariwashpa mana washanchawashpa chaskiwarkankichi.¹⁵ Chay tiempu sukaman kuyawashpa yanapawanayashpaykichi ñawikichita kuwayta atipashpaykichika kuwankichiman karkan. [¿]Imapatí kasuwashkaykichimanta kunan manana kuyawaykankichina?

¹⁶Allita kankunata yachachiptini [¿]imapatí kunanka yuyankichi chikninaynita?

¹⁷Chay mana alli yachachikukkuna kuyashuknikichishina tukunsapa amana ñukata kasuwashpana kawsanaykichipa. Munansapa paykunallata sukmanta kasunaykichipa. ¹⁸Alli kanman chay runakuna deverasta kuyashunaykichipa. Mana allichu yachachishunaykichipa ama ñukata kuyawanaykichipa. Ñuka kankunawan kaptini mana kankunawan kaptinipish kuyawanaykichi tiyan.

¹⁹Munanayni wambraynikuna, sukmanta llakini yachachikunaynita manana kasushpa kawsaptikichina. Iden wawayanayak warmishina kankunaryku sukmanta llakishpa sufriyani. Llakishpaynipish katisha yachachiyniki-chillapi Jesukristullata allita tukuy shunku kuyashpa pay kawsashkanshina kawsanaykichikaman.

²⁰Sukmanta munayman kankunawan kayta allita yachachinaynipasa. Kankunamanta karipi kashpayni mana yachanichu imashnami yanapaykichiman nishpa.

Pablu suk ejempluta parlachikun.

²¹Mash uyariwaychi. Kankuna Moisespa kamachikunankunata kasushpa kawsanayashpaykichi ñamanachu yachankichi imatami Moiseska killkarkan? ²²Chay killkadunpi riman: Abrahampa tiyapurkan ishkay wambrankuna. Suk karkan rantidu warmi Agarpa wawan. Suk karkan kikin warmin Sarapa wawan. Warmin Saraka mana rantiduchu karkan. ²³Chay rantidu warmi Agarpa wawan nasirkana tukuy wambrakuna nasinanshinalla. Chaymanta Tata Dioska Abrahamta willarkan warmin Sara vieja kayakashpapish wawayananta. Tata Dios willashkanshina Sara wawayarkan.

²⁴Chay ishkay warmikuna yuyachiwanchisapa Tata Dios ishkay laya

paktuta rurashpa yanapawananchikunata. Suk paktuta rurarkan Sinai urkupi. Chay Sinai urkupi ruradu paktu yuyachiwanchisapa Abrahampa rantidu warmin Agarta. Sinai urkupi Tata Dios kamachikunankunata Moisesta kurkan. Runakuna tukuy kamachikunankunata mana kasuptinkuna Tata Dioska kastigankasapa. Chayrayku tukuy Moisespa kamachikunankunata kasunayak runakuna rantidu runakunashinami kawsansapa.

²⁵Chay warmi Agarka yuyachiwanchisapa Arabia partipi Sinai urkuta. Chay Sinai urkuka yuyachiwanchisapa llakta Jerusalenta. Chay llaktapi kunankaman judiyu runakuna Moisespa kamachikunankunata kasushpa rantidu runakunashina kawsansapa.

²⁶Chaymanta ñukanchikuna Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna manana rantidu runakunashinanachu kawsanchisapa. Sielipi mushuk Jerusalen llaktaman rishunchisapa Tata Dioswan kawsananchikunapa.

²⁷Tata Dios killkadunpi mana wawayak warmita willarkan:

“Kan mana niman suk wawayuk warmi kashpaykipish kushikuylla.

Mana wawayay nanayta mallishpaykipish kushikushpayki kapariy. Kusayki sakishushka kaptinpish chay kusayuk warmimanta ashwan aypa miraknikunka tiyanka.”

²⁸Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios Abrahamta aypa mirakninkuna tiyananpa willashkanrayku ñukanchikuna iden Sarapa wawan Isakshina kanchisapa.

²⁹Tata Dios yanapaptin Saraka wawan Isakta wawayarkan. Chaymanta Agarpa wawan Ismael Sarapa wawan Isakta chiknirkan. Kunanpish Moisespa

kamachikunankunata kasuk runakuna
ñukanchikunatapish chikniwanchisapa.
³⁰Tata Diospa rimananka kashna
willawanchisapa: Tata Dios Abrahamta
willarkan: "Chay rantidu warmikita
wawantinta karkuy ama Sarapa wawan-
wan tiyapushuknikita patumanaku-
nanpa."

³¹Wawkinikuna, paninikuna, chashna
Tata Dios rimaptin yachanchisapa
Jesukristullata kreyishpa kawsashpan-
chikuna Sarapa wawanshina Tata
Diospa wambrankuna kananchikunata.
Mana Agarpa wawanshinachu
kanchisapa.

**Pablu yachachikun Jesukristuta
allita kreyishpa
kawsananchikunapa.**

5 ¹Ñukanchikuna *Jesukristuta
kreyiptinchikuna payka yanapa-
wanchisapa amana kikinchikunallapa
munananchikunata rurashpa kawsananchikunapana. Chayrayku amana rantidu
runakunashina *Moisespa kamachiku-
nankunata kasushpa kawsaychinachu.

²Mash uyarifiwaychi. Ñuka Pablu allita
willaykaykichi ama señałachinakuyta
munanaykichipa. Chashna señałachinak-
ushpaykichika yankapa Jesukristuta
kreyishkankichi.

³Kashkan willaykichi. Kankuna
señałachinakushpaykichika tukuy
Moisespa kamachikunankunata
kasushpalla kawsanaykichi tiyan.
⁴Kankuna Moisespa kamachikunankunata
kasushpa kawsashpaykichi
rimankichi chayta kasushkaykichirayku
Tata Dios perdonashunaykichita.
Manana Jesukristuta kreyishpanachu
kawsaykankichi. Manana munankichi-
nachu Tata Dios kuyashushpaykichi
salvashunaykichita.

⁵Ñukanchikuna Tata Diospa Espiritu-
wan kawsashpanchikuna Jesukristuta

kreyishpa kawsashpanchikuna yachanchisapa Tata Dios uchanchikunamanta
perdonawananchikunata. ⁶Jesukristu-
wan kuyanakushpa kawsaptinchikuna
mana nimananchu señaładu mana
señaładu kaptinchikunapish. Jesukristu-
llata kreyishpa kawsananchikuna tiyan.
Payllata kreyishpanchikuna sukwani-
sukwan kuyanakushpa kawsashunchi-
sapa.

⁷Ñawpaka kankuna Jesukristuta allita
kasushpa kawsaykashkankichi. ⁸Imapatí
kunanka chay llullachishuknikichi
runakunata kreyishpaykichi manana alli
yachachikunaynitaka kasunkichina?

⁸Chay llullachishuknikichi runakuna
mana kayashuknikichi Tata Diospa
rimanantachu yachachishunkichi. ⁹Chay
runakunata kasuptikichi tipimanta
tipimanta ashwanta llullachishunkichi.
¹⁰Ñukaka yachani Tata Dios yanapashu-
naykichita kashkan Jesukristuta
kreyishpa kawsanaykichipa. Pipish
kaptin Tata Dioska chay llullachishukni-
kichi runakunata kastigankasapa.

¹¹Wawkinikuna, paninikuna, chay
runakunaka llullachishushpaykichi
willashunkichi ñuka yachachikunaynita
señaładu kaptinchikunara Tata Dios
perdonawananchikunata. Manami
chashnachu yachachikuni. Chashna
yachachikuptinika chay runakunaka
manana sufričiwanmansapanachu.
Jesukristu kruspi wañushkanrayku Tata
Dios perdonawananchikunata yachachi-
kuni. Chayrayku chikniwaykansapa.

¹²Ñukaka munayman chay llullachi-
shuknikichi runakuna kapachinakunana-
kunapa.

¹³Wawkinikuna, paninikuna, Tata
Dios uchanchikunamanta perdonawan-
chisapa. Chayrayku amana kikikichipa
munanaykichikunallata rurashpanachu
kawsaychi. Sukwan sukwani yanapanan-
kushpa kuyanakushpa kawsaychi.

¹⁴Tata Dios killkadunpi riman: “Kankuna kikikichilla kuyanakunaykicchihina runamasikichita kuyashpa kawsaychi.” Chashna runamasikichita kuyashpa kawsashpaykichi tukuy Tata Dios kamachikunankunata kasuykankichi. ¹⁵Chikninakushpa piñanakushpa kawsashpaykichika kikikichilla wakllichinakunkichi.

**Allita Tata Diospa Espiritunta
kasushpa kawsananchikuna tiyan.**

¹⁶Chayrayku wawkinikuna, paninkuna, willaykichi: Tata Diospa Espiritunta allita kasushpa kawsaychi. Amana kikikichillapa munanaykichita rurashpanachu kawsaychi. ¹⁷Kikinchikunapa munananchikunata rurashpa kawsashpanchikunaka mana atipanchisapachu Tata Diospa Espiritunta kasushpa kawsayta. Allita rurayta munashpanchikunapish mana atipanchisapachu. Chaymanta Tata Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpanchikunaka manana kikinchikunapa munananchikunata rurashpanachu kawsanchisapa. Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikunara atipanchisapa allita rurayta. ¹⁸Tata Diospa Espiritun yachachiwaptinchikunaka Tata Diosllata kasushpa kawsanchisapa. Manana Moisespa kamachikunankunata kasushpanachu kawsanchisapa.

¹⁹Chaymanta mana Tata Diosta kasunayak runakuna kikinkunapa munanankunallata rurashpa chikan warmiwan uchallikunsapa. Sukaman munansapa millanapa laya mana allikunallata rurashpa kawsayta. ²⁰Ruradu dioskunata kuyansapa. Ñakakunsapa. Chikninakushpa ayninakushpa makanakushpa kawsan-sapa. Suk runakunapa imankuna tiyaptin paykunapish munansapa tiyapunankunapa. Kunalla rabyansapa. Kikinkunalla

alli kananta yuyashpa ashunakunsapa. Paykunapuralla yuyanakunsapa alli yuyayuk kanankunata. ²¹Maykanpa tiyapunanta kichunayansapa. Machashpa kawsansapa. Mikuyllata yuyashpa kawsansapa. Tukuy chay layakunallata rurashpa kawsansapa. Ñawpata willashkaykichi. Kunan kashkan willaykichi. Mana allita rurashpa kawsak runakuna mana atipankasapachu Tata Diospa mandunpi kawsayta.

²²Chaymanta Tata Diospa Espiritunta yanapawaptinchikuna atipanchisapa sukwan sukwani kuyanakushpa kushikushpa mana turbakushpalla mana piñakushpa kawsayta. Atipanchisapa rimashkanchikunata rurayta. ²³Atipanchisapa mana kreyinakushpa mana kikinchikunapa munananchikunata rurashpa kawsayta. Chashna allita rurashpa kawsaptinchikuna manami ni pi rimankachu mana allita rurashpa kawsananchikunata.

²⁴Jesukristu mana kikinpa munananchikunata rurashpa kruspi chakatadu wañurkan. Nukanchikunapish payshina manana kikinchikunapa munananchikunata rurashpanachu kawsashunchisapa. Manana munanchisapanachu mana allikunata rurashpa kawsayta.

²⁵Kunanka Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna akuychi yachachiwananchikunata ashwanta kasushpa kawsaypachi. ²⁶Ama kikinchikunalla kreyinakushpachu kawsaypachi. Ama sukpa sukpa tiyapunanta munaypachichu. Ama sukwani sukwani chikninakushpa nima ayninakushpa kawsaypachichu.

**Sukwan sukwani yanapanakushpa
kawsaypachi.**

6 ¹Wawkinikuna, paninkuna, ichara suk wawkinchi suk paninchi mana allita ruranman. Kankuna allita

*Jesukristuta kreyishpaykichi chay mana allita rurak wawkinchita paninchita yanapaychi amana mana allita rurananpana. Kuyashpalla allillapi yanapaychi. Allita yuyaychi ichara suknin diya kankunapish munankichiman uchallikuyta. ²Wawkinchi paninchi mana allita ruraptinkuna kankuna yanapashpa allillapi willashpa animuchiychi allita rurashpa kawsanankunapa. Chashna animuchishpaykichi Jesukristupa munananta ruraykankichi.

³Kankuna mana alli yachak kashpa sukaman alli yachak kanaykichita yuyanakushpaykichika kikichilla llullachinakuykankichi. ⁴Tukuy runakuna kikinchikuna yuyanakunanchikuna tiyan allitachu manachu rurashkanchisapa nishpa. Allita rurashpanchikunara kushikushunchisapa. Chayrayku ama ni pita yuyapachichu. ⁵Kikinchikunapa mana alli rurashkanchikunata yuyananchikuna tiyan.

⁶Jesukristupa rimananta yachachiwakinchikunata tukuy laya tiyawkninchikunawan yanapananchikuna tiyan.

⁷Ama kikichilla llullachinakuychchu. Mana ni pi Tata Diostaka atipanmanchu llullachiyya. Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata kastigankasapa. Suk muruta tarpushpanchi chay laya murullata pallanchi.

⁸Mana alli murukunata tarpushpanchikuna mana alli wayukunallata pallanchisapa. Mana allita rurashpa kawsaptinchikuna Tata Dios kastigawashunchisapa. Chaymanta alli murukunata tarpushpanchikuna alli wayukunata pallashunchisapa. Tata Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpanchikuna mana tukuyiniyukta kushikushpa Tata Dioswan kawsashunchisapa.

⁹Chayrayku ama shaykuypachichu allita rurashpa kawsayta. Suk tiempuka-

man Tata Dioska sukaman allita kushichiwashunchisapa mana shaykuptinchikuna allita rurayta. ¹⁰Chayrayku atipashpanchikuna tukuy runamasinchikunata tiyawkninchikunawan yanapaypachi. Jesukristuta kreyikmasinchikunata ashwan allita yanapaypachi.

**Pablu wawkinchikunata rimachishpa
kay kartata tukuchan.**

¹¹Mash kawaychi. Kikini makinian killkashpa atun letrakunata rurashpa kay kartata tukuchaykani.

¹²Chay señalachinakunaykichipa munak runakuna munansapa tukuy runakuna paykunallata kuyanakunapa. Mana munansapachu Jesukristu kruspi wañuskanta yachachikuptinkuna *judiyumasinkuna chiknishpa padescchinankunapa.

¹³Munansapa señaladu kanaykichipa tukuy runakuna yachanakunapa paykuna yachachikushkankunaryku señaladu kanaykichita. *Moisespa kamachikunankunata yachachishushpaykichipish kikinkuna mana tukuytachu kasunsapa.

¹⁴Ñukaka mana paykunashinachu alabanakunayani. Jesukristu kruspi wañuskankunaryku Tata Dios perdonawananchikunallata yachachikuni. Chayllata yachachikushpayni kay allpapi kawsak runakunapa yachachikunnakunata manana munaninachu kasuya. Chashna kaptin chay alabankuk runakuna ñukapa yachachikunaynita mana munansapachu kasuya.

¹⁵Tata Dios perdonawaptinchikuna mushuk layata rurashpa kawsanchisapa. Mana nimananchu señaladu mana señaladu kaptinchikuna. ¹⁶Kankuna yachachikunaynita allita kasushpa kawsashpaykichi Tata Diospa wambrankuna kankichi. Chayrayku Tata Dios kuyashushpaykichi kushichishunkichi.

¹⁷Jesukristuta kreyishpa kawsashkaynaryku chikniwak runakuna sukaman

makawashka kaptinkuna kuerpuynipi aypa igakuna tiyan. Chaykunata kawashpa tukuy runakuna yachansapa Jesukristuta kreyishpa kawsanaynita. Chayrayku mana munanichu ni pi yachachikushkaynirayku washanchawanankunata.

¹⁸Wawkinikuna, paninikuna, munani Jesukristu tukuy kankunata sukaman kuyashushpaykichi yanapashunaykipicha.

Ñuka Pablu chayllata killkashkaykichi.

EFESIOS

PABLU EFESO LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

Pablu Efeso llaktapi wawkinkunata paninkunata rimachinsapa.

1 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios munaptin *Jesukristu ñuka Pabluta kachamurwashka rimananta yachachikunaynipa. Kankunata Efeso llaktapi Jesukristuta allita kreyishpa kawsakkunata kay kartata killkaykaykichi. ²Tatanchi Diosta Señorninchí Jesukristuta roygani kuyashushpaykichi kushichishunaykipacha.

Tata Dios sukaman allimata yanapawanchisapa.

³Señorninchí Jesukristupa Tatan Diosta akuychi alabaypachi. Jesukristuwantantalla kawsaptinchikuna sielupi kawsak Tata Dios kushichiwashpanchikuna kuyawashpanchikuna tukuy layapisukaman yanapawanchisapa.

⁴Tata Dios manara kay allpata rurashpara ñukanchikunata kuyawashpanchikuna yuyarkan Jesukristuta kachamunanta paywan tantalla kawsananchikunapa. Akllawarkanchisapa payllata kasushpa allillata rurashpa kawsananchikunapa. ⁵Tata Dios kuyawashpanchikuna sukaman munarkan paypa wambrankuna kananchikunapa.

Chashna kuyawashpanchikuna wambran Jesukristuta kachamurkan wañunarpa Tata Dios yuyashkanshina wambrankuna kananchikunapa. ⁶Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna kuyadu wambran Jesukristuta kachamurkan yanapawananchikunapa. Chayrayku akuychi payta sukaman alabaypachi.

⁷Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna wambran Jesukristu yawarninta ichashkanrayku uchanchikunamanta perdonawashkanchisapa amana kastigawananchikunapa. ⁸Tata Dios tukuy layata yachak kashpa kuyawananchikunata entiendichiwashkanchisapa.

⁹Ñawpa tiempu Tata Dios manara ni pita yuyananta entiendichirkanrachu. Kunanka ñami yachachiwashkanchisapanawambran Jesukristu salvawakninchikuna kananta. ¹⁰Chaymanta Tata Dios munashkan tiempu chayamuptintukuy sielupi kawsakkunata tukuy allpapi kawsakkunata tantanachiwashchisapa Jesukristu tukuy layaki kamachikuk kananpa.

¹¹Ñawpamantapacha yuyashkanshina Tata Dioska akllawarkanchisapa wambran Jesukristuwantantalla kawsananchikunapa. Kikinpa munananta rurashpa tukuy laya

willawashkanchikunata kuwashunchisapa.¹²Tata Dios munananta rurarka
ñukaykuna ñawpamanta Jesukristuta
kreyik kashpaynikuna payta alabanayni-
kunapa yanapawashkankunaratayku.

¹³Kankunapish Tata Diospa alli
yachachikunanta uyarishpaykichi
kreyirkankichi Jesukristu salvakukniku-
chi kananta. Chayta kreyishpaykichi
paywan tantalla kawsankichi.
Kankunapi Tata Dios kachamunarpa
rimashkan Espiritunka kawsan
yachachishunaykichipa Tata Diospa
wambrankuna kanaykichita.¹⁴Tata Dios
Espiritunta kuwashkanchisapa allita
yachananchikunapa tukuy willawash-
kanchikunata kuwananchikunata. Paypa
kawsanan sielipi chayashpanchikunara
tukuy willawashkanchikunata
chaskishunchisapa. Chayta yachashpan-
chikuna akuychi payta sukaman
alabaypachi sukaman allima kaptin.

**Pablu Tata Diosta royan
wawkinkuna paninkuna
entiendinankunapa Tata Dios tukuy
laya atipak kananta.**

¹⁵Ñukaka yachani kankuna Señornin-
chi Jesukristuta kreyishpa tukuy
kreyikmasinchikunata kuyashpa
kawsanaykichita.¹⁶Chayrayku Tata
Diosta sukaman agradesishpa
kankunapa roygashpalla kawsani.

¹⁷Señorninchi Jesukristupa Tatan Diosta
sukaman allima kaptin roygani allita
yachachishunaykichipa. Chashna Tata
Dios yachachishuptikichi entiendinkichi
sukaman allima kananta ashwan allita
payta riksinaykichipa.

¹⁸Tata Diosta roygani yachachishu-
naykichipa sukaman allimata kayawash-
kanchikunata paywan tantalla
kawsananchikunapa. Tata Diosta
roygani yachanaykichipa suknin diya
kawsanan sielipi tukuy paypa

wambrankunata sukaman allimata
kushichiwananchikunata.¹⁹Tata Diosta
roygani yachanaykichipa sukaman
layata atipak kashpa tukuy kreyikukku-
nata sukaman yanapawananchikunata.
Payka mana tukuy niyukta sukaman
tukuy laya atipakmi.

²⁰Tata Dios tukuy laya atipak kashpa
wambran Jesukristuta wañushkanmanta
kawsachimurkan. Payta kawsachi-
mushpa kawsanan sielipi alli ladunpi
tiyachirkan.²¹Chaypi tiyachishpa payta
willarkan mana tukuy niyukta tukuy
patronkunata awtoridarkunata kamachi-
kukkunata *angelkunata supaykunata
tukuy laya tiyakta kamachinanpa.
²²Tata Dios Jesukristuta tukuy layata
kushpa willarkan payna tukuy layapi
kamachikunarpa. Willarkan Jesukristu
tukuy kreyikukkunata umanchikuna-
shina kananpa payta allita kasunanchi-
kunapa.²³Jesukristu umanchikunashina
kaptin paypa kuerpunshina kanchisapa.
Payka ñukanchikunapi kawsan. Paylla
rikchak layapi yanapawashpanchikuna
kuydawanchisapa.

**Tata Dios kuyawashpanchikuna
salvawanchisapa.**

2 ¹Ñawpa tiempu kankuna mana
allita rurashpa mana *Jesukristuta
kreyishpa kawsashpaykichi mana
yachashkankichichi paywan tantalla
kawsayta.²Jesukristuta mana kreyishpa
kawsashpaykichi runakunallapa
amañanankunata rurashpa kawsarkanki-
chi. Kamachikuk supayta kasushpa
kawsarkankichi. Chay supayka kay
allpapi kamachikuk kashpa mana Tata
Diosta kasunayak runakunata
animuchinsapa mana allikunata
ruranankunapa.

³Ñawpa tiempu mana alli rurak
runakunashina ñukanchikunapish
kawsarkanchisapa. Munananchikuna-

llata rurashpa kawsarkanchisapa. Nasishkanchikunamantapacha tukuy mana alli yuyayninchikunallata rurashpa kawsarkanchisapa. Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunatashina ñukanchikunatapish kastigawanchiman-sapa karkan. ⁴Chashna Tata Dios kastigawananchikuna kaptinpish sukaman kuyawashpanchikuna munarkan uchanchikunamanta perdonawayninchikunata. ⁵Ñukanchikuna mana Tata Dioswan kawsayta yachaptinchikuna payka sukaman kuyawashpanchikuna uchanchikunamanta perdonawashkanchisapa. Tata Dios Jesukristuta kawsachimushka kashpa ñukanchikunatapish yanapawan-chisapa paywan tantalla kawsananchikunapa.

⁶Tata Dios sukaman atipak kashpa Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimurkan. Chashnashina ñukanchikunatapish kawsachiwashpanchikuna sukaman atipachiwanchisapa Jesukristuwан tantalla tukuy layapi kamachikunanchikunapa. ⁷Tata Dios kamachikuya atipachiwanchisapa shamanun tiempu tukuy kawsakkunata kawachinankunapa sukaman kuyawananchikunata. Tukuy pita kawachinkasapa Jesukristu wañushkanrayku salvawananchikunata.

⁸Tata Dios kuyawashpanchikuna perdonawashkanchisapa Jesukristuta kreyiptinchikuna. Ñukanchikuna allita rurashpanchikunapish mana atipanchisapachu salvanakuya. Tata Dios kikin munashpa perdonawashkanchisapa. ⁹Tata Dios mana perdonawashkanchisapachu allita rurashkanchikunarayku. Chayrayku mana ni pi atipanchisapachu alabanakuya. ¹⁰Jesukristuta kreyish-kanchikunarayku Tata Dios atipachi-wanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Ñawpamantapacha manara Jesukristuta kreyiptinchikunara Tata

Dios munarkan allita rurashpa kawsananchikunapa.

**Jesukristu wañushkanrayku
tukuy payta kreyikkuna suk
familyalla kanchisapa.**

^{11*}Judiyumasinikuna yuyanakunsapa kuchuchinakushpa señalamu kashpan-kuna Tata Diospa wambrankuna kanankunata. Kankuna mana judiyu runakuna kaptikichi judiyu runakuna washanchashushpaykichi willashunkichi mana señalamu kaptikichi mana Tata Diospa wambrankuna kanaykichita.

¹²Mash allita yuyaychi. Ñawpa tiempu kankuna manara Jesukristuta kreyishpara kawsarkankichi. Judiyu runakunawan chikninakushpa kawsarkankichi. Tata Dioska mana kankunawanchu paktuta rurarkan nima willashurkankichichu salvakuk shamenanta. Mana Tata Dioswan-chu kawsarkankichi. Nima yacharkankichi-chu Tata Dios salvashunaykichita.

¹³Chaymanta Jesukristu yawarninta ichashpa wañushkanrayku Tata Dios kankunata paywan tantanachishushkan-kichi. Mana Jesukristuta kreyishkayki-chimanta kunanka ñami paywanna tantalla kawsaykankichi.

¹⁴Jesukristu wañushkanrayku judiyu mana judiyu runakuna paywan kawsap-tinchikuna Tata Dios yanapawanchisapa kushikuypurulla kawsananchikunapa. Kushikuypurulla kawsashpanchikuna suk familyalla kanchisapa. Manana chiknina-kushpanchikunachu kawsanchisapa.

¹⁵Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios salvawanchisapa. Mana *Moisespa kamachikunankunata kasushkanchikunaraykuchu salvawarkanchisapa. Jesukristu wañushkanrayku paywan tantalla kawsaptinchikuna ishkay familyamanta suk familyallata rurawashkanchisapa amana chikninakushpa kawsananchiku-napa. ¹⁶Jesukristu kruspi wañushpa chay

ishkantin chikninakuk familyakunata atipachiwarkanchisapa Tata Dioswan allita kawsayta. Kunanka suk familyalla kashpanchikuna manana sukwani sukwani chikninakushpanachu kawsanchisapa.

¹⁷Kay allpaman Jesukristu shamurkan judiyu runakunata mana judiyu runakunatapish yachachiwananchikunapa sukwani sukwani kuyanakushpa kawsananchikunapa. ¹⁸Jesukristu wañushkanrayku Tata Diospa Espiritu yanapawaptinchikuna judiyu mana judiyu runakunapish atipanchisapa Tata Diosta kuyashpa kawsayta.

¹⁹Chayrayku kankuna mana judiyu runakuna Jesukristuta kreyishpaykichi judiyukunawan tantalla Tata Diospa wambrankuna kankichi. Jesukristuta kreyik runakunawan manana chikanchu kankichi. Tukuy ñukanchikuna suk familyallana kanchisapa.

²⁰Tukuy ñukanchikuna rumikunamanta ruradu *Tata Diospa wasinshina kanchisapa. Tata Diospa ñawpa rimananta yachachikuk runakunaka Jesukristupa disipulunkunaka chay wasi kimik rumikunashinami. Jesukristuka tukuy kimik rumikunamanta ashwan sinchi rumishinami. ²¹Jesukristuwan tantalla kawsaptinchikuna Tata Dios rurawaykanchisapa paypa wasinshina kananchikunapa. Tantanachiyawakanchisapa Jesukristullawan tantalla allita rurashpa kawsananchikunapa. ²²Jesukristuwan tantalla kawsashpanchikuna sukwani sukwani kuyanakushpa kawsanchisapa. Tata Diospa Espiritu ñukanchikunapi kawsaptin Tata Diospa kawsanan wasinshina kanchisapa.

**Tata Dios Pabluta kacharkan mana
judiyu runakunata
yachachinankunapa.**

3 ¹*Jesukristuta allita sirvishpa ñuka yachachikuni *judiyu mana judiyu runakuna suk familyalla kananchiku-

nata. Kankuna mana judiyu runakunata chayta yachachikushkaynirayku karselpi kani.

²Yachankichina Tata Dios sukanan kuyashushpaykichi kachamuwashkanta kankuna mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa.

³Tata Dios ñawpa tiempu manara yachachikushkanta kunanka ñukata yachachiwashka. Chay yachachiwashkanta tipillata killkarkaykichi. ⁴Chay killkashkaynita leyishpaykichi yachankichi Jesukristu salvawananchikunata allita entiendinaynita. ⁵Ñawpa tiempu Tata Dioska manara ni pita allitarachu yuyayninta yachachirkan. Kunanka Tata Diospa Espiritunka chay alli yuyayninta tukuy Jesukristupa disipulunkunata tukuy alli yachachikuk runakunata ñami yachachiwashkasapana.

⁶Kunanka Tata Dios yachachiwashkanchisapa kankuna mana judiyu runakuna kashpaykichiish Jesukristuta kreyishpaykichi Tata Dioswan tantalla kawsaykanaykichi. Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi Jesukristuta kreyik judiyu runakunawan sukwani sukwani kankichi. Chayrayku Tata Dios judiyu runakuna yanapawanankunata willawashkantashina kankunatapish willashunkichi yanapashunaykichi.

⁷Tata Dios tukuy layata atipak kashpa ñukata sukanan kuyawashpa yanapawarkan chay alli yachachikunanta yachachikunaynipa.

⁸Tukuy Jesukristuta kreyikmasinikunamanta ñuka yuyanakuni ashwan mana atipakshina kanaynita. Mana atipak kaykaptinipish Tata Dioska kachamuwashka mana yachaypa laya sukanan allima yachachikunanta mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa. ⁹Tata Dios tukuy layata rurashkanmantapacha yuyarkan mana

judiyu runakunatapish salvayta. Chashna yuyashpapish manara ni pita willarkanrachu chay sukaman alli yuyananta. Kunan tiempu ñukata kachamuwarkan chay yuyananta yachachikunaynipa.

¹⁰Kunanka aypa judiyu runakuna aypa mana judiyu runakunapish tantalla Jesukristuta allita kreyishpa kawsaykan-chisapa. Jesukristuta tantalla kreyiptin-chikuna sielupi sinchi kamachikkunka sinchi awtordarkuna kawawashpanchikunka yachankasapa Tata Dios sukaman tukuy layapi yachaysapa kananta.

¹¹Manara nima tiyaptinra Tata Dioska yuyarkan Señorninchí Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimunanta tukuy payta kreyik runakunata salvanankunapa. ¹²Jesukristu wañushpa salvawashkanchikunaryku payta kreyishpanchikuna atipanchisapa kushikushpa mana manchakushpa Tata Diosta orashpa kuyashpa kawsayta. ¹³Chayrayku roygaykichi kankunata yachachishkaynirayku padesiptinipish mana shaykushpa Jesukristullata kreyishpa kawsanaykichipa. Kankunaryku padesinaynita yuyashpa ashwanta kushikushpa animuchinakuychi.

Pablu Tata Diosta royan tukuy
kreyikmasinkuna
entiendinankunapa Jesukristu
sukaman kuyanankunata.

¹⁴Kankuna ashwanta animuchinakunaykichipa Tatanchikuna Diospa ñawpakninpí kunkurikushpa roygani yanapashunaykichipa. ¹⁵Paypa wambrankuna allpapi sielupi rimanchisapa Tatanchikuna kananta.

¹⁶Tatanchi Dios sukaman yachaysapa sukaman kuyakuk kaptin roygani paypa Espiritun sukaman yanapashunaykichipa. Roygani sinchichishunaykichipa allita Tata Dioswan kawsanaykichipa.

¹⁷Tata Diosta roygani yanapashunaykichipa mana shaykushpa ashwan allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa. Chaypina sapichakuk kaspishina sinchi kashpaykichi ashwan ashwanta yachankichi Jesukristu sukaman kuyashunaykichita. ¹⁸Chayta yachashpaykichi tukuy kreyikukmasikichiwan entiendinkichi tukuy layapi tukuy tiempu tukuy maypi kaptikichi Jesukristu sukaman kuyashunaykichita.

¹⁹Mana atipanchisapachu entiendiyta Jesukristu sukaman kuyawananchikunata. Mana entiendiyta atipashpanchikunapish Tata Diosta roygani ashwan ashwanta entiendichishunaykichipa ashwan allita Tata Dioswan kushikushpa kawsanaykichipa.

²⁰Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna royananchikunamanta ashwan allita yanapawanchisapa. Sukaman yachaysapa kashpa atipan tukuy yuyayninchikunamanta ashwanta yanapawayninchikunata. Chayrayku akuychi payta alabaypachi.

²¹Jesukristuta kreyik runakuna kashpanchikuna tukuy tiempu kushikushpa Tata Diosta mana tukuyniyukta alabananchikuna tiyan. Chashna kachun.

Tata Diospa Espiritun
yanapawaptinchikuna sukwani
sukwan kuyanakushpa
kawsashunchisapa.

4 ¹Ñuka kay karselpi wichkadu kani

*Jesukristu salvawananchikunata yachachikushkaynirayku. Karselpi kashpayni roygaykichi Tata Diospa aklladu kashpaykichi allita rurashpa kawsanaykichipa. ²Roygaykichi ama kikikichilla kreyinakushpa sukwani sukwan kuyanakushpa yanapanakushpa mana piñanakushpa kawsanaykichipa.

³Tata Diospa Espiritun yanapashuptiki-chi munaychi tantalla kushikushpa

yanapanakushpa kuyanakushpa kawsayta.⁴ Chashna kuyanakushpa kawsashpanchikuna suk kuerpushinalla kanchisapa. Tata Diospa Espiritun rikchak layapi yanapawashpanchikunapish payka suklallami. Chashnalla Tata Dioska tukuy ñukanchikunata akllawashkanchirayku shuyaykanchisapa paywan tantalla mana tukuyuytka kawsananchikunapa.

⁵ Señorminchi Jesukristuka tukuy layapi kamachikukmi. Payllata kreyishpa kawsanchisapa. Payllata kreyishpa bawtisakushkanchisapa.⁶ Tata Dioska suklallami. Payllami Tatanchikuna. Paylla tukuy layapi allita kamachiwanchisapa. Yanapawanchisapa paypa munananta rurananchikunapa. Ñukanchikunapi kawsan.

⁷ Jesukristu kikin munashpa tukuy ñukanchikunata sukkunata suk layata sukkunata suk layata atipachiwanchisapa sukwani sukwani yanapanakunananchikunapa.⁸ Tata Diospa killkadunpi rimananshina Jesukristu chiknik runakunata kallpachishpa sielman kutirkan. Chayman kutishpa runakunata atipachirkansapa chikan layata chikan layata ruranankunapa.

⁹ Tata Diospa killkadunpi rimashpa Jesukristu sielman kutishkanta ¿imatati willawanchisapa? Willawanchisapa Jesukristu kay allpaman shamushkanta sielman kashkan kutinanpa.¹⁰ Jesukristu shamushka kashpa Tata Diospa kawsanan sielman kutirkan tukuy maypi kashpa tukuy layata kamachinanpa.

¹¹ Chashna tukuy layata kamachishpa suk ñukanchikunata kachamuwashkanchisapa tukuy maypi yachachikuk rinanchikunapa. Sukkunata atipachiwanchisapa Tata Dios ruranayananta rimaya. Sukkunata atipachiwanchisapa tukuy mayta rishpa parlachikunanchikunapa Jesukristu salvawakninchikuna kananta. Sukkunata atipachiwanchisapa

Jesukristuta kreyikmasinchikunata kuydashpa yachachinanchikunapa ashwan allita rurashpa kawsanankunapa.

¹² Jesukristu sukta sukta atipachiwanchisapa ashwan allita payta sirvinanchikunapa. Yanapawanchisapa sukwani sukwani animuchinakunanchikunapa Jesukristuta ashwan allita kreyishpa kawsananchikunapa.

¹³ Akuychi animuchinakuypachi tantalla ashwan allita Jesukristuta kreyishpa kawsananchikunapa. Chaypirami Tata Diospa wambran Jesukristuta ashwan allita riksishunchisapa. Sukwan sukwani yanapanakushpanchikuna Jesukristu kawsashkanshina allita rurashpa kawsashunchisapa.

¹⁴ Chashna Jesukristu kawsashkanshina kawsashpanchikuna manana wambrakanashinachu tukuy laya llullata kreyishunchisapa. Suk wambra mana entiendishpa mana kuskatara yuyashpa llullachikuk runakunata kunanlla kreyin. Ama munaypachichu llullakuk mana kuska yachachikuk runakunata kreyiyta.

¹⁵ Jesukristu kamachiwakninchikuna kaptin ashwan ashwanta payllata kreyishpa kawsaypachi. Kuskata rimashpa sukwani sukwani kuyanakushpa kawsaypachi.¹⁶ Jesukristuta allita kreyishpa sukwani sukwani animuchinakushpa kawsashpanchikuna ashwan allita kuyanakushpa kawsashunchisapa. Jesukristu sukta suktu yanapawashpanchikuna tantanachiwanchisapa sukwani sukwani yanapanakushpa kawsananchikunapa. Chaypirami ashwan ashwanta yachashunchisapa allita kuyanakushpa kawsayta.

**Pablu yachachiwanchisapa
Jesukristuta allita kreyishpa
kawsananchikunapa.**

¹⁷ Mana Jesukristuta kreyik runakuna kikinkunapa mana alli yuyayninkuna-

llata yuyashpa kawsansapa. Jesukristu ñukata kachamuwashka kaptin willaykichi: Amana chay runakunashina kawsaychinachu. ¹⁸Mana Jesukristuta kreyik runakuna sinchi shunku kashpan-kuna mana Tata Dioswan tantallachu kawsansapa. Mana Tata Diospa rimananta entiendishpa tutapishina kawsansapa. ¹⁹Sinchi shunku kashpan-kuna mana pinkakushpa tukuy mana allikunata munashpa rurayta ashwan ashwanta rurashpalla kawsansapa.

²⁰Señorninchí Jesukristuka manami chashna kawsananchikunapachu yachachiwashkanchisapa. ²¹Payka kuskallata mana llullakushpa yachachikurkan. Ñuka yachani chay kuska yachachikushkanta allita kreyishpa kawsaykanaykichita. ²²Ñawpa tiempu kikikichillapa munanaykichita rurashpalla llullachinakushpa kawsarkankichi. Amana chay ñawpa rurashkaykichishina rurashpanachu kawsaychi. ²³Kunanka allillata yuyashpa Tata Diosta kuyashpa kawsaychi.

²⁴Tata Dios kikin munashpa rurawashkanchisapa payllata kasushpa kawsananchikunapa. Chayrayku paypa rimananta kasushpa allita rurashpa kawsaychi.

²⁵Jesukristuta kreyishpa kawsashpan-chikilla aypa kashpanchikunapish suk familyalla kanchisapa. Chayrayku tukuy piwan kuskallata rimashpa kawsaychi. Amana ni pita llullachiychinachu.

²⁶Suk imapi piñanakushpaykichi kunanlla perdonanakuychi. Ama munaychichu piñakushpa chishyayta. ²⁷Mana perdonanakushpa chishyash-panchikuna supaypa munananta ruraykanchisapa. Chayrayku ama munaychichu piñakushpa chishyayta.

²⁸Ichará ñawpa suk kankuna suwa runa karkankichi. Suwakushka kashpay-lichika kunanka amana kutin suwakuy-

chinachu. Allita trabajaychi mana nimayuk runakunata yanapanaykichipa.

²⁹Ama mana alli rimanakunata rimaychichu. Allillata rimashpa sukta sukta allita yachachishpa yanapashpa kawsaychi uyarishuk runakuna kushikunankunapa.

³⁰Ama Tata Diospa Espiritunta llakita kuychichu mana allita rurashpa kawsashpaykichi. Jesukristu kashkan shamunan diyakaman Tata Diospa Espiritunka shunkunchikunapi *selluchawanchisapa paypa wambran-kuna kananchikunapa.

³¹Ama piñakushpa nima makana-kushpa nima ayninakushpa nima chikninakushpa nima yuyanakushpa kawsaychichu. Tukuy laya mana alli ruranakunata sakiychi. ³²Sukwan sukwani allita kuyanakushpa yanapanakushpa kawsaychi. Jesukristu wañush-kanrayku Tata Dios uchanchikunamanta perdonawashkanchisapa. Chayrayku ñukanchikunapish sukwani sukwani perdonanakunanchikuna tiyan.

Pablu yachachiwanchisapa Tata
Diospa wambrankuna
kashpanchikuna imashnami
kawsashunchisapa nishpa.

5 ¹Kankuna Tata Diospa kuyadu wambrankuna kashpaykichi pay kuyashunaykichishina kuyanakushpa kawsaychi. ²Señorninchí *Jesukristu sukaman kuyawashpanchikuna shamur-kan wañuk Tata Dios uchanchikuna-manta perdonawananchikunapa. Chashna wañushpa Tata Diosta kushichishpa rupachidu mishkilli asnakshina karkan. Ñukanchikunapish Jesukristu kuyawananchikunashina akuychi kuyanakushpa kawsaypachi Tata Diosta kushichinanchikunapa.

³Tata Diospa wambrankuna kashpay-lichiki ama chikan warmiwan uchallikuy-

chichu. Ama uchallikushpa kawsaychichu. Ama kikikichillapa rikchak layata munaychichu tiyapushunaykichipa. Allillata rurashpa kawsaychi ama ni pi rimanarpa mana allita rurashpa kawsanaykichita.

⁴Ama pinkakunapa layata nima mana valecta rimaychichu. Ama mana allikunata rimaychichu sukkunata asichinaykichipa. Tata Dioska mana munanchu chay layakunata rimananchikunapa. Akuychi payta kushichishpa alabaypachi.

⁵Allita yachankichi chikan warmiwan kawsak runakuna, chikan ullkuwan kawsak warmikuna, pinkakunapa layata rurak runakuna mana atipanankunata Tata Diospa Jesukristupa mandunpi kawsayta. Rikchak laya tiyananllata munak runakuna ruradu dioskunata kuyakshinami. Chayrayku paykunapish mana atipansapachu Tata Diospa Jesukristupa mandunpi kawsayta.

⁶Runakuna mana alli rimanata rimashpa llullachishunayaptikichi ama kasuychichu. Tata Dioska tukuy mana alli rimak mana alli rurak runakunata sukaman kastigankasapa mana payta kasushkankunaryaku. ⁷Chayrayku ama chay laya runakunashina kawsaychichu.

⁸Nawpa tiempu kankuna mana allita rurashpa tutapishina kawsarkankichi. Kunanka Jesukristuwani tantalla kawsashpaykichi luspishina kawsaykanichi. Chashna luspishina kawsashpaykichi allita rurashpa kawsaychi.

⁹Luspishina kawsashpanchikuna kuyanakushpa allita rurashpa kuskata rimashpa kawsashunchisapa. ¹⁰Chayrayku munaychi Señorninchi Jesukristuta kushichishpa kawsayta.

¹¹Ama uchallikushpa tutapishina kawsak runakunashina kawsaychichu. Suk runa pakallalla mana allita ruraptin willaychi mana allita ruraykananta.

¹²Pakallalla uchallikuk runakuna sukaman mana allita ruraptinkuna pinkakunchisapa mana alli rurashkan-kunata rimayta. ¹³Chay mana alli rurak runakunata sinchita willananchikuna tiyan paykunapish luspishina kawsanan-kunapa. ¹⁴Chashna luspishina kawsash-pankuna manana tutapishinanachu kawsankasapa. Chayrayku rimanchi-sapa:

“Kanka mana allita rurashpa puñudushina kashpayki rikchamuyna.

Kanka mana allita rurashpa wañudu-shina kashpayki atarimuyna. Chashna atarimuptiki Jesukristu luspishina kawsachishunki allita rurashpa kawsanaykipa.”

¹⁵Chashna kaptin akuychi sukaman munaypachi allita rurashpa kawsayta. Alli yachak runakuna kaypachi. ¹⁶Mana alli rurak runakuna ashwan ashwanta mana allikunata ruraykansapa. Chayrayku akuychi tukuy tiempu Tata Diospa munananllata rurashpa kawsaypachi. ¹⁷Akuychi munaypachi Tata Diospa munananta yachayta allita rurashpa allita yuyaykushpa kawsanan-chikunapa.

¹⁸Ama machaychichu. Machadu runakuna imatapish kaptin mana pinkakushpa ruransapa. Tata Diospa Espiritu kankunapi kawsaptin allita amañaychi payllata uyarinaykichipa.

¹⁹Salmokunata himnokunata kantukunata kantashpa sukwan sukwan animuchinakuychi. Señorninchi Jesukristuta tukuy shunku kushichishpa alabaychi. ²⁰Señorninchi Jesukristuwani tantalla kawsashpaykichi kushikushpaykichi-pish sufrishpaykichi-pish tukuy tiempu Tatanchi Diosta agradesiychi. ²¹Jesukristuta kuyashpa kawsashpaykichi sukwan sukwan kasunakushpa kawsaychi.

**Pablu kasaradukunata
yachachiinsapa imashnami
kawsankasapa nishpa.**

²²Kankuna kusayuk warmikuna, Señorninchi Jesukristuta kasunaykichisha kusaykichitapish allita kasuychi. ²³Señorninchi Jesukristu tukuy payta kreyik runakunapa kamachiwakninchikuna kashpa salvawashpanchikuna kuydawanchisapa. Jesukristu kuydawananchikunashina tukuy runa warminpa kamachikuknин kashpa payta kuydashpa kawsanan tiyan.

²⁴Jesukristuta kreyik runakuna payta kasunanchikunashina tukuy kusayuk warmikuna kusanta kasunankuna tiyan.

²⁵Jesukristu ñukanchikunata sukaman kuyawashpanchikuna wañurkan salvawananchikunapa. Jesukristu sukaman kuyawananchikunashina kankuna warmiyuk runakuna warmikichita kuyachi.

²⁶Jesukristu wañurkan Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Yachachiwanchisapa payllata kasushpa kawsananchikunapa. Chay alli yachachiwananchikunata kreyiptinchikuna uchanchikunamanta yakuwanashina mayllawanchisapa. ²⁷Mayllawashpanchikuna Jesukristu yanapawaykanchisapa allita rurashpa Tata Diosllata kuyashpa kawsananchikunapa. Paypa novianshina kaptinchikuna prontanachiwaykanchisapa yurak chuya chuya llachapayuktashina mana uchayukta chaskiwananchikunapa.

²⁸Ñukanchikuna kuerpunchikunata kuydananchikunashina tukuy warmiyuk runakuna warminta kuyashpa kuydanankuna tiyan. Suk runa warminta kuyashpa kikin kuyanakuykan. ²⁹Mana ni pi kuerpunchita chikninchichu. Tukuy ñukanchikuna mikushpa kuydanakunchisapa sanulla kawsananchikunapa. Señorninchi Jesukristupish

yachachiwashpanchikuna kuydawanchisapa paywan tantalla kawsananchikunapa. ³⁰Ñukanchikuna Jesukristuta kreyik kashpanchikuna paypa kuerpunchina kanchisapa.

³¹Kallarinanmantapacha Tata Dios rimarkan: “Tukuy ullkukuna tatanta mamanta sakinankuna tiyan warminwan tantanakushpa kawsananpa. Tukuy ullku warminwan tantanakushpa suklallahshina kawsankasapa.” ³²Chashna tukuy ullku warminwan suklallahshina kaptinkuna ñukanchikunapish Jesukristuwani suklallahshina kanchisapa. Chay yachachikunanka sukaman allima kashpapish mana entiendina layami.

³³Mana entiendina laya kaptinpish tukuy warmiyuk runa kikin kuyanakukshina warminta kuyanan tiyan. Chaymanta tukuy kusayuk warmi kusanta kuyashpa kasunan tiyan.

**Pablu yachachiwanchisapa
wambrakuna tatankunata
kasunankunapa.**

6 ¹Kankuna wambrakuna, *Jesukristuta kuyashpaykichi tataykichita mamaykichita kasuychi. Paykunata kasushpaykichi allita rurashpa kawsankichi.

²Tata Dios tukuy kamachikunankunata kuwashpanchikuna kay kamachikunankunlapa willawarkanchisapa kasuptinchikunaka yanapawananchikunata. Willawarkanchisapa: “Tataykichita mamaykichita kuyashpa kawsaychi. ³Chaypirami aypa watakunata chay alli llaktaykichi kushikushpa kawsankichi.”

⁴Kankuna tatakuna, mamakuna, ama wambraykichita sukaman piñachiychi-chu. Señorninchi Jesukristuta kasushpa kuyashpa paykunata kastigashpaykichi entiendichishpa yachachishpa kawsaychi.

**Pablu yachachiwanchisapa rantidu
runakuna patronninkunata
kasunankunapa.**

⁵Chaymanta kankuna rantidu runakuna, patronnikichita manchashpa tukuy shunku munashpa mana llakita kushpa Jesukristuta kasunaykichishina allita kasuychi. ⁶Ama patronnikichi kawashuptikichilla munaychihu trabajayta. Patronnikichi kawashuptikichi mana kawashuptikichipish trabajaychilla. Jesukristuta sirvik kanaykichishina Tata Diospa munananta tukuy shunku rurashpa trabajaychi. ⁷Patronnikichipa kushikushpa trabajaychi Señorninchi Jesukristupa trabajakshina mana runakunata agradakshinachu. ⁸Allita yachanchisapa rantidu mana rantidu runakuna kaptinchikunapish tukuy alli rurashkanchikunamanta Tata Dios pagarawananchikunata.

⁹Kankuna patronkuna, allita yuyaychi kankunapa trabajadornikichipapish paktallapa sielupi kawsak Señorninchi Jesukristu patronnikichi kananta. Payka tukuy patrontapish tukuy rantidu runakunatapish paktallata kuyashunkichi. Chayrayku trabajadornikichita kuyashpalla mana jorachishpa allillapi kamachiychi.

**Pablu yachachiwanchisapa
imashnami supaykunata
kallpachishunchisapa nishpa.**

¹⁰Chaymanta wawkinikuna, paninikuna, Señorninchi Jesukristu sukaman sinchita yanapawaptinchikuna akuychi sukaman sinchikupachi supaykunata kallpachinanchikunapa.

¹¹Soldadukuna makanakunankunapa fierrumanta ruradu sombreruwan kamisawan mudakushpa arkanakunapa. Chashnashina Tata Dios sukaman yanapawaptinchikuna ñukanchikunapish payta kuyashpa kasushpa suk arkanatashina churanakunanchikuna

tiyan ama supay llullachiwananchiku-napa.

¹²Ñukanchikuna mana alli rurak sinchi kamachikuk supaykunawan makanakuy-kanchisapa. Mana runamasinchikunawan-chu makanakuykanchisapa. Chay sinchi kamachikuk supaykunata mana kawaptinchikunapish tukuy maypi puriykansapa. Kay allpapi sukaman tutapishina purishpa mana allita rurashpa sukaman sinchita kamachikuykansapa.

¹³Chayrayku akuychi yuyaypachi Tata Dios arkanantashina kuwashpanchikuna allita amachawananchikunata. Chaypina chay sinchi supaykuna llullachiwanayaptinchikuna Tata Diospa soldadunkunashina atipashunchisapa sinchikuya ama supaykunata kasunanchikunapa.

¹⁴Chayrayku mana llullakushpa kuskallata rimashpa kawsaypachi. Chaypirami soldadupa chumbinta churakukschina kanchisapa sinchikushpa kawsananchikunapa. Chaymanta allillata rurashpa kawsashpanchikuna soldadupa fierrumanta ruradu kamisan-tashina churakunchisapa.

¹⁵Chaymanta akuychi llaktan llaktanpi Jesukristu salvawananchiku-nata yachachikupachi. Tukuy mayta yachachikupi purishpanchikuna soldadu ushutakudushina kanchisapa.

¹⁶Chaymanta supayka uchallichiwanayashpanchikuna rupaykak wachiwan-shina shitawanchisapa amana Jesukristuta kreyishpa kawsananchiku-napa. Akuychi Jesukristuta kreyiypachi ama supay uchallichiwananchikunapa. Chashna payta allita kreyishpa soldadupa fierrumanta ruradu amacha-nakunawanshina arkanakunchisapa.

¹⁷Chaymanta akuychi allita yuyaykupachi Tata Dios salvawananchikunata. Chayta yuyaykushpanchikuna soldadupa uman fierrumanta ruradu arkanan churakukschina kanchisapa ama supay

llullachiwananchikunapa. Chaymanta akuychi Tata Diospa rimananta allita yachakushpa kawsaypachi. Tata Diospa rimananta yachakushpanchikuna Espiritu sinchichiwanchisapa soldadupa machetinwanshina supayta manchachishpa kallpachinanchikunapa.

¹⁸Tata Diospa Espiritu yanapawaptinchikuna tukuy tiempu akuychi oraypachi. Akuychi sinchikushpa mana shaykushpa Tata Diosta roygaypachi tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikunata yanapanankunapa.

¹⁹Roygaykichi ñukapa oranaykicipa Tata Dios yanapawanana Jesukristu salvawananchikunata mana manchakushpa allita yachachikunaynipa. Chashna allita yachachikuptini aypa runakuna yachankasapa Tata Dios munananta paykunatapish salvaya.

²⁰Tata Dios ñukata kachamuwashka tukuy willawashkankunata kankunata yachachinaynipa. Willawashkanta yachachikushkaynirayku karselpi wickadu kali. Chayrayku Tata Diosta roygaychi mana nima manchakushpa yachachikunaynipa.

Pablu kay kartata tukuchashpa Jesukristuta kreyikmasinkunata rimachinsapa.

²¹Munananchi wawkinchi Tikiko sukaman allita yanapawashka Tata Diospa rimananta yachachikuya.

Kunkunaman rishpa willashunkichi kay karselpi imatami ruraykani nishpa.

²²Chayrayku kunkunaman kachani willashunaykicipa imashnami ñukaykuna kawsaykanisapa nishpa. Chayta willashushpaykichi animuchishunkichi ashwanta Jesukristuta kreyiyta.

²³Tatanchi Diosta Señorninchi Jesukristuta roygaykani kunkunata kushichishunaykicipa yanapashunaykipa ashwanta payta kreyishpa kuyanakushpa kawsanaykicipa.

²⁴Kankuna Señorninchi Jesukristuta mana shaykushpa kuyaptikichi Tata Diosta roygaykani sukaman yanapashunaykicipa.

Ñuka Pablu chayllata killkashkaykichi.

FILIPENSES

PABLУ FILIPOS LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablu karselmanta Filipos llaktapi
wawkinkunata paninkunata
killkarkansapa.**

1 ¹Nuka Pablu wawkini Timoteowan *Jesukristuta sirvik kashpaynikuna kankuna Filipos llaktapi Jesukristuta kreyikkunata *ansianuykichita *diyakonoykichitapish killkaykaykichi. ²Tata Diosta Señorninchi Jesukristuta roygani yanapashunaykichipa kushichishunaykichipa.

**Pablu Tata Diosta roygarkan
wawkinkunata paninkunata
yanapanankunapa.**

³Kankunata yuyashkayni oras Tata Diosninita sukaman agradesini. ⁴Tata Diosta roygashpayni sukaman kushikushpa roygani kankunata yanapashunaykichipa. ⁵Kankuna Jesukristuta kreyishkaykichi-mantapacha kunankaman yanapawaykan-kichi Jesukristu salvawananchikunata yachachikuya.

⁶Tata Dioska kallarirkan yanapashuy-nikichita paypa munananta rurashpa kawsanaykichipa. Ñukaka allita yachani Jesukristu shamanankaman Tata Dios katinka yanapashuynikichillapi allita rurashpa kawsanaykichipa.

⁷Kankunata sukaman kuyashpaynikuna yachani Tata Dios sukaman

yanapashunaykichita. Tata Dios ñukata-shina kankunatapish yanapashunkichi Jesukristu salvawananchikunata yachachikuya. Karselpi kaptinipish awtoridarkunata yachachiptinipish kankuna sukaman yanapawashkankichi.

⁸Jesukristu ñukanchikunata kuyawa-nanchikunashina ñukapish kankunata kuyaykaykichi. Tata Dios yachan sukaman kankunata kuyashpayni munanaynita kawaynikichita. ⁹Chayrayku Tata Diosta roygani ashwan ashwanta kuyanakushpa kawsanaykichipa. Roygani ashwanta payta riksishpaykichi yachanaykichipa allita rurashpa kawsayta. ¹⁰Munani yachanaykichipa imami alli ruranayki-chipa imami mana alli ruranaykichipa. Chaypira atipankichi allita rurashpa kawsayta Jesukristu kashkan shamuptin ama ni pi chatashunaykichipa.

¹¹Jesukristu sukaman yanapashuptikichi allita rurashpa kawsaptikichi runakuna rimankasapa Tata Dios alli kananta.

**Pablu chay karselpi wichkadu
kaptinipish aypa runakuna Tata
Diospa rimananta uyarirkansapa.**

¹²Wawkinikuna, paninikuna, munani allita yachanaykichipa kay karselpi kaptinipish aypa runakuna yachachi-kuykansapa Jesukristu salvawananchikunata. ¹³Tukuy kay karselpi kuydawak

soldadukuna kay awtoridarkuna kay llaktapi kawsak runakuna yachansapa Jesukristuta kreyishpa kawsaptini kay karselpiwichkadu kanaynita.¹⁴ Kay karselpi kashpaynipish kushikushpalla yachachikuptini aypa wawkinchikuna kawawashpa animukunsapa mana manchakushpa Tata Diospa rimananta yachachikuya.

¹⁵ Ariya suk wawkinchikuna washanchawashpankuna yuyanakunsapa ñukamanta ashwan allita yachachikunankunata. Suk wawkinchikuna ñukata kuyawashpa Jesukristu salvawananchikunata yachachikunsapa.¹⁶ Chay kuyawak wawkinchikuna yachansapa Tata Dios munaptin kay karselpi kanaynita kaypipish Jesukristu salvawananchikunata yachachikunaynipa.¹⁷ Chay mana kuyawak wawkinchikuna Tata Diospa rimananta yachachikunsapa kikinkunallapa munanankunata rurashpa. Yuyansapa yachachikushpa kay karselpi kaptini ashwanta sufričianankunata.

¹⁸ Chashna sufričianankunata yuyaptinkunapish mana llakinichu. Paykuna kuyawashpa mana kuyawashpapish Jesukristu salvawananchikunata yachachikuykansapa. Chashna yachachikuptinkuna ñukaka sukaman kushikuni. Ashwanta kushikushpalla katisha.

¹⁹ Chaymanta kankuna Tata Diosta roygaptikichi Jesukristupa Espiritun yanapawaptin allita yachani kay karselmantlla ukushinaynita.

²⁰ Sukaman munani allillata rurashpa kawsayta ama nimapi pinkakunaynipa. Allita yachachikushkaynishina sukaman munani wañunaynikaman mana manchakushpa yachachiylapi katiyta. Wañushpaynipish kawsashpaynipish sukaman munani aypa runakuna yachanankunapa Jesukristu sukaman yanapawananta.

²¹ Kay allpapi kawsashpaynika kushikushpa Jesukristullapa munananta rurashpa kawsasha. Wañushpaynipish paywan tantalla ashwan allita kushikushpa kawsasha.²² Chayrayku mana yachanichu wañuytachu kawsaytachu munani nishpa. Kay allpapi kawsashpaynira Jesukristupa trabajayllapi atipani katiyta.

²³ Mana yachanichu maykan kaktami munani nishpa. Suk oraska munani kawsayta. Suk oraska munani wañuya Jesukristuwantantalla kawsak rinaynipa. Wañuptini ñukapa ashwan alli kanman.²⁴ Chaymanta kawsashpaynira atipani kankunata yanapaynikichita.²⁵ Chayrayku yachani kankunawan kiparinaynita yanapanaynipa Jesukristuta ashwanta kreyishpa kushikushpalla kawsanaykichipa.²⁶ Kay allpapi kawsanaynitara yachashpayni kashkan rinayani kawaknikichi. Chashna kawanakushpanchikuna Jesukristuta agradesishpa sukaman kushikushunchisapa.

²⁷ Mash uyariwaychi. Imashnacha Jesukristu yachachikushkanshina allillata rurashpa kawsaychi. Ñuka kankunaman rishpaynipish mana rishpaynipish munani yachayta kankuna sufrishpaykichipish sukwansukwan tantalla allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichita. Munani Jesukristu salvawananchikunata tantalla yachachikuyllapi katinaykichipa.²⁸ Ama chiknishuk runakunata manchaychichu. Mana manchakushpa yachachikuptiki-chi paykuna yachankasapa Tata Dios salvashunaykichita paykunata kastigankunata.

²⁹ Tata Dios yanapawanchisapa Jesukristuta kreyinanchikunapa. Chaymantapish yanapawanchisapa sufrishpanchikunapish payllata kreyishpa kawsananchikunapa.

³⁰Kankuna ñukawan tantalla sufriyankichi. Yachashkankichi chikniawptinkuna sukaman sufrishkaynita kunankaman sufriyakanaynita.

**Pablu yachachikun imashnami
Jesukristu sielumanta shamurkan
salawananchikunapa.**

2 ¹Kankuna sufriyaptikichipish *Jesukristu sukaman kuyashush-paykichi animuchishunkichi kushichishunkichi. Tata Diospa Espiritun kankunawan kawsashpa yanapashunkichi kuyanakushpa llakichinakushpa kawsanaykichipa. ²Tata Diospa Espiritun yanapashuptikichi sukwani sukwan yanapanakushpa paktanakushpa kuyanakushpa llakichinakushpa suku yuyayllata yuyashpa kawsaychi. Chashna allita kawsashpaykichi ñukata kushichiwankichi.

³Ama sukwan sukwan yuyanakushpa ayninakuchichu. Ama kikikichillapa munanaykichita rurashpa nima alabana-kushpa kawsaychichu. Ama rimaychichu suku wawkiwichimanta ashwan alliyachak kanaykichita. ⁴Ama kikikichillapa munanaykichita yuyashpallachu kawsaychi. Sukkuna munanankunatapish yuyaychi.

⁵Jesukristu tukuy runakunata kuyashpa mana kikinpa munanantachu rurarkan. Kankunapish payshina ama kikikichillapa munanaykichita yuyashpallachu kawsaychi.

⁶ Jesukristu sielupi Tatan Dioswan tantalla kawsaykashpa Tatan-shina tukuy laya atipak kayashpa Tatanka munanallata ruranayashpa paypa mana nimachu karkan tukuy atipananta sakiya.

⁷ Jesukristuka alli sinchi kamachikuk kayashpapish Tatan Diosllata kasushpa sielumanta shamurkan

suk warmimanta nasik sirvikuk runa kananpa.

⁸ Chashna sirvikuk runa kashpa Tatan Diosta sukaman kasushpa mana uchayuk kayashpa iden uchayuk runashina pinkakunapa laya wañuyta suk kruspi wañurkan.

⁹ Chashna Tatanta kasushpa wañuptin Tata Diospa paytaka kawsachimushpa willarkan ladunpi tiyarinanpa.

Chaypina willarkan tukuy kamachikuk runakunamanta ashwan sinchi kamachikuk kananpa.

¹⁰ Chashna Tatan Dios willaptin tukuy sielupi kawsakkuna tukuy allpapi kawsakkuna tukuy wañudu runakuna Jesukristupa ñawpakinipi kunkurikushpa kasunankuna tiyan.

¹¹ Rikchak laya rimanayuk runakuna kunkurikushpa willankasapa tukuy pimanta ashwan sinchi kamachikuk kananta.

Tata Diosta kuyashpa willankasapa sukaman allima kananta.

**Pablu yachachikun suk lusshina
kananchikunata.**

¹²Munanayni wawkinikuna, paninkuna, ñuka kankunawan kashpayni yachachikuptini allita kasuwashkankichi. Kunan kankunamanta karupi kaptinipish ashwan allita kasuwashpa kawsaychi. Salvadu kanaykichita yuyashpa uchallikuya manchashpa Tata Diosta kuyashpa kasushpa kawsaychi. ¹³Tata Dios munashpa yuyaynikichipi munachishunkichi allita rurashpa kawsanaykichipa. Yanapashunkichi chay alli ruranata ruranaykichipa.

¹⁴Mana nima piñakushpa mana ayninakushpa Tata Diospa munananta rurashpa kawsaychi. ¹⁵Chay mana allita

rurashpa kawsak wakllidu yuyayuk runakuna tutapishina kawsaykansapa. Paykunapa chawpinkunapi kawsashpaykichi Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi allita rurashpa kawsaychi ama ni pi chatashunaykichipa. Chashna allita rurashpa kawsashpaykichi tuta likidupi llipyak luserukunashina kankichi.

¹⁶Lusta altipi churakshina Tata Dios mana tukuuniyukta kawsachiwananchikunata yachachikuychi Jesukristu shamuptin ūuka sukaman kushikunaynipa. Chaypi yachasha mana yankamanta kankunata yachachishkaynita. ¹⁷Kankuna Jesukristuta kreyishpaykichi padesishpakichipish payllata katiykankichi. ūkapish kankunashina sukaman padesishpayni ichara wañuptini yawarnini ichakunman. Chashna wañushpaynipish kankunawan tantalla kushikusha. ¹⁸Kankunapish ūkawan tantalla kushikuychi.

**Filipos llaktaman Pablu Timoteota
Epafroritota kacharkan.**

¹⁹Señorninchis Jesukristu munaptin kankunaman wawkinchi Timoteota utka kachanayani. Paymi kutimushpa willawanka imashnami kawsaykankichi nishpa. Chayta willawaptin ūukaka kushikusha. ²⁰Mana tiyanchu payshina ūukawan pakta yuyaykuk runa. Payka ūukashina sukaman munan kankuna allita rurashpa kawsanaykichipa.

²¹Sukkuna kikinkunapa munanankunallata rurashpa kawsansapa. Mana Jesukristupa munananta rurashpachu kawsansapa.

²²Kankuna allita yachankichi wawkinchi Timoteo allita rurashpa kawsananta. Payka wambraynishina yanapawashpa ūukawan tantalla Tata Diospa rimananta yachachikusha. ²³Yuyaykani payta kankunaman kachayta yachash-

payni kay karselmanta kachariwankasapachu manachu nishpa. ²⁴Allita yachani Señorninchis Jesukristu yanapawananta utka rinaynipa kawaknikichi.

²⁵Chaymanta yuyaykani wawkinchi Timoteowan tantalla wawkinchi Epafroritota kankunaman kachayta. Kankuna payta kachamushkankichi ūukata yanapawanana. Payka trabajakmasini kashpa sukaman yanapawaykan. ²⁶Paypish sukaman munan kawashuyinichita. Kankuna unkushkanta yachaptikichi payka sukaman llakin. ²⁷Ariya payka unkushka wañunayanankaman. Chashna unkuptin Tata Dios payta kuyashpa ūukatapish kuyawashpa sanuyachishka ama llakishkaynimanta ashwanta llakinaynipa. ²⁸Chayrayku Epafrorito sukaman kawashuyinichita munaptin utkana kachanayani payta kawashpa kushikunaykichipa ūkapish amana sukaman llakinaynipa. ²⁹Kawashuknikichi riptin Jesukristuta kreyik wawkinchikuna kaptin kushikushpa chaskiychi. Tukuy payshina allita rurak wawkinchikunatapish kuyashpa chaskiychi.

³⁰Epafrorito Jesukristuta sirvishpa wañunayanankaman unkurkan. Kankuna karu llaktapi kashpaykichi mana yanapawayta atipashpaykichi payta kachamushkankichi yanapawanana.

**Pablu munarkan Jesukristuta
ashwanta riksiyta.**

3 ¹Wawkinikuna, paninikuna, kashkan willaykichi: Kankuna padesishpakichipish Señorninchis * Jesukristuta kuyashpa kushikuchilla. Chashna aypa kuti kushikunaykichipa killkashpaynipish mana aminichu kashkan killkaynikichita ashwanta kushikushpa kawsanaykichipa.

²Kuydanakuychi chay wakllichishunayak runakunamanta. Paykunaka

yachachishunkichi señaladu kashpayki-chira Tata Diospa wambrankuna kanaykichita.³Tata Diospa Espiritun yanapawaptinchikuna ñukanchikuna Tata Diosta kuyashpa kawsashpanchikuna paypa wambrankuna kanchisapa. Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna sukaman kushikunchisapa manana yuyanchisapanachu señaladu kashpanchikunara Tata Diospa wambrankuna kananchikunata.

⁴Ñawpa ñukapish yuyashkani señaladu kashkanchikunarayku Tata Diospa wambran kanaynita. Nuka tukuy runakunamanta ashwanta yuyashkani

*Moisespa kamachikunankunata kasushpalla Tata Diospa wambran kanaynita.⁵Pusak diyayuk kaptini tatayni señalachiwarkan. Chay ñawpa kawsak runa *Israelmanta miraknin kani. Benjaminpa ayllun kani. *Jidiyu runa kani. Awiluynikuna judiyu runakuna karkansapa. Moisespa kamachikunanta allita kasushpa *fariseo runa karkani.

⁶Moisespa kamachikunankunata sukaman kasushpa kawsaptini mana ni pi chatawayta atiparkanchu. Chay kamachikunankunata sukaman kasushpa kawsashpayni Jesukristuta kreyikkunata chiknishpa sukaman padescirkanisapa.⁷Yuyarkani Moisespa kamachikunankunata kasushpa Tata Diosta kushichinaynita. Kunanka Jesukristuta kreyishpa kawsashpayni manana yuyaninachu chay rurashkaynikunata ruraptini Tata Dios perdonawananta.

⁸Ñawpa tiempu sukaman yachaysapa fariseo runa kashpaynipish kunanka chay ñawpa kawsashkaynita mana nimatashina kawani. Señorninchi Jesukristuta riksishpa sukaman allimata kawsaykani. Payta kuyashkaymirayku tukuy chay ñawpa rurashkaynita

susyatashina kawani payta ashwan allita riksinaynipa.

⁹Kunanka Jesukristuta kreyishpayni sukaman munani paywan tantalla kawsayta. Manana yuyaninachu Moisespa kamachikunankunata kasushpayni alli runa kanaynita. Kunanka yachani Jesukristuta kreyiptini Tata Dios tukuy uchaynikunamanta perdonawananta.¹⁰Sukaman munani Jesukristuta ashwan ashwanta riksiyta. Tata Dios rikchak laya atipak kashpa Jesukristuta kawsachimushkanshina sukaman munani ñukatapish atipachikananpa allita rurashpa kawsayta.

Jesukristu Tata Diosta kasushpa padeshikhanshina ñukapish munani padeshishpaynipish payllata kreyishpa kawsayta. Jesukristu Tata Diosta kasushpa wañushkanshina ñukapish payllata kasushpa kawsashpayni manana kikinipa munanaynita rurashpanachu kawsani.¹¹Chashna payta kasushpa kawsashpayni yuyani wañushkaynimanta Tata Dios kawsachi-muananta.

Pablu munarkan Jesukristuta ashwan allita kasushpa kawsayta.

¹²Ñukaka yachani manara Jesukristushina allita rurashpa kawsanaynitara. Payka akllawarkan allita rurashpa kawsanaynipa. Chayrayku sukaman sinchikushpa katini ashwan ashwanta payta kasushpa paypa munananta rurashpa kawsanaynipa.

¹³Wawkinikuna, paninikuna, ñukaka kikinilla mana atipanichu Jesukristupa munananllata rurashpa kawsayta. Chayrayku tukuy chay ñawpa rurashkaynita kunkashpa sukaman sinchita trabajashpa Jesukristullata ashwanta kasushpa kawsanayani.¹⁴Tata Dios munan premyuta kuwayinchikunata. Chayrayku Jesukristu yanapawap-

tin ñukapish sukaman munani allita rurashpa kawsayta premyuynita chaskinaynipa.

¹⁵Kankuna Jesukristuta allita kreyishpa kawsashpaykichi tukuy chay willashkaynita ñuka rurashkaynishina kankunapish ruraychi. Kankuna manara tukuy chay yachachikushkaynita entiendiptikichira Tata Dios yachachishunkichi. ¹⁶Tukuy allita yachananchikunata allita kasushpa kawsananchikuna tiyan.

¹⁷Wawkinikuna, paninikuna, ñuka allita Jesukristuta kasushpa kawsanaynisha kankunapish payta allita kasushpa kawsaychi. Suk wawkinchikuna ñukashina allita rurashpa kawsaptinkuna paykunashina allita rurashpa kawsaychi.

¹⁸Aypa kutina willashkaykichi aypa runakuna Jesukristuta chiknishpa mana kreyinsapachu kruspi wañushkanta salvawananchikunapa. Kunan llakishpa wakashpa kashkan chayllata willaykichi. ¹⁹Tata Dios chay runakunata mana tukuyniyukta kastigankasapa. Mana Tata Diosta kasunayashpankuna mikuyllata yuyansapa. Pinkakunapa layata rurashpapish alabanakunsapa. Tata Diosta kunkashpa tukuy kay allpapi tiyakllata yuyashpalla kawsansapa.

²⁰Chaykamanka ñukanchikunaka mana chashnachu kawsanchisapa. Ñukanchikunapa tiyan sielipi alli llaktanchikuna. Sukaman shuyaykanchisapa sielumanta salvawakniinchyi Jesukristu shamunanta chay llaktanchikunaman pushawananchikunapa. ²¹Chashna shamushpa tukuy layata kamachikuya atipak kashpa unkuy yachak kuerpunchikunata chikan layata ruranka. Allima kuerpulta paypa kuerpuntashina kuwashunchisapa.

Kushikushpa Tata Diosta katiyapachi.

4 ¹Kuyanayni wawkinikuna, paninikuna, sukaman rinayani kawaknikichi. Kankuna sukaman

kushichiwashpaykichi premyuynishina kankichi. *Jesukristuta allita kreyishpa kawsaychi.

²Chay paninchikuna Evodiata Sintikata willani: Jesukristuta kreyishpa allita kuyanakushpa kawsaychi.

³Yachachikukmasimi, kanta roygayki chay ishkay paninchikunata yanapanaykipa. Paykunaka sukaman ñukawan tantalla Jesukristu salvawananchikunata yachachikushkasapa. Wawkinchi Klementepish suk wawkinchikunapish ñukawan tantalla yachachikushkasapa. Tata Diospa librumpina tukuy paykunapa shutinkuna killkaduna sielman rinankunapa paywan tantalla kawsak.

⁴Kankuna Jesukristuta kreyishpa Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi kushikushpalla kawsaychi. Kashkan willaykichi kushikushpalla kawsanaykipa. ⁵Señorninchi Jesukristu utkana shamunka. Chayrayku munani tukuy runakuna yachanankunapa kankuna allita kuyanakushpa kawsanaykichita.

⁶Ama nimapi turbakuychichu. Suk imapi llakishpa turbakushpaykichika Tata Diosta roygaychi yanapashunaykipa. Chashna roygashpaykichi tukuy imapa Tata Diosta agradesiychi. ⁷Tata Diosta agradesiptinchikuna payka mana entiendina layata sukaman kushichiwanchisapa. Jesukristuta kreyiptinchikuna Tata Dios kushichiwaptingchikuna mana turbakunchisapachu nima mana allikunata yuyaykunchisapachu.

Pablu yachachikun allikunallata yuyaykunanchikunapa.

⁸Chaymanta wawkinikuna, paninikuna, tukuy alli yachanakunallata tukuy alli rimanakunallata tukuy alli ruranakunallata tukuy alli yuyanakunallata yuyaykuypachi. Tukuy kushikuna layata tukuy alli famayuk runakunapa

rurashkanta tukuy alabanapa layallata yuyakyupachi.

⁹Tukuy yachachikushkaynita allita kasushpa kawsaychi. Ñuka allita rimaptini uyarirkankichi. Allita ruraptini kawarkankichi. Kankunapish ñukashina allita rimashpa allita rurashpa kawsaychi. Chashna kawsaptikichi kushichiwakninch Tata Dios kankunawan tantalla kawsanka.

**Pablu Filipospi wawkinkunata
agradesirkan
yanapashkankunarayku.**

¹⁰Señorninchi Jesukristuta sukaman agradesini kankuna kashkan yuyawashpa kullkita kachamuwaptikichi. Sukaman yanapawayta munashpaykichipish suk tiempu mana atiparkankichichu kullkita kachamuwayta. ¹¹Chayta willashpayni mana nimata mañaykaykichichu. Ñami yachakushkanina tiyawkninillawan kushikushpalla kawsayta. ¹²Aypa tiyawaptin mana tiyawaptinpish yachani kushikushpalla kawsayta. Aypata mikushpayni mana aypata mikushpaynipish aypa imayuk kashpayni mana nimayuk kashpaynipish ñami yachakushkanina kushikushpalla kawsayta.

¹³Jesukristu yanapawaptin sufrishpaynipish tukuy paypa munananta atipani rurayta. ¹⁴Sukaman sufriptini yanapashpaykichi allita rurashkankichi.

¹⁵Kankuna Filipos llaktapi kawsakkunata yachachishkayniwasha Masedonia partimanta llukshirkani chikan llaktakunapi Jesukristu salvawananchikunata yachachikuk. Chay llaktakunaman riptyni kankunalla yachachishkaynirayku agradesiwashpa ofrendata kachamu warkankichi. ¹⁶Chaymanta Tesalonika llaktapi kaptini kuti kuti

ofrendata kachamuwashkankichi ima illawaptin rantinaynipa.

¹⁷Tukuy chaykunapa agradesiykichi. Chashna agradesishpayni mana mañaykaykichichu suk ofrendata kashkan kachamuwanaykichipa. Munani Tata Dios ofrendaykichita kuwashkaykichirayku suk premyuykicha kushunaykichipa. ¹⁸Ñami kachamuwashkaykichi ofrendata chaskishkanina. Kunanka puchu puchunami tiyawan. Wawkinchi Epafridotowan kachamuwashkaykichita chaskiptini aypami tiyawan. Chay kachamuwashkaykichika iden mishki asnak wira rupachidushinami. Chay ofrendaykichika Tata Diosta kushichin. ¹⁹Chay ofrendata kuwaptikichi Tata Diosninchika kankunatapish tukuy illashuknikichita kushunkichi. Jesukristuwant tantalla kawsaptikichi Tata Dioska tukuy laya allimata atipani kushuynikichita. ²⁰Akuychi tukuy oras Tata Diosninchita alabaypachi. Chashna kachun.

Pablu wawkinkunata rimachirkan.

²¹Tukuy chaypi Jesukristuta kreyikmasinchikunata ñukapa rimachipaychi. Tukuy ñukawan tantalla wawkinchikunapish kankunata rimachishunkichi. ²²Tukuy kaypi Jesukristuta kreyikmasinchikunapish rimachishunkichi. Ashwan sinchi *romano kamachikuk *Sesarpa sirvikuk wawkinchikunapish rimachishunkichi.

²³Munani Señorninchi Jesukristu kankunata yanapashushpaykichi kushichishunaykichipa. Chashna kachun.

Ñuka Pablu chayllata killkashkaykichi.

KOLOSENSES

PABLУ KOLOSAS LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablu Kolosas llaktapi Jesukristuta
kreyikkunata rimachinsapa.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios munaptin *Jesukristu ñuka Pabluta kachamuwashka paypa rimananta yachachikunaynipa. ²Kolosas llaktapi mana shaykushpa Jesukristuta kreyishpa kawsak wawkinikuna paninikuna kaptikichi wawkinchi Timoteowan kay kartata killkaykaykichi. Sukaman munanisapa Tatanchi Dios kushichishunaykuchipa yanapashunaykuchipa.

**Pablu royan Tata Dios Kolosas
llaktapi wawkinkunata
paninkunata yanapanankunapa.**

³Tukuy oras ñukaykuna Señorninchi Jesukristupa Tatan Diosta kankunapa orashpa agradesinisapa. ⁴Uyarishkanisapa rimaptinkuna kankuna sukaman allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykitchita. Yachashkanisapa tukuy kreyikukmasinchikunata kuyashpa kawsanaykitchita. ⁵Kankuna kreyishkankichi Tata Dios mana llullakushpa salvawananchikunata. Chayrayku yachankichi rinaykitchita Tata Dioswan mana tukuuniyukta kawsak. Chayta yachashpaykichi tukuy Jesukristuta

kreyikmasinchikunata kuyashpa kawsaykankichi.

^{6,7}Munananchi wawkinchikuna Epafras ñukaykunawan sukaman yachachikushka. Jesukristuta alli sirvik kashpa kankunata yachachishurankichi Tata Dios kuyashunaykitchita. Chayta uyarishpa allita entiendishpa ashwan ashwanta sukwan sukwan kuyanakushpa yanapanakushpa kawsaykankichi. Suk llaktakunapipish aypa runakuna kankunashina ashwan ashwanta Jesukristuta kreyishpa kawsaykansapa. ⁸Wawkinchi Epafras shamushpa willawashkasapa Tata Diospa Espiritun yanapashuptikichi kuyanakushpa kawsaykanaykitchita.

⁹Chayta yachashkaynikunamanta pacha ñukaykuna kankunapa oraykansapa. Tata Diosta rogyaykanisapa yachachishunaykuchipa imatami munan ruranaykuchipa nishpa. Roygaykanisapa yachanaykuchipa allita rurashpa kawsayta. ¹⁰Tata Diospa munananta yachashpaykichi atipankichi allita rurashpa Tata Diosta kushichishpa kawsayta. Roygaykanisapa runamasakichita yanapashpaykichi ashwan allita Tata Diosta riksinaykuchipa. ¹¹Tukuy laya yachak Tata Diosninchita rogyaykanisapa yanapashunaykuchipa.

Chashna yanapashuptikichi sufrishpay-kichipish kushikushpalla sinchikushpa payllata ashwan allita kasushpa kawsankichi.

¹²Tata Diosta roygaykani kushikushpalla payta agradesinaykichipa. ¹³Nukanchikuna Tata Diospa wambrankuna kaptinchikuna atipachiwanchisapa allita rurashpa paypa mandunpi luspishina kawsananchikunapa. ¹⁴Tata Dioska supaypa mandunmanta surkuwashkanchisapa amana tutapishina mana allita rurashpa kawsananchikunapa. Kuyadu wambran Jesukristupa mandunpi churawashkanchisapa. ¹⁵Jesukristurayku uchanchikunamanta perdonawashpanchikuna salvawanchisapa.

**Jesukristu wañurkan Tata Dios
uchanchikunamanta
perdonawananchikunapa.**

¹⁶Mana ni pi Tata Diosta kawashkachu. Chayrayku mana yachanchisapa-chu ima layami payka nishpa. Manara allpa tiyaptinra Tata Diospa chaylla wambran Jesukristu tiyarkanna. Payllami Tatan Diosta riksichiwanchisapa. ¹⁷Tata Dios Jesukristuta kamachiptin payka tukuy layata rurarkan. Tukuy sielipi tiyakta tukuy allpapi tiyakta tukuy kawananchikunata tukuy mana kawananchikunata rurarkan. Sielipi allpapi awtoridarkunata kamachikukkunata rurarkan. Tukuy layata rurarkan paylla tukuy rurashkanta kamachikunapa. ¹⁸Manara nima tiyaptinra Jesukristuka tiyarkanna. Payka tukuy rurashkanta allita kuydan ama wakllinapa.

¹⁹Nukanchikuna Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna paypa kuerpunshina kanchisapa. Payka umanchikunashinami. Manara ni pi wañushkanmanta kawsamuptinra payka

wañushkanmanta kawsamurkan tukuy layapi ashwan sinchi kamachikuk kananpa.

²⁰Tata Dios munarkan wambran Jesukristu tukuy layapi iden payshina kananpa. ²¹Tata Dios munarkan wambran Jesukristu kruspi yawarninta ichashpa wañunarpa atipanarpa perdonawayninchikunata. Jesukristu wañurkan tukuy allpapi kawsakkunata tukuy sielipi kawsakkunata wakllidu kashkankunamanta allichanankunapa paywan tantalla kushikushpa kawsanan-kunapa.

²²Ñawpa tiempu kankuna mana alli ruranakunallata yuyashpa kawsashpay-kichi Tata Diosta chiknishpa paymanta ashudu karkankichi. ²³Chayrayku Jesukristu shamurkan runa kananpa.

Runa kashpa kruspi wañurkan Tata Dios atipanarpa perdonashuynikichita. Jesukristu wañurkan payllata kasushpa manana uchayuk kaptikichi Tatan Diosman pushashunaykichipa.

²⁴Jesukristu Tata Diosman pushashunaykichipa mana sampayashpa payllata kreyishpa kawsanaykichi tiyan. Kankuna Tata Dios salvashunaykichita uyarishkankichi. Chay yachachikunata allita kasushpa kawsaychi. Tukuy llaktakunapi aypa runakuna chay alli rimanata yachachishkasapa. Tata Dios ñuka Pabluta kachamuwashka chayllata yachachikunaynipa.

**Jesukristu Pabluta kacharkan
yachachikunapa.**

²⁵Kankunata yachachishkaynirayku kay karselpi sufrishpaynipish kushikuni. Jesukristuta kreyikkunaka paypa kuerpunshinami. Chashna paypa kuerpunshina kaptikichi kankunarayku sufrishpayni Jesukristuwian tantalla sufriykaní.

²⁶Tata Dios kachamuwashka alliniki-chipa tukuy paypa rimananta allita

yachachinaynipasapa.²⁶ Ñawpa tiempu Tata Dios tukuy yuyayninta manara allitarachu ni pita entiendichirkan. Kunanka yuyayninta tukuy Jesukristuta kreyik runakunata ñami yachachiwash-kanchisapana.²⁷ Tata Dios kikin munashpa yachachiwanchisapa mana *judiyu runakunatapish sukaman allimata kuyashpa salvanankunata. Jesukristu tukuy ñukanchikunapi kawsaptin yachanchisapa sukaman kushikushpa sielman rinanchikunata mana tukuyiyukta kawsak.

²⁸Tukuy maypi ñukaykuna Jesukristu salvawananchikunata parlachikunisapa. Tukuy runakunata yachachishpa animuchinisapa allita rurashpa kawsanankunapa. Munanisapa Tata Diospa ñawpakinipi paykunata rikurichiptynikuna alli yachak alli rurak kanankunapa.²⁹ Chayrayku sukaman yachachikushpa sinchikushpa trabajay-kani Jesukristu sukaman allimata yanapawaptin.

**Pablu Tata Diosta royan
wawkinkunata paninkunata
yanapanankunapa.**

2 ¹Wawkinkuna, panikuna, allita uyariwaychi. Ñukaka kankunapa sukaman oraykani. Laodisea llaktapi *Jesukristuta kreyik runakunapa manara riksiwak runakunapish sukaman oraykani.² Tata Diosta sukaman roygaykani kankunata allita animuchishunaykichipa ashwan allita kuyanakushpa kawsanaykichipa. Roygaykani kankuna Tata Diospa ñawpa manara yachachikushkanta ashwan allita entiendinaykichipa. Chaypirami Jesukristuta ashwan allita riksinkichi.

³Jesukristulla Tata Diospa sukaman alli yachananta alli yuyayninta entiendi-chiwanchisapa.⁴ Chayta willaykaykichi

ama ni pi allipi tukushpa parlachishush-paykichi llullachishunaykichipa.⁵ Mana kankunawan tantalla kashpaynipish sukaman kuyashpa yuyaykaykichi. Kushikuni yachashpa mana sampayashpa Jesukristuta allita kreyishpa kawsanaykichita. Kushikuni allita kuyanakushpa kawsaykaptikichi.

**Pablu yachachiwanchisapa
Jesukristuwан tantalla
kuyanakushpa
kawsananchikunapa.**

⁶Imashnacha Señorninchi Jesukristuta kreyishkaykichishina kunanka paywan tantalla kawsaychi.⁷ Jesukristuwан tantalla kawsashpaykichi paypi alli sapichakudushina kankichi. Yachachi-kushkaynikunata mana shaykushpa allita kasushpa Tata Diosta agradesishpa kawsaychi.

⁸Jesukristuta mana kreyinayak runakuna kankunata llullachishunayan-kichi. Chay runakuna mana munansapa-chu Jesukristupa yachachikunankunata kreyiyya. Amañansapa mana Tata Diosta kasuk runakunallapa munanankunata rurashpa kawsayta. Llullachikuk runakunapa yachachikunankunallata rurashpa kawsansapa. Ama chay laya llullachikuk runakunata munaychichu kasuyta.

⁹Jesukristu shamurkan nasik runa kananpa tukuy runakunata kawachiwa-nanchikunapa ima layami Tata Dios nishpa.¹⁰ Jesukristulla tukuy awtoridarkunata supaykunata *angelkunata sinchita kamachinsapa. Chayrayku ñukanchikunapi kawsashpa atipachi-wanchisapa tukuy layapi sukaman allimata kawsayta.

¹¹Chaymanta kankuna Jesukristuwан tantalla kawsaptikichi payka tukuy mana alli rurashkaykichimanta perdonashunkichi amana chay mana

allikunata rurashpa kawsanaykichipa. Jesukristu perdonashuptikichi señaladushina kankichi. *Judiyukuna señalachidu Kashpankuna yuyansapa Tata Diospa wambrankuna kanankunata. Ñukanchikuna Jesukristuwantalla kawsashpanchikuna señaladushina Kashpanchikuna yachanchisapa Tata Diospa wambrankuna kananchikunata.

¹²Kankunaka allita yachankichi Tata Dios tukuy laya atipak Kashpa Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimushkanta. Chayta yachashpaykichi bawtisakushkankichi. Bawtisakushpaykichi Jesukristuwanañudu pampadushina kankichi amana ñawpashina kawsanaykichipana. Chaymanta Tata Dios Jesukristuta kawsachimushkanta kreyiptikichi kankunatapish yanapashunkichi mushuk layata allita rurashpa kawsanaykichipa.

¹³Ñawpa tiempu Tata Dioska manara uchaykichita perdonarkanrachu. Paymanta ashudu wañudukunashina karkankichi. Kunanka Jesukristuwantalla kawsaptikichi Tata Dios uchaykichimanta perdonashushpaykichi yanapashunkichi allita rurashpa kawsanaykichipa.

¹⁴Ñawpa tiempu Tata Diospa kamachikunankunata mana kasushkanchikunaryku Tata Dioska kastigawanchimansa karkan. Chaypina Jesukristu wañurkan amana Tata Dios kastigawananchikunapanapa. Jesukristu kruspi wañushkanrayku Tata Dios uchanchikunamanta perdonawashkanchisapa amana ni pi chatawananchikunapanapa.

¹⁵Jesukristu kruspi wañushkanrayku Tata Dios tukuy supaykunapa yachayninta wakllichirkan. Tukuy runakunata allita kawachirkansapa Jesukristulla sinchi kamachikuk kananta.

**Pablu yachachiwanchisapa amana
runakunapa munananillata
rurashpa kawsananchikunapanapa.**

¹⁶Suk runakuna llullachishushpaykichi willashunkichi amana suk mikunata mikunaykichipa amana suk upyanata upyanaykichipa. Willashunkichi fiesta diyakuna llullu killa diyakuna fiestakunaykichipa. Chashna chay runakuna willashuptikichi ama kasuychichu.

¹⁷Chay fiestakuna yuyachiwanchisapa Jesukristu shamananta salvawananchikunapa. Kunanka Jesukristu shamushka kaptin manana chay fiestakunata rurananchikunananachu tiyan.

¹⁸Chay llullachishuknikichi runakuna angelkunata kuyansapa. Alli modoyuk tukushpa kikinkunalla yuyanakunsapa ashwan alli yachak kanankunata. Muskuyninkunapi kawashkankunata parlachikunsapa. Ama chay runakunashina kawsaychichu. ¹⁹Paykunaka kikinkuna alabanakushpa mana Jesukristuwantalla kawsaykansapa. Ñukanchikuna Jesukristuwantalla kawsaptinchikuna payka allita yachachiwanchisapa ashwan ashwanta Tata Diospa munananta rurashpa kawsananchikunapa. Sukaman allita tantanachiwanchisapa sukwansukwan kuyanakushpa kawsananchikunapa.

²⁰Jesukristu wañurkan amana runakunapa amañanankunata rurashpa kawsananchikunapa. Kankuna paywan tantalla kawsaykashpaykichi ¿imapati runakunapa amañanankunata rurashpa kawsaykankichi? ²¹Chay runakuna amañansapa rimaya: “Ama suk imakunata llankaychichu. Ama suk mikunakunata mikuychichu. Ama suk imakunata apiychichu.” ²²Chay amañanankunata runakunapa yuyayninkunalla Kashpa tukunan tiyan. ²³Chay runakuna chay amañanankunata

yachachikushpa alli yachakshina rikurinsapa. Chaykunata rurashpankuna kuerpunkunata sukaman wakllichin-sapa. Yuyansapa suk runakunamanta ashwan allita ruraykanankunata. Chashna yuyanakushpankunapish yankamanta chay amañanankunata runansapa. Chayta rurashpankuna mana atipansapachu allita rurashpa kawsayta.

**Pablu yachachiwanchisapa
Jesukristuwan tantalla
kawsananchikunapa.**

3 ¹Tata Dios ²Jesukristuta wañush-kanmanta kawsachimushpa willarkan ladunpi tiyarinanpa tukuy laya tiyakta kamachikunanpa. Tata Dios Jesukristuta kawsachimushkanshina ñukanchikunatapish yanapawashkanchisapa paywan tantalla allita rurashpa kawsananchikunapa. Chayrayku kay allpapi kawsashpaykichira munaychi ashwan ashwanta payta riksishpa allita kasushpa paywan tantalla kawsayta. ²Yuyaychi Jesukristu sielipi kamachimuwaykananchita payllata kasushpa kawsananchikunapa. Amana yuyaychianchu kay allpapi mana alli ruranakunata.

³Jesukristu wañushka kaptin paywan tantalla wañushkachisapa amana uchallikunanchikunapa. Jesukristu kawsamushka kaptin paywan tantalla kawsaykanchisapa. Tata Dios arkawan-chisapa ama ni pi wakllichiananchikunapa. ⁴Jesukristu ñukanchikunapi kawsan. Chaymanta kay allpaman kashkan shamuptin paywan tantalla kushikushpa sielipi kawsashunchisapa.

⁵Chayrayku ama munaychichu Tata Diosta mana kasuk runakunashina kawsayta. Ama chikan warmiwan uchallikuychichu. Ama uchallikushpa mana valekkunata ruraychichu. Ama kikikichillapa munanaykichita rurashpa

kawsaychichu. Ama rikchak laya kawanaykichita munaychichu. Chashna rikchak layata sukaman munashpa kawsashpaykichika ruradu dioskunata-shina kuyashpa kawsaykankichi. ⁶Mana Tata Diosta kasushpa uchallikuk runakunata Tata Dios sukaman kastigankasapa.

⁷Ñawpa kankunapish chay mana allikunata rurashpa kawsarkankichi. ⁸Kunanka Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichi ama piñakushpa ni pita chiknishpa nima pinkakunapa layata rimashpa kawsaychichu. Ama runamasikichiwan piñanakushpa nima ayninakushpa kawsaychichu. ⁹Ama sukwani sukwani llullachinakushpa kawsaychichu. Ñawpa mana allita rurashpa kawsarkankichi. Kunanka manana chashnanachu kawsaykankichi.

¹⁰Kunanka rurawakninchikuna Tata Dios kawsanashina mushuk layata rurashpana kawsaykankichi. Tata Dios yanapashuykankichi ashwan allita payta riksinaykicipa.

¹¹Jesukristu ñukanchikunapi kawsap-tin ima laya runakuna kaptinchikunapish mana nimananchu. ¹²Judiyu mana judiyu runakuna, señaladu mana señaladu runakuna, chikan llaktamanta runakuna, awka runakuna, rantidu mana rantidu runakuna kaptinchikunapish mana nimananchu. Payka tukuy layapi kamachikukmi.

¹²Tata Dios kankunata kuyashushpay-ki akllashushkankichi paypa wambrankuna kanaykicipa. Chayrayku mushuk layata rurashpa sukwani sukwani kuyanakushpa yanapanakushpa kawsay-chi. Ama yuyaychichu sukkunamanta ashwan alli kanaykichita. Allima modoyuklla kawsaychi. Suk runa imatapish willashuptikichi allillapi ayniyichi. ¹³Sukwan sukwani allimallata kawsaychi. Runakuna ima mana allita

rurashuptikichipish perdonaychilla. Señorninchi Jesukristu kankunata perdonashushkaykichishina kankunapish sukwani sukwani perdonanakushpalla kawsaychi.¹⁴ Tukuy alli ruranaykichimanta ashwan allimi kuyanakushpa kawsanaykichipa. Kuyanakushpa kawsashpaykichira atipankichi allillapi tantalla kawsayta.

¹⁵Tata Diosmi akllashushkankichi sukuerpushinalla kanaykichipa. Chayrayku tukuy shunku kushikushpa Tata Diosta agradesishpa sukwani sukwani allillapi tantalla kawsaychi.

¹⁶Jesukristupa yachachikunanta allita yuyashpa kawsaychi. Sukwan sukwani allita yachachinakuychi. Animuchinakuychi Jesukristuta ashwan allita kasunaykichipa. Tata Diosta agradesishpa salmokunata himnokunata kantukunata kantaychi payta alabanaykichipa.¹⁷ Tukuy layata rurashpaykichi rimashpaykichi Señorninchi Jesukristuta kasushpa kawsaychi. Jesukristu yanapashuptikichi Tatanchi Diosta agradesishpa kawsaychi.

*Pablu yachachiwanchisapa
imashnami Jesukristuta kasushpa
kawsashunchisapa nishpa.*

¹⁸Kankuna kusayuk paninikuna, Señorninchi Jesukristuta kreyik kashpaykichi kusaykichita kasushpa kawsaychi.

¹⁹Kankuna warmiyuk wawkinikuna warmikichita kuyanaykichi tiyan. Ama warmikichita rabyashpa sientichiychi-chu.

²⁰Kankuna wambrakuna, tukuy layapi tataykichita mamaykichita allita kasushpa kawsaychi. Paykunata kasushpa kawsashpaykichi Tata Diosta kushichinkichi.

²¹Kankuna tatakuna, ama wambraykicha sukmanta sinchita kamachishpa

sientichiychichu. Paykunata sientichiptikichi ichara manana kasushunayankichimannachu.

²²Kankuna rantidu runakuna, patronnikichita allita tukuy layapi kasunaykichi tiyan. Patronnikichi kawashuptikichi mana kawashuptikichipish tukuy shunku munashpa Tata Diosta kuyashpa allillata rurashpa trabajaychi. Ama trabajaychichu patronnikichi alabashunaykichillapa.

²³Tukuy layapi kushikushpa mana killakushpa allita trabajaychi Señorninchi Jesukristuta kushichinaykichipa.

²⁴Señorninchi Jesukristu alli patronnikichunashina kaptin yachanchisapa payta kasushpa kawsashpanchikuna willawashkanchikunashina paywan tantalla sielipi kawsashunchisapa.

²⁵Tata Dioska tukuy mana alli rurak runakunata kastiganankuna tiyan patron mana patron kaptinkunapish.

4 ¹Kankuna patronkuna, rantidu trabajadornikichita allita wiwashpa allillapi trabajachiychi. Allita yuyaychi sielipi kankunapapish patronnikichi *Jesukristu kananta.

²Allita uyariwaychi. Ama kunkaychi-chu Tata Dioswan parlayta. Chashna mana shaykushpa paywan parlashpa agradesiychi.³ Tata Diosta roygaychi ñukaykunata yanapawanankunapa Jesukristu salvakuk kananta manara yachak runakunata allita yachachinay-nikunapa. Chayta yachachikushkaynirayku kay karselpi kani.⁴ Tata Diosta roygaychi atipanaynipa allita yachachikuya tukuy runakuna allita entiendinankunapa.

⁵Jesukristuta mana kreyik runakunapa ñawpkninkunapi allita rurashpa kawsaychi. Jesukristu salvawananchikunata parlayta atipashpaykichi parlachiychi.⁶ Paykunawan allillapi kuskata kushikushpa parlaychi. Paykuna

imatapish tapushuptikichi yachanayki-chi tiyan allillapi suktu suktu ayniysapa.

Pablu wawkinkunata rimachin.

⁷Kay munananchikuna wawkinchicu Tikiko Jesukristuta sirvikmasini kashpa sukaman allita yanapawashka yachachikuya. Paymi willashunkichi imashnami kaypi kawsaykani nishpa. ⁸Kankunaman paytaka kachashkani willashunaykipa imashnami kawsaykanisapa nishpa animuchishunaykipa ashwan allita Jesukristuta kreyinaykipa. ⁹Paywan tantalla llaktamasikichi munananchi wawkinchikuna Onesimo rinka. Payka Jesukristuta allita kreyishpa kawsan. Paykunami willashunkichi imashnami kawsaykanisapa nishpa.

¹⁰Ñukawan tantalla kay karselpi wawkinchicu Aristarko. Paypish rimachishunkichi. Wawkinchicu Bernabepa primun Markospish rimachishunkichi. Ñami willashkaykichina Markos kankunaman riptin allita chaskinaykipa.

¹¹Chaymanta wawkinchicu Jesuspish rimachishunkichi. Paypa suknin shutin Justo. Jesukristuta kreyik *judiyu runakunamanta chay wawkinchikunalla ñukawan tantalla Tata Dios kamachikuk kananta yachachikushkasapa. Chashna ñukawan yachachikushpa sukaman kushichiwashkasapa.

¹²Wawkinchicu Epafraspish rimachishunkichi. Payka Jesukristuta sirvikmi.

Llaktamasikichi kashpa Tata Diosta kankunapa sukaman royan. Chashna royashpa munan mana shaykushpa Jesukristuta kreyishpa Tata Diospa munananta sukaman allita rurashpa kawsanaykipa.

¹³Allita willaykichi wawkinchicu Epafras kankunapa sukaman Tata Diosta royananta. Chaymanta Laodisea llaktapi Yerapolis llaktapi kawsak wawkinchikunata kuyashpa sukaman paykunapa Tata Diosta royan.

¹⁴Kay munananchi wawkinchicu doktor Lukas wawkinchicu Demaspish rimachishunkichi.

¹⁵Chaymanta Laodisea llaktapi kawsak wawkinchikunata rimachipaychi. Wawkinchicu Ninfotapish rimachipaychi. Wawkinchicu Ninfopa wasinpi tantanakuk wawkinchikunatapish rimachipaychi.

¹⁶Kay kartaynita leyishkaykichiwasha Laodisea llaktapi kawsak wawkinchikunaman kachaychi paykunapish leyinankunapa. Chaymanta Laodiseaman kachashkayni kartatapish paykuna kachamushuptinkuna leyichyi.

¹⁷Wawkinchicu Arkipota kayta willaychi: “Jesukristu willashurkan rimananta yachachikunaykipa. Chay willashushkanta allita ruray.”

¹⁸Kay rimachinaynikunata kikini killkaykani yachanaykipa ñuka Pablu killkashkaynita. Ama kunkaychichu kay karselpi kanaynita. Tata Diosta roygani yanapashunaykipa. Chayllatami killkaykichi.

1 TESALONISESES

PABLУ TESALONIKA LLAKTAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Tesalonikapi kawsak runakuna
aypa partipi Tata Diospa rimananta
yachachikurkansapa.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñuka Pablu wawkinchi Silvanowan wawkinchi Timoteowan kay kartata Tesalonika llaktapi *Jesukristuta kreyikmasinikunata killkaykaykichi. Kankuna Tata Dioswan Jesukristuwан tantalla kuyanakushpa kawsaykankichi. Munani Tata Dioswan Señorninchi Jesukristu yanapashunaykichipa kushichishunaykichipa.

²Ñukaykuna Tata Dioswan parlashpaynikuna kankunata yuyashpa payta agradesinisapa allita paywan kawsaykaptikichi.

³Tata Diosninchawan parlashpaynikuna willanisapa kankuna sukaman payta kreyishpa trabajashkaykichita. Tata Diosta kuyashpa tukuy runakunata sukaman yanapashpa kawsashkankichi. Jesukristu shamenanta shuyakashpaykichi sukaman sufrishpaykichi payta mana shaykushpa payllata katykankichi.

⁴Wawkinikuna, paninikuna, ñukaykuna yachanisapa Tata Dios sukaman kuyashushpaykichi akllashushkaykichita payta wambrankuna

kanaykichipa. ⁵Kankunata Jesukristu salvakuk kananta yachachiptinikuna Tata Diospa Espiritu sukaman allita yanapawarkansapa yachachinaynikunapa. Mana rimanaynikunallawanchu yachachishkaykichi. Allita yachashkansapa yachachishkaynikuna alli kananta. Kankunawan kashpaynikuna allita rurashpa kawsarkanisapa allinikichita maskashpa.

⁶Kankunapish ñukaykunashina Jesukristushina allita rurashpa kawsarkankichi. Tata Diospa Espiritu kushichishuptikichi sukaman padesiy-kashpaykichi payta rimananta sukaman kushikushpa kreyirkankichi.

⁷Chashna Jesukristuta allita kreyishpa kawsaptikichi Masedonia partipi Akaya partipi Jesukristuta kreyi runakuna animukunsapa kankunashina kawsayta.

⁸Kankunamanta suk wawkinchikuna Masedonia partiman Akaya partiman aya partikunaman rirkansapa Tata Diospa rimananta yachachikuk. Chashna allita yachachikuptinkuna aya runakuna yachansapa kankuna allita Tata Diosta kreyishpa kawsaykanaykichita. Chayrayku chay partikunapi ñukaykuna manana nimata parlachikunisapanachu.

⁹Chay llaktakunapi kawsakkuna tukuy pita parlachinsapa kankunaman

riptinikuna allita chaskiwashkaykichita. Parlachikunsapa kankuna ruradu dioskunata sakishpa mana tukuyniyuk kawsak mana llullakuk Tata Diosta kreyishpa sirvishpa kawsaykanaykchita.¹⁰ Chaymanta chay runakuna parlachikunsapa kankuna sielumanta Tata Diospa wambran Jesukristuta shuyaykanaykichita. Jesukristu wañushkanmanta kawsamushpa uchanchikunamanta perdonawanchisapa ama Tata Dios piñakushpa kastigawananchikunapa.

Pablu Tesalonika llaktapi kawsak runakunata sukaman trabajashpa yachachirkansapa.

2 ¹Wawkinikuna, paninikuna, kankuna yachankichi ñukaykuna pasyaknikichi riptynikuna sukaman kushikushpa kreyiwashkaykichita. Mana yankamantachu rishkanisapa. ²Yachankichi manara kankunaman riptynikuna Filipos llaktapi runakuna sukaman chikniwashkaykunkuna makawashkankunata. Piñakushpa rimarkansapa mana alli rurak runakuna kanaynikunata. Llaktaykichi chikniwaptinkunapish Tata Dios yanapawarkansapa mana manchakushpa *Jesukristu salvakuk kananta sukaman allita yachachikunaynikunapa.

³Allita yuyashpalla yachachishkaykichi. Mana llullachikushpaynikuna mana nimata kankunamanta munashpaynikuna Tata Diospa rimananta allita yachachishkaykichi. ⁴Tata Dioska willawashkasapa alli yachachikkuna kanaynikunata. Kachamuwashkasapa Jesukristu salvakuk kananta yachachikunaynikunapa. Chayrayku ñukaykuna Tata Diossalata munanisapa kushichiyta rikchak laya yuyayninchikunata yachak kaptin. Mana munanisapachu runakunallata kushichiyta.

⁵Kankuna yachankichi ñukaykuna niman suk kuti mishki shimi tukushpa alabashkaynikunata. Mana kullkikichita munashpachu yachachishkaykichi. Tata Diosmi tukuy chaykunata yachan.

⁶Mana ni pita willashkanisapachu alabawanankunapa. Nima kankunata willashkaykichichu alabawanaykicipa.

⁷Jesukristu kachamuwashkankunaryku atipaymansapa willaynikichita sinchi kamachikuk kanaynikunata. Mana chashnachu kamachishkaykichi. Allillapi llakichishpaynikuna yachachishkaykichi. Iden wawankunata alli kuydak mamashina kankunata allita yachachishpaynikuna wiwashkaykichi.

⁸Chay alli wawan wiwak mamashina sukaman kankunata kuyashpaynikuna sukaman munashkanisapa Jesukristu salvakuk kananta yachachiynikichita. Sukaman kuyashkaynikunaryku yanapashpa wañuymansapapish karkan.

⁹Wawkinikuna, paninikuna, yuyankichi ñukaykuna diyapi tutapi sukaman sufrishpa trabajashkaynikunata mikunaynikunata wasinikunata tarinaynikunapa. Tata Diospa rimananta yachachikushpa mana munashkanisapachu nimata kankunata mañaynikichita.

¹⁰Tata Dios yachan kankunapish yachankichi kankunawan tantalla kashpaynikuna allita rurashpa Tata Diospa munananllata rurashpa kawsashkaynikunata. Mana niman suk mana allita rurashkanisapachu. ¹¹Yachankichi iden wambrankunata alli wiwak tatashina kankunata allita yachachishpa animuchishpa kawsashkaynikunata.

¹²Tata Dioska kayashushkankichi paypa mandunpi paywan tantalla kushikushpa kawsanaykicipa. Chashna kayashuptikichi ñukaykuna sukaman yachachishkaykichi Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi allita rurashpa kawsanaykicipa.

¹³Ñukaykuna Tata Diospa rimananta yachachikuptinikuna kankuna allita kreyishkankichi. Yachashkankichi Tata Diospa rimananllata mana ñukaykunapa munanaynikunatachu yachachikushkay-nikunata. Tata Diospa rimananta tukuy shunku kreyiptikichi payka sukaman yanapashushkankichi allita rurashpa kawsanaykichipa. Chayrayku ñukaykuna Tata Diosta sukaman agradesinisapa.

¹⁴Wawkinikuna, panikuna, llaktamasikichi kankunata chiknishushpa sufrichishuptikichi iden chay Judea partipi Tata Diosta kreyikmasikichishina sufriykankichi. Chay Judea partipi kawsak *judiyu runakuna Jesukristuta kreyikmasikichitapish kankunatashina sukaman sufrichirkansapa. ¹⁵Judiyu awilunchikuna ñawpa tiempu Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunatapish wañuchirkansapa. Jesukristutapish wañuchirkansapa. Ñukaykunatapish chikniwashpankuna llaktankunamanta kallpachiwarkansapa. Tata Diostapish mana kushichinsapachu. Tukuy runakunata chikninsapa.

¹⁶Ñukaykuna chay mana judiyu runakunata yachachinayaptinikuna judiyumasinikuna mana munansapachu yachachikunaynikunapa. Mana munansapachu Tata Dios chay mana judiyukunata salvanankunapa. Chayta mana munashpankuna sukaman uchallikuy-kansapa. Chayrayku Tata Dios sukaman sinchita piñakushpa kastigankasapa.

**Pablu rinayan
wawkinkunata pasyak.**

¹⁷Wawkinikuna, panikuna, suki tiempullata kankunata sakishpaynikuna mana kawashpaynikunapish sukaman yuyaykaykichi. Sukaman munanisapa riya kawaknikichi. ¹⁸Ñukaykuna

rinayarkanisapa kawaknikichi. Aypa kuti ñuka Pablu rinayarkani. Rinayaptinikunapish supay mana munarkanchu rinaynikunapa. ¹⁹Ñukaykuna yachanisa-pa kankuna allita rurashpa kawsanay-kichita. Chayta yachashpaynikuna sukaman kushikunisapa. Yachachiku-naynikunata allita kreyiptikichi sukaman kushikunisapa. Chaymanta Jesukristu kashkan shamuptin kankunaryku sukaman kushikushasapa. ²⁰Ariya kankuna Jesukristuta kreyiptikichi kushikunisapa.

**Pablu Timoteota Tesalonikaman
kacharkan yachanayashpa
imashnami kawsaykansapa nishpa.**

3 ¹Chaymanta sukaman kankunata yuyashpa munashkanisapa yachayta allitachu manachu kawsaykankichi nishpa. Mana atipashpaynikuna riya kay Atenas llaktapi yuyarkani sapallayni kipariyta. ²Kankunaman wawkinchi Timoteota kacharkani chapashuknikichi. Chay wawkinchika sukaman allita Tata Diosta kreyishpa yanapawashkasapa *Jesukristu salvawananchikunata yachachikuya. Payta kacharkanisapa kushichishunaykichipa animuchishunay-kichipa ashwanta Jesukristuta tukuy shunku kreyishpa kawsanaykichipa. ³Chay wawkinchika yachachishushkan-ichi sufriishpaykichipish Tata Diosta katinaykichillapa. Kankuna yachanki-china tukuy Jesukristuta kreyikkuna sufrinanchikunata. ⁴Ñukaykuna kankunawan kashpaynikuna yachachish-kaykichi sufrinanchikunata. Chay yachachishkaynikunashina sufriykankiki-chi. ⁵Chayrayku sukaman yachanayash-kanisapa allitachu manachu Tata Diosta katiyankankichi nishpa. Wawkinchi Timoteota kachashkani tapushunayki-chipa Jesukristuta kreyiykankichi manachu nishpa. Yuyashkanisapa supay

mana alli ruranata munachishuptikichi ichará Tata Diosta manana kreyiykankichinachu. Yuyashkanisapa ichará yankapa yachachishkaynikunata.

⁶Kunanka Tesalonika llaktaykichi-manta wawkinchi Timoteo kutimush-kana. Willawashkasapa kankuna allillata Jesukristuta kreyishpa kuyashpa katiykanaykichita. Willawashkasapa ñukaykunata kuyawashpaykichi sukaman watukuwanaykichita. Kankunata sukaman kawanayanaynik-nashina kankunapish kawanayanayankichi.

⁷Wawkinchi Timoteo willawaptin-kuna Jesukristuta allita katiykanayki-chillata llakidu kashkaynikunamanta sukaman kushikunisapa. ⁸Allita Jesukristuta katiykanaykichita yachash-paynikuna sukaman kushikushkanisapa. ⁹Sukaman kushikushpaynikuna Tata Diosta agradesinisapa payta allita kreyiykaptikichi. ¹⁰Diyapi tutapi Tata Diosta royanisapa almitiwanankunapa rinaynikunapa kawaknikichi. Yachachi-naykichi ashwan allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykicipa.

¹¹Chashna kawaynikichita munash-paynikuna Tata Diosninchita Señornin-chi Jesukristuta sukaman royanisapa yanapawanankunapa rinaynikunapa kawaknikichi. ¹²Munanisapa Tata Dios ashwanta yachachishunaykicipa ashwanta sukwana sukwana kuyana-kushpa kawsanaykicipa. Ñukaykuna kankunata kuyashkaynikunashina munanisapa kankuna tukuy runakunata kuyashpa kawsanaykicipa. ¹³Munanisapa Tata Dios yanapashunaykicipa allita payta kuyashpa allita rurashpa kawsanaykicipa. Chashna mana uchallikushpa kawsaptikichi Señornin-chi Jesukristu tukuy katikninkunawan shamuptin mana ni pi Tata Diosninchipi chatashunkichichu.

Pablu yachachikun Tata Diosta kushichishpa kawsananchikunapa.

4 ¹Wawkinikuna, panikuna, *Jesukristu yachachiwashkanku-nata ñukaykunapish yachachiykichi. Kankunapish allita Tata Diosta kushichishpa kawsaykankichi. Chayrayku kankuna Jesukristuwan tantalla kawsaptikichi roygaykichi ashwan ashwanta Tata Diosta kushichishpa kawsanaykicipa.

²Kankuna yachankichi Jesukristu kachamuwaptin imakunatami yachachishkaykichi nishpa. ³Tata Dios munan payllapa munananta rurashpa kawsananchikunapa. Mana munanchu chikan warmiwan chikan ullkuwan uchallikushpa kawsanaykicipa. ⁴Tata Dios munan yachanaykicipa paypa munananta rurashpa warmikichita kuyashpa kawsanaykicipa. ⁵Ama chikan warmita munashpa kawsaychi-chu mana Tata Diosta riksik runakunashina.

⁶Ama munaychichu wawkikicipa kawsananta wakllichiyta warminwan uchallikushpa. Ñami yachachishkayki-china chikan warmiwan uchallikuptiki-chi Tata Dios sinchita kastigashunaykichi. ⁷Tata Dios kayawashkanchisapa paypa munananta rurashpa kawsananchikunapa. Mana munanchu mana allita rurashpa kawsananchikunapa. ⁸Tata Dioska Espiritunta kachamushka yanapawananchikunapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Chayrayku kay yachachishkaynikunata mana munash-paykicchia Tata Diosta washanchaykan-kichi. Mana ñukaykunatachu washanchawaykankichi.

⁹Tata Dios yachachishuptikichi yachankichina sukwana sukwana kuyana-kushpa kawsayta. Chayrayku manana munaninachu killkashpa kashkan

yachachiynikichita.¹⁰ Kankuna tukuy Masedonia partipi Jesukristuta kreyikmasikichiwan kuyanakushpana kawsaykankichi. Roygaykichi, wawkinkuna, paninikuna, ashwanta kuyanakushpa kawsanaykichipa.¹¹ Kushikushpalla kikikichillapa trabajuykichita rurashpa kawsaychi. Yachachishkaynikunashina mana killakushpa makikichiwan trabajashpa kawsaychi.¹² Allita trabajashpa kawsaychi tukuy llaktamiskichi yachanankunapa alli rurak kanaykichita ama nima illapushunaykichipa.

**Pablu yachachikun
Jesukristu kutimunanta.**

¹³ Wawkinikuna, paninikuna, munanisapa yachanaykichipa Jesukristuta kreyishpa wañushpanchikuna rinanchikunata paywan kawsak. Chayta yachashpaykichi Jesukristuta kreyikmasinchikuna wañuptinkuna mana suka manchu llakinkichi Jesukristuta mana kreyik runakunashina.¹⁴ Yachanchisapa Jesukristu wañushkanmanta kawsamushkanta. Payta kreyishpa kawsashpanchikuna yachanchisapa Jesukristu shamuptin Tata Dios wañudu kashkanchikunamanta kawsachimuwananchikunata.

¹⁵ Chaymanta Jesukristu yachachiwaptinkuna ñukaykuna kayta willaykichi: Jesukristu kashkan kutimushpa tukuy payta kreyishpa wañushka runakunata primeru kawsachimunkasapa. Ñukanchikuna kay allpapira kawsaykashpanchikunara chay wañudukunamanta mana ñawpashunchisapachu.¹⁶ Señorninchi Jesukristu kikin sinchita kamachikushpa sielumanta urayamunka. Suk kamachikuk *angel Tata Diospa trompetanta pukushpa suka man sinchita rimanka Jesukristu shamunanta. Chashna Jesukristu

shamuptin payta kreyik wañudu runakuna primeru kawsamunkasapa.¹⁷ Chaypina Jesukristuka tukuy ñukanchikuna kawsaykakkunata chay kawsachimudu runakunawan tantallata alsawashunchisapa. Chaypina puyu ukunpi altupi paywan tinkunakushunchisapa. Chashna pushawaptinchikuna paywan tantalla mana tukuy niyukta kawsashunchisapa.¹⁸ Tukuy kay yachachishkaynikunata sukwani sukwani yachachinakushpa kushichinakushpa kawsaychi.

**Jesukristu shamunan tiempukaman
akuychi Tata Diosta
kasushpa kawsaypachi.**

5 ¹ Wawkinikuna, paninikuna, kankuna yachankichi Tata Dios munanan tiempupi *Jesukristu kashkan shamunanta.² Allita yachankichi mana yuyananchikuna orapi Jesukristu kashkan shamunanta iden tutapi suwa runa shamuksina.³ Suk okupada warmi mana yachanchu ima orami nanay apinka nishpa. Chashnami mana Jesukristuta kreyik runakuna mana yachansapachu ima orami kullunkasapa nishpa. Paykuna kushikushpalla kawsaykanankunata rimaptinkuna Jesukristu raslla shamunka kulluchisapa. Chashna shamuptin mana kastigu-manta kishpinkasapachu.

⁴ Wawkinikuna, paninikuna, kankuna Jesukristuta kreyishpa allita rurashpa luspishina kawsaykankichi. Chashna luspishina kawsaykashpaykichi yachankichi Jesukristu shamunanta. Chayrayku suwa runashina shamuptin mana manchakunkichichu.⁵ Allita rurashpa kawsaykashpanchikuna luspishina kawsaykanchisapa. Manana tutapishinanachu kawsaykanchisapa.⁶ Chayrayku Jesukristuta allita yuyashpa allita kreyishpa kawsaypachi. Ama

kawsaypachichu mana kreyikuk runaku-nashina.

⁷ Jesukristuta mana kreyinayak runakuna mana allita rurashpa tutapishina kawsaykansapa. Iden machadukunashina mana allita yuyakushpa tutapishina kawsansapa.

⁸ Chaymanta ñukanchikuna luspishina kawsashpanchikuna kikinchilla kamachinakushpa kawsananchikuna tiyan. Yuyayninchikunaman suk mana alli yuyaykuna shamuptin Jesukristu-lata allita kasushpa allita kuyashpa kawsaypachi. Jesukristu salvawananchikuna shamunanta yuyaypachi. Chashna Jesukristu shamunanta yuyashpanchikuna suk soldadu umanpi arkanan kaskuta churakudushina kanchisapa.

⁹ Tata Dios akllawarkanchisapa Jesukristu wañushkanrayku salvawananchikunapa. Mana piñakushpa kastigawananchikunapachu akllawarkanchisapa. ¹⁰ Jesukristu ñukanchikunaryku wañurkan kay allpapi kawsashpanchikuna sielman rishpanchikunapish paywan tantalla kawsananchikunapa. ¹¹ Kankuna tukuy chayta yachashpa sukwana sukwana kushichinakushpa animuchinakushpa kawsaykanchiki. Kunamantapacha ashwan ashwanta kushichinakushpa animuchinakushpa kawsaychi.

**Pablu animuchiwanchisapa ashwan
allita Jesukristuta kreyishpa
kawsananchikunapa.**

¹² Wawkinikuna, panikuna, roygaykichi Jesukristuta kuyak kamachishuknikichita yachachishuknikichita kuyanaykichipa. ¹³ Paykunata sukmanta kuyanaykichi tiyan Tata Dirosa rimananta yachachishuptikichi. Sukwan sukwana kuyanakushpa kawsanaykichi tiyan.

¹⁴ Wawkinikuna, panikuna, willaykichi mana trabajanayak wawkinchikunata willanaykichipa allita trabajanan-kunapa. Shaykudu wawkinchikunata animuchiychi. Katishkankunamanta sampayadukunata yanapaychi. Tukuy piwan alli modoyuklla kawsaychi.

¹⁵ Chaymanta llaktamasikichi mana allita rurashuptikichi ama kutipaychi-chu. Paykunata yanapaychilla.

Jesukristuta kreyikmasikichiwan tukuy piwanpish yanapanakushpa kawsaychi.

¹⁶ Kushikushpalla kawsaychi. ¹⁷ Tata Dioswan parlashpalla kawsaychi.

¹⁸ Llakishpaykicipish kushikushpaykipish Tata Diosllata agradesiychi. Tata Dios munan Jesukristuta kreyikkuna llakishpapist kushikushpapish payta agradesinanchikunapa.

¹⁹ Tata Diospa Espiritu ninashina kaptin ama payta sampayachiychichu.

²⁰ Tata Dios yanapaptinkuna ichará paninchikuna wawkinchikuna Tata Dios ruranayananta yachachishunkichi. Ama chay yachachishunaykitchita washanchaychichu. ²¹ Suk yachachikuk runa yachachishuptikichi allita yuyaychi Tata Dirosa rimanantachu manachu yachachishuykankichi nishpa. Tata Dirosa rimanan kaptin chayta kasuychi.

²² Ama nima laya mana alli ruranakuna ruraychichu.

²³ Kushichiwaknnichi Tata Diosta roygani kikin yanapashunaykicipha allita rurashpa kawsanaykichipa. Tata Diosta roygani Jesukristu shamunankaman kuydashunaykicipha ama uchata rurashpa kawsanaykichipa. Chashna kuydashuptikichi payllata tukuy shunku kuyashpa payllata yuyashpa allita rurashpa kawsankichi. ²⁴ Tata Dios akllawashkanchikunaryku allita kuydawashunchisapa. Tukuy willawashkanchikunatami ruranka.

²⁵ Wawkinikuna, panikuna, ñukaykunapipish Tata Diosta roygaychi. ²⁶ Tukuy

chay llaktapi wawkinchikunata paninchiku-nata shutinipi rimachiychi. ²⁷Tata Dios kachamuwaptin willaykichi kay killkash-kaynikunata leyiychi tukuy wawkinchi-kuna paninchikuna uyarinankunapa.

²⁸Señorninchi Jesukristuta roygani kankunata yanapashunaykichipa allita rurashpa kawsanaykichipa.

Ñuka Pablu chayllatami killkashkayki-chi.

2 TESALONISESES

PABLУ ISHKAYNIN KUTI TESALONIKAPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pablу Tesalonikapi kawsak
wawkinkunata paninkunata
rimachinsapa.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna,
paninikuna, ñuka Pablу wawkinchi
Silvanowan wawkinchi Timoteowan kay
kartata Tesalonikapi kawsak
^{*}Jesukristuta kreyikmasinikunata
killkaykaykichi. Kankuna Tatanchi
Dioswan Señorninchi Jesukristuwan
tantalla kawsaykankichi. ²Tata Diosnin-
chita Señorninchi Jesukristuta roygani-
sapa ashwanta yanapashunaykichipa
kushichishunaykichipa.

**Jesukristu shamuptin Tata Dios
tukuy mana alli rurak runakunata
kastigankasapa.**

³Wawkinikuna, paninikuna, kankuna
Jesukristuta sukaman ashwan ashwanta
kreyishpa kawsaykankichi. Ashwan
ashwanta sukwana sukwana kuyana-
kushpa kawsaykankichi. Chayrayku
ñukaykuna kushikushpa Tata Diosta
agradesinisapa. ⁴Chiknishuk runakuna
padesichishuptikichipish Jesukristuta
ashwanta kreyishpa kawsaykankichi.
Chayrayku tukuy llaktakunapi
ñukaykuna Jesukristuta kreyikmasinch-
kunata kushikushpa willanisapa

kankuna mana shaykushpa Jesukristuta
kreyishpa kawsaykanaykichita.

⁵Kankuna padeshishpaykichipish Tata
Diosta allita kreyiptikichi payka
willashunkichi mandunpi yaykunayki-
chipa. Tukuy runakuna chayta kawash-
pankuna yachankasapa Tata Dios
kuskanpi kastigakuk kananta.

⁶Tata Dios uchayuk runakunata
kuskanpi kastigakuk kashpa chay
padesichishuknikichi runakunata
padesichinkasapa. ⁷Suknin diya
Jesukristu alli atipak ^{*}angelninkunawan
manllayba rawraykak nina ukupi
sielumanta shamunka. Chashna
shamushpa tukuy padeshishkanchikuna-
manta kushichiwashunchisapa.

⁸Shamunka Tata Diosta mana riksik
runakunata kastiganankunapa.
Señorninchi Jesukristu salvakuk
kananta mana kreyikuk runakunata
kastigankasapa. ⁹Señorninchi Jesukristu
paykunata mana tukuyniyukta kastigan-
kasapa. Paymanta chikanman
wishchunkasapa ama kawanankunapa
sukaman allimata kamachikuptin
kushichikuptin.

¹⁰Jesukristu shamuptin tukuy payta
kreyik runakuna tantalla kuyashunchi-
sapa. Payta sukaman almirashpa
willashunchisapa sukaman allima

kananta. Kankunapish yachachishkayni-kunata kreyishkaykichirayku Jesukristuta kuyanaykichi tiyan.

¹¹Chayrayku Tata Diosta kankunapa royanisapa kayashushkaykichishina sukaman yanapashunaykichipa allita rurashpa kawsanaykichipa. Tata Dios tukuy laya alli atipak kaptin royanisapa yanapashunaykichipa tukuy alli munanaykicha rurashpa payllata kreyishpa kawsanaykichipa. ¹²Chashna Tata Dios sukaman yanapashuptikichi tukuy runakuna rimankasapa Señorninchí Jesukristu alli kananta. Chaymanta Tata Dioswan Jesukristu kuyashushipaykichi rimankasapa alli rurak kanaychita.

Pablu yachachikun sakra mana alli rurak runa llullachikunanta.

2 ¹Wawkinikuna, panikuna, ñukaykuna ñami yachachishkaykchina *Jesukristu shamuptin rinanchikunata paywan tinkunakuk.

²Chaymanta tiyan llullachishunayak runakuna. Paykuna rimansapa Jesukristu kutimuskantana. Kartata kachashushkankichi rimashpa ñukaykuna kachashkaynikunata. Ñukaykunaka manami chay kartata killkarkaykichihu. Chay runakuna Tata Diospa Espiritu yanapananta rimaptinkunapish ama kreyiyichihu. Ama manchakushpa yuyaychihu Jesukristu kashkan shamushkantana.

³Imatapish willashuptinkuna ama nima layapi chay llulla runakunata kreyiyichihu. Yachanchisapa manara Jesukristu kutimuptinra yaka tukuy runakuna Tata Diosta sukaman chiknishpankuna mana kasunayanankunata. Chaypina suk sakra mana alli rurak llullakuk runa shamunka. Tata Dios rimashka chay sakra mana alli rurak runata mana tukuuniyuk ninaman

kachananpa. ⁴Chay Tata Diosta chiknik runaka *Tata Diospa wasinpi yaykushpa doyñuyanka. Chaypi tiyarishpa tukuy runakunata willankasapa paylla dios kaptin payllata kuyanankunapa.

⁵¿Manachu yuyankichi chay llaktaykichi pi kashpaynikuna tukuy kayta yachachishkaynikunata? ⁶Kankuna yachankichina pimi chay sakra runata michaykananta manara tiempun kaptin amara rikurinanpa.

⁷Kunan tiempu ñami aypa mana alli rurak runakuna pakallalla llullachikupi puriykansapa. Llullachikupi katinankuna tiyan chay sakra runata michaykak llukshinan tiempukaman. ⁸Chaypina mana ni pi michak tiyaptin chay sakra mana alli rurak llullachikuk runaka rikurinka. Chaymanta Jesukristu allima llipyaynin ukupi shamushpa shiminwan pukushpa chay mana alli rurak runataka mana tukuuniyuk ninaman kachanka.

⁹Jesukristu manara shamuptinra *Satanas chay sakra mana alli rurak runata yanapaptin sukaman llullachikushpa manchakuna layata ruranku. ¹⁰Chaypina tukuy laya mana allita rurashpa rawrak ninaman riykak runakunata sukaman llullachinkasapa. Chay runakunaka mana munarkapsapachu Tata Diospa rimananta kuyashpa kasuya. Chayrayku Tata Dios chay rawraykak ninamanta mana salvankasapachu. ¹¹Tata Dios paykunata sakinkasapa tukuy shunku llullata kreyinankunapa. ¹²Chay mana Tata Diospa rimananta kreyinayak runakuna sukaman kushikunsapa mana allita rurashpankuna. Chayrayku Tata Dioska kastigankasapa.

**Tata Dios sukaman
kuyawashpanchikuna
animuchiwanchisapa allita
rurashpa kawsananchikunapa.**

¹³Munanayni wawkinikuna, panikuna, ñukaykuna kushikushpa Tata

Diosta agradesinisapa kankuna paypa rimananta kreyiptikichi. Tata Diospa Espiritun yanapashuptikichi allita rurashpa kawsaykankichi. Tata Dios kuyashushpaykichi kallarinan tiempumantapacha akllashushkankichi salvadu kanaykichipa.¹⁴ Ñukaykuna Tata Dios salvawananchikunata yachachikuptini-kuna payka kayashushkankichi allita kreyishpa kawsanaykichipa. Kayashush-kankichi sielman rinaykichipa Señorninchi Jesukristuwantantalla sukaman kushikushpa kawsanaykichipa.

¹⁵Wawkinikuna, paninikuna, yachachishkaynikunata killkashkaynikunata allita kreyishpa mana kunkashpa kawsaychi.

¹⁶Kikin Señorninchi Jesukristu Tata Diósniñchiwan mana tukuyniyukta kuyawashpanchikuna sukaman kushichiwashunchisapa. Willawashkanchisapa sielman rinanchikunata paywan tantalla kawsak.¹⁷ Chayrayku Tata Diosta roygani kankunata animuchishunaykichipa yanapashunaykichipa allita rurashpa allita rimashpa kawsanaykichipa.

Pablu wawkinkunata paninkunata royan paypa oranankunapa.

3 ¹Wawkinikuna, panikuna, Señorninchi *Jesukristupa yachachikunanta kushikushpa allita chaskishkankichi. Chayrayku roygaykichi ñukaykunapa Tata Diosta royanaykichipa tukuy partikunaman riptinkuna allita yachachikunaynikunapa. Chashna allita yachachikuptinikuna aypa runakuna kankunashina Jesukristu yachachikushkanta allita chaskinkasapa.² Manara tukuy runakuna Jesukristuta kreyinsparachu. Chayrayku Tata Diosta roygaychi sakra mana alli rurak runakunamanta amachawanankunapa.

³ Jesukristu alli rurak kashpa kankunata sukaman allita yanapashun-

kichi allita rurashpa kawsanaykichipa. Amachashunkichi ama supay wakllichishunaykichipa.⁴ Jesukristu sukaman yanapawaptinkuna ñukaykuna yachanisapa kankuna yachachishkaynikunata allita kreyishpa kawsaykanaykichita. Yachanisapa allita kasushpa katinaykichta.

⁵ Tata Diosta roygani yanapashunaykichipa suktasukta allita kuyanaykichipa. Roygani padesishpaykichi

ishpa Jesukristushina mana sampayashpa allita rurashpalla kawsanaykichipa.

Pablu yachachiwanchisapa allita trabajananchikunapa.

⁶ Wawkinikuna, paninikuna, Jesukristu ñukaykunata yachachiwaptinkuna willaykichi tukuy mana trabajanayak wawkinchikunamanta ashunaykichipa. Sukkuna yachachishkaynikunata mana kasunayaptinkuna paykunamanta ashuychi.⁷ Yachankichi ñukaykuna kankunawan kashpaynikuna mana killakushpa sukaman trabajashpa kawsashkaynikunata. Chashnashina kankunapish mana killakushpa trabajashpa kawsaychi.⁸ Kankunawan kashpaynikuna tukuy mikushkaynikunapa pagarashkaykichi. Diyapi tutapi sukaman trabajashkanisapa ama amichinaynikunapa mikunaynikunata mañashpa.⁹ Alli kamman karkan kankunata mikunaynikunata mañanaynikunapa. Mana nimata mañashpaynikuna trabajarkanisapa ñukaykunata kawawashpaykichi yachanaykichipa allita trabajayta.¹⁰ Kankunawan kashpaynikuna kayta yachachishkaykichi: Suk wawkinchi mana trabajana-yashpa ama mikuchunchu.

¹¹ Yachashkanisapa suk kankunashi mana trabajanayankichichu. Wasin wasin chapakuypishi puriykankichi.

¹² Jesukristu yachachiwaptinkuna chay

mana trabajanayak wawkinchikunata willanisapa: Kushikushpalla mikunankuna-napa trabajachunsapa.

¹³Wawkinikuna, paninikuna, ama shaykuychichu allita rurashpa kawsayta.

¹⁴Suk wawkinchi suk paninchi kay yachachishkaynikunata mana allita kasushpa kawsaptin ama paywan tantanakuychichu. Payta mana kasuptikichi mana alli rurashkankunamanta pinkakunka. ¹⁵Chay mana kasukunayak wawkinchita paninchita ama chikniy-chichu. Wawkinchi paninchi kaptinkuna kuyashpalla yachachiychi kashkan allita rurashpa kawsanankunapa.

Pablu kartanta tukuchashpa wawkinkunata rimachinsapa.

¹⁶Kushichikuk Señorninchi Jesukristuta roygani tukuy tiempu kankunatapish kushichishunaykicipa. Payta roygani kankunawan tantalla kawsanarpa.

¹⁷Ñuka Pablu kay kartata tukuchashpa kikini makiniwan killkashpa rimachiykichi.

Tukuy kartaynikunata tukuchashpayni shutinita killkani yachanaykicipa ñuka kikini killkashkaynita. ¹⁸Munani Señorninchi Jesukristu tukuy kankunata sukaman yanapashunaykicipa.

Chayllata ñuka Pablu killkashkaykichi.

1 TIMOTEO

PABLУ TIMOTEOTA KILLKARKAN

Pablу Timoteota rimachin.

1 ¹Munanayni wawkini Timoteo,
salvawakninchи Tata Dios munaptin

*Jesukristu kachamuwashka paypa
rimananta yachachikunaynipa. Pay
kutimunanta shuyaykanchisapa.
²Jesukristuta allita kreyishkaykirayku
willayki wambrayni kanaykita. Kay
kartata killkashpa munani Tata Diosninchи
Señorninchи Jesukristuwan yanapa-
shunaykipa kuyashunaykipa kushichi-
shunaykipa.

Pablу Timoteota yachachin
paypa alli yachachikunanta
ama sakinanpa.

³Masedonia partiman rishpayni willash-
kayki Efeso llaktapi kiparinaykipa.
Willashkayki chaypi kawsak mana alli
yachachikuk runakunata yachachinay-
kipa ama chikan layata yachachikunan-
kunapa. ⁴Chay runakunata yachachiyapa
ama kasunankunapa ñawpa awilunku-
napa kuentunkunata mana tukuk
parlunkunata. Chay kuentunkunata
sukaman kasushpankuna ayninakushpa
kawsansapa. Chay parlunkuna mana
nimapi yanapansapachu Tata Diospa
munananta kasushpa rurayta.

⁵Chayta willashkayki yachachikunay-
kipa tukuy shunku Jesukristuta

kreyishpa kawsanankunapa. Yachachiy-
sapa allita rurashpa kawsanankunapa
yuyayninkuna mana nimapi chatanan-
kunapa mana nima estorbo tiyapanun-
kunapa. Chaypina atipankasapa sukwana-
suka kuyanakushpa kawsayta.

⁶Suk wawkinchikuna Tata Diospa alli
yachachikushkanta mana kreyinayash-
pankuna ayninakushpalla kawsansapa.

⁷Chay runakunata Tata Diospa kamachiku-
nankunata mana allita entiendishpapish
yachachikunayansapa. Nima kikinku-
napa yachachikunankunata entiendinsa-
pachu. ⁸Yachanchi Tata Diospa kamachi-
kunankuna alli kananta munanantashina
yachachikuptinchikuna. ⁹Yachanchi Tata
Dios kamachikunankunata mana

kushkankunata alli rurak runakunapa.
Mana kasukukkunapa sakra likidu mana
alli rurakkunapa kurkansapa. Uchallik-
kukkunapa Tata Diosta mana kuyakku-
napa, mamanta tatanta wañuchikku-
napa, runamasinkunata wañuchikku-
napa kurkansapa. ¹⁰Tata Dios kamachi-
kunankunata chikan warmiwan kawsak
runakunapa kurkansapa. Warmiwan-
shina ullkupuralla tantanakuk runaku-
napa, runamasinta rantikuk runakunapa
kurkansapa. Llullakushpa jurak runaku-
napa, llullachikuk runakunapa, alli
yachachikukkunata mana kasunayak
runakunapa kurkansapa.

¹¹Yanapawakninchí Tata Dios ñukata kachamuwashka alli rimananta yachachikunaynipa. Chay alli rimananka willawanchisapa Jesukristu allimata salvawananchikunata.

**Pablu kushikun Tata Dios
sukaman kuyaptin.**

¹²Señorninchí Jesukristu riksiwarkan alli yachachikuk kanaynita. Chayrayku sukaman atipachiwashpa kachamuwashka rimananta yachachikuk. Chashna kachamuwaptin sukaman agradesini. ¹³Ñawpa tiempu Jesukristuta sukaman chiknishpa rabyachiptinipish Tata Dios llakichiwashpa kuyawarkan. Manara Jesukristuta kreyik kashpaynira payta kreyik runakunata sukaman sufrichirkani. Chashna sufrichishpayni mana yacharkanichu mana allita ruraykanaynita. ¹⁴Mana allita ruraptinipish Señorninchí Jesukristu sukaman llakichiwashpa sukaman yanapawashka payta kreyishpa kuyashpa paywan tantalla kawsanaynipa.

¹⁵Mash uyariway suk alli rimanata yachachiptini: Tukuy runakuna kreyinankuna tiyan kay allpaman Jesukristu shamushkanta uchankunamanta salvanankunapa. Ñawpa ñuka Jesukristuta kreyik runakunata sufrichishpa kawsak kani. Chayrayku yuyanakuni tukuy runakunamanta ashwan uchasapa kanaynita. ¹⁶Chashna uchasapa kaykaptinipish Tata Dios sukaman llakichiwashpa salvawashka tukuy runakuna yachanankunapa Jesukristu llakichiwananchikunata. Chayta yachashpankuna paykunapish ñukashina Jesukristuta kreyinkasapa sielman rinankunapa paywan mana tukuyniyukta kawsak. ¹⁷Chayrayku mana tukuyniyuk kamachiwakninchí Tata Diosta sukaman kuyapachi. Mana

kawashpanchikunapish akuychi mana tukuyniyukta mana wañuk Tata Diosninchita alabaypachi. Chashna kachun.

¹⁸Wambrayni Timoteo, ñawpaka wawkinchikuna Tata Diospa munananta rimashpa willashushkasapa Tata Diospa rimananta yachachikunaykipa. Ñukapish willayki chay alli rimananta yuyashpa animukunaykipa suk alli makanakuk soldadushina allita yachachikunaykipa. ¹⁹Jesukristuta allita kreyishpa kawsay. Suk runakuna mana allikunata rurashpa kawsashpa mana Tata Diosta kreyishpanachu kawsaykan-sapa. ²⁰Himeneowan Alejandro katiyakashkankunamanta manana katinsapanachu. Chayrayku ñuka rimashkani chay ishkay wawkinchikuna supaypa mandunpi kawsanankunapa. Chaypina yachakunkasapa amana Tata Diosta rabyachinankunapa mana allikunata rimashpankuna.

**Pablu yachachiwanchisapa Tata
Dioswan parlananchikunapa.**

2 ¹Mash allita uyariway. Tata Diosta kreyik runakunata yachachiysapa Tata Diosta royanankunapa tukuy runakuna payta kreyishpa kawsanankunapa. Yachachiysapa Tata Diosta agradesinankunapa sukaman yanapaptinkuna. ²Yachachiysapa tukuy llaktapi awtoridarninkunapa tukuy kamachikunkunapa royanankunapa. Paykuna alli kamachikuk kaptinkuna ñukanchikuna kushikushpa Tata Diosta allita kreyishpa tukuy layapi allita rurashpa kawsashunchisapa. ³Chashna paykunapa roygashpanchikuna allita ruranchisapa. Chaymanta salvawakninchí Tata Diosta sukaman kushichinchisapa. ⁴Tata Dios sukaman munan tukuy runakunata salvayta. Munan tukuy runakuna rimananta yachanankunapa.

⁵Tata Dioska suklallami. Ñukanchikuna uchanchikunaryku paymanta ashudu karkanchisapa. Chaymanta suk runalla atipan Tata Diosman pushaway-ninchikunata paywan tantalla kawsananchikunapa. Chay pushawakinchikuna runaka *Jesukristumi.

⁶Jesukristuka wañushpa rantiwarkan-chisapa wañuymanta salvawananchikunapa. Tata Dios munashkan tiempu yachachiwashkanchisapa Jesukristu wañushpa rantiwananchikunata.

⁷Tata Dios ñukata akllawashpa kachamuwashka paypa rimananta mana *judiyu runakunata yachachinaynipasapa payta kreyishpa kawsanankunapa. Mana llullakunichu. Deverastami Tata Dios kachamuwashka mana judiyu runakunata yachachinaynipasapa.

⁸Chashna kaptin munani tukuy llaktakunapi tukuy wawkinchikuna Tata Dioswan parlanankunapa. Munani tantanakushpa mana piñanakushpa mana ayninakushpa makinkunata atarichishpa Tata Dioswan parlanankunapa.

⁹Chaymanta paninchikunata yachachini allimallata llachapakunkunapa. Mana munanichu paninchikuna pinkakuna laya sukaman taksha llachapakunkunata churakunkunapa. Mana munanichu aypa chaniyuk llachapakunkunata rantishpa churakunkunapa. Paninchikunata yachachini allimallata chukchankunata allichankunapa. Mana munanichu aypa chaniyuk kuriwan *perlaswan sükaman sumachinankunapa. ¹⁰Tata Diosta kuyashpa kushichik paninchikuna allita rurashpa kawsanankuna tiyan.

¹¹Paninchikunata yachachinisapa alli yachachikuk runa yachachikuykaptin mana nima parlashpa uyarinankunapa. ¹²Mana munanichu paninchikuna kusankunata yachachinankunapa nima

kamachinankunapa. Yachachinisapa Tata Diospa rimananta yachachikuykaptinkuna upallalla uyarinankunapa.

¹³Tata Dios Adanta rurashkanwasha Evata rurarkan. ¹⁴Chaymanta Evata supay llullachirkan. Mana Adantachu llullachirkan. Chaypina supay llullachiptin Evaka Tata Dios willashkanta manana kasunayashpa uchallikurkan. ¹⁵Chashna kaptinpish warmikuna wawayashpa wawankunata wiwashpa allita rurashpa Jesukristuta tukuy shunku kreyishpa kawsashpankuna Tata Diosta kushichinkasapa.

*Pablu yachachikun imashnami
ansianukuna kawsankasapa nishpa.*

3 ¹Kunanka suk allima rimanata willayki: *Ansianukuna kreyikumasinkunata allita kuydashpa yachachishpa kawsanankuna tiyan. Chayrayku suk wawkinchi ansianu kanayashpaka alli trabajuta yuyan ruraya. ²Suk wawkinchi ansianu kanayashpa allillata rurashpa kawsanan tiyan ama ni pi rimananpa mana allita rurashpa kawsaykananta. Warminllawan kawsanan tiyan. Allita yuyashpa Tata Diospa munanallata rurashpa kawsanan tiyan. Wasinpi maykan chayaptin kushikushpa chaskinan tiyan. Yachachikuya allita yachanan tiyan. ³Chay wawkinchi ansianu kanayashpa mana machashpa mana makanakushpa mana piñanakushpa kawsanka. Mana kullkita sukaman munashpallachu kawsanka. Llaktamasinkunawan yanapanakushpa kuyanakushpa kawsanan tiyan. ⁴Tukuy wasinpi kawsakkunata allita kamachiyta yachanan tiyan. Wambrankunata allita yachachinan tiyan alli kasukuk ama aynidorkuna kanankunapa. ⁵Chay wawkinchi wasinpi mana allita kamachikuya yachashpaka *Tata

Diospa wasinpipish mana allita kamachikuyta yachankachu.

⁶Suk wawkinchi mana unaytara Tata Diosta katiyaptinra mana allichu ansianu kananpa. Chayrak katiykak runa ichara kreyinakunman tukuy layata yachananta. Chashna kreyinakup-
tin Tata Dios supaytashina kastiganka.
⁷Ansianuka allita rurashpa kawsanan tiyan tukuy mana *Jesukristuta kreyik runakuna rimanankunapa allita rurashpa kawsananta. Ansianu mana allita ruraptin ichara runakuna washanchanmansapa. Chaypina supay llullachinman ashwan mana allita rurananpa.

**Pablu yachachiwanchisapa alli
rurak runakunata
akllananchikunapa diyakonokuna
kanankunapa.**

⁸Chashnashina *diyakonokuna allita rurashpa mana llullakushpa kawsanankuna tiyan. Mana llullachikushpa mana machashpa mana sukaman kullkita munashpa kawsanankuna tiyan.
⁹Diyakonokuna Tata Diospa yachachikunanta tukuy shunku kreyishpa allita yachachikunankuna tiyan. Allita rurashpa kawsanankuna tiyan ama kikinkunapa yuyayinkuna chatanankunapa.
¹⁰Kan diyakonokunata akllashpayki kawanayki tiyan allitachu manachu rurashpa kawsaykansapa nishpa. Allita rurashpa kawsaykaptinkunaka almitinki diyakonokuna kanankunapa.

¹¹Chashnashina paninchikunapish allita rurashpa kawsanankuna tiyan. Mana llullakushpa mana sukta sukta yuyashpa kawsanankuna tiyan tukuy runakuna rimanankunapa alli rurak warmikuna kanankunata.

¹²Diyakonokuna warminllawan kawsanankuna tiyan. Wambrankunata

wasinpi kawsakkunata allita kamachiya yachanankuna tiyan.

¹³Diyakonokuna allita rurashpa kawsap-
tinkunaka tukuy llaktamasinkuna rimankasapa alli rurak runakuna kanankunata. Chaypina chay diyakono-
kuna mana pinkakushpa ashwan allita Jesukristuta katishpa kawsankasapa.

**Pablu Timoteota allima
rimanata yachachin.**

¹⁴Ñuka mana unayashpa rinayani kawakniki. ¹⁵Manara riya atipashpaynira kay kartata killkayki yachanaykipa Tata Diospa wambrankuna sukwani sukwani kuyanakushpa kawsanankunapa. Kawsak Tata Diospa wambrankuna kashpanchi-
kuna paypa wasinshina kanchisapa. Paypa rimananta kuskata allita yachachikushpan-
chikuna wasin orkonninshina kanchisapa.
¹⁶Allita yachanchi Tata Diospa rimana-
tukuy runakunapa rimanankunamanta
ashwan allima kananta:

Jesukristu sielumanta shamurkan
runa kananpa.

Tata Diospa Espiritun willarkan alli
rurak kashkanta.

*Angelkuna Jesukristu nasishkanta
wañushkanmanta kawsamush-
kanta kawarkansapa.

Disipulunkuna tukuy llaktakunapi
yachachikurkansapa Jesukristu
salvakuk kananta.

Chaypina tukuy partipi aypa
runakuna payta kreyishpa
kawsarkansapa.

Chaymanta Tata Dios Jesukristuta
sielipi chaskirkan.

**Sukkuna Jesukristuta
kreyikmasinkunamanta
ashunkasapa.**

4 ¹Tata Diospa Espiritun allita
willawanchisapa *Jesukristu
kashkan shamunan tiempu suk

runakuna payta kreyishkankunamanta manana kreyinankunata. Llullachikuk supaykunapa yachachikunanta kreyishpa kawsankasapa. ²Llullachikuk runakunata kasunkasapa. Chay llullachikuk runakuna sukaman mana allita ruraykashpankunapish rimansapa alli rurak kanankunata. Manana yuyansapanachu uchallikuykanankunata. ³Chay llullachikuk runakuna yachachikunasa mana allichu kasaranaykichipa nishpa. Llullachikushpa yachachikunsapa kay mikunata chay mikunata mikushpanchikuna uchallikuykananchikunata. Tata Dios tukuy layata rurarkan mikunanchikunapa. Chayrayku Jesukristuta kreyishpanchikuna paypa rimananta entiendishpanchikuna payta agradesishpa tukuy layata mikushunchisapa.

⁴Tata Dios tukuy layata allita rurarkan. Chayrayku ūukanchikuna Tata Diosta agradesishpanchikuna tukuy layata mikunchisapa. Mana rimanchisapachu kay mikuna chay mikuna mana allichu nishpa. Chashna Tata Diosta agradesishpa ima laya mikunatapish mikushpanchikuna mana uchallikunchisapachu. ⁵Tata Diospa rimananta kreyishpanchikuna payta agradesiptinchikuna ima laya mikuna kaptinpish alli mikunanchikunapa.

Pablu Timoteota yachachin allita yachachikunarpa.

⁶Kanka Jesukristu salvakuk kananta allita kreyinki. Yachachikunaynikunata allita kreyishpa kawsaykanki. Tukuy chayta wawkinchikunata paninchikunata yachachishpaykika Jesukristuta alli sirvikmi kanki.

⁷Runakunapa mana valek kuentunkunata ama kasuychu. Tata Diosllata kuyashpa kawsay. ⁸Allimi kuerpunchikunata kuydananchikunapa. Chaymanta

kuerpunchita kuydananchikunamanta ashwan alli Tata Diosta allita kuyashpa kawsananchikunapa. Tata Diosta allita kuyashpa kawsashpanchikuna kay allpapi allimata kawsanchisapa. Chaymanta sielman rishunchisapa paywan kawsak.

⁹Kay yachachikunayni allima kaptin tukuy runakuna kreyinankuna tiyan.

¹⁰Chayrayku sukaman sinchita trabajashpa sufrishpa Tata Diospa rimananta yachachikunchisapa. Tukuy shunku yachanchisapa Tata Dios salvawananchikunata. Jesukristu wañurkan tukuy runakunata salvangan-kunapa. ūukanchikuna payta kreyishpa kawsaptinchikuna salvawanchisapa.

¹¹Tukuy kay yachachikunaynita kanpish allita kamachikushpa yachachikuy. ¹²Allita rurashpa allita rimashpa kawsanayki tiyan. Jesukristuta allita kreyishpa tukuy runakunata kuyashpa kawsay. Chashna allita kawsaptiki tukuy runakuna kawashushpayki yachankasapa paykunapish allita rurayta. Waynalla kashpaykipish allita rurashpa kawsanayki tiyan ama ni pi washanchashunaykipa.

¹³Manara kanpi chayaptinira Jesukristuta kreyikmasikikunawan tantanakushpayki paypa rimananta leyishpayki yachachishpa animuchiy-sapa.

¹⁴Allita yuyay suk kuti *ansianukuna Tata Dios yanapaptinkuna kanpa umaykipi makinkunata churashkankunata. Tata Diosta roygarkansapa yanapashunaykipa paypa rimananta yachachikunaykipa. Chashna Tata Diosta roygaptinkuna payka sukaman yanapashuykanki. ¹⁵Chayta allita yuyay tukuy wawkinchikuna paninchikuna kawanankunapa ashwan allita yachachikuykanaykita. ¹⁶Allita kuydanakuy allita rurashpa kawsanaykipa allita Tata

Diospa rimananta yachachikunaykipa. Chashna allita Jesukristuta kreyishpa kawsaptiki ñami salvaduna kanki. Chaypina chay uyarishuk runakunata yanapankisapa paykunapish Tata Diosta kreyishpa salvadu kanankunapa.

**Pablu yachachikun
imashnami viyudakunata
yanapashunchisapa nishpa.**

5 ¹Ichara suk vieju wawkinchi mana allita ruranman. Kan chay vieju wawkinchita kuyashpa mana piñakushpa tataykitashina allillapi yachachiy. Chaymanta wayna wawkinchikunatapish kuyashpa wawkitashina allillapi yachachiy.

²Vieja paninchita kuyashpa mamaykitashina allillapi yachachiy. Shipash paninchikunatapish kuyashpa iden panikitashina allillapi yachachiy.

³Viyuda paninchikunata yanapay mana ni pi yanapak tiyaptin. ⁴Suk viyuda paninchikunapa wawankuna ñetunkuna tiyaptin paykunata yachachiysapa mamanta kuyashpa yanapanankunapa. Paykunata wiwashkankunaryku mamanta tatanta kuyashpa yanapashpa Tata Diosta kushichinsapa. ⁵Wakcha viyuda mana ni pi familyan yanapananpa tiyaptin diyapi tutapi orashpa yachan Tata Dios yanapananpa. Chay laya viyudata yanapanaykichi tiyan. ⁶Chaymanta kikinpa munananta rurashpa kawsak viyuda kawsananta wakllichin.

^{7*}Jesukristuta kreyikkunata allita yachachiysapa viyuda paninchikunata yanapanankunapa ama ni pi paykunata washanchanankunapa. ⁸Jesukristuta kreyik runakuna mamankunata ayllunkunata yanapanankuna tiyan. Mana yanapashpankunaka Jesukristuta mana kreyik runakunamanta ashwan mana allita ruraykansapa.

⁹Kunanka yachachiyki ima laya viyudakunatami yanapashunchisapa nishpa. Sokta chunka ashwan watayukta kusanllawan kawashka viyudakunata yanapanaykichi tiyan.

¹⁰Chay viyudata riksinchikuna tiyan allita rurashpa kawsashkanta allita wawankunata wiwashkanta. Chay viyudata riksinchikuna tiyan wasinpi maykan pasyaptin allita kushikushpa chaskishkanta, Jesukristuta kreyikmasinkunata kushikushpa yanapashkanta, sufrik runakunata yanapashkanta. Tukuy laya alli rurashkankunata kawashpanchikuna yanapananchikuna tiyan.

¹¹Chaymanta paninchikuna viyuda shipashllara kaptinkuna ama paykunata akillaychu yanapanaykicipa. Paykunaka shipashllara kashpankunara ichara kikinkunapa munanankunallata ruranayashpa Jesukristumanta ashushpa kawsanayanmansapa. ¹²Paykuna Jesukristullata sirviya almitishkankunawasha mana sirvinayaptinkuna Tata Dios kastigankasapa. ¹³Chay laya shipashllara viyuda killa likidu tukushpa wasin wasin purinsapa. Tukuy layata yachanayashpa sukta sukta yuyaypi purinsapa. Mana alli rimanata rimashpa kawsansapa.

¹⁴Chayrayku munani chay shipashllara viyuda paninchikuna kashkan kasaranankunapa. Munani wawayashpankuna chay wawankunata allita wiwanankunapa. Chashna allita rurashpa kawsaptinkuna mana ni pi yuyankasapachu. ¹⁵Suk paninchi viyudakuna manana Jesukristuta kreyinayashpana supayta kreyishpa kawsaykansapa.

¹⁶Suk paninchikunapa familyan viyuda tiyaptinka familyanlla mana nimata michashpa yanapanankuna tiyan. Paykuna allita yanapaptinkuna

Jesukristuta kreyikmasinkuna manana yanapankasapanachu. Chaypina mana ni pi yanapak tiyaptin viyudakunata atipankasapa yanapayta.

**Ansianunchikunata
yanapananchikuna tiyan.**

¹⁷Alli yachachikuk *ansianuykichi allita kamachishuptikichi sukaman kuyanaykichi tiyan. Tata Diospa rimananta allita yachachishuptikichi ashwan allita kuyashpa yanapanaykichi tiyan. ¹⁸Chayrayku Tata Dios rimananpi willawanchisapa: "Toroykichita trabajachishpaykichi mana bosalchashpa mikunanta yakunta kunaykichi tiyan." Chaymanta willawanchisapa: "Suk runata trabajachishpaykichi chay trabajashkanpa pagaranaykichi tiyan."

¹⁹Suk runa maykan yachachikuk ansianuta kanpi chatakuptin ama kreyiychu. Ichará llullakushpa chatakuykan. Ishkay kimsa runakuna idenllata willashuptinkunara chaypira kreyinayki tiyan. ²⁰Ansianukuna mana allita rurashpa kawsaykaptinkuna tukuy Tata Diosta kreyikkunapa ñawpakninpí willanki amana mana allita rurashpa kawsanankunapa. Chashna chay ansianukunata willaptiki tukuy Jesukristuta kreyikmasikikuna manchakunkasapa mana allikunata ruraya.

²¹Kawawakninchí Tata Diospa ñawpakninpí Jesukristupa ñawpakninpí Tata Diospa aklladu *angelkunapa ñawpakninkunapi allita willayki: Tukuy kay yachachikushkaynita tukuy runakanata pipish kaptin idenllata yachachiy-sapa. ²²Suk wawkikita ansianu kananpa munashpayki allita yuyay allitachu manachu rurashpa kawsaykan nishpa. Mana allita rurashpa kawsaptinka ama akllaychu ansianu kananpa. Mana allita kawsaptinka tukuy llaktamasikikuna yuyashunkimansapa mana alli rurakma-

sin kanaykita. Ama yuyashunankunapa allita rurashpalla kawsay.

²³Shunku nanaywan unkudulla kawsashpaykika ama yakullata upyaychu. Suk tipi vinutapish upyay nanayniki alliyananpa.

²⁴Suk wawkinchikuna mana allita ruraptinkuna manara Tata Dios kastigaptinkunara kunanlla tukuy runakuna uchankunata yachansapa. Chaymanta suk wawkinchikuna pakalla-lla mana allita rurashpa kawsaptinkuna suk tiempu washanra yachanchisapa. ²⁵Chashnashina suk wawkinchikuna allita rurashpa kawsaykaptinkuna kunanlla yachanchisapa. Suk wawkinchikuna alli ruranata ruraptinkuna manara yachanchisaparachu. Chashna pakallalla alli ruranata ruraptinkunapish suknin diya yachananchikuna tiyan.

**Pablu rantidu runakunata
yachachin patronpa allita
trabajankunapa.**

6 ¹Wawkinchikuna rantidu kashpan-
kuna patronninkunata allita
kuyashpa kasushpa trabajanankuna
tiyan. Mana allita trabajaptinkuna
ichara patronninka rimanman Tata Dios
mana alli kananta. Rimanman kay
yachachikunanchi mana alli kananta.

²Chaymanta wawkinchikunapa
patronnin *Jesukristuta kreyikmasin-
kuna kaptinkuna paykunata ashwan
allita uyarinankuna tiyan. Chay
patronninkuna alli kuyadu wawkinkuna
kaptinkuna mana piñakushpa nima
aynishpa ashwan allita kasunankuna
tiyan. Tukuy kayta allita yachachiy-sapa.

**Pablu yachachiwanchisapa ama
sukaman kullkita
munananchikunapa.**

³Wakin runakuna chikan layata
yachachikunsapa. Señorninchi

Jesukristupa alli yachachikunanta mana munansapachu uyarinanchikunapa. Mana munansapachu yachachikunanchikunapa allita rurashpa kawsananchikunapa.

⁴Chay mana alli yachachikuk runakuna kikinkunapura kreyinakunsapa. Tata Diospa rimananta mana entiendishpa kikinkunalla llullachinakushpa rimanankunarykulla ayninakunsapa. Chashna ayninakushpankuna mana munansapachu llaktamasinkunapa ima tiyapunkunapa. Chikninakushpa yuyanakushpa mana ni pita kreyinayashpankuna kawsansapa. ⁵Mana kuskata yuyaykushpa sukaman sukwan sukwan ayninakunsapa. Tata Diospa rimananta mana entiendinsapachu. Yachachikunapa kullkillata chaskinankunapa. Chay laya runakunamanta ashuy.

⁶Deverasmi Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna ima tiyawkninchillawan kushikushpa kawsanchisapa. Chay kullkitu munak runakunamanta ashwan kushikupuru kawsanchisapa. ⁷Nasishpanchikuna mana nimata apamushkanchisapachu. Chaymanta wañushpanchikuna mana nimata apashunchisapachu. ⁸Chayrayku mikunanchikuna llachapanchikuna tiyawaptinchikuna kushikushpalla kawsaypachi.

⁹Wakin runakuna kullkiyatay munashpa kunanlla tukuy laya mana allita yuyaykushpa kawsansapa. Sukaman kullkitu munashpankuna mana alli munanankunata rurashpa kawsansapa. Chayrayku ashwan ashwanta wakllichinakuptinkuna Tata Dios kastigankasapa. ¹⁰Chay runakuna kullkiyatay munashpankuna tukuy laya mana allikunata rurashpa kawsansapa. Paykunaka Jesukristuta manana kreyinayansapanachu. Sukaman llakishpa sufrishpa kawsansapa.

Pablu Timoteota yachachin allita rurashpa kawsanampa.

¹¹Wawkini Timoteo, Tata Diosta sirvik kashpayki ama chay runakunashina sukaman kullkiyatay munashpa kawsaychu. Allillata rurashpa Tata Diosta kuyashpa Jesukristuta kreyishpa kawsay. Llaktamasikunawan kuyanakushpalla mana piñanakushpa alli modoyuk kawsanayki tiyan. ¹²Suk alli soldadushina sufrishpaykipish Jesukristullata allita kreyishpa kawsay. Tata Dios akllashushka sielman rinaykipa paywan tantalla kawsak. Aypa runakunata willashkanki Jesukristuta kreyinaykita.

¹³Tata Dios tukuy kay allpapi kawsakunata kawsachiwaykanchisapa. Jesukristu *romano kamachikuk Pilatopa ñawpkninpí rimarkan sinchi kamachikuk kananta. Kawsachiwakninchí Tata Diospa ñawpkninpí alli rimak Jesukristupa ñawpkninpí sukaman kamachiyki: ¹⁴Señorninchí Jesukristu kashkan shamenakaman tukuy yachachishkaynikunata allita kasushpa allita rurashpa kawsay ama ni pi rimanarpa mana alli rurak kanaykita. ¹⁵Tata Dios churashkan diya Jesukristu kashkan shamunka. Payllami yachaysapa kamachikuk. Paymi tukuy kamachikukkunamanta ashwan sinchi kamachikuk. Tukuy awtoridarkunamanta ashwan sinchi awtoridar.

¹⁶Tata Diosllami mana tukuyniyukta kawsan. Payka alli lus ukupimi kawsan. Lus ukunpi kawsaptin mana ni pi atipanchu ladunchayta. Mana ni pi payta kawashkachu nima atipanchu kawayta. Akuychi sinchi kamachikuk Tata Diosninchita mana tukuyniyukta kuyaypachi.

¹⁷Chay aypa kullkiyuk runakunata yachachiysapa ama kikinkunalla kreyinakunankunapa. Yachachiysapa

ama chay raslla tukuk kullkinllapi yuyaykushpa kawsanankunapa. Yachachiysapa Tata Diosllata yuyashpa kreyishpa kawsanankunapa. Payka rikchak laya ashwan aypa allikunata kuwanchisapa kushichiwananchiku-napa.¹⁸ Chay aypa kullkiyukkunata yachachiysapa allita rurashpa kawsanankunapa. Yachachiysapa mana nimayukkunata kushikushpa mana michashpa kullkita kushpa yanapanan-kunapa.¹⁹ Chashna mana nimayukku-nata yanapaptinkuna Tata Dios yanapankasapa suknin tiempu tukuy laya tiyapunankunapa. Chaymanta

sielman pushankasapa mana tukuyni-yukta kawsanankunapa.

²⁰ Wambrayni Timoteo, Tata Dios yachachikunaykipa willashuptin allita yachachikushpalla kawsay. Ama runakunapa mana valek parlanankunata ayninakunankunata kasuychu. Chay runakuna yuyansapa yachaysapa kanankunata.²¹ Sukkuna chashna yachaysapa yuyanakushpankuna Jesukristuta kreyishkankunamanta manana kreyinsapanachu.

Tata Diosta roygani tukuy kankunata yanapashunaykichipa. Nuka Pablu kay kartata killkashkayki.

2 TIMOTEO

PABLУ ISHKAYNIN KUTI TIMOTEOTA KILLKARKAN

Pablу Timoteota rimachin.

1 ¹Mumanayni wambrayni Timoteo,
Tata Dios rimarkan *Jesukristuta
kreyik runakuna sielmanu rinankunapa
paywan kawsak. Chaymanta Tata Dios
munaptin Señorninchi Jesukristu ñuka
Pabluta kachamuwashka chay
rimananta yachachikunaynipa. ²Kay
kartata killkayki munashpa Tata
Dioswan Jesukristu kuyashushpayki
kushichishunana yanapashunana.

**Pablу Timoteota willan mana
pinkakushpa yachachikunana.**

³Ñukapa awiluynikuna allita Tata
Diosta sirvishpa kawsarkansapa.
Ñukapish chay awiluynikunashina Tata
Diosta allita sirvishpa allita rurashpa
kawsaykani. Diyapi tutapi Tata Diosta
agradesishpa sukaman roygani kanta
yanapashunaykipa.

⁴Sukaman yuyani kanta sakiptini
llakishpa wakashpa kiparimushkaykita.
Chayta yuyashpa sukaman munani
kashkan kawaynikita kushikunaynipa.
⁵Chaymanta yuyani awilayki Loida
mamayki Eunise sukaman Tata Diosta
kreyishpa kawsashkankunata. Yachani
kanpish paykunashina allita Tata Diosta
kreyishpa kawsaykanaykita.

⁶Chayrayku yuyachiyk makinita

churashpayni Tata Diosta kanpa
roygashkaynita. Tata Diosta roygarkani
yanapashunaykipa paypa rimananta
mana manchakushpa allita yachachiku-
naykipa.

⁷Tata Dios mana munanchu ni pita
manchananchikunapa. Paypa Espiritun
sukaman yanapawanchisapa animuchi-
nakushpa kuyanakushpa allita rurashpa
kawsananchikunapa. ⁸Chayrayku ama
pinkakuychu parlachikuya Señorninchi
Jesukristu salvakuk kananta. Ama
pinkakuychu ñuka paypa rimananta
yachachikushkaynirayku karselpi
kaptini. Mana pinkakuptiki Tata Dios
sukaman yanapashunki allita yachachi-
kunaykipa Jesukristu salvakuk kananta.
Sufrishpaykipish allita yachachikuyllapi
katiy.

⁹Tata Dios manara kay allpata niman
suk runata rurashpara ñukanchikunata
kuyawarkanchisapa. Payka sukaman
munarkan yanapawayninchita payta
kreyishpa kawsananchikunapa. Mana
allita ruraptinchikunapish Tata Dios
sukaman kuyawashpanchikuna
Jesukristuta kachamurkan uchanchiku-
namanta perdonawananchikunapa.
Paymi akllawashkanchisapa allita
rurashpa kawsananchikunapa. ¹⁰Tata
Dios salvawakninchikuna Jesukristuta
kachamushpa kawachiwashkanchisapa

sukaman kuyawananchikunata. Yachachiwashkanchisapa paywan tantalla mana tukuuyiyukta kawsananchikunapa amana kutin wañunanchikunapa. Tuta likidumanta surkuwashkanchisapa lus likidupi kawsananchikunapa.

¹¹Tata Dios ñukata akllawarkan paypa rimananta yachachikupi purinaynipa. Kachamuwashka salvawananchikunata yachachikunaynipa. ¹²Chayta yachachikushkaynirayku sukaman padesiykani. Chikniwak runakuna sufrichiaptinkunapish mana pinkakunichu. Allita yachani pitami kreyishkani nishpa. Yachani kashkan shamunankaman Jesukristu atipananta yanapawayta willawashkanta yachachikunaynipa.

¹³Ñuka allita yachachikushkaynishina kanpish allita yachachikuy. Jesukristuwantantalla kawsashpa payta kreyishpa kuyashpa kawsay. ¹⁴Tata Diospa Espiritun ñukanchikunapi kawsashpa sukaman yanapawanchisapa. Chayrayku Tata Dios yachachishushkanta allita yachachikuy.

¹⁵Kan yachanki chikniwak runakuna karselpi churawaptinkuna *Asia partimanta wawkinchikuna sakiwashkankunata. Figelowan Hermogenespish manchakushpangunkuna sakiwarkansapa. ¹⁶Ñuka karselpi kaptini wawkinchi Onesiforo mana pinkakushpa aypa kuti chapawak shamushpa kushichiwashka. Chayrayku ñuka Tata Diosta roygani tukuy paypa familyankunata yanapanankunapa. ¹⁷Kay *Roma llaktapi wawkinchi Onesiforo chayamushkanshinnalla sukaman maskawarkan tariwanankaman. ¹⁸Kan allita yachanki Efeso llaktapipish chay wawkinchi Onesiforo ñukanchita sukaman yanapawashkanchita. Chayrayku munani Jesukristu kashkan shamushpa payta sukaman kuyashpa llakichishpa yanapananpa.

Soldadushina sufrishpapish allita Jesukristuta kreyishpalla kawsaypachi.

2 ¹Wambrayni Timoteo, *Jesukristu sukaman yanapashuptin allita animukushpa payta kreyishpa kawsay. ²Ñuka aypa runakunata yachachishkanya nita uyarishkanki. Chayllata alli rurak alli yachachikuk runakunata yachachiyapa paykunapish sukkunata yachachinankunapa.

³Jesukristupa alli soldadunshina sufrishpapish payllata sirviy. ⁴Suk alli soldadu servisyupi kashpa mana kikinpa munananta rurashpachu kawsan. Kamachikukninja munananta rurashpa kawsanan tiyan. Iden chay alli soldadunshina kamachiwakninchu Jesukristupa munananta rurashpa kawsananchikuna tiyan.

⁵Chashnashina pukllak runakuna pukllashpa pukllay yachachikukta kasunankuna tiyan. Mana chay yachachikukta kasushpankunaka mana atipansapachu premyuta ganaya. Chay pukllak runakunashina yachachiwakninchu Jesukristuta kasunanchikuna tiyan premyunchita chaskinanchikunapa.

⁶Chashnashina suk runa chakrangi sukaman trabajashpa aypata tarpushpa paylla primeru wayunkunata pallanan tiyan. ⁷Kay willashkaynita allita yuyay. Chashna allita yuyaptiki Jesukristu entiendichishunki.

⁸Ama kunkaychu Jesukristu chay ñawpa kamachikuk Davidpa familyamanta nasishkanta. Chaymanta wañushkanmanta kawsamurkan uchanchikunamanta salvawananchikunapa. Ñuka kay alli rimanata yachachikuni. ⁹Tata Diospa rimananta allita yachachikuptini mana kreyikunayak runakuna kay karselpiwichkawashkasapa. Makinikunata kadenawan watawashkasapa mana

alli rurak runatashina. Chashna watawaptinkunapish Tata Diospa rimananta mana watayta atipansapachu.¹⁰ Chayrayku sufrishpaynipish kushikushpalla yachachikuykani. Chashna yachachikuptini Tata Diospa akllashkan runakuna Jesukristuta kreyik runakuna sielman rinkasapa paywan tantalla mana tukuyniyukta kawsanankunapa.¹¹ Kay willanaynika sukaman allimami:

Paywan tantalla wañushpanchikuna paywan tantalla kawsamushunchisapa.

¹² Jesukristuta kreyishkanchikunaryku sufrishpanchikuna paywan tantalla kamachikushunchisapa.

Rimaptinchí Jesukristuta mana riksinanchikunata paypish willawashunchisapa mana riksiwananchikunata.

¹³ Sukaman sufrishpa Jesukristuta katishpa shaykuptinchikunapish payka sukaman yanapawayninchikunallapi katin.

Mana atipanchu willawayninchita mana yanapawananchikunata.

**Pablu Timoteota yachachin allita
Tata Diospa rimananta
yachachikunarpa.**

¹⁴ Tukuy chaykunata alli rurak wawkinchikunata allita yuyachiysapa. Tata Diospa ñawpakninpí allita willaysapa ama ayninakunankunapa runakuna yachachikunankunaryku. Chay ayninakunankuna mana nimapi yanapansapachu. Sukkuna chay ayninakushkankunata uyarishpankuna yuyayninta wakllichin.¹⁵ Kan allita Tata Diospa rimananta yachachikushpa payta kushichishpalla kawsay. Chashna allita yachachikuptiki ñawpakninpí mana pinkakunkichu. Paymi willashunki alli yachachikuk kanaykita.

¹⁶ Wakin runakuna kikinkunapa mana valek yuyayninkunallata parlachikushpa ayninakushpankuna kawsansapa. Chay mana alli parlak runakuna ashwan ashwanta Tata Diosmanta ashunsapa. Ama munaychu paykunashina mana allita parlashpa kawsayta.¹⁷ Chay runakunapa mana alli parlunkunaka aychanchi usuchik unkuyshinami. Chay ishkay runakuna Himeneo Filetowan mana allikunata parlashpa kawsaykanapa.¹⁸ Tata Diospa rimananta kunanka mana kuskatanachu yachachikunapa. Yachachikunapa wañitudukuna kawsamushkankunatana. Chayraykushi Jesukristu manana kawsachimuwashunchisapanachu. Chashna llullachikushpankuna Jesukristuta kreyik runakunata pantachichinsapa.

¹⁹ Chashna kaptinpish Tata Diospa rimananka wasipa orkonnin alli timbidushinami. Paypa rimananka allita yachachiwanchisapa: “Tata Dioska wambrankunata allita riksiwanchisapa.” Chaymanta yachachiwanchisapa: “Jesukristuta kreyik kananta rimak runa rikchak laya mana alli ruranakunanta ashunan tiyan.”

²⁰ Atun wasipi tiyan kurimanta kullkimanta rikchak laya ruradukuna fiestakunallapa sirvikunankunapa. Chaymanta chay wasillapi tiyan metomanta kaspimanta rikchak laya ruradukuna tukuy diya sirvikunankunapa.²¹ Chay ruradu kallanakuna susya likidu kaptinka mana allichu nimata churananchipa. Ñukanchikuna mana allita rurashpanchikuna chay susya likidu kallanashina kashpanchikuna mana atipanchisapachu Señorninchí Jesukristuta sirviyta. Chayrayku allita rurashpa payllata kasushpa kawsananchikuna tiyan payta sirvinanchikunapa.

²² Waynakunapa mana alli munanan-kunamanta ashuy. Jesukristuta kasuk

alli rurak wawkinchikunawan tantalla puriy. Allita rurashpa Jesukristuta kreyishpa kuyashpa kushikushpa kawsay. ²³Runakuna mana valekta ayninakuptinkuna ama kasuychu. Chay runakuna mana entiendishpa parlash-pankuna kunanlla piñanakunsapa.

²⁴Ñukanchikuna Jesukristuta sirvik runakuna Kashpanchikuna mana piñanakushpa kawsananchikuna tiyan. Tukuy llaktamasinchikunata kuyashpalla alli modoyuklla allillata yachachikunanchikuna tiyan. ²⁵Chay mana kreyikunayak runakunata allillapi mana piñayashpa yachachinanchikuna tiyan. Allillapi yachachikushpanchikuna munanchisapa Tata Dios yanapanankunapa payta kreyinankunapa rimananta entiendinankunapa. ²⁶Munanchi Tata Dios chay runakunata yanapaptinkuna supapya trampanmanta kishpinankunapa amana paypa munananta ruranakunapa.

**Jesukristu shamunan tiempu aypa
runakuna mana allita rurashpa
kawsankasapa.**

3 ¹Yachanayki tiyan *Jesukristu shamunan tiempu sukaman sufrinanchikunata. ²Chay tiempu aypa runakuna kikinkuna alli kanankunata yuyashpa kawsankasapa. Sukaman kullkillata munashpa kawsankasapa. Kikinkunalla kreyinakunkasapa alabanakunkasapa. Tata Diosta maldisinkasapa. Mana tatankunata nima mamankunata kasunkasapachu. Mana yachankasapachu ni pita agradesiyta. Tata Diosta kuyakkunata asichinkasapa. ³Mana ni piwan kuyanakushpa nima perdonanakushpa kawsankasapa. Sukwan sukwan yuyankushpalla kawsankasapa. Munanankunallata rurashpa kawsankasapa. Mana ni pita llakichinkasapachu. Mana munankasapachu allita rurashpa kawsayta.

⁴Chay mana alli rurak runakuna runamasinkunata chiknishpa chikanpi valekunkasapa wañuchinankunapa. Mana allita ruranayashpa mana ni pita manchashpa kawsankasapa. Yuyanakunkasapa kikinkunalla alli yachak kanankunata. Tata Diosta mana maskanayashpa kikinkunapa munanankunallata rurashpa kawsankasapa.

⁵Lullakushpa rimankasapa Tata Diosta kuyak kanankunata. Chashna rimashpapish mana kreyinkasapachu Tata Dios atipananta yanapaysapata. Ama chay mana alli rurak runakunata kasuychu.

⁶Chay laya mana alli rurak runakuna wasin wasinpi yaykushpa mana alli yuyayuk uchasapa warmikunata llullachinsapa. Chay laya warmikunaka mana alli munanankunallata rurashpankuna ashwanta munansapa uchallikuyta. ⁷Chay warmikuna kuti kuti yachakushpankunapish mana atipansapachu Tata Diospa alli yachachikunanta entiendiyta.

⁸Ñawpa tiempu chay ishkay ñakakuk runakuna Janes Jambreswan Moisesta chiknishpa willarkansapa mana kuskata yachachikuykananta. Chashnashina kunan tiempupish chay laya runakuna rimansapa Tata Diospa rimanan mana alli kananta. Mana kuskata yuyaykushpa kawsansapa. Jesukristuta mana kreyishpankuna mana atipansapachu Tata Diospa rimananta kasuya. ⁹Chay runakuna mana atipankasapachu ashwanta llullachikuyta. Utka tukuy pi yachankasapa chay laya runakuna mana alli yuyayuk kanankunata. Moisesta tiempunpipish tukuy runakuna yacharkansapa chay ishkay ñakakuk runakuna mana alli yuyayuk kanankunata.

**Pablu Timoteota yachachin pay
kawsashkanshina kawsanapa.**

¹⁰Wambrayni Timoteo, yachachishkaynita allita kasushkanki. Ñami

yachankina ñuka allita rurashpa kawsashkaynita. Yachanki Tata Diospa munananta ruranaynita. Jesukristuta kreyishpa kawsaykani. Yachanki llaktamasinikunawan kuyanakushpa mana piñanakushpa kawsanaynita. Sufrishpaynipish allita yachachikuylapi purishkami.

¹¹Yachanki Antiokiya llaktapi Ikonio llaktapi Listra llaktapi chikniwak runakuna sukaman sufrichiwashkankunata. Chashna sufrichiaptinkunapish Tata Dios wañuymanta salvawarkan. ¹²Nukata sufrichiwashkankunashina chiknikuk runakuna Jesukristuta kreyishpa kawsak runakunatapish rikchak layapi sufrichinkasapa. ¹³Chay chikniwakninchu runakuna chay llullachikuk runakuna ashwan ashwanta mana allita rurashpa kawsankasapa. Ashwan ashwanta llullachikushpa kikinkunalla llullachinakushpa kawsankasapa.

¹⁴Kan, wambrayni, yachachikushkaynita allita kreyishpa kawsay yachashpayki alli kananta. Yachanki pikunami yachachishushka nishpa. ¹⁵Mash allita yuyay takshaykimantapacha Tata Diospa rimananta yachakushkaykita. Paypa rimananka yachachishunki Jesukristuta kreyiptiki mana alli rurashkaykikunamanta salvashunanta.

¹⁶Ñawpa tiempu Tata Dioska alli rurak runakunata willarkansapa rimananta killkanankunapa. Chayrayku paypa rimananka sukaman allimi yachachiwananchikunapa. Mana allita ruraptinchikuna Tata Diospa rimananka yachachiwanchisapa ama chay mana allikunata rurananchikunapa. Yachachiwanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. ¹⁷Chashna Tata Diospa rimanana yachachiwaptinchikuna paypa kashpanchikuna atipanchisapa tukuy laya allikunata rurashpa kawsayta.

Pablu Timoteota willan Tata Diospa rimananta allita yachachikunarpa.

4 ^{1*}Jesukristu kashkan shamunka tukuy layapi sinchi kamachikuk kananpa. Chashna shamushpa tukuy wañudu runakunata tukuy kawsak runakunatapish willawashunchisapa allitachu manachu rurashkanchisapa nishpa. Jesukristu shamananta yuyashpayni paypa ñawpakinipi Tata Diospa ñawpakinipi sinchita willayki paypa rimananta allita yachachikunaykipa. ²Runakuna allita uyarishuptinkuna mana uyarishuptinkunapish Jesukristupa rimananta yachachiyasapa. Mana piñakushpa allita animuchishpa yachachiyasapa yachanankunapa allillata rurashpa kawsayta. Mana allita ruraptinkuna kuyashpalla yachachiyasapa amana kashkan mana allita ruranankunapa.

³Yachanki suk tiempukaman wakin runakuna kay alli yachachikunata manana kreyinayankasapanachu. Chay runakuna munanankunallata rurashpa kawsashpa munanankunallata yachachikuk runakunata maskankasapa. ⁴Chay runakuna kay alli yachachikunata mana uyarinayashpa kikinkunapa kuentunkunallata kasunkasapa. ⁵Kan wambrayni, allita yuyaykushpa kawsay. Runakuna sufrichishuptinkunapish allita rurashpa kawsay. Allita yachachikuy Jesukristu salvakuk kananta. Tukuy runakunata yanapashpa kawsay.

⁶Nuka Tata Diospa rimananta allita yachachikushkaynirayku suk runakuna ovejatashina utka wañuchiwankasapa. Yachani utka wañunaynita. ⁷Runakuna sufrichiaptinkunapish alli aluchakshina sinchikushkani. Kallpakshina chayanaynipi chayashkani. Allillata Jesukristuta kreyishpa kawsashkani. ⁸Tukuy willawashkanta allita

rurashkaynirayku alli rurak jueasninchí Jesukristu kashkan shamushpa premyuynita kuwanka. Mana ñukallatachu kuwanka. Tukuy payta kuyashpa shamenanta shuyak runakunatapish premyunkunata kunkasapa.

**Pablu Timoteota royan
yanapananpa.**

⁹Wawkini, utkana shamuy kawawakna. ¹⁰Wawkinchi Demas kay allpapi vanidarkunata munashpa ruraya sakiwarkan. Rishka Tesalonika llaktaman. Wawkinchi Kresente rishka Galasia partiman. Wawkinchi Titopish rishka Dalmasia partiman. ¹¹Wawkinchi Lukaslla ñukawan kiparishka. Kan shamushpayki wawkinchi Markosta pushamuy tukuy layapi yanapawanpa. ¹²Wawkinchi Tikikota kachashkani Efeso llaktaman. ¹³Ponchoynita sakimushkani wawkinchi Karpopa wasinpi Troas llaktapi. Kan wambrayni, shamushpayki chay ponchoynita apamupay. Libruyikunata killkashkaynikunata apamupay.

¹⁴Erero trabajak Alejandro chikniwashpa sufrichiwarkan. Sufrichi washkanrayku Tata Dios kastiganka. ¹⁵Chay Alejandro yachachikunaynita mana alli kananta rimashpa nima layapi munanchu yachachikunaynipa. Paymanta kuydanakuy.

¹⁶Kay *Roma llaktapa awtoridarninkunapi chatawaptinkuna mana ni suk wawkinchikuna shamurkanchu yanapa-

wak. Tukuy wawkinchikuna mancha-kushpa sakiwarkansapa. Sakiwashka kaptinkunapish mana munanichu Tata Dios kastiganankunapa. ¹⁷Chay awtoridarkunapa ñawpakninpí kaptini Tata Dios sukaman yanapawarkan Jesukristu salvakuk kananta yachachikunaynipa. Chashna yachachikuptini aypa mana *judiyu runakunapish Tata Diospa rimananta kreyirkansapa. Tata Dios yanapawaptin kishpirkani amara chay chikniwak runakuna wañuchiwanankunapa. ¹⁸Tata Dios tukuy laya mana allimanta amachawanka. Kuydawanka sielman pushawanana pa paywan kawsanaynipa. Ñuka sukaman kushikushpa Tata Diosta mana tukuyní yukta agradesisha.

**Pablu wawkinkunata paninkunata
rimachin.**

¹⁹Ñukapa shutinipi rimachiysapa paninchi Prisilata wawkinchi Akilasta wawkinchi Onesiforopa familyankunata.

²⁰Korinto llaktapi wawkinchi Erasto kiparishka. Chaymanta wawkinchi Trofimota unkudu kaptin Mileto llaktapi sakimushkani. ²¹Amara tamya tiempu kaptinra utkakushpa shamuy. Wawkinchi Eubulo wawkinchi Pudente wawkinchi Lino paninchi Klaudia tukuy wawkinchikuna rimachishunkisapa.

²²Ñuka munani Jesukristu kushichi-shunaykipa. Munani Tata Dios yanapashunaykipa.

Ñuka Pablu chayllata killkashkayki.

TITO

PABLУ TITOTA KILLKARKAN

Pablu Titota rimachin.

1 ¹Mumanayni wawkini Tito, ñuka Pablu Tata Diospa mandunpi kaptini *Jesukristu kachamuwashka paypa rimananta yachachikunaynipa. Kachamuwashka Tata Dios akllashkan runakunata yachachiptini Jesukristuta kreyinankunapa. Yachachikuni payllata kreyishpa allita rurashpa kawsanankunapa. ²Jesukristuta kreyishpanchikuna yachanchisapa mana tukuyniyukta Tata Dioswan kawsananchikunata. Tata Dios mana llullakuk kashpa manara kay allpata rurashpara rimarkan sielman pushawananchikunata. Chaypi paywan tantalla mana tukuyniyukta kawsashunchisapa.

³Kunan Tata Diospa munashkan tiempu kaptin chay alli rimashkanta ñukanchikunata yachachiwashkanchisapa. Salvawakninch Tata Dios ñukata kachamuwashka chay alli rimashkanta yachachikunaynipa. ⁴Tata Diospa rimananta yachachikuptini kanka ñukashina Jesukristuta tukuy shunku kreyishpa kawsaykanki. Chayrayku wambraynishina kaptiki kay kartata killkaykayki. Munani Tata Diosninch salvawakninch Jesukristuwan tukuy layapi yanapashunaykipa kushichishunaykipa.

**Pablu Titota yachachin
ansianukunata akllanarpa.**

⁵Wawkini Tito, chay atun ishla Kretapi kanta sakishpayni allita willashkayki tukuchanaykipa ruraykashkan-chita. Willashkayki tukuy llaktakunapi wawkinchikunata akllanaykipa *ansianukuna kanankunapa. ⁶Ansianuka allita rurashpa kawsanan tiyan ama ni pi rimananpa mana allita rurashpa kawsaykananta. Warminllawan kawsanan tiyan. Wambrankunapish Jesukristuta kreyishpa kawsanankuna tiyan ama ni pi rimananpa mana tatanta kasuk mana alli rurak kanankunata.

⁷Ansianuka yachanan tiyan tukuy wawkinkunata paninkunata allita yanapayta allita rurashpa kawsanankunapa. Chayrayku allita rurashpa kawsanan tiyan. Mana piñakushpa mana kikinpa munananllata rurashpa kawsanan tiyan. Suk ansianu mana machashpa mana makanakushpa kawsanan tiyan. Mana llullachikushpa kullkita gananan tiyan. ⁸Wasinpi maykan chayaptin ansianuka kushikushpa chaskinan tiyan. Yanapakuya yachak runa kanan tiyan. Alli rurak kuskanpi rimak runa kanan tiyan. Tata Diospa munananta rurashpa kawsanan tiyan. Kikin kamachinakunan tiyan allita kawsananpa.

⁹Ansianuka Tata Diospa yachachiku-nanta allita kasunan tiyan. Chaypina atipanka Tata Diospa rimananta yachachikushpa tukuy llaktamasinku-nata allita animuchiyyta. Chaymanta atipanka Tata Diospa rimananta mana alli kananta rimakkunata upallaya-chiyta.

¹⁰Aypa runakuna mana munansapa-chu Tata Diosta kasuya. Llullachi-kushpa yankamanta sukaman rimakushpa kawsansapa. Paykunaka mana *judiyu runakunata sukaman apuransapa paykunashina señaladu kanankunapa. ¹¹Chayta yachachikush-pankuna aypa llaktamasinkunata familyankunatapish llullachinsapa. Llullachikushpa kullkiti chaskinayash-palla mana allikunata yachachikunsapa. Chayrayku paykunata michaysapa ama llullachikunankunapa.

¹²Chay Kreta ishlapi yachachikuk runa llaktamasinkunapa rimarkan: “Kretapi kawsak runakuna llullakushpa animalshina mana alli yuyayuk kawsan-sapa. Sukaman killa likidu mikuyllata munashpa kawsansapa.” ¹³Chay yachachikuk runa chashna rimashpa kuskata rimarkan. Chayrayku kretino runakunata sinchita yachachiysapa allita rurashpa Jesukristuta kreyishpa kawsanankunapa. ¹⁴Yachachiysapa judiyu runakuna yuyayinkunallamanta yachachikuptinkuna ama kreyinanku-napa. Yachachiysapa mana kuskata yachachikuk runakunata ama kreyinankunapa.

¹⁵Suk allita ruranayak runa yuyaynin alli kaptin yuyan tukuy laya alli kananta. Jesukristuta mana kreyinayak runa yuyaynin sukaman mana alli kaptin yuyan tukuy laya mana alli kananta. ¹⁶Chay mana alli yuyayuk runakuna rimansapa Tata Diosta riksinankunata. Chashna rimashpanku-

nashpaka mana allita rurashpankuna yuyachiwanchisapa mana Tata Diosta riksinankunata. Mana Tata Diosta kasushpa millanapa laya ruranakunata rurashpa kawsansapa. Chayrayku mana atipansapachu allita rurashpa kawsayta.

**Pablu Titota yachachin allita
yachachikunana.**

2 ¹Tata Diospa alli yachachikunanta chay runakunata allita yachachiy-sapa. ²Vieju wawkinchikunata yachachiysapa allita rurashpa kawsanankunapa llaktamasinkuna kawanankunapa alli rurak kanankunata. Yachachiysapa allita Tata Diosta tukuy shunku kreyishpa tukuy piwan kuyana-kushpa kawsanankunapa. Yachachiysapa sufrishpankunapish Tata Diosmanta ama ashunankunapa.

³Chashnashina vieja paninchikunata yachachiysapa allita Tata Diosta kuyashpa kawsanankunapa. Chaypirami warmimasinkuna paykunata kawashpa yachankasapa allita rurayta. Yachachiysapa ama ni pita yuyaypi purinankunapa nima machanankunapa. ⁴Vieja paninchikunata yachachiysapa kusayuk ñañankunata yachachinankunapa kusankunata wawankunata kuyashpa kawsanankunapa. ⁵Chay paninchikuna ñañankunata yachachinankuna tiyan alli yuyayuk alli rurak warmikuna kanankunapa. Yachachinankuna tiyan wasinkunata allichashpa kusankunata kasushpa kawsanankunapa ama ni pi Tata Diospa rimananta washanchanan-kunapa.

⁶Chashnashina wayna wawkinchiku-nata yachachiysapa alli yuyayuk kanankunapa. ⁷Kan, Tito, tukuy layapi allita rurashpa kawsay chay wayna wawkinchikuna kanta kawashushpa allita rurashpa kawsanankunapa. Tata Diospa rimananta yachachikushpa

kuskata allita yuyaykushpa kawsanayki tiyan.⁸ Kuskata rimashpa yachachikuy ama ni pi rimanankunapa mana allita yachachikunaykita. Chashna kuskata yachachikuptiki chay yuyashuk runakuna pinkachinakunkasapa. Mana atipankasapachu rimayta ñukanchikuna mana alli rurak kananchikunata.

⁹Rantidu wawkinchikunata yachachiysapa tukuy layapi patronninkunata allita uyarinankunapa. Yachachiysapa patronninkunata kushichishpa allillapi aynishpa kasunankunapa.¹⁰ Yachachiysapa ama patronninkunapa ima tiyapunankunata suwanankunapa. Yachachiysapa rikchak layata allita rurashpa trabajanankunapa. Chaypina tukuy runakuna kawashpankuna yachankasapa salvawakninchí Tata Diospa rimanan sukanan allima kananta.

¹¹Tata Dios munan tukuy runakunata salvawayninchikunata. Chayrayku *Jesukristu shamurkan Tata Dios kuyawananchikunata entiendichiwananchikunapa.¹² Tata Dios kuyawashpanchikuna yachachiwanchisapa kay allpapi kawsashpanchikunara allita yuyashpa payta kuyashpa kawsananchikunapa. Yachachiwanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Yachachiwanchisapa amana kikinchikunapa munananchikunallata rurashpa kawsananchikunapa.

¹³Salvawakninchí Jesukristu Diosninchí kashpa allimata rikurishpa kashkan shamunka. Chay allima shamunanta shuyashpa kushikushpalla kawsananchikuna tiyan.¹⁴ Jesukristu wañurkan tukuy mana alli rurashkanchikunamanta salvawananchikunapa. Tukuy uchanchikunamanta pichawashkanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa. Chaypina munanchisapa allita rurashpa kawsayta.

¹⁵Tata Dios yanapashuptiki tukuy chay runakunata tukuy yachachishkaynikunata sinchita yachachiysapa. Animuchishpa willaysapa ama mana allikunata rurashpa kawsanankunapa. Allita yachachiysapa ama ni pi washanchashunaykipa.

Pablu yachachikun imashnami
Jesukristuta kreyik runakuna
kawsankasapa nishpa.

3 ¹Chay wawkinchikunata paninchikunata yuyachiysapa tukuy awtoridarkunata kamachikukkunata allita kasushpa kawsanankunapa. Yachachiysapa kamachikuk runakuna suk alli imapi trabajachiptinkuna mana killakushpa ruranankunapa.² Yachachiysapa ama ni pita yuyashpa ni piwan ayninakushpa kawsanankunapa. Yachachiysapa alli modoyuk tukuy runakunawan kawsanankunapa.

³Nawpa tiempu ñukanchikunapish Tata Diosta mana kasushpa mana alli yuyayuk kawsarkanchisapa. Pantakudu kashpanchikuna tukuy laya vanidarpi kawsarkanchisapa. Tukuy laya mana allita rurashpa kawsarkanchisapa. Maykanpa ima tiyapukninkunata kawashpa munarkanchisapa. Sukkuna chikniwaptinchikuna sukwán sukwán chikninakushpa kawsarkanchisapa.

⁴Chashna mana allita rurashpa kawsaptinchikunapish salvawakninchí Tata Dios kuyawananchikunata llakichiwananchikunata kawachiwashkanchisapa.⁵ Manami salvawashkanchisapachu allikunata rurashkanchikunaryku. Llakichiwashpanchikunalla salvawashkanchisapa. Tata Dios uchanchikunamanta mayllawashpanchikuna rurawanachisapa kashkan nasidushina kananchikunapa mushuk layata yuyananchikunapa. Tata Diospa Espiritu munachiwanchisapa mushuk alli ruranakunata rurashpa kawsananchikunapa.

⁶Salvawakninchí *Jesukristu wañush-kanrayku Tata Dioska kushikushpa mana michakushpa Espiritunta kachamushka ñukanchikunapi kawsananpa. ⁷Tata Dios kuyawashpan-chikuna uchanchikunamanta perdonawashkanchisapa sieluman rinanchiku-napa paywan mana tukuyniyukta kawsak. Sukaman kushikushpa shuyakanchisapa sieluman pushawananchiku-napa.

⁸Kuskata yachachiykayki. Tukuy chayta sinchita yachachiysapa tukuy Tata Diosta kreyik runakuna yachanan-kunapa allita rurashpa kawsayta. Alli kanman tukuy runakuna kay yachachish-kaynita kasushpa kawsanankunapa.

⁹Yachachikushpayki ama ni piwan awilunchikunapa kuentunkunarayku nima *Moisespa kamachikunankunara-yku ayninakuychu. Chay layakuna mana nimapa allichu. Mana ni pita yanapansapachu.

¹⁰Ichará suk llullachikuk runa wawkinchikuna allita kawsaykashkan-kunamanta wakllichinayan chiknina-kushpa kawsanankunapa. Chay laya runata suk ishkay kuti sinchita willay ama chayta rurananpa. Chay runa mana kasushuptikika willay amana kankunawan tantanakunana. ¹¹Chashna wawkinchikunata wakllichiptin yachan-

kina chay runa mana kuskata yuyaykushpa mana allita rurashpa kawsaykananta. Kikinpa uchanrayku Tata Dioska kastiganka.

**Pablu kay kartata tukuchashpa
Titota despidin.**

¹²Ichará wawkinchi Artemasta kanman kachasha. Mana payta kachash-paynika wawkinchi Tikikota kachasha. Kanpi chay wawkinchi chayaptin utkakushpa Nikopolis llaktaman rillay tariwak. Munani chay llaktapi tamya tiempu kawsayta.

¹³Abogado wawkinchi Senas wawkin-chi Apoloswan kanpi chayaptinkuna yanapaysapa. Tukuy layata kuysapa chikan llaktakunaman riptyinkuna ama nima illapunankunapa.

¹⁴Munani Jesukristuta kreyikmasin-chikuna yachakunankunapa allita rurashpa kawsayta. Munani yachaku-nankunapa mana nimayukkunata yanapayta. Chashna yanapashpa llaktamasinkunata kushichinsapa.

¹⁵Tukuy ñukawan wawkinchikuna rimachishunkisapa. Kan shutinipi rimachiysapa chay llaktapi munadu Jesukristuta kreyikmasinchikunata. Ñuka munani Tata Dios tukuy kankunata yanapashunaykichipa.

Ñuka Pablu chayllata killkashkayki.

FILEMON

PABLУ FILEMONTA KILLKARKAN

**Pablу yachachikukmasin
Filemonta rimachin.**

¹Munanayni yachachikukmasini Filemon, ñuka Pablу kay karselpi kani *Jesukristupa rimananta yachachikuskaynirayku. Wawkinchi Timoteowan tantalla kay kartata killkaykayki.

²Wasikipi tantanakuk wawkinchikunata paninchikunata killkaykani. Paninchi Apiata trabajakmasini Arkipotapish killkaykani. ³Munani Tata Diosninchи Señorninchi Jesukristuwан yanapashunaykichipa kushichishunaykichipa.

**Pablу Tata Diosta agradesin
Filemon payta kuyaptin.**

⁴Tata Dioswan parlanayni oras kanta yuyashpayni payta agradesini. ⁵Yachashkani sukaman Señorninchi Jesukristuta kreyishpa kuyashpa kawsanaykita. Yachashkani Jesukristuta kreyikmasinchikunatapish kuyanaykita. Chayrayku Tata Diosta agradesini. ⁶Kan tukuy pita parlachinki Jesukristuta kreyikunaykita. Chayrayku Tata Diosta roygani allita entiendinaykipa Jesukristu sukaman kuyawashpanchikuna tukuy layapi yanapawananchikunata. ⁷Kan, wawkinchi, Jesukristuta kreyikmasinchikunata kuyashpa kushichinkki. Chayrayku ñuka sukaman kushikushpa animukumi.

**Pablу Filemonta royan
Onesimota perdonananpa.**

⁸Wawkinchi Filemon, Jesukristu ñukata kachamuwashkanrayku atipayman kamachiynikita imatapish kaptin ruranaykipa. ⁹Chashna kamachiynikita atipashpaynipish mana nimapi kamachinayaykicha. Ñuka Pablу viejuna kashpa munani roygaynikita kuyawashpa kasuwanaykipa. Jesukristupa rimananta yachachikuskaynirayku kay karselpi kani. ¹⁰Kay karselpi kaptini Onesimo yachachikuskaynita kreyishkanrayku kunanka ñami wambraynina. Chayrayku kay wambraynipa suk favorita mañayki.

¹¹Ñawpa tiempu Onesimo mana alli yanapashuk karkan. Kunanka ñukatana allita yanapawaykan. Kanman kutishpa kantapish allita yanapashunka. ¹²Chayrayku kay munanayni wambrayni Onesimota kachaykani kanman kutinanpa. Kushikushpa ñukata chaskiwakshina paytapish chaskiyi.

¹³Jesukristu salvakuk kananta yachachikuskaynirayku ñuka kay karselpi kani. Chayrayku munayman Onesimo ñukawan kiparinanpa kan yanapawanaykishina pay yanapawananpa. ¹⁴Kay wambrayni kiparinanpa munashpaynipish kan mana munaptiki mana kiparin-

kachu. Munayman tukuy shunku willanaykipa yanapawanana. ¹⁵Ichará alli kashka suk tiempullapa Onesimo sakishunarpa kashkan kutimushpa kanwan tukuy tiempu kawsananpa. ¹⁶Kunanka Onesimota kuyadu wawkitashina chaskiy. Manana rantidutashinanachu kaway. Ñuka wambraynitashina kuyani. Kanpish ñukamanta ashwanta kuyanayki tiyan. Payta kuyanayki tiyan runamasiki kaptin. Chaymanta ashwanta kuyanayki tiyan Jesukristuta kreyikmasiki kaptin. ¹⁷Jesukristuta kreyikmasiki kanaynita yuyashpaykika Onesimota ñukatashina chaskiy. ¹⁸Ichará wambrayni Onesimo dañuta rurashushpa nitikurkan. Debishuptikika ñukata kobraway. ¹⁹Ñuka Pablo kay kartata makiniwan kikini killkashpa willayki pagaranay-nipa. Chaymanta ama kunkaychu kanta yachachiptini Jesukristuta kreyinaykita.

Chayrayku sukaman debiwanki. ²⁰Ariya wawkini, Jesukristuta kreyikmasini kashpayki yanapawashpa wambraynita chaskipay. Wawkini kashpayki kushichiway.

²¹Chashna killkashpayni yachani kasuwashpa kay roygashkaynimanta ashwanta ruranaykita. ²²Chaymanta kankuna Tata Diosta roygaptikichi pay munaptin risha kawaknikichi. Chayrayku suk kuartuta allichapay chaypi chayanaynipa.

²³Wawkinchi Epafras Jesukristupa rimananta yachachikushkanrayku kay karselpi ñukawan tantalla. Paypish rimachishunki. ²⁴Tata Diospa rimananta yachachikukmasinikuna Markos Aristarkowan Demaswan Lukaswan rimachishunkisapa.

²⁵Jesukristuta roygani tukuy layapi yanapashunaykicipa.

Ñuka Pablo chayllata killkashkayki.

HEBREOS

SUK YACHACHIKUK RUNA KREYIKUK HEBREOMASINKUNATA KILLKARKAN

Tata Diospa wambran Jesukristu
yachachiwanchisapa ima layami
Tata Dioska nishpa.

1 ¹Ñawpa tiempu kuti kuti Tata Dios
alli yachachikuk runakunata
rikchak layata yachachirkansapa.
Chaymanta chay yachachikuk runakuna
ñawpa awilunchikunata yachachirkansapa.
²Kunan kay tukunan tiempu Tata
Dios wambran *Jesukristuta kachamur-
kan paypa rimananta yachachiwanan-
chikunapa. Mana nima laya tiyaptinra
Tata Dios wambranta willarkan tukuy
laya tiyakta ruranampa. Chaymanta
tukuy layata payta kurkan kamachiku-
nanpa.

³Jesukristu ñukanchikunata kawachi-
wanchisapa Tata Dios llipyak lusshina
sukaman allima kananta. Payka Tatan
Dios laya kashpa kawachiwanchisapa
ima layami Tatanka nishpa. Sukaman
alli yachak kashpa rimananolawan tukuy
laya tiyakta kuydashpa sinchichiyan.
Kay allpaman shamushpa wañurkan
uchanchikunamanta perdonawashpa
pichawananchikunapa. Chashna
pichawashpanchikuna sielupi kawsak
Tata Diospa alli ladunpi tiyarirkan
paywan tantalla tukuy layata kamachi-
kunapa.

Tata Diospa wambranka tukuy
angelkunamanta ashwan atipakmi
ashwan sinchi kamachikukmi.

⁴Chayrayku Jesukristu Tata Diospa
wambran kashpa *angekunamanta
ashwan sinchi kamachikukmi. Tata Dios
paytaka willarkan angelkunamanta
ashwan allima shutiyuk kananpa.
⁵Tata
Dios Jesukristullata willarkan:

“Kanka wambraynimi kanki.
Kanta wañushkaykimanta kawsachi-
muptini tukuy layapi kamachi-
kukmi kanki.”

Tata Dios mana niman suk angelta
willarkanchu wambran kananta.
Chaymanta Tata Dios chaylla
wambranpa rimarkan:

“Ñukaka paypa tatanmi kani.
Payka ñukapa wambraynimi.”
Tata Dios manami niman suk angelta
chashnachu willarkan. ⁶Chaymanta Tata
Dios chaylla wambranta kay allpaman
kachamushpa tukuy angelkunata
willarkan wambranta kuyanankunapa.

⁷Chaymanta Tata Diospa ñawpa
killkadunpi angelkunapa riman:

“Tata Dios angelkunata kachan
wayrashina rawraykak ninashina
tukuy mayta rinankunapa payta
sirvik.”

- ⁸Chaymanta Tata Dios killkadunpi wambranpa riman:
“Mana tukuyniyukta kanka sukaman kuskata allillata kamachikunki.
- ⁹Kanka sukaman munanki allillata rurayta.
Mana niman suk mana allita munankichu rurayta.
Chayrayku ñuka Tata Diosniki kantaka akllashkayki kamachikunaykipa.
Tukuy kamachikukmasikunka-manta tukuy angelkunamanta kanta ashwanta kushichiyki.”
- ¹⁰Chaymanta Tata Diospa killkadunpi riman:
“Kallarinanmantapacha Señor, kanmi allpata rurashpa sinchichish-kanki.
Kanlla sielutapish rurashkanki.
- ¹¹Tukuy chay rurashkayki allpaka sieluka tukunan tiyan.
Chashna tukuptinpish mana tukuyniyukllata kanka kawsanki.
Allpawan sieluka llachapashina mawkeyashpa usunka.
- ¹²Chashna usuptin suk mawkayak llachapatashina wankunki.
Allpata mushukyachinki mushuk llachapata mudachikshina.
Allpa sielu tukuptinpish kanka chashnalla kanki.
Mana tukuyniyukta kawsanki.”
- ¹³Chaymanta Tata Dios wambranllata willarkan:
“Alli laduynipi shamuy tiyarik ñuka chiknishuknikikunata saru saru ruranaynikaman kanta allita kasushunankunapa.”
Tata Dios manami niman suk angelta chashnachu willarkan.
- ¹⁴Angelkunata mana kawayta atipanchisapachu. Paykunaka Tata Diosta allita sirvishpa kawsansapa. Tata

Dios paykunata kachamunsapa ñukanchikuna sielman rik runakunata yanapanawananchikunapa.

Akuychi Tata Diospa rimananta allita rinrillikushpa kawsaypachi.

2 ^{1*}Jesukristu sinchi kamachikuk kaptin akuychi paypa yachachikunanta ashwan allita kasushpa kawsaypachi ama paymanta ashunanchikunapa.
²Ñawpa tiempu Tata Dios ^{*angelkunata} willarkansapa ñawpa awilunchikunata kamachikunankunata yachachinankunapa. Chashna Tata Diospa kamachikunankunata angelkuna paykunata willashka kaptin chay ñawpa awilunchikuna kasunankunapa karkan. Mana kasushkankunaryku Tata Dios kuskanpi kastigarkansapa.

³Payka ñukanchikunatapish ashwan sinchita kastigawashunchisapa wambran Jesukristu yachachikushkanta mana kasuptinchikuna. Kikin Señorninchu Jesukristu disipulkunkata willarkansapa ñukanchikunata uchanchikunamanta salvawananchikunata. Chaymanta paykunaka Jesukristu yachachikushkanta yachachiwarkanchisapa.

⁴Tata Dios munaptin paypa Espiritu disipulkunkata rikchak layata atipachirkansapa aypa almirana ^{*milagrunkunata ruranankunapa.} Chaykunata rurashpa yachachiwanchisapa Jesukristu yachachikunana sukaman allima kananta.

Jesukristu shamurkan nasik runa kananpa uchanchikunamanta salvawananchikunapa.

⁵Kay kartapi rimashkaynishina Tata Dios Jesukristullata willanka tukuy layapi kamachikunapa. Mana angelkunatachu willankasapa kamachikunankunapa. ⁶Tata Diospa rimananpi suk runa payta willarkan:

“Ñukaykuna runakuna kashpayni-kuna mana nimachu kanisapa.

¿Imapati llakichiwankisapa?

¿Imapati llakichishpa yuyawanki-sapa?

⁷ Kay allpapi kawsaptinikunara angelkunata willashkanki ñukay-kunamanta ashwan atipak kanan-kunata.

Chaymanta ñukaykunata salvawash-paykisapa paykunamanta ashwanta kuyawankisapa kushichiwankisapa.

⁸ Tukuy sielipi tukuy allpapi tiyakta kuwashkankisapa kamachikunay-nikunapa.”

Chayta Tata Diospa rimanansi rimaptin yachanchisapa Tata Dios willawashkanchikunata tukuy allpapi tukuy sielipi tiyakta kamachinanchiku-napa. Tukuy layata kamachishunchi-sapa. Chashna Tata Dios rimaptinpish manara kawanchisaparachu tukuy laya tiyak kasuwananchikunata. ⁹ Manara tukuy tiyakta kamachikushpanchikunapish yachanchisapa Tata Dios Jesukristuta allpaman kachamuskanta. Payka kay allpapi kawsashpa suk tiempullata mana angelkunata kamachirkansapachu. Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna munarkan Jesukristu ñukanchikunaryaku wañunanpa. Chaymanta wañush-kanrayku Tata Dios payta willarkan tukuy runakuna tukuy angelkuna payllata kuyashpa kasunankunapa.

¹⁰ Tata Dios tukuy tiyakta rurarkan payllapa kananpa payllata kushichi-nanpa. Tukuy tiyak payllapa kaptin payka munan tukuy wambrankuna paywan tantalla sukaman kushikushpa allita kamachikunanchikunapa. Chayrayku kay allpaman wambran Jesukristuta kachamurkan sukaman sufrinanpa. Chashna sukaman sufrishpa

Jesukristu atiparkan uchanchikuna-manta salvawayninchikunata.

¹¹ Jesukristu salvawaptinchikuna ñukanchikunapish payshina Tata Diospa wambrankuna kanchisapa paypa munananllata rurashpa kawsananchiku-napa. Tata Diospa wambrankuna kaptinchikuna Jesukristu mana pinkakunchu willawayninchikunata wawkinkuna paninkuna kananchiku-nata. ¹² Chayrayku Tata Diospa killkadunpi Jesukristu riman:

“A, Tatayni, wawkinikunata panini-kunata willasha sukaman allima kanaykita.

Paykunawan tantanakushpa kushikushpa himnokunata kanta-shasapa.”

¹³ Chaymanta Tata Diospa rimanansi Jesukristu riman:

“Ñuka tukuy shunku Tata Dios yanapawananta kreyishpa kawsasha.”

Chaymanta riman:

“Kaypi kani tukuy Tata Dios kuwashkan wambraynikunawan.”

¹⁴ Ñukanchikuna runakuna kashpan-chikuna nanayta unkuya wañuya mallinchi-sapa. Jesukristupish nasirkan ñukanchikunashina nanayta wañuya mallinanpa. Chaymanta wañushkan-rayku wañuchikuy atipak supapya yachayninta wakllichipurkan ama ñukanchikuna wañuya manchananchikunapa. ¹⁵ Payka supapya yachayninta kichushpa wañuya sukaman manchashpa kawsak runakunata yanapansapa amana wañuya manchanankunapanpa.

¹⁶ Jesukristu mana shamurkanchu angelkunata yanapanankunapa. Payka shamurkan Abrahampa mirakninkunata yanapanankunapa. ¹⁷ Shamurkan ñukanchikunashina runa kananpa. Chashna runa kashpa Tata Diosta

sukaman allita kasushpa ñukanchiku-nata kuyawashpanchikuna atiparkan Tata Diospa ñawpakinpi kamachikuk *saserdotenchikuna kayta. Chayrayku kruspi wañurkan Tata Dios uchanchiku-namanta perdonawananchikunapa.

¹⁸Jesukristu runa kashpa nanaya mallishpa sufrirkan. Chaymanta supay uchallichinayarkan. Chayrayku kunanka supay ñukanchikunata uchallichiwana-yaptinchikuna Jesukristu allita atipan yanapawayninchikunata ama uchalliku-nanchikunapa.

**Jesukristu ñawpa yachachikuk
Moisesmanta ashwan alli
yachachikukmi.**

3 ¹Tata Diosta kasuk wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios kankunata akllashushkankichi paypa wambran-kuna kanaykichipa. Ñukanchikuna rimanchisapa Tata Dios *Jesukristuta kachamushkanta *saserdotenchikuna kananpa. Jesukristu saserdotenchikuna kaptin akuychi payllata yuyashpa kawsaypachi.

²Tata Dios willaptin ñawpa yachachikuk Moises *israel runakunata sukaman allita sirvirkansapa. Chaymanta Tata Dios Moisestashina Jesukristuta willarkan saserdotenchikuna kananpa. Chashna willaptin Tata Diosta sukaman allita sirvirkan.

³Rurashkan wasimanta ashwanta wasi-rurak runata alabanchisapa. Chashnashina Jesukristu tukuy runakunata rurashkanrayku Moisesmanta payta ashwanta munashpa alabananchikuna tiyan.

⁴Wasikuna tiyan runakuna ruraptinra. Chashnashina Tata Dioslla tukuy laya tiyakta rurarkan. ⁵Moises Tata Diosta allita sirvishpa tukuy israel runakunata sukaman allita yachachirkansapa salvakuk runa shamenanta. ⁶Chaymanta

Jesukristu Tata Diospa chaylla wambran kashpa tukuy ñukanchikunata ashwan allita kamachiwanchisapa. Kushikushpa mana shaykushpa shamunanta shuyashpa kawsashpanchikunaka wasinshina kanchisapa.

**Tata Dios willawanchisapa ama
paymanta ashunanchikunapa.**

^{7,8}Chashna Jesukristu allita kamachi-waptinchikuna akuychi payta kasushpa kawsaypachi. Tata Diospa Espiritu killkadunpi willawanchisapa:

“Chunlla likidu pampapi ñawpa
kawsak wambraynikuna
mana munarkansapachu kasuwayta.
Mana munawashpa rabyachiwar-
kansapa.

Ñuka yachachinaynita uyarishpayki-chi ama chay ñawpa mana kasuwak runakunashina rabyachiwaychichu.

⁹Chusku chunka watata ñawpa awiluykichi alli rurashkaynikunata kawashpankunapish mana munawashpa rabyachiwar-kansapa.

¹⁰Chayrayku chay rabyachiwak runakunata piñayarkani. Paykunata willarkani: ‘Kunkuna shunkuykichipi llullachinakushpa mana munashkankichichu kamachikunaynikunata kasuya.’

¹¹Chayrayku piñakushpa sincita paykunata willarkani ama chay kushikunankuna llaktapi yaykunakunapa.”

¹²Wawkinikuna, paninikuna, mana tukuyniyuk kawsak Tata Diosninchita tukuy shunku kreyishpa kawsaychi ama paymanta ashunaykichipa. ¹³Tata Diospa killkadunpi willawanchisapa kunan payta allita kasunanchikunapa. Chayrayku wañunaykichi diyakaman tukuy diya sukwani shamenanta.

kuychi ama uchallikushpa nima llullachinakushpa sinchi shunku tukunaykichipa. ¹⁴ Jesukristuta kreyishkanchimantapacha wañunanchikuna diyakaman mana shaykushpa mana karuyashpa payllata allita kreyishpa kawsananchikuna tiyan. Chaypirami paywan tantalla kushikushpa kawsashunchisapa.

¹⁵ Chayrayku Tata Diospa killkadun willawanchisapa:

“Kankuna Tata Diospa rimananta allita kasushpaykichi ama chay ñawpa mana kasukunay runakunashina shunkuykicha sinchiyachiychichu.”

¹⁶ ¿Pikunatí Tata Diospa rimananta yachaykashpankuna manana munarkansapanachu kasushpa kawsayta? Chay Egipto llaktamanta Moises llukshichishkan runakuna.

¹⁷ ¿Pikunawantí chusku chunka watata Tata Dios sukaman piñakurkan? Chay mana kasunayak runakunawan. Mana Tata Diosta kasunayashkankunaryaku chay chunlla chakidu pampapi wañurkansapa.

¹⁸ ¿Pikunatí Tata Dios sinchita willarkansapa mana chay alli kushikunankuna llaktapi yaykunankunapa?

Chay mana kasunayak runakunata.

¹⁹ Yachanchisapa chay runakuna Tata Diosta mana kasushpa kawsashkankunaryaku chay kushikunankuna llaktapi mana yaykuya atipashkankunata.

Tata Dios willawanchisapa paywan tantalla kushikushpa kawsananchikunapa.

4 ¹Tata Dios awilunchikunatashina ñukanchikunatapish willawanchisapa paywan tantalla kushikushpa kawsananchikunapa. Chashna willawaptinchikuna akuychi kuydanakuypachi ama Tata Diosmanta ashunanchikunapa.

²Tata Dios chay ñawpa awilunchikunatashina ñukanchikunatapish willawashkanchisapa kuyawashpanchikuna uchanchikunamanta salvawananchikunata. Chay awilunchikuna Tata Diospa rimananta uyarishpankunapish mana munarkansapachu tukuy shunku payta kreyishpa kawsayta. Chayrayku mana atiparkansapachu chay alli kushikunankuna llaktapi yaykuya.

³Tata Dios killkadunpi rimarkan:

“Chay runakuna mana kasuwana-yaptinkuna sukaman piñakushpa willarkanisapa ama chay alli kushikunankuna llaktapi yaykunankunapa.”

Chay runakuna mana kushikunananllaktapi yaykuptinkunapish ñukanchikunay *Jesukristuta allita kreyishkanchikunaryaku Tata Dioswan kushikushpalla kawsashunchisapa. Tata Dios tukuy tiyakta rurashkanmantapacha kushikushpa kawsaykan. Chayrayku munan ñukanchikunapish paywan tantalla kushikushpalla kawsananchikunapa. ⁴Tata Diospa killkadun willawanchisapa:

“Soktaynin diya Tata Dios tukuy rurashkanta tukuchashpa kushikushpa samarkan.”

Chashna Tata Dios yachachiwanchisapa yanapawaptinchikuna kushikushpalla kawsananchikunapa.

⁵ Chaymanta Tata Dios killkadunpi kashkan willawanchisapa:

“Chay kushikunan llaktapi chay runakuna mana yaykunkasapa-chu.”

⁶Kunankamanlla Tata Dios munan paywan tantalla kushikushpa kawsananchikunapa. Chay ñawpa awilunchikuna Tata Dios salvakuk kananta yachashpankunapish chay rimanata mana kasurkansapachu. Chayrayku mana atiparkansapachu chay kushikunankuna

llaktapi yaykuyta. ⁷Paykuna mana yaykuptinkuna aypa watakuna washa Tata Dios awilunchi Davidta kashkan willarkan:

“Kunan rimanaynita allita uyarish-
paykichi ama sinchi shunku
tukuychichu.”

Chayta willashpa Tata Dios yachachi-wanchisapa kunankaman munanallata tukuy runakuna payta kasushpa kushikushpa kawsananchikunapa. ⁸Chaymanta Josueta katik runakuna chay kushikunap llaktapi yaykushpan-kunapish mana kushikushpa kawsash-kansapa. Allita kushikushpa kawsash-kankuna kaptinka aypa watakuna washan Tata Dios mana kashkan willanmansapachu karkan payta kasushpa kushikushpa kawsanankunapa. ⁹Chashna Tata Dios paykunata willashpa yachachiwanchisapa kunankaman munananta ñukanchikunapish paywan tantalla kushikushpa kawsananchikunapa.

¹⁰Tata Dios tukuy tiyakta rurashkan-washa kushikushpa samarkan. Ñukanchikunapish Tata Dios kushikush-kanshina sukaman kushikushpa mana turbakushpa payllata kreyishpa kawsashunchisapa. ¹¹Chayrayku akuychi sinchikushpa Tata Diosta allita kasushpa kawsaypachi paywan tantalla kushikushpa kawsananchikunapa. Ama chay ñawpa mana kasunayak runakunashina kawsaypachichu.

¹²Tata Diospa rimanant atipachiwan-chisapa mushuk layata allita rurashpa kawsananchikunapa. Ishkantin ladunpi filuyuk machetimanta Tata Diospa rimananka ashwan filuyukshinami. Shunkunchikunapi kawachiwanchisapa yuyananchikuna munananchikuna allichu manachu nishpa. ¹³Tata Dios tukuy yuyayninchikunata allita riksin. Tata Dios rurawashkanchikuna kaptin

paymanta mana atipanchimansapachu pakakuyta. Paytaka tukuy alli mana alli rurashkanchikunata willananchikuna tiyan.

**Jesukristu sukaman
sufrishkanrayku atipan
yanapawayninchikunata.**

¹⁴Tata Diospa chaylla wambran Jesukristu kawsamushkanwasha Tata Diospa kawsanan sielipi yaykurkan alli kamachikuk *saserdotenchikuna kananpa. Chayrayku imashnacha Jesukristu kreyinanchikunata willash-kanchikunashina akuychi mana shaykushpa payllata allita kreyishpa kawsaysapachi.

¹⁵Jesukristu kay allpapi kawsashpa ñukanchikunashina rikchak layata sufrirkan. Chashna sukaman sufrishpa-pish mana niman suk kuti uchallikur-kanchu. Rikchak layata sufrishkanrayku yachan sufrinanchikunata. Chayrayku saserdotenchikuna kashpa atipan llakichiwashpanchikuna yanapawayninchikunata. ¹⁶Chayrayku sufrishpanchikuna akuychi Tata Diospa kamachiku-nan tiyarinanman riypachi allita yachashpa sukaman kuyawashpanchikuna yanapawananchikunata. Chayta yachashpa payta roygaypachi llakichi-washpanchikuna yanapawananchikunapa.

**Tata Dios Jesukristuta akllarkan
ashwan sinchi kamachikuk
saserdote kananpa.**

5 ¹*Judiyu *saserdotekuna paykunamanta suklallata akllaksapa ashwan sinchi kamachikunkinkuna kananpa. Chay ashwan sinchi kamachikuk saserdoteka Tata Diosta roygarkan runamasinkunata yanapanankunapa. Chaymanta ofrendankunata Tata Diosta kurkansapa. Animalkunata

wañuchishpa Tata Diosta kurkansapa uchankunamanta perdonanankunapa.
²Saserdote kuna atiparkansapa mana yachak mana allita rurashpa kawsak runakunata llakichiya paykunapish wañuk runakuna kashpankuna.
³Wañuk runakuna kashpankuna paykunapish uchallikuk runakuna karkansapa. Chayrayku animalkunata wañuchiksapa kikinkunapa uchankunata Tata Dios perdonanankunapa llaktamasinkunapish uchankunata perdonanankunapa.

⁴Tata Dios Aronta akllarkan kamachikuk saserdote kanampa. Chaymanta Tata Dios Arontashina tukuy saserdote kunata akllarksapa. Tata Dios mana akllaptinka mana ni suk runa kikinmanta atipanmanchu saserdote kayta.
^{5*}Jesukristupish mana kikinmanta chaku akllanakurkan kamachikuk saserdote kanampa. Tatan Diosmi paytaka akllarkan chaylla wambran kaptin saserdote kanampa. Tata Dios killkadunpi wambranta willarkan:

“Kanka wambraynimi kanki.
 Kanta wañushkaykimanta kawsachi-muptini tukuy layapi kamachikukmi kanki.”

⁶Chaymanta Tata Dios killkadunpi chaylla wambranta willarkan:

“Ñukaka akllayki Melkisedekshina mana tukuyniyukta kamachikuk saserdote kanaykipa.”

⁷Jesukristu kay allpapi kawsashpa sukaman kaparikushpa wakakurkan. Tukuy laya atipak Tatan Diosta roygarkan manara tiempun chayamuptinra amara wañunampa. Sukaman Tata Diosllapa munananta rurashkanrayku payka sukaman yanaparkan.
⁸Jesukristu Tata Diospa chaylla wambran kaykash-papish kay allpaman shamurkan sufrinanpa. Chashna sukaman sufrishpa yachakurkan imashnami kay allpapi kawsashpa Tata Diospa munananta

rurashpa kawsanka nishpa.
⁹Chashna Tata Diospa munananta rurashkanrayku payta kasuk runakunata atipan uchanchikunamanta salvawayninchiku-nata mana tukuyniyukta paywan tantalla kawsananchikunapa.
¹⁰Chay-rayku Tata Dioska willarkan Melkise-dekshina ashwan sinchi kamachikuk saserdote kananpa.

Ama ñuñukuk wambrakunashina kaypachichu.

¹¹Aypara tiyan kankunata yachachi-naynipa. Yachachinayaptinipish sinchi shunkuyuk kaptikichi mana atipanichu entiendichiynikichita.
¹²Unay tiempu-tana kankuna Tata Diospa rimananta sukaman yachakushkankichi. Ñawpata sukkunata yachachinkichiman karkan. Kunankaman manara entiendinayanki-chichu. Munankichi ñukaykuna kashkan kuti kuti chay kallarinanmantapacha yachachikushkaynikunata yachachinay-nipasapa. Ñuñukuk wambrakunashi-nami kankichi. Manara alli mikunata mikukshinarachu kankichi.
¹³Ñuñukuk wambrakunashina kashpaykichi manara Tata Diospa rimananta entiendishpa manara yachankichirachu allita rurashpa kawsayta.
¹⁴Manana wambrakuna kashpanchikuna tukuy laya mikunata yachanchisapa mikuya. Tata Diospa rimananta kasushpa kawsash-panchikuna alli mikunata mikukshina kanchisapa. Amañanchisapa allita rurayta. Yachanchisapa imami alli rurananchikunapa imami mana allichu rurananchikunapa nishpa.

Ama munaypachichu Jesukristuta kreyishkanchikunamanta ashuya.

6 ¹Akuychi *Jesukristupa yachachi-kunanta ashwan ashwanta yachakushpa kawsaypachi. Ama yachakushkanchikunata kashkan kuti

kuti chayllata munaypachichu yachakuya. Ñami yachakushkanchisapa amana uchallikushpa kawsyta. Ñami yachakushkanchisapana Jesukristuta kreyishpa kawsyta. ²Ñami yachakushkanchisapana bawtisakunanchikunapa. Ñami yachakushkanchisapana wawkinchikunapa paninchikunapa umankunapi makinchikunata churashpa. Tata Diosta roygayta yanapanankunapa. Ñami yachakushkanchisapana wañushpanchikuna kashkan kawsamunanchikunata. Ñami yachakushkanchisapana suknin diya Tata Dios tukuy runakunata willawananchikunata allita mana allita rurashkanchikunata. ³Tata Dios yanapawaptinchikuna kunanmantapacha akuychi ashwan ashwanta Jesukristupa yachachikunanta yachakuypachi.

⁴Suk runakuna Tata Diospa rimananta kreyishpa suk tiempullapa luspishina purishkasapa. Mishkik mikunata mallikshina Tata Dios perdonanankunata kreyik tukurkansapa. Tata Diospa Espiritun suk imakunapi paykunata yanaparkansapa. ⁵Chay runakuna yachashkasapa Tata Diospa rimanan mishkik mikunashina kananta. Yachashkasapa kay tiempu tukunankaman Tata Dios almirana layata atipananta rurayta. ⁶Chaykunata yachashpankunapish manana nima munansapanachu Jesukristuta kreyiyta sinchi shunku tukushpankuna. Manana ni pi paykunata atipankasapanachu yachachiysapata kashkan Jesukristuta kreyinankunapa. Mana Jesukristuta kreyiyta munashpankuna kashkan kruspi payta wañuchikshina tukunsapa. Aypa runakuna paykunata kawashpankuna Jesukristuta washanchankasapa.

⁷Alli ñuyudu allpapi tarpuđ murukuna allimata wiñan. Chay alli allpapi murukuna allimata wayuchakun doyñun pallananpa. Suk runakuna allita

Jesukristuta kreyishpa kawsashpankuna chay alli murukunata wiñachik allpashinami. Tata Dios paykunata sukmanta yanapankasapa. ⁸Chaymanta suk runakuna kashayuk kiwakunallata wiñachik allpashinami. Mana nimapa valensapachu. Tata Dios paykunata mana tukuyniyuk ninapi sukmanta kastigankasapa.

**Tata Dios alli kaptin akuychi
payllata allita kreyishpa
kawsaypachi.**

⁹Kuyanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Diospa kastigunta rimashpaynikunapish yachanisapa kankunata Tata Dios salvashunaykichita.

Jesukristuta allita kreyishpa kawsashpaykichi chay alli allpashina kankichi.

¹⁰Allita rurashpa kawsaykankichi. Tata Diosta kuyashpa tukuy Jesukristuta kreyikmasikichita yanapashpa kawsaykankichi. Kunankaman sukwaniyanapanakushpa kawsaykankichi. Tata Dios alli rurak kashpa alli rurashkaykichi mana kunkankachu.

¹¹Ñukaykuna sukmanta munanisapa wañunaykichi diyakaman tukuy kankuna yanapanakushpa allita rurashpa kawsanaykichipa. Chashna allita rurashpa kawsashpaykichi yachankichi sielman rinaykichita Tata Dioswan kawsak. ¹²Mana munanisapachu killa likudu tukunaykichipa. Aypa runakuna mana shaykushpa tukuy Tata Dios willashkankunata kreyishpa kawsarkansapa. Kunanka sielipi Tata Dioswan kushikushpa kawsaykansapa. Munanisapa kankunapish paykunashina Tata Dios willashushkaykichita allita kreyishpa kawsanaykichipa.

¹³Tata Dios ñawpa awilunchikuna Abrahamta jurashpa willarkan yanapananpa. Kikinpa shutinpi jurarkan mana tiyaptin ashwan sinchi shutipi

jurananpa. ¹⁴Chaypina Abrahamtaka willarkan: "Ariya, kantami sukaman allita kuyashpa yanapashkayki. Mirakni-kitapish yanapasha sukaman aypata miranankunapa." ¹⁵Chashna Tata Dios willaptin Abrahamka mana shaykushpa shuyarkan yanapananta. Chayrayku Tata Dios tukuy willashkanta rurashpa sukaman allita yanaparkan.

¹⁶Runakuna suk imapa sukaman sinchita jurashpankuna willansapa: "Tata Diosmi yachan mana llullakuykanaynita." Chashna willaptinkunara tukuy pi kreyinsapa. Chaypira manana ayninakunsapanachu. ¹⁷Tata Dios Abrahampa mirakninkunata munarkan allita entiendichiyta tukuy willashkankunata rimashkanshina rurananpa. Chayrayku jurarkan tukuy willashkankunata rurananpa.

¹⁸Ñukanchikunapish yachanchisapa Tata Dios mana nima llullakuk kananta. Tata Dios jurashpa willawaptinchikuna allita yachanchisapa yanapawananchikunata. Chayrayku animukunchisapa sukaman kushikushpa kawsayta yachashpa Tata Dios tukuy willawashkanchikunata rurananpa.

¹⁹Yakupi purik barkupa tiyan suk llashak fierumanta ruradu ankla yakupi churanankunapa. Chay llashak ankla barkuta sinchichin ama suchunanpa. Ñukanchikuna Jesukristuta allita kreyishpa kawsaptinchikuna payka chay barkupa anklanshina sinchichiwanchisapa ama paymanta suchunanchikunapa.

Tukuy chayta yachashpanchikuna *Tata Diospa wasinpi llachapawan arkadun ukuta yaykunchisapa paywan tinkunakunanchikunapa. ²⁰Chay llachapawan arkadu wasi ukuta Jesukristu yaykurkan Melkisedekshina mana tukuyniyukta *saserdotenchikuna kananpa. Payka saserdotenchikuna

kashpa ñukanchikunatapish yaykuchi-wanchisapa Tata Dioswan parlananchikunapa.

**Levipa miraknin
saserdote kunamanta Melkisedek
ashwan sinchi kamachikuk
saserdote karkan.**

7 ¹Melkisedek Salem llaktapa kamachikuknir karkan. Chaymanta paylla altu sielipi kawsak sukaman sinchi kamachikuk Tata Diospa *saserdote karkan. Chay tiempu Abraham pichka kamachikuk runakunawan makanakushpa kallpachirkansapa. Chashna kallpachishpa aypa tiyapungan-kunata kichurkansapa. Chay kichushkankunata apashpa llaktanman kutiyaptin chay saserdote Melkisedek llaktanmanta llukshishpa rirkar Abrahamta tinkuk. Payta tinkushpa Tata Diosta roygarkan Abrahamta yanapananpa. ²Chaypina Abrahamka chay kamachikukkunata kichushkankunanta chunkaynin partita chay saserdote Melkisedekta kurkan. Chay Melkisedekpa shutin ñawpa rimaypi riman "Allita Rurashpa Kamachikuk." Chaymanta Salem llaktapa shutin riman "Kushikuy Llakta." Chayrayku Melkisedekpa suknin shutin karkan "Kushikuy Llaktapa Kamachikuknir."

³Mana ni pi yachanchichu pimi Melkisedekpa tatan maman awilunkuna karkansapa nishpa. Manami niman suk librupi niman nasishkan niman wañushkan killkadu rikurinchu. Chayrayku yuyachiwanchisapa Tata Diospa wambran *Jesukristushina mana tukuyniyuk saserdote kananta.

⁴Mash allita yuyaychi. Melkisedek sukaman sinchi kamachikuk saserdote karkan. Chayrayku awilunchi Abrahamka chay kamachikukkunata makanakushpa kichushkankunamanta

payta chunkaynin partita kurkan.
⁵*Moisespa kamachikunankuna
 rimarkan *Levipa mirakninkuna
 saserdoteckuna kanankunapa. Paykuna
 saserdote kashpapkuna Abrahampa
 mirakninkuna kashpapkunapish
 Abrahampa mirakmasinkunamanta
 chaskirkansapa tukuy chunka
 tiyapunkunamanta suktu.

⁶Chaymanta chay saserdote Melkisedek
 mana Levipa miraknин kayakashpapish
 Abrahama manta chunka tiyapunkunamanta
 suktu chaskirkana. Tata Dios
 Abrahamta yanapananpa willashka
 kaptinpish Melkisedek Tata Diosta
 roygarkan yanapananpa. ⁷Yachanchisapa
 Melkisedek Abrahama manta
 ashwan sinchi kamachikuk kashpa
 atipashkanta Tata Diosta roygaya payta
 yanapananpa.

⁸Kunanpish Levipa miraknин saserdoteckuna
 wañuk runakuna kashpapkuna
 ñukanchikunata tukuy chunka tiyapankunamanta
 suktu mañawanchisapa. Chaymanta Tata Diospa
 killkadunpi willawanchisapa Melkisedek
 dekshina mana tukuyiyuk saserdoten-chikuna
 tiyananta. ^{9,10}Chaymanta chay
 saserdote Melkisedekwan Abraham
 tinkunakushkan tiempu manara nima
 Levi nima mirakninkuna nasirkansaparachu.
 Manara nasiptinkunapish Tata
 Dios yacharkan nasinankunata.

Chayrayku willanchimansapa
 Abrahampa miraknин saserdoteckunapish
 paywan tantalla Melkisedekta chunka
 tiyapunkunamanta suktu kushkankunata.

**Jesukristu Melkisedekshina sinchi
 kamachikuk saserdotenchikunami.**

¹¹Levipa miraknин saserdoteckuna
 *israel runakunata Tata Diospa
 kamachikunankunata yachachirkansapa.
 Chashna yachachishpapkunapish mana

atiparkansapachu uchankunamanta
 perdonayta runakunalla kashpapkuna.
 Chayrayku Jesukristu mana tukuyinyukta
 kawsak kashpa Melkisedek
 saserdoteshina shamurkan perdonawan-chikunapa. Mana tukuyinyukta
 kawsak kashpa Aronpa miraknин
 saserdoteckunamanta sukaman ashwan
 alli tukuy laya yachakmi. Chay Levipa
 miraknин saserdoteckuna perdonaway-ninchikunata atipashka kaptinkunaka
 Jesukristu mana shamunmanchu karkan
 salvawakninchikuna. ¹²Jesukristu
 shamurkan chikan laya saserdote
 kananpa. Chayrayku chikan laya
 kamachikunankunata yachachiwanchisapa.
¹³Tata Diospa killkadu rimananpi
 willawanchisapa Jesukristu kamachiwakninchikuna saserdote kananta. Payka
 Judapa miraknин karkan. Judapa
 miraknинmanta mana niman suksaserdote
 tiyarkanchu. ¹⁴Yachanchisapa Señorninchi
 Jesukristu Judapa miraknин kananta.
 Moiseska mana rimarkanchu
 Judapa mirakninkuna saserdote
 kanankunapa.

¹⁵Chayrayku allita yachanchisapa
 Jesukristu Melkisedekshina chikan laya
 saserdote kananta. ¹⁶Chay ñawpa
 saserdoteckuna Levipa ayllunmanta
 nasishkankunaryaku saserdoteckuna
 karkansapa. Manami chayraykuchu
 Jesukristu saserdotenchikuna. Payka
 wañushkanmanta kawsamushpa mana
 tukuyiyukta kawsananrayku saserdotenchikuna.
¹⁷Tata Dios killkadu
 rimananpi chaylla wambranta
 willarkan:

“Kanmi kanki Melkisedekshina
 mana tukuyiyukta kamachikuk
 saserdote.”

¹⁸Mana ni pi Moisespa kamachikunankunata
 kasushpa atiparkanchu uchankunamanta
 perdonadu kayta. Chayrayku
 Tata Dios rimarkan chay kamachiku-

nankunata amana kasunanchikunapa.
19 Chay kamachikunankuna mana ni pita yanaparkanchu allita rurashpa kawsayta. Kunanka saserdotenchikuna Jesukristu uchanchikunamanta perdonawanchisapa. Chashna perdonawaptinchikuna atipanchisapa Tata Diosta ladunchayta.

20 Tata Dios sinchita jurashpa willawashkanchisapa Jesukristu saserdotenchikuna kananta. Tata Dios mana jurashpachu willarkansapa Levipa mirakninnmanta saserdoteckuna kanankunapa. **21** Tata Dios sinchita jurashpa willawarkanchisapa Jesukristu saserdotenchikuna kananta. Paypa killkadunpi chaylla wambranta willarkan:

“Ñukaka kanta sinchita jurashpa mana chikan layata willashkaykichu.
 Kanmi kanki mana tukuyniyukta kamachikuk saserdote.”

22 Chashna Tata Dios jurashpa willaptin Jesukristu Moisespa kamachikunankunamanta ashwan allita atipan yanapawayninchikunata.

23 Levipa miraknin saserdoteckuna wañuk runakuna kashpankuna suk tiempullata saserdoteckuna karkansapa. Chayrayku paykunaka aypalla karkansapa. **24** Chaymanta Jesukristu manana kutin wañushpana mana tukuyniyuk saserdotenchikunami. **25** Chayrayku ñukanchikuna payta kreyishpa Tata Diosta ladunchaptinchikuna payka atipan uchanchikunamanta mana tukuyniyukta salvawayninchikunata. Mana tukuyniyukta kawsashpa Tata Diosta mana shaykushpa roygaykan yanapawananchikunapa.

26 Jesukristu Tata Diosllata kasushpa allillata rurashpa kawsarkan. Uchalllikuk runakunawan kawsashpapist mana nima uchalllikukchu karkan. Chashna Tata Diosllata kasushpa kawsaptin sielman

pusharkan paywan tantalla kawsanpana. Allininchikunapa chay laya alli kamachikuk saserdotenchikuna tiyan.

27 Tukuy diya ñawpa kamachikuk saserdoteckuna animalkunata wañuchirkansapa kikinkunapa uchankunamanta israel runakunapa uchankunamanta Tata Dios perdonananpa. Chaykamanka saserdotenchikuna Jesukristuka mana tukuy diyachu animalkunata wañuchin Tata Dios perdonawananchikunapa. Suk kutillami kikin munashpa kruspi wañurkan Tata Dios uchanchikunamanta perdonawananchikunapa.

28 Moisespa kamachikunankuna rimarkan Levipa mirakninkuna uchalllikuk runakuna kashpapist kamachikuk saserdoteckuna kanankunata. Tata Dios chay kamachikunankunata kushkanwasha chaylla wambranta jurashpa willarkan ashwan sinchi kamachikuk saserdote kananta. Payka mana nima uchalllikuk kashpa mana tukuyniyuk sinchi kamachikuk saserdotenchikunami.

Saserdotenchikuna Jesukristu ñukanchikunawan mushuk paktuta rurarkan.

8 ¹Allita uyariwaychi. Allitana yachachishkaykichi *saserdotenchikuna *Jesukristu sukaman allima kashpa sielipi Tata Diospa alli ladunpi tiyarishpa yanapawaykananchikunata.

²Jesukristu kamachikuk saserdotenchikuna kashpa Tata Diospa sielipi wasinmanta yanapawaykanchisapa. Chay alli wasinta Tata Dioslla rurarkan. Manami runakunachu rurarkan. ³Tata Dios ñawpa kamachikuk saserdoteckunata akllarkan ofrendakunata wañuchidu animalkunata payta kunankunapa. Chayrayku Jesukristupish ofrendakunata kukunan tiyan. ⁴Kunanka Jesukristu mana *Levipa miraknin kashpa kay allpapi kashpaka mana saserdotechu

kanman. Kay allpapi aypa saserdote kuna tiyan *Moisespa kamachikunankunata kasushpa wañuchidu animalkunata Tata Diosta kunankunata. Jesukristuka mana chay laya saserdotechu.

⁵Ñukanchikuna dibujuta kawashpa pishillata riksinchisapa ima layami chay dibujadu nishpa. Chashnallami ñawpa tiempu Sinai urkupi Tata Dios Moisesta yachachirkana imashnami saserdote kuna animalkunata wañuchinkasapa nishpa. Chay saserdote kuna animalkunata wañuchishpa dibujutashina rurashpa tukuy runakunata yachachirkansapa imashnami Jesukristu wañunka nishpa. Moises *Tata Diospa wasinta ruranayay-kaptin Tata Dioska willarkan: “Allita uyariway. Wasinita tukuy layayukta iden kay urkupi kawachishkaynitashina ruray.”

⁶Animalkunata wañuchik saserdote kuna namanta saserdotenchikuna Jesukristuka sukanan ashwan allita yanapawanchisapa. Mushuk layata ñukanchikunawan paktuta rurashka Tata Dioswan tantanachiwananchikunata. Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios willawanchisapa chay ñawpa kamachikunankunamanta ashwan allita yanapawananchikunata. Jesukristu mushuk paktuta ñukanchikunawan rurarkan salvawananchikunata. ⁷Chay ñawpa awilunchikuna Moisespa kamachikunankunata allita kasushpa salvanakuyta atipaptinkunaka Jesukristu mana mushuk paktuta ñukanchikunawan ruranmanchu karkan. ⁸Chay ñawpa awilunchikuna mana allita rurashpa kawsashkankunaryku Tata Dioska willarkan sapa:

“Suk tiempukaman ñukaka
*Israelpa mirakninkunawan
Judapa mirakninkunawan
mushuk paktuta rurasha.

⁹Mushuk paktuta rurashpayni mana ñawpa awiluykichiwan paktuta rurashkaynishinanachu rurasha.

Ñawpa tiempu Egito llaktamanta awiluykichiita kuyashpayni llukshichimurkanisapa.

Chashna llukshichimuptinipish mana munarkansapachu rurashkayni paktuta kasuya. Chayrayku manana yanaparkanisanapanachu.

¹⁰Suk tiempu washan kankunapa miraknikichiwan mushuk paktuta rurashpa paykunata yuyachisha allita rurashpa kawsanankunata. Shunkunkunapi munachisha ñukata kasuwashpa kawsanankunata. Ñukaka paykunata Tata Diosninmi kasha. Paykunaka wambraynikunami kankasapa.

¹¹Tukuy chay wambraynikuna taksha atun riksiwankasapa. Manana ni pi llaktamasinkunata familyankunata yachachinkasapanachu ñukata riksiwanankunata.

¹²Uchankunamanta perdonashasapa. Manana nima uchankunata yuyashanachu.”

¹³Tata Dios chayta willawashpanchikuna yachachiwanchisapa manana chay ñawpa rurashkan paktuta yuyanantana. Chay ñawpa rurashkan paktuka mawkayashkanami. Manami ni pita yanapanchu. Mana ashwannachu illan tukunanta. Chayrayku Tata Dios ñukanchikunawan mushuk paktuta rurashka.

Tata Dios yachachiwanchisapa
imashnami payta
kuyashunchisapa nishpa.

9 ¹Tata Dios ñawpa tiempu *israel runakunawan paktuta rurashpa yachachirkansapa imashnami rurashkankuna wasipi payta kuyankasapa nishpa.

²*Tata Diospa wasin ukupi ishkay kuartukuna tiyarkan. Suknin kuartupi kanchis brasuyuk lampara karkan. Chaymanta chaypi mesa sawanpi Tata Diosta kushkankuna pankuna karkan. Chay kuartupa shutin karkan “Tata Diosta Kuyanankuna Kuartu.”

³Chaymanta suk alli awadu llachapa washanpi suk kuartu tiyarkan. Chay kuartupi kamachikuk *saserdotella Tata Dioswan tinkunakuk. Chayrayku shutin karkan “Tata Dioswan Tinkunakuna Kuartu.” ⁴Chay alli awadu llachapa ladunpi kuriwan tupadu taksha *altar tiyarkan chaypi mishkilla asnakta rupachinankunapa. Chaymanta chay alli awadu llachapapa washan kuartupi suk kaja tiyarkan. Chay kaja ukunpi washanpi kuriwan tupadu karkan. Chay kuriwan tupadu kaja ukunpi kurimanta ruradu puyñu tiyarkan. Chay puyñu ukunpi suk tipi ñukñuk likidu sielumanta urmadu mikuna tiyarkan. Chaymanta chay kaja ukunpi Aronpa wiñashkan bastonni tiyarkan. Chaymanta chay kaja ukunpi Tata Diospa killkadu kamachikunan tablakuna tiyarkan. ⁵Chay kaja sawanpi ishkay kurimanta ruradu liipyak likidu *angelkunashina tiyarkan. Chay angelkunapa rikrankuna chay kajata arkasapa. Chay angelkuna chawpin-manta Tata Dios kamachikuk saserdote-wan parlak. Manana chaykunata yachachinayaykichinachu.

⁶Tata Dios ñawpa awilunchikunata willarkansapa tukuy chaykunata ruranankunapa. Tukuya rurashkankunawa chay primeru kuartupi tukuy diya saserdotekuna yaykuksapa Tata Diosta sirvishpa kuyanankunapa.

⁷Chaymanta chay alli awadu llachapa washan kuartu ukupi suk kutilla kada wata kamachikuk saserdotella yaykuk. Chaypi yaykushpa animalkunapa

yawarninta apak kikinpa llaktamasinku-napapish mana yuyashpa uchallikush-kunkunata Tata Dios perdonanankunapa.

⁸Chaywan Tata Diospa Espiritun yachachiwanchisapa kay allpapi Tata Diospa wasin tiyaptinra sacerdotekunalla yakyunkunapa. Tata Dios mana munarkanchu chay washan uku kuartupi mana sacerdote runakuna yakyunkunapa.

⁹Tata Dios tukuy chaykunata rimashpa allita ñukanchikunata yachachiwanchisapa. Chay runakuna ofrendakunata wañuchidu animalkunata Tata Diosta kushpapish mana yacharkansapachu Tata Dios perdona-nankunata paywan kushikushpa kawsanankunapa.

¹⁰Chay runakunaka yuyarkansapa suk mikunallata mikushpa suk upyanallata upyashpa tukuy laya tiyakta mayllashpa Tata Diosta kushichiykanankunata. Chaykunata rurarkansapa Tata Dios mushuk paktuta ruranankaman.

**Jesukristu kamachikuk
saserdotenchi kashpa wañurkan
uchanchikunamanta
pichawananchikunapa.**

¹¹Kunanka *Jesukristuka ñami shamushkana. Chaymanta sielman kutishpa Tata Diospa wasinpi yaykuran ñukanchikunapa kamachikuk saserdotenchikuna kananpa. Chashna saserdotenchikuna kashpa sukaman tukuy layapi yanapawanchisapa. Tata Diospa wasin mana kay allpapi kaptin runakuna mana rurarkansapachu. Tata Dios chay sielipi wasita rurashka kaptin kay allpapi wasinmanta sukaman ashwan allimami.

¹²Jesukristu mana chivukunapa beshekunapa yawarninta apashpachu sielipi Tata Diospa kawsanampi yaykur-

kan. Payka kruspi wañushpa kikinpa yawarninta ichashkanrayku suk kutilla chaypi yaykurkan mana tukuyniyukta kawsananpa. Chashna sielupi yaykuptin Tata Dios uchanchikunamanta perdonawanchisapa mana tukuyniyukta sielupi kawsananchikunapa.

¹³Ñawpa tiempu saserdote kuna torokunapa chivukunapa yawarninwan, rupachidu beshekupa uchpanwan runakunata chakchuksapa. Chashna chakchuptinkuna chay runakuna Tata Diospa ñawpakanipi allimana karkansapa atipanankunapa Tata Diosta kuyayta. ¹⁴Chaykamanka Jesukristu yawarninta ichashkanrayku ashwan allita atipan uchanchikunamanta pichawayninchikunata. Mana tukuyniyuk Tatan Diospa Espiritun Jesukristuta yanapaptin payka mana uchayuk kaykashpa Tata Diosta kasushpa kruspi wañurkan. Yawarninta ichashpa uchanchikunamanta perdonawanchisapa amana kikinchikunapa munanan-chikunata rurashpa kawsananchikunapa. Chashna perdonawaptinchikuna atipanchisapa mana tukuyniyukta kawsak Tata Diosninchita sirvishpa kawsayta.

¹⁵Jesukristu wañushkanrayku Tata Dios atiparkan runakunawan mushuk paktuta ruraya. Jesukristu wañushkan-rayku Tata Dios atiparkan chay ñawpa kamachikunankunata kasushpa kawsak runakunatapish uchankunamanta perdonayta. Chay akllashkan runakunata atiparkan sielman pushayta paywan tantalla kawsanankunapa.

¹⁶Runakuna manarapish wañushpara suk killkaduta ruransapa rimanankunapa pikunapami tukuy tiyapunkuna kiparinka nishpa. Chaymanta chay runa wañuptin chay killkadupi shutin churadu runakunapa tukuy layankuna kiparin. ¹⁷Chay runa wañuptinra chay

killkadupi shutin churadu runakuna tiyapunkunata chaskinsapa. Chay runa kawsaptinra manara ni pi tiyapunkunata chaskinkarachu.

¹⁸Chayrayku Tata Dios ñawpa paktuta ruraptin saserdote kuna animalkunata wañuchishpa yawarninkunata ichachirkansapa. ¹⁹Chaypina Moises tukuy runakunata Tata Diospa tukuy kamachikunankunata yachachikushkanwasha puka lanata isopo kaspi ramapi wankurkan. Chay wankudu ramata wañuchidu beshekukunapa chivukunapa yawarnin yakuwan chakrudupi ñuyuchirkan. Chaymanta chaywan chay killkadu libruta tukuy runakunata chakchurkan-sapa. ²⁰Chay runakunata chakchushkan-kunawasha Moiseska willarkansapa: “Kay yawarwan kankunata chakchuptini yachankichi Tata Dios kankunawan alli paktuta rurashkanta.”

²¹Chaymanta Moises Tata Diospa wasinta chay wasinpi sirvinan tiyakkunata chay yawarwan chakchurkan.

²²Tata Dios kamachikunankunata Moisesta kushpa yachachikurkan yaka tukuy layata yawarwan chakchudu kashpara payllapa kananpa. Chay runakuna animalkunata wañuchishpa yawarninta ichaptinkunara Tata Dios uchankunamanta perdonaksapa.

Jesukristu wañurkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa.

²³Chayrayku alli karkan ñawpa saserdote kuna animalkunata wañuchishpa yawarninwan tukuy layata tukuy runakunata chakchunankunapa. Chashna chakchuptinkuna Tata Diospa ñawpakanipi allimana karkansapa. Chay saserdote kuna animalkunapa yawarninwan chakchushpankuna yachachikuykarkansapa Jesukristu shamananta wañuk yawarninta

ichananpa. Tata Diospa wambran wañushpa yawarninwan chay animalkunapa yawarninmanta ashwan allita pichawanchisapa. Chashna Jesukristu wañushpa yawarninta ichaptin Tata Dios perdonawashpanchikuna kawsanan sielupi yaykuchiwanchisapa.

²⁴Jesukristu wañushkanwasha mana runakuna rurashkan Tata Diospa wasinpichu yaykurkan. Chay allpapi Tata Diospa wasinka yuyachiwanchisapa sielupi kawsanan wasita. Jesukristu wañushkanwasha sielullaman yaykukpacha rirkana. Chaypi yaykushpa kunanka Tata Diosta ñukanchikunapa royan.

²⁵Ñawpa kamachikuk saserdotekuna tukuy wata chay Tata Diospa wasin ukupi animalpa yawarninta apashpa yaykuksapa. Jesukristuka manami chashnachu yaykurkan. Payka suk kutillami wañurkan sielupi Tata Diospa wasinpi yaykunanpa. ²⁶Jesukristu tukuy wata saserdotekunashina Tata Diospa wasinpi yaykuptinka kay allpata rurashkanmantapacha aypa kuti wañuman karkan. Payka manami aypa kutichu wañurkan. Tata Dios munashkan tiempu kay allpaman suk kutilla shamurkan kruspi wañunarpa uchanchikunamanta perdonawananchikunapa.

²⁷Tukuy runakuna suk kutilla wañunanchikuna tiyan. Chaymanta wañushkanchikunawasha Tata Dios willawashunchisapa allitachu manachu rurashkanchisapa nishpa. ²⁸Jesukristupish suk kutilla wañurkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Chaymanta ishkaynin kuti shamunka tukuy payta shuyashpa kawsakkunata Tata Diospa kawsananman pushawananchikunapa. Manana shamunkanachu uchanchikunamanta perdonawakninchikunana.

**Jesukristu wañushkanrayku
manana animalkunata
wañuchinchisapanachu Tata Dios
perdonawananchikunapa.**

10 ¹*Moisespa kamachikunankuna ñawpa runakunata yuyachirkansapa suknin diya *Jesukristu wañushpa uchankunamanta salvanankunapa. Chay runakuna watan watan animalkunata wañuchishpankunapish mana yacharkansapachu Tata Dios perdonanankunata paywan kushikushpa kawsanankunapa. ²Chay runakuna uchankunamanta perdonadu kashpankunaka manana yuyanakunmansapanachu uchasapa kanankunata. Manana animalkunata wañuchinmansapanachu Tata Dios uchankunamanta perdonanankunapa. ³Kada wata chay runakuna animalkunata wañuchishpa yuyaksapa uchasapa kanankunata. ⁴Mana chivukanapa nima torokunapa yawarninkunarykuchu Tata Dios atiparkan uchankunamanta perdonayta. ⁵Chayrayku kay allpaman Jesukristu shamushpa Tatan Diosta willarkan:

“Kanka mana munankichu
runakuna animalkunata wañuchishpa kushunankunapa.
Chayrayku kay allpaman kachamuwashkanki runa kanaynipa.

⁶ Runakuna uchankunaryku animalkunata wañuchishpa rupachishpankuna ofrendakunata kushushpa mana kushichishunkisapachu.

⁷ Chayrayku willashkayki: ‘A, Tatayni Dios, killkadu rimanayki rimashkanshina kaypi kani munanaykita ruranaynipa.’”

⁸Jesukristu chayta rimashpa yachachiwanchisapa chay runakuna uchankunaryku wañuchishkankuna animalkunata rupachishpa mana Tata Diosta

kushichiyanankunata. Moisespa kamachikunapi animalkunata wañuchinankunapa rimashka kaptinpish chaykunaka mana nima Tata Diosta kushichirkansapachu.

⁹Chaymanta Jesukristu Tata Diosta willarkan: "Allpaman shamushkani munanaykita rurak." Chayta rimashpa yachachiwanchisapa Tata Dios manana munanantana ñawpashina animalkunata wañuchinankunapa. Munarkan Jesukristu wañunanpa runakunata uchankunamanta perdonanankunapa.

¹⁰Jesukristu Tata Diospa munananta rurashpa suk kutilla kruspi wañurkan amana kashkan wañunanpa. Pay wañuptin Tata Dios perdonawanchisapa payllapa kananchikunapa.

¹¹Diyan diyan *saserdotekuna *altar ñawpakpi shayarinsapa kuti kuti animalkunapa yawarninta Tata Diosta kunankunapa. Chashna kuti kuti Tata Diosta kuptinkunapish payka mana uchankunamanta perdonansapachu.

¹²Chayrayku suk kutilla Jesukristu wañurkan runakunata uchankunamanta perdonanankunapa. Wañushkanwasha Tatan Diospa alli ladunpi tiyarirkan.

¹³Kunanka chaypi tiyarihpsha shuyaykan Tata Dios tukuy payta chiknik runakunata saru saru rurananpa payta kasunankunapa. ¹⁴Suk kutilla Jesukristu wañurkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Kunanka perdonadu kaptinchikuna Tata Dios yachachiwaykanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. ¹⁵Tata Diospa Espiritu chashnalla willawanchisapa:

¹⁶ "Tata Dios chay ñawpa runakunata willarkan:

Suk tiempu washa ñukaka kankunapa miraknikichiwan mushuk paktuta rurasha.

Paykunataka yuyachisha munanaynita rurashpa kawsanankunapa.

Shunkunkunapi munachisha ñukata kasuwashpa kawsanankunapa.

¹⁷ Mana kutin uchankunata yuyashanachu."

¹⁸Tata Dios chayta rimashpa uchanchikunamanta perdonawaptinchikuna manana animalkunata wañuchinanchikunanachu tiyan perdonawananchikunapa.

Akuychi Tata Diosta ladunchaypachi.

¹⁹Wawkinikuna, panikuna, Jesukristu wañushpa yawarninta ichashkanrayku atipanchisapa Tata Diospa ñawpkninpi mana manchakushpa yaykuya paywan tantalla kawsananchikunapa. ²⁰Jesukristu wañushkan oras Tata Dios wasinpi chay uku kuartupi arkanan llachapata llikirkan. Chayta llikishpa yachachiwanchisapa atipananchikunata paypa ñawpkninpi chayaya.

²¹Kunanka Señorninchi Jesukristu kamachikuk saserdotenchikuna kashpa Tata Diospa kawsanapi kamachikuykan. ²²Chayrayku tukuy shunku payta allita kreyishpanchikuna akuychi Tata Diosta ladunchaypachi. Mana allita rurashpanchikunaka akuychi Tata Diosta roygaypachi perdonawananchikunapa. Uchanchikunata wanashpa chuya chuya armakudushina akuychi Tata Diosta ladunchaypachi. ²³Yachanchi Tata Dios tukuy willawashkanchikunata rurananta. Chayrayku akuychi mana manchakushpa Jesukristu salvawananchikunata parlakuypachi.

²⁴Akuychi yuyaypachi imashnami sukwan sukwan yanapanakushunchisapa nishpa allita kuyanakushpa allita rurashpa kawsananchikunapa. ²⁵Akuychi sukwan sukwan animuchinakuypachi tantanakuya Tata Diosta kuyananchikunapa. Yachayashpa Señorninchi

Jesukristu utka shamunanta ama munaypachichu sukkunashina mana tantanakushpa kawsayta.

Tata Dios mana kasunayak runakunata kastigankasapa.

²⁶Tata Diospa rimananta allita yachaykashpa tukuy shunku munashpa uchallikushpalla kawsaptinchikunaka Jesukristu uchanchikunamanta mana perdonawanchisapachu. Jesukristu mana perdonawaptinchikunaka mana ni pi wañushpa atipanchu perdonawayninchikunata ²⁷Jesukristuta mana nima layapi kreyinayaptinchikunaka manchana laya rawrak ninapi Tata Dios kastigawashunchisapa. Chaypi tukuy payta chiknik runakunata kastigankasapa.

²⁸Maykan runa Moisespa kamachikunnakunata mana nima layapi kasunayaptin ishkay kimsa runakuna chataptinkunara awtoridarkuna willankasapa mana llakichishpa wañuchinankunapa.

²⁹¿Manachu kreyinkichi Tata Diospa wambran Jesukristuta rabyachik runakunata ashwan sinchita kastiganankunata? Jesukristu wañushpa yawarninta ichashkanrayku Tata Dios ñukanchikunawan paktuta rurarkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Chay runakunaka rimansapa Jesukristu ichashkan yawar mana nimapa alli kananta. Chashna rimashpa kuyawakninchu Tata Diospa Espirituapish rabyachinsapa. Chayrayku Tata Dios paykunata sukaman kastiganka-sapa.

³⁰Yachanchisapa Tata Dios rimashkanta: “Ñukalla mana alli rurak runakunata kastigashasapa. Ñukalla uchankunarayku kastigashasapa.” Chaymanta rimarkan: “Ñukami tukuy mana alli rurak wambraynikunatapish kastigasha-

sapa.” ³¹Mana tukuyniyuk kawsak Tata Diospa kastigunka sukaman mancha-napa layami.

Sufrishpanchikunapish akuychi mana sampayashpalla Tata Diospa munananta rurashpa kawsaypachi.

³²Allita yuyaychi ñawpa tiempu Jesukristu yachachikushkanta kreyishpa luspishina kawsashkaykichita. Jesukristuta kreyishkaykichirayku sukaman sufrishpaykicipish allita kreyishpalla kawsashkankichi. ³³Aypa runakuna kawashushkankichi chiknishuk runakuna suk kankunata mana allikunata willashushpaykichi sufrichishuptikichi. Chaypina suk kankuna chay sufrichidu wawkikichita llakichishpa yanapashkankichi.

³⁴Chaymanta karselpi wichkadu wawkikichita llakichishpa yanapashkankichi. Chiknishuk runakuna tiyapushuk-nikichita kichushuptikicipish mana piñakushpaykichi kushikushpalla Jesukristuta kreyishpa kawsashkankichi. Yachankichi Tata Dios kawsanan sielipi kankunapa ashwan alli mana tukuyniyuk tiyapushunaykichita. ³⁵Yachashpaykichi paywan tantalla kushikushpa mana tukuyniyukta kawsanaykichita ama kreyikunaykichimanta sampayaychiku. ³⁶Sufrishpaykicipish mana shaykushpa payllata kreyinaykichi tiyan paypa munananta rurashpa kawsanaykicipha. Paypa munananta rurashpa kawsaptikichi Tata Dios tukuy rimashkanta rurashpa sielman pushashunkichi. ³⁷Tata Dios killkadunpi riman:

“Salvashuknikichi mana unayashpa utkana shamunka.

³⁸Ñukata kreyiwashpaykichi ñukawan tantalla kushikushpa kawsankichi.

Ñukamanta ashushpaykichika manami kushichiwankichichu.”

³⁹Ñukanchikunaka mana Tata Diosmanta ashunchisapachu ama rawraykak ninaman rinanchikunapa. Jesukristuta kreyishpanchikuna allita yachanchisapa sielman rinanchikunata Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsak.

Aypa runakuna Tata Diosta tukuy shunku kreyishpa kawsarkansapa.

11 ¹Tata Diosta allita kreyishpa kawashpanchikuna allita yachanchisapa tukuy willawashkanchikunata rurananta. Chay willawashkanchikunata mana kawashpanchikunapish yachanchisapa mana llulla kananta.

²Tata Dios ñawpa awilunchikunata willarkansapa alli rurak runakuna kanankunata payta allita kreyishkankunaryaku.

³Ñukanchikunapish Tata Diosta kreyishpanchikuna allita yachanchisapa pay rimashpalla tukuy laya tiyakta rurashkanta. Payka mana tiyakmanta tukuy laya kawananchikunata rurarkan.

⁴Abel Tata Diosta kreyishpa allima ovejanta wañuchishpa payta kuyashpa kurkan. Wawkin Kayinpa ofrenda kushkanmanta ashwan alli ofrendata kurkan. Chayrayku Tata Dios ofrendanta chaskishpa willarkan alli rurak kananta. Chashna Abel allita Tata Diosta kreyishpa kushichishpa wañudu kashpapist kunankaman yuyachiwanchisapa payshina Tata Diosta kreyishpa kawsananchikunapa.

⁵Enokpish Tata Diosta allita kreyishpa kawsashkanrayku sielman kawsakllata pusharkan. Payka mana wañurkanchu. Chashna Tata Dios sielman pushashka kaptinna manana ni pi allpapika kawarkansapanachu. Rimanapani willawanchisapa manarapish Tata Dios pushaptin payta kushichishpa kawsashkanta.

⁶Mana ni pi Tata Diosta atipanchisapchu kushichiya mana payta kreyishpanchikuna. Paywan kawsayta munashpanchikunaka kreyinanchikuna tiyan Tata Dios tiyananta. Chaymanta kreyinanchikuna tiyan Tata Diosta maskaptinchikuna yanapawananchikunata.

⁷Noepish Tata Diosta kreyishpa kawsarkan. Tata Dios paytaka willarkan manllaybata yaku llokllananta. Manara ni suk kuti llokllananta kawashpapist Noeka Tata Diosta kreyishpa atun barkuta rurarkan. Chay barkupi llokllakuk yakumanta familyanta salvarkan. Chay atun barkuta ruraptinpish runamasinkuna mana kreyirkansapachu Tata Dios kastiganankunata. Chayrayku sipikushpa wañurkansapa. Noe Tata Diosta kreyishkanrayku Tata Dios willarkan alli rurak runa kananta.

⁸Chaymanta Tata Dios awilunchi Abrahama willarkan alli llaktata kunanta. Chashna Tata Dios willaptin Abrahamka allita kreyishpa llaktamanta llukshirkan Tata Dios willashkan llaktaman rinanpa. Llukshishpa manara yacharkanrachu maymanmi riyan nishpa. ⁹Chaymanta Tata Dios willashkan llaktapi chayashpa chay llaktaka manara payparachu karkan. Chay llaktapi manara terrenuyuk kashpara Tata Dios kunanta kreyishpa millwamanta awadu raku llachapawan ruradu wasipi kawsarkan. Tata Dios Abrahampa wambran Isakta ñetun Jakobotapish willarkansapa chay llaktata kunankunapa. Chashna willashka kaptin paykunapish Tata Diosta kreyishpankuna millwamanta awadu raku llachapawan ruradu wasikunapi kawsarkansapa. ¹⁰Chay laya ruradu wasipi kawsashpa Abrahama mana tukuyniyuk sielipi tiyak mana wakllik llaktaman shuyatkarkan riyya. Chay llaktata Tata Dios rurarkan.

¹¹Chaymanta Tata Dios Abrahamta willarkan warmin Sara wawayananta. Chaypina Sara mana niman suk wawayuk kashpa vieja kaykashpapish kreyirkana Tata Dios alli rurak kashpa willashkanta rurananta. Chayrayku Tata Dios Sarata yanaparkan wawayananpa.

¹²Abrahampa wambrayanan tiempu pasashka kaptinpish Sara paypa wambran Isakta wawayarkan. Chaymanta Isakmanta luserukunashina atun kocha mañanpi playakunashina mana yupapya layata sukanman aypata mirarkansapa.

¹³Manara Tata Dios willashkanta kuptinkunara chay ñawpa awilunchikunaka wañunankuna diyakaman kreyirkansapa Tata Dios willashkanta rurananpa. Chayta kreyishpankuna kushikushpa karullamanta chay llaktata kawakshina yuyanakurkansapa. Chayrayku kay allpapi kawsashpara mana llaktayukshina kawsarkansapa.

¹⁴Chashna mana llaktayukshina Tata Diosta kreyishpalla kawsashpankuna tukuy pita entiendichirkansapa sielipi kawsanan llaktankunaman riyanankunata.

¹⁵Mana chay llukshimushkankuna llaktallamanchu kutinayarkansapa.

Chay llaktaman kutinayashpankunaka chayman kutinmansapa karkan.

¹⁶Paykunaka chay ashwan alli sielipi llaktaman munarkansapa riyya.

Chayrayku Tata Dios sielipi alli llaktakunata rurashka. Mana pinkakushpa paykunata willarkansapa Tata Diosninkuna kananta.

^{17,18}Chaymanta Tata Dios Abrahamta willarkan chaylla wambran Isakta wañuchishpa kunanpa. Chashna willaptin Abrahamka kreyirkana Tata Dios willashkanta rurananpa. Yacharkan chay wambran Isakmanta aypa mirakninkuna tiyananta. Chayrayku Tata Diosta kreyishpa wambranta payta

kushpa mana michashpa wañuchinayarkan.

¹⁹Abrahamka yacharkan Isak wañuptin Tata Dios atipananta kawsachimuya. Tata Diosta allita kreyiptin chay wambranta wañudu kashkanmantashina kawsachimurkan.

²⁰Chaymanta Isakpish Tata Diosta kreyishpa wambrankuna Jakobota Esawta willarkansapa Tata Dios mirakninkunata sukanman yanapanankunata.

²¹Jakobopish wañunayaykashpa Tata Diosta kreyishpa wambran Josepa ishkantin wambrankunata willarkansapa Tata Dios yanapanankunata. Chaypina bastonniipi kimikushpa Tata Diosta kuyarkan.

²²Josepish wañunayaykashpa Tata Diosta kreyishpa wawkinkunata willarkan suki tiempukaman tukuy *israel runakuna Egipo llaktamanta llukshinankunata. Kamachirkansapa llukshishpankuna tullunkunata apanankunapa Tata Dios willashkan llaktapi pampak.

²³Chaymanta Moises nasishkan tiempu sinchi kamachikuk runa kamachikurkan tukuy ullku wambrakunata wañuchinankunapa. Chashna kamachikuptinpish Moises nasiptin tatan maman Tata Diosta allita kreyishpa chay kamachikuk runata mana kasurkansapachu. Alli wambra kananta kawashpankuna kimsa killata pakarkansapa ama ni pi wañuchinanpa.

²⁴Moises runa kashpana Tata Dios yanapananta allita kreyishpa manana munarkannachu kamachikuk runapa shipashninpa wiwachun kayta.

²⁵Yacharkan chay mandakukpa ñetun kashpa suki tiempullata atipananta kushikushpa mana allita rurashpa kawsayta. Chayrayku Tata Diospa wambrankunawan tantalla sufrishpapish munarkan paykunallawan

kawsayta.²⁶Egipto llaktapi kiparish-paka Moiseska kullkisapa kanman karkan. Chashna kaptinpish Moiseska yacharkan Tata Dios suk salvakuk runata kachamunanta. Chayrayku yuyarkan ashwan alli kananta Tata Diospa wambrankunawan tantalla sufrinanpa. Munarkan Tata Dios sielman pushananta kushikushpalla paywan tantalla kawsananpa.

²⁷Moises Tata Dios kuydananta kreyishpa chay kamachikuk runa piñakunanta mana manchashpa Egipto llaktamanta llukshirkan. Tata Diosta mana kawashpapish iden kawakshina allita mana shaykushpa payllata kreyishpalla kawsarkan.²⁸Tata Dios salvanankunata kreyishpa *Paskua fiestata rurarkan. Tukuy israelmasinku-nata yachachirkan oveja wawankunata wañuchishpa yawarninwan wasin punkunkunata chakchunankunapa. Chay yawarta kawashpa Tata Diospa *angelnin israel runakunapa piwi wambrankunata mana wañuchirkansapachu.

²⁹Chaymanta israel runakuna Tata Diosta kreyiptinkuna chay atun Puka Yakuta rakinachishpa ñanta rurarkan purinankunapa. Chaymanta Egipto runakuna katishpankuna chay ñanta riykaptinkuna Tata Dios yakuta wichka-nachirkan. Chaypina sipikurkansapa.

³⁰Chaymanta israel runakuna Tata Diosta allita kreyishpankuna kanchis diyata Jeriko llaktapa vueltashnintinta purirkansapa. Chashna puriptinkuna kanchisnin diya chay llaktapa pirkankuna tikrarkansapa.

³¹Chaymanta waynandera warmi Rahab Tata Dios salvananta kreyishpa Jerikopi chapakuk rik ishkay israel runakunata pakarkansapa. Chayrayku israel runakuna chay Jerikopi mana Tata Diosta kreyinayak runakunata

wañuchishpankuna mana paytaka wañuchirkansapachu.

³²Tiyanllara aypa Tata Diosta kreyik runakunapa willanaynipa. Tiempu pishin Gedeonpa Barakpa Samsonpa Jeptepa Davidpa Samuelpa Tata Diospa rimananta yachachikukkunapa willanaynipa.³³Chay runakuna Tata Diosta allita kreyishpa makanakushpa llaktakunata kichukurkansapa. Sukkunaka kuskata kamachikuksapa. Sukkunaka Tata Dios willashkankunata chaskirkansapa. Sukkunaka kawarkan-sapa Tata Dios pumakunapa shiminku-nata wickapuptinkuna ama wañuchi-nankunapa.

³⁴Tata Dios yanapaptin sukkunaka manllayba rawraykak ninata wañuchirkansapa. Sukkunaka kishpirkansapa ama chiknik runakuna ishkay filuyuk machetiwan wañuchinankunapa. Sukkunaka sampayadu kaptinkuna Tata Dios sinchiyachirkansapa. Sukkunaka chiknik runakunawan sukanaman makana-kushpankuna atiparkansapa paykunata kallpachiyta.³⁵Tata Diosta kreyik warmikuna kawarkansapa Tata Dios wañudu wawankunata kawsachimuptinkuna.

Chaymanta chiknik runakuna wañuchinankaman sukanaman sufrichip-tinkunapish sukkuna manami munarkansapachu Tata Diosta niegaya. Yacharkansapa wañushpa sielipi Tata Diospa kawsananman rinankunapa chaypi ashwan allita kawsak.³⁶Sukkunata asichirkansapa. Sukkunata makarkansapa, kadenawan watarkansapa, karselkunapi wickarkansapa.

³⁷Sukkunata ruminchashpa wañuchirkansapa. Sukkunata chawpinkunapi tipishpankuna sukkunata ishkantin ladu filuyuk machetiwan wañuchirkansapa. Sukkunata wasinkunamanta karkurkan-sapa kayta chayta purinankunapa.

Ovejakunapa chivukunapa karapankunawan llachapakuksapa. Paykunata rikchak layapi sufrichiksapa. Mana nimayuk llakidu kawsarkansapa.

³⁸Chakidu chunlla pampakunapi sachakunapi pantakudushina chayta chayta purirkansapa. Machaykunapi allpa uchukukunapi kawsarkansapa. Mana allichu karkan chay Tata Diosta kreyik runakuna mana alli rurak runakunawan kawsanankunapa.

³⁹Chay runakuna Tata Diosta allita kreyishpa kawsashkankunaryku payka willarkansapa alli rurak kashkankunata. Chashna willaptinkunapish kay allpapi kawsashpankuna manara kawarkansa-parachu Tata Dios willashkankunata ruraptin. ⁴⁰Tata Dios ñukanchikunata yuyawashpanchikuna munarkan chay ñawpa kreyikuk runakuna *Jesukristu shamananta shuyanankunapa. Chaypina Tata Dios paykunata ñukanchikunawan tantallata pushawashunchisapa paywan sielipi kawsananchikunapa.

Sufrishpanchikunapish Jesukristuta kreyishpa kawsaypachi.

12 ¹Chashna chay runakuna sukaman allita Tata Diosta kreyishpa kawsaptinkuna akuychi paykunashina payta allita kreyishpa kawsaypachi. Kallpak runa ñawpayta munashpa mana sumi llachapayukchu kallpan atipanarpa allita kallpayta. Ñukanchikunapish akuychi tukuy uchanchikunata wanaypachi atipananchikunapa mana shaykushpa Tata Diosta kreyishpa kawsayta.

²Akuychi allita yuyaypachi Señorninchis *Jesukristu kruspi pinkakuna layata sufrishpa wañushkanta. Payka pinkakuna layata sufrishpa wañunanta yachashpapish munarkanlla wañuya. Yacharkan sufrishkanwasha sielman rinanta Tatan Dioswan kushikushpa

kawsak. Chayman rishpa Tatan Diospa tiyarinan alli ladunpi tiyarirkan. Kunanka yanapawanchisapa sufrishpanchikunapish payta allita kreyishpa kawsananchikunapa.

³Chayrayku yuyaychi uchasapa runakuna Jesukristuta sukaman sufrichishkankunata. Chayta yuyashpaykichi mana shaykushpa mana sampayashpa payta kreyishpa kawsaychi. ⁴Chashna payta kreyishpa kawsashpaykichi sukaman sinchikuykankichi ama uchallikunaykichi. Sukaman sinchikushpaykichi. Manara Jesukristushinarachu wañunaykichi. ⁵Ichará Tata Dios willashushkaykichi. Kunkashkankichi. Wambrankuna kaptikichi rimanani willashunkichi:

“Munanayni wambrayni, kanta kuyashpa kastigashpayni yachachiyki ashwan allita kawasnaykipa.

Chashna kastigaptini allita kasuway. Yachachiptini ama llakishpa sampa-yaychu.

⁶ Kanta kuyashpayni kastigashpa yachachiyki.

Wambrayni kanaykipa chaskishkay-nirayku kastigashkayki.”

⁷Tukuy runakuna wambrankunata kuyashpaka kastigashpa yachachinsapa. Chayrayku kankuna Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi kastigashuptikichi kushikushpalla payllata kasuychi. ⁸Tata Dios tukuy wambrankunata kastigawashpanchikuna yachachiwanchisapa. Kankunata mana kastigashuptikichika mana deveraschu paypa wambrankuna kankichiman.

⁹Ñukanchikuna taksha wambrakuna kaptinchikuna tatanchikuna kastigawashpanchikuna yachachiwashkanchisapa. Chashna kastigawaptinchikuna kuyashpa kasushkanchisapa. ¿Manachu sielipi

kawsak Tatanchi Diostaka ashwan allita kuyashpa kasunanchikuna tiyan paywan tantalla kawsananchikunapa? ¹⁰Suk tiempullapa kay allpapi tatanchikuna kikinkuna munanankunashina yachachiwashkanchisapa. Chaymanta Tatanchi Dios allininchipa yachachiwanchisapa payshina alli rurak kananchikunapa.

¹¹Tata Dios kastigawaptinchikuna chay ratulla llakinchisapa. Chashna kastigawaptinchikuna yachakunchisapa kushikushpa ashwan allita rurashpa kawsayta.

**Tata Diosta allita kasushpa
kawsaypachi.**

¹²Suk wawkikichi panikichi sukaman shaykushpa manana Jesukristuta katiptinkuna paykunata animuchishpa yanapaychi. ¹³Allita rurashpa kuska ñantashina puriychi shaykudu wawkikichi panikichi katishushpaykichi ama uchallikushpa mitkakukschina urmanankunapa.

¹⁴Munaychi tukuy runamasikichiwan kushikushpa mana ayninakushpa kawsayta. Allita rurashpa Tata Diospa munananllata rurashpa kawsaychi. Mana paypa munananta rurashpa kawsashpaykichika mana payta kawankichichu. ¹⁵Chayrayku sukwaniyanapanakuychi ama niman sukwankichichi panikichi Tata Diosmanta ashunankunapa. Jesukristuta kreyikmasikichiwan piñanakushpa ayninakushpa kawsashpaykichi sapinmantapacha ayak likidu kaspikunashinami kankichi. Ayak likidu kaspishina kashpaykichi wawkiki-chi panikichi allita rurashpa kawsay-kashkankunamanta sampayachinkichi.

¹⁶Ama chikan warmiwan chikan ullkuwan uchallikushpa kawsaychichu. Chaymanta ama ñawpa Esawshina yuyaychichu Tata Dios yanapanan mana alli kananta. Esawka mana nimatashina kawarkan piwi kaptin Tata Dios tukuy layapi yanapananta. Chayrayku wawkin

Jakobota suk kallana mikunallapa Tata Dios yanapananpa willashkanta rantichirkan. ¹⁷Chaymanta aypa wataknawashan Esawpa Jakobopa tatankuna wañunayaykaptin Esawka munarkan Tata Diosta rogygananpa payllata yanapananpa. Chayta munaptinpish tatanka manami almitirkanchu. Esaw sukaman llakishpa wakakuptinpish tatanka Tata Diosta roygarkan wambran Jakobollata tukuy layapi yanapananpa.

¹⁸Ñukanchikuna niman suk kuti ñawpa awilunchikunashinachu ninawan rawraykak Sinai urkuta ladunchashkanchisapa. Yana likidu puyukuna chay urkutawichkarkan. Sukaman sinchita wayrashpa Ilipyashpa troynarkan. ¹⁹Mananima chay urkumanta sinchita trompetapukunanta uyarishkanchisapachu Tata Dios rimakuptin. Awilunchikuna chay trompetapukunanta uyarishpankuna Moisesta roygarkansapa amana Tata Dios paykunata parlachinankunapa. ²⁰Sukaman manchakurkansapa Tata Dios kamachikuptin: “Suk runa suk animal kay urkuta ladunchaptin pitapish kaptin ruminhash-paykichi lansawan tuksishpaykichi wañuchinaykichi tiyan.” ²¹Moises chay urkuta sukaman manchanapa layata kawashpa rimarkan: “Ñukapish manchakuywan sukaman chukchukuni.”

²²Ñukanchikuna mana chashnachu manchakuywan kawsanchisapa. Mana tukuyniyk Tata Diospa sielupi Jerusalen llaktanman Sion urkuman Tata Diosta kuyak waranka waranka *angelkunaman riykanchisapa. ²³Tata Diosta ñawpa kreyik runakunawan tantalla kawsak riykanchisapa. Paykunapa shutinkuna sielupi killkadu tiyan. Tata Dios tukuy runakunata willawashunchisapa allitachu manachu rurashkanchisapa nishpa. Riykanchisapa paywan sielupi kawsak. Riykanchisapa Tata Dios perdonashkan alli rurak runakunawan tantalla kawsak.

²⁴Chay ñawpa Kayin wawkin Abelta wañuchishpa yawarninta ichachiptin Tata Dios kastigarkan. Jesukristu wañushpa yawarninta ichapting Tata Dios uchanchikunamanta perdonawanchisapa. Jesukristu wañushkanrayku ñukanchikunawan mushuk ashwan alli paktuta rurarkan. Riykanchisapa paywan tantalla kawsak. ²⁵Chayrayku akuychi yachachi-wakninchu Jesukristuta allita kasushpa kawsaypachi. Chay ñawpa awilunchikuna alli yachachikuk runakunata mana kasushkankunaryku mana atiparkansapachu Tata Dios kastiganankunamanta kishpiyta. Ñukanchikunapish sielumanta shamuk yachachiwakninchu Jesukristuta mana kasushpanchikunaka manami atipashunchisapachu Tata Dios kastigawananchikunamanta kishpiyta.

²⁶Ñawpa tiempu Sinai urkumanta Tata Dios rimashpa tukuy allpata kuyuchirkan. Chaymanta kunanka willawanchisapa: “Kashkan rimashpayni mana allpallatachu kuyuchisha. Sielutapish kuyuchisha.”

²⁷Tata Dios chayta rimashpa yachachianchisapa tukuy kuyuchinapa laya rurashkanta kulluchinanta tukuy mana kuyuchinapa layalla kiparinanpa.

²⁸Maypicha Tata Dios kamachikun chaypi mana nima kuyunkachu. Chayrayku akuychi payta sukaman tukuy shunku agradesishpa sirviypachi. Payta kuyashpa kushichiypachi. ²⁹Tata Dionsinchika rawraykak kulluchikuk ninashinami.

Tata Diosta kushichishpa kawsaypachi.

13 ¹Tukuy *Jesukristuta kreyikmasi-kichikunawan mana shaykushpa kuyanakushpa kawsaychi. ²Ama kunkaychichu wasikichipi chayak runakunata kushikushpa chaskiyta. Sukkuna wasinpi chayak runakunata chaskishpa runakuna nishpa *angelkunata chaskirkansapa.

³Yuyaychi karselpi wichkadu runakunata

yanapayta. Yuyaychi kankuna karselpi paykunawan tantalla wichkadushina kanaykichita. Sufrichidu runakunata llakichishpa yuyaychi kankunapish sufriyakshina kanaykichita.

⁴Tukuy kasaradukuna warminllawan kusanllawan kuyanakushpa kawsankunkuna tiyan. Ama chikan warmiwan chikan ullkuwan uchallikushpa kawsaychichu. Tata Dios kastigankasapa chikan warmiwan chikan ullkuwan uchallikushpa kawsakkunata. Mana kasarashpara uchallikukkunatapish sukaman kastigankasapa.

⁵Tata Dios willawashkanchisapa: “Ñukaka mana kunkashkaykichichu nima sakishkaykichichu.” Chayrayku ama sukaman kullkiyayta munaychichu. Tiyapushuknikichillawan kushikushpa kawsaychi. ⁶Chashna Tata Dios mana sakiwaptinchikuna mana manchakushpa atipanchisapa willayta:

“Tata Dios yanapawaptin mana ni pita manchanichu.

¿Imatati runamasini rurawanman?”

⁷Tata Diospa rimananta yachachishush-paykichi yanapashuknikichita allita yuyaychi. Paykuna allita rurashpa kawsashkankunata yuyaychi paykunashina allita Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa. ⁸Kayna kungan kaya Jesukristu chay layallami kawsan. Tukuy tiempu idenllata ruran. ⁹Chayrayku ama munaychichu chikan laya llulla yachachikunata kasuya. Ashwan alli kanman Tata Diosta allita kuyashpalla kawsanaykipacha. Awilunchikunaka *Moisespa kamachikunankunata kasushpalla mana atiparkansapachu Tata Diosta kushichiyyta. Chayrayku ama yuyaychichu mikunata mikushpa mikunata sasishpa Tata Diospa munananta ruraykanaykichita.

¹⁰Jesukristu kruspi wañushkanrayku Tata Dios perdonawanchisapa. Jesukristu wañushka kaptin ñukanchi-

kuna manana animalkunata wañuchishpanachu Tata Diosta sirvinchisapa.

Chayrayku chay ñawpa *saserdote kuna manana atipansapanachu animalkunata wañuchishpa Tata Diosta kushichiyya.

¹¹Kamachikuk saserdote animalkunata wañuchishpa yawarninta apashpa *Tata Diospa wasimpi yaykuk payta kuk.

Yawarta kuptin Tata Dios uchankunamanta perdonarkansapa. Chaymanta chay wañuchidu animalkunata llakta washaman aparkansapa chaypi tukuya rupachinankunapa. ¹²Jesukristupish Jerusalen llakta washapi wañurkan kikinpa yawarninta ichashpa uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. ¹³Jesukristu Tata Diospa munananllata rurashpa kawsaptin runakuna sufriquirkansapa. Ñukanchikunapish ñawpa amañananchikunata kunkashpa akuychi Jesukristushina kushikushpalla sufriypachi.

¹⁴Kay allpapi mana unaytachu kawsashunchisapa. Shuyaykanchisapa mana tukuyniyuk Tata Diospa llaktanman riyta. ¹⁵Chayrayku Jesukristu yanapawaptinchikuna tukuy diya tukuy shunku munashpa akuychi Tata Diosta alabashpa agradesiypachi. Tukuy pita kushikushpa willananchikuna tiyan Tata Dios sukaman allima kananta.

¹⁶Ama kunkaychichu sukkunata yanapayta. Tiyashuknikichiwan mana nimayuk runakunata yanapaychi.

Chashna yanapashpa Tata Diosta suk ofrendata kukschina kushichiyykankichi.

¹⁷Tata Diospa rimananta yachachishukniki runakunata kasuychi.

Paykunaka mana shaykushpa allita kuydashushpaykichi yanapashunkichi. Paykunapish Tata Diosta willanankuna tiyan allitachu manachu kuydashushkankichi nishpa. Chayrayku paykunata allita kasuychi kushikushpa mana nima llakishpa kunkunata yanapashunayki-

chipa. Mana paykunata kasushpaykipika kankunapish sufrinkichi.

¹⁸Ñukaykunapa Tata Diosta roygaychi yanapawanankunapa. Yuyanisapa allita rurashpa kawsashkaynikunata. Munanisapa allita rurashpa kawsayllata. ¹⁹Tata Diosta roygapaychi pay munaptin utka kashkan kankunaman kutinaynipa.

Tata Dios sukaman yanapawanchisapa.

²⁰Jesukristu wañuptin kushichiwakinchi Tata Dios wañushkanmanta kawsachimurkan. Chashna Tata Dios kawsachimuptin Señorninchi Jesukristu alli oveja kuydak runashina kuydawashpanchikuna yanapawanchisapa.

Payka wañurkan yawarninta ichashpa mana tukuyniyuk mushuk paktuta rurananpa. ²¹Chayrayku munani Tata Dios yanapashunaykipa allita rurashpa paypa munananta rurashpa kawsanaykipa. Munani Tata Dios Jesukristurayku ñukanchikunata yanapawananchikunapa tukuy layapi paypa munananta rurashpa kawsananchikunapa. ¡Tata Dios sukaman yanapawaptinchikuna mana tukuyniyukta payta kushichishpa alabaypachi!

²²Wawkinikuna, paninikuna, kunkunata animuchishpa kay taksha kartaynita killkashkaykichi. Roygaykichi kushikushpa chaskishpa leyinaykichi.

²³Chaymanta willaykichi wawkinichi Timoteo karselmanta llukshishkanta. Kayman utka shamuptin payta pushashpa risha kawaknikichi.

²⁴Tukuy Jesukristuta kreyik runakunata rimachipaychi. Tata Diospa rimananta yachachishuknikichitapish rimachipaychi. Tukuy kay Italia llaktamanta wawkinchikuna rimachishunkichi. ²⁵Tata Diosta roygani tukuy kunkunata yanapashunaykipa.

Chayllata killkashkaykichi.

SANTIAGO

TUKUY MAYPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Tata Diosmi tukuy laya allikunata
yachachiwanchisapa.**

1 ¹Nuka Santiago, Tata Diospa
Señorninchi *Jesukristupa
mandunpi kawsani. Kankuna *judiyu
aylluynikuna kaptikichi rimachiyichi.
Maypipish chaypi chaypi kawsaykapti-
kichi ñuka kay kartata killkaykayichi.

²Munanayni wawkinikuna, panini-
kuna, kankuna ima layatapish
sufrishpaykichi kushikushpalla
kawsanaykichi tiyan. ³Yachankichi
sufriptikichi Tata Dios kawachishunay-
kichita allitachu manachu payta tukuy
shunku kreyiyankichi nishpa. Chashna
sufrishpaykichi yachakunkichi
sinchikushpa allita Tata Diosta kasushpa
kawsayta. ⁴Sufrishpaykichi payllata
tukuy shunku kreyishpa kawsaychi ama
nima illashunaykicipa. Tata Diosta
kreyishpa kawsashpaykichi alli yachak
alli rurak runakuna kankichi.

⁵Ichara kankuna mana yachankichi-
manchu allita rurashpa kawsayta. Mana
allita yachashpaykichika Tata Diosta
roygaychi yachachishunaykicipa.
Payta roygaptikichi kushikushpa
yachachishunkichi. Payka mana
piñakushpa mana michakushpa allita
yanapashunkichi. ⁶Tata Diosta mañash-
paykichi tukuy shunku payta kreyishpa

mañaychi. Ama rimaychichu ⁷Tata Dios
yanapawankachu manachu? nishpa.
Chashna rimashpaykichika iden wayra
chayta chayta yakuta kuyuchinanshina
kankichi. ⁷Mana tukuy shunku Tata
Diosta kreyiptikichika payka manami
yanapashunkichichu. ⁸Sukta supta mana
kuskata yuyaykushpaykichi chikan
chikanta rurankichi.

Kullkinchi kunanlla tukun.

⁹Kankunapa mana aypa kullki
tiyashuptikichipish kushikushpalla
kawsanaykichi tiyan Tata Dios
kuyashuptikichi. ¹⁰Tukuy kullkiyuk
runakuna chakik kiwa sisakunashina
wañunkasapa. Chayrayku Tata Dios
paykunata kullkinkunata kichuptinku-
napish kushikushpalla kawsanankuna
tiyan. ¹¹Rupay sinchita nanaptin
kiwakuna chakin. Sisakuna urmashpa
usun. Chay usuk sisakunashina
kullkiyuk runakuna negosyunta
ruraykaptinkuna raslla wañunkasapa.

Sufrishpanchikunapish kushikushpalla kawsanchisapa Tata Dioswan kawsananchikunata yuyashpa.

¹²Mana allita rurayta munashpanchi-
kunapish ama chaytaka ruraypachichu.
Chashna mana rurashpa Tata Diosllata

kasushpa kawsaptinchikuna sukaman kushichiwanchisapa. Willawashkanchisapa payta kuyaptinchikuna kushichiwashpanchikuna suk koronata premyunchikunatashina kuwananchikunata. Chay koronata kuwaptinchikuna paywan tantalla kawsashunchisapa.

¹³Mana allikunata munashpanchikuna ruraya ama rimaypachichu: "Tata Dios ñukata yuyachiwashka mana allikunata ruranaynipa." Tata Dioska tukuy laya allillata ruran. Manami niman suk mana allikunata yuyanchu ruraya. Chayrayku nima ñukanchikunata yuyachiwanchisapachu mana alli ruranata rurananchikunapa. ¹⁴Kikinchikunalla yuyayninchikunamanta yuyanchisapa mana allikunata ruraya. ¹⁵Chay mana alli yuyayninchikunata rurashpa uchallikunchisapa. Chaymanta sukanan uchallikushpa kawsashpanchikuna wañunanchikunatiyan.

¹⁶Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ama kikikichi llullachinakuchichu. ¹⁷Tata Diosmi tukuy alli tiyawanninchikunata kuwashkanchisapa. Paymanta tukuy laya alli shamen. Tata Dios intita killata luserukunata rurarkan. Payka manami nima chikan layachu tukun. Rikchak laya allillatami ruran.

¹⁸Chayrayku Tata Dios kikimunashpa rimananta yachachiwashpanchikuna yanapawanchisapa mushuk layata kawsaya. Yachachiwanchisapa ñukanchikuna tukuy rurashkankunamanta ashwan munadu wambrankunkananchikunata.

Tata Diospa rimananta kasushpa kawsananchikuna tiyan.

¹⁹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Diospa munadu wambrankunka kashpaykichi munaychi paypa rimananta allita kasuya. Chay rimanata

manara allita kasushpaykichira amara chayta yachachikuychirachu. Ama kunanlla rabyaychichu. ²⁰Kunanlla piñakushpaykichi mana Tata Diospa munanantachu ruraykankichi. ²¹Chayrayku tukuy ñawpa mana alli rurashkaykichita sakishpa amana chayta kashkan rurashpa kawsaychinachu. Kushikushpalla Tata Dios yachachishushkaykichita allita uyarishpa chaskiychi. Chayta allita chaskiptikichi Tata Dios uchaykichimanta salvashunkichi.

²²Ama Tata Diospa rimananta rinrikichillawan uyariyichichu. Tata Diospa rimananta allita kasushpa kawsanaykichi tiyan. Mana kasushpaykichika kikikichilla llullachinakunkichi.

²³Tata Diospa rimananka espejushi-nami. Ñukanchikuna Tata Diospa rimananta mana kasushpanchikuna espejupi kawanakuk runakunashina kanchisapa. ²⁴Espejupi kawanakushkan-chikunawasha kunkanchisapa ima layami kanchisapa nishpa. ²⁵Tata Diospa alli kamachiwananchikunata allita yuyashpa allita kasushpa mana kunkashpa kawsananchikuna tiyan. Chay kamachiwananchikunata kasuptinchikuna Tata Dios yanapawanchisapa amana kikinchikunalla munananchikunata rurashpa kawsananchikunapa. Chaypina sukanan kushikuypuru kawsashunchisapa.

²⁶Ichara kankuna rimankichiman: "Ñuka Tata Diosta allita kasushpa kawsaykani." Chashna rimashpaykichi-pish mana shimikichita mediyta yachashpaykichika kikikichilla llullachinakunkichi. Manami Tata Diostachu kushichiykankichi. ²⁷Ñukanchikuna tukuy shunku Tata Diosta kushichinayashpa sufriyak viyudakunata wakchakunata yanapananchikuna tiyan. Chaymanta mana kawsashunchisapachu mana alli rurak runakunashina.

Tukuy pita kuyananchikuna tiyan.

2 ¹Wawkinikuna, paninikuna, sukaman allima kamachiwakninchí *Jesukristuta kreyishpa kawsashpayki-chi tukuy runakunata idenllata kuyanaykichi tiyan. Ama suk runakunallata kuyachichu.

^{2,3}Kankuna tantanakuptikichi ichara suk kuri anilluyuk allima mudanayuk runa yaykunman. Kushikushpa payta willankichiman: "Yaykumuy. Shamuy kay allima sillapi tiyariy." Chaymanta ichara suk mana nimayuk lili lili mudanayuk runa yaykunman. Payta willankichiman: "Chayllapi shayariy. Munashpaykika allpapi tiyariy."

⁴Chashna willashpaykichika rimaykan-kichi chay kullkiyuk runa alli kananta chay mana nimayuk runa mana alli kananta. Chashna rimashpaykichika mana allitachu yuyakankichi.

⁵Munanayni wawkinikuna, panini-kuna, mash uyariwaychi. Tata Dios rimarkan tukuy payta kuyak runakunata sielman pushanankunapa. Chayrayku mana nimayuk runakunata akllashka-sapa payta sukaman allita kreyishpa kawsanankunapa chaymanta sielman pushanankunapa.

⁶Kankuna chay mana nimayuk runakunata pinkachinkichi. Mash yuyaychi. ¿Pikunatí llullachishushpayki-chi suwashunkichi? ¿Manachu chay aypa kullkiyuk runakuna? Kankuna debikushkaykichita mana pagarakuyta atipaptikichi ¿pikunatí awtoridarpí chatashunkichi? ¿Manachu chay aypa kullkiyuk runakuna? ⁷Ñukanchikuna rimanchisapa Jesukristuta kreyik kananchikunata. Paykuna rimansapa paypa shutin mana alli kananta.

⁸Tata Dios rimananpi allita yachachi-wanchisapa: "Kankuna kikikichi kuyanakuksina tukuy runamasikichita

kuyanaykichi tiyan." Chay Tata Diospa kamachikunanta allita kasushpayki-chika allita ruraykankichi. ⁹Kankuna aypa kullkiyuk runakunallata kuyash-paykichi uchallikushpa kawsaykankichi. Tata Diospa kamachikunankuna chatashunkichi mana alli rurak kanaykichi. ¹⁰Kankuna Tata Diospa kamachi-kunankunamanta sukta mana kasushpaykichika uchayuk kankichi. Mana tukuy kamachikunankunatachu kasushkankichi.

¹¹Tata Dios killkadunpi riman: "Ama chikan warmiwan uchallikushpa puñuychichu." Chaymanta riman: "Ama runamasikichita wañuchiychichu."

Kankuna mana chikan warmiwan puñushpapish runamasikichita wañuchishpaykichika mana Tata Diospa kamachikunankunatachu kasushpa kawsaykankichi. ¹²Tata Diosta kuyash-panchikuna atipanchisapa kamachiku-nankunata kasuya. Mana Tata Diospa kamachikunankunata kasuptinchikuna payka kastigawashunchisapa.

Chayrayku akuychi allita rimashpa allita rurashpa kawsaypachi. ¹³Allita kuyanakushpa kawsaptinchikuna Tata Dioska ñukanchikunatapish kuyawash-panchikuna mana kastigawashunchisapa. Chaymanta runamasinchikunata mana kuyashpa kawsaptinchikuna Tata Diospish mana llakichiwashpanchikuna kastigawashunchisapa.

**Jesukristuta kreyishpanchikuna
allita rurashpa kawsananchikuna
tiyan.**

¹⁴Wawkinikuna, paninikuna, ichara suk runa mana allita rurashpa kawsaykashpa rimanman: "Ñukapish Jesukristuta allita kreyishpa kawsaykani." Chashna rimashpapish manami tukuy shunkuchu Jesukristuta kreyiykan. Manami atipankachu kastigumanta salvanakuyta.

¹⁵Ichara suk wawkinchipa suk paninchipa llachapankuna mikunkuna illanman. ¹⁶Ichara paykunata mana nimata kuyakashpa willankichiman: “Rillaychi allita mudakushpa mikumuychi.” Chashna mana nima llachapanta nima mikunanta kunayashpaykichika manami Tata Diospa munanantachu ruraykankichi. ¹⁷Mana yanapanakushpa kawsashpaykichika manami tukuy shunkuchu Tata Diosta kreyishpa kawsaykankichi. Yankamanta rimankichi Tata Diosta kreyiykanaykicha.

¹⁸Ichara suk runa rimanman: “Kanka Jesukristuta kreyinki. Ñukaka alli rurak runami kani. Kanka kreyinaykita rimashpalla mana allita rurashpa kawsashpaykika mana tukuy shunkuchu Jesukristuta kreyiykanki. Ñukaka Jesukristuta kreyishpa allita rurashpa kawsaykani.” ¹⁹Kanka rimanki suklalla Tata Dios tiyananta. Chayta rimashpa allita rimanki. Supaykunapish yachansapa suklalla Tata Dios tiyananta. Paykuna Tata Dios tiyananta yachay-kashpankunapish mana kasunayansapachu. Manchakushpa chukchukunsapa kastiganankunata yuyashpa. ²⁰Ama llullachinakushpa rimaychichu Jesukristuta kreyinaykichita. Mana allita rurashpa kawsashpaykichika manami deverastachu payta kreyishpa kawsaykankichi.

²¹Ñawpa awilunchikuna Abraham Tata Diosta kreyishpa wambran Isakta ovejata wañuchikshina payta kurkan. Allita kreyishkanrayku Tata Dioska willarkan alli rurak runa kananta. ²²Abraham wambranta Tata Diosta kushkanrayku yachanchisapa payta tukuy shunku kreyishpa kawsashkanta. Abraham Tata Diosta wambranta kushpa ashwan ashwanta payta kreyishpa kawsarkan. ²³Chayrayku Tata

Diospa rimanan willawanchisapa: “Abraham sukaman Tata Diosta kreyishpa kawsaptin Tata Dioska willarkan sukaman alli rurak kananta.” Chay tiempumantapacha Tata Dioska rimarkan Abraham kuyanakukmasin kananta.

²⁴Ñukanchikuna Tata Diosta kreyinanchikunata rimaptinchikunalla payka mana willawanchisapachu alli rurak kananchikunata. Tata Diosta allita kreyishpa allita rurashpa kawsaptinchikunara willawanchisapa alli rurak kananchikunata.

²⁵Chaymanta chay ñawpa waynandera warmi Rahab ishkay *judiyu soldadukunata wasinpi yaykuchirkansapa. Chaymanta paykunata yanapashpa chikan ñanta kacharkansapa llaktamasinkuna ama wañuchinankunapa. Chayrayku Tata Dios willarkan alli rurak warmi kananta.

²⁶Yachanchisapa mana samaykuk kuerpu wañudu kananta. Chashnashina Tata Diosta kreyinanchita rimashpalla mana allita rurashpa kawsaptinchikuna wañudushina kanchisapa.

Mana allikunata rimashpanchikuna kunanlla uchallikunchisapa.

3 ¹Wawkinikuna, paninikuna, ama kikikichillamanta munaychichu yachachikuk runakuna kayta. Yachankichi Tata Dios yachachikuk runakunata ashwan sinchita kastigawananchikunata mana allita ruraptinchikuna. ²Tukuy ñukanchikuna mana allikunata ruranchisapa. Chaymanta allillata rimashpa kawsashpanchikunaka yachanchimansapa allillata rurashpa kikinchilla kamachinakushpa kawsayta.

³Ñukanchikuna bestiata waskawan bosalchishpa atipanchisapa munashkan-chita pushayta. Ñukanchikunapish chay bestiata purichikshina allikunallata

rimaya yachashpanchikunaka yachanchimansapa allikunallata rurashpa kawsayta.

⁴Mash yuyaychi. Sinchi wayra atun barkukunata sukaman tankaptinpish purichik runa taksha timonwan maytacha munan chayta pushan.
⁵Kallunchikunaka barkupa timonnnishinami. Kallunchikuna taksha timonshina kayakashpapish sukaman mana alli rimanakunata riman.

Chaymanta suk taksha killaminshamanta sachapi apikushpa miran atun nina rawraykak kananpa. ⁶Kallunchikunaka ninashinami. Ñukanchikuna kallunchikunawan rimashpa atipanchisapa piñakushpa sukaman mana allikunata rimaya. Mana allita rimashpanchikuna venenowanshina wakllichinakunchisapa. Supay sukaman munachiwanchisapa piñakushpa mana allikunata rimananchikunapa. Chaypina mana allikunata rimashpanchikuna allita kawsashkanchikunamanta mana allitana sukaman llakishpa kawsanchisapa.

⁷Tukuy laya sakra animalkunata pawak animalkunata machakuykunata yakupi kawsak animalkunata yachanchisapa amañachiyya. ⁸Mana ni pi atipanchisapachu kikinchikunalla kallunchikunata amañachiyya allillata rimanarpa. Kallunchikunawan sakra mana allikunata rimaptinchikuna kallunchikunaka wañuchikuk venenoshunami. ⁹Kallunchikunawan rimanchisapa Tata Diosninchu sukaman allima kananta. Chaymanta kallunchikunallawan maldisinchisapa runamasinchikunata Tata Dios pay laya kanankunapa rurashkankuna kaptinkunapish.

¹⁰Shiminchikunawan alli rimanata mana alli rimanata rimanchisapa. Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios mana munanchu piñakushpa mana allikunata rimananchikunapa.

^{11,12}Suk pukyumanta ñukñukpuru yaku llukshin. Chikan pukyumanta ayak yaku llukshin. Suk pukyullamanta mana ishkay laya yakuchu llukshinman. Kankunapish alli layakunallata rimashpa kawsaychi.

Chaymanta *igo kaspi mana chikan laya wayutachu wayuchakun. Uva tronko mana igo wayutachu wayuchakun. Kankunapish allikunallata rimashpa kawsaychi.

**Alli yachak kashpanchikuna
kuyanakushpa kawsaypachi.**

¹³Kankuna alli yachak kashpaykichika allillata rurashpa mana alabanakushpa kawsanaykichi tiyan. Chashna modomanta tukuy runakuna yachanka-sapa deveras alli yachak runakuna kanaykichita. ¹⁴Kankuna wawkipichita chiknishpa paykunapa imankunata munashpa paykunawan ayninakushpaykichika ama kreyinakushpa rimaychchu alli yachak runa kanaykichita. Kikikichilla llullachinakuykankichi.

¹⁵Chashna chiknishpa kawsashpaykichika mana Tata Diospa munanantachu ruraykankichi. Runakunapa yachankunallata ruraykankichi. Supaypa munananta ruraykankichi. ¹⁶Kankuna sukkunapa imankunata munashpa ayninakushpa kawsashpaykichika sukaman turbakushpa tukuy laya mana allikunata rurashpa kawsankichi.

¹⁷Ama chay layata kawsaychichu. Tata Dios yachachiwanchisapa allita rurashpa kawsananchikunapa. Alli yachak runakuna kashpanchikuna kushikushpalla kuyanakushpa kawsashunchisapa. Mana kikinchikunalla munananchikunata rurashpa kawsashunchisapa. Tukuy piwan llakichinakushpa sukwana sukwana yanapanakushpa allita rurashpa mana llullakushpa kawsashunchisapa. ¹⁸Mana

piñakushpa kawsashpanchikuna llaktamasinchikunata yachachinchisapa paykunapish allita rurashpa allita kuyanakushpa kawsanankunapa.

**Ama suwan suwan
chikninakushpa
chatanakuypachichu.**

4 ¹Kankuna kikikichipa munanaykichi llata rurashpa kawsashpaykichi suwan suwan chikninakushpa yuyanakushpa llakita kunakunkichi. ²Suk imata sukanam munankichi. Mana tarishpaykichi sukkunata chiknihipa tiyapunanta munashpa kawsankichi. Sukaman tarinayashpaykichi chikninakushpa makanakushpa kawsankichi. Chashna makanakushpa kawsashpaykichi mana uyayukchu kankichi nimata Tata Diosta mañanaykichi. Mana mañaptikichika Tata Dios mana nimata kushunkichichu. ³Chaymanta kikikichipa munanaykichi llata munashpa Tata Diosta suk imata mañaptikichipish payka mana nimata kushunkichichu.

⁴Mash uyariwaychi. Kankuna Tata Diosta manana allitanachu kreyishpa kawsaykankichi. ¿Manachu yachankichi munanaykichi llata rurashpa kawsashpaykichi Tata Diosta chikniykanaykicha? Tukuy kay allpapi runakunapa ruranankunallata ruranayashpaykichi manami Tata Diosta kuyashpachu kawsankichi. ⁵Chayrayku Tata Diospa rimanan willawanchisapa: “Tata Diospa Espirituñukanchikunapi kawsashpa sukanam kuyawanchisapa. Sukaman munan payllata kuyananchikunapa.” ⁶Tata Dios sukanam kuyawashpanchikuna yanapawanchisapa. Chayrayku Tata Diospa rimanan willawanchisapa: “Tata Dios tukuy kuyashpa kasushpa kawsak runakunata sukanam kuyashpa yanapankasapa. Kikinlla kreyinakuk runakunata kastigankasapa.”

⁷Chayrayku Tata Diosta allita kuyashpa allita kasushpa kawsaychi. Ama munaychichu supayta kasuya. Sinchikushpa supayta mana kasuptikichi kankunamanta ashunka. ⁸Tata Diosllata kuyashpa ladunchaychi. Chashna ladunchaptikichi Tata Diospish ladunchashunkichi. Mana atipankichi-chu Tata Diosta kuyashpa vanidartapish rurashpa kawsayta. Ama chashna ishkay yuyayuk kawsaychichu. Tata Diospa munananllata allita rurashpa kawsaychi. ⁹Uchaykichita yuyashpa sukanam llakishpa wakaychi. Asikushkaykichi-manta wakaychi. Kushikushkaykichi-manta llakiychi. ¹⁰Uchaykichita yuyashpa llakishpa wakaptikichi Tata Dios sukanam kushichishunkichi.

**Ama yuyanakushpa mana allita
rimashpa kawsaypachichu.**

¹¹Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios willawashkanchisapa kuyanakushpa kawsananchikunapa. Chayrayku ama suktapish suktapish yuyashpa kawsaychichu. Yuyanakushpa kawsashpaykichi Tata Diospa kamachikunantapish washanchashpa rimaykankichi mana alli kananta. Tata Diospa kamachikunanta kasunanchikuna tiyan. Ama rimaychichu mana alli kananta. ¹²Tata Diosllami kamachiwanchisapa. Payllami willawashunchisapa pimi allita rurashka pimi mana allitachu rurashka nishpa. Tata Diosllami atipan salvakuyta atipan kastigakuyta. Chayrayku ama chatanakuypachichu.

**Mana yachanchichu kaya imami
pasanka nishpa.**

¹³Mash uyariwaychi. Ichara rimankichiman: “Kunan kaya rishunchisapa chikan llaktapi suk watata kawsak. Chaypi tukuy layata rantishpa

rantikushpa aypa kullkita chaskishpa kawsashunchisapa.”¹⁴Chashna rimashpaykichiipish manami yachankichichu imashnami kaya pakarinkichi nishpa. Puyukunashina raslla rikurinkichi raslla chinkankichi.¹⁵Chayrayku alli kanman rimanaykichipa: “Tata Dios munaptin kawsashunchisapa. Tata Dios munaptin imatapish kaptin rurashunchisapa.”

¹⁶Chayta rimanaykichi kaktaka sukaman alabanakushpa kreyinakunkichi. Chashna alabanakushpaykichika manami allitachu rimaykankichi.

¹⁷Allita rurayta yachaykashpaykichi mana chayta rurashpaykichika uchallikuykankichimi.

Tata Dios kastigankasapa kullkiyuk runakunata mana allita rurashpa kawsaptinkuna.

5 ¹Kankuna aypa kullkiyuk runakuna, uyariwaychi. Sukaman sufrinaykichi tiyan. Chayrayku sukaman llakishpa turbakushpa wakaychi. ²Tukuy tiyapushuknikichi usuykan. Alli llachapaykichiipish mamayaykan. ³Kullkikichi kurikichi yanayan. Chayta kawashpa yachankichi utka tukunanta. Kay tukunan tiempu kullkikichita sukaman tantachishkankichi. Sukaman kullkita munashpaykichi ninapishina kikikichi sukaman turbakushpa kulluchinakuykankichi.

⁴Runakunata chakraykichi pi trabajachishpaykichi mana pagarashkankichichu. Mana pagarashkaykichirayku chay trabajadornikichika Tata Diospi chatakushushkankichi. Chashna chatashuptikichi tukuy laya ruray atipak Tata Dios uyarishka. ⁵Kay allpapi imatapish rurashpa kushikushpalla kawsankichi. Raku likidu wañuchinapa animalshina kankichi. Chayrayku Tata Dios utka kastigashunkichi. ⁶Kankuna allita rurashpa kawsak runakunata mana pagarashpaykichi wañuchishkan-

kichi. Chashna wañuchiuptikichi paykunaka mana atipashkasapachu amachanakuyta.

Kamachiwakninchu Jesukristu shamunanta shuyashpanchikuna sukwana sukwana yanapanakushpa kawsaypachi.

⁷Wawkinikuna, paninikuna, akuychi kushikushpa shuyaypachi Señorninchi *Jesukristu kashkan shamunanta. Suk runa chakranpi murukunata tarpushpa tamayata shuyan chay tarpudu murukuna wiñaptin wayunkunata pallanampa. ⁸Kankunapish chay tarpukut runashina kushikushpa mana shaykushpa shuyaychi Señorninchi Jesukristu utka shamunanta.

⁹Wawkinikuna, paninikuna, kunanlla Señorninchi Jesukristu shamunka willawananchikunapa allitachu manachu rurashkanchisapa nishpa. Chayrayku ama sukwana sukwana yuyanakushpa kawsaychichu ama Tata Dios kastigashunaykichipa.

¹⁰Wawkinikuna, paninikuna, chay ñawpa alli yachachikukkuna sukaman Tata Diospa rimananta yachachikushpankuna sukaman sufrirkansapa. Paykunaka sufrishpankunapish mana piñakushpalla kawsarkansapa. Kankunapish paykunashina sufrishpaykichiipish mana piñakushpalla kawsaychi.

¹¹Yachanchisapa mana piñakushpa kushikushpalla sufrishpanchikuna Tata Dios kushichiwananchikunata. Yachashkankichi chay ñawpa awilunchikuna Job sukaman sufrishpapish sukaman Tata Diosta kreyishpalla kawashakanta. Sufrishkanwasha Tata Dios sukaman rikchak layata kushpa kushichirkan llakichikuk kuyak Tata Dios kashpa.

¹²Wawkinikuna, paninikuna, mash uyariwaychi. Ama juraychichu suk runa kreyishunaykichipa. Ama Tata Diospa

shutinpi nima allpapa shutinpi nimapa shutinpi juraychichu ama Tata Dios kastigashunaykicipa. Suk ima deveras kaptinka rimaychi: "Ariya." Mana deveras kaptinka rimaychi: "Mana."

¹³Suk kankuna imapapish llakidu kashpaykichika Tata Diosta roygaychi kushichishunaykicipa. Suk kankuna kushikushpaykichika Tata Diosta alabashpa kantaychi. ¹⁴Suk kankuna unkudu kashpaykichika kayaychi *ansianuykichita chay unkuduta tipi wirawan Tata Diospa shutinpi tupashpa oranankunapa. ¹⁵Chay ansianukuna allita Jesulkristuta kreyishpa roygaptinkuna payka chay unkuduta alliyachinka. Uchallikushka kaptinka Tata Dios perdonanka. ¹⁶Chayrayku kankuna mana allita rurashpaykichika uchaykichita sukwani sukwani willanakuychi. Chashna willanakushpaykichi sukpa sukpa Tata Diosta roygaychi unkuynikichimanta alliyachishunaykicipa. Allita rurashpa kawsashpaykichi Tata Diosta roygaptikichi payka uyarishunkichi.

¹⁷Chay ñawpa yachachikuk Eliyas iden ñukanchikunashina runa karkan. Suk tiempu chay runa Eliyaska Tata Diosta sukaman roygarkan ama tamyananpa. Chashna roygaptin kimsa wata sokta killata manana nima tamyar-kannachu. ¹⁸Chaymanta Eliyaska kashkan Tata Diosta roygarkan tamyamunanca. Chashna roygaptinna tamyamurkan. Kashkan tarpudu murukuna wiñashpankuna wayuchakur-kansapa.

¹⁹Wawkinikuna, paninikuna, ichará suk wawkinchi suk paninchi Tata Diospa rimananta manana kasunnachu. Kankuna chay mana kasukuk wawkin-chita paninchita allita yachachiychi kashkan Tata Diosta kasunanca.

²⁰Chashna allita yachachiptikichi Tata Diosman kutiptin payta wañuymanta salvankichi. Chaypina Tata Dios uchankunamanta perdonanka.

Ñuka Santiago chayllata killkashkay-kichi.

1 PEDRU

PEDRU TUKUY MAYPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pedru wawkinkunata
paninkunata rimachin.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna, paninkuna, *Jesukristu ñuka Pedruta kachamuwashka rimananta allita yachachikunaynipa. Chiknishuk runakuna kankunata llaktaykichimanta llaktan llaktan pushashushkankichi. Ponto partipi Galasia partipi Kapadosia partipi *Asia partipi Bitinia partipi kawsaykankichi. Tukuy kankunata kay kartata killkaykaykichi.

²Ñawpamantapacha Tata Dios kankunata sukaman kuyashushpaykichi akllashushkankichi paypa wambrankuna kanaykichipa. Jesukristu yawarninta ichashkanrayku Tata Diospa Espiritun uchaykichimanta perdona-shushkankichi. Sukaman yanapashuy-kankichi Jesukristuta allita kasushpa kawsanaykichipa. Chayrayku ñuka Tata Diosta roygani sukaman yanapashunay-kichipa kushichishunaykichipa.

**Jesukristu kashkan shamunanta
yuyashpa allita rurashpa
kawsaypachi.**

³Wawkinikuna, paninkuna, akuychi Señorninchi Jesukristupa Tatan Diosta kuyaypachi. Tata Dios wambran

Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimurkan. Chaymanta wambran Jesukristuta kawsachimushkanshina ñukanchikunatapish sukaman kuyawashpanchikuna yanapawanchisapa mushuk kawsayta kawsananchikunapa. Chashna mushuktana kawsashpanchikuna yachanchisapa sielupi Tata Dioswan rinanchikunata kawsak.

⁴Yachanchisapa sielupi kawsak riptinchikuna Tata Dioska mana tukuyniyuk alli rurashkanta kuwananchikunata. Chaypi kawsashpanchikuna mananami uchallikushunchisapanachu nima viejuyashunchisapanachu.

⁵Kunanka allita Tata Diosta kreyishpa kawsaptinchikuna payka tukuy laya yachak kashpa sukaman yanapawashun-chisapa sielupi chayananchikunapa. Chay sielupi Tata Dioska rikchak layakunata rurarkan Jesukristu kashkan shamushpa kawachiwananchikunapa.

⁶Kay allpapi kawsashpaykichira suk tiempullatana sufrishpa llakinaykichi tiyan. Chashna llakishpaykichipish sielmanu rinaykichita yachashpa sukaman kushikushpalla kawsankichi.

⁷Suk runakuna ninapi kurita chulluchinsapa tukuy allpan urmananpa chay kuri sukaman llipyak likidu kiparinanpa. Tata Dios chay kurimanta

kankunata ashwanta kuyashushpaykichi munan allita rurashpa kawsanaykichipa. Chayrayku chay kurita chulluchik runashina sufrichishunkichi yachakunaykichipa payllata kreyishpa kawsayta. Allita rurashpa kawsaptikichi Jesukristu kashkan shamushpa kushichishunkichi. Willashunkichi alli rurak runakuna kanaykichita.

⁸Kunanka mana Jesukristuta kawash-paykichi pish sukaman kuyashpa kawsaykankichi. Payta mana kawash-paykichi pish allita kreyishpa kawsash-paykichi sukaman kushikuypuru kawsaykankichi. Mana atipankichichu kushikunaykichita sukkunata entiendichiyta. ⁹Jesukristuta kreyishpa kawsash-paykichi sukaman kushikunkichi. Chaymanta sieluman rinkichi paywan tantalla kawsak.

¹⁰Ñawpa tiempu Tata Diospa rimananta yachachikuk runakuna yachachikurkansapa Tata Dios ñukanchikunata kuyawashpanchikuna salvawananchikunata. Paykunaka Tata Diospa rimananta leyishpa munarkansa-pa entiendiyta imata Tata Dios ruranka salvawananchikunata.

¹¹ Jesukristupa Espiritun chay alli yachachikuk runakunapi kawsashpa willarkansapa salvakuk runa shamunanta kay allpapi wañuk. Willarkansapa wañushkanwasha kashkan kawsamunanta sieluman kushikushpa kutinanpa. Chay alli yachachikuk runakuna sukaman munarkansapa yachayta pimi chay salvakuk runa aykapimi shamunka nishpa.

¹² Chashna yachanayaptinkunapish Tata Diospa Espiritun willarkansapa chay salvakuk runata mana kawanankunata. Willarkansapa suk tiempukuna washan ñukanchikuna kawananchikunata. Tukuy chayta Tata Diospa

*angelninkunapish sukaman munarkan-sapa yachayta. Kunanka sielumanta Tata Dioska Espiritunta kachamurkan. Chaypina Tata Diospa Espiritun ñukaykunata yanapawaptinkuna kankunata yachachishkaykichi.

Tata Dios munan allillata rurashpa kawsananchikunapa.

¹³ Wawkinikuna, paninikuna, Jesukristu kashkan shamuptin Tata Dios kankunata sukaman kuyashushpaykichi sielman pushashushpaykichi allikunata kushunkichi. Chayta allita yachashpa prontanakushpa Jesukristu kashkan shamunanta shuyaychi. ¹⁴Kankuna Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi payllata kasushpa kawsaychi. Amana ñawpa kawsashkaykichishinanachu kawsaychi. ¹⁵Allita rurashpa kawsaychi kayawakninchia Tata Dios alli rurak kaptin. ¹⁶Tata Dios rimananpi willawan-chisapa: “Allillata rurashpa kawsaychi ñuka Tata Diosnikichi alli rurak kaptini.”

¹⁷ Kankuna rimankichi Tata Dios Tataykichi kananta. Suk diya payka tukuy runakunata suktapish suktapish willankasapa allitachu manachu rurashpa kawsashkasapa nishpa. Chaypina tukuy mana alli rurak runakunata kastigankasapa. Chayta yachash-paykichi kay allpapi kawsashpaykichira payta allita kasushpa allita kuyashpa kawsaychi.

¹⁸ Ñawpa tiempu kankuna awiluyki-chishina yankapa kawsaykarkankichi. Chaymanta Tata Dios mana alli kawsanaykichimanta surkushushkankichi. Manami yanayak kullkiwanchu nima kuriwanchu rantishushkankichi.

¹⁹ Jesukristu suk allima chuya chuya mana unkuyuk ovejashina wañuptin yawarnin ichakurkan. Chashna wañushpa yawarnin ichakuptin Tata

Dios uchanchikunamanta perdonawash-kanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa.

²⁰Tata Dios manara kay allpata rurashpara willarkan wambran Jesukristu shamenanta salvawananchikunapa. Kunan kay tiempu Tata Dios wambran Jesukristuta kachamurkan salvawananchikunapa. ²¹Jesukristu wañuptinna Tata Dios kashkan kawsachimushpa sielman pusharkan chaypi paywan sukaman kushikushpa kawsanampa. Chayta yachashpaykichi sukaman Tata Diosta kreyishpa kawsaykankichi. Yachanchi Tata Dios kankunatapish kawsachimushunaykichita paywan tantalla sielipi kawsanaykipacha.

**Tata Diospa wambrankuna
kashpanchikuna akuychi
kuyanakushpalla kawsaypachi.**

²²Kunanka Tata Diospa rimananta tukuy shunku allita kasushpa kawsaykankichi. Tukuy mana alli rurashkaykicha sakishkankichi Jesukristuta kreyikmasikichiwan kuyanakushpa kawsanaykipacha. Chashna allita kuyanakushpa kawsashpaykichi tukuy shunkuykichimantapacha allita kuyanakushpalla kawsaychi.

²³Tatanchi mamanchikunamanta nasishpanchikuna wañuk runakuna kanchisapa. Chaymanta Tata Diospa rimananta kreyishpa kawsashpanchikuna mushuk nasidushina kanchisapa. Tata Diospa rimananka manami tukunkachu nima kullunkachu. Chayrayku ñukanchikunapish Tata Diospa rimananta kreyishpa kawsashpanchikuna mana tukuyiyukta kawsashunchisapa. ²⁴Tata Diospa rimananka willawanchisapa:

“Tukuy kiwakuna chakinkasapa.
Kiwapa sisankunapish urmankasapa.

Tukuy runakuna chay kiwashina raslla wañunankuna tiyan.

Runakunapa rurashkankunapish chay kiwa sisankunashina chinkankasapa.

²⁵Chashna runakuna wañuptinkunapish Tata Diospa rimananka manami tukunkachu.”

Ñukaykuna chay mana tukuyiyuk Tata Diospa rimananta kankunataka ñami yachachishkaykichina.

2 ¹Wañunaykicha yachashpaykichi amana chay ñawpa mana alli rurashkaykicha ruraychinachu. Amana llullachikuychinachu. Mana allita ruraykashpaykichiaka ama llullakushpa rimaychihu alli rurak kanaykichi. Amana munaychinachu llaktamasikichipa imankuna ama tiyapunankunapa. Amana wasin wasinpi suktu suktu yuyaypi puriychinachu.

²Chayrak nasidu wambra sukaman lechita munan. Chay lechita munak wambrashina sukaman munaychi Tata Diospa alli rimananolata yachakushpa kawsayta. Chashna yachakushpa ashwan ashwanta kreyinkichi Tata Dios salvashunaykichita. ³Allita yachankichi *Jesukristu llakichishunaykichita. Chayrayku ashwan ashwanta payta kreyishpa kawsaychi.

**Tata Diospa wasinshina
kashpanchikuna
paypa munananllata
rurananchikuna tiyan.**

⁴Tata Dioska rumikunawan wasichakuk runashinami. Jesukristuka suk ashwan alli atun wasi kallarinan rumishinami. Ñukanchikuna paypa sawanpi churadu apichidu rumikunashinami kanchisapa. Chayrayku akuychi payta ladunchaypachi

*Tata Diospa wasinpi churadu rumikunashina kananchikunapa. Aypa runakuna mana munansapachu kreyikuya

Jesukristu chay ashwan alli rumishina kananta. Chashna mana munaptinkunapish Tata Dios sukaman Jesukristuta kuyashpa akllarkan sukaman alli kallarinan rumishina kananpa.⁵Ñukan-chikuna Jesukristuta kreyishpa kawsaptinchikuna Tata Dios wasinta rurashpa rumikunatashina churawanchisapa.

Chaymanta Tata Dios rurawanchisapa alli rurak *saserdote kunashina kananchikunapa. Jesukristu yanapawaptinchikuna Tata Diosta kushichishpa alabashpa kuyashpa kawsanchisapa.
*Tata Dios rimananpi willawanchisapa:

“Llaktayni Sionpi aypa rumikunawan wasinita rurasha.

Chay wasinipa allpa ukupi kallarinanpi churasha suk allima aklladu rumita.

Suk alli rurak runata kachasha chay kallarinan rumishina kananpa.

Pipish kashpa chay kachashkayni runata kreyishpa kawsashpan-kuna mana pinkakunkasapachu.”

⁷Jesukristuka chay kallarinan churadu rumishinami.

Ñukan-chikuna payta kreyishpanchikuna yuyanchisapa sukaman allima kananta. Jesukristuta mana kreyinayak runakuna sukaman washanchansapa. Tata Dios rimananpi willawanchisapa:

“Suk wasi rurak runakuna chay ashwan alli rumita wishchukur-kansapa mana alli nishpa.

Chashna wishchukuptinkunapish wasichakuk runa chay ashwan alli rumita churarkan wasi kallarinanpi tukuy rumikunapa sikiñpi.”

⁸Chaymanta Tata Diospa rimanan willawanchisapa:

“Tiyan suk allima kallarinanpi churadu rumi.

Chay rumi allima kaptinpish suk runakuna chay rumipi mitkakushpa urmansapa.”

Jesukristuka chay kallarinanpi churadu rumishinami. Paypa rimananta mana kasunayak runakuna chay rumipi mitkakushpa urmak runakunashinami. Payta mana uyarishkankunaryku Tata Dios kastigankasapa.

**Tata Dios akllawashkanchisapa
paypa wambrankuna
kananchikunapa.**

⁹Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna akllawashkanchisapa paypa wambrankuna kananchikunapa. Akllawashkanchisapa saserdote kuna kananchikunapa. Saserdote kuna kashpanchikuna kamachiwakninchij Jesukristuta kuyashpa sirvishpa kawsanchisapa. Akllawashkanchisapa payllapa llaktan kananchikunapa. Tata Dios kayawashkanchisapa paypa almirana laya rurashkankunata yachachikunanchikunapa. Kayawashkanchisapa paypa almirana laya lusninpishina kawsanchikunapa. Mana kayawashkanchisapachu uchallikushpa tutapishina kawsanchikunapa.¹⁰Ñawpa tiempu kankuna manara Jesukristuta kreyishpa kawsashpaykichira manara Tata Diospa wambrankunarachu karkankichi. Manara yacharkankichirachu Tata Dios kuyashunaykichita. Kunanka allitana yachankichi kuyashunaykichita.

**Tukuy awtoridarkunata
kasunanchikuna tiyan.**

¹¹Munanayni wawkinikuna, paninkuna, suk tiempullatami kay allpapika kawsaykanchisapa. Sielman rishunchisapa Tata Diowan kawsak. Chayrayku roygaykichi amana kikikichipa munanaykichillata rurashpa kawsanaykichipa. Mana allikunata ruranayash-paykic平ish amana ruraychinachu.
¹²Chaymanta allillata rurashpa kawsaptikichipish ichara Tata Diosta mana

riksik runakuna llullakushpa rimanmansapa mana alli rurak kanaykichita. Chashna paykuna rimaptinkunapish allillata rurashpa kawsaychi. Jesukristu kashkan shamuptin chay yuyashukniki-chi runakuna Tata Diosta alabashpa rimankasapa allita rurashpa kawsash-kaykichita.

¹³Tata Diosta kuyak runakuna kashpanchikuna tukuy awtoridarkunata kasunanchikuna tiyan. Chay ashwan sinchi kamachikuk awtordartapish allita kasunanchikuna tiyan. ¹⁴Tata Dios awtoridarkunata churansapa tukuy mana alli rurak runakunata kastiganankunapa tukuy alli rurak runakunata alabanankunapa. ¹⁵Tata Dios munan kankuna allita rurashpa kawsanaykiphipa ama chay mana alli rurak mana entiendik runakuna washanchashunaykiphipa.

¹⁶Kankuna Jesukristuta kreyik runakuna kaptikichi Tata Dios ñawpa mana alli rurashkaykichimanta perdonashushkankichi. Tata Diospa mandunpi kawsashpaykichi allita rurashpalla kawsaychi. Amana kashkan mana allita ruraychinachu Tata Dios perdonawanka nishpa. ¹⁷Tukuy runamasikichita kuyaychi. Jesukristuta kreyikmasikichiwan allita kuyankushpa kawsaychi. Tata Diosta allita kuyashpa kawsaychi. Chay ashwan sinchi awtordarta kasushpa kawsaychi.

Sufrishpanchikunapish allillata rurashpa kawsananchikuna tiyan.

¹⁸Kankunapa patronnikichi tiyaptin payta allita kasushpa mana washanchashpa allita trabajashpa kawsaychi. Chay patronnikichi kuyashuptikichipish piñayashuptikichipish allita kasushpalla kawsaychi. ¹⁹Ichara allillata rurashpa trabajaykaptikichipish patronnikichi piñayashunkichiman. Piñayashuptiki-

chipish Tata Diosta kuyashpa patronnikichita kasushpalla kawsaychi. Chashna allita kasuptikichi Tata Dioska kushichishunkichi.

²⁰Ichara kankuna mana allikunata rurashkaykichirayku patronnikichi kastigashunkichiman. Uchaykicipi kastiguykichita upallalla muchuptikichika mana ni pi alabashunkichichu. Chaymanta ichara allillata ruraptikichipish patronnikichi kastigashunkichiman. Mana uchaykicipi kastiguykichita upallalla muchuptikichi Tata Dios alabashunkichi. ²¹Tata Dioska kayashushkankichi allita rurashpa kawsanaykiphipa. Jesukristupish allillata rurashpa kawsaykashpa kankunaryaku sukaman sufrikan. Chashna sufrishpa yachachishunkichi sufrishpaykicipish allita rurashpalla kawsanaykiphipa.

²²Jesukristuka manami niman suk kuti uchallikurkanchu. Manami niman suk kuti ni pita llullachirkanchu.

²³Runakuna payta chiknishpankuna rabyachiptinkunapish mana nimata aynirkansapachu. Chay runakuna sufrichtinkunapish paykunata mana jorachirkansapachu. Tata Diospa makinpi chay runakunata churarkan. Yacharkan suknin diya Tata Dios chay mana alli rurak runakunata kastiganankunata.

²⁴Jesukristu ñukanchikunashina runakashpa kruspi wañurkan uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Wañurkan allillata rurashpa kawsananchikunapa amana uchallikushpa kawsananchikunapan. Suk runakuna paytaka yawaryanankaman makarkansasapa ñukanchikunata alliyachiwananchikunapa.

²⁵Ñawpa tiempu kankuna pantakudu ovejakunashina chayta chayta purirkichichi. Kunanka Jesukristuwán kawsapti-

kichi payka oveja kuydak runashina amachashunkichi.

**Pedru yachachiwanchisapa
imashnami kasaradukuna
kawsankasapa nishpa.**

3 ^{1,2}Kunanka kasaradukunata yachachiykichi. Kankuna paninikuna, kusaykichita allita kasushpa kawsaychi. Kusaykichi mana Tata Diospa rimananta kreyik kaptinpish kuyashpa kasushpa kawsaychi. Chaypira mana nimata rimaptikichi kusaykichi kawashushpaykichi alli rurak warmi kanaykichita *Jesukristuta kreyinmansapa.

³Ama sukaman allichanakuyta yuyashpallachu kawsaychi. Ama aypa chaniyuk llachapaykichillata nima kuri mulluykichillata mudakushpallachu kawsaychi. Ama chukchaykichita sukaman allichashpachu kawsaychi sawallamanta allimata rikurinaykichipa. ⁴Jesukristuta tukuy shunku kreyishpa kawsaychi alli modoyuk kushikupuru warmi kanaykichipa. Chashna kushikupuru kawsashpaykichi Tata Diosta sukaman kushichinkichi.

⁵Chashnami chay ñawpa alli rurak warmikunapish Tata Diosta tukuy shunku kreyishpa kawsarkansapa. Chayrayku kusankunata kasushpa kushichishpa kawsarkansapa. ⁶Chay warmi Sarapish kusan Abrahamta kasushpa kawsarkan. Kusanta willarkan kamachiknin kananta. Kankunapish allita kusaykichita kasushpa mana nimata manchashpalla kawsashpaykichiaka Sara rurashkantashina ruraykankichi.

⁷Kunanka kankuna kasaradukunata yachachiykichi. Warmikichita allita kuyashpa paykunapa munananta yuyashpa kawsaychi mana ullukunkashinachu sinchi kaptinkuna. Tata Dios

paykunatapish sukaman kuyashpa willarkansapa paypa wambrankuna kanankunata. Paykunapish ullukunkashina rinkasapa sielupi Tata Dioswan kawsak. Kankuna warmikichita mana allita kuyashpa kawsaptikichika Tata Dios manami royanaykichita uyarinkachu.

**Allita rurashpa sufriptinchikuna
Tata Diosmi yanapawanchisapa.**

⁸Chaymanta tukuy Jesukristuta kreyikmasikichiwan alli modollapi kawsaychi. Allita kuyanakushpa yanapanakushpa mana kreyinakushpalla kawsaychi.

⁹Suk runamasikichi mana allita rurashuptikichika ama kutipaychichu. Ama nimata ayniychichu. Tata Dios sukaman kuyashushpaykichi munan yanapashuynikichita. Chayrayku kankunapish tukuy mana alli rurashuknikichi runakunata allita kuyashpalla yanapaychi. ¹⁰Tata Dios rimananpi willawanchisapa:

“Kankuna kushikushpalla kawsanayashpaykichika ama nima mana allikunata rimashpa kawsaychichu.

Ama llullakushpa kawsaychichu.

¹¹Allillata rurashpa kawsaychi. Ama kawsaychichu mana allita rurashpa.

Tukuy llaktamasikichiwan allita kuyanakushpa kawsaychi.

¹²Tata Dios tukuy alli rurak runakunata yanapansapa.

Suk imata mañaptinkuna uyarin-sapa.

Runakuna mana allikunata rurashpa kawsaptinkuna Tata Dios piñakun.”

¹³Kankuna allita rurashpa kawsaptikichi yaka tukuy runakuna allita tratashunkichi. ¹⁴Ariya chashna allita

rurashpa kawsaptikichipish ichara suk runakuna chiknishushpaykichi mana allita tratashunkichiman. Chashna mana allita tratashuptikichipish kushikuychilla. Ama chay mana alli rurak runakunata manchaychichu.¹⁵ Jesukristullata tukuy shunku kuyaychi kamachishukniki kaptin. Ichara runakuna tapushunkichiman: “¿Imapatí kankuna sufrishpaykichipish Jesukristuta kuyashpalla kasushpalla kawsaykankichi?” Chashna tapushuptikichi allillapi mana piñakushpa yachachiychi.

¹⁶ Jesukristuta kreyishpa allita rurashpa kawsaptikichipish ichara runakuna rimanmansapa mana allikunata rurashpa kawsaykanaychita. Chaypina allita rurashpa kawsashkaykichita kawashpa pinkachinakunkasapa.

¹⁷ Mana allita rurashkaykichirayku sufriptikichi alli kanman sufrinaykiphi. Ashwan alli kanman Tata Dios munaptin allita rurashkaykichirayku sufrinaykiciphi.

¹⁸ Jesukristu sukaman sufrishpa suk killuta wañurkan tukuy mana alli rurananchikunamanta perdonawananchikunata. Mana alli rurak runakuna kaykaptinchikuna Jesukristu mana nima uchayuk kaykashpa ñukanchikunarayku wañurkan. Payka wañurkan Tata Diosman pushawananchikunata paywan tantalla kawsananchikunata. Jesukristu runa kashpa wañurkan. Wañushpapish espiritu kashpa kawsarkanlla.

¹⁹ Chashna Jesukristu espiritu kashpa rirkana wañushka runakunata willaksapa tukuy layapi kamachikuk kananta.

²⁰ Chay wichkadu wañudu runakuna ñawpa awilunchi Noeta mana kasunaykansapachu. Noeka barkuta ruraykashpa tukuy runamasinkunata willarkansapa Tata Diosta kreyishpa

kawsanankunata. Tata Dios sukaman kuyashpalkuna sukaman munarkan kreyinankunata. Chay runakuna mana kreyiptinkuna Tata Dios tukuy allpata yakuwan untachirkan paykuna sipikushpa wañunankunata. Noe rurashkan barkupi pusak runakuna yaykushpa sipikuymanta kishpirkansapa.²¹ Tata Dios chay pusak runakunata yakumanta kishpichishkunkuna yuyachiwanchisapa bawtisakunanchikunata.

Bawtisakushpanchikuna yachanchisapa Jesukristu kawsamushkanrayku Tata Dios salvawananchikunata. Mana bawtisakunchisapachu mayllanakuyta munashpalla. Bawtisakushpanchikuna Tata Diosta royganchisapa yuyayninchikunata allichanapa allita rurashpa kawsananchikunata.

²² Jesukristu kawsamushkanwasha sielman rirkana Tata Diospa alli ladunpi kawsanana. Tukuy supaykuna *angelkuna kamachikkunkuna Jesukristullata kasunankuna tiyan tukuy awtoridarkunamanta ashwan sinchi kamachikuk kaptin.

**Tata Dios yanapawaptinchikuna
atipanchisapa sukwani sukwani
yanapanakuyta.**

4 ^{1*} Jesukristu sukaman sufrishkanrayku ñukanchikunapish kushikushpalla mana rabyashpa sufrinanchikuna tiyan. Sufrishpanchikuna manana ñawpashinanachu mana allikunata rurashpa kawsashunchisapa.² Chashna sufrishpanchikuna munanchisapa kay allpapi kawsashpara Tata Diospa munananllata rurashpa kawsayta. Manana munanchisapanachu kikinchikunata munanchikunallata rurashpa kawsayta.

³ Unay tiemputana kankuna Jesukristuta mana kreyishpa kawsak

runakunashina mana allikunata rurashpa kawsarkankichi. Tukuy laya mana allikunata munarkankichi rurayta. Kikikichipa munanaykichillata rurashpa kawsarkankichi. Sukaman mikushpa upyashpa machashpa sukwana sukwana millanapa layakunata rurashpa kawsarkankichi. Millanapa laya ruradu dioskunata kuyashpa kawsarkankichi.

⁴Kunanka manana llaktamasikichiwan tantallana mana allita rurashpa kawsaptikichi paykuna chikan layatana kawashunkichi. Yuyashushpaykichi rimansapa mana alli rurak runakuna kanaykichita. ⁵Tata Dios tukuy wañudu runakunata kawsak runakunata tapuptinkuna ayninankuna tiyan allitachu manachu rurashkasapa nishpa. ⁶Ñawpa alli yachachikuk runakuna ñawpa kawsak runakunata yachachirkansapa Tata Diosta kreyishpa kawsanankunapa. Chay Tata Diosta kreyik runakuna wañuy yachak runakuna kashpangkuna wañurkansapa. Chashna wañushpangkunapish kunanka Tata Dioswan mana tukuuniyukta kawsaykansapa.

⁷Rikchak laya tiyak utkana tukunka. Chayrayku allita yuyashpa allita rurashpa kawsaychi. Tukuy diya tukuy shunku Tata Dioswan parlashpa kawsaychi. ⁸Sukaman allita sukwana sukwana kuyanakushpa kawsaychi. Chashna kuyanakushpaykichi sukwana sukwana perdonanakunkichi. ⁹Wasikichipi wawkikichita panikichita kushikushpalla mana uayashpa chaskichichi.

¹⁰Tata Dios tukuy kankunata atipachishunkichi rikchak laya allikunata rurashpa yanapanakunaykichipa. Chashna Tata Dios atipachishuptikichi kushikushpalla sukwana sukwana yanapanakuychi. ¹¹Tata Dios kankunata yachachikuya atipachishuptikichi allita

kuskata paypa rimananta yachachikuchi. Tata Dios kankunata atipachishuptikichi runamasikichita yanapayta kushikushpalla yanapaychi. Chashna allita yanapaptikichi tukuy runakuna Tata Diosta kuyashpa yachankasapa Jesukristu sukaman yanapashushkaychita. Ariya Tata Dioska mana tukuuniyuk sukaman allimami. Sukaman rikchak layata atipan rurayta. Chayrayku akuychi payllata kuyashpa kawsaypachi.

Runakuna chikniwaptinchikunapish kushikushpalla kawsaypachi.

¹²Munanayni wawkinikuna, paninkuna, sufrishpaykichi ama rimaychichu imapatí sufriykaní nishpa. Sufriptikichi Tata Dios yachanayan payllatachu katinkichi manachu nishpa. ¹³Kay allpapi sufrishpaykichi Jesukristushina sufriyankichi. Chayrayku sukaman kushikushpalla kawsaychi. Jesukristu kashkan shamuptin payta llipyakpuruta kawashpaykichi ashwan allimata kushikunkichi. ¹⁴Kankuna allita Jesukristuta kreyishpa kawsaptikichi suk runakuna kamishuptikichipish kushikushpalla kawsaychi. Tata Diospa Espiritu sukaman kushichishushpaykichi yanapashuykankichi Jesukristuta kuyashpa kawsanaykichipa.

¹⁵Mana munanichu runamasikichita wañuchikshina suwakukschina uchallikukshina mana allikunapi yaykukschina sufrinaykichipa. ¹⁶Chaymanta Jesukristuta allita kreyishkaykichirayku sufrishpaykichika kushikushpalla mana pinkakushpa Tata Diosllata alabaychi.

¹⁷Kay tiempu sufriyankanchisapa Tata Dios kawawananchikunapa allitachu manachu rurashunchisapa nishpa. Ñukanchikuna paypa wambrankuna kaykashpa sufriptinchikuna Tata Diospa

rimananta mana kasukuk runakuna ashwan sinchita sufrinkasapa.¹⁸Allita rurashpa sufriptinchikunapish Tata Dios salvawanchisapa. Tukuy mana alli rurak runakuna ñukanchikunamanta ashwan sinchita sufrinankuna tiyan.¹⁹Chay-rayku Tata Dios munaptin sufrishpan-chikunapish allillata rurashpa kawsay-pachi. Rurawakninchikuna Tata Diospa makinpi churanakupachi. Payka tukuy laya ruray atipak kashpa mana llullachi-wanchisapachu.

Jesukristuta kreyik runakuna allita rurashpa kawsananchikuna tiyan.

5 ¹Kunanka kankunapa *ansianuykicha yachachini. Ñukapish paykunashina Tata Diospa rimananta yachachikuk ansianu kani. *Jesukristuta kawarkani sukaman sufrishpa wañuptin. Chaymanta Jesukristu kashkan shamushpa allimata rikurimuptin Tata Dios chay ansianukunatashina ñukatapish kushichiwanka.

²Tata Dios kankunata willashushkankichi ovejakunata kuydak runakunashina tukuy Tata Diosta kreyikmasikichita allita kuydanaykicipa. Chayrayku allita munashpaykichi paykunata kuydaychi. Mana kullkillata munash-paykichilla kuydaychi. Kushikushpalla trabajaychi. ³Ama sinchi kamachikuk patronshina kamachikuychiku. Allillata yachachikuychi. Allillata rurashpa kawsaychi Jesukristuta kreyikmasikichi kankunata kawashush-paykichi paykunapish allillata rurashpa kawsanankunapa.

⁴Jesukristuka tukuy ovejakunata kuydak runakunamanta ashwan alli kuydakukmi. Chaymanta kashkan shamuptin Tata Dios kankunatapish mana tukuyniyk premyukichita koronatashina kushunkichi paywan tantalla alli kamachikuk kanaykicipa.

⁵Chaymanta kankunata waynakuna, shipashkuna willaykichi: Chay kuydashuknikichi ansianukunata allita kasushpa kawsaychi. Tukuy kankuna sukwan sukwan kasunakuychi. Ama kikikichilla kreyinakushpa kawsaychi-chu. Tata Diospa rimananpi willawan-chisapa:

“Tata Dios tukuy kuyashpa kasushpa kawsak runakunata sukaman kuyashpa yanapanksapa.

Kikinlla kreyinakuk runakunata kastigankasapa.”

⁶Chayrayku Tata Dios rikchak layata ruray atipak kaptin paypa makinpi churanakuychi. Chashna paypa makinpi churanakuptikichi suknin diya payka willashunkichi alli rurak kanaykichita. ⁷Tata Dios sukaman kuyashushpaykichi yanapashunkichi. Chayrayku sufrishpaykicipish tukuy llakinaykicha payta willaychi.

⁸Supay iden mikunanta maskak pumashina chiknishushpaykichi sukaman munan uchapi urmachishuynikichita. Chayrayku allita kuydanakuychi ama uchapi urmachishunaykicipa.

⁹Jesukristullata allita kreyisipa kawsashpaykichi sinchikuychi ama supaya kasunaykicipa. Yachankichi tukuy partipi Jesukristuta kreyikmasikichika iden kankunashina sufrishpa kawsanankunata.

¹⁰Suk tiempullata sufrishkaykichiwsa Tata Dios yanapashunkichi allita rurashpa payllata katishpalla kawsanaykicipa. Yanapashunkichi sinchikunaykicipa ama uchapi urmanaykicipa. Amachashunkichi ama ni pi Tata Diosmanta ashuchishunaykicipa. Chaymanta Tata Dios sukaman kuyashushpaykichi sielman pushashunkichi mana tukuyniyukta Jesukristuwantantalla kushikushpa

kawsanaykichipa.¹¹Tata Dios rikchak layata atipak kaptin akuychi mana tukuyuniyukta payllata kuyashpa kawsaypachi.

**Pedru kay kartata
tukuchashpa wawkinkunata
rimachinsapa.**

¹²Wawkinchi Silvano Jesukristuta alli kreyik runa kashpa yanapawarkan kay kartata killkayta. Yanapawaptin ñuka kay taksha kartata kankunata animuchishpa killkashkaykichi. Yachachishkaykichi Tata Dios kuyashushpaykichi yanapashunayki-chita. Kankuna Tata Dios kuyashunayki-

chita yachashpaykichi payta allita katishpalla kawsaychi.

¹³Kay Babilonia llaktamanta Jesukristuta kreyikmasikichi rimachishunkichi. Tata Dios kankunatashina paykunatapish akllashkasapa paypa wambrankuna kanankunapa. Wambrayni Markospish rimachishunkichi.

¹⁴Kankuna tantanakushpaykichi kuyanakushpa rimachinakuychi. Jesukristuta kreyikkuna kaptikichi ñuka kankunapa Tata Diosta roygaykani kushichishunaykichipa.

Ñuka Pedru kayllatami killkashkaykichi.

2 PEDRU

PEDRU ISHKAYNIN KUTI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Pedru Tata Diosta kreyik
runakunata rimachinsapa.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna,
paninikuna, *Jesukristupa
mandunpi kaptini payka ñuka Pedruta
kachamuwashka rimananta yachachi-
kuypi purinaynipa. Salvawakninch
Jesukristu sukaman alli rurak Diosninch
kaptin kankuna ñukaykunashina
sukaman kushikushpa payta kreyishpa
kawsaykankichi. Payta kreyiptikichi kay
kartata killkaykaykichi. ²Kankuna Tata
Diosta Señorninch Jesukristuta riksipti-
kichi sukaman yanapashushpaykichi
kushichishunkichi.

**Pedru yachachiwanchisapa
imashnami Jesukristuta
katishunchisapa nishpa.**

³Jesukristuta riksiptinchikuna Tata
Dios sukaman tukuy laya atipak kashpa
yanapawanchisapa allita rurashpa payta
kuyashpa kawsananchikunapa.
Jesukristu sukaman almirana laya alli
rurak kashpa sukaman kuyawashpanchi-
kuna kayawashkanchisapa payllata
kasushpa kawsananchikunapa.
⁴Jesukristu sukaman kuyawashpanchi-
kuna willawashkanchisapa sukaman
allimata yanapawananchikunata.

Kankuna chay alli willawashkanchiku-
nata kasushpa kawsashpaykichi
atipankichi Jesukristushina allita
rurashpa kawsayta. Manana chay mana
Jesukristuta kreyik runakunashinanachu
munanaykichillata rurashpa
kawsankichi.

⁵Chayrayku Jesukristuta kreyishpa
kawsashpaykichi sinchikushpa allillata
rurashpa kawsaychi. Chashna allillata
rurashpa kawsashpaykichi Tata Diospa
rimananta allita yachakuychi. ⁶Tata
Diospa rimananta yachakushpaykichi
kikikichi kamachinakuychi. Kikikichi
kamachinakushpaykichi mana
shaykushpalla Jesukristuta katishpa
kawsaychi. Jesukristuta katishpa
kawsashpaykichi payta kuyashpalla
kawsaychi. ⁷Jesukristuta kuyashpalla
kawsashpaykichi tukuy Jesukristuta
kreyikmasikichiwan kuyanakushpa
kawsaychi. Kuyanakushpa kawsashpay-
kichi tukuy runamasikichita kuyashpa
kawsaychi. ⁸Ashwan ashwanta allita
rurashpa kawsashpaykichi kamachiwak-
ninchi Jesukristuta sukaman kushichin-
kichi. Payta ashwan allita riksinkichi.
Payta riksishpaykichi manami yankapa-
chu katykankichi.

⁹Mana Jesukristuta ashwan ashwanta
kasushpa kawsashpanchikunaka iden

mana alli kawakuk runakunashinami kanchisapa. Manana yuyanchisapana-chu Tata Dios ñawpa uchanchikunamanta perdonawashkanchikunata.

¹⁰Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios akllashushkankichi paypa mandunpi kawsanaykichipa. Chayrayku mana shaykushpa tukuy shunku kreyishpa payllata katiyichi. Tata Diospa rimananta allita kasushpaykichi mana uchapi urmankichichu. ¹¹Chashna allita rurashpa kawsaptikichi Tata Dios sukaman kushikushpa sieluman pushashunkichi paywan kushikushpa kawsanaykichipa. Chaypi salvawakninchu Jesukristu mana tukuyniyukta sukaman allimata tukuy layapi kamachikuykan.

**Pedru tukuy yachachikushkanta
yuyachiwanchisapa.**

¹²Kankunaka ñami Tata Diospa rimananta allitana yachankichi. Chayta allita kreyishpa kawsaykankichi mana llulla kaptin. Chayta allita yachaykaptikichipish ñuka kashkan tukuya yuyachiykaykichi. ¹³Amarapish wañush-paynira sukaman munani tukuy yachachishkaynikunata yuyachiynikichita. ¹⁴Señorninchi Jesukristu willawashka utka wañunaynitana. ¹⁵Chayrayku tukuy yachachishkaynikunata yuyachiykaykichi wañushkayniwsa sha ama kunkanaykichipa.

¹⁶Ñuka yachachikukmasinikunawan ñami allitana yachachishkaykichi Señorninchi Jesukristu tukuy laya ruray atipak kananta. Yachachishkaykichina kashkan shamunanta. Chashna yachachishpaynikuna manami kikinikunapa yuyanaynikunamantachu kuentukunata parlachishkaykichi. Ñukaykuna tukuy laya yachak Jesukristuta kikinikuna ñawinikunawan kawarkanisapa. ¹⁷Suk kuti urkupi kashpaynikuna

kawarkanisapa Tata Dios Jesukristuta sukaman kuyashpa llipyachiptin. Uyarirkanisapa Jesukristuta kuyashpa alabaptin. Sielumanta Tata Dios willarkan: "Kayka wambraynimi. Paytami sukaman kuyani." ¹⁸Chashna Tata Dios sielumanta willaptin chay akllashkan urkupi kashpaynikuna uyarirkanisapa.

¹⁹Tata Dios sielumanta rimashka kaptin yachanchisapa chay ñawpa yachachikuk runakunapa killkashkankuna deveras allima kananta. Chayrayku chaykunata allita kasuychi. Chay killkashkankunaka alkusa tutapi rawraykakashinami. Jesukristu kashkan shamunankaman Tata Diospa rimanan pakarinan llukshimuykak luserushina yachachiwanchisapa. Jesukristu kashkan shamushpa inti lusnin kawachi-wananchikunashina tukuy layata yachachiwashunchisapa.

²⁰Allita uyariwaychi. Ñukanchikuna manami kikinchikunallachu atipanchisapa Tata Diospa rimananta entiendiyta.

²¹Ñawpa alli yachachikuk runakuna mana kikinkunapa yuyayninkunallatachu yachachikurkansapa. Tata Diospa Espiritu chay alli rurak runakunata yachachiptinkuna Tata Diospa rimananta allita yachachikurkansapa.

**Aypa llulla yachachikuk
runakuna tiyan.
(Judas 4-13)**

2 ¹Ñawpa tiempu aypa mana alli yachachikuk runakuna *israel runakunata llullachirkansapa. Kunanpish kunkunapi aypa mana alli yachachikuk runakuna tiyan. Kunkuna mana malisyaptikichi llullachishunkichi amana *Jesukristuta allita kreyishpa kawsanaykichipa. Mana kreyinayansa-pachu Jesukristu wañushpa uchankunamanta salvanankunata. Chashna

llullachikushpa yachachikuptinkuna
Tata Dios raslla kastigankasapa.

²Aypa runakuna chay llullachikuk
runakunata katishpa mana alli
ruranakunata rurashpa kawsankasapa.
Chayrayku suk runakuna rimankasapa
Jesukristupa yachachikunan mana alli
kananta. ³Chay llullachikuk runakuna
kikunkunapa yuyayninkunallata
yachachikushpa munansapa kullkita
kunaykichipa. Nawpamantapacha Tata
Dios rimarkan tukuy llullachikuk
runakunata kastiganankunata.
Chayrayku mana kishpinkasapachu Tata
Diospa kastigunmanta.

⁴Nawpa tiempu suk *angelkuna mana
allikunata ruraptinkuna Tata Dios mana
perdonarkansapachu. Chay angelkunata
kadenashpa rawraykak ninaman
wishchukurkansapa tuta likidupi
kiparinankunapa. Chay tuta likidupi
Tata Dios paykunata wakaychaykansapa
willanan diyakaman maymanmi
kachankasapa nishpa.

⁵Chaymanta ñawpa tiempu Noepish
runamasinkunata allita yachachiptinku-
napish mana munarkansapachu
kreyiyta. Chayrayku Tata Dios mana
perdonashpa tukuy allpapi yakuta
untachirkan. Chaypina tukuy chay
mana alli rurak runakuna sipikushpa
wañurkansapa. Tata Dios alli rurak
Noeta kanchis runakunawan tantallata
salvarkansapa ama sipikushpa
wañunankunapa.

⁶Chaymanta Tata Dios chay ishkay
ñawpa llaktakuna Sodomata Gomorrata
rupachirkansapa uchpa tukunankunaka-
man. Paykunata rupachirkansapa tukuy
runakuna yachanankunapa Tata Dios
mana alli rurak runakunata kastiganan-
kunata. ⁷Chay Sodomapi kawsak runa
Lot sukaman llakirkan llaktamasinkuna
mana allita rurashpa kawsaptinkuna.
Chayrayku Tata Dios chay ishkay

llaktakunata rupachishpa chay alli
rurak Lottaka salvarkan ama rupanpana.

⁸Chay Lotka tukuy diya kawarkan
llaktamasinkunata sukaman mana allita
rurashpa kawsaptinkuna. Uyarirkan
mana allita rimashpa kawsaptinkuna.
Chayta kawashpa uyarishpa sukaman
tukuy shunku llakishpa kawsarkan.

⁹Tata Dios allita yachan yanapaway-
ninchikunata ama llaktamasinchikuna-
shina mana allita rurananchikunapa.
Chaymanta Tata Dios tukuy mana alli
rurak runakunata kawapayansapa
sukniñ diyakaman kastiganankunapa.

¹⁰Mana alli munanankunallata rurak
runakunata ashwan sinchita kastiganka-
sapa. Chay runakuna mana nima
Jesukristupa kamachikunanta kasuna-
yansapachu. Sukaman kikunkuna
kreyinakushpa munanankunallata
rurashpa kawsansapa. Mana manchan-
sapachu sielipi kawsak sinchi
awtoridarkunata rabyachiyyta. ¹¹Angel-
kuna paykunamanta ashwan sinchi
atipak kayakashpankunapish
Jesukristupa ñawpknnipi mana
animukunsapachu nima mana alli rurak
kamachikukkunata chatashpa
rabyachiyyta.

¹²Chay awtoridarkunata rabyachik
runakuna animalkunashina mana
entiendinsapachu allitachu manachu
ruraykansapa nishpa. Mana kuentata
kunakushpalla munanankunallata
rurashpa kawsansapa. Nasinsapa
animalkunashina trampapi urmashpa
wañunankunapa. Tata Diospa
rimananta mana entiendishpankuna
washanchansapa. Chayrayku iden
animalkunashina wañunkasapa. ¹³Chay
runakuna sukkunata sufrichishkankuna-
shina Tata Dioska paykunatapish
sufrichinkasapa. Diyapipish mana
pinkakushpa kushikushpalla mana allita
rurashpa kawsansapa. Kankunawan

tantanakushpa mikushpankuna pinkakuna layakunata ruransapa. Mana allikunata ruraykashpankuna kikinkunlla kushikushpa llullachinakunsapa.

¹⁴Chay llullachikuk runakunaka maykan warmikunata kawashpa yuyansapa paykunawan uchallikuya. Mana kunkanayansapachu uchallikuya. Raslla kreyikuk runakunata llullachinsapa mana allita ruranankunapa. Rikchak laya kawanankunallata munansapa. Tata Dios chay laya runakunata sukaman kastigankasapa.

¹⁵Chay llullachikuk runakuna allita rurashkankunamanta manana allita rurashpana kawsansapa. Chay ñawpa tiempu kawsak Beorpa wambran Balamshina kawsansapa kullkita sukaman munashpa mana allita rurashpa. ¹⁶Chay yachachikuk Balam kullkita sukaman chaskinayashpa suk burru sawandi riykarkan Tata Diosta royananpa llaktanta kulluchinampa. Chashna riyashpa chay burrun rasllana iden runashina rimakushpa willarkan ama chay mana alli yuyananta rurananpa.

¹⁷Chay mana alli yachachikuk runanaka mana yakuyuk pukyukunashinami. Paykunaka puyukuna wayra chinkachinanshinami. Tata Dios chay llullachikuk runakunata mana tukuyniyuk tuta likiduman churankasapa. ¹⁸Chay laya runakuna sukaman alabanakushpankunapish yankamanta rimakunsapa. Chaymanta runakuna uchankunamanta llukshinayaptinkuna llullachinsapa kashkan paykunashina munanankunallata rurashpa kawsanankunapa. ¹⁹Chay runakunaka mana alli rurak runakunata willansapa yanapanankunata mana alli ruranankunamanta llukshichiyyta. Chashna willashpankunapish mana atipansapachu ni pita yanapayta. Paykunaka mana alli ruranata

amañashpa rurayta chay mana alli ruranankunata ruransapa.

²⁰Chay llullachikuk runakuna suk tiempullata Señorninchí salvawkninchi Jesukristuta riksishpa manana uchallikushpana kawsarkansapa. Chaymanta Jesukristuta riksishkankunamanta sukaman munarkansapa kashkan mana allikunata rurashpa kawsayta. Mana alli kawsashkankunamanta ashwan mana allikunata rurashpana kawsansapa.

²¹Chay runakuna allita Tata Diospa kamachikunankunata riksishkankunamanta manana kasunayansapanachu. Paykunapa ashwan alli kanman karkan mana Tata Diospa rimananta riksinkunapa.

²²Runakuna rimansapa: “Suk allku kipnashpa chay kipnanllata mikun. Chaymanta suk kuchi chuya chuyata armakushpa kashkan turupi rin kuchpakuashpa chapunakuk.” Chay runakuna kashkan mana allita rurashpa kawsashpankuna iden chay kipnanllata mikuk allkushinami. Iden chay turupi chapunakuk kuchishinami.

Jesukristu kashkan shamunka.

3 ¹Munanayni wawkinikuna, panikuna, kay ishkaynin kartata killkaykaykichi. Kay ishkantin kartaynikunapi allita yuyachiykichi allillata yuyashpa kawsanaykichipa. ²Allita yuyaychi ñawpa alli yachachikuk runakuna yachachikushkankunata. Chaymanta salvawkninchi Señor

*Jesukristu ñukaykunata kachamuwashkasapa paypa yachachikunankunata yachachikunaynikunapa. Kay yachachikunaynikunatapish allita yuyaychi.

³Tukuy yachachikunaynikunamanta ashwan allita kayta yuyaychi: Jesukristu shamunan tiempu appa runakuna kikinkunapa munanankunallata rurashpa kawsankasapa. Tata Diospa

rimananta mana munashpa asichinkasapa. ⁴Chashna asikushpa tapuwashunchisapa: “¿Ayakapítí Jesukristu shamunka? Payka rimarkan kashkan shamunanta. Chashna rimashka kashpapish manara shamunrachu. Aypa tatanchikuna Jesukristuta shuyashpana wañushkasapa. Tata Dios allpata rurashkanmantapacha tukuy runakuna idenllata kawsanchisapa.”

⁵Chay asikuk runakunaka mana munansapachu kreyikuya ñawpa tiempu Tata Dios rimashpalla tukuy sieluta allpata rurashkanta. Mana kreyinsapachu Tata Dios yakuta tantanachishkanta allpa rikurinanpa. ⁶Chay runakunaka mana kreyinayansapachu ñawpa tiempu Tata Dios yakuwan allpata untachishpa tukuy uchasapa runakunata sipichishkankunata.

⁷Jesukristu kashkan shamushpa tukuy runakunata willawashunchisapa ima layatami kawsashkanchisapa nishpa. Tapuwashkanchikunawasha Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata ninaman kachankasapa. Tata Dios chay mana alli rurak runakunata kastigashpankuna rimashpalla tukuy sieluta tukuy allpata rupachinka.

Jesukristu mana unayankachu shamuya.

⁸Munanayni wawkinikuna, paninikuna, allita yuyaychi. Tata Dios yuyan waranka watakuna iden suk diyalla kananta. Paypa suk diyaka iden waranka watakunashinami. ⁹Chay asikuk runakuna yuyansapa Jesukristu sukaman unayananta shamunanpa. Chashna yuyaptinkunapish mana unayankachu shamunanpa. Payka sukaman tukuy runakunata kuyashpa munan uchankunamanta wananañkunapa. Mana munanchu ni pi kullunanpa. Chayrayku manara shamunrachu.

¹⁰Suknin diya mana ni pi yuyashkan oras Jesukristu suwa runa shamukshina kashkan shamunka. Kashkan shamuptin tukuy sielu inti killa luserukuna sukaman manchanapa layata sukaman bullata rurashpa chinkanankuna tiyan. Tukuy laya tiyak rawraykak ninapi rupashpa kullunankuna tiyan. Allpa tukuy allpapi tiyakkunapish ninawan sukaman rupanankuna tiyan.

¹¹Chashna manchanapa layata tukuy tiyak kullunanta yachashpaykichi allita rurashpa Jesukristuta kuyashpa kawsaychi. ¹²Sukaman kushikushpa munaychi Jesukristu utka shamunanta. Jesukristu shamushpa tukuy sielupi tiyakta rupachinka. Chay rawraykak nina ukupi tukuy allpa chullunka. ¹³Allpawan sielu rupanankunapa kaptinpish Tata Dios willawashkanchisapa: “Suk mushuk sieluta suk mushuk allpata rurasha. Chay mushuk allpapi tukuy runakuna allillata rurashpa kawsankasapa.” Chashna Tata Dios willawaptinchikuna akuychi chay mushuk allpata chay mushuk sieluta sukaman munashpa shuyapachi.

Jesukristu shamunanta yuyashpa allita rurashpa kawsaypachi.

¹⁴Munanayni wawkinikuna, paninikuna, chay mushuk allpata shuyaykashpanchikuna akuychi allita rurashpa kawsaypachi. Chaypina Jesukristu kutimushpa kushikushpalla allillata ruraykaptinchikuna tarimuwashunchisapa.

¹⁵Mash allita yuyaychi. Jesukristu runakunata llakichishpa manara shamunrachu paykunata munashpa salvayta. Munananchi wawkinchi Pablupish Tata Dios yachachiptin kartankunata killashpa chayllata yachachishushkankichi. ¹⁶Payka kartankunapi yachachi-shushkankichi Jesukristu shamunanta.

Paypa kartankunapi mana entiendina
laya tiyaptin chay mana alli yachachikuk
runakuna mana allita Jesukristuta
kreyishpankuna mana entiendinsapachu.
Chayrayku mana kuskatachu yachachi-
kunsapa. Chay runakunaka Tata Diospa
ñawpa rimantanapish mana kuskatachu
yachachikunsapa. Chayrayku Tata Dios
sukaman kastigankasapa.

¹⁷Munanayni wawkinikuna, panini-
kuna, tukuy yachachishkaynikunata

allita yuyaychi ama chay llullachikuk
runakuna llullachishunaykichipa. Ama
chay mana alli rurak runakunata
kasuychichu ama paykunashina mana
allita rurashpa kawsanaykichipa.

¹⁸Salvakuk Señorninchi Jesukristuta
ashwan ashwanta riksishpa kuyashpa
kawsaychi. Mana tukuyniyukta payta
alabaychi.

Ñuka Pedru chayllata killkashkayki-
chi.

1 JUAN

JUAN TUKUY MAYPI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Manara allpa tiyaptinra Jesukristu
Tatan Dioswan kawsaykarkan.**

1 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñuka Juan kay kartata killkashpa kankunata sukaman allita yachachishkaykichi. Manara kay allpa tiyaptinra *Jesukristu Tatanchi Dioswan kawsaykarkan. Payka kay allpapi nasirkan runa kanampa yachachiwananchikunapa imashnami Tata Dioswan kawsashunchisapa nishpa. Ñukaykuna payta ñawinikunawan kawashkanisapa makinikunawan llankashkanisapa. Parlaptin uyarishkanisapa. Rikchak laya allikunata ruraptin kawashkanisapa. ²Jesukristu Tatan Dioswan kawsaykashkanmanta kay allpaman shamurkan kaypi kawsanarpa. Ñukaykuna paytaka kawashkanisapa. Kunanka yachachiykaykichi kankunapish ñukaykunashina Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsanaykichipa.

³Kashkan willaykichi Jesukristu kay allpapi kaptin payta kawashkaynikunata uyarishkaynikunata. Ñukaykuna Tata Dioswan wambran Jesukristuwana tantalla kuyanakushpa kawsaykanisapa. Chayta willaykichi kankunapish ñukaykunawan tantalla kuyanakushpa kawsanaykichipa. ⁴Chayta killkaykayki-

chi kankunapish ñukaykunashina sukaman kushikunaykichipa.

Tata Dioska lus likidumi.

⁵Ñukaykuna Jesukristu yachachiwashkanta yachachiykaykichi: Tata Dioska lus likidumi. Paypika manami nima tuta tiyanchu.

⁶Ichara ñukanchikuna mana allita ruraykashpanchikuna rimanchimansapa Tata Dioswan kuyanakushpa kawsaykanchikunata. Chashna rimashpanchikuna tutapishinalla kawsaykanchisapa. Kikinchikunalla llullachinakuykanchisapa. Tata Diospa rimananta mana kasushpachu kawsaykanchisapa.

⁷Tata Dioska lus likidumi. Allillata rurashpa kawsan. Ñukanchikunapish payta kreyishpanchikunaka allita rurashpa kawsashunchisapa. Luspishinami kawsashunchisapa. Tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikunawan kuyanakushpa kawsashunchisapa. Chay layata kawsaptinchikuna Tata Diospa wambran Jesukristupa yawarnin uchanchikunamanta pichawanchisapa.

⁸Mana uchayuk kananchikunata rimashpanchikunaka kikinchikunalla llullachinakuykanchisapa. Mana kuskatachu rimaykanchisapa. ⁹Uchan-chikunata Tata Diosta willaypachi.

Chashna uchanchikunata payta willash-panchikuna yachanchisapa perdonawananchikunata alli rurak kashpa. Chay uchanchikunamanta pichawanchisapa.
¹⁰Tata Dios willawanchisapa tukuy runakuna uchayuk kananchikunata. Chayrayku ama llullakushpa rimayapachiku mana uchayuk kananchikunata. Chashna rimashpanchikunaka rimayanchisapa Tata Dios llulla kananta. Tata Diospa rimananta manami kreyishpachu kawsaykanchisapa.

**Jesukristuka alli
salvawakninchikunami.**

2 ¹Munanayni wambraynikuna, kay kartata killkaykaykichi ama uchallikushpa kawsanaykichipa. Chaymanta mana allikunata ruraptinchikuna *Jesukristuka alli rurak kashpa abogadonchikunami. Payka Tata Diospa ñawpaknini favorninchikunapi rimakushpa amachawanchisapa.
²Jesukristu sielumanta shamurkan kay allpapi wañunarpa. Wañurkan ñukanchikunata perdonawananchikunapa ama chay uchanchikunaryku Tata Dios kastigawananchikunapa. Chaymanta wañurkan tukuy runakunapa uchankunaryku.

³Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa kawsashpanchikunaka yachanchisapa payta riksinanchikunata.
⁴Wakin runakuna mana nima Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa rimansapa payta riksinankunata. Chashna rimashpankuna kikinkunalla llullachinakuykansapa. Mana kuskatachu rimansapa.

⁵Ñukanchikuna Tata Diospa rimananta allita kasushpa kawsashpanchikuna payta kuyaykanchisapa. Yachanchisapa Tata Dioswan tantalla kuyanakushpa kawsaykananchikunata.

⁶Ñukanchikuna rimanchisapa Tata Dioswan tantalla kuyanakushpa kawsananchikunata. Chashna rimashpanchikuna Jesukristu alli rurashkanshina allita rurashpa kawsananchikunatiyan.

**Sukwan suwan kuyanakushpa
kawsashpanchikuna iden
luspishina kawsaykanchisapa.**

⁷Wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios ñawpamantapacha kamachiwashkanchisapa tukuy runamasinchikunata kuyashpa kawsananchikunapa. Ñawpamantapacha kankuna Tata Diospa rimananta uyarishkankichina. Chayllata ñukapish yachachiykaykichi. Manami chikan laya kamachikunatachu killkaykaykichi.

⁸Jesukristu Tata Diospa kamachikunanta kasushpa tukuy runakunata kuyarkan. Kankunapish payshina kuyanakushpa kawsaykankichi. Ashwan ashwanta allita rurashpa luspishina kawsaykankichi. Manana tutapishinanchchu kawsaykankichi. Chashna kuyanakushpa kawsashpaykichi mushuk kawsaytana kawsaykankichi. Chayrayku chay ñawpamantapacha kamachikunanka mushuk kamachikunanshinami.

⁹Ichara suk kankuna Jesukristuta kreyikmasikichita chikninkichiman. Paykunata chiknishpaykichi rimankichiman luspishina allillata rurashpa kawsaykanaykichita. Chashna rimashpaykichi tutapishinalla kawsaykankichi.

¹⁰Jesukristuta kreyikmasikichita kuyashpa kawsashpaykichi luspishinami kawsaykankichi. Luspishina kawsaptikichi mana ni pi uchallichishunkichichu.

¹¹Jesukristuta kreyikmasikichita chiknishpaykichika tutapishina kawsaykankichi. Tutapishina kawsashpaykichika mana allita yuyaykushpa mana yachankichichu maymanmi riyankichi

nishpa. Mana yachankichichu allita rurashpa kawsayta.

**Juan tatakunata waynakunata
yachachinsapa.**

¹²Munanayni wambraynikuna, Jesukristu wañushkanrayku Tata Dioska tukuy uchallikushkaykichimanta perdonashushkankichi. Chayrayku kankunata killkaykaykichi. ¹³Kankuna, tatakuna, kallarinanmantapacha kawsak Jesukristuta riksinkichi. Chayrayku kankunatapish killkaykaykichi. Kankuna, waynakuna, sinchikushpa supaya mana kasushpana kawsaykankichi. Chayrayku kankunatapish killkaykaykichi.

¹⁴Munanayni wambraynikuna, kankuna Tatanchi Diosta riksinkichi. Chayrayku kankunata killkashkaykichi. Kankuna, tatakuna, kallarinanmantapacha kawsak Jesukristuta riksinkichi. Chayrayku kankunatapish killkashkaykichi. Kankuna, waynakuna, sinchikushkankichi ama uchallikushpa kawsanaykic平. Tata Diospa rimananta shunkullikushpa kawsaykankichi. Supay llullachishunayaptikichipish payta mana kasushpana kawsaykankichi. Chayrayku kankunatapish killkashkaykichi.

¹⁵Ama munaychichu rurayta kay allpapi Tata Diosta chiknik runakunashina. Nima kay allpapi mana allitiyakta munaychichu. Chayta munashpaykichika manami Tata Diostaka kuyaykankichichu. ¹⁶Tata Diosta mana kasuk runakuna kikinkunapa munanan-kunallata rurashpa kawsansapa. Rikchak laya kawanankunata munashpankuna kawsansapa. Rikchak laya tiyapunkunawan sukaman alabana-kunsapa. Chashna kawsashpankuna manami Tata Diospa munanantachu rurashpa kawsaykansapa. Tata Dioska mana munanchu paykunashina vanidarkunata rurashpa kawsananchikunapa.

¹⁷Kay allpaka tukunan tiyan. Tukuy munanankunallata rurak runakunapish kulluypimi riykansapa. Chaymanta tukuy ñukanchikuna Tata Diospa munananllata rurashpa kawsashpanchikuna paywan mana tukuuniyukta kawsashunchisapa.

**Ama llullachikuk runakunata
uyariyapachichu.**

¹⁸Wambraynikuna, ñami tukunan tiempuna kawsaykanchisapa. Yachankichi Jesukristuta chiknik runa shamunanta. Kunanka Jesukristuta chiknik runakuna aypa rikurimushkasa-pana. Chayrayku yachanchisapano tukunan tiempuna kawsaykananchikunata. ¹⁹Chay Jesukristuta chiknik runakuna ñukanchikunamanta ashushkasapa mana deveras wawkinchikuna kashpankuna. Paykuna deveras wawkinchikuna kashpaka manami ñukanchikunamanta ashunmansapachu karkan. Paykuna ashuptinkunaka yachanchisapano mana Tata Diospa kashkankunata.

²⁰Jesukristumi kankunatapish Espiritunta kushushkankichi. Chashna kushuptin allita Tata Diospa rimananta entiendinkichi. ²¹Tata Diospa Espiritun entiendichishuptikichi yachankichi pimi allita yachachikun pimi mana allitachu yachachikun nishpa. Chayta yachaykap-tilkichi killkaykaykichi. Mana yachashka kaptikichika mana killkaykichimanchu karkan.

²²Chay llulla runakuna rimansapa Jesukristu mana Tata Dios kachamush-kan salvakuk runa kananta. Chashna rimaptinkunaka yachanchisapa Jesukristuta chiknik runakuna kanankunata. Paykunaka nima Jesukristuta nima Tata Diosta riksinsapachu.

²³Ñukanchikuna Jesukristu Tata Diospa wambran kananta rimaptinchikuna Tata Dioska ñukanchikunapa Tatanchiku-

nami. Chaymanta pipish kashpa rimaptin Jesukristu mana Tata Diospa wambran kananta manami paykunapa Tatankunachu.

²⁴Ñawpa tiempumantapacha Jesukristupa yachachikunanta yachankichi. Chay yachachikunallata allita shunkullikuychi. Chayta shunkullikushpa kawsashpaykichika Jesukristuwani Tata Dioswan tantalla kuyanakuspalla kawsaykankichi. ²⁵Jesukristu willawashkanchisapa paywan tantalla kuyanakushpa kawsashpanchikuna mana tukuyniyukta paywan kawsanachikunata.

²⁶Kankunata killkaykaykichi ama chay llullachikuk runakuna llullachishunaykicipa. ²⁷Jesukristu Tata Diospa Espiritunta kankunata kushushkankichi. Kankunapi Tata Diospa Espiritun kawsashpa rikchak laya allikunata entiendichishunkichi. Mana llullatachu yachachishunkichi. Tata Diospa Espiritun allita yachachishuptikichi Jesukristullawan tantalla kuyanakushpa kawsaychi.

²⁸Wambraynikuna, akuychi Jesukristuwani tantalla kuyanakushpa kawsaypachi kashkan shamuptin ama manchakunanchikunapa nima pinkakunanchikunapa. ²⁹Allitana yachankichi Jesukristu sukaman alli rurak kananta. Chaymanta yachanaykichi tiyan tukuy alli rurak runakuna Tata Diospa wambrankuna kanankunata.

**Tata Diospa wambrankuna
kashpanchikuna allita rurashpa
kawsananchikuna tiyan.**

3 ¹Mash allita yuyaychi. Tata Diносинчи sukaman kuyawashpanchikuna willawanchisapa paypa wambrankuna kananchikunata. Chashna willawaptinchikuna paypa wambrankuna kanchisapa. Tata Diosta

mana kreyik runakuna mana payta riksishpankuna mana entiendinsapachu paypa kuyadu wambrankuna kananchikunata.

²Munanayni wawkinikuna, paninkuna, Tata Diospa wambrankunami kanchisapa. Yachanchisapa *Jesukristu kashkan shamuptin kushikushpa payta kawashunchisapa. Chashna payta kawashpa ñukanchikunapish iden payshina kashunchisapa. Manara yachanchisaparachu ima layami kashunchisapa nishpa. Ariya chikan laya tukushunchisapa iden payshina kananchikunapa. ³Jesukristu shamunanta yakashpanchikuna iden pay kawsashkanshina allita rurashpa kawsaypachi.

⁴Tukuy mana alli rurak runakuna Tata Diospa kamachikunankunata mana kasunsapachu. Mana allita rurashpankuna mana Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa uchallikuykansapa.

⁵Yachanchisapa Jesukristu allillata rurashpa kawsashkanta. Payka manami niman suk kuti uchallikurkanchu. Kay allpaman shamurkan wañushpa uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. ⁶Chayrayku ñukanchikuna Jesukristuwani tantalla kuyanakushpa kawsashpanchikuna mana uchallikushpa kawsanchisapa. Tukuy uchallikuk runakuna mana Jesukristuta riksishkasapachu nima shunkunkunapi chaskishkasapachu.

⁷Wambraynikuna, ama niman suk llullachikuk runata uyariychichu. Jesukristuka sukaman alli rurakmi. Ñukanchikunapish allita rurashpa kawsashpanchikuna payshina alli rurak kashunchisapa.

⁸Kallarinanmantapacha supay uchallikushpa kawsaykan. Uchallikuk runakuna supayllata kasushpa kawsaykansapa. Chayrayku Tata Diospa

wambran Jesukristu shamurkan supaypa ruranankunata wakllichik amana uchallikushpa kawsananchikunapa. ⁹Chayrayku Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna manana uchallikuypinachu katishunchisapa. Tata Dios sukaman yanapawanchisapa paypa kawsaykanan layata kawsananchikunapa. Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna manana munanchisapanachu uchallikushpa kawsayta.

¹⁰Yachanchisapa pimi Tata Diospa wambrankuna pimi supayta uyarikkuna nishpa. Tukuy runakuna mana allita rurashpa runamasinkunata chiknishpa kawsashpankuna mana Tata Diospa wambrankunachu.

**Akuychi sukwan sukwan
kuyanakushpa kawsaypachi.**

¹¹Ñawpamantapacha Tata Diospa rimanan yachachiwashkanchisapa allita kuyanakushpa kawsananchikunapa.

¹²Ñawpa tiempu chay ullku Kayin mana allita rurashpa supaypa munananta rurashpa kawsarkan. Paypa wawkin Abel allita rurashpa kawsarkan. Chashna Abel allita rurashpa kawsaptin Kayinka wawkinta chiknishpa wañuchirkan. Ama Kayinshina sukkunata chiknishpa kawsaychichu.

¹³Wawkinikuna, paninikuna, Tata Diosta mana kasuk runakuna chiknishiuptikichipish ama llakiychichu. ¹⁴Ñukanchikuna tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikunata kuyashpa kawsashpanchikuna yachanchisapa Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsananchikunata. Maykan mana kuyakuk runa wañudushina kashpa mana Tata Dioswanchu kawsaykan.

¹⁵Jesukristuta kreyikmasikichita chiknishpaykichi iden wañuchikuk runashinami uchallikuykankichi. Yachankichi wañuchikuk runakuna manami atipansapachu Tata Dioswan tantalla kawsayta.

¹⁶Jesukristu sukaman kuyawashpanchikuna wañurkan perdonawananchikunapa. Wañushka kaptin yachanchisapa sukaman kuyawananchikunata. Jesukristu kuyawashkanchikunashina ñukanchikunapish tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikunata kuyashpa yanapananchikuna tiyan. ¹⁷Ichara Jesukristuta kreyikmasinchikunapa suk imankuna illanman. Chashna illaptin ichara ñukanchikuna tiyawakninchikunawan mana yanapanayanchimansapachu. Mana paykunata yanapanayashpanchikunaka mana Tata Diostachu kuyashpa kawsaykanchisapa.

¹⁸Wambraynikuna, tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikunata kuyashpa akuychi yanapaypachi. Ama ni pita willaypachichu kuyananchikunata shiminchikunallawan rimashpa.

**Sukwan sukwan
yanapanakushpanchikuna mana
pinkakushunchisapachu Tata
Dioswan parlayta.**

¹⁹Jesukristuta kreyikmasinchikunata kuyashpa yanapashpanchikuna allita yachanchisapa Tata Diospa rimananta kasushpa kawsaykananchikunata. Kushikushpalla mana pinkakushpa Tata Dioswan kawsanchisapa.

²⁰Chaymanta mana alli rurashkanchikunata yuyashpa pinkakunchisapa Tata Dioswan parlayta. Yachanchisapa Tata Dios alli yachak kashpa mana alli rurashkanchikunata yachananta.

²¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, yuyayninchikuna mana chatawaptinchikunaka mana pinkachinakushunchisapachu Tata Dioswan kushikushpalla parlayta. ²²Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa paypa munananta rurashpa kawsashpanchikuna suk ima munananchikunata mañaptinchikuna payka kushikushpa kuwashunchisapa.

²³Tata Dios kamachiwashkanchisapa wambran Jesukristuta kreyishpa kawsananchikunapa. Chaymanta kamachiwashkanchisapa sukwana sukwana kuyanakushpa kawsananchikunapa. Jesukristupish chayllata kamachiwashkanchisapa. ²⁴Chay kamachikunankunata kasushpa kawsashpanchikuna Tata Dioswan tantalla kawsaykanchisapa. Chaymanta payka ūukanchikunapi kawsan. Allita yachanchisapa paywan tantalla kawsananchikunata Tata Dios Espiritunta kuwaptinchikuna.

Allita yuyakyupachi pimi allita yachachikun pimi mana allitachu yachachikun nishpa.

4 ¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ama tukuy yachachikuk runakunata kreyiyachichu. Allita yuyaychi allita yachanaykichipa Tata Diospa rimantanachu yachachikuykansapa, supaypa rimantanachu yachachikuykansapa nishpa. Aypa mana alli yachachikuk runakuna tiyan. Llullakushpa rimansapa Tata Diospa Espiritun yachachiptin paypa rimananta yachachikuykanankunata.

²Kunanka yachachiykichi imashnami yachankichi pitami Tata Diospa Espiritun yanapaykan nishpa. Tukuy alli yachachikuk runakuna yachansapa *Jesukristu sielumanta shamushkanta suku warmimanta nasishpa runa kananpa. Chayta yachachikuptinkuna yachankichi Tata Diospa Espiritun paykunata yanapanankunata.

³Chaymanta mana alli yachachikuk runakuna yachachikunsapa Jesukristu mana sielumanta shamushkanta runa kananpa. Chayta yachachikuptinkuna yachankichi Tata Diospa Espiritun paykunata mana yanapaykanankunata. Jesukristuta chiknik supaymi paykunata yanapaykansapa. Kankuna yachankichi

Jesukristuta chiknik runa shamunanta. Jesukristuta chiknik runakuna ūami llullachikupina puriykansapa.

⁴Wambraynikuna, Tata Diospa wambrankuna kaptinchikuna payka ūukanchikunapi kawsan. Chay llullachikuk runakuna kikinkunapa munanankunallata rurashpa supayta kasushpa kawsansapa. ūukanchikunapi kawsak Tata Dioska chay supaymanta ashwan tukuy laya atipakmi. Chayrayku Tata Dios allita yanapawaptinchikuna chay llullachikuk runakuna mana atipansapachu llullachiyainchikunata. ⁵Chay llullachikuk runakuna kay allpapi vanidarkunallata rurashpa kawsansapa. Kikinkunapa yuyayninkunallama yachachikunsapa. Chashna yachachikuptinkuna Tata Diosta mana kreyinayak runakuna paykunata uyarinsapa.

⁶ūukanchikuna Tata Diospa wambrankunami kanchisapa. Tukuy Tata Diosta riksik runakuna ūukanchikunata uyariwanchisapa. Paykuna uyariwaptinchikunaka yachanchisapa Tata Diosta kreyikmasinchikuna kanankunata. Tata Diosta mana kreyik runakuna manami uyariwanayanchisapachu. Chaypina yachanchisapa llullachikuk supayta kasushpa kawsaykanankunata.

Tata Dios kuyawaptinchikuna akuychi sukwana sukwana kuyanakushpa kawsaypachi.

⁷Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Dios sukanaman kuyawashpanchikuna yanapawanchisapa sukwana sukwana kuyanakuyta. Chayrayku sukwana sukwana kuyanakushpa kawsananchikuna tiyan. Allita kuyanakushpa kawsashpanchikuna Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna payta riksinchisapa. ⁸Tata Dios sukanaman kuyawanchisapa. Chayrayku suk runakuna mana runamasinkunawan

kuyanakushpa kawsashpankunaka mana Tata Diosta riksinsapachu. ⁹Tata Dios chaylla wambranta kay allpaman kachamurkan wañushkanrayku mana tukuyuniyukta kawsananchikunapa. Chashna Tata Dios wambranta kachamushpa yachachiwashkanchisapa sukaman kuyawananchikunata.

¹⁰Ñukanchikuna Tata Diosta kuyanchisapa. Tata Diosta kuyashpanchikunapish manami kuyawananchikunashinachu kuyanchisapa. Tata Dios sukaman kuyawashpanchikuna chaylla wambranta kachamurkan kruspi wañunarpa uchanchikunamanta perdonawananchikunapa. Chashna chaylla wambran Jesukristuta kachamushka kaptin yachanchisapa sukaman kuyawananchikunata.

¹¹Munanayni wawkinikuna, panikuna, Tata Dios sukaman kuyawaptinchikuna ñukanchikunapish akuychi sukwan sukwan kuyanakushpa kawsaypachi. ¹²Manami ni pi ñawinchikunawan Tata Diosta kawashkanchisapachu. Sukwan sukwan kuyanakuptinchikuna Tata Dios ñukanchikunapi kawsan ashwan ashwanta kuyanakushpa kawsananchikunapa. ¹³Tata Dioska Espiritunta kuwashkanchisapa ñukanchikunapi kawsanarpa. Chashna ñukanchikunapi kawsaptin yachanchisapa Tata Dioswan kawsananchikunata. Yachanchisapa pay ñukanchikunapi kawsananta.

¹⁴Kay allpapi Jesukristu kawsaptin ñukaykuna payta allita kawarkanisapa. Chayrayku willaykichi: Tata Dios wambranta kay allpaman kachamurkan tukuy runakunapa salvakunin kananpa. ¹⁵Ñukanchikuna rimashpanchikuna Jesukristu Tata Diospa wambran kananta Tata Dioswan kawsanchisapa. Tata Diospish ñukanchikunapi kawsan. ¹⁶Ñukanchikuna Tata Dioswan kawsashpanchikuna yachanchisapa Tata

Dios sukaman kuyawananchikunata. Tata Dios sukaman kuyawaptinchikuna ñukanchikunapish sukwan sukwan kuyanakushpa kawsashunchisapa. Chashna sukwan sukwan kuyanakushpa kawsashpanchikuna Tata Dioswan kawsaykanchisapa. Paypish ñukanchikunapi kawsan.

¹⁷Tata Dios ñukanchikunapi kawsaptin payta sukaman allita kuyashpa kawsanchisapa. Kay allpapi kawsashpanchikunara Jesukristu kuyawashkanchikunashina paytapis kuyanchisapa. Chayrayku manami manchakushunchisapachu Jesukristu kastigakuk shamuptin. ¹⁸Allita Tata Diosta kuyashpa kawsashpanchikuna mananami kastigawananchikunata manchashunchisapanachu. Manchashpanchikunaka manara Tata Diosta allitarachu kuyashpa kawsaykanchisapa.

¹⁹Manara Tata Diosta kuyaptinchikunara payka sukaman kuyawashkanchisapa. Chayrayku ñukanchikunapish payta kuyanchisapa.

²⁰Ichara rimanchimansapa Tata Diosta kuyananchikunata. Chashna rimashpanchikuna ichara Jesukristuta kreyikmasinchikunata chiknishpa kawsaykanchimansapa. Paykunata chiknishpanchikunaka kikinchikunalla llullachinakykanchisapa. Riksinanchi runata chiknishpanchikunaka mana kawananchikuna Tata Diosta mana nima kuyanchisapachu. ²¹Jesukristu kamachiwashkanchisapa Tata Diosta kuyashpanchikuna paypa wambrankunatapis kuyananchikunata.

**Tata Diospa wambrankuna
kashpanchikuna paypa
kamachikunanta kushikushpa
kasunanchikuna tiyan.**

5 ¹Ñukanchikuna kreyishpanchikuna *Jesukristu Tata Diospa wambran kananta Tata Diospa wambrankuna

kanchisapa. Chaypina Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna payta sukaman kuyashpa kawsanchisapa. Chashna Tata Diosta kuyashpanchikuna tukuy paypa wambrankunatapish kuyananchikuna tiyan. ²Tata Diosta kuyashpanchikuna paypa kamachikunankunata kasushpa kawsashpanchikuna yachanchisapa Tata Diospa wambrankunatapish kuyananchikunata. ³Tata Diosta kuyashpanchikuna kushikushpalla paypa kamachikunkunata kasushpa kawsanchisapa. Tata Dios yanapawaptinchikuna atipanchisapa kasuya.

⁴Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna manana vanidarta rurashpanchu kawsashunchisapa. Tata Diosta tukuy shunku kreyishpa kawsashpanchikuna manana uchallikushpanachu kawsashunchisapa. ⁵Jesukristu Tata Diospa wambran kananta tukuy shunku kreyishpanchikuna manana vanidarpinachu kawsashunchisapa.

**Tata Dios yachachiwanchisapa
Jesukristu paypa wambran kananta.**

⁶Jesukristu sielumanta kay allpaman shamushpa yakupi bawtisakurkan. Chaymanta wañushpa yawarninta icharkan. Yakupi bawtisakushkanrayku yawarninta ichashkanrayku yachanchisapa Tata Diospa wambran kananta. Jesukristu shamurkan mana bawtisakanllapachu. Shamurkan yawarninta ichashpa wañunarpa. Chaymanta Tata Diospa Espiritun mana llullakushpa yachachiwanchisapa Jesukristu Tata Diospa wambran kananta.

⁷Sielupi kimsa yachachiwakninchikuna tiyan: Tata Dios, Tata Diospa wambran, Tata Diospa Espiritun. Chay kimsantin idenllata willawanchisapa Jesukristu Tata Diospa wambran kananta.

⁸Chaymanta allpapi kimsa laya yachachikunanmanta allita yachanchisapa Jesukristu Tata Diospa wambran kananta. Tata Diospa Espiritun chayta yachachiwanchisapa. Chaymanta Jesukristu yakupi bawtisakushkanrayku chaymanta wañuptin yawarnin ichakushkanrayku yachanchisapa Tata Diospa wambran kananta. Kimsantinkuna idenllata yachachiwanchisapa.

⁹Runakuna suk imata willawaptinchikuna allita kreyinchisapa. Tata Diospa rimanan chay runakunapa rimanankunamanta ashwan allimami. Tata Dios yachachiwanchisapa Jesukristu paypa wambran kananta. Chayrayku akuychi Tata Dios yachachiwananchikunata tukuy shunku kreyiyipachi.

¹⁰Nukanchikuna tukuy shunku Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna allita yachanchisapa pay Tata Diospa wambran kananta. Tata Dios rimaptin Jesukristu paypa wambran kananta wakin runakuna mana kreyinsapachu. Chashna mana kreyishpankuna rimaykansapa Tata Dios llullakunanta.

¹¹Tata Dioska willawashkanchisapa wambran Jesukristuta kreyishpa kawsashpanchikuna paywan tantalla mana tukuyniyukta kawsananchikunata. ¹²Tata Diospa wambran Jesukristuwantantalla kawsashpanchikuna Tata Dioswan mana tukuyniyukta kawsashunchisapa. Jesukristuta mana kreyik runakuna manami Tata Dioswanchu kawsankasapa.

**Tata Diosta kreyishpanchikuna
yachanchisapa sieluman
rinanchikunata mana tukuyniyukta
kawsak.**

¹³Kankuna allita kreyinkichi Jesukristu Tata Diospa wambran kananta. Chayrayku kay kartata killkaykichi allita yachanaykichipa

sielman rinaykichita Tata Dioswan mana tukuyiyukta kawsak.

¹⁴Tata Dios yachachiwanchisapa paypa munananllata royananchikunapa. Chashna munananllata roygashpanchikunaka allita yachanchisapa uyariwananchikunata. ¹⁵Tata Dios uyariwananchikunata yachashpanchikuna yachanchisapa tukuy roygashkanchikunata kuwananchikunata.

¹⁶Ichará kawanchisapa Jesukristuta kreyikmasinchikuna mana allita ruraykanankunata. Mana allita rurashpankunapish mana wañuymanchu riykansapa. Chayta kawashpanchikuna Tata Diosta roygaypachi paykunata yanapanankunapa. Paykunapa roygaptinchikuna Tata Dios perdonashpa yanapankasapa ashwan allita rurashpa kawsanankunapa. Mana wañunapa laya uchata ruraykaptinkuna Tata Dios perdonankasapa. Chaymanta suk runakuna sukaman mana allita rurashpa kawsashpa Tata Diosta mana nima kasunayansapachu. Chay runakuna wañuyman riykansapa. Mana Tata Dioswanchu kawsansapa. Ñuka

mana rimanichu chay laya runakunapa Tata Diosta royananchikunapa. ¹⁷Mana allita rurashpanchikuna uchallikunchisapa. Tiyán mana wañunapa laya ucha.

¹⁸Yachanchisapa Tata Diospa wambrankuna kashpanchikuna mana uchallikushpachu kawsashunchisapa. Tata Diospa wambran Jesukristu kuydawaptinchikuna supayka mana atipanchu uchallichiwainchikunata.

¹⁹Yachanchisapa tukuy kay allpapi supay sukaman kamachikuykananta. Chashna supay kamachikuykaptinpish yachanchisapa Tata Diospa wambrankuna kananchikunata. ²⁰Yachanchisapa sielumanta Tata Diospa wambran Jesukristu shamushkanta riksichiwananchikunapa Tatan Dios deveras Dios kananta. Chaypina ñukanchikuna Tata Diosta riksishpanchikuna wambran Jesukristiwan tantalla kuyanakushpa kawsanchisapa. Payka deveras Diosmi. Paymi mana tukuyiyukta kawsachichisapa.

²¹Wambraynikuna, ama ruradu dioskunata munaychichu.

Ñuka Juan chayllata killkashkaykichi.

2 JUAN

JUAN ISHKAYNIN KUTI KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Tata Dios kamachiwanchisapa
kuyanakushpa
kawsananchikunapa.**

¹Munanayni wawkinikuna, paninikuna, ñuka Juan alli yachachikuk *ansianu kashpayni kankunata Tata Dios aklladumasinikunata killkaykaykichi. Ñuka tukuy shunku kuyaykichi. Tata Diospa rimananta yachakmasinikunapish kuyashunkichi.

²Ñukanchikuna Tata Diospa rimananta tukuy shunku kreyishpanchikuna mana tukuyniyukta kreyiyllapi katinchisapa. Chayrayku kankunata sukaman kuyaykichi. ³Munani Tata Dioswan wambran *Jesukristu yanapashushpa kuyashunaykichipa kushichishunaykichipa. Tata Dios yanapashuptikichi kuyanakushpa mana llullakushpa kawsankichi.

⁴Kaypi ñuka tarimushkani kankunamanta shamudu wawkipichita allita Tata Diospa kamachikunankunata kasushpa kawsaykaptinkuna. Paykunata tarimushpayni sukaman kushikushkani.

⁵Munanayni wawkinikuna, paninikuna, roygaykichi sukwan sukwan kuyanakushpa kawsanaykichipa. Kankunata killkashpayni manami

chikan layatachu yachachiykaykichi. Jesukristuta kreyishkanchikunamanta-pacha yachashkanchisapa Tata Dios munananta kuyanakushpa kawsananchikunapa. ⁶Tata Diosninchita kuyashpanchikuna paypa kamachikunankunata allita kasushpa kawsananchikuna tiyan. Ñawpamantapacha Tata Dios kamachiwashkanchisapa sukwan sukwan allita kuyanakushpa kawsananchikunapa.

**Ama munaychichu llullachikuk
runakunata kasuya.**

⁷Kay allpapi aypa llullachikuk runakuna puriykansapa. Rimansapa Jesukristu mana Tata Diospa wambran kananta. Mana kreyinsapachu sielumanta shamushkanta warmimanta nasishpa runa kananpa. Chay llullachikuk runakuna Jesukristuta chiknishpankuna kankunata llullachishunaykankichi. ⁸Chayrayku kuydanakuychi ama chay llullachikuk runakuna llullachishunaykichipa. Paykuna llullachishuptikichika ichará mana premyuykichita chaskinkichichu trabajashkaykichipa. Chaypina pierdinkichiman Tata Dios kushunaykichita. Allita rurashpa kawsaptikichi Tata Dios paktadu premyuykichita kushunkichi.

⁹Kankuna Jesukristupa yachachikuskanta allita kreyishpalla kawsashpaykichi

Tata Dioswan kuyanakushpa Jesukristuwani
pish kuyanakushpa kawsaykankichi.
Chaymanta Jesukristupa yachachikush-
kanmanta ashuk runakuna mana Tata
Dioswanchu kawsaykansapa.¹⁰Chay-
manta kankunapi mana alli yachachikuk
runakuna chayaptinkuna ama
wasikichipi yaykuchiychichu. Ama nima
rimachiychichu.¹¹Paykunata rimachish-
paykichi yanapaykankichi llullachikuya.

¹²Ñuka ashwanta yachachinayashpay-
nipish mana munanichu kartaynipi
yachachiynikichita. Chayraykumi
rinayani kankunawan tantanakushpa
uya uya kawanakuk sukaman kushichi-
nakunanchikunapa.

¹³Kaypi ñukawan tantalla Tata Dios
akllashkanmasinchikuna rimachishunki-
chi.

Chayllatami ñuka Juan killkashkaykichi.

3 JUAN

JUAN KIMSAYNIN KUTI KILLKARKAN

**Yachachikuypi purik
wawkinchikunata akuychi
yanapaypachi.**

¹Munanayni wawkini Gayo, ñuka Juan alli yachachikuk *ansianu kashpa sukaman kuyayki. Chayrayku kay kartata killkaykayki.

²Munanayni wawkini, yachani sukaman allita Tata Diosta kreyishpa kawsanaykita. Chayrayku Tata Diosta kanpa roygaykani sukaman allita tukuy layapi yanapashunaykipa sanulla kawsanaykipa.

³Wawkinchikuna ñukapi chayamushpa willawashkasapa Tata Diospa rimananta allita kreyishpa kawsaykanaykita. Chayta yachashpa sukaman kushikuykani. ⁴Tukuy layamanta ashwanta kushikuni yachashpa wambraynikuna allita Tata Diosta rimananta kasushpa kawsaptinkuna.

⁵Munanayni wawkini, chikan llaktakunamanta chayak wawkinchikunata yanapashpayki allita rurashkanki. ⁶Chay wawkinchikuna kaypi chayamushpanguna Tata Diosta kreyikmasinchikunawan tantanakushpa willawashkasapa paykunata kuyashpa yanapashkaykita. Kashkan kanpi chayaptinkuna Tata Diosta kushichishpa

ima munanankunata kushpa yanapay-sapa Tata Diospa rimananta yachachikuypi purinankunapa. ⁷Kay wawkinchikunaka *Jesukristupa rimananta yachachikuypi sukaman purinsapa. Paykunaka Jesukristuta mana kreyik runakunamanta manami nima kullkitia nima mikunankunata chaskishkasapachu. ⁸Chayrayku ñukanchikuna chay laya yachachikuypi purik wawkinchikunata yanapananchikuna tiyan Tata Diospa rimananta yachachikunankunapa.

**Ama munaypachichu mana alli
rurak runakunashina kawsaya.**

⁹Ñukaka suk kartata killkashkani chay llaktaykipi Jesukristuta kreyikmasinchikunata. Chay wawkinchi Diotrefes mana munashkachu chay kartapi willashkay-nita kasuya. Munan Jesukristuta kreyikmasinchikunata kamachiyllata.

¹⁰Payka shimishanka kashpa sukaman llullachikushpa riman ñukaykuna mana allita yachachikuykanaynikunata. Chaymanta chay alli yachachikukmasinikuna chaypi chayaptinkuna mana chaskinayansapachu. Chaymanta suk wawkinchikuna chay alli yachachikuk runakunata chaskinayaptinkuna michansapa ama chaskinankunapa. Chaymanta *Tata Diospa wasinmanta

chay chaskinayak wawkinchikunata karkunsapa. Chayrayku chayman rishpayni chay mana alli rurak wawkinchita tratasha kuskata kawsanpana.

¹¹Munanayni wawkini Gayo, tukuy allita rurashpa kawsak runakunaka Tata Diospa wambrankunami. Tukuy mana allita rurashpa kawsak runakuna mana Tata Diosta riksinsapachu. Chayrayku chay alli rurak runakunashina allita rurashpa kawsay. Ama munaychu mana alli rurak runakunashina kawsayta.

¹²Chay wawkinchi Demetrio alli rurak runa. Tukuy Jesukristuta kreyikmasinchikuna rimansapa alli rurak runa kananta. Ñukaykunapish

rimanisapa allita rurashpa kawsak runa kananta. Yachanki ñukaykuna allillata rimashpa mana llullakushpa kawsanaynikunata.

¹³Wawkini, tiyanllara aypa willanay-nipa. Mana munanichu tukuya killkaynikita. ¹⁴Utku rinayani kawakniki. Chaypina uya uya kawanakushpanchi parlashunchi.

¹⁵Tata Diosta kanpa roygani sukaman kushichishunaykipa. Jesukristuta kreyikmasinchikuna kaymanta rimachi-shunkisapa. Chaypi tiyak Jesukristuta kreyikmasinchikunata sukta sukta rimachinisapa.

Ñuka Juan kay kartata killkashkayki.

JUDAS

TUKUY MAYPI KAWSAK KREYIKUKMASINKUNATA KILLKARKAN

**Judas Jesukristuta kreyik
runakunata rimachin.**

¹Munanayni wawkinikuna, panini-kuna, ñuka Judas *Jesukristuta sirvishpa kawsani. Santigopa wawkinmi kani. Kay kartata killkaykaykichi Tata Diosninchí kankunata kuyashuptikichi. Kuyashushpaykichi kayashushkankichi Jesukristuta kreyishpa kawsanaykichipa. Jesukristu allita kuydashuykankichi. ²Chashnashina Tata Diosta kankunapa roygani sukaman kuyashunaykichipa kushichishunaykichipa yanapashunaykichipa.

**Jesukristu kashkan shamushpa
tukuy llullachikuk runakunata
kastiganankuna tiyan.
(2 Pedro 2.1-7)**

³Munanayni wawkinikuna, panini-kuna, kankuna ñukashina Jesukristuta kreyik runakuna kankichi. Chayrayku sukaman munashkani kankunata killkaynikichita. Tata Dirosa wambrankuna kaptinchikuna payka allita yachachiwashkanchisapa Jesukristulla salvawkninchikuna kananta. Kunanka kankunata roygaykichi sinchikushpa mana ni pita manchashpa Tata Dios yachachiwashkanchikunata allita

yachachikunaykichipa. ⁴Suk runakuna llullachishushpaykichi kankunapi yaykushkasapa. Paykuna mana alli rurak runakuna kayakashpa yuyansapa imatapish ruraptinkuna Tata Dios mana kastiganankunata. Kamachiwakinchi Señorninchí Jesukristuta mana kasunayansapachu. Ñawpamantapacha Tata Dirosa rimanan willawanchisapa chay runakunata sukaman kastiganankunata.

⁵Kankuna allita yachaptikichipish kashkan yuyachinaykichi Egipto llaktamanta Tata Dios chay ñawpa awilunchikunata llukshichimuskankunata. Chaymanta chay awilunchikunamanta tukuy mana Tata Diosta kreyik runakunata kulluchirkansapa.

⁶Mana alli rurak *angelkuna Tata Diosta manana kasuptinkuna paymanta ashuptinkuna Tata Dios kastigarkansapa. Paykunata kacharkansapa mana tukuyniyuk yana tutaman kadenawan watadu kiparinankunapa Jesukristu kastigakuk shamanan diyakaman.

⁷Chay mana alli rurak angelkunashina Tata Diroska ñawpa mana alli rurak runakunatapish kastigarkansapa. Chay Sodomapi Gomorrapi ladunkunapi tiyak llaktakunapi kawsak runakuna chikan warmikunawan uchallikushpa kawsarkansapa. Ullkukuna ullkupura

warmiwanshina uchallikushpa kawsarkansapa. Chay runakuna sukaman uchallikushpa kawsashkankunaryku Tata Dioska sinchi rawraykak ninawan kulluchirkansapa. Chashna Tata Dios kulluchishpankuna yachachiwanchisapa tukuy uchallikuk runakunata mana tukuyniyukta kastiganankunata.

⁸Chay llullachishuknikichi runakuna Tata Dios kastiganankunata yachay-kashpankunapish mana alli muskukush-kankunata kreyishpa yachachikunsapa. Millanapa laya sukaman uchallikushpa kawsansapa. Tukuy awtoridarkunata chiknishpa mana kasunayansapachu. Paykunaka angelkunatapish mana nima manchashpa piñachishpa rimansapa mana alli rurak kanankunata.

⁹Suk kuti chay ashwan sinchi kamachikuk angel Miguel kamachikuk supaywan ayninakurkan Moisespa kuerpunrayku. Chashna ayninakushpa chay kamachikuk angel Miguelka mana animukurkanchu kamachikuk supayta maldisishpa rabyachiyta. Paytaka allillapi willarkan: “Tata Diosmi kastigashunki.” ¹⁰Chaykamanka chay llullachishunayak runakuna Tata Diospa rimananta mana entiendishpankuna willashunkichi mana alli kananta. Yuyayninkuna iden animalkunapa kaptin mana yachansapachu imami alli imami mana allichu nishpa. Kikinkunapa munanakunallata rurashpa kawsansapa. Kikinkunalla kulluchinakunsapa.

¹¹¡Alaw! paykunata llakichini. Tata Diosmi sukaman kastigankasapa. Chay runakunaka chay ñawpa kawsak runa Kayinshina chikninakushpa kawsansapa. Chay ñawpa yachachikuk runa Balamshina sukaman kullkillata munashpankuna llullachinakushkasapa. Chaymanta ñawpa kawsak runa Koreshina Tata Diosta mana kasunayashpankuna wañunankuna tiyan.

¹²Kankuna kuyanakushpa mikunaykipacha tantanakuptikichi chay llullachikuk runakuna pinkakuna layata mana ni pita kuyaykashpa aypata mikunsapa upyansapa. Yachachikushpa kikinkunalla kuydanakunsapa. Chay runakunaka mana yakuyuk puyukunashinami. Suk tipi wayralla ashuchinsapa. Paykunaka suk chakidu urmadu kaspikunashinami. Wayuchakunan tiempu kaptinpish chay chakidu urmadu kaspikuna mana nima wayuchakuya atipansapachu. Chay llullachikuk runakunapish mana atipansapachu allita yachachikuya.

¹³Paykunaka sakra manllaybata olasyak yakushinami. Paykunapa yachachikunankuna pinkakuna laya kashpa chay yaku pusuknirshinami. Suk kallpak luserukunashina kaptinkuna Tata Dios kachankasapa mana tukuyniyuk tuta likiduman.

¹⁴Ñawpa awilunchikuna Enok ñawpa awilunchi Adanmanta kanchisnin miraknin karkan. Tata Dios chay awilunchi Enokta willaptin paypish chay laya llullachikuk runakunapa rimarkan: “Kawashkani Señorninchí waranka waranka angelninkunawan shamuptin tukuy mana alli rurak runakunata kastiganankunapa. ¹⁵Payka tukuy runakunata tapushpa tukuy uchallikuk runakunata uchallikushkkunaryku kastigankasapa. Payta rabyachik runakunata kastigankasapa mana allita rimashkankunaryku.”

Awilunchi Enokka chayta rimarkan.

¹⁶Chay uchallikuk runakuna mana nimawan kushikunayansapachu. Runamasinkunata yuyaypi purinsapa. Kikinkunapa munayninkunallata rurashpa kawsansapa. Kikinkunalla alabanakushpa kawsansapa. Suk runakunapa ñawpknillapi mishkikpruta parlachikunsapa yanapanankunata munashpalla.

**Akuychi Tata Diospa rimananta
allita yachachikushpa
kawsaypachi.**

¹⁷Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Señorninchi Jesukristupa disipulkunkuna yachachishushkaykichita yuyaychi. ¹⁸Paykunaka yachachishushkankichi: “Allpa tukunan tiempu aypa llullachikuk runakuna Tata Diospa rimananta asichinkasapa. Kikinkunapa mana alli munanankunallata rurashpa kawsankasapa.” ¹⁹Chay llullachikuk runakunaka munansapa Jesukristuta kreyikmasikichimanta ashuchishuynikichita. Kikinkunapa munanankunallata rurashpa kawsansapa. Tata Diospa Espiritunka mana paykunapi kawsaykanchu.

²⁰Munanayni wawkinikuna, paninikuna, Tata Diospa rimananta allita sukwani sukwani yachachinakuychi ashwan allita Tata Diosta kasushpa kawsanaykichipa. Tata Diospa Espiritun yanapashuptikichi oraychi. ²¹Tata Dios kuyashunaykichita yuyashpa kawsaychi. Señorninchi Jesukristu shamunanta allita yuyashpa kawsaychi. Payka kuyawashpanchikuna shamunka

pushawakninchikuna paywan mana tukuyniyukta kawsananchikunapa.

²²Chaymanta ishkay yuyayuk runakunata llakichishpa animuchiychi

Jesukristuta allita kreyinankunapa.

²³Paykunata yachachiychi ama Tata Dios ninapi kastiganankunapa. Mana alli rurak runakunata llakichishpa yachachiychi. Allita kuydanakuychi ama paykunashina mana allita rurashpa kawsanaykichipa.

²⁴Tata Dios tukuy laya atipak kashpa yachan kuydawayninchikunata ama uchallikushpa kawsananchikunapa.

Jesukristu kashkan shamushpa Tata Diospa llipyak likidu ñawpakanpi ñukanchikunata mana uchayukta sukaman kushikuypuruta rikurichiwa-shunchisapa. ²⁵Payllami sapallan salvawakninchikuna yachaysapa Dios.

Tukuy pacha kunankaman mana tukuyniyukta payka tukuy pimanta ashwan allimami. Tukuy pimanta sukaman ashwan yachakmi ashwan sinchi kamachikukmi. Jesukristu yanapawaptinchikuna akuychi payta sukaman alabaypachi.

Ñuka Judas chayllata killkashkayki-chi.

APOKALIPSIS

TATA DIOS SUK ALMIRANA LAYAKUNATA JUANTA KAWACHIRKAN

Juan Jesukristu
kawachishkankunata killkarkan.

1 ¹Tata Dios manara ni pita yachachishpara *Jesukristuta yachachirkan imakunatami utka ruranka nishpa. Chaymanta Jesukristuka *angelninta kachamurkan Tata Dios yachachikushkanta ñuka Juanta kawachiwananpa. Chaymanta ñuka Jesukristuta sirvik kashpayni tukuy payta sirvikmasinikunata chay yachachiwashkanta yachachinisapa. ²Ñuka chay angel kawachiwashkanta killkashkani kankunapish entiendinaykipcha. Tata Dios Jesukristuta yachachishkanta ñukapish yachachiy-kaykichi. ³Tata Dios chay yachachi-washkanta utka ruranka. Chayrayku kay killkaduynita leyishpaykichi uyarish-paykichi kasushpaykichi kushikunkichi.

Juan kanchis llaktakunapi
Jesukristuta kreyikkunata
killkarkan.

⁴Ñuka Juan *Asia partipi kanchis llaktakunapi Jesukristuta kreyikmasini-kunata killkaykaykichi. Tata Dioska mana kallarinayuk kawsak karkan. Kunanpish kawsaykanlla. Mana tukuyni-yukta kawsanka. Munani Tata Dios

kuyashushpaykichi kushichishunaykipcha. Chaymanta Tata Diospa Espiritun kanchis alli layakunata ruran. Payka Tata Diospa kamachikunan tiyarinanpa ñawpakinipi kawsan. Munani paypish kuyashushpaykichi kushichishunaykipcha.

⁵Chaymanta munani Jesukristupish kuyashushpaykichi kushichishunaykipcha. Payka allimata mana shaykushpa Tata Diospa rimananta yachachikurkan. Payka kuyawashpanchikuna yawarninta ichashpa uchanchikunamanta perdona-washkanchisapa. Chaymanta manara ni pi wañushkanmanta kawsamuptin paylla kawsamurkan amana kashkan wañunanpa. Chashna kawsamudu kashpa payka tukuy sinchi kamachikuk runakunapa kamachikukninmi.

⁶Ñukanchikunatapish willawashkan-chisapa payshina kamachikunanchiku-napa. Chaymanta willawanchisapa *saserdotekunashina paypa Tatan Diosta sirvinanchikunapa. Tata Dios sinchita kamachikuptin sukaman allima kaptin akuychi payta mana tukuyni-yukta alabaypachi. Chashna kachun.

⁷Puyukuna ukunpi Señorninchí Jesukristuka shamunka. Chashna shamuptin tukuy runakuna kawanka-sapa. Payta tuksishpa wañuchik runaku-

napish kawankasapa. Tukuy allpapi kawsak runakuna payta kawashpa sukaman llakishpa wakakunkasapa. Chashna kachun.

⁸Tukuy layata atipak Tata Dios mana tukuy niyukta kawsak karkan. Kunanpish kawsaykanlla. Chaymanta mana tukuy niyukta kawsanka. Payka riman: “Ñukami A letrashina kashpayni tukuy layata kallarini. Chaymanta Z letrashina kashpayni tukuy layata tukuchani.”

Juan kawarkan Jesukristuta sukaman allimata llipyaptin.

⁹Ñuka Juan Jesukristuta kreyikmasiki-chi kani. Ñukapish kankunashina padesishpa kawsaykani. Kankunashina Tata Diospa mandunpi kashpayni padesishpaynipish kushikushpalla payta kasuykani. Jesukristu salvakuk kananta Tata Diospa rimananta yachachikuskay-nirayku suk runakuna kay chunlla Patmos ishlapi churawashkasapa. ¹⁰Tata Diosta kuyana diya paypa Espiritun yanapawap-tin muskuyinipishina washaynipi uyarirkani suk runa sinchita rimakuptin. Chay rimashkanta suk trompetata sinchita pukunantashina uyarirkani.

¹¹Chaypina chay runa willawarkan: “Suk librupi tukuy kawanaykita killkay. Chay killkanaykita kachay Asia partipi kanchis llaktakunapi kreyikukmasikiku-nata. Efesoman Esmirnaman Pergamo-man Tiatiraman Sardisman Filadelfia-man Laodiseaman kachay.”

¹²Chayta uyarishpayni washaynita chaparkani yachanaynipa pimi chashna willawaykan nishpa. Washaynita chapashpayni kurimanta ruradu kanchis velerokunata kawarkani. ¹³Chay kanchis velerokuna chawpinpi suk runatashina allpapi takakuk suni llachapayukta kawarkani. Kaskunpi kurimanta ruradu sinturonwan watadu karkan. ¹⁴Chukchan lanashina

nieveshina yurak likidu karkan. Ñawinkuna rawraykak ninashina rikurikan. ¹⁵Chakinkuna ninawan chulluchidu *bronseshina llipyarkan. Rimakuptin manllayba yaku urmanashina sukaman sinchita soynarkan. ¹⁶Alli ladu makinpi tiyapurkan kanchis luserukuna. Shiminmanta llukshirkan ishkantin ladu filuyuk punta likidu macheti. Inti chawpi diyata sukaman llipyakshina uyan sinchita llipyarkan.

¹⁷Payta kawashpayni sukaman manchakuywan wañudushina chakin kuskapi urmarkani. Chaypina payka alli ladu makinta sawaynpi churashpa willawarkan: “Ama manchakuychu. Ñukaka mana kallarinayukmi kani. Mana tukuy niyukta kawsasha. ¹⁸Mana tukuy niyukta kawsaykani. Wañushkay-nimanta kawsamurkani mana tukuy niyukta kawsanaynipa. Chayrayku suk llaviyuk runashina kashpayni munanayni oras tukuy runakuna sukpidi sukpidi wañunkasapa. Chay wañudukunata churanaynipi kamachikuni.

¹⁹Tukuy kawashkaykita killkay. Tukuy kunan kawachiyakanaynita killkay. Chaymanta kawachinaynitapish killkay.

²⁰Kunanka chay kawashkayki alli ladu makinpi kanchis luserukunapa chay kurimanta ruradu kanchis velerokunapa entiendichiyki. Chay kanchis llaktakunapi ñukata kreyiwak runakuna chay kanchis velerokunashinami. Chay kanchis llaktakunapi ñukata kreyiwak runakunapa yachachikukninkuna chay kanchis makinpi luserukunashinami.” Chashna Jesukristuka willawarkan.

Jesukristu Juanta willarkan Efeso llaktapi payta kreyik runakunata killkananpa.

2 ¹Chaymanta *Jesukristu ñuka Juanta willawarkan Efeso llaktapi payta kreyikkunapa yachachikukninta

killkanaynipa. Kashna rimarkan killkanaynipa: “Ñukapa alli ladu makinipi chay kanchis luserukuna tiyan. Chay kanchis velerokunapa chawpinpi purini. ²Ñukaka tukuy ruranaykichita yachani. Allita yachani mana shaykushpa rimanaynita yachachikushpa trabajaykanaykichita. Allita yachani mana kuskata yachachikuk runakunata mana munanaykichita uyariyta. Paykunaka llullakushpa rimansapa: Ñukapish Tata Diospa rimananta yachachikupi purini nishpa. Chashna rimaptinkunapish riksishkankichi llulla likidu kanankunata. ³Ñukata kreyiwashkaykichirayku sukaman sufrishkankichi. Chashna sufrishpaykipish mana shaykushpaykichi kreyiwashpalla kawsaykankichi.

⁴Chashna allita kreyiwashpa kawsaptikichipish sukaman llakini manana ñawpa kuyawashkaykichishinana kuyawaptikichi. ⁵Chayrayku chay ñawpa kuyawashkaykichita allita yuyaychi ñawpashina kashkan kuyawashpa kawsanaykicipa. Mana kasuwaptikichika utka risha kastigakniki. Ashuchishkaykichi amana velerokunashinana ñawpakaninipi kanaykicipa. Manana atipankichinachu Tata Diospa rimananta yachachikuya.

⁶Chashna mana allita kuyawashpaykipish chay *Nikolaytakunapa mana alli ruranankunata millankichi. Chashna millaptikichi sukaman kushikuni. Ñukapish chay mana alli ruranankunata millani.

⁷Tata Diospa Espiritun willashuptiki chi allita rinrillikushpa uyariychi. Kankuna sukaman sufrishpaykipish allillata rurashpa kawsaptikichi ñukaka kawsachikuk kaspiqa wayunta karashkaykichi. Chay kaspiqa Tata Diospa kawsanapimi.” Chashna Jesukristu willawarkan Efeso llaktapi

payta kreyikkunapa yachachikukninta killkanaynipa.

**Jesukristu Juanta willarkan
Esmirna llaktapi payta kreyik
runakunata killkananpa.**

⁸Chaymanta Jesukristu ñuka Juanta willawarkan chay Esmirna llaktapi kreyikukkunapa yachachikukninta killkanaynipa. Kashna rimarkan killkanaynipa: “Ñukaka mana kallarina-yukmi kani. Mana tukuyniyukta kawsani. Ñukaka wañurkani. Chaymanta wañiushkaynimanta kawsamurkani.

⁹Allita yachani ñukata kreyiwashkaykichirayku sukaman sufrinaykichita. Yachani mana nimayuk kanaykichita. Mana nimayuk kashpaykipish ñukata kreyiwashpa kushikushpa kawsashpaykichi rikchak layayuk kankichi. Chay llaktaykicipi tiyan Tata Diosta kuyanankunata rimak *judiyukuna. Chashna rimashpankunapish mana Tata Diostachu kuyansapa. Paykunaka tantanakushpankuna supayta kuyansapa. Ñukaka yachani chay runakuna rimansapa kankuna mana alli rurak kanaykichita. ¹⁰Sufrinaykichita yuyashpa ama manchakuychichu. Supaykunapa kamachikunin suk kankunata karselpi churachishunkichi tukuy runakuna yachanankunapa ñukata allita kreyiwanaykichita. Chashna karselpi churachishuptikichi suk tiempullata sufrinaykichi tiyan. Wañunaykichi diyakaman ñukata allita kreyiwashpa kawsaptikichi suk koronatashina kushkaykichi mana tukuyniyukta kawsanaykicipa.

¹¹Tata Diospa Espiritun kankunata willashuptikichi allita rinrillikushpa uyariychi. Sukaman sufrishpaykipish wañunaykichi diyakaman ñukata allita kreyiwashpa kawsashpaykichika

manami kashkanka wañunkichinachu.” Chashna Jesukristu willawarkan Esmirna llaktapi payta kreyikkunapa yachachikunkinta killkanaynipa.

**Jesukristu Juanta willarkan
Pergamo llaktapi payta kreyik
runakunata killkananpa.**

¹²Chaymanta Jesukristu ñuka Juanta willawarkan Pergamo llaktapi kreyikkunapa yachachikunkinta killkanaynipa. Kashna rimarkan killkanaynipa: “Ñukapa tiyawan ishkantin ladu filuyuk punta likidu machetini.

¹³Chay llaktaykichi aypa runakuna *Satanaspa mandunpi kawsansapa. Chashna paypa mandunpi kawsaptinkunapish kankuna kreyiwashpalla kawsankichi. Chay alli yachachikuk Antipas rimanaynita allita yachachikuptin maypicha Satanás kawsan chaypi wañuchirkansapa. Payta wañuchiptinkunapish kankunaka ñukallata allita kreyiwashpalla mana shaykushpalla kawsaykankichi.

¹⁴Chashna kreyiwashpalla kawsaptiki-chipish kankunamanta sukkuna rabyachiwaykansapa. Chay ñawpa Balampa yachachikunanta kreyishpa kawsaykansapa. Ñawpa chay yachachikuk runa Balamka chay kamachikuk Balakta willarkan *israel runakunata uchallchinankunapa. Yachachirkansapa ruradu dioskunata kuyashpa kukudu mikunata mikunankunapa. Yachachirkansapa chikan warmikunawan uchallikunankunapa.

¹⁵Chaymantapish kankunamanta sukkuna chay mana alli rurak Nikolaytakunapa yachachikunankunata mana sakinayansapachu. ¹⁶Chayrayku mana alli rurashkaykichimanta wanashpa kashkan ñukata allita kreyiwashpalla kawsaychi. Mana ñukata kreyiwanayaptikichika utka risha shiminimanta

llukshik machetiniwanshina chay mana alli rurak runakunawan makanakuk.

¹⁷Tata Diospa Espiritun kankunata willashuptikichi allita rinrillikushpa uyariyichi. Kankuna ñukallata allita mana shaykushpalla kreyiwashpalla kawsaptikichi sielipi pakadu mikunata karashkaykichi. Chaymanta suk allima yurak rumisilluta kushkaykichi. Chay rumisillupi suk mushuk shutikichi killkadu kanka. Chay killkadu rumisilluta chaskishpaykichi mushuk shutikichita yachankichi. Chikunkuna mana shutikichita yachankasapachu.” Chashna Jesukristu willawarkan Pergamo llaktapi payta kreyikkunapa yachachikunkinta killkanaynipa.

**Jesukristu Juanta willarkan
Tiatira llaktapi payta kreyik
runakunata killkananpa.**

¹⁸Chaymanta Jesukristu ñuka Juanta willawarkan Tiatira llaktapi payta kreyikkunapa yachachikunkinta killkanaynipa. Kashna rimarkan killkanaynipa: “Ñukaka Tata Diospa chaylla wambranmi kani. Ñawinikuna nina rawraykakshina rikurin. Chakinkuna ninapi chulluchidu *bronsheshina allimata llipyen.

¹⁹Ñukaka allita tukuy ruranaykichita yachani. Yachani sukaman sukwani sukwani kuyanakushpa yanapanakushpa kawsaykanaykichita. Chaymanta allita yachani mana shaykushpalla allita kreyiwashpalla kawsanaykichita. Chaymanta allita yachani kreyiwayta kallarishkaykichimanta kunan ashwan allita rurashpa kawsaykanaykichita. ²⁰Chashna allita rurashpa kawsashpaykipish rabyachiwaykankichi. Kawapayaykankichi chay ñawpa Jesabelshina suk mana alli rurak warmi yachachikuptin. Chay warmika mana allita ruraykashpa llullakushpa riman

Tata Diospa rimananta yachachikunanta. Ñukata sirviwak runakunata yachachiykansapa mana nimananchu chikan warmiwam uchallikushpa kawsanaykichipa. Yachachiykansapa mana nimananchu ruradu dioskunata kuyashpa kukudu mikunata mikunaykichipa.

²¹Chay warmi mana allita rurashpa kawsaykaptin sukaman yachachishkani uchankunata wanananpa. Chashna yachachiptinipish payka mana kasuwanayashpa sukaman uchallikuyllapi kawsan. ²²Chayrayku ñukaka chay warmita sukaman unkuchishpa kastigasha. Tukuy paywan uchallikuk runakuna mana uchankunata sakiptinkunaka paykunatapish sukaman sufrichisha. ²³Chay warmipa wawankunatapish sufrichishpa wañuchishasapa. Chashna paykunata sufrichtini tukuy kreyiwashpa kawsak runakuna yachankasapa tukuy runakunata shunkunkunata yuyayninkunata yachanaynita. Yachankasapa tukuy mana alli rurak runakunata kastiganaynita tukuy alli rurak runakunata kushichinaynita.

²⁴Tiatira llaktaykichi sukkuna chay warmipa yachachikunanta mana kasukkuna tiyan. Chay warmi Satanaspa pakashkan rimananta yachachikuptin mana nima yachanayashkasapachu. Kankuna ñukallata allita kasuwashpa kawsaychi. Chayllata kamachiykichi. ²⁵Shamunayni tiempukaman chay yachachikunaynita allita kasushpa kawsaychi. ²⁶Wañunaykichi tiempukaman tukuy munanaynita rurashpa kawsaptikichi ñukaka churashkaykichi allpapi kawsak runakunata kamachikunkinkuna kanaykichi.

²⁷Tatayni Dioska willawashka kay allpapi kawsak runakunata kamachinaynipa. Ñukapish kankunata willashkaykichi sinchi kamachikuk kanaykichi.

Kankunaka suk fierrumanta ruradu varawan kamachikunkichi. Sinchi kamachikuk kashpaykichi tukuy kay allpapi kawsak runakunata iden metomanta ruradu ollata pakikshina kastigankichi.

²⁸Chaymanta chay pakarinan alba luseruta kawashpa yachankichi utkana pakarinanta. Chay luserushina ñukapish yachachiykichi utkana ñukawan tantalla kawsak rinaykichi.

²⁹Tata Diospa Espiritun kankunata willashuptikichi allita rinrillikushpa uyariyichi." Chashna Jesukristu willawarkan Tiatira llaktapi payta kreyikkunapa yachachikunkinta killkanaynipa.

**Jesukristu Juanta willarkan
Sardis llaktapi payta kreyik
runakunata killkananipa.**

3 ¹Chaymanta *Jesukristu ñuka Juanta willawarkan chay Sardis llaktapi kreyikkunapa yachachikunkinta killkanaynipa. Kashna rimarkan killkanaynipa: "Ñukapa makinipi chay kanchis llipyak luserukuna tiyan. Tata Diospa kanchis laya alli rurak Espiritun tiawan. Aypa runakuna ñukawan tantalla kawsanaykichiha rimaptinkunapish ñuka allita yachani mana alli rurak kanaykichiha. Chashna mana alli rurak kaptikichi wañitudashina kawaykichi.

²Ñukaka kawaykichi mana allita rurashpa mana Tatayni Diosta kushichishpa kawsaptikichi. Chayrayku atirimuychi allita rurashpana kawsanaykichipa. Sampayashkaykichi-manta kashkan ñukata kasuwashpana kawsaychi. ³Yachachishkaynita allita yuyaychi. Mana alli rurashkaykichiha sakishpa Tata Diosta kashkan allita kasushpa kawsaychi. Mana allita kasushpa kawsaptikichika mana yuyashkaykichi oras ñukaka suk suwa

runashina shamusha sukaman kastigak-nikichi.

⁴Chay Sardis llaktaykichipi sukkuna ñukata allita kasuwashpa allita rurashpa kawsansapa. Paykunaka chuya chuya llachapayukshinami. Mana nima uchallikushpa mana llachapankunata susyachishkasapachu. Chayrayku suknin diya ñukawan tantalla yurak llachapayuk purinkasapa. ⁵Ñukata allita kasuwashpa allita rurashpa kawsaptinkuna allima yurak llachapata churachishasapa. Tatayni Dios suk librunpi tukuy mana tukuyniyukta kawsak runakunapa shutinkunata killkan. Chay librumanta chay alli rurak runakunapa shutinkunata mana surkushachu. Tataynipa ñawpkannipi *angelinkunapa ñawpkankinu-napi willashasapa paykuna allita kasuwashpa kawsashkankunata. ⁶Tata Diospa Espiritu kankunata willashuptikichi allita rinrillikushpa uyariychi.” Chashna Jesukristu willawarkan Sardis llaktapi payta kreyikkunapa yachachikukninta killkanaynipa.

**Jesukristu Juanta willarkan
Filadelfia llaktapi payta kreyik
runakunata killkananpa.**

⁷Chaymanta Jesukristu ñuka Juanta willawarkan chay Filadelfia llaktapi kreyikukkunapa yachachikukninta killkanaynipa. Kashna rimarkan killkanaynipa: “Ñuka allillata rurashpa kawsani. Mana nimapi llullakunichu. Ñukapa tiyan chay ñawpa sinchi kamachikuk Davidpa llavin. Chayrayku atipani tukuy runakunata willayta Tata Diospa mandunpi yaykunkachu manachu nishpa. Suk runata yaykunarpa willaptinika yaykun. Mana yaykunarpa willaptinika mana yaykunchu.

⁸Tukuy ruranaykichita allita kawaykani. Mana tukuy layata ruraya-

atipashpaykichipish rimanaynita kasushpa kawsaykankichi. Mana rimashkankichichu mana riksiwanaykicha. Chayrayku suk punkutashina kicharishkani ñukapa rimanaynita yachachikunaykichipa. Mana ni pi michashunkichichu yachachikunaykichipa.

⁹Chaymanta chay llaktaykichipi suk runakuna tantanakunsapa *Satanasta kuyanankunapa. Paykunaka llullakushpa rimansapa *judiyu runakuna kanankunata. Ñuka chay runakunata ñawpaknikichipi kunkurichishasapa yachanankunapa kankunata sukaman kuyanaynita.

¹⁰Tukuy allpapi kawsak runakuna sufrinankuna tiyan Tata Dios yachananpa pikunami kasushpa kawsansapa pikunami mana kasushpa kawsansapa nishpa. Kankunaka kamachikunaynita mana shaykushpa allita kasushpa kawsashkankichi. Chayrayku sukaman sufriptikichipish sukaman amachashkaykichi ama supay uchallichishunaykichipa.

¹¹Ñukaka utkami shamusha. Chayrayku mana shaykushpa allita kasuwashpa kawsaychi ama ni pi premyuykichita kichushunaykichipa.

¹²Chashna wañunaykichi tiempukaman ñukata allita kasuwashpa kawsaptikichi *Tata Diospa wasinpi orkonninkunatashina churashkaykichi. Chaypi mana tukuyniyukta kawsankichi. Kankunapi Tatayni Diospa shutinta killkasha.

Chaymanta kankunapi Tatayni Diospa sielumanta shamuk mushuk Jerusalenpa shutinta killkasha. Chaymanta kankunapi ñukapa mushuk shutinita killkasha. ¹³Tata Diospa Espiritu kankunata willashuptikichi allita rinrillikushpa uyariychi.” Chashna Jesukristu willawarkan Filadelfia llaktapi payta kreyikkunapa yachachikukninta killkanaynipa.

**Jesukristu Juanta willarkan
Laodisea llaktapi payta kreyik
runakunata killkananpa.**

¹⁴Chaymanta Jesukristu ñuka Juanta willawarkan chay Laodisea llaktapi kreyikukunapa yachachikukninta killkanaynipa. Kashna rimarkan killkanaynipa: “Ñuka sukaman alli yachak kashpayni manami llullakunchu. Ñukaka Tata Diospa rimananta kuskata yachachikuni. Manara nima laya tiyaptinra Tata Dios willawaptin tukuy laya tiyakta rurarkani.

¹⁵Ñukaka yachani tukuy laya ruranaykicha. Chayrayku allita yachani mana tukuy shunku kreyiwashpa kawsaykanyakichita. Suk tibyu yakushina kankichi. Mana chirik yakushinachu nima rupak yakushinachu kankichi. Ñukaka munayman chirik yakushina rupak yakushina kanaykicipa. ¹⁶Mana tukuy shunku kreyiwashpaykichi mana chirik nima rupak yakushinachu kankichi. Chashna tibyu yakushina kaptikichi millanayashpa shiminimanta wishchushkaykichi.

¹⁷Kankuna rimankichi tukuy layayuk kanaykicha. Tukuy munashkaykichi tiyapushunkichi. Mana nima illashunkichchu. Chashna rimaptikichipish ñukaka kawaykaykichi llakidu sufridu mana nimayuk mana kawakuy atipak mana llachapayuk runakunashina.

¹⁸Chayrayku allita willaykichi ñukamanta kuri ninapi chulluchidutashina rentinaykicipa. Yachachikunanya chay chulluchidu kurishinami. Yachachikunanya kasushpa kawsashpaykichi tukuy layayukshina kankichi. Chaymanta willaykichi ñukamanta yurak llachapaykitchashina rentinaykicipa ama llatanllashina kanaykicipa. Chay yurak llachapaka yuyachishunkichi pinkakuna laya uchaykichimanta

perdonashkaynita. Chaymanta willaykichi ñukamanta ñawi ampinatashina rentinaykicipa yachachinaynita entiendinaykicipa.

¹⁹Kankunata sukaman kuyashpayni sinchita willaykichi allita kasuwashpa kawsanaykicipa. Mana allita ruraptikichika kastigashkaykichi. Chayrayku mana alli rurashkaykichita wanashpa sukaman tukuy shunku kuyawashpa kawsaychi.

²⁰Mash uyariwaychi. Ñukaka shunkuykicipa punkunipishina kayaykaykichi. Kankuna munawashpa yaykuchiwaptikichika wasikichipishina yaykusha. Chaypina tantalla mikukshina kushikupuru kawsashunchisapa.

²¹Ñuka sukaman sufrishpaynipish allita Tatayni Diosta kasushpa kawsashkaynirayku paypa ladunpi tiyarishkani paywan tantalla kamachikunaynipa. Kankunatapish laduynipi tiyachishkaykichi ñukawan tantalla kamachikunaykicipa ñukata allita kasuwashpa kawsaptikichi. ²²Tata Diospa Espiritu kankunata willashuptikichi allita rinrillikushpa uyariychi.” Chashna Jesukristu willawarkan Laodisea llaktapi payta kreyikkunapa yachachikukninta killkanaynipa.

**Tata Diospa kawsananpi tukuy
kawsakkuna payta kuyakansapa.**

4 ^{1*}Jesukristu tukuy chayta willawashkanwasha ñuka Juan sieluta chapashpayni muskuyninipishina suk kicharidu punkuta kawarkani. Chaypina kashkan uyarirkani Jesukristu sinchita rimashpa suk trompetata pukukshina willawaptin: “Shamuy kayman. Ñuka kawachishkayki suk tiempukaman rikchak laya tiyanankunata.”

²Chashna oras Tata Diospa Espiritu yanapawaptin sielupi kawarkani

kamachikukpa tiyarinanta. Chay tiyarinapi Tata Dios tiyariyu karkan.
³Paypa uyanta kawarkani aypa chaniyuk puka likidu jaspe kornalina rumishina llipyaptin. Chaymanta chay tiyarinapa tukuy vueltashnippi suk allima chirapa tiyarkan. Chay chirapa chikyak likidu esmeralda rumishina llipyarkan.

⁴Chaymanta chay kamachikukpa tiyarinarpa tukuy vueltashnippi ishkay chunka chusku kamachikukkunapa tiyarinankuna tiyarkan. Chay tiyarinankunapi ishkay chunka chusku kamachikuk *ansianukuna tiyariyu karkansapa. Paykunaka yurak likidu llachapayuk kurimanta ruradu koronayuk karkansapa.

⁵Chay kamachikukpa tiyarinanmanta sukaman llipyarkan bullakurkan troynar-kan. Chaymanta chay tiyarinarpa ñawpaknippi kanchis rawraykak velerokunata kawarkani. Chay kanchis rawraykak velerokunaka Tata Diospa kanchis laya alli rurak Espiritunmi.

⁶Chay kamachikukpa tiyarinan ñawpaknippi kawarkani manllayba kochata chuya likidu vidroshina llipyaptin. Chay atun tiyarinapa tukuy vueltashnippi chusku animalkuna tiyarkan. Chay animalkunapa kaskunkunapi lomonkunapi aypa ñawiyuk karkansapa. ⁷Chay chusku animalkunamanta sukka pumashina rikurirkan. Ishkaynin toroshina kimsaynin runashina chuskuynin waman pawaykakshina rikurirkan. ⁸Tukuy chuskuntin animalkunapa sokta rikrankuna tiyapurkansapa. Rikrankunapa sawanpi sikanpi aypa ñawinkuna tiyarkan. Paykuna mana shaykushpa diyapi tutapi Tata Diosta willaksapa:

“Tata Diosnikuna,
 tukuy pimanta kanka sukaman
 ashwan allimami kanki.

Kanka atipanki tukuy layata ruraya.
 Kanka mana kallarinayukta kawsak karkanki.
 Kunanpish kawsaykankilla.
 Chaymanta mana tukuyniyukta kawsanki.”

⁹Chashna rimashpankuna kuti kuti chay chusku animalkunaka chay tiyarinapani tiyariyu mana tukuyniyuk kawsak Tata Diosta kushichishpa agradesishpa kuyansapa. ¹⁰Chashna chay animalkuna Tata Diosta kuyaptinkuna chay ishkay chunka chusku kamachikuk ansianukunapish kunkurikushpa kuyansapa. Chay kurimanta ruradu koronankunata umankunamanta surkushpa Tata Diospa tiyarinarpa ñawpaknippi churansapa. Chashna koronankunata churashpankuna mana tukuyniyuk kawsak Tata Diosta willansapa:

¹¹ “Kan Tata Dios, tukuy laya tiyakta rurashkanki.

Tukuy laya ruray atipak kanki.
 Kikiki munashpa tukuyta rurashkanki.
 Chayrayku kanllata sukaman kuyanaynikuna tiyan.
 Kanllata sukaman kushikushpa agradesinaynikuna tiyan.”

**Sielupi Juan suk killkadu
 roskaduta kawarkan.**

5 ¹Chaymanta ñuka Juan chay tiyariyu kamachikukpa alli ladu makinpi killkakunankuna roskadu karapata kawarkani. Chay roskadu karapapa washanpi ukunpi killkadu karkan. Chay killkadu roskadu karapa kanchis partipi apichidu karkan ama ni pi kicharinanpa.

²Chaypina suk sinchi kamachikuk *angel sukaman sinchita rimarkan:
 “¿Pití sukaman alli rurak kashpa kay

roskadu karapapa apichidunkunata atipan llikishpa kichariyta?"

³Chashna chay kamachikuk angel rimaptin mana ni suk alli rurak tiyarkanchu chay apichidunkunata llikishpa kicharinanpa. Mana ni sielupi nima allpapi kawsakkuna nima wañushka runakuna atiparkansapachu chay roskadu karapata kichariyta nima kawayta.

⁴Mana ni pi chay roskadu karapata kichariyta nima kawayta atipak tiyaptin ñuka Juan sukaman wakakurkan.

⁵Sukaman wakakuptini chay kamachikuk *ansianukunamanta suk willawarkan: "Amana wakakuynachu. Mash kaway. Chay ñawpa awiluykichi Judapa ayllunmanta pumashina sinchi kamachikuk tiyan. Payka chay ñawpa kamachikuk Davidpa mirakinmi. Wañushkanmanta kawsamushkanrayku tukuy runakunata atipan sinchita kamachiyyta. Paymi atipan chay kanchis apichidunkunata llikiyta chay roskadu karapata kicharinanpa."

⁶Chaypina chay kamachikukpa tiyarinan ñawpakinipi suk *Oveja Wawanta kawarkani. Payka chay chusku animalkunapa chay ishkay chunka chusku kamachikuk ansianukunapa chawpinkunapi shayaridu karkan. Chay Oveja Wawanta wañuchidu layata kawarkani. Chashna wañuchidushina rikurishpapish shayaridu karkan. Payka kanchis wakrayuk kanchis ñawiyuk karkan. Chay kanchis ñawinkunaka Tata Diospa kanchis laya alli rurak Espiritunmi. Tata Dioska Espiritunta kachamun allpapi kawsak runakunata yanapanankunapa.

⁷Chaypina chay Oveja Wawanka chay tiyarinanpi tiyaridu Tata Diospa alli ladu makinmanta chay roskadu karapata chaskirkan. ⁸Chayta chaskiptin chay chusku animalkunaka chay ishkay

chunka chusku ansianukunaka paypa ñawpakinipi kunkurirkurkansapa. Tukuy paykunapa *arpankuna tiyarkan. Chaymanta tukuya kurimanta ruradu kopankuna tiyapurkansapa. Chay kopankunapi aparkansapa mishkillasnak wikita rupachinankunapa. Chay rupachidu mishkillasnak Tata Diospa wambrankunapa orasyonninkunami.

^{9,10}Chaypina paykunaka chay Oveja Wawanta kushichishpa kay mushuk kantuta kantarkansapa:

"Kanka tukuy runakunapa uchankunaryku yawarnikita ichashpa wañurkanki.

Chashna wañushpayki tukuy ayllukunamanta tukuy llaktakunapi kawsakkunamanta tukuy laya rimanayukkunamanta aypa runakunata rantishkankisapa Tata Diospa wambrankuna kanankunapa.

Kanka tukuy chay runakunata willarkankisapa kamachikukkuna kanankunapa.

Willarkankisapa *saserdoteshina Tata Diosta sirvinankunapa.

Chashna willaptiki paykunaka kay allpapi kamachikunkasapa.

Chay runakunata salvashkaykirayku kanlla atipanki chay apichidunkunata llikishpa chay roskadu karapata kichariyta."

¹¹Chaypina kawarkani sukaman aypa angelkunata kantaykaptinkuna. Chay angelkuna Tata Diospa tiyarinanpa, chay chusku animalkunapa, chay ishkay chunka chusku kamachikuk ansianukunapa vueltashnippi karkansapa. Chay angelkunaka mana yupaypa laya waranka waranka karkansapa. ¹²Tukuy chay aypa angelkuna sinchita kantarkansapa:

"Chay Oveja Wawanka tukuy runakunapa uchankunaryku wañuchidu karkan.

Payka tukuy kawsakkunapa
kamachikuknini.
Tukuy allpapi tiyakmi paypa.
Payka tukuy laya yachakmi.
Payka tukuy laya munananta atipan
rurayta.
Chayrayku tukuy runakuna payta
kushichishpa rimanankuna tiyan
sukaman allima kananta.
Payta sukmaman kuyashpa alabanan-
kuna tiyan.”

¹³Chashna chay aypa angelkuna
kantaptinkuna tukuy Tata Dios
rurashkan kawsakkunatapish uyarirkani
kantaptinkuna. Tukuy sielipi kawsak-
kuna tukuy allpapi kawsakkuna tukuy
atun yakukunapi kawsakkuna tukuy
wañushka runakuna kantashpa
willarkansapa:

“Akuychi chay kamachikukpa
tiyarinanpi tiyariyu Tata Diosta
chay Oveja Wawanta mana
tukuyiyukta alabaypachi.

Paykuna sukmaman alli kamachiwak-
ninchik kaptinkuna kushichishpa
willaypachi sukmaman allima
kanankunata.”

¹⁴Chashna tukuy Tata Dios rurashkan
kawsakkuna kantaptinkuna chay chusku
animalkunaka rimarkansapa: “Nukayku-
napiш Tata Diosta Oveja Wawanta
alabanisapa.” Chay ishkay chunka
chusku kamachikuk ansianukunapish
kunkurikushpa Tata Diosta Oveja
Wawanta kuyarkansapa.

Oveja Wawan chay
roskadu karapapa kanchis
apichidunkunata llikirkan.

6 ¹Chaypina muskuyninipishina
kawarkani chay *Oveja Wawan
chay roskadu karapapa kanchis
apichidunkunamanta suk apichidunta
llikiptin. Chayta llikiptin chay chusku
animalkunamanta suk iden troynoshina

sinchita kaparikushpa rimarkan:
“¡Shamuy kawak!”

²Chashna kayawaptin kawarkani suk
yurak kaballuta. Chay kaballuta montak
runa makinpi suk balistata apaykarkan.
Chaypina suk *angel chay runata suk
koronata kurkan. Chay runaka tukuy
makanakukmasinkunata makarkan.
Chashna paykunata makashpankuna
sinchi kamachikuk kiparirkan.

³Chaymanta chay Oveja Wawan chay
roskadu karapapa ishkaynin
apichidunta llikiptin uyarirkani chay
chusku animalkunamanta ishkaynin
sinchita rimaptin: “¡Shamuy kawak!”

⁴Chaypina kawarkani suk puka
kaballuta llukshimuptin. Suk angel chay
kaballu montadu runata willarkan
allpaman rinanpa tukuy runakunata
wakllichik. Chashna wakllichiptinkuna
allita kawsayakashkankunamanta
sukwan sukwana makanakushpa
wañuchinakunkasapa. Chay angel chay
runata suk atun ishkaynin ladupi
filuyuk machetita kurkan.

⁵Chaymanta chay Oveja Wawan chay
roskadupa kimsaynin apichidunta llikiptin
uyarirkani chay chusku animalkunamanta
kimsaynin rimaptin: “¡Shamuy kawak!”

Chaypi suk yana kaballuta kawarkani.
Chay yana kaballuta montak runapa
makinpi suk balansa tiyarkan.

⁶Chaymanta chay chusku animalku-
napa chawpinkunamanta suk vosta
uyarirkani chay kaballu montadu runata
willaptin: “Yarkay tiempu tiyanka.
Chayrayku suk kilu *trigu suk diya
trabajupa chanin. Kimsa kilu *sebada
suk diya trabajupa chanin. Ama mikuna
wirata nima vinuta wakllichiychu.”

⁷Chaymanta chay Oveja Wawan chay
roskadu karapapa chuskuynin
apichidunta llikiptin uyarirkani chay
chusku animalkunamanta chuskuynin
rimaptin: “¡Shamuy kawak!”

⁸Chayta uyarishpayni suk killuyadu kaballuta kawarkani. Chay killuyadu kaballuta montadu runapa shutin karkan Wañuy. Chay runapa washanta shamurkan wañudukuna churanankunapi kamachikuk. Tata Dioska paykunata almitirkansapa tukuy runakunamanta chuskuynin partita unkuywan yarkaywan sakra animalkunawan wañuchinankunapa. Willarkansapa runakuna kikinkunapura makana-kushpa wañuchinakunankunapa.

⁹Chaymanta chay Oveja Wawan chay roskadupa pichkaynin apichidunta llikishkan oras atun *altar sakinpi aypa wañudu runakunata kawarkani. Chiknik runakuna chay runakunata wañuchir-kansapa Tata Diospa rimananta yachachikushkankunaryku.

¹⁰Chay runakunaka Tata Diosta sukaman sinchita willarkansapa: “Kan, Tata Dios, sukaman sinchi kamachikuk kanki. Kanka sukaman allima kanki. Tukuy rimashkaykita ruranki. ¿Aykapití allpapi mana alli rurak runakunata wañuchiwashkankunaryku kastigankisapa?”

¹¹Chaypina Tata Dioska chay wañuchidu runakunata sukta sukta yurak likidu llachapankunata kurkan-sapa. Willarkansapa suk tiempukaman shuyanankunapa *Jesukristuta sirvikmasinkunata paykunatashina wañuchinankunakaman.

¹²Chaymanta chay Oveja Wawan chay roskadu karapapa soktaynin apichidunta llikiptin allpa sinchita kuyurkan. Inti lutu llachapashina yana likidu tukurkan. Killapish yawarshina puka likidu tukurkan. ¹³Chaymanta sukaman sinchita wayraptin *igo kaspipa llullu wayun urmakshina sielumanta allpakaman luserukuna urmarkansapa. ¹⁴Suk karapa rollanakuk-shina sielu chinkarkan. Chaymanta

tukuy urkukuna tukuy ishlakuna kuyushpa chikan partiman suchurkan-sapa.

¹⁵Chayta kawashpa tukuy allpapi kamachikuk runakuna machaykunapi sachakunapa urku rarkakunapi pakakur-kansapa. Chaymanta awtoridarkuna soldadukunapa kamachikukninkuna aypa kullkiyuk runakuna tukuy laya atipak runakuna rantidu runakuna mana rantidu runakunapish sukaman manchakushpa machaykunapi pakakur-kansapa. ¹⁶Paykunaka chay urku rarkakunata chay atun rumikunata sukaman kaparishpa willarkansapa: “¡Nitiwashpa arkawaysapa chay atun tiyarinanpi tiyaridi Tata Dios ama kawanankunapa! Arkawaysapa chay Oveja Wawan ama piñakushpa kastig-wanankunapa. ¹⁷Tata Dios kastigakunan diyaka ñami chayamushkana. Mana ni pi chay kastigunmanta kishpinkachu.”

Juan Isaelpa ayllunkunamanta
aklladu runakunata kawarkan.

7 ¹Tukuy chaykunata kawashkayni-washa muskuyinipishina kay allpapa chuskuntin ladunkunapi chusku shayaridu *angelkunata kawarkani. Paykunaka wayrata sukaman sinchichiykarkansapa ama allpata nima yakukunata nima sachakunata wayrashpa wakllichinarpa.

²Chaymanta kawarkani chikan angelta inti llukshimunan partimanta shamuptin. Chay angelka mana tukuyuyukta kawsak Tata Diospa *sellunta apaykarkan. Chaypina chay shamuk angelka chay allpata manllayba kochata wakllichik chusku angelkunata sinchita rimashpa willarkansapa: ³“Manara Tata Diosmin-chita sirvik runakunapa urkunkunapi selluchashkanisaparachu. Chayrayku amara allpata nima sachakunata nima manllayba kochata wakllichiychirachu.”

⁴Chaypina uyarirkani mashnami chay selluchadu runakunaka. *Jesukristuta kreyik *israel runakunapa ayllunkunamanta suk pachak chusku chunka chusku waranka selluchadukuna karkansapa Tata Dios paykunata kuydanankunapa. ⁵Judapa ayllunmanta chunka ishkay waranka selluchadu runakuna karkansapa. Rubenpa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. Gadpa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. ⁶Aserpa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. Neptalipa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. Manasespa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. ⁷Simeonpa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. *Levipa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. Isakarpa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. ⁸Sabulonpa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. Josepa ayllunmanta chunka ishkay waranka karkansapa. Benjaminpa ayllunmanta chunka ishkay waranka selluchadu runakuna karkansapa.

Juan mana yupaypa laya yurak llachapayuk runakunata kawarkan.

⁹Chaymanta mana nima yupaypa laya runakunata kawarkani. Chay aypa runakunaka tukuy ayllukunamanta tukuy kastakunamanta tukuy laya rimanayukkunamanta tukuy llaktakunamanta karkansapa. Paykunaka Tata Diospa tiyarinan ñawpkninpi *Oveja Wawanpa ñawpkninpi shayaridu karkansapa. Tukuy chay runakuna yurak likidu llachapayuk karkansapa. Makinkunapi polponta pankakunata aparkansapa Tata Diosta alabanankunapa. ¹⁰Chaypina tukuy chay runakuna kawarkan sinchita rimashpa willarkansapa:

“Akuychi atun tiyarinanpi tiyariodu Tata Diosninchita alabaypachi. Chay Oveja Wawantapish alabaypachi. Paykunaka uchanchikunamanta salvawashkanchisapa.”

¹¹Chay atun tiyarinanpa chay *ansianukunapa chay chusku animalkunapa vueltashinipi tukuy angelkuna shayaridu karkansapa. Chaypina chay angelkunaka chay atun tiyarinan ñawpkninpi urkunkunawan allpaman takakushpa Tata Diosta kuyarkanapa. ¹²Willarkansapa:

“Chay aypa runakunashina ñukan-chikunapish Tata Diosninchita alabaypachi.

Paytaka kushichishpa willaypachi sukaman allima kananta. Sukaman tukuy laya alli yachak kaptin akuychi paytaka sukaman agradesiypachi.

Sukaman tukuy laya atipak kaptin alli kamachikuk kaptin akuychi kuyaypachi.

Manu tukuyniukta payta alabashpa kawsaypachi.”

¹³Chaypina chay ansianukunamanta sukka ñukata tapuwarkan: “¿Yachankichu pikunatí chay yurak llachapayuk runakuna? ¿Yachankichu maymantí shamushkasapa?”

¹⁴Chashna tapuwaptin aynirkani: “Kanlla allita yachanki pikunami chay runakunaka nishpa.”

Chashna willaptini chay ansianuka willawarkan:

“Chay yurak llachapayuk runakunaka sukaman llakina tiempata pasarkansapa.

Chay Oveja Wawan wañushpa yawarninta icharkan.

Chay yurak llachapayuk runakunaka Oveja Wawanta kreyishpa paypa yawarinipi llachapanku-

nata takshakshina yurakyachish-kasapa.

Chayrayku Tata Dios uchankunamanta perdonashkasapa.

¹⁵ Uchankunamanta perdonadu kashpana paykunaka shayaridusapa Tata Diospa tiyarinan ñawpakininpi.

Diyapi tutapi *Tata Diospa wasinpi payta sirvishpa kawsansapa.

Chayrayku tiyarinanpi tiyaridu Tata Dioska tukuy layapi yanapashpa amachankasapa.

¹⁶ Chashna Tata Dios amachaptinkuna manana nima yarkankasapanachu nima yakunayankasapanachu.

Nima rupay nanashpa rupachinkasapanachu.

Nima kaloryankasapanachu.

¹⁷ Chay Oveja Wawan Tata Diospa tiyarinan ñawpakininpi shayaridu kashpa ovejakunata kuydakshina chay yurak llachapayuk runakunata kuydankasapa.

Paykunata pushankasapa yaku pachyamunanman chay yakuta upyashpa kawsanankunapa.

Wakaptinkuna Tata Dioska ñawinkunata chakichipunkasapa.”

Oveja Wawan roskadu karapapa kanchisnin apichidunta llikirkan.

8 ¹Chaymanta chay *Oveja Wawanka chay roskadu karapapa kanchisnin apichidunta llikiptin medya orata sielipi chunlla tukurkan.

²Chaypina ñuka Juan kanchis kamachikuk *angelkunata Tata Diospa ñawpakininpi shayaridukunata kawarkani. Tata Dios chay kanchis angelkunata trompetankunata kurkansasapa.

³Chaymanta kawarkani chikan angelta kurimanta ruradu kusmichikuk kopata apamushpa shamuptin.

Chaypina Tata Diospa ñawpakininpi kurimanta ruradu *altarpa ladunpi chay angelka shayarirkan. Paypa tiyarkan aypa mishkilli asnak wiki chay kurimanta altarpi churashpa rupachinanpa. Chay mishkilli asnak wikita Tata Diosta kreyik runakunapa orasyon-ninkunawan paktallata rupachirkan.

⁴Chaypina chay kopapi mishkilli asnak wiki rupaykakpa kusnин Tata Diosta kreyikkunapa orasyonninkunawan tantalla altuta rirkan. Chay kusni Tata Diospa ñawpakininkaman chayarkan.

⁵Chaypina chay angelka chay altarmanta suk tipi pukalla killamin-shata apishpa chay kopapi churashpa sielumanta allpaman wishchukumurkan. Chay killaminshata allpaman wishchukumuptin troynarkan bullakurkan llipyarkan. Chaymanta allpa kuyurkan.

Chay kanchis angelkuna trompetankunata pukurkansapa.

⁶Chaypina chay kanchis angelkunaka prontanakurkansapa chay kanchis trompetankunata pukunankunapa.

⁷Chaypina chay kallariknin angelka trompetanta pukurkan. Chayta pukuptin allpapi granisu ninawan yawarwan chakrudu urmarkan. Urmamuptin tukuy allpamanta sachakunapa kiwakunapa kimsaynin parti ruparkan.

⁸Chaymanta chay ishkaynin angel trompetanta pukurkan. Chayta pukuptin suk atun rawraykak urkushina chay manllayba kochapi urmarkan. Chay nina rawraykak urmamuptin chay manllayba kochamanta kimsaynin parti yaku yawar tukurkan. ⁹Chay manllayba kochapi kawsak animalkunamanta kimsaynin parti wañurkansapa. Tukuy barkukunamanta kimsaynin parti kullurkansapa.

¹⁰Chaymanta chay kimsaynin angelka trompetanta pukurkan. Chayta pukuptin

kimsaynin parti yakukunapi, yaku pachyamunankunapi suk manllayba luseru rawraykak uchinashina sielumanta urmarkan.¹¹ Chay luserupa shutin karkan Ayak. Chaypina kimsaynin parti yakukuna ayak likidu tukurkan. Aypa runakuna chay ayak likidu yakuta upyashpankuna wañurkansapa.

¹² Chaymanta chay chuskuynin angelka trompetanta pukurkan. Chayta pukuptin kimsaynin parti inti killa luserukuna wakllirkansapa. Chaypina manana allitana lusichikuptinkuna diya tutayarkan. Tutapish ashwan yana likidu tukurkan.

¹³ Chaymanta kawarkani suk wamanta sielipi paywaktin. Chay wamanka sinchita kaparikushpa rimarkan: “¡Alaw alaw alaw! Tiyanra kimsa angelkuna trompetankunata pukunankunapa. Paykuna pukuptinkuna tukuy allpapi kawsakkuna sukaman sufrinkasapa.”

9 ¹ Chaypina chay pichkaynin *angelka trompetanta pukurkan. Chayta pukuptin kawarkani suk luseruta sielumanta allpaman urmaptin. Chaypina Tata Dioska chay allpaman urmamudu angelta kurkan supaypa wichkanan manllayba uchku punkupa llavinta. ² Chaypina chay angelka chay manllayba uchkuta kicharirkan. Chayta kicharipintin chay uchkumanta suk ornomanta kusni llukshimukshina altuta rirkana. Chay kusni intita wayrata arkashpa tutayachirkan.

³ Chay kusnimanta aypa atun marukuna llukshishpa tukuy allpaman rirkansapa. Tata Dioska chay atun marukunata atipachirkansapa iden alakrashina tuksikunankunapa.

⁴ Chaymanta Tata Dios chay marukunata micharkansapa ama nima kiwakunata nima sachakunata nima ukshakunata wakllichinankunapa.

Willarkansapa Tata Diospa *sellunwan mana urkunkunapi selluchadu runakunallata tuksinankunapa.⁵ Tata Dioska chay marukunata willarkansapa runakunata ama wañuchinankunapa. Willarkansapa tuksishpa nanayta kushpalla pichka killata sukaman sufrichinankunapa. Chay marukuna runakunata tuksishpa sukaman sinchita nanachirkansapa alakra nanananshina.

⁶ Chay sufrinankuna tiempu runakuna wañuya munankasapa. Wañuya munaptinkunapish mana atipankasapachu wañuya. Wañunayashpapish manara wañunkasaparachu.

⁷ Chay marukunaka kaballukuna makanakunankunapa prontanakudushina rikurirkansapa. Umankunapi kurimanta koronashina tiyarkan. Uyankuna runakunapa uyankunashina rikurirkan. ⁸ Chukchankuna warmipashina rikurirkan. Kirunkuna pumapa kirunshina rikurirkan. ⁹ Fierrumanta ruradushina kuerpunta arkanankuna tiyarkan. Pawaptinkuna rikrankuna sukaman soyarkan aypa kaballukuna makanakunankunapa karrukunata aysakshina. ¹⁰ Chay marukunapa chupankunapi alakrapa lansetanshina punta likidu karkansapa. Chay punta likidu lansetankunawan atiparkansapa runakunata tuksiyta. Chashna tuksishpankuna pichka killata runakunata nanayta kurkansapa. ¹¹ Chay manllayba uchku marukunapa kamachikukninkuna shutinka *hebreo rimanapi Abadon.

*Griego rimanapi shutinka Apolion. Chay shutika riman “Kulluchikuk”.

¹² Ñami suk sufrina tiempu pasashkana. Ishkay sinchi sufrina tiempu illan.

¹³ Chaymanta soktaynin angelka trompetanta pukurkan. Chaypina ñuka Juan uyarirkani suk runashina rimakupatin. Payka Tata Diospa ñawpakinipi tiyak kurimanta ruradu *alarpa chusku

wakrankuna chawpinmanta rimakurkan.
¹⁴Chay rimakukka chay soktaynin
 trompeta pukuk angeltaka willarkan:
 “Chay manllayba Eufrates yaku ladunpi
 chay chusku watadu angelkunata
 kachariy.”

¹⁵Chayta willaptinna chay angelka
 chay chusku watadu angelkunata
 kacharirkan. Kachariptin chay chusku
 angelkunaka allpaman rirkansapa
 kimsaynin parti runakunata wañuchik.
 Tata Dios chay angelkunata prontana-
 chirkansapa chay ora chay diya chay
 killa chay wata chay runakunata
 wañuchinankunapa.

¹⁶Chaymanta uyarirkani mashna
 kaballukunata montak soldadukuna
 tiyananta. Ishkay pachak waranka
 waranka tiyarkansapa.

¹⁷Muskuyininipishina chay kaballuku-
 nata kawarkani. Chay montak soldadu-
 kunapa kaskun arkanankuna ninashina
 rikurirkan. Jasintoshina ankash
 asufrishina killu karkan. Kaballukunapa
 umankuna pumapa umanshina
 rikurirkan. Chaymanta chay kaballuku-
 napa shiminkunamanta nina rawray
 kusniwan asufríwan llukshirkan. ¹⁸Chay
 kaballukunapa shiminkunamanta nina
 rawray kusniwan asufríwan llukshiptin
 kimsaynin parti runakuna wañurkan-
 sapa. ¹⁹Chay kaballukunaka shiminku-
 nawan chupankunawan chay runaku-
 nata wañuchirkansapa. Chupankunaka
 machakuykunashina rikurirkan. Chay
 machakuykunashina umankunawan
 chay runakunata wakllichirkansapa.

²⁰Chay manara wañuk runakuna
 sukaman sufrishpankunapish mana
 nima wanashpankuna katirkansapalla
 mana allikunata ruraya. Supaykunata
 kuyayllapi katirkansapa. Kurimanta
 kullkimanta *bronsementa rumimanta
 kaspimanta ruradu dioskunata kuyash-
 palla kawsarkansapa. Chay ruradu

dioskuna mana atipansapachu
 kawakuya nima uyariyta nima puriya.
²¹Chaymanta runamasinkunata
 wañuchiymanta ñakakuyymanta mana
 wanarkansapachu. Chikan warmikuna-
 wan uchallikuyllapi suwakuyllapi
 kawsarkansapa.

Suk angel suk taksha killkadu
 roskadu karapata apamurkan.

10 ¹Tukuy chaykunata kawashkay-
 niwasha kawarkani chikan alli
 atipak *angelta sielumanta puyu ukunpi
 urayamuptin. Chay angelpa uman
 sawanpi suk chirapa tiyarkan. Uyanka
 intishina sukaman llipyarkan. Chankan-
 kuna rawraykak orkonkunashina
 rikurirkan. ²Chay angelka suk taksha
 killkadu karapa kichariduta makinpi
 aparkan. Alli ladu chakinwan manllayba
 kochapi sarukurkan. Lluki ladu
 chakinwan allpapi sarukurkan.

³Chaypina chay angelka pumashina
 sinchita kaparirkan. Kapariptinna runa
 rimakunanshina kanchis kuti sinchita
 troynarkan. ⁴Chashna chay kanchis
 troynokuna rimakushkanwasha ñuka
 Juan rimashkankunata killkanayaykar-
 kani. Chaypina uyarirkani sielumanta
 suk angel willawaptin: “Chay kanchis
 troynokuna rimashkankunata ama
 killkaychu ama ni pi yachanankunapa.”

⁵Chaypina chay manllayba kochapi
 allpapi shayaridu kawashkayni angelka
 alli ladu makinta altuta chutachirkan.

⁶Chashna makinta altuta chutachishpa
 rimarkan: “Tata Dioska mana tukuyini-
 yukta kawsan. Paymi sieluta allpata
 manllayba kochata rurarkan. Tukuy
 laya chaykunapi tiyakta rurarkan.
 Mananami illannachu Tata Dios tukuy
 rimashkanta rurananpa. ⁷Chay kanchis-
 nin angel kallariptin trompetanta
 pukuya Tata Dioska ñawpamantapacha
 yuyashkanta rurankana. Payka ñawpa

alli yachachikukkunata willashkanshina tukuy layata ruranka.”

⁸Chaypina chay sielumanta shamuk angelka ñuka Juanta kashkan willawarkan: “Rillary chay kicharidu roskaduta chaskik chay kochapi allpapi shayaridu angelpa makinmanta.”

⁹Chashna willawaptin rirkani chay angeltaka chay roskaduta mañak. Payka kuwashpa willawarkan: “Kay killkadu roskaduta mikuy. Mikuptiki shimikipi mishkishina ñukñuk kanka. Wiksaykipi ayak likidu tukunka.”

¹⁰Chay killkadu roskaduta chay angelmanta chaskishpayni mikurkani. Mikuptini shiminipi sukaman mishkishina ñukñuk likidu karkan. Chayta mikushkayniwashana wilksaynipi ayak likidu tukurkan.

¹¹Chaypina chay angelka willawarkan: “Kanka tukuy llaktakunapi kawsak runakunata, tukuy chay runakunapa kamachikunkinkunata, tukuy laya rimanayuk runakunata kashkan willanayti tiyan tukuy Tata Dios rimashkanta rurananta.”

Tata Dios ishkay paypa parlachikuk runakunata kachamunka.

11 ¹Chaymanta suk *angel suk kuska pintushina medidata ñukata kuwarkan. Chayta kuwashpa willawarkan: “Utkakushpa chay medidata apashpa rillary *Tata Diospa wasinta medik. Kurimanta ruradu *altartapish mediy. Chay wasipi Tata Diosta kuyak runakunata yupaysapa. ²Ama chay wasi pampata mediychu. Chay wasi pampapi chay mana *judiyu runakuna yakyunkasapa. Paykunaka chusku chunka ishkay killata Tata Diospa Jerusalen llaktanta doyñuyashpa sarushpa wakllichinkasapa. ³Ñukaka ishkay lulu llachapayuk yachachikuk runakunata kachasha. Chashna kachap-

tini chay ishkay yachachikuk runakuna chusku chunka ishkay killata runakunata yachachinkasapa uchankunamanta wanankunapa.”

⁴Chay ishkay yachachikuk runanaka chay ishkay *olivos kaspishinami. Paykunaka chay ishkay velerokunashina kamachikuk Tata Diospa ñawpaknippi allpapi lusichikunsapa. Chashna lusichikushpankuna Tata Diospa rimananta yachachikunsapa.

⁵Chaymanta suk runakuna chay ishkay yachachikukkunata wakllichinayaptinkuna paykunapa shimpinkunamanta nina llukshinka. Chay ninawan tukuy chiknik runakunata rupachishpa kulluchinkasapa. Tata Diospa rimananta yachachikuptinkuna chay mana kasukunayak runakuna ninawanshina wañunkasapa.

⁶Chay ishkay yachachikukkunaka Tata Diospa rimananta yachachikuya tukuchanankuna diyakaman atipankasapa tamyata michayta ama tamyamanipa. Chaymanta atipankasapa yakuta willayta yawar tukunanpa. Chaymanta mashna kuti munashpa atipankasapa manchakuna layata rurashpa allpapi kawsakkunata sufrichyta uchankunamanta wanankunapa.

⁷Chaymanta chay ishkay yachachikukkuna yachachikuya tukuchaptinkuna supaykuna churadu manllayba uchukunata suk manchhana laya animalshina llukshimunka. Payka chay ishkay yachachikukkunata makashpa wañuchinkasapa. ⁸Chashna wañuchishpankuna atun Jerusalen llakta kallipi kuerpunkunata wishchunkasapa. Chay llaktapi paykunapa kamachikunkinta kruspi chakataspa wañuchirkansapa. Chay llaktapi kawsak runakuna sukaman mana alli rurak kaptinkuna chay Sodoma llaktapi kawsak runakunashina chay Egipto llaktapi kawsak runakunashina kawsarkansapa.

⁹Chaymanta kimsa diya medyakaman tukuy partimanta tukuy ayllukunamanta tukuy chikan laya rimanayukkunamanta tukuy atun llaktakunamanta runakuna chay ishkay wañudukunapa wishchudu kuerpunkunata kawankasapa. Paykunaka mana munankasapachu chay wishchudu kuerpunkunata pampanankunapa. ¹⁰Chay ishkay yachachikuk runakuna tukuy llaktakunapi kawsak runakunata sukaman sufrichishkankunaryaku wañuptinkuna sukaman kushikunkasapa. Kushikuyninkunawan regalukanata sukwani sukwan kunakunkasapa.

¹¹Chaymanta chay kimsa diya medya washan Tata Dioska chay ishkay wañudukunata kawsachimunka. Chashna Tata Dios kawsachimuptinkuna atarinkasapa. Chay runakuna chay ishkay kawsamudukunata kawashpankuna sukaman manchakunkasapa.

¹²Chaypina chay ishkay yachachikuk runakunaka uyarinkasapa sielumanta willamuptinkuna: "Kayman shamuychi." Chayta uyarishpankuna puyu ukunpi sielman rinkasapa. Sielman riptyinkuna chay chiknik runakunaka kawankasapa. ¹³Chashna sielman chay ishkay yachachikuk runakuna riykaptinkuna allpa sinchita kuyunka. Allpa sukaman kuyuptin chay aypa wasikunamanta sukkuna urmankasapa. Chay aypa wasikuna urmaptin kanchis waranka runakuna wañunkasapa. Chaypina wañuymanta kishpidu runakuna manchakuywan sielupi kawsak Tata Diosta alabankasapa.

¹⁴Ñami ishkay sufrina tiempu pasashkana. Kimsaynin sufrina tiempu illan.

**Chay kanchisin angel
trompetanta pukurkan.**

¹⁵Chaymanta chay kanchisin angel trompetanta pukuputin aypa angelkuna sinchita rimarkansapa:

"Manana niman suk kamachikuk kay allpapi kamachikunkasapanachu.

Kunanmantapacha Tata Diosninchika paymanta shamudu salvakuk wambranpish tukuy llaktakunapi kawsak runakunata kamachinkasapa.

Mana tukuyniyukta kamachikunankuna tiyan."

¹⁶Chaypina chay ishkay chunka chusku *ansianukunaka Tata Diospa ñawpakinipi tiyarinankunapi tiyaridu kashkankunamanta kumurayashpankuna Tata Diosta kuyarkansapa. ¹⁷Tata Diosta kuyashpankuna willarkansapa:

"Kamachiwakinikuna Tata Dios, sukaman agradesiyakisapa sukaman tukuy laya atipak kaptiki.

Kanka mana tukuyniyukta kawsashanki.

Kunankaman kawsaykanki. Sukaman tukuy laya atipak kashpa kallarishkanki kamachikuya.

¹⁸Tukuy llaktakunapi kawsak runakuna mana kasushunayashpa sukaman rabyakushkasapa. Rabyakuptinkunapish kanpa piñakunayki diya ñami chaya-mushkana tukuy wañudukunata kastiganaykipasapa.

Chaymanta sirvishuk yachachikuk-kunata pagarankisapa allita rurashkankunaryku.

Kamachikuk mana kamachikuk runakuna kaptinkunapish tukuy allita kasushuk kuyashuk runakunata pagarankisapa.

Chaymanta kanmi, Tata Dios, allpata wakllichik runakunata kulluchinkisapa."

¹⁹Chaypina kawarkani sielupi Tata Diospa atun wasinpa punkunta kichari-nakuptin. Punkun kicharidu kaptin Tata

Dios kamachikunankuna wakaychana kurimanta ruradu baulta kawarkani. Chashna oras sukaman llipyarkan bullakurkan troynarkan. Chaypina allpa sinchita kuyurkan. Aypa granisukuna urmamurkan.

Juan suk almirana laya
warmita suk millanapa laya
machakuya kawarkan.

12 ¹Chaymanta ñuka Juan muskuy-ninipishina sielipi suk almirana layata kawarkani. Suk warmita intishina llipyak likidu llachapayukta kawarkani. Chakin kuskapi killata kawarkani. Umanpi chunka ishkay luserukunawan ruradu koronan tiyarkan. ²Chay warmika okupada kashpa wawayana-yashpa nanaywan sukaman kaparikur-kan.

³Chaymanta sielipi chikan mancha-kuna layata kawarkani. Suk manllayba manchanapa laya puka likidu machakuytashina kawarkani. Chay manllayba machakuya kanchis umayuk chunka wakrayuk karkan. Chay kanchisninti umankuna koronayuk karkansapa. ⁴Chay machakuya chupanwan sielumanta kimsayin parti luserukunata aysamushpa allpaman wishchukumurkan. Chaymanta shayarirkan chay wawayanayak warmipa ñawpakaninpi wawan nasiptin mikunanza.

⁵Chaypina chay warmika suk ullku wambrata wawayarkan. Chay wawanka suk fierrumanta ruradu varawan tukuy llaktakunamanta runakunata sinchita kuskata kamachinkasapa. Chay manllayba machakuy ama chay wambrata mikunanza Tata Dios ladunman pusharkan paywan tantalla kamachikunanza. ⁶Tata Dios chay wambrata pushaptin chay warmika suk chunlla chakidu pampaman nitikurkan.

Chay chakidu pampapi Tata Dios suk alli kawsanata rurarkan chaypi waranka ishkay pachak sokta chunka diyata karachinampa.

⁷Chaymanta sielipi sinchita makana-kurkansapa. *Angelkunapa kamachikuk-ninkuna Miguel tukuy angelinkunawan tantalla chay manllayba machakuywan makanakurkansapa. Chay manllayba machakuykish supayninkunawan tantalla Tata Diospa angelinkunawan makanakurkansapa. ⁸Chashna makana-kushpankuna chay machakuya tukuy supayninkunawan mana atiparkansapa-chu angelkunata kallpachiyyta. Angelkunaka supaykunata makashpa sielumanta karkurkansapa amana chaypi yaykunankunapa. ⁹Chay kamachikuk angel Miguelka chay machakuytaka tukuy supayninkunatapish kallpachishpa sielumanta allpaman wishchukumurkansapa. Chay machakuya kay allpa kallarinanmantapacha tukuy runakunata llullachishpa kawsan ama Tata Diosta kreyinankunapa. Chay machakuypa shutinka *Satanasmi.

¹⁰Chaymanta sielipi aypa runakunata uyarirkani sinchita rimaptinkuna:

“Diyapi tutapi Satanus wawkinchi-kunata Tata Diospi chatakurkan-sapa.

Kunanka Tata Dioska chay kreyikuk-masinchikunata perdonashkasapa amana paykunata chatakunankunana.

Tata Dios sukaman tukuy laya atipak kashpa kunan sielumanta chay chatakukta wishchukumushka.

Tata Diosninchika ñami tukuy runakunatana allita kamachink-sapa.

Chaymanta salvakuk wambran *Jesukristuta willarkan tukuy layapi kamachikunanza.

- ¹¹ Jesukristu oveja wawanshina
wañushpa yawarninta ichashkan-rayku
Tata Dios payta kreyik runakunata
perdonansapa.
Chayrayku chay chatakuk Satanasta
manana kasunsapanachu.
Chaymanta Jesukristuta kreyik
runakuna mana Satanasta
manchashpankuna nima kasush-
pankuna rimansapa Jesus
salvakuk kananta.
Chashna rimashpankuna mana nima
wañuya mancharkansapachu.
- ¹² Chayrayku kankuna, sielipi
kawsakkuna, sukaman kushikuy-chi.
Kankuna, allpapi kochapi kawsak
runakunata,
sukaman llakichiykichi.
Chay supaykunapa kamachikuk-ninka allpaman ñami urayash-kana.
Payka yachan utkana Tata Dios
kastigananta.
Chayrayku sukaman piñakushpa
padesichishuykankichi.”
- ¹³ Chayta uyarishkayniwasha
kawarkani chay manllayba machakuya
allpaman wishchumudu kashpa chay
wawayadu warmita sukaman
padesichtiptin. ¹⁴ Chashna padesichtiptin
Tata Diroska chay warmitaka ishkay
atun wamanpa rikrankunata kurkan.
Chay rikrankunawan pawashpa chay
manllayba machakuymanta kishpishpa
chunlla pampaman nitikurkan. Chay
chunlla pampapi Tata Dios chay
warmipa kawsananta allicharkan chaypi
kimsa wata sokta killata karachinanpa.
- ¹⁵ Chayta kawashpa chay machakuya
shiminmanta aypa yakuta wishchurkan
chay manllayba kallpak yakuwan chay
warmita urayachinanpa. ¹⁶ Chashna
chay machakuy shiminmanta manllayba

kallpak yakuta wishchuptin allpa chay
warmita yanapashpa yakuta shakarkan.
¹⁷ Chaypina chay manllayba
machakuya chay warmita mana
nimanachiya atipashpa sukaman
rabyarkan. Rirkana chay warmipa
mirakninkunawan makanakuk. Chay
mirakninkunaka Tata Diospa kamachi-
kunkunata Jesukristupa yachachiku-
nanta allita kasushpa kawsansapa.
¹⁸ Chaypina chay machakuy rabyashpa
chay manllayba kocha mañanpi
shayarirkan.

Juan ishkay manchana laya
animalkunatashina kawarkan.

13 ¹ Chaymanta ñuka Juan muskuy-ninipishina kawarkani suk
manchana laya animaltashina chay
manllayba kochamanta llukshiptin.
Chay animalka kanchis umayuk chunka
wakrayuk karkan. Chunkantin wakran-
kuna koronayuk karkansapa. Chay
kanchis umankunapi Tata Diosta
rabyachinanpa killkadu shutinkuna
tiyarkan. ² Chay kawashkayni manchana
laya animalka yana pumashina karkan.
Chakinkuna ishnachi chakinshina
rikurirkan. Shimin pumapa shiminshina
rikurirkan. Chaypina chay manllayba
machakuya chay manchana laya
animalta sukaman yanaparkan sinchi
kamachikuk kananpa.

³ Chay kanchis umayuk animalpa su
umanpi wañunanpa laya kuchudu
karkan. Wañunanpa laya kuchudu
kashpapish alliyarkan. Chayta
kawashpa tukuy runakuna sukaman
almirashpa payta kreyishpa katirkans-
apa. ⁴ Chay runakunaka chay
manllayba machakuya kuyarkansapa
chay manchana laya animalta tukuy
layapi atipachiptin. Chay manchana
laya animaltapish kuyarkansapa.
Kuyashpa rimarkansapa: “Mana ni pi

payshina tukuy layata atipanchu rurayta. Mana ni pi paytaka atipankachu makayta.”

⁵Chaymanta chay manllayba machakuya chay manchana laya animalta almitirkan Tata Diosta rabyachishpa washanchashpa rimananpa mana alli kananta. Chaymanta yanaparkan chusku chunka ishkay killata sinchita kamachikunana.

⁶Chashna almitiptin chay manchana laya animalka Tata Diosta sukaman rabyachishpa washanchashpa rimarkan mana alli kananta. Chaymanta Tata Dios kawsanana wasita sielipi kawsakkunata washanchashpa willarkansapa mana alli kanankunata.

⁷Chaymanta chay manllayba machakuya chay manchana laya animalta almitirkan Tata Diosta kreyik runakunawan makanakushpa makanankunata. Chaymanta yanaparkan tukuy ayllukunamanta tukuy atun llaktakunamanta tukuy laya rimanayuk runakunata kamachinankunata. ⁸Chashna sinchi kamachikuk kaptin tukuy allpapi mana Tata Diosta kreyik runakuna payta kuyarkansapa. Tata Dios allpata rurashkanmantapacha tukuy kreyikuk runakunapa shutinkuna chay wañuchidu ^{*Oveja Wawampa librunpi killkadu}. Chay librupi chay manchana laya animalta kuyak runakunapa shutinkuna manami killkaduchu.

⁹ Tukuy willashkaynita allita rinrillikushpa uyariyichi:

¹⁰ “Tata Diosta kreyishkaykichirayku karselman rinaykichi kaptinka kushikushpalla mana llakishpa rillaychi.

Ishkay ladu filuyuk machetiwan wañuchishunaykichi kaptinka kushikushpalla mana llakishpa almitiychi wañuchishunaykipcha.”

Chashna Tata Diospa killkadun rimaptin kankuna sukaman sufrishpaykichihi *Jesukristullata kreyishpa kawsanayki-chi tiyan.

¹¹Chaymanta ñuka Juan kawarkani chikan manchana laya animaltashina allpamanta llukshimuptin. Chay manchana laya animalpa tiyarkan ishkay wakrankuna iden ovejapa wakrankunashina. Payka manllayba machakuyschina llullakushpa rimakurkan. ¹²Chay wañunampa laya kuchudumanta alliyadu animalpa ñawpakninpí kashpa payshina sinchi kamachikuk karkan. Tukuy allpapi kawsak runakunata willarkansapa chay alliyadu animalta kuyanankunata.

¹³Chay animalka aypa almirana layakunata rurarkan runakuna kawanankunata. Sielumanta allpakaman ninatapish urmachimurkan. ¹⁴Payka chay alliyadu animalpa ñawpakninpí almirana layakunata rurashpa atiparkan tukuy allpapi kawsak runakunata llullachiyta. Chaypina runakunata willarkansapa chay ishkay filuyuk machetiwan kuchudumanta alliyadu animalpa figuranta ruranankunata chayta kuyanankunata.

¹⁵Chay figurata ruraptinkuna Tata Dios chay ishkaynin manchana laya animalta almitirkan chay figura iden kawsakshina rimakuya atipanana. Chay figura atipashpa rimakuya rimarkan tukuy payta mana kuyak runakunata wañuchichinankunata.

¹⁶Chaymanta willarkansapa tukuy runakunata *selluchanankunata sukkunata alli ladun makinkunapi sukkunata urkunkunapi. Willarkansapa tukuy kamachikuk mana kamachikuk runakuna, aypa kullkiyuk mana kullkiyuk runakuna, rantidu mana rantidu runakuna selluchadu kanankunata.

¹⁷Chay alliyadu manchana laya animalka willarkan suk runakuna sellunwan selluchadu kanankunapa, suk runakuna shutinwan selluchadu kanankunapa, suk runakuna shutinpa numerunwan selluchadu kanankunapa. Runakuna mana selluchadu kashpanku-naka mana nimata rantiyta nimata rantikuya atiparkansapachu.

¹⁸Kankuna entiendinayashpaykichi allita yuyaychi ama chay manchana laya animal llullachishunaykichipa. Chay animalpa numerunka runakunapa numerunmi. Chay numerunka sokta pachak sokta chunka sotkami.

Juan uyarirkan Tata Diosta kreyik runakunata suk mushuk kantuta kantaptinkuna.

14 ¹Chaymanta ñuka Juan muskuy-ninipishina chay *Oveja Wawanta chay Sion urkupi shayariduta kawarkani. Paywan tantallata suk pachak chusku chunka chusku waranka runakunata kawarkani. Paykunapa urkunkunapi chay Oveja Wawanpa shutin Tatarpa shutin killkadu karkansapa.

²Chaypina uyarirkani sielumanta suk ruyduta yaku urmanashina sinchi troynoshina soynaptin. Chay ruydu aypa *arpakunata takaptinkuna soynak-tashina uyarirkani.

³Chaypina Tata Diospa atun tiyarinanza ñawpakninpi, chay chusku animalkunapa ñawpakninpi, chay ishkay chunka chusku *ansianukunapa ñawpakninpi chay aypa runakunaka suk mushuk kantuta kantarkansapa.

*Jesukristu tukuy allpapi kawsak runakunamanta akllashpa chay pachak chusku chunka chusku waranka runakunata uchankunamanta salvarkansapa. Chayrayku paykunalla atiparkansapa chay mushuk kantuta yachakuyta

kantanankunapa. ⁴Chay Tata Diosta kreyik runakunaka mana warmikunawan uchallikushpachu kawsarkansapa. Chay Oveja Wawanta maytapish riptyn katirkansapa. Chayrayku payka tukuy allpapi kawsak runakunamanta paykunata uchankunamanta salvarkansapa payllata Tata Diosllata sirvishpa kawsanankunapa. ⁵Chashna Tata Diosllata sirvishpa kawsashpan-kuna mana yachansapachu llullakuyta. Mana ni pi Tata Diospi paykunata atipanchu chataysapata.

Juan kimsa avisakuk angelkunata kawarkan.

⁶Chaymanta ñuka Juan kawarkani suk *angelta sielipi pawaykaptin. Payka Tata Diospa mana tukuyniyuk alli rimananta yachachikurkan. Tukuy allpapi kawsak runakunata, tukuy llaktakunapi kawsak runakunata, tukuy kastakunata, tukuy laya rimanayuk runakunata yachachirkansapa. ⁷Chay angelka sinchita rimarkan: “Ñami oraka chayamushkana Tata Dios tukuy runakunata willanankunapa pimi allita rurashka pimi mana allita rurashka nishpa. Chayrayku Tata Diosta manchashpa alabaychi. Tata Dioska tukuy sieluta allpata manllayba kochata tukuy yaku llukshimunankunata rurarkan. Chayrayku payllata kushchishpa kuyaychi.”

⁸Chashna chay angel rimashkanwasha ishkaynин angel shamushpa rimarkan: “Chay manllayba Babilonia llaktaka ñami kullushkana. Ñami kullushkana. Chay llaktapi kawsak runakunaka tukuy allpapi kawsak runakunata sukaman yachachirkansapa uchallikushpa kawsanankunapa.”

^{9,10}Chay ishkaynин angel rimashkanwasha kimsaynин angel shamushpa sinchita rimarkan: “Tata Dioska sukaman

piñakushpa chay manchana laya animalta kuyak runakunata chay figuranta kuyak runakunata kastigankasapa. Tukuy urkunpi makinpi manchana laya animalpa *sellunta chaskik runakunata-pish kastigankasapa. Chayta kawashpa Oveja Wawan tukuy angelinkunawan rimankasapa alli kananta Tata Dios kastigashkankunata. Paykunapa ñawpak-ninkunapi chay runakuna asufríwan rawraykak ninapi sufrinkasapa.

¹¹Chashna Tata Dios kastigaptinkuna chay manchana laya animalta kuyak runakuna, figuranta kuyak runakuna, sellunta chaskik runakuna mana tukuyini-yukta sufrinkasapa. Mana samashpa diyapi tutapi chay asufríwan rawraykak ninapa kusninwan sufrinkasapa.”

¹²Kankuna chay kimsa angelkunapa rimananta kasushpa animukuychi. Tata Diospa wambrankuna kashpaykichi paypa kamachikunankunata allita kasushpa kawsaychi. Sufrishpaykichiipish Jesukristullata allita kasushpa kawsaychi.

¹³Chaymanta ñuka Juan uyarirkani sielumanta willamuaptin: “Kay alli rimanata killkay. Kunanmantapacha Jesukristuwan tantalla kawsak runakuna wañushpankuna sukaman kushikunkasapa.”

Chashna willamuaptin Tata Diospa Espiritun willawarkan: “Ariya. Chay runakuna Jesukristuta sirviyakashpan-kuna wañushpa trabajunkunamanta samankasapa.”

**Juan kawarkan Tata Dios tukuy
mana alli rurak runakunata
kastiganankunata.**

¹⁴Chaymanta ñuka Juan suk yurak puyuta kawarkani. Chay puyu sawanpi iden suk tiyaridu runata kawarkani. Paypa umanpi kurimanta ruradu korona tiyarkan. Makinpi suk atun wiksu pallakunapa macheti tiyarkan.

¹⁵Chaypina Tata Diospa manllayba wasinmanta suk angel llukshimurkan. Payka sinchita rimashpa chay puyu sawanpi tiyaridu runata willarkan: “Allpapi murukuna ñami pukuduna pallanaykipa. Chayrayku rillay chay pallakunapa wiksu machetikiwan pallakuk.”

¹⁶Chashna chay angel willaptinna chay puyu sawanpi tiyaridu runaka kay allpaman shamurkan wiksu machetin-wan murukunata tipishpa pallakuk.

¹⁷Chay runa pallashkanwasha sielupi *Tata Diospa wasinmanta suk angel llukshimurkan. Chay angelpish pallaku-napa suk wiksu alli filuyuk machetita aparkan.

¹⁸Chaymanta *altarmanta chikan angel llukshimurkan. Payka chay altarpí ninata kamachik angel karkan. Payka chay wiksu pallakunapa alli filuyuk machetita apak angelta sinchita willarkan: “Chay wiksu machetikiwan allpapi uva chakrakunamanta tukuy uvakunata pallay. Tukuy chay uvakunaka ñami pukuduna.”

¹⁹Chashna willaptinna chay angelka allpaman shamushpa wiksu pallakunapa machetinwan uva chakrakunapi uvakunata pallarkan. Tukuy chay uvakunata churarkan suk atun aspidu uchkupi chaypi kapinankunapa. Tukuy chaykuna entiendo-chiwanchisapa Tata Dios tukuy mana alli rurak runakunata sukaman sinchita kastiganankunata. ²⁰Chay uchkuka chay llakta washapi karkan. Chaypina chay uvakunata kapiptinkuna yawarshina ichakumurkan. Chay yawar ichakushpa kimsa pachak kilometruta kaballukunapa kunkan sikikaman chayarkan.

**Juan kawarkan sielupi Tata Diospa
wasinmanta kanchis kastigakuk
angelkuna llukshimuptinkuna.**

15 ¹Chaymanta ñuka Juan muskuy-ninipishina sielupi sukaman manchakuna almirana layata

kawarkani. Kanchis *angelkuna llukshimurkansapa tukuy mana alli rurak runakunata sukaman kastiganan-kunapa. Chashna kastigaptinkunara Tata Dios manana rabyankanachu.

²Chaypina suk manllayba llipyak vidroshina kochata kawarkani. Rawray-kak ninawanshina chakrudu rikurirkana. Chay llipyak kocha mañanpi aypa runakuna Tata Dios kushkankuna *arpakunawan shayaridu karkansapa. Paykunaka chay kuchudumanta alliyadu manchana laya animalta mana kuyarkansapachu. Nima chaypa ruradu figuranta kuyarkansapachu. Nima chay animalpa shutinpa numerunwan *selluchadchu karkansapa.

³Chay runakunaka Tata Diosta sirvik Moisespa kantunta chay *Oveja Wawanta kuyashpa kashna kantarkan-sapa:

“A, Tata Dios, tukuy rurashkaykika sukaman almirana layami. Kanka tukuy layata atipanki rurayta. Sukaman allita rurashpa mana llullakushpa kanlla tukuy llakta-kunapi kawsak runakunata kamachinkisapa.”

⁴ Kanllami sukaman allima kanki. Chayrayku tukuy runakuna kanllata manchashunayki tiyan. Tukuy runakuna kanllata alabashu-nayki tiyan. Tukuy llaktakunapi kawsak runakuna kawankasapa alli rurak kanaykita. Chayrayku kanman rinkasapa kuyashunankunapa.”

⁵Chaymanta kawarkani sielupi *Tata Diospa wasin ukupi paywan tinkunkuna kuartu kicharinakuptin. ⁶Chay kuartumanta chay kanchis kastigakuk angelkunaka llukshimurkansapa. Paykunapa llachapankuna sukaman

yurak llipyak likidu karkansapa. Kaskunkunapi kurimanta ruradu chumbinkuna tiyarkan.

⁷Chaypina Tata Diospa ñawpkninpi chay chusku animalkunamanta sukka chay kanchis angelkunata sukta sukta kurimanta ruradu kopakunata kurkansapa. Chay kopankunamanta talliptinkuna mana tukuyniukta Tata Dios mana alli rurak runakunata sinchita kastigankasapa.

⁸Chaypina tukuy laya atipak Tata Diosmanta suk kusni shamurkan tukuy wasinta untachik. Chashna Tata Diospa wasin kusniwan untaptin chay kanchis angelkuna kastigakuya tukuchananankunamanana ni pi atiparkanchu yaykuya.

**Juan kawarkan chay kanchis
kastigakuk angelkunata
kopankunata talliptinkuna.**

16 ¹Tukuy chayta kawashkayniwasha ñuka Juan muskuyninipishina suk *angelta uyarirkani. Payka *Tata Diospa wasinmanta llukshishpa chay kanchis kastigakuk angelkunata willarkansapa: “Rillaychi chay kanchis kopaykichita allpapi tallik Tata Dios mana alli rurak runakunata sukaman sinchita kastiganankunapa.”

²Chashna willaptinkuna chay kallarik-nin angelka rirkana allpapi chay kopanmanta Tata Diospa kastigunta tallik. Chaypina chay kuchudumanta alliyadu animalpa figuranta kuyak runakuna, paypa *sellunwan selluchadu runakuna mana allianayak sinchi nanak kiriwan unkurkansapa.

³Chaypina chay ishkaynin angelka manllayba kochapi kopanmanta Tata Diospa kastigunta tallirkana. Chayta talliptinna chay manllayba kochaka iden wañuchidu runapa yawarninshina tukurkan. Chashna yawar tukuptin tukuy chay yakupi kawsak animalkuna wañurkansapa.

⁴Chaypina chay kimsaynin angelka tukuy yakukunapi tukuy yaku pachyamunankunapi kopanmanta Tata Diospa kastigunta tallirkan. Chashna talliptinna tukuy chay yakukuna yawarshina tukurkan.

⁵Chay washa uyarirkani yakukunata kamachik angel Tata Diosta willaptin:

“A, Tata Dios, kanlla alli rurak kanki.

Mana tukuyniyukta kawsak kanki. Kunankaman kawsaykanki.

Yakukunata yawartashina rurashpayki allita rurashkanki.

⁶ Mana alli rurak runakuna kanpa wambraykikunata rimanaykita yachachikukkunata yawar-ninkunata ichachishpa wañuchirkansapa.

Chayrayku kunanka chay wañuchi-kuk runakunata yawarta upyachishkankisapa.

Chashna kastigashpayki allita rurashkanki.”

⁷ Chashna chay yakukunata kamachik angel Tata Diosta willaptin uyarirkani chay atun *altarmanta rimakuptin:

“Ariya kanmi, Tata Dios, sukaman tukuy laya atipak kanki.

Chashna chay mana alli rurak runakunata kastigashpayki allita rurashkanki.”

⁸ Chaymanta chay chuskuynin angelka inti sawanpi kopanmanta Tata Diospa kastigunta tallirkan. Chaypina intika sukaman nanashpa chay runakunata sukaman sinchita rupachirkansapa.

⁹ Chashna sukaman rupachidu kashpan-kunapish chay runakunaka mana Tata Diosta kasunayarkansapachu. Mana nima uchankunamanta wanarkansapachu Tata Diosta alabanankunapa. Tata Dios paykunata kastigashkankunaryku sukaman washanchashpa rimarkansapa mana alli rurak kananta.

¹⁰ Chaypina chay pichkaynin angelka chay manchana laya animalpa kamachikunamtiyarinanpi kopanmanta Tata Diospa kastigunta tallirkan. Chay tiyarinanpi kopanmanta talliptin tukuy chay manchana laya animalta kasuk runakunapa llaktankuna tuta likidu tukurkan. Chaypina chay runakuna sukaman manchakuywan nanayta mallirkansapa. Nanaywan kallunkunata mukurkansapa. ¹¹ Chay nanayta mallishpankunapish uchankunamanta mana wanayarkansapachu. Paykunaka chay nanaywan chay mana alliyayanayk kiriwan sufrishpankunapish sielupi kawsak Tata Diosta sukaman washanchashpa rimarkansapa mana alli rurak kananta.

¹² Chaymanta chay soktaynin angelka chay atun Eufrates yakupi kopanmanta Tata Diospa kastigunta tallirkan. Chaypina chay manllayba yakuka chakirkanki aypa kamachikuk runakuna soldadunkunawan inti llukshimunan partimanta shamenakunapa.

¹³ Chaypina ñuka Juan kawarkani kimsa millanapa laya sapushina rikurik supaykunata. Suk supayka chay manllayba machakuypa shiminmanta llukshimurkan. Ishkaynin supayka chay manchana laya animalpa shiminmanta llukshimurkan. Kimsaynin supayka chay mana alli yachachikuk ishkaynin manchana laya animalpa shiminmanta llukshimurkan. ¹⁴ Chay kimsa supaykunata aypa almirana *milagrunkunata rurarkansapa. Chayta rurashpankunka rirkansapa tukuy allpapi kamachikukkunata aypa runakunawan tantanachik tukuy laya atipak Tata Dioswan makanakunankunapa.

¹⁵ Chaypina uyarirkani *Jesukristu rimaptin: “Mash uyariwaychi. Mana ni pi yuyashkan ora suwa runashina ñukaka shamusha. Shamuptini kankuna allita kasuwashpa kawsashpaykichi sukaman

kushikunkichi. Mana prontanakudu shuyawashpaykichika ñuka shamuptini iden llatanllashina pinkakunaykichi tiyan.”

¹⁶Chaymanta kawarkani suk pampapi chay kimsa supaykuna tukuy allpapi kamachikukkunata aypa runakunawan tantanachiptinkuna. Chay pampapa shutin *hebreo rimanapi Armajedon.

¹⁷Chaypina chay kanchisnin angelka kopanmanta Tata Diospa kastigunta wayrapi tallirkan. Chashna wayrapi talliptin uyarirkani Tata Dios sielipi wasinmanta kamachikunan tiyarinan-manta sinchita rimakuptin: “Kaywan tukuchashkani mana alli rurak runakunata kastigayta.”

¹⁸Chashna Tata Dios rimaptinna sukaman llipayarkan troynarkan. Chaypina allpa sukaman kuyurkan. Kay allpapi runakuna kawsashkankunamantapacha mana chay layata allpa kuyurkanchu.

¹⁹Chashna allpa sukaman sinchita kuyuptin chay manllayba llakta kimsa partipi llikikurkan. Chaypina allpapi llaktakunapi wasikuna urmarkansapa. Tata Dioska chay Babiloniapi kawsak runakunapa mana alli rurashkankunata mana kunkarkanchu. Chayrayku sukaman piñakushpa sukaman sinchita kastigarkansapa.

²⁰Chashna allpa kuyuptin tukuy ishlakuna tukuy urukunka sumishpa chinkarkansapa. ²¹Chaypina sielumanta runakunapa sawanpi manllayba granisukuna urmamurkan. Chay granisukunaka chusku chunka kiluta llasharkansapa. Chashna Tata Dios sukaman kastigash-kankunaryku chay runakuna payta sukaman washanchashpa willarkansapa mana alli rurak kananta.

Juan suk waynandera likidu warmita kawarkan.

17 ¹Chaymanta chay kanchis kopankunata tallik *angelkunamanta suk shamurkan ñuka Juanta

willawak: “Mash shamuy. Ñuka kawachishkayki Tata Dios aypa yakukanapi tiyariyu waynandera warmita kastigaptin. ²Chay warmika tukuy allpapi kamachikuk runakunata yachachirkansapa Tata Diosta washanchashpa ruradu dioskunata kuyanankunapa. Chay runakuna chay ruradu dioskunata kuyashpankuna chay waynandera warmiwanshina uchallikuykansapa. Chashna paywan uchallikushpa machadu runakunashina kawsansapa.”

³Chashna chay angel willawaptin Tata Diospa Espiritun muskuininipishina suk almirana layata kawachiwarkan. Chay angelka suk chunlla partiman pushawaptin chay warmita kawarkani manchana laya puka animal montaduta. Chay puka animalka kanchis umayuk chunka wakrayuk karkan. Paypa tukuy kuerpunpi Tata Diosta chiknishpa washanchak killkadu shutikuna tiyarkan.

⁴Chay warmipa llachapan pukawan sani karkan. Chaymanta kuriwan, allima llipayk rumiwan, yurak *perlaswan sumachidu karkan. Makinpi kurimanta ruradu atun kopa tiyarkan. Chay kopaka millanapa layakunawan untachidu karkan. Chay millanapa layakuna yuyachiwanchi chay warmi sukaman uchallikushpa aypa runakunata yachachinanta ruradu dioskunata kuyanankunapa.

⁵Chaymanta urkunpi suk mana entiendinapa laya shutin killkadu karkan. Chay killkaduka rimarkan: “Ñuka kani tukuy laya atipak Babilonia. Tukuy waynanderakunapa mamankuna kani. Tukuy allpapi ruradu dioskunata kuyak runakunapa mamankuna kani.”

⁶Chay warmika *Jesukristuta kreyik runakunata paypa rimananta parlachi-kukkunata sukaman chiknishpa

wañuchirkansapa. Chaypina entiendir-kani paykunapa yawarninkunata ichashpa sukaman kushikunanta. Chashna yawarninkunata kushikushpa ichashpa machadushina kawsan. Tukuy chayta kawashpayni sukaman mancha-kurkani.

⁷Chaypina chay chunlla partiman pushawak angelka willawarkan: “⁸imaraykutí sukaman manchakunki? Kunanka yachachishkayki pimi chay warmika nishpa. Chaymanta yachachiyki imami chay warmita pushak kanchis umayuk chunka wakrayuk manchana laya animalka nishpa. ⁹Chay manchana laya kawashkayki animalka ñawpa kawsak karkan. Kunanka manana allpapinachu kawsan. Chaymanta manarapish Tata Dios allita kulluchiption supaykuna churadu manllayba uchcumanta llukshimunka. Chashna llukshimuptin tukuy mana Tata Diosta kreyinayak runakuna payta kuyankasapa. Chay manchana laya animal mana allpapi kawsananmanta kashkan kawsamuptin aypa runakuna sukaman almirashpa kuyankasapa. Allpata rurashkanmantapacha Tata Diospa librunpi chay animalta kuyak runakunapa shutinkuna mana killkadchu.”

⁹Chaymanta chay angelka yachachi-wayllapi katirkan: “Tata Dios runaku-nata yachachiptinkunara atipansapa kay yachachiykanaynita entiendiyta. Chay manchana laya animalpa kanchis umankunaka kanchis urkukunashinami. Chay warmika chay kanchis urkukuna sawanpi kawsan. Chaymanta chay kanchis urkukunaka Tata Diosta chiknik kanchis kamachikukkunashinami.

¹⁰Chay kanchis sinchi kamachikukku-namanta pichka manana kamachikunsa-panachu. Kunanka soktayninmi kamachikuykan. Kanchisnin manara

kamachikuykanrachu. Chay kanchisnin kamachikukka shamushpa mana unaytachu kamachikunka. ¹¹Chaymanta chay mana kawsanamanta kashkan kawsamuk manchana laya animalka pusaknin kamachikukmi. Payka chay kanchis kamachikukkunashina Tata Diosta sukaman chiknin. Chashna kashkan kawsamushpa kamachikuptin-pish Tata Dioska allita kulluchinka.

¹²Chay kawashkayki manchana laya animalpa chunka wakrankunaka chunka sinchi kamachikukkunami. Paykunaka manara kamachikunsaparachu. Chay manchana laya animalwan tantalla suk tiempullata kamachikunkasapa. ¹³Chay chunka kamachikukkunaka idenllata yuyaykushpankuna chay manchana laya animalta willarkansapa paykunapa kamachikukninkuna kananpa.

¹⁴Tukuy chay kamachikukkuna *Oveja Wawanwan makanakunkasapa. Chaypina Oveja Wawanka tukuy payta allita kreyikkunawan Tata Diospa akllashkankunawan tantalla chay chunka kamachikukkunata makanka-sapa. Chay Oveja Wawanka tukuy sinchi kamachikukkunamanta ashwan sinchi kamachikukmi. Payka tukuy awtoridar-kunamanta ashwan sinchi awtoridarmi. Chayrayku tukuy kamachikukkunata makankasapa.”

¹⁵Chaymanta chay angel yachachi-wayllapi katirkan: “Chay waynandera warmita yaku sawanpi tiyariduta kawashkanki. Chay tiyarinan yakuka rikchak laya rimanayuk aypa llaktaku-napi kawsak runakunami.

¹⁶Chaymanta chay kawashkayki manchana laya animalpa chunka wakrankunaka Tata Diosta chiknik kamachikukkunami. Paykunaka chay waynandera warmita chikninkasapa tukuy layayuk kaptin. Payta chiknispah tukuy llachapanta tukuy imankunata

kichushpa llatanllata sakishpa aychanta mikunkasapa. Puchushkunkunata rupachinkasapa.

¹⁷Tata Dios chay chunka kamachikukunapa shunkunkunapi yuyachiptinkuna chay waynandera warmita kulluchinkasapa. Tata Dios yuyachiptinkuna chay chunka kamachikukkuna idenllata yuyaykushpa chay manchana laya animalta willankasapa kamachikunkinkuna kananpa. Tata Dios rimashkanta ruranankaman chay animalka kamachikunka. ¹⁸Chay kawashkayki waynandera warmika chay manllayba kamachikuk llaktami. Tukuy allpapi kamachikuk runakunata kamachinkasapa ama Tata Diosta kuyanankunapa.”

Juan kawarkan Tata Dios chay Babilonia llaktata kulluchiptin.

18 ¹Tukuy chaykunata kawashkayniwasha ñuka Juan suk *angelta kawarkani sielumanta urayamuptin. Chay angelka sukaman sinchi kamachikuk karkan. Sielumanta urayamushpa tukuy allpata lusichirkan. ²Payka sukaman sinchita rimarkan:

“Tata Dios kastigaptin chay manllayba llakta Babiloniaka kullushkana.

¡Ñami kullushkana!
Chay llaktapi supaykuna yaykushkasa kawsak.

Rikchak laya mana alli rurak supaykuna chaypi kawsansapa.

Aypa chikninapa millanapa laya pawak animalkuna chaypi kawsansapa.

³ Chay Babilonia llaktapi kawsak runakuna tukuy laya munanankunallata rurashpa kawsarkansapa.
Chayrayku kullushkasapa.
Paykunaka tukuy llaktakunapi kawsak runakunata yachachir-

kansapa sukaman uchallikunan-kunapa.

Tukuy llaktakunapa kamachikukninkunata yachachirkansapa ruradu dioskunata kuyanankunapa.

Tukuy llaktakunapi rantikuk runakuna

Babiloniapi mana valek tiyapunan-kunata rantikushpa sukaman kullkiyarkansapa.”

⁴Chaymanta uyarirkani Tata Dios sielumanta rimartin:

“Kankuna wambraynikuna, chay llaktamanta llukshiyichi ama chaypi kawsak runakunashina uchallikunaykichipa.

Mana munanichu paykunatashina kankunata kastigaynikichita.

⁵ Chay llaktapi kawsak runakuna sukaman uchallikuptinkuna ñuka Tata Dios rabyakuni.”

⁶Chashna Tata Dios rimashpa chay kastigakuk angelkunata willarkansapa:

“Chay llaktapi kawsak runakuna wambraynikunata sukaman sufrichirkansapa.

Chayrayku paykunatapish ashwan sinchita kastigashpa sukaman sufrichiychi.

Chay runakuna wambraynikunata sukaman sufrichishkankunaryaku ashwan sinchita sukaman kastigaychi.

⁷ Chay mana alli rurak runakuna sukaman kreyinakushkasapa.

Munanankunallata rurashpa kawsashkasapa.

Chayrayku sinchita kastigashpa sufrichiychi.

Chay runakuna alabanakushpa shunkunkunapi yuyanakurkansasa sukaman kullki likidu sinchi kamachikuk kanankunata.

Yuyanakurkansasa mana viyudashina sufrinankunata.

⁸ Chashna yuyanakuptinkunapish
ñukaka raslla kastigashasapa.
Sukaman tukuy layata atipak Tata
Diosmi kani.
Chashna kastigaptinikuna sukaman
yarkankasapa llakinkasapa
wañunkasapa wasinkuna rupan-
kasapa.”

⁹ Chashna Tata Dios rimaptin chay
llakta sukaman rupashpa kusninka.
Tukuy allpapi kamachikuk runakuna
chayta kawashpa sukaman llakishpa
wakankasapa. Chay kamachikuk
runakuna munanankunallata rurashpa
chay llaktapi kawsak runakunawan
ruradu diosminkunata kuyashpa uchall-
kurkansapa. ¹⁰ Chashna chay llakta
rupaptin chay sinchi kamachikuk
runakuna kawashpa karullamanta
manchakushpankuna rimankasapa:

“¡Alaw alaw! Chay atun Babilonia
llaktapi kawsak runakuna
sukaman sufriykansapa.

Chay llaktapi kawsak runakuna
tukuy allpapi kawsak runakunata
sinchita kamachishkasapa.

Kunanka raslla Tata Dios paykunata
kastigaykansapa.”

¹¹ Chay llakta rupaptin tukuy layata
rantikuk runakunapish sukaman
llakishpa wakankasapa manana ni pi
tiyapunkunata rantik tiyaptinna.

¹² Chay rantikuk runakuna chay llaktapi
rantikurkansapa kurita, yurak
kullkimanta ruradukunata, allima
llipyak rumikunata, yurak *perlasku-
nata, allima *linumanta sedamanta
ruradu llachapakunata, puka sani
llachapakunata, mishkilla asnak
kaspikunata. Chaymanta rantikurkan-
sapa elefantepa kirunkunamanta
rikchak laya ruradukunata, sinchi
kaspikunamanta *bronsementa
fierrumanta yurak rumimanta ruraduku-
nata. ¹³ Chaymanta rantikurkansapa

kanelata, mikuna mishkichikkunata,
mishkilla wiki rupachinapa asnaku-
nata, tukuy laya allima mishkik
asnakkunata, vinuta, wirata, *triguta,
trigu machkata, aparikuk animalkunata,
ovejakunata, kaballukunata, karruku-
nata. Chaymanta runakunatapish
rantikuksapa chay rantik runakunapi
trabajanankunapa.

¹⁴ Chashna chay llakta rupaptin chay
rantikuk runakunaka rimankasapa:

“Chay llaktapika manana tiyanna-
chu chay munanankuna mishkik
wayukuna.

Tukuy chay runakunapa rikchak
laya munanankuna tukuy kullkin-
kuna ñami kullushkana.”

¹⁵ Ñawpa chay rantikuk runakuna
chay llaktapi kawsak runakunata
rantichishpankuna sukaman kullkiyar-
kansapa. Chayrayku Tata Dios
kastigashpa rupachiptin kawashpa
manchashpa karullapi kiparinkasapa.
Chayllapi sukaman llakishpa wakank-
sapa. ¹⁶ Sukaman wakashpa rimanka-
sapa:

“¡Alaw alaw! Chay atun llaktaka
ñami rupaykanna.

Ñawpa chay llakta allima
*linumanta ruradu llachapayuk
warmishina karkan.

Chay allima llachapanka puka sani
karkan.

Chaymanta kurimanta allima
llipyak rumimanta yurak perlas-
manta ruradukunawan
sumachidu karkan.

¹⁷ Chay tukuy layayuk llakta rasllana
kullushka.”

Chaypina chay llakta rupaptin chay
manllayba kochapi barkukunata
purichik runakunawan yanapkninku-
nawan tukuy barkukunapi trabajaj
runakuna karullamanta rupananta
kawankasapa. ¹⁸ Chay llakta rupashpa

kusniptin kawashpankuna sinchita rimankasapa: "Chay llakta tukuy llaktakunamanta ashwan sinchi ashwan atun karkan."

¹⁹Chashna rimashpa sukaman llakishpa umankunapi allpata churankasapa. Wakashpa sinchita rimankasapa: "¡Alaw alaw! Chay manllayba llakta rupaykan.

Ñawpa chay llaktapi barkuyuk runakuna tukuy laya allimakunata rantikushpa sukaman kullkiyarkansapa.

Kunanka chay llaktaka rasllana kullushka."

²⁰Chaypina chay sinchi kamachikuk angelika rimarkan:

"Kankuna sielipi kawsakkuna chay llakta rupashkanrayku sukaman kushikuychi.

Kankuna Tata Diospa wambrankuna, kushikuychi.

*Jesukristupa yachachikunanta yachachikkunkuna,

Tata Diospa rimananta yachachikuk runakuna, kushikuychi.

Chay llaktapi kawsakkuna kankunata sufrichishushkaykichirayku

Tata Dios ñami paykunata kastigashkasapana."

²¹Chaypina suk sinchi kamachikuk angel suk manllayba kutakuna rumita apishpa chay manllayba kochapi wishchukurkan. Chayta wishchukushpa rimarkan:

"Tata Dioska chay manllayba Babilonia llaktapi kawsak runakunata kastigankasapa.

Ñuka chay manllayba rumita wishchukukshina chashnashinalla Tata Dioska chay runakunata kastigankasapa.

Chaypina mana kutin ni pi paykunata kawankasapanachu.

²²Chay llakta chunlla kipariptin manana ni pi kallinkunapi

uyarinkasapanachu *arpakunata takaptinkuna nima flawtankunata nima trompetankunata pukuptinkuna.

Manana nima laya trabajadorkuna tiyanakanachu.

Manana ni pi uyarinkasapanachu kutakushpa soynachiptinkuna.

²³Chay llaktapi manana niman suk lampara lusichikunkanachu.

Manana nima funsia fiesta bullakunata uyarinkasapanachu. Chay llaktapi rantikuk runakuna tukuy allpapi rantikuk runakunamanta ashwan kullkiyuk karkansapa.

Chayrayku tukuy allpapi kawsak runakunata ñakachishpa llullachirkansapa.

²⁴Chay llaktapi kawsakkunaka Tata Diosta kreyik runakunata tukuy allpapi aypa runakunata wañuchirkansapa.

Tata Diospa rimananta yachachikuk runakunatapish wañuchiptinkuna yawarnin ichakurkan.

Chayrayku Tata Dioska chay llaktapi kawsak runakunata sukaman kastigashpa kulluchinkasapa."

Juan kawarkan sielipi kawsak runakunata Tata Diosta alabaptinkuna.

19 ¹Chaymanta sielipi ñuka Juan aypa runakunata uyarirkani rimakuptinkuna:

"Akuychi Tata Diosta alabaypachi. Payka uchanchikunamanta salvawashkanchisapa.

Tukuy layata atipan ruraya. Sukaman allimami.

² Payka tukuy mana alli rurak runakunata kuskanpi allita kastigan.

Chayrayku chay llaktapi kawsakku-nata allitana kastigashkasapa waynandera warmishina kaptinkuna.

Paykunaka tukuy allpapi kawsak runakunata yachachirkansapa mana allita rurashpa kawsanan-kunapa.

Tata Diosta sirvik runakunatapish wañuchirkansapa.

Kunan Tata Dioska paykunata kutipashpa sukaman kastigashka-sapa.

Chayrayku akuychi Tata Diosta alabaypachi.”

³Chashna chay sielupi kawsak runakuna rimashpa kashkan Tata Diosta alabarkansapa:

“Tata Dios chay llaktata rupachiptin mana tukuñiyukta kusninka.

Chayrayku akuychi Tata Diosta alabaypachi.”

⁴Chaypina chay ishkay chunka chusku *ansianukuna Tata Diospa ñawpaknini chay chusku animalkunawan tantalla pakchanakushpa tiyarinanpi tiyariyu Tata Diosta kuyarkansapa. Chashna kuyashpa rimarkansapa: “Ariya, ñukaykunapish rimanisapa Tata Dios alli kananta. Akuychi payllata alabaypachi.”

⁵Chaypina Tata Diospa tiyarinan ladunmanta uyarirkani rimakuptin:

“Tukuy kankuna, kamachikuk mana kamachikuk kashpaykichipish Tata Diospinchita alabaychi.

Tukuy kankuna Tata Diosta kuyashpa sirvik runakuna, payta alabaychi.”

Juan uyarirkan rimaptinkuna chay Oveja Wawanpa funsia fiestanta ruranankunata.

⁶Chaymanta ñuka Juan muskuyninipi-shina aypa runakuna rimakuktashina uyarirkani. Rimakunankuna iden yaku urmanashina iden sinchi troynakshina

soynarkan. Chay aypa runakuna rimarkansapa:

“Akuychi Tata Diospinchita alabay-pachi.

Payka tukuy layata rurayta atipashpa kallarishkana tukuy layapi kamachikuyta.

⁷ Akuychi kushikupachi.

Kushikuñinchikunawan willaypa-chi sukaman allima kananta.

Chay *Oveja Wawan funsia diya chayamushkana.

Paypa novian ñami allitana allichanuskha funsiaman rinanpa.

⁸ Chay novia allita Tata Diosta kasushpa allita rurashpa kawsaran-

kan. Chayrayku Tata Dios allima *linumanta ruradu chuya chuya llipyak llachapankunata kushka.”

⁹ Chay aypa runakuna rimashkankunawasha suk *angel ñuka Juanta willawarkan: “Tukuy willanaynita killkay: ‘Chay Oveja Wawanpa funsia fiestaman konvidadu runakuna sukaman kushikunkasapa.’” Chayta willawashpa chay angel kashkan willawarkan: “Kikin Tata Dios chay willashkaynita willashunki.”

¹⁰ Chashna chay angel willawaptin ñuka ñawpaknini kunkurirkurkani kuyanay-nipa. Chaypina payka willawarkan: “Ama kuyawaychu. Kan tukuy Tata Diosta sirvikmasikunawan allita mana shaykushpa yachachikunkichi *Jesukristu salvakuk kananta. Tukuy ñawpa Tata Diospa rimananta yachachikukunapish yachachikurkansapa Jesukristu salvakuk shamenanta. Ñukapish kankunashina Tata Diosta sirvishpa kawsani. Chayrayku ama ñukata kuyawaychu.”

Juan suk alli kamachikuk runata yurak kaballupi kawarkan.

¹¹ Chaymanta ñuka Juan muskuyninipi-shina kawarkani Tata Dios kawsanan

sielu kicharinakuptin. Chashna kicharinakuptin suk yurak kaballuta kawarkani. Chay kaballuta montak runa alli kamachikuk alli makanakuk runa karkan. Chayrayku shutin karkan Alli Rurak Kuskata Yachachikuk.

¹²Ñawinkuna nina rawraykakshina llipyarkan. Umanpi aypa koronakuna tiyarkan. Urkunpi shutinka killkadu karkan. Paylla yacharkan imatami riman chay killkadu shutinka nishpa.
¹³Llachapan yawarwan chapudu karkan. Shutin karkan Tata Diospa Rimana.

¹⁴Sielipi kawsak soldadukuna yurak kaballukunata montashpa payta katirkansapa. Chay soldadukuna allima *linumanta ruradu yurak chuya chuya llachapayukkuna karkansapa.

¹⁵Chay alli kamachikukpa shimin-manta llukshirkan ishkantin ladu alli filadu macheti chaywan tukuy llaktapi kawsak runakunata kuchunanza. Sinchi kamachikuk kashpa suk fierrumanta ruradu varawan tukuy payta chiknik runakunata kamachinkasapa. Uva wayunta chakinwan sarushpa kapikshina tukuy mana alli rurak runakunata kastigankasapa. Tukuy laya atipak Tata Dios chay chiknik runakunata piñayashpa chay kamachikuk runata willanka sukaman kastiganankunapa. ¹⁶Sawa llachapanpi susunan partipi paypa shutin killkadu karkan: “Tukuy kamachikukkunamanta ashwan sinchi kamachikuk. Tukuy awtoridarkunamanta ashwan sinchi awtoridar.”

¹⁷Chaypina ñuka Juan suk angelta inti sawanpi shayariduta kawarkani. Chay angelka tukuy pawak aycha mikuk animalkunata sinchita kayarkan: “Tata Dios aypa mana alli rurak runakunata kastigaptin wañunkasapa. Shamuychi chay wañudukunapa aychankunata mikuk. ¹⁸Shamuychi aypa runakunapa aychankunata mikuk. Kamachikuk

runakunapa soldadukuna kamachikuk-ninkunapa sinchi makanakuk runaku-napa kaballunkunapa chay kaballukuna purichik runakunapa patronkunapa rantidu runakunapa aypa kullkiyuk runakunapa mana nimayuk runakunapa aychankunata shamuychi mikuk.”

¹⁹Chaymanta kawarkani chay manchana laya animalta tukuy kay allpapi kamachikuk runakunata soldadunkunawan tantanachiptinkuna. Tantanakurkansapa chay yurak kaballu montak runawan tukuy paypa soldadunkunawan makanakunankunapa.

²⁰Chaypina chay kaballuta montak runaka chay manchana laya animalta apirkan preso kananpa. Chaymanta chay mana allita yachachikuk almirana layakunata rurak animaltapish apirkan preso kananpa. Ñawpa chay almirana layakunata rurak animalka chay manchana laya animalpa figuranta rurachirkan runakuna chayta kuyanankunapa. Rikchak laya almiranakunata rurashpa chay figurata kuyak runakunata chay manchana animalpa *sellunwan selluchadu runakunata llullachirkansapa. Chaypina chay kaballuta montak runaka chay ishkantin llullachikuk animalkunata chay asufriwan rawraykak ninapi kawsakllata wishchukurkansapa.

²¹Chaymanta chay kaballuta montak runaka shiminmanta llukshik machetin-wan tukuy chay manchana laya animalpa soldadunkunata wañuchirkan-sapa. Chaypina tukuy chay pawak aycha mikuk animalkuna paykunapa aychanta mikushpa saksarkansapa.

**Juan kawarkan waranka watata
 Jesukristu kreyik runakunawan
 tantalla kamachikuptinkuna.**

20 ¹Chaymanta ñuka Juan muskuyninipishina suk *angelta kawarkani sielumanta urayamuptin.

Paypa makinpi tiyarkan supay wichkanan manllayba uchku punkun kicharanan llavi. Chaymanta makinpi suk manllayba kadena tiyarkan. ²Chay angelka chay manllayba machakuya apirkana. Chay machakuy supay kashpa allpa kallarinanmantapacha runakunata llullachirkan. Paypa shutinka

*Satanasmi. Payka tukuy supaykunapa kamachikuknini. Chay angelka payta apishpa waranka watapa kadenawan watarkan. ³Chashna watashpa chay manllayba uchkupi wishchukurkan. Chaymanta chay uchkupa punkunta *sellucharkan waranka watata amana allpapi kawsak runakunata llullachinpanpa. Chay washan Tata Dios chay machakuya suk tiempullapa kacharichinka.

⁴Chaymanta kawarkani aypa kamachikukkunapa tiyarinankunata. Chaypi kawarkani aypa tiyaridu runakunata. Paykuna manara wañushpara Tata Diospa rimananta *Jesukristupa yachachikunanta allita yachachikurkansaspa. Chay runakunaka chay kanchis umayuk manchana laya animalta mana kuyarkansapachu. Nima ruradu figuranta kuyarkansapachu. Nima makinkunapi nima urkunkunapi chay animalpa sellunwan selluchaduchu karkansapa.

Chashna Tata Diospa rimananta allita yachachikuptinkuna chay manchana laya animalka umankunata tipichishpa wañuchichirkansaspa. Paykunata wañuchichiaptinkunapish Tata Dios kawsachimushpa willarkansasapa waranka watata Jesukristuwantantalla kamachikunankunapa. ⁵Tata Dios manara ni pita kawsachimushpara chay kamachikuk runakunata kawsachimurkansaspa. Chay waranka watakuna washan Tata Dios suk wañudukunatapish kawsachimunkansaspa.

⁶Chay kawsachimudu runakuna sukaman kushikunkasapa Tata Diospa wambrankuna kashpankuna. Paykunaka manana kashkanka wañunkasapanachu.

*Saserdote kunashina Tata Diosta Jesukristuta sirvinkasapa. Waranka watata Jesukristuwantantanlla kamachikunkasapa.

**Tata Dios supaykunapa
kamachikukninta ninaman
wishchukunka.**

⁷Chaymanta chay waranka watakuna washan chay wichkadu uchkumanta Tata Dios Satanasta kacharichinka.

⁸Chaypina Satanaska rinka tukuy allpapi kawsak runakunata llullachik. Chay Gok llaktapi Magok llaktapi kawsak runakunatapish llullachinkasapa. Chay llaktakunapa soldadunkuna playashina mana yupaypa laya tantanakunkasapa Tata Diospa wambrankunawan makanakunankunapa.

⁹Chaypina tukuy maymanta chay soldadukuna shamunkasapa Tata Diosta kasuk runakunapa llaktanta kulluchik. Tata Dios kuyanan llaktata kulluchinayaptinkuna Tata Dios sielumanta ninata urmachimushpa tukuy paykunata rupachinkasapa.

¹⁰Chaypina chay manllayba asufriwan rawraykak ninapi Tata Dioska runakunata llullachik Satanasta wishchukunka. Chayllaman chay kanchis umayuk manchana laya animaltapish chay mana alli yachachikuk animaltapish wishchukunka. Chaypi diyapi tutapi mana tukuyniyukta sufrinkasapa.

**Juan Tata Diosta kawarkan allima
yurak likidu kamachikunan
tiyarinani pi tiyariduta.**

¹¹Chaymanta ñuka Juan muskuyninipishina suk atun allima yurak likidu kamachikukpa tiyarinanta kawarkani.

Chaypi Tata Diosta tiyariduta kawarkani. Chaypina Tata Diospa ñawpakninmanta tukuy allpa tukuy sielu chinkarkan. Chashna chinkashpa manana ni maypi rikurirkannachu.

¹²Chaypina ñuka Juan kamachikuk mana kamachikuk wañudukunata Tata Diospa tiyarinan ñawpakninpi shayaridukunata kawarkani.

Chaymanta aypa librukunata kicharidukunata kawarkani. Chaymanta chikan libruta kawarkani maypicha mana tukuyiyukta kawsak runakunapa shutinkuna killkadu karkan. Chaypina Tata Dios chay librukunapi tukuy runakunapa alli mana alli rurashkankunata kawarkan. Chay librukunapi killkadu rimananshina chay runakunata kastigarkansapa. ¹³Chaypina manllayba yakunkunamanta, wañudukuna churanankunamanta tukuy wañudukuna shamurkansapa Tata Diospa ñawpakninpi shayarik. Tata Dioska paykunata willarkansapa mana alli rurashkankunaryku kastiganankunata.

¹⁴Chaypina chay wañudukuna churanankunata Tata Dios rawraykak ninaman wishchukurkan. Chashna wishchukushkanwasha manana ni pi wañunkasapanachu. Chay rawraykak ninapi chay mana alli rurak runakuna mana tukuyiyukta sufrishpankuna ishkayniñ kuti wañukshina kankasapa.

¹⁵Tata Diospa librungi mana tukuyiyukta kawsak runakunapa shutinkuna killkadu. Tata Dios chay librungi shutinkuna mana killkadu runakunata chay rawraykak ninaman wishchukurkansapa.

Juan mushuk sieluta mushuk allpata kawarkan.

21 ¹Chaymanta ñuka Juan muskuynipishina mushuk sieluta mushuk allpata kawarkani. Kay

riksinanchi sieluka kay riksinanchi allpaka kay riksinanchi manllayba kochapish chinkarkansapa. ²Chaymanta kawarkani Tata Dios akllashkan mushuk Jerusalen llaktata paypa ñawpakninmanta urayamuykaptin. Chay mushuk llaktaka rikchak layawan allima sumachidu karkan iden suk allichanakudu kasaranayak shipashshina novionta shuyanarpa.

³Chaypina uyarirkani Tata Diospa tiyarinanmanta suk sinchi rimakukta rimakuptin: "Kunanka Tata Dios runakunawan kawsaykan. Paykunawan kawsanka. Paykunaka Tata Diospa wambrankunami. Kikin Tata Dioska paykunawan tantalla kawsashpa paykunapa Diosninkuna kanka.

⁴Paykuna wakakuptinkuna Tata Dios ñawinkunata pichapunkasapa. Chay mushuk llaktapi kawsak runakunaka manana wañunkasapanachu. Manana nima llakishpa wakankasapanachu. Paykunapa manana nima nanay tiyankanachu. Tukuy chay ñawpa allpa chinkashkanrayku chay runakunaka mushuk layatana kawsankasapa."

⁵Chaypina Tata Dios chay alli tiyarinanpi kashpa rimarkan: "Ñukaka tukuy layata mushukyachini."

Chaymanta ñuka Juanta willawarkan: "Tukuy rimashkaynika sukaman allimami. Tukuy runakuna yachankasapa mana llullakushpa rimashkaynita. Chayrayku tukuya killkay."

⁶Chaymanta Tata Dioska kashkan willawarkan: "Tukuy rimashkaynita ñami rurashkanina. Ñukami A letrashina kashpayni tukuy layata kallarini. Chaymanta Z letrashina kashpayni tukuy layata tukuchani. Ñuka suk allima kawsachikuk yakuta tukuy yakunayak runakunata mana chaninpacchu yakuchishasapa. Tukuy ñukawan kawsayta munak runakunata mana

chaninpachu yanapashasapa ñukawan mana tukuuniyukta kawsanankunapa. ⁷Tukuy runakuna wañunankunakaman ñukata allita kasuwashpa kawsashpa willashkaynishina chay mushuk llaktaynapi kushikushpa kawsankasapa. Ñukaka paykunapa Tata Diosninkunami kani. Paykunaka wambraynikunami kankasapa.

⁸Chaymanta tukuy sufriyta manchak runakuna, mana ñukata kreyiwakkuna, chiknikukkuna, runamasinkunata wañuchik runakuna, chikan warmiwan uchallikushpa kawsak runakuna, chikan ullkuwan uchallikushpa kawsak warmikuna, tukuy brujukuna, tukuy ruradu dioskunata kuyak runakuna, llulla likidu runakuna chay asufriwan rawraykak ninaman rinkasapa. Chay rawraykak ninapi sufrishpankuna ishkaynin kuti wafunkasapa.”

**Juan kawarkan mushuk
Jerusalen llaktata.**

⁹Chaymanta chay kanchis kopankunata tallishpa kastigakuk *angelkunamanta sukka ñuka Juanman shamushpa willawarkan: “Mash shamuy chay *Oveja Wawanpa novianta kawachinaynipa.”

¹⁰Chashna chay angel willawaptin Tata Diospa Espiritunka muskuynipishina suk almirana layata kawachiwarkan. Chay angelka suk manllayba altu atun urku sawanman pushawashpa Tata Diospa kawsanan Jerusalen llaktata kawachiwarkan. Sielumanta Tata Diospa ñawpkninmanta chay allima llaktan urayamuykarkan. ¹¹Chay allima llakta Tata Diospa llipyayninwan sukaman allimata llipyarkan. Iden aypa kullkiwan rantidu ankash likidu llipyak rumishina llipyarkan. Allima chuya likidu vidroshina llipyarkan. ¹²Chay llakta tukuy vueltashnintin manllayba

pirkawan wichkadu karkan. Chay pirkaka chunka ishkay punkuyuk karkan. Tukuy punkunkunapi suk kuydakuk angel tiyarkan. Chay punkunkunapi *israel runakunapa chunka ishkay ayllunkunapa shutinkuna killkadu karkan. ¹³Kimsa punkukuna inti llukshimunan partipi karkan. Kimsa punkukuna inti yaykunan partipi karkan. Kimsa punkukuna yaku anaknin partipi karkan. Kimsa punkukuna yaku uraynin partipi karkan. ¹⁴Chay llaktapa pirka sikipi ishkay chunka sinchi manllayba suni rumikuna tiyarkan. Chay chunka ishkay rumikunapi chay Oveja Wawanpa chunka ishkay disipulkunapa shutinkuna killkadu karkan.

¹⁵Chay ñukawan parlak angelka makinpi apaykarkan kurimanta ruradu pintushina medidata chay llaktapa punkunkunata pirkanta medinanza.

¹⁶Chay llaktapa chuskuynin ladun chay chika anchu chay chika sunilla karkan. Chay angelka chay pintushina medidanwan chay llaktata medirkan. Allita medishpa rimarkan ishkay waranka ishkay pachak kilometru kananta. Suniyinin anchuynin altuynin chashnalla karkan. ¹⁷Chaymanta chay angelka runakuna amañashkankuna medidawan chay pirka altuyninta medirkan. Chayta mediptin sokta chunka pichka metro karkan.

¹⁸Chay llaktapa pirkanka vueltashnintin puka likidu llipyak jaspe rumikunawan ruradu karkan. Kuriwan ruradu kashpa chuya likidu vidroshina llipyarkan. ¹⁹Chay llaktapa pirka sikipi rumikuna rikchak laya allima llipyak rumikunawan sumachidu karkansapa.

Kallariknin sumachinan rumi ankash llipyak jaspe karkan. Ishkaynin chuyayadu ankash llipyak safiro karkan. Kimsaynin chikyakyadu ankash llipyak

agate karkan. Chuskuynin chikyak likidu llipyak esmeralda karkan.

²⁰Pichkaynin killuyadu puka llipyak onise karkan. Soktaynin puka likidu llipyak kornalina karkan. Kanchisnin kurishina killu llipyak krisolito karkan. Pusknin yanayadu chikyak likidu llipyak berilu karkan. Iskunnin chuyayadu killu likidu llipyak topasio karkan. Chunkaynin killu killuyadu ankash llipyak krisoprasa karkan. Chunka suknin saniyadu llipyak jasinto karkan. Chunka ishkaynin chuyayadu sani llipyak amatista karkan.

²¹Chaymanta chay llaktapa pirkanpi chunka ishkay punkunkuna chunka ishkay yurak likidu *perlaskunamanta ruradu karkansapa. Kada punku suk atun perlaswan ruradu karkan. Chaymanta kallin kuriwan ruradu kashpa chuya likidu vidroshina llipyarkan.

²²Chaymanta chay mushuk llaktapi Tata Diosta kuyana wasita mana kawarkanichu. Chay llaktapi kawsak runakuna maypipish kashpa tukuy laya atipak kamachikuk Tata Diosta chay Oveja Wawanta kuyankasapa. Chayrayku Tata Diosta kuyana wasi manami chaypika tiyankachu. ²³Chay mushuk llaktapi mana inti nima killa tiyankachu. Tata Dioska kikinpa llipyay-ninwan llipyachinka. Chay Oveja Wawanpish rawraykak lamparashina kashpa llipyanka.

²⁴Tukuy llaktakunamanta runakuna chay mushuk llakta lusnippi purinkasapa. Tukuy llaktakunapa kamachikuk-ninkuna rinkasapa tukuy tiyapunankunata chay llaktapi churak. ²⁵Chay mushuk llaktapi mana tuta tiyaptin tukuy tiemu chay punkunkuna kichari-dulla kankasapa. ²⁶Tukuy llaktakunamanta runakuna alli tiyapunankunata chay llaktaman apankasapa. ²⁷Chay

llaktapi manami niman suk millanapa laya yakyunkachu. Mana niman suk millana layata rurak runakuna, niman suk llullakuk runakuna yakyunkasapa-chu. Chay llaktapika chay Oveja Wawanpa alli librunpi shutinkuna killkadu runakunalla yakyunkasapa. Chay librunpi shutinkuna killkadu kaptin mana tukuyniyukta kawsanka-sapa.

**Juan suk chuya chuya
yakuta kawarkan.**

22 ¹Chaypina chay *angelka suk chuya likidu kawsachikuk yakuta kawachiwarkan. Chay yakuka chuya likidu kashpa vidroshina rikurikan. Tata Diospa tiyarinanmanta *Oveja Wawanpa tiyarinanmanta chay yakuka llukshimuk.

²Chay yakuka chay llaktapa chawpi kallinta kallparkan. Ishkantin mañanpi kawsachikuk kaspikuna wiñarkan. Chay llaktapi kawsak runakuna chay kaspiku-napa wayunkunata mikushpa mana tukuyniyukta kawsankasapa. Kada killa chay kaspikuna wayuchakun. Kada wata chunka ishkay kuti wayuchakun. Chay kaspikunapa pankankuna tukuy llaktakunamanta unkudu runakunata alliyachinkasapa. ³Chay mushuk llaktapi Tata Dios manana ni pita kastigankasapanachu. Chay llaktapi Tata Diospa tiyarinanka Oveja Wawanpa tiyarinanka kanka. Chaypina tukuy payta sirvinkinkuna kuyankasapa.

⁴Tata Diosta uya uya kawankasapa. Paypa shutin urkunkunapi killkadu kanka. ⁵Chay llaktapika manana tuta tiyankanachu. Chaypi kawsak runakuna mana lamparata nima intita munankasapanachu sinchi kamachikuk Tata Dios paykunapa lusninkuna kaptin. Chaymanta tukuy paykunaka mana tukuyniyukta kamachikunkasapa.

**Jesukristu Juanta willarkan
utka shamunanta.**

⁶Chaymanta chay angelka ñuka Juanta willawarkan: “Kuskata mana llullakushpa rimani. Chayrayku willaptini kasunayki tiyan. Kamachikuk Tata Dios chay ñawpa yachachikuk runakunata rimananta yachachirkan. Kikin Tata Diosllami ñukata kachamuwashka tukuy payta sirvik runakunata kawachinaynipa imakunatami utkana ruranka nishpa.”

⁷Chashna chay angel willawaptin *Jesukristu willawarkan: “Ñukaka utkana shamusha. Runakuna kay librupi killkashkaykita kasushpankuna sukaman kushikunkasapa.”

⁸Ñuka Juan kikini uyarishkaynita kawashkaynita killkashkani. Chayta uyarishkayni kawashkayniwasha chay kawachiwak angelpa ñawpakninpí kunkurirkurkani kuyanaynipa. ⁹Chaypina pay willawarkan: “Ama kuyawaychu. Ñukapish kanshinami Tata Diosta sirvik kani. Tata Diospa rimananta yachachikukmasikukunashina tukuy kay librupi killkadukunata kasukuk runakunashina ñukapish Tata Diosta sirvikmi kani. Chayrayku ama ñukata kuyawaychu. Tata Diosllata kuyay.”

¹⁰Chaymanta chay angelka willawarkan: “Tata Dios tukuy kay librupi killkashkaykita utkana ruranka. Chayrayku kay killkadu rimanata mana pakashpa allita yachachikuy. ¹¹Kay rimanata mana kasukuk runakuna mana allikunallata rurashpa kawsachunsapa. Chaymanta uchallikushpa kawsak runakuna uchallikuylapi katichunsapa. Tukuy allita rurashpa kawsak runakuna allillata rurashpa kawsachunsapa. Chaymanta Tata Diosta kasuk runakuna Tata Diosllata kasushpa kawsachunsapa.”

¹²Chashna chay angel willawaptin Jesukristu willawarkan: “Ariya. Utkana shamusha tukuy runakunata rurashkankunatashina premyunkunata kunaynipasapa. ¹³Ñukaka A letrashina kashpayni tukuy layata kallarini. Chaymanta Z letrashina kashpayni tukuy layata tukuchani. Ñukaka mana kallarina-yukmi kani. Mana tukuy niyukta kawsasha.

¹⁴Ñukata kreyiwak runakuna uchankunamanta perdonadu kashpa chuya chuya takshadu llachapayukshina kashpa sukaman kushikunkasapa. Paykunaka atipankasapa chay allima llaktapa punkunta yaykuya. Chayta yaykushpa mana tukuy niyukta kawsachikuk kaspi wayunkunata mikunkasapa.

¹⁵Chay allima llaktapika mana millanapa laya mana alli rurakkuna nima ñakakukkuna nima chikan warmiwan uchallikushpa kawsakkuna nima chikan ullkuwan uchallikushpa kawsak warmikuna nima runamasinta wañuchikkuna nima ruradu dioskunata kuyakkuna nima llullachikushpalla kawsak runakuna nima llulla likidu runakuna yaykunkasapachu.”

¹⁶Chaymanta Jesukristu willawarkan: “Ñuka Jesusmi chay angelninita kachamushkani tukuy kay rimanaynita kanta yachachishunaykipa. Kanpish tukuy kreyiwak runakunata yachachiy-sapa. Ñukaka chay ñawpa kamachikuk Davidpa ayllunmanta miraknin kashpayni tukuy runakunapa sinchi kamachikuknini kani. Ñukaka chay pakarinan llipyak luserushina kani.”

¹⁷Chaypina Tata Diospa Espiritunka chay Oveja Wawanpa novianwan payta willansapa: “¡Utkana shamuy!”

Chaymanta tukuy kay librupi killkadu uyarik runakunapish payta willaychi: “¡Shamuyna!”

Chaymanta Tata Diosta kasunayashpaykichi yakunayak runakunashina kashpaykichi shamuychi kay mana chaniyuk kawsachikuk yakuta upyak. Chashna chay yakuta upyashpaykichi mana tukuyuniyukta Tata Dioswan kawsankichi.

¹⁸Ñuka Juan tukuy kay librupi killkashkaynita uyarik runakunata sinchita willani: Ama kay killkadu librupi rimanata imatami Tata Dios ruranayanan nishpa mirachiyichichu. Mirachiptikichika Tata Dios kay librupi killkadu kastigukunawan kastigashunkichi. ¹⁹Chaymanta ama kay killkashkaynি librumanata imatami Tata Dios ruranayanan nishpa niman suk rimanata

surkuychichu. Killkashkaynita surkuptikichika Tata Dios chay yachachishkaynि mana tukuyuniyukta kawsachikuk kaspipa wayunta kichushunkichi. Nima chay yachachishkaynि allima llaktapi yaykuchishunkichichu.

²⁰Chaymanta tukuy kay librupi killkashkaynita yachachiwak Jesukristuka riman: “Ariya utkana shamuni.”

Chaymanta ñuka Juan Señor Jesusta willani: “Ariya, utkana shamuy.”

²¹Señorninchi Jesukristu tukuy kankunata allita yanapashuchunnikichi.

Tata Dios tukuy rimashkanta rurachun.

SALMOS

Salmo 1

Tata Diosta kasushpanchikuna
kushikushpa kawsanchisapa.

- ¹ Ñukanchikuna mana sakra
runakuna willawananchikunata
kasushpanchikuna
kushikushpa kawsanchisapa.
Mana uchallikuk runakunashina
kawsashpa
mana uchata rurashpa kawsashpan-
chikuna
kushikushpa kawsanchisapa.
Mana Tata Diosta asichik runakunapa
yuyanankunata rurashpanchikuna
kushikushpa kawsanchisapa.
- ² Tata Diospa rimananta kuyashpan-
chikuna tutapi diyapi chay
rimananpi yuyaykushpa
kushikushpa kawsanchisapa.
- ³ Chashna Tata Diospa rimananta
kuyashpanchikuna
yaku mañanpi tarpudu kaspishina
allimata wiñanchisapa.
Wayuchakunan tiempu aypata
wayuchakuk kaspishina kanchisapa.
Aypa allima pankayuk kaspishina
kanchisapa.
Chayrayku tukuy ima rurananchiku-
nata allita ruranchisapa.
- ⁴ Chay mana alli rurak runakuna
mana chashnachu kawsansapa.
Paykunaka wayra pushana kutadu
murupa karapanshina kunanlla
anchunsapa.

⁵ Chayrayku chay mana alli rurak
runakuna
Tata Diospa kastigunmanta mana
kishpinkasapachu.
Paykunaka Tata Diosta kasushpa
kawsak runakunawan
mana tantanakunkasapachu.

⁶ Tata Dios alli rurak runakunata
kuydansapa
alli ñanta purikshina allita rurashpa
kawsanankunapa.
Tukuy uchallikushpa kawsak
runakunata
Tata Dios sukaman kastigankasapa.

Salmo 2

Tata Dios akllashkan wambran
kamachikun.

- ¹ Sukaman yuyani: ¿Imapatí Tata
Diosta mana kasuk runakuna
turbakunsapa?
¿Imapatí mana valekkunata yuyay-
kunsapa rurayta?
- ² Tukuy allpapi sinchi kamachikuk-
kuna awtoridarkuna
Tata Diosta mana kasunayansapachu.
Chashna mana kasunayashpangkuna
Tata Dios akllashkan sinchi
kamachikukwan makanakuk
tantanakunsapa.
- ³ Tantanakushpa kaparishpa rimansapa:
“Akuychi Tata Dios akllashkan
kamachikuk runawan makana-
kuk.

Akuychi paymanta kishpichinakuk
amana kamachiwananchikuna-
pana.”

- ⁴ Chashna rimaptinkuna
sielupi kawsak Tata Dios
paykunata asichinsapa.
⁵ Chaymanta Tata Dios rabyakushpa
manchachinsapa.
Sinchita piñakushpa willansapa:
⁶ “Ñukami akllashkayni Sion urkupi
sinchi kamachikukta churashkani
tukuy layata kamachinanpa.”

- ⁷ Kunanka ñuka willaykichi Tata Dios
munananta.
Payka willawashka:
“Kanka wambraynimi kanki.
Kantami churashkayki sinchi
kamachikuk kanaykipa.
⁸ Chayrayku tukuy llaktakunata
mañaway.
Ñukami allpa kuchun mañanta
kushkayki chaypi kamachikunay-
kipa.
⁹ Sinchi kamachikuk kashpayki suk
runakuna mana kasushunayaptin-
kuna kastigankisapa.
Yerumanta ruradu varawan
metomanta ruradu ollata pakikshina
paykunata kastigankisapa.”
- ¹⁰ Chashna Tata Dios wambranta
willaptin
Kankuna sinchi kamachikukkuna,
awtoridarkuna,
willanaynita allita entiendiychi.
Yachachinaynita yachakuychi.
¹¹ Tata Diosta manchashpa sirviychi.
Kushikushpa payta kuyaychi.
¹² Tata Dios kunanllami sinchita
rabyakun.
Chayrayku chukchukushpa ñawpak-
ninpi kumurayaychi

ama Tata Dios rabyashpa mana
allita rurashkaykichirayku wañu-
chishunaykichiqa.

Tata Dios amachawananchikunata
yachashpanchikuna
kushikushpa kawsanchisapa.

Salmo 3

Tata Dioska kuyak runakunata
yanapansapa.

- ¹ A, Tata Dios,
aypa chikniwak runakunami tiyan.
² Chikniwashpa ñukawan makanaku-
nayansapa.
Chay runakuna ñukapa rimansapa:
“Tata Dios manami yanapankachu.”
³ Chashna rimaptinkunapish,
Tata Dios, kanmi arkanashina
arkawanki.
Kanmi kuyawashpa yanapawashpa
animuchiwanki.

- ⁴ Ñuka Tata Diosta sinchita roygap-
tini
payka sielupi kawsananmanta
yanapawan.
⁵ Sirishpayni kunanlla puñuni.
Puñushkaynimanta kashkan rikcha-
muni
Tata Dios yanapawaptin.
⁶ Aypa chikniwak runakuna tukuy
maypi wañuchiwanayaptinkuna-
pish
Tata Dios yanapawaptin mana
manchakunichu.

- ⁷ A, Tata Dios,
yanapawashpayki favorninipi
atarimuy.
Chikniwak runakunamanta
salaway.
Kanmi chikniwak runakunata
makashkankisapa.

Tukuy mana alli rurak runakunapa
armankunata wakllichishkanki.

⁸ Kanmi, Tata Dios, ñukaykunata
salwankisapa.

Chayrayku kanta kuyaptinikuna
yanapawaysapa.

Salmo 4

**Tata Diosta kreyiptinchikuna allita
yanapawanachisapa.**

¹ A, Tata Dios,
kanmi allita amachawanki.
Chayrayku kanta roygaptini yanapaway.
Sukaman llakiptini kanmi kushichiwanki.
Chayrayku roygaptini llakichwashpa uyariway.

² Kankuna, chikniwak runakuna,
¿aykapikamantí llullakushpa
chatawankichi?
¿Aykapikamantí mana kuskata
yuyashpa llullakuyllata munankichi?

³ Allita yachaychi
Tata Dios payllata kasushpa kawsak
runakunallata yanapananta.
Allita yuyaychi ñuka Tata Diosta
roygaptini yanapawananta.

⁴ Chayta yakashpa manchakushpa
chukchukuychi
amana ashwanta uchallikunaykichipa.
Sirishpaykichi kasillayashpa mana
alli rurashkaykichita yuyaychi.

⁵ Chayta yuyashpa
tukuy shunku Tata Diosta kuyashpa
animalkunata *altarpi wañuchiychi.
Allita yachaychi amachashunaykichita.

⁶ Aypa runakuna rimansapa:
Manami ni pi ñukanchikunata
kushichiwanayanchisapachu.

Chashna rimaptinkunapish
kan, Tata Dios, ñukaykunata
llakichiwaysapa.

⁷ Aypa mikunayuk aypa upyanayuk
runakuna sukaman kushikunsapa.
Kan, Tata Dios, paykunamanta
ashwanta kushichiwashkanki.
⁸ Kan kuydawaptiki mana mancha-
kushpa sirishpayni kunanlla
gustu puñuni.

Salmo 5

**Roygappachi Tata Dios
yanapawananchikunapa.**

¹⁻² Kamachiwak Tatayni Dios,
parlachiptini uyariway.
Llakishpa roygaptini yanapaway.
A, Tata Dios,
kantami tukuy ima yuyanaynita
parlachiyki.

³ A, Tata Dios,
unay unay parlachiptini
uyariwanki.
Pakarinanta ima munanaynita
willayki.
Chaymanta yanapawanaykipa
shuyani.

⁴ A, Tata Dios,
runakuna mana allita ruraptinkuna
sukaman piñakunki.
Chayrayku mana alli rurak
runakuna
mana ñawpaknikipi kawsankasapachu.

⁵ Kikinkunalla kreyinakuk runakuna
mana ñawpaknikipi kawsankasapachu.
Mana alli rurak runakunata
sukaman chikminkisapa.

⁶ Llullakuk runakunata kulluchinki-
sapa.
Allipi tukushpa chiknikuk runaku-
nata

- wañuchikunayak runakunata
chikninkisapa.
- ⁷ A, Tata Dios,
kuyawashpa llakichiwaptiki ñuka
atipani wasikipi yaykushpa
tukuy shunku kuyaynikita.
Akllashkayki wasikita yuyashpayni
kuyayki.
- ⁸ A, Tata Dios,
alli rurak kashpayki
yachachiway allita rurashpa kawsa-
naynipa
ama chikniwak runakuna chatawa-
nankunapa.
Yanapaway allita rurashpa
alli ñanta purikshina kawsanaynipa.
- ⁹ Chay chikniwak runakuna
tukuy tiempu llullata rimansapa.
Tukuy shunku mana allita yuyash-
palla kawsansapa.
Chashna sukanman uchasapa
kashpankuna
kicharidu asnak sepulturashinami.
- ¹⁰ A, Tata Dios,
chay runakunata kastigaysapa
tukuy mana alli yuyanankuna
nimapi tukunankunapa.
Uchasapa kashpankuna
mana kasushunayashkankunaryku
ñawpakinikimanta paykunata
karkuysapa.
- ¹¹ Ñukaykuna amachawanaykipasapa
munashpaynikuna kushikuni-
sapa.
Kushikushpa kantanisapa
kan, Tata Dios, amachawaptikisapa.
Kanta kuyashpaynikuna kushikuni-
sapa
kan yanapawaptikisapa.
- ¹² Allita rurashpa kawsaptinikuna
kan, Tata Dios, yanapawankisapa.
Yanapawashpaykisapa suk arkana-
shina amachawankisapa.

Salmo 6

Llakishpanchikuna Tata Dioswan
parlanchisapa.

- ¹ A, Tata Dios,
ama rabyakushpa piñayawayachu.
Ama rabyakushpa kastigawayachu.
- ² A, Tata Dios,
mana fersasyukmi mallinakuni.
Chayrayku llakichiway.
Tukuy kuerpuynimi chukchukun.
Chayrayku alliyachiway.
- ³ Manchakushpayni chukchukuni.
A, Tata Dios,
sukanman munani yanapawanay-
kipa.
- ⁴ A, Tata Dios,
shamuy yanapawak.
Kuyawashpayki wañuymanta
salvaway.
- ⁵ Wañushpayni manana kay allpapi
yuyashkaykinachu.
Pampadu kashpayni manana
atipashanachu alabaynikita.
- ⁶ Chayta yuyashpa sukanman
wakakushpa shaykuni.
Tukuy tuta sukanman wakakuptini
almadayni ñawini illiwan ñuyun.
- ⁷ Chikniwak runakuna sufrichiwap-
tinkuna
wakakuptini ñawini shaykushpa
puyuyashka.
- ⁸ Kankuna, mana alli rurak
runakuna,
ñukamanta anchuychi.
Sukanman llakiptini ñami Tata Dios
uyariwashkana.
- ⁹ Oraptini Tata Dios uyariwashkana.
Tukuy mañashkaynita
ñami Tata Dios almitiwashkana.
- ¹⁰ Chayrayku chikniwak runakuna
pinkakushpa turbakunkasapa.
Tata Dios yanapawaptin
pinkakuywan raslla kallpankasapa.

Salmo 7

Tata Dios kuskanpi kastigakun.

- ¹⁻² A, Señor Tatayni Dios,
kantami maskayki amachawanay-
kipa.
Sufrichiwak runakunamanta
salvaway.
Paykunamanta kishpichichiway.
Mana amachawaptikika
llullakushpa chatawashpa
pumashina wakllichwanmansapa.
³ A, Tata Dios,
¿ima mana allita rurashpatí uchalli-
kushkani?
⁴ Purikmasini allita rurawaptin
manami chiknishkanichu.
Chikniwak runata mana nimanachi-
waykaptin
manami payta sufrichishkanichu.
⁵ Payta sufrichishka kaptinika
ñukatapish sufrichiwachun.
Payta chiknishka kaptinika ñukata-
pish mana nimatashina kawawa-
chun.
⁶ A, Tata Dios,
piñakushpa atariy.
Favorinipi chikniwak runakunata
tinkuysapa.
Kanmi rimashkanki mana alli rurak
runakunata kastiganaykipa.
Chayrayku favorinipi llukshiy.
⁷ Tukuy llaktakunata tantanachish-
payki
paykunata kamachiysapa.
⁸ A, Tata Dios,
kanmi tukuy llaktakunapi kawsak
runakunata
willanki allitachu mana allitachu
rurashkasapa nishpa.
Chayrayku allita rurashpa kawsash-
kaynirayku
willaway allita rurashkaynita.
⁹ A, Tata Dios,
kanmi allillata rurak kanki.

Tukuy runakunapa yuyayninta
riksinki.
Chayrayku tukuy mana alli rurak
runakunata kulluchiay.
Ñukaykuna alli rurak runakuna
kaptinikuna
sinchichiwashpa yanapawaysapa
ama uchallikunaynikunapa.

¹⁰ Altu sielipi kawsak Tata Dios
tukuy alli shunkuyuk runakunata
amachan.

Chayrayku ñukata amachawan.

¹¹ Tata Dios kuskanpi kastigakun.
Tukuy tiempu tukuy mana alli rurak
runakunata kastigansapa.

¹⁷ Tata Dios alli rurak kaptin
payta alabasha.
Altu sielipi kamachikuk Tata Diosta
yuyashpa
payta kuyashpa himnokunata
kantasha.

Salmo 8

**Tata Dios runakunata rurarkan
kamachikunankunapa.**

- ¹ A, Tata Dios,
ashwan sinchi kamachiwaknинику-
нами kanki.
Kanmi tukuy allpapi kamachi-
kunki.
Sieluta kawashpaynikuna yachani-
sapa
sukaman tukuy laya atipak kanay-
kita.
² Taksha wambrakuna ñuñukuk
wambrakuna alabashuptinkuna
riksichinakunki tukuy laya atipak
kanaykita.
Chaymanta chiknishuk runakunata
mana kasushunayak runakunata
upallayachinki.

- ³ Rurashkayki sieluta kawashpayni chaypi churashkayki killata luserukunata kawashpayni
- ⁴ yuyani rurashkayki runakuna mana nima kanankunata.
- Chashna mana nima kaptinikuna *χimapatí yuyawashpa llakichiwankisapa?*
- ⁵ Ñukaykunata rurawashkankisapa yaka *angelkunashina yachakta. Angelkunamanta ashwanta kuyawankisapa kushichiwankisapa.
- ⁶ Alli yachakta rurawashpaykisapa willawashkankisapa rurashkaykikunata kamachinaynikunapa.
- ⁷ Ovejakunata torokunata sachapi mana wiwa animalkunata kuwashkankisapa ñukaykunata kanankunapa.
- ⁸ Sielupi pawak animalkunata yakupi kawsak challwakunata tukuy ima yakupi tiyakta churashkankisapa kamachinaynikunapa.
- ⁹ A, Tata Dios, ashwan sinchi kamachikukninkunam kanki. Tukuy allpapi kamachikunki.

Salmo 10

Roygaptinchikuna Tata Dios
yanapawanchisapa.

- ¹ A, Tata Dios, mallinakuni karuyawashkaykita. Llakiptini mallinakuni mana yanapawanaykita.
- ² Mana alli rurak runakuna sukaman kikinkunalla kreyinakushpankuna rabyakushpa alli rurak runakunata sufrichinsapa. Chashna kreyinakushpankunapish kikinkuna churashkankuna trampa- llapi urmankasapa.

- ³ Mana alli rurak runakuna kikinkunapa munanankunallata rurashpa kawsansapa. Tukuy layata kikinkunallapa munashpa Tata Diosta maldisishpa washanchansapa.
- ⁴ Chashna washanchashpa kikinkunalla kreyinakushpa rimansapa: “Manami Tata Dios tiyanchu. Manami ni pi ruranaynikunata tapuwankasapachu.”
- ⁵ A, Tata Dios, chay runakuna sukaman mana allita rurashpa chashnalla tukuy tiempu kawsan- sapa. Kanpa, Tata Dios, kamachikunaykita mana nimatashina kawansapa. Chikninakukmasinkunata mana kreyishpankuna rabyachin- sapa.
- ⁶ Yuyansapa mana ni pi atipananta chashna kawsanankunamanta michayta. Rimansapa mana nimapi sufrinankunata.
- ⁷ Chaykunata rimashpa sukaman maldisikunsapa llullakunsapa llullachikunsapa. Runamasinkunata rabyachishpa sufrichinsapa.
- ⁸ Llaktankuna washapi mana nimanchik runata chapashpa pakallalla wañuchinsapa. Mana amachanakuy atipak runakunata kawashpa shuyansapa wañuchinankunapa.
- ⁹ Chay mana alli rurak runakuna pumakunashina machayninpí pakakudunkunamanta mana amachanakuy atipak runakunata chapansapa. Chapashpa shuyansapa imay orami apinkasapa nishpa.

Chashna apishpa munashkankuna
layata paykunata ruransapa.

¹⁰ Pumakunashina pakchanakushpa
takshayansapa
mana amachanakuy atipak runaku-
nata apinankunapa.

¹¹ A, Tata Dios,
chay runakuna yuyansapa
kan mana alli ruranankunata kunka-
naykita.
Yuyansapa uyaykita wichkashpa
mana kawanaykita.

¹² A, Tata Dios, atarimuy. Yanapaway-
sapa.
Ama sufrik runakunata kunkaychu.

¹³ A, Tatayni Dios
¿imapatí mana alli rurak runakuna
burlata rurashunkisapa?
Paykunaka yuyansapa kan mana
kastigakunaykita.

¹⁴ A, Tata Dios,
kikiki kawashkanki
sakra mana allikunata ruraptinkuna.
Chayrayku paykunata kastiganayki
tiyan.
Chashna kastigakuk kaptiki
mana amachanakuy atipak
runakuna
kanta maskashunkisapa amachaku-
naykipa.
Kanmi tukuy wakcha runakunata
yanapankisapa.

¹⁵ A, Tata Dios,
chay mana alli rurak runakunata
kastigaysapa
amana sufrikushpa kawsananku-
napa.
Tukuy paykunata kastigaysapa
kullunankunakaman.

¹⁶ Kanmi, Tata Dios, mana tukuyni-
yukta kamachikunki.
Mana kreyishuk runakunata llaktan-
kunamanta wishchunkisapa.

¹⁷ A, Tata Dios,

mana kikinlla kreyinakushpa
kuyashuk runakuna
roygashuptinkuna uyarinkisapa.
Paykunata animuchishpa yanapan-
kisapa.

¹⁸ A, Tata Dios,
tukuy wakchakunata sufrik runaku-
nata yanapaysapa
wañuy yachak runakuna
amana runamasinkunata sufrichi-
nankunapa.

Salmo 11

Tata Dios tukuy alli rurak
runakunata amachansapa.

¹ Ñukaka Tata Diostami shuyani
amachawanana. Yankamantami chikniwak runakuna
willawansapa:
“Pawak animalkuna urkukunaman
manchakushpa nitikukshina
nitikuy.”

² Paykunaka willawansapa:
“Mana alli rurak runakunata kaway-
chi.

Paykunaka wachinkunata balista
waskapi churashpa
balistankunata pataransapa.
Pakakudunkunamanta alli rurak
runakunata shitansapa.”

³ Willawansapa: “Mana awtoridar-
kuna tiyaptin
¿imatati alli rurak runakuna
rurankasapa?”

⁴ Chashna willawaptinkunapish ñuka
yachani
Tata Dios wasinpi kawsananta.
Sielipi tiyanamanta tukuy runaku-
nata allita kawaykan.

⁵ Tata Dios alli mana alli rurak
runakunata kawan.
Wañuchikunayashpalla kawsak
runakunata

- Tata Dios tukuy shunkunmanta
sukaman chikninsapa.
- ⁶ Tata Dios mana alli rurak runaku-
napa sawanpi
asufriwan rawraykak ninata tamya-
chinka.
Wayrawan chay ninata rawrachinka
chay sakra runakunata rupachinan-
kunapa.
Chashna rupachishpa kastiganka-
sapa.
- ⁷ Tata Dios alli rurakmi.
Ñukanchikuna allita rurashpa
kawsaptinchikuna kuyawanchi-
sapa.
Tata Diosta tukuy shunku kuyash-
panchikuna
payta uya uya kawashunchisapa.

Salmo 19

- Sieluta kawashpa yachanchisapa
Tata Dios tukuy laya
atipak kananta.
- ¹ Kawananchi sielu yachachiwanchi-
sapa
Tata Dios tukuy laya atipak
kananta.
Sieluta kawashpanchikuna yachan-
chisapa
Tata Dios tukuy layata rurashkanta.
- ² Diyan diyan sieluka yachachiwan-
chisapa
Tata Dioslla tukuy layata rurash-
kanta.
Tutapipish sieluka yachachiwanchi-
sapa
Tata Dios alli yachak kananta.
- ³ Sielu mana rimakuptin uyarishpan-
chikunapish
allita yachanchisapa
Tata Dios tukuy layata rurashkanta.
- ⁴ Tukuy allpa kuchun mañanpi
kawsal runakuna
sieluta kawashpa yachanchisapa
- Tata Dios tukuy layata rurashkanta.
Payka intita sielupi wasinpishina
churashka.
- ⁵ Intika suk novioshina
kasaranan diya kushikushpa
wasinmanta kallpan.
Premyunta chaskinanpa kallpak
runashina
kushikushpa llukshin.
- ⁶ Intika llukshimunan ladumanta
yaykunan ladukaman purin.
Mana ni pi rupayninmanta kishpin-
chu.
- ⁷ Tata Diospa kamachikunankuna
sukaman allimami.
Sampayaptinchchi animuchiwanchi.
Paypa rimananka mana llullachi-
wanchisapachu.
Mana yachaptinchikuna
yachachiwanchisapa alli yachak
kananchikunapa.
- ⁸ Tata Diospa rimanan allima kashpa
kushichiwanchisapa.
Paypa kamachikunankuna sukaman
allima kashpa
lampara llipyakshina lusichiwanchi
yachananchikunapa allita rurashpa
kawsayta.
- ⁹ Tata Diosta kuyashpanchikuna
mana tukuyniyukta
allita rurashpa kawsanchisapa.
Tata Dios kuskampi mana
llullakushpa kamachiwanchisapa.
- ¹⁰ Paypa rimananka
kurimanta ashwan allimami.
Amu mishkinta munananchikuna-
manta
Tata Diospa rimananta ashwanta
munanchisapa.
- ¹¹ A, Tata Dios,
kamachikunaykikuna yachachiwan
ama uchallikushpa kawsanaynipa.
Chaykunata kasuptini sukaman
yanapawanki.

- ¹² Mana ni pi kikinmanta yachanchu
uchallikushkanta.
A, Tata Dios,
mana yuyashpa uchallikuptini
perdonaway.
- ¹³ Yanapaway ama kikinilla kreyina-
kunaynipa.
Ama munaychu kreyinakushpa
kawsanaynipa.
Yanapawaptiki mana uchayuk runa
kasha
amana uchallikunaynipa.
- ¹⁴ A, Tata Dios,
kanmi amachawashpa uchayni-
manta salvawanki.
Chayrayku munani
tukuy rimanayni tukuy yuyanayni
kushichishunaykipa.

Salmo 23

**Tata Dios ovejakuna kuydakshina
kuydawanchisapa.**

- ¹ Tata Dios ovejakuna kuydakshina
kuydawan.
Chayrayku mana nima illawanchu.
- ² Chashna kuydawashpa
allima pastukunapi samachiwan.
Chuya likidu ñukñuk yakukunaman
pushawan.
- ³ Chashna kuydawashpa animuchi-
wan.
Kuska ñankunata pushawan riksiny-
nipy alli kuydakuk kananta.
- ⁴ Kan, Tata Dios, kuydawaptiki
tuta likidu urku sikinkunata puripi-
nipish
mana wañuya manchakunichu.
Kan, Tata Dios, ñukawan kaptiki
varaykiwan bastonnikiwani kuya-
waptiki
kushikushpalla kawsasha.
- ⁵ Chikniwak runakuna tiyaptinpish
aypa allima mikunata rurapash-
kanki.

Kuyawashpa mishkilli asnak wirata
umaynipi tallishkanki sukaman
kushichiwanaykipa.
Chaymanta upyakunayni kopata
untachikshina sukaman yanapa-
wanki.

⁶ A, Tata Dios,
wañunayni diyakaman sukaman
kuyawashpa llakichiwanki.
Chayrayku wasikipi mana tukuyuni-
yukta kawsasha.

Salmo 27

**Tata Dios yanapawaptinchikuna
mana nimata manchanchisapachu.**

- ¹ Tata Dios lusnishina kashpa
chikniwak runakunamanta
salvawan.
Chashna salvawaptin mana ni pita
manchanichu.
Tata Dios amachawaptin
mana ni pita manchashachu.
- ² Chay chikniwak mana alli rurak
runakuna tantanakunsapa
makawashpa wañuchiwananku-
napa.
Chashna wañuchiwayta yuyashpan-
kunapish
mana atipansapachu.
- ³ Chay aypa chikniwak runakuna
wañuchiwanayashpa chawpicha-
waptinkunapish
mana paykunata manchanichu.
Sukaman makawanayaptinkunapish
mana turbakunichu.
- ⁴ Ñuka Tata Diosta suk imallata
mañashkani.
Sukaman munani tukuy diya paypa
wasinpi yakyuya payta kuyanay-
nipy.
Chaypi sukaman munani kuya-
nanta yuyayta.
- ⁵ Sukaman sufrishpa kawsaptini

Tata Dios amachawashpa yanapawanka.
 Chikniwak runakunamanta wasinpi pakawanka.
 Manllayba rumi sawanpishina churawanka
 ama ni pi wakllichiwananpa.
⁶ Chashna Tata Dios salvawaptin atipani chikniwak runakunata kallpachiya.
 Chaypina payta agradesishpayni paypa wasinpi ofrendakunata kusha kuyanaynipa.
 Kushikushpa himnokunata Tata Diosta kantasha.

⁷ A, Tata Dios,
 kanta roygaptini uyariway.
 Llakichiwashpa yanapaway.
⁸ Kikini yuyanakushpa rimani:
 “Tata Diosta roygasha yanapawanpa.”
 Chayrayku, Tata Dios, roygayki yanapawanaykipa.
⁹ A, Tata Dios, yanapaway.
 Ama piñakushpa karkuwaychu.
 Kanlla atipanki salvawayta.
 Ama sapallaynita sakiwaychu.
 Kanmi kanki salvawak Tatayni Dios.

¹⁰ Tatayni mamayni sakiwaptinkunapi
 shka.
 kan, Tata Dios, mana sakiwashpa yanapawanki.

¹¹ A, Tata Dios,
 chikniwak runakuna makawanayaptinkuna
 yanapaway allita rurashpa alli
 ñanpi purikshina kawsanaynipa.

¹² Chay sakra runakuna llullakushpa chatawansapa
 mana alli rurak kanaynita.
 Chayrayku ama munaychu munashkunkunata rurawanankunapa.

¹³ Chashna chatawaptinkunapiñuka
 ñuka allita yachani tukuy diya

kan, Tata Dios, kuyawashpayki yanapawanaykita.

¹⁴ Chayrayku akuychi Tata Dios yanapawananchikunata shuyaypachi.
 Valorchinakushpa ama sampayaypachichu.
 Ariya, Tata Dios yanapawananchikunata shuyaypachi.

Salmo 34

Tata Diosta roygaptinchikuna payka yanapawanchisapa.

¹ Tukuy oras ñuka Tata Diosta willasha alli rurak kananta.
 Mana shaykushpa Tata Diosta alabasha.
² Tata Dios yanapawaptin sukaman kushikuni.
 Kankuna, alli modoyuk runakuna, chayta yakashpa kushikuchi.
³ Tata Dios sukaman tukuy laya atipak kaptin akuychi tantalla payllata alabaypachi.

⁴ Tata Diosta yanapawanana
 mañaptini
 payka uyariwashka.
 Uyariwashpa yanapawashka amana manchakunaynipa.

⁵ Tata Diosta shuyashpanchikuna yanapawananchikunapa sukaman kushikunchisapa.
 Tata Dios yanapawaptinchikuna mana pinkakunchisapachu.

⁶ Ñuka sukaman sufrishpayni Tata Dios yanapawanana
 roygaptini uyariwashka.
 Yanapawashpa llakidu kashkayni
 manta kushichiwashka.

⁷ Tata Diospa *angelninkuna

- 1 tukuy Tata Diosta kasuk runakunata
amachansapa.
- 8 Kankuna mishkik mikunata
mallikshina
Tata Diosta kuyaychi yachanayki-
chipa alli rurak kananta.
Tata Dios yanapashunaykichita
yachashpaykichi
sukaman kushikunkichi.
- 9 Kankuna, Tata Diosta kasuk runakuna,
payta kuyaychi.
Chashna kuyaptikichi manami nima
illapushunkichichu.
- 10 Pumakuna sinchi kashpankunapish
yarkansapa.
Chashnapish kaptin ñukanchikuna
Tata Diosta kasuptinchikuna
aypa allikunata kuwanchisapa.
- 11 Wambraynikuna, shamuychi
uyariwak.
Kunanka yachachiykichi
imashnami Tata Diosta kuyankichi
nishpa.
- 12 Kunanka tapuykichi:
¿Munankichichu unayta kawsayta?
¿Munankichichu kushikushpalla
kawsayta?
- 13 Chashna kawsanayashpaykichika
ama munaychichu mana allikunata
rimayta nima llullakuya.
- 14 Mana alli ruranaykichita sakishpa
allikunallata ruraychi.
Tukuy piwan allillapi kushikushpa
kawsaychi.
- 15 Allita rurashpa kawsaptikichi
Tata Dios kuydashunkichi.
Roygaptikichi yanapashunkichi.
- 16 Chaymanta Tata Dios
tukuy mana alli rurak runakunata
chikninsapa.
Paykunata kulluchinkasapa
amana ni pi paykunata yuyananku-
napa.

- 17 Allita rurashpa kawsaptinchikuna
Tata Diosta roygaptinchikuna payka
yanapawanchisapa.
Llakishpa sufrishpa kawsaptinchiki-
kuna
payka yanapawashpanchikuna
kushichiwanchisapa.
- 18 Tukuy uchaninchikunata wanana-
yashpa llakiptinchikuna
Tata Dios llakichiwashpanchikuna
perdonawashpanchikuna
kushichiwanchisapa.
- 19 Allita rurashpa kawsashpanchikuna-
pish
sukaman padesinchisapa.
Chashna padesiptinchikunapish
Tata Dios yanapawanchisapa
kushikushpalla kawsananchikunapa.
- 20 Tata Dios yanapawashpanchikuna
amachawanchisapa ama chikniwak-
ninchi runakuna
tullunchikunata polvonankunapa.
- 21 Chaymanta sakra runakuna runama-
sinkunata wañuchinayashpa
kikinkunalla wañuyta
maskaykansapa.
Tata Dios tukuy alli rurakta chiknik
runakunata kastigankasapa.
- 22 Chaymanta Tata Diosta kasushpa
kawsaptinchikuna
payka llakichiwashpanchikuna
salvawanchisapa.
Tata Dios amachawananchikunata
munaptinchikuna
payka mana kastigawanchisapachu.

Salmo 37

- Runakuna mana allita
ruraptinkunapish ama turbakuychu.**
- 1 Runakuna mana allita ruraptinkuna-
pish
ama turbakuychu.

- Chay mana alli rurak runakunata
kawashpa
ama paykunashina kawsanayaychu.
- ² Chay runakunata Tata Dioska
utka kastigankasapa.
Kastigaptinkuna tipidu kiwashina
tukunkasapa.
- ³ Tata Dios yanapashunaykita
yachashpa
allita rurashpalla kawsay.
Kay allpapi kawsashpaykira
Tata Diossalta allita kasushpa kawsay.
- ⁴ Payta tukuy shunku kuyashpa
kawsay.
Chashna payta kuyaptiki
alli munanaykita almitishunki.
- ⁵ Tata Diosta kuyashpa
payta willay munananta ruranaya-
naykita.
Chashna payta willaptiki yanapa-
shunki.
- ⁶ Tata Dios yanapashuptiki
tukuy runakuna alli ruranaykita
lustashina kawankasapa.
Alli ruranaykita ruraptiki
inti llipyantanashina kawankasapa
paykunapish yachanankunapa
allita rurashpa kawsaya.
- ⁷ Allita rurashpa mana turbakushpa
Tata Dios yanapashunanta shuyay.
Suk runakuna tukuy imayuk kaptin-
kuna
ama llakishpa rabyakuychu.
Mana allita yuyakuptinkuna
ama rabyakuychu.
- ⁸ Ama rabyakushpa piñakuychu.
Ama munaychu turbakushpa
mana allita rurayta.
- ⁹ Tata Dios tukuy mana allita rurak
runakunata kastigankasapa.
Chaymanta Tata Dios yanapashu-
nanta
shuyaptiki payka yanapashunki.
- ²³ Tata Dios tukuy runakunata
yachachiwanchisapa.
Yanapawanchisapa paypa
munananta rurananchikunapa.
- ²⁴ Mana allita ruraptinchikuna
Tata Dios makinchikunamanta
apiwakninchishina yanapawan-
chisapa
ama uchallikushpa kawsananchiku-
napa.
- ²⁵ Wayna kashkaynimanta
ñami viejuyashkanina.
Manami kawashkanichu
Tata Dios alli rurak runakunata
sakiptin.
Paykunapa wambrankunapish
mana nimata mañakushpachu
kawsansapa.
- ²⁶ Alli rurak runakuna kashpanchikuna
tukuy oras llakichikushpa
runamasinchikunata yanapanchisapa.
Chay runakunapa wambrankunaka
tukuy pita sukaman kushichinsapa.
- ²⁷ Chayrayku mana alli rurashkayki-
manta wanashpa
allikunallata rurashpa kawsay.
Chashnarami Tata Dios mana
tukuy niyukta yanapashunki
allita rurashpa kawsanaykipa.
- ²⁸ Tata Dios alli rurak runakunata
kuyansapa.
Payta kasushpa kawsaptinchikuna
mana sakiwanchisapachu.
Chaymanta mana alli rurak runaku-
nata kulluchin.
Tukuy wambrankunatapish
kulluchin.

Salmo 46

Tukuy laya atipak Tata Dios
ñukanchikunawan kawsan.

- ¹ Tata Dios animuchiwanchisapa.
Chikniwakninchu runakunamanta
amachawanchisapa.

- 1 Llakishpa sufriptinchikuna yanapawanchisapa.
- 2 Chashna Tata Dios amachawaptinchikuna
allpa chukchukushpa waklliaptinpish
mana manchakushunchisapachu.
Urkukuna manllayba kochapi
sumiptinkunapish
mana manchakushunchisapachu.
- 3 Yakukuna olasyashpa kaparikuptinpish
urkukuna chukchukuptinkunapish
mana manchakushunchisapachu.
- 4 Suk yaku kallpashpa kushichiwan-chisapa
Tata Dios chay yakushina yanapawashpanchikuna kushichiwan-chisapa.
Kamachiwakninchikuna Tata Dios
ñukanchikunapi kawsan.
- 5 Chashna Tata Dios ñukanchikunapi
kawsashpa
sufriptinchikunapish tukuy diya
yanapawanchisapa.
- 6 Chayta kawashpa mana Tata Diosta
kasuk runakuna
manchakushpa kaparinkasapa.
Sinchi kamachikukkuna sukwan
sukwan makanakushpa kawsan-sapa.
Tata Dios rimakuptin
tukuy llaktakuna wakllichinakun-sapa.
- 7 Tukuy laya atipak Tata Dios
ñukanchikunawanmi kawsan.
Jakobopa Tata Diosninmi amacha-wanchisapa.
- 8 Payka almirana *milagruckunatami
rurashka.
Shamuychi kawak kay allpapi
rurashkanta.
- 9 Kuchun mañan allpapi kamachikushka

- amana makanakunankunapa.
Ñami balistankunata pakishkana.
Makanakunankuna lansankunata
ñami paki pakina rurashka.
Makanakunankuna karrunkunata
ñami rupachishkana.
- 10 Chayrayku Tata Dios willawanchisapa:
“Kasillayaychi.
Riksiwaychi sinchi kamachikuk Tata
Dios kanaynita.
Yachaychi tukuy allpapi tukuy
llaktakunata sinchita kamachi-naynita.”
- 11 Tukuy laya atipak Tata Dios
ñukanchikunawanmi kawsan.
Jakobopa Tata Diosninmi amacha-wanchisapa.
- ### Salmo 51
- Tata Diosta roygaypachi
perdonawananchikunapa.
- 1 A, Tata Dios,
kuyawashpayki llakichiway.
Llakichiwashpayki uchallikushkay-nimanta perdonaway.
- 2 Kuyawashpayki mana alli
rurashkaynimanta perdona-washpa mayllaway.
Tukuy uchaynikunamanta
pichaway.
- 3 Allita yachani kanta mana kasunayashpayni uchallikushkaynita.
Uchallikushkaynita mana atipanichu kunkayta.
- 4 A, Tata Dios,
uchallikushpayni mana allikunata
rurashpayni
kanta mana kasunayashkaykichu.
Chashna mana kasunayashpayni
rabyachishkayki.
Uchallikushkaynirayku kastigawa-nayki tiyan.

Kan kastigawashpayki
allininpi kastigawanki.
⁵ Nasishkaynimantapacha
mana alli rurakmi kani.
 Mamaynipa wiksan ukumantapacha
uchasapami kani.
⁶ A, Tata Dios, kanka alli shunkuyuk
runata kuyanki.
 Shunkuynipi allita yachachiwash-
kanki.
⁷ Uchaynikunamanta pichaway
ñawpakinikipi chuya chuya
rikurinaynipa.
 Mana alli rurashkaynimanta maylla-
way.
 Chashna mayllawaptiki yurak
puyushina kiparisha
allita rurashpa kawsanaynipa.
⁸ A, Tata Dios, kushichiway.
 Kastigawashkaykimanta kashkan
kushichiway.
⁹ Amana uchaynita yuyaynachu.
 Mana alli rurashkaynita kunkay.
¹⁰ A, Tata Dios,
uchasapa yuyaynimita pichay.
 Yanapaway kanta kuyashpa
allita rurashpa kawsanaynipa.
¹¹ A, Tata Dios,
ama ñawpakinikimanta karkuway-
chu.
 Ama Espirituykita kichuwaychu.
¹² Perdonawashpa kashkan kushichi-
way.
 Chashna kushichiwashpayki
yanapaway allita rurashpa kaws-
naynipa.
¹³ Chashna yanapawaptiki
mana kasushunayák runakunata
rimanyakita yachachisha
munanaykita rurashpa kawsananku-
napa.
 Chashna yachachikuptini
uchasapa runakuna uchankunata
wanashpa kasushushpa kawsan-
kasapa.

Salmo 53

Tukuy runakuna uchallikunchisapa.

- ¹ Mana alli yuyayuk runakuna
yuyansapa Tata Dios mana
tiyananta.
 Chashna yuyashpa uchallikushpa
wakllichinakushkasapa.
 Uchallikushpa kawsashpankuna
manana allikunata rurayta atipansa-
panachu.
- ² Anak sielumantapacha
Tata Dios tukuy runakunata
kawamunsapa
ichará maykan alli yuyayuk
payta kasunayan nishpa.
- ³ Chashna Tata Dios alli rurak
runakunata maskashpapish
mana niman suk alli rurak runata
tarinchu.
 Tukuy runakuna uchallikushpa
wakllichinakushkasapa.
 Mana ni pi alli rurak tiyanchu.
 Manami niman suk tiyanchu.
- ⁴ Chay mana alli rurak runakuna
mana allikunata yuyaykunasa.
 Tata Diosta mana kasunayashpan-
kuna
payta kuyakmasinikunata
chiknishpa sufrichinsapa.
- ⁵ Chayrayku mana manchakuna oras
kaptinpish
chay mana alli rurak runakuna
manchakushpa chukchukunkasapa.
 Tata Dios kastigashpa karkuptinkuna
sukaman pinkakunkasapa.
- ⁶ Sukaman munani Tata Dios tukuy
*israel runakunata kuyawashpan-
chikuna
chikniwakninchu runakunamanta
salvawananchikunapa.
 Tata Dios llakichiwaptingchikuna
tukuy Jakobopa mirakninkuna
israel runakuna kushikushunchi-
sapa.

Salmo 55

**Tata Diosta roygaypachi
chikniwakninchu runakunamanta
amachawananchikunapa.**

- ¹ A, Tatayni Dios,
roygaptini uyariway.
Ama nimatashina royanaynita
uyariychu.
- ²⁻³ A, Tata Dios,
uyariwashpa yanapaway.
Llakishpayni rogyayki.
Chikniwak runakuna rimakuptin-
kuna
mana alli rurak runakuna kapari-
kuptinkuna
uyarishpa sukaman manchakuni.
Paykunaka chikniwashpa sufri-
wansapa.
Sukaman piñakushpa makawana-
yansapa.
- ⁴ Chayta kawashpa manchakuptini
shunkuyni sinchita waktanakun.
Wañuchiwanankunata yuyashpa
sukaman manchakuni.
- ⁵ Chashna sukaman manchakush-
payni chukchukuykani.
- ⁶ Chayta yuyashpa rimani:
¿Imapatí mana urpayshina rikrayuk
kani?
Rikrayuk kashpaynika
nitikushpa pawayman samak
rinaynipa.
- ⁷ Pawashpayni karuta riyman.
Chakidu pampapi kipariyman
chaypi kawsanaynipa.
- ⁸ Chikniwak runakuna sinchita
sufrichiwaptinkuna
Tata Diosta sukaman mañasha
sinchi wayramantashina amachawa-
nanpa.
- ¹² Manami chikniwak runachu
sufrichiwashka.
Chikniwak runa sufrichiwaptinka

mana nimachu kanman.
Sufrichiwak runamanta ñukaka
pakakuyman.

¹³ Chay sufrichiwak runaka
kuyanakushpa purikmasinimi
kashka.

¹⁴ Paywanmi *Tata Diospa wasinpi
yaykushpaynikuna parlak
kanisapa.

Paywanmi kushikushpa aypa
runakunapa chawpinkunapi purik
kanisapa.

¹⁵ Tukuy chikniwak runakuna
mana yuyashkankuna oras
wañuchunsapa.

Maná alli rurak kashpankuna
raslla wañuchunsapa.

¹⁶ Ñuka sufrishpayni
Tata Diostami roygasha.
Roygaptini yanapawanka.

¹⁷ Pakarinanta chishita tutata
wakaptini
Tata Dios llakichiwashpa yanapa-
wanka.

¹⁸ Chikniwak runakunawan makana-
kuptini
ama wañuchiwanankunapa
Tata Dios yanapawanka.
Paykuna aypa kaptinkunapish
yanapawanka.

¹⁹ Paykuna mana Tata Diosta
manchashpa
mana allikunallata rurashpa
kawsansapa.

Chayrayku mana tukuyniyukta
sinchi kamachikuk Tata Dios
chikniwak runakunata kastigashpa
upallayachinka.

²⁰ Paykunaka kuyanakukmasinkuna-
wan makanakunsapa.

Allimata kawsanankunapa parlash-
kankunawasha kunkashpa chikni-
nakunsapa.

²¹ Mishki shimi tukushpa parlansapa.

Chashna parlashpankunapish
makanakuyllata yuyansapa.
Mishki shimi tukushpa parlashpan-
kunapish
chikninakushpalla kawsansapa.

- ²² Akuychi tukuy yuyananchikunata
Tata Diosta willaypachi.
Chashna willaptinchikuna payka
yanapawashunchisapa
allillata rurashpa kawsananchiku-
napa.
Tata Diosta kasuptinchikuna
payka yanapawanchisapa ama
uchallikunanchikunapa.

- ²³ A, Tata Diosnini,
wañuchikuk llullakuk runakuna
mana unaytachu kawsankasapa.
Paykunata kulluchinkisapa.
Chashnapish kaptin
ñukaka yachani yanapawanaykita.

Salmo 61

Tata Dios amachawanchisapa.

- ¹ A, Tata Dios,
sukaman llakishpayni kaparikuptini
uyariway.
Roygaptini uyariwashpa yanapa-
way.
² Kay allpapi kuchun mañanpi
kashpaynipish
manana yachashpa imatami rurasha
nishpa kanta rogayki.
Roygaptini manllayba rumi sawan-
pishina churawashpayki
chikniwak runakunamanta
salaway.
³ A, Tata Dios,
kanmi amachawanki.
Amachawashpayki allima
pirkashina
chay chikniwak runakunamanta
arkawanki.

⁴ Tukuy tiempu wasikipi kawsanayani
wallpa wawankunata rikran sikipi
amachakshina kuydawanaykipa.

⁵ A, Tata Dios,
kanmi tukuy promesakushkaynita
uyarishkanki.
Chayrayku yanapawashkanki.
Kanka tukuy kuyashushpa kawsak
runakunata yanapanksisa.

⁶ A, Tata Dios,
kamachikuk kaptini yanapaway
sukaman unayta kawsanaynipa.
⁷ Yanapaway allita kamachikunay-
nipa.
Kuyawashpayki ama shaykushpa
kuydaway.

⁸ Chashna yanapawaptiki
tukuy tiempu kanllata alabashpayni
kawsasha.
Tukuy diya promesakushkaynita
rurasha.

Salmo 73

Tata Dios sukaman
kuyawanchisapa.

- ¹ Tata Dios tukuy *israel runakunata
kuyashpa yanapansapa.
Tukuy shunku allita yuyashpa
kawsak runakunata yanapansapa.
² Chashna Tata Dios yanapakuk
kaptinpish
yaka yaka mana allita rurashpa
mitkakukshina urmanayarkani.
³ Kikinkunalla kreyinakuk tukuy
imayuk
mana allita rurashpa kawsak
runakunata kawarkani.
Ñukapish paykunashina kanayash-
payni yakallapa uchallikurkani.
⁴ Paykunaka wañuya mana
manchansapachu.
Mana ni unkushpa shaykunsapachu.
⁵ Mana yachansapachu imami llakina
nishpa.

- Mana runamasinkunashinachu
sufrishpa kawsansapa.
- ⁶ Sukaman kikinkunalla kreyinakush-pankuna
sufrichikushpalla kawsansapa.
- ⁷ Tukuy layayuk kashpankuna
tukuy mana alli munanankunallata
ruransapa.
- ⁸ Tukuy pita mana nimatashina
kawansapa.
Mana pinkakushpa kikinkunalla
alabanakunsapa.
Tukuy pita jorachinsapa
mana allita ruranankunapa sufrichi-nankunapa.
- ⁹ Sukaman mana allita rurashpan-kuna
willansapa Tata Diosta mana
kasunayanankunata.
Runakunatapish washanchansapa.
- ¹⁰ Chayrayku runamasinkuna
paykunata alabansapa.
Paykunata sukaman kreyinsapa.
- ¹¹ Rimansapa: "Tata Dios mana alli
rurananchikunata
mana yachankachu.
Sielipi kawsak Tata Dios mana
nimata yachanchu."
- ¹² Chay mana alli rurak runakuna
mana nimapi sufrishpankuna
kullkiyansapa.
- ¹³ Chayta kawashpa yuyarkani:
"Llullakushpa alli shunkuyuk runa
kawsaykani.
Llullakushpa allillata rurashpa
kawsaykani.
- ¹⁴ Tukuy oras sufrini.
Tukuy diya Tata Dios kastigawan."
- ¹⁵ A, Tata Dios,
chay mana alli rurak runakunashina
chayta rimashpaynika
kreyishukmasinikunata llullachiy-mansapa karkan.
- ¹⁶ Chayta yuyashpayni
- mana atiparkanichu entiendiyta
imapami Tata Dios mana uchan-kunarayku kastigansapa nishpa.
- ¹⁷ *Tata Diospa wasinpi yaykushpay-nira
allita yacharkani Tata Dios chay
mana alli rurak runakunata
kastiganankunata.
- ¹⁸ A, Tata Dios,
kanmi chay mana alli rurak runaku-nata
churashkanki llukchak ñanpishina
uchallikuptinkuna kulluchinaykipa-sapa.
- ¹⁹ Raslla paykunata kastigankisapa.
Paykunaka manchakuywan wañun-kasapa.
- ²⁰ Paykuna llullachinakuptinkunapish-kan, Tata Dios, kastigakunayki diya
chayamuptin
tukuy mana alli rurashkankunata
tukuy runakunata kawachinkisapa.
- ²¹ Chay mana alli rurak runakunata
kawashpa
sukaman turbakurkani.
Turbakushpa sukaman llakirkani.
- ²² A, Tata Dios,
mana nima yachak kashpayni
ñawpaknikipi suk animalshina
karkani.
- ²³ Chashna mana entiendiptinipish
kanka kuyawashpa mana sakiwash-kankichu.
Makinimanta apiwashpa purichi-wakshina yanapawashkanki.
- ²⁴ Yachachiwashpa yanapawashkanki
allita rurashpa kawsanaynipa.
Chaymanta kawsanaykipi
kushikushpa chaskiwanki.
- ²⁵ Kanlla sielumanta yanapawanki.
Kanwan kawsashpayni
mana nima ashwanta munanichu.

- ²⁶ Sukaman sampayaptinipish, kan tata Dios,
mana tukuyniyukta kuyawashpa yanapawanki.
- ²⁷ A, Tata Dios,
mana kasushunayak runakuna wañunkasapa.
Kanmi mana kreyishuk runakunata kulluchinkisapa.
- ²⁸ Paykuna mana kreyishuptinkunapish
ñukaka kanwan tantalla kawsana-yani.
Kanmi, Tata Dios, amachawanki.
Chayrayku runamasinikunata willashasapa
alli rurak kanaykita.

Salmo 100**Tata Dios****rurawashkanchikunaryaku paypa wambrankuna kanchisapa.**

- ¹ Tukuy allpapi kawsak runakuna, Tata Diosta kushichishpa kantaypachi.
- ² Kushikushpa Tata Diosta kuyaypachi.
Kushikuywan kaparikushpa ñawpakninman shamuypachi.
- ³ Tata Diosta riksiypachi sinchi kamachikuk kananta.
Pay rurawashkanchikunaryaku paypa wambrankunami kanchisapa.
Paypa pastunpi ovejankunashina kanchisapa.
- ⁴ Chayrayku *Tata Diospa wasinman shamuypachi.
Kushikushpa payta alabashpa kantukunata kantashpa punkunta yaykuypachi.
Tata Dios sukaman yanapawaptinchika kushichishpa kuyaypachi.
- ⁵ Tata Dios alli rurak kaptin mana tukuyniyukta kuyakuk kaptin kushikushpa payta kuyaypachi.

Salmo 104**Tukuy layata rurak Tata Diosta alabaypachi.**

- ¹ Tata Diosta tukuy shunku kushichishpa alabasha.
A, Tatayni Dios, ashwan sinchi kamachikukmi kanki.
Tukuy laya atipak kashpayki sukaman allimami kanki.
- ² Luswan sawa llachapawanshina wankunakushkanki.
Sieluta warkudu llachapatashina churashkanki.
- ³ Kan tukuy layata kamachishpa sielipi wasikipa orkonninkunata-shina manllayba kochapi sinchichishkanki.
Puyukunata rurashkanki purinayki karrukunashina kanankunapa.
Wayrashina maytapish rinayashpa rinki.
- ⁴ Sinchi wayra yachachiwanchisapa sukaman atipak kanaykita.
Rawraykak ninakunapish kanllapami.
- ⁵ A, Tata Dios, allpata allimata sinchichirkanki.
ama churashkaykimanta kuyunanpa.
- ⁶ Yakukuna suk llachapashina allpata kirparkan.
Yakukuna tukuy urkukunata kirpar-kanki.
- ⁷ Kan, Tata Dios, yakukunata willaptiki kallparkansapa.
Troynoshina rimakuptiki yakukuna uyarishpa nitikurkansapa.
- ⁸ Urkukunata llukashpa bajadakunata urayashpa rirkansapa maypicha willashkaykipi kanankunapa.
- ⁹ Willarkankisapa amana chaymanta llukshinankunapa ama kashkan allpata kirpanankunapa.

- ¹⁰ Chaymanta yaku pachyamunanku-namanta
urukukunata pasashpa yakuta kallpa-chishkanki
atun yakukunaman rinankunapa.
- ¹¹ Chay yakukunamanta tukuy sachakunapi kawsak animalkuna yakukunsapa.
Chayta upyashpa sachapi kawsak burrukuna yakunayayninta samachinsapa.
- ¹² Pawak animalkuna yaku mañanku-napi wasichakunsapa.
Kaspikuna ramanpi kantansapa.
- ¹³ A, Tata Dios,
kanmi anak sielipi wasikimantapacha yakuta tamyachishpa sachakunata ñuyuchinki.
Altumanta urmamuk yakuwan allpata saksachinki.
- ¹⁴ Chay yakuwan pastukunata wiñachinki
animalkuna mikunankunapa.
Runakuna tarpunan murukunata wiñachinki
wayuchakuptin mikunankunapa.
- ¹⁵ Chay wayukunata mikunsapa fersasyuk kanankunapa.
Vinuta upyansapa kushikunankunapa.
- ¹⁶ Kan, Tata Dios, chay yakullawan kaspikunata saksachinki.
Libano partipi tarpushkayki sedrukunatapish saksachinkisapa.
- ¹⁷ Chay kaspikunapi taksha pishkillukuna wasichakunsapa.
Pino kaspikunapi garsakuna kawsansapa.
- ¹⁸ Altu urukukunata kabrakunapa rurashkanki.
Rumikuna sikinpi achunikuna pakakunsapa.
- ¹⁹ Killata rurashkanki yachanaynikunapa
- ima laya tiempumi nishpa.
Intipish yachan imay orasmi urukukunapi chinkanka nishpa.
- ²⁰ Chaymanta yana llachapatashina mantanki tutayanana. Tutayaptin sachapi animalkuna llukshinsapa.
- ²¹ Pumakuna mana mikunankunata tarishpa kaparinsapa.
Tata Diosta mañansapa mikunankunata kunankunapa.
- ²² Inti kashkan llukshimuptin machayninkunapi sirik kutinsapa.
- ²³ Chashna diyayaptin ullkukuna trabajunkunaman rinsapa.
Tutayanankaman trabajansapa.
- ²⁴ A, Tata Dios,
rikchak layata rurashkanki.
Kay allpaka tukuy rurashkaykiwan untami.
- ²⁵ Allpapi tiyan manllayba kocha.
Chay kochapi mana yupapya atun animalkuna taksha animalkuna tiyan.
- ²⁶ Chay manllayba kochapi barkukuna purinsapa.
Yaku ukupi manllayba manchanapa animal kawsan chaypi pukllanana.
- ²⁷ A, Tata Dios,
tukuy chay animalkuna kanta shuyashunkisapa mikunankunata munashkankuna oras kunaykipasapa.
- ²⁸ Kan, Tata Dios, mikunankunata kunkisapa.
Chashna kuptiki chay animalkuna apinsapa.
Paykunata kuptiki munashkankunawan saksansapa.
- ²⁹ Chay animalkunata manana yanapaptiki manchakunsapa.

Manana kawsanankunapa samayta
kuptiki wañunsapa.
Usushpa polvo tukunsapa.
³⁰ Munashpayki kashkan kawsachinkisapa.
Chashna kawsachikushpa allichanki
allpa kashkan allima rikurinanpa.
³¹ Mash uyariwaychi.
Tata Dios mana tukuyniyukta
kamachikun.
Tukuy rurashkanta kawashpa
sukaman kushikun.
³² Tata Dios munaptin allpa chukchukun.
Tata Dios urkukunata llankaptin
kusninsapa.

³³ Ñuka chaykunata kawashpa
wañunayni diyakaman
kantukunata kantashpa Tata Diosta
kushichisha.

³⁴ Allita yuyashpayni munani Tata
Diosta kushichiya.
Paymi ñukata kushichiwan.

³⁵ Kushikushpa rimani:
Allpamanta tukuy ucha rurak
runakuna chinkachunsapa.
Mana alli rurak runakuna amana
kawsachunsapanachu.
Ñukaka Tata Diosta tukuy shunku
kuyashpa alabani.
Munani tukuy runakuna Tata Diosta
alabanankunapa.

Salmo 119

Tata Diospa rimanan sukaman allima.

⁹ A, Tata Dios
¿imashnatí wayna runa atipanman
mana uchallikushpa kawsayta?
Waynaka rimanaykiti kasushpa
mana uchallikushpa kawsanka.
¹⁰ Ñuka tukuy shunku yanapawanaykipa munani.

Yanapaway kamachikunaykikunata
kasushpa kawsanaynipa.
¹¹ Tukuy rimanaykitami tukuy shunku
allita kasushkani
ama uchallikushpa kanta rabyachi-
naynipa.
¹² A, Tata Dios,
kanta sukaman alabayki.
Kamachikunaykikunata yachachi-
way.
¹³ Tukuy yachachiwanaykita
ñukapish runamasinikunata
parlachisha.
¹⁴ Aypa imakuna tiyapaptin kushiku-
naynimanta
rimanaykita kasushpayni ashwanta
kushikusha.
¹⁵ Tukuy rimanaykita yuyashpa
kawsasha.
Chayta yuyashpa allita rurashpa
kawsashpayni
ñannikipi purisha.
¹⁶ Rimanaykita yachashpayni sukaman
kushikusha.
Mana kutin kunkashachu.
¹⁷ A, Tata Dios,
sukaman yachachiwashkaykita
kuyani.
Tukuy diya chayta yuyashpa
chishyani.
¹⁸ Tukuy kamachikunaykikunata ñami
yachanina.
Rimanaykika chikniwak runakuna-
manta
ashwan alli yachaktami rurawashka.
¹⁹ Kamachikunaykikunata yuyashpa
kawsashpayni
rimanaykita yachachiwak runakuna-
manta ashwan allita entiendini.
¹⁰⁰ Rimanaykita kasushpa kawsashpayni
kamachikuk *ansianukunamanta
ashwan allita entiendini.
¹⁰¹ Tukuy mana alli ruranakunatami
sakishkani
rimanaykita kasushpa kawsanaynipa.

- ¹⁰² Rimanaykita kan yachachiwaptiki mana chaykunata sakishkanichu.
- ¹⁰³ Rimanayki willawanki yanapawanaykipa.
Rimanayki ñukñushina allimami.
Chayrayku ñukñumanta ashwanta rimanaykita munani.
- ¹⁰⁴ Rimanaykimi tukuy alli ruranakunata yachachiwashka.
Chayrayku chay mana alli ruranakunata manana munaninachu rurayta.
- ¹⁰⁵ Rimanaykika allima lamparashinami purinayni ñanpi allima lusshina.

Salmo 121

Tata Dios amachawanchisapa.

- ¹ Urkukunata kawashpayni tapuna-kuni:
¿Pití ñukata yanapawanman?
- ² Tukuy kay allpata sieluta rurak Tata Diosmi yanapawanka.
- ³ Tata Diosmi kantapish yanapashunki
ama uchata rurashpa urmanaykipa.
Kuydashuk Tata Dios manami puñunchu.
- ⁴ *Israel runakunata kuydak Tata Dios manami shaykunchu nima puñunchu.
- ⁵ Tata Diosmi allita kuydashunki.
Tata Diosmi amachashunki.
Laduykillapi kashpa yanapashunka.
- ⁶ Chashna Tata Dios amachashuptin mana diyapi rupay
nima tutapi killa wakllichishunkachu.
- ⁷ Tata Dios yanapashunka
ama nima wakllichishunampa.
Payka sukaman allita amachashunki.
- ⁸ Maymanpish riptiki
tukuy tiempu Tata Dios yanapashunki.

SALMO 119, 121, 133, 139

Salmo 133

Kuyanakushpa kawsananchikuna tiyan.

- ¹ Mash allita yuyaychi.
Sukaman allimami wawkinchikunawan paninchikunawan kushikushpa kuyanakushpa kawsananchikunapa.
- ² Tata Dios Aronta akllaptin *saserdote kananpa wawkin Moiseska umanpi mishkillawirata tallirkana.
Chashna talliptin Aronka runamsinkunata yachachirkansapa sukwan sukwan kuyanakushpa kawsanankunapa.
- Chay wira tukuy saserdote kunapa barbankunata surushpa tukuy llachapankunata ñuyuchin.
Chashnashina Tata Dios ñukanchikunatapish yachachiwanchisapa sukwan sukwan kuyanakushpa kawsananchikunapa.
- ³ Chashna kuyanakushpa kawsashpanchikuna
Hermon urkupi serenushina kanchisapa.
Sion urkuta ñuyuchik serenushina kanchisapa.
Chashna kuyanakushpa kawsaptinchikuna
Tata Dios kushikushpa sukaman yanapawanchisapa mana tukuy niyukta paywan tantalla kawsananchikunapa.

Salmo 139

Tata Dios allita riksiwanchisapa.

- ¹ A, Tata Dios,
sukaman allita kawawashkanki yachanaykipa allitachu manachu ruraykani nishpa.
Sukaman allita riksiwanki.

- ² Kan yachanki tukuy ima ruranay-nita.
Kanmanta karupi kaptinipish tukuy yuyanaynita yachanki.
- ³ Maymanpish riptini maypipish samaptini tukuy ruranaynita yachanki.
- ⁴ Manara nimata rimaptinira kan yachanki imatami rimanayani nishpa.
- ⁵ Allita chawpichawashpa kuydawanki.
Makikita ūukapi churanki yanapanaykipa.
- ⁶ Chaykunata yachashpayni sukaman almirani.
Mana atipanichu entiendiya imashnami chashna kuydawanki nishpa.
- ⁷ Chashna sukaman kuydawaptiki mana atipanichu Espirituykimanta pakakuya.
Ñawpaknikimanta mana atipanichu pakakuya.
- ⁸ Sielman riptynipish chaypimi kawawanki.
Wañudukuna rinankunaman riptynipish chaypimi kawawanki.
- ⁹ Inti llukshimunan partiman riptynipish
inti yaykunan partipi manllayba kochaman riptynipish chaypiph kawawanki.
- ¹⁰ Tukuy maymanpish riptyni tariwanki.
Alli ladu makikiwan apiwashpa purichiwanki.
- ¹¹ Yuyaptini tutami pakawanka nishpa chaypiph tariwanki.
Diya tutayaptinipish chaypimi tariwanki.
- ¹² Sukaman tutayaptinipish

- mana kanmanta atipanichu pakakuya.
Tuta kaptinipish diyapishina kawakunki.
Tutapi diyapi chashnallami kawakunki.
- ¹³ Kanmi mamaynipa wiksanpi rurawashkanki.
Tukuy kuerpuynita rurashkanki.
- ¹⁴ Chaykunata yachashpa almirashpa alabayki.
Sukaman almirana layakunata rurashkanki.
Allita yachani tukuy layata rurashkakita.
- ¹⁵ Mamaynipa wiksanpi kuerpuyni wiñaptin mana ni pi kawawaptinipish kanmi kawawashkanki.
- ¹⁶ Kuerpuyni wiñaykaptin kawawashkanki.
Libruykipli tukuy chaykunata killkashkanki.
Manara kawsaptinira yachashkanki mashna diyakunatami kawsasha nishpa.
- ¹⁷ A, Tata Dios, favorninipa allimata yuyaykanki. Yuyanaykikunaka sukaman mana yupaya layami.
- ¹⁸ Rurashkakita yupanayashpayni playatashina mana atipanichu yupayta. Puñushkaynimanta atarishpayni kanllawan kani.
- ¹⁹ A, Tata Dios, tukuy sakra mana alli rurak runakunata kastigaysapa. Chay wañuchiwanayak runakunata ūukamanta anchuchiysapa.
- ²⁰ Washanchashuk runakunata yankamanta chiknishuk runakunata kastigaysapa.

- ²¹ A, Tata Dios,
chiknishuk runakunata chiknini.
Mana kasushunayak runakunata
mana nimatashina kawanisapa.
- ²² Tukuy shunku paykunata chiknini-
sapa.
Chay chiknishuk runakunata
yuyani
chikniwak runakuna kananku-
nata.

- ²³ A, Tata Dios,
allita kawaway yachanaykipa
allitachu manachu kuyayki nishpa.
Riksiway allitachu manachu yuyay-
kuni nishpa.
- ²⁴ Kawaway ichará mana allikunata
ruraykani nishpa.
Chashna mana allita ruraptini
yanapaway allita rurashpa
alli ñannikita katinayipa.

Mana yachananchi rimanakunata entiendinanchikunapa killkadu

Altar Ñawpa tiempu altarkunata rumikunata pirkashpa ruraksapa. Tata Diosta kuyashpa saserdote kuna chay altar sawanpi ofrendakunata churashpa rupachiksapa. Tablamanta ruradu taksha altarkunapish tiyarkan.

Ansianu Ñawpa tiempu israel runakunapa kada ayllunpa awtoridarninkuna ansianukuna karkansapa. Jesukristuta kreyik runakunata tiyarkan ansianunkuna. Paykuna mana vieju ullukuna kashpankunapish kreyikumasin kunata allita yanapashpa yachachiksapa. Apokalipsis librupi willawanchisapa sielipi ishkay chunka chusku ansianukuna tiyananta.

Angel Angel shuti riman Tata Diospa rimananta willakuk. Tata Dios angelkunata rurarkan payta sirvinankunapa. Angelkuna runakunamanta chikan laya kuerpu y. Paykuna aypa kashpankuna sielipi allpapi Tata Dios kamachishkankunata ruransapa.

Arpa Aypa kuerdayuk kaptin guitarra shina takashpankuna allima tononkunata soynachinsapa.

Artemisa Griego runakunata ruradu diosankunata shutin Artemisa karkan. Chay diosallata romano runakuna Diana diosa niksapa.

Asia Israel llaktamanta anakta sunita rishpa Asia parti karkan. Chaypi

aypa llaktakuna tiyarkan. Chay llaktakunata shutinkuna Efeso Kolosas Mileto Troas Tiatira karkansapa.

Baal Ñawpa tiempu Kanaan llaktapi kawsak runakuna diosninkunata rumimanta ruraksapa. Aypa ruradu diosninkunata Baal shuti shutiyachir-kansapa. Chakrankunapi tarpushkan-kunata allita wiñananpa animalnikuna aypata miranankunata chay Baalkunata kuyaksapa. Chay Baal shuti hebreo runakunata rimanankunapi riman ‘Kamachikuk’.

Belsebu Ñawpa kananeo runakunata ruradu diosninkunata shutin Belsebu karkan. Chay Belsebu shuti hebreo rimananpi riman ‘Chushpikunata Kamachikukn’. Judiyu runakuna rimansapa supaykunata ashwan sinchi kamachikukninkuna Satanás Belsebu kananta.

Bronse Bronsepaka kolornin pukayadu killu. Fierrushina sinchi kaptin bronsemanta ruransapa trompetaku-nata kampanakunata klarineteku-nata.

Diyakono Jesukristuta kreyikmasinkunata yanapak runami.

Epikurio Epikuriokuna Gresia llaktapi suk yachaysapa Epikurio shuti runata katikninkuna karkansapa. Chay runakuna mana Tata Diosta nima Jesukristuta riksishpankuna

yachachikuksapa suk runa kikinpa munananllata rurashpa mana nimapa turbachinakushpa atipananta kushikuy puru kawsayta.

Estoyko Estoykokuna Gresia llaktapi kawsak Senon runapa disipulkunkuna karkansapa. Paykunaka yachachikuk-sapa Tata Dios mana allpata rurash-kanta. Paykuna sufriyta kushikuya mana nimatashina kawaksapa.

Faraon Egipto llaktapi ashwan sinchi kamachikuk runakunata faraon niksapa.

Fariseo Fariseokuna munarkansapa Moises kamachikushkankunashina Tata Diosta kuyayta. Moisespa kamachikunankunata sukaman allimata kasushpa ñawpa awilunkunapa amañashkankunatapish rurashpa kawsaksapa. Jesukristu kay allpapi kawsashkan tiempu fariseokuna sinchi yachachikuk runakuna karkansapa.

Griego Gresia llaktamanta runapa griego kananta rimanchi. Chay runakuna griego rimanata rimansapa. Jesukristu kay allpapi kawsashkan tiempu yaka tukuy llaktakunapi griego rimanata parlaksapa.

Hebreo Abrahammanta mirashkan runakunata hebreo kasta kanankunata rimanchisapa. Paykunapa rimanankuna hebreo rimana karkan. Chay Abrahampa miraknin runakunallapa rimanchisapa israel runakuna chaymanta judiyu runakuna kanankunata.

Herodes Judiyu runakuna sinchi kamachikunkinkunata Herodes niksapa. Aypa kamachikuk Herodeskuna tiyarkan. Suk Herodeska Jesusta llullu kaptinllara wañuchinayarkan. Ishkaynin Herodeska Juan Bawtistata wañuchichirkan. Kimsay-

nin Herodeska Pedruta wañuchichi-nayashpa karselpi wichkachirkan. Chuskuyinin Herodeska Pablu Jesukristu yachachikushkanta parlachiptin uyarirkan.

Igo Igo kaspi mana sukaman atunchu. Wayunkunaka sukaman alli mikunapa. Igo kaspika Israel llaktapi kada wata ishkay kuti wayuchakun.

Israel Tata Dios ñawpa Isakpa wambran Jakobota akllashkanrayku Israelpi shutiyachirkan. Chay Israelpa mirakninkuna Tata Dios willashkan-shina aypata mirarkansapa. Paykuna Tata Dios yanapaptinkuna Egipto llaktamanta llukshishpa rirkansapa Kanaan partipi kawsak. Llaktankuna Israel llakta. Chayrayku paykunapa rimanchisapa israel runakuna. Paykunallami judiyu runakuna.

Jesukristu Jesukristu shutika ishkay shutikunami. Jesus shuti riman ‘Salvakuk Runa.’ Kristu shuti griego rimanapi riman ‘Tata Diospa Akllashkan Runa.’ Judiyukunapa hebreo rimanankunapi chay Kristu shuti ‘Mesías’ niksapa.

Judiyu Abrahampa ñetun Jakobopa chunka ishkay ullku wambrankuna iyarkan. Suk karkan Juda. Judapa mirakninkuna judiyu runakunami. Paykunallami israel runakuna.

Kamellu Kamellu wiwa animal kaptin alli montanapa. Bestiamanta ashwan atun kashpa atipan llashak kargata apayta. Kamellupa millwanta puchkashpankuna rakta katanakunata awansapa.

Levadura Panta rurashpankuna trigu machkata levadurawan chakrunsa punkichinanpa. Judiyu runakuna Paskua fiestata pasashpankuna chaymanta kanchis diya washanka-man mana nima levadurawan ruradu pankunata mikuksapa.

Levi Jakobopa kimsaynin wambran Levi shuti karkan. Tata Dios Levipa mirakninkunamanta sukkunata akllarkansapa saserdotenkuna kanankunapa. Sukkunata akllarkan-sapa wasinpi trabajashpankuna saserdotekekunata yanapanankunapa.

Linu Linuka ukshashina wiñan. Linupa tullunkunata waktansapa chambira layata surkunankunapa. Chayta allita puchkashpankuna awansapa llachapakunata sabanaskunata ruranankunapa.

Milagru Mana yakashashpanchi suk imata imashnami rurashka nishpa rimanchi milagru kananta. Tata Dioslla tukuy laya atipak kashpa payta kreyik runakunapa milagrukunata ruran.

Moisesta kamachikunankuna Tata Dios Moisesta willarkan israel runakuna imakunatami rurankasapa imakunatami mana rurankasapachu nishpa payta kushichinankunapa. Moiseska tukuy chaykunata killkar-kan.

Nikolayta Mana alli yachachikuk Nikolaspa katikninkunata nikolayta niksapa. Paykunaka ruradu diosku-nata kuyayta yachakushpankuna rikchak laya mana allikunata ruraksapa.

Olivo Olivo kaspipa wayunkunamanta allima wirata surkunsapa mikunata mishkiyachinankunapa. Ñawpa tiempu israel runakuna kallanitaku-napi mechachashpa chay wirata rupachiksapa lusichikunankunapa. Jerusalen llakta ladun urkupi olivos kaspikuna wiñan. Chayrayku chay urkupa shutin ‘Olivos Urku.’

Oveja Wawan Israel runakuna Tata Diosta mañashpa uchankunata perdonanananpa suk watayuk oveja wawanta wañuchishpa rupachiksapa. Manara wañuchishpankuna chay

ovejitapa umanpi makinkunata churaksapa. Chashnamanta kawachiksapa paykunapa lugarninpi chay oveja wañuykananta. Tata Dios willarkansapa oveja wawankunata wañuchinankunapa Jesukristu wañuk shamunankaman. Chayrayku Jesukristuta kawashpa Juan Bawtista runakunata willarkansapa: “Paymi Tata Dios kachamushkan wambran. Payka oveja wawanshina wañunka Tata Dios tukuy uchanchikunamanta perdonawananchikunapa.” Apokalipsis librupi ‘Oveja Wawan’ nishpa Jesukristupa rimaykan.

Paskua fiesta Judiyu runakuna ñawpa awilunkuna Egipto llaktamanta llukshishkankunata yuyashpankuna kada wata Paskua fiestata pasaksapa. Egipotomanta llukshinankuna tuta Tata Dios willashkankunashina israel runakuna wañuchishkankuna oveja wawanpa yawarninwani wasinkunapa punkunkunata chakchurkansapa. Chayrayku Tata Diospa angelin tukuy egipto runakunapa piwi wambranku-nata wañuchishpa paykunapa wambrankunata mana wañuchirkansa-pachu. Paskua fiestapika oveja wawanta wañuchishpa aychanta chaymanta mana levadurawan ruradu pankunata mikuksapa.

Pentekostes Judiyu runakuna triguta pallaya tukuchashpa Tata Diosta agradesishpankuna Pentekostes fiestata ruraksapa. Pichka chunka diya Paskua fiesta washan Pentekos-tes fiestata ruraksapa.

Perlas Atun kochapi tiyak churukunapa aychanpi playa yaykuptin perlasyan. Chay laya perlaska allima yurak likidu ruyru rumisillushina sukaman aypa chaniyuk.

Roma, romano Roma llaktamanta runakunata romano ninchi. Kay

allpapi Jesukristu kawsashkan tiempu romanokuna Israel llaktapi kamachikusapa. Chayrayku romano awtoridarkuna judiyu runakunata kullkita pagarachiksapa.

Saduseo Saduseo runakuna Moisespa kamachikunankunata yachachikusapa. Yaka tukuy saduseokuna aypa kullkiyuk sinchi kamachikuk saserdote karkansapa.

Samana diya Judiyu runakuna sabadu diya ninsapa samana diya kananta. Paykunaka samana diya mana nima laya trabajuta ruraksapachu Tata Diosta kuyanankunapa. Viernes diya inti yaykunankuna oras kallariksapa samayta sabadu inti yaykunan oraskaman.

Samaria, samaritano Judea llaktamanta anakpi Samaria llakta karkan. Samaritanokuna Jakobopa mirakninkuna karkansapa. Paykunapa ñawpa awilunkuna Babilonia llaktaman sirvikuk pushadu kaptinkuna chaypi kawsak warmikunawan kasararkansapa. Chayrayku judiyu runakuna paykunata chikniksapa.

Saserdote Tata Dios israel runakunata chunka ishkay ayllunkunamanta Levi ayllunta akllarkan saserdote kuna kanankunapa. Paykunalla Tata Diosta kushkankuna ofrendakunata ovejakunata beshekukunata wañuchishpankuna rupachiksapa. Saserdote kuna Tata Diospa wasinpi turnunpi sirviksapa. Suk saserdote tukuy saserdote kuna ashwan sinchi kamachikukninkuna karkan. Payllami Tata Diospa wasinpi kamachikuk saserdote karkan.

Satanas Hebreo rimanapi Satanás ‘Chiknikuk’ riman. Griego rimanapi Satanás shuti ‘Supay’ riman. Satanaska tukuy supaykunata ashwan

sinchi kamachikukninkuna kashpa Tata Diosta chiknishpa tukuy payta kreyikkunatapish sukaman chiknin.

Sebada Sebada trigushina arosshina wiñan. Sebada machkanmantapish panta ruransapa.

Sellu, selluchay Aypa laya sellukuna tiyan. Sellawan señalta churansapa runakuna yachanankunapa pimi doyñun pimi awtoridar nishpa. Ñawpa kamachikuk runakuna rumimanta fierrumanta ruradu sellunkunata kunkanpi sinturandi makinpipish wataduta purichiksapa. Sukkunapa sellunkuna anillu laya ruradu karkan.

Señaladu runakuna Judiyu runakuna tukuy ullku wambrankunata pusak diyayuk kaptinkuna señalansapa. Pishkitunkunapa punta karapanta tipisituta kuchushpa señalansapa. Chayta ruransapa Tata Dios awilunkunata Abrahamwan paktuta rurashkanta yuyanankunapa.

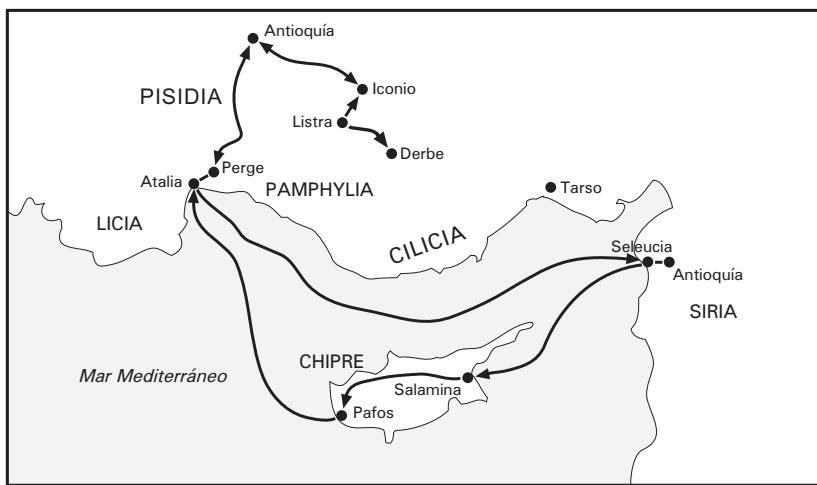
Sepo Sepokuna kaspimanta ruradu karkan. Ñawpa tiempu runakunata sukaman kastiganankunapa makin-kunata chakinkunata sepopi churashpa kastigaksapa.

Sesar Roma llaktapi aswan sinchi kamachikuk runakuna Sesar nikspa.

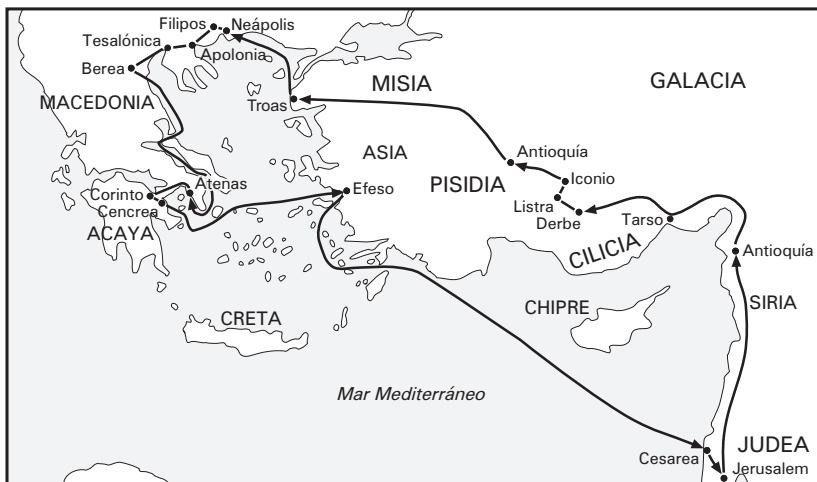
Tata Dios ruranayananta Tata Dios manara rurashpara rimashkanta castellanupi rimanchi ‘profecía’.

Tata Diospa wasin Jerusalen llaktallapi manllayba wasi tiyarkan maypicha tukuy judiyu runakuna riksapa Tata Diosta kuyak. Chay wasipi judiyu saserdote kuna runakuna Tata Diosta kushkankuna ofrendakunata rupachiksapa.

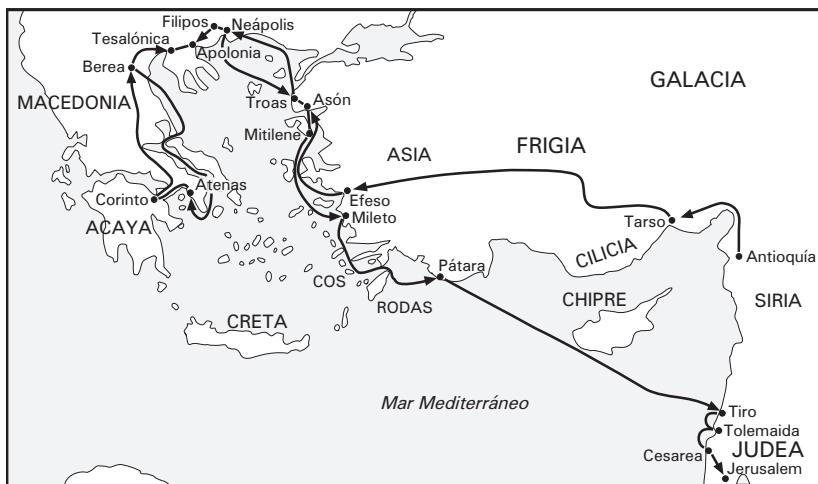
Trigu Trigupa murunkuna arosshina wiñan. Tukuy maypi trigupa machkanwan panta ruransapa.

PRIMER VIAJE MISIONERO DE PABLO

SEGUNDO VIAJE MISIONERO DE PABLO

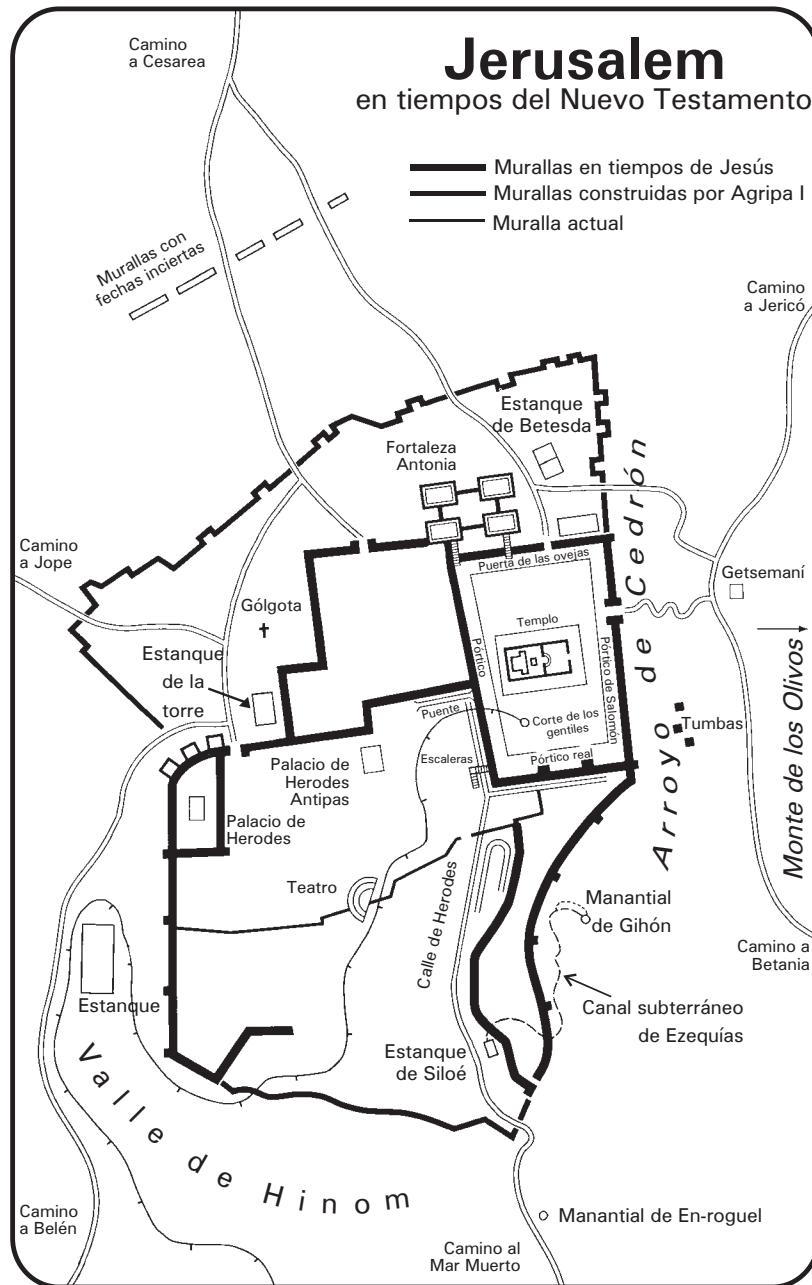
TERCER VIAJE MISIONERO DE PABLO

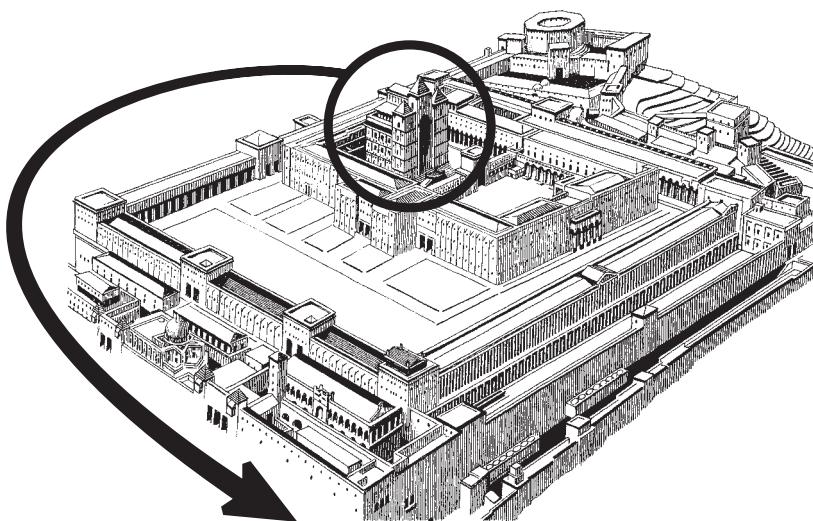
VIAJE DE PABLO A ROMA

Jerusalem

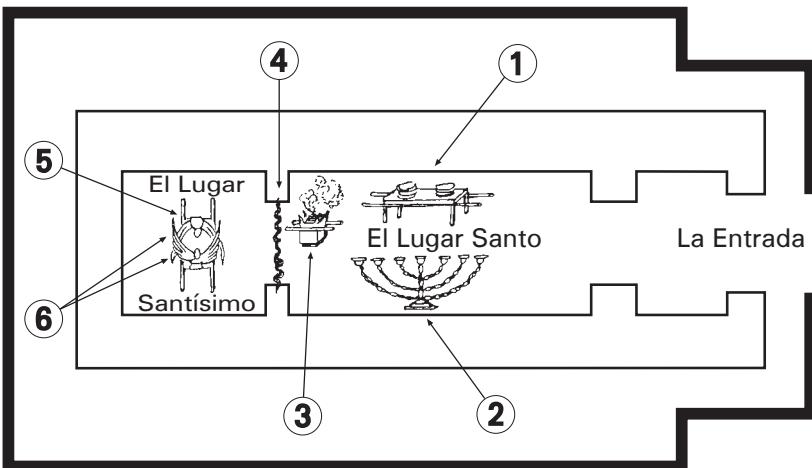
en tiempos del Nuevo Testamento

El Templo en el tiempo de Jesucristo

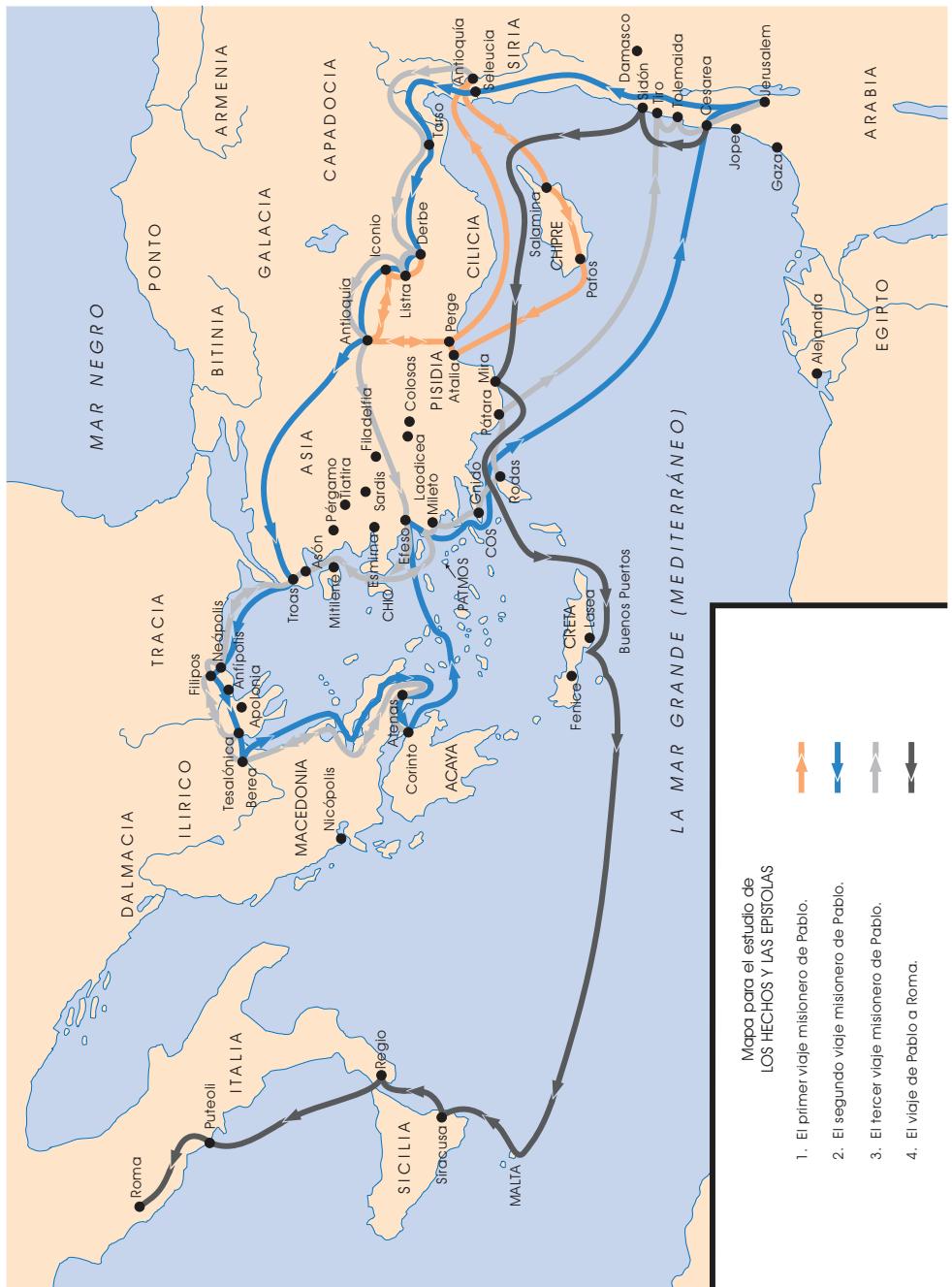
Plano del Interior del Templo

1. La Mesa y los Panes de la Proposición
2. El Candelabro
3. El Altar del Incienso
4. El Velo
5. El Arca del Pacto
6. Los Querubines

Tierra de
PALESTINA
en el tiempo de
NUESTRO SEÑOR
JESUCRISTO

Mapa para el estudio de
LOS HECHOS Y LAS EPISTOLAS

1. El primer viaje misionero de Pablo.
2. El segundo viaje misionero de Pablo.
3. El tercer viaje misionero de Pablo.
4. El viaje de Pablo a Roma.